7876 B 1 A 3

DE CHRISTIANA

PERFECTIONE IN STATIBVS CONTI-

NENTIAE ET RELIGIONIS, ET CV-

STODIA CONSILIORVM

Euangelicorum,

AVCTORE R. P. LVDOVICO DE PONTE,

E SOCIETATE IESV;

TOMVS III.

R. P. MELCHIOR TREVINNIVS, EIVSDEM Societatis, Latinè reddidit.

COLONIAE AGRIPPINAE,

Apud IOANNEM KINCHIVM sub Monocerote.

ANNO M. DC. XVII.

Permissu super. & cum grat. ac priuil. S. Caes. Maiest. speciali

BIBLIOTECHE GOVERNATIVE

Con.ne Ord. Carm. Excalc.

[redacted]

Carmel. Discal. Romæ.

ADMODVM

REVERENDO PATRI IN CHRISTO,

P. NOSTRO MVTIO VITELLESCO,

SOCIETATIS IESV

PRAEPOSITO GENERALI.

DEDICATA Tibi, Pater Admodum R.de, à me superiore anno vita Patris Balthassaris Aluarez, viri è Societate nostra sanctissimi, Exemplum quodammodo explicasse videbatur eorum, quæ continentur in hoc absolutissimo, eius Christianæ Perfectionis, quæ Religiosorum est, Exemplari; quod Tibi nunc libentissimè venio dedicatum. Debere me quodammodo hoc post illud Tibi potissimùm existimabam: quia vt in re fere non dissimili, Sancti loqui consueuerũt: cui poma dedissem, nec pomum negandam esse persuadebar. Et verò Tibi ampliùs, qui Perfectionem eam totam, ita conaris facere tuam, vt etsi dignam te & eo gradu, in quem te Diuina Prouidentia extulit, sis consecutus: tamen non arbitraris te comprehendisse, sed obliuiscens ea quæ retro sunt, ad ea, quæ priora sunt, teipsum extendis: quod ipsum vt Societas nostra, Te Duce, velit & possit, efficis; quà pulcherrimis exemplis; quà Sanctissimis monitis; & adhuc industria singulari ac prope Diuina: quam iam didicimus admirari & amare. Iam verò quicquid Religiosarum virtutum est vsquam, quicquid Diuinorum animi ornamentorum laudatur vspiam, quicquid absolutissimæ Perfectionis Christianæ, quæ in istorum acquisitione & possessione sita est, à quocunq; expetitur: in hoc Exemplari ita est expressum: vt, si id aliquis velit aspicere, fere hoc ipso etiam, quod ei monstratum est, possit facere: & tum in se, tum in alijs exprimere.

Non enim pulcherrima hæc decora ita tantùm hic exponuntur, vt venalia cum adſcriptis titulis pretiorum; ſed ita eorundem exhibetur præſtãtia, vt indicetur etiam ſine auro & argento eadem comparandi facilis via. Intendat hic aliquis oculum & animum, vt cætera taceam, in vnam Obedientiam: efficiet facilè, vt ad omnes virtutes breue compendium ſe inueniſſe intelligat; & obediens victorias loqui poſsit. Quod ſi etiam ad opulentiſſimam Religioſorum Paupertatem aduertat: diſcet extemplò, ea omnia, quę mundus iactat, tanquam retrimentà contemnere; vt Chriſtum lucrifaciat; & eam hæreditatem, quæ ſpiritu pauperibus eſt deſtinata, conſequatur. Aſpicies igitur, Pater Admodum Reuerende, hoc Exemplar ijs oculis, quibus auidiſſimè ſoles ea perluſtrare, à quibus vel tuum ardens Chriſtianæ Perfectionis deſiderium expleri poſſe autumas; vel alienum ceſſans ac languidum ad alacritatem & feruorem excitari. Deus Opt. Max. Te tuorum deſideriorum faciat abundantiſſimè compotem; & vbi per Te Societatem ad maximam Chriſtianam Perfectionem erexerit, & diu toti orbi terrarum commodauerit: ad brauium ſupernæ vocationis Te deducat. Pragæ 20. Februarij 1617.

Adm. P.ᵈᵉ P. tuæ

Minimus in Chriſto ſeruus

MELCHIOR TREVINNIVS.

PRAEPOSITI PROVINCIALIS FACVLTAS.

GASPAR DE VEGAS, *Prouincia Castellanæ Societ.* IESV *Præpositus Prouincialis, ex particulari admodum R. P.* CLAVDII AQVAVIVA *Præpositi nostri Generalis commissione mihi concessa, facultatem concedo: vt, præmissa Catholici Regis Domini nostri licentia, typis euulgetur Tomus tertius de* Perfectione hominis Christiani in Statibus Continentiæ & Religionis, & obseruatione consiliorum Euangelicorum, *à P. Ludouico de Ponte compositus, & grauium Theologorum eiusdem Societatis iudicio examinatus, & approbatus. In cuius rei fidem has literas manu nostra subscriptas, sigillo q; Officij nostri munitas dedimus. Vallis-oleti primo die Febr. anni 1613.*

GASPAR DE VEGAS Prouincialis.

APPROBATIO R. P. PRIORIS S. AVGVSTINI.

EX mandato vestræ Maiestatis perlegi tertium Tomum à P. Ludouico de Ponte Societ. IESV compositum, cui titulus: De *Perfectione hominis Christiani in Statibus Continentiæ & Religionis, & obseruatione cõsiliorum Euangelicorum.* Qui meo iudicio, fungitur officio Ducis adeò tuti ac periti, vt qui eum iuxta sui Statûs qualitatem sequantur per varias semitas quas ostendit; per compendia periculorum, & minori labore ad culmen possent Perfectionis peruenire. Quam liber hic admirabili adeò dispositione & ordine tradit, cum doctrina adeò solida, subtilitate spiritûs, pietate adeò graui & prudenti, aptaque Sanctorum & Scripturæ sacræ Authoritate: vt res digna sit suo Authore, qui magnam suam eruditionem, ingenium, & Sanctitatem satis ostendit. Quare iudico dandam sibi, quam petit, facultatem, vt libro in lucem edito, crescat ingens illa boni spiritûs lux, quam in omnibus materijs, & nationibus hactenus prætulit, in alijs etiam libris, quos edidit; & iam in varias linguas sunt versi. Datum in nostro S. Augustini Conuentu Pompeiopoli 18. Septembr. Anni 1616.

Fr. Didacus Martiniz.

AVCTOR CHRISTIANO ET PIO LECTORI.

VAMVIS CHRISTIANA RESPVBLICA tam Secularis, quàm Eccleſiaſtica,& Religioſa perfectioné, quam Chriſtus Dominus noſter in ſancto ſuo Euangelio docuit,profiteatur, eum in modum, quo primo Tomo huius operis dictum eſt:particulari tamen excellentia complectitur Status aliquos ad eandem ſectandam dicatos, per media quædam præclariora (quæ vocamus conſilia Euangelica:) in quibus præcipuè eminet Religioſa Reſpublica, cuius id eſt ſtudium: vt ex Inſtituto peculiaribus votis ſeſe obſtringat, ad amplectenda & ſeruanda tria inſigniora conſilia;PAVPERTATIS,CASTITATIS,& OBEDIENTIAE,aliaque multa in eius Conſtitutionibus ac Regulis contenta: quibus eadem exornat magis,& corroborat, ex quo prodeunt varia felicis huius Statûs Inſtituta. Sed quoniam etiam in Republica Seculari, & Eccleſiaſtica ſeruantur aliqua horum conſiliorum: inſtituemus hîc particulares Tractatus, qui omnibus vſui eſſe poſsint: præmiſſo Introductionis loco, breui TRACTATV GENERALIS DOCTRINAE horum conſiliorum, & ſpeciatim eorum, quæ Supremus noſter Magiſter in ſolenni illo ſermone docuit,quem ad ſuos diſcipulos in Monte habuit; cum omnibus excellentijs, & commodis,quæ illa adferunt. Supra quod fundamentum ſex alios Tractatus conſtruemus. Ideoque SECVNDVS erit de Statibus VIRGINITATIS, & CONTINENTIAE: quæ ad omnes tres Reſpublicas ſeſe extendunt. In quo Tractatu varios explicabimus gradus ac præeminentias;fortia certamina,tentationes;& modum ac viam eas vincendi ac ſuperandi. Virtutes etiam inſigniores;quæ varios illos gradus comitantur: quales ſunt Humilitas,Fiducia in Deum,Prudentia, & Fortitudo, ſtudioſa Verecundia, & Modeſtia, Temperantia,& abſtinentia. TERTIVS TRACTATVS erit de Statu RELIGIOSO cum rebus omnibus ſubſtantialibus, quas ille complectitur: qualis eſt eius Inſtitutio, celſitudo, varij fines in diuerſis Inſtitutis, eius vota & Regulæ; & præclara præmia, quæ Dominus noſter eis promiſit;& quodammodo connexuit,pro hac & futura vita: vt ita pluris fiat: ac proinde plus diligatur. Quoniam autem Status hic adeò eſt excellens, arduus,ac difficilis,vt vires noſtras naturales excedat:addemus ſtatim TRACTATVM QVARTVM de ſpecialibus Dei VOCATIONIBVS, ad eum amplectendum;de varijs ac ſtupendis medijs,quibus eas dirigit: varijs vijs manifeſtans miſerias, ac pericula huius mũdi; excellentias verò & vtilitates vitæ Religioſæ. Et quoniam varia itinera in ea conficiuntur, ſuccedet

QVIN-

QVINTVS TRACTATVS, in quo de omnibus illis rebus agetur, quæ tum à prima vocatione vsque ad ipsum Religionis ingressum (quasi ad PROBATIONEM, sicut solent ingredi Tyrones) euenire solent: tum de ijs, quæ in ipso Tyrocinio practicantur, vsque ad VOTORVM OBLATIONEM siue PROFESSIONEM; quibus plenè efficiuntur Religiosi, manentque in Statu PERFECTIONIS. In quo etiam proponemus varias Probationes, adhibendas, ad dignoscendam veritatem, & stabilitatem vocationis; Tentationes Dæmonis peculiares, quibus eam impugnat; modumque & rationem eas vincendi; exercitia Perfectionis, quibus, dum in Tyrocinio versantur, occupari debent vsque ad ipsam oblationem; spiritum etiam & feruorem, quo eam sunt edituri. SEXTVS TRACTATVS erit de perfecta trium votorum PAVPERTATIS, CASTITATIS, & OBEDIENTIAE obseruatione, iuxta proprias cuiusque Religionis Regulas: & in particulari exponemus, quod excellentissimum & perfectissimum est singulorum votorum: in quo Religiosi omnes meritò deberent eminere. VLTIMVS denique; TRACTATVS explicabit SVMMAM PERFECTIONEM, ad quam omnes in perfecta Regularú suarum obseruantia adspirare debent: explicatis excelsioribus, magisque heroicis Regulis, in quibus glorioso huius Statûs præstantia magis resplendet. Hæc omnia sunt tam virorum, quàm mulierum Religionibus communia. Quamuis virorum, prout nunc res est in praxi, soleant etiam exercere ministeria ad Hierarchiam, & Rempublicam Ecclesiasticam spectantia: qualia sunt Sacerdotum, Confessariorum, literarum studijs attendentium, Magistrorum, Doctorum, Concionatorum, ac Prælatorum, & præterea officium Diuinum priuatim dicendi, aut canendi: quod etiam est commune Monialibus; & assistendi eidem Officio, & Sanctissimo Missæ sacrificio, quod etiam est commune omnibus Secularibus. De quibus omnibus diuersum Tomum conficiemus: qui totius operis QVARTVS erit, & vltimus: ne tertius hic prolixior sit, quàm par esset: quod reuera euenisset, si hæc omnia eiaccessissent: quemadmodum in primo totius operis prologo futurum insinuauimus.

TER-

TERTII HVIVS TOMI
ARGVMENTVM IN SEPTEM TRACTATVS DISTRIBVITVR.

PRIMVS *continet quasi fundamentum præcipuorum* PERFECTIONIS CONSILIORVM, *omnibus Reipubl. Christianæ statibus communium.*

II. *De statibus* CONTINENTIAE *&* VIRGINITATIS, *& virtutibus illarum Comitibus.*

III. *De statu* RELIGIOSO *quoad eius substantialia, & ingentibus præmijs eidem promissis.*

IV. *De specialibus ad Religiosum Statum amplectendum Vocationibus, & suspendis medijs quibus Deus eas dirigit.*

V. *De ingressu in Religionem, Tyronum educatione, eorum tentationibus, ac Probationibus, & modo ac ratione Vota & Professionem emittendi,*

VI. *De perfectatrium Votorum,* PAVPERTATIS, CASTITATIS, *&* OBEDIENTIAE, *iuxta Regulas, obseruatione.*

VII. *De suprema Religiosi perfectione in custodia* CONSTITVTIONVM, *&* REGVLARVM *suæ Religionis.*

INDEX
CAPITVM TRACTATVS PRIMI, TOMI TERTII.

DE fundamento præcipuorum Perfectionis consiliorum, omnibus Reipub. Christianæ statibus communium 1

CAP. I. Varietas & excellentia Euangelicorum consiliorum, & generales rationes ad eorum obseruationem inducentes ibid.

§. 1. 3

CAP. II. Euangelicorum consiliorum custodiam magnas ad nostram perfectionem spiritualem vtilitates adferre 9

CAP. III. Consilia perfectionis, quæ ad modum præcepta seruandi spectant meliorem semper præferendo 14

CAP. IV. Consilia circa occasiones transgrediendi præcepta remouendas, etiamsi alias licitæ sint, & iniuriæ aliquæ ferendæ 19

§. 1. 20

CAP. V. Consilia perfectionis, quo ad modum diligendi proximos sicut nos ipsos; & sicut Christus eos dilexit 23

§. 1. *Qua ratione dilectio sui ipsius regula sit dilectionis proximi* 24

§. 2. *Ratio diligendæ proximos, sicut Christus eos dilexit* 27

CAP. VI. Consilia perfectionis circa modum inimicos diligendi 30

CAP. VII. Consilia circa puritatem intentionis in actionibus nostris, & nominatim in Eleemosynis, Ieiunijs, & Orationibus: sublatis inanis gloriæ occasionibus 34

CAP. VIII. Consilium non iurandi in communi hominum conuersatione; & reuerentia sanctissimo Dei nomini exhibenda 38

CAP. IX. Consilium de vouendo Deo D. N. & ratio id cum perfectione faciendi 41

INDEX CAPITVM TRACTATVS SECVNDI.

DE statibus Continentiæ & Virginitatis, & virtutibus illarum comitibus 46

CAP. I. Referuntur status Continentiam profitentes; eorum gradus, vocationes, & pugnæ 46

CAP. II. Qua ratione luxuria, Castitatem omnibus Christianis communem oppugnet, hæc verò illam vincat 53

§. 1. *Pugna luxuriæ* 54

§. 2. *Vocatio ad fugam luxuriæ* 57

§. 3. *Castitatis pulchritudo* 60

CAP. III. Status perpetuæ Continentiæ cœlibibus, Virginibus, & Viduis com-

munis,

communis,eiuſque ſupra matrimonij ſtatum excellentia 62
§. 1. 63 §. 2. 66
CAP. IV. Speciales ſtatus virginitatis excellentiæ 68
§. 1. *Similitudo eius cum Angelis,cum Deo,& cum Chriſto* 70
§. 2. *Nuptiæ cum Chriſto* 73
CAP. V. Votum perpetuæ caſtitatis,eiuſque excellentiæ,& commoda 77
§. 1. 79
§. 2. 82
CAP. VI. Adbene eligendum ſtatum continentiæ, eamque ſeruandam, neceſſariam eſſe Dei vocationem: eumque ſufficientia auxilia & media omnibus præſtare 84
§. 1. 86 §. 2. 87
CAP. VII. Humilitas confert ad cuſtodiam Caſtitatis: quæ ob occultam ſuperbiam facilè perit. Adferuntur aliqua documenta ad vtramque virtutem coniungendam 91
§. 1. 91 §. 2. 94
CAP. VIII. Fiducia obtinendi donum Caſtitatis:in cuius conſeruatione in medijs tentationibus, Omnipotentia diuina mirificè ſplendet;ſicut & in ingẽti pace ac tranquillitate poſt eas deiectas 98
§. 1. *Diuinæ Omnipotentiæ prodigia in fauorem Caſtitatis* 100
§. 2. *Facilè eſſe Deo,luxurioſos ac tentatos in caſtos, & tranquillos ac pacificos commutare* 103
CAP. IX. Prudentia in dignoſcendis vincendiſque occultis tentationibus contra Caſtitatem;& cautela in agendo cum viris & fœminis;& in moderandis affectibus 107
§. 1. 108 §. 2. 110 §. 3. 114
CAP. X. Prudentia & fortitudo in tentationibus, & occaſionibus repente & ſeorſim occurrentibus,ſiue in vigilia,ſiue in ſomno;& præparatio ad eas vincendas adhibenda 118
§. 1. *Tres inuiſibiles ſocij ad cuſtodiam Caſtitatis* 119
§. 2. *Contra nocturnas illuſiones* 122
CAP. XI. Statum Caſtitatis ſuſcipientes,nec eam ſeruantes, in horrendas incidere miſerias;& grauiſsimis affici pœnis ad aliorum cautelam 125
§. 1. 126
§. 2. 130
CAP. XII. Laudabilis verecundiæ affectus,eius præſtantia, & proprietates; & quàm illa iuuentutis ſit neceſſaria, & ſpeciatim ad Caſtitatem tuendam 134
§. 1. 135 §. 2. 138
§. 3. *Moderatio eiuſdem affectus* 140
CAP. XIII. Virtutem Modeſtiæ,ornamentum eſſe ac protectionem Caſtitatis: & multiplicem eſſe eius præſtantiam & vtilitatem; damna quoque immodeſtiæ 142
§. 1. 143 §. 2. 145

§. 3. *Immo-*

§. 2. Immolatio laudis 148
CAP. XIV. Templum & Altaria cum suis ornatibus ad cultum Dei, & ritus in eodem observandos 151
§. 1. Templum Christianorum 151
§. 2. Altaria & ornatus quos habuerint 160
CAP. XV. Quinam ritus sint particulares Templorum & Altarium peculiares, & quatenus ipsis conformandus cultus Dei 178
§. 1. Ritus Templi 179
§. 2. De Altaribus & vasis 180
§. 3. Tempus & modus divina celebrandi 183
§. 4. Habitus & gestus sacrificantis 186

INDEX CAPITUM TRACTATUS TERTII.

De Ritu Religiosa, quo ejus familiis; & ingentibus primum ejusdem proventus 177
CAP. I. Quibus Ritus Religionis, & Christum D. N. cum in hoc mundo conversatus, usurpasse, aliquid mutuatus praecipue 177
§. 1. Antiquus Ritus Religionis 179
§. 2. Religionum Symbolica 181
CAP. II. Principia Religionum Ethnicarum, ut Religiones non fuerint, sed soli Deo invisa 183
CAP. III. Ritus aliquot particularium Religionum inter Gentiles olim usitatos, qui ad nostram aetatem pervenerunt 188
§. 1. 177
CAP. IV. Praecepta de Regimine horum Ordinum Religiosorum, & eorum firmitate in perfrequentia contra 187
§. 1. 184
CAP. V. Tributum, Paupertas, Castitas, & Obedientia, in quibus Religionis Essentia consistit, holocaustum Deo offerri 188
§. 1. 192
CAP. VI. Variae Religionum, & vota eorum Deo ab iis facta 194
CAP. VII. Constitutiones & leges Religionum, earum praestantia & utilitas 198
§. 1. 198 §. 2. 199
CAP. VIII. Proprietates Constitutionum & Regularum Religionum, in quibus earum praestantia & perfectio 201
CAP. IX. Media & Expendia modus, quo Deus D. N. erigit Religiones, ut homines fundatores a caelesti spiritu & profectu eorum illam quam habuit Religio Religiosa & hac mente destinatum ad eosdem sequendos 207
§. 1. 208 §. 2. 211
CAP. X. Adumbratio exempli primum Religiosi facti, ad eius conformationem, & ejusdem sanctam & quam brevissimam complectam 212
§. 1. Exemplum Religiosi ex evangelicis historiis petendum 213

§. 1. Disceptatio cum Iudæis de Religione Christiana, Petri & Gentilium Apostolorum facta 97
CAP. XI. Iesum in sua vocatione Religiosum & participatione bonorum operum eorum, præcipue Religiosi exemplo 121
§. 2. 616 §. 3. 118
CAP. XII. Peccatum primitivum peccatique remissionem, & malitiam illam Religiosis innatam, & pugnam cum illorum vita, patrem effe primi Religiosi 129
Tradita Canonis 153

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVARTI.

De specialibus ad Religionem Dei amplectendam vocationibus, & de mediis quibus Deus eas adhibet 211
CAP. I. An Deus propriè specialem, vocet aliquem ad istam Religionem, vel istam vocationem necessariam ad istum vitæ statum adeundum 134
§. 2. 227
CAP. II. Ad Deum Religiosum vocari Iudæos, & peccatores, & personas excommunicatas, & Haereticos qui sunt in Ecclesia 157
§. 1. 239 §. 2. 242
CAP. III. Deum Deorsum ad se Iesum semper cordatos, & exhortationes Religiosorum, & præsertim exempla, ferventesque eorum Orationes, vocare multos ad Istam Religionem 248
§. 1. 248 §. 2. 268 §. 3. 273
CAP. IV. Deum Deorsum ad Religionem illam vocare, manifestando vocati diuina sua hæreditatis dilectum, culpæque & pœnarum, quibus mundus irretitus, & naufragium fecit 311
§. 1. 316 §. 2. 318
CAP. V. Qui misericordia mundi huius dilectis experti non sunt, efficacioris vocationis opus habent, vtilium desiderant. Et quam excellens & beneficium efficax hæc vocatio, & qua ratione gratia sit pro ea agenda 364
§. 1. 383 §. 2. 384
CAP. VI. Vocationem aliquando ex contrariorum, lapsibus, & miseriis temporalibus viri; & qua ratione illa felicem interdum habeat exitum 368
§. 1. 389 §. 2. 391
CAP. VII. Timorem mortis, & vltimam vocationem ad vitam æternam beatam, esse medium valde efficax ad eandem hanc finem vocationem efficaciam 394
Consideratio eorum, quæ in vltima mortis vocatione geruntur 427
CAP. VIII. Deum vocare ad Religionem manifestando ei magnitudinem regni Dei, quæ admirabili parabola explicat 481

§. 1. 289. §. 2. 290.
CAP. IX. Vocatio Dei ita sæpe sanctificata, parùm fit gratiæ frustratoriæ quæ in Religione suis virtutibus fulciri videtur hominem ad eam ingrediendam permotum. 289
§. 1. 189. §. 2. 192.
CAP. X. Spiritualis Religionis gradicum, quod sæpe Deus deliberandum prælongè ingrediendi tempus assignat. 189
§. 1. 196. §. 2. 198.
CAP. XI. Quam sit rectum, impedire ac dissuadere religionis ex monitis prædicentis Dei vocationem: & quousque consultatio sit admittenda ad eadem ingrediendi resolutionis 199
§. 1. *Vocatio ad religionem in genere* 199
§. 2. *Vocatio ad particularem Religionem* 204

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVINTI.

DE frigella in Religionem tyronum educatione, eorum tentationibus, ac ingressibus, & modo cognoscendi vocationis, & perfectionem eamdem 301
CAP. I. De ingressu in Religionem, alias ad Probationem, alias ad vitæ statum quem intra eam complectitur 301
CAP. II. Tentationes quibus dæmon & mundus oppugnant nobilem ingressum Religionis, & rationes eas superandi. Vanitas quædam tentationum earum examinata 318
§. 1. *Quæ tentationes sufficiant vocatio Dei manifesta existimandæ* 314
§. 2. *Quod possit perfectio in ipsa sæculo reperiri* 316
§. 3. *Ne prudentia sæculi tentemur* 318
§. 4. *Exacta cum rerum dispositio* 314
§. 5. *Cautiones aliquas in familiaritate gentilium, qui intrantes Religionem retinendas fugiat* 321
§. 6. *Aperitur tentationum species* 322
CAP. III. Quæ ratione tentationes vincendæ sint, quibus parentes, fratres, & cognati Dilectam ad Religionem amplectendam vocationem oppugnant 324
§. 1. 325. §. 2. 327.
CAP. IV. Qua ratione prælati ac tyronum Magistri probare possint puellas Religionem, earumque sacerdotes: & quousque harum probationes sint fructus 375
§. 1. *Vanitas prælatorum qui sæpe sibi in ejusmodi Religionibus* 331
§. 2. *Usque ad quem gradum Laicam Probationem* 338
CAP. V. Ratio qua Deus Dilectam suam ad ejusmodi vocationem & Religionis ingressum, postquam virtutem erat, approbat. Simul docetur Prælatos eandem rationem suos subditos curandi 341

CAP. VI. Modus & ratio tentandi & probandi ingressum, vitæ remittendus & probationis, quo is exerceatur ab aliis, felicem habeat exitum 347
CAP. VII. Causæ aliquot vocationi seu dictæ, & ad sæculum redimicationi quæ remedia 371
§. 1. *Tres radices & causæ vere perseverandi in Religione* 382
§. 2. *Alia subsidia vocationis* 393
CAP. VIII. Inconstantiam reclamationis ad sæculum esse dolibilem tentationem, & qua ratione ea vincenda, quisque Prælatus in his casibus sit agendum 160
§. 1 384. §. 2. 396
CAP. IX. Plurimum refert quod tyro ineat magno fervore Religiosam vitam aspiciendi; ac difficultates & amaritudines perfectionis magno animo aggrediendi 398
§. 1. 399. §. 2. 374
CAP. X. Præcipuæ Virtutes in quibus fervor perfectionis tyronum consistit: & quibus illi debent omnia esse dilectæ, ut ad professionem & vocationem tendat 367
§. 1. 378. §. 2. 380
CAP. XI. Quinam tyrones quando ante vocationem emissionem; & quæ eadem edenda præparanda 385
§. 1. *Castitas & Humilitas* 386
§. 2. *Solida virtutes, & spiritus activus & contemplativus* 392
§. 3. *Status quæ singulis habitus* 399
CAP. XII. Perfectio Voti, & Professionem ipsam emittendi 402
§. 1. 383. §. 2. 397
CAP. XIII. Quæ quique religiosi præcedant, & comitentur votorum oblationem, ut illa meritorum perfectionis sit 398
§. 1. *Quæ illa per diei aliquot Oratio* 398
§. 2. *Confessio & sacra Communio* 400
§. 3. *Dispositio postridianæ* 402
CAP. XIV. In quem finem, quibus nominibus, & quo gratitudinis spiritu, votorum oblatio facienda sit, & implenda 404
§. 2. 405. §. 2. 407
CAP. XV. Ponuntur humanæ rationes, propter quas Religiosi merito consentire, & in hoc statu perseverare debeant, vigente adhuc sorte 410
CAP. XVI. Quique perseverandum in sua Religione; nec leviter ad aliam transeundum, nec tamen illa contemnenda 417
f. 1. 420

INDEX CAPITVM TRACTATVS SEXTI.

De perfectionum votorum, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ, juxta regulas, observatione 421
CAP. I. Obligatio Religiosorum ad perfectionem sectandam, quam in emissione trium votorum sunt professi 423

CAP. I. Religiosa mortificatio, cui perfectio Religiosa, & votorum obligatio innititur, quatenus illa complectatur, & quæ actiones ad eam promouendam maximè pertineant 410

§. 1. *Quinque gradus mortificationis in voto* 412

§. 2. *Varia actionum obiecta ad diuersa mortificationis exercitia* 413

CAP. II. Votum Paupertatis & peculiaris eius excellentia, & vtilitas ad Religiosam perfectionem obtinendam 439

§. 1. *Quid egerit Christus Dominus ipse in fauorem Paupertatis* 444

§. 2. *Commoda Paupertatis spiritus* 446

CAP. III. Alia præmia & fructus Paupertatis spiritus 447

CAP. IV. Varij gradus Paupertatis Religiosæ in communi, & in particulari; interna & externa: & vnusquisque eorum perfectio 455

CAP. V. Paupertas in vsu rerum absque vitio proprietatis 459

CAP. VI. Perfecta Paupertas omnia superflua reijcit, necessarijs contenta, quamuis defectus etiam tolerat 461 456

§. 1. 461. §. 2.

CAP. VII. Alij Paupertatis spiritus, & cordis humilitatis gradus magis intimi & heroici, excludentes omne genus proprietatis ac superbiæ contra perfectionem Religiosam 468

§. 1. *Quatenus spiritus Paupertatis lucem vberat superbiæ* 471

§. 2. *Ratio breuis ad humilitatem, & spiritum Paupertatis eleuandi* 474

CAP. VIII. Castitas Religiosa & præclara Religioso ad eius custodiam media 478 482

§. 1. 479 §. 2.

CAP. IX. Clausura Religiosæ ad Castitatis custodiam; & cautela in agendo cum fœminis, & sæcularibus 481

CAP. X. Votum Obedientiæ, & excellentia ac vtilitates eius in genere, in omnibus quæ Deus præcipit 489 491

§. 1.

CAP. XI. Alia excellentia & commoda Obedientiæ Religiosæ, & inobedientiæ detrimenta 495 106

§. 1. 497. §. 2.

CAP. XII. Quomodo subiiciendum Deo, & omnibus Superioribus bonis & malis, qui eius nomine gubernant: 103

CAP. XIV. Regula quibus est obediendum; & defectus contra hanc Obedientiæ gradum 108

§. 1. *Obedientia Regularum & ordinationum Prælatorum* 109

§. 2. *Quæ sint indifferentia non contra gradu Obedientiæ prælata* 111

CAP. XV. Perfecta Obedientia in abnegatione propij iudicij, & voluntatis promptitudine 117 118

§. 1.

CAP. XVI. Obedientia inobedientiæ propij iudicij, & ratio qua eas contingit 122

CAP. XVII. Perfecta Obedientia in abnegatione & mortificatione propriæ voluntatis 127

CAP.

CAP. XVIII. Indifferentia & resignatio propriæ voluntatis voluntati Dei & Prælatorum, & ratio facilitatis ab ea petendi, seque ad id quod illi volent, sed non iubent, efficiendi 117
CAP. XIX. Quam pura intentione, perseverantia, hilaritate, & promptitudine Obedientia sit exhibenda 518
CAP. XX. Obedientia imperfecta & pusillanimis 121
CAP. XXI. Quantum referat Religiosi conscientiam manere in quocunque loco ab Obedientia deligato, nulla alia ex propria voluntate facta 127
§. 1. 518. §. 2. 131.
CAP. XXII. Discrimen inter Religiosæ subiectionis Dei voluntati, & eidem rebelles, in mutatione locorum & officiorum, & in reliqua ad Obedientiam spectantibus 113
CAP. XXIII. Qui cupiunt rectitudinem seruare in Obedientia, debere eis Superioribus & Magistris omnia sua interiora & occulta conscientiæ manifestare, qui illos iuxta posse ad rectam eorum gubernationem, & dispositionem 138
§. 1. Tria ad Prælatos pertinent, ut recta sit eorum gubernatio 139
§. 2. Conscientia & subiectio ex debita ratione manifestanda 140
§. 3. Quo pacto præstanda sit manifestatio conscientiæ cum Obedientia 518
§. 4. Qui Superiores debeant sibi subditorum confidentiam 146

INDEX CAPITVM TRACTATVS SEPTIMI.

DE Suprema Religiosi perfectione in essentia Constitutionem & Regulam suæ Religionis 149
CAP. I. Religiosi munus in sua perfectionem & perfectæ Dei notitiæ cognitionem in suis Constitutionibus & Regula quæ sit adhibere 149
CAP. II. Spiritus & finis quo & quale amplectendus sit, & obseruandæ, & quæ ratio earum vitandi sit modi 152
§. 1. 154. §. 2. 157.
CAP. III. Præcipuus Votorum & Regularum scopus, ut sit quæ perfectionem Charitatis in quemque gradu, qui cuique viam ingreditur, & mortificationem 166
§. 1. 161. §. 2. 163.
CAP. IV. Religiosa perfectionem consistere in continua progressu & incremento omnium actionum, & exercitatione cuiusque virtutum, quas ipsa charitas virgeat, & impellit 176
CAP. V. Finis & scopus Religiosi in observatione Votorum, et vitæ modo quidem, modo ipsi adiecto, similiue modo quo Christus vixit: & variis mortificationis gradu, quos Regulæ ad id commendant 671
§. 1. 674. §. 2. 677. §. 3. 679.

CAP. VI. Perfectio in mortificatione interdicta omnia ad gustum & delectationem sensus pertinentia
103
§. 1.
CAP. VII. De particularibus in quibus consistit haec mortificatio sensuum & mortificatorum
CAP. VIII. Perfectio Religiosorum in mortificatione sensuum in ipsis quae licita sunt
CAP. IX. Perfectio amoris, voluntatis & potentiarum animae in Religiosis, & quomodo lentia quae quisque alias vt Religiosus, & vt Christianus debet
CAP. X. Variae Religiosis ad familiarem Dominum gradus & quae ad quemque pertineant, & ad quid inclinare vel in amoribus transformatione
§. 1. Quinque gradus proponuntur
§. 2. Charitatem implendam variis Religiosis
CAP. XI. Perfecta charitas opponit se dissensionibus, & in ordinatorum quae falsa & imperfecta fuerit
§. 1. 2m. §. 2.
CAP. XII. Quaenam sint dissensiones & discordiae inter Religiosos radices, & quae rationes earum sanandae
CAP. XIII. Perfectio Religiosorum in suis officiis, & nominatim circa temporalia, & alacritas in eis obeundis
§. 1. 2m. §. 2.
CAP. XIV. Ratio & modus temporalia munia cum spiritu & perfectione obeundi
CAP. XV. Perfectio Religiosorum in Oratione mentali, & studium recollectionis cordis in omnibus exercitiis spiritualibus
§. 1.
§. 2. Alia domestica exercitia
CAP. XVI. Perfectio Religiosorum in corrigendis aliorum defectionibus, & acceptanda aliorum correptione
§. 1. Qui corrigere debent
§. 2. Quae sunt corrigenda
§. 3. Quando tacenda & quando patienter corrigenda sit adhibenda
CAP. XVII. Obiectationes circa quas cum charitate corrigere aliorum defectus, & ipsam correctionem cum humilitate accipere
§. 1. Exempla in ipsa correctione
§. Obiectationes correctio fit aequo animo tolerandae.

FINIS.

INDEX
LOCORVM S. SCRIPTVRÆ QVÆ HOC TERTIO TOMO FVSIVS EXPLICANTVR.

Genes. 6. Filij Dei videntes filias hominum quod essent pulchræ &c. 108
17. Amicula coriarum fecit Dominus &c. 416
28. Vidit in somnis scalam &c. 284
Exod. 3. c. Deus Moysi per rubum visibiliter apparuit, ut Exod. 19. c. dictum &c. 309
8. Ite & sacrificate Deo vestro in terra hac &c. 38
3 Reg. 10. Erat Rex Salomon thronum eburneum &c. 49
18. Respexit Elias Eliseum, & quod nemo erat secum 156
Iob 33. Mos omnia operatur Deus in hominibus vicibus per singulos 375
34. Ad hæc vetus via pergit cum prudentia. 74
Psal. 6. Intuitu tu domum meam, tecum nihil mecum &c. 191,382
17. Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax 393
19. Aperuit nubes portas suas & irrigavit &c. 344
31. Exaltavit humum & quam &c. 114
147. Laudi Ierusalem Dominum &c. 202
Proverb. 3. Mihi cogitationes pacis et non &c. 247
6. Sapientia ædificavit sibi domum &c. 161
23. Quando fedus ictum est cum principe 254

CANTICORVM.

1. Nigra sum sed formosa,
Filij matris meæ pugnaverunt contra me 80
2. Sicut lilium inter spinas sic amica mea &c. 61
3. Leonibus Salomonis sexaginta ambiunt &c. 48
4. Veni de Libano sponsa mea de capite Amana 480
6. Delicias meas descendi in hortum ad areolam aromatum 413
7. Caput tuum sicut Carmelus 77
8. Vinea fuit pacifico, in ea qui habet pop. 83
Soror nostra parvula est, & ubera non habet &c. 211

SAPIENTIÆ. 500

2. Scitote quoniam adhuc non possum esse cum vobis, nisi Deum &c. 91.477.

Eccles. 6. Ne iuxta quid loquaris, dicit tibi anima &c. 48

ESAIÆ.

30. Dabit Dominus tibi panem angustiæ 201
40. Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem &c. 421
41. Hæc dicit Dominus mihi timete quia redemi te 99
52. Attendite ad petram unde excisi estis 451
52. Recedite, recedite exite, polluti nemo vestrum tangere 215
56. Non dicat Filius, ecce ego lignum aridum 66

&c. Immolatus (amborum spe) vitæ 451.
Iesaiæ 13. Posside tibi duplicata stramina, & pœnæ illud super humeros tuos 116
18. Pœnam in loco meo super eos ad placandum 124
Thren. 3. Non declinavit, magna est sicut mare
Sedebit solitarius & tacebit 365
Ezech. 1. Vidi & ecce manus porrecta ad me &c. 408
17. Aquila grandis magnarum alarum &c. 409
Oseæ 1. Emptam eam ergo dilectæ amatæ &c. 237

EX NOVO TESTAMENTO.

MATTHÆI.

Cap. 1. Si scandalizat te manus dextera scandalizat te 78
2. Venerunt magi ab oriente 111. 118
Audistis quia dictum est & non periurabis &c. 38
Ego autem dico &c. 40
5. Cum facis eleemosynam, nesciat &c. 76
15. Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro 226
17. Reges terræ à quibus accipiunt tributum 12
19. Si vir perdiderit ego vado &c. 189
Excepta verbi causa 410
Luc. 11. Inimici hominis domestici ejus 305
Ioan. 8. Caligine quæ superabundat ne fragueris 483
Quando ne quis maledicatis & operuerint eum &c. 371
1. Cor. 7. De virginibus præceptum Domini non habeo 62
10. Qui gloriatur, in Domino glorietur 308
12. Quid sanctificatum est &c. 212
1. Tim. 5. Nolite celare habentes hæreditatem &c. 81
Apocal. 1. Septem angeli qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram 184
22. Audiat qui audit de vita, & sanctæ libros 108
Vidi angelum ascendentem ab ortu &c. 212
13. Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam 96

FINIS.

ERRATA HÆC, BENEVOLE LECTOR, ET SI forte alia quædam errata occurrant, sic refinge.

Pag. 3 lin. 29 hermodii pro Hermodii. 17 ejusdem pro ejusdem. 18 Iudæum pro Iudæum. 21 pro placeat. 30 ejusdem pro ejusdem. 31 Hermodii pro Hermodii. 4 quædam pro quædam. 5 ejusdem pro ejusdem. 14 Hermodii pro Hermodii. 15 ejusdem pro ejusdem. 16 Hermodii pro Hermodii. 17 ejusdem pro ejusdem. 18 Hermodii pro Hermodii. 19 ejusdem pro ejusdem. 20 Hermodii pro Hermodii. 21 ejusdem pro ejusdem. 22 Hermodii pro Hermodii. 23 ejusdem pro ejusdem.

R. P.

LVDOVICI DE PONTE, SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

DE PERFECTIONE CHRISTIANA IN STATIBVS Contemplativæ & Religiosæ, & Consiliorum Evangelicorum custodia.

TRACTATVS PRIMVS,

ET QVASI FVNDAMENTVM PRÆCIPVORVM PERFECTIONIS CONSILIORVM, Omnibus Reipub. Christianæ Statibus communium.

CAPVT PRIMVM.

VARIETAS ET EXCELLENTIA EVANGELICORVM CONsiliorum, & generales rationes ad eorum obseruationem inducentes.

PERFECTIONIS Consilia, quæ vocamus Evangelica, sunt opera quædam virtutis excellentioris, quæ Christus D. N. in lucro sui Evangelio docuit, vt nomen impleret, quod prædixit Isaias, cum dixit: a *& vocabitur nomen eius Consiliarius, & magni consilij Angelus*: nullus enim vsquam Magister fuit, aut erit, qui excellentioris perfectionis consilia docuit, atq; ipse docuit. Quæ (Sancto Thoma teste) sunt duplicia: quædam videlicet quæ ab ipsa radice euellunt maximæ charitatis & Christianæ perfectionis impedimenta, b *concupiscentiam scilicet carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ*; hoc est, cupiditatem sensualium voluptatis, diuitiarum, ac libertatis & honoris: Secularibus enim impedimentis tollitur ac extinguitur

a Isaiæ 9. Matth. 1. Luc. 2. 2. 1

b 1. Ioan. 2. 16

c 2. 2. q. 186. a. 4.

d 1. Ioan. 2. 16.

callida-

castitate perpetua, paupertate, ac rerum omnium renunciatione, & integra obedientia & subiectione, quæ Prælatis præstantur: & hæc consilia magnum ex votis specialibus, variisque perfectionis legibus, quæ in religiosis Institutis præscribuntur, robur accipiunt. Alia sunt consilia etiam Euangelica, quæ omnibus Christianis, cuiuscunque sint status, possunt esse communia, eò quod partem aliquam trium prædictorum accipiat, qualis est castitas ad certum tempus: renuntiatio aliquarum rerum, vt Eleemosynæ fieri possint: & obedientia, quæ confessarijs & spiritus Patribus præstatur in his, quæ spectant ad animam. Eiusdem etiam generis sunt consilia semper ambulandi in præsentia Dei, eundem laudandi, gratiasq; continuè in omni loco & tempore agendi; crescendi & proficiendi semper in virtute. Multa item opera pœnitentiæ, mortificationis, liberalitatis, & misericordiæ, orationis vocalis, aut mentalis, frequentia Sacramentorum, & alia innumera in materia omnium virtutum, de quibus in duobus nostris præcedentibus, & alijs etiam nostris libris est actum. Inter quæ præcipuè eminent consilia, quæ Saluator noster in præclaro illo sermone, quem habuit in monte, proposuit. In quo aperiens Sanctissimum ea tum ad legis præcepta declaranda, & specialibus Euangelijs suis consilijs habilienda, octo beatitudines, quasi fundamentum iecit, complectentes octo consilia excellentissimæ perfectionis, ex quibus reliqua oriuntur: quorum breuem hic summam colligemus, præcipua tantum adnotantes veluti fundamenta, ac præludia eorum statuum, qui peculiari obligatione eadem profitentur. Ne autem excellenti adeò perfectione, quæ illa continent, quispiam deterreatur attendat: propterea consilia appellari, quod noluerit Seruator noster ad eorum obseruationem nos obstringere, vt ad eam perueniamus; nec supplicijs minas in ea non amplectentes adhibuisse, sed nostræ libertati ea reliquisse, ad eorum executionem non exhortando ob sanctitatem, quam in se cõtinent, & ob alios præstantes fines, paulò inferius in medium adducendos: quemadmodum ipsemet Seruator expressè dixit c *principi cuidã adolescenti interroganti, quid boni faciens, vitam æternam possideret*: respondit enim: *si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Et cum adolescens dixisset: omnia hæc custodiui à iuuentute mea: quid adhuc mihi deest?* subiecit ipse Dominus: *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni & sequere me.* Quibus verbis aperte satis significat: consilium hoc, ac proinde cæteris quæ huic similia, non esse ad vitam æternã consequendã necessaria; sed aptiora tantũ, vt eis seruatis perfectius quis eniteat, & ampliorẽ in cælo thesaurũ obtineat, ipsumq; exactius imitetur. Ex quo S. Aug. deducit discrimen inter præceptum & consilium, de hoc enim idem Dominus dixit: d *qui potest capere capiat*: de illo autem: *omne autem, quod non fit fructus bonus, excidetur & in ignem mittetur.* Quare qui consilium amplectetur, maiorem quidem gloriam obtinebit; qui autem præceptum fuerit transgressus, nihil

c Matth. 19. Luc. 18. 18

Serm. 8. de temp. d Matth. 13. 12. e Matth. 3. 10

facti pœniteat, graviorem incurrat pœnam. Quod S. Ambrosius amplius explicat dicens: præceptum subditis imponi; consilium, amicis dari. Vbi est præceptum; esse legem; vbi autem consilium esse gratiam. Ex lege discernere culpa ob timorem pœnæ; gratiam verò impellere virtutis amore, & præmissione præmij. Vt concludit, dicens: ergo est forma mandati, vna præceptiua, altera voluntaria. Prima obligat & obstringit, secunda tantum exhortatur. Vocatur autem etiam hæc forma mandatum, eò quòd consilium diligentium indicium sit voluntatis ac desiderij ipsius Domini consulentis, vt quod ipse consulit fiat: & qui illud amplectitur, dicatur etiam audire, eò quòd perfectus obsequium non solum exequatur, quod expressè, ac præcipiente voluntate Superior iubet; sed etiam quod insinuat alijus iudicio, vt sibi placiturum, si fiat, quamuis nolit eò id præstandum obligare: Idem, quod nostræ libertati id relinquit, facit, vt maiori cum iucunditate id faciamus. Et, vt idem S. Augustinus dixit: eò intelligantur esse gratiora, quò magis offeruntur indicta, & minus obstringere. Quod enim quisque facit sponte sua, & non coactus, faciendo magis delectatur: cumque non ex necessitate, sed ex amicitia & charitate id oriatur, facilius est ac iucundius, eo quod amor delectationem in labore augeat.

§ I.

SED vt ad hæc consilia amplectenda efficiamur subijciemus hic fundamentalem rationem omnium & causarum, quæ possint nos ad id permouere ac prouocare; eas autem reducemus ad tres ordines siue capita, quæ scilicet desumuntur ex parte Dei D.N. & ex parte Christi nostri Seruatoris, ac demiq; ex nostra spirituali, temporali, & æterna vtilitate.

PRIMVM, quòd Deus sit talis, qualis est, inuitat nos, vt omnes vires nostras in eius obsequium intendamus, ita vt in eius gratiam quidquid nobis erit possibile faciamus: siquidem quidquid illud est, modicum & quasi nihil est reputandum, si cum eo conferatur, quod infinita eius bonitas promeretur, iuxta illud Ecclesiastici: *& glorificate Deum quantumcunque potueritis in superexaltabit enim adhuc*: quia multo plura illi debentur. Et in præcepto diligendi Deum dicitur: *& diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c.* eò quòd omnes illæ exigitiæ sunt ad eum diligendum, qui est amore infinito dignus. Æquum igitur est, non existimare his tibi esse, vt tantum præcepta obserues: siquidem vires tuæ plura præstare possunt, & amplecti etiam consilia, quæ ipse inspirat; & ad ea explenda gratiæ suæ auxilium non negabit, & sic amorem tuum erga eum ostendes, dicens cum sponsa: *Noua pomaria & vetera, dilecte mi, seruaui tibi*: poma vetera fructusque antiqui censentur illa opera, ad quæ lex naturalis suis præceptis, quæ in lege antiqua scripta

I.

sunt, inclinatissima autem poma sunt opera, ad quæ Euangelica præcepta nos hortantur & consilijs impellit. Qui autem Deum perfectè diligit, imitari eum studet multarum arborum, faculatum scilicet, ac virtutum animæ, quæ alia & alia opera producunt præter cætera, quæ apud illum maioris sunt æstimationis ac pretij. Et quoniam exiguum reputat amorem, antiqua tantùm poma, vt pretiosa, offerre vult omnia tribuere, vt in omnibus ipse Deus glorificetur, cuius omnia illa potius sunt, quàm nostra.

2. HINC secunda oritur ratio, eò quòd magnus hic Dominus Deus ad imaginem & similitudinem suam nos condiderit: imaginem quidem tribuens cum ipsa natura, extollens verò nos ad præcellentem suam similitudinem ob adoptionem filiorum per suam gratiam. Idque totum cum in finem fecit, vt ipsi cum omnibus, quæ nobis dedit, obsequium præstaremus: non spiritu seruorum, qui quasi coacti agunt, sed spiritu filiorum pueri suo valde similium, ingenuè omnia agentium, quæ ad ipsius obsequium spectant. Nam mancipiorum est properare ea tantùm facere, quæ Domini imperant, eò quòd timeant eorum iram & supplicia, sed iussa exequantur: filij autem vltrò in præcedentes, & omnia ea faciunt, quæ parenti suo, etiam non imperanti, grata esse intelligunt. Qui præcepta tantùm & mandata seruant, pollicitum, ac debent fateri, quod Saluator ipse suos discipulos monuit, dicens: *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus.* At Virgo (ait S. Ambrosius) & qui omnibus, quæ poslulet, renuncians propter Christum, plus præstat, quàm iubeatur: & hoc nomine ei non est seruus inutilis, qui quamuis alio nomine omnes inutiles cẽseantur, eò quòd suis operibus nullum Deo nostro emolumentum adferant, quibus ille non indiget. Qui autem plura præstant, quàm iubentur, non sunt inutiles serui, sed filij dilectissimi credendi, qui quidquid possunt in sui parentis obsequium faciunt, & hac ratione imaginem & similitudinem à Deo acceptam perficiunt, vt præcellentem illam ingenuitatem assequantur, ad quam vnigenitus filius nos est exhortatus, postquam multa perfectionis consilia proposuisset, dicens: *Estote perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est.* Quasi dicat, intuemini cælestis vestri Patris perfectionem, tanquam vestræ perfectionis exemplar, qui etsi non teneatur alijs benefacere, vult tamen benefacere omnibus.

Luc. 17.

1. Cor. 4.

3. EX HAC ratione oritur tertia, eaque valdè efficax, quoniam Pater hic cœlestis semper fuit, & nunc est adeo liberalis erga nos, vt non solùm ea bona nobis dederit, quæ ad vitæ nostræ conservationem erant necessaria, sed innumera alia superaddiderit ad nostram recreationem, & indulgentiam, quo ad alimenta, vestes, aliaque sensuum delicias: hac ratione nos impellens, vt lege gratitudinis, contenti non simus, eorum executione, quæ necessaria

fiam, vt in cœlum perueniamus? Sed multa alia opera obsequij nostri nobis addamus eo solo nomine, vt magis ipsi placeamus, dicentes cum Dauide: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Vasa misericordiæ accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Vasa misericordiæ propitiationis, quasi dixerit, non solum quæ mihi præcepit exequar, sed noua obsequia & vota ei offeram, dum ei, quod à me ex obligatione non exigit, in signum gratitudinis ob ea, quæ ipse nullo titulo obligatus mihi largitus est, obsequium impendam. Et quemadmodum ipse Dominus hanc suam liberalitatem quotidie erga nos exhibet: ita æquum est, vt quotidie nos ea liberalitate respondere, quâ prolixa adeò & munifica benignitate sunt digna: præcipuè cum, quidquid ei offeramus, verè sit eius, & in quo de manu eius accipiamus (vt dixit Dauid) *ex donis*, maiusque ipse nobis conferat beneficium cum acceptat, quod offerimus, quàm nostrum sit obsequium, cùm aliquid ei damus. Et hoc ipsum existimare nos meritò debet, vt in eius obsequium fuerimus effectores. Hanc rationem cum prima coniunxit S. Basilius, dicens: meditationem amplitudinis Dei, eiusque beneficiorum memoriâ, excitare in nobis ingens quoddam, vehemens, constans, & insatiabile desiderium ei placendi. Quod si est insatiabile, non erit contentum, si tantùm præcepta obseruet; sed, illis expletis, adhuc efficiet ipsa, si quæ consilia.

1 Psal. 115.

Quod verò dicemus de præcepto illo Incarnationis beneficio, in quo omnes suæ potentiæ vires videtur intendisse, cùm optimum, & aptissimum nostræ redemptionis medium, quod adhiberi poterat, elegerit? Hoc, inquit, *Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*, non enim illum dedit ex debito, sed ex gratia & amore, suam in magnitudine huius doni charitatem ostendens. Et ipsemet filius homo factus, non satis sibi exhibuisse, quod ad nostram reparationem erat necessarium, ad eam dignidem vel vnica pretiosissimi eius sanguinis gutta sufficisset; sed voluit, (vt dixit Dauid) valde *copiosam apud eum nostram esse redemptionem*: fecit enim ac perpessus est innumera alia, quibus amorem suum magis manifestans, obstringeret nos ad præstandum in eius obsequium plus, quàm ad nostram salutem tantùm conducibile sufficeret.

2

3 Psal. 7

Et hinc est, quòd quoniam Magistri excellentia, & exemplum valde impellit ad exequendum & præstandum, quod ipse dicit ac facit; voluerit ipse non esse Magister huiusmodi consiliorum, & qui primus aperuit ora Prophetarum, vt res minores doceret: nunc per *semetipsum aperire*, vt præstantiora ac sublimiora doceret, quæ *semetipse viuens optimus*, charitatis & perfectionis Euangelicæ ad vltimum locum. Quam propter ea (ait S. Augustinus) præcauit super excelsum quendam montem: vt ex loci altitudine, Magistri ipsiusque doctrinæ excellentiam indicaret. Et quoniam exemplum, vehementius, quàm verba, mouet: voluit ipse et cum summa perfectione ea

4 Psal. 118.

5

p Matt. 5. q Luc. 1. Luc. 6. de verbis Dom. in monte

consilia seruare, quæ suis proponebat discipulis, seipsum constituens exemplar, quod illi imitarentur, quemadmodum in nocte vltimæ cœnæ, post insigne illud opus, quo discipulorum pedes lauit, expressè testatur, dicens: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*, inuicem pedes cum humilitate, & charitate, cæteraque consilia tota amplectentes: hæc enim verba non referuntur ad hoc tantùm opus, sed reliqua omnia complectuntur, quæ Dominus hic à die suæ in tugurio Bethlehemico natiuitatis, ad vsque expirationem in cruce, eis præbuit: cuius vita fuit verè continuata quædam ac perfectissima præceptorum, omniumq; Euangelicorum consiliorum obseruatio. & cum homines ad se sequendum vocabat; cupiebat vt ipsum in omnium eorum obseruatione imitarentur. Et hunc spiritum Apostolis ac discipulis suis impertiuit; & nunc impertit omnibus perfecti esse cupientibus.

1 Reg. 19. 20.

6. Hoc ipsum Duplex ille feruentis *Elisæi Spiritus* refert; quem, cùm, ipse in Cœlum raperetur, concessit: Eliæo, relicto ei pallio, quo se cooperiebat. Spiritus duplex est amor Dei & proximi; opera præcepti & consilij, quæ ab vtroq; prouenient: in quibus Elias perstitit; & per eum discipulus eius Elisæus: vterq; enim cœlibio Castitatis, Paupertatis, Pœnitentiæ zeliq; animarum custodiit. Multo tamen amplius duplex hic spiritus in ipso Christo D. N. toto vitæ eius decursu enituit. & cum ad cœlos ascenderet, eundem suis discipulis est largitus, cum spiritu Sancto eos repleuit: cuius plenitudo virtutumque harum operum genera complectitur cum perfecta Dei & proximi dilectione. In cuius pignus pallium suum, protectionem scilicet suam & auxilium nobis hic reliquit, quo illum imitaremur, habitum nos propria sua veste, imitatione scilicet præclaræ vitæ suæ in vtilibusque illis operibus. Ac propterea de muliere forti, quæ Ecclesiam significat dicitur: *Non timebit domui suæ à frigoribus niuis, omnes enim domestici eius vestitos sunt duplicibus.* Nec mirum si frigus & glacies valde premat eos, qui veste simplici induuntur: hæc enim, etsi decenter quidem corpus operiat, foueatq; nonnihil, non tamen ita frigus repellit, atque duplex: & qui intra ipsam Ecclesiam satis sibi esse existimaret, quòd præcepta custodiret: seruaret is quidem calorem charitatis, sed pateretur interim sæpè frigora, ac tepiditates. Satis siquidem magna tepiditas est, quòd simplici tantum illa veste velit esse contentus, cùm possit illam consiliorum custodia duplicare, quæ charitatis ipsum feruorem foueat, ab illa tepiditatis malacia tueretur, & à capite ad pedes ipsum per Christo perfectaque eius perfectione cooperiret, iuxta illud Apostoli: *Induite eum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.*

1 Prou. 31. 21

Ephes. 4. 24.

7. SED multò excelsior præstantiorque redditur gloriosa hæc, in vtrisque

misque aperiri imitatio, ex stupendis præsertim, quæ Christus valpe D. N. ea exercentibus promisit, quemadmodum præclare ostendit in Parabola illa x Samaritani, quæ sacris ista. Vult siquis miserum illum hominem, qui incidit in latrones, qui illum despoliarunt, & plagis confecerunt semivivum reliquerunt, ipse verò Samaritanus videns eum, misericordia motus, & appropians alligavit vulnera eius infundens oleum & vinum, imponensque illum iumento suo duxit in stabulum, & curam eius egit, & altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario & ait: curam illius habe, & quod supererogaveris ego cum rediero reddam tibi. Satis hic apparet, pium hunc Samaritanum pro vulnerato illo multo plura præstitisse, quàm facere tenebatur; Euoque exemplo stabularium inuitasse, tuaque promissione exhortasse, vt & ille multo plus faceret, quàm ipse præcepisset. Quamobrem iure optimo Sancti Patres, Samaritanum hunc (quod nomen Custodem significat) indicarunt: referre aiunt Christum Dominum Nostrum, custodem hominum & custodem; qui eos videns in hoc mundo despoliatos, & semivivos, misericordia motus, è cælo descendens appropinquauit nobis per sanctissimam suam incarnationem vulnera naturæ nostræ humanam diuinæ suæ personæ: & quamdiu mortalem hanc vitam duxit, aliud non fecit, quàm salutari doctrina sua peccatoribus mederi; nunc suauis benevolique doctrinæ oleo, nunc vino reprehensionis & correctionis asperioris, alligando & reprimendo fluxum vitiorum; imponens humeris sanctissimæ suæ humanitatis onus omnium peccatorum, vt portaret, quæ suis ipsi peccatis erant promerita, ipse lueret ac persolueret; & pro omnibus (vt ait S. Ioannes) mortuus, vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum; in Ecclesiam scilicet Catholicam, quæ domus & hospitium est Dei, ad homines excipiendos & continendos. Et quam res hæc toto vitæ suæ tempore fuisset illi cura vsque ad ipsam mortem, altero die, hoc est post suam resurrectionem, protulit duos denarios, duo scilicet, (vt S. Augustinus ait) præcepta charitatis, duasque promissiones præsentis & futuræ vitæ: quos denarios ijs tradidit, quos loco sui in mundo relinquebat eos obligans & obstringens ad custodiam horum præceptorum ergo: DILIGE & proximum: simul tamen monuit: si aliquid sponte adjicerent, exercentes opera, quæ tantum essent exercitij, qualia multa ipse fecerat, se illis, cum ad judicandum veniret, redditurum, præmiumque adeo fore copiosum, vt omnem suam operam laboremque impensum bene collocatum existimarent. Qui enim adeo fuit in ipsum agnitionem liberalis quomodo non erit talis ergo ipsum in suis natum, qui præter ea, quæ sibi erant injuncta, nouas curas ac labores ob ipsius indigentiæ amore subibat? Ita [illegible] & labor [illegible] & cogitata,

& sequ.

a Luc. 10. 30.

y Ioan. 11.

Ex Aug. Serm. 2 [illegible]

a Luc. 10. 35.

& superefluentem habeat in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Si mensura vestra erit parua, eò quòd contenti fuerit custodia præceptorum, eadem ratione vobis remetietur: si autem vestra mensura adeò erit plena, vt superefluat, eò quòd etiam consilia sequamini, dabitur vobis copiosissima, & superefluens gloriæ mensura. Luxa itaque bonorum operum mensuram: & iuxta Dei mensuram bonorum præmiorum.

a Ansl. 4. 54. a *Non sit (ait Ecclesiasticus) porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum restricta.* Si enim tu manum comprimas, nec Deo tradas, quod ij se cõtulit, contrahet ille suam, in reddendo præmio, quod tibi offerebat: quod si manum tuam extenderis, vt, vbi ea, quæ tibi præcipit, ei offeras, aperiet & illa suam, vt æterna sua valde ijs copiosa benedictione te repleat.

8. Ne autem existimes, mensuram hanc meriti & præmij eatenus differri in vitam futuram, etiam venit dulcissimus hic Samaritanus ad visitandos eos, qui duos denarios ab ipso acceperant, quos si videat ad sequenda ipsius consilia excitatos, etiam hic, parata, vt dicitur, pecunia, copiosa largitur præmia, reddens eis centuplum. Id quod eapropter ac prolixè se facturum protestatur, ac promittit, vt ex ijs quæ dicenda sunt, apparebit, cùm agemus de consilijs Castitatis, Paupertatis, ac Religionis. Vt enim S. Hieronymus ait, maioris est mercedis, quod non cogitur & offertur: maior, inquam, merces debetur offerenti quod non iubetur offerre; eò quòd in ipsa oblatione maiorem ostendat erga eum, cui illud offert, amorem ac dilectionem. Quamobrem cùm Christvs D. N. octo illos octo gradusque perfectionis prædicauit, in quibus multa continentur ex solo consilio præclarissima eis coniunxit præmia; compellans primùm beatos eos, qui ea consilia amplecterentur, & specialia singulis assignans præmia: quæ (vt S. Ambrosius ait) plenè reddentur in gloria; & (vt ait S. Augustinus) etiam dantur in hac vita, vt homines ad perseuerandum animentur, & ad progrediendum in exercendis operibus, per quæ illa obtinentur. Gratias tibi ago, liberalissime redemptor, ob admiranda, & præclarissima consilia nobis data; vt occasionem & opportunitatem habeam plurima lucrandi, & nihil amittendi: cùm liceat illa absque punitione omittere; quia tamen si præstem, ingentia obtinebam præmia.

Epist. 22. ad Eustoch.

Matth. 5.

Lib. 1. de Exc. c. 6.

Lib. 1. de Serm. Dom. in monte c. 3. tom. 4. g. 9. & 2.

(*)

CAPVT II.

EVANGELICORVM CONSILIORVM CVSTODIAM MAGNAS ad ingressum perfectionem spiritualem vtilitates adferre.

ALIAS etiam rationes prædictis non minus efficaces ad Euangelicorum consiliorum custodiam inuitant, ex eo capite, quod propriè ipsi nostræ perfectionem conferat, ad quam ipsa natura benè constituta & ordinata, ipsaque hominis Christiani status valde inclinat.

Nemo enim est, qui non sibi honori ducat, quòd sit in suo statu, & officio perfectus. Et (vt Cassianus ait) miserum est, cuiuslibet artis ac studij disciplinam quempiam penitùs ignorare, & ad perfectionem eius minimè peruenire. Ac proinde miserum quoque esset, quòd homines magnifaciant, quòd sint perfecti in officijs Reipublicæ, quæ ipsis incumbunt: & Iudex, & Aduocatus, Artifex, & Pictor, honorem sibi tribuant, quòd in suo officio & arte excellant: solus verò Christianus non tribuat sibi honori, quòd sit Christianus perfectus. Specialiter autem tenetur, vt velit studere, & contendere, vt suo loco dicemus; qui tamen, nisi aliqua Euangelica consilia custodiat, eam non poterit euadere. Pro cuius explicatione est aduertendum: substantiam vitæ Christianæ perfectionem (vt Angelicus doctor docet) consistere in charitate, ac duobus eius præceptis, dilectionis Dei & proximi: eiusque autem præcepta & consilia esse quasi instrumenta & media, ad conseruandam & augendam ipsam charitatem, quam Sanctus Apostolus dicit esse finem præcepti, omnium scilicet præceptorum: ideoque omnes ad hanc perfectionem tendunt, quamuis diuersis modis ac rationibus. Reliqua enim præcepta sunt veluti media ad remouenda impedimenta charitati contraria, cum quibus illa non possit conseruari. Quare omnia in vniuersum peccata recta tendunt contra aliquod præceptum. Et cum materia est grauis, peccatum est letale, quod prorsus destruit charitatem; quando autem materia leuis est, aut qui peccat parum attendit, quid faciat, culpa est venialis: quæ charitatem non extinguit quidem, sed maculat, ac deformat, donec remittatur. Consilia autem sunt media ad remouenda impedimenta feruoris ipsius charitatis; & præstantium eius exercitiorum, etiamsi ipsi charitati alias non aduersentur. Nam callitas perpetua obicem remouet, quem adfert matrimonium, ne quis plene diuino seruitio se mancipet; quamuis enim ipsa matrimonij actio non sit culpa quæ lædatur charitas, est tamen imperfectio impediens maiorem eius puritatem & feruorem. Quam ob rem etiam ipsis coniugatis est consilium perfectionis, vt *abstinere ad tempus*, vt vacent orationi, aut contemptum aliquem maiorem adhibere in seruitio illuso. Ex quo prouenit, vt quamuis Deus O. N. ex pacto valde liberali, omnia bona opera remuneret,

1. Cor. 13. p. 194. b

Tom. 1. Tract. 1. cap. 5. & 6. q. 84. a. 3.

2. Ad Tim. 1. 5

sint præcepta, sint tantùm ex consilio; ac proinde omnis fere illis via, si quidem per omnia illa vitam æternam promereatur: illudomnium tamen hæc dicimus: opera, quæ sunt ex consilio maioris esse valitatis & meriti, quatenus etiam includant ea, quæ sunt ex præcepto, & aliquam illis excellentiam addunt. Qui enim facit quod Deus suadet: præstabit sine dubio melius, quod id iubet, propterea enim, quod ille suadet, hic præstat; vt bene faciat quod iubet.

2. Hæc igitur alia oritur ratio, quæ valdè exhimulat ad Euangeliorum consiliorum custodiam, vbi quod valde sint efficacia media ad ipsa præcepta melius custodienda, & securiorem reddendam nostram salutationem. In eum enim finē Christus D. N. ea proposuit, ac docuit: ita muniens & fortificans ciuitatem Ecclesiæ suæ apponens illi (vt ait Isaias) murum præceptorum, & ante murale consiliorum, ac propterea in canticis de ea dicit Sponsa: *Fundata est, ædificemus super eam propugnacula exercitus*: quasi super ipsa præcepta erigatur ædificium consiliorum Euangelicorum; quæ simul & propugnent ciuitatem, & vmultiorem ac pulchriorem reddant. Ecclesiæ muras est præceptum: e.g. non iurandi per nomen Dei in vanum: sed ad maiorem eius custodiæ securitatem additur ante murale, hoc propugnaculum argenteum consilij: *non iurandi omnino, sed vt sermo noster sit: est, est: non, non*. Qui enim affuefcit & afficitur ad hoc vexillum, remotior erit à periurio, & securiorem reddet eum in cælum ingressum eo quod, procul recedat à culpa illum impediente. Et, vt paulo post videbimus, ipsamet præcepta quædam secum circumstantias adferunt: quæ, nisi aliquid de consilio addatur, seruari non possunt: quo tamen addito, facilius custodientur.

3 Hæ accedit, quod ipsæ virtutes suspirant, vt dixi, atque optant, hæc ipsa consiliorum opera, ad proprium ornatum & perfectionem; & ne actiones mancant, sed suum & antiquum fructum proferant. Quamuis enim verum sit, præcepta, quæ negatiua vocantur, obligare semper & vbique: ac propterea necesse sit, virtutes semper vigilare, ne quid, quod illis aduersetur, aut culpam vllam admittant: affirmatiua tamen non semper, sed certis temporibus, & rarissimis quibusdam casibus obligant: ideoque virtutes reliquo tempore, aliisque occasionibus, quibus ipsa præcepta non obligant, essent quodammodo otiosæ, nisi, quæ sunt consilij, exercerent. Si enim præceptum Eleemosynæ faciendæ solum obligat in extremis aut grauibus egenis, quibus facienda est, necessitatibus cum hæ raro admodum eueniant, fit vt esset misericordiæ virtus otiosa, nisi consilium sequeretur. Eleemosynam dandi, etiam cùm necessitates non sunt graues. Et si præceptum Confessionis, & Communionis semel tantum in anno obligaret quam esset Religionis virtus otiosa, quæ in diuturno adeo tempore vel vnico solo actu esset

contem-

contem: cùm ipsa Virtutes tantam pollint operum & actionum sanctitatem efficere; rectum est, hæc earum propria bona nouisse, vt copiosiore fructu profiant, simulque tam ipsum Deum, *per quem omnia bona opera fiunt*, quàm bonorum operum efficacem, *quæ* præceptum adeò semper non obligat; non decet, itaque Christianum, virtutes habere in eo laudandas gradu, quo erant, cùm dixit Malac. 1. *Apprehendite singulares vestras virtutes*, quibus *diuina Diuersorum assa opulentiam* refrænat, quod S. Hieronymus explicat, quasi gratiæ & virtutes ante Messiæ aduentum eiusmodi fere inanes & contemptæ, & videarum laudi non gloriosum fuit operum seruentium; denique optatum Saluatorem ipsum adiuentum, qui earum vtrorumque lumina componeret & tertiam illam, opprobrium sterilitatis removeret. Hæc quæ cum ipse vult, omnes simul & in vno voluminæ, vt idem Malac. dixit, in quo fuerunt omnes vocandæ, & seruandæ, producentes clarissima perseuerantiæ fermentes, vt in omnibus eius discipulis eundem hominem ac fœcunditatem haberent: quod optabat Apostolus Colossensibus, cùm illis dixit: *vt ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei*. O Domine Deus virtutum, gratias tibi, quod in illas laborauerit, ac laboraueris in dilecto filio Dei humanitate. Cum igitur illa vitis vitis, & non palmites, ædimamus, vt fructus tali vita digni; & ijs, quos ipse produxit, vitide sanctis proferamus impia, quæ in nobis superflua sunt, & *quorum qui fert fructum* in obseruatione præceptorum, *purgat*, vt *fructum plus afferat*, etiam in obseruatione consiliorum.

Hæc fuit igitur per Spiritus Sanctorum, qui diuinæ huius vitis palmites fuerunt, in omnibus actibus & sacris præteritis, & ipsis Dei præceptis alia semper multa sponte sua addiderunt, ex ingenti eidem seruendi studio, ac desiderio Neq; in his officijs contenti erant, quod id tantùm facerent, ad quod ex iustitia tenebantur; sed multa ex gratia & sponte sua præstabant, vt exactius ac perfectius facerent, quod nisi ratio pullularet. Imò præterea Deus solet nolens eos ad omnia illa præcepta sua obligare: vt liceret ipsis, amorem & affectum ad virtutem prodere, exercentes tales actiones, ex ipsius tantùm Dei instinctu & gratia. Nam (vt S. Augustinus ait) ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cùm liceret nobis etiam non imperante, tamen causa dilectionis impendimus. Hæc laus est, & gloria, de qua Sanctus Apostolus gloriabatur, cùm parùm sibi esse existimabat, quod Euangelium prædicaret, sicut alij Apostoli, qui stipendium accipiebant ab ijs, quibus prædicabant: sed ipse præcepto manibus laboraret, quæ sibi & alijs sanctis necessaria erant comparabat, vt cum maiori libertate Euangelium prædicaret, in *Ego autem nihil horum vsus sum. Non enim hoc scribo, vt ita mihi fiat: bonum enim mihi magis est mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet*, ex eo prout

rorem, quod gratis ego & sponte ac libere laborem. *Nam est ea gloria mea, non est mihi gloria: merces mea, merces mihi est, si non haec gratuita mea.* Quod si praedicarem sicut cæteri, non promererer specialem hanc gloriam & praemium, quod mihi nunc comparo, quia, quòd praedicem est mihi praeceptum; & vae mihi, nisi faciam: sed non accepta fustentatione eandem puritas & praestantia facit propter ea maiorem gloriam & mercedem habebo.

f. Hæc dicens S. Apostolus, praeclaram aliam rationem insinuat, quæ nos meritò ad hanc consilij operis exercendi permovere debeat, quia scilicet maioris sunt ædificationis toti Ecclesiæ, & populo Christiano, ac proinde maior ex eis Dei gloria accrescit. Quamvis enim magna sit ædificationis, quod omnes in suis statibus & officijs id faciant, ad quod tenentur; multò tamen amplius ædificant, cum aliquid vltra id, ad quod tenentur, praestant; quod absque culpa & Nota absque omittere possent; sed faciunt tamen illa ex fervore & zelo, quem habent, quemadmodum aqua, dum fervet, vltra id, quod eius natura requirit, ebullit. Valde hoc ipsum confirmat insigne illud opus Magdalenæ, quod non ex præcepto, sed ex fervore spiritus, *a accepto alabastro vnguenti pretiosi, effudit super caput* ipsius Salvatoris, qui egregium illud opus approbans, dixit: *vbicunque praedicatum fuerit Evangelium in toto mundo, etiam hoc, quod haec fecit, narrabitur in memoriam eius*, tanquam insigne opus fore laudandum. Et quemadmodum *b domus tota impleta est ex odore illius vnguenti*: ita Ecclesia tota repletur odore suauissimo operum, quæ fiunt ex consilio, & procedunt ex adeò ferventi amore.

a Matt. 26.

b Ioan. 12.

6. Dixi supra, quoniam omnis nostra felicitas in eo consistit, vt voluntatem ipsius Dei cum perfecta obedientia exequamur: in nulla re alia adeò illam manifestamus, atq; in consiliorum eius observatione: iuxta illud, quod Apostolus scripsit Philemoni: *p confidens in obedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam & supra id, quod dico, facies.* Hunc obedientiæ modum voluit Christus D. N. nobis esse commendatum: cùm præcepta & consilia hæc proponens, totiens verbum illud repetebat: *q qui audit me, audit eum qui misit me*, quibus insinuabat cautis & modum ipsi in omnibus, quæ dicebat, obediendi. Et quoniam ipse simul erat Deus & homo, canebat, & Redemptor hominum vtrumq; complectitur verbum illud Ecce, quasi diceret: Ecce Deus veller, & Creator veller, hoc dico vobis creaturis meis: Ecce veller Dominus, & Pater veller dico vobis, qui mei estis serui, & quos filios habere cupio; Ecce redemptor veller vobis, quos mei sanguinis pretio redemi; Ecce Magister & protector veller, qui horum exemplum vobis dedi, simulque omnipotem, ad vos iuuandos in eorum executione; Ecce veller benefactor infinitus, veller remunerator, & ipsum æternum præmium, qui vos innumeris beneficijs deuinctos & obstrictos habeo, & immensa vobis præmia offero: Ecce,

p ad Philem. vers. 21.

q Matt. 10. 40. & alib.

ego

ego hæc vobis mando & consulo; non mei, sed vestri commodi causâ; ob quietem vestram, & perfectionem; & ve vestram felicitatem in hac & futura vita consequamini: quamobrem, agite, amplectimini, quæ vobis dico, & ipsa experientia discetis, verum esse, quod affero.

AVDA igitur, mi frater, quæ tibi hic dicit Salvator: & ea opera exequare, fiude, magnoq; conato contende, eas virtutes exercere, in quibus magis eminent: opera confessorum sigea præcepta: quas cum Propheta possumus ad septem præcipuas revocare. Prima est Charitas: quæ omnium est Regina, & qui talis est, iubet eas omnes suas vires intendere in proprijs suis actionibus. Nam amor, & dilectio Dei non sit contingere sese terminos ac limites sibi constituere in agendis & perficiendis, quæ possit dilecti sui cupiditatem exequi optat, quod ei maximè placet: etiamsi id illemò iubeat, atq; id expresse iuberet. Et cùm facit, quidquid potest, modicum id, & quasi nihilum reputat: et, si plura potuisset, plura etiam præstitisset. Charitatem sequitur virtus Religionis ac pietatis, cuius est debitum Deo honorem & cultum promptissimè reddere, nec satiatur vnquam eum benedicendo, quocumque modo potest, variis orationibus, hymnis, psalmis; assistendo sacro Missæ, ac divinis officijs; aut mysteria divina meditando, affectibus Reverentiæ, & profundæ humilitatis valde ferventibus. Tertia virtus est Gratitudo, cuius munus est, Deo & hominibus, ob accepta ab eis beneficia, gratias agere. Nec vt S. Thomas perpendit, satis habet, quod tantundem reddat, quantum accepit; id enim est quasi ex Iustitia debitum: sed studet, si potest, multo plura reddere ob gratitudinem de accepto beneficio. Quare, cum id, quod à Deo accepit, sit infinitum, nunquam defatigatur, neq; desistit, facere quidquid potest vltrà id, quod præceptum, vt gratitudinis legibus plenius satisfaciat. Quartum locum tenet misericordia, quæ omnium hominum miserijs compatitur. Et, quando illa perfecta est, nullum alium expectat præceptum, quam proximi necessitatem, & propriam facultatem. nam statim atq; proximi occurrit necessitas siue corporis, siue animæ, tenerescit, & ut illam reparandi pro viribus suis se accingit: sed vlterius aliquanto progreditur liberalitas & magnificentia, quæ valde delectatur benefaciendo omnibus, etiam qui aliqua necessitate non premuntur: *& beatius existimans dare, quàm accipere*: Idcoque cùm aliquid habet, statim atque opportunitatem videt, gratificatur suis proximis, donaque offert Deo ac servis eius. Sexta virtus est *pœnitentia*, cuius perfectio nō se cōtinet inter opera obligatoria, quibus pro suis peccatis plenè satisfaciunt, licet sciret, omnia sibi esse dimissa, & pro eis se reddidisse, quod debebat: addit tamen alias multas, vt in se vindicetur iniurias Deo illatas; & sic domet carnem suam, & spiritui subijciat, & hac ratione à recidiua se se præseruet: & ita vigilijs, abstinentijs, disciplinis, alijsque variis mortificationibus studet, se quotidie magis locupletare. *Virtus* virtutum est *obedientia*,

quæ

quæ cæteras virtutes mente complectitur, eam impellens ad obediendum in quacumque materia, non solum quando expressum adest Domini præceptum, sed etiam cùm eiusdem voluntatis aliquod habet indicium: alia autem indicia tunc consilia, quæ ipse per prius, & occulta Spiritus Sancti inspirationes, quibus lectos suos permouet, & excitat, vt quotidie crescant de virtute in virtutem, donec in cœlis perfecti euadant. Quod si talis esse desiderat, exigua tibi tribuo, quod adeò in Deo tuo obedies, vt illam eius voluntatem semper facias, quam Sanctus Apostolus vocat, non solum *bonam*, sed etiam *benè placentem & perfectam*, quæ id quod melius ac perfectius est, respicit tradeo quæ appetes in Deo tuo exhibendæ obedientiæ cibum, vt multo plura semper facias, quàm alle iubeant; & cum consilij opera tibi inspirauerit, eam inspirationem amplectaris, eò quòd indicium sit diuinæ eius voluntatis, quæ quodammodo rogat & precatur, quod prætulisse debeas vt tuæ obedientiæ perfectionem, id præstando, magis ac magis fidei, maioresque tibi lucri gloria ex eo, quod ita feceris. Attende autem, licèt verum sit, quod Ecclesiasticus dixit: *nihil dulcius est, quàm respicere in mandata Domini*, & ea exquisitè tamen etiam verissimum, quod Salomon dixit: *suaue regnare & vacare odoribus delectat cor, sed bonis animi consilijs amicum delectat.* Cum autem nullus sit melior amicus, quàm Deus; nec vllus plura amicitiæ indicia & opera nobis exhibeat, quàm Christus: ideò nulla consilia animam nostram magis afficiunt ac dulcorant, quàm ipsius quæ, si custodieris, delibabis huiusmodi dulcedinem, quæ non erit exigua obedientiæ tuæ merces.

Rom. 12. a

Eccles. 23. a

Prou. 27. a

CAPVT III.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVÆ AD MODVM PRÆCEPTA seruandi spectant meliorem semper præferendo.

ANIMI LANTI & alacres in corde ad Euangelica cõsilia amplectẽda, ab iis incipiamus, quæ annexa omnino sunt custodiæ ipsorum præceptorum. Hæc enim duo semper complectimur: alterum, quod est ipsius præcepti substantia, & ad integram eius custodiam obligat: quam qui transgreditur, culpâ maculatur, ac debitæ pœnæ subijcitur, quam lex ipsa minatur; alterum pertinet ad modũ & rationem eius custodiæ: in qua varij gradus esse possunt, alij alijs præstantiores; quamuis autem nullus teneatur ad optimum eligendum, cupidus tamen perfectionis illum merito diligere debet: ita vt simul & quod præcipitur, & quod consulitur faciat, *a consulto semper* (vt ait Apollonius) *ad potiora meliora*, & excellentiorẽ tendendo viam, & faciendo (vt ait Ecclesiasticus) *plus quàm operibus eius præcellens esse.* Hoc autem obtinebis, si subiectas regulas & consilia seruaueris.

1. Cor. 13. b

Matth. 19. b

In quibus primum tanquam reliquorum fundamentum esto, vt studeas, quoad poteris, præcepta in eo gradu ac dispositione custodire, vt finem

ob-

obtinere poterunt ad quem illa dirigantur, tam vitalium, qui est finis & vita æternaquàm boni vitæ, qui est Sanctitas, & charitas, & vnio cum Deo. Si enim lethali peccato sit obnoxius licebit quidem, (vt ait S. Thomas) præcepta implere audiendi Sacrum, ieiunandi, honorandi parentes, & alia similia: sed propter huiusmodi actus licitos præceptum non implebit vitam æternam: nec talia opera sufficientes dispositiones sunt ad obtinendam charitatem. Optimum ergo consilium, ad eadem præcepta perfectè implenda, est, declinari lethale peccatum, in quo habeat illa quæ aliquam perfectæ constitutionis dicere habere: diligendo ipsum præceptum vltra quantum ad ipsum finem charitatis finem, iuxta illud Apostoli: *omnia vestra in charitate fiant*: In finem felicet charitatis, & in finem eiusdem: & (quod adhuc excellentius est) etiam actualis charitatis, ita vt ipsa præcepta omittere ob dilectionem Dei. Et ob eam causam, ait idem Sanctus Thomas, duo illa dilectionis Dei, & proximi præcepta, non esse in decem Decalogi præceptis numerata: vt intelligantur, ita in reliqua contineri, vt eorum sint quasi principium & finis. Meritò enim omnia à radice amoris nasci & eandem conservare, & augere, & tanquam finem suum respicere debent; imò & cum à nobis feruenda & implenda sunt, & tunc bene custodiuntur iuxta S. Augustini sententiam dicentis: breuiter sibi datur amoris præceptum: *dilige & fac quod vis*: ideò omnia cum amore facias.

Ex hoc consilio oritur *secundum*, hoc est, præcepta cum ea diligentia esse implenda, vt, quoad fieri possit, similis & conformis sit exemplari ac regulæ in eis positæ, quæ exprimitur verbo illo *sicut*, quod in Sacro Euangelio frequens est. Vnde. Quare si cupias perfectè explere præceptum diligendi proximum, duo eiusdem exemplaria oculos conspicere debent: Alterum est legislatoris, iubentis proximos diligere sicut te ipsum: alterum Euangelicæ, præcipientis eosdem diligere, sicut Christus nos dilexit: ita vt duplicem hanc dilectionem tanquam regulam & amussim tuæ dilectionis adhibitas cum ea perfectione, quam inferius Cap. 5. ponemus. Quod si contingat vel hæc singula gradus excellenter explere: debent exemplar legis & Apostoli præceptum, dicentes: *vt diligatis vxores vestras sicut & Christus dilexit Ecclesiam*: & *mulieres subditæ sint viris suis sicut Ecclesia subditur Christo*. cum in modum, quem tomo secundo proponimus, perueniant, altissimæ perfectionis cupidi ad ea eius exemplaria respicere debent, quæ Sanctum Euangelium indicat, vt fiducialiter *perfecti, & [illegible] sint, quemadmodum & Pater noster cælestis*: & reliqua Dei de nobis facta, sint [illegible] & commendationem habeant, maximè cum aliis habere, sicut Pater æternus & filius cum vnitis sunt inter se. Quamuis autem ad tantam perfectionem cum æqualitate pertingere sit impossibile, vult tamen ipse D. N. electos suos aspirare ad maximam similitudinem, quæ illis esse possibilis, ubi

vltio

ex Ga. 19. 11.

ex 1. ad Cor. 13. 4. 10. ad Gal. 5. Tract. 7. in epist. 1.

1. Ioan. 4.

2.2. q.184. a.3. vllo limite, aut mensura; quæ (teste Sancto Thoma) nunquam in ipso fine, sed in mediis adhiberi debet. Et quemadmodum medicus intendere debet perfectissimam, quam potest infirmo sanitatem: licet terminū & mensuram ponat in pharmacis & antidotis iuxta proportionem sanitatis, quam intendit: ita nullum limitem præscribere tibi debet perfectionis, quam intendis, siquidem nullum talem voluit, vt tibi proponas, qui te ad imitandū exemplar infinitè perfectum, exhimolatiscet medijs ad eam perueniendi moderatio hæc & mensura adhiberi possit, iuxta cuiusque capacitatem & talenta. Fix quo sit, vt modus excellentissimus implendi præcepta complectatur affectum, ac desiderium interius incomparabiliter superans ipsum opus: nam faciens illud cum omni, quā possis perfectione, desiderare debes multo perfectius illud facere, quàm re ipsa possis. quasi diceres: ô si possem opus hoc hic in terra perficere, sicut Angeli illud in cœlo

1. Ioan. 3. 8. 2. Reg. 24. 19. 1. Petr. 3. 10. 4. fecerunt. Et hoc est, quod Christus Dominus dixit, *Operate & facite iustitiam*: ita vt quemadmodum Ecclesiasticus dixit: *Ede, adhuc esurias; & bibe, adhuc sitias*: sitque eiusmodi situs, vt Sanctus Basilius dixit, affectus quidam ac desiderium insatiabile, quod quemadmodum *igne nunquam dicit sufficit*.

5. Sed quoniam hoc consilium valde est generale, applicemus nunc illud ad alia particularia, quæ ab eo oriuntur. *Sit igitur primum*: vt præceptum impleas cum actuali intentione gloriæ & honoris ipsius Dei, in eo quod facis: ita vt non facias, quod iuberis, aliquo fine malo: hoc enim esset præcepto vni parere, cum alterius transgressione. Nam, si sacrum audias, aut ieiunes, vt laudes humanas quæras; licet præceptum Ecclesiæ impleas: humiliatis tamen, rectæque intentionis in actione tua habendæ præceptum transgrederis: nec esse debes contentus qualicunque intentionis bonitate, sed optima & excellentissima, qualem Sanctus Apostolus expressit, cum dixit: *Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis: omnia in gloriam Dei facite*; & vt illi maximè placeatis & parcatis: tum etiam intentio ipsiusmet obedientiæ est altissima, cùm scilicet aliquid fit, vt voluntati diuinæ obediatur. Nam (vt ait S. Thomas) reliquarum virtutum opera, etiam ipsum Martyrium, eo plus apud Deum promerentur, quo magis sunt ad implendam diuinam voluntatem, quæ suprema est regula omnium voluntatum & operum liberorum. Sed cum hæc Dei voluntas præcepta & consilia complectatur, non erit suprema intentio præceptis, quā talia sunt, obtemperare, sed melius erit amoris indicium, ea cum spiritu libertatis implere, atque si tantum essent consilia, hoc est, cum hac cordis dispositione, quòd licèt non præcepta, sed consilia tantum essent, ea velim implere, hoc solo nomine, vt ipsi Deo placeres, & idem glorificaretur, dicens ex toto corde tuo; quamuis non adesset præceptum Castitatis & patientiæ, ego hæc magnā animi mei voluptate

2. a. q. 103. a. 3.

seruarem,

seruarem, vt Deus glorificaretur, & illi placerem, sciens hoc ipsi gratum & acceptum esse. Et hic sensus est illius Apostoli sententiæ, n. *Lex iusto non est posita*: eò quod iustio ipsa Dei gloria, & quod intelligit eam esse voluntatis, sit tanquam lex: nam etiam non iussus, id faceret. Et quamuis propriu sit præcepti & legis minis & pœni vrgere exequutionem. Iustus non indiget minis odi legibus eò quòd sponte, & promptè faciet, quod illa præscribunt. Et quamuis hæc videatur excellens perfectio: est tamen multis iustis valde frequens. Ieiunant enim, & Sacris intersunt diebus, quibus ex præcepto tenentur, cum ea dispositione, quod etiam si præceptum non fuisset, æquè eadem ipsi præstitissent. Et hæc ob causam (vt postea dicetur) licet illis, iuramentis & votis se obstringere ad præcepta Dei custodienda, cum eo animi decreto, quod licèt non fuissent præcepta, obstrinxissent se ad ea explenda eò quod recta adeò essent, ac iusta.

n. 1. Tom. 2. q. 7. 1. Thom. 22. q. 98. art. 4.

4.

QVARTVM consilium est, vt quando præcepti materia aliquam habet latitudinem, eligas semper partem meliorem, nunquam verò deteriorem, quemadmodum o *Abel abhinc* Deo Sacrificium, elegit *ex grege*, quod optimum erat; cum contrà, Cain Frater eius *elegerit* deteriora *fructus terræ*, & hunc imitabantur illi, de quibus Deus conquerebatur, quod habentes in gregibus suis famas & scabiosas oues, offerebant ei scabiosas, & famas sibi retinebant; & p *habentes in grege sue masculum, & votum Deo facientes, immolabit* fœdè. Imitare igitur Iustum Abel, & cùm Deo sunt decimæ offerendæ, optimum offeras, quod habes; si Eleemosynam facere velis, ne dederis, quod deterius est; &, si multùm dare poteris, noli mediocrem contrahere parum dare; Si ieunandum est, possisque præceptum implere piscibus tantum vescendo, noli privilegio vti vt ouis vescaris; nam illud est exactius, & perfectius abstinentia, in qua à carnibus & lacticiniis abstinetur. Et quò pro te ipso libentius accipias, quod melius & utilius est tuo honori; sic vt principi tuo illud offeras, quius omnino est, vt optimum semper eligas, quò eius præcepto & voluntati satisfacias. Iure optimo Scriptura Sacra laudat populi Hebræi pietatē, qui petenti Moysi, vt offerrent, quidquid necessarium esset ad tabernaculum, & cultum Deo exhibendū, q *obtulit mente prompta, & gaudente, quidquid ad faciendum opus tabernaculi, & ad cultum ac vestes Sanctæ necessarium erat, auram, argentum, lapides & gemmas pretiosas Hyacinthum purpuram, bissum*, & alias magni valoris telas; & in omnibus obtulit pretiosissima, quæ habebat. Et magnus certè fuisset pudor, quòd idem populus, qui promptè attulerat *auram, quam Aaron petiuerat ad fabricandum vitulum conflatilem*, non afferret postea ad Moysen pretiosissima, quæ haberet in obsequium veri Dei. Recta enim erat, vt qui in obsequium mundi, ac Dæmonis tradidisset se, quod pretiosum erat: traderet, quod optimum, in obsequium ipsius Dei.

4.

o Genes. 4. 4.

p Num. 15.

q Exod. 35. 22.

r Exod. 32. 2.

Additum consilium spectat alterum à Cassiano indicatum; vt non satis

cassian. lib. 4. cap. 11.

reputes parere præcepto in eo tantum, quod in cortice, & secundum litteram, vt dicitur, præcipitur; sed addas præterea, quod illud continet in spiritu, & ea ligatam cum eo humilitatem habet. Et hac ratione recte impletur præceptum honorandi parentes, si non solum honor carnalibus exhibeatur; sed etiam spiritualibus, senioribus, prælatis, & principibus, & omnibus proximis, quatenus ex humilitate superiores tibi reputas.

5. QVARTVM consilium est, vt quando præceptum latitudinem habet in tempore, eligas tibi optimum, & quod maximè expedit ad illud implendum; studendo potius præuenire horam, quam permittere, vt illa elabatur, sufficit enim (vt ait Scriptura) *Sinaliam suam dare in tempore suo, & in nouissimo suo operimini esse ualentes*: vt non exigritia differat de hora in horam, quod posset opportuno tempore facere: cuius contrarium facit piger, reficiens auditorem. Missa vsque ad meridiem, & Prima, & Sexta horarum recitationem vsque ad noctem. Ad idem consilium spectat iudicium tempus tribuere implendo præcepto; ne nimium festinetur, &, vt alteri alicui rei attendatur, præceptum opus præcipitetur. Sunt enim, qui, quod tempus male collocetur, quod Missæ audiendæ, & officio recitando tribuitur, ideoque vellent, horum breuiter expediri; & officium properando dicunt, cum tamen merito existimare deberent, nusquam tempus melius collocari, quàm in diuinis præceptis explendis; quare licet quadram horæ sufficeret, vt præcepto, secundum eius rigorem, satisfieret: æquum tamen est, salubre hoc consilium amplecti, vt etiam semihoram, si opus est, expendas, vt actio tua sit rectior.

1 Pet. 1. g. 1 ante. 3c. 2p.

6. AD hoc ipsum confert aliud consilium, exercendi scilicet virtutem imperatam eo modo, qui in dilectionis Dei præcepto exprimitur, in quo iubetur *diligi Deus ex toto corde, anima tota, virtute, & fortitudine*: qui modus seruandus etiam est in cæteris virtutibus iuxta cuiusque exigentiam: ita vt animum adhibeas ad eas cum quatuor his conditionibus exercendas; cum omni scilicet cordis tui affectu, cum omni intentione, constantia, firmitate ac perseuerantia; quæ ad earum perfectionem requiruntur, ita vt nihil admittas, quo ab exacta tali præcepti exequutione retarderis. Quod licèt (teste Sancto Thoma) non obligret ad bonum opus præstandum cum proprio ipsius virtutis modo, cum firmitate scilicet, promptitudine, hilaritate, & facilitate (quo modo illi operantur, qui habitum iam acquisierunt, & consuetudinem operandi) est tamen rationi consentaneum, cum procedere; nec difficile id obtinebitur, modò Dilectio Dei maneat in corde. Nam (vt Sanctus Augustinus ait) amor facilem ac iucundum reddit laborem, qui in implenda voluntate Dei, quem diligit, collocatur; datque firmitatem & constantiam in eo: est enim *fortis vt mors dilectio; & dura sicut infernus, æmulatio*.

v Rom. 6 g. mul. 12. 30. Luc. 10. 27

1 Ioan. 4. 16

Cant. 8. 6

Hæc omnium multa præclara addocemus exempla in decursu horum Tractatuum.

CA-

CAPVT IV.

CONSILIA CIRCA OCCASIONES TRANSGREDIENDI PRAEcepta removenda, etiamsi alias licitæ, & innocuæ aliquæ fuerunt.

VT QVAE hactenus dicta sunt in effectum deducantur, videndum est præsertim, quæ cautiones sint adhibendæ ad remouendas occasiones impingendi ac deficiendi in explendis præceptis. Et primum tenendum quatuor insignia documenta, quæ Christus D. N. in sermone habito in monte tradidit. Præcipit solemnissimum illud, cum dixit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum; & si dextra manus tua scandalizat te, abscide eam, & projice abs te, expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum: quàm ut totum corpus tuum eat in gehennam.* Quamvis autem hoc dixerit contra occasiones & pericula amittendæ gratiæ, utpotè frequentiores, majoraque horrendæ ruinæ hujus loco videbimus; posset tamen valuerim hoc unum esse, & ad rem quamlibet idem documentum extendit; quæ peccandi affert occasionem. Admonuit autem Sanctus Petrus Apostolos (ut refert S. Clemens) non dixisse Salvatorem nostrum: si oculus aut manus tua scandalizat te; sed, si scandalizat, & provocat ad peccandum: quia non vult, te exspectare donec cecideris, & transgressus fueris præceptum; sed, ut tempestivè, & quando periculum imminet, ut appareat tentatio, eam removeas ne desis in eo, ad quod teneris. Nec nominat oculi, aut manus fœditatem, sed expressit dexteram, quæ magis est necessaria, & pluris æstimatur, ut intelligas, quamcumque personam, aut rem aliam, etiamsi valde necessaria videatur, aut valde sit pretiosa, esse rejiciendam, si occasionem adferat præceptum aliquod transgrediendi. Simul etiam docere voluit, duplex esse occasionum genus: quasdam per oculum & sinistram manum significatas, eo quod apertè sint pravæ, & obliquæ, quæ nos rectà & manifestè ad peccatum impellunt; quarum non fuit opus meminisse, cum idem plane præceptum, prohibens peccatum, jubeat removeri manifesta ejus periculà, proximumque ad illud perpetrandum impellens discrimen: & hoc modo filius amicum consilium, sive magister, qui pravam aliquam doctrinam consilium more obtrudit aliquos terrenos, & insanos honoris aditus, similiter oculus appellatur, quia pravis hujusmodi rebus similes præ intentionis oculus allicit & fovet. De quo Salvator dixit: *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit:* quem nisi plane erutum, omnino perdit. Manus sinistra, consensus peccati complexique ad illud perpetrandi auxilii prava desideria induens

I. Mat. 5. 29. & 30.

Clem. Rom. lib. 3. recognit. prope finem.

II. Mat. 5. 29.

aut proximam præbens occasionem, eò quòd vehementer tibi adhæreat: quam nisi abscindas, & à te repellas, periòs cum illa. Iuxta illud Prophetæ
c Matth. 18. c *Sicut fœna fit ignis comprehendat & tenebrosum parietem petens non ingrediatur, quasi flamula aedificat prima.*

Aliæ sunt occasiones per oculum manumque dextram indicatæ, quatenus speciem quandam præferunt veræ necessitatis, vtilitatis, pietatis, finemve intentionis, & quasi expedire eas non prætermittere: quæ tamen reuera sunt periculosæ: quia sub tali prætextu & boni colore damnum non leue infert. & licèt interdum bonæ sint; eiusmodi tamen circumstantijs ornantur, quæ iustis quasi mulcipula sint, & scandalum afferant. De quibus dixit Apostolus: d *Omnia mihi licent; sed non omnia expedient.* e *Omnia mihi licent; sed non omnia ædificant.* Quicquid enim nõ dit lege prohibitum, hoc quidem nomine dit licitum: sed non propterea statim ad animæ bonum, & pacem expedit, aut ad proximorũ ædificationẽ. Ideoque potius quod huiusmodi dit, expedit euitare & eijcere, etiãsi oculus, & aut manus dextera; ne in ea damna incidamus, quæ sequi possunt, si ea seruare velimus. Huic doctrinæ innituntur tria Euangelica & eligionis consilia: Nam licitum quidem dit matrimonium, diuitiarum possessio, suique ipsius, ac rerum suarum gubernatio; sed multis hæc non conducunt: multa magna potius ex eis percipiũt incommoda, quam ob rem ex Dei inspiratione, omnibus huiusmodi rebus licitis sponte renunciantes, quæ meliora & tutiora sunt amplectuntur, in statu Castitatis, Paupertatis, & obedientiæ, vt postea apparebit. Eidem doctrinæ innituntur necesse dt desideria & electiones reliquorum statuum & officiorum, & vitæ generum. Vt enim Ecclesiasticus dixit: f *Omnis escа*, etiam si bona alioquin sint, *omnibus expedientes non omnis anima omne genus placet.* Quare meritò officio & occupationi renunciant, quæ adiunctas habent peccandi occasiones; eligunt verò eam, quæ tutior dt, & à lapsibus expeditior, iuxta ea quæ superius sunt adducta.

f Eccli. 30. 31.

§ I.

Eidem doctrinæ innituntur etiam tria præclara illa consilia, quæ Christus D. N. in eodem monte proposuit, nẽ scilicet iniurias, & iniustitiam, charitatem, & pacem cum proximis conseruandam. Primum fait: a *audistis, quia dictum est antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente? Ego autem dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.* Pro cuius declaratione dt aduertendum: quamuis non liceat iniuriam etiam valde ignominiosam, aut valde grauem dolorem inferentem propria authoritate vlcisci: licitum tamen esse potest, vindictam eius à legitimo iudice, publicam ad id authoritatem habente, petere: modò id fiat absque ira, & odio in eum, qui intulit iniuriam; sed eo tantùm fine, vt illatum damnum reparetur. In eum siquidem finem, (vt S. Thomas ait) est

a Matt. 5. 38.

1. 2. q. 108. art. 1. & 4.

virtus

virtus quædam moralis, cuius est mutuas ex diuersa in vtilitatem humanam conferre, vt illæ tollantur: sæpè tamen neque hoc est, quod maximè expedit, eò quòd graues ex eo occasiones sequi possint, ad excitandas inimicitias, iras, querelas, & dissensiones inter ipsos litigantes; & pericula, grauia peccata admittendi. Quamobrem Christus D. N. suadet, in huiusmodi occasionibus multò melius esse, non resistere malo, quod affert iniuria loquentem solùm, non sumpta vindicta, authoritate propria; sed sequestrato Iudice petita, & omnino ei condonata, nullo interim illato incommodo. Et quod adhuc est præclarum magis & heroicum, vt, qui iniuria est affectus, paratus se potius offendat, si ita opus esset, ad alias adhuc iniurias sustinendas: hoc enim significat, *alteram maxillam præbere ei, qui te percussit.* Quod si malum *tuum dexter maxillæ dexteralis tuæ scandalizet*, cognati scilicet tui, & amici accedentes, & suadentes, vt vindictam sumas, tuumque defendas honorem: reiice malum tale consilium, etiamsi pietatis, nomenque bonum conseruandi pallio tegatur: *melius enim tibi est ad cælum ire* cum tali dolore, & iniuria; quam ad infernum descendere sine illa, eò quòd vltus eam fueris, & peccata admiseris, vindictam iure petendo. Est enim maioris prudentiæ, ex duobus malis minus eligere, hoc est minore cum ignominia; quàm, vt eam remoueas, in maiora alia incidere, qualia sunt culpa, & æterna pœna. Maximè quod Christiano homini non ignominia censenda est, sed honor, (vt Sanctus Petrus dixit) quòd iniurias illatas non vlciscatur, sed iniuretur Christo, eiusque b *passionibus communicare gaudeat*, vt placeat Deo, gratiamque in eius oculis inueniat. Imò, (vt S. Augustinus perpendit) etiam inter gentes bene moratas tribuitur ingenuitati, & magnanimitati, iniurias non vlcisci. Et Cicero laudat Iulium Cæsarem, quod nullam rei obliuisceretur, nisi acceptarum iniuriarum: quod si non laudasset honorificum, nec ipse Cæsar id fecisset, neque Cicero eum propterea laudasset. Et Aristoteles dixit, virii magnanimi esse, iniuriarum obliuisci. Quod si interdum necessarium esset, huiusmodi vindictam petere ob communem Reipublicæ, aut ipsius familiæ bonum: id fieri debet quasi coactè, conseruando in corde propensionem ac promptitudinem ad condonandum, si id ad maiorem Dei gloriam expediret, vt dictum est.

b 1 Petri 4. 13.

Spiritual 5 ad Rom. 6 ad

SECVNDVM consilium est, c *Regni tui temporalis contendere, & iuniorem tuum relinquere in minori patrimonio.* Cernunt etiam hic est, posse licitas esse fortes, seruatis illis conditionibus in secundo tomo positis: imò interdum etiã esse necessarias ad formas tuendas, quæ sunt ad vitam ducendam & familiam alendam necessariæ: sed aliquando non expedit, illas excitare eò quòd graues discordias excitent, & alia peccata secum adferant: vt ibidem est dictum. & tunc consulit Christus Dominus, vt non solum iuri nostro cedamus, permittentes, auferri nobis, quod reuera nostrum est; sed etiam animi

c 2. 2. Matt. 5. 40 Luc. 6. 29. Prud. p. 12. 14.

p. amplitudinem offendamus, ad reliqua tradenda, quæ nobis remanent; & rebus omnibus renunciandum, & omnibus temporalibus nos exspoliãdos, vt spiritualia conferamus. Et ad hoc propositum vius est Apostolus apud Corinthios sententia, quã supra retulimus, *omnia mihi licent, sed non omnia expedient*: eo quod valde implicarentur litibus, & contentionibus cum proximi ædificatione, & pace mutua, & idem confirmat ipse Saluator, addito tertio consilio, *& quicunque te angariauerit mille passus: vade cum illo & alia duo.* quasi diceret: Si quis tuam libertatem iniustè opprimens, te coegerit, vt alicuius sui negotij causa aliquò te conferas, non te vindicaris, neque contra eum insanias; sed fac ex necessitate virtutem, vim & violentiam illam adeò generoso corde feras, vt plus etiam facias, quàm ipse requirit, offerens te, si opus erit, ad progrediendum vlterius, aut certè in corde tuo, ad id præstandum, esto paratus. Hæc omnia consilia amplectenda præcipuè sunt eo nomine, quod ad spirituale nostrum bonum conferant, eadem tamen opera eadem amplectimur ad impediendum proximi detrimẽtum spirituale, quod ex nostra resistentia sequeretur. Et quamuis certo tibi constaret, posse te absque vllo peccato resistere iniuriam in tribus prædictis rebus: consilium esset altissimæ perfectionis, eidem non resistere; si hoc esset medium, quo malum proximi damnum vitaretur.

Iacob. 4. 11.

Iacob. 5. 9.

f Mat. 17. 24.

Ad hoc ipsum direxit Christus D.N. quod fecit, ac dixit Sancto Petro, cùm tributum ab ipso exigere vellent: dixit enim: *f quid tibi videtur, Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum, à filiis suis, vel ab alienis? & ille dixit: ab alienis. Dixit illi Iesus: ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare & mitte hamum & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem illum da eis:* voluit enim hoc dicere: quòd ex regio fastu tributum ego hoc non debeã, cùm Dei Filius, & vniuersæ creaturæ Dominus, ac ex regio Dauidis genere: nolo tamen huic meo iuri cedere, & tributum soluere, ne cum illud exigentibus contendam, & occasionem præbeam scandali & turbationis contra me. Et sic non dicam multa, quæ ex se essent licita, esse omittenda, ne turbentur & offendantur debiles: rectumque consilium esse, omittere interdum honoris ac nobilitatis puncta, & fortunarum commoda aliqua, & lucra, quàm contendere eadem conseruare, cum notabili proximorum turbatione, & ad idem propositum Apostolus dixit Corinthijs: quamuis liceat *g omnia*, quod in malum venit, & quicquid apud infideles prohibetur, mandatur: caueo dum tamen hoc licitum esse dicam, non tamen omnia hæc vtilia sunt. Si cibus aliquis, vtà liberè vescentem me scirem, hoc scandalum esse debere: nolim manducare propter illum, qui mihi scrupulum, & propter conscientiam eius non tam sed alterius, quæ propter hoc scandalizatur frater meus? non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem: non

g 1 Cor. 10. 23. Rom. 14. 13.

enim

enim quisque debet quærere, quod sibi sit vile, sed attendere illud bene ad alterius vilitatem, vt quod ipsum causa scandali fuit temporalis, siue spiritualis esse possit, removeat: modò non sit ipsi necessarium, ex obligatione incumbat. Sed hoc tenet S. Thomas, aliquando cadere sub præceptum, aliquando tantùm esse ex consilio. Exempli causa, qui in quadragesima carnibus vescitur propter necessitatē, cùm aliquin facies & color faciei necessitatem talem non prodatē: is tenetur facere, vel etiam in hospitio carnibus vesci: tenetur ex obligatione manifestare alijs suam necessitatem, & facultatem, quam ad id habet nisi videntes vescentem scandalizen. Si autē sibi persuadeat aliquem non adhibiturum fidē, quamuis id ipse dicat; ac propterea scandalum passurus, quod passiuè appellant, ex propria illorum malitia, quamuis, inquam, tūc, postquam de sua necessitate & facultate monuisset, liceret ei carnibus vesci: esset tamen tunc habenda consilium, eo die abstinere ei ne talem occasionem, etiam ab ijs propria culpa, illis præberet. Ita, enim S. Apostolus non accipiebat à fidelibus, in quorum gratiam laborabat, alimenta, quæ alij Apostoli accipiebant; ne offendiculum, inquit, *demus Euangelio Christi*: ne scilicet aliqui in id impingerent, & occasionem acciperent suspicandi: Euangelij prædicationem ex concupiscentia potius, quàm ex zelo & charitate proficisci. 1. Cor. 9. 12

CAPVT V.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVO AD MODVM DILIGENDI proximum sunt ea ipsa, & sunt Christus non dedit.

EX Dictis Capite proximo satis liquet, quàm cupiat Christus D. N. eminere in suis discipulis mutuam dilectionē & amicitiam; quippe cùm alia præbuit consilia ad eius offendicula removēda: sed nunc magis in particulari ostendemus admiranda perfectionis consilia, quæ huic sanctæ dilectioni continentur, quos ipse expressit ad præceptum dilectionis proximorum implendum. Præposuit enim nobis ob oculos præclarissima duo exemplaria, quæ supra indicauimus, ex quibus excellentiam dilectionis, quam illis debemus.

§1.

Quatenus dilectio sui ipsius regula sit dilectionis proximi.

PRIMVM Exemplar, & modus proximos diligendi, exprimitur in præcepto legis naturalis: quæ habet: a *Diliges proximum tuum sicut teipsum*: quod & remotatum; & approbatum, ac explicatum est in Euangelica lege; cuius sensus est. In dilectione proximi pro exemplari & amussi dilectionis eius, eam accipe, quam erga te ipsum habes; vt idem proximo velis, quod vis tibi ipsi; & vt Christus dixit: b *omnia quæ vultis, vt faciant vobis homines; & vos facite illis.* Et quemadmodum tu tibi ipsi non tantum vis ea, quæ sunt ad tuam conseruationem necessaria; sed multa alia ad solatium, commoditatem, ac delitias tuas; nec velles, alios nihil aliud præstare, quam quod ex præcepto & obligatione tenentur; sed cuperes aliqua alia ab eis addi, quæ tantum sunt ex consilio in tuum commodum: ita meritò velle ac facere id ipsum debes erga tuum proximum: tunc enim eum, sicut te ipsum diliges. Sed quoniam in hac regula aliqua potest contingere deceptio: vt ea euitetur, supponendum est, quod S. Augustinus dicta eum moneat, dicens: prius vide, si iam nosti diligere te ipsum, & tunc committo tibi proximum, quem diligas, sicut te ipsum. Si autem nondum nosti diligere te: timeo ne decipias proximum sicut te. Nam (vt S. Thomas, Aristotelis doctrinam sequens, ait) amor sui ipsius est duplex. Alter inordinatus & malus, qui proprius est peccatorum, diligentium in seipsis, quod ipsi plures faciunt; exteriorem scilicet hominum & carnem suam, quam habent cum bestijs communem; & quam interiori homini, & animæ, quâ Angelis assimilantur, præferunt. Ex hic (ait S. Augustinus) non verum, sed falsus est amor, verum autem odium, iuxta illud Dauidis, c *qui diligit iniquitatem, odit animam suam.* Non odisse, est velle malè ei, quem odit: qui autem diligit iniquitatem, vult animæ suæ maximum malum, & miseriam; inimicitiam scilicet cum Deo, & pœnam ipsam æternam. Ac proinde huiusmodi amor non potest esse exemplar eius, quo proximus est diligendus: sic enim eum diligere, esset, verè odisse. Alius est amor sui ipsius ordinatus, & laudabilis; proprius bonorum & priorum, amantium in seipsis, quod ipsi plurimi faciunt, excellentiam scilicet interioris hominis, vitam suam iuxta rationis dictamen ducentes: in qua re homines superant bestias; sumique beatitudinis, ad quam facti sunt conditi, capaces. Et huiusmodi amor debet esse regula amoris erga proximum; nec ab eo est distinctus, quem ille erga seipsum habere debet. Omnes enim probi, qui tales sunt, eodem modo iusto quodam amore seipsos diligunt.

a Leuit. 19. 18. Matt. 22. 39. Luc. 10. 27. Rom. 13. 9. Gal. 5. 14.

b Matt. 7. 12.

Serm. 49. de verbis Dom. 2. 1 q. 23. art. 7. ad 1. 2. q. 109. art. 3. ad 1. 2. Tim. 4.

c 1. Ioan. 3. 15.

Quare idem erit, proximum diligere, ſicut meipſum diligo, & ipſum diligere, ſicut ſe ipſe diligit: hoc eſt, bonum ſibi ipſi, meritò debitum ipſe amare; & vt decet, æquumque eſt, vt ego me ipſum diligam. Hæc omnia explicatque Angelicus Doctor addictis quibuſque circumſtantijs, quas Philoſophus veræ amicitiæ tribuit, quarum multæ ſunt in ſalutem utilis, vt perfectio dilectionis excellior ſit, ac præſtantior.

PRIMA circumſtantia eſt, quòd eligit ſibi, ſuiſque amicis ipſum eſſe & vitam conſeruando ſpiritualem animæ vitam in primis, corporis verò in ſecundo, quatenus hæc conducit etiam ad vitam ſpiritus. Cùm enim anima ſit immortalis, corpus verò mortale, ratio ipſa docet, animæ bonum corporis bono eſſe præferendum. Ex quo fit, vt verus amor, ſibi ipſi ſuiſque proximis ea bona velit, quæ ad vitæ conſeruationem & perfectionem conducunt. Præcipuè autem vult ipſas virtutes, quæ ſunt veræ animæ bona, quibus æterna vita comparatur; & etiam temporalia in eo gradu, quem expedit, abſque detrimento virtutum. Sed quoniam verus amor non ſiſtit in bonis affectibus ac deſideriis, ſed peruenit etiam ad ipſa opera: ideò & ſibi, & ſuis amicis hæc bona procurat per media, ad ea obtinenda proportionata. Et quem admodum amor, quem quis habet ad ſe ipſum, ſolicitum illum reddit, vt propulſum bonum acquirat, impediat verò & reparet quodcumque malum: ita amor proximi eundem impellit, ad procurandum proximi commodum, & auertendum eius damnum; & cùm adeſt, opportunè reparandum. Ad propterea S. Auguſtinus dixit: Qui alterum diligit, & corpori & animæ eius bene facere. Corpori enim applicat medicinam, animæ verò diſciplinam: quaſi clarius diceret: corporis eius neceſſitates reparat, exhibitis corporalibus miſericordiæ operibus, animæ verò, exhibitis operibus ſpiritualibus: tribuens illi modò hæc, modò illa bona: eò quòd humanæ vitæ beneficijs amicitia conſeruetur, & perficiatur. Operibus ipſis quarta circumſtantia & indicium additur: iucunda & grata conuerſatio, quam dilectio efficit erga proximum & fidelium. Iuſtus (ait S. Thomas) ſe ipſum, vt oportet diligens, libenter ſecum ipſe verſatur, intra cor ſuum ingreſſus, vbi bonas cogitationes ineunt bonorum præſentium, memoriam præteritorum, & ſpem futurorum: in quibus cum magna animi voluptate perſiſtit. Et eodem modo delectatur, certis temporibus, agere eò ſuis amicis; de bonis eò rebus agens, quæ animarum præcipuè bonum promoueant: & in his, quæ ad corpus ſpectant, ſubleuentur. Denique verus amor magnam affert ſecum & cum ſuis proximis concordiam. Sanctus enim ſui ipſius amor nullam intra ſe ipſum diſcordiam admittit, vt aliqua velit inuicem contraria, aut repugnantia; ſed totam ſuam mentem ad ſolam rem vnam dedocit, hoc eſt, quam ratio dictat, & ipſe Deus præcipit: & eodem modo amor proximorum concordiam efficit cum illis in rebus licitis & honeſtis; ita vt eorum affectibus

2.

2.

3.

3.

Lib. de Moribus Eccl. cap. 27.

4.

5.

de modis ligandi proximum

in definitionis fide accommodet, & frustra, & gratiam cum gaudio.

QVANTA Angelicam Dilectionem perfectam pectus illud complexum est, alteram inter ipsius bonum appetitum, ita vt quæ sunt carnis, in quibus passiones eius exiliunt cum superiore spiritu voluntate conspirantium quòd nō superficialiter inter eas discordet, sed quodammodo ipsa inferioris appetitus affectio cum superiore concordet, & placeat Deo. Et hanc esse perfectam est verissimile huiusmodi. Nam qui nouit se ipsum amare, diligenter studet, vt caro spiritui; passiones verò rationi; & omnia tandem Deo subiiciantur. Et hinc secunda oritur via, quæ generali nomine concordiam appellamus, quando scilicet vniuscuiusque voluntas cum alterius voluntatibus in rebus licitis conuenit, iunctique quasi vnus in hoc, vt eadem omnibus velint. Et cum de secunda hac via perdixerimus, quam diu perseuerat. Ordinariè enim nemo vnionem cum suo proximo abiicit, nisi prius eandem secum ipse, & cum Deo abdicauerit: quare si hæc integra & indiuisa permanserit, altera non abdicabitur. Ac propterea Christus D.N. his Apostolis dixit: *pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*, & iterum post resurrectionem his verbis eosdem salutans dixit: *pax vobis*, vt alterum, quòd ea pace contineretur, habere diceret hanc vnionem, in qua pacis integra semper præsentia consistit. Hæc omnia complectitur regula de proximum diligendi, sicut se ipsum: quam summo studio obseruare debet, vt in duabus illis rebus, quas hoc præceptum complectitur, excellere studeat. Primum, vt se ipsum vero illo amore diligat, quo Deus vult: & ad quem ipsa charitas eum impellit, procurando pacem & vnionem cum se ipso; & passiones omnes abiiciendo, quæ eam lacerant; & bellum indicendo vitiosæ sui ipsius amori, quem proprium appellamus, ex quo dissensiones oriuntur interiores, quæ postea exteriores efficiuntur.

Proprium amorem fugiendo præcauere. cap. 4.

DEINDE studere debes, vt excellas in religione, sicut te ipsum diligendo, vt summam cum eo vnionem, pacem, & concordiam colas; sublatis omnibus discordiæ occasionibus, etiam cum aliqua aut iuris iactura, vt superiùs est dictum: & postea, quod in te erit, amicitiam & vnionem cum eis, verbis & rationibus iucundis, beneficijs, donisque gratuitis; & operibus misericordiæ corporalibus & spiritualibus; & orationibus ac suffragijs Deo pro eisdem oblatis. Quatuor enim hæc sunt ligna, quibus amoris ignis fouetur & oleum, quo lampadum eius flamma alitur, & bitumen, corda ligans & astringens & eiusdem ad perfectionis culmen pertinens. Vnum (vt Apostolus dixit) omnia præcepta, imò & consilia, legisque documenta, quæ ad proximorum bonum diriguntur, in hoc verbo instaurantur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum. plenitudo ergo legis est dilectio.*

f Rom. 13.

§. 2. *Ratio diligendi proximum, sicut Christus eos dilexit.*

OVAM ratione diximus multis modis (intelligentior, exemplar facilior) eum multò præstantiùs diligendum, qui à Christo D. N. in Euangelica lege proponitur, dicente suis discipulis: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos*: quod præceptum ex eo diligendi modo, quem tanquam exemplar & maximum exemplum proposuit, quos vt fratres proximosque diligere debeant. Cæterùm hoc præcipuè & singulariter, quasi nouum præceptum sancti Patres appellant. Primò quia admodum Christus discipulos suos, non ob eorum merita, sed ex sola bonitate sua primos dilexit, qui id significatum præceptis suis voluit, vt quemadmodum ipse non ob eorum merita, sed ex sola bonitate sua primos dilexit, ita & nos non ob eorum merita, sed ex sola bonitate sua primos diligere debeamus, & nisi eadem præcipiat & eorum meritis, hi dicendi non erimus: quamuis nec, quam vis ratione ac eorum nō promereantur, quidquam sumus, & quod sit ergo Dei, filijque eius pretioso sanguine redempti: qui valde placet, vt illos diligas; & ipse hoc præceperit, vt eadem dilectione eos amare diligamus, qui per se ipsos eo amore digni non sunt. Deinde quia nemo Saluator noster discipulos suos dilexit, cupiens eis præcipere vt se inuicem diligerent, quæque gratia bona, & perfectionem Euangelicam: quæ per id est in perfectissimæ eius vitæ imitatione. ita ait S. Augustinus, debes eos diligere, cupiens omnibus præcipuè bonæ gratiæ & gloriæ. Quod si ita est, vt ad maiorem perfectionem contendas: optare debes fratribus tuis eandem bonorum excellentiam, vt facilioris eundem cœlestis Magistro, qui summum amorem etiam in eo ostendit, quod bonorum discipulorum vtilitatem & commodum, obtulerit se ad horum salutem Deo patri in cruce, hostiam, solamque vitæ ipsius: ad cuius imitationem, ait S. Cyrillus, offerenda esse bona fortunæ, honores, & delitiarum; imò & ipsa vita, si opus erit, propter spirituale proximorum bonum: quo pluris quisque facere debet, quam propria temporalia commoda. Et hæc est suprema & sublimis perfectio, ad quam vitæ religiosæ perfectè assequendam & conterere debemus. Nam (vt S. Chrysostomus perpendit) agens Christus D. N. cum seculari quodam homine de perfectione, ei dixit: *si vis perfectus esse, vende bona, & da pauperibus*: (genus enim hoc perfectionis erat & pulchrum, quia tum erat impio præceptum) *& sequere me*, hoc est, *imitare me*: *& sic eris perfectus*. Atque ita dixit: *si vis perfectus esse*, si vis perfectionem assequi, si vis ad maiorem perfectionem contendere, si vis cœlestem adipisci gloriam, quam tuis exhibere possis, si vis bonorum fortunam, & ipsam quoque vitam pro cœlestis Magistri obedientia, sicut ego mea pro tua salute feci.

HINC quarta circumstantia, qua similitudo colitur, quòd quemadmodum Christus D. N. discipulorum suorum miserias, ac debita peccatorum in se ipsum suscepit, vt eos exueret, & ab omnibus debitis liberaret, iuxta illud Scripturæ: *Sed vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, & peccata*

c) Rom. 13. 14

Dimittuntur iniquitates eorum, quibus ea, quæ ipsi patiuntur in corpore suo supplicia, ea & non proximorum nostrorum onera tollamus, vt eos subleuemus. & sic amorem nostrum erga eos ostendamus. Secundo aequi-

f ad Gal. 6.

lam, & documentum Apostoli dicentis: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi*, iubemur, vt vos inuicem diligatis, sicut ipse dilexit vos, & onera vestrorum proximorum tollatis, sicut ipse vestra tulit.

ET quoniam hæc onera valdè sunt varia, & quædam spectant ad corpus, aliaad animam; quædam ad ingenium & mores proximi, alia ad statum & officium eius: perfectus amor impellit, vt quisque aliorum onera portet eo modo, quo potest, vt illi subleuentur: visitando, & ministrando ægrotis, consolando, & adiuuando eos, qui sunt in aliqua tribulatione, ac debiles; & sustinendo patienter insolentes, & immorigeros, corrigendo benevolè peccantes, porrigendo manum lapsis, vt è peccatis resurgant: quamuis ad hæc præstanda necesse sit, multas pœnas & labores subire, vt illi subleuentur, & exonerentur. Aduertit tamen S. Basilius vocabulum illud græcum βαστάζειν, quo S. Apostolus in ea sententia vsus est, interdum significare, portare alterius onera, imponendo illa sibi; interdum verò exonerare & auferre illa; vt, qui premebatur, exoneretur: onera igitur peccatorum secundo hoc modo sunt portanda, agendo scil. per correptionem, admonitionem, consilium bonum, & exhortationem: vt ea deponant, & vitam suam emendent, nunquam tamen aliena culpa in nos suscipere debemus, nisi animum, vt pro ea satisfaciamus lenitis, & aliis operibus, quæ pœnam nobis aliquam afferant. Et quò maior est facultas se inuicem diligendi: eò charitas impellit magis, vt alter alterius onera portet, vt idem Apostolus dixit:

g ad Rom. 15.

Debemus autem nos firmiores, infirmitates infirmorum sustinere, & non nobis placere. Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Improperia improperantium tibi cecidérunt super me. Supponit autem Apostolus in hac sententia, esse in Ecclesia alios alijs fortiores, tam in corporalibus, quàm in spiritualibus; & eatenus posse, vt, qui hodie sanus est, cras infirmetur; & qui hodie fortis est, alio die reprehendat se imbecillem; & qui nunc est quietus & pacatus, postea turbetur ac tentetur. Exigit ergo lex charitatis, vt qui fortes & robusti sunt, compatiantur infirmis & debilibus; laborésque onera portare, quibus premuntur, ne omninò succumbant: cogitantes, se cras forte in aliqua necessitate futuros, & opus habituros, ab alijs adiuuari. Vt autem ingentis adeò boni impedimentum ex ipsa radice euellatur, ait Apostolus, *non nobis placeamus*: quasi semper quærentes, quæ nos delectent ac recreent; sed abnegantes etiam aliquid ferre, quod nostro appetitui displiceat, ac repugnet; & studeamus fratribus nostris placere, duplici seruata conditione altera, vt placeamus in bono, ita vt materia sit bona, decens, eiusque statui conditioni conformis, non

pro-

procuratá legè Dei, aut acquisitâ regulâ, quòd illis placeamus: hoc enim non charitatis, sed carnalitatis opus esset. Alterâ, vt his modificationem, cum scilicet remotâ vt inueniatur in ijs rebus, quæ illis adhærent vtilitatem: & eo modo, vt & illi, & nos inter ex nostra charitate ædificentur, nostrorum hoc eo operè proficiamus, ob finalem finem, quem in eo præsertim respicimus, id enim dicimus ex amore ipsius Christi D. N. qui non sibi placuit, nec quod palato suo arridebat quæsiuit, sed quod suis fratribus humanum erat, & ea, ad emendationem humoris sui illorum mala, à quibus eos liberaret, hausta illud Dauidicum *opprobria exprobrantium tibi cecidêre super me.* vtitur sui verbo *opprobrij*, eò quòd non censetur aliquid magnæ esse, quod alterum onerat quæ portet, cùm ea eo aliquem honorè acquirit, sed illud præclarius, quod etiam cum propria contemptu & opprobrio illa portet: ubi discimus in hoc proprium humilitatem, & patientiam, quæ sunt humeri charitatis, ad inuicem onera portanda. Ad quod exhortatur idem Apostolus, dicens: *inuicem onera vestra subleuate, & sic adimplebitis legem Christi. cum patientia supportate inuicem in charitate, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.*

Nec tamen existimare debemus, charitatem impellere nos ad onera proximorum portanda, vt & ipsi nostra portent: hoc enim esset vnum facere, sed quæ sua sunt quærentis, quod non bene conuenit cum perfectione charitatis, nec cum amore Christi D. N. qui omnium onera portauit, nullo ipsum ad sua propria portanda adiuuante, nam ipse dixit: *torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum, circumspiciebam, & erat auxiliator, quæsiui, & non fuit, quis adiuuet? ingressus sum, quis mihi resistere? & non fuit, & quis sustinere, & sustinui?* vt ita intelligatur, perfectum amatorem paratum esse ad aliorum onera portanda, etiam aliis non adiuuantibus in portandis propriis; quare, quod in se est, Christi quidem legem ipse implet, quamuis alij non impleant.

Quia igitur tandem amoris Christi erga nos excellentiam cum eo, quod S. Ioannes dixit: quòd sum dilexerit suos, vsque scilicet in finem, vitæ scilicet finem, cum summa instantia & perseuerantia, maiora semper amoris sui pignora edidit & in cœnaculo, vbi vltimum fuit eorum conuictus, maximè illum edidit, cum quatuor illis circumstantijs paulò ante inductis: operibus scilicet, donis, rationibus, & orationibus, quæ omnia amoris & vnionis erant plena. Dixi enim: valde familiariter & blandè totum pectus lauit; dedit maximum, quod potuit, donum, seipsum scilicet sub specie cibi, ad infundendam intimam, quam cum eis habere cupiebat vnionem, loquutus est tenerrimè, grauesque adduxit rationes, ad eos consolandos, animandos, & persuadendam eis eam inter se vnionem, & pro eisdem orauit intimissimè, eandem pro eis petens vnionem, vt postea videbimus. Et omnia hæc complectitur ingeniosa illa eius sententia: *cum dilexisset suos, in finem dilexit eos, ita &*

vel fanum, quasi illis diceret: *Discite amorem*, quo vos Iesum diligatis, quem mandatis in operibus exhibendo, in largiendis donis, in bonis verbis proferendis, & in oratione hos inflantes frequenter & exemplarem reliquis consilijs, quæ vobis proposui. Hæc est illa, quæ vobis proposui. Hæc est perfectissima est perfectior, ad quam Catholicæ Ecclesiæ filij merito debent aspirare. Illa enim est amoris fibula, donec quæ veteris, quemadmodum fuit figura illa serpentis, in qua Christus D. N. cum suis Apostolis erat. Verum quidem est, etiam Iudam proditorem hi fuisse, qui tamen non erat alijs vultus, traditore id ipsum perpetrante, vt hic magis amoris sui summa gratiarum manifestaretur, cum proprium hostem adeò dilexit, & humaniter ac blandè tractauit: nobisque daret exemplum eius, quod erga nostros agere debeamus: quemadmodum in proximo capite fusius explicabitur.

CAPVT VI.

CONSILIA PERFECTIONIS *circa modum inimicos diligendi.*

VT Saluator noster vocari voluit *magni consilij Angelus*, visus est aspexisse ad consilium, quod dedit, diligendi inimicos; quod per excellentiam vocatur *magni consilij* eorum: in eo enim splendet præ alijs fœnus charitatis. Reliqua consilia homines faciunt Angelos, hoc autem facit Seraphinos, hoc est ardentes: adeò enim amoris igne ardent, vt supra naturam suam velint ferri alio, sicut *seraphini*, quos vidit Isaias: sex scilicet fœnoribus charitatis nobis, quos noster Saluator nobis commendat, non solum erga amicos, sed etiam erga inimicos: quod ex rebus adhuc apud Sanctum Lucam declarauit, dicens: *Si vobis dixi, qui audistis, diligite inimicos vestros*, non solum hoc dico Apostolis ac discipulis meis, sed omnibus etiam, qui audire & recipere volunt doctrinam meam, *diligite inimicos vestros*. Et paulo post eandem sententiam repetit, desiderans, amorem hunc profundius in animo radicari, vt intelligatur, non debere esse amorem *de verbo aut lingua tantum*, aut solum interiorem; sed etiam exteriorem, qui effundatur *in opere, & veritate* absque fictione vitij, & nominatim in his sex operibus, quæ sunt tanquam sex consilia excellentissimæ perfectionis. *Primum ergo* pro eis ORARE: vt Dominus noster det illa bonum illud, quod eis expedit, & *orate*, inquit, *pro persequentibus & calumniantibus vos*. Nec dixit solum, pro his, qui vos sunt persecuti, sed pro iis, qui nunc persequuntur, &

a) Ibid. 2.

b Luc. 6. 27.

c Matt. 5. 44.

d 1. Ioan. 3. 18.

T.

S. Thom. 2. 2. qu. 25. 4. & 5. & qu. 83. 8. 8.

e Matt. 5. 44.

calumnian-

calumniantur, ita vt preces vestras cum illorum persecutionibus coniungatis vt eo magis sint hostiæ, & gratæ ipsi Domino, sicut ipsemet Seruator pro his, qui ipsum crucifigebant, & Stephanus pro his, qui ipsum lapidabant. Secundum istum est Dictum illud Lucæ 6. h *Benedicite* (inquit) *maledicentibus vobis*. Et quando mali quippiam de vobis rabunque vestris effutiunt, eorum iniurijs & murmurationibus vos luquimini bene de eis, rebusque vestris studentes, quod fuerit in eis laude dignum, non defendentes, sed potius eis loquatur. Multum quidem est in tali occasione tacere, nec vindicari, quod fecit Dauid, cum ei i *maledixit* seruus & alia dixit: k *ecce filius meus egressus est de visceribus meis, quærit animam meam, sed multo amplius est*, os aperire, ad reprehendam benedictione maledicentem nobis, quod faciebat Apostolus dicens l *maledicimur, & benedicimus*. Nec difficile hoc est ijs, qui in imprecationibus suis, quibus à suis hostibus affliguntur, agnoscant suprema Dei prouidentiam, eas permittentis in bonum ipsorum: & interdum etiam inimicitiam aliorum, (quemadmodum fecerunt Patriarcha Ioseph, & Rex Dauid) ipsique laudant, & benedicant ipsi Domino, quod ea via tantum ipsis bonum largiatur. Secundum quem S. Iacobus Apostolus monet) eadem lingua m *Deum benedicere, maledicere vero hominem*; sed vtrumque benedicere simplicem maledicentem inimicum, tanquam instrumentum, quo Deus vtitur in ipsorum vtilitatem. Et hac ratione faciunt quod S. Petrus monuit, dicens n *non reddentes maledictum pro maledicto, aut maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes*, quia vocati sumus hæreditate possideamus benedictionem. Hæc igitur, vt diximus, est via certior & expeditior. *Tertius* actus est cum nobis occurrunt. SALVTARE, etiam si eos ipsi non salutemus vt & salutemur, & ordinarijs aliqs amoris & amicitiæ indicijs eos prouocemus offerentes eis ex toto corde, quod in nobis est, pacem: Deus enim Saluator ipse iussit, suos discipulos ea salutatione vti: *pax vobis*, & o *pax huic domui*: vt hac signo ostenderent cum nullo se habere pugnam, aut inimicitias.

QVARTVS actus est in omnibus rebus quibus poterimus BENEFACERE, tam animæ, quam in corporeum duplici beneficiorum spiritualium & corporalium genere eos demulciamus, ac deuincamus. p *Nam si beneficijs inuicem se prouocent homines* (dixit idem Saluator) *quæ vobis est gratia? Quæ & peccatores hoc faciunt*: & quoniam nihil à debito est, hoc vobis facientibus beneficium rependere, non sunt gratiæ apud Deum quærendæ, & familiaritatem eius obtinere beneficijs eis, qui charitatem vobis suam ostendit, vestris, beneficijs elicere. q *Nolite* (ait Apostolus) *fieri vosmetipsis prudentes*. Si enim otiosè facis & vindictæ quæris hac ratione videaris illum vincere, reuera tamen potius te ille vincit: qui te potest detrahere, vtaque in gratiæ

atque

a Luc. 23. 34.
b 2. Reg. 16.
c 1. Cor. 4.
d Rom. 12.
e 1. Pet. 3.
f.
g Matth. 5. 47.
h Luc. 6. 28.
i Psal. 54. 13.
k 1. Cor. 4.
l 1. Pet. 3. 9.
m 1. Cor. 10. 32.
n 2. Cor. 6. 3.

atque ipsi, ideoque à peccato vitus eique filios eruos maneas. Vincas igitur enim, benè ei faciendo; sic enim efficies, vt diligat te, odieritque malè sibi facere; aut saltem, vt cessare ipsum à peccatis: quæ victoria est multò gloriosior.

5. Luc. 6. 35. 1 Ioan. 4. 19. Aug. de verb. Dom. serm. 16. Ambr. in Psal. 118. serm. 14.

QVARTVS actus est, MVTVVM DARE petentibus, à debitoribus, inquit, debitum repetere, benefacere, & mutuum dare, nihil inde sperantes. Nam si mutuum dederitis ei, à quibus sperastis recipere: quæ gratia est vobis, nam & peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia, non dico nomine lucri præter ipsum mutuum: hoc enim esset grave vsura peccatum; sed neque nomine gratitudinis, quam à solo Deo sperare debetis, sicut præmium est multo maius.

6. Aug. de verb. Dom. serm. 16. Ambr. in Psal. 118. serm. 14. Aug. tom. 10. de Trin. c. 2. Ambr. in Psal. 118. serm. 7.

SED quantum mutuum petem, eo ipso quod petat, se humiliat ac subijcit, SANCTVS adiecit GRATIAE etiam illis, & Eleemosynæ nomine id ei DARE, qui indigent, vt eorum miseria sublevetur, etiam si id non petant. Sic enim, inquit, erunt filij altissimi: qui ipse benignus est super ingratos & malos: & ex sola misericordia nostris miseriis prodijt; & etiam non petentibus remedium ignorare obfert, & solem suum oriri facit super bonos & malos: & pluit super iustos & iniustos. Et quoniam suprema misericordia est, acceptas iniurias condonare, inimicosque à peccato & infernali periculo eripere: in hoc perfecti existunt, adeò ex corde omnia condonando, vt iniuriarum omnium obliuiscantur, exercentes prædictos sex actus, vt eorum inimici conuertantur, Deumque eorum misereatur. & quamuis iusti omnes per gratiam sint filij Dei: quando tamen ad eam perfectionem perueniunt, vt prædicto modo inimicis suis benefaciant, dicuntur & ipsi Filij altissimi, eò quòd altissimus illorum perfectione imitentur, se diuinæ ipsius bonitatis participes faciat: & ita concludit: *Estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est: & estote perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est*, imitantes eum in hac misericordia, & dilectione inimicorum: quæ (teste Sancto Augustino) propria est perfectorum filiorum Dei: & eam exercentes perueniunt ad culmen perfectionis, vincentes innumeras difficultates & impedimenta, quæ in hac via occurrunt.

7. Luc. 6. 35. Aug. de verb. Dom. serm. 16. Ambr. in Psal. 118. serm. 14. Aug. tom. 10. de Trin. c. 2. Ambr. in Psal. 118. serm. 7.

AD hæc omnia plurimum conferet benè perpendere vim illorum verborum, quæ Christus D. N. hoc loco repetit, cùm dicit: *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros.* Ego, qui, qua Deus sum, statim atque primi parentes peccauerunt, dilexi meos inimicos: & obtuli eorum pretiosissimam, quam habebam, hoc est, quòd, vt illos repararem, homo fieri vellem: Ego, qui factus sum homo, hanc meam charitatem ostendere volui, y *ponens animam*, hoc est, vitam meam, non *pro amicis* tantùm, sed etiam pro ipsismet inimicis, & z *percussoribus*. Ego, qui *non*, cùm inimici mei essem,

x Matt. 5. 43.

y Ioan. 10. 15. 1 Ioan. 3. 16.

z 2 Reg. 5. 8.

dilexi,

dilexi, vocaui, & ad meum seruitium duxi, magna vobis promisi beneficia, vt meus facerem amicos. Ego longam fui, qui vobis dixi exemplo meo præcessi, vt inimicos vestros diligatis. Quod si dixeritis non apparere in me causam & motiua, cur Deus diligendi sit, ego dico, quæ mihi fuerint motiua, vt eos diligerem, & propter eadem vos eosdem diligite. Eos illos dilexi, eò quòd essent mea creatura, ad imaginem & similitudinem meam condita, sanguine meo redempta, & quod bonitas & benignitas mea ad eos diligendos, benefque ei faciendum inclinat: eadem igitur nomine, & eadem ob causas vos illos diligite: mea siquidem bonitas satis vobis esse debet, vt opus manuum æternum diligatis, & sufficere, quod ego iubeam, aut velim: vt propterea ita sit. Nam hac ratione diligetis inimicos vestros meipsum diligitis, qui velle sum amicus, & in me recipio amorem, quem illis effunditis, eumque copiosa mercede remunerabo. Dicigitur, Christiane, quam excusationem adferre poteris, ne tale sequaris exemplum, præceptum obserues, & quod in eo est consilij amplectaris? Si dicas, diligere odientem te, ei contra naturæ propensionem: attende, quod gratia Dei illam superat, iuxtaque exigit, quod illi repugnat. Dicet non promittetur infernum meus, vt illi ego parcam: nec ille ipse dabi petere vult, et Christus id bene eli promittas: & ipse id petit: imò, vt ignoscat, præcipit. Irridebunt me, si id fecero, irrideant prius ipsum Christum, qui & fecit ipse, & idem ab alijs fieri consuluit, ac iussit. Quòd si nemo audebit Christum ipsum irridere eiusdem tu facias, quod te irrideant. Quod si replicet nihil ille proficiet, etiamsi ei remittam: sed adhuc amplius contra me insolescet: at vt ultimum tibi ipsi commodabis: & forte tua ista humanitate illum permutabis; Deumque ipsum obstringes, vt eum tueatur causam. At grauem mihi tantæ iniuriam, & hostilique eius signa, & reliqua durant: sed & Christus omne genus iniuriarum sustinuit, & in hodiernum diem signa retinet infamium vulnerum, quæ si tulerit quod si honoreti tibi ducis in hoc opere Christo imitari; ipse te in aterna vita magnis afficiet honoribus. Quod si denique dixeris præceptum & consilium hoc solum dirigi ad vitæ perfectionem: valde deciperis, quia reuera loquitur cum omnibus Christianis, quos lex Euangelica, vt perfecti essent, exhibuit. Quamobrem Iude, sex præcedit Seraphinorum alis ieduere: dicique semper totum mundum, eius quæ erraticia dicamina te eleuare, intentionis tuæ oculos coniicere in creatorem ac redemptorem tuum, qui finis esse debet, motiuum, & causa tota dilectionis. Quare quemadmodum ea *Seraphini* *Esaiæ 6.2.*
duabus alis velabant faciem Dei, & alijs duabus velabant pedes eius, & duabus alis ex-
tentas habebant, & volabant, ita debes tu duabus alis beneficiorum corporalium & spiritualium, inimici tui caput velare: vt in tuum amorem eum accendas; id enim illi, quod Sapiens suggessit his *si esurierit inimicus tuus, cibet il-* *Tit. Prou. 25. 21. Rom. 12. 20.*

tam; & fruere, & ei aquam libere, primum exigua fape aqua mel, & Deus vna reddet tibi, remuneratus corporalem Eleemolynam, quam ei largiris; cum qua simul etiam spiritualem aliam valde magnam ei prabes, stupiditatem inimicitiæ, & odij remouens, quam aduersum te habebat: ac proinde duplicabitur tibi merces & præmium. Sed præterea debes caput eius velare, eum protegens ac in eius periculis defendens, vtramq; conferens tibi, nè desint, qui aduersus illum moliantur. quemadmodū Dauid liberauit Semei, & Saulem: cùm milites, qui cum ipso erant, optarent, vt ie de eis vlcisceretur, quare orationibus tuis debes eos protegere, ne ira Dei veniat super caput eorum.

1. Reg. 14. & 2. Reg. 16.

RATIONES duæ ad charitatis, sunt, gaudere de prosperitate inimici, quem diligis, & eiusdem aduersitati compati, quibus duabus cooperies eius pedes, accommodando te eius affectibus, & gressibus quos tenet vt Sancti Apostoli regulam & documentum sequaris, qua diuitæ *Gaudete cum gaudentibus: flete cum flentibus*: quando scilicet inimicus tuus, ob aduersos casus flenti etiam cum eo fleas, cupiens ipsum à miseria liberare; quod si moriatur, id etiam grauiter ferre, eiusque mortem dolere debes, sicut Dauid Saulis & Absalonis, à quibus graues persequutiones sustinebat, mortem defleuit. Quando autem ille ex prosperis suis rebus gaudet, debes ei congaudere & gratulari, & iuuare, vt eius prosperitas sumat incrementa. Debes quoque eius pedes velare, hoc est, defectus tegere, non manifestam inimicitias eius, premendo, gressus contra te; sed eos dissimulare, & optimo quo poteris modo excusare, quemadmodum ipse Christus eos excusauit, à quibus fuerat cruci affixus, dicēs, *non scit quid faciunt*: charitatis enim proprium est, (vt Scriptura ait) *omnia delicta, vel (vt S. Petrus dixit) multitudinem peccatorum operire.*

Luc. 23. 34. 1. Petri. 4. Prou. 10.

DENIQVE duas alias charitas habet semper expansas, quasi paratas, apertis vlnis excipere suos inimicos, eisque ex corde condonare; magnaque promptitudine illos quærere, vt bene illis faciat: non se parum offendens, nec brachia sua, aut alas complicans, cùm inimicus sponte ad ipsum accedit, quemadmodum fecit Dauid cum Semei, cùm ille culpam suam deprecaretur, & peccatum simul agnosceret ob iniurias ipsi Dauidi illatas. Nec cum Dauidem ipsius Deus impedire vellent, ne ita ageret; opposuit se ille Dauid, & liberaliter omnia illi omnem condonauit. Sed quid multa? eam hanc Seruator noster exhibuit S. Petro interroganti: *Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei vsque septies?* respondit enim Iesus: *non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies.* Ex similitudine enim Apostolus, satis fuisse, si alas suas expandisset, & apertas vlnas habuisset ad eum septies recipiendum, à quo fuisset offensus; quoties vltrò offendendo peregret, expandere, vlnas suas complicare, & veniam offenditi negare. Sed

2. Reg. 19.

Matt. 18.

mundi Salvatore non approbat terminos, & limites in remittenda culpa offensoris, sicut neque ipse Deus D.N. terminum aliquem ponit, vt qui millies hostem suum in gratiam recipiat, si millies ille ad veniam & gratiam suscipiendam se disponat: propterea enim varijs inspirationibus eum vrget, admonet, vt cognoscat, quia ipse cupit ei ignoscere; milleque beneficia in eum confert, vt odio, & inimicitia deposita, fideliter ei seruire velit, qui totum ipsum bonum confert: & cum à suis inimicis eius esse alienus, nolit manus suas extensas esse, lignoque affixas, sic offendens, quod in se esset, sanguinem se prætermissorum excipere & complecti, culpam suam deprecantem.

CAPVT VII.

Consilia circa Puritatem Intentionis in actionibus nostris, & maximè in Eleemosynis, ieiuniis & Orationibus: subditur inanis gloriæ occasionibus.

DIABOLVS est noster magni consilij Angelus, quòd velit consilijs tales propositis efficere seruos suos tantorum Angelos in modo faciendi opera sua, atque si non degerent inter homines, nec ab illis aspicerentur. Vult enim, remoti occasione, quæ hinc oriri possunt amittendi præmium, quod propter talia opera promeretur. Et quamuis magnificentia & honorifica opera inter Christianos sunt Eleemosynæ, & misericordiæ erga egenos; oratio & cultus ipsius Dei; pœnitentiæ, & mortificationis externæ, quæ nos ipsos in officio alias continent: in his, inquam tribus actionum generibus, consilia dare voluit magnæ perfectionis, vt intentionis puritas in eis seruetur: quæ intentio, quòd in huiusmodi operibus non laudatur ordinariè, ex eo quòd voluptatem, aut diuitias; sed inanes honores quærentur: facit ipse, secretum in eis faciendis seruandum, & à communi, & publico conspectu recedendum, vt inanis gloriæ vitetur: obiter tamen multa alia pernecessaria documenta circa trium harum virtutum perfectionem. De quibus, quòd in præcedentibus tomis fusius est actum, ea nunc solùm adducemus, quæ ipse Christus D.N. hic nos docuit: *attende*, inquit, *ne iustitiam tuam facias coram hominibus, vt videaris ab eis: alioquin mercedem non habebis apud Patrem tuum qui in cælis est. Cùm ergo facis Eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, & in plateis, vt honorificentur ab hominibus. Te autem faciente Eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: vt sit Eleemosyna tua in abscondito, & Pater*

a Matth. 6.

tum, qui videri ab hominibus, nihil vult. Et cum multa non extra sint Hypocrisis, quæ aguntur in spectaculo, & in angulis plerumque fiunt multi utantur ab hominibus. In ecclesiastica autem, vel in cubiculorum secreto, & intus ipse suo Patrono laudem ab hominibus. Cum autem ita sunt, videri sunt Hypocrisis nihil. Extrinsecus enim faciunt, ut appareant hominibus ichoriantur. Tu autem cum facis, intra cogita tecum, & fac tantum tuo, ne videare hominibus ichoriantur, sed patri tuo, qui est in abscondito. Hæc omnia sunt verba nostri Salvatoris, in quibus aliqua sunt præcepta, & aliqua consilia. Præceptum est, ne opus faciamus, & præcepta Dei seruemus, ut vanè inde ab hominibus laudemur, & honoremur. Hoc enim est laborare inaniter, & absque vllo commodo, aut alio præmio, quàm ipsius humanæ laudis. Consilium verò est, vt hujus inanis gloriæ occasionem fugiamus, quando aliquod eius periculum imminet. Nam absque hujusmodi bona opera, publicè & coram hominibus facere non est ex se malum: quin potius personæ publicæ, & perfectæ possunt, ac meritò debent, ea opera publicè facere, ut ab hominibus honorentur; sed vt à videant (quemadmodum Christus dixit) *opera vestra bona, glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est*; eoque exemplo ad similia facienda animentur. In qua re (ait Sanctus Augustinus) non debent hujusmodi viri esse pusillanimes ac timidi: nam si times spectatores, non habebis imitatores. debes ergo videri: sed ad hoc debes facere, vt videaris. Et tùm opus quidem tuum erit publicum; sed intentio manebit secreta. Tyrones autem, & qui adhuc debilem habent virtutem, & fervent veritatis tentationes; sequi perfectos exponi locum ei dandum, inquam, sequi debent Salvatoris consilium, vt fugiat litera, & studere, quantum in ipsis erit, vt ad opera, quæ ex se non exigunt locum publicum, exigant secretum: non quod non liceat in publico facere; sed quod, attenta facilitatis debilitate, ei non expediat, in quam rem magno vsui sunt tria infrascripta documenta, quæ hic Salvator insinuavit.

b Matt. 5. 16.

Tract. 3. in epist. Joan. ad Parth.

1. PRIMVM est, vt omnes, sive perfecti sint, sive imperfecti, animæ oculos, & ipsam intentionem in Dei vnâ perfectionem, in omni loco publico & secreto existentia, recta contineant, operantes, ita operi facere, vt soli illi placeat, quasi solus esset in toto mundo. Perfecti autem, quamvis in medio fori & multis hominibus circumdati versentur, non tamen propterea impediuntur, quo minus rectâ Deum sum respiciat. quod si humanæ gloriæ cupiditates occurrant, facilè eas repellunt: idcirco sequi sunt, etiam cùm publicè bona opera faciunt. At imperfecti, & Tyrones, cùm attendant ab hominibus aspici, facilè præsentiæ Dei obliti, illos sequuntur. Quare & facilius & tutiùs in abscondito Deum inveniunt, quàm in publicis: eoque illis expedit, occasiones fugere paritatem hominum miscendi.

2. AD EAMDEM dirigit se media doctrinam: ne judicia, aut sequi-

laria externa signa dent bonarum operum, quæ faciunt. Quamuis enim id à Christo non ipsis tantùm non expedit, quia arrabo est, & periculum labendi in hypocrisim. Ita enim singularitati, inter tubicinium est, vt ostentationis tubicinium ostentationis tentatio oriatur: quemadmodum Christus D.N. dixit: *cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te*. significat enim, (vt admonuit S. Petrus Chrysologus) eleemosynam, in qua humanæ instrumentum inflatur, non esse pacis sed belli; non pietatis, sed turbationis: provocat enim contra se hostes, qui ipsum expugnent, & eleemosynæ fructum depradentur. Et, si exactè res examinetur, deprehendetur, non facere vere misericordiam; sed eam vendere pro pretio laudum obtinendarum. Et eandem ob causam dicit idem Dominus, *ante te facis quæ consueverunt*, ex speciali tua devotione, ac singularis alicuius indicia prabere facie, aut in corpore, nec talis tua sit pœnitentia in publico, vt reliquis spectatoribus adferat admirationem: quia id tuum est vanitatis tubicinium. Potius igitur in alterum extremum inclinare debes, figens ædem hilaritatis, virgens & lætans faciem tuam, & assidue illam præbens. Vt autem exterior hæc species (ait S. Basilius) non sit ficta, sed revera ex interiori affectu & intentione nitescat; unge spiritum tuum oleo devotionis; nunquam conscientiam à culpis abluas, vt vera sit cordis lætitia. Et quamvis caro naturaliter sentiat ieiunium, ad disciplinæ trifletur: dissimulanda tamen tristitia illa est, & spiritus lætitiâ vincenda: aut certè (vt S. Chrysostomus ait) si fortasse aliquibus signis seipsum proditurus es tu ipse ieiunij signa edas, nec tamen propterea tristitiæ signa prohibentur, quæ approbat Ecclesia in ieiunijs à se latis. Hæc enim, quod omnibus sint communia, non ita vanitatis occasionem adferunt, sed potius humiliationem inducunt.

Nemili. de Salutis.

Homil. de Jejunio & Matth.

5

Sed vberius prosequitur Salutaris nostri documentum, cum ait: *cum facis eleemosynam*, (& idem est de quocunque alio bono opere) *nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*; quasi diceret: non sit tibi satis, quod publicum tuis locum; & tua opera hominibus occulta esse, sed etiam cum ea in occultum, & abdito remotum, finge te ipsum etiam fugere, ac tui operis obliuiscì, ne tibi ipsi complaceas, & ex ipso opere eorum fructu deripias, (vt ait S. Augustinus) ac recta Deo placendi intentioni minus rectus alius finis similitudine tuæ complacentiæ. Quare necesse est, vt manus tua dextra superior fiducia spiritus pectoris tui opera, quæ agis, eaque dirigat ad vltimum finem, qui est Deus. Neramen huius rei certiorem facias portionem tuam inferiorem, hoc est, carnem ad malum propensam, nec cum ea conferas, quid tibi sit agendum: certo enim male tibi consules, mille quæ repugnantia & contradictoria tibi replebit, aut rationes comminiscetur tuas, vt ipsum potiùs quæras, quàm Deum. Ita igitur opus tuum perfice, quasi illa omnino non esset conscripta, sed solum attendas ad id, quod Deus vult. Adhæc studere

Matth. 6. de Eleem.

ne manus tua sinistra sciat, quid faciat dextera, hoc significat: ne eorum labores in afferendis bonis operibus tuis cum periculo alicuius propriæ ex-
c Phil. 3. 13 eis complacentiæ: sed potius exemplo Apostoli, c quæ retro sunt, hoc est, quæ hactenus fecisti, obliviscendo ad ea quæ sunt priora, & recentiora te ipsum extendas.
d Psal. 96. 11 Satis enim est, Deum nosse, quæ tu facis, vt eius dextra manus te adiuuet ac tueatur. Quotidie igitur cum Davide dicendum tibi est, d lux orta est Deo seruire: nec præteritorum rationem habeo, nec eorum recordor: sed hoc est mutatio dexteræ excelsi, hæc inquam cordis mei mutatio, & recens ad perfectionem assequendam anhelatio, non mea est: sed dexteræ Dei, quæ adeam conciliandam, & procurandam me impellit, & confortat.

CAPVT VII.

CONSILIVM NON IVRANDI IN COMMVNI hominum confessione, & reuerentia sanctissimo Dei nomini exhibenda.

ALIVD MAGNI monumenti documentum dedit suis discipulis Supremus noster Magister, ne Scribarum & Pharisæorum deceptionem sequerentur, qui gloriabantur, quod passim iuramentis vterentur, existimantes, hac ratione se magis Dei nomen honorare, & frequentissime illudore suo profiterentur. a Audistis, (inquit) quia dictum est antiquis: non pe-
a Mat. 5. 34. Exod. 5. 12. rierabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per cælum: quia thronus Dei est, neque per terram: quia scabellum est pedum eius: neque per Ierusalem: quia ciuitas est magni Regis: neque per caput tuum iurabis: quia non potes vnum capillum, album facere, aut nigrum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non: quod autem his abundantius est, a malo est. In his Christi Domini verbis aliquid præcipitur ex præcepto, aliquid ex consilio seruandum. Nam iuramentum interdum est illicitum, interdum autem potest esse licitum: sed non expedit illud vti: hæc interdum autem & licitum est, & expedit illo vti: est autem non modicæ prudentiæ, & scientiæ, nosse medium tenere in re adeo varia & perplexa.

1. b Gen. 21. 24. & 31. 53. & 26. 31. & 14. 22. c Rom. 1. 9. d Matth. 5. 33. Exod. 20. 7. Leuit. 19. 12. Deut. 6. 13. & 10. 20. Iosue 23. 7. Psal. 62. 12. & 15. 4. Eccles. 9. 2. S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 1.

PRIMVM negari non potest, aliquando licitum esse, ac sanctum iuramentum adhibere, cum ipsemet Deus b per sanctissima iurauerit, & c Angeli, atque d Patriarchæ, sancti e Apostoli etiam iurarunt, & in lege veteri in aliquibus casibus permittebatur iuramentum: & Catholica Ecclesia idem f approbat, imo etiam in aliquibus iubet, præcipit: & cum hæreticis pœnitentes recipit ac reconciliat. Sed vt iuramentum sit licitum & conueniens, adesse debent tres illi fontes, quos Ieremias g Veritatem, Iudicium, & Iustitiam appellat. VERITAS tunc adesse censetur, cum iuramus, verum esse existimatis, quod iuratis: IVSTITIA, cum non præmittitur aliquid malum, nec causa, cur iuratur,

est in-

est inutilis: Iudicium, quod est virtus prudentiæ, tria illi conferens, Necessarium, Rationale, & Consideratum. Necessarium est, quia necessitatem facit, ea de, quod iuratur, non posse alio modo sufficienter probari: cum tamen ad proprium iuramentum, aut ad proximi bonum, multum referat, vt probetur quare iurandi causa aut charitas esse debet, aut Iustitia, aut misericordia: erit autem securum, si etiam obedientia accedat: vtilissimum, si possit iuridice imperari, aut petere iuramentum, id facit. Reverentia in ea est posita, vt sanctum Dei nomen cum ea decentia, qua tanto Domino dignum est, nominetur. Nam iuramentum (ait S. Thomas) est actus virtutis Religionis, quo Deus honoratur, & confitemur, ipsum esse veritatem infallibilem, testemque supremum: quem ad nostra dicta, & promissa confirmanda, & vera esse ostendenda, adducere possumus, cum ipsum vltro vocamus, tanti Dei auctoritatem adhibere, non debet nomen illud ore fœdo, nisi summa cum Reverentia proferre: effectque rationi omnino consentaneum, vt cum illud profert, caput forma aperiat, aut etiam genuflectat, vt & animâ purâ, & ore mundo tantum nomen proferat. Ac propterea (ait S. Hieronymus) prohibuit Deus Israelitis iurare per Deum: quod linguas suas haberent salutares vsu, & consuetudine iurandi per idola. exigua enim reverentia esset, nomen adeò purum, & sanctum lingua adeò sordidis proferre. Consideratio in eo adhibenda est, vt iuramentum non præcipitanter ex alicuius passionis impetu, aut cœcè, aut inadvertenter proferatur; sed tranquillè, & animo sedato, & præmisso examine, an omnia prædicta adsint vt iuramentum rectè fiat. nam, quando horum circumstantia deficiente, erit illicitè, & male iurabitur, peccatum adhuc eò erit grauius, quò cognitio, aut circumstantia, quæ deest, maioris erit momenti. Et quoniam adeò est difficile, omnia seruare, vt oportet, dixit Saluator: *Sit sermo vester, sermo.* In quo duo præscribit, in omni genere iuramenti seruandi, siue per ipsum Deum fiat, siue per creaturas fiat. Et primum quidem constituit, sub præcepto prohibendo, vt S. Augustin. explicat, quem sequitur S. Thomas; facilè, & frequenter iurare: eò quòd ex se id sit malum contra reverentiam nominis diuini debitam; & periculosum, præbet occasionem periurij, & iniustitiæ, & grauium peccatorum. Vnde cum Ecclesiasticus, dixisset: *Non assuescat os tuum iuramento, & multa commotio non erit in illo. memor esto nominis Domini in timore, & non accrescat tibi per illud: alioquin visitabitur domus tua in plagis. Vir multa iurans implebitur iniquitate, & non discedet à domo eius plaga.* Dum ait ergo Ecclesiasticus ex quam reuerentia, in Dei nomine cum iuramento, aut sine illo vtrumque frequenter ac temere. Et ad hanc abstinentiam scandali & iniquitatis, quam adfert dicens: *Loquela multiloqua non euadet peccatum: & qui obseruat labia sua prudens erit.* Vnde

Ecclus. 23. 9. 10. 11. 12.

Matth. 5. 37.

Lib. de Mendacio cap. 15. & de Serm. Dom. in monte lib. 1. cap. 9.

Ecclus. 23. 12.

enim

capilli capitis viri iusti migrauerint, quod beniuolentiæ testimonia audierit, videatur nec etiam suam obiurare præsidia.

Ivsom. 64. in Gen.

ALTERVM, quod Saluator nollet commendari, est per modum præceptiuum filijs (vt S. Bernardus admonet) vt saltem discipuli discipulis melius debeant perfectionem petere, quod in ipso est, nullo modo iurare, nec ad id propendere, nisi vrgente aliqua necessitate, cui sint obstricti, cogantur. Tum quod iurare (teste S. Thoma) debet esse in aliquo bono, quod non sumatur, nisi ad modum deprimendum, & cùm aliter fieri non possit: tum quòd merito debeant vitam suam excellenti adeò sanctitate illustrare, vt vel simplici eorum verbo fides meritò adhibeatur. Quare nullatenus legitur, quod ipse Saluator iurauerit: nam verbum illud, Amen, Amen, quo interdum vtebatur, non erat iuramentum, sed (vt ait S. Hieronymus) idem significat, quod verè, verè dico vobis. Idcirco dixit: *Ita sit sermo vester, est, est: & quod abundantius est, à malo est*, quasi dixerit: (vt explicat Sanctus Augustinus) nihil vos addere debetis, si autem addendum aliquid fuerit, id promeritis ex miseria, aut malitia proximi, ad id vos vrgentis: eò quòd non velit alijs dicta vestra fidē adhibere. Ratio huius est, eò quòd Christus D. N. adeò perfectus velit non esse, vt sanctæ decreto aliquid non constituerimus, eum quam mentiri, aut falsa decipere, alicuius commodi etiam totius mundi intuitu; nec timeamus, aut suspicemur, reliquos Euangelij ipsius sectatores velle mentiri, aut nos decipere. Et hac ingenua dispositione, & opinione habita, non est opus iuramento: quare, qui in communi conuersatione & familiaritate iuramentum ab alijs exigit, offendit, si de eo tam bona opinionem non habeat; nec certum est, quod alter non velit ipsum decipere, etiam adhibito iuramento. Quando autem ex hoc nullum aliud damnum sequturum timeretur, quam, quod ipsius dicto fides non adhiberetur; aut ipsum damnum esset eius proprium, à quo exigitur iuramentum: tunc multo melius, vt via grauis & spiritualis iuramentum non adhibeat, sed Saluatoris consilium, vt litera sonat, sequatur: nam, si omnes, quibuscum ille agit, sciant, & aduertant, ipsum in communi sua conuersatione & colloquijs nunquā iurare, facilius fidē ei adhibebunt, nec iuramentum exigēt. Ex ipso enim S. Augustino concludo: Iuramento falsi, perniciosæque periculo sæpe multi, secure; modo iam explicato. Ac propterea S. Iacobus adeò rem exaggerauit, vt dixerit, *Sit autem, fratres mei, non iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodlibet iuramentum, vt non sub iudicio decidatis.* ne scilicet ab vno iuramento in aliud labentes, ad periculum aliquod perueniatis, & in Dei iudicio damnemini. Quàm autem sit iudicium illud tremendum, & horrendum cæsis illis, ostendit Deus Zachariæ Propheta, in illa quadam volante, inter membranas, in quo scripta erant peccata peccantium & eorum supplicia, *quod venit ad domum furantis in nomine Dei mendaciter, & consumpsit eam, & ligna eius, & lapides eius.* Vt fusius

Apud S. Thom. in Epist. 1 Tim. 6. lect. 4. in fin.

Epist. 42.

Epist. 54.

Iac. 5. 12.

S. Aug. epist. 154. ad Pub.

Zach. 5. 4.

declarat

diximus tomo secundo tractatu quinto, capite vndecimo.

Nec sine mysterio, cum Christus D.N. iuramentum prohibeat, non facit mentionem iuramenti, quod fit expresse per nomen Dei; indeterminate fit, quod fit per creaturas, & quidē nomination per quatuor, per quæ Iudæi iurare consueuerant. sed huius rei causa fuit quia, qui verbum iurandi exprimit, in eo includit nomen Dei. Idem est enim IVRO quod Deum in testem adhibeo. Sed expressit Christus iuramenta, quædam per creaturas, ne iurantes, parui illa facerent; declarauit enim etiam in illis includi authoritatem & maiestatem Dei, per quem præcipuè iurant. Nam iurare per cælum, aut per terram, est iurare per creatorem, qui in cælo est, tanquam in throno suo; & in terra, tanquam in strato vel scabello; & iurare per templum, aut ciuitatem sanctam, est, iurare per Regem æternum, eidem assistentem; & iurare per caput tuum, est, iurare per supremum eius gubernatorem, à quo illud suum recipit esse; & capilli eius, quod sint albi, aut nigri: quod si male iures, defluet super caput tuum malum, quod facis. Obiter autem docuit nos Christus, non esse iurandum per creaturas, qui tales sunt: Id enim esset genus quoddam Idololatriæ, quasi poneretur in eis aliquid diuinitatis. siquidem (vt Apollolus dixit) a *beati per maiorem se iurant*: vt eius testimonio confirmentur, quod ipsi in proprio iure non possint. Quare Deum D. N. iurat per seipsum: eò quòd se maiorem non habeat, per quem iuret. dum autem per creaturas iuramus, vt legitime id fiat, respicere debemus ad aliquid nobis malum, quod in eis discat. Ideoq; grauissimū peccatum est iurare per dæmonem, Antichristum aut Mahometum: eò quòd tunc videamur protestari, esse in eis alium quendam, & quasi diuinitatem. Ac propterea Deus prohibuit Hebræis *per omnes exteriores Deum iurare, vt legit Maimonides ac alii plures.*

a Matt. 5.

b Hebr. 6.

CAPVT IX.

CONSILIVM DE VOVENDO DEO D. N. *& ratio id cum perfectissime faciendi.*

ALIVD CONSILIVM Euangelicum excelsæ perfectionis promissionum & votorum, quæ Deo D.N. offeruntur: quæ etiam sunt actus virtutis Religionis, licet ipsum immediate quamuis interfit, quod Religio non inclinat ad iurandum, nisi in casu grauis necessitatis, vt iuranti fides adhibeatur, vt ha Sectis diximus: ad Votum autem inclinat propter ipsummet. Nam (vt ait S. Thomas) ex se ipso est adeò sanctus valdeque laudabilis promittere Deo aliquid, quo reuerentia & honor illi exhibetur

a 2. 2. q. 88. a. 5. & 6.

quilibet eum honore, adoratione, & cultu illi in primis debetur ob infinitam eius excellentiam. Ex quo duplex Voti excellentia proprietas oritur. Altera est, quod per illud homo efficiatur ad meliorem bonitatem & meritum, quàm sine illo ex se ipso habuisset. Idque ob præstantiam finis, quem virtus religionis adit; quæ cæteris moralibus virtutibus excellentior est. Quare quilibet actus bonus ex voto factus, eiusdem finis causa, est magis meritorius quàm si fieret absque voto. Altera proprietas est, quod votum, a reliquis Euangelicis consilijs firmitatem addat. Eius enim voti materia consilium, illudque reddere, aut non reddere liberum sit: ubi iam est factum, quod ante erat sub consilio, transit in præceptum, magnamque addit obligationem, vt obseruetur. Quare votum simul continet in se bonum consilium & præceptum. A consilijs habet liberalitatem & ingenuitatem animi; qui offert se, cum posset se non offerre, & sponte se obstringit, ad id præstandum, ad quod Deus ipsum non obstringebat. A præceptis habet stabilitatem & firmitatem: ne retrocedere, vt, quod promissum est, negligentia voti non fiat votum fuisse, & dimissum. Quarenus ratio voti etiam iuramento confirmatur, ad maiorem ipsorum firmitatem. Si quis iuramento firmantur, quæ hominibus promittuntur; vt certè sunt, non impleturus, quod promittimus; cur non liceat eandem firmitatem ipsa Deo præstare, qua Deo promittimus vt in eis exequendis firmiores simus, & constantiores? Atque duplici nomine rectum ob fidelitatem, quam Deo D.N. debemus, eius amplitudo & malitia pensetur; vt, quod si promittimus, impleamus: cum obrepserit in facilitate eius nomini debita, quod in testem adducimus, quòd promissum nullum esse, quin impleturi.

3. Hinc tertiò oritur votorum excellentia, quòd ab Spiritus sancti inspiratione dictentur, qui quòd iubeat & ad melius impellat, inspirare solet, vt huiusmodi promissa tibi fiant, offerendi gratiam & auxilium simul ad ea implenda. Et Scriptura sacra sæpè non ad id exhortatur, dicens: *Vouete, & reddite Domino Deo vestro.* Et in antiqua lege fuerunt vota in magnum fructum recepta; sed Euangelica monita ac documenta dedit in Euangelica autem, quæ lex est perfectionis, sunt adhuc frequentiora iuxta illius propheticam, dicentis: *Ecce sic benedicetur homo timens Dominum.* & infra: *Qui timet Dominum, in mandatis eius cupet nimis.* & infra: *Qui timet Dominum, faciet bona.* Vtautem honor hic præstantior sit: non solùm votorum de rebus facilioribus & ordinarijs, qualia multi laicales edunt; sed etiam de rebus amplissimis & altissimæ perfectionis, quales sunt castitas, & paupertas voluntaria, & alia similia: ad quæ idem Euangelium exhortatur, vt constat in sequentibus Tractatibus, in quibus fusius explicabuntur excellentia dictorum huiusmodi votorum.

NVNC in genere tantum conditiones insinuabimus, quibus fieri debet: ne tanta perfectionis consilium in nostram vertatur perniciem, non recte

& quæ quæ exceptionem mendatum.

Hæc conditiones ad cautelam pulsum, quas præsidium de iuramenti ad sectandam fallacem intentionis vanitatem promissa adhibitam rei aggressa mittitur; cautam & matutum præmeditatæ & cautum prudentem quæ omnia circumstantiam eius, quod promittitur. Quod tonum complexus est Ecclesiasticus quisquis his verbis: *Ne dixeris quid deprecabor, neque cur timebo super me*
præsentem seruitutem ne Deo: Deus enim miserebitur, & tu ipse ne dixeris se
peccauit seruitutem ne figmenti tui Deo, ne quæras videre: Deus enim videbit, & ne
stulta prædicabis. Ne quæras ne tempore videri mendax, neque mihi ne tempore, quam
pejerabis, peccatum ne videre. Ne dixeris ne tuam, ne pro tua facie exaudiet me,
neque dicas contra Angelum misericordiæ ne fecit ira Dei cum ea, & iurauit
tuis, dispereundas ea in nouissimum tempus. Hoc totum quod Ecclesiasticus dixit, potest (vt ait S. Hieronymus) applicari ad verba, quibus aliquid Deo promittimus, aut iuramus, hac circumstantias habere debere ne temere promittamus, aut iurando, has circumstantias habere debere ne temere promittamus, ne infidelis appellamur, ne nimia, ne infidelia, neglecta. Stulta appellantur, quæ fiunt de rebus malis, aut inutilibus, aut impossibilibus, aut quæ alios aduersus bonum, quod dicit de consilio, agitque Deo acceptum, impediant. Et sæpe fiunt infidelia, quia non possumus, nec debemus implere: cum quid Spiritui Sancti offendimus, obseruamus. Is enim semper inspirat, quod bonum est, quod velle, & quod bene potest. Et quamvis non semper omnibus inspiret, quod melius est: voluntatem tamen prauo obicem suæ bonitati, si forte id inspirare voluerit. Idemque non impellit quemquam ad ea votenda, quæ maioris voluntati profectum viam obstruunt: qualia sunt, incundi matrimonium, non amplectendum religionem, non faciendæ eleemosynæ, & similia.

Etiam si censetur stulta promissio, quæ sit contra, & in particulari non fit, quod erit bonum quod erit malum: cum in modo, quo Herodes dixit iuramento petitum est *sine Herodiadem caput Ioannis Baptistæ*, *deprecabor* Matth. 14. 7.
pro me apud Iesum Christum. Et Ephte, qui vovit vota Domino holocausti se offerre, quæ primum occurrentia exierit ex domo sua: occurrit autem ei prima virgo Iudic. 11. 30.
filia. Huiusmodi autem promissa merito appellantur infidelia, & quæ implere non debent: quia vitio prædicti quo peccauit implens, quod promisit: quæ eis magis adhuc proprie infidelia dicentur, quæ tum de rebus bonis & obligantibus ad implendum ea implendum aut ita fiunt, vt impleta exploratione defectum. Aliquando quidem, ea quæ promissio fac pungere, & lumultuarie, absque debita cōsideratione: ita vt vnde impetu quidam nō à Deo, sed à proprio spiritu, aut à vana passione, sese præcipitet ad vouendum. Aliquando autem temere ex nimia arrogantia & inculta superbia offerendo sese ad plura, quam iusta via eius possit implere. Aliquando demique eō quōd tam multis rebus sese quis occupet: vt prudenter agendo non possit omnibus satisfacere. Hæc omnia complexus est Salomon

Prou 20.25. di: *Est proinis etiam laudi differre, vel differre funditus, & post vota retractare quasi* dirumpit, *qui devorat, aut deglutit cibum festinanter, si non prodest, & saepè etiam evomit: ita qui propere facit, aut deglutit multa vota laudis* (quod faciunt aliqui scrupulosi, aut indiscreti, aut imprudentes) si non profunt, sed potius occasioni sunt ruinæ majoris. Ratum enim non permittit, & vota retractant, nec implent. Hoc amplius adhuc explicat translatio Septuaginta Interpretum, dicens: *Mancipata est viro, celeriter aliquid sanctificare: nam post vota contingit pœnitere*, & ex zelo malo imperfectionis in laqueum incidit sacrilegij, quem damnum fugiebat ad majorem talia vovendi ruinam: nam, postquam votum eludit, tenebatur illud implere. Ac propterea

Eccles 5. superiùs ait Ecclesiastes: *Ne dederis os tuum, ut peccare faciat carnem tuam*: hoc enim dicere voluit: Ex agnosce carnis tuæ imbecillitatem, ne præcipitanter os tuum aperias: vt, quod implere non possis, promittas. Quare, si cernis, te non posse castitatem servare, jejunium aut pœnitentiam, nec cæ & aliquæ considerationes propositas te ad ea promittenda. Considera primùm te degere in terra, magnis periculis ac tentationibus subiecta, Deumque cui votes, in cœlo esse tanquam testem & judicem voti tui: neque existimes ei non esse providentiam omnium, quæ tu dicis ac facis: Deus enim

h Rom 6.3. nolter non est fictus: Dij gentium, de quibus ait Propheta Baruch: h *figmentum manuum nostrarum, & non vera dij: ideò non respexit, aut propterea punivit*: Deus autem noster fortissimus illud exigit, vt professus est Moyses dicens pequi

i Deut 23.21. lui: *cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et, si mora fuerit, reputabitur tibi in peccatum.* Cùm igitur Deum decipere non possis, nulla quæsitæ excusatione, aut præcautis votorum non implendi, aut morandi, aut fine causa judicieve dispensationem petendi: omnium enim horum rationem exigit ipse Deus. Grauia vincula (ait S. Ambrosius) esse, promittere Deo & quod non implere: libe-

Lib. 9. in Luc. cap. 20. riorem enim esse contractum fidelitatis, contractu pecuniario. Reddit igitur quod promisisti, antequam venias ad ædem, trahit in carcerem conjectat eb non solutum. Si autem vota tua cum prædictis conditionibus edideris ac reddideris ipsa te extollent ad altissimam perfectionem in terra; & obtinebis splendidissimam in cœlo coronam.

Cant 3. & 4. Natalis qui est septimus decimus. CONCLVDAMVS hunc tractatum consilio S. Augustini: per dubitet & confidentes voveamus illic dubia possibilitatem, vt reddere possimus: nam quidquid illi promittimus, de illo speremus, & fortasse interrogatis me, quid debeatis hodie vovere, & reddere? Sunt enim multi, qui vovent, alius Deum, alius ceram ad luminaria noctis, alius vt vitam non laedat per aliquot annos: alius vt adulteria certo tempore faciat, alius vt carnem non comedat: nouerit illud votum optimum, nec periculum. Adhuc melius volo, hoc est, animam tuam, quam Christus hodie redemit. Et si interrogas me,

quomo-

quo modo animam meam, quam ipse habet in potestate, & offerunt Ego reddam debo tibi, quæ sanctorum tuorum Sanctis, cogitationibus cultis, ingenijs inclusis. Aversando à malo, & convertendo ad bonum, diligendo Deum, diligendo proximum, impetrando misericordiam miseris, quia & nobis si misericordiam, antequam redimeremur, divinitus distillis, qui in nobis peccant, quia & nos omnes sub peccato sumus. Superbiam calcando, via est superbiam primus homo delectus elisa, quando invidiam, quia per eam diabolus decepit Diabolus genus humanum. Quæcumque sint, vigilate animos vestros, & nullus sit hic liber, hic servus, hic ingenuus, qui non hodie Deo votum offerat, fiatque & reddat: quia omnis miserum est, vt Deo aliquid non offeramus de nostro, qui animam suam pro nobis posuit. Nemo itaque quicunque tam contra alterum rebel, tantum peccatis amare Deum tuum & bonum debuit votum si quis contulit tam longa diuturnitate in luxuria voluntati respirat aliquando, & exoriatur lux vestra per compunctionem, & clamet in corde suo in oratione secreta ad Dominum: piissime Domine, misericordiam tuam Deus, salvetur mihi, quod huc usque peccavi, quod contempsi, quod factoribus cum meæ displicui, iam nunc te inspirante voveo, me à nequitia mea converturum; si quis forte detrahere semper consuevit, & alienis actionibus oblocuti, nec has placere vovet hodie Deo in corde suo, & dicat in culpis de alijs Ei, me non imitaturo eram meliorem, & alios miseros exilium abisse, & ideo nunc subtrahit quod peccavit lingua mea, & modo emendare debeo. Si quis crudelem se sentit, misericordiam animo vovet Deo; si quis superbum, votum humilitatem; si quis vino nimio est deditus, sobrietatem vovet. Et cum omnia hæc fecerimus, charissimi, certis votum Deo placitum. Et palliet vestris obsequijs benedictio, & vota vestra offerentibus ante tribunal Christi dulcia erunt, quam dulce est, quando vota nostra talia qualia diximus, Angeli, qui custodes vitæ nostræ sunt, ante conspectum divinæ majestatis obtulerint. Si aliquid offerimus humili terreno, & moriturum: & tamen speramus, non ab illo multum recipiemus, & illuminabit? Deo autem aliquid de nostris moribus offeramus, quantum recipiemus? Hæc omnia S. Augustinus: Equidem in aliquibus locis quæ de oblationibus quæ non sunt promissis, aut votis, sed propositis, & semianimi decreto: etsi nihilominus salubre consilium, vota se ad certum aliquod tempus obligare ad aliqua ex his operibus exercenda, vt sic reformentur mores, mortificentur vitia, & affectiones pravæ, quæ sunt in nobis infixæ valde & radicatæ: consulendo præcipuè rem, cum prudenti aliquo Confessario, cuius consilium sequendo; & religiosa documenta amplectendo, quæ in sequentibus tractatibus proponentur, in quibus in particulari agetur, de reliquis consilijs Evangelicis.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE STATIBVS CONTINENTIAE ET VIRGI nitatis, & virtutibus illarum comitibus.

CAPVT I.

REFERVNTVR STATVS CONTINENTIAM PROFITENTES; eorum gradus, creatio. ni, & pugna.

PARCELLENS illa virtus, quæ communi nomine Continentia siue Castitas appellatur, varios complectitur status, quos sub eius vexillo in tribus Christianis Reipub. publicis Ecclesiastica, Religiosa, & seculari militantes, ad sex præcipuos licet reuocare.

1. Status continentium in Ecclesia.

PRIMVS status est RELIGIOSORVM, qui ad eam perpetuo seruandam voto se obstringunt: vt non solum maneant inhabiles ad matrimonium sine peccato contrahendum; sed, si de facto contrahere attentent, matrimonium nihil valeat. Secundum locum tenet status ECCLESIASTICORVM ordine Sacro initiatorum: quibus eadem est obligatio connexa. Et quoniam Castitas hæc, vt triplicis huius status ita præ cæteris seruandam, vocationi ad eam per eadem media dirigitur, per quæ ipsa vocatio ad statum religiosum, vel ad Sacerdotium: de quibus pariter infra inuenitur inferius Tractatus. In hoc autem ea adferemus, quæ omnibus sunt communia: Nam etiam respublica secularis (teste Sancto Cypriano) complectitur tria genera personarum, eandem Virtutem prædicantium, quarum præcipuæ sunt VIRGINES, quæ ab incunte ætate ad perpetuam castitatem seruandam se obtulerunt, renunciantes illecebris aliisquin matrimonij voluptatibus, antequam eas experirentur: quarum mentem speciali voto confirmant, vt in eo proposito seruando solidiores & securiores fiant. Et quamuis hoc inchoandi mos Virginitatis originem & crescere inciperit in Republica seculari: eadem tamen ratione ad Ecclesiasticam, & religiosam transfertur, vt in ipsis consilijs religiosis hanc sacrificio seruetur. Et quamuis eadem in antiqua lege esset rarissima: nunc tamen in Ecclesia viget in eli frequentissima. Quia enim eius fuit Virgo fuerit, & ex matre Virginem natum: voluit immaculatas

2.

Cor. 4. 12.

In eo

in eo Virgines lentes. Quartum locum obtinet status Viduarum usque
primarum nuptiarum voluptate experta, ita secundis renunciant, vt flo-
rente adhuc vitæ suæ tempore continentiæ operam dent. Quæ mira quodam
modo, dum aliquam jacturam faciunt, multum lucrantur. Nam matri-
monij thalamo per continentiæ meritum amissos, illatum continentiæ ac-
quirunt, qui multo est præstantior. In quem enim non spem ingredian-
tur, vt circa finem tom. præcedentis dictum: per quam in eo tantum con-
servando cum magna animi sui voluptate, vt Deo sic magis placeant. Qui
status in omni lege migrabat, vt apparet ex laudibus illis & benedictio-
nibus, quibus Israëlitæ sanctam illam sectæ suæ professam, dicentes: a in
gloria Hierusalem, in lætitia Israël, in benedictione populi nobilis: ab quod cognita-
tum audierit, & full virgo casta, clarum nobis: ideo & nunc Dominus confor-
tauit te, & sis benedicta in æternum. Quintum locum obtinent perfectæ 5.
Laicæ, quæ cogitant quidem inire matrimonium, sed simul Domino
continentiam, dicere illud incant, servare; & hic infimus est cælestis gra-
dus ad quem servandum ex ipsa Dei lege omnes tenentur, & ad omne ge-
nus fornicationis odio tendum. Vltimum locum demus Conjugatis non
solum propter obligationem, qua tenentur Castitatem coniugalem servan-
re, (de qua etiam in secundo tomo egimus) sed etiam, quòd vocatio divi- 6.
na illorum flatum ad meliorem perficiendum duobus vijs extollit. Altera
est, quòd pulchrum filium aliquem, aut filios genituros, vt matrimonij
fijs finem consequerentur, & familiæ suæ successionem servarent: solet
Deus perpetuam postea continentiam illis inspirare, quam communi con-
sensu vterque complectitur, vt Domini Dei sui obsequijs amplius se de-
dant. Quod (vt perpendit Eusebium Cæsariensem) olim in multis antiquis Pa-
tribus. Nam b Noe (inquit) primus erat fons: & postea inuenit gratiam coram Deo: a Eusebius lib. 1. Hist. c. 4.
cum quibus & eorum vxoribus in arcam non legitur plures fi- b Genes. 6. 8.
lios posuisse genuisse, postquam ei Deus filios, vno patru-
mia sermone amplius ad eam non est. Cain duxit, cum in Argypto duos fi-
lios genuisset, antequam sibi quæ tam Deum colueret Moysis & Aa-
ron, quatuor duxisse vxores, filiosque genuisse, antequam Deum il-
lis apparere; postquam tamen familiarius cum Deo agere cæpisse, non le-
gimur, eos plures filios genuisse. Hæc & alia exempla adhuc prædicto Do-
ctore. Qui dquid tamen de his exemplis fuerit gloriola valde est Castitas in
coniugio, postquam semel filium conjugati ad excellentiorem sta-
tum cupiunt ascendere. Sed præ cæteris ac gloriosior est altera via, qua
Deus eundem ducem traxit ad maiorem perfectionem. Flos enim
Virginitatis adeo est pretiosus, & fragrans, vt voluerit Deus eum
ex omnes litus transferre: eidemque ipsum matrimonium honorare,
vsque illius prophetiam, dicentis de tempore Messiæ: f habitabit lupus cum d Cap. 2. v. 2.

agno

cum Virgine, custodiente vtroque Virginitatem; in cuius rei signum adfert Glossa Ioseph & Mariam, atque Cesarem & Dariam. Voluit enim Christus Seruator noster, matrimonium & virginitatem honorare natiuitate ex matre coniugata & Virgine, vt coniuges intelligerent, se non excludi, quin possint pretiosissimum Virginitatis florem conseruare: quamuis res haec sit difficillima, & quae absque vocatione, valdè què singulari gratia, non possit obtineri.

Hi sunt sex continentiae status in Catholica Ecclesia florentes, quorum causa de sua sponsa dicit Sponsus: *g sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* vocat autem spinas, molestissimam coniugem, quae verè pungunt, & affligunt oneribus matrimonij, educatione scilicet filiorum, & reliquis curis, quas status ille affert. Has verò, quae continentiam profitentur, appellat lilia, ob earum candorem, & castitatis pulchritudinem, & suauissimi odoris fragrantiam, quam in totam Ecclesiam emittunt. vt sic status hic tantum excellat alterum, quantum lilium excellit spinas. Nec vacat mysterio (vt in alio loco perpendimus) quòd lilium sex habeat candidissima, & mollissima folia, totidemque virgulas aureas, & instar ignis inflammatas, quae intra ipsa folia coercentur, ad significandum sex genera caelarum personarum perfectae: ex quibus ipsa Ecclesia constituitur ex ea parte, qua est congregatio puriarum animarum, immaculati agni sponsarum; sex item gradus, actusque perfectae castitatis, in operibus scilicet & actibus; in verbis tam proferendis, quam audiendis; in aspectu & reliquis sensibus, in cogitationibus, ac denique in internis; in externis omnibus occasionibus; ac denique in intentione, qua haec omnia fiunt; non coactè aut ex necessitate, aut ob inanem aliquem & terrenum finem; sed amore ipsiusmet Castitatis, ac voluntate placendi ipsi Deo. Quare hi sex actus communes esse debent omnibus sex generibus personarum, adhibita tamen, ne partes corporis & animae vilis re parua aut magna ex re, quae infirmissimus inficiatur, sed consilio Sapientis fiat satis, qui ait h *cum tempore fac responsa tua castitati, & ultimo de capite tuo non desistas.* Corpus (ait Sanctus Gregorius) cum omnibus eius partibus est animae vestis: quod mundum & candidum seruatur, cùm ab omni genere turpitudinis & maculae recedit: opus tamen est, vt superior spiritus pars, quod est caput, ob deuotionis & charitatis vigorem: vt ipsam castitatem comitetur. Id autem significant sex illae virgulae, quae intra sex illa folia continentur: vnusquisque enim Castitatis gradus habere debet proprium amoris & Zeli affectum, à quo dirigatur, excoquatur, exhilaretur, magnumque feruorem accipiat, vt anima casta, i *sancta sit*, (vt dixit Apostolus) *corpore & spiritu*, interius scilicet, & exterius; simulque k *casta ante oculos*, non solum ad *vnum*, sicut Angelus ille,

g Cant. 2.2.

Pineda, in Iob. tom. 2. c. 4. Mystil. Iap. Part. 8.

h Eccles. 9.8. Lib. 9. Mor. c. 63.

i 1 Cor. 7.34

k Rom. 9.

quem

quem vidit Daniel, fed etiam ad humilia, ficut alter ille Angelus, quem vidit Sanctus Ioannes ad fignificandum, (vt ait idem Sanctus Gregorius) caſtitatem Euangelicam non ſolum elegere & conſtringere opera; ſed affectus etiam ac deſideria mortificando carnis propenſiones, inutilitatis paſſiones, phantaſiæ imagines, & omnia inordinata cordis deſideria. Sicut autem hæc ſunt Caſtitatis gradus ita ſunt ſex actus mortificationis, diuis reſpondentes. Mortificatur enim ſenſus tactus, ne tangat illicita; lingua, ne turpia loquatur; aſpectus, ne inordinatè aſpiciat, quod non licet deſiderare; potentiæ interiores, ne prauas cogitationes & affectus producant; quod ſi aliqui oriantur, ſtatim ſuffocentur, nullo adhibito ris conſenſu. Denique abſque mortificatione hæc omnia ſtrictè præcingente, non poteſt caſtitas eſſe habilitatque, vt conſeruetur, ex firmo animi decreto opus habet, vt potius velit ſanguinem fundere, quàm puritatem maculare. Ac propterea Scriptura diuina dicit: *In ſpeculum Salomonis ex ebore ligno fabricatum, habuiſſe aſcenſum purpureum*, qui color eſt ſanguinis. Quæ autem ſedes hæc ſpeculi hoc eſt, niſi caſta & pura anima, cuius caſtitas ſignificatur per ligna & cedros montis Libani, quæ alba erant, fortia & quaſi incorruptibilia. Gradus autem, quibus ad eam aſcendebatur, exercitia erant perfectionis: enim ad eam perueniet anima perenniter, in qua verus Salomon Chriſtus D. N. ſedeat, ac requieſcat, niſi exercitia eſſent mortificationis, quæ actus caſtitatis comitentur.

Magna præterea animi fortitudo pectoris inuictum neceſſarium eſt, ad pugnandum cum hoſtibus eam impugnantibus: agmini enim paſſionum in carne noſtra exiſtentium, duo alia accedunt: alterum ex ipſo inferno, plurimas habens Dæmonum ſuggeſtiones, & has paſſiones ſtimulantes; alterum ex mundo, plurima offerens exempla prauitatis, & occaſiones carnalium, ipſas paſſiones noſtras inflammantium. Accedit quoque hæreticorum agmen, quæ eos virtutis ſplendore, quaſi exacerbat, eam non audeant eam aggredi, vt allequantur, & colorent: eandem pene ſuperant & conſumunt: quare, niſi adſit magna animi fortitudo, non obtinebimus victoriam. Non tamen deerit prouidentia diuina in proſpiciendo Caſtitati de tali comite, vt victrix ex pugna exeat: potemadmodum eſt præclarè delectatum ac deſpectum in decantato illo & ſolenni *Salomonis throno, ex ebore ſculpto, & auro fulgentissimo, cuius ſedilia tredecim duos habebant hinc atque inde, & ſex leones ſtabant ex vtraque manu.* Et ad ſex gradus quibus ad thronum aſcendebatur erant *duodecim leones*, bini ad ſingulos, alter ad vnum latus, alter ad alterum. Illa, inquam, thronus (teſte Sancto Bonauentura) figura fuit caſtitatis, vel animæ caſtæ, cuius ſymbolum eſt ebur, ex ſcilicet Elephantis candidum, fortem, ſolidum, & incorruptibile: & ipſe Elephas eſt animal caſtum. Ac

9 Cant. 5. 14. propterea in libro Canticorum dicitur: *O venter ejus eburneus, distinctus Sapphiris*, qui sunt lapides pretiosi, coloris cœlestis, virtutem habentes ad fovendam castitatem; ideoque significant castitatem & puritatem tantillimæ illius humanitatis, variis virtutibus, & affectibus cœlestibus exornatæ, quæ illam ob eius pulchritudinem ac perfectionem comitantur. Exhoc thoro constituitur sponsi divini thronus, anima scilicet casta, munda & incorrupta, vestita & exornata auro purissimo Charitatis; sine qua castitas non habet pulchritudinem suam completam. Ad eundem thronum ascenditur per sex gradus eburneos, sex scilicet gradus ac genera continentiæ prædicta. Sed quoniam magni sunt hostes atrocissima prohibentes, prospexit Deus duos leunculos, qui singulos gradus custodiant, virtutem scilicet fortitudinis, cum duabus suis egregijs actibus, quos S. Thomas appellat *aggredi* & *sustinere*. Aggredi dicit, magno animo hostes, cui opus est ex illis obviare, sustinendo autem labores ac difficultates vita vt eorum causa, virtus nó frangatur, aut cedat. Alter etiam leonum stat ad latus dextrum, alter ad sinistrum: qui fortitudo ostendenda est, refrendo rebus delectabilibus, quæ luxuriam promouent; amplectendo verò asperas, quæ ad castitatem conservandam conferunt. Quæ cum ad maximam suam perfectionem pervenerit, est sicut solium eburneum, in quo Rex Salomon ferebat, quod duæ hominum manus, duoque magni leones sustentabant. Suprema enim castitas sedem habet maximam, & quasi assidentem ipsum Deum sponsum suum, qui sua præsentia honorem ei, solatium, magnasque divitias præbet. Sed ad suam conservationem duabus indiget manibus, nostris scilicet operibus, & industrijs; & nominatim (vt Gilesius ibi habet) operibus duplicis vitæ, Activæ & Contemplativæ, quibus conservatur, & alitur. Quæ manus non leonis sed hominis erant, ad significandum rationem, quæ est, discretionem & prudentiam, quæ necessaria sunt ad Sathanæ astutias deprehendendas, & arte potius ac dexteritate, quàm violentia expugnandas. Quamuis prope ipsas manus sint duo magni leones, hoc est, duæ insignes virtutes, quas vocamus cordis **Magnanimitatem** ad egregia capta; & *Fiduciam* de omnipotentia divina, vt eadem obtineamus: & in magnis ac periculosis pugnis victores euadamus, scriptum est enim: *Iustus quasi Leo confidens absque terrore erit*, securitatem tuetur. Hanc confidentiam, quòd qui ipsum vocat ad continentiam, paratus sit ad præstandum auxilium, vt illam seruet in eo gradu, quo ille iubet, aut inspirat: non enim omnes ad eundem vocat, sed altissima potius prouidentia vocationes distribuit fidelibus Ecclesiæ membris, alios vocans & inuitans ad hunc statum & continentiæ gradum, alios ad alium: singulis offerens necessarium auxilium & fauorem ad gradum sibi inspiratum seruandum: quem magna animi promptitudine, cordisque lætitia amplexi de-

Filiæ Matronarum Dabunt.

3. 2. q. 123. a. 6.

p Prou. 28. 1.

et deberet, ipsum Dominum glorificare, qui vocare dignatur. Quomodum suadet Ecclesiasticus, exhortans ad huius cellitiæ virtutis excitia, suavissimis hisce verbis: *efflorete flores, quasi lilium; & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus suis.* Quasi distinctius dixerit: qui servo Deo vestro placere cupitis: cognitote, de eo scriptum esse; *quod pascatur inter lilia*: eo quòd facillimè eius conversatio sit cum animabus cellitis. quare producite ex vobis filium suum lilia candida, & flores seu virgulas aureas; amplectentes excellentes eius opera & affectus cellitales; suaveolentque boni veltri exempli odorem dilatantes, ad gloriam eiusdem Domini: quem & vos laudare & magnificare debetis, eò quòd vos iuvet gloriosa adeò cellitate florere, ne quemquam per eius gradus ad supremum usque ascendere, si talem affectum ipse Dominus inspiraverit unquam in veltram defectionem dixerim constituat leones; & duos alios multo adhuc maiores & fortiores qui holtes veltros terreant. In auxilium veltrum veniens Apostolus, qui Cellitatem praedicavit; Angeli, qui à matre sua illam possident, semperque ad eius custodiam destinatorum operam iubar leonum erunt, ad eam in vobis tuendam: & leo de tribu Iuda eandem quoque habet sub protectione sua, qui ait *Iudæi sui sessionem sanguinis sortis ex fortissimis Israël, ornati renibus gladiis & ad bella doctissimi* constituit, qui dæmones omnes terrebunt. Constituit ipse tanquam veltræ Cellitatis exemplar eum Dominum, qui se ipsum *humiliavit semetipsum* appellavit eò quòd de cœlo descenderit, ut cellitatis & humilitatis esset Magister, ad solatium & consolationem humanam; in quorum cordibus flos hic adeò pretiosus invenitur. quare flores sicut lilium hoc, pretiosissimam eius cellitatem imitantes. O cellitas suprema! si mortalibus innotescere: quàm ab illis diligeretur! quis laudes tuas noverit recensere? aut quis tuas excellentias explicare? tu es flos legis Evangelicæ, corona Religiosorum, gloria Sacerdotum, honor Virginum, viduarum protectio, Seniorum consolatio, & vinculum legatos & contegatos perficit. Tu es *lumen luminis*, & quidem *lumen pulchritudinis*: ut nec Salomon, cum omni gloria sua, tecum pollit conferri. Te induit Agnus Dei, ex te natus est in terra, in te pascitur, & te vult habere comitem. Pollis nuptiæ filiæ existere; flores tui cœlos ipsos lætificant; & odor suavissimus lætos omnes confortat. Tu es divini spiritus lectulus, ac thronus in quo suam ostendit majestatem & amplitudinem; tu es tentorium, in quo ille cum toto mundi supercorporatur; caritas te exornat; fortitudo comitatur; & pretiosissimæ virginitatis lucernæ tibi associantur; & tanquam zona aurea magnam omnibus tribuit elegantiam. Te prædicant Apostoli, Angeli custodiant, & bati omnes venerantur Sancti: ut *Nazarei sint nive candidiores, uvidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Saphyro pulchriores.* Chorus earum Virginum altar est suis de

radiatum fulmine candore deflendentem: nam ab ipsa natiuitate integritatem retinet virginalem, in qua per totam vitam cum magna excellentia perseuerant; Virginum chorus est tanquam lac, quod primùm fert sanguis, postea autem colore albescit: primùm enim sequuntur hæc opera carnis in exhortatione, quæ tamen postea diuinus Christi amor, eheque perfectis discedis puritate tua deformit. Chorus Sacerdotum est tanquam ebur antiquum: quod ex antiquitate fit ex albo rubicundum. eum venerandi sacri ordinis Sacerdotij canities charitate eos & fortitudine induit, vt puritatem suam pulchriorem reddat, ac defendat. At chorus Religiosorum est sicut x *sagittæ*, & *quasi calamus odoris stirrans est*: eo quod à mundi tempestatibus & tumultibus fugientes, ad stellarum Religiosæ cœlum confugiunt, vt cum maiori quiete, ac securitate tota sua vita illud pallidum ô Sacra y *Salomonis*, purifica, veri Salomonis sponsa, quid in te videbimus, *nisi chorus Castrorum*. innumerabilium fortissimorum militum virorum ac mulierum, z *fortissimus agmen quocunque ierit*, cum instrumentis musicis in manibus suis canentium, pulsantium, pugnantium ac sine intermissione victoriam? Pugnant contra hostem tam luxuriam, vincunt carnem suam, reseruat de Damone triumphum, orant absque impedimento, concinunt diuinas laudes, & ex tuis victorijs gloriam Deo ipsi tribuunt: Beati, qui sub tuo vexillo perseuerantes militare vsque ad mortem. Per te liquidem æternæ gloriæ coronam obtinebunt. Hæc in genere summa est rerum omnium, quæ spectant ad Professores continentiæ in variis statibus, de quibus suis, singulis in particulari agetur in capitibus sequentibus. Aduertant autem omnes: cùm conferemus excellentiam vnius status, vnum alteri præferentes: id præcipuè esse intelligendum de vnius status cum altero collatione; non descendentes ad particulares personas, qui in eis statibus versantur. Nam, vt certum est, Continentiam vnius præcellere statum Coniugatorum; & Religiosorum excellere laicorum: ita certum est, aliquem in statu coniugali excellere posse in Sanctitate aliquem continentem; & laicum aliquem, etiam religiosum. Excellentia tamen ipsius status plurimum iuuat eius professorem ad Sanctitatem eius cum maiori facultate, facilitate, ac perfectione consequendam, vt ex dicendis in singulis statibus apparebit.

x Cant. 3.6.

y Cant. 7.1.

z Apoc. 14.4.

CAPVT

CAPVT II.

Qua ratione Luxvria, Castitatem omnibus Christianis communem oppugnet, hæc vero illam vincat.

PERPETVAE CONTINENTIAE sanus præsupponit tanquam fundamentum gratiam illam sanctam, qui ita est omnibus Christianis communis, vt illos ex aqua lucrata regenerationis coelorum perducat: cuius munus est, omnes cogitationes, desideria, verba, & opera coelestes, quæ ex lege & norma Diuinæ legis præceptis sunt prohibita, ea vt omnibus vitet & ac peccatis sub luxuriæ vexilla militantibus (quæ est immunda seductum voluptatum appetitio) exactè recollatur. Ad hanc castitatem vocat Christus D.N. & imitatores Christianos, & præmia sufficientia auxilia ad eam, si velint, obtinendam: nam nihil illorum ei deest arbitrium, vt velint: nec possibilitas, & facultas dicerit, vt eam re ipsa obtineant. Num quòd in naturales vires aliàs non sufficientissimè tantæ Dominæ nolter semper est paratus, ad ferendū auxilium, & gratiā suā diuinā suppeditandum, quod liberi nostri arbitrij imbecillitati deest: ac proinde frequenter mittit coelestes suas inspirationes, & illustrationes per eam sortis suæ recessū lumine veritatem & fœditatem luxuriæ, vt eam detestentur; & præstantiam ac pulchritudinem castitatis, vt eam amant, & complectantur: munit eos potentibus armis, vt eius hostibus resistere possint, quæ satis etiam munita, & ad pugnam præparata ipsos aggreditur. Nam (vt ait S. Augustinus) inter omnia Christianorum certamina sola durissima sunt prælia Castitatis: vbi quotidiana est pugna, & rara victoria: grauem enim Castitas sortitus est inimicum, qui quotiès euincitur, & timetur: nam etsi semel vincatur, non tamen omnino extinguitur; sæpe redit, & interdum maiori vehementia, & impetu, quàm prius redire solet: hic hostis est quem S. Ioannes Apostolus in Apocalypsi appellat (cuius feritatem alicubi diximus tractans secundo Canticorum) qui vbi est suscitatus ad impugnandum omne genus personarum, siue Ecclesiasticæ illæ sint, siue sæculares, religiosæ, coniugatæ, virgines, aut viduæ: varias ei figit tentationes: quibusdam aperte, aliis occultè, & quasi latenter iuxta cuiusque tentati dispositionem. Aliquando enim vehementius impugnantur, qui huiusmodi voluptates non sunt experti: quia fragilitas illis multò maior secunditur, quàm reipsa sit: aliquando etiam constantius grauiter, qui easdem quando degustarunt ab earundem memoria vt ad eadem reuertantur. Licet interdum idem non ita vehementem sentiant

Serm. 250. de tempore.

tentationem: eò quòd ipsa experientia opinionem illam mirum; & contemptum quem ipsarum voluptatum adferat. Sed omissis nunc pugnis & prælijs occultis, de manifestis dicamus, quæ omnibus sunt communia; ac de modo, quo possit castitas de illis triumphare.

§. 1. Pugna Luxuriæ.

QVONIAM Luxuria vanum est segetem vitiorum, quæ Capitalia vocantur, inimicorum sub suo vexillo milites habet sibi adhærentes: omnes scilicet inordinatos rerum delectabilium huius vitæ appetitus. Quæ res globos & legiones suas ad quinque sensus incolantur, ad excitandum iocunda in phantasia imagines; & alliciendum, ad eadem concupiscenda, vt turpibus voluptatibus potiantur. Duæ sunt horum militum classes: quidam enim sunt filij & propagines improbæ huius matris, & maledictæ huius arboris fructus; alij sunt varia vitia, quæ accedunt, vt illam inuent in suis vestimentis. Ex quo licet eius fœditatem ac feritatem deprehendere. Adeò enim illa est turpis, tantumque affert horrorem, vt oculi casti nec videre illam possint, nisi larvatam, & honestis aliquibus tectam formis, quæ absq; tali horrore & offensione illam producant. Sic quidem, vt Apostolus dixit ea quæ in occulto fiunt ab ipsis, turpe est & dicere. ibi enim idolum ex sua facture voluptate ponentes illud in templo Dei, hoc est, in suis corporibus, quæ magna cum ignominia prophanant, & se ipsos dedecore afficiunt: eò quòd fiat in bestias transforment, dum verè bestiales suos appetitus sequuntur. Cum igitur arbor ex suis fructibus agnoscatur, qualis illa erit, cuius fructus (vt aiunt S. Gregorius & S. Isidorus) sunt cæcitas mentis, præcipitatio consilij, incōstantia in iudicio, exsolutio lingvæ, & sensuum effrenatio, desiderium rerum præsentium, diffidentia de futuris obtinendis, & cæcitas rerum spiritualium, inordinatus sui ipsius, suarumq; propensionum amor, odium verò Dei, ea ipsis prohibentis. Decem hi fructus adeò pernicioli sunt, vt queant arborem, quæ illos profert, detestandam: quibus illa vtitur, vt suorum desideriorum compos maneat. Sed addamus alios decem, qui multum iuuant ad seruiunt ad castitatem impugnandam, quos præclarè sanctus Bernardus delineauit, declarans in sensu mystico currum illorum, in quibus Pharao persequutus est populum Israel: quorū, vnus, inquit, est currus luxuriæ, qui quadriga volatur vitiorum, inglutie videlicet ventris, libidine coitus, mollicie vestium, & otij: quorum quisque rotas est duas, prosperitatem vitæ, & rerum abundantiam: & qui his præsident, & aurigæ, qui eos gubernant, etiam sunt duo grauia tempora, & infida, ac cæca securitas. Hi calcaria minimè habent, neque flagella, vel aliquid huiusmodi; sed pro his vtuntur paruulo papilione frac conopeo ad facilitatem vehendum,

a Ephes. 5. Nam

Lib. 31. Mor. c. 31.
Lib. 2. de Sum. bono. 35.
S. Thom. 2. 2. q. 153. a. 4.
Serm. 83. in Cantica.

& Rabellos ad cæcandum veritum hoc est, dissimulatione, & obliuione terrarum impœnitentiam & delectatione inanis adulationis. Hic est præcipuus Pharaonis currus in figura dæmonis, quo à graviter homines oppugnat, & horrendam edidit in mundo stragem per hæc decem vitia, quæ S. Ecclesia hic insinuat, ad eos Tyrannidi suæ subijciendos. Nam si rem altius repetamus: in hunc currum tempore Noe ſunt ingressi omnes homines cum facili, non solum, qui erant de genere Cain, & retinebant impietatem parentis fratricidam; sed etiam qui originem à Seth trahebant, quos Scriptura filios Dei appellat, sed à sua nobilitate degenerarunt, vt fierent luxuriæ mancipia. Tantaque fuit morum corruptio, vt ad hostes vitij incendium extinguendum, Diluvium venerit, quod mundum submerſit, & consumpta eſt omnis caro, reuersa fluminibus, &c. Simile, in quibus Sodoma vitia erant in terra, memorat Scriptura. In eodem curru vecti sunt adhuc magis efferatè Sodoma & eius filiæ, cùmulgentes improbitatem hanc suam, (vt dixit Ezechiel) dum superbia, saturitate panis, & abundantia, & otio, ac manum egeno & pauperi porrigentes. & hac ratione castitatem à suis finibus repulerunt. Et in hodiernum diem horrendis blasphemijs trahitur per vrbes, latoſque mundi huius campos, per plateas & ampla fori huius fora, recipiens in se omnes, qui latam perditionis viam tenent, qui sunt innumeri. Maximam verò stragem edit in potentibus & diuitibus: quorum vitæ facillimè vertuntur super quatuor illis rotis, dantes vitam more Ethnicorum illorum suam, in comessationibus, & conuiuijs lautissimis, in vestibus mollibus & pretiosis; sunt otij studiosi, & laboris hostes; delectantur diutius in mollibus lectulis dormitare, turpes suas quærentes voluptates, abutentes ad id omne temporalium bonorum prosperitate, & abundantiâ, quas effrenes post suas voluptates seruntur, non inuti pennæ calcari, ad eas persequendas impellente. Nam, vt dixit Ieremias, Equi emissarij & amatores facti sunt, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinnibat: ex quo prouenit ea summa torpor, & grauis adhæsio omnis salutis, ac timor falsam securitatem persuadentis sibi, quæ se vidisset, multumque temporis superesse, ad animæ negotia tractanda, ac propterea semper locum gestare excusationem aliquod, vt ab actu, & rebus omnibus, quæ molestiam aliquam afferre possunt, se subtrahant, quærentes rationes & pretextus, quibus vitia sua colore aliquo honesto tegant, vt cum minori confusione remorsu pecent. Fabellis quoque vtuntur, sociis scilicet adulatoribus, qui illos secreens; & quæ male faciunt, approbent, atque eò propterea ipsos beatificent. Ab hunc infelices illi, apud Sapientem dicentem: Vente, & potemus bonum, quæ sunt, & velociter utamur creaturis tanquam in iuuentute nimium, vino pretioso & unguentis nos impleamus: & non pretereat nos flos temporis: coronemus nos rosis, antequam marcescant; nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra; ubique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & sors nostra.

Ecclesiast. 2.

Quod

Quod si diligentius adhuc velit quis deliberare seriatim, & quodlibet curiosius machinamentum imprudentiamque eorum, qui in ea voluntur, videre quid S. Ioannes referat, in visione, quam habuit de spiritali magnæ meretricis, quæ in sensu morali est ipsa luxuria: de qua primum dicit, quod *sedebat super aquas multas*, & postea addit; & *vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem. Et mulier erat circumdata purpura, & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius: & in fronte eius nomen scriptum, Mysterium Babylon magna, mater fornicationum, & abominationum terræ.* Quæ picturæ magis propria dici possit luxuriæ, quam hæc in muliere? de quod nomen aptius illi accommodari potest, quam *mater fornicationum?* non sit, fornicationis, sed fornicationum: quia duæ sunt genera earum: spiritales, quæ sunt spiritus cum inordinatè adhæretur creaturis bonis, & terrenis, cum iniuria creatoris: vterum proprio gustu, quasi impellicatus meretrix. Atque nomen in ipsa fronte scriptum gerit luxuria enim, cum crescit, *inducit sibi furorem meretricis*: nec solum nō erubescit de sua peccatis, sed potius *quasi domum suam prædicat.* Vestis quoque ostendit eius carnalitatem; circumdat enim se purpura, auro, & lapide pretioso; vt hominum corda deprædetur. In manu quoque dextra, quasi prosperitatem & abundantiam promittens, poculum habet aureum, in quo vinum propinat abominandam fornicationem suam, inuitans eos, vt vsque ad satietatem ex eo hauriant: quia poculum est magnum, & quantumcumque biberit multum adhuc libenter hauriendum. Et quoniam carnalium hominum finis nunquam satiatur: postquam, hausto hoc vino inebriantur, *pronis cervicibus, impiant, & rursus vinum petunt.* Hoc verò fure, qui ad hauriendum ex eo precipue accedunt, vt numerari non possint præ oculis S. Ioannes dixerit *sedere super aquas multas*, quæ significant *populos multos.* Merito autem, a quo appellantur populi, qui luxuriæ subijciuntur: ab ipsa luxuria (vt ait Apostolus) ipsamque, *in cuius corde non est timor Dei.* Luxuria enim est vinum: quatenus sensum lætificat, & inebriat; ad desiderium pertrahit; & ignis: quia facit spiritum frigere, & charitatis feruorem destruit. Est tamen etiam ignis, quasi diuinus Babylonici, quod etiam in aqua ardet; & vix est, qui possit extinguere: quia nunquam desinit æstuare, vt non extinguatur. Ac propterea S. Ioannes dicit mulierem illam *sedere super bestiam coccineam*: hoc est, dæmonem, qui est illi instar equi, & iumenti, qua vehitur per regiones hominum carnalium: & per aquas multas sensualium: quos instigat ad hauriendum vinum, ab execranda muliere in suo proculo oblatum. Septem capita significant multitudinem tentationum, quibus impellit ad septem luxuriæ species: quas S. Thomas appellat *filias*

Apoc. 17. 3

Apoc. 17. 4

Apoc. 17. 1

Apoc. 17. 15

1. Reg. 16. 14.

Apoc. 17.

lasciua simplicitas, stultiloquium, insipiens, stupiditas, sacrilegium, malitiosa, sodomitana, haec legitimitatem. Decem contra sunt decem vitia praecipua, quae tanquam instrumenta sunt, quibus animos hominum impugnet, vt illorum ad se vota pertrahat. Et quod huius meretricis impietatem, & nequitiam cuplet, illud est, quòd cum tanta securitate bestiae illi insideat; & cum tanta rerum vltarum inscitia, vt dicat in corde suo: *non requiram: & videbo mortem: & lassam non videbo.* Quasi dixerit nunquam mihi aeternum Ebdui, quibus impetrem: nunquam videbo vilitatem meam, vt turpitudinis voluptatibus perierpes planctum experiar, aut tristitiam & amaritudinem.

§. 2. Vocatio ad frugem Luxuria.

HIC INCIPIT vocatio diuina, opusque luum apprehendit caelestis illa vox, quam idem S. Ioannes audiuit: *exite à Babylone populus meus, vt ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis. quoniam peruenerunt peccata eius vsque ad caelum, & recordatus est Deus iniquitates eius. quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum. quia in corde suo dicit: sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.* Quapropter in vna die venient plagae eius, mors, & luctus, & fames: atque igne cremabitur. Fortis est Dominus Deus eius. Flebunt & plangent eam reges terrae, qui cum illa in deliciis vixerunt, cum viderint fumum incendii eius, & longe stabunt propter timorem tormentorum eius, dicentes: vae, vae ciuitas illa Babylon, ciuitas fortis, quia in vna hora venit iudicium tuum. Et negotiatores terrae flebunt & lugebunt super illam, quia merces eorum nemo emet amplius. Merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritae, & byssi, & purpurae, & sericae, & cocci, & omne lignum thyinum, & omne vas ebureum, & omne vas de ligno pretiosissimo, & aere, & ferro, & marmore, & cinnamomum, & odoramenta, & vnguenta, & thus, & vinum, & oleum, & similae, & triticum, & iumenta, & oues, & equorum, & rhedarum, & mancipia, animas hominum. Et poma desiderii animae tuae discesserunt à te, & omnia pinguia & praeclara abierunt à te, & amplius non inuenient ea. Mercatores horum, qui diuites facti sunt ab ea, stabunt propter timorem tormentorum eius flentes & lugentes, & dicentes: vae, vae ciuitas illa, quae amicta erat bysso, & purpura, & cocco, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis: quia in hora vna diuitiae tantae desolatae sunt. Et omnis gubernator, & omnis qui in locis nauigat, & nautae, & quotquot in mari operantur, de longe stabunt, & clamabunt videntes locum incendii eius, & dicent: quae similis huic ciuitati magnae? & mittent puluerem super capita sua, & clamabunt flentes & lugentes, & dicentes: vae, vae ciuitas illa, in qua diuites facti sunt omnes, qui habebant naues in mari de pretiis eius, quia in hora vna desolata est. Exulta super eam caelum, & sancti Apostoli & Prophetae, quia iudicauit Deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit vnus Angelus fortis lapidem quasi molarem magnum, & misit in mare, dicens: hoc impetu mittetur Babylon magna ciuitas illa, & vltra non inuenietur. Et vox citharoedorum, & musicorum, & tibicinum, & tubae non audietur in te vltra: & omnis artifex omnis artis non inuenietur in te vltra: & vox molae non audietur in te vltra: & lumen lucernae non luceat in te vltra: & vox sponsi & sponsae non audietur in te vltra. Quia mercatores tui erant principes terrae, quia in veneficiis tuis erratae sunt omnes gentes. & sanguis prophetarum & sanctorum inuentus est in ea, & omnium qui interfecti sunt in terra.

a Apoc. 18. 4.

b Prou. 1. 33. & 3. 24. & 6. 22.

c Ezech. 26. 16.

d Apoc. 18.

e Ezech. 27. 29.

f Iob 20. 11.

etiam eius potis, vt tot miseriarum eruditas? quod si non valeas, omnes quatuor vno ictu confringere: incipe saltem ab vna: nam tota carnium tuarum pars & integra fiet, alias alias leuant; sed vel vna confracta, reliquæ omnes beatæ verbuntur. Ita igitur si coniungantur gula & mollities, sensualitas & otiositas, carnes luxuriæ volat: at si mortificationi studeas gulæ impetum confringere, vt minimas delicias, aut vtiles curas occupationesque ac diligentias excutias, carnis ipse dissoluetur. Quid igitur dicam de *ursa* ipsa *furente* illa, quæ bestias illi infudit? Si enim bestia illa est ipse dæmon, qui tandem illam nisi ad Inferni cruciatus deducet; & si bestia est crudelis, & cruenta: quas crudelitates non exercebit in eam, quam tota vita aluit, vt in mortem crudelissimam eam *trahat* (ait S. Ioannes) *pœnarum plagas eius, mors, & luctus, & fames: & igne comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illam*, nec erit qui eius potentiæ possit resistere. Poculum, quod illa voluptatum vino plenum bibebat, Deus implebit vino iræ suæ: cogetque vt totum illud exhauriat vsque ad fœces, quæ vermibus scatent. De quo dixit ipse Saluator: *Ignis eorum non extinguetur*, qui ibi sunt, *mori, vepres ignem extinguat*: sed potius semper ardere, & semper cruciare; nec futuri vnquam, sed, cum semper pugnent nunquam tamen interficere; sufficque malibus tales inferre dolores, tot eisque clamores, & gemitus excitare: vt durioles & peiores illi sint ipsa morte, quæ iucundissima ijs accideret, quos crudelissimus ille vermis mordet, vt tales cruciatus possint euitare. Quod si quæras quisnam iste sit vermis? respondeo esse continuam miseriæ suæ memoriam: quæ recedantur, & quasi videant, ob inanissimas & exiguas valde voluptates se comparasse æterna & immensa tormenta: & voluptates ipsas tam esse euanidas, sed ipsa tormenta permanere. Neque est possibile contractum illum dissolueri, eò quòd facta sit ipsa rerum traditio, & commutatio, & tempus pœnitentiæ sit omnino finitum: ac propterea Iob dixit, impudicorum *Deliciosum est vermis*, eò quòd omnes eorum voluptates conuertantur in vermes crudelissimos. *Dolores eius ardor ignis sempiterni, & deficere faciens illum, & vastans; & carnes eius manducabunt, & ipsum igni deuorabunt.* Ipsamet enim vitia, & res, quæ fuerunt instrumenta libiditum eius, carnifices erunt hominum impurorum. Vt dicebatur sapientem, quam antea deperij; & famitæ similiter virum: & vterque furiosa quadam rabie proprias carnes mordebant: & quidquid in hac vita illis attulit solatium, erit tunc fomentum cruciatuum.

5 Quod si oculos conuertas ad ea, quæ in hoc mundo geruntur: deprehendes etiam, verisimum esse, quod carnalium delectio sit vermis. Nam & ipsi, & quod amant vtilis desiderijs satisfaciant, conuertuntur in vermes, quemadmodum S. Gregorius præclarè his verbis expendit. Luxuriosi cuiuscumque, atque carnis voluptatibus dediti quanta sit cæcitas demonstratur, cum dicitur: *delectatio eius vermis.* quid namque caro, nisi putredo ac vermis

citò ac

Iob 24. 20.

Apoc. 17. 16.

Iob 21. 33.

Lib. 26. Moral. cap. 29.

est? & quidquid in carnalium desideriis arbitrar, quid aliud, quam vermium a-
cervus? quæ enim sit carnis substantia, testantur sepulchra: quis parentū, quis
amicorum fidelium sit quantumlibet dilecti carnem fœtentem & vermibus scatentem
horrescere possit? atque cum concupiscitur, pensetur, quid sit exanimis
mica? intelligetur, quid amatur. Nihil quippe sic ad edomandam carnalium
desideriorum appetitum valet, quàm si unusquisque hinc quod verum dis-
cat, quale ex mortuum pendet. Considerata etenim corruptione carnis, ci-
tiùs negligitur, quia cum illicitè caro concupiscitur, talem desiderator. Hinc
S. Gregorius. Est enim summi momenti, ad resistendum tentationibus sen-
sualibus, ex aspectu, & memoria personarum & rerum delectabilium emer-
gentibus, considerare statim occasionem in vermem, in quem convertentur. Vt scri-
bitur in Vitis Patrum de quodam monacho, cùm graviter tentaretur ex
memoria pulchræ cuiusdam fœminæ, quam viderat in civitate; & pulsa
audisset, Vbi obsis? accessit ad eius sepulchrum, ex quo parte terræ ver-
mibus plena in quodam sinu accepit, quod cùm tentatio ipsum vexaret,
naribus applicabat & putredinis corporalis fœtore repellebat à se spiritua-
lem luxuriæ fœtorem, & simul tentatorem dæmonem vincebat.

Sæpe neque opus est, ipsam mortem expectare, vt vere cognoscatur, car-
nalium dulcedinē esse vermes. Nam etiam in hac vita sensualis voluptas ō-
nerari, solet in vermem rodentem, mordentem, cruciantē, ac dilaniantem, &
ipsas fœturas insitas tineæ inadvertenter consumentem: rodit enim illic fa-
mam & honorem tanquam caries quædam; consumit sanitatem & vires tan-
quam ærugo, affligit miseram animam multis turbationibus & amaritudi-
nibus; pungit eam timoribus ac tremoribus, & conscientiæ remoribus; ac iudicij
horrori, quod expectat, terroribus: ita vt vere eius dulcedines in amaritudi-
nes convertantur: & propterea bene illis competat, quod vulgò dicitur: bo-
num bolum magnus sequitur clamor: nam etsi, cum sumitur, delectat, &
placet: multò amplius torquet, postquam est sumptum. Pœna est luxuria, qui
ex vera lætitia veritatis infelicissimus reus est, quod dum bibitur, ingre-
ditur blande: sed in nouissimo mordet vt coluber, & sicut regulus venena diffundit. p
Favum distillans (ait Salomon) labia meretricis: cuius autem finis amara quasi ab- prou. 5.
synthium, & acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortē, & ad inferos
gressus illius perueniunt. Et alibi antiquum amatorem mortis nominat, cuius aspe-
ctus est lapsus venientē, & sapientes eius, vermis sunt. Mors enim peccati, qui placet Deo, q Eccl. 7. 27.
effugiet illam: sed peccator capietur ab ea. Nā propter eā voluptatem in la-
queū incidit culpæ, & in terræ angustiam, & in cateras, & carcerem fluctū pa-
ssim furentium incidens; finis eius erit cōpedes & custodia æterna. Si ait Deo
placere cupias, animamque tuam filiam facere cœli voluptatem divinam
inspirantem, teque exhortantem ad hoc detestandum vitium fugiendum
ob innumera mala & miserias, quas in se continet.

§. 3. Castitatis pulchritudo.

1. HINC Augustinus non licet ad contemplandam pulchritudinem & amplitudinem Castitatis, triumphantis de hoste adeò potente: quem tamen non debemus ex ijs, quæ exterius apparent iudicare, sed ad ea, quæ interius habet, respiciendum: clamat enim & ipse nos præcellatur a nigredine, sed formosa sicut pelles Salomonis. Scitote me exigua ex parte, quod fusca sim, quia decoloravit me Sol. Voluit enim Christus Hierusalem dicere: quæ capitis esse culpa, meaque id illi esse præditæ gratiæ obtinere attendite, me quidem exterius, & in ijs quæ ab hominibus videntur, esse nigram; interius autem, & in ijs, quæ Deus eiusque Angeli videant, pulchrâ esse & formosam: nigra sum in instis, cum valdè appetar: formosa tamen in fine, cùm victrix ero. Nigra sum ob tristitias & afflictiones, quas in congressibus patior; sed formosa ob delitias & solatia, quibus fruor in victoria: sum nigra sicut tabernacula aspera Cedar, sive Arabum qui deserta incolunt: ob quod meum carnē castigem ieiunijs, ciliciis, & corporis asperitatibus: sed sum tamen formosa sicut pelles, & candidissimæ cortinæ lectī Salomonis, ob id dolorem, & molestiam, quam hac via in spiritu meo contrigor. Caro mea est tanquam tabernaculum Arabum, in quo non habitarem, quàm tortorem, qui me persequuntur. Spiritus autem meus est tanquam Regis Salomonis lectus, in quo specialis Iesus Christus requiescit. Nolite in eo horrere, quòd in exterioribus sum nigra: id enim promeruit ex ardoribus tentationum, ac tribulationum sæculentium in corpore meo fomitem, & insemium peccati, in quo fui concepta; id permittente Sole Iustitiæ, vt nitidior, & candidior eandem. Hæc ait Castitas, vt homines vocet ac inuiteat ad ipsam sequendam & amplectendam, & tanquam solicita & strenua bellatrix suum etiam currum munit contra currum Luxuriæ ad eam oppugnandam ac dejciendam. Apponit autem in eo quatuor suæ rotas abstinentiam scilicet, ab alijs cibis, & vinis; quæ existunt in vehiculum earum, quæ sensus delectant; & amorem laboris, & continuæ occupationis, ne vequam sit otiosa. Equi currum trahentes, sunt Amor Dei, & ipsius timor; & spes præmiorum huius & alterius vitæ. Auriga sunt Prudentia & Prouidentia in attendendo, & prospiciendo, quæ necessaria sint ad fugiendas occasiones; & meditatio veritatum, quæ in diuinis scripturis continentur. Et quoniam caro sæpè rebellat, adhibent calcaria & flagella, quibus oportunè vtuntur: timorem scilicet iudicij diuini, & inferni; & zelum suæ salutis, & honoris cum timore infamiæ. Non adhibet compedes, nec Fabellam: nam interpidum potius ostendit os suum Soli, & tentationum ac tribulationum ardoribus. Ac propterea ait: se denigratam esse & laboribus benè assuetam; & in eisdem sustinendis valde fortem ac

constan-

castitatem. Non exornat ille, sicut fornicaria illa Apocalypsis, vestibus festis, & pretiosis gemmis: quia non quærit hominibus placere, sed ei Deo cui hujusmodi ornamenta non arridet. Quod si quando se ornat ob festa dies: fulcit tabe operum induere cilicium exangue gestantibus Virginis ac Martyris Cecilia, quæ & illi vestibus, sub quibus texerat exteriùs, generosum tamen corpus cilicio domabat. Hic ille præcipuus Castitatis custos, qui Carni timorem incutit, ob rerum quas continet pestilentiam. Ac propterea spiritalia dicebantur arma, quæ carnalibus ad propugnandum contra eos, & vrgendos Amicus fabegat sunt virtutes Euangelicæ & vocantur Animalia, quod significat spontaneum pectoralis mei, hoc dilectum, aut spontanea voluntate populum meum diligit, qui est Christus D. N. cuius beatam virtutem, & cuius amore, Spiritus cum magna obtestatione Castitatem amplectitur, etiam cum extremente. Cum tanto igitur apparatu Castitas bellum gerit contra luxuriam, ita eorum conteruit, ut pes eorum, hoc est affectus & desiderium sub hostibus triumphet. Vt autem militem animet ad progressum in victoria, dat illi stolam cum spe de præmia. Loquens enim cum quodam Episcopo, qui in sua Ecclesia tolerabat quasdam impudicas, sequentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum, mulieres scilicet Moabitas, coram filijs Israel, quæ illos ad fornicandum allicerent: Episcopum, inquam, ipsum exhortatur ad pugnandum contra eos, & vt adiutor esset Castitatis, additque: *Vincenti in hac pugna dabo manna absconditum, & dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit, quasi illi dixerit: pugna viriliter & sic fiet carnalitatem omnesque eius fautores.* Si enim victoriam reportes, remittam tibi manna quodam summæ dulcedinis recondito intra spiritum tuum, etiamsi caro eo non delectetur: sed in deserto alijs Iudæis, vt nullus id posset agnoscere, nisi qui postea illum vidisset, dabatur: eapropter enim Deus noster spiritus intellectualis bene instituit, nonnulla (vt Sanctus Gregorius exponit) nemini posse vitam hanc absque delectatione agere terrena, aut cœlesti transigere. Cum igitur eius causa & amore te remunerare voluptatibus hujus vitæ libet: quæ multò sunt carnalibus præstantiores. Nam (vt Ipsemet dixit) *dulcedo sanctorum vera vita*, hoc est, tantum multo est hæc diuinarum consolationum, quàm sit vitium carnalium delitiarum, Et quantum cœlum distat à terra, & spiritus à carne, & numerus centenarius superat vnitatem, tantùm delitiæ Dei eas excellunt, quas adferunt creaturæ. Ac propterea Castitatem dixit: delectationes perfectæ Castitatis adeò esse ingentes, vt qui eas non gustaverit, nunquam possit agnoscere; qui autem degustaverit, non habebit verba, quibus illas explicet. Tanta enim est earum excellentia, *vt eas nec oculus viderit, nec auris audiverit, nec in cor ho-*

suum ostenderit, qua præparauit Deus iis qui eum timent. Apte autem dicit, *non sperandum in eo hominem plus quàm hominem esse*, qui eam fiducia[m] superet, quam se ipsum in eo; quod sum carnem omnino ibi subijciat. Ad hæc in præmium tantæ victoriæ *dat ei Deus* calculum candidum cum illis excellentijs, quæ à primi tomi tractatu quarto pulchrè vidimus. Sed quis calculus magis pretiosus, aut candidus, quam ipsamet castitas & puritas à Dei professione consecrata, & sponsæ nomine exornata? cuius amplitudo adeò est excelsa, vt nullus eam nouerit, nisi sponsa ipsa, quæ illam recipit, de quibus in subsequentibus capitibus disseremus.

CAPVT III.

STATVS PERPETVAE CONTINENTIAE *celibatus, Virginibus, & viduis commendatus, eiusq; supra matrimonij statum excellentia.*

STATVS perpetuæ Continentiæ duo genera personarum complectitur: primum est earum, quæ eam ita ab infantia sunt professæ, vt statuerint per totam vitam illam seruare, nec experiri vllam carnis voluptatem illicitam, aut licitam, qualis est in matrimonio: & hæ sunt, quas Virgines appellamus: secundum est earum, quæ post amissam Virginitatis integritatem: (siue id ex culpa euenerit, siue absque ea) statuerunt, perpetuò in posterum eam seruare: & vtrumque genus continetur sub generali nomine continentiæ, quam Latini cœlibatum appellant quem bonum temporum lectores summè horrent, ac detestantur: contra quos Sacrum Tridentinum conscribens tale decretum edidit: *Si quis dixerit,* *Can. 10.* *statum coniugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cœlibatus, & non esse melius ac beatius manere in virginitate, aut cœlibatu, quàm iungi matrimonio, anathema sit.* Hæc veritas, quæ huius materiæ est fundamentum, confirmabitur in hoc capite rationibus ab Apostolo additis, dum tres illas inter se confert, & matrimonium in vltimo semper loco ponit.

a 1 Cor. 7. 25. 38. *a De Virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo: consilium autem do tanquam misericordiam consecutus à Domino, vt sit: existimo ergo, bonum esse hominem sic esse, nec velle quem ducere vxorem. Qui matrimonio iungit Virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Modicum dico tempus est, quod reliquum est vt & qui habent vxores, tanquam non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. Præterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine vxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore & spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. Hoc autem ad vestram vtilitatem dico, non vt laqueum vobis iniciam, sed ad*

quæ illa reddunt incundiora & amabiliora. Alterum est, quod (vt Sanctus Hieronymus admonet) cùm audiat, se habere posse tum ad-dit, se Spiritum Dei habere; sed id hominis prudentis & religiosi quando autem ad continentiam exhortatur: ait consilium illud non ab humano spiritu, sed à diuino procedere: vt tanquam cœlitus acceptum & æstimetur. vt autem intelligeremus, eum non solùm verbis continentiam laudare & extollere, sed se quoque exemplo præcedere, accipientem libenter consilium, quod datur aliis: manifestat, se, propterea quod illud [illegible] amplexus, magnam à Deo mercedem expectare. Sed meliori forsan spiritum feruore doctrinam aggredietur Virginitatis dicens: Si vult, omnes homines ego sum sicut ipsum, perpetuò scilicet castos & vir- 1 Cor. 7. 7.
gines omnes meam imitaremur continentiam: vt ego ipsum Christum continentiam imitor. Sed o Apostole Sancte: si omnes homines casti essent, sicut tu es castus: quomodo mundus conseruaretur? Nam absque matrimonio non conseruaretur licitè. sed spiritus inebriatus Christiana perfectionis amore, non tam respicit inferioris mundi humani conservationem, quàm superioris augmentum: & plurìs facit centum personas perfectas, quàm mille millium imperfectarum successionem & amplificationem.

PRAECIPVE quod propagatio humani generis non cessabit propterea quòd laudetur, adeoque serio conseruetur virginitas. Nam (vt aptissimè Sanctus Hieronymus Iouiniano hæretico respondit) difficilis res est virginitas; & ideò rara, quia difficilis: quare pauci sunt, qui animum habeant ad illam amplectendam. Est enim c Alium inter ficum & quibus ne pungatur, ipsum lilium relinquunt. Lilium est inter spinas: d spinis coronam sponsi: & pulchritudine fruuntur. Spectat quoque ad prouidentiam diuinam, hominum propensiones & vocationes ad omnes Ecclesiæ status distribuere; & ad hunc nominatim: nam sine vlla speciali vocatione nemo poterit illum amplecti, vt possit videlicet

c Cant. 2.
d Isa. 7. 25.

§. 1.

HOC IACTO fundamento, asserit Apostolus Virginitatis & Continentiæ supra Matrimonium præstantiam & excellentiam: idque tribus efficacibus & pulcherrimis rationibus, quas S. Thomas deducit, & quarum hæc est summa. Quod ille status sit excellentior, qui magis est expeditus, iunctique ad plus amandum, & seruiendum cum feruore seruiendum Creatori nostro: qui finis est, in quem omnes conditi sumus: finis autem debet esse mediorum regula: quemadmodum Deus media-

1 Cor. 7.
1 Pet. 1.
Eph. 1.
Col. 1.

mentum

mentum censetur melius, quod ad finitatem ultimatam, ad quam dirigi-
1. tur, magis conferat. Hinc igitur prima ratio oritur: tranquillas & tranquillitas in puro Dei amore, & in rebus omnibus ad obsequium ipsius pertinentibus, merito praferri debet anxietati & sollicitudini circa res hujus mundi. Cùm ipsius continentium status sit ex se quietus & tranquillus, divinoque servitio totus dedicetur: praferri merito debet statui coniugatorum, qui ex se inquietus & tumultuarius, ac in varias curas & sollicitudines divisus est. a Vae, inquit, vae *his qui gravidantur & nutriunt in illis diebus*. Qui sit *gravidus & nutriens*? *Solicitus est qui Domini sunt, quomodo placeat uxori*. Unius solius rei attendit, hanc intentionem se debere in eam dirigere nec habet impedimenta coniugum: qui soliciti sunt, quae sunt mundi, quo modo sibi invicem placeant. Et quoniam tam viris quàm mulieribus difficile satis fit: haec cogitatio & solicitudo valde gravis est & anxia cum tamen studium & sollicitudo placendi Deo, quieta sit, & jucunda ab omni etiam alias cogitationes, curas & *solicitudines pregrat* in ipsum Deum, qui earum *curam* in se recipit: est enim providentia valde attenta in bonum, & utilitatem eius, qui de ipsius servitio est solicitus. Felix, ait Sanctus Thomas, cuius votum est: exorem figere; talis solicitudo est, Domino servire; cuius intentio est, Deo placere. Nam in hac ipsa vita incipiet quietè frui, quam in altera æternum est habiturus. Cumque se gloriosum, divitijs renunciare, ut soli Deo vacetur: gloriosius multo erit matrimonij voluptatibus renunciare, ut quis totum se tradat ac mancipet æternis bonis conquirendis. Hinc *secunda* deducitur Apostoli ratio: ille enim status excellentior est censendus, qui ad altiores sanctitatis gradus hominem extollit: hoc autem facit continentia. *Nam mulier, inquit, innupta & virgo cogitat, quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu.* Nam huiusmodi status quietus, & ab huius mundi occupationibus expeditus, eam impellit, ut meditationibus & rerum coelestium cogitationibus sese dedat; & cogitet, quomodo placeat Domino, quem in sponsum accepit. Convertit enim omnem illam, quam habuisset, terrenæ sponsi placendi solicitudinem, in eam, qua studet placere coelesti, ut ita sit *sancta corpore & spiritu*: in operibus scilicet corporalibus, activæ vitæ, & in spiritualibus, contemplativæ: sancta in illis virtutibus, quæ corpus contra vitia carnalia; & quæ spiritum contra spiritualia munit & ornat: sancta in Virginitate, & incorruptibilitate carnis; & multò amplius spiritus, tanquam c *Virgo prudens habet lampadem suam*, non solum integram & mundam exteriùs; sed intus etiam *ista* charitatis *plenam*, quo ardet, accenso igne divini amoris; & splendet lumine vitæ exemplaris: Denique ut sit sancta, Deoque consecrata in omnibus, quæ habet, sive in corpore, sive in anima, tanquam vera sponsa; non

a 1 Cor. 7. 32.

b 1 Pet. 3. 7.

c Matt. 25. 4.

Sancta Mad. (& consequenter ipsa) dicitur sponsa.

iam

tum sit, sed tota diuini sui sponsi. Mulier nupta (ait Sanctus Gregorius Nazianzenus) est Christi ex parte: virginitas Christi tota est. Illa non se totam alligat mundo: hoc autem nullo modo ei accommodat. Quod est pars quædam in nupta: est totum in Virgine. Quæ legitur Angelorum vitam elegisti, & in eorum choris commorandi tibi partem fecit, vt nusquam deficiendi ad vitam carnis. Non enim (ait Sanctus Hieronymus) parcam esse Virginis amplitudinem & excellentiam, quæ dicitur de illa, quod cogitet quæ Dei sunt: vt sit sancta corpore & spiritu: etsi nullam aliam mercedem haberet, lætificaret eo hæc sola præmio cogitare quæ Dei sunt: huius fructus est sanctitas carnis & spiritus. Nã Virginitas illa est hostia valde grata Christo: cum neque cogitatio spiritum, nec luxus a carnem inficit, aut maculat.

Sed ne hoc videatur omni intolerabile, addit idem Apostolus tertiam rationem, dicens: *Hoc autem ad vtilitatem vestram dico: non vt laqueum vobis iniiciam; sed ad id, quod honestum est, & quod faciliùs præbeat sine impedimento Domino obsecrandi.* quasi diceret: non dico illa dicendo, quod vos ad Virginitatem & continentiam cohortes, non id facio, vt vos illaqueare aut allegare velim: sed quòd id sit animæ vestræ magis vtile, & à laqueis, & laqueis magis expeditum; magis honestum, & sanctum, & ab occupationibus liberum: vt sic possitis amplius orare & familiarius cum Deo agere. Nam (vt ait Sanctus Augustinus) extincta hostis, non tibi potest nocere: & cara mors beata, non tollit animam: & quamuis matrimonium honestum sit, & sanctum: adeò tamen Virginitas illud excellit, vt Apostolus per excellentiam, honestum appellet & sanctum. Ac propterea Ecclesiasticus dixit: *Omne pondus non est digna ponderis animæ: quia plura præterea, quàm propinquitate de illa ciui pollicetur.* O quàm pulchra est, ait Sapiens, *casta generatio cum claritate*: virtutem immortalis memoria est: *quoniam & apud Deum nota est & apud homines.* Vsque eò honestata, *quæ sectatur eburnea in templo*: habitat fœdum in æternum *sanctorum.* quando scilicet Deus illas virtutes coronabit: & *Sponsa* suæ Ecclesiæ, *quæ non cogitauit alienum Deum ingredi templum*: dabitur enim *illi scuta salutis eius, & ipse in templo Dei sanctificabit eas.*

Inter alia tamen dona, quæ Deus illi dare potest: illud est excellens valdè, ac gloriosum, quod Apostolus vocat *sanctum & non impedimentum Dominum obsecrandi.* Quid autem excellentius, aut splendidius illi potest, quàm aditum habere ad cœlestem Regem absque vllo impedimento? quid (Quæso mater est omnium bonorum, & omnium gratiarum fons; & quæ se ipsa omnes imperat virtutes: quanta erit illa virtus, cui facultas illa præmium, *non impedimenta Dominum obsecrandi?* ô felix continentia! ô

1 Cor. 7. 35

quæ orationis impedimenta mortificat, ac repellit? ô beata Virginitas, quæ aditum patefacis ad agendum familiariter cum Deo? Sed quid mirum, quod hoc præstet continentia, quæ animam ipsam (vt paulò inferiùs videbimus) ad sponsi Dei complexum gignit? qui propterea nullâ eli naclusa porta, quandocunque velit cum suo sponso conuersatur; & cum Spiritus sanctus exultet in omnibus istis, qui sunt eius templum, exultans ipse ad vocem clamoribus & gemitibus inenarrabilibus precum lucet erit in Virginibus & continentibus, quæ sese in vsum eius templum consecrarunt, vt linguæ orationis donum inspiraret, qua castitatis suæ ornamentum impetrent, & protegat? Inermem enim eum facilè grauiter oppugnetur: non potest absque orationis armis protegi, ac defendi.

§. 2.

PRAEDICTAS continentiæ excellentias vltrà modum extulit filius Prophetæ ad consolationem continentium, quos vocat Eunuchos, ob castitatem, quos pati videntur: eò quòd decipiùs reprehendant. Qui defectus, vt plurimum fiunt ex, scilicet: eò quòd lasciuæ viri aut vxoris circum, quæ fœtidis & amicis ipsius lites in animis: familiæ, eò quòd prolem curent, quæ ipsos exhilarent, & in quibus ipsorum memoria permaneat: ex qua sequitur tertium, quòd scilicet familiæ successio frustretur; & nomen, quod in terra habere poterant, pereat. Sed quid Deus dicit per Prophetam, a *Ne dicat Eunuchus: ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Hunc enim dicere volui: noli timere arbor aridæ, & absque vllo fructu. Si enim mox Castitatis custodiam à filiis hominum, & reliquam virtutem ipse faciam arborem viridem, ad aquarum riuos plantatam; feretque fructus dulciores, magisque gloriosos, quàm si filiorum multitudinem habere. nam colligebo te intra domum meam, & in muris meis locum dabo tibi: quia mea societas delitiæ: & intra muros Ecclesiæ meæ plantis & transplantis hanc dabo eminentiorem, quàm coniugatis, qui fructu proferunt e amplorum filiorum & seruorum, famamque valde gloriosam, quæ non finietur tempore, sicut illa fœtitur, quæ per matrimonium & prolem obtinetur: erit enim nomen æternum, quo in cœlo meo semper fruaris.

Hæc gens Continentium (ait Sanctus Hieronymus) videtur sterilis, sed re ipsa non sterile, sed valdè fœcundam esse: pugnat enim regnum cœlorum, illudique violenter rapi cleo fœta semper custodit, nequam attendens ad carnalium nuptiarum opera. Idem eligit quod Deus vult; plus

a Isai. 56. 3.

prz-

gratiam, quam inducitur. Nam vtique conflia amplectitur domus Dei, & pacum sempiternum: quia non solum ad tempus alibi nec [illegible] se dedit; sed semper alibi pro quia vide orationi semper se addixit. Ut ita eminentem [illegible] templo, hoc est, in eius Ecclesia, scripsit. Hinc intra moenia domus Dei flatuorem habebit valde celebrem: erit enim gratia fortissima, & gratia Sacerdotali digna, ad plurimos spirituales filios, loco carnalium, generandos. Hinc (ait Sanctus Augustinus) tam excellentia illa est, quam De la Nonca appellatum quendam hominem, & agnoscuntur, & diligentur suis meritoribus: ita consecutus illinguntur quodam nomine alio, non temporali, sed aeterno: quod nemini potest, nec est alicui commune, sed ipsarum proprium, cum de pulari aliqua excellentia. & quoniam hoc erit certum, nisi (vt ait Sanctus Basilius) nomen quoddam Angelicum, quod pro humano recipiet: vocabuntur Angeli in terra, & filij Dei per excellentiam. Sponsa Christi vobis, electa spiritus sancti templa, parentes spirituales multorum filiorum, quos diuino sponsa generabunt. Hæ sunt beatæ nuptiæ, non inanes, sed plenæ sanctitate; quibus beatæque (vt ait Isaias) plumet Dominus, & scripta sunt (vt ait S. Ioannes) in caelo candida ad ritus: vt fiscum remuneret, & bonore afficiat ob praclarum eius victorium.

Non itaque existimet continentia Deum esse avidum & inutile: non enim est tale, sed arbor viridis, valdeque fructifera, cuius fructus multum superat eos, quos alij proferunt fructus. Contingati (ait Sanctus Hieronymus) id est fructu trigesimum, vidua sexagesimum, duplicatum scilicet, propter suam continentiam virgines dum sexagesimum, qui per se sunt valde excellentis sit fructus. Quod in diversitate cum alijs sanctis Patribus: fructu sexagesimum virginibus attribuit, centesimum autem martyribus, vtpote qui mine sanguine effundebat divinum Adhuc olim, sanctam Virginitatem eo solo nomine, quod in Martyribus inveniatur; sed quod ipse, inquit, Martyres facit. Et Sanctus Hieronymus Castitatem bene cuilibet tam, sum proprium habere martyrium ex penitentia & afflictione sua voluntarie quæ carnem crucians: vt sit spiritui subiecta. Eadem fere de Martyre martyrio sanguinis: quia multæ Virgines sese offerunt ad sanguinem fundendum, vt puritatem & integritatem suam conservent. & quid amplius est, nobilissimi Sancti sanguinem proprium fuderunt, vt castitatem defenderent castitatem. Neque enim est iudicium, quam Deus illam facit: quod voluit. Apostolum & Evangelistam Sanctum Matthæum crudele sustinuisse Martyrium ob defloationem virginitatis Sanctæ Ephigeniæ. O Virginitas gloriosa, quæ tribus summæ gloriæ laureolis coronatur: una, propria ob eius integritatem; & duabus alijs præstet excellentia, quæ illam solent comitari. Docet enim tanquam Magistra,

veritatem fidei, quos genuerat quam ne amitteret, sanguinem fudit, tanquam Martyr profundit. Sed quoniam perpetua puritas per se ipsa est summæ amplitudinis & gloriæ par erit fusius explicare speciales, quibus illa exornatur, excellentias.

CAPVT IV.

SPECIALES STATVS VIRGINITATIS *excellentiæ.*

De dig. Virg.

QVI SVNT, adeoque admirandæ Angelicæ Virginitatis status excellentiæ, vt insigniores Ecclesiæ tam Latinæ, quàm Græcæ Sancti atque Doctores, Cyprianus, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Basilius, Chrysostomus, & alij similes attentius inuigilarint in conscribendis de ea libris, quamuis, vt ipse S. Ambrosius dixit, omnes fecerint valde pauci de eius laudibus referendis, eò quòd multò sint excelliores, quàm humanæ ratio assequatur. Hæc illi tribuebant, dum viderent, eandem quod vniuersum populum prædicare, attendentes exemplo eo, quod illi commendabant: vt fideles audirent, & vehementi ad eandem accenderentur, & in Deum ardentiùs delectarentur: & parum fore, quod essent diuinæ huius vocationis instrumenta ad eas vocandas, qui tunc viuebant, & aderant; sed ipsarum etiam libros, quibus idem officium apud absentes præstarent, etiam in sæculis futuris vsque ad finem mundi. Ex his igitur fontibus hæc nunc quædam fusiùs deducemus singularium laudum huius virtutis amplitudines: vt, qui eam possident, ex eis deprædentur; & ad eandem conseruandam magis accendantur. Ita tamen eius prærogativas referemus, vt non excludamus alia valde multa, quæ Castitatis perpetuæ professionem comitantur, licèt non habeant sibi coniunctam Virginitatis integritatem.

1. *Epist. 9. ad Lucam.*

PRIMVM igitur felicis virginitatis status antiquitatem explicemus, dicit enim S. Ambrosius, nullum esse hoc statu antiquiorem, & omnium esse primum. Nam prius, inquit, est, quod sanctum est, quàm quod electum: & licet nullum voluntatis meritum sit, vbi nulla est electio: tamen nolitur voluntatis meritum esse, vbi nulla est electio. Nō contemnit, inquit S. Hieronymus, nuptias tanquam malas, sed tanquam aliquid bonum, & eas potiùs laudo, sed eo comite, vt dicat mihi Virgines generant: ideoque ex spinis colligo rosas, ex terra aurum, ex concha gemmas, & ita ex matrimonio virginitatem.

Epist. 22. ad Eustoch. de cust. Virg.

2. *Lib. 1. ad vxor. Iouin.*

IN statu innocentiæ instituit Deus matrimonium: sed priùs floruit virginitas, eaque duravit toto tempore felicis illius status. Adam enim & Eua, teste hoc sancto Doctore, ante peccatum, & quamdiu fuerunt in

Paradi-

Paradiso, Virgines erant: post peccatum autem, & extra Paradisum vixerunt in matrimonio: unde enim turpe, virginitatem cum matrimonio? Illud quidem fuit matrimonium ad humanæ gentis propagationem: & hoc nomine antiqui Patres illud elegerunt, quamvis ex Deo sanctum aliquo tamen perfectionis gradu Virginitatem amplecterentur.

In Lege etiam naturæ vixit Melchisedech Sacerdos Dei altissimi, quem Abraham fuit veneratus: & S. Ignatius Martyrum egregiis laudibus prædicat Virginitatem Principio conceptionem, & ætatem, quæ sacerdotio, ipso lumine naturali docta de Virginibus habebantur, tanquam deo, qui pro, eiusmodi naturam viventibus ipse ut Deus ita faveret, ut illuminandi quadam per eas ederet, & prophetiæ donum illis largiretur, exemplo est in Sibyllis.

Eadem Origenis & æstimatio Virginitatis fuit in lege scripta, in qua non defuerunt viri illustrissimi, qui eam amplecterentur. Inter quos tulit S. Ignatius, & alii Patres numerant Iosue, Eliam, & Elisæum, Danielem, & eius tres socios, & quos Scriptura filios Prophetarum appellat, quibus etiam Deus singulariter favebat, ut ostenderet, placere sibi eorum castitatem. Quis (ait S. Ioannes Damascenus) in antiqua lege cœlum clausit & aperuit quis mortuum suscitavit, qui sol iussus distitit? qui raptus est in paradisum? nempe virgo Elias? & successor eius Elisæus, eo quod ipsum in castitate imitabatur, a duplicem ille spiritum accepit. Annon tres illi pueri, Castitatis cultores in ardentem fornacem mitti, & tamen illæsi per eam vixerunt? & ipse Daniel, an non Virginitate confortatus, leonum dentibus eripitur? an non cum Deus voluit leve stratis offendere solet? illos sic contingere? & cum Sacerdotes in templum se confarrent ad offerenda sacrificia: an non Deus iubebat castos accedere? magni igitur Deus semper fecit castitatem.

Quod autem dicemus de lege gratiæ? Moyses, (ait S. Hieronymus) cui legem antiquam figi fecit, virginem Aaronis successor Iosue sibi habuit: et significaretur: postea quam legem, virginitatem in lege notatis palmis florere futuram. Ex Zacharia & Elisabetha sanctis conjugibus natus est Baptista, qui fuit sanctus virgo non ex corrupta natura virginitas, & ex lege Euangelica: ut inter Prophetas & præcursor virgo esset: ut esset in locum Christum Virginem: qui præcipuum fuit excellentium statum Institutis in Ecclesia sanctis dilo, magnos fautores esse Deum nunc sibi pientibus, cum privilegiis valde singularibus. Voluit enim nasci ex matre semper Virgine: ut esset ille Virgo virginum, & omnium earum Dux ac Regina. Eadem spontum voluit esse Virginem: suum præcursorem virginem: ad scipulum dilectissimum etiam virginem, cuius ob virginitatem privilegium, potestatem fecit, in vinum cœnæ recumbendi in sinu

lios ei ait iam in cœlo pendentis matrem suam commendasse, eique eum matrem Virginem alendi, quàm discipulo Virgini commendare decebat.

EANDEM castitatem professi sunt Sancti, Andreas, Iacobus maior, & minor, Lucas, & alij fideles eius discipuli: quamuis etiam alegerit S. Petrum coniugem, vt sic ostenderet fœnum damnare matrimonium. Eandem castam in monte Thabor adduxit Moysen, & Eliam sua Transfiguratione testes, in Moysi matrimonium, & in Elia virginitatem honorans: ex tribus tamen discipulis, quos secum in montem tunc ascendere voluit, vnus fuit coniugatus, duo autem virgines. Namad excelsum per castitatem montem celerius ascendimus per viam virginitatis, quàm coniugij. Et Matthæus transfigurationis gloriosæ copiam, statim puritatem amplectentium. Et quemadmodum (ait sanctus Basilius) qui perfectè sunt casti, fœdè ad terrestrem vsum cœlum rapiuntur, vt eunuch S. Paulo, qui etiam fuit virgo, & antequam Christum ignosceret, horori sibi ducebat ipsam castitatem. Et Elias (ait S. Ambrosius) sicut etiam in curru igneo ad cœlum translatus; patria enim virginitatem cœlestium non terra est, sed paradisus. Hic habet corpus, ibi verò spiritu habitat: hinc enim venit Adamus cœlestis, qui hoc virgultum in terra plantauit, vt alijs ea in ea esset ipsius cœli participatio.

Lib. de Virgin.

Lib. 1. de Virgin.

§. 2. *Similitudo eius cum Angelis, cum Deo, & cum Christo.*

EX His licet aliam virginitatis, & perpetuæ Castitatis excellentiam deducere: nam manentes adhuc in terra efficit nos Angelis cœlestibus similes, habentes puritatem ex gratia, quam illi habent per naturam, & incipientes ex hac mortali vita excellentiam participij æ gloriosæ resurrectionis: in qua (vt ipsemet Saluator dixit) non erunt nuptiæ, sed omnes illi *erunt sicut Angeli Dei in cœlis*. Adijce igitur distantiam cœli à terra, & Angelorum à mortalibus: & inde agnosces quantum castitas præstet matrimonio. Nam (vt ait sanctus Ioannes Damascenus) quanto Angelus homine est superior, tanto virginitas nuptijs honorabilior. Per eam (ait sanctus Cyprianus) virgines ad gloriam illi illarim, quod nos futuri Enoch & Elias habent in hac vita gloriam resurrectionis; transeunt per hanc mortalitatem absque eiusdem morbi contagio: & quamdiu virgines perseuerant, sunt Angelis similes. His addit sanctus Basilius: non illi quibuscunque Angelis, sed illustribus: qui mortalem vitam honorant, ac tuentur: quam dixerit eos esse humani generis honorem, & bonorum custodiam ac tutelam. Nam propter ipsos, & in eorum gratiam Deus homines custodit, multaque beneficia eis confert. Sanctus Isidorus plus adhuc

Lib. de Virgin.

Lib. de disciplina virginum.

Lib. de vera Virgin.

Lib. 1. de Summo bono cap.

addit

addit quòd virginitas non solùm facit homines angelis similes, sed etiam æquales. Id quod est conforme sententiæ ipsius Salvatoris, dicentis apud S. Lucam: Ingredi, vel mundi non sunt, fore homines æquales angelis, & filios Dei esse, filios resurrectionis, translati in aliud esse gloriosum. Et quamvis omnes iusti sint filij Dei: illi singulariter excellentes quòd filio eius virgini nobis Christo D.N. magis assimilentur.

Sed ut amplius adhuc hoc exaggerat sanctus Chrysostomus, dicens: Virginitatem facere hominem, ipsis Angelis quodammodo superiorem. Hi enim (ait) pœnas subeunt, id est, quòd nuptias carnem habent, neque sanguinem, nec habitent in terra tot miseriis referta; nec sint cupiditatibus & turpium voluptatibus subiecti; nec quod eis sit comedere, & habere, nisi esse possit diluvium, & fames mortalis, aut pestilentia pœnalis eos occidere: At homo callus, his omnibus subiectus, & Angelis in viribus & fortitudine inferior, malæ violentiam sibi inferre, & ipsos Angelos in pœnitentiæ mittere.

In quo existimat fuisse discrimen Angelorum ab Elia Thesbite, & magno Baptista habitantibus in desertis absque vllo cum hominibus communicationis & familiaritate: nimirum quidem illi erant ipsis Angelis: eò quòd mortale corpus gestarent: sed in eo immortalem erant, quòd in corpore adeò mortali & perishili vitam ducebant, quasi imperibilem ob sæ Virginitatis puritatem. Idem confirmat sanctus Bernardin, dicens: castitatem & perfectionem hominum magis esse admirandam, quàm Angelorum: quatenus in fragili carnis vase, tot pugnis ac periculis subiecto præluceat. Sicut mirum non erat, quòd Angelus in fornace Babylonica cum tribus pueris manens, non combureretur horrendo illo incendio: quia non habebat corpus verum, sed tantum apparens: quod autem tres pueri, verum habentes corpus, non combarentur: illis flammis, magnum erat Dei omnipotentis prodigium, vt pulsa vidimus. Denique communis est Sanctorum Patrum vox, quòd perfectam castitatem virtutem vocant Angelicam: eò enim homo excedit seipsum; & ita in carne vivit, quasi parum esset spiritus, iuxta Apostoli regulam dicentis: *Nam cum ambulemus in carne, secundum carnem non militamus:* nullum enim bellum carne, in qua vivimus, stipendium habemus; nec vitam nostram legibus & placitis carnis, sed spiritus instituimus & gubernamus.

Ex his infert S. Basilius (vtà pluribus rationibus adducens sæpissimum, & omnibus simul & breviter dicamus:) Virginitatem facere hominem similem incorruptibili Deo: quòd quòd puritas corporis & animæ, quasi duæ alæ illum efferant, vt divinam similitudinem in se recipiat, ad illam simplicissimam equidem Dei essentiæ divinitatis vsque pertingat. Quamobrem dixit Sapiens: *Et introgressus sum ego protinus Dei.* cum enim homo Deo

exemplaria, efficitur vna spiritus cum ipso Domino.

Sed quoniam multitudo eam diuinitate valde offendisse ex ea, quæ habetur de coelestibus eius humanitate; & si est propior Deo, qui Spiritus Christo adhæret, quæ S. Ioannes refert de his, qui colunt virginitatem? Et vidi, inquit, & ecce agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia. Habentes nomen eius, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis. Et audiui vocem de cœlo, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni: & vocem quam audiui sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores: & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, quæ empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocunque vadit. O felices & beati qui in tali gaudio se letos futuros credunt, cum Christo regnaturi, profecturi virginitatem, cui Agnus Dei sua illa lauacra exhibet, qui hic recenseretur. Et quamuis S. Ioannes viros tantum nominet: tales tamen numero (vt S. Cyprianus asserit) comprehendit etiam sanctum sexum virginitas reddit Virgines. Felices sunt, eò quòd cum ipso agno confecundant præclarum nostrum Seruatorem, qui sua felici exigunt ad heroicas eius virtutes imitandas exemplaribus cum magna seruore perficiuntur, quam ipse docuit: & eidem felici coniunguntur per æternam gloriam & amorem. Sunt etiam felices, eò quòd in frontibus sui scriptum gestent nomen eiusdem agni Iesv, patrisque eius coelestis protectantur, se iam non sui esse, sed ipsius Dei, & Christi Domini in ipso habitantis, hæres libi discentes, quòd operibus suæ Castitatis fidem sui Redemptoris profiteantur, & gloriantes, quòd nomen habeant filiorum Dei, & fratrum Iesu Christi. Sunt item felices, ob futurum vocem sonum, quo tanquam tonitrui ægrotantes, cum quibus pugnant, terrent: Angelorum verò cum quibus comparantur futuram virginum melodiam prædicit. Et quoniam ploratum corpora tanquam cithara sunt mysticarum chordarum suarum extensarum, & conformatarum, eò quòd citius sub mortificatione illius humillimam edat harmoniam. Sunt felices, eò quòd sibi dicere possint cantum illud nouum, & participes esse specialium gaudiorum, quæ virginitatem strenuis promittuntur. Reliqui sibi (sit S. Gregorius) nec cum illud audire quidem possunt, sed non proferre: hæreditatem in facit contemplatione Castitatis ad quam tamen pervenire non possunt. Sunt etiam felices, eò quòd precioso agni sanguine sint redempti, & illi applicati, vt lingebat pœnitens, & pulchritudine eius habitu ea (eorum) humanum gradum ita ad tantæ amplitudinis participationem sunt demum felices ea eò quòd sequatur agnum quocunque ierit, & cum sint virgines, nulla virtus superest, in qua non possint illum imitari. Pergite (inquit sanctus Augustinus) ô Virgines constanter vsque ad itineris

vestri

vestri temperemus, nos enim ad nuptias, quod cantum illerit, accommodabimus, quod citharæ vellet, hoc est, vestri cordis sensum, divinis laudibus dedicatis, cantabimus. Non est præsentium nostrum, quale dixit David, vt *cantet amor tuus*, sed tale, quod soli vim cantare possint. Pergite sequentes agnum, sed quò perventurum eum speratis, vt scilicet vbi sint ingentia gaudia, non sicut hominum solent esse, aut gaudia communia reliquorum Sanctorum in cœlo; sed magis singularia & propria Virginum, quæ sunt de ipso Christo, in Christo, & cum Christo, post Christum, & per Christum, & ipsimet Christo. Reliqui illi habent sua gaudia de Christo, sed non qualia hæc sunt. Sequimini Agnum, non quocumque ierit; sed quò ipsi possint pervenire possitis quidem in loca omni cum sequi, non tamen, quando ille cum Virginitatis pulchritudine progreditur. Hæc S. Augustinus, quibus ipsedet perutile capitur, quod *sacrarium virginitatis* appellamus. Sed audiamus, quæ S. Athanasius ad eadem confirmanda addit. Si quis in hoc mundo nubiem, ait, et inveniam patrem, & matrem, suam, & adhæreat viro suo quanto felicius est Virgo quæ terrena omnia deserit, & adhæret, & coniungitur Deo suo, semperque sequitur eius agnum? O Virginitas! corona quæ nunquam marcescit, templum Dei, Sacrarium Spiritus sancti, gemma pretiosissima, vulgo humano abscondita, à paucis inuenta, à multis odio habita, à solis dignis optata. O continentia, mortem destruens, possidens verò immortalitatem. Tu es gaudium Prophetarum, gloria Apostolorum, vita Angelorum, & corona Sanctorum. Beatus qui te obtinet, & constanter retinet, modicum enim pro te laborabit, & plurimum in te ipsa gaudebit.

§. II.

Nuptiæ Cum Christo.

EX HAC SANCTI Athanasij similitudine aliam possumus deducere Virginitatis excellentiam, despontationem scilicet perfectissimam, quam celebrat cum Deo suo; de qua Apostolus: *despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo.* Quasi dicat ego sui internuncius, & mediator, vt vestram virginem castam tradatis vni viro, qui est Christus. Quæ Virgo propter hanc despontationem *sequitur agnum quocunque ierit.* Quemadmodum enim vxor tenetur speciali quadam ratione virum suum sequi, quocunque ille ierit, & ad vitam suam simul cum eo decendam, ita vt non sit inter ipsos loci distantia, nec habitationem, etiam intimi recedat, ad quem non pateat illi aditus: ita casta & Sancta anima, eò quòd Christo sit despontata, eum sequitur, quocunque ierit, tanquam viro comes individua, excitans se Sanctis meditationibus; & in eius præsentia semper ambulans, in ferventi oratione: quam sponsum in *sua introducit cellaria*, & in ipsam c*ubi-*

d Eſa. 62. 5 Pſal. 18. 6. 18.

lam varietam preciosorum vinorum ; & *d abſtendit in abſtendendo faciem ſuam* : quòd non accedit ſtrepitus hominum. Quod ſi dicas: dignitatem ſponſarum communem eſſe omnibus animabus in gratia Dei exiſtentibus, vt primo loco dictum eſt. Reſpondebo: in domo diuini Salomonis varios eſſe mulierum ordines, nam e *Sexaginta (inquit) ſunt Reginæ, & octoginta concubinæ & adoleſcentularum non eſt numerus. Vna tamen eſt columba mea, perfecta mea.* Nam in ſpiritualibus hilce nuptijs varij ſunt ſponſarum gradus. Locum verum illa tenent, quæ, cum in ipſam caſtitatem aliquando deliquerint, poſtea per pœnitentiam ſurrexerunt, & ſequentes Conjugatæ, & poſtea viduæ ac virgines ſunt tanquam Reginæ, excelſiores magiſque dilectæ: eò quòd cum tanta dexteritate ſe gerere ac gubernare nouerint, vt puritatem in omni ſua perfectione ſeruauerint ſequentes Virginum Reginã, Virginem ſcilicet ſanctiſſimam, quæ per excellentiam eſt *vna columba*, & omnino *perfecta*. Pulcherrimè hoc totum proponitur in pſalmo 44. in quo agitur de nuptijs filij Dei cum Eccleſia, cui titulus eſt: *Pro his, qui commutabuntur filij Core, Canticum pro dilecto*: quem tamen titulum Sanctus Hieronymus, ſequutus hebraicam lectionem, vertit: *Vt pro filijs filiarum &c.* qui, vt ſupra eſt dictum, ſunt illi, qui virginitatem profitentur, & colunt, ſignificatam per lilium: in quibus Chriſtus, vincit, & ex hominibus Angelos facit. Et in ipſius pſalmi progreſſu, cùm dixiſſet: *aſtitit Regina à dextris tuis*, eâ præclarè laudatâ, addit: *adducentur Regi Virgines poſt eam proximæ eius afferentur tibi, afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum Regis.* Quod ita S. Baſilius explicat: addicentur ad conſpectum cœleſtis Regis virgines, quæ ipſam Reginam ſequuntur; & quæ proximè, per maiorem ſcilicet imitationem, ad illam accedunt, coram te comparebunt. Omnes cum lætitia & exultatione venient, & in Regis æterna templum ingredientur: eo quòd non ex neceſſitate, aut coactè, ſed ſponte, & magna cum animi voluptate virginitatem ſunt complexæ. Ac propterea nunquam diſcedent, à præcipua ipſa Regina, & Chriſti ſponſa, ipſa ſcilicet Eccleſia; ſed in ea ſequuntur Regnam Virginum, quæ eſt ſanctiſſima eius mater: & peruenient vſque ad ſancta ſanctorum: quò non ingredientur pedes culpa aliqua maculati. Hæ ſunt virgines prudentes, quæ habentes accenſas lampades, & rebus neceſſarijs ad eas conſeruandas, bene præparatas, g *exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ, & introierunt cum eo ad nuptias*, non quaſi domeſticæ famulæ; ſed tanquam præcipuæ partes myſtici corporis Eccleſiæ, quæ eſt ſponſi ipſius, ac propterea & ipſe tanquam ſponſus cum eo celebrant ſpirituales ſuas nuptias cum ingenti lætitia, in præmium, quòd carnales reſpuerint. Præclarè hoc declarauit ipſamet ſponſa in libro Canticorum, dicens: h *Adiuro vos filiæ Hieruſalem ſi inueneritis*

Pſal. 44. 10. 11. Hymn. in eundem Pſalmum.

g Matt. 25. 10.

h Cant. 8. 4

Sirum

sponsa ad aretalam arrectam, vt pascatur in hortis, & lilia colligat. Ego dilecto meo, & dilectus mihi, qui pascitur inter lilia, & sensim ait: desiderio mihi est Dei ad visitandum conclusum Ecclesiæ tuæ hortum, in quo variæ sunt arcolæ florum fragrantium, diuersi calicis status & gradus tolerantiæ vt odore & fœtore sanctarum eorum vitarum sese recreet. Sed præcipuè affectus pulchritudine & odore liliorum, hoc est virginum, quas sibi ipsi colligit: eum in modum, quo quis decerpit pulchrum aliquem florem ex viridario, vt fœtum gelet, eiusque odore recreetur. Negat hoc concessum, more & impetu cerui (de quo dicatur quòd palcatur lilijs, eoque pastu plus quàm alio delectetur, & in viscera sua immittit) pascitur & ipse huiusmodi lilijs, quæ intimi amoris vnione sibi tanquam sponsas coniungit: ex quo prouenit, vt tenerrimè sibi dicant: *dilectus meus mihi, & ego illi*: hoc est totus ille meus est, & ego tota illius: ille mecum vnitus est, & ego cum eo: quòd vterque simus vnus spiritus: & ille vult quod ego volo, quia ego eum volo, nihil quod ipse vult omnes meæ res sunt ipsius; sicut etiam res eius sunt meæ. Mea est eius omnipotentia, ad defensionem meæ pacatis; mea est Sapientia, ad astutias Sathanæ deprehendendas; mea est prudentia, ad meam lampadem ornandam; & meæ sunt eius virtutes, quibus ego ditet, & gloriosa obtineam victoria. O virtus gloriosissima, quis tuos aperiet thesauros, quos in te contines! Continentiæ (ait S. Cyprianus) est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordiæ caput. Pudicitiæ solicita non est, cui placeat, nisi sibi; pudicitia semper verecunda, dum innocentiæ mater est: pudicitia semper ornatur solo pudore, bene sibi conscia de pulchritudine, si improbis displicet: pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est.

Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, hæc expurgat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit: beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscunque habitare dignatur, & infrà: Virginitas æquat se Angelis, si verò superauerit, etiam excedit, dum in carne luctata, victoriam, & contra naturam refert, quam non habent Angeli. Virginitas quid aliud est, quàm futuræ vitæ gloriosa meditatio? Virginitas neutri sexus est: virginitas est perfectum infantia: virginitas est voluptatum triumphus: Virginitas filios non habet, sed quod plus est, filiorum contemptum habet; non habet fœcunditatem, sed non habet orbitatem: fœlix, quòd est extra partus dolorem, felicior aut quod est extra funerum filiorum calamitatem. Et infrà. Nihil animo fidelè fit delectius, quàm integra, & immaculata pudoris conscientia: Voluptatem vincere, voluptas est maxima, nec vlla maior est victoria, quàm ea quæ à cupiditatibus

videtur. Quidem vidit, sortior. Et alter regi laudem reportet, ipse
fortior fortiqui inimicos prostraverit, exercitum hostem percussitque capi-
tis superbia, hostico domesticum superavit. Malum omne fugiebat
cum aliam voluntatis quia illud quicquid est, horridum et hoc bonum et
Hac Sacra Cyprianus, quod ob re animo calli ariaffecta, ne optimum citare
vetaret candidum illud Ecclesiæ primum: *gaudium gaudebo in Domino & exul-
tabit anima mea in Deo meo: qui me induit me vestimento salutis, & indumento lætitiæ
circumdedit me, quasi sponsum decoravit me ornamento, & quasi sponsam ornatam monilibus
suis.* Non tibi displicuit, quod te Dei tui sponsa appellaverit? sed nunc etiã
alium nanciscere, qui cum tuo sponso tecum alii despensationẽ spiritualem cũ
ipsum et calitate inferunt: firmum cum ea pactum inrũpo, quando eum dili-
gere velle ac tueri quo fidelis esse omnibus diebus vitæ tuæ. Eum in eo
dum tuo dixit Salomon, se constituisse, *ut ostenderet sapientiam filii in longum
aevum et facilia secula.* Et in Viris aliquorum Sanctorum legitur apparuis-
se ipsis Sapientiam & Castitatem in habitu virginum pulcherrimarum, ipsi
os sponsas offerentium; & ad semper illis connumendum & cohabitandum.
Vocat autem te sponsum *desiderium cordis*: eò quòd ad hanc adeò firmam,
& jucundam despensationem non perveniatur, nisi post strenuum cum casti-
tatis hostibus pugnam; & obtentam coronam, quam promeretur cum victo
ria. Et quemadmodum sponsus debet sponsam suam splendidis vestibus &
pretiosissimis monilibus ornare: ita debet castitatem ipsam, quam accipit in
sponsam ornamentis reliquarum virtutum, & gemmis præclarorũ operum
exornare. Quamvis enim ipsa per se adeò sit pulchra & elegans, ut diximus:
si tamen nuda sit, nec his ornamentis induatur, non placebit sponso cæleſti:
qui regnum cælorum simile dixit esse decem Virginibus, quarum *quinque
fuerunt fatuæ*, eò quòd lampades suas oleo non exornassent. Et merito (ait S.
Chrysostomus) eas appellat *fatuas*, quæ cùm graviores somno sibi superve-
nientibus succubuerunt & custodientes corporis integritatem, per
lampadem significatam non exornarunt oleo charitatis & misericor-
diæ, quæ tempore rationis reddendæ suam agnoscent stultitiam, cùm se in
tenebris esse videbunt, lampod bus extinctis & illudentur, sicut is qui *ca-
pit tantum perfectionis studium, quantum consummavit*; & ita licet opus magnis
expensis adeò præclaris fundamentis, non erexit super ea muros ædificij.
Virgines autem prudentes, suas lampades exornant, & replent oleo Sancto-
rum operum devotionis ac misericordiæ, quibus ignis charitatis fovetur &
alitur: quo Virginitatis lampas mirã in modum resplendet. Nec sunt contẽ-
nenda, quòd corpora sint non *præcincta*, sed potius quoque *lumbos ardentes* in ve-
stibus, sic ornantes singulum Castitatis splendore Sanctorum operum, ut ad
cælestes nuptias admittantur. Sed quoniam spiritualis hæc despensatio mul-
tò excellentior obtinetur in statu religiosorum de eo agemus, proponen-
tes ea, quæ ad eius amplitudinem pertinent.

1 Cor. 2. 2

2 Matt. 25. 1 Hieron. 79 in Matt.

in Luc. 14. 28

Luc. 12. 35

CAPVT

CAPVT V.

TOTVM PERPETVAE CASTITATIS, SIVE EXCELLENTIAE, & commoda.

QVAMVIS Virginitatis, & Continentiæ tot sint excellentiæ, & prærogatiuæ, vt hactenus dictum est: eædem tamen multò amplius extolluntur, si voto confirmentur, quo quis se obstringit Deo D. N. illæ perpetuò seruandam, quisque in suo gradu. Nam (vt S. Augustinus adnotat) votum potest addi & comitari sex Castitatis gradus in primo capite indicatos. Splendet autem vehementer in Euangelica lege, postquam verbum diuinum, exiens ex sinu Patris, *descendit sicut pluuia in vellus*, virginea penetrans Sanctissimæ matris suæ in conceptione & natiuitate, absque vlla integritatis ac puritatis Virginalis læsione; cum in multum, quo breuè tempore descendens receptus est *in illo vellere* Gedeonis: *quæ expressè absque vlla eius læsione corrupta fuit reflorescere*. Sed magnum est mysterium, quòd illud vellus non dicatur fuisse ouis aut agni carni coniunctum, sed ab ea extractum: tale enim erat illud Gedeonis, ad significandam superiorem Virginitatis excellentiam. Castitas enim absque voto, est sicut vellus carni adhærens, à qua pati potest mutationes & varietates; fuique futuram etiam absque peccato, seruiendo operibus carnis in matrimonio: at Virginitas & castitas cum voto perpetuo, est tanquam vellus à carne separatum absque vlla spe vnquam se eidem coniungendi. Votum enim inhabilem illam facit, de carnis operibus amplius seruiendi; quasi esset Angelus sine carne viuens. Huic simile vellus fuit Virgo Sacratissima Domina nostra: quæ non fuit contenta proposito perpetuæ Virginitatis conseruandæ, sed votum adiecit expressum eam perpetuò seruandi: quia Dominus noster gloriosa adeo promissione illam præparabat ac disponebat, vt digna esset eius mater. Nec diu distulit, eam promissionem facere, nam statim atque diuinum hoc vellus separari cœpit à carne & sanguine, deferens paternam domum, & cognatorum Societatem, cùm annis esset trium annorum, & in Dei templo præsentata: statim constituit, hanc secessionem suam non fore sicut aliarum virginum, quæ ad aliquot tantùm dies ibi manentes; postea nubebant: sed ipsa, spiritu sancto illustrata, votum edidit, nunquam verum cognoscendi, suamque perpetuam virginitatem eidem consecrauit, accipiens eum in vni cum & perpetuum suum sponsum. Et quamuis Dominus noster sustinuerit ex causis tulerit, eam nubere S. Ioseph: erat tamen (vt S. Aug. & S. Greg. Nissenus dicit) certa, ex eiusdem Dei reuelatione, quòd ille sponsus adiutorius illam esset votum suum seruare in quo permansit semper cum summa fir-

a Psal. 71.

a Psal. 71. Ita Hilar. Ambr. Aug. Hier. Basil. Nyss. Cyrill. Alex. Leo.

b Iudicum 6. 37.

1.

Vide Suar. tom. 2. Disput. 6. in 3. P. S. Thom. 3 P. q. 28. a. 4.

Lib. de Virginit. c. 4. Item de Natiuit.

mitate, vt omnes Patres deducunt ex ipsa Virginis Sanctissimæ responso, quod dedit Gabrieli Archigelo dicenti sibi, quod esset conceptura filium Dei. Dixit enim: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* quia scilicet obstrictus fuit, eum non cognoscere; nec mihi licet vel agere, vt ea via mater fiam. Et (vt S. Augustinus perpendit) dispulsit Dominus noster, vt Virgo Sanctissima virginitatem suam prius Deo consecraret, quàm sciret, quid esset conceptura. Nam nasciturum de matre Virgine, voluit potiùs sanctam Virginitatem oblatam approbare, quàm eam imperare. Vt ipsemet potius ac libere semper assumeretur, quàm ex aliqua necessitate. Et etiam, vt hinc apparet (quod S. Bernardus ut insignis opinio amorque Virginis Sanctissimæ ad ipsam Virginitatem) quæ, etiam promissione adeo excellenti sibi proposita, quod esset mater Dei futura, indictum dedit excusationis, propter promissionem, qua se obstrinxerat, non cognoscendi virum.

c Luc. 1. 34.
Aug. lib. de sanct. virg. c. 12. Bern. super Missus est. lib. de laud. Virg. Anselm. 2. super Missus est. Bonav. in dict. Sermone.

2. Hanc ipsemet Christus, omnia perfectionis Magister, non solum Castitatem consuluit, sed eius etiam fructus vovendæ votum: quod Sancti Patres deducunt ex illa parabula, in qua dicit: quemadmodum *d aliqui sunt Eunuchi*, hoc est impotentes ad matrimonium, & filiorum generationem, vel *quia de matre nati sunt*; vel quòd in eadem infirmitate vel operatione non inciderint nati esse alios, *qui se ipsos castrauerant*, & impotentes reddiderant, *propter regnum cœlorum*. Non enim impotens appellatur, qui ipsemet & libere non vult matrimonium habere, sed qui voto se obstrinxit, quo se impotentem reddidit, ad illud ineundum sine peccato. Ex quo licet colligere quemadmodum Christus D. N. docebat omnibus exemplo suo præcellentia cum Virginitatem consuluit, & laudauit, esse retinendam, & credendum, ipsum etiam se voto obstrinxisse, siquidem illud consuluit, nam in omnibus virtutibus elegit optimum, & excellentissimo modo, quo exerceri illæ possent. Cum igitur Virginitas voto consecrata, sit excellentissima: cur eam non consecraret? Quamuis enim ipse, vtpote Dei filius, & beatus, non opus haberet, se ipsum votis ligare, vt in suis virtutibus firmus esset & constans: nobis tamen opus erat eius exemplo, quod imitaremur, ad nos ipsos obstringendos, vt postea videbimus.

d Matth. 19. 12. Vide Bernard. c. 34.

3. Minimum autem est certum Apostolos (in quibus lex Euangelica erat in omni perfectione expressa) voto se hoc obstrinxisse; reliquorum fidelium idem docuisse, & consuluisse: cum constet Apostolum reprehendisse quosdam *e viduas velantes nubere*: quas dicebat *habere damnationem, quia primam fidem*, quam Christo D. N. dederant, voto quo se ad continentiam seruandam obstrinxerant, *irritam facerent*. ita enim multa concilia, & Sancti patres locum illum interpretantur. Ex historijs etiam Ecclesiasticis constat S. Matthæum Apostolum persuasisse S. Iphigeniæ, vt se hoc voto virginitatis obstringeret; & S. Paulum, Theclæ; S. Martialem, S. Valeriæ; S. Cle-

e 1. Tim. 5. 12. Euangel. 4. c. 10. 21. Vide Bellarm. c. 24. de Rom. c. 17. Sur. in vit. Sanct. Mense Nov. c. 6.

S. Clementem Flaviæ Domitillæ: & S. Dyonisius Ariopagita [illegible] profes-
sores vitæ monasticæ consuevisse promittere renunciationem vitæ diuitiæ,
qualis est coelog[illegible] Et eodem Spiritu Sancti Ecclesiæ Doctores Basilius,
Ambrosius & Augustinus, hoc votum tanto cum fructu prædicabant ac
persuadebant, vt innumeræ personæ illo se obstrinxerint, quarum & eo-
rum etiam in hoc sæculo sunt innumeræ, quæ vitæ antiquorum vestigia tenent,
& sequuntur.

§. I.

SEd quis non plurimùm delectetur hac oblatione cum votæ fac[illegible] 4.
sperpendat quanti referat ille cum Deo liberalem, qui dona sua & fa-
cultates sã mensurã metiri solet, quã nos metimur nostra seruitia. ita vt
se valde liberalem erga liberales ostendat: non item erga parcos. quis autem
dubitet, eum esse liberaliorem erga Deum, qui aliquod ei obsequium ex vo- Ad. 1. de Ec-
to præstat, quàm qui idem facit absque voto? nam cum voto (ait S. Ansel- clesiast. c.
mus) non solum arborem fructum Deo offert; sed ipsummet arborem, ex 32.
qua fructus ille prouenit: tradit enim Deo libertatem tuam, quæ rei est
carissimum, quæ possides, pretiosissimæ & eius amore renunciaturi, quod
habebas ad contrahendum matrimonium, & faciendum absque vlla culpa,
quod alias Deus tibi non prohibuerat. Ecclesia antiqua Deo Domino no- 2 Esdr. 7. 13
stro dicebat: *Omnia quæ venerit super nos, digne fecisti nobis*: At nostra Ec-
clesia non solùm pœnas, sed ipsa quoque peccata, antiqua & nouæ, eumque
fructus offert: promisit enim multa legis extra alia propria; & alia Exod. c. 23.
propria legis gratia quædam, quæ sunt de præcepto, quædam de solo con-
silio: & in his, quæ sunt de præcepto adest etiam votum adeò generosi & li-
beralis animorum, quamuis illud præceptum non fuisset, voto illi homines
id electissent, vt magis ipsi Domino placerent; quale esset, si quis voto se ob-
stringeret, sacrã Missã in diebus festis audiendi, aut furandi, non adul-
terandi, etiãsi de huiusmodi, præceptum nullũ esset. & enim ita debet præ-
cellere Castitatis votum eis quæ Deo D. N. offertur extra ista præcepta na-
turalia, vt abstineatur ab illicitis voluptatibus & contactu Euangelico di-
citur, vt etiam licitis renuncietur: quia tunc datur Deo etiam ab hac liberi
arbitrij, ex qua fructus huiusmodi prouenit. Et hac ratione offert creatu-
ra summi liberalitatis gradũ, qui ergo suum creatorem offendere potest fa-
cilicet in re adeò grauis ac difficili multò plus præstat, quàm ille subsist. Rom. 14.
Rustici & tributarij (ait S. Dorotheus) reddunt suis Dominis tributa & vecti-
galia, quæ illis ex substantia debent: quæ nisi reddant, coniiciuntur in custo-
diam, ac inde puniuntur: ingenui tamen ac nobiles principibus suis dona
& munera magni precij offerunt nomine tantùm gratitudinis, & vt inde

[illegible]

tatem & amorem suum erga illum ratione perficiatur. Hunc in modum vulgares accepisti Christiani fatis fibi esse putant, si Deo reddant præceptorum tributa: illi enim ea fervum, fecerit illum punitum: fruentes autem, & qui animos gerunt nobiliores, vota offerunt & permissa in melioribus rebus heroicis, ad quæ præcepto non tenebantur; sed liberales se ostendit Creatori suo ingratitudinem abhorrentem, ob accepta ab eius manu beneficia; & in recognitionem fidelitatis, & amoris erga ipsum. Et hoc spiritu dicebat
b Psal. 75. 12. David: b *vovete & reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu eius affertis munera*: quasi dixerit: dona & munera, quæ ipsemet Deo offertis, adjungite etiam vota, vt plura ab eo fiant; eò quod simul cum munere cor vestrum offeretis, & libertatem, quam simul traditis. Cum enim Deus sit liberalissimus in remunerando, quod sibi offertur: copiosiùs oblationem illi remunerabit, cui votum adjungitur. Quemadmodum remuneravit votum ipsius Davidis, qui c *vovebit Domino, & votum vovit Deo Iacob*: si non ut
c Psal. 131. 2. prorsum *requiem daret invenire loco Domino, & tabernaculum erigeret Deo Iacob*: illud, inquam, votum remunerauit Deus excellentissima quadam promissione, ingentium bonorum ipsi & eius successoribus, & venturi ex eius semine: *domo Mihi, qui d inquietus est in eis Deus in æternum.*
d 3. Reg. 7. 12. 13.

MAGNVM etiam aliud bonum nobis accedit ex voto, saltem, firmitas scilicet, & Constantia in ea servanda: ex quo stabilitas oritur eius, quem propriè statum Virginitatis aut Continentiæ vovemus. Cùm enim voluntas nostra naturâ suâ sit instabilis in suis decretis & propositis: non est medium aptius ad eam mutabilitatem stabiliendam, ne retrocedat: quàm si voto alligetur, quod teste S. Thoma magnam affert decretis firmitatem: nam hoc modo, ait, nos imitari constantiam beatorum in cœlo. Nam, vt supra insinuauimus, reuerentia debitæ diuinitati Dei maledicit, cui votum & permissio fit, inuitat, imò obligat, vt ne promissioni nostræ deficiamus. Si enim est ingens inhumanitas, non stare verbis & promissis factis Regibus & principibus; ac propterea diligentissimè curant homines, exactè & ad nutum ea explere, quæ illis promiserunt: quanto maior censenda erit inuerecundia, si quis promissioni ac voto desit, quod Regi cœlesti obtulit, in cuius manibus spiritus & vita est posita omnium Principum terræ. Ac propterea propheta
e Psal. 75. 13. ille Rex dixit: quid e vouistis, *Deo vestro reddite: ipse est enim terribilis, & auferet spiritum Principum: & est terribilis apud Reges terræ*, id volens significare: enim, cui vota fiunt, talem esse, vt qui vouent, etiamsi Principes sint aut Reges, nisi fuerint promissis, offendet se eis terribilem, & auferet spiritum, & vitam gratiæ, & fortè etiam corporum.

AD EA quoque ratio firmitatis & stabilitatis voti est, quòd votum convertat id, quod liberum ac voluntarium illi erat, in debitum & necessarium: obligat enim se votens, ad id præstandum sub ea pœna, vt à Dei amicitia, &

iure

ture ad cælum perueniendi excidat; incurrat verò in æternas Inferni pœnas, nisi promissum eoddiderit. Ne autem in huiusmodi damna incidat: excitabat sese ad fœlicitatem, & stabilitatem in reddendo quod promisit, quare conijcienti se in has angustias, vt constantior fiat copiosiorem Deus præbet gratiam, ne suæ firmitati desit. Ne doleas (ait S. Augustinus) quod voto te obstrinxeris; sed gaude potiùs: quod non liceat tibi nunc facere, quod antea cum tuo damno faciebas: potius te ipsum excita ad stabilem promissi. Deus enim, qui tuum votum acceptauit, iouerit, vt explere possis. Felix necessitas, quæ meliorem affert exitum.

In Psal. 45. ad primum versum.

Hanc etiam alia excellentia oritur magis propria vitæ Virginitatis, & Castitatis: quòd scilicet spirituale cum Christo connubium perficiat ac stabiliat. Quemadmodum enim in carnali coniugio necessaria est aliqua promissio & obligatio, cui illud imitatur: ita perfecta spiritualis cum Christo desponsatio nō fit solo proposito Castitatis, q̃ potest sine peccato mutari; sed opus est voto, quod obligationem imponit fidelitatis seruandæ diuino sponso. Ac propterea Castitatis votum est de essentia status religiosi: quòd talis desponsatio sit multò perfectior. Et hoc ipsum nocare affert firmitatem fidelitas cœlesti sponso debita, lædatur. Sicut sponsa, aut vxor maiorem habet in castitate firmitatem ob specialem obligationem, qua tenetur esse fidelis suo sponso & viro etiam absenti.

7.

Accedit, quod votum etiam addit firmitatem ex ea parte, quòd lasciui, & impudici magis cauent tentare, & sollicitare eas virgines, quæ suam Castitatem Deo consecrarunt: timentes, vt merito debent, ne Deus iram suam in eos ostendat, sicut homines solent contra eos qui ipsorum vxores aggredi audent. Hoc præclare perpendit S. Ambrosius contra quendam, qui ausus fuerat tale delictum committere cum quadam Virgine, quæ vocabatur Susanna. Quid (inquit) dicam de te, filio serpentis, ministro Diaboli, templi Dei violatore; qui in vno delicto duo atrocissima cogitasti, adulterium & sacrilegium, dum temerè corpus prophanasti Christo oblatum, & consecratum? Caue (ait S. Hieronymus) ne *Phinees arrepto pugione* perfodiat te fornicantem *cum Madianitâ*. Attende: peccatum tuum tædium esse peccato *Amon*, qui *oppressit Thamar sororem* suam Virginem: ergo enim consecrata plus est quam soror. Contra te clamat sanguis *Nabuth*, & vinea *Israel*, quæ cum sata esset Deo sanctificata eam in turpium voluptatem vertisti. Aduersus te mittetur alter Elias, qui cruciatus & mortem tibi minetur, nisi tempestiuè fletus à tuo peccato per pœnitentiam. Memento, (ait alibi S. Ambrosius) quid magnus Baptista docuerit Herodi; *non licet* inquit *habere vxorem fratris tui* viuentis: quamuis quòd liberè hoc peccatum reprehendisset, martyrio fecit affectus. quanto igitur audacius est, temeritatem reprehendere eorum, qui suas Christo sponsas rapiunt,

Lib. de virginibus ante finem lib. 3. ubi obiectionem tribuit S. Hieronymo, sed frustra. Similiter Ambrosium frustra. Dicta Psalm 105. 3. Reg. 15. 4. 4. Reg. 9. Lib. de Virginibus ad initium. 1. Macc. 6. 12.

cùm ab ipsa fratres natu maior, vitam & æternam. Gratias, inquit, illuminari, quod hic nullus sit Herodes: vitam nulla Herodias. Tantus enim est zelus emissi voti seruandi, vt virgines paratæ sint martyrium potius subire, quàm suæ integritatis iacturam facere; & vitæ, mori potius eligant, quàm in Regem suum ac Dominum peccare: dicentes cum castissimo Ioseph, k *quomodo possum malum hoc facere & peccare contra* Christum *Dominum meum*, vel tangere te cum ipsum?

k Genes. 39.

§. II.

EX his deducere licet vltimam rationem, ea quod plurima Sancti dicant exaggerantes peccatum votum hoc violantium appellant enim illud turpissimum sacrilegium, adulterium castissimum, valdeque abominandum contra Deum infidelitatem. Quo ab eo dixit Apostolus: a *vidua* post votum castitatis *habens damnationem*. Ponderandi autem Sanctus Isidorus: non dixisse Apostolum, viduas quæ nubunt; sed quæ volunt nubere: nam aliquæ id non faciunt, sine quo delinquantur, & ipsa eò facere, nec ea pudore abstinent, quæ tamen si vel cor do id desiderent, damnationem ipsam promererentur. Quàm igitur magis (ait S. Epiphanius) hanc penam promerentur virgines, hoc votum violantes, postquam ipsum Christum in sponsum acceperunt? Mulieri (ait S. Basilius) si nupsit, non permittitur, primo marito superstite, virum alium accipere. Cum igitur Christus Virginum sponsus nunquam moriatur: nunquam ei licebit sponsum alium, absque grauissimo adulterij crimine, accipere. Quod si tantum est crimen thalamum violare viri terreni: quantò censebitur grauius violare thalamum regis cœlestis? Vxor (ait S. Chrysostomus) non habet potestatem sui corporis, sed vir: & quæ votum Christo consecrauit, non habet potestatem sui corporis, sed Christus: quæ facit iniuriam, si alteri alicui illud tradat. Lapsus (ait S. Aug.) castitatis excellentis pœnæ sunt adulterij. Si enim Christo iniuriam facit quæcumque vxor proprio viro suo fidelis non est: quanto maior censenda est iniuria eiusdem Christi, quòd quæ ipsius est sponsa, fidelitatem ei non seruet? Et cum viri adeò zelent honestatem vxorum, & infidelem sibi seuerissimè puniant: quomodo zelabit Deus sponsarum suarum castitatem, punietque lapsum sibi infidelissimum, vt hac ratione reliquas frenet, & a peccato faciat cautiores? Quomodo ait idem Sanctus, quòd vxor Loth, cui Deus illam ex Sodomis eduxisset, & ex illius incendijs eruisset, in ipso itinere b *reflexerit gressum*, versa est in Statuam salis: vt stulti & inconstantes hoc exemplo edoceantur, & cautiores fiant, ac dicant in bono cœpto perseuerantes: Ita, inquam, is, quem Dominus noster per votum castitatis ab incendijs & luxuriæ flammis eripuit, si respicit post se, & votum suum transgreditur: timere potest, ne simili pœna afficiatur, vt

a 1 Tim. 5.

b Luc. 9. Genes. 19.

manent

manent exēplar in castelam alterum. Et quemadmodum vasa Loth periit, non quòd vas vinum egressum versus Sodomam esse tulerit; sed solum quod respexerit illam: ita virgo existimare debet: contra hoc votum non solum peccari egere ipso, quod per egressum significatur; sed etiam ipso respectu ad carnalis voluptatis, c *Mittere manum* (ait Salvator noster) *ad aratrum* & quæ nō quam primam huius formam recepit & exemplum accepit in alieno capite: ne æternum pereat, similar agricolæ sale aperto sati, qui semper manet sterilis & inutilis. Sic *Ananias & Saphira* (ait S. Fulgentius) infelici mortis periere, eò quòd *partem pretij*, quo agrum vendiderant, quem tum Deo per votum paupertatis obtulerant, ex quadam cupiditate retinuerunt: quæ pœna non est digna, qui subtrahit Deo hæreditatem & margaritum Castitatis, prius ipsi oblatum? His omnes sententias addendas existimavit clauculi instar firmandis figendæ votum Castitatis, nec sit qui audeat refigere.

Sed si aliquæ quispiā pudicitiæ voto grave peccatū est, votum transgredi: expedit, illud nō facere quod vovemus, tali periculo exponatur; & intuitu gratiæ augendæ amplioris meriti, eò deterius, ut gratia excidat ipso turpiori. Cui obiectioni valde aptè respondet S. Ambrosius: si id ita est, nullus sit miles, nullus ad pugnam exeat: ne forte aliquando vincat, pulsus pedibus retrorsum ad ambulandum: quia periculosum est ingredi, nescias aperiat oculos ad videndum, ob periculum labendi in concupiscentiam propter spectrum: quæ cùm non sint prætermittenda, sed prudenter & attentè præstanda: ita non sunt omittenda vota, quæ Deo aliàs placent, & in quibus non est alias mortale periculum, si prudenter fiant: eò quòd Deus auxilium præstet ad illa servanda. Ne pigeat (ait Sanctus Augustinus) vota edere: quæ tam veteris vindex ea explebitis. Deficietis si vobis ipsis fidatis: si autem Deo, cui votū offertis: edite illud, & tutò incipite quod vultis implere: nām qui te hortatur, ut voveas, ipse adiuvat, ut reddas. Ideòque certum est expto lucrum, quam iacturæ: quòd si quis timore eligit iacturam, ipse magis lucrum præcavet: humilis enim timor iustum reddit securiorem, ut vota sui compos exhibeat.

Denique ut Castitatis votum optatam habeat firmitatem, & certi lucri securitatem: plurimum refert conditiones illas adhibere, quæ capite nono primi Tractatus posita fuerunt: quæ etiam in hoc voto sunt adhibendæ propter eius perpetuitatem ac difficultatem; & graues pugnas, quibus impetitur: quare diligenter curandum est, ne absque magna consideratione & consultatione eligatur: sed diligenter regula illa nostri Salvatoris servetur, qua dixit: *Qui vult turrim ædificare, prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt ad eam perficiendam*; & qui *cum vitente vicesimo aduersus se hostem potentem, sedens prius cogitat*, an sufficientem habeat exercitum, ut *obviet*, & resistat. Absque metu est Castita-

clau. in 4. 2 Virtus in Marmore d. Indic. 4. 41. Apud Sa. in eadem 3. 10.

3.

Lib. de Virg. prop. grip. fem.

10.

In Psal 75. 11. in Psal. 11. 13. 14.

f Luce 14. 28.

rem non vouere, quàm, post votum, illam non seruare; & in præliо contra
In Matt. 19 eum insurgente succumbere. Et ideo S. Hieronymus dixit, vnusquisque
considereat vires suas, vtrum possit Virginalia implere præcepta, vota scili-
cet Virginitatis, antequam illa edat, siquidem ad ea edenda non obligatur.
Ne autem deceptio aliqua tali considerationi inseratur, aptum consilium
est, experientiam aliquam prius habere facultatis, quàm quis habet ad votũ
in sæculo manens seruandum. Quare ordinariè loquendo tutius est, pri-
mùm facere votum ad certum aliquod tempus, ad annum v. g. vt ex eo ex-
perientia sumatur ad votum perpetuum edendum. Plurimum etiam re-
fert, vt voturus ad eam ætatem peruenerit, vt intelligere possit, quantum sit
Trid. Sess. 24. c. 15 onus, quod sibi per votum imponit. Cùm autem Ecclesia ad religiosam pro-
fessionem edendam constituat sexdecim annos: hæc ætas pro quocumque
castitatis voto edendo sufficiet: plurimum enim refert ab ipsa iuuentute
firmiter illam amplecti, modò aliæ adsint conditiones discretionis, & matu-
Cab. de voto cast. 1. sup. de Virgin. pl. 3. Nisa & gl. ad fin. Sanch. de Matr. ritatis. Nam (vt S. Ambrosius ait) non est reijcienda ætas iuuenilis; sed ani-
mus & propositum est examinandum. Sancta enim Tecla non ex senectu-
te, sed ex virtute fuit approbata. Et omnis ætas Deo apta, est Christo perfe-
cta. Ne mireris, quod iuuenes profiteantur Castitatem, cùm etiam subeant
martyrium. an dubitare licet, parum ætatem posse seruare continentiam;
quæ confiteri potest Fidem, etiã cum effusione sanguinis? Denique ad votũ
castitatis edendum, maximè attendenda est vocatio Dei, à qua præcipuè o-
ritur virtus & facultas ad eam seruandam. Vt proximo capite apparebit.

CAPVT VI.

AD BENE ELIGENDVM STATVM CONTINENTIÆ, EAMque seruandum, necessariam esse Dei vocationem, suæque, assistentiæ auxilia & media omnibus præstare.

PERPETVÆ Castitatis excellẽtiæ, & grauissimæ eius pugnæ satis per-
suadent: neminem propriis viribus eligere posse, sicut oportet, excelsũ
adeò ac difficilem statum, neque Continentiam promittere, nec pro-
missam seruare: nisi à Sancta Dei vocatione & inspiratione præueniatur,
& adiuuetur. Quod satis expresse insinuauit Saluator noster suis Apostolis
dicentibus: nisi liceret libellum repudij vxori dare, expedire non nubere,
Matt. 19. 11 respondit enim: *a non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.* In qui-
bus verbis non voluit supremus noster Magister, vt Hæretici carnales ad
suam carnalitatem excusandam fingunt, affirmare, continentiam esse dono
Dei, sicut est Prophetia, & donum linguarum, & aliæ gratiæ gratis datæ,
quæ non à libertate nostra, sed à sola libertate Dei, illas, cui voluerit, gratis,

depen-

dependentiam Castitas, à libero nostro arbitrio dependet; & libertate nostra est positum, eum statum amplecti, aut non accipere; sed illud est verum, quod non à solo arbitrio nostro, sed præcipuè à vocatione & inspiratione spiritus sancti, dependeat: qui est paranymphus, & mediator animarum, quæ accepturæ sunt Christo in sponsum. Nam quemadmodum ad viros spectat, vxores eligere, quas in sponsas accipiant; ipsis tamen etiam consentientibus, ac despontationem acceptantibus: ita Dei proprium est, virginitatem, & perpetuam castitatem inspirare, & animas eligere, quæ illam ferunt, vt ipsius sint sponsæ: ipsis tamen tali inspirationi consentientibus: nã absque libero illarum consensu, non perficiuntur hæ nuptiæ; nec vlla infertur vis, nec obligatio imponitur eum statum eligendi. Ac propterea addidit ipse Saluator: *qui potest capere, capiat*: quasi dixerit: vnusquisque potest libere hunc statum capere, aut non capere. Qui autem Dei inspirationem & motionem in se sentit, & suauem impulsum, & facultates ad illum amplectendum: meritò illum acceptabit.

Ad cuius maiorem explicationem est aduertendum: duplicem esse modum vocationis ad statum perpetuæ continentiæ. Primus est generalis, quo Dominus noster tanquam ad rem maioris perfectionis exhortatur, & auxilia sufficientia ad eam custodiendam offert: eum in modum, quo Sanctus Apostolus dixit b *de Virginibus*, siue de Castitate *præceptum Domini non habeo: consilium autem do*, qui modus vocationis omnibus Christianis est communis; & omnes possunt eam acceptare, & Apostolicum sequi consilium: de quo S. Ambrosius Virgines alloquens dixit: quis poterit melius vobis dare consilium, quam ipsum vas electionis? & quem sponsum excellentiorem eligere potestis, quibus licet sponsum eligere: non licet Deum præferre? Præter hanc vocationem est alia multo magis particularis, inclinans, & interiùs impellens voluntatem cum magna suauitate & efficacitate ad Castitatis statum matrimonio relicto eligendum: sed hæc non omnibus conceditur, sed ijs, quos Dominus noster suprema sua prouidentia ad id præelegit: ipsi enim competit, inclinationes & propensiones distribuere ad omnes Ecclesiæ status, ita vt non desint, qui illos eligant, & amplectantur. Et de hac vocatione loquutus est Apostolus, cùm dixit: c *vnis & opto, omnes vos esse continentes sicut me ipsum; sed vnusquisque proprium donum habet ex Deo alius quidem sic, alius verò sic*: hoc est vnus speciali vocatione amplectitur statum continentiæ, & alius matrimonij: & hanc vocationem ipse appellat proprium donum ex Deo.

b 1. Cor. 7. 25. In Exhort. ad Virgin. lib. 1. de Virginib.

c 1. Cor. 7. 7

§. I.

ERIT AVTEM operepretium, admirandos modos & vias explicare, quibus Deus D. N. specialem huiusmodi vocationem dirigit: vehementes tribuens impetus ac desideria huius status: illustrans divina sua lux mentem ad virginitatis & Castitatis excellentiam agnoscendam, & ad magnum eius affectum concipiendum; odera verò, & molestias matrimonij ad horrorem ea de re sentiendum.

1. AC QVANDO id facit Dominus noster per se ipsum solum absque alio medio: sicut beatissimæ Virgini inspirauit votum virginitatis; nec cessat quotidie idem facere cum ipsaque se dedunt orationi, & lectioni piorum librorum, & alijs pijs exercitijs, in quibus huiusmodi inspirationes sunt frequentiores. Aliquando adhibet medium concionum, exhortationum, & ratiocinationum per concionatores & Magistros spirituales, qui Castitatem persuadeant, sicut retulimus suprà, aliquos Apostolos, ac Doctores eam aliquibus sanctis persuasisse. Aliquando etiam prodigiosè aliquibus vetitur mediis ad Castitatem, & preces Angelorum Custodum, qui multò libentius statum hunc inspirant, ob maiorem similitudinem, quam habet cum eo. In qua re admirabilem se præbuit Providentia diuina erga Sanctam Cæciliam, eiusque sponsum Valerianum, & affinem Tiburtium. Rosas enim Virginis rationes adeò fuerunt ex Dei virtute efficaces, vt suum sponsum diuitem, nobilem, & iuuenem ita vincerent ac subijcerent, vt furiosa eius sensualitatis impetus reprimeretur; amplecteretur verò ipsam castitatem defendente de cælo Angelo cum duabus sertis ex lilijs & Rosis paradisi confectis: quorum odore valde amba recreabantur, & ad suam Castitatem seruandam excitabantur. Et iucundissimum ac prodigiosum eorum odor permouit S. Tiburtium ad eorum ipsos imitandos. Suauissima quoque virtutis huius fragrantia, quæ præducet in ipsi personis, quæ illam excellenter colunt: multos ad se trahit; vt eam amplectantur. Propterea enim Dauid dixit: *Adducentur Regi virgines sequentes ipsam Reginam.* Interdum etiam eandem vocationem proponit per media magis humana, vt scilicet eligat aliquis statum continentiæ potius ex necessitate, quam voluntate; sed ipsam necessitatem conuertit in materiam virtutis. quod faciunt multæ Virgines nobiles, quæ si commoditatem haberent, nuberent; sed quia eam non habent, statuunt viuere in perpetua Castitate. Sed solet Dominus nonnunquam eorum intentionem tanta gratiæ suæ abundantia excollere, vt quod alias quotidiano modo coactum erat, conuertat in iucundum & gratum; ita vt doleret, si eum non elegissent. Et id totum signum est & indicium Dei vocationis, qui prouidentiâ sui impossibilitatem, aut difficultatem contrahendi matrimonij eò direxit, vt Virgines eas seruaret. Et ob eandem rationem, qui ratione suæ con-

4. 4. Pſal. 44 10.

ditutionis corporalis aut continui alicuius morbi, qui non formidem modo impossibile hoc ipsum tanquam indicium accipere voluntatis Dei, Ac inde ad perpetuam salutarem vocationem, vt talem sanum eligat, concludere: ter acceptum, atque liberum ipsi fuisset, illum amplecti aut repudiare. Nam si huiusmodi nomina pellunt, vel ipso desiderio latenter pellere, nec ad ipsum operandum pervenire non possint, (quemadmodum dixit Ecclesiastes: *Qui custodit ventum, non seminat*) : ita è contra ipsum gloriosum promoveri possunt, efficaci continendi voluntate renunciando ipsi operi: eumque ad illud perpetrandum apti fuisse. Et in hoc ait S. Hieronymus videri ex Daniele cum tribus suis sociis, quos Scriptura Sacra videtur Ennuchos appellare, eo quod Castitatem naturalem in virtutem gloriosissimam convertissent. Quamvis alii Doctores valde graves affirmant nominatim illos appellari, non ob naturalem defectum, quem habuerunt, sed ob puritatem castitatis animæ eorum quasi innatæ.

Quare divina vocatio & electio pro indicio sum præferre solet fundamentum bonæ naturalis Constitutionis, quietæ & suaviter ad continentiam propendentis absq; vehementia passionum. Volt enim Deus D.N. naturam fundamentaliter facere, apta & connaturalia sibi, quod sua gratis erigere meditur. Et quæ admodum vehementer pro pedes & passionum, quibus quodammodo vitiatur, vehementia impugnatis, frustra laboramus, vt matrimonium ineamus: eò quòd magnum videatur indicium, Deum illos velle sanctum illum assumere: ita meritò conduci ac suaderi potest perpetua castitas, qui proportionatam inclinationem & congruentiam ad eam servandam habent. Illud enim signum est divinæ ad rem amplectendi vocationis. Quamvis hoc signum non sit veræ sufficiens & necessarium: defectus tamen ejus certum indicium, quod vocatio divina desit. Multi enim sancti à Deo ad egregium hoc opus, graves patientur pugnas: ut scilicet gratia Vocationis, quod natura non concessit. Quare pium consilium est, oculis in vehementia inspirationum, & impulsum interiorum, & in affectu pleno voluntatis ad eum amplectendi: sive ad id impellantur à cœlestibus illustrationibus, sive à rationibus, quæ per ratiocinationem offerantur, hujus status convenientiam, contrarij verò alterum horum remuendum. Observandæ tamen sunt regulæ & monita, quæ ad eligendum statum potius fuerunt in primo tractatu secundi Tomi.

§. II.

NE nimirum deterreatur ab Electione celsissimæ hujus sanctæ timore suæ imbecillitatis, quæ illi accepit animo deficiat, quasi non possint servare quod obtulit aut promisit diligenter adhibendo gratiam divinæ vocationis ad illa & Castitatis, adhibendo scilicet auxilia sufficientia, ut per totam vitam castè mortem potissimum, ejusmodi ipsis desint. Deus enim nunquam vocat, nisi ad id, quod ei possibile; neq; obtulit, nisi quod sit facibile. Et quis dicet nemi-

nem

nem posse esse casium, a nisi eui id sit à cælo datum: simul tamen, cùm intelligat castitatem, ex parte sua adhibet auxilia ad eam seruandam. Hæc autem sunt præcipuè illustrationes, inspirationes, & impulsus permouentes ad exequutionem mediorum, quibus illa custoditur. Sed necesse est hominem libere ijs consentire, & ex parte sua facere quod potest ac debet, nec reijcere omnia in solum Deum. Non existimes (ait S. Chrysostomus) continentiam casu dari, aut sorte, aut necessitate: datur enim potius eam sponte sua eligentibus, & ab ipso Domino petentibus. Sed dicitur Deus illam daturus, vt intelligatur, quàm sit nobis necessarium auxilium cæleste ad eam obtinendam, & simul appareat eius excellentia, ac in custodienda difficultas. Idem confirmat S. Gregorius Nazianzenus alia ratione valde efficaci: Ne decipiaris, inquit, existimans, sicut solent hæretici aliquos homines habere naturam destinatam ad castitatem & virtutem, alios verò ad luxuriam & vitium; sed in autem cum quadam ad vtrumque indifferentia. Quamuis enim verum sit: alios maiorem habere inclinationem & aptitudinem ad Castitatem & virtutem, quàm alios; non tamen sola illa sufficit, nisi Deus, & ratio eam excitet, & impellat, vt exeat in opus. Quemadmodum silex tanquã scintillas emittet nisi excussoria ferro percutiatur. Quando autem audia eos esse continentes, quibus datum est: necesse est addere: ipsi datum esse, qui accipere voluerint. Ac propterea dixit Apostolus, b *non esse volentis neque currentis, sed miserentis Dei*: hoc enim voluit dicere: quod velle, non sit solius hominis volentis; neque currere, solius currentis; sed etiam ipsius Dei inspirantis, ipsum velle & currere: & ipsa electio, qua homo hunc eligit statum, est diuinum beneficium. Ad eam enim faciendam simul concurrunt humana voluntas eligens, & gratia diuina electionem ipsam inspirans, & præueniens, ac excitans, vt fiat. Et quoniam ab eius misericordia prouenit inspiratio ad eligendam continentiam: ab eadem etiam auxilium proueniet ad custodiendam.

HANC distinctionem explicuit Christus D.N. similitudine Eunuchorum, cuius superiùs fecimus mentionem. Non enim minus potens debet esse gratia, quàm ipsa natura; nec amor regni cælorum minus efficax, quàm ars, & industria hominum. Cùm igitur aliquis Castitatem seruet ex naturali complexione, aut humana industria, quæ illos ad matrimonium fecit ineptos: etiã erit valde possibile, & iuxtà illum, id præstare ex diuina gratia, & propter amorem æterni præmij. Sed addidit statim Dominus, c *qui potest capere capiat*, vt hac ratione (ait S. Chrysostomus) existimularet non ad excellentiam adeo, ac difficilem statum aggredi eum: subnonens interim non magnã diligentiã ac fortitudine opus esse ad illum obtinendum: non tamen esse impossibilem. Quare quemadmodũ Christus D.N. cùm in suis concionibus auditoribus dicebat, d *qui habet aures audiendi audiat*: vehementer optabat, omnes audire doctrinam suam; & quod in se erat, sufficientia præbebat auxilia,

vt in-

a Hieron. lib. 1 in Matth. cap. 19 ad l. Nisi eum qui dat.

b Rom. 9. 16

c Matth. 19.

d Matth. 11. & alibi.

ei interiorem auditum haberent ad eam audiendam. Nolumus petentibus bonum aliquod negare, si velimus: ita etiam dulcissimus Salvator noluit, dicit qui petit capere capiat, abscondit desiderio suum, vt animet, quibus se ipsum inspiret, eam amplectamur, offertque auxilia, ad eam obtinendam quam se ipsa obtinebimus: si, quod in ipsa est, media adhibuerimus, quæ ipse Salvator ad ea proposuit, & quæ etiam nunc, inspirat ruinis, vt in gratiæ ad quam eos revocantes.

Patiens sit Orator, qua solicitè agatur, vt illa auxilia eorum efficacia tur impetretur. Nemo (in Origene) is coelodia calliditatis se evolvet, in quod Redemptor nostri dixerit, eos tantùm eam servare, quibus data est: nam ipse Salvator dixit etiam: petite & dabitur vobis, & omnis qui petit accipit. Petat igitur cum fide & fiducia Contingetiam, & dabitur illi. Et si non dabitur, si quod sit melius datum tamen propter importunitatem & importunitatem petendi. Memor eius, quod Jacob luctatus est cum Angelo tota nocte & eum vicit: & cum hoc orationes & lacrymis, vt inimicum Olim, cum dixit, fecit, & regnum tenuit: denique impetravit, vt ipse benediceret qui reluctatus fuerat eum, & fecit eum vincere: & quod luctatorem confecit, mutavit eius nomen in id, quod significat fortem contra Deum, vt victorem Deum. vt ex hoc intelligas, oratione hac, lacrymis, precibus, vigiliis, & jejuniis tales precibus obtinendam cœlestem benedictionem & victoriam de infidelitate significata per femoris nervum: quem Deus exsiccavit, dum eam gratiæ suæ abundantia mortificavit, concedens etiam fortitudinis donum, quo posset victoriam prosequi, donec quæ contemplationis ijs promisit, haberet. Hoc medio sensu vidatur S. Augustinus orans Deum Dominum nostrum piissimis hisce verbis: O amor qui semper ardes, & nunquam extingueris! Deus meus charitas mea, accende me. Continentiam jubes, da quod jubes, & jube quod vis. Tota spes mea non nititur nisi in magna valde misericordia tua. Da quod jubes, & jube quod vis.

Oratione ea adhibenda est prompta & ad nutum obedientia in rebus omnibus, quas Deus jubet, & inspirat; speciatim in ijs, quæ sunt media ad servandam castitatem: in vi statuta certò, & velle valde exactè spiritui divino parere vt sic caro non sit rebellis, tumque spiritui subiecta. Nam quemadmodum Adami inobedientia effrenem (aut sensualitatem, luxuriæ habenas turpibus luxuriæ incubuit (nam statim ejus divinum præceptum Adamus & Eva transgressi sunt, valde erubuerunt, quod se nudos aspicerent, sensusque adeò motus in se experirentur). Et, vt S. Augustinus ait, inobedientia carnis rebellis promerebatur spiritus inobedientiam: e contra Obedientia spiritus erga Deum efficiet, vt caro adversus spiritum non ita rebellet: vt contra eum præualeat. Ac propterea facete S. Petrus dixit animas vestras castificare in obedientia charitatis, quasi diceret: si animas vestras vultis habere ca-

a. Psalm. 9. Psalm. 118.

Conf. 12. b. 26. g. Gen. 32. 2.

b. Mat. 6. 8. Aug. in Psal. 25 conc. 2. 15 m n o p

2.

Lib. 4. de Civit. c. 27. & alibi. Genesis ad literam c. 37 & Psal. 2.

lis, simplicissimam obedientiam perfectam, limitemque charitatis & obedientia enim & charitate procedet Castitas.

3. His addendum est tertium efficacissimum medium, frequentia sacræ Communionis. Valde enim singulari prouidentia Christus D. N. cum in lege Euangelica statũ hunc Virginitatis & Castitatis perpetuæ institueret, & consequẽter Castitatẽ multo plus, quàm alias cõstringere tenebatur etiam sanctissimũ Altaris Sacramentum, in quo castissimam suã carnem, & pretiosissimum sanguinem panis & vini accidentibus tecta nobis tradidit: vt Caro eius nostram tangens castam efficiat, & emarcescat in nobis nervus sensualis amoris in ea viuentis: ideoque Sanctus Cyrillus alicommunionem sacram temperare rebellem membrorum nostrorum Legem, & extinguere tentationes & turbationes animarum nostrarum. Sed expressius adhuc Zacharias Propheta diuinum hoc Sacramentum appellauit, & vinum germinans virgines, ita præsidente Domino nostro, vt vnum, quod esse solet instrumentum luxuriæ, medium esset efficacissimum ad generandam & conseruandã Virginitatem, virtute longè alia, sub ipsius accidentibus latentis. Fuit quoque eiusdem Domini mens & consilium, vt quemadmodum ex prohibita fructus comestione luxuria fuit in mundum ingressa: ita per sumptionem huius panis vitæ illa repellatur. Comestio illa frenum abiecit carni: hæc efficacius illi frenum imponit: & ita sententia illa Ecclesiæ impletur, quę dicit: *Casta fouea, & gaudia fugauit.* Cum igitur Dominus noster (vt dixit Dauid) *in sagittam posuerit aduersus eum tentationes, & eas, quæ tribulant eum; eiusque strauerit in lectulo suo,* vt omnibus esset spectabilis, & luceret diuinum hoc panem ex eo sumere, quoties tentationes expetierint eum, ne eis succumberemus sibi ipsi tribuat, qui illum nos sumere (sicut oportet) docuit: in tentationibus luxuriæ, & iacturam facit Castitatis.

4. QVARTVM medium, quod secundo dicit valde affine & omnium primum fructus valde insignis, est fuga, valdeque arcenda motuum sensualium, remotique omnium internarum, & externarum, quibus illi fouetur & relaxatur, occasionum. Inter has mortificationes valde commendo Cilicia, Disciplinas, fugas flagellationis, Vigilias, & asperitates alias corporales, de quarum vtilitatibus sublimis actum est in Tractatu de Pœnitentia: sunt quæ valde efficaces ad carnis impetus comprimendos & frangendos. Hoc significare voluit naturalis ille instinctus, siue boni spiritus impulsus, quo Adamus, & Eua statim atq; tempus in se motus aduertere, *cooperuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata,* quibus se tegerent inquasi foliis, (vt aduertit Brugensis circa hanc materiam) quando carni applicantur asperi cilicij, valde eam pungunt, & mœstitiam afferunt. Quæ actiones quodammodo protestatus est Adamus: accidunt sui vulneris esse pœnitentiam, mortificationem, & castigationem carnis: & quasi verba dicerent, *agnoscimus quidem digna talibus operibus quæ delicta-*

eamen gratiæ nullam præstare possit, nisi prius se humiliauerit, & pro-
fecit Deum, ratione ait quæ ab ipso audiuit, & gustauit, quidquid possit,
habere se humare. Et quoniam hæc mortificatio multa complectitur, ad no-
stram hoc institutum spectantia, de illis agamus in subiectis capitibus.

CAPVT VII.

HVMILITAS CONFERT AD CVSTODIAM CASTITATIS.

Humilitas quomodo castitatis custodiam faciat primo. Assumuntur aliqua documenta ad
virginum pertinentia secundario.

PRIMA certum, qui Castitatem sartam tectam custodire volunt, curæ & solicitudi esse debet, vt profectus in humiliate, propriæque imbecillitatis cognitione radicem faciant, & à Dei protectione dependeant: absque quo nullus vnquam fauore cœlesti potuit illa diuina cælestisque vitæ mine. Salomon di-
cit: *Ante ruinam exaltatur cor viri, & antequam glo-*
ria, præcedit humilitas. In quibus verbis duplex continetur sen-
tentia, prior vera Fidei, quæ omnibus Christianis est communis, qua credunt, & fa-
teantur, contemptum esse donum Dei, & fore eius auxilio, ne cadamus hor-
rendis continuò tentationibus resistere, quibus illa oppugnamur. Altera ni-
hilominus aliqui, qui ex occulta superbia, & ignorantia in sua medullis ponunt: ac
etiam sua verba iudaymaximanque fiducia in sua medullis ponunt: ac
secura os reputant, existimantes, quamuis ventosæ se non vincere dent & glo-
riantur insuper in suis actionibus delectentur, quòd magni ab aliquibus, &
propter ea laudabiles censeantur. Humiles autem super fidei cognitionem aliam
adhuc acclamant peculiarem, à Deo Sapientiæ proueniente, quæ interim
sentiunt, & manibus quasi palpant. Nihilum, quod ex scipsis habent, ac de-
pendentiam, quam in omni re bona, & præcipuè in Castitate, cum ægrè ali-
quis, à Deo habere, huic vitioso plus diffidunt, totamque fiduciam suam
in gratia diuina collocant. Semper humiles, nunquam se reputant securos,
nesciunt in sua victoria locum esse gloriæ: sed soli Deo eam tribuunt.
Ex qua prouenit, vt Dominus nolit, cum ille proprium (vt ait Scriptura)
Superbis resistat, humilibus autem det gratiam, complacuerit sibi, in hac humi-
litate, copiosa valde ea auxilia largiatur ad Castitatem cœlestemque vitam; quæ
denegat superbis præsumentibus, & occidentibus sibi ipsis: quos permittit
turpiter labi, vt experientia discant exigua vires, quibus pollent.

§. I.

PRAECLARE hoc explicat S. Gregorius in illa verba Iobe: *Considerare me-*
super iumenta tua, & erudiet te, ubi tradit mansuetum, inquit, illi, qui-
vera humilitate, & carnis castitate mundo ita placuere. Et superbia solet esse
*ruina humilitatis

carde carnis, in mundiciam, & impassum gaudium Spiritus Dei introducit. Quod
c Ephes. 5. b fiat, quod Spiritus sanctus habitum suum habeat in nostro corpore, vt eis dominetur, & arma
gratiæ Spiritui apprehendat: in facie nostra hoc fulminare, quod occulta superbia nostra
sese prodidisse in publica fornicatione: quia interior anima tantos præ-
dixit ad se eorum. Quare nullos earum, qui sanctè viuunt, & tandem
dedidit se vitio carnis, existimes, sic tuè superbiæ, quando manifesto alij per
peccatum superbiæ apparuit; sed potiùs sibi persuadeas, quòd tunc vitio carnis,
quando Spiritus latenter irrumpit. Quod si repente Castitas, ad sanctam
vitæ conversationem prædilecta est, propterea quod humiliter, quæ in secretis
illa custodiebat mundè. Hæc S. Gregorius, quod in mundo quodam simili-
AEd. 9.16 tudine confirmatur ex eo, quod S. Iob Deo dicit: *propter superbiam quasi leænã*
capies me, in aliquibus locis, regionibus capitur leæna hoc modo dicitur
magna fouea in via, quæ illac est transitura, ex parte foueæ lata, ex interio-
ri angustiam ea parte autem aliquam, vt leæna transiens lapsa se in fo-
ueam, vt eam detineret, vnde postea non potest exire. Sic Deus permittit
aliquos in specie sanctos ob superbiam & arrogantiam permittit occasio-
illis occasionem aliquam, in qua impetu carnalis suæ passionis se præcipi-
tent, & in ea hæsitent, ita vt ipsa capiantur, nec vlera se habere, vt ex
illo luto emergant, nec vnquam habeisse, vt non labi permittit. Deus illis
non dedisset. Quemadmodum etenim Dauidi Regi quem, ob occultam ali-
quam superbiam, permisit in humano lapsu foueam cadere, per quam ille oc-
1. Reg. 11. casione, quid vidit, d. Bethsabee. & in ea immersus maculæ vitæ decem mensi-
bus eo euentu veritatem comprobans illius sententiæ Spiritus sancti: *fossa*
e Prou. 22. 14. & 23. 27. *profunda est meretrix, & puteus angustus, alienus quoque est Deus, incidet in eam.*
quæ sententia hoc significat, quod qui in hanc foueam incidit, aliquid fece-
rit, Deum ad iram prouocans in cuius pœnam talem lapsum permittit. Et
hoc est peccatum superbiæ, & arrogantiæ, ob quam Deus Sanctus ait solere
f Iob 12. 18. Deum *Baltheum Regum dissolvere*, generosum scilicet cingulum, quod est
Castitatis donum, & *præcingere fœmoralia* culpæ carnalis: donec suam miseriam &
imbecillitatem agnoscant. Dicitur autem Deus hæc facere, cùm bonorum dis-
soluere, non quòd deneget auxilia ad vincendam tentationem sufficientia;
sed copiosiora & efficaciora, quæ, cùm humiles & grati sint, eis largiebatur.

2. Ex His Sanctus Gregorius duo genera luxuriæ: alteram carnis,
quæ castitatem corrumpit; alteram cordis, quæ de ipsam Castitate glo-
riatur: & ideo amittitur. Quare, vt Castitas integrè conseruetur, aduersus
vtramque luxuriam est decertandum: & mortificandum vtram affectus ina-
nis gloriæ, qui oriri solet ex eo, quòd carnis luxuriam quis mortificauerit,
g Ezech. 36. 26. iuxta illud Moysis: *circumcidetur præputium cordis vestri*. Vult enim dicere,
quòd non circumcidilla præputia carnis, sine vitia mortificates: circumcidas
h Psal. 1. etiam præputia cordis, mortificando superbas & arrogantes cogitatio-
nes: *præcingere* (vt ait S. Petrus) non solum corpus vestrum, sed etiam lum-
bos mentis, cingulo humilitatis Castitatis.

Hoc

Hoc ipsum confirmat S. Augustinus dicens primam pugnam esse, qua desiderant Continentiam, esse debere contra Daemonis suggestiones, intelligere ad multum sibi ipsis tribuendum & fidendum non esse: tunc certam victoriam sperare, & ipsum in illam imprecationem Jeremiæ dicentis: *maledictus homo, qui confidit in homine*: qui enim in se ipso confidit, in homine confidit: deque cæt. male dicitur: quia permittet Deus, turpiter labi, vt placet, nè perspiciat, quàm parùm posse: liquidem quantumuis sint excellentes, vt vocari possint *dij & filij excelsi*: tamen Deus eos deserat, interficit, quasi nihil sint, & cadent, sicut Angeli mali. Bene id monuit, qui in abundantia sua dixit: *non mouebor in æternum*: sed mox admonitus, *vbi est Deus qui fecit me, & dedit in nocte canticum*? & laudis & gratiæ, quam in se videbat: nam statim atque Deum *fecisse sibi magna* agnouit, *subito* (ait S. Aug.) *paulum defectus est à Rectore*, vt per exitialem superbiæ lapsum disceret ipse Rectorem agnoscens ex lapsu suo, se non posse solum sanctitatem seruare, quam habebat. Ex quo infert Cassianus: apertum indicium proximè obtinendi donū Castitatis esse, non sperare illud ex sua sola industria, & singularem esse de luxuria victoriam, non fidere propriis viribus ad tam excelsam, sed eam à diuina misericordia sperare, & recurrere continuis suis orationibus ad Dominum qui potest illam dare. Et quamuis hæc fides (ait ipse) videatur facilis: non tamen est Tyronibus minus difficilis, quam ipsamet castitas. Nam rursus aliqui in seipsis perfecta partem, aut tentationum victoriam adepti sunt, erumpunt in fastus aliqui superbiæ, quasi existimantes, ob suas diligentias se illam obtinuisse. Nam (vt S. Gregorius ait) difficile est hominem non credere esse à se, quod videt & experitur in se. Quam tamen difficultatem, si veteris vitæ cicatrices fidei illustrant, meditatione sacræ lectionis, & experientia lapsum alienorum: liberabit te Dominus à lapsibus propriis, & magna experientiæ auxilia, quæ tibi ad optatam puritatem consequendam dabit.

Denique quam nimis pretiosa sit Virginitas cum humilitate coram Deo gratiam, & fiducialem habeat humilitatem, verius ipse enim coniunctio ne beatissima Virgo Dominæ nostræ Deo copiosam inuenit, vt in eiusdem Dei matrem propterea fuerit electa. Vt perpendit S. Bernardus grauibus hisce, & illis verbis, quibus vtramque virtutem inter se confert. Pulchra, inquit, permixtio virginitatis & humilitatis: nec mediocriter placet Deo illa coniunctio qua & humilitas copulatur Virginitati, & virginitas ornatur humilitate. Audi Virginem audacem, humilem. Si non potes Virginitatem humilitate præire, humilitatem Virginitate subsequi. Illa virtus virginitas, sed magis necessaria humilitas. Illa consulitur, illa præcipitur. De illa dicitur: *qui potest capere capiat*, de illa dicitur: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum cælorum*. Potes denique sine Virginitate saluari: sine humilitate nō po-

:en; poteſt, inquam placere humilitate ſine Virginitatem deplorat amiſſam: ſine humilitate autem quòd dicere poſſet Virginitas Mariæ placuiſſet in ſuper quem requieſcit, ſi requieſcit Spiritus meus niſi ſuper humilem, & quietem ſuper humilem dixit, non ſuper Virginem. Si igitur Maria humilis non eſſet, ſuper eã ſpiritus ſanctus non requieuiſſet: nèque enim virtute concepiſſet. Reſpondet, inquit, humilitatem ancillæ ſuæ Deo, potius, quàm Virginitatẽ. Et ſi placuit ex Virginitate, tamen ex humilitate concepit, vnde conſtat, quia etiam, vt placeret virginitas, humilitas procul dubio fecit. Quid dicis Virgo ſuperba? Maria Virginem ſe oblita, gloriatur de humilitate: & tu neglecta humilitate, blandiris tibi de virginitate. Quanto honorabilior es exiſtimari mauere Callitropiã tanto tibi maiorem iniuriam facis, quòd eius in te decorem fadas permiſtione ſuperbiæ. Alioquin expedit tibi Virginem non eſſe quàm de Virginitate inſolefcere. Non omnibus quidem eſt Virginitas, multò tamen paucioribus eſt, cum Virginitate humilitas. Si igitur Virginitatem in Maria non poteris niſi miraris ſtude humilitatem imitari: & ſufficit tibi. Quod ſi & virgo & humilis es: quilquis es, magnus es. Hæc S. Bernardus, in quibus præſtantiam oſtendit permixtionis vtriuſque huius virtutis, quæ ora occludunt duarum filiarum a ſangvijſuga, *diuersum ſemper affer, affer.* Nam vt idem Sanctus dixit, nec ſola virtute, nèque caro voluptate ſaciatur. At humilitas interdicit inſatiabilem vanitatis appetitum, & virginitas & caſtitas reprimit inſatiabile voluptatem deſiderium. Quare vtraque vehemẽs diſponit atque exornat, vt Rex cæleſtis tam dignetur in ſponſam acceptare.

a Prou. 30. 15.

§. II.

1. HVMILITAS hæc præcipuè ſeruanda & oſtendenda eſt in aliquibus, quæ tutum valde ſaciunt thesaurum Caſtitatis. Primum eſt, vt ſumo ſecreto ita tibi ſoli ſerues caſtitatem: vt nulla verbo, quod vanitatem aliquam tui ſanctitatem ſapiat, aut inane deſiderium oſtendat, quod propterea in honore haberi velis, illam prodas. Theſaurus enim adeò precioſus, vt tutus ſit, occultus eſſe debet: quare quotiescunque illum oſtentam, occaſionem præbet Domino eũdem, eũ deprædandi. Mirabilẽ caſum refert S. Greg. Turonenſis de duobus coniugibus, qui voto ſe obſtrinxerant perpetuæ Virginitatis. Vxore autem mortua, ver cùm multis dixit: gratias tibi ago Domine, quod quemadmodũ Virginem hanc mihi in vxorem dediſti, ita Virginem reddo. Et tunc vxor defuncta oculos aperuit, ſalutemque ſubridens viro Dei, ne prodas noſtrum ſecretũ, eũ te nullus interroget. Voluit mihi dicere: attende, quòd occulta alias virtus, quæ ſit abſque neceſſitate manifeſtanda, vt conſeruari poſſit. Ne ergo eſto, te virũ eſſe talẽ. Caſtitatẽ in medijs innumeris periculis verſari, à quibus non poteris illæſam ei ſeruare, niſi humilitate tectam. Sed rarius adhuc & adhuc rabilius fuit exẽplũ, quod Caſſianus refert, de quodã ruſtico, qui

Lib. de Inſtit. Cœnob. c. 18.

Collat. 24. cap. 1.

dum

celebret sacrificium: ibi Primatias ad sancta quemdã Abbatẽ, cui nu-
ẽ erat locutus, inuenit ibi quendã obsessum à Demone, valde seruum: per
quem ut loquebatur Daemon, confitens exercismos, & mundam sacri Eu-
Abbatis, & propterea se propter illa nunquam exiturum ex corpore, in quo erat.
Sed eodẽ momento, quo relicuum ille recessit, subito eum aspectu territus De-
mon, & fumum ex ore emittens ait nominans, exiuit ex corpore, quasi dicens
Iniecit qui se ejecit, hoc ego pulsum in eius praesentia amplius hic manere.
Stupefactus ex hoc eventu S. Abbas Ioannes, iudicauit per istã humanam illã,
quam vitae rationem haberet? Ideo cum ille esset valde humilis, ei non respõ-
dit: se esse facultatem quẽdam contegendi. Sed S. Abbas ad hoc instituit, ut bo-
na opera, quibus exercebatur, ipse videret. Is vt obsequeretur respondit: se ei pau-
per quendã vitulũ, qui labori esset ad victũ quaerendum, de [illegible]
alterius rei humanae, nisi quod iam mane ad laborandũ iturus, & cum reposi
domũ rediret semper ingrederetur templũ, gratias Deo agens ob accepta ab
eo beneficia. Et in hunc modũ quasi alba vitula, quae & si bona esset nõ tamẽ
adeo excellentia, vt videretur sufficere ad terrorem daemonibus inferen-
dum, quae sanctus Abbas adhuc territũ illum obstupefecit, vt speraret quod
tantopere exoptabat euentum: & eadem fere constitutus responsione
valde demisse magnum habuisse desiderium, vt monachus fieret; sed à
parentibus fuisse coactum vxorẽ ducere, & eiusdem annorum
jam toto tempore secum habuisse vxorem non aliter quam fuisset, seruasse v-
triusque virginitatem, nec ullo alio modo rei consilio. Quo audito Abbas ita obstu-
puit, vt ingenti clamore publicè dixerit: non sine causa daemon, qui nihil
me faciebat, fugit à conspectu huius, cuius virtutem non potuit expugnare,
non solum in ardore iuuentutis, sed neque tempore coniugij. Sed ego adhuc
grauius huius viri Castitas fuerit existimo non tamẽ minus ardũ fuisse eius hu-
militatẽ. Quoniam Daemon adeo est superbus, non tam fuit terribus, quod
videret hominẽ castũ, quam quod simul videret adeo humilẽ. Cui si defuis-
set humilitas, non ipsum daemonem terruisset castitas. Cuius signum itaque
esset hos daemones ex se fugere à nobis dicebat. Et quoniam superbia
valde est astuta, impellitque ad manifestandas virtutes sub ea praetexta, vt
gratia Deo agatur propter illas glorificetur, vt in primis victimas exe-
crandissimus ex sedulo pro adhibere illi studebat, sed eas occultare stu-
deamus, donec medicinis, & Castitas vrgeat nos, ad eas manifestandas: &
sua gloria Deo tribuendum, quando ex tali occasione gratia, quam ipse dedit,
non fructificabitur. Et cum ipse semper exaltet eos, qui se humiliant modis in-
numeris docuit, eius doctrina cum humilitate occultare, vt tutiora sic eamdem ipsius
eorum proficiendi mentis, viam & rationem praebere, quã illa manifestandum
quando ipse vult ex eis glorificari ad alterius vtilitatem.

Secundum in quo humilitas elucere debet, illud est, vt ne quis inanitẽ I.

gloriæ

In Psalm. 33. propter finem. Libr. de Sanct. virgin. cap. 5.

gloriete de excellétia & perfectione sui sexus, ellen verò sentiat, qđ sanctum habeat animum perfectum. Vera enim excellentia, & amplitudo coram Deo nō in alio cōsistit, qđ in sanctitate cordis, quæ sanctitatē empleat. Nam vt S. Augustinus dixit: melius est humile coniugium, quàm superba virginitas, si tamen nubere et nō habere nomen, vnde exultaretur, & haberet fructū quem regeretur. Humilitas sanctā ex se vilem nobilitat, superbia etiā ex se nobilem vilē abiectam. Ac propterea apud Deum altior est castitas humilis Virginis superba, & magis ei placet humilis secularis, quàm superbus religiosus. Quod si tamen humilitas vilem alioquin sanctam adeò exultet, quātō eadē amplius exultet sanctā ex se excelsā? triūphat. n. tūr de bello grauiori, vnde S. Bern. in alto posito nō altū sapere difficile est, & omnino insolitum, sed quanto insolitius tanto gloriosius. Qui igitur sanctæ doctrinæ Castitatis accepit gloriam suam non in honore & laudibus hominum ponat, sed in vero eorum contemptu, optans Deum solum honorari & glorificari ex suis donis; & studens, ne ob aliquam superbiam, eorum se reddat indignum.

1. Cor. 10. 17. & Cap. 12. 6.

Eorum diligitur epistola illa, quam canit Ecclesia in festis Virginum, attribuens illis memorāda illa Apostoli verba *qui gloriatur, in Domino glorietur. non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.* Et *Vnum sponso, vt castam virginem exhibeam Christo. Timeo autem ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate, quæ est in Christo.*

2. Cor. 11. 2. & 3.

Quibus verbis Sanctus Apostolus magno zelo optans virgines & omnes Continentes Christi Domini sponsas seruare illi fidelitatem, & non amittere bonum quod acceperunt, duo magni momenti documenta illis tradit. *Alterum est, vt in Domino tantum glorientur*, hoc est, Deum ipsum agnoscant verum Dominum, patrem, & sponsum; nolentes sibi ipsis gloriam ex Castitate & reliquis bonis quæ habent: cùm verè non ipsorum sint, sed eam totam soli Deo tribuentes à quo illa acceperunt. Ne illos reprehendens, ei dicat: *quid habes, quod non accepisti?* *Alterum* documentum est: vt quamuis magna habeant bona, & excellentem se magna & præclara præstare: non tamen se ipsos propterea approbent & commendent: cum facilè possint decipi. Et si quis (ait Salomon) *potest dicere: mundum est cor meum, pura sum à peccato?* & *quis gloriabitur se castum habere cor?* quamuis enim ipse non inueniat in se culpam, fieri potest, vt Deus, qui est ipsum inspecturus aliquam inueniat; & quamuis castitatem habeat corporis, fieri potest, vt spiritus puritatem aliquam habeat maculam.

1. Cor. 4. 7.

2. Prou. 20. 9.

Eiusdem loci Eccl.

EX his licet eō eodē Apostolo *tertiū* documentū deducere, vt viuamus sēper in perpetuo timore nostræ debilitatis, memores, q Eua, cōtra Virgo, decepta fuerit à serpente, cuius deceptio initiū habuit à superbia, quæ fuit

præcurrere peccatum, ex quo certa fiat inordinata ad finem tendendi celeritas. Qui autem fortiter tumuit humilitatis, illa ipsa lenitas, & mansuetudo erigit, vt recte videbimus.

IN HOMILIA vero ignur in mulierem illam, quæ erat ex S. Augustino, qui in libro de sancta virginitate, postquam eius magnalia retulit, transiens ex persona illius de humilitate, tanquam medio, ad eam voluit [illegible] collocari exhortans virgines, ne se præferant coniugatis, sed [illegible] conferam emplastrum illi quæ sanata est, humiliter in cruce, & sic ad Dei [illegible] gratiam, qui solet humilia honorare.

Ex post multa alia sanctissime admodum ait: O virgines, agite virgines Dei, hoc agite sedentes in ignem quo nunquam ardeatis; sed ne superbia tumentes ad ea, quæ tunc non patuistis cum vestri, cum peragitur dolore vestro,

CAPVT VIII.

FIDVCIA ORTIENDI DONVM CASTITATIS: *in cuius confirmatione tria magis tremenda ostenduntur, Omnipotentia diuina mirificè effulgens: sicut & in ingenti pace ac tranquillitate post eam derisa.*

[a] Serm. 3 de Assumpt. Mariæ.

[b] Cassian. de Cathar. c. 11. & 12. c. 10. 3

[c] Dan. 3. 42. 90. 92.

EXIMIA CASTITAS, quam Sancti passim Angelicam vocant, est prodigiosa quædam Virtus, ac diuinæ omnipotentiæ miraculum, ad gloriam Redemptoris Christi, & ad manifestandam gratiæ eius efficaciam. Nam (vt ait S. Bernardo) *magna prodigium est, quod Deus diuinam fidem coniunxerit cum humano intellectu*, valdè ab his propensa, ad inuestigandam rationem omnium, de quibus velit dedicare non est minus mirum Angelicam castitatem cum carne, adhuc ad sensum voluptate propensa coniungere; ita vt ab huiusmodi flammis non vratur. Verè (ait Cassianus) illud est mirabile opus: hominem carneum carnales affectus in carne positum repulisse; & (vt Apollonius dixit) *in carne habitantem, non secundum carnem militare.* Quod miraculum sit ei simile, quod vidit Moyses in rubo; quæ ex omni parte igne circundata, ei ardebat, non tamen vrebatur, aut cõsumebatur. Quod ipse admirans, *Vadã, inquit, & videbo visionem hanc magnã, quare non cõburatur rubus?* Est admiratio, sed fortũ non miratur; sed quod sit rubus aridus, & quæ facilè comburi possit; nec tamen consumatur: hoc est rapit in admirationem. Nõ igitur minus rapit in admirationem, quòd caro adhuc & adhuc humanis ipsa carnalium concupiscentiarum circundata, & quæ adeò facilè ab his flammis comburi potuit, non tamen comburatur, sed suam seruet integritatem, & splendorem, atque inter flammas & rosas verlaretur. Sed cessat admiratio, si attendamus, quòd quemadmodum Deus D.N. cuius omnipotentiæ res omnes obediunt, erat in medio rubi conservans illam à lasione ignis: ita etiam idem Deus curat in anima casta, ita eius puritatem conservans, vt in medio tentationum ipse eam comburatur, nec peccati ulpus in eas conflatu. Euenit etiam caltis, quod tribus illis pueris in fornacem Babylonicam iniectis, [c] *quos nec ardor ignis, nec quæquam molestia eis iuralis, cùm tamen cruciamenta, quæ reperit horta fornacis de Chaldæa: defendebat enim Angelus Domini*, cum illis pueris, aut (vt ipse Nabuchodonosor dixit) quidam *filius Dei*, qui eos ab illo incendio liberauit.

HAEC ipsa vitanda essluunt talia in carne, quæ inflammis est fornacis Babylonicæ, flammis concupiscentiarum, ac tentationum carnalium plena, quas dæmones faciunt. Et quamvis hic ignis filios huius seculi combuerit, qui spretis his, sicut illi Chaldæi, ad ipsum accedunt, & proprio periculo delectantur: non tamen carnes comburit, nec vllum eis molestum infert: eò quòd inuiti inter flammas existentes, earum ardoribus frenare nitebant. Quod tamen non provenit ex virtute ipsius carnis quæ eadem est in omnibus; & eadem habet in eis proprietatem, sed à virtute omnipotentis Dei, qui misit Angelū suum in protectionem Catharum: & ipsemet filios Dei eisdem assistit, vt noceatur, & gratiæ suæ efficaciam in eis ab hoc periculo, in medio flammis, conservandi ostendat.

HAEC est insignis illa promissio Dei, quam refert Isaias his verbis: *Dæc dicit Dominus creans te Iacob, & formans te Israel: ne timeas, quia redemi te, & vocavi te nomine tuo: meus es tu. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te, cum ambulaveris in igne non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, Sanctus Israel, Salvator tuus.* O verba amore plenissima! & promissionem dulcissimam! o tutissima nostræ pacis, & Catharis pignora! quis adhuc erit pusillanimis, qui huiusmodi promissis minimum assentiri & quis adeò infidelis, vt talibus pignoribus non excitetur!

NOLI timere, ô homo, ait qui te creavit & formavit, ego animam tuam ex nihilo creavi; & corpus tuum in matris tuæ visceribus formavi: ad me itaque spectat, vtrumque in puritate sibi necessaria conservare, qui ad finem pervenire possint, ad quem vtrumque condidi. Ego te etiam *redemi* pretio sanguinis mei, & ab inferni igne, quem ego præparavi culpæ: capiendo à tentationibus, quibus laqueatis, liberare: ego enim auxilia tibi sum promeritus, quibus victoriam de eis referas. Ego te propria *tua nomine vocavi*: quia noui te, amo te, & elegi, vt mihi in Castitate, & Sanctitate perfecta seruires. *meus es tu*, scitè multis nominibus: es enim factura mea, seruus meus, & per Baptismum filius meus, & hæres meum meorum bonorum: & es tu meum obsequium deliciæ. *meum est* corpus tuum, & anima tua cum omnibus facultatibus & sensibus. Ad me spectat, ea conservare, tueri, ac perficere: quia meo proprio sunt, quàm tua. Quis est homo, qui dominii sui rationem non habeat; qui si videat, eam aqua aut igne circumdari, non statim accurrat, ad damnum præcauendum ac reparandum. Quamobrem *mihi curæ*, sed curæ sito, quòd *si transieris per aquas* ingratitudinis tribulationum ac tentationum, *tecum ero*, vt non submergaris: sed potius veniam vrbium, qua potiis sicut sanctus

Petrus ejusque ignem subolere, & omnibus tribulationibus superiorem esse. Cum enim ardentis ignis, non subolet omnino eos malos effluvia, ac vehementiùs fornacis Babylonicæ, ego tuum odoris efficaciorem, ne spiritalium tentationum flammis te comburant. Non enim flamma illa audebit in te tuam erga patrem animæ inferiorem ardorem superiorem non audebit, nec eam aliqua culpa lædet: ego enim te gratiâ meâ præservabo.

NE DESPERA, quia tu Dominus Deus tuus omnipotens, voluique tuum remedium: sum enim sanitas, & cupio omnes tales esse; & exercitio mihi incumbit id procurare; sum etiam salutare tuum, & volo efficaciorem gratiæ meæ in eo ostendere, ut à tot periculis te eruam; & absque læsione in tantis ignibus conservem. Si igitur quando illi te circumdederint, confide mihi, magnoque cum fide dic: *tuus sum ego! salvum me fac!* & ego statim accurram, ut salvem, quia tu es meus, & sub meæ te habeo protectionis.

HÆC sunt magni Dei nostri promissa, quinque pignoribus firmata, quæ nobis tradit; quibus Omnipotentiâ suâ sit nobis auxilium præsturus, ne in luxuriæ flammis peremur.

§. 1. *Divinæ Omnipotentiæ prodigia in favorem Castitatis.*

VT AUTEM ab ipso fundamento & radice intelligatur, quàm præclarè ac admirabiliter, quæ hactenus diximus, gerantur: advertendum est: virginitatem (ut ait Cassianus quem sequitur S. Thomas) duos habere gradus: *alterum* imperfectum, & propriùm Tyronum & pigrantium quem Aristoteles proprio nomine continentiam appellat: eò quòd continentes se illi accrescent, resistentes impetuosi passionum fluxum impulsui: *alterum* perfectum, propriam bonorum iam confirmatorum, & qui triumphum agentium: qui, pugnâ absolutâ, magnificè fruuntur, & hic plenè ore Cassianus appellatur, & puritas Angelica. Primâ ipsi primum per Iacob luctatorem: alij per Israelem videntem Deum, quibus data sunt promissa, proximè insinuata: In primis inchoantur prodigia omnipotentiæ divinæ in favorem Castitatis; in alijs eadem perficiuntur. Ut facilè apparebit in solemnibus illis duobus prodigijs à DEO factis in tribus illis pueris fornacis Babylonicæ. Primum fuit statim in initio, cùm missi *sunt in medium fornacis vinculi eorum ligati, & stant, & colligantur, & ambulant.* Et tunc licet ignis adhæsisset propè, ut vincula ipsa combureret: reliquam tamen vestes & corpora non adussit. Quod in tantam admirationem induxit Nabuchodonosorem, ut, quasi extra se positus, dixerit: *Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos, & quatuor video solutos, & ambulantes in medio ignis?* O magnum prodigium (ait S. Hieronymus)

ardent

adeò vinculo, quòd ligati (ait) & cinctorium corpora simul flamma
mentaque comburitur. Quia ergo ligati, vt dictum, liberè
late flammæ libet ambulare? tamen nec corpus, nec reliqua vesti-
menta comburuntur, vt præcedentia docuit ligata. Et rem explicans
(ait S. Chrysostomus) vestimenta flammas, & ipsa vestibus vita est: mirare
quare superna alibi flammarum natura sit: hîc quidem vinculum est. non naturam
mutant sed præsentis naturæ vinculum: & corpus indutum, quod ultro
ruri gens fomentum & delicijs ignem suppetit. Hæc fugit omnipotentia
Dei, dum vult ostendere suam sapientiam, ne faciat quod quid potest; sed solum
quod præsidentis diuinæ permittit-ira vt loquar, sed non cumburat. & vt ait
S. Gregorius non vult corpus in abjecta infligere, & habere flammæ vir-
tutem ad pœnam, & non habere alimentum ad combustionem, quod impe-
dibet, cum desit quod erogetur.

Hæc igitur prodigium fuit: Deus Christianos cum candidis Cathe-
chu, qui in hunc tempestivè ad imum in forma ignis tentationum ve-
hementiam. Sed ea virtute Dei fit, vt hi ignis ardeat quidem, quasi in fla-
mbæ, & arcessitos vestibus amis: sed non attingit partem animæ ligo-
rum, mentem, sed eos accidentaliter afligit, sed eos adeò colpam par-
nihil nocibilius, & spiritui diuitiis: eò quòd illustret donetque Deo fide-
ce, libertatem diligere & purificat quasi aurum in conflatorio, & nisi ne-
cessitas, cum hanc ignis flamma, dum pulsores & inordinatas propensiones
mortificat illa violentia, quæ adhæret, dum tentationibus resistitur, & si
quidem superbiæ, aut vanæ propriæ, ipsam etiam cumburit, & confu-
mit, cum fuerit exitu, vt quod Diabolus adhuc penitùs adhæsit,
consumatur in eis quemadmodum dictum est per os Danielis: Draconis
interficiendi vermiculus de hostium Babylonis, & apud Danielem simile. &
hæc implens quod scriptum est dum ambulauerit in igne, non cumbu-
ris, & flamma non ardebit te. etsi enim ardebit = cumburet tamen non tamen in
spiritu. qui est optimus pars ut-gratia qua Deus cum Ecclesiastico ver-
bis illis Qui Ecclesiæ applicat Virgilianus: Quis abhorret ab Dauide vt, & vi-
tandis te Deus Salvator meus, quia tentatio me à prosperis flamma, qua
circumdedit me & in medio ignis sum ardens? nam Spiritus meus erat li-
ber; & illæsus manet, etiamsi flamma tentationum carnem meam ve-
xarent.

Si a magnum latet mysterium = eo, quòd scripturæ ipsa Divina perpen-
dens, etsi nollem verba eorum prædictorum trium puerorum fuisset
exemplum, nominatim ad Deum & Salvatorem meum ipsa flammarum, cui
enim Sanctos sua Scriptura, ligari & cremari voluit per tentationum, ob Dei vir-
tutem in eis manentem, & in illis corporis & animæ mundiciem non infu-
cere; sed neque secundum nostrum aperire; nec propositi prioris

furnitarem mutare: sed cum totius mundi admiratione recentissimum illud seruare.

2. ALTERVM prodigium, quod fecit Deus cum tribus pueris, fuit, quod g
Dan. 3. *Angelus Domini descendens cum eis in fornacem, & excutiens flammam ignis de fornace, & fecerit medium fornacis, quasi ventum roris flantem, ita vt nec tangeret eos*
Dan. 3. *omnino ignis, nec contristaret, nec quidquam molestiæ inferret, hoc erat ignem trãsire per eos.* Vult Deus omnipotentiam sibi manifestare, dum prodigialem quandã pacem post pugnã adeò crudelem, & magnã feruitutẽ, post tempestatem adeò horrendam remouens ipsum ignem, & adeò grauem illũ excutiens, vt ab ipsa quoque carne recedat ita vt, & ipsæ tentationes cessent, fœdæ imaginationes euanescant, & voluptatũ sensualium motus procul recedant: maneatque totus homo in magna quiete, nec tristitiam aliquam habeat, nec molestiã. Et nunc accedit è cœlo ventus roris diuinarum inspirationum flans, qui passionũ ardorem extinguat, simulque defendit eos deuotionis, & cœlestis solatij, cor exhilarans, & omnẽ expellens tristitiã præcedentẽ. Tunc lætitiæ cantica resonantur, ois creatura commouetur, & inuitantur ad benedicendũ Dominum ob collata sibi tot beneficia; & se ipsos mutuo exhortantur, vt millies ipsi benedicant dicentes cũ tribus illis pueris: *Benedicite omnes, Benedicite, & Misericordia Domini benedicite & superexaltate eũ in sæcula, quia eruit nos de inferno, & saluos fecit de manu mortis, & liberauit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos.* Tunc incipiunt dulcia cũ Angelis miscere colloquia: quia quisque delectatur conuersari cũ sibi simili, & ipsi Angeli accedunt, fitque facium cœtũ factorum & ipsemet filius Dei, habens delectatio[illegible] ipsam formacẽ, & arctã cum eis initam familiaritatẽ. Hic (ait Cassianus) re ipsa
Psal. 131. impletur, quod dixit Dauid: *Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam.* Nã caro & spiritus sancti sibi conformes, & consentientes: vbi vt spiritus non veretur, aut molestetur à carne. Et ipse Christus implet illis, quod promisit, dicens: *Filius autem ex vobis confortatus super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, qui est in cælis.* Valde enim ipse delectatur habitare in animabus habentibus pacem: iuxta illud
Psal. 75. Dauidicum: *Notus in Iudæa Deus, & in Israel magnum nomen eius. & factus est in pace locus eius; & habitatio eius in Sion.* Hic confecit *pulsum arcũ, scuta, gladium, & bellum.* Hoc enim significat: quòd quidem Deus notus sit & veneratione habeatur apud animas per Iudæam significatas, quæ humili cordis peccatorum confessione se confligant, & in lacrymis versentur: in illis tamen, quæ per Israel significantur, & quiete gaudent, quã ex victoria hostium cordis sui assequuntur: non solũ notus est, sed etiã magnificatus, & vehementer exaltatus: delectatur enim habitare in eis, quæ illum sibi præparant, & ipsius gratia hostilia arma confregerunt, & victoriã, ac pacem, quæ eius est fructus, obtinuerunt. Et quidnã? *Dominus diligit tabernacula Iacob, super omnia tabernacula*

idem

dicit Dauid 2. Reg. 24. Hactenus licet valde diligat Deum, & pro grauissimis, contineq; gerente bellum cum passionibus, multò tamen amplius eum diligit, quæ eas passiones iam vicerunt, & quæ tranquillam pacem habent.

Ex quo fit, vt perfectior praxis sit Dei Castitas patitur, quàm continentia pugnax: quia delectatio pars in legitima pugna sit obtenta. Quod Sanctus Thomas approbat ac declarat dicentem fortem esse medium, quod est difficilius, & maiorem affert dolorem, nec tamen ideo esse meritorium, quod suauius, facilius sed repudiandū potius esse origenem, & castitatem, vnde id probauit. Quod si causa sit naturalis, vt mens exterioris facultates ea contineat, non meritum, quare oppositione frigidus; & ipsa natura horrens eiusmodi voluptates, & vitium abhorrens: calorem mentis quod ita contineat, quo ipsa valde casta est oppositione; & ad huiusmodi voluptates propensa, & vires sentiens pugnandi excitatrices: quibus tamen omnibus ipsa resistit, vt castissima sit. Quòd si ea ratio hic causa sit spiritualis, pia, & laudis gratificatrix, & ea potiens augeat meritū. Quare qui magno spiritus feruore, ac charitatis magnitudine, ac inuicta fortitudine (quā in pugnando adhibuit, sibiq; vim intulit) eò deuenit, vt non sentiat difficultatē in actionibus virtutis, sed potius dulcedine quadā afficiatur, magnaq; pace, ac tranquillitate in castitate potiatur, multò amplius meretur. Denique placet, quòd, qui magnā sentit repugnantiā ob grauitatem, quā in pugnando contra eas. Neque par fuisse, ferentem, ob suauitatem, quam sibi tanquam sui laboris præmiū comparauit, aliquam iacturam facere; neque obtenta victoria causa debet esse, cur laurea minuatur, sed potius, vt augeatur.

§. 2. *Posse ipso Deo, luxuriosos ac tentatos in castos, & tranquillos ac pacificos commutare.*

QVAMVIS verum sit quod diximus non defuit tamen multis, non solum ex gentilibus sanctitas, sed ex ipsis inter Christianos, adeò vitiis horum dediti, & quia eos propriam à concupiscentiarū flamis vrentem, vt impossibile sibi iudicant, & execrantur, qui in hoc igne comburantur, & in alio quod prae peccatis labantur. Aliqui etiā fiunt, vt pauci adeo his tētationibus vexati, vt non possint sibi persuadere, se posse eo peruenire, vt ab eis liberē tur, & castitate pacifica, & Angelica pulchritudine potiantur. Et quāuis ad vtrosq; eminendos sufficiant, quæ diximus, de omnipotētia Dei, qui (vt S. Bernard. parum sit valde intrepido dicit) facillimū est facere, quod hominibus est difficillimū, & quidem vt omnino fiat illa dolōr, vtilissimā quandā doctrinā his patribus à Castitate insinuat, quam inde possibilitate, & excellentia virtutū nō debere vitiosos & impudicos homines indicia ferre ex eo, quòd in se ipsis experiantur, aut quod aliqui iudicia ex ratiocinatione à.

pro-

propriæ imbecillitati imitentibus dictauit, & in cognitu perfecti & expetendi [illegible] & facile esse quod ipsi impossibile, aut difficillimum reputabant. Quam rem multa iuuant exempla. Nam pro natura diuina rudibus aliqui dicere solent varijs artis mutationibus, ex quadam herba fieri linum album, & ex radicis ipsius frustulis chartam candidissimam subtilem: & ex quadam massa terrea splendidam vitrum, si nihil humidum prius admisceas, & prorsus tantum iudicio vti cum, dicerent hæc omnia esse impossibilia, & quasi deliramenta multi viri grauis, si digerentis se propriis oculis talia fieri videre, non pollet is tantum non adhibere: aliquin insanus, & stultus iudicaretur. Quod si ad lotum illum deueniretur, in quo illa fiunt, propriis quis oculis ea videret: ex vna parte cohiberet, videns adeò extraordinarias mutationes posse diuersis fieri, ex altera autem parte propriam ignorantiam inuideret, ac discere [illegible] posse rum crederet. Hunc igitur in modum rudes in hoc viatorum crederemurino debent, diu in eisdem versatis & exercitatis, cum propria experientia tollantur: non esse vllum hominem adeò carnalem & lacium, qui non possit fieri cælestis, neque vllum adeò tentatum, & oppugnatum: vt non possit ad quietem & pacem peruenire. Nam sicut quidam terrea massa potest ars vel ex vitreo flatu conficere vas vitreum adeò pulchrum & purum: quanto facilius diuina omnipotentia potest dicere hominem in spiritum habitu, & inspirationis efficacitate carnalem hominem in spiritualem, & terrenum in cœlestem commutare; & Angelicam salutationem, non habenti commutabilem lustra oculis Regis Babylonum monasteriorum quos, multos inuenies callidissimos, quos gratia diuina per totam vitam vix pugnauit præcauit, etiam grauium sibi metam purgium; & alios multos, qui triumphant de hac victoria pace, cum maiori multo animi lætitia, quam temporales voluptates repellant, ac reijciant; quam homines sæculares habere possint in eisdem peccatorum.

Lib. Confess. cap. 11.

Esto exemplo, quid euenerit S. Augustino dubitanti, an posset fieri castitatem: cui Dominus mater illam offendit feminam, & non dissolute hilarem, quæ honestè (inquit) & solidè delectet, & virum, neque dubitaret, & extendens ad me sinum gaudij, & amplectendum plasmam plenum gregibus bonorum exemplorum. Ibi tot pueri, & puellæ; ibi iuuentus multa, & omnis ætas, & graues viduæ, & virgines anus; & in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis, sed fecunda mater filiorum gaudiorum de marito te Domino. Quid irrides me tentione exhortatoria, quasi discretionem petam? quid illi & ille? An vero illi, & illæ in semetipsis possunt, an in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit eis. Quid inteflas, & non stas? proijce te secum in eum, noli metuere: non se subtrahet, vt cadas. Proijce te secure, excipiet te, & sanabit te. Accipe, inquam, hoc consilium, sicut

illud

Iudaicum S. Augustinus, & vindicatæ propagatio, magnificentiæ
ejusdem propriæ in omnia tentamenta, omnium in Deo Omnipotentia,
quod contra pigmeum multitudinem virtus & fortitudo sua hostis superbe
exercendi sui mutationem, quemadmodum Sanctus Deus ipse sibi
ipsum in Scripturis Regum Deo Israelis in omnibus locutus, vt adiere-
rit hæc omnia, quæ in Scripturis de similibus mentem, quæ in superbis
est exclamasse: Ego vita, dicere ab initio fui spiritus mei & animæ meæ legem
feci eam. Quis (ut Cassianus) in Scripturis Dominum non miretur, cui inhabi-
tans ventris inglutiem, & linguæ gulæ pernicitatem, & humanum, ita in
se videns fuisse compressum, vt vix ipsum ex gula ac vilitatum cibum ra-
tio, in natura percipiat? Quis non obstupescat opera Dei, qui illi ignem libi-
dinis ac gulæ naturalem extinxit, & vetat nexum hominis ac creaturæ, ita re-
frigus ille præsentit, vt nec impie quidem se cui, cui motu sentiat incita-
ri? Quomodo non virtutem Domini contremiscat, quique, cum homines
quos dixerat, atque truculentos, quæ ad humanum iracundiæ furorem ex à
blandissimis sibi rerum irritabantur obsequiis, ad tanta tranquille viderit le-
nitatem, vt nec sibi nullis commoveantur iniuriis, sed eis, cui illata fue-
rint, summa magnanimitate corgaudeant? Quis plane hæc miretur opera
Dei, ac toto proclamet affecta, quæ egregia egregie, quæ magna ejus Domino, cui
ve sequi alium exemplum regalis liberalis, ex prodigo continentem;
ecclesiæ subeundæ ex delicato asperum, squalidum hirsutumque perpetuo;
& equitare ausum, impedita præsentia per fenestra voluntarie perfossa? Hæc sunt
pene dicta, vbi opera Dei, quæ peculiariter omnia Propheta similiter deos
ethnicos, qui cœlum & terram non fecerunt, illa sunt prodigia,
quæ polluit leges terræ: per idem Propheta confitentes ad admirationem eorum
cantico populos adducat, dicens: Venite & videte opera Dei, quæ facta prodi-
gia super terram, auferens bella usque ad finem terræ, arcum conterens, & confringens arma,
& scuta comburens igni. Quodnam majus, aut illo prodigium, quam ille ex
tabulano ac telonarum principalium publicanus, Apostolus Christi, ex perse-
cutore bonus bonus, prædicator Evangelii patientissimus, ex dedita vitæ, quam
persequebatur hosti, & affectione sui sanguinis propagatorem fidei sentio-
pera Dei, quæ sic quotidie vna cum Patre operari filio protestatur, dicens: Pa-
ter meus usque modo operatur, & ego operor. De illis operibus Dei beatus David in
psalmis canit: Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna
solus. De illis S. Moses Propheta: Quis locutus, inquit, omnia, & creavit, &
fecit cœlum & terram, vnde Zoroastres Bactrianorum Magus commenta Cassianus, aut Abbas potius
Collationum, scripsit de Cassiani collatione, quæ de mirabilibus hujus mu-
tationibus legi habetur tanquam experti in se & in alijs. Tunc enim erant
adhuc frequentia vi & fidei in ecclesiis, ex quibus obtineri posse perfectum Ca-
silium à Deo, qui eos ibi tradita documenta struxerat. Sed non ille, cur Deus

tempus præscribamus, sed quisque faciem suas petitiones, præsertim dicendo eas petere, quando Deo ita placebit. Nam *si fauus* (inquit Ecclesiastes) *stillauerit, comede sibi tantum ne forte euomas eum.* Quod si moram fecerit, non est propterea desperandum, sed cum Sancto Iob dicendum: *Exaudies me, & desiderium manuum tuarum non auertes a me.*

Cum igitur de lege ordinaria per pias Castitas sanctæ obtinentur aliæ, quæ rationem, & modo sancti sunt illam consequuti. Quod si forte exceptionis vlus fuerit, facimus quod illi fecerunt, obtinebit puritatem, quam illi sunt consecuti. Cæterum Castitatis, similes esse debent apibus, de quibus S. Ambrosius ait, quod sint symbolum Virginitatis. Nam rore, inquit, pascitur apis, nescit concubitus, mella componit &c. sic ergo spiritu volucris tibi est per sequentes sanctorum ac sanctarum flores, qui in hac vita resplenduerunt, & aspiciendum in sanctis, quid fecerint ad eam conseruandam; illudq; tibi ipsi colligendum tanquam cæleste rore, quo tuæ cupiditates mortifices; nudq; cor sanctis affectibus dilatent. Attende, quid S. Benedictus fecerit, quid S. Franciscus, S. Thomas Aquinas, S. Agnes, S. Lucia, & alia clarissima Virginum sanctarum paria, & supra retulimus, & in pallerum referemus. Præ omnibus autem aspice Iesum est flos excellentissimus sacratissimæ Virginis Dominæ nostræ, summaq; opinio & æstimatio eius de ipsa virginitate. Sed multis amplius implebit Dominus, qui se ipsum appellat, & sponsum, & alium eorum: & perpendes singula verba, quæ in laudem virginis commendationem dixit. Accipe igitur ô virgo (ait S. Ambrosius) alas quasi apis, non corporis, sed spiritus super vitia carnis; pallidos auolandi; peruenias, vt Christo cõiungaris, qui habitat in excelsis, & humilia respicit, cuius pulchritudo est tanquã cedrus in agris Libani: & tantæ celsitatis, vt cũ radices habeat in terrã, culmine ipso pertingit ad cælũ. Inuenies etiã hic: floret in profundis humilitatis valle: sis cũ cordis humilitate illũ quæsieris; & in hac tria conclusis recollectionis, & continentiæ flore exercueris in oratione & mortificatione tuorũ desideriorũ. Atté is, quod Apis ore suo colligat mel, & eadẽ ore laudẽ cõponat verba, ne virginis pura esse debẽt, fy cera grata, & in cellã vocationis suæ operũ fructus alieni omnino esse debẽt ab omni amaritudine; plani verò omni dulcedine vt sint multis vtiles; siquidẽ ô Virgo sit labor alienis, sed in cõmune pastorum bonũ. Hæc S. Ambrosius; qui in alio loco addit, quod quẽadmodum Apes dũ vehementioribus ventis flantibus volare, lapillos quosdam pedibus appendũt, qui sint illis tanquam labarra, ne à tempestate huc illuc pellantur: ita ne castitas tua à rẽ alienarum venti perturbetur, sed urrare te oportet cognitione eius, quod ex te ipsa habes cõsiderata, vt dictum est, tua imbecillitate & mutabilitate animi fretus potius eorum affectum lapidẽ vitam Christum D.N. cuius virtute fortitudinem indues & constantiam in castitate, quam ad eius gloriam extendis.

Cos-

CONFIRMEMVS profectò admirabili quodam calli, quo nuptiæ Bernardo cum sorore Gallo Nazianzeno lectio luxuriæ vitio delito, vt nec ei malum à Deo inferre posset, cauerit: cum bis quasi sanctis adversus luxuriæ rabiem præsidiis ne posset. Iam verò die quadam tanquam dixit ei Spiritus sacere pacem cum Deo, saltem tregua trium dierum facias, tantæque à tuo peccato pro Dei amore abstineado. Quod ipse annuit, & cæpit. Quibus Spiritus tandem iterum sanctis illi tribus diebus iterum abstinere, pro amore B. Mariæ, quod & fecit. Et hoc facto dixit ei sanctus iterum: Aliis tribus diebus abstine, pro amore eiusdem Sanctorum, quibus cum finem tandem fuisset illi adsanctum, dicens: Noli tantummodo tregua cum Deo facere, sed & pacem perennem. Conuersus igitur ex toto corde ad Deum, reliquum vitæ suæ tempus bene & caste peregit. Ex quo apparet quam debeat quis fiduciam habere vincendi primum tantæ consuetudinis vitium, etiam inveteratum, nisi radicatum. Si enim fecerit, quod in se est, etiam modicum illud fit: omnipotentia Dei cor mutabit eorum, cuilibet præsens conflictum placens, qui tribuet perpetuam cum insigni victoria.

CAPVT IX.

PRVDENTIA IN DIGNOSCENDIS VINCENDISQVE *vitiis tentationibus contra cautelam & cautela in agendo cum astutis & fraudulentis; & in moderandis affectibus.*

VARIA in omnibus animæ negotijs tractandis debet à Christo (iuxta monitum Saluatoris) esse a *prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ*, sicut in præcedenti tomo ex explicatione in procuranda eamen callitate idem monitum ex omnimoda animæ erga Deum fiducia, & pura ac simplex sicut columbæ, illi prudentiam simul & astutiam habendi impetrauit, facilè decipietur ab ipso Serpente infernali: qui etsi in tentationibus omnis generis vitiorum, & contra omnes virtutes valde sit astutus in ijs tamen, quibus oppugnat callitatem illi astutiæ, præsertim artibus & laqueis luxuriæ fraudulentem, vt Callitas inferibiliter, & imperceptibiliter lædatur, & deperdatur. Quamobrem Apostolus Spiritus Dei in multis locis *Zelo dei vos virginem castam exhibere cupio. Timeo autem ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate, quæ est in Christo.* Atque si dixisset ex limacis, vos omnino estis securi, ne quid possit latere inter animas vestras & Christum celebrata: Sathanas enim, qui Hevam Virginem in paradiso seduxit, facilè potest vos etiam Virgines, & in Ecclesiæ paradiso excellentes, decipere. Nam sicut nunc loquutus est

per os viuus ferpentis: ita nanq; ipsum per os vacuum & mollicies ferpentis arcà, & carnalis, vt ita plicibus loquar: cui promicans ad tenera fua delicias explenda. Et hoc eſt quod S. Ioannes infinuauit, cū dixiſſet: Et aperuit puteum Abyſſi: aperta fuit, & ſtatim: Fumus putei ſicut fumus fornacis magnæ, & obſcuratus eſt ſol, & aer de fumo putei: & de fumo putei exierunt locuſtæ in terrā, & ſimilis eſt eis ſicut habent ſcorpiones terræ poteſtatem. Et dictum eſt eis, vt non nocerent fœnum terræ. Et habebant caudas ſimiles ſcorpionibus, & aculeos erant in caudis eorum. Et habebant caudas ſimiles ſcorpionum. Et quis hic fumus formatis eſt, niſi intellectus ejectus, qui luxuriæ igne comburitur, fœtidiſque humoribus, vt pretioſum damnum mundi ſcortantes, decipiunt? Hinc facrant carnis concupiſcentiæ, per locuſtas ſignificatæ: quarum eſca & nutrimentum eſt vitiola terræ fœnum; carnis ſcilicet voluptates. Et interdum, vt melius decipiant, accipiunt facies hominis, aſſerentes rationem apparentem; interdum vero capillos mulierum, blanditias ſcilicet, ac delicias fœminarum; interdum etiam oſtendunt dentes leonum, vt metum, ac terrorem incutiant, niſi ipſorum votis detur aſſenſus: ac denique occulte & furtim caudis ferunt tanquam ſcorpiones, effundentes venena, cum ſæpe homo minime attendit. Et hæc ratione enumerata obſcuritas victoriæ; quæ per cornua ſimilis auro, quæ in capitibus gerunt, ſignificantur.

§. X.

SI CVRIS quandam ex his locuſtis valde ad vitium deditam cernere audi quid Salomon dicat de hoc honeſta, quædam mulier. *De feneſtra*, inquit, *domus ſuæ per cancellos proſpexit & vidit ocellis ſuis, quomodo illuderetur ab amatore decipere cupiens. Ad quam mox vt vidit, properans ad capiendam animam, & appetens ſicut deſipiens latenter, & proiecta velut lena, ingentes promittens delicias & voluptates, eumq; ab imo corde, quæ imminere ſibi ſæpe timere poterat, ſecurum faciens valde præ ſe religionem ſuæ oſtendit, ac dicens: villicus pro tua ſalute voti, & hodie victimas vota mea ſolvere oportuit. Ac talia denique ei dicit, vt tantum ſe malis ſuis irretiat, & diutius labi in peccatis faciat. Et ſtatim ad eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam, & quaſi agnus lafciviens, & ignorans quod ad vincula ſtultus trahatur. Avis nanq; ſi ſagittæ ictum ſentiat, ſi non ſagittam ad cognoſcendum, & ſcire quod deſperandæ animæ ſuæ agitur? Hunc dicit Salomon, admirabili ornatum artificio vecordis illius fœminæ deceptionem. Nam primùm cum confert cum boue, qui ducitur ad victimam tardo gressu, quaſi prævidens ſe præſentia futuri ſacrificii, dicit ad macellum: & ſimul confert illum cum agno lafciviente, ſaltante, & currente cum multis lætitiæ indiciis, qui tamen ad idem macellum feſtinat. Ac denique dicit eſſe tanquam avem velocem volando feſtinat, vt ſibi accipiat; & capitur laqueo à venatore, qui illi præparauerat,

vt ipſam

ri, ne iam capiti occidat, eique pœnas nunciet. Tot ergo præclari (eorum
maiorū homines, qui disciplinā huius artis. Nam initio boni sequuntur gressus,
interdum fit error in precationis exitu: & occasionem, specie [illegible] bo-
na & sancta quærentes. Cuiusque decipulam fraudem deprehendere, adhuc
remanet difficile: ad voluptatem quam peripiendam magis quam antea
fallitur, quamuis cœlestia præmia non desint, illos reprehendere: sed
eadem lectione & volant absque difficultate, & gloriosum magnæ delī-
deriō efficiuntur. Sumendi sensualium delitiarum, in quibus inferni vena-
tor latentem posuit laqueum insperigibilitatis, quo illos omnibus capit, ac
demergat. Et mulcedinis hamus, quæ primi hominis lacerat, & mulieris capil-
los allectat, finem impedit inducens caudam scorpionis: quæ suo veneno
occidit absque vllo remedio. Tantumque est frustra, vt Salomon addat:
Infortunium quasi interficiens abeat, & licet horum. Terra enim ob alloquia eius
ac scripta, vt pluribus & fauor cœlestis adiit illam reprimens non sit sapien-
tia vllā humana, quam ipsa non decipiat, neque fortitudo, quam non vin-
cat impietas facilitas, quam non peruertat in terram. Quis sapientior ipso Salo-
mone hanc parabulam proponente? & quis Samsone fortior? aut quis lan-
guor Dauid, suo tempore? Horum autem tres (ait S. Hieronymus) prostrauit
luxuriæ: lapsus vterum adeo insignium in scientia, fortitudine, & sanctita-
te, admittit vt reliquorum, vt periculum fugiam mihi cum tanto fuo in-
commodo periisse velim.

Quæ cum ita huiusmodi viros aperta facie aggressa ita prostrauit: quam stra-
gem edet in tectis vultu, & quasi larvato ne agnoscam, aliquos insidiari me-
lius cautus cauebo. Quam de hac vitanda teneat & aperiendum aliquos ex
electionibus, qui sine dubio [illegible], vultum suum alienat, & quasi in
alia terra habet, vt familiaritatem virorum & familiarium faciat, in qua
suos laqueos occultet. Primo ritibus & pretextu religionis, quo impellit ad
familiariter agendum cum personis, quæ præferunt sanctitatem: sic id fa-
cit in carne, sic in cultura vitæ tendens. Illa enim attendentibus, spiritualem
amorem conuertit in carnalem: vt quæ [illegible] *carnis* [illegible] *sunt*. Secundo latius ille pretextus & ritus [illegible] aut *pietatis*: fingit enim
obligationem rerum planum & vrgentium: vt ex conuersatione nocitura in
tranquillum ad prophanum: & pallio necessitatis regnat carnalitas. Tertio ille
ritus [illegible] perficit enim non tutissimum periculum, vbi [illegible] ma-
ximam ecclesiæ vitiosæ cupiens abeo percipiendam remouet suspitionem, pro-
pterque efficit securam. Quæ vis, quæ fingit falsam securitatem, quam ob
sanctitatem aut legem cessandi [illegible], aut ob generis nobilitatem, & offi-
cij authoritatem non sit periculum lapsus in luxuriam, aut ob similes alias
causas quæ tanquam vulpes quædam sunt apparentia virtutis, quæ vbera-
tissime albati Behemoth: de quo dicitur: *Ipse [illegible] diuitiis in secreto ca-*

b Prou. 6.

De Regula animæ, & Euangelio.

c Iudic. 13. & 16. etc.

c Gal. 3. 3.

f Iob 40. 16.

lum, & malis hominibus quæ sit cum illis amicitia abs dilectionis, & fraudulentis dolijs dedita: quæ variis tegit Virtutum simulatarum, ealque spoliat vero lumine, quo fulgent amplius manifestandæ.

AD Hæc omnia commoda præcauenda, nullum aliud medium Sapientia efficacius adhiberi, quàm affectari sibi diuinam sapientiam, & nunquam à latere suo repellere veram prudentiam, g *sed sapientiæ dicere: soror mea es: & prudentiam vocare amicam* fidelissimam. Hæc eltqua larvam removet Leviathan, vt eius foeditas appareat. Hæc Behemoth vmbras ille vitat, à quibus cautissimè fugit. Hæc vivos laqueos elicit h *prudentes sunt serpentes*, qui semper alcuti sunt ad insidias dæmonum detegendas: atque ipsi sunt ad eas obeundas, iuxta illud Davidis: i *super inimicos meos prudentiam mea fecisti, vt custodiam semitas iniquitatis.* Iam autem ad tales fraudes deprehendendas, eas fugiendasque non pusillo ingenio, nec tabescentibus agnoscendi, aut cernendi: sed celeritate plus quam vnium. k *Erant enim oculi eius quasi columbarum super riuulos aquarum*, diuinarum scilicet Scripturarum: in quibus vmbras videret easque rapaces à quibus celerrimè fugeret: eam in hoc genere vitiorum, fugere, est vincere: quod inculcauit S. Apostolus, dicens: l *fugite fornicationem.* Ex his certè prudentia orta sunt documenta illa & consilia liberrima, quæ sancti sunt amplexi ad suam confirmandam salutem: quæ & scripta reliquerunt ad nostram instructionem. Quorum hic summam quandam faciemus pro ijs, qui perfectiùs eam colunt, sive sæculares, sive Ecclesiastici, & Religiosi: vt quisque illud sibi sumat, quod iuxta sum statu ad se spectabit.

§. 2.

2. PRIMVM documentum est, non habitare in eadem domo cum fœmina, cum qua sit occasio aliquid contra honestatem admittendi, quocunque exiliente titulo ex prætextu ex quatuor prædictis. Memento (ait S. Hieronymus) quòd vna fœmina ex paradiso expulerit eum, quem Deus ipso collocauerat: quare merito timere potes: si tali fœmine inesse cohabitanti, ne tibi sit occasioni difficultandi ex paradiso Religionis & ipsius Ecclesiæ ac proinde gloriæ paradisi amittendi. Quamobrem fœlicis recordationis Gregorij Papæ decreto prohibitum est Sacerdotibus, cum fœminis habitare, nisi cum his, quas antiqui Nicæni concilij Canones permittunt: quales sunt mater, amita, germana soror. cum quibus nec malæ suspicionis, nec tentationum pericula esse possunt. Melius tamen fugit, faciens, si etiam à talium fœminarum cohabitatione contineant. Nam legitur, quod beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit, dicens: quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt. Dubia ergo vitæ cautela, magis nobis debet esse industria. Nam incautæ præsumptionis est, quod fortè posset, minus validum non timere. Apostolus enim illicita fugerat, qui didicerit etiam non vti concessis. Et de

quodam

k Cant. 5. 12.

l 1. Cor. 6. 18.

1. Reg. 2. de Esther.

Greg. l. 3. Epist. 61.

Aug. epist. 83.

quodam abortu virtus fallatur, quod à propria fœcunditate eiusmodi quandam notam ac plagam dicere fuleret: quòd quemadmodum ad fœcunditatem, sic ad virtutem vicinum se fœcundiùs habiturum, si neque audiret. Ex his dictam Magnanimam omnium consilium amplectitur, & approbat quæ sequitur, vbique Diabolo, & in illo locho perpetratum reperitur, aut etiam in pedibus fœminis eiusdem. Quis tantus est, qui arbitretur, Deum Lotho propitium paruisse indulgenti, vt cum ipsis duabus filiabus sub eo pretexto, quòd nullus superesset in terra, post quam Sodoma, Gomorra, & vniuersa terra regionis illius fœdere fœdissimæ perierat, nullum superesse medium, ad generis humani propagationem, nisi vt propria parens cum ipsis dormiret? Nihilne turpe lucro fœdum finem dedit, vt fœtum coiret? Annon decepit, & vt nefandis fœderibus fauet Deum? O filij Noë Summi Sacerdotis, etiamsi & ipsi Sacerdotes essent, dormiebant cum pudicissimis, quæ ex deuotione obsequebantur altaribus suis. Vbique quemadmodum non est vnum in eadem spelunca cum Scorpionibus & basiliscis habitare: quia vel raro, vel postea, cùm serò venenum suum inficiunt & occidunt propè sedentes: ita sit S. Hieronymum non sit tutum in eadem domo cum fœminis vllis habitare, quarum oculi sunt quasi Basiliscí, qui dum vident, vt etiam videantur, occidunt: quarum labia mel distillant, aspidum veneno communita: quarum tactus tanquam Scorpionum sint, qui tactum atque tangentes corpus, illud purgant, aut verò veneno inficiunt. Quare mirum prodigium est, cum illis absque culpa habitare: quâ cum serpentibus absque læsione. Nec efficiunt vlla sanctitatis præseruatiua, vbi contineat est cum illis conuersatio, & familiaritas. Quemadmodum quidam Episcopus, qui vocabatur Andreas, de quo sancta Gregorius refert: quòd haberet in domo sua sanctimonialem quandam feminam, persuadentibus suis, nullam ei inesse per laudem ob diuturnam, validique probatam virtutis cælibatum. Scilicet, immanem periculum deprehendisset eius amicitiæ; nisi Deus id misericordia ipsius reuulisset. Quod statim atque aduertit, illam ex domo sua cum reliquis dimisit: hoc seu exemplo non minus grauibus esse prudentiæ, occasionem fugere: quàm cum spe victoriæ, eam admittere. Primum enim est facile: secundum valde difficile: qui autem tantum animi & virium non habet, vt vincat quod minus est, quomodo subibit ad vincendum quod est maius? cùm longè periculum absit quod euitat, amplectendum est ipsius Saluatoris documentum dicentis: *si oculus tuus, manus, aut pes scandalizat te, abscinde eum & proice abs te: bonum enim tibi est vnum ingredi, absque aliquo horum, quàm illis repertis, vitium quod euitare non potuisti, aperte dicere: pater tuus, mater, soror, aut quæuis alia persona tibi adeò chara atque est lumen oculorum, aut filius, uxor, ancilla, amicus, aut alia persona tibi tam accellaria, atque tui*

pedes & manus, ubi fuerit occasioni insidiandi contra Castitatem: Sup-
illa, aut à te remove: illae enim ad cæteram pertinere solum, quàm ad in-
fernum descendere tam male consuetam.

2. SECUNDUM documentum est, non vitare feminas suspectas, nec per-
mittere, ne quæ ad hoc potest, ab ipsidem vitetur: ipsum autem malitiosè de
ipsis fœminis rebus dictum, jam agi proximum est frequenter illas vi-
tare, ubique cum ipsis habitare. Hoc docet S. Ambrosius sanctis Eccle-
siasticis, & continentiæ cultoribus, amicis rationibus: quarum prædpua
est, ne in peccata labantur; deinde etiam, ne occasio præbeatur malevolis
malignis, & suspicionibus quæ bonum ipsorum nomen deturpent. O quanti,
inquit, non dederunt locum errori, & dederunt suspicionis! nam si aliena
imbecillitas huiusmodi fœminis exemplo facile subjicio cadet in casum, &
ter visuntem, cum illius culpæ innocentem. Tertio eò quod, vt plu-
rimum, consumatur multum temporis in huiusmodi visitationibus, quod
subtrahitur orationi, lectioni, & studijs. Cur (inquit idem Sanctus) cum
quod tibi lapis est, non expendes in lectione & Oratione? ne non videbis
Christum? Narnon cum eo colloqueris? ut non potius audias ipsum eum
eo loquentis, cùm orans eum? cum eo dimittas legis. Ad hæc, non
decet huiusmodi frequentia visitationes opinionem aliquam, & authori-
tatem ex hac tua exemplo acquirere: vt alij in eadem sint libertate. Idem
confirmat S. Hieronymus, cuius sententia refertur in Decreto: hospitio eam
tuam, inquit, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terat: quia non potest
toto corde cum Deo habitare, qui familiarum assiduis colloquijs capitatur. Nun-
quam de mulierum limine discedet, si animæ non tantum vitium. Fœmi-
nam, quam bene videris conversantem, mente dilige; non corporali fre-
quentia.

3. TERTIUM consilium præbet S. Basilius suis religiosis, & quidem adhuc mul-
to severius. Fugiendæ, inquit, imprimis cum mulieribus nobis congressiones
sunt, colloquia quæque; neque ad eas vnquam accedendum, nisi cum non
grauissima aliqua ad eas necessitas impellat, & aliter facere non possimus.
Atque ipsa etiam vbi illa necessitas adegerit, quàm cautissimè, sine mora ab
ipsis extricemur. Idem seculares viri etiam senes & valdè sanctam gravi-
tatem præ se ferre debent. Et fœminæ valdè honestæ exemplum accipiant in
duobus illis fœminis populi Israel Iudicibus, qui quòd frequentiam & familia-
ritatem Ioakim, ibique viderent castam eius vxorem & fœcundam, eius carnali amo-
re exarserunt, & omni pudore deposito, ad turpitudinem sollicitarunt.

4. QUARTUM documentum est, vt nullo pretexto, & nulla occasione, nisi
illa valdè esset violenta, nec vitari posset, soluta cum sola maneat; nec nisi
coram testibus eam alloquatur, qui nihilominus ipsos videant; etiam si verba
non audiant, cum de ijs agetur, quæ occulta esse oporteat. Ne secretissimè

fervebat S. Augustinus, vt refert Possidonius in eius vita. Et idem S. Ambrosius scribebat, dicens: in ecclesiis & vigentibus seminariis virginalibus semper seniores habent adiutores & socios suos. Et in septima Synodo generali hoc scitu dignum est omnibus Christi fidelibus: Certe, inquit, solum ad solam accedere nulla Religio nos vsus permittit. Melius est enim, duos esse simul, quàm vnum. Simul enim & fidelius, & cautius res geritur. Vnicum vas, quia si ceciderit, non est qui erigat: vnus dixit in octava Synodo idem est constituere Religiosum, cùm necesse sit vigentem septem seminarium religiosum vitare. Vult enim in eo casu colloquia Monachi cū Monacha fieri in praesentia Abbatissae aut alterius venerabilis monachae, & breuiter ab ea discedere. Et vniuersim in omnibus Religionibus obseruandum & Zelo dignum est receptū, vt nullus Religiosus ad domum seminarij accedat solus. Nam (vt ait S. Thomas) religiosus solus est daemonio solitario: eò quòd non habeat custodem Angelum visibilem, qui ipsum coerceat, & retrahat ab his quae agenda, sibi ipsi est daemon. Nam daemon videns solum cum sola statim accurrit tanquam certius ad illos solicitandos, ac denique illos perfecerit. Nemo sibi confidat, qui absque necessitate in tale periculum se committit: vnusquisque arrogantes exuat exemplum Christi D. N. *quod cum muliere Samaritana solus loquutus est.* Id enim fuit quasi accursus quidam in medio campi, per quem multi transibant: & cùm colloquium protraheretur, iussit ille, qui virum suum vocaret. Adeoque raro id contingebat, vt *viderent discipuli eum loquentem, quid cum muliere loqueretur.* Perpendite (ait S. Cyprianus) quàm pericul. essent Apostoli ab huiusmodi colloquio priuatim cum femina habendo: cum hic mirati fuerint, Magistrum suum cum ea colloquentem. Quamuis ob reuerentiam nullus illorum nec male de eo suspicatus est, neque ab eo quaesiuit, quid cum ea loqueretur. Est autem magnum testimonium insignis cautelae, quā Christus D. N. in suis actionibus vsurpabat: siquidem ipsimet eius discipuli, qui eius actiones diligenter obseruabant ac de eius cibo & potu, & conuersatione cum publicanis & peccatoribus murmurabant: nunquam tamen vel minimum mussitarunt in materia honestatis: quia nunquam aduertere potuerunt, vel minimum indicium talis calumniae. Imò S. Epiphanius asserit: Christum D. N. cum posset referre ēclusem S. Mariae Magdalenae apparere; & illa ad eius pedes se proijciens, eos vellet osculari, tunc id non permisisse vt offenderet, inquit, perfectam castitatem & sanctimoniam, dicit Marian: *noli me tangere*: quamuis posset cum religiosis eius sociabus apparuit, facultatem eis fecit *tangendi, & tenendi pedes eius & ipsum adorandi.*

Ex his quarum sumitur documentum, nec tangendi fœliciter, nec permittendi se tangi ab aliqua femina etiam praetexta pietatis: praecipuè si iuuenis: nisi ingentis necessitatis, & certae securitatis casus occurreret. Nam vt

Vide Greg. lib. 4. Dial. cap. 49.

sanctus Hieronymus discipulum sanctum Apollonium dicit, *bonum est bonum malum non tangere: melius igitur erit malum tangere, aut certe periculosum.* Nam, vt Sapiens ait, *Sicut non potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant; aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius; sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cùm tetigerit eam.* Tale semen tactus est quasi tactus ignis, qui solet & non flammare, & comburere. Quæ cautela viri sancti in hac erant cautissimi. Qualis fuit magnus ille vir Vrsinus, de quo sanctus Gregorius refert, quòd summam cautelam adhibuerit, ne pateretur, se ab vlla femina tangi; & cùm iam esset in agone, & femina, quæ illi ministrabat, curam iam ad ægrotantis nares applicaret, vt deprehenderet an adhuc respiraret: Sanctus vir, vires, quas poterat, ex debilitate sua extrens, in seruore spiritus vocem extulit, dicens: recede à me mulier, adhuc igniculus viuit: palcam tolle. Volens significare, quòd quemadmodum ignis stramen aut stupam tangens, statim accendit, ita cùm femina tangitur, concupiscentiæ ignis accenditur: nec tutos se reputare sancti, eò quòd ignis ob senium ac præsentem exorbum valdè sit mortificatus. Vel vna siquidem scintilla, quæ lapsa fuit, sufficit, vt stupam accendat, magnam que excitet flammam. quemadmodum euenit seni cuidam monacho, qui transiens per quoddam monasterium, incidit in morbum. Ne autem monasterio grauis esset, contendit apud Abbatem, vt permitteretur ire ad domum piarum quarundam fœminarum, quæ suam operam ad eius curationem offerebat. Resistente autem Abbate ob periculum, quod euenire poterat, Monachus respondebat: non esse, cur timeret: dum se iam habere corpus mortuum. Cui Abbas replicauit: corpus tuum mortuum est; sed non est mortuum diabolus tentator, qui vbicunque te in occasione posuerit, aggredietur ac proteret, licet ipse fugerit, & animæ fugam fecerit. Denique vt appareat zelus Dei Domini nostri in hac cautela, dicam quod in vita S. Mariæ de Egipto refertur: quòd colloquente ipsa cum viro quodam spirituali, ipse tetigerit eius manum: ipsa autem adeò colloquio intenta non aduertebat: sed Deus D. N. defectum illum supplens, & audita est hæc vox de cælo dicens *ne tangere.* quam cùm illa non intelligeret, vtpote Latini sermonis ignara, quæsiuit ab ipso viro, quid vocilla sibi vellet? Ipse vocem intelligens, manum retraxit, fabricque est cautus, ne vnquam amplius mulierem tangeret.

§. 3.

VENIAMVS ad quintum documentum, quod medicamentum adhibet spiritualis medici, vigilans cura, summa diligentia, in reprimenda & mortificanda quacunque affectione in corde exurgente ad quamcunque personam, ex qua possit castitas periclitari, etiamsi valdè sit sanctæ

ieiunia

tacta, & videatur tacta, valde quella nostro, aut nos eius auxilio, & operain indigere. Nam (vt ait S. Basilius) proxima & veluti contigua vitiis sunt eiusdem vitia virtutibus. nam quod hec virtutis imago similimam in vitia se mentita, vtique spectemagenti; vt qui ad virtutem ingredi nititur, dum primum ianuæ adsiteris, dum hac se pulsare arbitratur, aperta sibi hinc inde alterius vitiorum ianua, deceptus maxima similitudine, ingrediatur velut virtutis domum: cunctis eius errorem irridentibus, quod in tali habitu hospitio. Hac modo valde sunt propedomus & obtrectatio, & iracundia, & prodigalitas, & similium aliorum. Et huius generis, ait Sanctus Basilius, esse spiritualem amorem & sensualem; charitatem veram & falsam, quæ est carnalitas. Et sæpè euenit, aliquem existimare, se pulsare, & ingredi domum Veræ charitatis, dum amat consanguineam, aut cognatam, aut confessionis bono & spirituali amore: cum reuera non ita sit. eò quòd domum sit ingressus falsæ charitatis, sine carnalitate: quia non amat amore sensuali, & propter carnis voluptatem. Id quod intra breue tempus detegetur, erumpentibus aliquibus verbis, lepori bus, & tactibus; & rebus alijs valdè à vera charitate remotis. Sanctis enim charitas (vt ipse ait) carnis non tangitur vitijs & cattera; neque affectiones sensuales admiscet ibi patitur; neque decet, vt, nomen sequentes falsæ charitatis, dignitatem & meritum veræ amittamus. & vt S. Hieronymus dixit, crebra mutua, & dulces literas, & sodariola, & pragullatos cibos sanctus amor non habet: hæc enim omnia carnem sapiunt, & procul sunt ab amore casto.

Ex Hac S. Basilius infert prudentiam & zelum, quo amor cordis sit dignoscendus ac moderandus, ne cultus pereat. prudenter, inquit, se ipsum Deus promittit singulis quod est sui iuris impartiens. Deum propter se ipsum sine termino aut limite diligat; sed Dei membrorum eius propter se ipso, sed quod eminuerit, vt Deo coniungatur, seruandique ei seruiat. Probat ac diuersas personas diligat (præcipuè si sint sanctæ) non propter Deum, & ipse Deo, eo solo hoc, vt obligationi sua satisfaciem earum animæ saluas faciat; Quodcumque ex gratibus amoris puritatis eiumpens edificium statim euertitur. Et intelligat eandem Sanctus Vultum & vocem mulieris esse instar Magnetis lapidis, qui ferrum ad se trahit, si sit in certo distantia. Et quamuis valde tenax & fortis videatur instar ferri insuperabile tamen tabi pridis, neque affectui propè accedat ad se trahit enim ut magnes, sibique facit adhærere amore suo. Denique dicit S. Hieronymus illecebras voluptatis instar ferreæ unctæ hædo dominæ.

Sed ad hunc sanctum amorem moderandum ac seruandum in Deum efficaciam maximam vera ac seruens Dei amor, cui ustationem præstare affert S. Hieronymus dicens: valdè difficile esse animam non amare rem

alligatam: quamobrem amorem carnis, spiritu amore esse vincendum; & vnde desiderium, alterius deinde amoris excitandum: vt quantum ex alterius miseriae, tantum alterius crescat. Vera conscientia & bona Virginitas, in nullius corde nisi Dei alterius amore, quàm ipsius Christi habitat. Quod si alicuius persona recordatur, non suspirat propter eam, nec videre desiderat, quem visum non velle deserere. Hoc enim vult significare: cùm hic alligatus amore vinci nec possit: vt carnalem repellas, amplectere spiritualem: & execrabilem creaturarum amorem, diligendo multum earum creatorem: nam quemadmodum clavus clavo pellitur, ita puros Christi amor pellit ex cordibus omnium rerum terrenarum amorem. Et hoc est, quod ait Apostolus, cùm dicit: a *Et nolite inebriari vino in quo est luxuria: sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo, & Patri.*

a Ephes. 5.

Ex quo fonte alii apponit Apostolus effectus & fructus amoris carnalis, significati per vinum, in quo est luxuria, effectibus amoris divini ab Spiritu sancto profluentis: qui pro exhortamur, vt carnalis vini amorem, divini Spiritus amore vincamus. Vinum enim luxuriae alienat hominem à se ipso, inebriatos voluptatibus rerum externarum: at vinum charitatis, colligit homines intra se ipsos inebriatos delitijs bonorum interiorum: illud vinum facit homines garrulos, loquaces in plateis, & foris huius mundi; hoc verò facit eos colloqui secum ipsis intra profundissima corda: illud excitat ad prophanas & mimas hoecitas cantilenas decantandas; hoc verò ad canendos psalmos, hymnos, & cantica spiritualia: illud adfert Dei oblivionem & ingratitudinem in vsu creaturarum, in quibus suas quaerit delitias ac voluptates; hoc autem efficit perpetuam Dei memoriam, & gratiarum actionem propter res quascunque, quibus vtitur ad gloriam ipsius: illud expellit ex corde nomen Iesu Christi, nec dicit ad proferat, vt laudet, ne que in opere, vt eum imitetur; hoc verò nomen illud sanctissimum ita visceribus imprimit, vt semper desideret de eo, & cum ea quae illumque in omnibus eius actionibus imitari. Denique vera Charitatis dulcedo adeò excellit: vt fastidium adferat dulcedinis vini sensualis. Quia b *mensura sunt diuitiae ponti: terra vero* videtur de terra: ac proptera c *Deus amor est*, hoc est, charitate *praeditus ipse ad omnia*, mortificans carnales amores.

b Eccl. 1.
c 1. Ioan. 4.

Ex efficacitate huius divini amoris, qui calificat cor, provenit, vt sensus etiam ipsi, & reliquae hominis facultates calificentur: nam enim perfectè calfactus calfit oculus, calfit auris, odoratus, gustatus, & tactus calfit; calfit lingua, calfit manus in ipsis operationibus. Tandem humanis-

Eraut cum sanctis hic (qualitatibus pactum: quod nemo admitteret a Deo illi locum, quia est intactum, ledi potest à multis luctus illi fructum, nec consolationem præbeant in illis amicis gaudi. Quæ igitur sit [illegible] (vel S. Basilius) declarat cum ait: Quam pura sit hæc virtus, qui a quam facile perfectos deputentur carnis, & sanguis serpens in abruptum ejusmodi, per quæ omnia inhæret vehementi diligentia operam dare oportet, ut pura [illegible] adhæreat, & illum solum, & simplicem, & unicum bonum, hunc quod dixerim quod *dilexit Dominus & humilis mansuetudo ejus fecit nos, & in forma sua fecit illum pervenire*, ut in ipsum attrahat, ut transferat per eam ad se. Quem eundem effectum (similiter) operatur erga interno caritatis amore: qui [illegible] hunc Deum ex toto corde, tota mente, tota anima, & ex omnibus viribus diligere, ut sui memor sit. Dat hanc doctrinam, ait Cassianus) vitandi magnum caritatis amore accendere, qualem habere valde necessarium habet ad proximum, ut studiosus ad hoc ut [illegible] ad perfectam sibi valde difficilem. nam ex fervente [illegible] desiderio, ut quo eum obtinere possis, decem ac novem humores & ipsum penum revellam, & ut somnum natura illi denegatum, ut possum habeat, aut certe cum tanto & magna cautela illum admittam, ut quod illi inde nocumentum decipiar, & amatus ut deus ab eo fiam caritatem. Hortatur etiam ordinatam, quæ est carnalis castitas, ut [illegible] Sanctus Papa dicens: Dandum sibi est ab ea frigere, nam *cum tempore, quo solent Reges ad bella procedere, mansit ipse in Hierusalem otiosus, quod initium fecit illum, ingredi & pugnare sine illo, & demolitur in [illegible] regia, & ne* calor esset ut eum uperet, quæ eius caritatem sit deprivata. Ac primo [illegible] *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum*, ex quo caritatis amor ad [illegible] quæ eius caritatem dilectionis amorem facere horrere potiùs, quam illa videlicet & concupiscentias bonas amare, & quæcunque alia, quibus illa foveatur & conservetur.

Deinde animadvertendum est debere Monachum custodire & servare sigillum virginitatis, quod dicit eis *Signaculum signa cor tuum, & Signaculum signa super brachium tuum*, intelligat, quidquid decens, & [illegible] aut amovere debeat de sigillo Iesu Christi sponsi eius obsignatum, in sola eorum humanitate collocare debuerit, quæ rem vitam amare, nihil in ipso, & propter ipsum de eo deserere, ut habeat *charitatem fortem sicut mortem*; sicut martyres fecerunt, & vitam omnium virtutum. Sed de hac conclusione sigillo finali infra dicemus, cum sermo erit de castitate Religiosa, in qua magis eminet.

Ultimo animadvertendum hoc documentum finem adhibeat aliquod affectus, quo quis de moderandis affectionibus & motibus ordinandis in agendo cum [illegible] sollicitus sit, sed etiam intelligendi modo sub in agendo cum perso-

Cant. 4. a. 4.

S. Aug. ser. 37. ad fr. S. in solitudine [illegible] c. 20.

1. Reg. 11. 1

Basil. de virtute

Trull. 6. in 120. can.

1. Cor. 4. in 5. cap. 8.

Isa. 54.

nis parua ætatis. Elt enim verissima illa sententia [illegible], quod in malum inclinat sensus, in puris facit actus. Adiuuant enim cogitationes & affectiones inordinatæ, quæ malorum peccatorum sunt semina: ad quas vel remedium, vel cauta documenta iuuent.

CAPVT X.

PRVDENTIA ET FORTITVDO IN TENTATIONIBVS, & occasionibus repentè & sine sui occursum cautelam, sive in vigilia, sive in somno: & præparatio ad eas vitandas adhibenda.

VANTVMVIS humana prudentia & zelum castitatis vigilent ac peruigilent in fugiendis occasionibus eius amittendæ, aut inficiendæ: certum est aliquas, & fortè multas adeò repente occursuras, vt præuideri non possint: eò quòd Dæmon valde astute illas offerat: vt imparatos non videns, & solos absque alijs testibus, facilè nos proferat. Quas occasiones & tentationes permittit Dominus N. vt arrogantium, tutoque se iudicantium superbia retundatur, & humilietur: splendeat verò magis prudentia & fortitudo perfectorum; adeò strenuè eas vincentium, atque si eas præuidêres sese munientium. Historiæ sunt plenæ stupendis ad hoc propositum exemplis. Patriarcham Ioseph omnino repentè & solum inuasit eius Domina: & a *apprehensa veste eius* vehementer eum, ad peccandum inuitauit. *Qui tamen relicta in manu eius palla fugit: & egressus foras*, vt castitatem hanc illæsam conderet. b Sanctæ Susannæ omnino erat imparata, cùm improbi illi senes eam inuaserunt, qui tamen *exclamauit voce magna*, eorum impetuositatem euasit.

a Gen. 39. 12

b Dan. 13. 24

In vitis Sanctorum legimus, sæpe Dæmonem huiusmodi occasiones illis obtulisse: aliquando in hospitijs, dum iter facerent: vt euenit S. Bernardo. Aliquando dum visitarent ægrotantes, siue ad Confessiones excipiendas, siue ad eas consolandas: vt accidit S. Vincentio Ferrerio. Aliquando dum in locis solitudinis in Eremo manerent, feminas in cas inducebat: vt euenit S. Martiniano, quem adeò vehementer his occasionibus persequebatur, vt coegerit eum persæpe fugam vertere ab vno in alterum locum, vt eas fugeret: donec se recepit ad quandam insulam paruam inhabitatam in medio maris. Sed neque ibi quiescere permisit: nam die quodam repentè eò impulerat Ecclesiasticis quandam Virginem quæ fuerat naufragium passa: quam, ne permitteret submergi, coactus est in insulam illam admittere. Sed cum

ipse

[illegible] fuit futurum esse, sicut illa manent: post quam dogmata traditi, plebes proiicit in mare, potius eligens cum Christo congregi, quam [illegible] occasionibus hoc sed non defuit providentia Dei quæ Archiferuo suum præcepit illicibus Delphinos, qui sepe dorsum cum sibum deferentem ad portum. Deinque quando Dæmon tales occasiones non inuenit, solet repente diuersis phantasiis & representationes excitare, vt magis periculo exponatur ipsa Castitas, idque aliquando facit dormientibus: vt, cum vigilauerint, confusionem turpibus, de quibus locutus est, delectationes. Aliquando etiam vigilantibus, & quidem maiori vehementia eadem phantasias obijcit vt euenit Sanctis Benedicto, & Francisco: qui se in vepres conijcerunt, ram alter inter spinas nudo corpore se voluit; alter verò etiam nocturno super magnis niuium globis se proiecit, vt sic de suo hoste triumpharent. Sed quoniam aliqua ex his medijs fuerunt extraordinaria, & ista, absque Dei speciali impulsu, non fuissent licita; sciamus iam aliqua imbecillitati nostræ magis accommodata, præsertim cum illorum, quæ supra tomo dictum est, non debere differre, de quibus ibi præsidere, omnes iam pulsentur ad vnum, sed valde cauere, & ea quæ præparata esse debet. Tract. 4.

§. 2. *Tres inuisibiles segni ad custodiam Castitatis.*

INTER ALIA remedia ad custodiam Castitatis valde efficacia sunt illa quæ Sancti Basilius insinuat, dicens securitatem castitatis non esse reponendam in aliquo loco, et quis semper sit bene associatus talibus sociis, quibus castitatem, tuique securam gerant: nam id nec semper esse possibile, nec de facili: quamobrem, vt talem habeat socios, merito debent procurare, quæ custodiam, inquit, afferat semper & in omni loco assistat sibi timor, hostibus quidem inuisibilis, sed damnosus terribilis: quorum fugatus & aspectus, hoc animum nobis addat ad resistendum, vt cautiores inueniamur, omnia facere, aut dicere, aut cogitare studeamus aliquid indecorum illis. Hos tales ait esse tres. Lib. de vera Virginitate.

PRIMVS est propria nostra conscientia, quam merito timere, quæ quotidie diuersarum rerum discrimina subit, vbicunque fuerit. Seipsum, inquit, primum in loco tam quasi testem habet, et quasi plane sit solus, ne facile cuiquam inhonestum aliquid audeat. Conscientia enim est inuisibilis aliquid peccatis [illegible] Christo D. N. displicuisse, vt semper recomittere, & figurare quid bonum est, detestetur, vel malos reprehendat, & reprehendi, aut aliquid tale ab eis fieri. Hoc autem fugere debet, ne in eius præsentia faciat, quod coram pudicis & nobilibus non faciet. Nam 1.

(Per hunc S. Ambrosium perpendit) nullâ vel pœnæ gravitate tacituri vitare conscientiæ, & sententiam reddere sibi, quam ipsum constituerat. Asperatæra Iudas fugit peccatum, etiam cum non esset, & à nullo videbatur: mox enim ejus rem repetat pastorem, quòd eius culpa alij innotescat; quanto magis ex memoria conscientiæ suæ. Et quamvis amicum Num Gregis haberet, qui illum redderet inultum: peccatum tamen non admitteret. Sæpe enim securitas non imminuit spei, quòd non detegetur; sed propria conscientia. Hæc S. Ambrosius, quæ variis confirmat exemplis: sed ad nostram institutum sufficit illud Patriarchæ Ioseph, cujus confidentia ipsum detinuit, ne cum sua domina peccare, quibus peccare potuisset & non deprehendi. Statim enim conscientia propria memoratum illum sententiam ipsi dixerunt

a Gen. 32. 9. *a Ecce, Domine, tuus servus mihi dixisti, quæ audivimus à patre, præsto sit, quæ vult dominus suus, ergo possum hic malum facere & peccare in Deum meum?* Age igitur conscientiæ tuæ solitudinem, quam Deo tuo debes, ob innumera beneficia in te collata, & illa ad protectionem tuam prodibit, cùm te invaserit luxuriæ tentatio.

1. SECUNDUS socius & comes noster est Angelus custos. Deinde (ait S. Basilius) reverebitur adstantem tibi Angelum, quem præsentia te permovebit, ne quid fœdum, aut turpe facias: erubescens quid puerilium de spiritu tale quid videat. Similem Apostolus dicit habere *mulierem velum debere capiti velare propter Angelos*, propter decentiam scilicet ac reverentiam debitam Angelis ipsis alijsque rebus; magis ejus rationi consentaneum, ut omnes honestissimè vivant, ob reverentiam tutelarium suis Angelis debitam: hæc S. Basilius, hanc reverentiam debes custodi tuo Angelo, sed immensæ multitudini Angelorum, & gloriosissimis spiritibus Sanctorum. Patrem cœlo adjacentium quæ in terra geruntur; quantum oculos quisque, quod inhonestum sit, offendit. Hoc ipsum confirmat, & latiùs deducit S. Ambrosius, dicens: *Assistentes alicujus cathedræ, copiosiorem habere Angelorum custodiam.* Quod insinuavit Spiritus Sanctus, dicens in Cantico canticorum: *Intuemini Salomonis lectulum sexaginta fortes circumdant eum ex fortissimis Israel; omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: unusquisque gladium suum super femur suum propter timores nocturnos.* Quæ omnia ad custodiam Angelorum referuntur, qui nos circumdant, & ad bella contra hostes nostros instruunt. Quid enim timendum, ubi tot Angeli custodes? Quid non audendum, ubi tot Angeli pugnatores? Quid non sperandum, ubi tot Angeli adjutores? Quid non præsumendum, ubi tot Angeli protectores? Quid non desperandum, ubi tot Angeli testes? Quid non timendum, ubi tot Angeli judices? Quid non amandum, ubi tot Angeli amatores? Quid non colendum, ubi tot Angeli cultores? Quid non faciendum, ubi tot Angeli cooperatores? Quid non fugiendum, ubi tot Angeli exprobratores? Quid non vitandum, ubi tot Angeli accusatores? Quid non cavendum, ubi tot Angeli spectatores? Quid non orandum, ubi tot Angeli exauditores? Quid non petendum, ubi tot Angeli largitores? Quid non quærendum, ubi tot Angeli inventores? Quid non pulsandum, ubi tot Angeli aperitores? Quid non agendum, ubi tot Angeli ministratores? Quid non consequendum, ubi tot Angeli coronatores? Quid non habendum, ubi tot Angeli possessores? Quid non possidendum, ubi tot Angeli hæredes? Quid non regnandum, ubi tot Angeli regnatores? Quid non gaudendum, ubi tot Angeli lætificatores? Quid non exultandum, ubi tot Angeli exultatores? Quid non jucundandum, ubi tot Angeli jucundatores? Quid non beatificandum, ubi tot Angeli beatificatores? Quid non glorificandum, ubi tot Angeli glorificatores? Quid non laudandum, ubi tot Angeli laudatores? Quid non benedicendum, ubi tot Angeli benedictores? Quid non adorandum, ubi tot Angeli adoratores? Quid non honorandum, ubi tot Angeli honoratores? Quid non magnificandum, ubi tot Angeli magnificatores? Quid non sanctificandum, ubi tot Angeli sanctificatores? Quid non deificandum, ubi tot Angeli deificatores? Quid non divinizandum, ubi tot Angeli divinizatores? Quid non beatificandum, ubi tot Angeli beatificatores? Quid non glorificandum, ubi tot Angeli glorificatores? Quid non laudandum, ubi tot Angeli laudatores? Quid non benedicendum, ubi tot Angeli benedictores? Quid non adorandum, ubi tot Angeli adoratores? Quid non honorandum, ubi tot Angeli honoratores? Quid non magnificandum, ubi tot Angeli magnificatores? Quid non sanctificandum, ubi tot Angeli sanctificatores? Quid non deificandum, ubi tot Angeli deificatores? Quid non divinizandum, ubi tot Angeli divinizatores?

b Ps. 33. 8. c Cant. 3. d Ps. 138. e 4. Reg. 6. 17. f Ecclus. 17. 20.

[illegible] Angelum sanctum, qui [illegible] Angelis, qui gerunt & Diaboli, & [illegible] Sanctus [illegible] *Sanctis Angelis, qui semper assistunt in conspectu gloriæ Dei, & ministrant ei, ut mittantur ad nos.* Ita quoque Origenes) vocantur ministri, ut per eos ad nos veniat Deus, qui per eos ad nos [illegible] *Deus, qui per Angelos suos ministrat nobis, & per eos ad nos descendit, & per tabernacula eorum habitare dignatur, & per ea nobis [illegible] ut nos per illa ad ipsum ascendere valeamus.* Ita Basilius, non tantum adiutrices & Angelum auxiliatrices [illegible] hanc virginem & castam, quæ Christo [illegible] Ecclesiam, quæ [illegible] Angelis [illegible] *Ecclesia, quæ Angelis similis facta, quæ Angelorum similitudinem assecuta est, & [illegible] Angelos imitatur.*

3. Sed & mihi præterea videtur contra eos, de quibus Basilius dicit, quia [illegible] *quia Spiritum sanctum non habent*, & [illegible] *Spiritum sanctum*, in quorum præsentia [illegible] Virgo, quod castissimum eorum oculos [illegible]. Ingens enim Deus [illegible] *Deus ita diligenter in conspectu hominum, quod in conspectu hominum non vult videri.* Sed dicunt ei, [illegible] *placere bonam apud homines liberi opinionem, quam apud Deum.* Quod si vere [illegible] *vere compositi & casti sunt, quæ sit in præsentia viri sui, aut patris, aut cognatorum quantumcunque [illegible] constituatur, vt in multa, [illegible] semper sit, & castum [illegible] sit in præsentia [illegible] Spiritu sancto Christi, & æterni Patris, & Spiritus sancti: qui hunc magis [illegible] Deum, & [illegible] medio vasculo.* Salutaris vidit [illegible] Dei [illegible] *Dei castum esse, & [illegible] non [illegible] palam peccare Deum, nam qui eum præsentia verentur, non [illegible] [illegible] Ecclesiæ alteri [illegible] *qui eum [illegible] qui in loco secreto [illegible] qui non [illegible]*. Time (ait S. Augustinus) [illegible] *Time (ait S. Augustinus) [illegible] & [illegible] & [illegible] &

[illegible] aliquando [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] luxuriâ vitiosis cibis, quos nocte, & homo [illegible] mandit, excitare illa facile, & [illegible] quæ per [illegible] quotidiana accidere solent. Hoc [illegible] sanctus Augustinus *ad Simplicianum* [illegible] *ut ea quæ* [illegible] *non consentiendo, sed* [illegible] *patiendo, & quasi* [illegible] *reluctando, & gemendo, & ingemiscendo, quantum valebat, excutiebat.* Et Hieronymus *ad Eustochium*: *Ego, inquit, cum in heremo habitarem, & in illa vastissima solitudine, quæ exustos Solis ardore monachis horridam sibi facit habitationem, cogitationibus tamen cogitationes succedebant, & desiderium pene virginis, carnis æstus, & ad libidinem prompta ætas, cum frigida membra, & quasi ad sacrificium Deo mortua, sola cogitatione vincebat. Quotidie lacrymæ, quotidie gemitus, & si quando importunus sanguis, & stimulis carnis furens, ad delectationes meretricias animum cogitantem retorquebat, &c.* Et Augustinus *ad Simplicianum*: *Cum ad Dominum Deum meum clamabam, ut mihi daret, & præciperet quod volebam, nolebat fallax in me luxuria, & vanitates amicæ, & irrisiones amicæ, & cætera hujusmodi, quæ ad illecebras mortuorum membrorum, quæ super terram sunt, pendent, & trahunt.* O quantas ibi carnis tentationes, & [illegible] Satanæ Dalilæ! O quot victurus infestabat Philistæus ille, [illegible] aggredientes in somnis, quæ vigilantem

Exod. 3. & 7. & 8. & 9. & 10.

1 Reg. 16. 17. 18.

actu illicitâ, & turpi quotannis semina libidinis ejiciunt, quæ pollutos somnios & erectiones in somno, pollutionem, fructum profectum ipsius peccati sæpè in ipso somno percipiunt dæmones, quod in vigilia præcedente. Non curatis pollutionis somnialis radices auferendum, nisi effectus sæpè ejus, quæ Spiritum ipsum exhibent; & contra carnis tentationem roborandum quòd ante ipsum somnum, culpabilem valdè occasionem caveamus ab ea, quæ in somno geruntur. Quæ ea cautela contra eos defendere debeat, illius nimirum docet, quantùm in se est, occasiones cuncta fugiendi, illicitos amplexus, & motus abscindendo illecebras inimicas in cena, lecto, & colloquijs, quibus tales occasiones admisceantur: ejusdem verò mundissimi in cogitationibus, cùm vadit cubitum, & surgit quod somnio sorte eximat, talem habeat materiam. Nominatim verò numen ejus reverentiæ Dei, & Angelorum ejus custodum eum faciat cautum, qui circa eius custodiam vigilabunt, qui non potest non dormire, cùm lectulo, dicet Angelo tuo Custodi: Angele Sancte, quem ædificio Dæmon, medium ne ire, vigilat in meâ perniciem, & tu quoque vigila, quæso, in meum commodum: quidem non minus tibi curæ est bonum meum, quàm illi incommodum meum: cùm ego non possim nunc vigilare, vt me ab eo defendam tu, quæso, pro me vigila, vt ab eius insidijs me defendas. Sed nominatim & præcipuè consideret ille Dominus, de quo dixit Dauid: *Non dormitabit neque dormiet qui custodit Israël.* Ps. 120. 4. Interdiu fueris, sicut Israël vigilans, & contemplans Deum præsentem videntem, ipse vigilabit pro te de nocte, ac defendet te ab illusionibus & *phantasmatibus nocturnis*, & à *negotio* quod *perambulat in tenebris*, propterea enim dixit sponsus: *Ego dormio, & cor meum vigilat*: hoc est Deus qui amor est cordis mei, & vita mea, vigilat pro me, & attendit precibus meis ac desiderijs animæ meæ, ego dormio. Denique semper & ubique memor esto Virginis illius vigilantis, quæ vidit Jeremias quæ est ipsa diuinitas, nusquam dormiens, & semper vigilans ac contemplans quidquid facias: vt ad præmium valeat, vel supplicium pro meritis operum. Ac propterea Aaron ejus de plangibant virgæ quæ arefacta, nequè in summitate florente: vt significarent, Deum omnia videre oculis valde acutis: nunquam quæ pubescunt, lætitiæ & rectitudinis virgas nos solum in his, quæ exterius apparent; sed hæc revera sunt. Nihil siquidem etiam occultissimum, eius oculos effugit vigilantes semper, vt opere impleat, quæ corruptæ Sanctis promisit, & minatus est luxuriantibus. Quemadmodum postquam Jeremias virgam illam vidit, illius quoque videre quæ arefacta lasciui moralis luxuriem significabat, contra quam severa diuinæ lætitiæ punitio dirigebatur. Habeas itaque semper in tua memoria hanc virgam vigilantem, vt faciat te semper vigilare in discernendis occultis astutijs Dæmonis & carnis tuæ; & pugnare contra eas modis supra positis.

Ex

Ludolphus Carthusianus perfectionem, ad quam potest Castitas in hac vita pertransire. Quod breviter explicuit Castitatis hostes, esse superbiam, quæ in gratiarum actionem ipsa tam demum alios humiliat, quo perfectiorem illarum fructum percepisse videtur, vt talis in vestitu sit modesta, qualis esse debet; talis in lecto, qualis in oratione; talis in famine, qualis in vigiliis; talis in risu, qualis in sermone circumspecta. Postremò, ne quis in tali sorte securus spiritu, qualis videri possit homo ex hoc mundo recedens, aliquid inevitabile illi occulte deprehendat, quod de humanis spiritibus vere effectus sit dicere cum Propheta potuit: *In me ira tua transiit, & terrores tui conturbauerunt me.* Quis igitur peccatis suis ita diffidit, qui non sæpe in die clamet ad Deum, & in noctibus lectum suum lachrymis rigat? Quis non videat illis se in die clamare, & in noctibus lectum rigare? Quid agatur in tentatione; & quibus nocturnæ illusionis spectris vexetur? Quæ ergo tanta vis est, quæ tam diuturnum, tam graue bellum, tam horribilem, tam periculosum, tam dirum, tam funestum, tam denique atrocem hostem, ad quem penitus Castitas in hac vita pertransire non possit? Quod breviter explicuit Castitatis hostes, esse superbiam, quæ in gratiarum actionem ipsa tam demum alios humiliat, quo perfectiorem illarum fructum percepisse videtur, vt talis in vestitu sit modesta, qualis esse debet; talis in lecto, qualis in oratione; talis in risu, qualis in vigiliis; tal

vt liberi filii hominum, quales sunt pulchræ, assignent filiis in præmio. Vocat autem filios Dei (vt aiunt SS. Athanasius & Augustinus) successores Seth, qui & Sapientiâ & sanctitate tunc præcellebant: ac propterea timebantur esse magis cari, & creatori suo grati: & tamen cum cœperunt sibi habere, fuerunt multo peiores; & prauis suis exemplis infecerunt successores Cain: & ita magis corruperunt mundum, & horrendam diluuij supplicium accelerarunt. Aliqui Doctores dixerunt: malos Angelos siue Dæmones hîc appellari *filios hominum*, eosq; induisse hominum corpora, vt possent cum fœminis coniungi: sicut etiam fœminarum corpora induunt, vt se viris coniungant. Non quod illi sentiant sensuum voluptates, quarum sunt incapaces: sed quod sint prauæ spiritus: sed quod delectentur perditione virorum simul & mulierum, quos decipiunt ac deprauant huiusmodi voluptatibus. Sed quamuis hoc interdum eueniat, hoc tamen non videtur, quòd luxuriæ peccatum sit vt plurimum: si quidem ipsi dæmones non adhibent artificia, vt homines ad eam prouocent: sed non loquitur de eis Scriptura diuina; neque opus erat vt dæmones corpora induant & fœminas perhorrescant, ad huiusmodi fraudes excogitandas tantam peruersæ carnis inclinationem, dæmonum simpliciter officio; & filiæ hominum sunt quasi dæmones, ad filios Dei detrahendos: & filios Dei vrgentes, ac deprauandos à filijs hominum, qui ergo ipsi sunt reuera dæmones, conuertunt Sathanæ inuisibiliter maledictis sub suggestionibus, vt & filij & filiæ Dei ex præcelsa dignitate, quam habebant, ruant; & puritatem amittant, quam profitentur.

Matth. 25. 1.

Athanas. in epist. ad Solit. vitæ pœnit. Aug. lib. 15. de Ciu. Dei cap. 23.

2. Pet. 2. Iud. 6. Genes. 6.

§. 5.

MOdus & ratio, qua in has miserias deuimus, explicari potest tremenda illa similitudine, quam Deus proposuit Prophetæ Ieremiæ, dicens ei: *Vade, & comparabis lumbare, & non inuoluam illud super lumbos tuos, & in aquam non intromittas illud. & cum id Propheta fecisset, iussit Deus secundò, vt tolleret lumbare, & iret ad Euphratem, & absconderet illud ibi in foramine petræ. quod etiam Propheta præstitit, & post dierum plurimum dixit Dominus ei iterùm, vt tolleret lumbare, & iret ad Euphratem, & tolleret inde lumbare, quod ibi absconderat, quod cum fecisset Propheta, & cœpisset putrescere lumbare ita, vt nullius vsui aptum esset. Et tunc Dominus cœpit suam Paraboläm explicare dicens: lumbare illud Israel & Ierusalem, qui quamuis ex ipso radicitus pullulet & crauibus magna tamen ex misericordia eligit, vt eius esset possessio, & ad hoc amore ipsi coniungeretur. Sicut enim inquit, adhæret lumbare ad lumbos viri, sic applicauimus mihi omnem domum Israel & omnem domum Iuda vt essent mihi in populum & in nomen & in laudem, & in gloriam. Sed multò amplius (quia S. Hieronymo interpretante) isti peruersi Israelitæ Christi Domini lumbare, siue vinculum, eò quòd ipsi adhærent per internam*

Luc. 12. 4.

charita-

Cap. 6. Corpus

[illegible] Professo ac vitam perfectæ Castitatis, quam in fœdere sumpsit
[illegible] Deo vovet, qui Christum Dominum ad se imitandum exemplar
[illegible] Nisi illius se præsidio munit & ornatu, divinam gratiam tanto ardentius
[illegible] Salvatoris ubertatem, vitæ sanctæ valde splendidum, puram Castitatem
[illegible] & rationem, tanto gloriosius bonorum, quod gloriatur benignissimæ matris Ecclesiæ
[illegible] laborem, invocationem & adjumentum, sine cingulo adhærere, quem
[illegible] præstare; præstare habet, curam gerit. Sed
[illegible] compugnat: primus ille corpus suum Jesum Christum de regulis Habitus
[illegible] & mundum tenebrosum vitandum amorem, quo populo Christiano
[illegible] quinque, & virginitatis ac Evangelicæ Castitatis cultores nullis ex
[illegible] & in medio cordis sui non quidem ignem
[illegible] & inanitatem humanæ & quæ pereunt, qui sed sanctæ nocerent, vanique
[illegible] sed potius ad veros, quam cum Christo
[illegible] habeat, nisi primum ipse primum deserens, nec
[illegible] & quæ in pectore
[illegible] Venam, quorum discedit, & vbi tandem sistunt,
[illegible] & Thalamos, quam habebant? Tam hæc sine cingulum lineum
[illegible] videre? Nam primum ubi sibi præcinctum corpus Pro-
[illegible] dilatat, & in manicas retrahit; & postea ad Euphratem
[illegible] vbi illud abscondit. Sic separantur denique cæteris abscedit, ubi
[illegible] vitæ. Eadem igitur gradibus cadis hujus, quo Christus
D.N. ut præcinctus, ut per votum Castitatis adhæsit. Et quo ille ferventior erat,
[illegible] Sed ubi incipit tepescere, ibi incipit hæsitare. & hic pri-
[illegible] mum cæpit a Thalamis in mota peccata venialia, & tepidi-
[illegible] Christi & ubi perfectius, qui pereuntur. Et hi defectus
[illegible] & aliquid remittunt de illa
[illegible] habebant. Et quemadmodum cingulo
[illegible] & ubi non possint omnes hujus

culpas,

Cap. 6. Corpus

CAP. THEOL. CANON. 6.

culpæ quæ ex inadvertentia, aut passione mobili præcedente, exiliare: possunt tamen ad meritò debent eas ponere, & advertentiam admittere. Quod
2. si in hac re negligentes, facilè incidemus in secundam miseriam culpæ lethalis, quæ gratiam omnino destruit. Omnino solutæ tamen illud, ut separatas ipsis Christi præsentiæ. Quamvis enim non omnino deliret & lethaliter Christiana homo in religione, nec ipsam fidem & votum Continentiæ: Deliret tamen Charitatem, animamque separat à vinculo
Apoc. 3. 15 & amicitia quam cum Deo sic habebat. Nam (vrait Apollo) non possunt simul esse duæ, quod quis sit & non sit, & simul cum Spiritu sancto Christus & spiritualem vitam adeo turpem amplectitur, tantum dissolutis spiritualem adeò gloriosam; & negligens se reddit gratiarum & sacrorum, quæ à divina misericordia accipere solebat. Ad cuius confirmationem refert S. Gregorius, quòd cum Rex Vvandalorum Arianus iussisset abscindi linguas septem Episcopis Catholicis, eò quòd non consentirent ipsius erroribus: illi tamen etiam sine lingua mirabiliter loquebantur optimè. Et cum post aliquot annos vna eorum liberetur in peccatum inhonestum; statim privatus est illa gratia loquendi sine lingua. Peccatum enim adeò turpe hominis, cui Deus adeò benignè fauebat, statim debuit meritò in faciem ipsam prodire, vt suæ miseriam agnoscens, per pœnitentiam resurgeret. Eius enim generis est hoc vitium, vt nisi sequenti pœnitentia intercipiatur, multa alia sui generis post se trahat; & miser peccator lassatis habenis currat ad flumen Euphratem, & satisfacit sibi quasi sordidarum
Ezech. 23. 17 sordium voluptatum, quemadmodum ipsi gentiles suum. Hæc fuit miseria Filij prodigi, qui, dum esset in magno honore in domo patris, cum desi-
Luc. 15. 13 sceret, abijt in regionem longinquam, vbi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriosè. & tandem incepit egere, & magis ipsum rodere, vt optaret pascere porcos, turpes scilicet sibi sensus voluptatibus simillimos: quin tam miserabilis erat status, vt non posset saturari, nec vllus erat, qui illi daret, vnde saturaretur. Tanta tamen est divina misericordia, vt non desinat hunc ad peccatorum curandum, vt pœnitentiam agant, & suarum turpitudinum sordes contegant, quemadmodum pullum & vere mutum filium hunc prodigum. Ecce Spiritus sanctus ecclesiæ Pontifici verba dicentes: Si quod absit anima mea
Ps. 7. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45.

non peccatorum, &c. quæ à filiabus viros suorum voluptatum, &c. ...
...ta Dei Ozeæ *fornicatio & vxor fornicationum* sufferunt vel permittit Deus, vel ...
...dicit *in quæstionem* venire: vt scilicet *abjiciatur lenocinium* ...
...furtis aliquis infidus in quo tandiu maneat, donec compunctus, & mala sua ...
...agnoscat: vt habet Dionysius de libertate animæ se tuto dedam, & recedat ...
...in infidum, turpemque vinculum: nec enim dubium est, quin sæpe Deus ...
...lorum, *fornicationes ejiciat de conspectu suo*, & in quem miserè ...
...fallit hinc *inde exterminet de terra*: Deus enim iram sibi ulciscitur, permit-
...tens, cum in exitium eorum, tum in miseriæ incrementa, & corruptelam ...
...cum sibi carnalitatis, & sensualitatis, honorum & bonam opinio-
...nem auferentibus, vt quasi impossibile illis sit, ad priora exercitia & ...
...meliora redire. Hinc etiam dixit Propheta Iod verbis illis: *Non reputavit ...
...fortitudo fortes*, qui quasi carbones ignis, alii homines: qui cum ...
...essent, inquit David, in medio sortium tanquam lumbare ipsius Dei, *reputati ...
...sunt* in filios mortis, *inextinguibiles*: & computruerunt in stercore suo ...
...rum vocabulum, & non fuit nomen eorum. Idem deflet Jeremias cum dicit: p...
...*Qui nutriebantur voluptuose, amplexati sunt stercora*: & quæ nitebantur tanquam infantes in cu-
...na, *negligentiam fortes*: amittentes nobilitatem & ingenuitatem, quam ...
...habebant, & communem lac delicium spiritualium in sterora sensua-
...lium: & vicem illarum immundarum labiorum fœtidos: nec inde prodesse ad ...
...salutarem laborem in re aliqua vidit. Et paulò inferiùs deplorat casum ...
...Nazareorum, (quorum candorem & pulchritudinem suprà retulimus) di-
...cens de illis: *Fuligo facta est super carbones facies eorum*. Et propter miseram prophe-
...tiam eos comparat carbonibus, qui primum fuerunt pruna splendentes ...
...igne Spiritus sancti in illis aliquando projecta, & terra cooperti, pulchram aliquo ...
...tempore speciem habuerunt, sunt carbones nigri ac turpes, inficientes & ...
...maculantes omnia à quibus tanguntur. Spirituales enim hi Nazarei, qui pri-
...mo fuerunt, & mundissimè heroicis splendebant, eò usque de-
...generant, vt nigredine, multum sibi de sua pulchritudine complacentes, ...
...Quia in peccatis suis præsumpserunt à Deo deseri, incidentes in pravi-
...dam carnalitatis sensum, in quasi fœtidam nigredinem tanquam carbones con-
...tracturi, prædictis exemplis omnia inficientes, & cum ipsi agentes ...
...infectibene, se maculabant. Et ea solum propriam colorem amittunt, non ...
...*sunt ingressi plateam Ephesiorum*, quòd dixit illi callitatis pulchritudine ...
...& ornatu, tanquam collectum de nubibus ita, ut in suis mundiciis gaudentque ...
...valde cum Ephesiorum per angelicam perfectionem feminam, sunque tam ...
...mundi Euangelici conservantes: sed postquam ad vulgares temperiem per ...
...vos conditionis plateas, relictam sibi sua sua, sicut reliqui peccatores, ...
...valde impudi, à propheta propterea hæc non sunt cognita in platea: quia ...
...nihil horum illi intra Ephesiorum fines diffidunt. Quemadmodum margarita aliqua

precipola facilè digredi: sunt carbunculi quæ tamen si etiam in ejusmodi membris generentur, quia tamen inter reliquos carbones digniores & præstantiores sunt, ita horridi & deformes; etiã à Deo sunt aridi, vt adhærente cuti, ossa tantum ossibus, tota carne consumpta: amiserunt enim omnem nutrimentum, & solitam dealbationem; & arserunt, & facti sunt quasi lignum, hoc est, valdè inepti ad ea, quæ sunt Dei, & ad bonum proximorum, atque si nunquam de rebus humanis egissent.

§. 2.

1. Neque est hæc vltima miseria: sunt supremæ & maximæ ad quas peruenire possunt omnes huius vitæ miseriæ, est tremenda Dei disertio, permittentis illos abire secundum sua desideria: donec in eis moriantur. hoc fuit S. Gregorij, *Deum aliquando homines in sua desideria permittere*, hoc est, carnales homines in sceleris luxuriæ etiam finire. nam interdum obtenuntur, in ipsis flexibilis amplexibus, quod altè delevertur, & tanti in sua vita fecerunt, mortem obijsse, & ex lecto libidinis ad infernũ descendisse. Hæc illa miseria est, quã Ecclesiasticus extollit, quam ait *Vitã & mortem apposuisse faciem suam sapientis, & vtrumque præelegisse*. Et qui *elegit se fornicarijs mulieribus* erit in quã *pœnitentia & veram hæreditabit illã, & habitabit in exemplũ malum, & infame de carne vitiorum*. Hæc sensus illi quod qui fecerunt sapientes & prudentes, & excelsum locum in Ecclesia, & in cõspectu Dei habuerunt: si cõiungantur fornicarijs mulieribus, & inebrientur vino torpẽtis suæ voluptatis, eò deueniet, vt apostatent à Deo, detestando eius amorẽ & seruitiũ. Adeoq; horum miseria interdum crescit, vt quemadmodum lineum illud lumbare portatum fuit ex terra promissionis ad Assyrios, vbi omnino cõputruit: ita illi tanquã Apostatæ recedunt à religione, quã professi erãt, & redeunt ad sæculum; & quo horribilius est ab ipsa Catholica fide & Ecclesia sancta recedũt, ac transeunt ad partes & factiones hæreticorũ, vt turpibus suis facultatibus liberiùs potiantur. Illi *putrida & vermes* sunt eorum lumbare: misera, nimirũ entia patrocinantur suis vitijs, & miserantur ab hæreditate Verorũ, illi qui pugnant, & torquẽtur simul & ipsa infelix caro pœnã luit suarum voluptatum, morbo infecta fœtido, quo putrescunt & cõsumuntur eius ossa, & replentur vermibus, eius viscera vorant: & sic disponente Deo, vt violẽta aliqua, & horrenda morte ante tempus moriatur, vt sit in exemplũ malum, & inusitatum, vt alij cautiores sint; & æterna hominum sæpè egregiorum à Sanctorum damnatorum metum alijs incutiat, no audeant illos imitari. Caueat (ait S. Ber.) qui potest cum Dauide dicere ab mihi *adhærere Deo bonum est*. ne ei ex sua negligentia & securitate eueniat, vt dissoluatur & separetur à Deo sux qui permittat, eum transferri ad flumen Euphratẽ, & potestatem lo mictendi & ipsi debuit se abscondere in foraminibus petræ firmissimæ, quæ Christus est: abscõdens & sepelia-

a Exod. 29.

b Psal. 118.

figi sunt in tentatiuum cum ore & potestate patris, radicis amaritudinis & erroris haereticorum, & fornicatoris & in eam certitudinem potestatis, vt non possum ultra agere, vt iter à pijs Domini coniungar, nec in mis dextro vlla esse possit. Haec S. Hieron. ad eundem locum. Quia igitur spiritus diuinus aliquã- do deguit in nobis, & habitauit tabernaculum suum, quod fecit in Deo, contemptum eius magnitudine, & in nobis pulcra figura habitationis defecerunt, nec nũ relaxant, dicit vias quarum & iudicia ipsius manent, nisi ad se ipsum redeant, vt iam desinamus ei praebere fornicationis locum, in qua adhuc impatienter, vt vbi esse non possimus. *Sic pauperiem fuge* (air Dominus) *superbiam vita, & superbiã tranſade malitiã. Superbia enim* quæ radix peccatorũ est, ignominiosa pa- ſſio penitus euellatur, vt odio habeant suas naues, nec facinus eius perci- piãt. Idem ostendit Scriptura diuina rebellem horrenda aliqua supplicia in- fligendo peccatores, ad alios continendos & deterrendos: *Et ingressus* (ait Deus) *Samuelem Saul in Galgalam, ait ad eum: Ecce unxerunt me Dominus in regem super populum suum Israel, quod quia nequiuit audire, tu vade, & interfice eum.* fuit autem illud, infelix mors Sacerdotum filiorum Heli Ophni & Phinees, quae perpetrabant opera nefaria, quae *ejus* audiebat ab omni- bus, quae peccabant cum mulieribus, quae *ejus* audiebat ad ostium ta- bernaculi. permisit enim Deus, arcam testamenti tanquam captiuam trans- ferri ad Philistaeos, vt eam videret in manibus Sacerdotum adeò sacrilegũ. Et quamuis Deus in antiqua lege, Sacerdoti permitteret habere vxorem, tamen tantum horrorem carnalitatis ostendebat, vt lege constituerit: *Filia Sacerdotis si deprehensa fuerit in stupro, flamma exuretur, quia nomen Patris sui violauit.* Quam igitur poenam promeretur illa, quae cùm esset filia Dei, & vere Christi consecrata, huiusmodi culpã contra filii Patris nomen violaret? Ego & fœtus abortantur flammis Sodomæ ad eam puniendam, Sed videamus quam poenam sumpserit Deus de Hebraeis cum mulieribus Madianitidis fornicantibus. Non enim contentus, quod viginti quatuor mil- lia de plebe expulisset, iubet Moysen *suspendi primos populi, & fi- gendos eos contra Solem in patibulis: & cum quidam ex filiis Israel introisset ad fœ- minam Madianitidem, videntibus Moyse & omni turbae filiorum Israel,* inspirauit Deus Phinees filium Eleazari Sacerdotis, vt *arrepta pugione ingrederetur post virum Israel penetraretque simul amborum secretiora membra, & perfoderet vterque pectinum malum eorum, statim* ceciderunt viginti quatuor millia hominum, quam vt reliqui alij detestando eorum exemplo perirent. Praeter vetus & exemplares punitiones N. Testamentis, Prophetae Dathan, & alterius, quae in praecedentibus capitibus iam re- tulimus. Vnum tantum exemplum Ruben, qui fuit primogenitus Patriarchae Iacob, vnum tantum delictum patris eius, in minimè mortis, tremenda quidem & illi data poenitentiae, dicens: *Ruben primogenitus meus, qui esse de- bebas initium gaudij mei, & honor domus meae, prior in dono & maior in imperio. Et propterea omnibus tuis fratribus praeteritis benedixi Sed quia effusus es sicut aqua, pernicieris, ne aliquo fruendo à carnali vsu*

1 Cor. 11.

4 Deut. 13.

4 Reg. 10.

1 Reg. 2.

Luc. 22.

Gen. 49.

Prou. 11. 31. si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator? Et quia vtique misericordia Dei in terra est, nec ea penitus exsortes fratres, quæ inter fratres hæreditabatur, nec familia tua crediti, & propagabitur filius tuus illorum, quæ ecclesiis cæteris patrantur, & mercedis fraternæ. Quæ poena, vt ei esset magis ignominiosa, tranſtulit pater eius priuilegia & ipse negotia ad cultum fidei, omnium terrenorum; & qui ob insignem calliditatem meritus est nomen Astutus, & fastidiosus suos fratres: & ut eò celerius proficeret, vt sue ille caput Ecclesiam relinqueret in Iudæa propter eius patrem ea appellauit [illum autem Iudæi Iesum nazarenum, quasi dicat, semper erubescit, vt eum mundus intelligat, quod Deus maledictus humiliet & perdat luxuriosos, quamuis sedem suam habeant inter stellas, eos inde deturbet, & abijciat vipeream ad abyssum, spoliatos eos gratijs & priuilegijs, quæ prius cum essent ita vt nunquam crederent, nec profitentur, neque honorem veræ obseruant. Liquidem ipse effundi voluerunt sicut aqua, & immergi in profundum luxuriæ suæ. Qui tamen contrà meritur cultor humilis, erigens eum de puluere terræ, vt collocet eum principibus Ecclesiæ suæ.

Sed quoniam in hac vita existimat nemo remissionem sanctam accidere, & veram facit pœnitentiam: nemo debet fiduciam habere, etiam si videat se tanquam iustum esse solum, & sicut lumbare, quod diu fuit sepultum, computruisse. Nam qui filium prodigum impedit admittere, & ipsum recipiet iterùm in domum suam, & lumbaris putridi damnum reparabit, vt possit aptissimum vtilitati robur. Quando enim per semel terminum decem Virgines dormierunt in vanum sum, & reclusa sit ea, deceptæ eam vehementer rogabant aperiri sibi: [Domine aperi nobis, dicit Dominus, & ego respondi illis: Nescio vos, quia non præcingebar. Maior est misericordia mea, quàm tua miseria, plus ego dimittere possum, quàm tu peccare: delicta tua peccata; pete confidenter enim veniam, & ego præstabo tibi securitatem, sicut in die Ascensionis, & die festo, in quo Israelitis, & Ruben super petram primam pedes tuos, & dirigam gressus tuos in semitis rectis, & manifestabo tibi viam vitæ tuæ, vt glorietur, tuam miserationem videant lætentur & exultent, & dissipare gloriare in misericordia mea magna. Exeas igitur mi frater, ex fossa illa execranda, in qua lateas, computrescens in tuis carnalibus desideriis, quibus te abscondere, prægredere (vt ait Hieronymus) in petram & absconderis in fissura petræ, & vt Deus tuus dixit Ioseph, qui fratres patres, & in cauernâ quasi ingredi (vt ait S. Hier.) per meditationem vulnera Christi crucifixi, & in corde tuo ruminare tanquam gemens columba dolores Saluatoris, & præterita tua peccatorum, quæ illorum fuerunt tibi causa, hæc enim petra est vulnerum fortitudo, vt spinas evadat, quibus transfigitur ingredi per considerationem sepulchri, tibi, cui mortuus fueris, aperiendi & exuendi, & viuis

Prou. 11. 31. si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator?

Ioan. 25. 12.

Matth. 25. 11.

Cant. 2. 14.

Psal. 31. 1.

Psal. 22. 21.

Cant. 2. 14.

Isai. 63. 11.

lam rationem, & plurimum illos horrendæ quidem primo aduentu ruinæ experimentum deuenturam illi. Sequitur absconditos gressus huic nostro meo confumptibiles, hic exuberet & confumat me totum. Iam tortores lutulentum vomitum, vt nec in eam proficiant & dicitur ex spiritu tradita miseram animam exspectantibus. Hæc vlimum abrasit Deus infelicibili in redemptionis eius vilitatem, vt ait S. Gregorius, sed ob nostrâ, vt experimentum capiamus in alterno capite, & ne consulcentes callitate, ad quam diligenter vitandam & seruandam exercitus nostros obligat.

CAPVT XII.

LAVDABILIS VERECVNDIAE AFFECTVS, *eius præstantia, & præcipui actus; & quam illa maxime necessaria, & præsertim ad castitatem tuendam.*

AD CASTITATEM cultodiam & ornamentum multum conferunt in particulari tres alia virtutes cum his quidem suis exercitijs, quorum primus valde illi sensibile & affine, est laudabilis quidam affectus, quem Sancti, verecundiam, eraßiam, vel pudorem nominant. Qui affectus (vt ait S. Thomas sequutus S. Gregorium Nyssenum, & Nemesium Damascenum) est timor quidam cultulis, ei turpitudini indecentis: & magnus quidam horror infamiæ & confusionis, quem ob suam turpitudinem & indecentiam coniunctam secum habet, quam longe & procul fugit, iuxta regulas rationis & moderationis, quam illa præscribit. Scaturigo autem huius affectus est interdum prodi externis aliquibus signis in vultu: proprie enim pallidus timoris effectus est, langueni alterato & spiritus vitales, qui corpori adferunt calorem & calidum illis non semper eodem modo, vt idem Angelicus Doctor dicit. Timore enim mortis rei cum terribilium trahit sanguinem ad interiora, & vultum ipsum reliquo decore orbat, & quasi exanimem facit: autem verecundia vultum accendit, roborat & reddit, & quodammodo depingit pro ruborum colorum cohortibus. Quamobrem Spiritus Sanctus in Canticis ait: *ostende faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Quamuis addit: *aliquando etiam pudor est peccatum*, ad significandum; quantum exterior habet verecundiæ pulchritudo valde ei iucunda: & gratam multò tamen maior esse interiorem, quæ si bella foret. Non habet autem radicem insitam naturæ author in homine barbam duplicem finem. Tum scilicet, vt peccatum, turpitudinem ac vilitatem fugerent, vel eorum, quod sit infame & contemptibile, vt si forte aliquando in illud labentur, erubescerent: pudore propterea afficerentur, excitarentur ipsi ad cul-

piam finem ea retinendam vel eo nomine, vt eius confidentiam concipiant. Et sine ostiario, quid illa domi verecundia mea foleat vitia fugare, fed (vt ait S. Thomas) si ipsa virtus ostiaria fuerit, & quidquid speciem habet alicuius peccati, iusta Apostoli consilium, dicentis: *Abstinete vos ab omni specie mala*, aliorum vera non solum vera iudicia, sed quae talia videntur, in animum admittat & consulio-ne discutiat hominem quam velit Deus, quod in malis erat, solicite fugiens. Studet etiam Sapiens curam habere de bona fama: *Curam habe de bono nomine* (inquit) *magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni*. Non tamen hoc sententia non id intendit, vt praecipua nostra cura sit, procurare bonum nomen & famam: haec enim esset vanitas & ambitiosa humana; sed vt procuremus studiosè viuere coram Deo & hominibus: ex hoc enim sequitur bonum nomen, de illorum ore vitam turpem, quae obscurat ac deformat bonam famam. Hanc curam in se recipit nimis laudata VERECVNDIA, ex cuius excellentia hoc vulgatum sumptum ex ijs, quae de ea dicunt SS. Ambrosius & Bernardus, in quibus ea valde eminet.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.

1. Sed videtur adhuc propriè dari laudabilis huius affectus excellentia, eò quòd non solùm sit fundamentum virtutum, sed etiam earundem reparatrix. Nã (ex nostra debilitate in culpas aliquas labimur) sancta verecundia vbi nobis aperitur pœnitentiæ, vt deprecandi in dolentibus, deque ipsa oratione vim & efficacitatem, vt eam veniam à Deo impetremus, promittit, vt gratiam nobis restituat cum virtutibus illis, quas per peccata deliquerat. Pallorem (ait S. Ambrosius) etiam tanta verecundia probat, vt videri nolit lucem ad testã, quem verecundia exhibebat plus quàm Pharisæum: ideò hanc præcipuè & singulariter adijcit. Oratio enim peccatoris ob suas culpas erubescentis, quò plus habet verecundiæ, eò plus obtinet gratiæ. Neque minùs potenter & efficacè in hoc facit eadem hæc virtus, quàm in præcedentibus tantum enim aliena culpa à nobis fugatur horrorem, & quo magis per pœnitentiã delentur, nullã timet infamiã, quod S. Gregorius in Magdalena valde perpendit, dicèns: quod flere, & inter epulas non erubuit, nunc quia semetipsam graviter erubescebat intus, foris effudit, quod verecundare fortè. Quod ipsum etiã adnotauimus in multis ferè peritis pœnitentibus: qui, quòd valdè bonum putant obtupiscere suorum culparum: vt ab eis liberentur, nullã timent infamiam, quæ ex hac illis possit ex earum confessione: non solùm quæ fit occultè, sed si opus esset, etiam publicè. nullam enim infamiam maiorem inducit, quàm quod coram Deo eam promereantur.

2. Ex quo etiam alia oritur Christianæ verecundiæ præstantia: quòd tantum in delictis seipsam prodat, dũ reprehendimur de aliquibus vitijs ac defectibus, quæ in nobis notantur, manifestat enim interiorem erubescentiã animo-ribus ad gratias prodeuntibus: qui multò amplius festinum exornãt, quã corpus: tumq; reddit Deo & hominibus gratũ. Quod bene confirmat illud, quod narrat Scriptura, cũ ab Ecclesiastico non reprehenderetur ob suam culpã, dixit ei Nathan propheta: *Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris, ego autem reprehendo factum tuum*: Psalmus 50. quã reprehensione adeo timuit & verecundatus fuit, vt, teste S. Bernardo, multò plus profecerit valde, faciensq; toto ab illo: qui color adeò fuit eius deuotionis gratus, vt illarum ei laudauerit, dicèns: *Psalmus fecit penitentiam, fecit verecundiam, volo insinuare, quod quotidiano tetigit, priuri facto amisso, sola permansit gemitu ostendens pœnã, quæ ex eius absentia afflictum tulit animum, qui ob reprehensionem suæ culpæ timet absentiã, & iram Dei sibi veretur, & colloquia gratiã fecerã consolationis & pacis manifestat, quia per pœnitentiam & hac ratione pulchrius exaudita oratione diuini spiritus sibi sũmè placere probat, qui reprehenditur, reprehendat mitiorè, acquiescat verecundè, obediat modestè, & cõfiteatur humiliter, vt in alio loco explicuimus.*

3. Sed non adeo mirum est, quod verecundia culpæ ad faciẽ educat, cũ fugitus de illis defectibus reprehendatur: sed illud magis mirũ, quòd idẽ faciat, cũ laudatur ob suas virtutes. Quia nõ multũ est, quod erubescat audiens suas

cul-

Num. 11. 12. Exod. 32. 1 Reg. 25. in cantica. Psal. 3. v. 9.

culpas, quæ secum adferunt infamiam; sed magnum quid peccati sibi fit, quòd erubescat, auditis sui criminibus, quæ hanc horrore dignas. Sed ad hæc humilitas, quæ à virtunque virtutes sibi fas verecundiam debet, non facilè confunditur ob culpã, quam audit, & agnoscit; sed etiã erubescit, cùm laus audit laudem: quia timet periculũ ac damnũ, quod ex eis sibi potest prouenire. Si quæ præterea ipse non inuenit intra se rẽ aliquã propriã laude dignã, sed potius cõfitetur nam bonũ, quod in se sentit, Deo totũ tribuit; sibi autẽ soli, quòd est malũ. Ac propterea in eodẽ libro Canticorũ, vt ẽpriùs dicebamus, cũ Sponsa laudaret Sponsam, inter alias eius laudes hanc insecit: *Sicut fragmen malorũ punicorũ ita genæ tuæ absque eo, quod introrsùs latet.* vult significare, Sponsam nõ offendere verecundiam externã, quòd interiùs, & in corde vacua esset verecundiam potiùs plenam esse, sicut malum punicum plenum est granis cum stupendo ordine & pulchritudine: sed quod omnes exteriores familiaritate interna, & verecundia externa eas conseruaret. Eum in modum quo Rachel cum suas laudes à Deo audiit, *decidit infantium sinum*, dicente Scripturã hoc, vt intelligamus gratiam ante oculos suos, quã erubescebat, quòd laudaretur, nihil in se dignum laude agnoscens.

Ex quo etiam fit, vt humilis verecundia **veretur** virtutes suas in publicũ producere, acceptare dignitates, & videre se in occasionibus auctoritatis & amplitudinis alicuius cõstitutam. Quamuis quò illa magis laboret suum malũ punicum, pulcherrima virtutũ & gratiarũ suarum grana occultare, ò Deus magis illa manifestat. Scidit nõ dixit, esse similẽ integro malo punico, sed festo quod parẽ aliquam ostendit eius, quod intus habet. Tales fuerunt *Moyses* & *Hieremias*, quos cùm Deus elegisset ad gubernandum populum Israël, diuinumq; ipsius verbum ei prædicandum; se humiliter excusabant erubescentes sanctio quodam timore aggrediendi ea opera, ad quæ facile, quamuis diuina gratia ea poterant bene præstare. Sed hi cùm ipse illorum timore ad tanta officia & dignitates, quæ erant eos efficio & munere, quod illis Deus imponebat.

Et verisimile summam huius virtutis præstantiam referens, tam (ait S. Ambrosius) peperisse Virginem Sacratissimam cum summa congruentia præcentrum fuisse Supremum matris Dei dotatum, quem illi Angelus nunciabat. In cuius præsentia sancta quidam pauor turbare est, videns propè se solam virum quendam tantæ elegantiæ & pulchritudinis. Quæ cùm humilis esset, ob pudorem tamen virginalem nec respuendum duxit Salutem, nec aliquod responsum dedit: Deum esse fuit, cum interrogare, quem admodo mater Dei posset, cùm promiserit se manentem semper virginem. Quã ob rem eminentissime potuit Spiritus Sanctus de ea dicere, quod *magna essent* (sua) *fragmen malorũ punicorũ absque eo quod introrsùs latet*: sui enim lapsu & virginalis eius verecundiæ plena vita ad te magis prodigiosa fuit inte-

5. Cant. 4. 3.

h Rab. 2. Rab. Rab. super Cant. c. 40.

5.

i Ambr. lib. de Virg. c. 4.

6.

ctar virtutum omatum plenitudinem q̃ tu promeruit ab ipso Angelo vocata plena gratiæ tua infundam, tam intus *malgama* ita plenam esse egregiis illis gratis, vt nihil intra eam esset vacuũ, sed vnumquemq; plenitudinẽ haberet, quam suprema dignitas, ad quam Deus eã elegerat, postulabat; quæ plenitudines splendores humilitatis, modestiæ, verecundiæ, & cæterarũ prodibant.

§. 2.

Sed lacundum erit audire quæ de hac virtute dicit S. Bernardus, quasi compendio referens quæ hactenus diximus, circa illa verba *Sponsæ vultis ea* *Cantica* *cap. 2.*
latitiæ per vultus quæ est pars diligi animæ vera admixta, inquit, *Sponsa verecundiam: quæ melius an quicquam gratius adoriri in moribus hominum queat? Hanc primũ omnium libet quodammodo in moribus fucus est quasi speciosum quendam florem decerpere fuco, nostrisq; apponere adolescentibus. Non quia non sit & in provectioris ætate omni studio retinenda; quæ est certe omnibus omnes ætatum: sed quæ remotæ gratia verecundiæ in tenerioris ætate amplius pulchriusq; emicat. Quid amabilius verecundo adolescente? quam pulchra hæc, & quam splendida gemma morum in vita & vultu adolescentis? quam vera & minimè dubia bonæ mentis fides, bonæ indolis index? Virga disciplinæ est illi, quæ petendis affectibus imminens, lubricæ ætatis motum adimit; leges coercent, comprimit insolentiæ pœna soror continentiæ est. Nullum equè manifestum indicium castæ & simplicitatis & ideo etiam cordis innocentiæ. Lampas est pudicæ mentis ingenium compositi in ea corporis vel indecorum reliderè attendere, quod nõ illa allicio prodat. Ita expositis malorum fomitibus propugnatrix puritatis innatæ specialis gloria conscientiæ & famæ custos, vitæ decus, virtutis fides, virtutum primitiæ, naturæ lumen & in gratiosis humanis Radius Spiritus gratiarum, quem fortè inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris illinc afferre vultui solet? Vsque adeõ genuinum enim lumen verecundia elicit & qui male agere non verentur videri tamen verecundentur, dicente Domino ad Deum, *qui male agit odit lucem*. Sed & qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt: opera nihilominus tenebrarum & opera lucis, tenebris occultantes. Inest tamen, quãdam occulta deformitas, cui verecundia bonum os habere, sed prodere erubescit: Sponsa verecundia cor ipsum opertum sol exspuit, sed propellit. Illa ira à die Sapientia *confusio adducit peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam*. Quæ ita Sponsa verum verecundiæ quidem quia in lectulo quæsita per noctem: sed hæc verecundia bonæ gloriæ non peccatum. Quam hanc ad purificationem conscientiæ quæso ut ad sublimiorum, vt pote dicentis *Gloriamur in hac gloriatione conscientiæ nostræ: quia* *De Sanct. Ag.* *Sedet ea* *Sponsa.*
secundum testimonium conscientiæ nostræ conversati sumus in hoc mundo. Verecundia mihi, fratres, & lucis gloriam & decorem. Quis tam amicum verecundiæ crimen, quam ferretum? Portò secretũ, & nox & tabulus habet. Dum ita, inquit, erubescimus

intrare

[illegible] gratia, [illegible] ad castitatem, [illegible]
bonam orationem [illegible] fructu, fructuosos effectus. Sed dicere non dubitamus
non verecundiæ [illegible] quæ propriè vi-
tare [illegible] Patet quod ignantes & [illegible]
bus, petere [illegible] [illegible]
[illegible] Quod [illegible]
orationi, si [illegible] verecundiæ, dicebat [illegible] ipsi & [illegible]
[illegible] orationi [illegible] verecundiæ colorata [illegible]
de gratia erit, & serena ad [illegible] Deoque propterea facilius quod
petit, [illegible] Hæc omnia S. Bernardus.

Inter eius autem species principem consideratione digna est illa quæ circa verecundiæ [illegible] versatur, [illegible] multo tamen amplius pertinere ad adolescentes & Virgines, & genus omnis pœnitentiæ. Quod etiã primo docuerat S. Ambrosius, ubi eos admodũ naturæ [illegible] nec [illegible] & vitam [illegible] verecundiæ [illegible] dixit tenera, non [illegible] valdè lubrica est ad peccata [illegible] maximè opus habet freno verecundiæ, quæ luxuriã reprimit. Ac propterea [illegible] dixit idem Sapiens: verecundiã maximè eminere in personis eligendis non quod virtuti [illegible] collocemus, sed quod artifex peritus in materia aptiori melius [illegible] figuram; & natura gemmis pulchritudinem verecundia insignatis quòd maiorem [illegible] occasionem [illegible] & [illegible] castitatem [illegible] vt etiã dictum est, [illegible] de matrimonio.

Lvvenes præterea, & qui viam virtutis [illegible] ingredi habent, [illegible] in malis rebus, in quibus necesse [illegible] impingere. Vt autem [illegible] illis [illegible] verecundiæ [illegible] ea [illegible] verecundiæ [illegible] de ante tempus [illegible] & [illegible] periculo prudire; & vitiorum [illegible] & modestiæ, compositique [illegible] vt etiam totum [illegible] Christiana verecundia [illegible] & [illegible] limites contineat, ne ad [illegible]

Ex his deducitur, (vt S. Thomas perpendit) laudabile hunc affectũ, præcipuũ [illegible] habere in [illegible] qui mediocriter sunt boni, aut mediocriter mali. Hi [illegible] habent virtutis amorem, & opinionem, [illegible] cum vitijs aliquo exiguo & parua [illegible] Sed quæ [illegible] ex imbecillitate aut vehementi [illegible] vitio [illegible] succidit, [illegible] verecundia & cõfusione plenitudo admissã turpitudinẽ, nõ ob eã, quã non fit, [illegible] (vt de Sacro Doctore [illegible] quòd affectũ, nec [illegible] valde [illegible] nec [illegible] & [illegible] quæ [illegible] obstationes cõtrarias. Nã valde [illegible] in virtute [illegible] valde [illegible] turpi admittenda, ex qua cõfusio ejũ, aut [illegible] [illegible] valde [illegible]

suâ & exteriore pulchritudine sint despoliti, vt si quid admiserint, quod nō deceat, valde pudeat & erubescerent. Contra tamen valde impudici, qui-
bus nihil verecundiæ in peccato: qui non pœnitentiam gemunt, il-
lud ad vituperium, sed potius de eo gloriantur, sicut infelix Ierusalem, qui dixit
Ezech. 23. *Deseruerunt amatores meos, & illi non salvabunt me.* Quando autem peccatum
omnibus modis pœnitentia valde propè est, vt in æternum pereat. Quæ
vero pœnitentiam agere nescit, nec monita & consilia eli probant, neque le-
ges cohibent, cogitemus, quid alij de Ipsa fatentur aut loquantur potius quàm
illi, qui in ea figuram vitiosæ vitæ Dei, per hominū oculos corporales de-
pulsa verecundiam deponere & ita incidit in peccata impunitè &
Ephes. 5. c. 12. non solùm vt homo, sed etiam quasi absque aure sua, ad vocem Dei, eius ser-
uum admonentis, ita obdurans cor, vt nec signū in eo imprimant, iuxta illud
Ezechiel. dixit Dominus de populo Israel *domus Israel nescit audire te: quia nolunt*
Ezech. 3. *audire me.* & vtriusque causa est: *quia omnis domus Israel aerea fronte & dura cor-*
de. Attritā frontē habere, est nō cognitā vitiositatis verecundiā, cū male agit; nec opus
habere iudicat, vt fingatur & colore suo tegat, quæ efficit verecundia. Ita ut ea à
se abiecta, vt nec signū quidē eius reliquerit, aut sentiat quod propè est ho-
minum imprudentiū qui ob suam impudentiam peruenerūt (vt ait S. Grego-
rius) ad tantam cordis duritiē, vt nō pluris æstiment, quàm lapis, vocē reprehen-
dentis, aut manum percutientis: quæ signa sunt certa futuræ perditionis. Ita quo
Nemo, in hac vita est de sua perditione securus. appareat quàm sit noxia ac perniciosa peccati huius affectus, iacturæ quæ ei-
dem occluditur conversionis & iustificationi: speciatur verò obstinationi & impœnitentiæ: proinde merito damnationi.

§. 3. *Moderatio eiusdem affectus.*

CVM DETRIMENTA hactenus attenderimus, quæ ex verecundia defectuosa nascuntur, operæ pretium erit etiam illa inuestigare, quæ ex naturali verecundia proueniunt: si enim illa erit nimia, etiam erit vitiosa; & nihil aliud secum aperiet & consequentem deducet, quod naturæ nobis dedit ad vtilitatem, conuertetur in nostrum detrimentum. Idque in tribus præsertim euenire potest. Primò, si quando verecundia oriatur ex defectu aliquo naturali, aut vitioso, in quo nulla omnino fuerit culpa vel malitia, ita vt quis erubescat, eò quod claudus, luscus, blæsus, pauper, ignobilis, aut mechanicus, aut similem ob causam. Hæc verecundia, vt plurimum prodit defectum humilitatis, & animum superbum: ex quo oritur vt erubescat, & pudeat se-
ipsum de eo, quòd in hominum oculis sit contemptibile, quamvis in oculis Dei tam sit vitale. Quare huiusmodi verecundia de viris tantum imperfectis locum habet: nam perfecti gaudere potius solent, quòd contemnantur, & ea sint emolumenta sibi, quibus homines magis fiunt. Et ob eandem ra-
tionem imperfecti erubescunt ob culpas falsò sibi impositas; eò quòd aliquid ipsorum honori detrahat. Perfecti autem (teste Sancto Thoma) de-

2. 2. q. 146. a. 4. ad 2.

tem

tenuant hujusmodi infamiam, quibus tam parum adsit pertinaciæ: denique non multum propterea erubescant, quæ non defuturos sibi quos pudori habeant, rationem ipsam & libertatem prædicationis, quibus tamen libenter utebantur, in metum quo retinuntur adgaudendam, quod sine culpa sua in vitia patiatur.

SECUNDO, casu priori deterior est, cùm quis erubescit de actionibus virtutum, quas hujus sæculi homines contemnunt: quale est pauperibus ministrare, hilare à se alteri illatæ veniam petere, non defectus & vitia reprehendere, quæ spiritus cura & directioni sunt communia; evangelicam veritatem, & alios profiteri & prædicare, quo sit verecundiæ habere adstantes, ut ab hujusmodi operibus non retrahantur valde illos vitiosè. Cùm quâ Christus D. N. erubuerit eam illam pestilentissimam *qui me erubuerit & meos sermones hâc filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, & patris, & sanctorum angelorum.* Hoc si velut significare qui se pudere eos dicit credere ductionum meum, vt ejus sermonibus obedirent & ego in die novissimo ita me eum habeam, neque filiorum eius erubescerem, nec dignarer illum apostolus habere, sed à meo consortio & communione repellerem. Et primum (ait idem Angelicus Doctor) ex imperfectione virtutis oritur pudorem, ob cujus pravitatem, & opprobria ex operibus virtutum provenientia: Nam quo quis magis est virtuosus, eo minus curat bona hæc aut mala externa. Ad hanc autem perfectionem exhortatur nos Dominus noster per Isaiam Prophetam, dicens *noli timere opprobrium hominis, & blasphemiam eorum non metuas:* sed potius *gaudete & exultate* (ait Christus) *cùm maledixerint vobis homines, & dixerint omne malum adversùm vos mentientes propter me, gaudete in illa die, & exultate.* Quare Apostoli, qui propter quod Christus patiebatur, erubescunt apud eosdem: pulli adventum Spiritus sancti, eumque plenitudine eruditionis perfecti, non solum non erubescebant Christum confiteri, sed potius *gaudebant quòd digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Adhuc autem, ubi tantum sunt Catechumeni Sacramentum, vt hinc loquendo utamur.

TERTIO, venialis dolor quo commissa culpa retineri erubescit, timore contemptus indè subortus, cùm in mandatum Adam & Eva erubuit ob edicti servandi, ex ea ortæ quinimo causa ea fuerit, vt à cæteri erubuerint; & pœnitentiam tandem egerint. Sed de hoc casu fusiùs agemus de confessione, atque loco nunc tantùm sit hæc admonuisse humilitatis virtutis speciem, nimis hic verecundiam moderari in tribus prædictis casibus. Patrem enim humilitas erubescit culpas admittere; non vero admissas cohibet. Erubescit quidem ob se suas virtutes laudari, sed nunquam, vt easdem exercere vel interim cohibeat propter seipsam, sed ob aliam causam. Quod si causa sit culpabilis, erubescit propter eam, & studet re-

2.

a Luc. 9. 26.

3.

modestiam rationem non est, potius gaudet, quòd contemnantur mores infames, illos observando humilis, est quasi bonus hoc esse, & non absque felicitate amicorum. Nam vt S. Petrus dixit, hac ratione e[illegible] Christi passionibus idem efficitur; vt per imitationem patientiæ proprio modum, & ipsi nomini Christiani, qui gloriatur de contemptibus, in quibus culpa nō habet.

CAPVT XIII.

VIRTVTEM MODESTIAM, ORNAMENTVM ESSE ac præstantissimam Castitatis, & multiplicem esse eius præstantiam & vtilitatem tum ex damnis quæque immodestiæ.

DIscernit apud homines virtutum modestia, vt (teste S. Thoma) cōmune omnibus virtutibus nomē, & quasi proprium attributum eius quidlibet ipsa nō præcellat; sed quòd eiusmodi sit iudicium, modusq; validissimus in rebus omnibus ponat. Cuius sphæra (vt idē Angelicus Doctor ait) valdè protensa est; complectitur enim quatuor partes valdè insignes, tanquam quatuor flumina cerebris huius paradisi, Deo & hominibus adeò placentis.

PRIMA Modestiæ species est, quæ motus omnes elatos, iratos, & arrogantes Superbiæ moderatur: & hæc insignis est virtus humilitatis, quam (teste Origene) Philosophi propterea Modestiam appellarunt, quòd in rebus omnibus sese metiatur ac moderetur iuxta propriam paruitatem; elatos & inflatos reprimens spiritus, quos effrenis nostra natura producit. Ac propterea etiam ipsa Scriptura hæc eadem nomine illam vocat, & vocabulum Hebraeum, illam significans, significat propriè Modestiam.

SECVNDA species est, quæ animi lasciui desideria, ad quæ curiositas inclinat, moderatur: ne plus sapere velit, *quàm oporteat sapere. sed sapere ad sobrietatem*, vt ait Apostolus. Hæc est virtus illa, quæ vocatur studiositas, quæ studia sua metitur ac moderatur iuxta hominum capacitatem; nec limites transgreditur naturalis lumenis, & fidei, à quibus diriguntur.

TERTIA species Modestiæ est, quæ exteriores oculos corporis omnes moderatur ac gubernat iuxta qualitatem personæ, negotiorum, locorum, ac temporum: vt nihil indecens faciat, quod à recta ratione degeneret. Modestia enim & vitæ pulchritudo (vt ait S. Ambrosius) constituta est, vt quæ personæ conueniat quod ei competit, & cuique negotio proprium ornamentum. Hæc ipsa modestia extenditur etiam ad ludos & iocos, quæ necessaria sunt, ad conseruandam vitam, & perseuerandum in seriis grauibusque virtutum exercitijs, adhibita in eis mediocritatis moderatione, vt iuuare possint, non verò nocere sibi ipsi virtutis, ad quem dirigumur.

DENIQVE quarta species Modestiæ moderatur vestitum, & ornatum corpo-

corporis, ornatuque precipuè & aperuè externè præcludè do minuta'em, quæ splat vanitatem, lasciuiæ, vanitatis, aut singularitatè alqua mutat sedulò cõsulit prudentiæ: Honestati, & moribus, juxta qualitatem personæ, loci, & ætatis. Hanc in mentem, quo S. Petrus dixit vt mulieres ornarent se in castitate, honestate, & seruirent Deo spiritu quodã quieto & modesto, qui est in oculis Dei magni. Hic enim spiritus qui præditas quatuor partes amplectitur, animã replet ingentibus spiritualibus donis, luce illa Salomonis: *Fons Modestiæ mater Domini, sanctis gloria & vita.* Quibus verbis quatuor ingentia Modestiæ lumina intimantur, quæ præcipuè quidã in ea, sed in hac vita non dantur. Timor Dei salutaris, qui æternũ permanet; virtutis diuinæ, gratia, & honor in conspectu Dei, Angelorũ, & hominum; & vita beata pacifica, & quieta: eodẽ quo paulatim loco nostræ Institutum explicatum est propositum, quæ de matrimonij statu fuse dicta.

§. I.

MODESTIA in omnibus suis speciebus, cognitionem sui in duabus vltimis, quæ huius virtutis nostra ætas nouerunt, est facillima comes & soror Virginitatis & Castitatis, quæ eadem modestiæ ingenua in eo ordine, quo retuli duodecim fructus Spiritus S. ea vltimos ponit a Modestia, Continentia, Castitate Spiritus sancti, vt in his professi sint fructus Christianæ, quæ sensuales passiones reprimit; & fructus Castitatis, quæ in eo labefactas habet, inspirat fructum Modestiæ, quæ simul efficiunt animi & pulchritudo spiritualis animarũ cultarum propria; & protectio ac defensio fidei ipsius contra hostiũ impugnationes. Et quemadmodum perfecta corporis pulchritudo ex eo oritur, quòd eius partes propriã habeant pulchritudinẽ & proportionẽ cuiq; conuenientẽ & cuiuscunq; illarum turpitudinis defectus, in media est, qui corpus ipsum nõ hæc plane pulchrum ac perfectã spiritualis pulchritudo Modestiæ oritur ex eo, quòd eius corporis partes, & sensus dilectione, & vsu ipsi nobis bonitãs externis sibi inuicem modum ac finem, & sua quæq; partes prudentiæ regulas, quæ omnia tam vt oculi propriam habeant modestiam, dum aperiuntur, dum claudunt, pudicus aspectus; lingua, dũ tacet, dũ loquitur, & in modo vtilia proferendi, fugiendaq; amanter fugendi; caput, manus, brachia, & pedes suam quæq; seruare debent in omnibus corporis motibus. Eandẽ quoq; cõpositionem ac decentiã habent in vestibus, calceis, & reliquo ornatu, qui compositi corporis pars. Hanc illi præcipuè, & quæ ex illis spectant laudat species in duobus capitibus illius Canticorũ, dilecti ex parte & mea parte. Et in altero eorum ita inchoat: *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es! oculi tui columbarum absque eo, quod intrinsecus latet.* In altero habet, *Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis.* quasi dicat: ad intima, & absolutæ pulchritudinem & compositionem, quam in omnibus

nibus tam corporis partibus habet, à pedib⁹ vsq; ad caput. Pedes tam, dextri quàm sinistri cooperti, suoq; gressu quieto, grauiter, & pro cuiusq; corporis oculi tui tanquã simplicis conditione sunt, modesti, verecundi. Et quidem multũ in his omnibus exterius ornatus, multo tamẽ plus eius, quæ intrinseca bona sunt. Sub exteriore corporis modestia magni sit facẽdæ multò nõ excellit ac præstantior est interior spiritus modestia, vt superius dictum est de Angelica Salutatione. & quomodo locutio non erit, quæ secundum ordinatã rectitudinẽ interioris animæ facultatum, in omnibus cogitationibus, & affectibus? hoc n. non obtineretur, nisi perfecta virtutum omnium ordinatione. Ac propterea S. Thom. dixit, exteriorẽ modestiã præcedere exteriores hominis bonas collocutiones & compositiones, nec fine ea posse ordinari.

Modestia recte dicta, ea est, quæ prouenit ex recto ordine & proportione humorũ. Nam, quando illi bene sunt cõpositi, falsus est pudor, cuius indicia prodeũt ad ipsum faciẽ, & ex omnibus corporis affectionibus facile cognoscitur. Nihil perturbetur, vel fluctuet, vt sanitas deficiat. Cuius etiã externa indicia id produnt ita igitur quando omnes animæ passiones bene sunt mortificatæ, & virtutes præcunt cõtinentur: statim apparet, & placet exteriorum modestia earũ fructus: sed statim aliquis interior illa compositio perturbatur, apparent quoq; in figuris exterioribus. Ac propterea dixit Eccle. ex risu agnoscitur stultus, & ad incessum hominis cognoscitur sensatus, amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enarrant de illo. Nam si hæc omnia externa ordinem & rectitudinẽ habent in omni loco, occasione, & tempore tenent: optima sunt signa, quod interiora bene sint ordinata & compositi si autem hæc ipsa externa turbentur, & non recte incedant, indicium etiam sunt interioris animi perturbationis: nam *qualis est vultus talis procedit fructus, & exilia significant.*

Sed vlterius adhuc: excellens hæc virtus progrediens nõ solũ est bonorũ operũ fructus, sed etiam decoris cultus, & præcipue; nominatim verò castitatis: nam inter thoracis cõplexiones fortes, fortis, pulchri, valde splendentis, ea omni parte protegit, ne hostium ictus, & globi eam offendat. Illa pedum exequitur & *gressus*, quod *pepigit* huius cum eo *foedus*, vt se cogitet quidẽ de virginali *sepulchro* eorum *sua*, ostendẽs, se pupillã audit nuptiarũ verbis; ori adhibet *fraenum*, ne similia colloquia eo earet; & lingua fidele quidã adhibet *pedem*, vt quidquid loquatur, bene prius perpendat, & deorsum cõpositis adhibet pedibus, ne in prauis prohibitionibus incidat, neue prauos tactus extendantur. Denique ita exteriorem hominem moderatur, & mortificat: vt interiori non adferat occasionem foras effundendi, & infidendi: & ita vestitum, & corporis ornatum componit: vt sua nimietate, aut curiositate, neque gestuum, neque aspicienti detrimentum adferat. Quare Modestia est quidam pulchritudinis correctarum

solectus Deus veramque in suis sponsis coniungere sponsa solum vt ille non impingant; sed etiam, & alij liberetur, quos inferturbare audeant. Nam si pulchritudo pennotet cor eam aspicientium perfusa pulchra Modestia illud cohibet ac reprimit ne dicere audeat, aut facere aliquid, quod offendat eam, quæ tantam pulchritudinem, & Modestiam præ se fert. Vtinam hæc in Sanctissima Virgine Domina nostra cum singulari eminentia nam (vt S. Thomas & alij Doctores affirmant) illa erat pulcherrima: adeò tamen rarum eius Modestiam & contemplationem fulgentem ex pia eius animi humiles perpotarentur, & allicerentur ad Cultatem; & siquis illi habebat tentationis ipso eius aspectu concupiscibiles & compunctionem quam admodum S. Ambrosius pie perpendit, dicens: tanta erat eius gratia, vt non solum in se Virginitatem ferret; sed etiam si quos videret, integritatis insignia conferret. Et ita sublimata illa fuisse constat fe, quoties cum suo sponso colloquio agebat, eius castitas crescebat magis, & profundius in eo radicabatur: sicut illam extollere, aut illo spargere. Eandem excellentiam cum maiori adhuc excessu habuit Christus D. N. qui, cum admirabilis esset pulchritudine, adeò tamen erat singularis & præcellens eius modestia, & splendor sanctitatis, vt diuinitatis, qui diuinam eius faciem suffundebat, vt à nemine enquam mortalium concupisceretur, sed horrorem potius infunderet cunctis, ipsum aspicientibus. Quamvis autem modestiæ virtus per se ipsam homines non reficiat, (vt ait idem S. Thomas) ad rem adeo insignem & excellentem præstandam absque alio speciali dono ipsam coadiuante; eam tamen ipsi parat ad id efficacia. Ac propterea diligenter quæ magno studio procuranda.

§. II.

EXTRA quas Modestiæ excellentiæ, quibus adeò ornatum & accommodatum Cœlitum cœtui ac possessori, sequitur illa non minoris momenti, ad perfectionem nostram, & bonum proximorum.

Nam in primis, Modestia magnam affert authoritatem & opinionem ei, qui illa præditus est: & propterea diligenda, & in honore omnibus est, ac veneratione, eò quòd indicium sit egregium ipsius Virtutum. Nota illud quod Iob de se ipso dixisse fertur: *Si quando ridebam ad eos non credebant, & lucem vultus mei non terrebant.* Voluit enim significare se in tanta veneratione fuisse apud omnes, ob Modestiam & gravitatem suam; vt etiam si quando cum eis ridere, non tamen ob quid de re seria, & veneratione diminuerent, nec id lenitati alicui, sed potius prudentiæ & gravitati tribuerent aut occultis alicui mysteriis, quod ipsum allegare erant. Quod verò dicit: *lucem vultus mei non cadebat in terram*, propterea dicit quod nihil ipse vnquam faceret, propter quod non posset libere, vereque in oculos suos in cœlum attollere, aut modeste in Deum, quibus diligebat *lucem vultus* appellat ipsam virtutem modestiæ suam, & gratiam, quæ in omni loco, & tempore, & in omnibus negotiis

1.

2.

a Iob 29.
24.

negotijs, & occupationibus ita splendebat, vt nihil vnquam faceret, quod lucē illā obscuraret, aut turbaret; aut aliquo pudore vultum ipsum contegeret, quasi ipsius personā indignum. Talis fuit famosi Sacerdotis Oziæ modestia: quam diuina Scriptura *verecundam ipso, modestam mentis, & eloquio dexteram* appellat. Quamobrem adeò omnibus erat clarus, vt in eius morte etiam ipse *Rex Antiochus contristatus fuerit, & lacrymas fuderit, veretus defundi solicitudinem & verecundiam.*

a. 2. Mach. vers. 12. cap. 4. 37.

3. Hinc oritur, quod Modestia plurimum ædificet Ecclesiam, frequēq; affirit odorē per totā Ciuitatē & familiā. Ellq; quasi mutus concionator; qui (vt S. Petrus dixit) *sine verbo sanctitatem eam habentis manifestat*; & proximum fidei, & veræ religionis eam docentis, opinionem & æstimationem confundit: dæmones, peccatores conuertit; iustis spiritum & animum addit, omnesque impellit ad virtutem diligendam; Deumque à quo illa procedit, glorificandum. Nam quemadmodum Reges & Principes, cùm Deo templa aut palatia ad suam habitationem ædificantes, valdè delectantur, quod eorum frontispicia sumptuosa valde *fores*, & spectabilia, vt pulchritudine rapiant in admirationem, & ad interiora lustranda alliciant & inuitent. Ita (inquit S. Ambrosius loquens de sanctissimæ Virginis D. nostræ modestia) Virginem, & animæ cellæ ac sanctæ, quæ templa sunt viui spiritus sancti, & habitationes ac palatia in quibus habitat ipse Deus; habere debent splendida quidē ac præclara frontispicia cum diuina quadam modestia & gratia: ea, quæ mundum totum rapiat in admirationem, & quæ testimonium inæstimabilium diuitiarum, quæ interiùs recondita sunt, ferre. Ac propterea sacrarum Religionum Fundatores maximè curā fuduerunt dignissimam huiusmodi frontispicium collocare in viris domibus, quas erigebant; congregationibus scilicet suorū Religiosorum ac Religiosarum, vt seculares eos aspicientes ædificarentur & admirarentur; conijcientes ex ipso frontispicio, interni ædificij magnitudinem, & ita allicerentur, & alliceretur ad ingrediendum, & possidendum præclarum illud ædificium. Admirabile fuit in hoc genere exemplum S. Bernardi ac primorum eius Monachorū in Clarauallē, quò ingressus fuit Summus Pontifex Innocētius II. cum multis Cardinalibus, Episcopis, & alijs Galliarum Magnatibus. Et cùm Monachi (qui plures sexcenti erant) obuiam Pontifici exirent, Summam omnes grauitatem, modestiam & externam compositionem ostenderunt, ocul os omnium humo defixi, nec vagabunda curiositate circumductis, sed compositis palpebris, ipsi quidem neminem viderent, ab omnibus tamen viderentur, ipsorum abstinentia ab externa illius pompæ aspectu, quam seculares homines, & ipsi fascinati, libentissimè aspiciunt. Cumque Pontifex cæteriq; Principes tale spectaculū Religiosorū viderent, admirari ac ædificari, non poterant lacrymas continere, videntes quantum interesset inter modestiam religiosā, & ea quæ mundus magni facit. Eandem viam tenuerunt S. Dominicus, S.

In vita eius lib. 1. cap. 6.

Fran-

Fundator, & Pater noster S. Ignatius, primique huius Religionis Professores, qui quanto à decore & honestate Modestiæ studioso, vel in illis minimis fuerint quid occurrisset, quod in Clara-valle, eandem præ cæteris coluisset modestiã. Mirum est hic referre, quanti Pater noster S. Ignatius habuerit hanc sectionem siquidem speciales de ea regulas instituit, summaq; diligentia earũ promulgationẽ commendauit præ. Dominus noster (vt in eius vita refertur) indicia dedit, quàm illi meis complaceret. Et inter alia cauit, ne quis priuatim haberet; propriáq; aliquẽ habeat in suis Religionibus, vna fuit vt hac ratione obstringeret illos ad impellendos, vt rara sint Modestiæ, & Religiosa grauitas. Hic effectus ille Habitum, quo digno ferentur, æstimarentur, & discernerentur à reliquis Sacerdotibus & Scribis.

Hinc certa cuique rei Modestiæ præstantissima Christianæ Religionis, & Virginum balsama inueritate, intra id quod professio & status propriũ exigit. Nam (vt S. Thomas inquit) ad veritatem spectat, corporis motus dirigere, talem se exterius exhibendo, qualis reuera intus est; & exteriora sua cum eo, quod interior professio requirit, conformare: dicta regulam S. Augustini, qua habenda in omnibus actibus vestrimenti se, quod cuiquam offendat aspectum, sed quod vestem deceat honestatem. Nam quemadmodũ Principes & Magistri grauitatem & Modestiam seruare ad suam dignitatem pertinentem intra docti, sic Dei, & magnæ perfectionis cultores Modestiam illam colere, quam eorum dignitas exigit. Et vt S. Bernardus dixit: professionis propriæ memoria quasi Pædagogus & excitator esse debet, qui eius moderationem nos moneat, qui in omnibus suis rebus seruare debeat.

Hinc intelligit, quod Modestia etiam reddit hominẽ aptiorem ad agendum cum Deo, & ad familiaritatem illam artissimam, quam cum animabus sanctis habere solet: quemadmodum Apostolus innuit, cum postquã dixisset: *modestia vestra nota sit omnibus hominibus, subiecit: proximus enim Dominus.* Modestia enim multum confert ad cordis tranquillitatem, qua potissimum æternarum meditationi vacare, & aspirare item, *quam suauis est, vtait S. Iacobus: prima quidem pudica, deinde pacifica, & modesta:* habitaque *ex sapientia quietis & modestiæ, qui est in conspectu Dei locupletem* ad sum familiarem admittere valde delectatur Deus. Et quemadmodum templum bene purgatum & ornatum, inuitat homines ad libenter in eo manendum, & pietatis opera exercenda: ita spiritus quem *modestia ornat, ad orationem & ipse Dominum libenter ac diu cum ipso cõuersatur.* Et cum huiusmodi amicitiam contrahere aliquis vult, valẽ primis Modestiæ modũ adhibere. Ad eiusdem confirmationẽ refert S. Greg. de quadã Virgine nomine Matrona per visionẽ laudes Dei genetrix Virgo Maria aperuit cuidam pudicitiæ cultori, qui Musem quendam, sæculo valedicentem, & ad religionem confugientem, diuitijs Virginis lætissimum, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & à risu, & à iocis abhiberet, sanctæ quod inter eadem Virgines quas videret, ad

1. Cor. 7. 4.

3.

Eccles. 4. 29.

4.

Psal. 44. 3.

e Psalm. 9. 37.

f 1. Pet. 3. 4.

Lib. 4. Dialog. c. 18.

11 eius obsequium die trigesimo veniret. Quibus vltimis in omnibus ita puella mutata est, vt omnem lenitatem puellaris vitæ magna gravitate
12 detergeret omnibus, qui eam videbant, stupentibus. Revelatio verò, quam habuit de sua morte, ita ad punctum exequutioni est demandata, quemadmodum ipsa consilium secuta est, quod acceperat.

Prov. 11. 25. Lib. 13. Moral. c. 4.

DE HAC vere hac Modestia, donum est Domini nostri, de quo dicitur apud Iob, quod *fecerit venti pondus*: Hominibus enim ex se vagis, & inconstantibus pondus adhibet & gravitatem Modestia, vt eâ decentiùs & compositiùs moderantur, quæ (vt aut vt S. Gregorius interpretatur) viris contemplativis pondus tribuit, & gravitatem spiritus, vt carnis lenitatem, & mutabilitatem reprimant. Hoc autem pondus & Modestia, vt vera sit ac solida inesse debet reverenti Dei timori, cuius meminit Sapiens, cùm dixit: *Gloria Modestiæ timor Domini*; & actualis memoriæ Dei præsentiæ & assistentiæ in omni loco & tempore cuius meminit S. Apostolus, cùm dixit: *modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est*. quasi moneret, quòd Modestia debet esse publica: intentio tamen esse debet occulta. Modestia vestra omnibus hominibus debet esse conspicua: sed non propterea, vt illis; sed vt Deo placeatis; qui magis prope est, quàm illi. Quod si præsentia Regum & Principum famulos ac subditos reddit modestos: quanto est magis rationi consentaneum vt Creatoris præsentia modestos & compositos reddat creaturas? Tunc enim modestia erit continua, & perseverans, publicè, & occultè, coram aliis, & seorsim ab illis, in cella magnis, & parvis: nihil enim quod non deceat, fieri debet coram Deo, cui infinita debetur reverentia.

Gloss. Ord. in 1. Reg. 2.

Phil. 4. 5.

§. III.

Immodestia detestata.

PRÆDICTÆ Excellentiæ Modestiæ adhuc melius intelligendæ, si dissimilem reflectam Immodestiam, quæ ei adversatur, breviter ostendam. Est deformitas quædam, & morbus, aut exterior hominis habitudo, quæ ex aegritudine, & desordinatione Passionum interiori oritur animæ suæ à superbia, & vanitate, aut ira, & impatientia; aut curiositate, & levitate animi; aut à mimia hilaritate, sive excessu in gaudio, aut tristitia. Omnes enim passiones, quas aggressus facto, conatur Modestiam destruere, & foras externa signa inordinationis & perturbationis, quæ ipse habet. Et in mundo quo lepra est morbus, exteriorem carnis partem deturpans variis maculis, & vlceribus, ex corrupto intus latente humore provenientibus ita Immodestia est vitium deturpans, ac deformans corpus, eò quod talis sit spiritus, qui latet. Et quemadmodum olim habitabat Deus, *vt quasi per nebulam esset lupra habere vi-*

2. Reg. 6. 14.

vetur

mum defuisse, vt eam corporis lepram videatur sibi vsurpasse, quam Giezi corrupto fœdo habitudinis ingenio, & propter auaritiam concupiscentiæ *impressa deformitate habuerat extra. Lasciuia igitur Immodestiæ, vel immodestia animæ luxus, hoc est Modestiam, habitu & cultu, & incessu dissolutam permittens: Deo hanc fœdi indicia, vt ex eis interior lepra dignoscatur, quæ talis ardua est inspectu.* Eumetiam in modum, quo Salomon de Mulierum Apostata, qui Idolatriæ dum nec recolit, diuinis *Apostatæ mentis gradum per prauas scientiæ spiritus prædicat legatur prauas rerum habitus non bonas & mentis recipere largas frenum* [illegible] talis ille ille prædicatur. Quemadmodum narrat Iulianus Apostata de quo scribitur, quod cum Athenis fuisset, adolescentiæ, in omnibus & corporis motibus immodestus, vt videretur cum Gregorio Nazianzeno, diuerit. O quam horrendum monstrum fuit ipse futurus Reipublicæ Romanæ!

Quamobrem homines immodesti merito debent tanquam leprosi separari à Congregationibus Religiosorum, & Societate fidelium: ne illos perturbent: aut malorum exemplorum fœtore inficerent. Ita S. Ambrosius se habuit ea quæ dam clericum, qui ipsium dicto domo exeuntem comitari cœpit. Quid (ait) sibi vult Immodestia, vt inordinata sua incedendi modo, tanquam flagello quodam, meos oculos verberaret? ac propterea eò me non consecutus dimisit. Et propter eandem causam solebat alterum ad latus stare admittere, etiam magni instantia id petentem. Et de vtroque dicit, infœlicem exitum habuisse.

Nam tarpe illud, & quasi exitium frontispicium satis magnum erat indicium perturbationis interni fœditatis animæ; & quòd non multum à rubore abesset interius illud ædificium. Ex qua efficitur, vt quò citiùs aut perfectiorem se bonum habet, & professus sit immodestia pernitiosiùs, & magis etiam in vultu proditoria malorum materies afferat fœditatem: de vt S. Hieronymus ait negat & Iod in ore sacrificium, sunt tantum nugæ in ore Sacerdotum sunt quæ in cellis & blasphemiæ eò quòd cultus & professi status eorum plurimum adhæreatur. Ita dicere licebit Immodestiam in habitu & incessu bonis hominibus tales conferre in religiosis & Ecclesiasticis quasi sacrilegia quatenus sanctitatem, quam illos profitentur, deturpant, & infamant. Ac profundè cohibent etiam in motibus Communitatis detrimentum: cui scopo ea cum sua immodestia valde quid sibi vult frontis animique & affectum alijs afferunt lege cellæ in domum illius Religionis, quæ illum & frontispicium adeo inconcussum & turpe habet.

Quarto, ea sua Immodestia hostibus aditum præbent, ad Castitatem & reliquas virtutes deprædandas: ipsa enim illos excitat ac permouet ad huius detrimenti occasionem quærendas: quemadmodum immodestia illa

c Prou. 7. 11 mulier, de qua Salomon ait, quod esset *garrula & vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere, foris nunc, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians*, sitiumque voluptatum occasionem & etiam quærens. Et quoniam Dæmon non dormit, statim alias occasiones immittit, & obtutui per portas adeo patentes.

f. ACCEDIT, quod Immodestia, inhabilem reddit hominem ad Orationē & Exercitia spiritualia: quia nequit Dominus noster deuotionis fructum spiritui, per totum suum, & partes diffundi. Quod si Propheta d *Elisæus* noluit exire, vt videret & allocqueretur *Naaman* Syrum, priusquam *septies lauaret in Iordane & a lepra mundaretur*; & tunc locutus est, & valde familiariter cum co egit: quid mirum, quod Dominus noster nolit faciem suam incōmodestiam offendere, nec familiariter cū immodestis hisce leprosis agere, donec per pœnitentiam & mortificationem lauent, animamque suam lepram purificent? & ob eam causam Sancti seuerè in se ipsis puniebant quamuis Immodestiam, ob quam tanto bono priuatus erat. De quodam sancto nomine Eusebio refert Theodoretus, quod ambulans per campum legens Euangelia, leuauit oculos, vt aspiceret quosdam rusticos suis bobus arantes agrum: in cuius Immodestiæ pœnam circulum ferreum collo suo apposuerit, ferreaque catena alligauerit alteri, quem gestabat ad clegulum vt cogeretur semper caput inclinatum portare, puniens dura admodum hæc præteria, spatio quadraginta annorum Immodestiam vnius diei. Et S. Catharina Senensis per multos dies fleuit amare Immodestiam, in Oratione admissam, quæ vertit caput, vt fratrem suum videret.

6. SED ne nequis intemeraria iudicia dilabatur, aut propter apparentes aliquas Immodestias aliquem contemnat, operæ-pretium est aduertere aliquos deprehensos esse in viris aliquibus valde sanctis, variis de causis. *Aliquando* ex inaduertentia sicut legitur de magno illo Arsenio, in quo femina immodestia & grauitas elucebat: & nihilominus ex inaduertentia coram toto illo cōuentu femur vni super alterū collocabat, eō finē essēdone reliquorū Religiosorū donec die quodā Abbas magna dexteritate & prudētia sustulit quēdā alium Monachū eodē modo se collocare coram ipso Arsenio: quē ipse Abbas mouit immodestiæ illius: & tunc Arsenius propriam sua primò aduertit, & imperfectum emendauit. *Aliquando* prouenit etiam ex aliqua naturali passione corpus inordinatè permouente, ita vt sepiùs non possit. Sicut S. Gregorius refert de quodā sancto, qui vocabatur Musæus, qui, cùm inculpabilis esset ac prodigiosæ vitæ, non poterat aliquando immodestiæ risus impetum & effusam lætitiam cohibere: sicut etiam alij non possunt linguam continere, vt cum ea quietè & tranquillitate qua oportet loquatur: permittente Deo D. N. hanc in rebus paruis debilitatem, ne in maioribus arroganter euanescant. Interdum etiam fecerunt aliqua Sancti, quæ immodesta videbantur, vt hac

ratione

ratione se contrahebat, ut humiliaret, & humore superfluo, quem illi offerre voluerunt, ut ab alios suos gloriæ Dei, speciali instinctu ab eis inspirato, uteretur apostolus cal-liditate, Simeonis Sale Sanctifici, & aliorum sanctorum & Isaiæ Prophetæ iudicio Deum delectant sudet & defaticetur: & David, ne mortem euadere, quam timebat, fecit coram Rege Achis aliquæ motus & indicia insanientis, & sputabat in barbam suam, & labebatur in Aula & impingebat in ostia portæ, ut fletus. Ad huiusmodi tamen calliditatem plus quàm humana, & motione diuina, sine qua non est faciendum, quod in se indecorum est & malum, etiamsi in finem bonum dirigatur.

CAPVT XIV.

TEMPERANTIAM ET ABSTINENTIAM CONFERRE AD *vitiorum cæsitatem, & virtutum bonorum reportandam.*

TEMPERANTIA, quæ inordinatum voluptatum gustatûs appetitum moderatur, & alio nomine Abstinentia dicitur, (quatenus alijs cibis & potibus abstinet, quæ huiusmodi voluptatum sunt materia) habet vitium gulæ & ebrietatis, matrem scilicet Luxuriæ, quod inducit Ecclesiasticus: *Ebrietas & luxuria adolescentes corrumpit, & turpium addit in eis & prodigalitatem: & humectationem ventris, & libidinis, diminuit fructus.* Hæc infirmitas nostræ pœnæ debita, nos fragilitate nostræ naturæ ipso affectu & quibus verbis monet, hominem dedignari gulæ, quam vocat *ventris*, non seruire, donec luxuriæ ignem accendat, & concedentes ei bibentem nimium cibos & vina delicata, eò ducunt, vt fornicationis & adulterij panem discat, & in cinerem illi reportet, & vt in hac vitia, tanquam ferarum præcipitetur. Sed quæstionem hoc puncto faciliorem ei in secundo tomo solemus his adferre, quæ ad rem pertinent instituam; supponentes, eos, qui velint compotes esse calliditatis, & præclarorum aliorum Christianæ vitæ facinorum, debere ferme omnes virtutes abstinentiæ; carnique subtrahere omnem excessum in cibo & potu, qui est potest dici luxuria, & illorum vitiorum ipse esse contentos, quæ illicitis & prohibitis abstinean (illicitum vinum, est fornicationis) sed interdum etiam à delicatis & præclaris, quam ei vtiliter et ratione subiectum regat ac obtemperantem habeant hostem diabolicum, carnem scilicet; & vt calliditatis thesaurum tutiùs conferuent; maiorque reportetur à Deo obtineant, quibus gratum pugnis vincant, & gloriosè triumphent reportent.

Cum in eodē, quo Daniel cum sociis suis initio dederūt charissimis victoriis hoc præcipuum fuit *ne contaminarent se in cibo regis, nec in potu vino quo ipse & potabat*: sed contenti essent leguminibus ad vescendum, &

aquæ ait libenter dum. Quod præclarè S. Basilius expendit his verbis: Daniel quod gulæ libidinem comperceret, regno potitur Chaldæorum, simulacra demolitur, draconē interimit, & Leonum pædagogus efficitur; idoneusque habetur, qui Deum humana reformis inducturum prænuntiet, & abstrusa mysteria palam interpretetur. Quid autē de eius socijs dicam, nam fidē gula superiores, regiam iram pro nihilo duxere; & statuam eius auream contēpsere & quamuis in horrificam illam fornacem, Nabuchodonosoris Regis iussu iacerentur, fuerunt profectò: nihil tamen lesionis acceperunt; sed hilares potiùs valdeque iucundi laudes Deo canentes, in ea perstiterunt. Vere enim tibi dico: si gulam in officio contineueris, paradisum habitabis: si minus, hoc tibi persuade, pabulum te mortis futurum, & ignis æterni. Hæc S. Basilius. Ex quibus apparet: abstinentes vincere quoque hostium valdè horrendorum genera, flammas scilicet, leones, dracones, idola siue falsos Deos & crudelissimos tyrannos. Vincunt enim luxuriæ flammas in fornace tentationum, in qua non comburuntur, sed ignem à se repellunt. Abstinentiâ enim escam illi auferunt: scriptum est enim: *cum defecerint ligna, extinguetur ignis, & ipse pruna.* Subijciunt sibi vim & fortitudinem leonum, pessimum scilicet hostium, & nominatim Iræ: quæ etiam est luxuriæ incentiua; quia Deum omnipotentiâ suâ *conclusit ora Leonum*, & omnium harum ferarum; eò quòd ipsi abstinentiâ sibi obturarunt ora propria. Et quid mirum, quòd non deuorentur à famelicis leonibus, qui non aperiunt ora sua, vt gustent cibos delicatos? *Extinxerunt* quoque *draconum*, serpentes scilicet infernales, obstruentes ora maledicarum earum suggestionum, ne in posterum audeant ipsas perturbare & molestare: abstinentiâ enim abstrahunt illis occasiones, quibus serpentum alluuia imbuitur. *Contemnunt* [f] *Dæmonum aurea*, & carnis idola, nam paucis contenti, calcant idolum auaritiæ; falsumque ventris Deum, per Bel significatum, de quo Rex Babylonis dixit ad Danielem: *non videtur tibi Bel esse viuens Deus? nonne vides, quanta comedat, & bibat quotidie?* quia per suos voratores Sacerdotes vorabat quotquot in eius templo ponebantur. Denique triumphant & Tyrannis, qui, sicut ille Nabuchodonosor, temperantes & castos persequuntur; nihili facientes leges & iura huiusmodi, vt Christi crucem amplectantur.

Et ea præstantius adhuc, magisque gloriosum bonum communicat illis Dominus noster per abstinentiam, aperiens illis arcana sua, sicut fecit Daneli, admittens eos ad tam familiaritatem, & extollens ad rerum cœlestium contemplationem, iuxta illud quod dixit Isaias, quod Dominus [h] *det abstinentiam, & intelligere faciat* arcana sua, *abstractos à lacte, & ablactos à vbere.* Et quoniam familiaritas cum Deo D.N. adeò est suauis, & consolationibus cœlestibus plena, fit, vt (teste S. Bernardo) abstinentes, non priuentur delitijs & voluptatibus suis, sed eas in præstantiores commutent: deserunt enim eas

[f] Prou. 26. 20.

[g] Dan. 6. 22.

[h] Esai. 28. 9. ad Fratr. de Monte Dei.

[i] cap 14. 21

[k] cap 3. 18.

[l] cap 14. 7

nalem, & tradeant ad spiritualem reformationem: enim spiritu bestiali in spiritualem, & ipsa caro reformatur in desiderio & cupiditate spiritus sui carnalis. Nisi (vt dixit S. Ioannes Climachus) ille perfecte gula vincatur, cum spiritus sensibus degustatur, quæ carnis gulâ reddit insipidum, imò & ipsa carnis pinguedo abstinentiæ qualis *unus stilus parvulus fenus, sed in suavi verbo quod egredi-tur de ore Dei.* & legumini bus tantùm vescentibus, & aquam tantùm bibentibus, tantâ dedit pulchritudinem & corpulentiâ Danieli & sociis eius vt ap-parerent *valentiores cæteris & corpulentiores pueris qui vescebantur cibo regis.* Et certè quodam modo abstinentia gulâ auget, & superfluum, si communi peccato aliquid non dicatur elementi cuiusdam panis esse malum. Et Salomon dixit: *Panem fatuæ ne edideris fenus: & anima eorum semper fames patitur.* Quamobrem dicit S. Ambrosius, ædimentâ obsonia esse quàm ad appetentiam, tuo esca iucundior. Verè enim lenimen sapori adest in cibo iuniperi, centâ oli calami, cibos poti fames dulciores efficit ac sapidiores.

§. I.

Laudes abstinentiæ perfectæ.

PRAECELLENS hæc Abstinentiæ virtus tanquã Regina quædã valde prudens sedẽs in throno cordis humani omnia regit ac moderatur, ipsi iurisdictioni subiecta, quæ innumera sunt & fungẽs ibi, redẽ, nullique inde cessare, duplex valde perfectum iudicium exercet. Alterum interius, vniforme & cõmune omnibus hominibus, diuitibus & pauperibus, sanis & infirmis, secularibus, Ecclesiasticis, ac religiosis alterum exterius, quod valde varium: accommodatum scilicet circumstantijs personarum, locorum, & temporum, quæ plurimùm variantur.

PRIMVM Regina hæc subijcit sibi appetitũ, qui dicitur concupiscibilis, omnesq; eius propensiones & affectiones & gubernat omnes iuxta rationis regulam. Quare semper iubet, homines siue diuites, sibiq; indulgentes, siue infirmos & valetudinarios, subiectũ habere hunc appetitum: ita vt nullo ibi vel præcolum, sine vllo necessariũ aut non nocentẽ ad vitæ sustentationẽ, nonnisi rarè appetant. Nam, teste S. Gregorio, *non cibus sed appetitus in culpa est.* Nam Elias etsi *ab angelo ter cibum susceperat*, temperans tamen & abstinens censebatur. Eius autem iudicatus est intemperans, eò quòd vehementi appetitu comederit *bestiæ cibum*: & Israelitæ fœdè etiam intemperantiam concupiscerent *carnes pepones & alia.* & quoniam dæmon benè hoc nouit, non tàm facit cibum externum, quanti interiorem eius appetitionem: & ita secundum Adamum tentauit, incitans illum, vt *desiderio non in carnem, sed in pomum* consentiret: sicut etiam nõ vicit primum Adamũ, offerendo illi carnẽ, sed pomũ. Quõ ob rẽ præcipua tẽperantiæ hæc Abstinentiæ gubernatio consistit in frenanda & coercenda interioris hominis appetitus, ne eiusmodi, *iuxta illud Apostoli: carnis curam ne faciat in desideriis*

L.

Lib. 3. c. 3. quia diuitiarum prohibet curare carnis vitia, sed nimia desideria et prospiciendi. Ex quo infert Cassianus: Iejunos & indigentes cibi delicatioribus, paulò esse temperatiores: ieiunij multum relaxant desideria, inquit, quæ fragilitas carnis exigit, meritis ieiunij gore calligent. Et, qui multum ieiunant, si volunt esse perfecti, debent etiam mortificare hæc desideria, etiam escarum vilium & crassarum: Ilum in modum (ait S. Bernardus) quod David voluit habere aquam sibi allatam ex cisterna quæ erat in Bethlehem, eò quòd nimio quodam appetitu eam desideraret. Et, qui gaudia carnis proprio ejecit, reiecti sunt à Domino, tanquam inhabiles ad bellum: illa enim ratio bibendi indicabat nimiam interram cupiditatem: qui verò cibos aquam, perbant, nam ea ad os projicientes, fuerunt approbati: quia hoc erat, eos cupiditatem suam frænatam habere. Vt intelligatur, quòd hæc magna Regina modo illo Ducis Gedeonis probet suos milites in ratione bibendi aquam, & cibos ordinarios sumendi: admittens ad vexillum & obsequium suum, eos, qui sua desideria continent, & coercent; reprobans verò, qui suis desideriis frena laxant: eò quòd ipsa desideria ipsa enervent, & inhabiles ad pugnam reddant, quam ipsi cibi. Et propterea Christus D. N. dixit: *Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate.* Dixit autem corda, & non corpora: quia cor dis est, quo homo torpescit: ex quo etiam tumus & torpor corporis provenit.

Lib. 1. c. 14.

2. Ex quo intelligitur, quòd abstinentia siue Temperantia mortificet præcipuè lunem gulæ, hoc est voluptatem: temperantia enim nùquàm propterea sibi comedit, vt delectetur; (delectatio enim condimentum tantùm esse debet comestionis) sed ob alios excellentes magnificos gloriosos fines virtutis. Quod vt magis declaretur, aduertendum est: Abstinentiam multos fines habere posse, quosdam malos, alios bonos, alios perfectos: & hac ratione S. Hieronymus a distinguit quinq; modos temperantiæ. Primus est, Auaritiæ, secundus Hypocrisis tertius Paupertatis, quartus medicinalis, quintus Religionis & Perfectionis. Nam Auari solent esse temperantes, ne expensas faciant, de quibus Ecclesiasticus dixit: quòd *in sacrificijs parcis, & super mensam tuam sis tristis & infrenis.* Hypocritæ etiam temperantes sunt & abstinentes, vt honorentur & laudentur ab hominibus; & *quando ieiunant inuadunt tristes*, vt *appareant hominibus ieiunantes.* Et de vtrisque dicere licet quod *receperint mercedem suam*: in hac enim vita, qualemcumq; præmij fortunarum, quas fortunæ, aut honoris, quem acquirunt, recipiunt: sed æternam tamen amittunt: imò pro suo labore pœnam potius promerentur. Sed secunda hæc Hypocrisis & inanis gloriæ abstinentia solet aliquos religiosos prosternere: cuius rei tria sunt indicia. Primum, cum Abstinentia est singularis, & inusitata: cùm tamen in rebus aliis non sunt illi bono exemplo, dicat in hac. *Secundò*, si publicè sint abstinentes & temperati; occultè tamen, & cum ab alijs videri & obseruari non possunt, sint intemperantes: nam in his casibus siue comedant, siue non comedant, vi-

Prouerb. 6. Eccles. 19. 12.

Eccli. 14. 16.

Matt. 6. 16.

In Epitaph. Paulæ & Eustoch.

tur

tantùm ab eadem radice, unde resilit, propriè oritur. contra quos dixit Deus per Zachariam: *Luctus inanitionis & planctus: nunquid jejunium jejunastis mihi & tam vestrâ causâ & bibistis, nunquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis?* quasi dicat: in jejunio nō meum honorem, sed vestrum quærebatis: cibo autem & potu quærebatis potius, quod vestro palato arrideba[t], quàm quod meo. Tertium signum est, si in modesta abstinentia male sint pertinaces, etiam si nec superiorem, nec Confessarij illā approbent. Quale fuit jejunium Iudæorum, quibus dixit Deus per Isaiam, se non admittere illud, eò quod in eo *inventas voluntates vestras & ad lites & contentiones percutiatis*, perturbantes pacem, prætextu jejunij sui.

a Zach. 7. 5.

b Isaiæ 58. 3.

At tertia Abstinentiæ Paupertatis & egestatis habent fines in se indifferentes, ita vt & male esse possint, & boni ex circumstantia, quæ adiungetur. Si enim pauper propterea solùm sit temperans, quòd non habeat plus quod comedat, in abstinentia est coacta, & vitiosa, si cupiditas aliàs sit inordinata. Sed licet ei facere ex necessitate virtutem, gaudendo, se non habere quod comedat, vt occasionem inde habeat exercendæ temperantiæ: nam, si haberet, forsè esset vorator, sicut dives ille auarus & Epulo. Et hac ratione pauper ille Lazarus fuit temperans, qui *cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis & nemo illi dabat.* Et eadem ratione, si infirmi & valetudinarij abstinent ab aliquibus cibis ad euitandum incommodum ex eis prouenturum: talis abstinentia erit medicinalis; sed parui alias pretij: imò interdum nec virtus erit; si doleant ob infirmitatem, quatenus propter eam pelluntur tali bono delicijs & voluptatibus. At Christianus, religiosus, ac perfecta abstinentia gloriosum illum finem respicit, de quo dixit Apostolus: *sive manducatis, sive bibatis, sive aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite*, addentes excellentem hunc finem ei, quem huiusmodi opera ex natura sua respiciūt confirmationē (licet fundati, & vitæ; quatenus est rationi conformis: sed nobilius etiàm est, euitare se & abnegare quidquid est proprium, & parè comedere propterea quod Deus velit, & iubeat vt comedas, aspiciens tuū corpusculum, vt sit alicuius usui pro, cùm ei darei aliquid ad comedendū: eò quòd sit templum Dei, & vt vires habeat, fortiùsque sit ad laborandū pro eius obsequio, vera illud diuinū Apostoli: *Qui manducat, Domino manducat, & gratias agit Deo.*

c 1. Cor. 10. 31.

d Rom. 14. 6.

Ad perfectum interiorem Temperantiā pertinet tertia alia Excellentia, quæ in eo cōsistit, vt spiritus nō se ita effundat totū in opus, quod facit cœpta contra Regulā Ecclesiastici dicētis: *noli emulari in operibus peccatorum, & nō effundas [spiritum] in conspectu*. Quod S. Bernardus sic declarauit: cùm manducas, nō tota mēte cogites, sed corpore huic refectionē procurāte, mens suā nō negligat. Tūc autē aliquis dicitur totus manducare, cùm ita se occupat in comedendo, vt & mens ipsa, & imaginatio, & omnes appetitus in ipsis cibis occupētur, & quodammodo absorbeātur in ipsa voluptate, qua afficiūtur: quod planè dedecet christianū hominē: decet autē, vt dū corpus cibo corporali reficitur, ipsa

e Eccli. 30. 33.

Ad Fratres de Monte Dei

tus sum spiritualem refectionem sumat, quam in monte, quo Angelus dixit Tobiæ: *Tobias, quidam volebat quidem voluntatem mandati ejus & bona facere: tristitia & pœnitentia, quæ ab oculis videntium non potest, vitæ.* Sumat igitur carnem cibus visibilem; sed ita tamen, ut simul spiritum invisibilem sumens cibum humanitus id fieri attendendo alicui lectioni, quæ tempore mensæ habetur, vt mentis oculi quasi religiosi, hæc considerando & ruminando mysterium aliquod fidei nostræ, tot affectus succendo per varios actus amoris & laudis Dei, per actus gratitudinis ac devotionis, per petitiones variarum virtutum: accipiendo pro materia talium actuum aliquid, quod legitur, aut ipsosmet cibos, qui apponuntur, conferendo, eos nunc cum ipsi qui proponentur in cœsti gloria, nunc cum fele & aceto Christi Domini in cruce, nunc cum defectu eorum, qui erit in inferno. Aliquando etiam suspirando & optando cibum Angelorum; & erubescendo, quod bestiarum cibis vescaris. Aliquando iudicando te cibo tua peccata indignum eo, quod comedis, Deum verò laudando, quòd illud immerenti largiatur; & virtutes petendo, quas ipsi cibi significant, cum illis vescendo: qualis est vitæ gratiæ aqua, vinum divini amoris, ac cœli, panis fortitudinis, teneritudo cordis carnem edendo frequentet ait Apostolus) gratiarum actionem pro his donis: cibus enim, qui sumitur, *sanctificatur per verbum Dei & orationem*, quæ dum ille sumitur, infertur: quia sumitur in præsentia ipsius met Dei, rebus omnibus absentis: vt huiusmodi præsentia fiducia appetitum; & rectè disponat omnia exteriora, quæ ab eo proveniunt. propterea enim dicit Daniel: *Isti epulentur, & exultent in conspectu Dei: & Magister, & vestes sumentes ipsi adimplentur lætitia, vt comedentes coram pueris coram Deo*: in cuius conspectu nihil fieri debet immemor eius puritatis indignum.

Tob. 12.

Psal. 67.

§. II.

Abstinentia exterior, & virtutes quæ illam iuvant.

EX Hoc iudicio ac interiori Abstinentiæ directione provenit omnis exterior rectitudo: quamvis sit difficilior, eò quòd non possit eiusdem esse rationis, ac eadem pro omnibus. Cuius perfectio in quatuor his rebus moderandis consistit: quantitate scilicet, & qualitate ciborum, tempore, loco, & modo eos sumendi: attendendo in omnibus dispositionem, complexionem ac necessitatem tuam, cæteraque circumstantias illam comitantes; sed specialiter respiciendo tres virtutes, à quibus plurimùm iuvatur.

L

PRIMA est virtus Obedientiæ debitæ Deo, eius Ecclesiæ, & legibus ac præscriptis Maiorum, suique Status: si sit religiosus; & hæc esse debet præcipuus Dux, & instar Poli, quo dirigatur. Quicumque enim cibum contra Dei legem & voluntatem sumatur erit instar boli illius Adamici, & sumpto cum inobedientia est animæ venenum. Quando igitur gula ad talem comestionem te impulerit, respondendum tibi est quod Rechabitæ respondebant inuitati ea-

ad bi-

a Hieron. in c. 1. Zeph. de Abstinent. ver. 4.

ad obedientiam dicebant enim: a vera libertate migrauit, qui seruire dubitauit nisi præcepto: ubi quæ libertas vana & sceptrum. & in alio: eam quibo iam tandem, nec tali tempore, aut loco, quia pater meus coelestis ita iubet: sufficit mihi quod ipse iubet, vt ego ad nutum eius agam. Quam obrem sanctus Basilius suis Religiosis suadebat, vt ad tempus quia locum rectè cisudandum, claustra eius tradarent Patri spirituali: ei cuius directione se totos aperirent, vt comedendi, ne comedendi, studij, vel muneris ordine sequantur, non dantes locum cogitationi, & suggestioni sequendi, qui Eua seduxit: vtium enim illo filij claue, licet recta formidine, vt facias non aperire eo, cùm Deus iubet illud claudi: vt hanc mure in præcipitium Quemadmodum euenit magno cuidam viro decepto à quodā spiritu tur Cyriaca, fundente illi vt veniret in locum in quo præsentat ei Deus, ne veniret: is enim violenta morte obiit illata, culpam suæ inobedientiæ.

b 3 Reg. 13. 18.

c Rom. 14. 20.

d 1. Cor. 8. 13.

e 2. Mach. 6. 19. 20.

f 2. Mach. 7. 1. & seq.

g Hieron. in Regul. 8. Basil. c. 3.

Hvic Obedientiæ valde affinis est fraterna charitas: cui valde attendendum est, ne quid committatur aut dicatur cum scandalo & offensione proximorum, ne illud Apostoli: c Noli propter escam destruere opus Dei. & proximum illum per hæc, pro quo Christus mortuus est. Nec enim quidem licet manducare scelus alicuius, quo per offensionem numeretur. Is bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. Accedit tertio discrimen: de quo scandalizat se frater noster, non solum Eleazarum in exemplo Oboedientiæ insignis ille & strenuus Martyr Eleazarus, qui non solum d voluntarie se obtulit ad supplicium, ne carnem porcinam manducaret, contra legis antiquæ præceptum, quam se obseruatorem pectebatur: sed maiori adhuc animi constantia reiecit illorum persuasiones, qui hortabantur, vt simularet se carnem illam manducare, vt Regis præcepto pareret videretur, & sic mortem euaderet: quibus ipse respondit nihil, dicens præstare se velle in seruitute, vt nobis oblectationem afferentes falsa carnis comedere propter eam simulationem detrectemus. Cuius exemplum sequuti e septem fratres Machabæi gloriosum subierunt martyrium, vt idem præceptum seruarent, & alij similiter Machabæi f septuaginta duarum Iuuenes, & grauissimi Senes obseruarunt se prædictum cibum non manducare.

Tanta virtus, quam Abstinentia respicit & in quam tendit, est Castitas: cuius custodia in omnibus exhibet sobrietas, vt sobrietas exhibet parum & cautum: quare oculus in hanc partitatem, & cautelam conijciens, quatuor prædicta ita moderabitur, vt nihil omnino eū eius detrimento admittat. Denique eadem Abstinentia respicere debet virtutem Pœnitentiæ, quæ ad satisfaciendum Deo pro peccatis, præcipuè carnalibus, sæpius adhibet ieunia, & seueras abstinentias: in prædictis quatuor rebus obseruans semper Obœdientiæ præscriptum; cæteri documenta, quæ in proximo capite ponentur.

CAPVT XV.

OMNES GRADVS AC MODI PARTICVLARES TEMPERANTIÆ & ABSTINENTIÆ perfectè, & quæ ratione ijdem conferant ad valetudinem Custodiam.

TEMPERANTIAE virtus auxilio Prudentiæ, quæ in rebus omnibus medium adhibet, moderatur, imprimis cibi potusque quantitatem iuxta sumentis necessitatem, vires, complexionem, & occupationem corporalem, multam aut exiguam; leuem aut laboriosam. Vt enim aduertit Cassianus, nō possunt omnes eandem omnino regulam in hoc seruare, cum alij ardentiori quantitate, quàm alij: ita vt aliquis censeatur temperans, integrum sumens panem; alter verò intemperans vel medium sumat. Et hac ratione præ uenitur duo vitia valde perniciosa: si iudices scilicet temerè, multum comedentem; & si inaniter extollas teipsum parcè comedentem. Vtrumque enim Apostolus damnat cum ait: *a qui manducat, non manducantem non iudicet; & qui non manducat, manducantem non iudicet.* externa enim cibi sumptio non est certa regula virtutis interiùs. Hæc enim in eo consistit, vt vitentur duo extrema vitiosa: nempe scilicet plus aut minus sumatur, quàm sit necessarium, & conueniens ad vitam ipsam sustentandam, & iuxta facultatum obligationibus & conditionibus proprij status; siue multum alijs sit, siue modicè, quod ad id sufficiat. Gubernandum enim esse corpus ait S. Bonauentura, eā in modum, quo Deus mundum hunc gubernat: ita vt nihil ex necessarijs illi desit; nec tamen habeat superflua. Præclarè hoc declarauit S. Basilius dicens: sicut ingulæ intemperantiam declinare, graue ac periculosum est: ita per nimiam abstinentiam corpus atterere, ac per infirmitatem inutile reddere, omni profectò ratione caret. Æque igitur periculosum est vtrumque extremum: nam æquè impedire possunt exercitia virtutum. Quemadmodum si equum adeò pinguem & lasciuientem enutrires, vt non posses illum in curru retinere, sed impetu suo te præcipitaret; aut si macerando ita debilitares, vt in medio curru deficeret, nec posset vlteriùs progredi; vtrumque hoc esset perniciosum. Necesse igitur est extrema vitiosa ita vitare, vt neque ad dexteram inclines, neque ad sinistram; neque ob nimium cibum caro te præcipites in vitia carnalia, neque ob defectum cibi necessarij deficias in Exercitijs virtutum. Cùm enim corpus sit animæ instrumentum ad eas exercendas, neque Deus illud condidit, vt esset otiosum; sed vt operaretur, & laboraret; necesse est dare ei sustentationem ad id præstandum necessariam, dicendo cum Dauide: *seruiam autem meam ad te refectum*, vt ea facilius tibi seruiam.

Lib. 1. Cap. 9. & Collat. 21. cap. 12.

a Rom. 14.

Præcepta de Religion. Cap. 31. Lib. de vera virgi. & de Institut. monast. c. 5. & Reg. 12 ex breuio. & in Reg.

b Psal. 58. 10.

Quæritur quarto, vtrum ex his dictis colligi valeat extremi iudicij tempus, & mensura huius vitæ? Et respondeo duabus regulis, quas adferunt sancti. Prima est, quod sani & robusti, & qui constitutionem suæ calidioris naturæ (vt ait S. Bonauentura docet) possint ad extremum senectutis intimare: sibi parcendo corpori ad quæ proclivia, quò spiritui ipsi magis subijciantur. Quæ disciplina animum (vbi indulsit sensui) non debet ad æternum exercitium vitæ quasi sanum & fortem sed paulatim reficere: sicut fecit S. Dorotheus cum discipulo suo Dositheo, cui affecto comedere quotidie sex libras panis, subtrahebat interdum vnã vel duas: & hac ratione eò deuenit, vt vel octo vncias in die esset contentus. Altera regula est: quòd qui debilis sunt complexionis, ac laborant debilitati, frigiditatum præcipuè & meditationum debeant magis recedere (vt ait Cassianus) ab extremis subtrahendi vbi necessaria: eò quòd hoc illis esset promissum ad extremum minus reparabile. Quamobrem dixit Abbas Moyses (vt refert Cassianus) pernicioso continentiam immoderatam, quàm facultatem: remissam supplere: excessum enim in vna sumptione cibi adhuc posse reparari potest, sed in proxima sumptione aliquid de necessarijs subtrahitur: nimia autem continentia, & debilitas difficilè reparatur: nisi cum detrimento spiritus, & scandalo, & contra proximi ædificationem, habeatur: & redeatur ad suæ vitæ & illecebras antiquas, quas semel relictas, vt ait Apostolus, *corpora nostra hostia & oblata* rationabili obsequium, vt ait Apostolus, *corpora nostra hostia & oblata* cum moderatione, quam tali dictat; vt salutis cursus teneatur, & relegat vitæ cursus non fraudentur auxilio, quo ad sanctimoniam operibus; & contingatur (vt dixit S. Petrus) *diuinæ consortia & abstinentiæ*, quæ tanquam pia lucrorum incitamenta sequuntur.

§. L.

Quæritur quæritur.

SEcundo loco moderatur Abstinentia qualitate ciborum, coercens inordinatum præcisorum, ac delicatorum ciborum, & exquisiti præparatorij desiderium, quo ea gula appetit, ob delectationem, qua eos tum ardentius afficiunt: cum in media, quæ Israelitæ in deserto appetierunt carnes, alios quoque cibos palato fere magis gratos, nisi ea quidem recti, *quod nihil aliud sibi vellent nisi* ea, ob quæ illa gula cum solum vsitatum meliorem, quæ palato & appetitui magis placet. Sed neque de hac quæstione certa aliqua regula pro omnibus conditionibus potest dari: diuitibus enim ac potentibus delicatiores cibi licent, quàm pauperibus & plebeijs & laboribus, quàm religiosis, valetudinarijs, quàm sanis: accommodanda enim est ciborum qualitas necessitati & complexioni, vtilitati, & vitiositati hu-

Tra-

TRIPLEX autem excessus vitandus est secularibus in hac materia. Primus est Prodigalitatis, in huiusmodi delitijs multum expendere; secundus Ambitionis & Iactantiæ; ne eis vtantur ob mundanam vanitatem. Tertius est sensualitatis, ne eis tanquam gulæ irritamento vtantur. At Religiosi, & qui maiorem perfectionem sectantur, Cassiani regulam meritò seruare debent: vt cibus sit ad parandum facilis, & quem ad comedendum opportuniorem vilioris precij compendium praebeat; quique sit communis fratrum victui communis. Idem confirmat S. Bernardus dicens omnes Religiosos meritò vti debere cibis totius Communitatis, nisi manifesta adsit necessitas. Attendendum verò est, ne ficta sit necessitas, aut à palati appetitu excogitata: dum nimium volunt Galeni esse discipuli, qui potius Christi esse deberent: turbantque & Notam singularitatis Communitatem ipsam scandalizat. Quamuis ægroti (vt ait S. Bonaventura) non astringuntur hac Regula: nam eorum vera & nota necessitas exigit potius, vt eis cum charitate indulgeatur. Ipsi autem, quod in se est, documenta illa sequi debet, quæ proposuimus, cibum deuotis ageremus studentes horrere, & euitare quamcumque nimietatem; ferre verò patienter, cùm deerant delitiæ, aut cibum apponeretur insipidus; memores omnes eius, quod ait S. Augustinus in sua Regula: illos feliciores esse, qui pauciori bus possunt transigere vitam.

Ad hunc Abstinentiæ gradum spectat, à condimentis abstinere, quæ non aliud præstant, quàm gulam irritare, & voluptatem percipere. Sufficit (ait S. Bernardus), vt cibi sint comestibiles, non quæsitis condimentis, vt sint magis concupiscibiles, vel delectabiles: sufficit enim concupiscentiæ malitia suam in cibo voluptatem, quam illa in cibo sumendo percipit, addantur instrumenta ex ipso cibo fient deo contra vnum, & hic spiritus succumbet. Et vt benè Cassianus ad hoc propositum perpendit: quisquis degustatione immundæ suauitatis offensus, ne ad momentum quidem delitias guturis sui valuerit calligare: is nullatenus poterit vel occulta, vel maiora corporis desideria refrenare. Multi Sancti pani admiscuerunt cineres, & cibo rem illegitimam: vt hac ratione gulam mortificarent; & hinc *Paschalis edixerat* cibis *lectionis aggredibus*: ne in cibo illo sacro locus daretur sensualitati. Et si memor fuerit *fellis*, & *aceti*, *myrrhæ*, quod obtulerunt Christo Domino in cruce pendenti: erubescet, si condimenta quærat, quæ delectent, nec quæ irritent voluptates. Sed accuratius adhuc (ait S. Basilius) reijcienda esse illa condimenta, quæ Luxuriæ motus excitare, quale sit esse, nimium sal, ob rationes paulò inferiùs adferendas.

Lib. 1. c. 11.

ad Frat. de Monte Dei.

Lorenz. Jo. in Cassian. Præcept. 6. cap. 11.

Tamar. Tract. 5. cap. 5.

Isaac. cap. 7.

2.

ad Frat. de Monte Dei.

Cassian. 5. cap. 9.

2. Reg. 11. 2.

c Matt. 27. 34.

d Matth. 15. 23.

Lib. de vera Virginit.

§. II.

De Abstinentia à Vino.

INeodem Abstinentiæ gradu fuit etiam valde celebris inter Ebræos illa, quæ à carnibus & vino abstinebat. Nam in veteri testamento Dominus dicit de se ipso per Prophetam Ezechielem: *Et omnem cibum immundum non introibit os meum*: & Daniel ait de se ipso: *Omnis cibus immundus non introibit in os meum*. Et S. Hieronymus ex Philone refert de Essenis, quod fuerint perpetua abstinentia, abstinentiæ scopus à carne & vino, sed multo adhuc amplius eadem abstinentia floret in novum Testamento. Nam & ipsi Sanctus ait, & Sanctus Sanctorum dormiens dixerat: *Ego dormio, & cor meum vigilat*. Et S. Hieronymus, Virginibus Christi suadet fugere vinum, tanquam venenum.

Hæc accedit, quod excessus in potu vini destruat charitatem fraternam. Unde dicit Ecclesiasticus: *Ebrietas & ira multum minorabit, & ira & furor illius ad damnum multum: & zelus in tempore senectutis minorabit, & usque ad finem invidiosus erit, & extendet tempora in retributione*. Nam ejusmodi homo non probat fortem diem: sic enim vinum cor dejectorum aggravat: nam cor inflatum ira emollit luxuria, & diversum peccatum exstimulat. Nam cor inflatum ira emollit luxuria, & diversum peccatum exstimulat.

Spectat vino ante lasse. Legat, & impellitur ad loquendum temere, & ad infidelitatem in custodiendo secreto, ac proinde ea firmum Sanctos

1 Tim 1.4 *Laudem suam dare videatur, quia nullam illi fructum vbi regnat virtus, & abundantia iniquitatis* Iustorum, & obligationum officij sui.

4. Ingens vini excessus reddit hominem impetum & inhabilem ad sapientiæ diuinæ illustrationes, & ad veræ deuotionis affectus: nam (vt dixit Oseas Propheta) *fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor*, & *in fastidium adducunt oculos*, non solum corporis, sed multo magis animæ: ac propterea dixit Ecclesiastes *Cogitaui in corde meo abstrahere à vino carnem meam vt animum meum transferrem ad Sapientiam, deuitarem*que *stultitiam*. Quæ sententia indicauit se propterea Luxuriæ tradi dilecto, quod fræna potationi laxasset. Quare ad se reuersus decreuit, à vino abstinere, vt posset esse verè Sapiens.

Osee 4.11 & Prou. 23. 29 Eccles. 2.

5. Ingens etiam vitium facit hominem incedere in omni bono, nam (vt ait Ecclesiastes) *Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguere ea quæ non decent*. Nec mirum est, eos succumbere tentationibus, qui dente (vt Salomon dixit) *Nunquam sapientia gubernatur in medio maris, amissa ratione clausa*.

Eccles. 19. 2. Prou. 23. 34.

6. Deprauat pretiosissima quæque humanæ naturæ bona corrumpit, quæ sunt salus, vita, honor, fama, libertas, iudicium & ratio, quæ hominis sunt propria, quibus distinguitur à bestijs: quare concludit Sapiens: *Cui væ? cui patri væ? cui rixæ? cui foueæ sine causa? cui suffusi oculorum? nonne his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? ne intueare vinum quando flauescit, cùm splenduerit in vitro color eius: ingreditur Mundè, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt & cor tuum proferet peruersa, & eris tanquam dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernatoris amisso clauo. Hæc Salomon: quæ pulchrè confirmat S. Augustinus, dicens: O dolorosa Ebrietas, omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater! O Ebrietas, tu mentem excæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, vocem dulcem, peccatum suaue est! Insana voluptaria, ignominiosa languor, mentis sanæ debilitatio, turpitudo morum, dedecus vitæ honestatis infamia, animæ corruptela. O Ebrietas, discat te diligere ægrotare, dilectæ deuitare, qui sanæ vitæ mortem effugere: quoniam qui te dilexerit, Regnum Dei non consequetur. Ebrietas (ait S. Ambrosius) est carnalitatis esca, stultitiæ incentiuum, sapientiæ venenum. Quid est homo ebrius nisi superflua Creatura? Cuius vita funus, & cuius somnus est ipse mors. Ne temerè de tua fortitudine præsumas; quia neque fortior es, quam Loth; neque continentior, quam Noe. Hic inebriatus est, & turpiter nudatus: ille autem inebriatus, & per filiarum fraudem incestum cum eis admisit.*

Prou. 23. 29. 30. 31. 32. 33. S. Thomas 2. 2. q. 149. a. 3. Serm. ad Fratres in Monte Dei vbi tractat eadem ad verbum. De salutari. & sobrietate. & sobrietate. Lib. de Elia & ieiunio, & Lib. 1. de Abrahamo cap. 5. in fin. Ep. 83. Ambr. Ep. 82.

Præterea omnes has rationes fuit hoc vitium valde seuerè prohibitum Ecclesiasticis, & multò adhuc seuerius Religiosis, & virginibus: eò quòd valde aduersetur Castitati, coniunctioni mutuæ, orationi, silentio, & Perfectioni, quam profitentur. Et quamuis moderatus vini vsus non sit illicitus: abstinentia tamen eius vel omnino, vel ad tempus semper fuit valdè commen-

data,

data, & laudata in Scriptura sacra. Et ita *Samuel puer, filius Sacerdotis, juxta Decretum & usum quid inferius patet non bibebat, quando ratus in talem naciam ingressurus sacrificandi.* Et lex Nazaræorum, qui per votum fiebant, ut *sanctificarentur filij Domino consecrandi*, erat, ut à vino, & omni, quod inebriare posset, abstinerent. Quod confirmauit Angelus Gabrieli, cum de Sancto Iuanne Baptista, Euangelica legis Præcursore, dixit: *Quia erit magnus coram Domino, & vinum, & sicerum non bibet; & Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ:* vt statim appareret, quàm esset gloriosus modus hic Abstinentiæ, qui tantæ eius excellentiam operabatur. quasi fundamenta iacturi ad destruendam Legem Nouam. Quamuis autem S. Apostolus suaserit Timotheo discipulo suo, vt *modico vino vteretur*, tamen paulo ante dixerat *ipsum castum custodiri*, & tunc causam subiungit, cur hortaretur modico vti vino: *propter stomachum, inquit, tuum & frequentes infirmitates tuas*: & quoniam opus erat maioribus viribus ad graviores sustinendos labores. Magnumque indicium est sanctæ custodiæ Timothei, quam mutare noluit, nisi à suo Magistro impetrato; cuius non nisi ex labore est facultas, illam mutandi. Et vt S. Hieronymus dixit, qui talis fuerit, qualis erat Timotheus, bene licebit ei ea facultate vti.

c 1 Reg. 1.

d Num. 6.

e Luc. 1.

f 1 Tim. 5. 23.

g Hieron. ad Gaudent. de Instit. Monach.

§. III.

Tempus & modus cibum sumendi.

Tertio loco præscribit Temperantia tempus & horam sumendi cibi, & quoties, & in quo loco sit sumendus obseruatis in omnibus Prudentis Regulis, & attenta necessitate sumentis, & consuetudine Patriæ, sanitate, & Religione, ita vt præscripta hora cœnæ nō præueniatur præter naturalem sensualitatem nimis, ne in illud vitium incidat, de quo dicit Ecclesiasticus: *Per vinum multos mouerunt: humanæ rei ab initio principes reperti sunt in temperantia desiderium, & vita adiicitur.* Idem autem intelligit *comedere mane*, & comedere extra tempus, & propter voluptatem. Aptè autem vtrumque coniungit: qui enim ob sensualitatem suam comedit, nec horam seruat, nec tempus; qui autem comedit ad refectionē & sustentationē naturæ non præuenit depositum. Ebrietas signū exiguæ valdeque infantilis virtutis, quod quis huic galæ modo se dedat. Nam (vt Cassianus aduertit), qui non exspectat potiùs horā præscriptam, nec se ipsum superat, nec extra præscriptum tempus comestationis difficilè poterit seipsum vincere in rebus maioris momenti. In solo vno casu (ait ipse) Patres Eremitæ horam præueniebant, non sæpius, quàm solerent, comedebant: quando scilicet opus erat charitatem & societatem hospitibus exhibere. Sed nec tunc præscriptam sibi quantitatem ciborum excedebant: imo aliqui mediocritatem

a Ecclesiast. 6.

Ebrietas exigui est animi & infantilis virtutis.

Cassian. de Instit. Monach. lib. 5. cap. 24.

Ebrietas quomodo vitanda.

tionem suo tempore sumebant: reficiatis alium medietatem ad hora sexta, ita hasperillo die effectuntur. Et vnius sim sobrietas magis expedire, quam ebrietas mihi aut his moderatum cibum sumere quam diu abstinere, & postea se se ingurgitare & replere. Et S. Hieronymus: Melius est, quotidie parum quàm rarò satis sumere: quemadmodum terræ, vilior est pluuia sensim descendens quam nimbus magno cum impetu cadens. Nimis enim obruitur bona Exercitia: magis igitur expedit, ita illam sumere, vt statim possis illa continuare.

DE MODO. Temperantia ordinè & rectè inducè præscribit modum sumendi cibi: vt decentia, qualitati sumentis, & circumstantiis ad actionem debitam sit vtens: multoque magis illa, quæ Deus D.N. placeat in esca præsertim, vt suprà diximus, cibus sumendus est, vt excitemur ad id faciendum cum eo, quæ par est, decentia interiori & exteriori, quemadmodum qui comedebat coram Principe & Rege terræ, grauitatem & totius hominis compositionem magnam seruare in mensa. Quare in conuiuio (ait S. Basilius) seruandum esse documentum illud Apostoli, dicentis: *Omne vestrum honestè, & frugaliter edatur & bibatur.* Sed duo præcipuè extrema sunt vitanda: alterum, comedendi valdè festinanter, magnosque bolos sumendo: id enim est magnum inordinatæ valdè interioris appetitus indicium, & sanitati, honestæque digestioni contrarium: & nominatim grauitati ac modestiæ Religiosæ. quod tactim persequitur S. Bonauentura sequutus S. Bernardum. *Alterum* extremum est, nimis tardè comedere, diu cibum aut potum in ore retinendo, vt secundo & graui illo sapore diutiùs delectetur. Hunc gulæ modum S. Dorotheus Lenzeū), id est insanum palati sive gutturis voluptatem appellat: qualis erat illorum, de quibus dixit Olea: quod *super ripam Cedron torrentem comederent*, cùm modicum quo solent alimentis nimis nauci, vt dicta comedunt: ob hanc, maiorem percipiunt voluptatem. De vtroque hoc extremo admonet Ecclesiasticus dicens: *Ne sis ad omnem escam festinus, neque effundas super omnem epulationem: in multis enim escis erit infirmitas, & parcitas auferet illam. Ne extendas manum tuam ad quamcumque escam, & super panem ne irruas: quia disciplina est malis eorum, & satietas ad cholericum ducit, & tardior, ne forte offendas.*

Sunt aliis adhuc hæc monita ac documenta tradit Salomon, dicens: *Fili mi de fidelitate vt comedas cum principe diligenter attende quæ apposita sunt ante faciem tuam & figatur cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate appetitus tui: ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.* In quibus tribus quinque magna vitæ huius documenta tradit, tenenda præcipuè in conuiuijs, de quibus S. Gregorius ait: Vix fieri posse, vt absque aliquibus peccatis. Ad propterea S. Ambrosius perfectionis cultoribus suadebat, illis frugaliter & quàm breuissimo tempore in eis expendatur, multaque verba prophana & noxia tolerantes, quibus non possis aures tuas occludere, eo ab illis impedire illa teneas, Iube-

beris superbia, & inuidiam. Cogam etiam solentem cumulos [illegible] Vbere
gratiæ meæ conuiuere, & quibus excessu, & inordinatum [illegible]
re intelligeris, eò quòd præsentia tua confestim omnes appetas. Qui
si iam autem non potuimus inanem hilarem cibi conuiuia refutari, [illegible]
sibi sunt præ dissolutionis doctrina proxima, vt dilgenter animadver-
tas oportet, non te [illegible] ad vsitatum de omnibus, sed prius consi-
dera, quod magis tibi expediat. Secundum, vt [illegible] alterum diligentius ca-
ueas, ne perpetuam periculum cui experiaris, quæ [illegible] simul-
tanea cibum per tuam [illegible] expediant. Tertium est, vt non [illegible] de vili
sed [illegible] mortificationis impulsu desiderium & appetitum liberum, &
vinorum delectabilium & pretiosorum, quæ sunt vere [illegible] hoc est
fallaces & mendaces tibi, qui te decipiunt allicendo, & impellit [illegible] ea plus
[illegible] quàm opus habeas. Quartum est, vt cultum quoque [illegible] in
[illegible] tuo mortificando [illegible] quam ad [illegible] vsum [illegible]: nec etiam
immoret per cultum succumbendi & vestiendi propter [illegible]. Quintum
est, vt cum cibo, [illegible] & illud opus [illegible] quasi [illegible] in gu-
ture tuo [illegible] in materiam recidet, [illegible] tibi efficacius per-
fici, vt [illegible] deducatur in [illegible]. Huic quinto [illegible] lata
numina est [illegible] [illegible] vitioria adhuc rara, vt Sapiens
libri [illegible] [illegible] [illegible] quasi dicerit: hæc vsu
tibi [illegible], facito, si tanquam bibas virtutem, vt animam tuam frenare,
& intra certos limites in hac similibus occasionibus coercere possis. Nam pru-
denter & prudenter S. Chrysostomus dixit, quòd est [illegible] facile inimicos,
vt prædam trophæum erigis? S. Augustinus etiam cum multum in [illegible]
tate profecisset, Deo D. N. [illegible] quòd [illegible] contra appetitum comedendi
& bibendi pugnet: qui est Dominus, qui non aliquando [illegible] & necessita-
ti [illegible] egrediare? quia [illegible], est, [illegible] vt [illegible] meritò
sanctum nomen tuum [illegible] [illegible] non tuum talis, sed homo pec-
catus. Et quamuis aliqui sint (vt ait Cassianus), qui facilè [illegible] mittere,
cibosque delicatos sibi non procurent, pauci tamen sunt, qui moderatè vi-
tam sibi permissam ducant, & se ipsos mortificare, cum illos habere coram se
possint. Quare optimum illud est consilium, vt aliqua semper mortificatio fiat
dum cibus sumitur, aliquid relinquendo eorum, quæ adhibentur, & pa-
latum delectant, tam vicendæ gulæ cauta, quàm Christo D. N. in [illegible] pau-
peribus aliquid tribuendi. Nam [illegible] valde meritò dicitur, cùm simul
comedunt alter alteri offert boni aliquam iucundioris cibi, aut certè mittit
extraneis, significationem exhibiturus quid facere, qui Christum
Dominum vere [illegible] [illegible] aliquid comedere mittat, quo alibi refici
batur, vt ad [illegible] Dominum mittat in [illegible] pauperibus exulcerum, & id ex-
pectans? Accedit enim S. [illegible] semper expedire, vt misericordiæ [illegible] ab-

Nimis ad pigra. Lib. 12. [illegible] 3.

Lib. 12. [illegible]

Ep. Pafn. [illegible] ad [illegible]

strictis conijgatur, in diebus præcipuè ieiunijs: vt cænis egestibus, quod nobis superest, aut ex cibis subtrahamus.

§. III. Vtis & Gratiarum actio.

DENIQVE, cùm pugna cibis præsentibus adiò sit continua: Prudentiæ fuerit; vt quisque se oratione præmuniat, qua possit victoriam de eis reportare. Quare quisq; deberet breuē aliquā pijsq; orationē in promptu habere, qua se præmuniret, qualis hæc esse posset. *Domine Iesu Christe, fili Dei viui, qui in passione tua sitisti, fellē & aceto potatus es, da mihi veram temperantiæ virtutem, vt in hac breui vita mea necessaria ad gloriam tuam pure sumam, vt sine fine mecum valeam delectari, qui viuis & regnas in sæcula sæculorum Amen.*

Cibi Dialog. 4.

Ad idem dirigitur & mediato mensæ cū orationibus, quibus Ecclesia vtitur, facto signo crucis super cibum & potum, vt Dæmones fugiāt, qui fœtores ipsos acuunt, vt hominem ad se delectandum alliciant: imò interdum ingrediuntur ipsos cibos refert enim S. Gregorius de quadam Moniali, quæ in horto Monasterij lactucā quādā comedit, ipsi videretur ad delectationē apta, & statim fuit à Dæmone obsessa, qui postea fatus est, se in ipsa lactuca fuisse, & in ea etiā ingressū esse; eò quòd ipsa Monialis non signasset illā crucē.

Post mensam officiū suum negligere non debet virtus gratitudinis; sed gratias Deo agere propter accepta dona, quæ qui sumpsit cōuerat prumeritus. Dicet autē aliquis diuinarū laudū hymnū, quēadmodū Saluator ipse, vltima cœna finita, dixit; imò quoties cibū sumpsisset, hymnum de more dicebat. Ex quo Ecclesia modū obtinuit ad huiusmodi & aliarū actiones, præsertim psalmos valdeq; pias orationes. S. Chrysostomus quendā indicat modū valde celebrē apud antiquos Patres, quē minutim explicat, quasi singula verbis vtpote valde pijs, ac teneris sese oblectare: ita autem se habet.

Num. 88. 30

Homil. 59 ad Popul.

Benedictus Deus qui pascit me à iuuentute mea. Qui das cibum omni carni: impleas gaudio & lætitia corda nostra, vt semper omnem sufficientiam habentes, abundemus in omne opus bonum in Christo Iesu Domino nostro: cui tibi honor & gloria & imperium cum sancto Spiritu in sæcula sæculorum.

2. Cor. 9. 8

Gloria tibi Domine gloria tibi sancte gloria tibi Deus, quoniam dedisti nobis cibum in lætitia, impleas Spiritu sancto, vt inueniamur in conspectu tuo placentes, non erubescentes, quando reddes vnicuique secundum opera sua. Idem orationis & gratitudinis modus seruandus est etiam, dum ipse cibus sumitur, iuxta Apostoli oraculum in proximo capite indicatum. Sed nominatim post cibū sumptū seruandus est; quando Dominus noster auxilium nobis præstiterit ad triumphū de gulæ reportandū. Et veruersum in omnibus victorijs, quas ab horrendis hostibus, callidaq; oppugnantibus, obtinebimus, merito debemus gratissimos nos ostendere ei, qui ea ingenti sua misericordia, & per filij sui merita eam nobis donauit. Dicemus ij; frequēter, animoq; valde demisso & grato hæc illa pijs Apostoli verbis: *gratias Deo, qui dedit nobis victoriā per Dominū nostrū Iesum Christū:* cui sit honor laus, perpetua, & gloria in æternum Amen.

1. Cor. 15. 57

TRACTA-

TRACTATVS III.

DE STATV RELIGIOSO QVOAD EIVS SVBSTANTIALIA, ET INGENTIBVS PREMIIS EIDEM PROMISSIS.

CAPVT I.

QVID SIT STATVS RELIGIOSVS, ET CHRISTVM D. N. tanto lege sua constituisse; eumq; aliquid in antiqua præcessisse.

INTER eos States, qui sub Contemplatiæ vexillo militant, prælucet quasi Sol inter sydera sacer Status Religionis. Quod Religioni nomen attribuit ei, quamuis alius proprium sit nobilissimæ cuidã virtutis, cultum scil. reddere Deo supremum cultum & honorẽ ei debitum, ob infinitam eius præstantiam & excellentiam: cuius actus sunt Adoratio, quàm Latriam appellant, Detestatio, Oratio, Sacrificia, Oblationes, & Vota, & alij similes: quibus omnes Christiani Deum ipsum honorant ac venerantur, sed eoldẽ tamẽ multo perfectius utuntur cultores & Professores huius status, quẽ per excellentiã Religionis appellamus. Quæ non aliud est, quam Congregatio hominũ Christianorum ad Redemptoris sui obsequio perpetuo dedicatorum, & obstrictorum eũ ea perfectione, qua Sacrum Euangelium docet: ad quem statum tribus illis peculiaribus votis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ se se obstringunt, iuxta aliquã formam, modumq; viuendi ab Ecclesia Sancta approbatum. Tria enim sunt necessaria ad propriam status Religiosi perfectionem. Primum est, firmum animi decretum seruandi perpetuam Castitatem, Paupertatem, & Obedientiam, ita vt vtrumq; nam retrocedat, aut aliquid ex ijs resumat, quibus per dictum modi virtutes sponte se spoliauit, ac renũciauit. quod tamen non sufficit, nisi adsit *Secundum*: vt idem animi decretum vota confirmet: ad rationem enim status spectat, (vt supra eſt dictum) vt stabilis sit ac firma existat: autem firmitatem non habet, nisi ex vi voti, quo promittitur Deo D. N. id, quod ipse Status ex sua Institutio profitetur. Sed neq; sufficit hæc vota primum & ex pura deuotione edi (quod facere posset etiã qui in sæculo manere vellet) sed necesse est secundũ eam formã & rationem id fieri, quam Ecclesia præscripsit: licet enim vota illa in se ipsis sancta sint,

quid sit Religio. 2.2.qu. 88. ar. 1. ad 4.

ea sint, eaque Deus approbet & accepter à quocunque legitimè ea offerentur sed, cùm diuersæ sint rationum species & media, ea obligandis omisso Deo ab Ecclesia sint, quæ pro vicarijs Petri Romani, solennitatem, conditiones & media præscribere, quibus ea sint edenda, vt vere sint vota religiosa, & hac ratione Ecclesia, & eius nomine alteri Prælati ea acceptant, vt constituant Statum Religionis.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 1. in corp. & Sotum de vera Relig. lib. 2. cap. 1. q. 2.

Optimè autem iure nomen hoc Religionis ei statui tanquam proprium assignatur: dicitur enim (vt ait S. Hieronymus & S. Augustinus) à verbo Religare, hoc est iterum ligare. Nam cum homines, naturali quidem legis vinculo, diuino sese obsequio mancipentur Christiani secundò Euangelicæ legis vinculo in Baptismo se ligant: quibus duobus vinculis tertium addunt Religiosi, obstringentes se tribus prædictis votis, tanquam *a fune cæso explosi*, de quo Ecclesiastes ait, *quod difficilè rumpatur*. Postquam enim Religiosi per se ipsos in obsequium Dei se obligarunt, non possunt se ipsos à Deo liberare, quòd in perpetuum ligati, diuinoque seruitio dedicati maneant. S. Isidorus dicit: nomen Religionis venire à verbo Religere, eò quòd tales dedicent se ad semper cogitandas res diuini cultus, legentes, & repetentes semel & sæpius lectionem & occupationem earum rerum, quæ ad huiusmodi obligationem spectant: cui rei excellentiæ nulla via melius intelligi possunt, quam si explicetur: quid ipse status sit, & quas res complectatur. Cui cùm tanquam proprium tribuatur nomen Religionis, quod omnibus Ecclesiæ statibus est commune; licebit eidem tanquam proprium attribuere, quod Ignatius sanctus per Salomonem de tota illa dixit. nam sæpe euenit, vt magni alicuius palatij delineatio, magno artificio fiat in alio minori, quod in ipso maiori continetur, compendio quodam expressa. Ait itaque Sapiens: b *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipientibus locutus est: venite, comedite panes meos, & bibite vinum quod miscui vobis. Relinquite infantiam & vivite, & ambulate per viam prudentiæ.* In qua sententia quæcunque diximus de ipsa Ecclesia in primo Tomo, videbimus satis clare depicta, eaque pertinere ad statum Religiosum: qui huius & sequentis Tractatus est materia & argumentum: authorem scilicet eius, antiquitatem, firmitatem, & finis eius præstantiam; institutorum eius varietatem, votorum oblationes, legum pactum & refectionem; modum vocationis ad tot bonis fruendum; personas quæ vocantur; ac media, quibus Christus D. N. vitur, ad talem vocationem. Simul etiã insinuantur excellentiæ, magnæque huius status vtilitates.

b Prou. 9. 1

§. I.

Author Status Religiosi.

A Primo igitur præcipuique Status Religiosi authore inchoaturi, in hoc non elapsum Sapientiæ divinæ incarnatæ, quæ ingentem Ecclesiæ domum fundare & exstruere, etiam in cultu & disciplina diversa Religionis, cum ratum illis præcipuis, quæ ad eius essentiam pertinent, servare. Quæ quemadmodum veniens in mundum, exhibuit se in monte, præcipiens *Beati pauperes spiritu*, & *si vis perfectus esse, vende quæ habes, & da pauperibus*, & *veni, sequere me*: qua voce Apollinem in Sophoclis gloriosam Ecclesiam, multorum malorum exstinctorem, ait Apollodorus, sed mites & innocuas in deserto, quæ venerat in hanc mundum magis in particulari, ut intra ipsam Ecclesiam, Religionem exstrueret: in qua excellentius adhuc Ecclesiæ pulchritudo & nitor splenderet, providens hanc Evangelicæ perfectionis præstantiam in multitudine coetuum Christianorum haud conferendam: multitudo siquidem semper sequitur quod lucrosius est; & quod periculosum, refugium, & in parcis ingreditur. Pro his igitur parcis ad hæc verba erga Religiosos exstructum. Quemadmodum minus utiles, cum adolescentiæ flores, teneras in undis collocant; & maturæ jam ætatis perfectos, tuto, tuto quæ habet & da pauperibus & veni, & sequere me. quibus verbis (inquit S. Augustinus) manifestatur felicior hujus Status fundatissimus: qui supra præceptorum observantiam, addit etiam consiliorum Evangelicorum, in Paupertate, Castitate, & Obedientia religiosa, Paupertatem indicit, cum dicit vende quæ habes, eiusmodi perfectis renuntiat, dando supervacua Castitatem, cum dicit veni sequere me, scrando videlicet Castitatem, quam per strabismi quia jam dicebat discipulum Eunuchos, qui seipsos castrarunt propter regnum cœlorum, quod ipse præcucurrit, similiter insinuavit obedientiam eadem illa verba sequere me tam propterea sequi debuit, ut obediret, & vitam perfectam, qui præcucurrit, docebat, amplecteretur. Hæc ille. Et ratio adhuc deducitur ex eo quod, nolente adolescente illo Statum tantæ perfectionis amplecti, statim S. Petrus Apostolus, reliquorum Apostolorum nomine, dixit ipsi Christo *ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Quid ergo mirum si qui S. Petrus nomine rerum omnium, quas reliquerant, non solum facultates & possessiones intellexit, quas reliquerant, ut paupertatem amplecterentur: sed vxorem quoque, propter amissæ libertatis, cultores & Professores facti continentiæ, & subjectionis erga tam Magistrum. Ita enim S. Hieronymus deducit ex ipsius Salvatoris ad S. Petrum responsione, qua dixit *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum*

1 Ioannis Damasc. lib. 4. de fide Orth. c. 25.

2 Matth. 19. 21. Luc. 18. 22.

3 Matth. 19. 21.

4 Matth. 19. 27. Luc. 18. 28.

Lib. 1. cont. Jovinian. c. Matth. 19. Luc. 18.

accipiet, & vitam æternam possidebit. Sicut enim apertè his verbis Christus infinuauit omnia illa defuisse Apostolos, vt ipsum sequerentur, quibus propterea centuplum etiam promittebat. Et quoniam ipsi futuri erant fundamenta Euangelicæ perfectionis ista, quæ reliqui fideles sequuturi erãt certissimum est, (vt ait S. Augustinus quem S. Thomas, & reliqui perfectionis vota sequuntur) S. Petrum & reliquos Apostolos, ea ratione rebus suis omnibus, vt Christum sequerentur, renunciasse, vt tribus additis votis ista obtinerent in ipsa Ecclesia per eorum Magistro hunc perfectionis modum, quem postea essent prædicaturi, & in Ecclesia ipsa constituturi.

Quemadmodum autem supremus hic Magister omnibus præibat semper exemplo, & prius opere ea quærebatur, quod verbo docebat; ea fuit, quod quemadmodum perfectissimè seruauit Paupertatem, Castitatem & Obedientiam patri sanctis etiam votum ediderit earundem trium virtutũ, vt qui semper faceret, quod erat optimum, & perfectissimum: nam, vt supra dictum est, præstantius est opus virtutis, quod fit cum voto, quàm sine illo. Ac propterea in Psalmo, in quo de eius passione agitur, cùm ea referantur, quæ ipse erat facturus, ait: *Vota mea reddam in conspectu timentium eum.* (Eaque, S. Basilius) appellat ea quæ promiserat se facturum; aut (vt S. Augustinus ait) sacrificia, quæ pro salute mundi obtulit, præcipuum autem passionis ac mortis sacrificium. Nam credendum est, ipsum vtique se obtulisse ac expo Patri, cùm ingressus in mundum ei dixit: *Ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam: Deus meus volui & legem tuam in medio cordis mei.* Et ea vota implenit in conspectu timentium Deum, vt exemplo suo eos exhimularet ad ipsius imitationem.

Psal. 9. de Civit. c. 27. & alij

Psal. 21. 9 Psal. 21. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32.

Psal. 39. 9 Hebr. 10. 5.

1.

PRIMA igitur Status Religiosi excellentia oritur, ex præstantia primi eius fundatoris Christi D. N. qui est Sapientia æterna, & modo quodam valde conditori, & superiori quàm nostro dignatus est esse primus legis Euangelicæ Religiosus, ac petra fundamentalis huius ædificij, ad cuius sibi discipulos religiosos, qui ipsum imitarentur, & huc accederent (vt S. Petrus dixit) *ad lapidem hunc viuum, super quem & ipsi superædificarentur tanquam lapides viui*, & efficerentur *domus* quædam *spiritualis*, ipsa scilicet vera Religio.

1. Petri 2. 4.

2.

EX quo etiam constat secunda eiusdem Status excellentia, eius scilicet antiquitate: siquidem orta est in mundo cum ipsomet eiusdem mundi Saluatore, qui in ipso instanti, quo cœpit esse homo, sibi proposuit & vota perfectionis Religiosæ. Quid enim fuit porrò illa Bethlehem, in qua ipse Saluator erat cum matre sua & Ioseph, nisi vita quædam Religiosa communis? omnes tres erant Virgines Deo consecrationibus tres pauperes in summa paupertate: clamante infantulo exemplo suo, quod postea esset etiã verbo prædicaturus. Quare statim atq; cœpit Ecclesiam suã fundare, cœpit quoq; Religionem intra eam disponere ac erigere. Quemadmodum S.

Bernar-

Rerum dignum memorandis his verbis declarat: ordo, inquit, Religiosus fuit primus in Ecclesia, imo is cœpit Ecclesia, quæ nullus in terra mortalium An gelicis ordinibus pulcrior videtur ei, quæ in cœlis est Ierusalem mater nostra, hucusque decorum callitatis, suæ propter charitatis ardorem, cuius Apostoli Institutores, cultui, quos Paulus tam sæpe *Sanctos* appellat, inchoatores ac fautores, non inter illorum vel, quod fuisse, quisquis retinebat; fidei dabant (ut scripsimus) *signum præcipuum*, quo tanta contemptu mortis, & animarum cohærentia, vt hæc vitam redimam ejus in hoc & futuro. Nam, cùm Spiritus Sanctus in venit super Apostolos, ac discipulos, ut quæ Christus D. N. prædicaverat ac docuerat, in eis confirmaret, & subli ret Ecclesiam cœpit hunc vivendi modum & latare & confirmare, inspirans plurimis viris ac feminis, vt non contenti observantia Præceptorum, con illa quoq; amplecterentur Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ; quibus editis ad eum vitæ modum sese obligarent vt ic esset in omnibus perfectiores. Vade Cassianus ait, vitam Religiosorum in cœnobijs communiter viventiũ sub Obedientia vnius Abbatis incepisse ab ipsis Apostolis; ad quorum pedes ponebant Fideles pretia agrorum ac domorũ, quæ vendebant, in signũ Paupertatis, & Subiectionis ad Apostolos, voto se ad id faciendum obligantes. Cum indicium esset mendacij illa pœnitio, quã S. Petrus pœnitus Ananiam & Saphiram eius vxorem, eò quòd *non sibi mentiti essent de pretio agri, & partem retinuissent sibi, transgredientes votum, quod ediderant*, voluntariæ paupertatis: quemadmodum communiter Patres interpretantur. Denique adeò creuit, & inualuit Religiosus Status in primitiua illa Ecclesia, vt S. Dionysius S. Pauli discipulus ita de re loquatur, quasi de re valde nota & confirmata: vsque Professores vocabantur *Caleteri*; eò quòd cultui & honori Dei omnino se manciparent, & animarum suarum profectui, & in omni virtutum genere perfectionem exercitare studerent. Appellabantur quoque *Monachi*, eò quòd ad solitudinem se recipierent, vt sic sim ab alijs cum Deo agerent. Et in signum, quòd à vita communi, & apud fideles ordinaria se segregarent, incubabant peculiarem habitum à reliquis distinctum: vt hac ipsa ea ad maiorem perfectionem provocaret.

§. II

Religiosus in Antiquo Lege.

SED adhuc melior est Religiosi Status antiquitas. Nam diuina Sapientia cultio ante quàm humanam carnem indueret, & cum antiquæ Ecclesiæ dorum ædificauit in populo Hebræo, fundauit intra eam doctrinam aliam Religiosam: licet non adeò perfectam, vt quam lege nous. Hæc fuit Religio Nazareorum, qui (vt ait S. Thomas) tunc aspirabant ad suprema

perfectionem, obligantes se votum ad eas quæ diuini cultus obsequia promouent. Votum illud non perpetuum esset, sed ad certum aliquod tempus. a Quæ tempore illi vouet à viro, & erunt, quod infirmare potest nec comprobare quid quid ex ore eius egressum fuerit, & vota sua, & abstinentiæ vinculum quo ligauit eam, & stabit pro ea uir eius, & confirmabit omnia quæ egressa sunt de labiis eius. Cæterum cum sanctis sanctior esse nequeat, etiam Patres ad eam perfectionem intelligendam, perfectam sanctificationem considere in plena tui ipsius mortificatione; peculiarem autem huius rei modum, primum, vt abstineant à rebus delectabilibus, & occasionibus eas in se inducendi, quantumuis puras ac lenibus. Secundum, vt huius vitæ cura penitus deponant, neque delectationis aut ingluuiei sibi causa, illa à se excutiant. Tertium, vt omnibus cum quibus pacem, fœdus, & cognationem omnino retinuerant, renuntient, & deponant, b dimittant capillos suos crescere; vt perfectiori cursui studeant quam proficere, & hac via multi ad tantam peruenerunt sanctitatem, vt Deus eis diuerterit, c candidiores Nazaræi nitidiores Lacte, rubicundiores ebore antiquo Saphiro pulchriores. Quæ omnes quæ Status eminentia competunt nostris Religiosis, quam propter eas S. Gregor. Nazianzenus Nazaræos appellat de quibus merito dicere licet, quod intra tabernaculum ebore antiquo, quod est in Elphantis, in initio quidem valde candidum; sed propter antiquitatem efficitur rubicundum & multo pulchrius: quod vt supra diximus figura est Castitatis, charitate exornatæ, & reliquis virtutibus eam comitantibus condecoratæ. Quid igitur est, quod diuinus Euangelista Nazaræos esse tales dicat, quales ebur antiquum? quod Religiosi nostri plurimum excedit antiquos in Castitatis puritate, in perpetuo spiritu orationis seruare cœlestium, & interiorum virtutum excellentia? Et quod tanquam exemplar & Magistrum habeant Dominum illum, de quo dixerunt Prophetæ (vt refert S. Matthæus) d quoniam Nazaræus vocabitur, sanctus scilicet & consecratus Domino, nouorum Nazaræorum exemplar, cui non nomen tantum vestigium ferunt antiqui; quos omnia præcellunt, sicut veritas figuram, & corpus verum suam vmbram excedit.

Erat etiam in antiqua lege modus alius Religiosorum eorum, quos Scriptura Prophetarum appellat, qui custodiebant Castitatem; & à communi aliorum hominum conuersatione abstinebant, sequi in diuinis laudibus occupabant. De tempore Samuelis dicitur, quod e grex Prophetarum descendebat de excelso, quos præcedebat Psalterium & tympanum, cithara & tibia, ipse erat præstans, ut laudarent Deum. Merito autem appellatur Nazaræus in quo illucescit Castitas Dei: eo quod dedicatus esset ad laudandum & glorificandum Deum à Sanctis illis viris, hunc tantum mos inierat. Pollebant valde tempore Eliæ, ac discipuli eius Eliseus, quos S. Hieronymus & S. Isidorus Eremiticæ ac Religiosæ vitæ principes appellant: eo quod Virginitatem coluerint, & in paupertate vixerint, & in solitudine, quos (sic) Prophe-

tarum

a Num. 6.

b Num. 6.

c Thren. 4.

d Luc. 1.

e 3. Reg. 18. 4. Reg. 2. 3. 4. 5. 6. 9.

tantis Patriarchis in familia, tanquam Magistris suis habuerunt obedientes, communiter conflictantes. Ad quorum imitationem cum nulla esset lex scripta in secta Essenorum de quibus Ioseph. loquitur, quod scilicet ibi tertio in secta Essenorum de quibus Ioseph. loquitur, quod renunciarent rapinæ, ac docerij, habere eosque omnia inter se communia, & alias consuetudines ideo legibus nullo modo Religiosorum similes, vt ubique Doctores affirmant. Essenos illos fuisse hebraeos, qui Christianorum doctrinæ quibusdam refert Philo Iudæus, laudans (vt refert Eusebius Cæsariensis) eos studium Religionis quam S. Marcus Alexandriæ plantauerat inter hebræos amplectentes fidem Euangelicam.

Quæ cum ita sint de hoc sit, semper Deus operam dedit, vt in antiqua lege aliquis ille Religionis modus præditus conseruaretur: Iuxta illud, quod ipse dixit per Amos Prophetam: *Ego sum qui aduocaui vniuersa de terra Ægypti, & ipse assumpsi de Prophetis, & de iuuenibus vestris Nazaræos*, quos in populi huius numero cum multitudine plebis elegit, vt maiori spiritu, ipsos seruando se manciparet. Quam obrem in sanctissimo Iosuæ Bigamia, quibusdam fuit antiquæ legis, & præcursor nouæ, vtique hic gradus Religionis fuit sanctum b *absque vlla macula matris suæ fuisse Nazaræum, sanctæ scilicet religionis*. Et Propheta & filius Prophetarum desecessit in loca deserta, virtutique imperpetuam Virginitatis & paupertatis, aperiens hoc modo fundamenta Eremiticæ Religiosæ vitæ in Euangelica lege. id eoque S. Gregorius Nazianzenus, & S. Hieronymus dicem illum fuisse vitæ Religiosæ. Quamuis Christus D. N. eam constituerit in ea perfectione, quam habet, tanquam supremum Magisterium, cuius caput Religionis nostri, quodammodo promeruerint illi qui eorum Prophetarum erat quod (vt ait S. Hieronymus) cæsitiem, pupertatem, usque adeo exacta Obedientia prophetizant, post hanc temporalem & visibilem aliam fuisse æternam & inuisibilem: ad quam suspirant contemplantes quæcunque sunt in hac vita.

CAPVT II.

PRAECIPVA RELIGIONIS FINIS EST VT RELIGIOSI non sibi sed soli Deo viuant.

EX Dictis proximo capite deduci potest altissimum finem, quem diuina Sapientia respexit, dum Religionem a *Deus ædificauit sibi*. Nam cum b *omnia propter semetipsum operatus sit Deus*, & propter gloriam suam, sed præcipue tamen domum hanc sibi ædificauit multis de causis, vt scilicet esset locus dedicatus ad quærendam gloriam Dei, in quo ipse laudaretur & glorificaretur à suis electis: eorum opera ita in mundo præluceret, vt omnes, ea videntes, excitarentur ad cælestem ipsius Patrem glorificandum: deinde, vt in ea habilis gratiæ suæ diuitias & redemptionis efficaciæ-

a Prou. 9. b Ecclesiast. 16.

tem manifestaret: faciens eos, qui in mundo viuerent, ipso mundo superiores: & in carne viuentes, nõ viuere secundum carnem. Item hanc domum ædificauit, vt sibi esset solarium ac recreationis domicilium: in qua desiderijs sui compositi fierent, quo desiderant conuersari cum filijs hominum: ædo familiariter cum ipsa Religiosa: qui, vt ipsi soli attenderent, omnia reliquerunt: ac denique, vt in eadem domo, infinitæ suæ sapientiæ thesauros aperiret, doctrinæ electos suos fructibus propriam sanctorum, & occulta mysticæ scientiæ spiritu. Quamobrem Religionem licet appellare *cœnaculum sanctitatis*, & *domum orationis*, & *cœnaculum disciplinæ*, & domum propriam Dei ædificatam per ipsum & pro ipso, potius quàm pro nobis: nam, etsi verum sit, quod eam pro nobis ædificauerit, & in bonum commodumque nostrum eo quod intus ea bona per eam nobis euentura, vt postea videbimus: nolim tamen dicere quod nobis sed sibi eam ædificasset. Vt Religiosi intelligant se non suos esse, sed Dei: nec sibi ipsis sed Deo viuere debere iuxta illud Psalmistæ: *Anima mea illi viuet*: quia eam non suam reputabat, sed Dei. Est enim eius creatura, à quo totum esse accepit, quod habet: æquum igitur est, vt Creatori suo, Viuat: & vt opus artificis ipsi seruiat, qui ad hoc illud fecit, vt eius operâ vteretur. Est eius ancilla: eius sanguine redempta, qui vitam suam pro eius redemptione exposuit. Ego (ait Dominus) *te redemi te, & vocaui te nomine tuo, meus es tu*. Hoc volo esse imposterum proprium nomen tuum, *quæ es Dei*. Cum igitur sis totus Dei, sicut mancipium totum est Domini, qui illud emit: æquum est, te viuere non tibi ipsi, sed ei Domino, qui te redemit: ita enim Apostolus dixit: *neque enim nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur. Siue enim viuimus, Domino viuimus: siue morimur Domino morimur. Sive ergo viuimus, sive morimur, Domini sumus*. quòd si Dei es: cui, nisi Deo, viuere debes? Totum loquitur Deus dicens: *Ego dixi: Domini ego sum. & hæreditas mea sit Domino*: Ieu Dei sum ego: dixi enim eius vocationi præbui cõsensum: me ipsã obtuli, vt illi soli viuerem. Quod si, cùm Deus sit absolutus Dominus, nec suis creaturis opus habeat, exit à se ipso per amorẽ, videturq; animæ illi viuere, q̃ amat; dũ adeò attentè, & cũ tanta cura, eius cõmodis cõsulit, vt suorum amicorum bona præ ipsũ reputet; idemq; sit, ædificare sibi domum, & eandẽ illis ædificare: quanto magis erit rationi consentaneũ, vt

a Psal. 91. 4 Psal. 91. 5.

e Exod. 31. 5.

f Psal. 21. 30. 2.

g Psal. 48. 8. 2.

h 2. Cor. 5. 15. 3.

i Rom. 14. 6. 4.

k Isaiæ 44. 5.

anima illa à se ipsa omnino esset: deligi Deo vitam, non se: & conferre in eo quod ei placet: & implere quidquid ille præcipit, ac consulit. Hoc est quod ipse sponsa dicebat: *Dilecto meo sum ego, & ad me conversio eius*: & *ego illi & iterum, ego dilecto meo & dilectus meus illi*, inquit, *vivit mihi, & ego illi vivo*: sed interest: quod ille attendit commodo meo: ego autem eius servitio; ille coluit honori meo, ego autem honori eius; ille per amorem est totus meus, & ego per amorem suum totus eius. Hæc ille facit, quia bonus est, & complacet sibi, dum creaturis suis benefacit; ego idem facio, quia ipse est vitam meus, vel ei bene mihi tenco: quæ illi ex toto corde meo servire & væ mihi, nisi id fecero. nam (ut S. Bernardus ait) religiosus est mortuus, dulcissime Iesu, qui vult sibi vivere & non tibi; & qui tibi non sapit, desipit propter temetipsum sæculi omnia; & qui vult esse sibi, & non tibi, nihil esse incipit inter omnia.

Hoc ipsum clamant tria Religionis vota. Nam vir Votorum vitam, votum vivo facit: quæ enim attendit, *quomodo placeat alteri*. Anima autem, quæ voto Castitatis se obstrinxit, vivit ipso suo Christo: & *cogitat, quomodo placeat Deo*. Divites huius sæculi sibi vivunt: ac propterea divitias quærunt, quibus sibi ipsis indulgeant: pauper verò spiritu, qui eas omnes reliquit, ostendit, se non sibi vivere, sed Deo, à quo spem alimoniæ, qui gloriantur de sua libertate, vivere sibi exigentes tanquam regulam ducendæ vitæ suæ, propriam iudicium & voluntatem profitentur: religiosus, per votum obedientiæ, propriam libertatem eam tuc desinit esse: suum tradit verò suum iudicium, voluntatem, & libertatem Deo, fidelis servatoris. Quare si definire velimus: quid sit Religio, licebit cum S. Bernardo dicere: esse generationem hominum non quærentium ea, quæ sua, sed Deum: & profitentium vivere non sibi ipsis, sed Deo. Sortem autem illa, quam Sapientia divina ædificavit sibi: videlicet in ea vivere, & habitare: recte cum Apostolo dicere possumus: *Domum nostram super nos ædificari à Deo*. Quis enim major honor, quæ major dignitas, aut lætitia major haberi potest, quàm quod sit domus Dei in qua domus habitet Sapientia sibi (ait S. Augustinus) Deum possidere, vt ipse te possideat, & cor tibi hæreditas ac domus eius. Nam, si ipse possidet, aut possidetur: vtique gaudet in tuis commodis. Felices Religiosi, qui sunt domus, in qua Deus habitat: tam libens hospes, & liberatore cum habere dignum, nihil deesse potest. Et hoc quoque illi, quod non sibi vivunt, sed ipsi Deo (quidem Deo viventes) multo melius sibi vivunt: quia in Deo invenient quidquid desiderare possunt, si in eius perfecerint obsequio. *Christus enim* (ait Apostolus) *habitare per fidem in cordibus nostris*: quæ est etiam *ipsa spes nostra: quæ dum servamus substantiam gloriæ spiritus alienam, fructificamus*. Viventes ad gloriam eius, qui habitat in nobis, & confirmat nos, vt simus eius domus & habitatio.

ATVERE igitur Religiosæ, ne abeccello illo fiat degenerem, quem in sacro tuo quærere profiteris: ne te ipsum abijcias ad deteriora, vt in posterum vivas mundo, hosti tuo, carni, ancillæ tuæ: nec ubi ipsi, qui tam non es tuus, nec solatium inuenire poteris in abiecto adeò fine, qualis tu ipse es. Et cum iam q̃ te ipsum *inuenire sperare*, vt ſ. Deo tuo te conuiũgere, ac ligare eique ipſi Deo tuo, & cum eius Apostolo dicere *quæ per legem, legi mortua sum, vt Deo viuam*: Cæteſq; *confixa sum*. Per legem spiritus, & perfectionis mortua sum, legi carnis, legibus mũdi, & amoris proprij: vt soli Deo viuam: pro cuius amore claustrium vocem confixus sum cruci mei Redemptoris, vt ipse viuat in me, & ego in eo, in æternum. Amen.

1. Tim. 5. 11. 1 Cor. 8. 10.

CAPVT III.

FVNDATIO PARTICVLARIVM RELIGIONVM IVXTA DIuersa tempora, qui ad finem præfixum reducuntur.

PRIMVM, quod Sapientia diuina in hac Religionis domo, quam sibi ædificauit, ad eius pulchritudinem & firmitatem fecit, illud fuit, quod *exciderat columnas septem*, quibus totum ædificium niteretur, & sustentaretur: iuxta id quod S. Gregorius de Ecclesia dicit, sunt particulares Religionum multitudo, quæ diuerso suis Institutis Statum hunc sustentant, & multitudo virorum Apostolicorum, qui vitâ & doctrinâ suâ cum auxilio diuino, eas fundarunt & conseruant in perfectione, quam profitentur.

Prou. 9. 1.

CVM enim diuina Sapientia multas & varias habeat vias & rationes nos ad perfectionem ducendi, prout fuit possibile, eosdem homines, omnes illas vias tam arctas quam dilatatas disposuit ac direxit, vt essent variæ Religiones, variæque Institutæ, quæ possent variis personarum generibus accommodari: ostendens in una parte inæstimabiles gratiæ suæ thesauros, & pulchritudinem Christianæ perfectionis, quæ una cùm sit quo ad interiora, habet tamen quo ad exteriora admirandam varietatem. Nam vna eademque charitas & amor Dei, & proximi, quæ, vt ait S. Thomas, substantialis Christianæ vitæ ac Religionis perfectio consistit, producit multitudinem actuum & Exercitiorũ virtuosorum, quibus ipsa Religio, quasi a Regina *astans à dextris eius Regi*, est mirificè exornata: *& omnis gloria eius intrinsecus apparet in filiabus eius*, interius *in varietatibus*, cum tanta Regularum, Constitutionum, Cæremoniarum, Vestimentorum, Exercitiorum ac Ministeriorum varietate: vt qui hæc omnia perpendat, magis obstupescat, quàm la Regina Saba, *non viderit, ea diuersa & seruata in domo Regis Salomonis.*

1. q. 184. a. 1.

2 Psal. 44. 9.

3. 1 Reg. 10. 5.

Exalte-

Ex altera etiam parte, perhanc veritatem profpexit Sapientia Dei, quæ ad ipfarum mentium humanarum bonum refpiciunt. Quotquot enim funt varia ingenia, & naturales propenfiones, ac vires inæquales aliorum ad diuerfa; alij aptiores inter plures habitare; alij propendent ad contemplationem MARIÆ ut alij ad actiuam Marthæ; alij amant magnam in pluribus ipfis fanctitatem; alij in eifdem fanctis funt meliores. Vt autem omnes perfectionem Religionis abhinc poffent: conftituit Religionum varietatem, vt eflent propenfioribus, ac facultatibus & viribus omnium fidelium apportunæ. Ad hæc ex temporum varietate nouarum in Ecclefia variæ neceffitates, aliæ fpirituales, aliæ temporales; nunc ob hæreticorum perfequutiones, nunc ob ignoratam & incuriam Catholicorum: aliquas neceffitates reparandas diuina Sapientia nouas erigit Religiones, vbi accommodatas inftrumenta ad fubueniendū Ecclefiæ in his angultijs aptas effuxit. Denique tanta eft humanæ mifericordiæ varietas: vt eafdem Religiones, quæ magnum ferunt in vitæ ad perfectionem contendæ impedimentum, & in ipfarum interitum fabricant, quibus interdum euenit, quod in illa Nabuchadonofforis fomnio fuit delineatum, *quorum caput quidem erat ex auro optimo, pectus autem & brachia de argento, venter & femora ex ære, tibiæ ferreæ, pedum quædam pars ex ferro, quædam autem ex fictili.* Itain Religionibus fæpe dicimus per fuos gradus, à feruore perfectæ charitatis vfque ad tepiditatem vitæ tendere. Quocirca diuina prouidentia nunc excitat viros Apoftolicos, qui eas reforment; & reliquis aliquibus recentibus additis, in priftinum ferorem reftituant: nunc nouas erigit Religiones, quæ tepefactæ eas ad fuum curfum aufpicentur. Et etiam omnia nouæ placeant, alterantque admirationem: plures Ecclefiæ illas ad fe trahant; qui fequantur perfectionem, quam Deus noftri in domo fua ftatuerat renouare. Quæ omnia clarius intelligentur ex particulari horum Inftitutorum varietatis declaratione.

§. I.

QVANVIS feptem columnarum numerus (vt ait S. Gregorius) eodem fignificet multitudinem determinatam, fed perfectionem in ea, hoc eft, Ecclefiam multitudinem ad domus Dei conferuationem: facet tamen nihilominus Religionum varietatem ad feptenarium diuerfe reducere: vt quod feptem fint principales fines, ad quos illæ, variis actionibus & operibus triplicis vitæ, Contemplatiuæ, Actiuæ, & ex vtraque Compofitæ tendunt. Septima enim magis eminent in operibus amoris & zeli Dei; alia in operibus pœnitentiæ & abnegationis fui ipforum; alia in operibus mifericordiæ erga proximos.

PRIMVS Ordo eft Anachoretarum fiue Eremitarum, qui tanquam finem fui inftituti, refpicium contemplationem, fecedentes ad loca fecreta & fugientes hominum confortia: vt orare, & liberius cum Deo fuo agere

a Hieron. l. 1. [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible]

quod habeat plus de habitudine hominum decumbentium, quam de
gloria Religionis.

Hinc etiam est *tertius* Ordinum suis de propria perfectione vacans
ipsis Institutis nihil agens cum proximis, perfectionem autem Domini
attendens, quam aliqui ea affluentia in exercitijs divini cultus, orationis vacationibus Deum amicis & charis prolixioribus; celebrantes magnis solemnitatis officia divina, impleant ea ratione quod valde proprium est
Amoris Dei, vt sit *Deus Omnia*. Alij excellunt in fortis exercitijs penitentiarum & asperitatum extra naturam cubiculum separans cellis & cilicijs pellibus inedijs, abstinentijs à carnibus, imò etiam ab ijs & lacticinijs de his legibus sustinentes immutationem, vt carnem suam spiritui subijciant, *semper mortificationem Iesu in corpore suo circumferentes*, de quibus Dominus ipse, vt ait Apostolus, *in corpore sua portantes*, vt eum imitentur.

Quartus Ordo est Religionum habentium finem propositum opera misericordiæ corporalia in bonum proximorum; siue per modo curam infirmorum in Xenodochijs, siue peregrinos hospitio excipiendo, captiuos redimendo, aut laborando in quærendis eleemosynis pro indigentibus; aut varia Martæ officia exercendo in Bethania, quod interpretatur Domus obedientiæ: eò quod in his omnibus operibus ab ea dirigantur, ministrantes sicut Martha corporaliter ipsi Christo in eius pauperibus, eorumque receptaculis fabricandis: quæ necessitates motiua quædam fuerunt, vt viri aliqui sancti talium Religiosum professionem inirent ex inspiratione Sapientiæ diuinæ, quæ vniuersalis est omnium prouidentia.

Hinc etiam ortus est quintus Ordo Religionum, quas Militares appellamus, quarum finis est tam Ecclesiam à visibilibus eius hostibus propugnare, et in pace, & absque aliquo impedimento attendere posse ad res spirituales; & laborare ipse Christianos opprelijs ab infidelibus: eò quod hoc sit opus misericordiæ valde placentis Deo, qui dicit: *Inopiam pauperis & egestatem eius pertransite libere*. Neque parua censenda est charitas, quam hic & proximo præstans ordo profitetur: liquidem tales Religiosi vitam propriam offerunt pro vniuersali Ecclesiæ bono, aut pro seruitio alicuius infirmi pestilentiosi, aut prodigiosæ in egestate detentis; exponentes etiam periculo propriam libertatem: vt alij eam recipiant & non pereant.

Sextus Ordo est Religionum professarum vitâ mistam, contemplatiuam scilicet & actiuam in suis optimis operibus; quæ sunt misericordiæ spiritualis in bonum animarum, confessiones excipiendo, concionando, docendo, & consilium præbendo. Quam ob causam occupantur & ipsi in

3.

Ephes. 5.

4.

1. Thess. 4. 2. Cor. 12.

5.

Psal. 24.

6.

stadijs Christianorum hominum ad [illegible] quæ ad salutem animæ pertinent præstanda sunt necessaria: sit tamen suum tempus orationi, & contemplationi, vt liceant quod ab eis discant, ad imitationem Salomonis, qui & vitam humanam potest vacare rationi, & vero prædicationi ad quam modò properamus. Et quoniam hic finis excellior est, eò quod amplectatur vtrumque; & charitatem Dei, & proximi circa hoc amorem, quæ præstant corporibus: ideo hoc Institutum, ex hac parte (vt ait S. Thom.) sit cæteris præstantius: quod profitentur multæ Religiones mendicantes, spiritualium bijsce armis alijs antecellentes Ecclesiæ vt eam ab hæreticis tuantur, & conseruent; Catholicorum verò spiritum ad meliorem pietatem exstimulent. Quam ob rem, cùm Ecclesia esset in huiusmodi angustijs, excitauit D. N. Iesus Christus Religiones Mendicantes, sub sancto Dominico, & Francisco: quemadmodum ipse reuelauit Romano Pontifici, qui tunc Ecclesiæ præsidebat, ruinam dormienti, Ecclesiam S. Iuuenis Laterancnsis minaci ruinæ, quam duo illi Sancti humeris applicitis sustinebant. Quare meritò & illi, & ipsorum Religiones dicuntur Ecclesiæ columnæ; & inter eas sexta, quæ fulcit domum & statum Religiosum.

1.2.q.98.a.6.

7. Et locus est valde similis spiritus Ordo Religiosorum, qui dicuntur Clericales, Religiosorum videlicet Clericorum, eandem habentes finem, quem proximè præcedentes, non solum perfectionis propria attendentes, sed etiam perfectionem proximorum adiuuantes suis ministerijs. Prælatos & Episcopos in rebus aliquibus officiorum eorum peculiarium. & hic ordo fuit primus in Ecclesia institutus ab ipsismet Apostolis, quemadmodum asseruit Pius IV. Pontifex in Bulla quadam Canonicorum Regularium, quam adfert Nauarrus. Nam ipsis Ecclesiæ initijs ab Clerici obstringebant se votis Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, nihil proprij habentes, sed ex communitatis, in qua degebat, & sustentes. Sed, cùi sensim seruor ille, & feruentia intepesceret, S. Aug. cui in sua Diœcesi renouauit: cuius dies vt ipse ad hanc Clericalem vitam perfectionem, & omnibus suis viribus alios exhortans, vt imitarentur. Ex quo disciplina illa ad alias etiam multas Diœceses transijt & nunc etiam durat in multis Cathedralibus Christianitatis Ecclesijs.

Pius Papa IV. in Bulla Canonicorum Regularium.

Nauarr. in Manual. c. 25. num. 81.

Sed in nostris hisce temporibus voluit Sapientia diuina septimæ huic columnæ addere, tamquam eius partem, Societatem Iesu, quam Tridentinum Concilium Religionem appellat Clericorum. Videns enim, quæ grauiter premerentur Ecclesia propter hæreses, quæ in Regionibus septentrionalibus recens erant exortæ; & propter Catholicorum relaxationem & frigiditatem circa vsum Sacramentorum, & bonam filiorum educationem, inspirauit Patri nostro S. Ignatio fundationem huius Religionis; & mirabiliter, ea bona opera erat ad tot necessitates reparandas. & vt speciali voto sese obligarent ad obediendum Pontifici, vt irent ad loca hæreticorum, & gentilium: vt Ca-

Sess. 24. c. 12. de Reform. de Regular. c. 10

thodicam fidem vel dissentient ab hæreticis, vel plane [illegible] fidisque concionibus & exhortationibus homines vel maximè ad exposita oratiunculæ & frequentiam Sacramentorum, Confessionis & Communionis magna ista illa non [illegible] randus; & præterea Christum puerum & nudum plebem docendo, & quasi bonum omnium generalem omnes instituit quoque Scholas, ubi docerentur iuventutem legere, scribere, litteras humaniores, & scientias naturales, sacramque Theologiam diligentem dando operam, ut simul cum litteris virtutes imbiberent. Quæ ministeria adhuc sunt Religionum propria, ut Iosephus Iudæus bellum de Fabricii, sine illi essent Religiosi tum legis, sine qui ad Christianismum nec tebarentur, ut supra eli dictum, [illegible] nec proprias habeant regulas: susciperent alienas in aliis ordinibus, ut docerent, sinque prò monachis illis instillarent. Quod si Religiosi Monastica, quæ communi consortio magis sunt separatæ, hoc munus exercuerunt, ut constat ex S. Basilio, & S. Benedicto, quanto aptiùs id præstare poterunt Clerici, eò quòd vitæ practicæ sexta Synodus, ut Presbyteri & Monachi in suis Monasteriis & Ecclesiis Scholas haberent, in quibus fidelium liberi bene instituerentur.

Lib. 2. de bell. Iud. c. 7.

Regul. apt. fusius. c. 3. & 4.

CAPVT IV.

Excellentiae Septem Horvm Ordinvm *Religiosorum, & eorum seruitia in persequutionibus.*

SEptem illæ istæ Religionis columnæ in proximo capite positæ, tanta varietate exercitiorum & munerum sunt expolitæ, & tot scientiarum ac virtutum splendore & elegantia exornatæ, ut facile prodant infelicem artificis, qui eas ad gloriam suam expolivit sapientiam. Primum enim, quem admodum Ecclesia ipsa Catholica in omnibus sanctorum, quos habet, imitatur septem columnis septem virtutum, quas Cardinales & Theologicas appellamus, Fidei scilicet, Spei, & Charitatis; Prudentiæ, Iustitiæ, Fortitudini, ac Temperantiæ, cum septem Sancti Spiritus donis, quæ illas adiuvant, & in earum actionibus extollunt, ad consummationem & perfectionem usque sæculi. Ita etiam Dominus noster fundavit domum Religionis cum omnibus suis Ordinibus & Institutis supra septem speciales virtutes, quæ actionibus suis valde perfectis, columnarum instar, eam sustentant: Castitatem scilicet perpetuam, Paupertatem voluntariam, Obedientiam & Subiectionem propriis suis Prælatis, & Religionem seu devotionem, ex qua vota procedunt, quibus illa confirmat, Charitatem fraternam cum multorum coniunctione & unione in eadem vitæ ratione, fugam sæculi, qua pa-

ter, prater, fratres, & singulos reformantis, & quidquid [illegible], & vera
sanctitatis institutum, & hodie [illegible] Ecclesia Christi
Domini, in hoc & recta intentione, spiritu, fervore, & modo, quo ille hæc
omnia fecit, imitando. Illustrant quidem horum omnium virtutem explet.
Quæ summa virtutis expolitione tam fuit admirandus exercitorum ordinis
earum propriarum varietas, vt fuit locis distincta. Per eadem a lucem sep-
tem stellæ Ecclesiæ Religiorum, *sunt lucernæ in mundo, in medio na-*
tionis prauæ & peruersæ, lucent mundo, & tenebras illis humanum in nocte
huius sæculi *diuinæ sapientiæ doctrina lucere*, & salutare eum Dei cultum
sibi hominibus proclamare adeò virtutis eius efficax lumen diffundit.

Quæ autem rem meritò dicere licebit, legitimum fuit Ordinis esse inflar
candelabrorum aurorum, in quorum medio Dominus videt similem
filio hominis, Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum vult hos
electos tanquam faces splendere, & in domo Ecclesiæ, singulari sua doctrina,
& exemplari vita, *non potest eos sub modio abscondi*, non sub verbis
grauissimis maximæque sub modestia fortunarum curis: sed supra vnum
locum candelabrorum aurorum, ad statum excelsæ perfectionis
fundati in dilectione Dei & proximi amore. Quin & quo est, quod præter glo-
riosos Martyres, maximi Sanctorum per, quos Ecclesia canonizauit, & or-
dinarie canonizat, orarunt & predicarunt in his candelabris, ex quo ad il-
lam sanctitatem peruenerunt, vt Ecclesia ipsa tales illos proponat tanquam
exemplaria virtutum, & aduocatos apud eam coelestium.

3. Iidem sunt *stellæ in manu dextera* ipsius Christi. Fundatores enim sacrorum Re-
giorum, & cæteri, qui in custodia & obseruantia suarum Institutorum emi-
nent splendent tanquam stellæ cum insignibus illis proprietatibus, quas Spi-
ritus S. per Baruch Prophetam de eis indicauit *stellis*, inquit, *dederunt lucem in*
custodiis suis, & lætatæ sunt, vocatæ sunt, & dixerunt: adsumus, & lucerunt ei cum
iucunditate qui fecit illas. Fundatores Sancti Religiosi luxit in suis Institutibus, cu-
stodiendis singuli Institutum & locum, in quo Deus eos collocauit, tanquam
firmum militiæ, paratos vitam potius amittere, quam sortem suam deserere
sanctæ obedientiæ constanter, ac fortiter præstandæ, quæ à Deo erat, quod
ipse quidam Episcopus dixit in Apoc. *noverbo candelabrum tuum de loco suo*, nisi
in obsequium meum feceris & debito. Quare magno tibi dicunt horrori, &
sint valde pœnæ ad obediendum Deo quæ sunt stellæ, quæ vocare, dicun-
adsumus, paratæ & ad obsequendum tuis iussis alijs; mora aut repugnantia;
fugam, aliasve petendas nō eam tedio, aut rebellia; sed cū lætitia & pacis
lucerunt ei qui fecit illas, ad gloriā scilicet eius, qui illas creauit, vocauit, &
in ea Statu collocauit. Nā, vt supra ēcōbamus, eos tibi, sed Deo & Sal-
tua vniuersique homini charos esse, intra illud Ecclesiæ *Beatus hic pa-*
triarcha, ea gloria fulgeant, per quam nomen Domini in excelsis Deum.

In ver-

in vobis stabilis permaneat ad incipiendū & perficiendū eius voluntatē. Deducat ad desiderata sibi, Speculatione gratiæ & vigilantes exspectet Dominum, parata facere ad nutum, quicquid placuerit ipsi cum dormierit de lectulo suo in suis vestibus, quibus potius revestitur. Vnde vix tantam bonam his stellarum quæ Corpus Dominicum habent in dextera sua, ordinatis ac dirigens in omnibus, quæ faciunt & prosperum ac felicem præstet exitum in omnibus, quæ aggrediuntur prosperis eis tangat rebus processum.

Hoc ita intimauit S. Ioan. cùm dixit, Christum D. N. *ascendisse in medio sedis & Seniorum*, propter assistentiam scilicet, qua confirmat singulos Religiosos, imò illud ipsemet dixit: *in vobis duodecim sedebitis super duodecim sedes, iudicantes duodecim tribus Israel.* & quemadmodū populum dicens: *Ego sum redemptionem vestra in medio vestri. Audiuit vocē tuā, & ego liberabo vos, & ecce populus meus.* Sed quid mirum, quod Dominus habitet in eis? cùm dictum sit, ipsam diuinam Sapientiam ædificasse sibi hanc domū, in qua habitaret. Vtquēadmodum homo ambulat per suam domum, & circumdigerit eam, quæ in ea habentia Sapiēs diuina prospicit domui suæ? Diligenter, & ædificat ad vltimum columnas eius quas, vt supremus artifex, semper magis ac magis polire ac perficere studet, quod non simul ac primum omnem ornatum & perfectionem, quam habere capiant.

Et hæc similiter verba Dei sunt, quæ significat fecisse, polisse, & exhibere *Lapidem unum*. Lignum, vel aliud quodvis metallū ne dixi. Nam licet tamen in Scripturis, sicut illas, ex his columnæ essent ligneæ, aut æreæ, aut ferreæ: vt intelligatur, diuinam Sapientiam gratia sua cælestibus vocationibus electos omnes plenè locupletum ad hunc statum, ex quo educit illos ex lapidea cordis sodina, & fecundo huius lyrici, ac omnis miseræ humanæ terræ, vt columnas erigat Religionis, quarum harum columnarum materia non tanti fuerit ipsa figura, & elaboratum earum artificium, quantum in rebus artificialibus imago elegans depicta, vt in tabula, aut in lapide sculpta pluris æstimatur, quàm materia ipsa, quam quæ cæsum lapidem ad depictam, aut sculptam imaginem & argentum. Quare diuina Sapientia magnam attentionē & operam ponit in his columnis elaborandis cum malleo & cælo mortificationis expolitis, auferendo nimium excessum & nimietatem, tam exuum terrenarum, quas possident; quàm affectionum & propensionum ad eas: donec in ipsorum cordibus impressa omnino & expressa sit imago Euangelicæ perfectionis, & figura Christi crucifixi, qui exemplar est omnium huiusmodi ornamentorum; quem Paracletus noster *Lapidem* appellauit *super quem septem oculi sunt*, cuius *sculpturam* ipsum *videt calare*: multa in eo faciens foramina, flagellis, spinis, & clauis eadem tempora ad nobis Deo electis recipiant: vt qui puri sint, & quasi columbæ simplices.

Apoc. 1. 4. SVNT hinc duplicium sunt septem candeli, qui etiam dicuntur *septem Angeli ecclesiarum, septem spiritus Dei, missi in omnem terram*. Quantum sunt hi candeli? nihil quin stellas septem appellatas fuisse sunt? eò quod habeant magnam similitudinem rotunditatem, lucem magnam, & indocturna splendoris magnam conformationem & inter seipsos conformitatem; & sunt Spiritus & Angeli, quorum ista imitatione; & mittuntur à Deo in ministerium veritatis, vt suis ministerijs foveant eos, qui in salutem. Hi candeli ædificantur super lapidem, qui est Christus: quia illi innixi, firmitatem & fortitudinem à Deo accipiunt, ne acceptum ab eo splendorem amittant. O fortunata domus! cuius columnæ adeò sunt elegantes, pulchræque elaboratæ! cuius candelabra adeò sunt preciosa! cuius habitatores, stellæ sunt adeò splendentes! in quarum medio ipsemet Salvator existit, manu eos sustentans, suaque gubernatione dirigens eorumque opera vtens, quasi oculis ad multos alios dirigendos & gubernandos.

§. 2.

EX Dictis intelligitur firmitas, ac stabilitas status Religiosi, cum statutorum eius varietate: propterea enim appellantur columnæ, & quidem septem: vt significetur earum firmitas & robur ad finem huius diuinæ structuræ sustinendam, accedente Sapientiæ diuinæ ad eas corroborandas cum in prodium, quo de ipsa terra dixit: a *Ego cognoui eas locutas cum tanta firmitate, vt nullus potuit eas dejicere.* Ego habeo in manu mea septem stellas, b *contra hæreticum meum decretum, non potest quisquam capere de manu mea.* Ego potui septem oculos super firmam petram: & quis adeò potens erit, vt illos ab eadem abstrahere possit? Nam quemadmodum Ecclesia fundata est super firmam petram, quæ est Christus, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam: ita, quamdiu Ecclesia durabit, perdurabit status Religiosus. Et enim fundatus super eandem petram, scilicet Christum: qui basis & columnarum eius. Ipse Salvator & Sapientissimus ipsa Sapientia: qui prudentissimo *decreto* Religiosos *dedit sanctæ suæ plantæ, vineæ suæ & suæ vineæ*, vt illam *ædificarent super arenam sed super firmam petram*: vt adeò grauiter oppetita, & impugnata maneret. Quis enumerare poterit pugnas & conflictus, quibus sancta hæc domus patet? nunc dicit hic quis particulares Religiosi fuerint, de quibus sim locuturus, sed quos ipsemet sanctus, dum eos elegit, fuisse sunt? Tria illorum genera Deus elegit, quibus domum hanc perfequuntur. Vnum est hæreticorum, qui quod apostatauerint ab Ecclesia, in qua fuerunt septem stellæ, ideo se contra eam opposuerunt: ideo multi illorum, stulti Dei iudicijs in peccatum suæ superbiæ ruere dicuntur, vt Religionem deserant, quam fuerant professi, & tanquam homines vere carnales,

impro-

improbant & condemnant vetere Ecclesiæ; tanquam alieni à fide, detestantur vetum patrem; & tanquam sui voluntarii amentes, & quasi horrent vetum Obedientiæ audentique sacrilegium in ea etiam perfectionis statua moderandi adimunt Deum alterum, Principum Tyrannorum: qui huic statum sunt persequuti; aliqui adhuc hæsitantes, cui Religioni primò se opponebant; aliqui rationibus politicis suæ gubernationis intenti: indicantes, per Religiones in minori statu fractum militiæ, aut Reipublicæ suæ propagationem. His accessêre alij, qui prætexta Traditionis, persequuti sunt Religionis mendicantis cultum, & fidei, aut apparentibus tantum rationibus, vt ipsas Religiones in fide initio quodammodo suffocarent. Nisi S. Thomas, & S. Bonaventura ad eas propagandas prodijssent. Sed tertium agmen non minus infestum & crudele exurgere solet à filijs ipsiusmet Religionis, ventis & turbinibus propitijs quæ non possint sæpe horum vorsum compotes fieri: adeoque conuertunt se contra matrem suam; & quæ in ea fuit consilium, alacritate & transfugij constituunt: Idcoque improba sua vita eam persequuntur. Quibus intelligitur quod dixit Sponsa: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Bene autem illos appellat filios matris suæ, & non patris: tales enim sunt quasi semifratres, eò quòd sint filij ipsius Religionis propter professionem & vota in ea edita; non tamen sunt filij Patris cælestis, & fidei Christi Salvatoris, cuius vestem lacerant schismate & diuisione, quam in Religione efficiunt. ‡ Cant. 1.

Sed omnes hæ persecutiones non valebunt domum diuinæ Sapientiæ dejicere, aut columnas eius infringere. Cùm enim sit omnipotens, eam ædificauerit, eadem illa construxit ac defendet, sicut ipsam Ecclesiam eodem modo oppugnatam tutatur ac protegit: ex ipsarum persecutionum occasionem accipient ad eam augendam & propagandam; & illustrandam, vt magis innotescat, pluriesque ab hominibus fiat. Quare licebit Religioni applicare, quod S. Ambrosius dixit de Ecclesia, explicans sententiam illam Salomonis: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Quæ (ait) lilium est navis, scilicet ipsa Ecclesia (talis autem est etiam ipsa navicula Religionis) quæ, quamuis frequentissimè oppugnetur à fluctibus, & tempestatibus nunquam tamen naufragium faciet, aut adportum aduersum appellet. Nam super ipsum malum stat ipse Christus: in puppi residet Petrus; Spiritus autem sanctus in prora: qui autem eam dirigunt, tanquam Nauigij & gubernatores, sunt Apostoli & Prophetæ. cùm igitur hæc navis attentè adeò & exactè gubernetur: impossibile est, eam perire. Cum *Matth. 8.* *navicula*, in qua erant Apostoli, *operiretur fluctibus*, vt pene mergeretur, quia ipse dormierat: excitatus ab eis, solo verbo imperauit ventis & mari; & facta est tranquillitas magna; cum tamen eorum, qui viderant, admi-

Lib. de Sacram. c. 4. circa fin.

Matth. 8.

adiuvationes, sed cereos: gratiæ, quas recipit, non detrahit? cum ipse Deus ipsi Deiparæ manum in sua Religione, quam tanquam gubernator ac Dominus eius gubernat: omni procul dubio ut eam conservet, hoc præstitit. Quod si quam id perturbare, vexare & mare huius mundi commovere, & exagitare contra eam, id facit, ut Deo illi eam ficut
g Greg. in 3. Lib. 1. de cura. cap. 3. g arcta Not *viuere in statu meliore* vota, hoc est, ad summam perfectionem, quam eius Institutum requirit. Nam (ut sanctus Augustinus ait) si corporales calamitates eam affligunt, eius patientiam exercent; & augent; si erroribus & falsitatibus eam exercent & exacuunt eius sapientiam; & odijs & rancoribus; exercens & augens eius charitatem, ut extendat se ad diligendos inimicos, à quibus gladio habetur. Et hac ratione magnas ex ipsis persequutionibus hausit vtilitates: nam h *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum animarum suarum.*
h Rom. 8. 28.

Hoc esse debet præcipuum fulcrum fiduciæ Religiosorum, quòd nec eorum Status deficiet, nec ipsa columnæ eum sustinentes. Ita sentiebat noster Pater sanctus Ignatius, qui Prouidentiam Constitutionum ita inchoauit: summa Sapientia, & bonitas Dei Creatoris nostri ac Domini est, quæ conseruatura est, gubernatura atque promotura in suo sancto seruitio hanc minimam Societatem Iesv, vt eam dignata est inchoare, atque si dixisset: i *Dei perfecta sunt opera*: & vt Apostolus dixit: k *qui cœpit opus bonum*, idem illud perficit. Cum igitur infinita eius Sapientia & bonitas ædificium hoc creauerit, idem perget, illud conseruare: quod si aliqua ex parte aliqui deficient, qui eius erant columnæ: ipse tempori eliget alios similes, iuxta illud Dauidis de Ecclesia dicentis: l *pro patribus tuis nati sunt tibi filij: quos constitues principes super omnem terram.* Nam loco primorum fundatorum, succedunt eis alij eiusdem spiritus, qui promouent quod illi cœperunt. Quod si qui lapides huius ædificij culpa sua decidant; ædificabit Deus alios, qui eorum locum impleant. Nam & si ex Collegio Apostolico Iudas Apostatauit: non defuit vnus m *Matthias* qui eius locum impleret, & *annumeretur cum reliquis Apostolis*, & quamuis n *multi & innumerabiles* deficiant, & à Deo *conterantur*, vt legitur in Iob, *stare faciet alios pro eis.* quemadmodum enim ipse eos vocauit, qui ipsum dereliquerunt; ita potest alios vocare, qui perseuerent: quemadmodum ipse Dominus noster sancto Francisco dolenti, & lugenti ob discipline relaxationem, quæ sensim in aliquos eius Religiosos inrepsit, dixit: ne cuberis, inquit, neque angaris, quod aliquis deleat Religionem, aut scandalo alijs in ea sit. Nam, quis, nisi ego, illam plantauit? quis alius, quàm ego homines vocat ad pœnitentiam? & postquam vocati sunt, quis dat eis perseuerantiam? ego eos adduxi, ego eos detinebo & custodiam, &
i Deut. 32. 4.
k Philip. 1. 6.
l Psal. 44. 16.
m Act. 1. 26.
n Iob 34. 24.
Plutar. lib. 2. cap. 3.

illi qui abierint, alium ego in eorum locum adducam. Et quemadmodum Iudæus Gregarius dixit, omnia conturbantur in bonum electorum: nam aliquorum ruina repleant tupeatorum arrogantiam; et illa humilient, nec decidant ex loco sua, quem tenent: & vocatio alienum, iuuet humilium confidentiam: ne videantur cadere, & ipsi animum dejiciant, & eadem, quia vident. Deum ruinas illas multis aliis vocatis reparare. Denique quamuis in ipsa Religione multi sint mali; & qui boni sunt, impingant interdum in aliqua peccata: non tamen propterea Status ipse delicet; aut ipsa domus ruet, quam Sapientia diuina ædificauit. Non improbi malitia, ipsi soli nocebit; non autem communitati ædificanti & improbanti: aut Deus illum conuertet, vt redeat ad vitam, quam ejus Status exigit: iuxta promissionem ipsius Dauid factam, qui dixit: *Si filius tuus iniquè aliquid gesserit, arguam eum: misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amouì à facie mea. Et fidelis erit domus tua*; & regnum tuum vsque in æternum perdurabit. Iuxtam eam modum licet intelligere, Deum promittere familiarum fundatoribus Religionum factam, quòd eorum domus & familia futura sit perpetua, si eorum filij Statuta eorum seruare studuerint; & quamuis aliqui eorum peccent, eorum tamen peccatum non futurum sicut fuit Saulis inobedientis, ac pertinacis, qui totam suam familiam destruxit & regnum amisit: sed erit sicut peccatum Salomonis, qui non destruxit familiam suam & regnum; aut sicut peccatum ipsius Dauidis, qui, facta penitentia, ab eo surrexit; & veniam dimnum, quod meruerat, reportauit. Et hoc est, quod predixit Zacharias Prophetia loquens de tempore legis gratiæ: *producit (inquit) puerum Dominus Salvatorem temporum. & erit qui assimilatur ex eo in die illa, quasi Dauid: & domus Dauid, quasi Dei, sicut Angelus Domini in conspectu eorum.* Quæ promissio, licet facta sit non Ecclesiæ per Ierusalem ædificatæ pateat sure optimo præcipuum eius partis, quæ est Religio, applicari, cuius hominum singularem Deus protectionem gerit, non præteruam à lapsibus, & peccatis grauioribus. Sed quemadmodum humanæ fragilitatis est impingere & cadere aliquando, offendit Deus suam protectionem, faciens vt illi surgant, sicut Dauid, per pœnitentiam: ita vt ejus culpa non faciat lacerare domum Dei. Quemadmodum familia & domus Dauid, quæ Religionem refert, est quasi *domus Dei*, domus Regia, purpurea, excelsa, & *Sancta*; dignique, in qua Deus cum Religiosis habitet, qui quasi Angeli sunt, si cum religiosis fidelibus conferantur. Non negamus tamen euenire posse, vt quemadmodum familia Dauid peccatis temporum amisit regnum, eò quòd Regum pessima & populorum scelera adeò creuerunt, vt hac ratione puniri promeruerint & permiserit Deus Danites nolles, captiuos

Lib. 2. de Mor. Eccl. cap. 8.

2. Reg. 12. 14.

Zach. 12.

eo dicis ita etiam potest Praelatorum negligentia, & Religiosorum disciplinæ relaxatio in maiori familiæ parte ita excrescere, vt luxuriosa eam evangat, sicut Ecclesiæ sanctæ aliquam Religionem extinxit. At Sapientia diuina nouas loco earum alias erigere, quæ numerum impleant septem earum columnarum; & Ecclesiam Religiosam cum varietate, quam diximus, conseruent. Quamuis nescimus relaxatio ad tale extremum deueniat: nam vt plurimum Dominus noster excitat aliquos viros exemplares, qui inter tot humanarum, minantem ruinam domum sustineant; reformentque, & ad primum statum seruorem reducant. In quo locum habet, quod dixit Oseas Propheta deo *domus Israel, quæ est vinea Domini: I dabo*, inquit, *in vallibus spem ex malum loco*, qui tam colunt; & ponam eam *in valle Achor*, hoc est, tribulationis & pœnitentiæ, *ad aperiendam spem* in conspectu eorum *suæ reparationis*, & *cantet ibi laudem meæ*, tanquam in tempore iuuentutis suæ, & *in* ea *die* afflictionis *suæ sicut in terra Ægypti*, reformando Religiosa sua Exercitia cum eo feruore quem in suis habuit initijs.

q. 188. c. 7. ad 5.

CAPVT V.

TRIBVS VOTIS, PAVPERTATIS, CASTITATIS, & Obedientiæ, in quibus Religionis Essentia consistit, holocaustum Deo offerri.

VONIAM Status Religiosus, vt vidimus, vnus est, & multi: vnus quo ad substantiam trium votorum; multi, quo ad varios fines & media, quæ habet in diuersis Institutis: operæ pretium erit, vtrumque hoc præsertim explicare, vt ex vtroque appareat excellentia & perfectio propria huius status. Cuius Essentia (teste S. Thoma) consistit in votis Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, tanquam in principalibus instrumentis & mediis ascendendi ad Christianæ perfectionis culmen, consistentis in inflammato ac perfecto amore Dei super omnia. Quod probat idem Doctor Angelicus tribus præclarissimis rationibus, innitentibus tribus illis rebus, quas Religiosi in Statu suo obtinere contendunt. Prima res est, velociter & absque impedimento currere in via, finalisque perfectionis Euangelicæ: cuius magna impedimenta sunt Amor proprius, & inordinata rerum huius vitæ cupiditas: qua mortificata, expedita est via ascendendi cum facilitate ad culmen Sanctitatis: nam (vt Sanctus Augustinus

2. 2. q. 186. a. 6. & 7.

lib. 83. qq. q. 36.

ait

alit, cupiditatis inordinatio est charitatis augmentum: cuius perfectio in ipsa rerum omnium cupiditate: pari enim passu amor proprius debilitatur, & extirpatur, suum: qui tunc perfectus erit, cùm proprius omnino fuerit extinctus. Ex his: prima radice oriuntur tria illa impedimenta, quæ S. Ioannes vocat *concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ*, & aliis nominibus eadem appellamus inordinatum amorem voluptatum sensualium, diuitiarum, & inanem honorum, ac propriæ libertatis in quibus homines splendorem & amplitudinem suam collocant. Ea tamen mundi cupiditatibus retia texuntur, ac tenduntur laqui, quibus Sathanas irretit & illaqueat filios huius sæculi, ne Christum sequantur. Hæc impetitos ad cœnam illam magnam, venire impediunt, adferentes ea vti se, à veniendo ad conuiuium excusarent; & qui inuitati fuerunt ad nuptias, vocationem suam contempserunt, vt eisdem impedimentis vacarent. Et multi non ingrediuntur Sapientiæ diuinæ domum, eò quòd à compedibus, fastuque cupiditatum catenis vincti teneantur: quæ etiamsi aureæ, aut argenteæ sint, non minus premunt ac deprimunt, quàm si essent ferreæ: potius enim adferunt impedimentum ob delectationem maiorem, quam vinculo adferunt.

§. 1.

HAEC TRIA impedimenta remouentur per tria Religionis vota: votum enim *Castitatis*, repellit & mortificat sensuum voluptates, & concupiscentias carnis; *Paupertatis*, mortificat cupiditatem diuitiarum, quas mundi sequuntur: proinde mortificat etiam sæculares pompas, diuitiarum sortem & comitem; *Obedientiæ*, abnegat ac dissolvit omnem inordinationem propriæ nostræ libertatis, eiusque proprij iudicij, & voluntatis: quæ sunt capitalia Charitatis & Perfectionis hostes: & sic certamen campum manet expeditum, & via facilis ad eam procurandam & obtinendam. Et ita reipsa locum habet in Religiosis, quod S. Paulus dixit, apparuisse gratiam Dei Saluatoris nostri, vt abnegantes impietatem & sæcularia desideria, *a sobrie, & iuste, & pie viuamus in hoc sæculo*. *Primum* enim faciunt per votum Castitatis, quod temperantiam & moderationem affert circa res delectabiles. *Secundum* præstat per votum Paupertatis, quæ seruat Iustitiam, nulla alicui illata iniuria. *Tertiò* faciunt per votum Obedientiæ, quæ pietatem Deo & Prælatis debitum seruat, in quibus omnibus virtutibus plus præstant, quàm alias emereantur, quamobrem licèt etiam illis (vt statim subiicit Apostolus) *expectare beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris nostri* IESV *Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum*. Quis autem est hic populus, nisi Christianus, cuius pars est populus Religiosorum? populus pro excellentiam ac-

cepta illa. Deserimus ergo illi quæ optima fuit in bona actionibus amplectit, vt tam Deum illum honoret.

2. Hinc secunda vtilis ratio, est eo, quod simul intendant Religiosi perfectæ facilius seculum, & animam solicitudinem, quam illud secum adferat, quæ turbat & inquietum reddit cor; & quasi vinculum teneat ne vitia fugiat, nec familiaritatem cum Deo, & virtutibus exercendis cum tranquillitate attendat. Secularis hæc solicitudo tribus rebus potissimum soletur: quæ trium votorum vi & efficacitate facilè remouentur. Votum etiam Castitatis, animam expellit solicitudinem, quam adfert status matrimonij, & gubernationem vxoris, liberorum & familiæ. quamobrem dixit Apostolus: *Is qui vxori jungitur, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori: & diuisus est.* qui autem sine vxore viuit & castitatem custodit, ea tantùm curat, quæ ad Deum spectant, vt ei placeant. Nimiæ etiam curæ, quas adferunt secum diuitiæ, earumque distributio, inquietum hominem reddunt. quod 1. Cor. 7. b. 32. 33. 34. declarauit ipse Saluator, cùm dixit eam *suffocationem & curam sæculi, quæ frumentum Verbi Dei suffocant, & fructum negant.* At votum Paupertatis has spinas, ab ipsa radice euellit, purgatamque relinquit cordis terram, & aptam ad fructum copiosum ferendum, quem Deus inspirat: vt ita implicant, quod Dominus ipse exhortando dixit: *Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa.* Luc. 21. b. 34. *tanquam laqueus superueniet enim omnes, qui sedent super faciem omnis terræ.* Sed maximè mira solicitudo illa tollitur, quâ quisque habet in gubernatione sui ipsius, Actionum, & exercitiorum suorum. Nã ad res proprias conficiendas homo plenus est ignorantiæ, ex propriis passionibus ortis, ita vt vix medium norit, quod adhibere in eis debeat. Hæc autem solicitudo, etiam maxima, deponitur per votum Obedientiæ, quo Religiosus omnem gubernationem sui ipsius tradit suis Prælatis, dictante Prouidentia, quod per eos se ipsum gubernatura. Quare tribus regulis his votis explet & complectitur S. Petri consilium, dicentis: *Omnem solicitudinem vestram projicientes in Deum, quoniam ipsi cura est de vobis.* recipiunt in se omnem vestram solicitudinem, & curam: eo quòd vos, vt ipsi cum maiori perfectione sæculi curis, spontè eas deponitis, & mortificatis. 1. Pet. 5. a. 7.

3. VENIAMVS nunc ad tertiam rationem valde præclaram & præcipuam, in qua fundatur, quòd status Religiosus (vt idé S. Doctor ait) sit quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se & sua offert Deo, de quo holocausto dixit Salomon: *Diuersam scientiam,* cùm domum sibi ædificasset, & columnam septem excidisset *mirabiliter sculptam,* ait (vt habet textus græcus) *minimã fuit.* Nã quemadmodũ in antiquo templo extruxit, & vtensilia, in quo varia sacrificia, & animalia ad hoc electa offerebantur in hoc opere Religionis pergit tam ardua facilia & humana tribus his votis ei 3. Reg. 7. a.

tis ei

ea dicatur, sunt Propter Pharaonis dicta: & tetendi manus meas, vt in ea vellem tibi vota mea: & holocausta offeram tibi, & hostias pacifica- tionum tuarum. Præcipua explicatione obseruandum diuinitus fuisse excellentissimum sacrificium, quod in antiqua lege Deo offerebatur: & abundè (vt Philo ait) propietate & copiditate expellitur eo quòd qui illud offerebat, exueret se omnino Domino ac Vsu eius, quod offerebat, ita vt nullam eius partem sibi reineret. hoc enim intererat inter illud & reliqua communia sacrificia. Nam illa in duas tres partes diuisa hostiarum: vna debatur Sacerdoti; altera offerenti; tertia igne consumebatur ad honorem diuinæ maiestatis: holocaustum autem totum & integrum cremabatur, id enim significat nomen holocausti, totum scilicet combustum. Hoc sacrificij genere, offerebantur Deo tria terrestrium animalium genera, quorum meminit Dauid in hoc Psalmo: *armenta*, scilicet, *vitulos, hircos*, & *hirci* eo quod Ægyptij & gentilis magni hæc animalia facerent, & tanquam Deos adorarent. Iocatus execrandæ idololatriæ detestationem voluit Deus D. N. ea maxima, sibique in holocaustum offerri, ad honorem veræ suæ diuinitatis ac maiestatis. Ideoque Moyses dixit Pharaoni, filios Israel non posse sacrificium offerre Deo in Ægypto, *hostias enim quas colunt Ægyptij, coram eis lapidibus nos obruent.* Hoc igitur quod populus hebraicus carnaliter faciebat, facit Christianus populus spiritualiter: cum offert Deo (vt ait Sanctus Petrus) *hostias spirituales*, in quibus singulas, & sacrificat tria illa, quæ mundus amat & adorat: voluptates scilicet, diuitias, libertatem, siue splendorem, & magnificentiam, quæ per hircos, arietes, & armenta maiora vaccarum & vitulorum significantur: quamuis alter ea faciunt, & alter Religiosi vitæ offerant. Nam secularis (vt perpendit Sanctus Gregorius) offert talem rerum illarum sacrificium communem: reseruantes sibi partem vnam; alteram tantùm Deo dantes. Voluptatum enim sensibus tales faciunt diuisionem, vt illicitas repellant, firmo animi decreto, nunquam eis admittendi: retinent tamen licitas, quæ sunt in matrimonio: ideoque vt suprà diximus, coniugati sunt diuisi: dum partem vnam cogitationum ac desideriorum suorum ponunt in studio placendi Deo; sed alteram in mutuo desiderio sibi placendi. facultates etiam diuidunt: nam partem vnam tribuunt Deo, erogantes pauperibus Ecclesiasticam; sed partem alteram, quæ semper maior est, sibi reseruant, ad expensas in suam familiam. Libertatem etiam & propriam voluntatem diuidunt: negotia illam, ne faciant aliquid contra præceptum; sed eandem retinent circa ea, quæ sunt tantum ex consilio: in his enim faciunt quod sibi videtur.

Hoc Est sacrificium commune, quod Iudæi in seculo offerunt, & sa-

facit,

fich, vt ad tuti eſt in orbem patentiæ Religioſi non ſint eo contenti ſed holocauſtum offerant ab omni proprietate & cupiditate liberum: dant enim Deo per tria illa vota tres prædictas res, nihil earum ſibi reſeruantes. Nam votum Caſtitatis eſt quaſi quoddam holocauſtum, quo immundiſſimam voluptatem iugulantur, tã illicitã, quã licitã, quæ ſunt in matrimonio, abdicã vltro ipſe redendi ad perfectionem eiusmodi nec matrimonium poteſt eſſe licitũ, nec poſſit tale votum eſſet validum. Votum Paupertatis eſt alterum holocauſtum, quo offerunt Deo omnes diuitias, nulla earum parte retenta: ſed victum rerum, quæ à Prælatis concedentur, ad vitam ſuſtentandam, contenti ſunt. Ille qui cum victoria proprietate aliquam partem ſibi reſeruaret, ſicut Ananias & Saphira: tamen offerret Deo verum holocauſtum: quemadmodum grauiter S. Baſilius dixit cuidam Senatori, qui dum Religionem ingrederetur, partem aliquam ſuarum facultatum in proprios vſus reſeruauit: Senator, inquit, eſſe deſiſtit; & Monachum non fecit. Qui enim non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt eſſe Chriſti diſcipulus in ſchola Religionis. Votum Obedientiæ eſt aliud holocauſtum, in quo offerunt Deo dictamina propriæ voluntatis & proprij iudicij, proprietatis libertatis exercitium: quia iugulatur, (vt ait S. Gregorius) & negatur in rebus omnibus, quæ Dei voluntati & ſuperiorum, qui loco eius præſunt, aduerſantur; aut ſunt contra perfectionem, quam Inſtituum & Regulæ præſcribunt. Quare S. Baſilius dixit eum, qui contra voluntatem Superioris vſurpat ſibi aliquid eorum, quibus renunciauerat, iudicari latronem & Sacrilegum. & hoc holocauſtum eſt, omnium trium perfectiſſimum: in eo enim offertur res pretioſiſſima, quam homo habet; iuxta id quod dixit Pontifex Innocentius XXII. magna quidem eſt Paupertas, ſed maior integritas, ſed maxima eſt Obedientia. Nam prima offert res externas; ſecunda ipſum corpus; tertia ſpiritum & animam: quæ præſtantius eſt cæteris omnibus: quare ex his tribus ſit integrũ & perfectiſſimum holocauſtum, quo Religioſus offert Deo ſe ipſum totũ, nihil ſibi reſeruans; ſed totum diuino ſeruitio conſecrans: iuxta ea quæ dixit S. Gregorius: tunc conferi holocauſtũ, quãdo quis omnipotenti Deo offert, quæcunque habet; & quod vidit, & quod nouit omnia igne comburens ad honorem ſui creatoris.

3 Sed quo ea igne comburet? neque enim absque mysterio in lege veteri iubebatur, nullũ ſacrificiũ comburi, niſi igne ſanctuarij, qui ardebat ſuper altare Dei. Et quoniam *Nadab & Abiu filij Aaron alienum ignem attulerunt*, quem Scriptura *alienum* appellat. *Egreſſus ignis à Domino deuorauit eos, & mortui ſunt*: ne ſic cæteri morerentur, aliquã inde prunam acciperè, vt ignem accenderent ad ſacrificium cremandum. Et quando holocauſtum fiebat ex maioribus animalibus, qualia erant tria prædicta, magnus ignis erat neceſſarius, quamuis ad reliqua ſacrificia minor ſufficeret. Quis autem eſt ignis cõ-

burens

Ex cap. 10. Leuit. de abſtin. cib.

In regula cap. 66. S. Bern. ſer. 3. de Aſſum. cap. 6.

In Reg. ſuper. c. 1.

Leuit. 6. 12. & c. 10. 1.

Datem holocaustum votorum, nisi ignis spiritus Sancti, & Amoris ipso procedens? de quo igne dixit Christus D.N. *Ignem veni mittere in terram; & quid volo, nisi ut accendatur?* hunc ignem accendit Spiritus Sanctus in cordibus fidelium, sed in aliquibus adeo est exiguus ob imperfectionem subiecti, vt non sufficiat, vt oblatum sedum holocaustum vt appareat in sæcularibus, non lubricabus tantum amoris, vt omnia sua per Christo relinquant: in aliquibus adeo est magnus, vt omnia comburat, efficiatque, vt modi sedum Deum in quibus, oblatis his tribus votis propterea *David vocavit holocaustis medullatis.* Medulla (ait S. Augustinus) est intima pars ossium, nam pellis ingens est carnis; caro ossibus autem continet: in se medullam. Ignis igitur holocaustii omnia hæc consumit. Hunc ergo in modū tribus prædictis votis offerunt Deo nostræ facultates, voluptates & voluntas propria, sed intima quæque cordis cogitationes, affectus & intentiones: quia omnia hæc comburit diuinus amor: vt homo nec cogitet, nec velit, aut quærat finem aliquem terrenum in hac oblatione, sed solum & purè Deum, dicens cum piissimo Augustino: tu bone Deus consumat ignis tuus, nihil mei remaneat mihi, totum sit tibi, facultates meæ sint tibi, corpus meum, voluntas mea tibi, omnes intentiones meæ sint tibi ad gloriam, & honorem tuum, & tantum, vt ubi placeo mihi, cui offero cum ipsis in eis *pessima mea & vetera*, hoc est omnes fraudes potentiarum mearum, animæ & rationis, naturales, & supernaturales: vt in eis omnibus te glorificaris. Hæc intentio pura, quæ instar medullæ est bonorum omnium operū, est pretiosissima pars holocausti. Si enim offeras Deo omnia, quæ tria vota complectuntur, non autem puram adhibeas intentionem ipsi soli in his, quæ agis, placendi: talis oblatio non erit holocaustum, eò quòd Deo tradas tantum exteriora, retinens tibi interiora: & proinde eam, non vt debes, honoras. Siquidem (vt idem S. Augustinus ait) qui quia in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus, ille quæ tuum holocaustum offert non igne sanctuario, sed alieno, hoc est igne humani & mundani amoris, vt laudetur & honoretur ab hominibus: qui ignis omnia bona opera destruit, & propriis meritis privat, & invadit ipsum offerentem, vt pereat, sicut Nadab, & Abiu. Sed cùm oblatio hæc adeò sit excellens, tantique experientia sit: raro currit, vt sese

Ut perfectum holocaustum propter ignem, quo Spiritus Sanctus illud accendit per gratiam vocationis, vt postea videbimus.

CAPVT VI.

VARIA SACRIFICIA, ET VOTA *offerri Deo in Religionibus.*

VLTERIVS adhuc propreflitur excellentia vitæ Religiosæ in his votis & sacrificijs: nam tota illa est perpetuum quoddam & continuum holocaustum, quo Religiosus se ipsum offert quotidie vsque ad mortem. Quamuis enim in lege Veteri iubebat Deus mollia, offerri sibi quædam abolenda, quod *scripturam & legem dicebant*, dum licebat agere aliquid naturæ gratius: tradere licet; fortunas Religiosi cum tunc offerri Deo D.N. den holocaustum rei sui corporis, alterum animæ, cum omnibus quæ ab eis sunt actionibus. Nam (vt optimè S. Augustinus ad hunc propositum dixit) verum sacrificium est omne opus quo agitur, vt sancta societas inhæreamus Deo, relatum ad illum finem boni, quo veraciter beati esse possimus. Et ipsemet in hac Deo consecratus est, inquit, sacrificio, quatenus moritur mundo, vt viuat Deo: Et cum corpus est sacrificium, quatenus castigatur, vt ejus vsus sit instrumentum diuini seruitij: sic profecto multò magis erit sacrificium animæ, quatenus tota diuini amoris igne accenditur, vt à sæculari vita exuta, reformetur spirituali ad imaginem humanis mentibus, & vt vno verbo omnia dicantur nostrum vt sacrificij splendissimus ignis, quod non excellentior inueniatur in via Religiosa.

1 Nam ait l. 6.

2. Et sic in Religione offertur primum sacrificium, quod Dauid appellat, *cor contritum & humiliatum*: quia amaris valde gemitibus delictorum admissa percutit, & grauem ipse sui poenitentiam agit, quam alienæ operæ satisfactionis. Quo nomine ille est Religiosus (vt ait S. Thomas) ad cuius perfectionem habet excellentissimè nullum admitti in hac vita poenitentia grauiorem par. Quæ ergo illi quod propter nulla peccata etiam grauissima possit aliquis ad eam admitti sufficiendum est: periculum tamen obligat possit adalia quæ quotidiana peccatorum grauedinem.

Ex Quo fit, vt in Religione offeratur etiam alterum Sacrificium contritum, quod Apostolus appellat *Hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, & rationabile obsequium* Deo: in ea enim exercentur multæ afflictiones, quæ premunt, & crucians carnem, vt spiritui sit subiecta: & illi pando quæ mortis vitæ carnalis sapores, vt spiritualis solus fluat: & hoc modo implitur eminenter, quod dixit Christus D. N. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*, qui sunt Christi, carnem suam crucifigunt cum vitijs & concupiscentijs. Et ob hæc eadem S. Chrysostom. Religiosos appellat

3. Et sic in Religione offertur tertium sacrificium, quod Apostolus appellat *Hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem*, & rationabile obsequium Deo: in ea enim exercentur multæ afflictiones, quæ premunt, & crucians carnem, vt spiritui sit subiecta: & illi pando quæ mortis vitæ carnalis sapores, vt spiritualis solus fluat: & hoc modo implitur eminenter, quod dixit Christus D. N. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*, qui sunt Christi, carnem suam crucifigunt cum vitijs & concupiscentijs. Et ob hæc eadem S. Chrysostom. Religiosos appellat

cruciſixo quod ſint Chriſti crucifixi Virgo imaginem Floret ſpecio. In Religione ventum ſanctiſſimæ Sacrificio quod dixit Propheta Psalmo Immola Deo ſacrificium laudis & redde Altiſſimo vota tua. Sanctum Deum honorificabitur, & illustrat quæ ſalutem ſalutare tuum, meæ Salvatorem Deum: Quia non eſt aliud Religionis quàm continuum quod Deo ſacrificium laudis Deo eſt enim dedicata ad eum glorificandum hymnis, & canticis, ſuggeſtu explicitum vota ad glorificandum edificandi: Religio eſt via, qua Deus nobis manifeſtat Salvatorem, & ſalutem, quæ per eum nobis promittitur, cum ea capienda participes facit: quæ ſi eſt in Religione illorum eſt quorum ſanctificatio hæc eſt ut abſtineant enim occulto, linguæ, & manus in cultu linguæ nullo die factum hoc eſt eorum intermittatur, in quibus Deus placatus hoc ſacrificio, quod Deus appellat hi reddunt laudem glorificare; in quo ſuggeſtum dilectionem, ut repudiatis quæ ceteris ſervientes reſundunt. Hinc eſt quod Psalmiſta ſacrificare, quod Davidi ſanctificare, & ſanctitatis vocabulo plene ſatisfacit obligationibus Votorum & repetitorum: quia dum Deo quid Dei alicui gratum, quod eſt cui ſibi autem ſi, quod propriè eſt ſanctificare ſanctificationis Dei Ecclaſtico: à ſanctificare ſalutare glorificare magnificare & ſolvere ſi ſanctificare. Hæc omnia pulchrè complexus ſit ſanctus homo Climachus, vas aſperſionis ſanctificationis plenus ſanctificationes. Monachus, inquit, eſt ordo quidam & ſtatus Angelicus in corpore mortali & fragili: Monachus eſt, qui ſpiritu ſuo attendens ſuis Deo, gratia omni loco, tempore, & negotio: Monachus eſt perpetua quædam mentis vigilia, & lenocinium vigilantiſſima cuſtodia: Monachus eſt corpus caſtè, ſanctificatum, & animus divinæ lucis radijs illuſtratum: Monachus eſt, animus ſolidum afflictus & gemens, qui continua mortis memoria, hæc vigilet, hæc dormiat, ſemper ſibi exercet. Hæc S. Joannes Climachus, quæ referam propriè eam eorum, qui ſpiritum illum habent, quem Monachi nomen ſignificat.

Præterea omnibus accedit alia Religionis excellentia mentis & ſtudio voti: ſunt enim in variis inſtitutis ſpecialia quædam vota, valde integra Deo offerenda, quibus tria illa ſubſtantialia, magis corroborantur, intenſius, & perfectius. Nam aliqua Religiones vovent perpetuam clauſuram, quales ſunt ſe mancipatum ad ſeculorum voti Caſtitatis cuſtodiam: aliæ vovent perpetuam abſtinentiam à carnibus, & etiam à lacticiniis, & ab redimendi captivos, qui verſantur in periculo excidendi à fide: quibus propriè Religionem ipſam, cum, qui id vovit, manere in capitivitate & in noxa Societate Jeſu vovit tribus illis votis addunt Profeſſi quartum, ſpeciale Obedientiæ Summo Pontifici ad proficiſcendum, quocunque ille mittere voluerit ad fidem, hoc eſt ad infideles. Quibus quatuor votis, tanquam quatuor columnis noſtrum innititur Inſtitutum. Ad quorum majorem

fraulatem quatuor alia addantur, Votum est, non relaxandi Paupertatē Societatis Professæ, quæ nec in communi, nec in particulari proprium aliquod habet; nec vllū accipit stipendiū pro Missis, nec pro aliis ministeriis præstandis eo ordine tam quærendi directē aut indirectē Prælaturam vllam, aut dignitatem intra aut extra Societatē: nec extra eam acceptandi, nisi ex obedientia eius, qui potest ad id sub pœna peccati obligare: quarū denique, manifestandi Superiori, si quid tale ab aliquo ex nostris quæri cognouerit. omnia hæc vota sunt spiritualia sacrificia, quibus singulariter, quæ homines amant & exoptant: ex quibus omnibus holocaustum sit perfectissimum.

SED ne quis terreatur tot votis & sacrificijs, quæ & carnē, & Spiritui grauia videntur: attendat, non sine causa dictum esse à Spirito sancto, eandē Sapientiam diuinam domum sibi ædificasse. SVAVE enim, vt inquit Ambrosius, ipsam esse, quæ huiusmodi victimas instituerit, approbauerit, & suaserit; & eandem illa offerre in ipsa Religione, & per ipsam, cui speciali gratia adiumare ad eadem offerenda: et properet, ipsius potius opus censeatur, quàm nostrum; & potiorem locum in cœlis habere eius gratiam, quàm nostram inhabitriam. Quæ gratia non solum adiuuat, sed, quod videtur in se valde difficile & ingratum, reddit facilē & iucundum. est enim tanquam sal, quo iuxta legem antiquam conspergebatur omne sacrificium. & quemadmodum Sal cibum reddit sapidum, qui sumitur ex se insipidus: ita gratia, quæ propria est vocationis Religiosæ, spirituale saporem adfert his sacrificijs, reddítque iucundissimos & suauissimos offerenti ea Spiritu quo diximus. Et quomodo insipidum esse potest sacrificium & victima, quam dicit a Sapientia, cuius est etiam ipse sapor, SVAVIS appellatione men eius prodit & præfert eius dulcedinem; cum scientia, quæ ex tali fonte procedit, sapida sit ac iucunda, & præmium, quod statim & in promptu datur, delectabile, vt posse aliquid dubitemus, quidquid in hac mundo est valde amarum? Sed non parum iuuat aduertere quod cum Deus iusserit Salem admisceri sacrificijs, simul prohibuerit mellis vsum ad figurandum, (vt ait S. Thomas) in eius sacrificijs nihil esse debere, quod sensum voluptatem, & carnis illecebram sapiat; neque in eis quærendum esse, quod est tantum dulce & sapidum; sed quod vtile. Quamuis enim Sal saporem adferat & condimentū; est tamē etiam mordax, & præseruat à corruptione. Nam quod Deo placet, ita recreat, vt & hominem reddat exactiorem, eumq; præseruet à peccatis, & hac ratione comitatur sacrificia ipsi accepta.

PRÆDICTIS in hisce sacrificijs licet adhibere varietatem officiorū ac ministeriorū, quæ sunt in aliquibus Religionibus: alia quidē domestica & temporalia, alia spiritualia in bonum proximorū, excipiēdo scilicet eorū confessiones, cōcionādo, varias scientias docendo, proficiscendo ad hæreticos aut infideles, ad Catholicam fidem dilatandam; aut ad fideles ad eandem conser-

vandam,

Sap. 9. 1. Sapientia ædificauit sibi domum.

Ambr. lib. 3. de Virginib. ante med.

a Leuit. 2. 13

1. 2. q. 102. a. 3. ad 14.

manum, & simul cum charitate excitadum. In quibus omnibus seriò Religiosi assuescant Deo sacrificia laudis grandissima, cum multo sale sapientiæ ac discretionis; & pro tædiosis quæ in terra & fame natâ patiuntur interdum eo perueniant, vt sint hodocaustum adeò perfectum, quo per quod vitam & sanguinem offerant, ad satisfaciendum stanui & officio proprio. Et proximum (vt S. Basilius ait) sunt semper parati, ne officio suo desint, etiam si certum mortis immineat periculum, vt inferius apparebit.

a Rom. 12.

Reg. 2. pro fundum.

CAPVT VII.

Constitvtiones Et Leges Religionvm; & earum Vtilitas, & vtilitas.

Religionum & Statuum varietas, quos Religio complectitur, præcipuè consistit in Constitutionum & Legum, quas habent, diuersitate, ad vota suæ magis perficienda: in quibus etiam Institutum suum declarant, potissimum in proprio fine & medijs ad eum consequendum. Quæ omnia scripto proponuntur, vt facilius intelligantur, & sequentibus tradantur, ne tradantur obliuioni. Quamobrem etiamsi lex scripta (vt ait Apostolus) *scripta sit in cordibus hominum*: voluit tamen Deus D.N. vt electus suus populus eò haberet *tabulas lapideas scriptas digito Dei*, vt plus à populo fieret. & Moysi præcepit *scribere Deuteronomium*, in quo erant omnia præcepta & cæremoniæ legis veteris. Et quamuis lex nota, quæ dij gratiæ declarandæ & imprimendæ erat in tabulis cordis (vt dixit Ieremias) à præsentia Spiritus sancti illam dictantis: voluit tamen Christus D.N. post suum in cœlos ascensum, Euangelium factum à quatuor Euangelistis scribi, vt perpetua esset legis suæ, doctrinæ, & consiliorum apud homines memoria.

b Rom. 3. 11.
c Deut. 3. 9.
d Exod. 31. 18. Matth. 10. 26

§. 1.

Ex His Accepit gloriosus Pater noster S. Ignatius diuinâ quadam prudentiâ solidam occasionem & fundamentum ad scribendas suas Constitutiones, vt ipse in earum prologo aperte asserit. Supponit enim, interesse Christianis legem, quam Spiritus sanctus scribere & in cordibus imprimere solet, esse præcipuum auxilium ad Religionis conservationem & perfectionem: eò quòd lex illa sit verè viua, & ipsum Institutum viuum: à qua efficacius procedit ad implendum, quæ eiusmodi leges scripta continent, vt postea apparebit. Statim tamen subijcit quatuor causas & motiua

In prologo constitutionum

[illegible] Constitutionis, occasion Religiosis commoris.

1. PRIMVM motivum erit ipsa Providentia divina, Horum Creatorum operationum tanquam & constitutrix hominum per alios iuvare, agere, (vt ait Apostolus) *Dei adiutores* in opere nostræ salutis & perfectionis: quemadmodum fundatores Religionum sunt instrumenta, quibus Deus vitæ attollendi Religiosos, eorum Institutum profitentes: vult ipsa divina providentia, eos facere Constitutiones & leges, quæ media sint ad obtinendam perfectionem, ad quam sunt ordinati. In quo facile accipiendum est, quod Sapientia divina dixit: *per me Reges regnant & conditores iusta decernunt*. Illi enim divinæ Sapientiæ cooperantur, ad eas leges condendas, quas illa inspirat & in lucem producunt, quæ DEVS ipse in æterna sua providentia constituta habebat, accommodantes ea fini propriæ suæ vocationis.

2. SECVNDVM motivum est, quod Vicarius Christi D. N. in Sanctorum est: cui divina illa majestas infallibilem dedit authoritatem, ad Religiones, earumque Leges & Statuta approbanda, ita vt (quemadmodum S. Thomas probat) non potuit in eo quod præcipuum est earum errare, approbando, verba pacta, votum aliquod, finem, aut medium præmissum quod has leges & Regulas proponantur omnibus Ecclesiæ fidelibus, vt per eas dirigi & ad perfectionem progredi possint: si Pontifex in approbanda Regula erraret, exponeret totam Ecclesiam manifesto errandi periculo & magnum illi inferret damnum, præbendo gregi suo venenatum in doctrina aut moribus pabulum: quod nulla ratione est admittendum; idem esset contra Christi D.N. promissionem, fundant Ecclesiam suam firmiter fore super Petrum eiusque successores, ita vt *non portæ inferi prævalerent* [illegible] esset, vt fidelium animarum. Quamobrem Summus Pontifex, cum de Religione aliqua recens fundata agitur, exigit ab ea, qui fundare illam cupiunt, varia [illegible] ea omnes substantiales sui Instituti: quæ sunt secretæ, vna [illegible] eadem; suas proprietates, quam speciales, & media principalia, quæ ad eum ultimum eodem modo adhibent. Quibus omnibus bene examinatis, [illegible] *ipsum sanctum quæ vera sunt* [illegible] Pontifex, ne aberret in eo quod approbat.

3. TERTIVM motivum est, exemplum priorum Sanctorum, quos DEVS constituit in Ecclesia tanquam exemplaria, quæ successores imitarentur. Quibus quum eos induxit ad fundandas Religiones, eisdem inspirauit, vt Constitutiones & Regulas præscriberent, quibus illæ gubernarentur, quod fecerunt SS. Basilius, Augustinus, Benedictus, Franciscus, & alij Religionum Patriarchæ.

4. HIS accedit quartum motivum, ratio scilicet naturalis: quæ, quòd sit

tam in communibus, ab initio exitu Deo mercedem, quam de [illegible] Hæc autem dicta ac docere (ut bene attendite Thomas) omnes Reipublicas indigere legibus, quibus gubernentur & ad bonum duci possint in via virtutis, à vitijs retrahantur & in pace, & amicitia conservantur. Quamobrem superiores, qui sine lex vivat, invenerunt id publicè instituendum esse probat Aristoteles, id fieri per scriptas leges, quæ medium exhibent naturæ, ritusque durantes subjectæ humanitatibus, & personibus, quæ sapientibus latoribus Magistratuum Præsidum, & Judicum. Cum igitur Respublica tam civilis, quam Ecclesiastica propriis legibus gubernetur, & ornetur eximiis quoque virtutibus, Respublicam Religiosam legibus gubernari, cum spectantibus illa perfectionem, & commendationem profitebimur: modo quædam videamus, quæ in ea virtute, committi.

§. 2.

Hic Lector incipere explicare particulares exercitias Constitutiones, & Regulatum Religionis, ab Ecclesia approbatarum, quarum primus Author est ipsa divina Sapientia, quæ cum sanctis sibi domum ædificat, quemadmodum excidit columnas, & vitalem suum imposuit a proximo usque ad summum & in ea vinea hortulli, illum instruit nobilem pergulam sapientiæ. Nam quemadmodum fundata Ecclesia Hebræa, posuit in ea mensam Scripturæ sacræ, tabernaculi, veteris & simila à Ecclesia Christiana posuit in ea testamenti novi, præsertim sacrosancti Evangelionum, verbo loco dictum est, ita, cum erigit domum sacræ Religionis, ipsamet divina Sapientia proponit normam Constitutionum & Regularum ex Scripturis sacris, & sacris Evangelijs exceptarum, veluti spiritualibus cibis alendæ ad sublimationem & illustrationem Religiosorum, & conservationem, augmentum, & perfectionem sanctæ vitæ, quam profitentur. In hac mensa ergo hujus vitæ sanctæ, varia consilia, documenta, quæ illa apponit, ut sacramenta frequententur, & spirituales Exercitia Orationis, Lectionis, & aliarum virtutum. Est quæ pretiosissimi vini copia, cum mentis ejus desiderata tendat pervenire, ut affectus amoris Dei, & proximi valeat inflammatos excitet. Et est tanquam candelabrum quoque ruilitis, in quod ponit septem lucernas Religiosas, trium ordinum Christianorum. Et propterea ipsa Religio vocatur Ordo: quia totam hominem interiorem & exteriorem ordinat, & componit, non solùm ut ex timore filiali, sed flamma & ex amore filiali ut ejus sedes super pavimento hujus domus collocata est illum Charitatis, quæ est proprium signum Religionis; & præter quam judicatur & salvatur domus Dei vivi, & Schola Jesu Christi. Cultus & Religio dignoscitur. Si diligimus Deum ad invicem. Quare hujus domus habitatores nec fame, nec siti præmi patiuntur, &

delibare velint cibos, quos diuina Sapientia in hac sua mensa proposuit. Sed quoniam non omnes possunt eisdem cibis & eodem modo præparatis vesci: constituit Sapientia diuina, vt quemadmodum sunt septem columnæ huius domus, variique Religionum ritus vnaquæque propriam habeat mensam præparatam cibis aptis & accommodatis ad sustentationem eorum, qui in ea degunt.

1. NOS sic tamen existimandum, diuinam Sapientiam has leges & Regulas constituere tantùm generali modo, quo (vt Salomon dixit) principium est omnium bonarum legum, quæ sunt in omnibus huiusmodi Reipublicis: quatenus scilicet naturali lumine, & scientia, & experientia, adiuta etiam lumine fidei, docetur dirigi ipsos Reges, & Legislatores in his bonis condendis, ad rectam gubernationem: non itaque hoc tantùm generali modo, sed singularem & maiorem fauorem offendit erga fundatores Religionum, maiorem efficiem præbens ad Regulas condendas: aut mittit aliquod Angelum, qui illos doceat, sicut misit ad S. Pachomium; aut inspirat speciali reuelatione & interna inspiratione eas suggerit, quemadmodum inspirauit S. Francisco, reddente huius rei testimonium voce quadam cælesti, dicente Francisco, in hac Regula nihil est tuum: sed tota illa est mea. Et de Patre nostro Ignatio scimus, etiam eum per reuelationem, aut inspirationem Dei suisse regressum a suarum Constitutionum: cum præ cæteris illustrationes & fauores cælestes in contemplatione & oratione, quam præmittebat earum scriptioni. Et vniuersim quemadmodum e Angelo quidam, referente Christum D.N. edidit S. Ioannes Euangelista librum grandem, in quo scriptum erat, quod erat prædicaturus: & Ioannem iubet, librum ipsum deuorare, vt illum prædicaret; ita credendum est, Christum D.N. dare fundatori Religionis librum Regularum, quas docere debeat; & iubere, illum deuorare, & in animam suam transmittere, vt postea ipsas prædicet: vt capite nono videbimus.

Exhortatio ad leges & Regulas.

Apoc. 10. 9.

SED aliud quoque extremum est vitandum: ne scilicet existimemus, Sapientiam diuinam etiam ipsa verba dictasse, quibus Regulas ipsas scriberent; & minutissima quæque in ipsis contenta: idcirco est propterea Scriptura sacra, & eius Scriptorum Spiritus sanctus, qui sententias & res maioris momenti reuelauerit: relinquens ipsorum bono iudicio & ratiocinationi ipsa verba, & res alias minutas, quæ eorum sensibus miscentur. Fundum in modum quo Dominus aliquis prudenti famulo suggerit substantiam rei, quam alteri debeat significare: remittens eius prudentiæ verba & modum, eam significandi. Et hoc etiam modo eas approbat summus Pontifex, vt securæ sint, ac certæ. Nam reuelationes & inspirationes interiores, quas vir sanctus nobis proponunt, apud nos non habent authoritatem & certitudinem infallibilem, donec illas approbet Ecclesia.

Hinc

Hinc tertia oritur Excellentia Regulæ Regularis: quod scilicet certa & secura via perfectionis quæ secure & absque periculo pernitiosi erroris quam-
3. Regula certa
luntq; nisi ad vitam aut æternum finem declinemus. Ita vt applicare liceat Regulari illud Isaiæ: *Dabis retrò Domine pones arcum, & sagittæ tuæ ardentes: & non*
Isaiæ 21.
fecisti cessare à te vitæ dilectorum tuorum: & ipsum quidem cui videntes præparaverunt tuum. Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis: Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis, neque ad dexteram, neque ad sinistram. Panem autem (ait S. Hieronymus) esse doctrinam Euangelicam, audientem in matre Ecclesia Catholica: quam hæc doctrina familiatur in arcta via crucis & mortificationis; & effabricata in illo præcepto amoris Dei & proximi. Eandem hanc panem & aquam valdè eminenter dat Dominus noster Religiosis in manibus Regularium illius Religionis; & loquitur ad cor eorum, inspirat illis vt Regulas illas observent: hæc doctrina est via electis, & semita perfectorum ambulate per eam, non deficientes, aut declinantes ab ea propter vilam vitæ huius prosperitatem, aut adversitatem: illa enim deducet vos ad quietem æternam. (Refert S. Gregorius) quando S. Benedictus obijt, duos Monachos vidisse eodem die in oratione viam quandam planam, rectam, & pulchrè exornatam, lapidibus valdè splendentibus refertam: quibus venerandus quidam senex dixit hæc est via, per quam dilectus Dei Benedictus ascendit in cœlum. Et S. Bernardus declarans hanc visionem, ait: hanc viam tenet Regula, quam S. Benedictus instituit, per cuius observantiam sanctus ille ascendit in cœlum: & ascendent cæteri, qui eandem tenuerint. Non dubitare licet diuinâ potius inspiratione, quam humanâ præsumptione illum fuisse Regulâ, qua vir ille ad tantam pervenit sanctitatem: & in vita, & in morte tantum obtinuit gloriam. Idem autem dicere licet de quacunque alia Regula ab Ecclesia Sancta approbata, quæ via est plana, recta, & præclararum virtutum, & consiliorum cæpetibus exornata: & qui ambulaverit per eam, perveniet ad gloriosum finem, quem intendit.

Hæc Excellentia fit excellior ex adiuncta altera valdè peculiari ipsum enim Regulis inscripsit Religionis sanctissima Dei voluntas, in qua, vt ait Dauid, vita nostra consistit, & enim exequutio est sanctitas nostra; & requies temporalis & æterna. Quod sentiebat ille Propheta, qui dixit: *Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.* Hoc enim dicere voluit non fuisse beati ob nobilitatem maiorum nostrorum Patriarcharum, & Prophetarum, non ob illa prodigia, quæ fecit, vt nos ex Ægypto educeret, & in hanc promissionis terram induceret; non ob diuitias & prosperitates hic nobis oblatas: sed quod eam meruerimus, quæ superiori nostra placeant, vt ea exprimamus ex hac enim omnis nostra felicitas pendet, beneficio hoc tale est (ait Dauid,) vt inter *sortes talem eum statuerit, & misericordiam suam tuam manifestaverit* ei: erga solum Israel hæc misericordia est vita, qui est finis & unicus

4. Psalm 9.
Baruch 4.
Psalm 118. 49.

k Psal.39.9 cor, k *ecce dixi venio, in capite libri scriptum est de me, vt faciam voluntatem tuam Deus meus, volui & legem tuam in medio cordis mei.* Posteriori autem iure id licet dicere Christianis, & adhuc ampliori Religiosis: quod simus beati non ob nobilitatem, aut scientiam, non ob alias humanas ampl'tudines, & ornamenta; sed quod per sacrum Euangelium & Regulas nostras clarè ac distinctè noverimus, quæ Deo sint placita, vt ea præstantes, illi placeamus. Hic nostræ felicitatis fons est, & in quo ipsa Religio est beatitudinis quædam Imago; Similique præcipuus, propter eam ad illam venimus, iuxta illud Dauidis: l *vnam petij à Domino, hanc requiram, vt habitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* & permaneam in domo Ecclesiæ militantis, & intrem eam in domo sacræ Religionis: atque denique in domo Ecclesiæ triumphantis, à qua nunquam excidam: & omnem meam intentionem, & vota mea in hanc rem solam dirigam. Sed hoc, ô Rex Sancte, cur tantopere desiderat? vt videam Voluptatem seu Voluntatem Domini. Quamuis enim duo hæc verba diuersa sint: eorum tamen sensus est idem: nullus enim idem est Dei voluntas, & eius voluptas. Nam explentes m Psal.33. Dei voluntatem, eius quoque voluptatem assequuntur. Nam in ea exequen- Ps. de est vera solidaque Voluptas, iuxta illud Ecclesiastici: m *in mihi dulcius quam* benevolis oculis *respicere in mandata Domini.*

n Psal.147. Has Excellentias, & alias non inferiores, vitæ Religiosæ, tanquam præsentes respiciebat in spiritu idem Propheta Regius, cum diceret: n *Lauda Hierusalem Dominum: collauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum benedixit filijs tuis in te, qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te.* quæ nisi illa est Ierusalē, nisi Ecclesia sancta? & quis mons, huic arce Sion, nisi Religio sacra, cuius filij sunt Religiosi: qui possunt Deum portare, & seruare solidissimis claustralibus? Portæ sunt Euangelica Paupertatis, & Castitatis, & Obedientiæ consilia, per quæ patet aditus, & ascenditur ad perfectionem: seræ sunt ipsa vota, quibus illa confirmantur: ita vt non liceat exire ex domo illa Religionis, in quam nos induxerunt. Claui sunt ipsæ Regulæ, quæ constituuntur & adhibentur ad maiorem votorum solidationem. Et hæc est alia insignis eius excellentia, quod confirmet & corroborete Religiosos in o Psal.83.8. obseruatione eius, quod promiserunt, vt sua promissionis fructum consequantur. Ad quod certius obtinendum, Supremus o *Legislator* suam imperti- tur *benedictionem*, adiuuans eos speciali gratia, vt *eant de virtute in virtutem*: donec ad superemum omnium culmen perueniant. Ex quo prouenit, vt omnes eorum sese circumdent muro pacis, & mutuæ omnium inter se concordiæ & amoris vinculo: ac proinde victoriam eis det de omnibus suis hostibus: donec eos pedibus eorum calcandos subijciat. Ne autem ipsi deficiant, eos alit p Psal.147.14. selecto doctrinæ pane, & frequentia Sacramentorum, quibus eius abundat mensa. Et quamuis non desit illis p *vias & plateas*, vbique & penuria afflictionū ac tentationum, quibus illi exercentur: ipse tamen Dominus ita eorum cu-

ram gerit, vt despectui omittat vtilem sanæ internæ illustrationis, & luctæ, quam sæpe ferre cogitur iniquitatis sæculi, vtilitatem illa deiiciat: & suam apud deum eis amplioremnotitiam vitæ sanctitatis & perfectionis, ita vt vere dici possit: *Non fecit taliter omni nationi*, atque fecit ipsis Religiosis, q̃ *quæ omnia* eis pura *obedientia & dilectio* ac propterea ei tam pura lucis, indulta, & præ aliis omnibus tam protecta. *Lauda Ierusalem Dominum*, quæ te fecit, *lauda Deum tuum Sion*, quæ te fundauit, & singulari amore cepit esse tuus, vt & tu ei ipsius. Felices quæ per tuas impediuntur portas, tam amplectentes consilia, nisique votis sese claudentes, & regulis corroborantes, singulãm in te benedictionem inuenerunt, pacem, sanitatem, de hostibus victoriam, & coronam gloriæ propter obtentas victorias.

CAPVT VIII.

Proprietates Constitvtionvm Ac Regvlarvm Religiosarum, in quibus suam ostendunt præstantiam & perfectionem.

NOTANDVM nunc ad vltimam Excellentiam, quam habere solet Regula Religionis approbatæ, in qua ordinariè imponuntur conditiones & proprietates perfectæ legis humanæ, ciuilis, aut Ecclesiasticæ, de qua dicit S. Isidorus, quod debeat esse *honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum tempus, secundum patriam, vtilis & manifesta.* Lib. 1. Etym. c. 21. 1. Thom. 1. 2. q. 95. a. 2.

PRIMVM itaque Regulæ & Constitutiones HONESTAE sint & sanctæ: quia fluunt ex fonte sanctitatis, hoc est, ex Euangelio sancto; & inspirãtur à Sancto Sanctorum, ad communicandum suis electis sanctitatem. Eò autem sunt præstantiores, quò ordinatæ ad dirigendas sanctiores, commendatæ actus virtutum in gradibus excellentibus, quales sunt puræ intentionis gloriæ Dei, humilitas profundior in cõtemptibus, paupertas strictior, obedientia erga Superiores prompitior, & maior inter æquales concordia, euellendo radicitus ex cordibus, & impedimenta ad has virtutes perficiendas exercẽdas. 1.

SECVNDO, Leges sint IVSTAE, hoc est naturali ratione, quoad fieri potest, conformes: ita vt recedat de earum iustitia, & æquitate, absque iniuria tertij: quum enim gratia fundetur in natura: & homo ratione gubernetur gratia alter fiat id, quod ab ea degenerat, nisi fides diuina superpositi, quæ est super ipsã rationẽ humanã. Quamobrẽ dixit Dauides *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurũ & lapidẽ pretiosũ multũ, & dulciora super mel & fauum.* Tales igitur esse debẽt humanæ leges, vt sint cõformes diuinis: vtrinq; fundẽtur in ratione bonã probabiliter, sed certã. Ratio enim 2. Pet. 1. a. 19. & Pf. 32. 4.

quæ vtil est tantum probabilit, alteri non est talis. Quoniam autem lex omnibus proponitur necesse est inniti rationi, quæ omnibus probetur.

5. TERTIO leges esse debent POSSIBILES secundùm naturales vires hominum, ordinarijs gratiæ auxilijs præuenturum. Quare non sunt leges intolerabile malignæ legis hypocrisis quo dixit S. Petrus, quod vix b *patres nostri* portare; sed sicut iugum suæ Euangelij, quod Christus D. N. c *suave* appellat, & *onus leue*, dans leuamen & quietem defatigatis; ac proinde non habent hæ leges tantum rigorem, vt corpus destruant, sed quantum sufficit ad illud mortificandum, & spiritum sublimandum, iuxta fatem infirmitatis: quamuis in hac re se varient, vt plus, aut minus mortificetur: etiamsi leges valdè severæ videantur, semper tamen sunt possibiles ac faciles ijs, quos Deus vocat ad eas implendas: gratiâ enim vocationis addit vires ad eas ferendas. Quamobrem cum Religiosi S. Francisci de seueritate eius regulæ apud ipsum conquererentur, cælestis vox ei dixit: vt Religiosi illam iuxta literam seruarent: tam ego, inquit, noui vires hominis, & quas ego sum illi daturus.

4. QVARTO sunt leges *conuenientes* secundùm circumstantias *loci, temporis* præsentis. Nam diuina Prouidentia hæc omnia attendit in Religionum institutione; respiciés, vt suprà insinuauimus, ad præsentes Ecclesiæ necessitates, ita dirigens earum Instituta & Regulas, vt accommodata essent ad illas necessitates reparandas, excitandis eius virtutis Exercitijs, quæ magis facere, aut in tali occasione maioris momenti esse videbantur. Ex quo elicitur, nō esse cōtra decorū Religionis, quod tēporis progressu aliqua eius Cōstitutio mutetur. Fieri n. potest, vt, quod vno tempore expediebat nō expediat alio: sicut etiam in aliquo loco oportunè seruetur aliqua ordinatio, quæ in alio non ita expediret. Et in ipsamet Ecclesia Catholica fuerunt huiusmodi mutationes in rebus satis grauibus. Nam in initio tolerabatur circumcisio, & obseruantia rerum aliquarum spectantium ad antiquam legem: quæ tamē postea seuerissimè fuere interdicta. Et fundata iam solidè lege nouæ, licebatur quodā tempore, vt fideles omnibus cibis comestibilibus vescerentur, eo quod aliqui hæretici dicerent, quosdam cibos esse à dæmone: postea, cessantibus illis hæreticorum erroribus approbata fuit abstinentia à carnibus, certis diebus.

5. QVINTO, leges debent esse *necessarias* & *vtiles*, vt iubeant quæ sunt ad finē necessaria, prohibeant verò, quæ ei aduersantur: & cōformiter Euangelica de his præcepta; addant verò pœnas aliquas temporales, quæ ignauos in earum obseruatione compescant. Ordinent præterea & constituant, quod necessarium & vtile est ad illius Instituti perfectionem: ita vt nequid in his constituendis deficiant, neque tamen sint nimij: nam etiam multitudo solet nocere, & adferre scrupulos & anxietates. Et hoc ratione impletur quod Deus per Isaiam promisit, dicens: *Ego Dominus Deus tuus, docens te vtilia, gu-*

Isa. 48. 17

bernans

seruantur in via quæ ostendit, Viam mandatorum tuorum cucurri: postea scilicet quam dilatasti cor meum, & lucerna mea facta est gressus mei.

DENIQVE leges siue Regulæ debet esse manifestæ & claræ sine vllo limitis, transgressionis occasionem adimatque quisquam se excusset ex ignorantia. propterea enim dicitur: *Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos*: & *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lux semitis meis*, illuminans & rectà deducens.

HANC Constitutionum & Regularum propietatem cum reliquis prædictis tanti fecit noster Pater S. Ignatius in suis constitutionibus conficiendis, vt in earum Proœmio hæc verba posuerit: Ad constitutionum hanc in modum ordinationem, vt vniuersum corpus Societatis, & particularia eius membra, ad hui conseruationem, & incrementum ad gloriam Dei, & vniuersalis Ecclesiæ bonum iuuentur, præter quàm quod omnes, & singulæ earum per seipsas ad finem dictum accommodatæ sunt, tria alia in eis expeti possunt. Primum, vt plenè sint, quo omnibus, quæ incidere possint, quantum fieri potest, prouideatur. Alterum, vt perspicuè sint; quò minus scrupulis detur occasio. Tertiò vt breues sint, quantum plenitudinis, & perspicuitatis ratio patitur; vt memoriæ retineri possint. Quæ tria, vt in ipso contextu Constitutionum exactius seruaret, volunt addere ipsemet declarationes aliquas, quæ supplerent, quod ad plenitudinem & claritatem, propter breuitatem seruandam in eis deesset. Et in omnibus talem seruare dispositionem, vt latis appareat, eam non ab humana sed à diuina prouidentia sic fuisse directam; & cordi sibi nostrum Magistrum Iesum maxime apposuisse, vt suos suos doceret & instrueret, quidquid opus habebant, vt fideles ipsi essent, & in hac Societate perfecti.

Ex prædictis omnibus colligit S. Thomas, quod quantus maior perfectio & excellentia Religionum debeatur præcipuè ex præclariori fine, ad quem tendunt: (quo nomine qui vitam contemplatiuam vt finem suum respicit, excedit eam, quæ tendit ad actiuam; & quæ, quod vtriusque est optimum, complectitur, vtramque excedit, vt supra est dictum) Religionum tamen, quæ eundem respiciunt finem, illa perfectiores censetur, quæ Constitutiones, & Regulas, aliaque media habet magis proportionata, & efficacia ad eum consequendum: quia de prædictis sex conditionibus plus participat. Cuius rei aliqua indicia licet ostendere. Primum est, si media illa, & efficacia sint, & simul suauiter: enim magis consentanea sunt gubernationi diuinæ & sapientiæ de qua dictum, quod *disponit omnia fortiter & suauiter*. Ita vt fortitudo temperetur suauitate, ne sit seuera; & suauitati fortitudo coniungatur, ne sit remissior. Ex quo fit, illas Regulas esse perfectiores, quæ aptiùs coniungunt Exercitia Orationis & mortificationis, inde enim prouenit efficacitas & suauitas in reliquis mediis. Nam quemadmodum ignis & malleus aptant ferrum, (nam ignis illud mollefacit; malleus autem tundit & scindit) ita Oratio & mortificatio efficaciter & suauiter aptant & accommodant

1. 2. q. 111. a. 6.

1.

2. q. 3. a.

2.

sola cordatoria enim calore deuotionis ea emollit; mortificatio autem facit vt discipline virtutum locum habeat. Et hoc nomine Religio assimilatur
h Part. 4. 6. h mortuorum & solitudini, vt posita videbimus. Et quoniam Oratio mentalis efficacior ad hoc est vocali: ideo Religio illa celebratur hoc nomine
3. perfectionique loco sua vocali Orationi tribuit, regulas etiã & documenta tradit ad mentalem Orationem apte ineundam, præscribens tempus in quo illa exercetur: vt meditatio & contemplatio recollecta & attenta rerum æternarum complectatur, & animum addat ad amplectenda & opere exequenda religiosæ Professionis media. Et similiter quemadmodum mortificatio interior propriæ iudicij & voluntatis, & appetitus ordini propensionum præstantior est, & vtilior externa mortificatione, quæ corpus affligit ieiunijs, & alijs corporalibus asperitatibus: ita Religio illa inter eas, quæ eundem respectum finem, perfectior erit, cuius Regulæ magis promouent internã mortificationem, quæ omnibus potest esse communis, & ad omnia est vtilis; cæteris tamen huic loco mortificationi externæ quæ (vt idem Angelicus Doctor asserit) non est melior, quò est maior, sed, quò magis est fini instituti sui proportionata. Cum enim illa non sit vere aliud, quàm instrumentum perfectionis ipsa ac discretio dictet, non plus decere fas esse, quàm ad principalem finem assequendum sufficiat; nec, si plus fuerit, potius impediat; & si minus, etiam non iuuet.

5. QVINTVM signum perfectionis in Regulis est, cùm ita res præcipuas Religionis attingunt, vt locum relinquãt Obedientiæ Superiorum, qui sunt lex viua & animata: enim Regula omnia constituere, & attingere, vellet, quæ omnia eodem modo dedicere debet: ea subirent enim grauiora, quã ferre possent: cæterùm leuiora, quàm opus haberent. Sed superioris discretio potest vtrumque disponere ad omnium vtilitatem: frustra Regulæ relinquunt, quid cum illis agere debeat, attenta varia dispositione & constitutione Subditorum. Quamuis nec tot res, eiusdem iudicio sint relinquendæ, vt videatur nimium: nam cùm magna sit varietas iudiciorum ac sensuum in variis Superioribus: esset quoq; in gubernatione ipsa, & moribus ordo vniformitatem, quam ordo Religiosus exigit; & contra finem in quem ipsæ leges & Regulæ conferuntur.

6. DEXTVM illa perfectior est Religio, quæ plura media, & quidem ea se præstantiora, & aptiora complectitur, ad finem, in quem tenditur: in hoc magis assimilatur Ecclesiæ Catholicæ, complectenti eorum multitudinem operã studiosorũ; & in vnoquoq; quod summã est & perfectissimè. Quare Religio illa, quæ tanquam finem proprium habet, animas iuuare, eò erit perfectior, quò plura amplectetur ministeria, quibus illæ proximæ: docendis scilicet omnis generis personarum varias facultates & scientias; concionandis apud fideles; disputando contra infideles; confessiones audiendo, & cæra-

menta adeleisstrando; visitando carceres, Xenodochia, & alia [illegible],
lorando eos, vt piè moriãtur, & alia similia præstando. Cùm enim in elegio
sit corpus quoddam mysticum, varia habens membra, sicut corpus ipsum hu-
manum: potuit varia ministeria ita exercere, vt vnum non impediat alte-
rum, facit enim ea per varios suos Religiosos; tribuens vnicuique Regulas
præclaras, ad bene fungendum suis officijs. Sic quo fiet, vt totum corpus sit
valde perfectum, cuius partes adeò sint perfectæ in ea perfectione, quam
cuiusque officium requirit. Nec propterea, qui ad aliquam Religionem vo-
cantur, etiam minus perfectum; vocationem suam negligere debent: cùm e-
nim D. N. omnibus Religionibus prospiciat de subsidijs & præmijs; sciat-
que vnicuique magis expedire illa Religio cuique est eligenda, ad quam Dei
vocatio deducit, ex apparebit ex ijs, quæ postea dicemus.

CAPVT IX.

MIRABILIS ET STVPENDVS MODVS *quo Deus D. N. erigit Religiones, tribuens Fundatoribus eminenter Spiritum & perfectionem illam, quam in suis Regulis describunt: & hac ratione alios inuitans ad easdem sequendas.*

VEMADMODVM Christus D.N. ædificauit domum & ciuitatem Ecclesiæ suæ super duodecim fundamenta, siue pretiosissimos lapides fundamentales, qui (vt ait S. Ioannes) *a sunt Lucidum Apostoli*, inter quos alijs præstat S. Petrus, tanquam caput, & lapis præcipua fundamentalis, *super quem ipse Christus suam fundauit Ecclesiam*. Per quos omnes *in virtutem suam lapidis angularis quæ est ipse met Christus*, creuit (vt ait Apostolus) *corpus hoc mysticum*, & progressum dat hoc ad huc Conuersione innumerabilium hominum, qui eius doctrinæ suscepere: ita etiam ipse Saluator, qui præcipuus est fundator & fundamentum omnium Religionum, cùm necesse vult aliquam erigere, vt plurimùm eam ædificat supra quosdam aliquos viros, magis spiritu & excellentis sanctitatis, quorum vnum aliquem eligit tanquam præcipuum, & caput religionis. Quemadmodùm fecit in Religione Carthusianorum, quæ fundata est super S. Bruno, & ex eius sociis; & Minorum, super S. Franciscum & alios duodecim; & societatem Iesu super Patrem nostrem S. Ignatium, & alios eius socios. Cui præcipuo fundatori eminentiùs impressit spiritum, sanctitatem, & perfectionem

a Ephes. 2. 20.

b Matt. 16. 18.

c Ephes. 4. 16.

propriam Instituti, quod debet profiteri: ita vt ea vita sit instituti quoddam vinum, vinaque Regula ac exemplar aliorum; cui etiam inseratur, vt ipsum Institutum eiusque constitutiones, & Regulas conseruet, & sic alium inuitet, qui ipsum sequatur, aut comitetur, sequendo ipsum Christum ad eam formam viuendi. Et hac ratione crescit Religio, adeoque altè ascendit, vt liceat de ea dicere, quod olim de Ecclesia: *Aperuit fauces suas valde in latitudinem, & in latera plurima, & dilatata est, & multa plurima roborata sunt.* Et quis fons adeò paruus erat, atque fuit Religio S. Francisci, & S. Dominici, & Societatis Iesv in suis initijs? hic tamen fonticulus breui tempore crescit in flumen plurimarum aquarum, rigans totum fermè orbem terrarum: nam in variis prouincijs, & ciuitatibus plurimi Conuentus sunt conditi, cum ingenti numero Religiosorum Sanctorum ac Sapientum, qui exemplo & doctrina sua pastum & potum spiritualem præbent fidelibus; & tanquam Sol illos illuminant, & accendunt, & influentias communicant vitæ æternæ. Fons paruulus fuit vnusquisque horum Sanctorum fundatorum, quia ipsi in suis oculis se paruulos iudicabant, & in illis initijs ab alijs contemnebantur. sed postea Dominus tanta cum sapientia & sanctitate replenit, vt singuli eorum fuerint, sint, & futuri sint fluuius, lux, & sal totius suæ Religionis. Nam Exemplari suæ vitæ, & admirandis constitutionibus ac Regulis, quas conscripsit, (quod tamen totum copiosè à Domino nostro acceperat) irrigat, illuminat, vitalitat, feruoremque suis Religiosis impertit, & suam Religionem crescere, ac per varias orbis partes dilatari facit.

§. 2.

1. a Ezec. 2. 9. & alib.

MODVS, quo Deus D. N. in his omnibus progrediatur, explicare licet per ea quæ Ezechiel Propheta de se ipso refert: *vidi, inquit, & ecce manus missa ad me è cœlo, in qua erat involutus liber: & expandit illum coram me, & erat scriptus intus & foris, & dixit ad me: Fili hominis quodcumque videris, comede: comede volumen istud, & vade, loquere ad filios Israel. Et dixi ad eum: Domine, venter meus comedat, & viscera mea compleantur volumine isto, quod ego do tibi. Et comedi illud: & factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: Fili hominis, vade ad domum Israel, & loquere verba mea ad eos.* Hunc in modum palmares intelligere, fundatorem cuiusq; Religionis esse hanc filium hominis, quem appellamus hac nomine, vt hinc tanquam filius Adami imbecillitatem suam agnoscat: deinde verò celsitudinem suæ vocationis, ad imitandum scilicet verbum diuinum incarnatum, qui se ipsum, etiamsi sit filius Dei, appellat tamen filium hominis. Manus, quæ venit è cœlo, est inspiratio & illustratio spiritus Sancti, qui in manu sua portat librum quendã, in quo sunt Regulæ propriæ Instituti eius. Inspirat autem, eiq; explicat virtutes omnes, Exercitia & ministeria, quæ profiteri debet. Et voce efficaci

huius-

huiusmodi vocationis, & diuinæ hominis, accipe de manu mea volumen illud, & comede: fac ad laturitatem tuam, vt intra te, omnia scilicet penetrent interiores, memoria, intellectus, voluntas, & appetitus impleantur veritatibus & virtutibus, quæ in illo continentur, cum omni plenitudine, quam exigit professio, ad quam tendis. Comede, & immitte in cor tuum modum huius paupertatis & obedientiæ; & reliqua Exercitia, quæ tibi edocebo. Postquam autem tecum comederis, tibique vt proprium & familiare reddideris vade per prouincias & loca Ecclesiæ meæ, & prædicato libellos, & communica ijs quæ ego edocebo, vt me tecum sequantur. Inspirationi & vocationi huiusmodi Sancti Patriarchæ, & fundatores, & quisque suum comedit librum, & sentientia exequutus est, quæ sui erant Institutoris, in Exemplum totius mundi tribuentes sibi laudem, quod suum Ducem & Magistrum imitarentur, *& quæ dulcia sapientiæ fuerunt*, quam *dulcem* & suauem volumen illud factum est in ore eorum (non mel dulcius maximam in sua obiectatione modam hunc vitæ sunt amplexi, dicentes cum Davide: *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo*: & eadem cum maxima mea iocunditate alij prædicant, vt audientibus & amplectendis delectemur. Cum hac illa autem voluptate librum comederunt suarum Constitutionum & Regularum, ex propria experientia & virtutibus, quas Deus in ipsorum cordibus scripsit. Quæ cum scripta haberent, libro illo comesto ut habentes a, titulitem & propensionem ad ipsos sequendos, dicentes eis: *filij hominis, accipite volumen illud, & comedite; amplectimini hoc sollicitum, & in illo pergite, & laetetur cor vestrum*, sicut ego filium hominis Iesum Christum laetatus sum in hac vitæ ratione, quam ipse mihi inspirauit.

Sed melius adhuc erit hæc declarabimus alia re similis, quæ euenit S. Ioanni Euangelistæ, cùm vidisset Angelum fortem descendentem de cœlo, & habentem in manu sua libellum *aperum*, & *dedit*, inquit, *mihi*, vt eum comederem, *& dicit mihi: accipe librum, & devora illum, & faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel*. Quæ dicit mihi, *oportet te prophetare gentibus, & populis, & linguis, & regibus* multis. Referebat hic Angelus (vt ait Beda & supra est insinuatum) Christum Seruatorem nostrum, cuius manu est liber Legis Euangelicæ, & perfectionis, quam profitetur quælibet Religio. Non enim solùm infinita sua Sapientia eam comprehendit, sed eminentissimè illam habet in sacratissima sua mente expressam, cum potestate eam cui voluerit communicandi. Sed vt cœlestis, atque diuina vocatio, inquitur ad eos eius, quem Deus in Fundatorem Ecclesiæ elegit, eique dicit vade ad hunc magni cœlij Angelum, & pete ab eo perfectionis librum, quem in manu sua habet, supplex orans, vt

eum ibi det aperuisse, eriam scilicet tibi, quidquid facto opus est, vt perfectus eas in cuiusque ratione, qua ipse vult, obsequium suum & gloriã per te promouere. Et hic Dominus, qui nihil sibi adijcit, respondet ei, ipso prius aperiente, quem verbis: *accipe librum, & deuora illum*, & immittentis intra te ipsum, vt Latim incipias prophetare, & alios excitare ad hunc vitæ modum propheticum & cœlestem, communicando illum omnibus nationibus & personis, quæ acceptare voluerint. Sed attende, quòd, licet *in ore tuo futurum sit dulce sicut mel*; *facies* tamen *amaricari ventrem tuum*, cum erit digerendum. Nam licèt dulce sit ac iucundum, DEI illustrationes recipere, & veritates ac virtutes supernaturales cognoscere, ac de eisdem coram hominibus loqui, vt ad perfectionem sectandam permoueamur: omnium tamen horum exsequutio magnas secum adfert amaritudines, eò quòd multæ sint persequutiones ac tentationes Dæmonum, secularium, & falsorum fratrum contra eam. Non tamen propterea abijciendus est animus, siquidem liber tibi ad hoc est traditus, vt eum promulgers ad gloriam Dei, & bonum Ecclesiæ eius. Hæc omnia experti sunt Sanctus Benedictus, & Sanctus Franciscus, & noster Pater Sanctus Ignatius, & alij Patriarchæ; qui in suarum Religionum fundationibus, & earum Regulis conscribendis, graues difficultates & labores sustinuerunt. Sed idem Dominus, qui illos vocauit, libros que eis dedit; auxilio eis fuit, ad eũ promulgandũ, & homines adducendos, qui illum reciperent, non obstantibus huius mundi huius contradictionibus. quod ipsi fundatores duplici via præstiterunt: tũ vita sua exemplari, & quodammodo prodigiosa, quæ mundum rapiebat in admirationem, & ad imitationem quodammodo impellebat: tũ efficacitate suarum rationum, concurrente ipso Domino nostro cum illorum verbis & rationibus, ad eorum hominum voluntates permouendas, & ad ipsos fundatores imitandos alliciendas.

QVAPROPTER dicere licet, Angelum illum, quem S. Ioannes vidit habentem in manu sua librum, esse nũcium & legatum ipsius Christi, & imaginem quandam quasi ad vitam cuiusque Fundatoris Religionum: in cuius manu Christus D. N. librum suarum Regularum posuit, vt omnibus traderet, quos ipsemet Dominus ad id vocaret & eligeret, per vocem illam cœlestem, diuinam scilicet inspirationem. Non enim aliud est vocatio ad Religiosum statum, quàm vox quædam, quæ auditur in corde hominis, & illis dicens: vade ad Angelum, & pete ab eo librum, quem habet in manu sua: hoc est, vade ad Sanctum Franciscum, aut S. Dominicum, aut S. Ignatium, & ad eos, qui eorum locum tenent in terra, & pete ab eis, admitti te in ipsorum Religionem, dabitque tibi librum Regularum & Constitutionum aperum, beneque explicatum, vt eo viuato, & ad cor tuum transmisso possis in anima tua experiri virtutes in ea perfectione, quæ in eis contineatur.

secur. Et quemadmodum Sanctus Ioannes statim paruit cœlesti voci, accessitque ad Angelum, & petijt librum, & accepit: ita qui vocantur efficaci Dei vocatione, audiunt diuinum eius impulsum, & statim accedunt, vt admitti in Religionem procurent; neque à petendo desistunt, donec Regularium librum accipiant; & ferio se offerant ad eum vorandum, & in sua viscera transmittendum. Sed aduertant: tamen, quòd initio, dum cœlestis illius vocationis feruore, dulce in quasi mel, acceptare & amplecti quidquid institutum illud continet, ita vt videatur ipsis suauis valde, ac locum ob obedientiæ, amabilis paupertas, dulcis Castitas, & valde grata ipsi subiectio, & sui ipsorum abnegatio, vt ita loquamur ipsum Seruatorem: at progressu temporis, cum manus operi admouerint, gustuque illi sensibilis deficit, qui, dum liber erat rectus, fruebatur, incipiunt aliquæ amaritudines sentiri, quæ interiora spiritus vexant ob resistentiam & rebellionem ipsius carnis. Qui autem libenter & fortiter perseuerat, sentit crescere spiritus calorem & feruorem, & igne diuini amoris accendi, quo totus liber facile digeritur, eiusque amaritudo conuertitur in dulcedinem, ita vt valde sit iocundus ac suauis per reliquum vitæ tempus.

§. 2.

QVIS AVTEM mirandi sit, tantam hominum multitudinem confluere ad quamcunque Religionem recens fundatam, cum vox Dei emittatur per Angelum quendam adeo admirabilem, qualem ipse S. Ioannes nobis depingit, cum sex alis pendis perpetuo fatigatis? enim vero auditum se *fragile, & tridens habuisse in capite, faciem fulgere vt solem, pedes tanquam columnas ignis & vocem eius tanquam leonis rugientis*, & in manu sua habuisse *librum aperum*. Quid autem hoc totum est aliud, quàm eligere quendam, vitæ spectatæ Religiosi, eiusq; Fundatoris, & cuius cunque exemplaris viri eâ professum; qui in vita sua est tanquam Angelus ob eiusmodi Professionis celsitudinem. Nubes enim, quâ est amictus, est ipsa pietas: quæ oritur ex renunciatione rerum omnium terrenarum. Quemadmodum enim nubes sunt vapores humidi, è terra elicuti, & ab ea fugientes in altum ascendentes: ita perfectus Religiosus omnium fugit; & res omnes, quas in terra possidebat, deserens, elevat se super se, ad quærendas res cœlestes. Hæc igitur renunciatio est eius amictus, & vestis; & eodem tegit ipsius suum, quamuis corpus appareat nudum. Ejusdem Iris tricolor, quam in capite habet, refert perfectam reconciliationem & amicitiam cum Deo, ortam ex tribus votis Castitatis, Paupertatis & Obedientiæ: quemadmodum enim sub *arcu illo fuit signum pacis & fœderis*, quod Dominus iniit cum Noe, quando *nubem futuræ vitæ aquæ diluvij ad delendum vniuersum carnem*: ita tria vota, signa sunt perfectæ amicitiæ & fœderis, quod init Domi-

5. 1

2 Apoc. 10. 1.

2.

3.

1 Genes. 9.

nostrâ cum Religiosis, & pijs nostri, qui sunt mergere diluuio peccatorum, & calamitatū quibus nos inuolui, sed *caritatem* (*vt ait Paulus*) *in spiritu dulcedinis & in spiritu lenitatis*, modo ipse elitæ vitæ, *suscipere*, cultiuare, & perficere in nobis tanquam rem maximè charam, & quam plurimi faciat, quàm cætera omnia, quæ sunt in terra.

a Eph. 4.

3. FACIES (sint Soli) ligni splendor in sanctitatis, & feruorem in omnibus virtutibus, præcipuè in eis, quæ ad contemplatiuam vitam pertinent, agendo familiaritèr cum Deo D.N. in oratione & contemplatione: hoc enim parit lumen diuinarum illustrationum, quæ spiritum transformant in similitudinem diuinæ Naturæ. Nam quemadmodum Christus D.N. *dum oraret, transfiguratus est, & reliquit suis exemplum* sanctæ Religiosis, orationi, quam proficiatur, ablatæ felicem transfigurationem, splendentes ficut sole roseis vitæ suæ exemplis.

d Luc. 9. 29. Matt. 17. 2.

4. HINC prouenit, vt pedes fint ficut columnæ ignis eam gressus quibus peragatur exercitij vitæ actiuæ, & in operibus misericordiæ corporalibus, & spiritualibus, sint gressus fortes, constantes, & amore Dei, zelo; reparandi proximorum necessitates, iuxta suæ luis naturæ, & vocationis officia, operibus propter labores & defatigationes, quæ in eis tolerantur. Et quemadmodū Angelus *pedem suum dextrum posuit super mare, sinistrum verò super terram*, vt oſtenderet, fe omnia adspectum charitas perfectorum Religiosorum, præcipuè eorum, qui vitam mixtam perfectiorem profitentur, complectitur omnes homines, cupiens omnibus benefacere, & igne diuini amoris inflammare pergentes per vniuersam terram, & nauigantes per omnia maria, vt hunc ignem proijciant in omnes peccatores, sibique eis maiori cura & feruore, maximè inā gentibus ac desertis propterea dextrum pedem ponere super mare, quod significat peccatores magis turbatos & inquietos, qui instar furiosi maris feruent in suis pessimis & improbitatibus, cuiusmodi sunt hæretici & gentiles: ad quorum conuersionem magis vehementer incumbere vt non negligant ponere sinistrum pedem super terram; intendentes etiam adiuuandis reliquis fidelibus in solida terra existentes, hoc est fundatos & immotos in vera fide; sed indigentes etiam subsidio, vt charitatis igne inflammentur.

5. Ac propterea vox Angeli illius est tanquam *vox tonitrui magni*: nam interno sensu, quo afficiuntur propter Deum offensum, & iacturam animarū, prædicant magna vi & ingenti fortitudine incutientes hominibus timorē, proponentes minas iræ Dei Mortis, Iudicij, & Infernivt peccata detestentur, recipiant fe ad misericordiam diuinam, vt eorum impetrent veniam: ad quam inuitat, & allicit eos signis arcus illius, siue Iridis, quam ipse gestare super caput suum, constituens se ipsos sæpè tanquam exemplum, quemadmodum faciebat S. Apostolus.

Tim. 1. 9.

DVAE-

DE MORE habent illi in manu sua librum continentem ea, quæ alijs præponant, manifestant enim omnibus hominibus librum Euangelicæ legis, in ea tamen vtebis primum ad operi admonerint, vtam in solo verbo, tùm exemplo etiam illos præmoueant: nunc enim vox erit tanquam regius leonis, fortis, & vnicuique simul liber legis ita est in manu, vt qui legantur, nec operentur, & qui prædicat, etiam exigatur. Sed habent etiam in manu præpetium sui instituti liberè, prædicantes illum omnibus aptè ad ipsum sequendos, vocantes & inuitantes eos, vt illum accipiant & amplectantur.

Quid igitur mirum, si multi adsint & sequantur hanc vocationem, quæ non hominis est, sed Angeli nomine Dei loquentis, quæ nec admiretur, commoueatur, & afficiatur ex amictu illo nubis, ex carnea, pulcherrimi illius arcus cœlestis, & splendore facis tam grati Solis, ex soetitudine pedum tanquam columnarum ignis, quem non extreat & petere faciat vos, tanquam regium leonis? quam non alliciat materia libri exorsa? & quomodo talia exempla cum verbis huiusmodi non sufficient ad commouenda corda? conspiciamus oculos in historias præcipuarum Religionum Ecclesiæ, & inueniemus, eas hac via excreuisse, adiectas ingentem stuporem excellentiæ, & præstantiæ eius ac doctrinæ sux, vt postea videbimus.

CAPVT X.

ADMIRANDVM CENTVPLI PRAEMIVM *Religioso statui, adeim conservationem & augmentum, annexum & quanta bona illud complectatur.*

QVO DEO D.N. nota sit hominum natura & propensio, qua valdè mouetur & allicitur ad laborem, ob mercedem & spem ingentis præmij: non fuit latuit, quod Religiosa domum, vnicique eius ordini fundato cum ea amplitudine & splendore, quem diximus: Sed cupiens eius conservationem & augmentum, & plurimos esse, qui afficerentur ad habitandum in ea, & viuendum abdicatis omnibus ob eam rem: statuit facere in suo Euangelio integrum quendam præmiolum omnibus, qui propter ipsum renunciarent, omnibus quæ haberent, ipsumque in Perfectione sequerentur, quemadmodum Apostoli fecerant. Ac propterea admirabili sua prouidentia fecit, renunciationem omnium patrimonium & rerum humanarum, & abdicationem, perpetuamque voluntatem Religiosarum obseruantiam, esse veré crucem, ingum, & onus ex se valde graue; imò addiramentum graui oneris super crucem commo-

nem vitæ Christianæ: voluit aliquid promittere, quod quasi in promptu
dictum, ingenium ipsum nostrum dilucidius ostenderet: in omnibus facilius verum esset,
3 Matth. 19. quod alibi dixerat: nulla lingua aduersus nos superbiet, & omnem linguam arguemus nos: hæc hæreditas seruis Domini, & iustitia eorum apud me est, dicit Dominus. Promissionem illam ita
1 Ioan. 3. 15. Qui non diligit fratrem suum, manet in morte. 1 Ioan. 4. 20. referunt tres Euangelistæ: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, & propter Euangelium, qui non accipiat centies tantum, nunc in tempore hoc, & in sæculo futuro vitam æternam. Hæc promissio est suauissima, & mihi dilecta tuba, qua Christus D.N. homines vocat ad Religionem: cuius euangelicatione pacatos & contentos retinet omnes in ea habitantes. Propter hanc promissionem (ait S. Bernardus) Ecclesiam clamare ad immortalem suum sponsum, ac dicere: propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Hæc, inquam, verba sunt, quæ persuadent hominibus contemptum huius mundi, & paupertatem voluntariam. Hæc implent claustra Religionis, deserta Monachis, & Anachoretis, hæc Ægyptum spoliant, & pretiosissima quæque monilia eius auferunt. Hoc est verbum viuum & efficax, quod conuertit animas, & ad felicem veræ sanctitatis æmulationem prouocat: quo inuiter ad tali promissioni tanti præmij? Quam promissionem infallibiliter implebit, qui eam fecit: quia est infinitè verax, & potens: ideoque cœlum & terra transibunt, quam vel hoc vnum, aut vnus apex deerit eius promissioni. In qua duplex expressè promittit præmium: alterum futurum in æterna vita: alterum præsens, quod vocat centuplum, hoc pro vno centum. Cum enim bene noueris, plurimum non ad laborem excitari spe præmij præsentis: eum sanè esse existimant, quod promitteret nobis in vita futura præmia, nisi etiam promitteret huius vitæ. Anima enim nostra duplicem habet statum: alterum in corpore mortali, & passibili; alterum post mortem, quia ipsa est æterna. In primo arat, & seminat, laborat, pugnat, vincit; in altero colligit omnem suorum laborum fructum, & coronam recipit plenam suorum victoriarum. Sed hic spiritus & corpus in laboribus præsentibus deficeret, opus erat, aliquos etiam fructus præsentes colligere. Et cum hic sæpè consequantur victoriæ: par erat etiam hic aliquas recipere coronas & præmia, quibus animarentur ad progrediendum feliciter in istis pugnis. Quamobrem in templo, quod vidit Ezechiel, depicti erant in muris cherubim habentes duas facies, facies homini data, & facies leonis, & palmas
4 Ezech. 41. 19. vnam ex facie hominis, & palmam alteram ex facie leonis, vt intelligeremus: tam spiritum quàm corpus recepturum duas palmas, vnam in altera vita, significatâ per manum dexteram; alteram in hac, significatam per sinistram. Nam (vt Salomon dixit) e sapientia diuina, vt eos ad ipsam sequendam inuitaret, habet in sinistra diuitias & gloriam, quas nobis distribuat; in dextera verò habet longitudinem dierum non solum temporalium, sed æterna-
5 Prou. 3. 16.

rum

rum. Quemadmodum Apostolus exprobrit, dicens suo discipulo Thimotheo: *Exerce teipsum ad pietatem, quæ ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ*, dans vtrique quod, quo quis habet ad Deum felicitatem. Quemadmodum enim Reges & magni Principes, præter magnum stipendium, quod suis Aulicis dant in fine anni, dant quoque singulis quotidie portionem, qua illam sustentent, quæ iuxta famuli qualitatem aut officij dignitatem, & amplitudinem Domini, cui ille seruit, augetur, iam & mercen & ordinaria sustentatio apud Reges esse solent valde splendida: ita etiam Rex cœlitus Religiosis, qui tanquam fideles serui, res omnes suas deseruerunt, vt expeditius illi seruirent, dat ingens stipendium in fine vitæ, hoc est, regnum æternum: pro ordinaria autem & quotidiana sustentatione tantam largitur donorum abundantiam, vt centuplo sit maior, quàm quod ipsi pro eius seruitio præstant. f. 1 Tim. 4. 8

§. 1. *Centuplum illud complectitur omnium bonorum plenitudinem.*

VT HVIVS præmij magnitudo melius intelligatur, supponendum est, Deum D.N. cùm ad eò sit diues, bonum sibi tribuere, quòd seruos suos omni bonorum genere locupletet: quorum quædam sunt stabilia, alia mobilia; quædam, quæ dicuntur iuris perpetui, alia iuris tantùm ad vitam. Gratia & charitas cum reliquis virtutibus, & Spiritus sancti donis, eorumque augmenta & merita censentur bona stabilia, iurisque perpetui eo enim desiderio ea tribuit Dominus, vt verè radices mittant in ipsam animam, in qua perpetuò durent, vsque ad ipsum cœlum, vbi erunt æterna cum excessu incomparabili. Deuotio autem sensibilis, lachrymarum teneritas, aliique dulces affectus, fauores, & gratiæ gratis datæ sunt instar bonorum mobilium, quæ tribuit Dominus, & aufert, quando ipsi placet, in maius Electorum suorum commodum. Bona etiam corporis sunt mobilia, multisque nutritionibus subiecta: propterea cedentur ista per viam, quia cum ea seruantur: quamuis adeam cum solatio conferuandam, sint necessaria. Ex omnibus his bonorum generibus compositus illud centuplum Religiosis promissum. Numerum enim centenarium, (qui est numerus perfectionis) significat (vt ait S. Augustinus) omnium quandam omnium bonorum, quæ cor humanum desiderare potest, vt felix sit ac beatum, eo modo, quo hic esse potest. Et quoniam hæc bona sunt multa: poterunt ea sacræ literæ memoriæ causa ad septem præclariora illa reducere, quæ Christus D. N. iubet nos petere in precatione Dominica. Epist. 54 Matth. 6.

PRIMVM bonum est SANCTITAS vitæ in ea Excellentia, vt per eam

Dei nomen sanctificetur, cognoscatur, laudetur, & honorentur inter homines. Secundum est REGNVM DEI, quo regnat Sola in nostris animabus laetitia, pax, & gaudium in Spiritu S. & cum pignore, & spe Regni aeterni consequendi, & quod simus ex felici numero praedestinatorum. Tertium est Perfecta VOLVNTATIS nostrae cum divina CONFORMITAS, in omnibus, quae ipse constituit: eam exequentes in terra cum illa promptitudine & alacritate, qua impletur in caelo. Quartum est PANIS, & quotidianum alimentum cum spirituali refectione, quae conferunt Sacramenta, Eucharistia, Orationis & devotionis, & consolationes divinae. PANEM etiam nostrum quotidianum ad corporis alimentum in eo gradu, qui animae bonum expedit. Quintum est Plenaria REMISSIO praecedentium peccatorum, & facilitas in impetranda venia praesentium. Sextum est Victoria TENTATIONVM Daemonis, Mundi, & Carnis cum copiosis auxiliis ad triumphum de his hostibus reportandum. Septimum est PRAESERVATIO malorum temporalium, quae significant spiritualia, & aeternorum alterna vitae cum certa spe, quod non sumus futuri de infelici numero damnatorum. His septem praemiis satis bene completur illud centuplum, & perfectus Religiosus satis bene remuneratur.

In quo ante omnia deducitur, hoc persimilem Centupli non fieri praecipue in bonis temporalibus, sed in spiritualibus, quae (teste S. Hieronymo) tantum illa excedunt, quantum numeris centenarius excedit unitatem. Non enim Deus bonorem fenum reputat, quod filios suos vili adeo praemiorem muneret, qualia sunt bona terrena, nec huiusmodi solutio apte responderet occasioni & fini ipsum promittentis. Sicenim Christus D. N. optabat, suos discipulos deserere omnia bona terrena, eo quod illa magno essent impedimento sibi servientibus cum perfectione, quid aliud fuisset dare illis Centuplum, plus quam re impedient, nisi addere Centuplum plus impedimentorum, quam antea haberent? Non deserunt Sancti (ait S. Gregorius) res terrenas, ut eidem in hoc mundo recipiant multiplicatas. Qui enim terrenam desiderii concupiscentiam non deserit, sed quaerere cessandum est. Nihilominus tamen Salomon noluit in hoc posse iam liberalitate erga Religiosos offendere Deum, pro aliquibus rebus, quas deseruerunt centuplo in eodem genere, ea tamen ratione, ut ipsis, non nocere, sed prodesse possint quemadmodum pulchre Caietanus pertendit, dicit Religioni pro una domo, aut agro, quae deserit, plus quam centum recipere de liquidi bonis, & spiritualibus illius Religionis iuris ipsumque quoad Dominium, id quod illud haberet exigua ei commodum adferret, posse quam plurimum necessarium quaerendas eius necessitates. Quod si Religiosus habeat unum Reditum habebit certe decemplum, quia non necessarium, quia si agros haberet, ut sic redderet Deum centuplum, quia reliquerit. Impletur in Religioso, quod dixit Apostolus *nihil habentes & omnia possidentes*; & illud Sap. *vir fidelis ratum manet in dilectione*

Et

Matth. 19.

Marc. 10.

Luc. 18.

Matth. 19.

Caietan. in cap. 18. Luc.

2. Cor. 6. 10. Prov. 13. 22. Luc. 12.

Et eodem modo spiritalis populi Parentes, qui exhibito ei Regi, omnibus Religionis multis hominum (deorum, qui colebantur) Deum, aut fratres, multis exactis & per desertum, quam ducebant, Quod aperte significauit Nabuzardan cum dixit, & populo hostes qui venerant tantum, cum in hoc tempore expulsuri: b *dauum, & fratres, & filios, & matres, & filias, & uxores.*

Quod si libuerit (ait Cassianus) aliquid aliter ipsum dixisse Saluatorem etiam pro vnanimi antiqui Religionis cultu; & pro vno templo eiusdem cultus colendo in eo, & vnius Religionis sacrificio. Tamen quod plurimi apud homines fit, pro parua aliqua honore, quam religiosum in mundo templum certæ salutem, eam non quærentes illum, & qui in mundo erant inferiore conditionis, ab eodem, vt dixi, in Principibus honore salutantur: nam & illos conscios, & fuisse, & referuntur tanquam Angelos, aut vicarios ipsum Christum. Quemadmodum S. Basil. perpendit, & post eũ S. Ambr. qui id confirmat exemplo Moysis, qui pœna affectus Rex Ægypti, & alter Pharao in eius regno c *mediterraneus* (vt ait Apollonius) *Dominus, & mandatum Ægyptiorum*, impiger rerum Dei, & contemptor terrenæ potentiæ, nihil nisi potentiæ factum non solum Regi, sed etiam d *Deo timebant*, quem Pharao timuit ac reuerentiam: quæ tantum Deum illi maiorem exhibebant, quam si domi suæ manserint. Hæc pars est mercedis, & præmij, quam Christus D.N. dat seruitiis tanquam quid adiectitium: vt deponentes Religiosi huiusmodi rerum temporalium solicitudinem, animum suum curam ponant in quærendis æternis.

§. 2. *Promissum templum esse Regnum Dei cum Iustitia, Pace, & Gaudio in Spiritu Sancto.*

CVM CASSIANVM illud permissum sit in bonis spiritualibus ea plenitudine, quam dicet magnificum adeo largitore eum, & pro obsequijs adeo insignibus, quæ præstat Religioni quid aliud illudere, nisi e *Regnum Dei*, de quo S. Apostolus dixit, quod sit *Iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto*? in quo perfectionis beatitudo constituitur huius vitæ. Nam liberalissimus Deus D. N. qui est ipsamet beatitudo per essentiam, eum promisit filijs suis in vtriusque vitæ loco in futura quidem in tota sua plenitudine, firmitate, & magnitudine; in præsenti autem tradit eius aliquam partem, quasi principium futuræ: cuius fiunt participes cum maiori excellentia, qui propter ipsum Deum rebus omnibus renunciant. Illis enim constituit prima octo beatitudinum: h *Beati pauperes spiritu*: quoniam ipsorum est *Regnum cælorum*. Non dixit: Erit, sed Est: vt intelligant,

quod ea se propter Christum pangere faciunt, illam incipiunt regnum illud possidere, sic que persuadent: cum renuntiare rebus omnibus, se eò amittere illas, sed commutare pro eo Regno, quod valet centies, imò centies millies plus; quam illa valebunt: neque hanc commutationem fieri solum pro Regno obtinendo in altera vita, sed pro eo, quo statim incipiat frui cum perfecta sanctitate & iustitia, cum immensa pace, & gaudio Spiritus Sancti quod illam comitatur. Sanctitas perfecta (vt Sanctus Gregorius ait) est prima pars huius centupli: fomentis enim verbi Dei, quæ in aliquibus *fructum profert triginta, aut sexagesimum*: in indigentibus simplicibus & iustis profert *fructum centesimum*. Et hoc, ait Theophylactus, esse Religiosos, viuentes cum perfectione, quam ibi omnium exigit, sed pax & lætitia spiritualis (vt ait Cassianus & alij SS. Patres) est præmium nummi, & pecunia, in qua fit illa solutio: reddente Domino nostro centum pro vno, hoc est, tantum gaudij abundantiam ob relictas res omnes, vt excedat centies gaudium, quod ex earumdem possessione habuissemus; est enim gaudium Spiritus Sancti, in quo eminenter continentur gaudia & solatia rerum omnium. Quapropter iure optimè (vt ait Richardus de S. Victore) assimilatur domui *absconditæ*, quod promittitur Vincenti: quemadmodùm enim *domus*, etiamsi vilior esset citius *quam tamen desiderat inuenire, & ingredi*: sic *fructus* spiritualis *in se habebit* iustæ palatium & vultuosam naturam, qui illos electuantur; ita vt non habentes panem, gustarint tamen ipsam manna, saporem recipiebant panis; nec habentes carnes, nec pisces, aut fructus alios: omnium tamen horum saporem, sumpto manna, percipiebant. Deus enim eum ibi abscondebat cum maiori dulcedine, & suauitate, quam in ipsismet rebus. Tanta iam Euangelica perfectio secum affert spiritualem quandam lætitiam, complectentem in se lætitiam & fœlicitatem honorum temporalium, cum excessum enarrabilem vt non habentes diuitias, idem tamen præstare sentiamus, atque si illas possideremus: & re in eâ honoribus affluentibus fœcali, non careamus lætitia, quam in eis habere potuissemus; & non habentes sensuales carnis voluptates, fruamur voluptatibus spiritus, quæ ipsi nimirum carnem istas afficiunt. Idque tantoperè, vt (quemadmodum ait Sanctus Basilius) centies fontes lætitiæ & hilaritates cum nostra paupertate, quàm diuitiis cum sua diuitijs & magnificentia ac pacari cum nostra vilitate, & abiectione, quàm sint magni & excelsi cum sua amplitudine; & magis iucundi cum nostra castitate, quàm sint coniuncti cum sua fœcunditate: & magis contenti cum pauperie nostra, & amictu vili, & cum ipsiusmet corporis debilitate, quàm splendidi in facultatibus existentes cum abundantia ac delicijs summum cibum & vestitum. Et vt hac de re secum *agens*, addit CHRISTVS Dominus noster, apud Sanctum Marcum: Se

Nemo sp. in Regn. c. 10. §. 11.

c. 8. n. 4. ep. 28. ultim.

d. epist. 2. 17.

ep. 28.

De tollenda hæreditate cap. 7.

dentur

ſtatum illud centuplum [illegible] ſequentibus: ac quidni tanta non ellet affluentia gaudii, ut id ſi plum, quod lucret ſanctus, ſit pars quadam illius centupli, quod [illegible] & in tempore hoc promittitur ſpiritui. Quamobrem dixit Daniel *Multorum eſſe dicem vitam in aeternum Dei*, ſupra decem millia extra illam. Quod ſi dies una valet pro milliens qui mundum deſerit per domum Dei, non ſolum centum, ſed millies pro uno accipiet, nec amittet (ait Sanctus Bernardus) bona, quæ deſeruit, ſed illa tranſfert in carne ad ſpiritum, & commutat vitam pro tempore, & centum pro multis millibus.

Sed amplorem excellentiam deprehendemus in hoc præmio, ſi reſpiciamus infinitam liberalitatem Regis, cujus eſt ſupremum hoc Regnum. Liceat mihi, ô Rex æterne, aliquid interrogare circa hanc promiſſionem, à te nobis factam. Si renunciamus ex amore tui parentibus, fratribus, & aliis ſim facultas hoc centuplum recipiendi quantum damnas & deſeremus ſi ipſum: cùm hoc ſit ſummum, quod poteſt deſerere? ſi tantum offers deſerenti eternæ, quid offeres deſerenti propriam voluntatem, & omnes affectus, & propenſiones internas? nam ſi grave eſt & molleſtum poſſeſſionem ſuas deſerere: multò gravius eſt deſerere ſeipſum, cùm ſit carum Deminus. & ſi aliquid eſſe cenſetur, quod quis abnegat quod habet; multò gravius erit, abnegare quod eſt. Cùm igitur pro relinquendi centuplum recipias, quid facies multa deſerenti, hinc quibus illa pro nihilo ſatisfaciat contemnis? Videor mihi audire Deum ipſum, dicentem: *Quæ reliqueris mihi facilia, reputabitur vobis*; & facta ea, quæ reliqueris, erit centuplum quod recipies. Nam cum parentibus eris pius; cum liberalibus liberalis; & cum profuſis profuſus: quod ſi mihi amore tui deſeruerit: ego meipſum tibi dabo; ego ipſe ero centuplum, quod reddam pro iis quæ reliquiſti. Si deſeruerit quidquid ex & quidquid habes, nihil quod tuum ſit, tibi reſervabo: ego tibi dabo quod ſum, & quod habeo: ita ut nulla ſit res creata, quam non fruaris: omnia enim mea erunt tua. Si ex corde reliqueris patrem tuum: ego ero pater tuus, & reliquam aperes & hereditatem tuam, ego ero hereditas tua; ſi reliqueris nuptias carnales: ego ero ſponſus tuus; ſi fratres tuos & amicos deſeruerit: ego frater tuus, & amicus tuus ero; ſi tuam voluntatem, libertatem, & quod à creaturis ſperare poteſt, deſeruerit: in me ſolo ſita omnia cum exceſſu infinito invenies. Ego denique ſum Rex omnipotens hujus Regni, quod eſt Jubilæus, Pax, & Gaudium in Spiritu Sancto; dabo tibi lætitiam, augens illam ſemper, donec ad debitam tibi perfectionem perducam: dabo tibi *pacem*, quæ *exuperat omnem ſenſum*. & pugnabo pro te, ut

Gen. 15. 1. Ego merces tua magna nimis. Quid ergo? Quia ego sum tibi protector, & merces tua magna nimis: ita ego tibi præsidium contra omnes inimicos, &

verba profert, respondit quoniam Dominus ubique Ecclesiæ suæ adimpletis eius annis remunerauit, quibus sufficiens copia allatæ benedictionis templum hoc facultate, & quam accepit & seruat. Ita enim ego expector aute in me ipso; Scilicet ut hunc templum in hac vita recipiam. Ingens enim hic dolor, quod cum, eloquium efficiendi spem firmam mihi datam fuisse, vt nolim eam pro exemplis eorum, quæ in hoc mundo relicta sunt. Quod si ego tantus peccator tanto in meis calamitatibus affligor solatio: quanam capient vitæ perfectæ, etiam tempore hæc lætitiæ non vere fœlicis præditum, quo afficiar, certis millies superat mundanum gaudium, quo in mundo afficiuntur. Hoc Sanctus Dei vocatus à Spiritu Sancto, qui tantam et humiam inspiratur. Et in hac ipsa die non defunt multi, qui forsan tibi ipsis dicam, & fatentur hoc plurimi, quod in templi plenitudine gaudium sentiatur in potestatione sortis Dei, dicentes illud Davidis: *quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Quid dicam in hac ipsa tibi habeo quidquid deinde extra te optare nihil volo. Quod si ego non ipsum me non experimentis illis ipse quæque gaudiis explendi sine veritis, & Regulis firmandis ad tribuatur: quod si id fecerit cupiam, accipiam cum nouo fœnore extra suam vocationem vitæ promissionis legalem mercedem excludit, & omnibus dicit David: *o gustate & videte quoniam suauis est Dominus: Beatus vir qui sperat in eo:* cui sit gloria in æternum.

psal. 72. 1.

psal. 33. 9.

CAPVT XI.

Ivcvndos Fructvs Ex Vnione Religiosorvm, & participationem bonorum operum eorum, partem esse præditi illius templi.

Lemma. Est finis recensendi multitudinem & magnitudinem bonorum, quæ complectitur contubium à Christo D.N. Religionis promissum. Visum enim pie Regum plurè suam magnificentiam manifestare, ædificando clarissimi sui domo magnum suum ergo illud templum, cuius typum fabricæ mirificè expressum in libro Canticorum, secunda quadam similitudine: quæ talis est: *o Virgo pulchra Salomonis, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.* Quæ

cant. 1. 4.

Ibidem. lentes prædidit eam colendam & agricolis, qui eam colerent & custodirent: vt quilibet ager profectò tam multo argentosior. Sed nihilominus vineæ meæ coram me sunt, ait Deus: tam ego quæ custodio, fructus pacifici & diuersi his, qui custodiam præstant eis.

Ibidem. Vinea Dei est Ecclesia Catholica, ex ea præcipuè parte (vt ait S. Gregorius) quæ profitetur perfectionem Euangelicam & Religionem, licet primi Christiani professionis nomen dicere licet, intra ciuitatem Ierusalem, quæ est Ecclesia vniuersalis, & multos populos siue nationes, & bonorum suorum completurus, habere Regem pacificum Christum D. N. electam vineam suæ Religionis regulis, votis, & reliquis mediis, quæ dirigunt ad obtinendam perfectionem Euangelicam. Hanc vineam tradit ipse Religioni, quæ vocatione speciali vocat, vt eam colant, & augeant: vt perficiant ad perfectionem; & eorum Prælatis, quibus committit eam custodiam, & attentam curam. Quantus non prouenit ex ipsa cura suam deponat: semper enim hæc vinea est in conspectu eius, qui ob amorem, quo eam prosequitur, valde oblectatur in eius custodia & cultura. Omnes hi custodes reddunt per vineæ & fructibus eius mille argentos, quibus intelligit S. Gregorius omnes terrenarum pretiosarum, quas in mundo possidebant, significari per numerum millenarium & ipsum argentum: quæ omnia renuntiant pacifico Regi Christo Domino in eius pauperibus: exuunt se enim illis, vt cum maiori perfectione, & absque aliquo impedimento, melius ipsi possint seruire. Ac propterea mille argentei dicuntur pacifici, quod in eis abijciendis & Christo ipsi tradendis pax & quies nostra consistat; & per eosdem obtineamus pacem, & amicitiam eius sanctis, qui non recipient in æterna sua tabernacula. Sed hi pretiosi nolle Rex tradit ducentos custodibus fructuum vineæ, duos ex præmia duplicata, quæ pluris sunt, quàm ducenta millia. Quid (ait S. Gregorius) per ducentos intelligimus, nisi duplicem retributionem; quam acquirimus, dum in hoc mundo perfectè pro Christo omnia terrena contemnimus; dum vnum centenarium nobis datur in spiritualibus bonis vitæ bonis: alterum verò multò gloriosius in bonis æternæ gloriæ, ita tamen, vt constanter custodiamus fructus huius vineæ, opera scilicet propriæ vitæ religiosæ.

§. I.

IN TRA. Hos fructus, qui etiam computantur tanquam pars centupli, valdè excellentia, & ibi perdita sunt bona, quibus Religiosi fruuntur, ob mutuam, quam colunt inter se vnionem, tanquam partes cuiusdam corporis mystici, similitudinem corporis naturalis: cuius membra, eò quòd sint inter se vnita & coniuncta, omnia attendunt ad bonum totius, & singula accipiunt aliquid boni ab omnibus; & tunc etiam bonum, quod

desiderii, ut amicis maiorem gratiam deferat. Quod si quæras quid hic bonum sit? dico illi omne bonum, quod Philosophi honestum, utile, & delectabile appellant, adiuvante Dei omnipotentia. Vt bonum habet, magnum habeat argumentum & perfectionem. Quemadmodum enim in ipso cœlo multitudo & varietas præmiorum, quæ sunt in beatis, maget pulchritudinem, & gloriam accidentalem omnium: quia unusquisque valde gaudet & delectatur ex bono omnium, quasi esset proprium; & possidet in altero, quod non habet in seipso, eò quod vnio charitatis omnes facit, quasi vnum: ita (ait Sanctus Basilius) in Religione, vbi vnio charitatis valde floret: numerus Religiosorum, & varietas gratiarum, donorum, & talentorum, quæ in illis sunt, auget pulchritudinem, & valitudinem omnium: nam cùm quisque fruitur propriis bonis, & talentis à Deo sibi datis; etiam vtitur, & fruitur talentis alterius; & quod in se aliquis non habet, id habet in suis fratribus; & quod per se ipsum præstare non potuit, id præstat per alios. Et (vt Sanctus Augustinus ait) dum quis amat bonum, quod alij habent, amore facit illud suum. Si enim pectus tu iuuenis, aut vigilare amas id in tuo fratre, & eius vigilia erunt tua, & eius ieunium tuum: & hac ratione vigilabis & ieunabis cum eis. Adhuc Deus non potest distribuit gratias inter omnes, vt omnes beneficiant vnicuique: & ita vnusquisque fruitur omnibus. Quibusdam dedit talentum ad gubernandum, vt nos gubernent; alijs dedit gratiam discretionis, vt mihi bene consulant; alijs dimisit scientiæ, vt me doceant; alijs donum linguarum, vt mihi ad vos loquantur. Iste alius distribuit exemplaribus virtutum, vt his exemplis me doceat humilitatem; ille modestiam, alius patientiam: ita vt tanquam turbones accensi alijs alios accendant. Nec hoc est à Domino nostro (vt explicat Sanctus Bernardinus) & fidus potest dicemus *amandat ei fratres quos non habuit*, scilicet ordine, quia sic bi inuicem adhærebit, vt mihi non inuidiam, sed gaudium habeat, ille *suos dentes*, qui se mutuo vsque ad finem vitæ ordinate iuuant, ad cibum masticandum in vniuersum omnium. nam singuli cum aliorum auxilio facient, quod nullus solus facere potuisset, vt propterea dicere liceat, vnum valere & posse, quantum centum: nam centum adiuuant vnum; & hac ratione Deus remunerat in centuplum, obsequium, quod quisque illi præstat. Ex his igitur corporalibus deprehendere possumus, quid in spiritualibus geratur: nam officia, quæ sunt omnibus distributa, adiuuant singulis subsidium in statu Religionis: alius, qui me meis morbis medetur, qui consolatur, qui tristem visitat, qui tentationum & perfectorum manum mihi porrigit, qui rerum familiarium curam gerat, qui cibos coquat, & condiat, mensam sternat, quod eam velit: & quod Principes, magnique Domini

a Cant. 8. 2. Ierem. 1. psalm. 118. 73. etc.

magis expedit, magnos profectus ex donis habent: id in solis
conchaetur cum magna delectatione, cupit vehementer, quia
singulariter mentem illustrat: ejusque in Christum Dominum confi-
dentia. Et (ut Sanctus Chrysostomus ait) omnes sunt calceati rebus
necessariis omnes sunt, eadem gerere servandi ordinem libertate, eadem humore, & eadem
delectatione unita sunt omnibus communis est quidem quasi una a-
nima in multis corporibus; & unus Spiritus Dei, in multis animabus: a
qui ea tacit unum sentire & cum omnibus. Hæc omnia mirifice de-
pinxit Regius Propheta dicens: b *Ecce quàm bonum, & quam jucun-
dum habitare fratres in unum! sicut unguentum in capite, quod descendit in
barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram vestimenti ejus: sicut ros Hermon,
qui descendit in montem Sion.* Quemadmodum benedictionem, & vitam usque in seculum. Hæc verba (ait S. Augustinus) effecerunt; ut
primus Christianorum cœtus tam subito excresceret, tantaque in illo fuerit
fratres exhortandi; elegantia hujus loci præstantia & cognitione, ut eam
non possem Davidi sententiam intentam tacite verbis explicare, neque
ei adjicere quidquam: Quam est pium & decorum omnigenere bono-
rum vitæ Religiosæ, in qua Religiosi viunt tanquam fratres unanimes
concordia, ac quæ Religiosi viunt tanquam fratres unanimes
concordia, ac quæ Christo! quæ autem lingua explicare potest vario-
rum illa, quæ hæc unitio in se complectitur? virtutes enim omnium affe-
ctus illa, quæ hæc unitio in se complectitur? virtutes enim omnium affe-
ctus conjungunt, ut unumquemque sanctificent, omnium delicias conveniunt, ut
illum lætificent; & omnium utilitates & commoda, vitæ pensant; & ipse
Christus D. Noster suis Apostolis hæc dulcia, ut linguam tacent; & ipse
met Deus sæpe divinum humbo[illegible] ejusmodi copiosam linguæ im-
pertit, ut valeat explicare, quam quisque illorum relegit. Hæc pul-
cherrimè explicant duæ illæ similitudines, quibus Psalmista hic ef
usus.

1. Prima est unguenti pretiosi, quo vegetatur caput summi Sacerdotis
Aaron, liberalius per universalia & barbam usque ad oram vestimenti a-
lios. Cùm enim hoc unguentum conficeretur ex quatuor rebus valde odo-
riferis, ex myrrha scilicet, gummo, ex cassia, & ex calamo, quæ est odoris fan-
guinei & igniti, sicut cinnamomum, & ex cassia vitalis, illius arundinis,
quæ nascitur odoratum nil olebatur: ita sanctæ Christi perfectio fragran-
tissima, quam vita Religiosa præfert, conficitur contundendo carnem illi
cum vitiis & concupiscentiis, per quamque fallacia; & ex
pœnitentia & humilitate, quibus homo exterior se exercet, quæ se quasi
& ex charitate acerba & patientia usque ad sanguinis proprii copiosi
effusionem; & ex heroica fide & spe, quæ semper fluxit, excitatque in suum
a Deo adjuvante: quod totum miscetur olei devotionis, & lætitiæ spiri-

tualis

[illegible] officio, & tam [illegible] misericordiæ [illegible]
Harum virtutum copiosa & Sanctæ vitæ tales [illegible] animi tri-
plicatum actionum [illegible] pacem, gaudium, temperantiam
[illegible] & quasi vngere [illegible] vt [illegible]
quod [illegible] vestimentum (vt Augustinus ait) hos vngentis [illegible]
Christo D.N. coaptatos Ecclesiæ, & bene defendit ab Apostolis, ipsi
[illegible] & [illegible] fortes ac imperterritos ad ipsum sequendum,
& [illegible] quo Religiosi, qui consequuti sunt, & sequuntur vi-
tam ad [illegible] mundi, in qua Euangelica Professione, qui sunt proxima vel
vestimenta Christi, qua parte cæteris [illegible] proximam exornat. Non enim
[illegible] Dauid, vt gigantem Goliam deiecturus diffidit, vt quidam vestimen-
ti, quæ terram tangebant, fidebat, sed eam ei [illegible] proximam. Nam & vestes sunt
quæ vitæ humanæ vestimenti Christi Dominicæ, quæ res terrenas contin-
git, propter quas & solicitudines, quæ earum rerum temporalium: at
Rex ad [illegible] vestimenti vim, sed (vt ait idem Sanctus) tangunt ora
fugiunt salutem per eum capiunt impetrant, mereque ipsi proximæ Chri-
sto in D.N. exhibendæ totam Ecclesiæ suæ vestem per eos, qui ma-
teras charitatis [illegible] vinculo sibi [illegible] coniungit, coaptat: valde propterea & collu-
cat, & Euangelium perfectionis eorum; quibus tantam præcipui huius
& [illegible] gratiæ vocati abundantiam communicat, vt impleatur tota do-
mus Religionis [illegible] præcipuis, qui sunt capite, vt ad religionis omnes, fortes
tes ac debiles, magnos & parvos [illegible] concordes sint, lætique pleni deuo-
tione cum vnctione Spiritus Sancti. Hoc vngenti genere non licebat in lege
veteri [illegible] vilium [illegible], quæ non erat ad Sancta Sanctorum deferenda; nec
vllus homo, qui non esset de Sacerdotali genere. Monemur intelligentiæ,vi-
tam adeò pretiosam & excellentem solum competere Sacerdotibus spiri-
tualibus, dedicatis & consecratis ad puram sanctitatem & perfectio-
nem in [illegible] euangelica.

Hoc amplius declarat Sponsa Canticis, quam sæpe dicit Dilectum de
Re [illegible] vestimentum [illegible] per dominum valde [illegible] & pulchrum. Mon-
tes Sion. Quæ [illegible] montibus [illegible] aquis, & rore cæli, qui sacri
illuminationis [illegible] [illegible] pulchritudine proferuntur quæ
rectæ diuinæ [illegible] & [illegible] quibus illa mōtes Montes & Sion,
ecclesiastica, quæ religiosæ perfectionis cœlitudo habet altera, quæ ex-
cels [illegible] [illegible] ad cœlitudinem [illegible] & significatur per vocem
Montes, quæ significat Authoritatem dæmonem repellit enim, delirare,
& [illegible] [illegible] vitiorum, imperfectiones, & præcipuas tri-
bulas, quæ eis [illegible] [illegible], vitæ cum summa puritate dedicent
Deo, alter, quæ [illegible] vitæ contemplativæ, & significatur per Sion
arcem Israel, significatque speculam, eò quòd caueat ab [illegible] atu-

nas contemplandas, suasque oculos figat in rebus celebribus, super summique montem descendens est cœlestis, reddit eos secundos sanctorum operum, quibus ad dilatandum, et coelumque habitandum in sancta fraternitate, porrigimus alteri alteri nostras manus & alterius operam alteri impertimur; & qui malos studiosa alterius opera incumbunt, fovent eos, qui exercent opera alterius. Denique cùm Religio sit fratrum unio, sacro adeò vinculo vnitis vitam, & concordiam inviolatam, & tanquam montes adeò excelsos excudamus, qui ad plenam ipsius perfectionem, bonaque sua fortunam superest, vt ipse cui Deus largam suam benedictionem in illam mittat, in omni genere bonorum cœlestium, quæ distendant inde per Iesum Christum ad sanctificandum, exhilarandum, & consolandum ipsi, qui adeò vniti vivunt; vtrorum vita adeò sit felix & fortunata, vt & per excellentiam vocari possit vere VITA: nam moltorum, animis dissentientium ac discordium vita, non vita censenda est, sed mors: de qua Sceva meritò dixit, O quàm malum, quàm amarum, & grave est, eos qui per fidem & Baptismum sunt fratres, viuere inter se discordes, absque vnione & vinculo Charitatis. Nam omnes sunt singulorum cruciatus, & eorum vita est quædam inferni imago. Nam verbum illud MEVM & TVVM, quod S. Chrysostomus frigidum appellat, gelatæ eorum charitatem, & ita omnes contendunt, vt quisque habere velit, quod etiam alter habere velit, in Religione autem verbum illud adeò frigidum exulat, non nec tam: quia omnia sunt communia, sicut inter fratres, qui mecum bonorum paternorum distributionem fecerunt. Quod si qua est contentio, illam, ait S. Basilius, esse, vt quisque virtutes rapiat, & habere contendat, quas videt in suo fratre: non tamen aliam propterea facit iniuriam, quia non illi aufert, quod possidet; sed ad suum commodum convertit, cum vtriusque voluptate: & sancta hac æmulatione omnes rapiunt, & meminit se iniuriam, sed vtilitas & bonum commune augetur.

Quæ sint de sancta religione. Tom. I.

De constit. monast. c. 19.

§. 2.

CVM PRAEDICTIS homini alia etiam connexuntur, quæ ad Dei contemplum referuntur propter Communionem Sanctorum, qui sunt in Ecclesia, & in ipsa Religione inter se ipsos; & propter communionem, quæ militantis Ecclesiæ habet cum triumphante; & Religiosa Congregatio, quæ in terra versatur, cum ea, quæ est in cœlo. Totum autem hoc valde allicit & impellit ad vocationem diuinam, quæ talem vitæ rationem inspirat, vtidendam. Et sic eminenter expletur quod dixit Dauid: *participes ego sum timentium te & custodientium mandata tua.* Participes, inquam, sum Sacrificiorum, Sacrificiorum, & Orationum, & aliorum operum bonorum, quæ reliqui fecerunt: eò quòd membra sumus eiusdem corporis mystici, quod vndem Christi Domini spiritu informatur & viuit. Præterea,

Ex Psal. 118.

quod

quæ ex gratiam Religiosam facit Ecclesia, quæ cùm ita Ecclesia sponsa, cultoribus suis dotata existat, profectum Religiosis singulariter favorabiles ac privilegia quæ eradicandum Sanctæ Pontifices & Principes favorabiles operam fecerunt, ac ecclesiæ eis concessa tueantur, ut ita plenius, cum in ipso ingressu Religionis, quam in eadem progressu, & in ipsa eorum morte; vt voluerunt, in quo illa continentur, recipiat *Mercedem*: ita quidam ex gratiarum aquæductibus, ad reficiendum spiritum pertinentibus, quæ ex ipsa Religione ad vitam perfectam, quam complectuntur, emanant.

VERUM vt hunc adjectæ alicui fructum, quem Religiosi colligunt ex Communione Sanctorum, tùm quòd sint eadem Religionis membra quæ unius entis constitutiva unicato in meriti gratiæ & gloriæ, quæ vnicuique datur tantùm secundùm eius operis ratiam: tamen in multis aliis rebus illa communionem propter merita & sanctitatem multorum in ipsa Religione viventium, & quòd Deus aliquid per se ipsos non mereatur. Si nihil *docuerunt, qui aurem sapientiæ Salomonis, satis fuit, vt Dominus omnium illorum misereatur, illi parcat, & totam vrbem non delevit*: quanto magis efficiet Congregatio tot Iustorum & Sanctorum, vt bene faciat etiam reprobis? Deinde nulla sit Religio, in qua non offerantur Deo multa Sacrificia & orationes pro cuiusdam bona, & expressè: cùm autem Communitatis ipsius bona complectantur bona omnium particularium: id, quod in communi fit, erit tanquam particulare bonum; & orationes multorum plurimum possunt ad impetrandum pro omnibus. Propterea enim S. Iacobus Apostolus scribit, dicens: *orate pro invicem vt salvemini*, & ipse Christus Dominus dixit: *Si duo ex vobis consentient, quæcumque petierint, fient illis*. Quæ cùm ita sint, quotiescumque Religiosi congregati, eorumque orationi aliquorum Electorum, qui per se numerentur exaudiri, si accedat ad eorum cœtus Iustus, impetrat pro illis, quod illi petunt. Et quamvis Rex Ioram impius esset, ac detestandus, quia tamen conjunctus fuit Regi Iosaphat, qui erat vir Iustus, impetravit à Propheta Elisæo quod petebat, quæ ob hanc ipsorum dissentionem *Dominus Exercituum, quod si non vultum Iosaphat Regis Iudæ videret, nec respiceret, nec audiret quidem te, ait, nec videret*. Ad hæc magna est satisfactionum Communio in vita & in morte: quæ liberalissimè applicantur per Sacrificia & orationes. Et quantum prolixum esset referre, quid in omnibus Religionibus fiat, inferiorum sit, quæ in nostra Societate geruntur. Datur enim subsidentes, & vt illis plenius illo thesauro, quàm ordinariè habuisse eum in sæculo. Nam singulis mensibus, & singulis hebdomadis, omnes Sacerdotes offerunt certum numerum Sacrorum pro Societate: & singuli Fratres Coadjutores certum numerum Coronarum & Orationum: qui cùm sint plurimi, fieri non potest, quin magna pars cedat singulis. Pro defunctis etiam, omnes Sacerdotes voluerit

1. Cor. 7. 16. Ioan. 11. 9.

3. Reg. 22. 24.

Sanctorum singulis festivitatibus offerant vnum Sacrificium Fratres verò nisi Conversi quæ singulis septimanis erant multa millia Sacerdotum & Confessorum. Et quamdiu ordinis non recolantur singulis septimanis nisi pauci, & interea multi quotidie ingrediantur singulis annis vberrimè tempora expurgatorio liberantur?

3. Sed ex congregatione Sanctorum Religiosorum, qui versantur in terra, offendamus ad illum, qui dixit in Aula coelestis: qui procul dubio meminisse orare pro fratribus suis, qui adhuc versantur in terra. Sicenim Otias & Jeremias (*Ecclesiasticus testatur orabant pro populo Dei*: etiam Religiosorum fundatores & reliqui eiusdem familiæ, qui cum ipsis in coelo sunt: orabunt pro Religioso populo suo. Et quemadmodum Deus D. N. magna beneficia largitus est filijs Abrahæ, Isaac, & Iacob ipsorum parentum intuitu, ita facit Religiosis, propter intercessionem Patrum, qui iam in coelo, securi de sua salute, & solliciti de multa periculosa vitæ huius: autem de quodam illorum, qui in imminente morte, filius valde propter eum tristis, consolatus, dixit plus posse illos iuvare moriturum, quàm in hoc exilio viventem: nam & eam habere fiduciam, quòd plus posset in coelo apud Deum obtinere, quam potuisset in terra. Quod si hoc transeamus ad totam curiam Ecclesiæ triumphantis, licebit certo sperare, eam singulari benevolentia prosequi Religiones, sicut militantem prosequantur: siquidem ex huius statûs viris, magna illius pars constat, & quidem in altioribus gradibus constituta. Quis dubitet, quòd ipsi Angeli in maiori numero accurrant ad propugnandos Religiosos, in ipsis pugnis & angustijs, ita vt, cum magna fiducia dicere possint, quod Rex Eliseus dixit: *plures nobiscum sunt, quàm contra nos*: nam contra vnum Religiosum non persequentem, sunt centum propugnatores. Siquidem, vt legitur de sancto Ambrosio retulimus: Sanctus sanctior diligentius ab Angelis custoditur, & ut *bellum Salomonis* Cantica canit: *circumdant eum sessaginta fortes ex fortissimis Israel*. De quo loculo S. Bernardus ait, quòd in Religione quemadmodum enim homo, post magnum aliquem laborem, requiescit in lecto; ita mundi tumultibus delassati, cum accedunt ad Religionem, tanquam requiem, & ipse Christus, cum eis requiescit: quia scriptum est: reliquæ communis, ita eum in sponsum eligentes, dicunt: *Filius noster sponsus*. Moribus scilicet vt nullum absque spiritu carnem facientem, vt autem quia hæc interturbetur, magnam Deus adhibet custodiam militum hinc.

4. Sed quid dicemus de Virgine Sacratissima, omnium Sanctorum Regina, & fidelium omnium mater? quæ singulari prærogativa dilexit Religiones, ipsas etiam obsequio delectata? cujus intercessio apud filium adeò est potens, vt fidelium centum pro vno desideria facile impetrare. Memento enim, quid fecerit in nuptijs Cana Galilææ: in

quibus

quibus obligatus prandium filii sui Ioannis impetrauit, ipsa la-
dem nisi præcedente S. gaudium in domum suam ad Virginem fan-
ctissimam fecit, quid facet in Religione, in qua semper spiritualis animarum
cum Christo nuptiæ celebrantur, quibus & ipsa tanquam mater adest, & fa-
uet sine dubio impetrabit etiam emuptum ijs, qui relinquentes omnia, se
animæ ipsius obsequio mancipant.

CAPVT XII.

PLENARIAM PRÆTERITORVM PECCATORVM *remissionem, & omnibus pœnis Religioso annexis, & pœnam, cælestemque æternæ vitæ, pariter esse promissa eorum ingressui.*

QVO Abrahæ fauere signum exhibet Deus noster Religionem, vt eo ipso prouidus amplius illum diligat: vnum exhibet in ipsa ingressus conditione, in tota vita peregrinationem, quæ cautionem certam sibi, & semper mortis. Quæ omnia sunt notissima, & media ad ipsam vocationem, vt illam, qui Deus ad eam beneficio suo fauet, eligatur, & ex magno fulgore in eo vnus, qui illum, eligerentur.

PRIMVM fauor, & quidem valde magnus, illud ipso die, quo Religiosus admittitur professioni, aut Sacerdotio sibi forsan vota præcedenti, Deus plenariam omnium peccatorum remissionem, ita vt, si post dimissas culpas per pœnitentiæ Sacramentum debeant adhuc restare, aut mille annos aut plures pœnas in purgatorio ipso momento indulgetur. Illa liberalitate & plenitudine etiam primum illum remittendi, atque ita eodem die, Baptismi Sacramentum fuisset. Religio enim est secunda Baptismus secundum sententiam SS. Hieronymi, Bernardi, Thomæ, & aliorum Patrum. Quid dicam, quæ eadem in Baptismo, qui iam adest, quæ intactam Ecclesiæ, accedentis integra remittit culparum & pœnarum, quæ propter eas debebantur, eò quòd sit quædam spiritualis regeneratio; ita quam bene definit Ecclesia quod erat, & incipit esse quod non erat, exuens veterem hominem, & induens Sanctum, & compositum; vt instar hominis nouus, & qui legem perficiatur, & imitetur Virtutes ita perfectionis, & voluntatem Dei, quæ iam sunt ad eo gratum in Religionem, vt sui eius ea beneficio Ecclesiæ Religiosus plenam remittentem omnium pœnarum, quarum propter suas culpas efficaciam tenet nam & hæc est secunda regeneratio spiritualis, per quam desinit ille esse quod erat in seculo: abdica-

dit enim radices & occasiones peccatorum, renudat penitibus mundi, & operibus carnis, & etiam luctuat nostram, hortans perfectè Christum. Cum igitur Religiosis tam cupidè Deus quidquid dare potest, & deferat quidquid habet, & habere possit; etiam seipsum, vt ipse Domino perfectus seruiant: redemtum est, Deum ipsum remittere, quidquid illi retinere vitio praeterito debebat. Et qui adeò est liberalis, vt centum reddat pro vno etiam in hoc casu remittet centum non soluenti nisi vnum; & contentus est eo quod offert ingenuus supponamus, non impetrare ipsi debito, quia largitur Deus singulare hoc priuilegium Professioni Religiosae, quae opus est adeò praeclarum & heroicum, vt Religiosus expeditis omnibus iuxta cum Deo rationibus praeteritis, nouum incipiat liber, & vitâ nouam, tali statu dignam.

2. Hunc autem habet secundus Dei ergà Religionem fauor, vt Religiosus perfectionè in ea assequatur, quâ lucem [illegible] Baptismo praeter gratiâ quae sanctificans anima, tribuitur, specialem plus propriâ, hoc est, inspirationũ & auxiliorũ internorum copiã, ad custodiendã legẽ Euangelicam, quã baptizatus in baptismo profitetur; & ad pugnandũ opera impugnantes tentationes, vt suo loco est dictum. Dat Religio ex speciali Dei in ipsi fauore, adiutricẽ secũ gratiã quandam, quã licet appellare vocationis propriam: quae in ea consistit, vt Religiosis inspirationes, & interna cõsilia praebeat, quae necessaria sunt ad vota sua implenda, ad custodiendas Regulas, & vincendos hostes, qui tentationibus eos impugnãt: ita vt eam sanctitatem possint perfectissimam consequi, quam profitentur. Nam quò crescunt hominis obligationes ad eam procurandam; eò etiam subsidia diuina crescunt; & cũ ipsae obligationes duplicantur, etiam subsidia veniunt duplicata. Et haec causa fuit, & motiuum, vt Christus Dominus solitus duplicata praemia Religiosis polliceretur: quia scilicet bñ moriuntur mundo, cum duplici obligatione ipsum Christum sequendi, eiusque perfectionem imitandi. Vna est ipsis cum reliquis Christianis communis, quae oritur ex Sacramento Baptismi; altera est ipsibus propria, ex Baptismo seu perfectionis. Et propter vtramque pulchrum etiam ipso conferre (scribitur in libro Cantic. 1. Cant. 4. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48.

& liberalissimam culpæ & pœnæ, sicut ex primo profitentes, vel dum fit. Exercitati sed studiosi in lucro, hoc est per gratiã vocationis audientes recipitur & ingressi præmeditã virtutem virtutem, profitentes vel quæ inchoata deplorandã extremæ operæ, quæ hunc de præsenti, & quæ salutem sibi coelitus propositam dilectionis & cultus Dei, & accepta exhibitis proximis tam vitales potius bibitiones, *fortis*, aut in illis & quæ admodum habitaculi sedem duplicatam vita etiam eorum præmia; & hæc impletur quod scriptum est, *Beatus qui habitat in domo tua Domine, adhuc laudabunt te*. Et quoniam primogenitorum, qui habet diu inter fratres coronã Regni. Et quoniam Rex gentium fuit Iesus Christi primogenitã, id quod Apostolorum & primorum Christianorum, qui fuerunt primitiæ spiritus Dei, perfectionem imitatus, ideo vita Domini nostri duplicatam illos habere beatitudinem inter reliqua ludos.

VERUM ad vitæ & præstantissimum favorem, qui nostra impletur cõgressi obsequia pignus & cautionem, quam Dominus noster dat Religiosis, qui sint animæ spectaculum coelo quæsiti, cum ea lectissimæ & certissimæ, quæ potest in hac vita habere in Religione, quam sunt perfectæ, inter hæc gloriosissimum locum obtinet illis, quæ Christus D.N.C. secundum appellavit, tribuendo vitæ æternæ duplicatum præmium eam (vt S. Augustinus ait) omnes illæ continent aliquid quod datur in hac vita, tanquam pignus eius, quod plenius habituris gloriosquamvis enim in genere communi Religiosi Religiosi tamen modo competunt Religiosi. Religio enim est schola, vbi exercentur eminenter octo illæ beatitudines: *Beati*. Et licet, quæ materia est primi voti Religiosi, cuius præmium est regnum prædictum. Nudities cordis cum Castitate corporis, & ea materia est secundi voti, & ei promittitur Visio Dei: hic quidem per contemplationem cum obscuritate, & postea aperte facie ad faciem. Esse & fore lætare & illa ubi, qui materia est tertij voti, de quo dixit Salvator *Beati qui custodiunt mandata eius, qui misericordes*. Est enim in ea fame, vt manducent, sitiant tamen Obedientiam præceptorum: sed etiam appetit & sitit Obedientiam consiliorum. *Misericordes* quærens, & vindictam exsecrabilis artes odibiles, redditique homines humanos & affabiles, vt Deus ostendat misericordiam suam nostris. Fides & lacrymæ ob culpas & miserias proximorum & alienum cultus præmium est salutem, cum dator venit, & illa salutis reparatio. *Misericordia*, quæ subsecuit, quantum potuit, pensationis rectificatibus, quarum vnaquæque Religio aliquam fulgit reperiri. Et *misericordiam*, beneficiendo his, qui male ipsi faciunt: Studium pacificandi omnes cum Deo, sicut ipsi sunt cum se in pace: ob quam causam & ipsi sunt, qui sunt filij Dei. Ac denique sexta tentationis, ac *peccatorum pati propter Iustitiam*

& per-

1. Ad Ti. 4.
2. Ad Ti. 4.
Exodus 20.
1.
2.
3.
Psal. 4.34.
4.
5.
6.
7.
8.

& perfectionem, quam percipiunt nihil deest relinquere propter illam: & ita præmium eorum est Regnum cœlorum. Si ita per Religionis hanc octo beatitudinem in excellenter colit, & exercet: sic in patet certum, quod in hac vita promittitur, complectit omnia hæc præmia, quæ vero illis in hac vita fiunt licet, comparantur pignoribus, in altera consequendi, quod in illam differtur.

Exod. 23. SED Est adhuc specialis securitas, & pignus fiducia æternæ mercedis, quod instituit peculiari promissioni, Christi D.N. dicenti eis, qui propter ipsum omnia sua abnegant: Amen enim hæc promissio respectu illi, & fidei & confessione, vt renuncietur omnibus, quæ quis habet: aliquid amplius in se complectitur, quam generalis illa reddendi vitam æternam iustis ex bonis eius mandatis. neque hoc aliud est, quam quod illis det aliquod pignus magis certum, & cautionem securitatis, quod obtinebunt vitam æternam. Quod si quæras: quale pignus & cautio hæc sit? respondeo, illa quod pignus magis certum, & cautionem hanc sit? respondeo, illa quod pignus magis certum, & cautionem securitatis, quod obtinebunt vitam æternam. Quod si quæras: quale pignus & cautio hæ

reit in exemplo, quod capite decimo tertio ultimo. Hæc enim sola [illegible] adferre illa tanti operis scriptura: de qua dicit Christus D.N. ipse: *Scrutamini scripturas, quia [illegible] vitam æternam, quæ testimonium perhibent de me.*

De diuersorum Conclusio.

HÆC SVMMA est Prædilectionum omnium, quibus Christus D. N. homines vocat, qui ipsum in statu perfectionis sequantur: sed quamuis multa de eis dixerimus, non potuit tamen verus sensus, & plenus de earum præstantia & dulcedine haberi, donec ipsa experientia id doceat viuentes cum tanta puritate in Religione, vt eam deperdere ac perdere dici non sint. Nam, vt recte ait S. Laurentius Iustinianus: Nemo nisi experta percipere suffecit, quam amabilia, quam dulcia, quam pretiosa sint, quæ largitur Deus his, qui pro ipsius amore suis sibique renuntiant. Renuntiauit Petrus: & in hac experientia N.S. Petrus prius dedit Magistro fidem, *in cuius verbo rete laxare, & piscari sæpe cœperat, quid ergo erit salus & mens requisita ad prædilectionis complementum?* Credere te debere fidere fidei & verbo Dei, & in hac fiducia renunciare omnibus, quæ possides: nunc enim dignus es, qui excellens hoc præmium accipias: iuxta illud Ecclesiastici: *Labora in paupertate, & [illegible] in tua fidelitate, quia stat promissis ei, qui bona fide illa tuetur in tempore.*

CONCLVDAMVS tandem cum hac ijs, quæ S. Bernardus asserit, vt cæcis & pusillanimibus sæcularibus silentium faciat, qui ex defectu fidei & confidentiæ dicunt: *offende mihi centuplum, quod promittis, & libens vniuersa relinquo.* Vt quid mihi pollicendum? fides enim non habet meritum: cui humana ratio præbet experimentum. An potius hoc mihi offendendo, quàm verum credendo promittenti? deficis scrutans scrutinio: nisi credideris, non intelliges. *Mira absurdaque res!* quod victori promittitur, & non emuli: quod nouissimo fit, nisi qui accipit. *Quomodo ergo est centuplum hoc de præsenti sæculo? Et patrem inuenies.* An non omnia possidet, cui omnia cooperantur in bonum? an non centuplum habet omnium, qui impletur spiritu sancto? qui Christum habet in pectore? nisi quod longe plus, quàm centuplum est, videlicet Paracleti splendor, & præsentia Christi. Hoc ergo centuplum *desperasse* Dauid? Semen & primitiæ spiritus, delitiæ charitatis, gloriæ obsidium, *origines Dei* quærere eum illum vtique, *præsentem* & *præsentia* [illegible] *gaudium* sanè non modò in spe futuræ, sed etiam in tribulationibus. Hic est quem Christus mihi misericordiam, & voluit vehementer *mereri*. Hæc virtus exaltat quæ Andream facit amplexari crucem; Laurentium ridere carnificem; Stephanum pro lapidantibus flectere genua ad Orationem. Hæc est pax, quæ superat

ornẽ sensum: sed & huic, quidquid sub sole placet, quidquid in mundo cõ-
" capiticitur, non potest comparari. Hæc gratia devotionis, & unctio docet
" de omnibus: quã expertus nouit: inexpertus ignorat. prorsũ nemo fit, nisi
" qui accipit. Hæc S. Bernardus, quæ omnia plurimũ conferunt ad hoc, vt Re-
ligiosũ statum magni faciant, vitamq; sanctã instituãt, vt copiosos hosce
fructus colligant, & promissis ei præmijs statim frui incipiant. Item cũ ha-
beant ea bona promissa, minusq; certis magnis aggrediantur laboribus: e-
quum est, vt cum ad egregium hoc factum à Deo vocantur, illatim eius vo-
cationi pareant, attendentes diligenter, per quænam media Deus illos dedu-
cat: ne sint procul dubio suspensi, vt in proximo tractatu apparebit, in
quo reliqua felicissimi huius status excellentia prosequemur.

TRACTATVS QVARTVS.

DE SPECIALIBVS AD RELIGIOSVM STATVM AMPLECTENDVM VOCATIONIBVS; & subsidijs mediis quibus DEVS eas dirigit.

CAPVT I.

An Deum Proprie Spectare, Vocare Aliquem An *Statum Religionis: eiusq; vocationem necessariam esse ad eum intrò admittendum.*

a Prou. 9.

EDIFICATA iam domo Religionis super lapides fundamentales, & columnas præparatis iã sacrificijs ac votis, & firmamentis Regularium & Constitutionum, & reliquis, ad firmamen & subsidium eorũ, qui in ea sunt habitaturi necessarijs ad Sapientiam diuinam, quæ eam fundauit, præcipuè pertinet (vt ait Salomon) *vocare ad arcem*, qui in ea habitent: nam ad fundatorem & Dominum domus spectat, opus suum promouere, & operam dare ne desit, qui velit eam inhabitare. Et quemadmodum ipse Saluator b *Luc. 14. 17* dixit: *vir nobilis, ab quisquam eorũ aliquem magnum uocare* solet *seruum suũ, ipsum inuitare, & rogare, vt veniant, ad vocem ea rebus omnibus præparatis.* c *Mat. 22. 2.* Et similiter c *Rex, qui fecit nuptias filio suo, misit seruos suos, vt arcerent vocatos ad nuptias.* Cũ ipsius diuinæ Sapientiæ in sua domo Religionis præparauerit fu-

lesse (dilectus, vt vidimus, & in sacrosancta baptismate nomine Christo, qui prædixerat, Multi sunt vocati, pauci verò electi, & vitæ æternæ Religiosam ad eundē Septimij genium vocare, & ad illam multos vocatos ad examinum bonis, quæ ego proposui, Christi Religiosa disciplina varietate eligendum: Deus omnipotens, vt omnia bona præstat, de quibus vocando ad hæc omnia, alios alijs locis ac tempore Religionem ingredi voluit, ita & nos diuersa vocationis genera Religiosam vitam ingressis, quæ tria in Sancta Religione sunt, quæ omnia vocationis gratiam testantur, diuinæ alacritatem & fortitudinem, ea vera pauperiem ipsa adeò electa, ex altera validarum adhuc & bene actarum ex seculo diuitiis & miseriæ nullam habituros esse memoriam, nec vincula illo amplectendo, nisi plenè Deus illum vocaret, sua quasi spiritu illi & efficaciæ petrahere, iuxta illud quod idem Christus Dominus dixit, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum*; & iterum, *Non est* Ioan. 6. 44. *vestrum eligere, sed meum est vos eligere*. Sed quia non de simplici vocatione, sed de gratia vocationis (scilicet Salutari, *sed quæ datur ijs qui* Sententijs Christi, ad amplectendam hanc consiliorum, & perfectæ vitæ Religionem efficaciter gratiæ vocationis, præsertim de industriam nostram, & cooperationem cohæsam corporis & aduitatem nostram imbecillitatem, & quia ex Dei gratia quo nostrum cor emolliatur, aliqua illustratione ejus mentis, qua illuminetur noster intellectus; & infusione aliqua, & inspiratione, qua nostra voluntas accendatur, & elevatur ad optandum & procurandum remedium salutis. Nam absq; tali subsidio quis tandem animi habebit, vt castra fortia, sicut Abraham; deserat loca pretiosa; & propria sibi obsequia, quis tantam pectoris robur habebit, vt munditiæ, & cæteris gratiæ aliquam portionem, quæ vel ipsa relicta carnis voluptates, & quæ naturaliter amantur? & quis denique libertatem sanctæ vitæ, vt Cassianus loquitur per vinculum adhærentiæ illi Domino vacuus, & ad eum amplectendum diligenter animus sine cuncta ipsum Dominum Apostolicæ sententiæ, *Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat fortia*, illi etiam electio hæc Servatoris, & gloriosa non solum Nazarenos, & discentes; sed & pauperes spiritu, & animum indocilem, rebus suis abjecte, & pollentes sequi Salvatorem. Adjuvabit & Religionem, quorum vita, inquit S. Hieronymo, ab apostolicis non potest hoc vitæ genus amplecti, nisi eadem ratione scilicet & voluntate præcipue ab ingenium diligentiam, quam Dominum adferre debet in venire, obitum perpetuitatem. Quamobrem Sanctus Augustinus (cum ea Christo Ancilla apprime Cassianus Auctor annum) diligenter cum ex Christo Ancilla nostra Scientia, dicentes, *Deus, Deus meus vos ad te vigilo*, animum posse bene vocare, nisi qui à Deo cæpit pulsari cœpit vocari, & consilium dari sicut unum quidem à Deo Domino vocari, nisi à Deo Domino perficiat, quod vocando cœpit, ait Dominus, *Non quia ego elegi vos de mundo, ut profectum fructum afferatis, & fructus vester maneat*.

plicitas, & Sanctimonia vitæ Nazaræi. Nã Deus D.N. ex infinita sua misericordia, nullis hominum meritis, nos educit, quando vult, ex huius mundi Aegypto: quia ipsi propriis viribus non possumus à tali seruitute liberari. & omnipotentia sua multos dirigit ad Statum Religionis, quem dicebamus esse statum Prophetarum & Nazaræorum, dicto obsequio specialibus vocis consecrationem. Qui vocati ab ipso excitantur, & incitantur, non possunt recedere adeò vitæ sortem eligere. *Reperit ergo Eliseus Eliam, & cepit pallium suum, & misit super illum.* Qui statim vidit habere succinctum pallium Eliam, & similiter ipse pallium suum, & succinctum, & sic sequitur eum. *Et dimisit boves, & cucurrit.* Quod enim Mvnvs IMPOSVIT FRATRI TVO vt quemadmodum ego sum Propheta Dominus tibi in eodem statu succedas & ita Eliseus, exhibito suis concivibus communis valedixit, & *secutus est Eliam, & ministrabat ei.* Hinc ergo in modum Christum D.N. significatus (vt ait Glossa) per Eliam (quod significat Deus Dominus) vocat ad Statũ Religionis, colentes terram, & occupatos in rerum temporalium negotiationibus vt, omnibus relictis, ipsum sequantur in Paupertate & Sanctitate. Sed qua ratione eos vocat? mittens pallium suum super eos, hoc est, eleuatis illos inspirans desiderium habendi vestem ipsiusmet Christi, perfectam similitudinem eius imitationem, in Excellentissimo vitæ modo, quem ille habuit; & in Paupertate, Castitate, & Obedientia, quibus ipse in hoc mundo vestitus incedebat. Statim autẽ atq; pallium illud, efficacitate cœlestis suæ vocationis illos tangit deserunt patrẽ, & matrem, & reliqua omnia; & cum ingenti quiete, & animi delectatione sequuntur ipsum Saluatorẽ. Qui ex magna sua liberalitate eis dicit, *quid feci tibi*, eo quod vocauerim te mihi in statu perfectionis, quem ego, dum in mundo vixi, sui professus, fuerit exercere. Et quemadmodum Elias, cùm curru igneo raperetur in cœlum, dimisit eidem pallium, quod miserat super Eliseum, quando eum vocauit, vt ipsum sequeretur; & eodem Eliseus diuisit aquas Jordanis, multaq; alia stupenda fecit, eodemq; indutus incedebat, ita vt (quemadmodum ait S. Chrysostomus) ex tũc Eliseus videretur alter Elias: ita etiam, cũ Christus D. N. in cœlos ascendit, reliquit Apostolis, qui fuerũt primi Religiosi, pallium, quo eos texerat, quando ad Apostolatũ vocauit; & reliquit heredes Euangelicæ perfectionis, qua multa mirabilia in mundo hunt operati. Et oẽs, quos ad statũ Religionis vocat, similiter facit pallij huius heredes: vt illud perpetuò induat, vt vnusquisque eorũ, ob perfectã imitationẽ, videatur alter Christus in terra. Sic quilibet Christianus, ait S. Greg. Nisenus, debet esse alter Christus: quãto magis Religiosus, qui ampliùs profitetur, induere se spiritu & insignibus eius, & similior si esse in vita, vt alter sit Christus censeri debet? sed hoc totum est meræ huius Domini gratiæ. Nã quemadmodũ Eliseus nullũ animũ habuisset ad ea deserẽda q̃ reliquit, nec desiderium sequendi Eliã nisi Deus misericordia sua

3 Reg. 19. 19.

4. Reg. 2. 14.

Nisa. ad pop.

Nisa de perfecta forma Christiani.

cor eum ad Religionis perfectionem tam bellicosa fidelitate præditum robur habuerit, vt in malo relinqueret, quàm diuinæ legi repugnaret: nihilominus illi ingentis pulchritudinis vocem, qua ille ad exteriora et inordinatis affectionibus, quibus adhuc eum alligatum reperit.

§. 1.

EX Dictis satis fatile deducitur: vanum esse, quòd plurimi ad hoc ordinem ingrediuntur, vt aliquo Religionis statum amplectantur, illudque, vt certum ac securum sibi ad eum amplectendum votum à Deo. Absque ea enim vocatione nullus debet præsumere talem statum aggredi, nec per se eo quòd viros habebit, ad tale onus portandum, nec in eis feruidis primi feruoris potest. Magnus ait (alij S. Laurentius Iustinianus) absque re & tuto quis valet Obedientiæ Religiosæ, & sequi Christum, excedit siquidem humanas vires, atque paucitatis nostræ superemittet facultatem. Quamobrem nemo illius pugnæ ingrediatur stadium, nullusque absque primum propensi periculi præludat arbitrij, nisi præuentus à gratia, intus in se plenissimè deuotione notatus, sanctisque affectus desiderijs, & confirmatus diuino roboratus: ne forte cum id vomitum redeunti efficiatur similis; & vxoris infipiens nullus, vxori Lothi, sale vertatur in statuam; competitque illi sententia Saluatoris dicentis: *nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Quamobrem ad hoc non vocatus certamen, propriæ conscius infirmitatis, fecedat humilis, miserus, vereatque pugnæ exodium sibi principio, tanquam certa captiuus bellis, vt perfectionem consequatur. Ipse autem curet diligenter factorum commissa differe, tutisque viribus desistat lethalia perpetrare delicta; atque diuinæ legis, & mandatorum Dei, propriique status stabilitatione contentus. Meminerit quoque illi dictum: *Deum decet obedire magis quàm hominibus. Si ergo tibi dicitur, vt Deum ad vitam ingredi, seruando mandata, & tibi sunt ista dicitur, vt Deum ad vitam intrare, quibus modis vis, vtique potes, dummodo mandata custodias.* Quòd dixerit præsertim in statu perfectionis mandata custodientem ad cælum peruenire: quàm volentem mandata seruare; & promittentem etiam consilia sequi, certa transgredi, ac propterea damnari. Hæc S. Laurentius Iustinianus. Propter eandem etiam dixit etiam Saluator alterius, *qui vult rationem reddere pro fidelium ouibus, semper ad seruandum.* Si enim, *pro quibus pastor fructum animarum, collaturit, quem qui vidistis, dicentes, impropterauit ædificare, cæpit, non potuit consummare?* Talis autem est, qui non vocatus à Deo Religionem ingreditur ad perfectionis turrim ædificandam. Nam ad hoc ædificium perficiendum sumptus præbet diuina vocatio: cum qua & gratia venit, & facta cælestis, ad bonos status onera ferenda, necessaria. Quòd si vocatio desit, etiam sumptus deerunt; ac proinde ipsum ædificium desere cogetur, qui in suo Exercitu *Deum militantem habet mihi sum, cum quibus non potest bene militare, habens vigeri militi; ideoque agit*

a Luc. 9. 62.

b Matth. 19. c Cap. 18. 1.

d Luc. 14. 28.

cum illis de aliqua pace & foedere; ut, si aliquando vitulum, ipse fo-
cundet: etiam erit prudentia, vt non sentiens in se vires & robur ad re-
sistendum tentationibus deficere, ocius petat cum Gomera diuina præ-
cepta, tum omnia auxilia Euangelica: contemnat illa sit, quod restat pe-
nitus, ad quæ nunquam deest sufficiens facultas: sed rō cogitet de secunda
ad quam vocandus nunc libet vocatione: spectat autem bonam partem ini-
re, quia pertia in Italia pugna. Omnia hæc respondentia, quæ dicimus in
secunda causa, ad rectam electionem cuiuscunque status: de præmittenda
quamuis in electione huius adhuc excitii & perfecti, clarius apparet & age-
stitur circa vocationem ipsi coniugii, postquam remittamus omnia auctiga,
quæ vocatio ad id offert.

CAPVT II.

AD STATVM RELIGIOSVM VOCARI IVSTOS, & præterea de personali omnium statuum, & gradus, qui sunt in Ecclesia.

VNVS Christus D. N. vniuersæ proponit omnibus fidelibus Euangelica consilia & vitæ Religiosæ, tanquam præstantiora accelluræ media ad regnum cœlorum promerendi: vocationem tamen speciali non omnes, sed pauciores recipit, quos in æterna sua sapientia ad id elegit. Religio etiam non est necessaria, vt quis pertendat in cœlum: nam etiam non Religiosi possunt in singulo manentes statu, & in Religione illum perfectum, vt etiam extra illam esse possint eius perfecti. sed ipse Dominus præstat & interdum omnibus Ecclesiæ & Reipublicæ Christianæ statibus: & interdum aliquos valde Iudæos reliquit in suo in statu peccatorum, vt Cyprianus, lapidatores vero inde deducit ad statum Religiosum. Nam non vocauit ad Apostolatum Nathanaëlem, de quo dixerat *ecce vere Israëlita, in quo dolus non est*, Iudam tamen fecit Apostolum, qui pollea fuit proditor. Et licet constet gratiam Martyrii alicui locutui imperfecto, quam nullo perfecto. Cum tamen non potest in hac vita stabilis pax, vt suo loco est dictum: solum in genere dicimus, quod dixit Salomon diuinam Sapientiam, vocando homines ad suam aream, & exitum ab ea quo est prouisa, vetat eos, insipientibus autem quasi quæstum esse vetat, cum dat prouentum, & diuitias, quæ ostium vitæ: reliquis insipientiam, & stultitiam. In quibus verbis intelligitur varietas personarum, quæ vocantur ad

Reli-

Religionem. Veritas enim illud parabolæ varias habet in diuinis scripturis significationes. Aliquando enim significat peccatores, qui non sunt, sed prudentia & sapientia temporali se quando significat, humiles in humilitate & caulæ parabolæ etiam significat aeternæ parabolæ. Et hæc omnibus modis pertinet hoc honoccigh.

Præterea certum est, Deum nostrum vocare interdum homines ad Religionem, vt magis iustificentur & proficiant in sanctitate & perfectione, amplectentes eum statum, in quo plures sunt occasiones, vt eam percipiendi vi apprehendant in eo *Melchisedech*, qui *diuersarum sacrificiorum veris omnibus*, atque ita erat Vere Iustus, vt asserit Sanctus Chrysostomus; & dedicatus ex verbis S. Marci Diuinis: *& respiciens eum, dixit ei: vnum tibi deest, vade quæcunque habes, & da pauperibus.* Intendit ille Iesu iustus, ad illum fuit vocationis, qua Dominus illum ad vitam perfectiorem inuitauit, sic prima illa vocatione vti noluit.

Sæpe non solum vocat Dominus ad Religionem viros Iustos, sed multos etiam peccatorum, vt bene perpendit S. Thomas, ad amplectendum hunc Statum, in quo Euangelica consilia seruantur, non est necesse, vt quis in seculo nullo modo erit ipsa præcepta; cum Religio non sit Schola virorum iam perfectorum, sed exercitium & contendentium, vt perfecti fiant: sicut Vniuersitates non sunt Scholæ hominum iam Eruditorum, sed studiosorum, qui dant operam, vt Eruditi evadant. Et Sapientia diuina ingressus, hoc est, peccatores & *parvulos*, id est, exigui Iudicij, vocauit in dominum suam, nutrem, vt ignorantia & infirmitate deposita, discrete *crudiatur per virtutem* parabolæ. Eligit Christus D. N. non solum S. Andream & alios Iustos, sed Matthæum etiam publicanum & peccatorem ad suam vocatis & Scholam: vt miserendo (sic enim Augustinus ait) doceret, dicendo hominem à peccato ad literam gratiæ & famæ à seculari Statum Religiosum. Illud tamen est certum, quod licet alii, & peccatores ad Religionem vocentur vocatione ad id sufficiente non tamen eo ipso ad eam accedere, nisi parvuli, hoc est, (vt S. Gregorius ait) humiles, & qui ipsis diffidentes eam huius domus ianua est valde angusta, recapit superbos, & arrogantes, vt postea videbimus.

1.

1 Mat. 19. 19.

Aug. de Mor. Eccl. c. 31.

2.

2 Greg. hom. 6. in Euang. c.

§. 2.

EX Dictis intelligere licet causas, ob quas Dominus nolit etiam vocare ad Religionem parvulos ingressu, in quibus innocentia, & humilitas præsulet. Ad quod melius intelligendum, supponendum est, quod sicut ex Patre familias est id facere operarios in vineam suam omnibus diebus vitæ Christus D. N. Pater familias Religiosæ, & electa huius vineæ Dei, ad eam vocat homines in omni statu: quod fit a nemine, cum ratione

3.

3 Matt. 20. 1.

incipit,

Sap. 4. 8. incipit, & in tenera substantia, replem illos ex Gaelo, hoc est, ex malitia huius mundi vanas intellectus eorum ut filios, & dolos filiorum huius saculi decipiat parvulorum animas. Alios vocat hora tertia, hoc est, in adolescentia, aut hora sexta, hoc est, in media aetate cum magna vitae suae parte forsan emensa, & huius mundi miseria experti, tunc vocati, plurifaciant Religionis amplitudinem & praestantiam. Alios vocat hora nona, aut undecima, hoc est, in aetate virili, aut senectute, hoc est, ad finem vitae: vt sic melius disponant ad quietam & tranquillam mortem, qua sit transitus ad aeternam vitam. Cuius non alia potest ratio sufficiens reddi, quàm Dei voluntas, & ipsum divinae Sapientiae consilium, in ijs quae sunt ex mera gratia, & non omnino necessaria ad ingressum in gloriam. Quamvis autem magnum sit beneficium, vocari homines ad Religionem in quacunque aetate: negari tamen non potest, multò maius esse si à tenera aetate vocentur: vt ita fruantur eo bono, quod Propheta ait Ieremias, cum dixit: *Bonum est viro, cùm portaverit iugum ab adolescentia sua*: iugum scilicet legis & perfectionis Evangelicae, *sedentis singulariter & solitarius* in Religione, *tacens se sub se*, hoc est, ad vitam humanâ excelliorem, qualis est Religiosa: quae est vita Angelica. Cùm igitur non possint iugum hoc portare, nisi Deus peculiari vocatione id eis inspiret, & vocet ad portandum: singularis profectò debetur favor, quod à tenera aetate tanta cum efficacitate vocet, vt statim portare incipiant. Hoc favore prosequitur saepè Dominus noster eos, quos elegit, vt in magnos sanctos evadarent, tribuens illis ab ipsa tenera aetate talia perfectionis desideria. & interdum ipsis parentibus inspirat, vt illos ad huiusmodi vitae rationem dedicent & consecrent, sicut constat ex eo quod fecit Anna mater Samuelis, quae ex Dei inspiratione votum vovit, *si Deus dixit sexum virilem, se eum daturam Deo omnibus diebus vitae eius, tanquam Nazaraeum*: & ita postquam eum ablactavit, adduxit illum infantulum ad templum, illumque tradidit Heli Sacerdoti: vt cunctis diebus occuparetur in servitio Domini. Et sanctissima Virgo Domina nostra, triennis fuit à suis parentibus in templum praesentata: ubi voto virginitatis se ipsam obstrinxit; & quasi fundamenta iecit vitae Religiosae quam professura Monialis in sua clausura, admirantes saepius parvas puellulas secum educandas. Et S. Ioannes Baptista ab Anno quinto, ex divina inspiratione, secessit in desertum, fundamenta iecit Eremiticae ac Religiosae vitae: quam ex eiusdem Dei vocatione amplexi sunt à tenera aetate sancti Paulus primus Eremita, Antonius, Hilarion, Bernardus, & alij multi. Et Sancti Hieronymus & Augustinus testantur, ipsorum temporibus ecclesias fuisse repletas personis omnis aetatis, puerilis, scilicet, qui ab ipso lacte virginitatem liberentur vt eò esset inter eos, qui dicere posset, sicut Apostolus: *ego vivo, iam non ego, sed vivit in me Christus*. Idem asserit S. Ambrosius, dicens: omnem aetatem esse Christo perfectam: nec mirèm, inquit, in adolescentu-

Iob. 31. 18. Ioan. 1. 1. Ioan. 2. 13. Ioan. 5. 35. Ioan. 8. 12. Ioan. 12. 35. Ioan. 12. 46. Ioan. 1. 4. Ioan. 1. 9. Ioan. 3. 19. Ioan. 3. 21. Ioan. 11. 9. Ioan. 12. 35. Ioan. 12. 46. Ioan. 1. 4. Ioan. 1. 9. Ioan. 3. 19. Ioan. 3. 21. Ioan. 11. 9.

1 Reg. 1. 11. 24.

Epist. ad Rusticum de Virgine. Lib. de Virgin. c. 38. et Lib. 6. Lib. 1 de Virgin.

ut præsidium eorum legem in parvulis præstemus. Nam qui non in sanctitate, ut sint sanctæ, delectantur eligere, ut sint Religiosi.

Evasit autem hoc decretum Sanctus Basilius his verbis: cum Dominus dicat: *Nemo potest duobus dominis servire*: & Paulus laudet Timotheum: *qui ab infantia sacras litteras scivit*: quomodo is hoc præceptum *Christus* efficax in discipulis *per Dominum*: prohibentem, ne ad se accedant, admittendos, nullum eorum tempus idoneum esse ad eam, vel plus adeo tenera, ætatis incuriæ. Vt videlicet qui obtigerit parentes sortis, eos malint spernere quam amare, & exemplo Iobi parentes pessimos sumat. Qui autem ab parentibus fuerint, non sine ipsorum voluntate & consensu, sed ab ipsis ad nos oblatos recipiamus, vt rem dentis mentionem, & nimium tenerum quasi parvulo admittamus. Hæc S. Basilius, & idem S. Benedictus in ipsa præscripserunt. Deinde refert S. Gregorius, multos nobiles Romanos ex Dei inspiratione obtulisse filios, vt in monasterio educarentur, tradidisse ibi multos cum insigni vitæ exemplo permansisse. Et antiqua Concilia statuerunt, ne ante perfectæ dilectionis ætatem quis in monasterio recipiatur, ne imperfecta dilectionis ætas eum frigescat in Monachorum, absque parentum consensu & facultate: quæ tamen erant explenda licere eos absque huiusmodi facultate admitti: retinere enim tam diu eos oportere, vt discernant, quid eligerent. Et quid (ait S. Ambrosius) vanius, qui potest matrimonium eligere, non potest? Quidnam prudentius? & qui potest vxorem eligere, non potest Religionem amplecti? Hæc accedunt ingentes vilitates ex comperientia, quæ quo virtutem ac perfectionem à tenera ætate exercere & amplecti incipiat: quarum vilitatum summa posita est in primo tempore.

Decet tamen hanc remoderationem conuenientem seruare, nam (vt ait S. Anselmus) cera, vt aptè sigilli formam recipiat, neque adeo mollis esse debet, neque si effluere nesciat, nequeadeo dura, atque ut effigiem sigilli melius suscipere debet: ita etiam ad sigillum & perfectionis Christianæ ac Religiosæ imaginem recipiendam, non adeo est apta ætas tenera, quæ valde sit puer, aut valde ætate adulti & teneram quæ sunt quasi infantes, non agnoscens, nec perficiens; valde autem fere debilem & ad eam accommodatam; & neutri vocatur habent vires ad laborem in vita Religiosa occurrentes subeundos. Ac propterea in Societate nostra constitutum est, ne admittatur ante decimum quintum annum; neque vota nisi post integrum annum. Ætas enim quindecim annorum & totius anni tum est certum optima, quando iudicium capax est & excitatum, ad prædictendum quod intenditur; & corpus pollet

44
44 Regul. 44
44 Sup.
44 Ep. 44
44 Ep. 44
44 Ep. 44
44 Ep. 44
44
44
44
44
44
In Regul. cap. 44.
Tolet. can. 44
Tolet. 44. c. 44 ref. can. 44. 4
c. 44.
Trident. 44. de Regul. c. 44.
Trident. 44. c. 7 Lab. de Regul. cap. 44.
Reg. 44. Benedict.

Verbum ad fovendum libentem, nec contactu abjicit nullum, virum possit mutari. Quemadmodum dicit Deus populo suo, se ejus [illegible] *ista salutare Naturæ*, quos nunc Religiosos vocamus. & in eo respexit Concilium Tridentinum, cum constituit, prædilectionem in quacumque Religione tam virorum quam mulierum non debere fieri ante decimum festum annum expletum; & quæ ante fieret, esset nulla. Quamvis divina vocatio non sit his retributa alligata & quando illa cum efficacitate adhibita, immutata illa sit: (servato interim Ecclesiæ statu, ac Religiosum ipsarum decoris) illa mens, præsertim intelligentiam illustrat, ut (quemadmodum dixit David) *sapientiam intelligant*, & sensum corrigit, ut multiplices sint, magisque dociles, quàm puri & innoxes. Paulus magni Animi discipulus viam perfectionis inchoatæ valde sensu ob oculos ponebat, ut stupenda, & majora, quàm eius Magister opera efficaret. Cum enim tardius viam illam ingressus esset, accelerare properat, ut æquè proficeret, atque qui ejus pervenissent: Sancti Placidus & Maurus, aliique Sancti Benedicti discipuli in parva omnino ætate inceperunt: sed [illegible] ad finem finientem. ex quo deprehenditur ignorantia & carnalium aliquorum hujus temporis hæreticorum dicentium nullos esse admittendos ad professionem Religiosæ vitæ annum septuagesimum excedentes, quod attendi, ut intelligatur, quod & ipsi fatebuntur, Statum Religiosum esse bonum, ut quis in eo moriatur: ex quo facile inferre potuissent, etiam ad vitam in eo ducendam esse bonum; eoque magis felicitatis in eo statu vivere, in quo optamus mori.

Vide Suar. supra n. 3.

§. 2.

VLTERIVS etiam progreditur Providentia divina, videndum, quantum faciat ipsam Religionem, dum ex aliquo omnibus Ecclesiæ tributum sacularis, quàm Ecclesiasticæ Reipublicæ bonum ad eam vocari deducit? hoc enim apertum indicium est, statum Religiosum regnum excidere in omnibus, aut certè in aliquo, quod sit magis ad rem, ut propriam quis perfectionem & salutem consequatur. Nunquam enim Deus ex aliquo statu quempiam vocat, aut educit, nisi ad alium perfectiorem, aut saltem æquè: & à sæculari Republica intimam facimus libertatis & solutis omnibus, ex quibus proficitur reliquis omnibus statibus: & ipsi Religioso in multo majori numero, quàm ex aliis. Summus inimicus ab statu Conjugali: ex quo divina vocatio aliquos deducit ad Religionem, ex quodam singulari privilegio ei in Evangelica lege concesso. Nam & si matrimonium ex natura sua sit status perpetuus, & indissolubilis: voluit tamen Deus, dissolvi posse antequam inter ipsos conjuges per

1.

carna-

[illegible] fiat illorum Religionum ingressus, & professionem in ea emittat: ita ut alter liber omnino maneat, ut velit, aliàs matrimonium ineat. Quod tamen privilegium non est aliorsum facere ordinationem Sacerdotii, aut alterius Ecclesiastici ministerii, quam ejusdem difficultatis matrimonium ratum per vitium alicujus Ecclesiæ fiunt, nisi per Religionem: quæ Religionis mutatio nunquam ut Cæsiæ fuit vitat. Cum igitur mors corporalis alterius conjugis vinculum dissolvat carnale matrimonium etiam consummati: non minus ait, & mutationem solum rati vinculum dissolvatur, spiritualem quoque morte, quæ fit in Professione Religiosa. Idcirco Deus specialis vocationis auctor mirabiliter consilium inspiravit, ut relictis his sponsis, antequam obligationes transirent ad alterum Religionem, ut in perpetua celibate illi servarent. Ita fecerunt Sanctæ Thecla, Cæcilia, Euphrosina, Sancti Alexius, Ludarchus, & duo amici Sancti Magnilis, prætereà, quos referunt historiæ Sanctorum. Nec dubito Doctores qui docent Sanctum Joannem Evangelistam fuisse sponsum in nuptiis in Cana Galilæa, quibus CHRISTUS Dominus noster interfuit, quas ex epistolis, suaque pretensa majorem ei affectum ostendentibus: Si enim alia non fuissent facta, non ipsis illis interfuisset. Sed verisimiliter, esse alium sanctum excellentem: ipsum dolet (ut ait Nicolaus Lirinus) prædicto vitæ Religiosæ privilegio, cæteros sponsos vocasse ad perpetuam virginitatem, in Societate & fidelis sui servandam. Et quamvis hæc historia non sit adeò certa; certissima tamen est, CHRISTUM Dominum nostrum vocasse ad suum Apostolatum Sanctum Petrum, qui erat conjugatus, habebatque filios; eosque ipsis præsente confessum: ut sic aliis daret vocationis exemplum ab illum conjugum, quam facturi erant, abstrahendo eos ad vitam Religiosam: ut carnales nuptias ex carnalium virginum carnibus (sine quo non possunt fit incidere separare) in spirituales concubitum in statu Religioso perfectorum commutarent. Præterea unum fuit exemplum Paulini, viri suo tempore nobilissimi, divitis, ac sapientis; qui cum sancta sua conjuge Theresia perpetuam servavit castitatem in vita Religiosa. Sed nolo fulire diu in antiquis exemplis retardari, cum quotidie recentia videamus.

Vocationes ad statum Principum, Regum, & Imperatorum, quas Sanctis locis mundi tam facient, & in eo confirmis inducere: eo quod in eo simul hæc opulentia, voluptates, ac delitiæ, honores, autoritas, & potestas, & quidquid mundani homines optant: & nimirum voluit Dominus noster separare sua

vocationis efficaciam ostendere, edocendo multitudinem ad statum Religiosum deferentes regna, imperia, & omnem amplitudinem ac diuitias, quas in eo possidebant, & amplectentes Paupertatem, Obedientiam, & Subiectionem in vita Religiosa. Pater Historiographus Platus in praeclaro illo libro, quem de homo statu Religioso edidit, magnum quendam excitat catalogum horum vocationum; in quo refert septem Caesares, & quinque Imperatrices; quatuordecim Reges, & decem Reginas, praeter innumeram multitudinem filiorum & filiarum Regum, Ducum, Comitum, Marchionum, & personarum Illustrissimarum & diuitissimarum, quae Dei vocante, rebus omnibus renunciarunt, amplexae sunt Istum Religiosum, quas Dominus noster tanquam instrumenta quadam accepit, quibus reipsa ostenderet rerum huius mundi vilitatem, & praestantiam, magnumque excessum, quo vita Religiosa illas excedit: quamuis haec paupercula, despectaque videantur. Legerat (inquit Sanctus Bernardus) quod Sanctus Apostolus dixerat: *Videte vocationem vestram, non multos sapientes, non multos potentes, non multos nobiles*; sed *elegit Deus stulta mundi, & infirma mundi, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus*: at cum praeter Regulam, tot Dei potentia, talium conuertitur multitudo; vilescit gloria praesens; iuuentutis flos conculcatur; non reputatur generositas; Sapientia mundi, stultitia dicitur; non suspiciuntur carni & sanguini, parentum & charissimi renunciatur affectibus, honores & honores ac dignitates reputantur vt stercora, vt Christus lucretur. Quos ipsimet mundus propterea iudicat esse magnos, quod vastum animi & fortitudinis habuerint, vt res adeo magnas conciperent. Iidem ferme viri opere ipso confirmarunt veritatem sententiae, quam S. Ioannes Chrysostomus praeclara sua eloquentia asserat, multisque rationibus ostendit Religionem praestantiorem esse, magisque gloriosam & amandam, quam Regum dignitatem: siquidem tales viri tanta animi voluptate Regias dignitates remunciarunt, vt Religionem profiterentur, in qua sint Reges per excellentiam: vt qui sepius regredientur, possintque pugnare, ac vincere infestissimos hostes, scilicet passiones, & regnum quodam animo ponant sub pedibus suis, quod mundus collocat super suum caput, & viuant in quiete & pace absque timoribus & terroribus: quia nihil desiderant, & omnia contemnunt, quae sunt in hac vita. Quare tragicus Seneca dicere: Rex est, qui nihil metuit: hoc sibi regnum quisque dat: nam cum caelesti auxilio possit illud consequi: ita vt neque in vita, neque in morte timeat. Moritur enim lecurus, fidens, se vile contemptum temporale Regnum aliud sperare aeternum & immensum, quod nunquam amittet.

TRANSEAMVS nunc ad Rempublicam Ecclesiasticam, ex qua diuina vocatio innumeros viros ad Rel[igiosam] Rempublicam condendam, & amplificandam eduxit. Exhibit Sacerdotes & Episcopi educendos ex

Lib. 1. cap. 21. & 22.

Lib. 2. contra impugnat. Religion. & ferme ex 2 parte Reg. & in 2. & 3. lib. Platus lib. 1. cap. 16.

Epist. 100.

ipsis

gio Religionibus, in quibus iam perfecti esserent: vt proprijs meritis felicitatem eternam pollent, & supra eos Sanctos, quos posteam ex his duabus illis Ordinibus fuerunt aggregati: vt ostenderet Dominus noster Religiosam vitam excellentiam, multos ex Sacerdotali statu vocauit ad Religionem perfectionem, vt in ea se magis perficerent. Sacerdotalis enim dignitas, quæ Religiosa Professioni alias præstat, cum hac coniungitur, plurimum prodest ad gratificiendi perfectionis obtentu. Quare etiam Sacerdotes, Parochiales, & animarum curam gerentes: si quos etiam non se obligent vt illi attendant, possunt, (vt S. Thomas probat) officium illud relinquere, & ingredi quamcunque Religionem, etiam inter alias minus perfectam, vt in ea propriam salutem & perfectionem attendant. Et ipsa Ecclesia postulatem eis ad id faciendum, etiam Episcopo repugnante, quando ex instinctu Spiritus Sancti ad perfectam adeò vitam aspirant. Alia tamen est ratio de ipsis Episcopis, quorum Ecclesiæ de Religioso prælatur, vtpote viro minus perfectorum, & qui præcipuè vocatus ad bonum animarum subditorum suorum procurandum sese obtulerunt. Ac propterea non licet illis absque Summi Pontificis facultate, Episcopatui renunciare, & ad Religionem transire, iuxta id quod Innocentius III. olim Episcopo scripsit: si pennas inseparabiles fatigas in solitudinem aspirare: ita tamen illæ strictæ sunt ne arctius præceptorum, vt liberum non sibi sit aliquo extra permissione volare. Sæpe tamen Pontifex iustis ex causis vocationem dat Episcopo ad Religionem, vt ibi in otium & quietem animi recedat, vt pollicitum aliquem temporale bonum sua auctoritate suppleat, vel deferat; & redeat ad quietem, quam in statu Religionis prius habebat. Quod fecit Calestinus V. qui electus ex Religione ad Summum Pontificatum, intra sex menses, illum religionem relinquendi, eam finis quærendi facultatem obtinuit. Et S. Gregor. Nazianz. totum etiam detestuit Episcopatum, vt ad optatam tam sæpe tranquillitatem perueniret. Ita multi alij idem fecerunt, ne tot curis Episcopalis dignitatis, vt cum animi humilitate ita Religiosæ vitæ congruentibus, fungerentur honorum, quo ipsorum dignitas ornabatur.

Deus igitur diuina Prouidentia factus voluit parti Religionum, exteris dum ad explicandam per omnes totius Christianitatis nationes se præcipitarent, cum omnes ex his hominibus ad eas condendas, ne vlla esset Christiana natio, quæ non esset particeps donorum, quam ad sua gl-

Cap. 4.

4. 22. q. 18. a. 7.

10. p. q. 2. 3. art. 2. ad 2. 2. Thom. 2. 2. q. 33. a. 4.

C. offerens primum de post. prælat.

Vide Theod. lib. 3. c. 27. & 29.

4.

tum ipse erexit. Et propter eandem causam volunt fundatores Religionum esse sanctiores diuersos. Nam SS. Benedictus, & Franciscus fuerunt Itali; SS. Bruno & Bernardus Galli; SS. Dominicus & Ignatius, Hispani; & alij fuerunt aliarum nationum. Et sic Religiones inceperunt esse in diuersis Prouinciis: aliqua in Italia; alia in Hispania, aut Gallia, aut Germania: vt omnes honorem hunc affequerentur illustrium virorum familiarum nobilitare & praestantia: & ita maiori inter se amore vnirentur, dum hoc bonum alter ab alio participarent.

CAPVT III.

DEVM DOMINVM NOSTRVM SENSIM PER *conciones & exhortationes Religiosorum, & praclara exempla, frequentesque earum orationes, vocare homines ad statum Religiosum.*

Tract. 1. cap. 2. & 12.

OBSERVATIO ad statum Religiosum miram illa varietatem habet, quam possimus in primo Tomo, habere vocationem ad ingressum in Ecclesiam, aut gratiae statum. Alia enim est interna, quam Deus elicit per seipsum & suas illustrationes & inspirationes; alia est externa, quam facit per alios homines, quos accipit tanquam instrumenta ad eam faciendam: quales sunt Concionatores, & Confessarij, aliique in spiritualibus seruentes. Quorum consilijs, bonisque exemplis (vt ait Caluinus) alios ad Religionem vocat, non minori efficacitate, quam cum id per seipsum facit. Inter hos viros primum locum (vt supra est dictum) obtinent ipsarum Religionum fundatores; & post eos viri valde exemplares, qui quasi earundem sunt columnæ. Nam quemadmodum Christus Dominus vocauit per seipsum vocauit duodecim Apostolos, & alios discipulos; sed per eos postea vocauit & conuertit totum mundum ad fidem condendam Ecclesiam: ita etiam per seipsum vocauit Religionum fundatores, addens eis numerum aliquem selectorum sociorum, quibus succedunt alij, per quos plures postea vocat ad familiam eam ordendam & promouendam. Et hoc est quod Salomon dixit: *Sapientiam diuitem, postquam domum suam ædificasset, misit amicos suos, vt*

Calu. l. 4. c. 1. §. 4.

Tract. 3. c. 5.

4. Reg. 5. 5.

nalem vocare eloquium, & alienæ vitæ. Quem enim prædicatorum appellavit, eum non civitatem appellat, aream habentem & muros. Quamvis enim illi eligo, quod Ecclesiam, vna sit: complectitur tamen quasi civitas quædam multas domos, & variorum institutorum familias, dicendas muris diuinæ protectionis, & votorum, & clausurarum firmatas; & omnes arcem fidei habent, cælitudinem fulcit Euangelicæ perfectionis, quam profitentur; ad quam conformant Religiosi vitæ præcipuis exempli, quos recte sibi seruos appellat, (vt legunt Sancti Cyprianus & Augustinus) eo quod imitantur perfectæ Humilitatis, Obedientiæ, & Subiectionis. Et quemadmodum inter homines non omnes, qui alteri seruiunt, vocantur serui ut mercedem: sed quorum, qui ita iam perpetuo seruitio obligati, vt nec fugere possint, nec seruitutem deserere, nec seruiant vt mercedem lucrentur, nec sibi ipsis quicquam retineant, sed quæcumque habent, iuris Dominorum ipsorum: ita perfecti Religiosi, quamvis illorum spiritu seruiant, ob cultum & timorem amorem, & non ob aliam timoremque iam tamen serui Dei & Iesu Christi, ad quod professione sua vobis ipsis dum necessitatem perpetuo Dei seruitio, vt nec fugere possint; neque seruitutem hanc & imperium seruitutem deserere: nec seruiant vt inuita mercedis, sed ex obligatione, qua tenentur Domino, à quo emti sunt, & redempti: & quæcumque suis laboribus lucrantur, cedunt in gloriam Dominij ipsorum, & ad limites ciuitatis, ac domus Religionis, & Ecclesiæ eius terminos amplificandos. Neque in his propria illorum voluntas dirigentur, sed voluntas ac directio Dominici, illos regentis & dirigentis. Ac propterea dicitur *diuina sapientia* mittere ciuitas suas, *vt vocarent ad arcem*, quorum verborum duplex ad litteram se præbet sensus.

Alter est, quod seruos suos miserit, quasi legatos & nuncios ad vocandos & inuitandos homines, non solum ad habitandum & manendum in ciuitate Ecclesiæ, sed etiam ad eius culmen conscendendum, professos Euangelicam perfectionem in Religione, quam illi laborant.

Alter tamen sensus est magis altior & mysticus: quod ipsos seruos miserit, vt ipsam arcem & muros ciuitatis conscenderent, hoc est, perfectionis cælitudinem, vt inde homines vocarent, qui ad eorum locum ascenderent, iuxta illam Isaiæ prophetiam, dicentis: *Et erunt aperti portæ tuæ semper, non claudentur die ac nocte, vt afferatur ad te fortitudo gentium tuarum, & reges eorum adducantur. Quia gens & regnum quod non servierit tibi, peribit, & solitudine vastabitur.* Hæc ciuitas est Sanctorum nobis contubernio, vt primum perfectionis mon-

vide tamen de illa ver. sequenti ad arcem ut vocarent.

b Isai. 60. 11

c cap. 52. 7.

tem

tem consentiant, qui eius instrumenta sunt futuri ad eandem prædicandam; & homines vocandos, qui eam separantur. Ac primum, cùm ipse Euangelicæ perfectionis legem voluit proponere, & assurgit in montem excelsum, qui S. Augustino teste, significabat eius doctrinæ celsitudinem: & simul conscendit eos discipulos, futuros postea eiusdem doctrinæ prædicatores. Hunc ipsum in modum etiam nunc cupit, certiores Religiosos perfectionis, cum profitetur, sublimitatem contemplere, & alios ad eam vocare, qui in eadem ipsos imitentur.

§. I.

EX Quo fit, vt cùm alios ad se vocant (vt docet S. Thomas) non bonum non mali faciant, si debita prudentia & moderatione: absque vlla violentia, aut fraude progrediantur: quin potius rem faciant Domino nostro gratissimam, impulsum sequentes Spiritus sancti, illos ad id impellentis, iuxta verbum illud Sancti Ioannis: *a qui audit, dicat, veni*: hoc est, qui Dei vocem audit, petat ipsam supplex, vt veniat ad regnandum in hominibus per gratiam, & inducat alios ad eandem participandam; fruendumque bonis, quibus ipse gaudet. Quemadmodum Sanctus Andreas, statim atque Christum Dominum nostrum nouit, fratrem suum Petrum vocauit, & *adduxit eum ad IESVM*: perfecta enim charitas non est inuidiosa, neque propterea tantùm quærit commodum, sed multorum, & præcipuè fratrum suorum; & optat, vt omnes ipsam cognoscant in amando, quem ipsa amat; & amplectendum ac possidendum thesaurum, quem ipsa possidet. Et quis hominum, inueniens auri tantam adeò copiam, vt sufficeret non solùm ad ipsum, sed etiam ad omnes suos ornatum & amicos ditandos, non illis eandem statim ostenderet; vt cum ipso vterentur auro simul ex eo acciperent? & consentaneum, si in ipsius lucrum & vtilitatem cederet, quod alijquique thesaurum sibi ex eo compararent? Quid igitur mirum, quod qui Religionis thesaurum in campo alius abscónditum inuenit, & immensum eius valorem agnouit, statim illum amicis & cognatis suis manifestet; vt tum possidendum accedant, & ita secum multos alios ad Religionem adducat, qui thesauris in ea existentibus fruantur? ita fecit Sanctus Bernardus, cum à Deo ad Ordinem Cisterciensem vocaretur: non enim satis sibi esse existimans, quod solus ingrederetur, ex cognatis & amicis triginta socios collegit, quos secum ad eum deduxit; ac statim vocauit omnes fratres suos, & multos alios ex diuersis prouincijs. Nam quemadmodum homines huius seculi optant, posse se relinquere filios, qui familiam suam contineant; & ita, si illos reliquant, cum magna consolatione moriuntur: nam vt dixit Ecclesiasticus: *erit memoria illi Patri, tamen quasi non est mortuus. Similem enim reliquit sibi*, in quo viuit eius memoria

Eliæ Religiosi sanctè desiderant, & student, spiritualem ei possessionem relinquere, qualem Elisæus suam familiam consecrauit; & vltimum commendare, quod ipsi ille mandarat, ac conseruarunt. Quæ etiam ipse Deus ad id faciendum impellit: quæ ad modum eum voluit Eliam ex hoc mundo transferre, ipse vocato Elisæo, qui ei in illa prophetia succederet. Quid, dum vrgebat ad Elisæum, nisi petitum suum ipse declarat, quali habitum Propheta ei traderet, dixitque ei: *quod petis à me fac tibi*, tranfunderes in te spiritum meum, qui Elisæus illum vocationis charactere accepit, & *fecutus eſt Eliam*, vt prouerbio vtamur. Ad. 1. 9

Sed quoniam sæpe verbi, nec rationis humanæ etiam Sancti aliquid valent, nisi Deus corda prius aperiat, vt intelligant, & admittat, cuiusque Eliæ etiam præsentia non inspiratione opus est, vt, qui alterum volentem inducere & perficere id sit ad finem perfectionem, dum in medium Inquietur, quem Apostolus adduxit, dicens: *ex fide iustificatus sum ex Deo, verum Deo, ad Christo loquentem.* Similiter succedere, si rationes cum præceptis gloriæ Dei & boni cuiusque interdum interferantur, non admixtis respectibus nostris, vanis, aut propriorum commodorum. Hæc enim vocatio non debet inutilis vt dicta Apostolum dicit) *per sapientiam humanæ, spiritus verba, sed per virtutem & veritatem Dei.* Quare non debet proferri sermo cum aliquo passionis impetu, aut inordinato affectu, qui solet eiusmodi præceps ac temerarius, sed verus, tum rectæ solicit & inspiratione ipsius Dei vt prudenti quasi diuinæ spiritus interpretes, ad vocandos homines, quibus consulendum sit, tendant. Deque eadem inspiratione Dei, quæ est, & tranquilla, sciri potest, quod loquatur, magnum vim & efficaciam verborum habere. Et vt Apollo audiuit *quæ quæque* verba tali sensu prolata, prudentes monuisse ab spiritu prolatas: quia non fallax homines loquentes audiant verba, sed spiritus Dei, qui per os hominis loquitur. Addendum est verum audito hoc documento, quam posuit Apollo, vt illi sit verum Dei: quale ipse sit in eius professione, quem suppleat defectus, vt ipse patuit, nobisque supplet defectus. Nam cum aliquis agitur de negotio aliquo cum intigat vir loquax: si studet nimis eruditus: si subtilis ora inquit, penique dicendi; & magnifice loquentis, suam sapientiam defectus. Quare loqui coram Deo, et cum Ecclesia, audiente multitudine fratrum loqui; orando cum magna animi demissione, vt cum sit precatio, dignetur verba illa in cor audientis inuitare. Ac denique omnes actiones, quæ proponentur, sint de Christo Domino: vt, qui eum audit, permoueatur ad eius imitationem, qui præscripsit Religiosæ vocationis hoc, non declinando voluntatem ad particulare aliquid ipsam imitandi modum, sed eiusdem Saluato-

in prohibendis & compescendis. Iudicium sententiam præcedere debet, & sapientiam inuestigandam exactam antequam loquatur. Verbis, quæ audientium animos ad virtutem informare debent, ea inesse debet proprietas, vt ad rem quam tractat, quamque persuadere intendit, quam maxime accommodata sint. Ad quam rem Sapiens dicit: *Qui custodit verba sua, custodit animam suam.* Et alibi: *Mors & vita in manibus linguæ.* Quæ verba ita explicat Sanctus Gregorius: *Quia nimirum per linguam & vita generatur, & mors: quia videlicet per linguam & bona, & mala quæ agimus, innotescimus

autem rutum (Pudet talia hîc in ore quidam mentiuntis, quam dignè narrationes fiant per homines pij Regis obsequij: quorum exercitia impediuntur per *Nabalia* diuersa diuersarum & per *tempora*, quæ sæpissimè rapidibus mortium in adiutoque; & per *colores*, quæ nullam recipiunt valde *Omnia*; & per *vitia*, quæ in eisdem inflammant. Nam sæpè omnes Religiosos tardantur in diuinarum præceptorum & sanctarum obseruantia, in mortificatione carnis, cibique parsimonia ac fletibus; in humilibus Dei cum orationibus & cantibus; & in multis sanctis exercitijs, quorum miseriis illi compatiuntur. Hinc illo præclaris operibus, quæ mulc simul cum animorum commotione, & magno fructu fortiter exercent, efficiunt eadem quandam lassitudinem, qua hominem fessum, illum vitiantem, valde ædificat, ac lætificat: & sæpe contra repentè spiritus Dei mentes defendat, inspiratque, vt fratres alios Congregationis fuæ contemnant; motus eos in vanitatem, vt dicant alij quod prius erant; & incipiant esse quod non erant. Nam (vt Sanctus Gregorius perpendit, mentem humanam hilaritas facilè perturbat) qui prius erat carnalis, incipit esse spiritualis; qui ruditatem olim esse fatebar, incipit esse valde feruens; qui prius effusè ad res externas, & negotia secularibus ac peregrinis rebus erat lamentius, repentè se videt ab eis expeditum, nihilque intrinsecus retinere & abdicare; temporalia omnia contemplans & fugientem arcta; ideoque, cum lapsum abscit, non agnoscit: quod videat se ita mutatum; obstupescit, cum cogitat, quid fuerit, & quid non sit; & quomodo possit adeò diuersus esse, quam antea fuerit. Eadem etiam stupere solent, qui paulò ante eumdem viderunt adhuc longè distantem ab eo, qui nunc est; dicuntque sic secum, verum ne oculis hunc video, qui ab huiusmodi cogitationibus alienus quondam inter homines laicales versabatur, nimiaque vitiorum grauitate premebat? nunc autem eumdem videmus inter Prophetas, modò inter Religiosos, occupari in exercitijs humilibus. Quid hoc est? quis tantæ mutationis? quibus modis & rationibus hæc omnia diuinitùs operatur? Deus enim, sine huiusmodi mutationis beneficio *sanctæ dextræ excelsi* quæ talem fingere solet hominem, agnoscit vocationem, quæ aliquam exhibetur exemplari Religiosorum perfectam vitam, qua homines laicales vere in alios viros permutat. Alij enim vitam suam mutant illecti ira & exemplum aliquorum, qui Religiosos prædicent; alij autem magis afficiuntur & mouentur, quia bonis Religiosis vident; alij magis allectantur ad ipsum & diuinam mutuam & velle probatorum eorum, quos pulsari magnorum, chori, & alijs diuini cultus

Lib. 4. Reg. 5.

b Psal. 61.

operibus: quisquetamen ex Dei vocatione eam Religionem eligit, in qua magis videt elucere quod illi affert materiam admirationis, majusque excitat ad sistendam devotionem. Sequenda fuit vir nobilissimi ac ditissimi vocatio, qui accedens ad monasterium Claretallense, & ingressum Capitulum, in quo Monachi erant, vt ab eis peteret Ordinem: apud Deum animadvertens arduum, magnamque quietem, quam ibi fruebantur, & vultus eorum quasi Angelicos, repente fuisse interius motum, tantaque vi se esse mutatum, vt statim decreverit & constituerit, in sancta illa Societate permanere, nec ab ea amplius exire nec quidem vt suis valediceret, aut de suis negotijs aliquid statueret.

Sed videamus progrediamur stupenda mutationes in hoc divinæ vocationis genere. Non enim pij tantum, bonæque conscientiæ homines, humanis exemplis persuadentur; sed etiam diros valde in suis moribus (qui tanquam hostes alios Religiosos persequuntur, sicut Saulus persequebatur Christianos) permutantur etiam cum eis, accedente spiritu Domini potenti sua vocatione, ad eos perducendos. Non fuit adeò admirandum, quod Saul cum in suis oculis esset perosus, mutaretur videns filios Prophetarum: sed illud merito admirationem affert, quòd idem spiritus ingressus fuerit, cum intentus esset Davidi, quem crudeliter persequebatur. Nam tunc (ait Scriptura divina) *Misit Saul nuntios, vt reperirent David: qui cum vidissent turmam Prophetarum prophetantium, & Samuelem stantem super eos, factus est etiam spiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipsi. quod cum nunciatum esset Saul, misit & alios nuncios: prophetaverunt autem & illi, & rursum misit Saul tertium nuncium, qui & ipsi prophetaverunt. Et iratus iratus Saul voluit ipse ire ad Davidem comprehendere, & cum pervenisset ad locum, vbi erant Prophetæ laudantes Deum, factus est etiam super eum spiritus Domini, & exsultans ipse se vestimenta sua, & prophetabat coram Samuele, & cecidit (sicut vt alius textus habet, occidit) nudus tota die illa & nocte.* O divina Sapientia abyssum! o divinæ Vocationis efficaciam! fugiens David hostes suos, confugit ad filios Prophetarum sibi persuadens, fore inter illos ob protectionem & curam, quam Deus illorum gerit, sore tutus; nec decepta est. nihil enim tutius, quàm ex mundo fugere, & ad Religionem se recipere, in qua Deus noster peculiari sua providentia Religiosos protegit, & ab hostibus ac perturbationibus tuetur. Sed quomodo eos tuetur? mittens scilicet illis sæpe cœlitus inspirationes sui Spiritus, quo ex inimicis reddit amicos, & ex persequutoribus, imitatores perfectionis, quam antea persequebantur. Nam quamvis adeò sint duri & obstinati, sicut ipse Saul: divina tamen gratia est potentior: & ea ipsa ab illo Sanctæ Congregationis aspectu, ita illos permutat, vt ipsi met se prophetas suis civibus exhibeant, indicant verò *Ephod*, vestem scilicet

1 Reg. 19. 20.

Reli-

Religionem & ita die mox de excipiemur in beatas Dei [illegible] mansiones. Suspendus fuit animi, qui Sancto Bernardo [illegible] dum homine repente pervertere quorundam mentium, & multa mala de Religione subsequentem: cui ipse præcavit, fore ut & ipse iret Religiosus, qui valde pro per hoc verbum irato, respondit, si in hoc adversetur Sanctum Bernardum esse falsum Prophetam, ut qui nunquam dixit vilu quod prædicabat. Sed prævaluit gratia & misericordia Divinæ, quæ brevi post tempore ita illum permutavit memoria & recordatione contemplorum, quæ apud ipsos Religiosos viderat: ut decreverit & constituerit illos imitari: & sæculari habitu deposito, Religiosum induere, & professionem amplecti religiosorum Religiosorum. Lib. 4. de Vita Martini.

§. 5.

EX his licet colligere, quam teneamur, qui sumus Religiosi, exemplarem adeo vitam instituere, ut valeat peccatores ad veram Dei notitiam, qui nullis fere omnino sermonibus, adhiberi solent: nobis certo persuadentes, quod possimus bonis nullis exemplis, quæ sint muti prædicatores, commovere eos, apud quos profitemur Religionis nomen. Meminerimus, quæ olim in publicum prodiere, dicente Deo inter Divinum Prophetarum, modo in cathedram optimum instituti nostri instrumenta præferre, tanta quidem ac modestia, tanto ordine & fervore spiritus, ut omnes aspicientes recreent, & alliciant, quibus tanquam tubis vitæ Deus ad eos vocandos, quos ad nostrum Institutum prædixit. Decimus honori quod ancillæ suum divinæ Sapientiæ, & aliendamus ad Evangelicæ perfectionis arcem altoperfectum, fugientes vitium, ut ipsamet clamet, vocetque homines, quæ illam sequantur, & in *lucem nostram veram* brevitatis splendeant, ut *glorificent patrem nostrum qui in cælis est*; & matrem nostram, ipsam lætificet Religionem. Properet enim dicit: Salvum [a] *fiat cor tuum lætificare patrem*: *Gaudet autem pater justum lætificatum se matre sua*. Igitur enim Religiosi ac nobili, & perfecta vita Religiosi cognoscantur, contristant matrem suam, hoc est, Religionem; & quod in ipsis est, eam opprimunt apud alios immerito, & affectat iniuria; multique filii eam priuant, qui eandem potuissent exornare & amplificare: At ferventes & perfecti & ipsam Deum, & Religionem lætificant, adhærentes multos ad eam amplectendam, de quorum animabus cantant Angeli, bonum familiæ custodes; & justi, qui eiusdem sunt membra. Qui alia quoque speciali obligatione tenentur ad tuendam & promovendam Institutum sui confessarii vocem & amplificationem continuis fusis & ferventibus orationibus, quibus jejunia etiam & alia pœnitentiæ adjungant. Orationes enim Religiosorum, multa sunt, quibus Deus providentia utitur, ad vocandos homines, ut illos imitentur. [a] Matt. 9. 16. [b] Prov. 10. 1.

tur. Neque Ortho dat filium vobis & exemplo Religiosorum efficaciorem; sed ipse quam solus per eum ut hunc apud Deum sanctitatem impetrare. Et quamvis ipsi in Eremo versentur, nec habeant conversationem cum secularibus hominibus, neque eis videantur [quales erant primi Monachi Cisterciences] poterunt tam Orationibus à Deo clamare, vt pulset, tangatque multorum fidelium corda: vt sint familiam augendam ac dilatandam accedant. De Sancto Dominico scribitur, quòd, precibus suis Monachis, orauerit Deum, vt Magistrum quendam Reginaldum ad primam ordinem vocaret: & cum nec verbo cum eo loqui de re adhuc esset sequenti tamen die hora Prima, venit Reginaldus & petijt Ordinis illius habitum: promissa enim illa Salutoris non habet limitem aut terminum

c Luc. 11. 9 d Mat. 17. 19 e Luc. 17. 6

c petite & dabitur vobis. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, mitte te inferius: et mittetur: et nihil erit vobis impossibile. Nam diuina Omnipotentia propter vestram Orationem, fidei alicuius efficacis fiduciæ coniunctam, ita cor hominis, etiam profundissimas radices in mundo habentis, tangit, vt ipsum et gaudens relinquat omnia, seque in ipsam Religionem transferat. Nec hoc mysterio Dominus noluit hanc

f Mat. 13.

f *fidem* comparat cum *granu sinapis*, quod minimum est omnium seminum; sed *cum crescit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli habitent in ramis eius.* Nam vnusquisque Religiosus debaret esse sicut illud granum; parum quidem ob humilitatem; sed magnus & efficax ob spiritus feruorem: ita accendendo in perfectione crescere, vt multi seculares ad ipsius Societatem accedant. Et cum pro scripto erat, pulchrè debet hoc titulo & nomine, inter alia petere humiliter, ita se perfectum ac feruentem fieri, vt multi alij per ipsum accedant, ad Deo magna cum perfectione seruiendum. Talis fuit Ipsius Oratio, filiorum suorum:

g Luc. 1. 3.

g *gratiam: pax et caritatem in fidem vnitatem et veram.* quam efficacissimè dixerit: trahe me, DEVS meus, tanta vi & efficacitate, vt in tuo seruitio magnis feruore curram: ne amplius sic currente, non solum te sequar; sed meis Orationibus, colloquijs, & exemplis commodam, vt multi alij secum simul currant, excitati & recreati odore

præstantium donorum, quæ in electis tuis

Euangelica consilia lilegiis.

CAPVT

CAPVT IV.

Dominvm Devm Nostrvm Ad Religionem suam vocare, manifestando vocatis divina sua luce duplex discrimen culparum & poenarum, quibus mundus inundat, & manifestatione facit.

VIa Divina Vocatio, de qua nunc agimus, efficere intendit mutationem quandam spiritualem, ubi cerebo hominem ex loco periculoso, in quo versatur, ipso scilicet mundo; & transferendo ad locum tutiorem, hoc est ipsam Religionem, cum in modum quo Deus dixit Abrahamo: a *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi.* Ita vt via dupliciter, quod intendit, contingatur. Aliquando enim luce sua supernaturali calamitates & pericula huius mundi nobis manifestat, aut ea incidere permittit, vt ea horremus & euitemus; aliquando bona & excellentias Religionis ostendit, aut etiam delectabilia præbet: vt illam amemus & amplectamur, quamuis semper cum horum Veluti aperta manifestatione, aliquid alterius offendit, propter tentationem, quam hæc duo inter se habent. Quoniam autem homines efficacius moueri solent timore malorum, quæ sensibus cernunt; quàm spe bonorum, quæ tantùm fide credunt: solet etiam diuina Vocatio inspectà manifestatione ingentium malorum huius mundi, non dico mundi, quà etiam infideles complectitur; sed quà est congregatio peccatorum: qui, etsi fidem retinent, sterent tamen sunt ad delicias, diuitias, & honores mundanos; quorum fumum & miserias sæpius inculcamus in nostro primo Tomi, quibus ea tunc addimus, quæ ad præsens faciunt instituum. a Gen. 12. 1. Trad. 1. cap. 5. & 6.

§. I.

CONSIDERANTI itaq; mundum hunc duplici discrimine subesse tam alterius culparum, alterius poenarum circundem. Quemadmodum enim in diebus Noe a *rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ*, hoc est maris, *et cataractæ cæli*, hoc est nubes, *apertæ sunt*, factumque est diluuium magnum, quo omnes homines ob sua peccata perierunt, paucis exceptis, qui Dei inspiratione & mandato in arcam se recepérunt. Ita licet existimare, fontes b Gen. 7. 11.

& flu-

& illuminatamentis proprij, hoc est, carnis propensiones, rapinas & cupiditates esse; & propter eas fuisse inferni portas apertas, & terrentes inde dæmones ad homines tentandos, diluuio illos submergant innumerabilium peccatorum, quod sequatur alterum poenarum, & miseriarum innumerabilium. quarum aliquas coelum immittet; aliæ ab ipsamet essent carne prouenient; & aliæ, quas ipsimet homines fugere ac prænouere, dum alij alios persequuntur. Propter quod Oseas Prophetæ gemens dixit: *Non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia DEI in terra: maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propterea luget terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre coeli: sed & pisces maris congregabuntur & peribunt.* Quibus verbis apertè exprimi potuerunt hæc illa, quæ fluctuum suorum multitudine adeò furiosè mundum submergunt, vt flectus vnus peccatorum alterum absorbeat; & culparum abyssus, poenarum consequens abyssum, ob connexionem, quam inter se mutuò habent? nam si deest in mundo veritas, totus replebitur mendacijs & falsitatibus; & si non est fidelitas, quid erit nisi turbationes, & fraudes? si non est misericordia, quid erit, nisi fœdera miserarum? si non est scientia DEI, quæ hominum intelligentias dirigat; omnes vagantur absque freno, sequunturque appetitus; si mundus est diluuium murmurationum, & furtorum: quis tutam habebit suam famam, & fortunas? si est inundatio adulteriorum, & vitiorum: quis tutus erit in domo sua, & in persona sua? si horum sanguinis fluctus alij alios sine intermissione sequuntur: quis eos euadet? *Propter hæc* (ait Oseas) *luget terra*; si enim oculos ad lugendum haberet, amarissimè lugeret damna, quæ hinc illi proueniunt. Luget ob malorum enim, quam DEVS ob Adami peccatum in eam præcepit, luget ob supplicia, quæ de cœlo propter hominum peccata descendunt; luget ob flumina, ignes, grandines, terræmotus, tempestates, siccitates & locustas, quæ fructus eius deuorant; luget solitudinem & habitantium defectum; eò quòd pestilentiæ, bella, ira, & vitium, ipsis ferè crudeliores ipsam desolarunt; luget denique eò quòd eius habitatores sint infirmi, fœtidi, & exhausti; & proximi vt pereant, quorum propria vita sanitatem ledunt, fortunas consumunt, honorem maculant, solatia diluunt, vitam bruiant, & mortis carnifici tradunt. Et inter ipsosmet cognatos, amicos, ac domesticos (vt Micheas Propheta dicebat, & in alio loco explicauimus) non est pax, nec fidelitas, sed discordia, & contentio, eò perniciosior, quò est occultior.

Micheæ 7. Tom. 1. Dial. 1. n. 5.

quidam familiarior Christus D. N. S. Andreæ propensum illi quo
dam instinctu vitæ æternæ studium, valdeque persuadens, ut
magno impetu duceret, cujus quantùm ab eodem, & ferè eodem, ut
quod à sordes & rubiginem terræ cœnum in se recipiat. Adnegat vide-
mus esse impetus eius cœnum, vt secum rapiat, quotquot ei ripas
immobiles, viros, familias, ciuitates, & populos, qui gradibus it
in vallem aluum, eaque etiam altiùs lucida diluuialis [illegible]. Simpe
facilius hoc videre à se Deus, cupiebat eius sanctificationem impedi-
re; ac quique reluctantium, quod humani illi quasi mundus = eum be-
nedictis delicijs fluentes, qui illum diligunt. Nam verè nihil aliud est mi-
ser hic mundus cum suis amatoribus nisi cœnum, hominibus, ac ubertijs
nihil similius quidam flumini, ædemque fluens. Cuius cursus vt Ecclesiast
Apostolus) celeriter pretervit, translatus ab aliis ad alios; ita ut nullus
habeat in suis bonis stabilem statum; in quo suo fluento suos fluxos colligit
vitiosos sordes, communisque peccatorum, & miserias prædicans. Iuxtaque
sordida rapit, quotquot ad ripam inuenit: omnes enim illos trahit secum,
qui affectus, ipsi oppressantur, & amatorum conuersatione delec-
tantur. Qui à tuo sunt rapidi; vt, quò insaniùs eius bonis potian-
tur, animæ etiam eius immoditias hauriant; (& vt melius quod
sequitur) à quibus expiare hæc impietatem, & eos attrahitur: quia
de quo dicit Deus quod [illegible] Ecclesiast 18
sit plenum, quod ipsum sordes ac ea sua. Quia non solum inquietum
fluuium, sed etiam sordidum impetuosum Christianorum influentem ne
Demonium [illegible] eius veterem, in quo est [illegible] Ecclesiast 40
ea bonorum. meritò autem eum cœnosum cum dicamus, quod ipse
ex defectum, cuius aquæ velociter fluunt in mare mortuum, vbi &
nomen sordidi, & penitus dulcedinem amittit. O infelix mundus, à
Domino tuo Christo: cuius Deus primus est, & gloriaris, & quique fallaces
ea ad tam diuitias, honores, & voluptates. Et quamvis videaris abundare,
potius deficiendo: tendis enim in ipsam mortem temporalem & æternam.
Et corpus defendit ad sepulchrum: anima eorum ad mare mortuum,
bocest, ad infernum, vbi in medio tuorum amatorum, vermiculi tui morientur, &
perijt, tuique dulcedo conuertetur in amaritudinem: gloria in confusio-
nem, & gaudium in planctum sempiternum. O arca refrigerij, Christus
Iesus, qui ita diuitijs aquæ Iordanis, vt aqua defendentes fluvium in hoc Ecclesiast 24
mundi inter mortis ærumnas & tempestates, defendens eam à defectu & mortalitate,

mortuam, contine quæso, gratiaque tua comprime vitiorum nostrorum fluenta, vt constantes in tuo seruitio maneamus, nec permittas fragili nos fœnatem imperobi huius mundi fluxum, nè ad infœlicem eius terminum perueniamus.

§. 2.

HAEC VOBIS MISERIAE, quæ mundum demergunt, quas Deus D.N. malis suis fidelibus manifestat, vt eas fugiant; fœdus ad excelsum & eligiantis montem recipiens, in quo tutores vlutre possint mittit enim illis ex celsis suæ locis quendam radium, quo ipsorum periculum eis manifestat; simulque in eorum auribus potens quædam vox insonat, modum & viam docens, qua possint in tutum portum peruenire, & salutaria dicens, illis ad cor illud Isaiæ 1 a *recedite, recedite, exite inde, pollutum eius tetigerit: emundamini qui fertis vasa Domini.* Quoniam non in tumultu exibitis, neque in fuga properabitis, *præcedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.* Ter dicit eis, vt exeant, fugiant, & recedant ex malo mundo: ad significandam illis celeritatem ac velocitatem exeundi, & recedendi, quam poterunt rematissimè: vt euadant tres eius laqueos diuitiarum, honorum, & voluptatum; cupiditatum, vanitatum, & sensualitatum: recedendo etiam ab impiorum societatibus, ne illorum culpas addiscant, ac proinde pœnarum fiant participes. Sic erat vox illa de cœlo in Apocalypsi clamabat: *exite de illa* (Babylone) *ne participes fitis delictorum eius, & ne de plagis eius accipiatis.* Pollutus, inquit, *valde tangere*, quod polluat animas vestras: eò quòd elegerim vos, vt portetis vasa Domini, & in domo mea seruatis mihi, quam decet omnis puritas & sanctitas. Nolite (inquit Apostolus qui hunc locum declarat) *iugum ducere cum infidelibus, quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? quæ autem conuentio Christi ad Belial? qui consensus templi Dei cum idolis? vos enim templum Dei viui, Propter quod exite de medio eorum & separamini dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos, & ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios.* Si igitur desideratis esse filij lucis, amici Iesu Christi, templa Dei viui: hanc vocationem diuinam audite, & filios tenebrarum fugite, amicos Sathanæ, & falsorum eius idolorum templa. Ne fugam hanc timeatis, *præcedet enim vos Dominus*, & reliquet, faciesque vobis viam planam, & superabit itineris illius difficultates. Si Aegyptij vos insequuntur, illorum furiam illorum repelmet: si mare rubrum, horrenda scilicet impedimenta vobis occurrent: ille medium diuidet, vt siccis pedibus positis ad solitudinem sacræ Religionis perueniatis, & mare mortuum infernum euadere. Nequaquam timeatis vos fugere tanquam victos; sed discedere tanquam victo-

rec

a Isai. 52. 11.

b Apoc. 18. 4

c 2. Cor. 6. 14

ret: eam mundum pro Christi amore fugere, eli ipsum mundum interne timiditate haudquaquam fugit, sed magnæ fortitudinis indicium reputat (ait S. Ambrosius) sæculum fugere: eum peccatum fugere, vt Christum sequamini, res est magnæ & gloriosa.

Vides ex quo demum fit, hos sententias & rationes pertinere etiam ad mentes dictas, quæ Deum vocat, vt ita mundum fugiant, ne eius imperfectionibus se immisceant: sed multo aliter mundum fugiunt, qui ad Religionem se recipiunt; quàm illi extra eam manentes. Illi enim ita mundum fugiunt, vt valde prope ipsum mundum adhuc hæreant eum periculo ad eorum factionem trahendi, in qua fulciuntur eadem diuitiis, quo illi perstant. Nam Matrimonij opera, diuitiæ, honores, & cætera sæculi illos potè detinent, vt merito magnifice faciant, quod ipse mundus magnificat: ex quo idolum sibi fecerit ejus insania Dei Vindex. At, qui Religionem ingredi curat, valde procul à mundo fugiunt, & Sodomæ ac morbos mundanorum: adeoque tutiores ab eo fiunt, magnificentiæ pedibus, ne eorum inficiatum participes fiant. Quemadmodum optimè perpendit sanctus Gregorius Nyssenus dicens: quemadmodum ingentia flumina, quæ inundationem salem propium aliquem exire, magnam facium stragem in ijs, qui prope habitant; nec tamen valde procul manentes attingunt: ita miser hic mundus solum eos demergit, qui prope ad ipsum accedunt & proprè ad ipsum sedem perveniunt: qui verò ab eo recedunt, quieti viuunt & securi. Quamobrem cum sæculari vitæ tanta malorum copia sit conjuncta, præsens remedium est, ab ea recedere: nam habitatores Sodomam non potuit ejus flamma absorbere; & qui à seruitute Pharaonis capti liberati, exire debet ex Ægypto; & transire non mare rubrum, sed alterum latus mundi; & cum Loth conscendere montem, & cum Israelitis ingredi solitudinem sanctæ Religionis, hanc Nyssenus.

Divvinctivs tamen adhuc huius vocationis formam explicarunt Angeli, cum iuberent Loth exire de Sodomis, ne ibi cum burgentur: *Exi, inquiunt, in montem Segor, ne forte comprehendat te & tu pereas.* Rogante autem ipso Loth, vt liceret ibi manere in quadam ciuitate parua quæ vocabatur Segor, Angeli annuerunt eius imbecillitati, sed cum exiuisset ex Sodomis, & videret horrendum ignem, quo illæ conflagrabant; ausa est æstimare, satis se tutum esse in Segor; & ita ascendit in illum montem, ad quem Angeli prius ascendere iusserant. Hunc igitur in modum solet vocatio diuina nos instruere, vt procul à Sodomis, ac depravato hoc mundo recedamus; ascendamus verò ad montem Religionis, locum scilicet multo securiorem. Sed multi non statim tantum animi habent, vt procul adeò recedant, nec ad tantam perfectionis celsitudinem conscendum, contenti remanere eis

Loth ab Angelis admonitus ad montem fugiendum.

Gen. 19. 17.

communi vitæ Christianæ planitie, & solari in Segor, sum scilicet conjugali, & seculari. At postea cognitorum sibi luce illustrati, periculum adversantis, si maneant in collato Segor, quæ prope Sodomam eis non grata sunt, Angelis suadentibus ex Sodoma abeunt: sperantes cum scilicet hæreditatem cupiditatum secundis, sustineant, cum periculosa eis præsentia propter eorum vocatur Segor: (quæ vox significat parvam civitatem) quia pauci sunt, qui puris locis vivere, & cum ipsum feramur, qui in malis perstare & conflagrant) quod periculum evadere, consilium mutantes volunt in planitie illa manere, ne Sodomis sint vicini, sed primum Angelorum consilium, & divinam Vocationem amplectentes, ascendunt in montem illum Religionis & perfectionis Evangelicæ; in qua sunt magis digne remoti, ac de sua salute securi. Quò enim sunt eum perfectiores: eò (ait Nilus) erimus tutiores; & quò altiores erimus in sanctitate: eò erimus ab iniquitate remotiores; & quò magis à mundo segregati: eò erimus Deo proximiores; & quo magis occasiones & communicationem cum hominibus secularibus vitabimus: eò erimus puriores, & ab imitatione morum illorum remotiores. Ac propterea Sanctus ille Propheta dicebat: *quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* Diversoria viatorum in solitudine sunt sacræ Religiones à mundi tumultu & turpitudine separatæ: in quo vero est congregatio adulterorum, & lascivorum prodi torum contra DEVM, & traditorum contra proximum: quæ omnes fugere debet, qui semper cupit eius perfectus, & cum S. Isaac desiderat *requiescere cum Regibus & Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines.* Qui autem sunt hi Reges & Consules, nisi felicissimi hujus Status æmulatores? Reges enim sunt, eò quòd noverunt seipsos regere, suaque passiones imperio rationis subjicere: & consules sunt, eò quòd optimum consilium amplexi sunt sequendi Evangelica simplicitatem & alios docendi, ut eadem sequantur. At propterea ædificarunt eremos suas in solitudine, sanctas videlicet Religiones: ad quas se recipiunt Religiosi, qui à sæculi periculis recedentes, eorum vestigia sequuntur; ut quidam viam dicentes, certiorem sibi faciant, ac meliorem viam ostendentes, ascendentes spiritu super ipsas nubes, ne superfluentium diluvia, quæ secularem ac mundanum hominem demergunt.

Hinc fuit ille ait, & studium singulare, quod promissi Dominus per Isaiam dicens: *sedebam in super altitudines terræ.* Latet autem magnum mysterium in eo, quod non dixerit, *sedebam in* super terræ profunditates, sed *super eius altitudines.* Nam (ut Sanctus Gregorius alicubi) terra tum habet

Sup. 4.

c Deut. 5. 22.

Isai. 54. 14.

Reg. 18. 24.

Lib. 10. mor. cap. 13.

habet foſſa & profunditates, diuina ſcilicet ac miſericordiæ præcepta, ſuper quæ filij Regni fundi continuæ Noctis, aſcendentes ad lucem diuinæ, & gratiæ ſcilicet & proſperitatis terrenæ; Deus verò ſpiritus Euangelicos ſuper vtraſque = eiuſdem vt corda ſua figant in cœlum, & bona vitæ æternæ ac mundi huius miſeriæ ſpes noſcant, aut tantæ quæ eſtudem ſplendoris & proſperitatis illos alliciant, ac decipiant, & cum tempeſtates ac venti inferioris Regionis aëris, non lædant maiorem in monte aliquo excelſo, qui ſit illis ſuperior. Sed quis tranquillo animi affectu, vt ſuggerunt, adeoque alte volentes, nili tempeſtate ſecunda vocante huius Domini, qui id ſe factuum promiſit, cùm lucem ſua cœleſti ſe aſſumat viſitare, ſuisque diuinis ſpiritibus replet, quibus illa agnoſcit periculum profunditatum, & cœlitudinum terræ: ex quo animam aſſumit aſcendendi ſuper vtraſque? De hac loce ait Sanctus Cyprianus, quod ſibi aperuerit huius mundi miſeriam, quæ in pulcra quadam Epiſtola ad amicum ſuum Donatum refert, ad cuius finem ſubiicit. Quod hæc ſua faciat hominem mundo, omnibuſque eius rebus ſuperiorem; & colloceat in quadam quieta & tranquilla vita, & cum aterna loce coniungat; ad quod non oportuit pretio pecuniario, nec Regum fauore, eò quod ſit gratuitum Domini donum, cuius liberalitas adeò eſt effuſa & immenſa; vt quemadmodum Sol ſuos edicit radios, & dies lucem, ſoor aquam, & nubes rorem: ita diuinus ſpiritus infundit ſeſe in animas noſtras, ad hos efficiendos effectus. Cum ergo affectemus noſtrum Creatorem, efficiemur Sole ipſo æthereo, & in cœli terræ ſplendore excelſiores. Quamobrem in hoc ultimo periculo eſt hæc lux, dicente cum Dauide: *Domine in lumine vultus tui videbimus lumen.* Deus verus *Domine lux vultus mei*, vt vere te agnoſcam, & in me eſt, nihi ſecretum. Et *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, quæ me deducant in montem ſanctum tuum, & in tabernacula gloriæ tuæ.*

Amen.

CAPVT V.

QVI MISERANDA MVNDI HVIVS DILVVIA *experti non sunt, efficaciori vocatione opus habent, vt illum deserant. Et quàm exiliens sit beneficium efficax hac vocatio, & quà ratione gratia sit procuranda.*

VIA CELERARVM ac militarum diluuia præcedentia non comprehenderunt aliquos in sæculo manentes: siue quòd parum adhuc sint amans; siue quod Deus ad breue aliquod tempus à grauioribus culpis præseruauerit; & illis prosperitatem aliquam, bonorumque temporalium copiam concesserit: à postra diuinis suis inspirationibus ea vocet, vt sæculum deserentes, vitam amplectantur Religiosam: magnam sentiunt difficultatem, huiusmodi vocationi obtemperandi. Tum enim cor habent diuitijs, alijsque bonis, quæ possident valde addictum: quod autem quis multum diligit, difficilè deserit: tum sibi persuadent, se per totam vitam posse in ea puritate perdurare, quam breui illo tempore tenuerunt. Cuius rei sufficiens indicium est, & testimonium a *Adolescentulo illo*, cuius alias fecimus mentionem, *qui à iuuentute sua mandata obseruauerat, bonaque dispositione valde* quæ in eo Christus Dominus Noster ad se sequendum vocauit, *contemplatus est valde*, nec tamen præbuit vocationi, ea qua occasione conuersus Christus Dominus ad suos discipulos dixit: *Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cœlorum.* Hæc sententia significans, viam Euangelicam & perfectam, quam Religiosi profitentur, esse illis aliquam occasionem culpæ valde est acuta propter asperitatem, quibus pungit ipsam carnem; sed & foramen est valde angustum: nam *porta vitæ est valde angusta*, quam non capit tumidos & Superbos huius mundi pondus: dulce, se de suis meritis iactantes, ingressum per eam inuenire; nec nobiles, qui sua nobilitati; nec Sapientes, qui suis scientijs malum tribuunt, & propria iudicia credunt; nec qui se ipsos, & in mundi fluxibus esse abundant: sed qui vere sunt humiles, & se suis oculis parui, suisque viribus & industrijs diffidunt, timentesque, ne secum rem gestam habeant. Ac propterea recipere se volunt in tuta Sacra Religionis portum, obedientes Dei vocationi, dicentis: *Si quis est paruulus veniat ad me:* habent autem dicere *si pusillus est*: nam comparatione Vocatorum, pauci sunt electi, qui diuinam sequuntur vocationem: quia pauci se paruulos reputant, & infimum assumunt ad sequendam Saluatoris paruitatem. Qui (vt SS. Augustinus & Gregorius explicant) hoc in loco similem se fecit Camelo, cuius natura-

a Mat. 19. 20

b Luc. 18. 23

c Mat. 7. 14

d Prou. 3. 4.

Aug. lib. de pr. Sanct. c. 17. Lib. 30. Mor. c. 17.

lem

Iem humilitatem & subiectionem fuit imitatus, dum se humiliauit, vt per angustum actus foramen tranſiret, quod figura fuit eius passionis, in qua multis doloribus fuit pressus, opprobrijs abiectus, & tanquã vermis conculcatus. Vt & superbiam ac pertinaciã diutum, ac potentiũ huius mundi conderet. Ac propterea de se ipso dixit facilius esse tranſire funem tanquã Camelum per angustũ actus foramen, quã aliquem Superborum, & arrogantium & multo intrare in regnum cœlorum, acceptando perfectionis Euangelicæ doctrinam, sanctæq; eius vitæ puritatem & suauitatem sequendo. Nam si enim illi ad communitatis, venire recusarunt, ne ad breue tempus rerum vilium, quas possidebant, carerent: quanto magis relinquerent vocationi, si dictum eis fuisset, vt earundem rerum Dominio in perpetuum renunciarent.

§. I.

SED NE DISCIPVLI omnino de salute diffiderent horum diuitũ, addidit statim: *apud homines hoc impossibile est, apud Deũ autem omnia possibilia sunt*, insinuans (vt S. Greg. explicat) esse opus rarũ & prodigiosum, quod talis aliquis diues, ad ipsam perfectã sequendã, permoueatur: omnipotentiæ aũt Dei facile possibile. Si enim corpus suũ gloriosum adeò potens subtile reddere, vt in minima horũ cõsecratæ partis integrũ poneret, quæ per foramen acus posset pertranſire: & idẽ potest de camelo facere: etiã potest diuitum & potentiũ huius mũdi corda subtilia reddere, & à rebus quas possident exuere, vt possint per angustã vitæ Religiosæ foramẽ trãsire, omnibus terrenis omnibus, vt possint ipsi seruire. Quãdo aũt extraordinaria hæc vocationis efficacitate pollit in momẽto hãc efficere mutationẽ in eis quos vocat, quẽadmodũ fecit cũ S. Matthæo dicẽdo hæc mirabilia facit paucis, inspirationes & internos cordis tactus ita efficaciter multiplicãs, vt sancta quadã violentia cor ita mutet, & ex ipso mũdo euellat. Cuius rei iucũdam quandã imaginẽ habemus in ea ratione, qua Deus ait Abrahã Loth è Sodomis educendũ: misit enim duos Angelos ei, qui iuberẽt, vt Loth eis vxore & duabus filiabus exeũtibus, vt eos citò moneret, quos ibi in suo genere cõperiret, vt simul & illi exirẽt: eò quòd cõstituisset Deus, Ciuitatẽ illam delere. Sed genero, cuibus visus est Loth, quasi ludẽs loqui, ei nõ obediuerũt. Et ipsemet valde tenebat exitũ illũ ex Sodomis, & ita cunctabatur exire. Quẽ tandẽ Angeli reuelãte, & vrgebãt, vt exiret, *apprehenderunt manum eius, & vxoris quasi eleuãtes magnã certè adhibent admirationẽ sancti hominis cunctatio, ac segnitia in exitu Sodomũ. Quod eius generi difficile esset, eò adeò erat miserũ: cũ in ea eliẽ natũ haberẽt, quæ sunt partes & affectiones, bona, & habilia ac terrenis & propriis voluptatibus: q verò eos monebat, ac ciuitatis desolationẽ minabatur, erat quidã ex eorum de cuius dictis, & minis illa tam potentiãta ex arte id faceret, vt sic ereptos loco abdoceret. Sed magnã illius differt, qui ipse Loth vix ipsum & duas* (vt ait S.

Petrus)

a Matt. 19. 24. Luc. 18. 25. & Marc. 10.

b Gen. 19. 16

c 2. Pet. 2.

Petrus apud eos, qui de die in diem exactas laſciui ignis ſpecies cernebant, & agnoſcentia, qui ipſum monebant, eſſe Angelos: & quod ipſe ſodomitici criminis participium habuiſſet, ſe ſatisfacturum eſſe confirmaret, ita vt eſſet ſatisfactum, nihilominus adeo illi grauis cruciatus illâ dilatione ingruebat, vt Angeli, videntes nec verba nec rationes ad illi perſuadendum ſufficere, per manum eum & quatuor ipſius educant: vnde illi tunc regni cœleſtis portæ patebant, quæ in illis ſemper patuerant, ſi vnius ſodomitæ habuerat progeniem, qui in illis ſemper patere-
debuerant, vt patuerunt. Quod cum ſodomitæ haberet progeniem, qui in illis ſemper patere-
mus & ſpecialis valde eſſet actus ad illum terræ pulchritudinem & fœcunditatem, quæ erat ſua paradiſus Dei. Quare eſt hic ſubiungitur; quia tamen ne-
additum habebat, & quod ſodomitici illi primum illis horis repugnabat ac
tentabant in eis deſtruendis, & ne ipſa manu eos de domo educerent, nisi Angeli, vt dictum eſt, illum coegiſſent.

Ita ipſum igitur cum illi quibus fuit in ſæculo manentibus, qui peccatorum ſuorum dati, & occaſionibus ac periculis in gratia peccata labendi alienum eſſent Dei inſpirationes audiant, & interea paſſus habeant ad
mendum differendum, illi penitus cum ipſis mandatis veſtris: nihil audiebant tamen, & quaſi nihil tale audirent, dicebant: Eò quod habemus ſor ſuam iucundam talem vitæ hominis valde addictum, & parentes ac notos, hanc que diuitias, delitiaſque nimis amantes: non habent amicos, res adeò ſibi charas deſerendi. Quamobrem Deus D.N. vtens interdum occaſionum ſuarum iudi-
ciorum rigore, eos permittit in mundo remanere, ſimque propter ſecretum
quod ſecit ſibi Ille *Adhuc ſtetit*, qui ſortem dictorum affectum habuit, quem nec ſecundo vocauit, nec: velit, vt ad directionem etiam nec Loth genero-
ſos, vt è Sodomis exirent, compulſed in exitu perſtitit; nec tres illos in-
citato ad ſe, amplexu mutuo, ſed in ſua reliquit pertinacia. Sed aliquando
tamen, ſecundum extraordinaria viæ miſericordia, cupiendo nō violenter
contra eorum voluntatem, ſed valde ſuauiter & efficaciter, cū tunc illuſtra-
tionem ac ſpecialium inſpirationū incendia, vt illi ſtatim deſerere proce-
ſſus, quos tenere ſemper amarant, tantiſq; facium mundi nidum his vt ſequātur.
Et forte hac ſymbolica inſinuatur in eo facto Loth, ad quem duo Angeli ve-
nerunt, vt è Sodomis educerent, cū adhuc vel vnum diſſecillet: nam ad
huiuſmodi homines ex tot mundi labyrinthis educendos, duplicata cæ-
leſtibus auxilijs eſt opus, vt ſi non ſic ſimul duo ſuerint: eorum ſine cauſa
ad vnum populum Iſrael ex Aegypto deducendum, tot ſunt miſſi Angeli,
ſed duo tantum Moyſes & Aaron ad eiuſdem ſolum ſeruum vel vnicam fami-
liam, & quidē primam, & quatuor tantum perſonarum, è Sodomis venerunt
Angeli: nec ea hoc ſolū in locutionibus fuit conſuetudo. Si enim ſpiritum v-
rumque ſcripturæ explicatum, difficilior ſecundus hic fuit, vt à primum am po-
pulus Iſrael in Aegypto valde opprimebatur, & à Pharaone tyrannicè

tradi-

tra Subditos; quos ipsimet admittatis & incessanter impelli debeatis ad
ta miseria eruendos. At Lot cum filijs, familia abundabant, vt dixim⁹, diuitijs &
prosperitatibus cecidit illorum, multò facilius deferere mansionem, quàm in
co aduersis & tribulationes patiuntur; quàm qui prospera in eadem vita fortu-
tuna. Nō itaq; mirū est, fuisse bonines ad vocandū pauperem & cæcū, cæ-
opus verò esse Angelis, ad efficaciter vocandum diuites, ac doctissimos.

§. 2.

EX his, quæ in hoc & proximo capite fuere dicta, satis apparet, quantū
sit beneficiū, quòd Deus suos electos ita vocet, ad modū diluuij, vt
vocationi pareant, priusquam ipsos mūdi diluuia cooperiant, & flam-
mæ comburant. Nam hæc similitudines valde proficuæ sunt, quæ hoc
beneficium complectitur. Quis dicet non fuisse integrum Dei fauorem erga
Noe, cùm vellet eundem diluuio perdere, ipsi præcepisse illum arcam fabricare, in
qua ipse & omnes eius domus saluarentur? Quamuis enim arca illa, propterea fue-
rit vniuersalis Ecclesiæ figura, vt alio loco fusiùs ostendimus; quæ tamen
optimè ipsi seruit ad futuræ Religionis, quarum vnaquæque est quasi vna ali-
qua arca, mandato & inspiratione Dei fabricatæ; qui eius fundatorem elegit
tanquam alterum Noe, qui per aliquot annos in tuba scalis, & per quem arcā con-
struxit Religionis, in qua ipse cum tota familia sua saluaretur; & à peccato-
rum diluuio, quod plurimos homines in seculo demersit, defenderet. Sa-
pientia enim prouidentia cœlesti eadem arca includit, & in vnione & fraterna
charitate cum magna pace & concordia conseruat; fultentans eos corporali-
bus & spiritualibus cibis, quos in ipsa arca habent. Et quamuis diluuij aquæ,
hoc est peccata & miseriæ huius mundi eam extrorsus circumdent; tamen
ingredi nunquam in illam possunt, sed quod ipse Noe facere non potuit, peculiari enim sua protectione protegit ac tuetur intus
existentes; si volunt vti ea clausura, votis ac Regulis, quibus in illo statu cir-
cumdari sunt & eximi. Et quemadmodum diluuij aquæ eleuauerunt arcam
in sublime à terra, ita horum peccatorum ac miseriarum species & illi-
cia, quæ Religiosos ex eis procreant, efficiunt, vt ipsi à terra eleuentur,
& spiritui proclui à rebus huius abiectis recedant, ascendentes ad contemplā-
tionem cœlestium ac diuinarum; & sic sicut in naui quæ absque pe-
riculo illæsa manet, aut in ripam allisam impingendi in hac nauigatione
diuinæ Sapientiæ nullum, aut in rupem aliquam impingendi in hac nauigatione
diuinæ Sapientiæ nullum. Quæ omnia bona illis eueniunt ex eo, quod Sapientia diui-
na, quæ arcam illam fabricauit, est eius gubernator. Quæ contemptibile ignorā
tiam gubernandi hanc est, per quandam vitæ rationem, quæ in hominum se-
culorum oculis contemptibilis videtur; eò quòd fundetur in paupertate,
humilitate, & asperitate crucis; quæ tamen ratione protegit ac defendit
eos, qui illam amplectuntur ne ipsius mundi miseriæ illos demergant.

a Cor. 3. Ad Ephes. 4. Phil. 2. c. 8.

b Prou. 7.

c 1. Cor. 10. 4.

QVOD SI magnum fauorem ac studium censetur fuisse Dei Noe, quod à diluuio liberarit: quis dicet non fuisse ingentem illum fauorem, quem ostendit in ipsum Lot, ab incendio eum liberando? quamuis autem magnum fuerit beneficium, quòd eum à temporali incendio liberauit, quo Sodoma conflagrauit; multo fuit maius, quòd ab spirituali liberarit, vitiorum & carnalitatum, quibus animæ Sodomitarum, quibus ipse cohabitabat, conflagrabant. Similem etiam fauorem ostendit Dominus noster Abrahamo, cum ei dixit: *Ego Dominus qui eduxi te de Vr*, hoc est ab igne, *Chaldæorum*. Et quamuis alij dicerent: beneficium hoc fuisse, quòd Deus miraculosè liberauerit Abrahamum ab igne, quem Chaldæi illi minabantur, nisi ignem ipsum quasi Deum adorare: magis tamen consentaneum est, quòd scriptura sacra ignem Chaldæorum appellet incentiua vitiorum, quæ instar ignis Iudæum illum combibulissent, nisi eum Deus inde eduxisset, cùm ei dixit: *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui*. cui voci magna cum voluptate ille obtemperauit: quia ex alieno periculo proprium agnouit; & videns suos concives eo igne conflagrare, timuit, ne & ipse periret, nisi se ab eis subduceret. Conijce igitur oculos per ipsum mundum, & perpende, quot adolescentes ac Virgines, luxuriæ igne conflagrarint, quem in eis accendit persuasio, aut malum libidinosorum exemplum, quibuscum habitabant. aspice quot nobiles, quot viri Eruditi, eo quòd mundi leges non sint sectati, permiserunt se ab igne iræ, aut ambitionis comburi: quem homines mundani, cum quibus ipsi versabantur, accendebant, & fouebant. Perpende item: quot diuites iam ardent in inferno, optantes vel vnicam aquæ guttam, ad refrigerandam suam linguam: nec fit tamen qui eam illis præbeat eò quòd non extinxerint ignem cupiditatum, qui in infelicibus eorum cordibus fuit in hac vita accensus. Quod si te Deus vocat, vt mundum fugias, accipe exemplum ex alterius damno, priusquàm illud ipse experiaris. Ne esto sicut infelices illi irridentes Noe, quòd se in arcam recipere: & Lot, quod fugeret ex Sodomis: iudicantes hæc esse, pœnas, quas ille minabatur: & paulò post viderunt, se fuisse delusos, cum aquis submergerentur, & ipse conflagrarent. Si enim tu diuinæ Vocationi reluctaris, eosque irrides, qui suadent fugere mundum, existimans eos nimis rem exagerare, cum id tibi dicunt, cùm minimè cogitauerit, fuerit, sicut illi, delusam. Quod si Deus tantum in te contulit beneficium, vt ex huiusmodi periculis emeritis gratias pro hoc beneficio illi agas, dicens cum Dauide: *Nisi quia Dominus erat in nobis, cum exurgerent homines in nos forte viui deglutissent nos: cum irasceretur furor eorum in nos, forsan aqua absorbuisset nos. Benedictus Dominus, qui non dedit nos, in captionem dentibus eorum: anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium.* Vt autem cùm gaudio tua Salutis in vocatio-

ne qua pestis tetra pollicitatione interdum perpendere pericula, ne quibus te Deus emplit gaudijs de tecum tare lon, quo modo Israël quod pollu- ij. Noe ingressus est arcā, neq; egressus voluit diutius detineri, sed ignē toto, familia sua, & omnia animalia velebuntur cibis, qui erant in arca: terdū tamen foras emittebat exploratores, vt intelligeret, quid in mundo fe- recessisset aquarū & siccū, inter quos hoc interfuit, quod *columba non* a Gen. 8. *inuenisset, vbi requiesceret pes eius, reuersa ad eū est in arcā*, nam cum calore- maxissit, vbi *requiescere pes non reperit*, quia *aqua adhuc erant in vniuerſa* terra. Hic ra inuenisset, quibus tamen facta est, *manū suam ad eā traxit*. Hic- gitur in modū, si tanto beneficio fisā Deo affectum, vt in arcā Ec- mū in cruce te mansuetudinis, vbi opera est, vt in ea semper maneas, (nā alioquin peccatum & miseriarū, quæ mundi demergūt, semper durat) & occupes te in comedē- dis spiritualibus cibis, qui sunt in ea; & columbi, vt ne spirituale animæ tuæ cōmeatum, donec cōsequaris eternū, expedit tamē, interdū mittere explora- tores, qui videāt, quid in mundo agatur, meditationes scilic. & cōsiderationes horrēdi diluuij vitiorū, quę nunquā in eo cessant: ita tamē, vt nō coruis esto, hoc est ad solatia quæcūq; in rebus mundanis & sensibilibus, hoc spiritu- lis, animo si illicet pausa, immō cum ea, magnis gemitibus desiderio perdi- tionem tot animarū & periculum, in quo fratres versāt, considerans, & mo- do per meditationē exteriorū, nō immersus vbi affectum tui pes reperiat, nec in diuitijs, nec in honoribus, nec in sensuū voluptatibus: sed deo, magnā cū tua voluptate reuerteris in arcā, excelsam ob gratiā & beneficium, quo te Deus affecit, cōstitutō te intra illā, dicendo cū Dauide: *hoc regnum meum in æ- ternū sæculi, hic habitabo quoniam elegi eā*. Quod si dicas, *k vere tub pedibus, & tra- mes in plumā fabe si quā reperire possē*, vt videres Sodomā combustā & Ge- Sed respōdebo tibi, diuitiam subuxille, quod *Abrahā nouem sic Sodomā & Go- morrā, cinerē, & fumū de terra, quasi fornacis fumū* ascendentem. Et tamē propterea pauperes fuit, sed potius illa afflicta Deo placuerūt. n. inordinato aliquo af- fectu, extra diuinū præceptū, Sodomis malis exhibendo animum humilē & timē- tem, ignoscens rebellibus pœnis, & rigorē subtrahens disciplinæ in pœnalibus rebellibus peccatoribus, eiusdemq; misericordiæ magnitudinē in electis suis declarā- tes tali periculo glorificare eā ipsum, cui bi collatū beneficiū, quo agnos- cebat, cū habere dissidijs omnis fuisse præseruatum. De sequi ne illustre Noe exēplū prætereamus, nisi quid S. Ambr. de Sēto illo Patriarcha p, ē- derit: quod cū omnia fecisset ex mādato ipsius Domini fabricauerat arcā, in- gressus est in eā, ac cessāte diluuio ex mandato Domini inde exiuit: ne fiat in eis; exigit, nō nullus sequi monitus, *Abrahā Deo obtemperans fidem gratiæ iustifi- cationē, ob acceptum ab eo beneficiū, quod à tāto periculo ipsum liberasset*. Ani- mus enim generosus & gratus, nō debet exspectare donec debitū grauidi- mis ob acceptum beneficium, ab eo exigatur. Hæc enim mora iudicium est

non exigua hypocrisi ostentationem, ac ejectam gratiarum actionem, præferat, discipulis illam rodere optimum, quo pacto male, quem dixerim facie Nemo, cuius beneficium adeò placuit Domino eò quòd per humilitatem cor ita valde humilis & gratus vt dixit, neminem vitæ malefactorem fecerit propter hominem, nec prætulerit alteri dilecto sanctæ vitæ fratri suo? Offerat igitur & in Deo sacrificia continuarum laudum, eò quòd à malo declinare & facere nouerit, quia in hac humili gratiarum recognitione tanti beneficij perseuerauerit, laudate ipse Dominum, me vsquam aliquo abripiente discedentis.

CAPVT VI.

VOCATIONEM ALIQVANDO EX TENTATIONIBVS, LAPSIBVS, & miseriis semper aliquem exire; & quæ ratione illa felicem interdum habeat exitum.

ADMIRABILIS FIT Sapientia diuina in suis consilijs, ad vocandos & conuertendos filios hominum, eos præsertim, qui profecto, vento (secundo antiquum) in hac vita. Quamuis enim interdum vocationis suæ efficaciam sentiant cum suauitate interioris tactus & impulsus: interdum tamen fortes & horrendos adhibet tactus exteriores: a *ferro* (vt ait Olaus) *vitam ipsam*, quo puncti, & tali, oculos aperiant: & quid sibi expediat, aliquantenus. Et sic ferum aspera adhibet medicamenta, quæ aptiora sunt ad eorum pertinaciam vincendam vt dilectionem suæ deceptionis ex propriis incommodis adueniat permittens eos tangi, & experiri dilectum calicem, aut rerum temporalium infortunium.

1. SVNT enim inprimis aliqui in naturali sua conditione fidentes, aut Electorum, & alijs pijs operibus, quæ præstant aut facturos se existimant vt licet Deus cohibeat hos pericula illis ostendat, quibus in mundo nimium fuit expositi, vt sic eum differant: ipse tamen occulta quadam Superbia tantum sibi tribuunt vt exilient eum, etiamsi in saeculo permanere, ac illa pericula euadere possint: quemadmodum illud Sancti Petri in nocte passionis Christi: *Etiamsi omnes scandalizati fuerint: ego numquam scandalizabor*; & quamuis multi coniugati ac seculares damnetur, se tamen saltem hos qui etiam in medio Babylonis ac filiorum huius mundi sint, se præstiturum. Adhuc quoque, multis esse gloriosum contra tentationes pugnare, quàm illas fugere; & multos esse bonos, & fortes inter malos, quàm bonum esse inter bonos: sic n. se ostendere inter seculares, *& fulgere tanquam lumina in medio nationis*

in prima ætate per sanctos Angelos suos ad bonum vocare dignatus est, ne per fraudem spiritus decepti resistant diuinæ Vocationi instituendi in vera Religionis statum.

Ex quo (vt S. Thomas bene prædixit) *præcauit, vt citius diuinæ vocationi se subtrahant peccatores grauiter sua peccatis læsi & vulnerati; quàm illi sint innocentiæ nullum vulnus inferentes. Primi enim existimant se Deum offendisse, nisi mundum deseruerint; secundi autem tantum sibi arrogant, vt etiam existiment, se facilè saluandos etiamsi mundum non deseruerint.* Quod S. Doctor prudenti exemplo duorum illorum diuitum, quos Christus Dominus vocauit ad se alterum in vi mandatorum, alterum in viâ exercitationis & consilij (Matthæum scilicet, statim vt ipsum sequutus est) *alter vera gratulatus est ille, qui præcepta à iuuentute sua custodierat resistit vocationi. Idcoque Pharisæi qui in se tanquam iusti confidebant, dixit: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in Regnum Dei, quia consilia, quæ non contemnitis, amplectuntur.*

§. 1.

VIncentius itaque Deus horum hominum arrogantiam, qui ipsis Vocationi resistunt, vultus illos humiliare & terrere, permittit varijs horroribus & tentationibus: & interdum miseretur lapsibus: vt ipsa experientia agnoscant periculum sibi in mundo imminere, illudque celeriter fugiant. Quemadmodum de Loth diximus, qui (quamuis ex Angelica vocatione egressus) quando autem incendia vidit Sodomorum, fumumque percepit, & sulphuris fœtorem inualescentem, *stando in monte ita, qui prius se tutos in seculo existimabant, quando fumus hic fœtorque tentationum ac turbationem, ob ea quæ vident & audiunt interipsos seculares, illos tangunt, mentem mutant, & vocationi diuinæ obedientes, se conuertunt ad sacra Religionis, & cruciatus cum Dauid dicunt: Amen circumdederunt me, & gemitus meos audiui: audisti super me: timor & tremor venerunt super me, & tenebræ operuerunt me: & dixi quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? quis quilquis illorum dicat; Vtinam Deus animum mihi & cordis fortitudinem det, vt ad locum separationis ac tutum me recipere in quo defendat me à periculis, in quibus video me constitutum. Vix autem Dauid verba illa dixerat, cum Deus, qui periculum illud, ad bonum hoc desiderium excitandum, permiserat, dedit ei alas, quas cupiebat, vt veri fieret compos, quare statim addit: ecce longe fugiens, & mansi in solitudine. O felix volatus, qui hominem à terra eripit! & beata fuga, quæ eundem procul à seculo removet; facitque manere in solitudine vitæ Religiosæ, vbi Satanæ non sunt, à quibus mens ita fortis, quæ ipsum affligit; & à tempestate tentationum, quæ ipsum oppugnat.*

Ne tamen tumultuosis cuilibet spectanti à rationis, quantumlibet
suggestis arrogantia, vt in seculo remanere, quod S. Hieronymi oleum refu-
gionem. Nolo, inquit, in mundo certare, ea inspe talis victoriæ te periculo
lo exponas eam aliquando amittendi. sed fugio. Nam si manseo, aut vinci,
aut succumbam; cur igitur, quod certum est, deseram, & eligam quod est
dubium? si mortem evadere volumus id faciemus, aut armis pugnando, aut
pedibus fugiendo. Tu qui in mundo pugnas: vincere potes, ac vinci: ego qui
fugio, si in eo quod fugio non vinco fugio tamen ne vincar. Non est autem
prope serpentem accubare, & dormire, & etsi potest esse, vt me nō mordeat;
potest tamen esse, vt aliquando mordeat, & quòd eius morsus sit lethalis. Tutius
igitur est ab eo, fugiendo, recedere: & hæc fuga nō infirmitatis, aut diffiden-
tiæ, sed magnæ prudentiæ, & cautelæ indicium est. Nimiū præceps est, ait S. Cy-
prianus, qui transire contendit, vbi alium conspexerit cecidisse; & vehementer
infrenis, cui non incutitur timor, alio pereunte: audacia est confidentia, quæ
periculis vitam sæpe pro certo commendat: & lubrica spes est, quæ inter fo-
menta peccati salvari se sperat. Incerta victoria est inter hostilia arma pu-
gnare. Et impossibilis liberatio est flammis circumdari, nec ardere. Quod
Salomon non negat dicens: *quis poterit abscondere ignem in sinu suo, aut vestimenta*
eius sugere prunas, vt non comburantur plantæ eius. In hac parte expedit plus be-
nè timere, quàm male fidere; & vtilius est infirmum se homo agnoscat, vt
fortis existat, quàm fortis videri velit, & infirmus emergat. Magnæ prudē-
tiæ est periculis non se gratis offerre: cùm scriptum sit: *qui amat periculum,*
perible in illo. Ille autem in hoc casu periculum amare censetur, qui Deo in-
spirante & speciali Vocatione, vtà mundo exeat vocante, id facere recu-
sat. Hæc etiam inspiratio & vocatio indicium est, quod mundus sit ipsi pe-
riculosus, ac propterea eum vocat, vt inde exeat. Non quòd omnes Religio-
sus sit necessarius, vt ipse fiat: sed, quòd multi adeò sint debiles, & pec-
candi occasiones, quas in mundo habent, adeo veheter amen: vt difficilè inè
salventur, nisi diuinæ inspirationi obedientes, eas fugiant. In quo sensu ac-
cipiendum est, quod sanctus Gregorius dixit Mauritio Cæsari, Damnans
legem ab eo latam, qua prohibebantur milites adeiri ad Religionem:
quam ipse dicit esse inimicam, eo quod cœli portam multis occludat, qui
possent, nisi omnibus renuntient, salutem consequi, ob horrenda & con-
tinua pericula, quæ ex eis proueniunt. Denique esto sit gloriosum, esse bo-
nam inter malos, & lilium inter spinas (quod meritò omnis debet,
qui inter eos permanere cogitur) hoc ipsum tamen est difficile, ac rarum;
& periculo expositum, ne obtemperet ab eo qui, vt omnia deserat, à Deo
vocatur; & ex vana sua arrogantia id facere recusat. præcipuè cùm, perfe
ctum esse inter Perfectos, non solum sit facilius, sed etiam gloriosius: nam
alioquin adolescens ille, qui inter homines sæculares bonus erat, non dixis-

set

Ibid. in fine. Epistol. 16. ad Demetriad.

c Prou. 27.

d Eccl. 3. 27.

e lib. 1. ep. 61.

Et Chilian D.N. *est vna perfidum est, veni, sapere me.* Et quam [illegible] de temeritatem elle, diuina vocationi, priusquam experientia [illegible] reflectendum sit certum, alterum è duobus necessario sequuturum, aut quod Dominus Deus nolit talem relinquat in periculis mundi, *sicut reliquit illum adolescentem*: quæ est valde horrenda punitio; aut permittat eum à tentari, & à periculis imminentibus premi, vt ipsam deceptionem hanc cum magno tui incommodo tibi detegant; deinque vexatio intellectum, ad se quærendum & amplectendum, quod antea horrebas.

Luc. 18. 22.

§. 2.

ALIA QVOQVE VIA vitat Deus ad huius generis homines, de quibus agimus, vocandos: quam Cahianus necessitatis vocationem appellat: cum scilicet huiusmodi rebelles suis diuinis inspirationibus, permittit aliqui indignitatibus & miseriis temporalibus, quæ repentè illos afficiuntur; vt tædio quodam affecti, mundum ipsum detestentur ac deserant. In quo valde splendet ipsa Dei illos vocantis sapientia. Cum enim eos videat adeò curuo animo affectos, & quòd ipsum nolint illum deserere: permittit, eundem mundum ipsos detestari, & à se repellere; ita malè eos tractando, vt ipsa necessitas eum deserendi excitet desiderium. Et accidens in tali occasione Deus inspirationem suam, facilè ab eis obtinet, quidquid velit. Cuius rei figura fuit, quòd cum ex vna quidam *Ægypta seruam Amalecita, quem* [illegible] *Dominus reliquerat in agro, vt quid agrotare cœpisset*, & ex itinere defatigatus, cum sequi non posset, quem cum Israelitæ Dauid, curauit ei cibum dari, *quo cum recreatus, rursus in se firmatus & refocillatus est.* Eum igitur Dauid accepit itineris ducem, vt Amalecitas insequeretur. Quid aliud (ait S. Greg.) per hic Ægyptium significatur, nisi huius seculi amatores? qui diu nobiscum in eius seculis occupantur, quærentes in his omnibus operibus quidquid ille amat, & magni facit. In qua occupatione incidunt in morbum ægritudinis ac defatigationem; permittente Deo Domino nostro, (vt primo verso folio est dictum) *vt incidere in ruentem vitæ aduersorum & spurcitiæ amatores sine* (vt dixit Osee) *non apprehendant eos*, eorumque conatus sint irriti, donec ipsemet mundus eos deserat, & tanquam inutiles sibi, vt aduersantes à se repellat. Et quid aliud est, permittere eos à Regum & Principum gratia excidere, aut dignitates & officia, quibus fungebantur, aut quæ habuerunt obtinere, illis auferre, aut eos facultatibus, honore, aut fama, quæ pandebant spoliare: nisi quod mundus eos à se repellit, aut in medio itinere, vt dicitur, illos deserit, permittens eos in magnas deuenire calamitates: vt hac ratione fidelia illorum obsequia remuneret. Sed tunc opportunè accedit Deus noster, renouans ac recentes mittens inspirationes, quibus eos excitat, & deplorandam præbens panem lacrymarum, vinumque compo-

Exhibitis

Tract. 1. c. 3. §. 2.

Lib. 5. Mor. c. 4. & 5.

Tract. 1. c. 3. §. 2.

b Oseæ 2. 7.

Gentilem plane mutarat, & ex Ethnico fecerat Christianum, & militiæ Religiosæ, ac perfectæ vitæ militem effecit: & interdum facit eos duces ad animas expugnandas, instituens per eos bellum aduersus ipsum tyrannum, ex quo eos eduxit, eo quòd noluerit ipse seruitutem de patrocinio exercere paupertatis, & calcare mundi principes pedibus suis, sicut fecerunt Apostoli, vt hac ratione insignia fiat instrumenta, ad egregia in bonum animarum fructuosa aggredienda.

Hoc perpendit bene Cassianus, dicens hanc vocationem, quæ ab hujusmodi aliqua necessitate ducit originem, vti vilibus principijs initiatur, valde tamen prosperos sæpè finis habere. Nam ab ea vitæ aliquos incepisse, qui postea spiritu feruentissimi, & in omni virtute perfecti extiterunt, illis consimiles, qui optimo principio aggressi Domini famulatum, reliquam quoque vitam laudabiliter ferore spiritus egerunt; secutè contra accidit, vt qui à perfecta vocatione inceperunt, tepefacti, ad vituperabilem finem recciderint. Ac prouide sanctus Spiritus nihil obluit, quòd nimium videretur ab illo, sed à necessitatis impulsione conuersi, quippe quibus hanc ipsam necessitatem, qua compungebantur, Domini benignitas procurauerit, quæ etiam illis omnino nihil profuit, habuisse vocationis principia: quia tamen ducebant, reliquam vitæ terminò congruè terminare. Quid enim profuit Iudæ, Apostolatus sublimissimum gradum eodem ordine, quo Petrus ceteriq; Apostoli adepti sunt, voluntariè suscepisse, qui vocationis suæ præclara principia, cupiditatis, ac Phylargyriæ pestiferorum fumis obumbrauit, vsque ad traditionem Domini crudelissimum parricidia prorupit? aut quid obluit Paulo, quòd repentè raptus ad viam salutis velut inutilis videtur attractus? qui postea Dominum tanto animi feruore sectatus, initium necessitatis, voluntaria deuotione confirmans, gloriosum tantis virtutibus viam compendij fine concluſit. Quod idem euenit Abbati Moſe: nihil enim ei defuit ad perfectæ beatitudinis meritum, quod mente nostra, quæ ei propter homicidij crimen inhærebatur, impulſa, ad Monasterium se recepit: quæ ita recreatæ conuersionis arripuit, vt eam in voluntatem propriæ animi virtute conuerteret, ad perfectionis summa peruenerit. Hæc Cassianus. Quæ innumeris insignium virorum exemplis licet confirmare qui nundum, aliqua necessitate compulſi, suſceperunt, eâ perseuerarunt, vt fierent Ecclesiæ lumina, fundatores, tanquam Christi ipſius Duces, Religionem nouarent, eamque splendorem priſi fundarent restituerent. Duo oculi fuere lumina Eremiticæ vitæ facrunt Paulus primus Eremita, & Magnus Arsenius; & vterque vitæ suæ modum cepit sic ex persecutionem: alter quidem Decij, alter diſcipuli sui arcebat. Sanctus Romualdus fundator fuit insignis Religionis, cuius tamen vocationis originem habuit, eò quòd particeps aliquo modo fuiſſet mortis cuiusdam hominis.

VALDE ingeniosè S. Bernardus Gerardum fratrem suum, vt nouum de-
fertorem à nolente eam sanctæ ipsius admonitione exuli, applaudens ei de-
dit dignum laude animi, & eius laudi eleganter inuenit tempus. & quidem bene, quo
hallucinatus in hoc casus vitam ejus tam, & omnium, quæ mundo contemnit,
ad cor tutus peruenit. Et ita euenit. Intra paucos enim dies capitis & ab hos-
tibus fidei, & idem latus hasta vulneratum. Quod valentis ab hostibus magnis
clamoribus dicebat se machinis sum, monachum tum Clarevallensem ita animo
voto se obstrinxisse. Deus ab illa captivitate illum liberaret, se monachum
futurum. Liberatus ergo, votum sum implevit & adeò intigrè mutavit Re-
ligionem, qualem licet videre ex sermone, quem idem S. Bernardus eius fra-
tris de felici eius vita & morte habuit. Vbi quod ex omnibus abundè historiis
sacrarum Religionum exemplis non adeò sint necessaria humanarum
hilborum exempla, cum adsit certissima quædam in historia divina,
vocationis ad hoc privilegio qui sum à magna sua prosperitate excidisset, & fu-
gere cupiret ingentem famem, qua crucibatur, & in fame officium pascen-
di porcos, quod à mundo acceperat, redire ad domum paternam; Et à patre
suo adeò amatus est exceptus, vt maiores suos ac beatos deciam ipse ex-
petierit, quales frater eius maior, qui fideliter & constanter parenti seruie-
rat. Vnus hoc intelligas nemo, modo ad Deum domum accedat, eiq; fugi-
bulum vitæ amaritudo Christus Dominus ibi epulum præbiturus, qui ad de-
serendi desiderium, vt fuisset voluntati Patris, qui misericordiam eius voluntati, vt ne-
mini excludat omnium, qui ad ipsum deliberant, illi carnifices ferreis vin-
culis, & calamitatibus exacti deducantur. Nam enim ipse grat à suis eccle-
siolarchis eorum necessitatis in aliis quæ sint charitatis declinasse vel
tiam intentionem à terrenitate cælestia, & ab humanis ad divina. Quamvis
enim Christus D.N. liberet adunitas venientes ad suam scholam, fugien-
tes incommoda & calamitates mundi non tamen placet illi, quod veniant pre-
cipuè ob temporales commoditates, quibus hoc in Religione quærant, vt ibi
paupertatis dolum, famem explere, & lenocinia vitant. Hoc enim ab illa
eiendum detestetur, sed illos ad illud adducere, cum & Religionis habitu gerere
ac vellere. Non aliud sequi Christi eundum in crucifixi quærere Christum pro-
di duitis, & in quodi gloriæ throno collocatum, qui ei ibi finxerat scriba il-
le, qui ea mente & intentione dixit ipsi Christo: *Magister, sequar te quocunque*
ieris. Cui Christus respondit, *vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos:*
filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Atque si apertius ei dixisset:
Tu me vt sequi, existimans me futurum Regem, tequein meo comitatu di-
uitem futurum, ac honorandum valde erras. Ego enim tota vita mea adeò
pauper fui futurus, vt nec locum proprium habeam, in quo caput meum
reclinem. Qui hoc animo ad Religionem se conferunt, non ingrediuntur
per portam rectum, sibi mutent intentionem. Huius enim vitæ necessitates

possint gaudium effe caufæ, & velut calcaria, vt quis mundum deserat, sequeque ad Religionem recipiat: sed hoius receptionis & ingressus finis præcipuus non debet esse, illarum oppressarum remedium quærere. Quare videat Christus D.N. multos ipsum sequi, quos pauerat in deserto: vò enim eum Luc. 6. 27. finem intentionem ad excellentem finem dirigere, dixit *quærite me, quia manducastis panes, & saturati estis: operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis dabit vobis.* Voluit enim eis Dominus dicere, non debetis me sequi ob finem adeò humanum, & abiectum, atque est cibus corporis, & quidem; aliud temporale bonum quam id totum est corruptibile: anima autem vestra est æterna, quæ propterea quod habet cibum non corruptibilem, & bonis æternis. Propter illa igitur laborate, illa quærite, & propter eadem me sequimini: nam ego copiosè vobis illa tradã: quamuis neq; reliqua illa temporalia bona, tanquam additamenta, tradere negligam. Denique ad nostrum propositũ spectat, quod Matth. dixit de gemma, quã Euangelium *gratiosam margaritam* vocat, estq; figura vitæ religiosæ. Nam quemadmodum gemma ex rore de cœlo descendente generatur, excepto in concha marina: & quò ros est copiosior, eò gemma maior euadit; quæ si pura sit, illa est valde candida & pulchra; si autem illa turbidus est ob nubes & tonitrua: illa quoque obscurior est ac diluta: ita eiũ vita Religiosa generatur in anima, à cœlesti diuinæ Vocationis ac inspirationis rore: quæ quò est efficacior, eò vita Religiosa solet esse perfectior. Quòd si eadem vocatio pura sit, solumq; propter ipsum Deum & respectus cœlestis vitæ quæ incipitur, pura erit ac cœlestis: si autem Vocatio ipsa sit turbata, ob admixtus sit aliquos terrenos, temporalium commoditatem, metus alicuius humani, aut impetus iræ, & choleræ: vita erit obscura & parum splendens: & interdum Religio ipsa erit humilis, & fere nomine tenus: ideoque propterea multum refert, quòd vocatio sit cum pradicta puritate.

CAPVT VII.

TIMOREM MORTIS, ET VLTIMAM VOCATIONEM *ad exitum ex hac mortali vita, esse medium valde efficax ad mundum hunc sine mora deserendum.*

VONIAM MORS EST omnium miseriarum temporalium terribilissima, transitusque ad mala, aut bona æterna; ideò memoria ac timor eius, præcipuè cum à morbo prælendi, aut alterius mortis exemplo fouetur, est efficacissimum Vocationis diuinæ medium, non solum ad statum peccati deserendum, (vt in primo Tomo eli dictum) sed etiam ad omninò renunciandum mundo, & statum Religiosum amplectendũ. Quare

Trall. 1. c. 14

Deus

Dñi D. N. vos, qui ordinarijs & frandes Spiritus Sancti inspirationibus rebelles ac pertinaces se præbuerunt, vt plerumq; solet hujusmodi terrenis curis deijcere, collocans eos in statu peccati, aut certe in loco illorum ubi tremenda illa, quæ in ea occurrunt. Nam, (vt S. Hieron. noster dixit) facile de immensa

illi auferetq; ipsique dispoſuerunt, vt pericula euaderent, in quæ ille potuiſſet eos conijcere. Quid ad eum mirandum, ſi mortem illi nunciantes, qui ſpreuerat ſui quotidie mortem cogitare, & meditari? Viuunt in ſuis ſepulchris, & quanta ſi ne *Matth. 11. 21. Luc. 10. 13.* vitæ ſuæ ſpatium reputant dierum, tanquã tranſitum ad regnandum cum ipſo. Ac propterea S. Chryſoſtomus dicit, *quotidie moriuntur & martyres deſide.* Nequeunt illa nocere tibi poteſt, ſi ita quotidie viuas, quaſi die illa velis victima. Iuxta eundem enim triumphũ, vbi pepercerit tibi licebit illud Apoſtoli dicere, *vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Primus aculeus, qui è paradiſo nos expulit, mortiq; ſubiecit, eſt peccatũ: poſt quæ alij ſunt aculei, paſſiones ſcil. carnis, concupiſcentiæ rerũ mundi, & damnatis tentationes, quæ nos ſtimulant, ac ſi miſeranda animæ & corporis mortem præcipitant. Continua tamen eius memoria, ſanctiſq; eius timor vincit, hebetatq; nẽ horſe aculeum & glorioſam vltimæ victoriæ de te, quæ prius nos vicerat, patrocinatur de eadẽ virtute diuinæ Vocationis, quæ ẽ ſcelli fra luce ex venenis educit theriacham, & antidotum; & ex ipſo quem de bello reportat, triumpho, arma ſumit, ad eundẽ cum glorioſori triumpho vincendum. Quemadmodum *Matth. 12. 43. Luc. 11. 24.* ſpiritus *exijt ex pijs mortuis, & vagatur*, inſta Angeli *ſed accepit*, quo *inuentam* ijſdem *reſtituat*; & *eat, quæ ſegetem deuaſtet*: ita exercẽdo meditationẽ circa eadem, cum diuinæ inſpirationis auxilio, lumen vitæ mihi amabiliter, quæ deceptionẽ mihi detegat; & animæ viſum clarificet, talẽq; de affectũ & odio adeo robuſtũ, vt dæmonem fugere cogat, triumphumq; de illo reportet.

Quod ſi vnum ex his triumphis videre cupis, vt fugatæ diras ac vindicandi quid prudenti cuidam adoleſcenti, principis cuiuſdam vnico filio acciderit, quæ Deus hac via & ratione ad Religionẽ ſanctã perduxerit. Cui cum princeps parens cohortaretur perſuadere, ne id faceret, cum eſſet vnicus, diues potens, & magnarũ ditionũ hæres; & quidẽ ſæculo manẽti poſſet, ſicut alij ipſi ſimiles ſecerãt, Deo ſeruire. Sed reſpondit, ſe nõ deſerturum ipſius voluntari paterni, modò ipſe ſubditos hæredũ quos ſibi tributo liberaret, quod ipſi pendebant grauiter. Is, valdeq; moleſtè ferẽs, eos in tam ſeuera diſciplina teneri. Interrogauit ergo patrem, quod nam illud eſſet tributũ, vt illud auferret? Respondit filium tributũ & onus illud eſſe, quòd ſuos ſeruos ac ſeruas morerẽtur, quòd diuites ac pauperes, quòd principes & nobiles, ac reliqui ciues & pagani, quod tributũ ſi auferretur, dicebat, ſe in ſæculo remanſurũ. Cum ijs patrem reſponderem Deũ ſolũ illud auferre poſſe, ſæpiſſime prudẽ admonebat, ſi nullum hominum tributũ hoc poſſe removere, nullus eũ impedire, nec ab eo illum amplectẽdo, ad quẽ Deus me vocat. Nam ſi ego etiã mecum dicam, ac potius poſſum ſtatim mori, quàm ſtatim incipere ſeruire Deo, cum ea perfectione ac ſeueritate, quã deſidero, vt mors parata mea, & Dei obſequia illuſtrem ſeruiam. Hoc filij reſponſum adeò cor patris penetrauit, vt non ſolùm filij ſui conſilium, animoſq; decretum approbauerit; ſed ſe quoque ad illa

Ex Chriſtina de Vit. de Lanspiln.

lacrymarum præbeat, eam veritatem adeò efficaciam, vt hæc ipsa, quæ tam, quæ illius, tenere vim.

Hi sunt diuinæ vocationis triumphi, quos ipse per mortis memoriam reportat: quæ non solùm est vox ignauos excitans, & ad ſpretam Religionis statum impellens; sed etiam est vibratum ac defixum telum contra hostes, contendentes ab cælestibus deterrere. Eadem etiam vox est anchora firmior cos tenens, & confligentes in medijs tempestatibus, quæ caro, & sanguis excitant, vt eos ad ſæculum reuocent. Illa etiam frenum coercitionis fortissimum cupiditatum huius mundi impetum, ne in abyssum inferni eos præcipitet. Denique illa acutes instigans eos ad currendum in agone feruore post Christum: vt perfectionis cælestissimam coronam consequantur, antequam dies lux deficiat.

SVPEREST nunc ostendere, quid lux cælestis in hoc vocationis modo manifestet ad quod illud lucis nos fundamentum, quod Deus in horas certas omnes homines vocat vocatione aliquo modo illi simili, qua vocat aliquos ad mundum deserendum, & Religionem ingrediendam: quamuis cum circumstantijs & conditionibus magis horrendis ac tremendis: dicam in secessu quodam animæ verba illa, quæ olim dixit Abrahamo, *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi.* Ita quidem verba illa licet valde horrenda perpendere, tanquam tria puncta vtilissima cuiusdam meditationis.

Genes. 12.

Considerata eorum, quæ in ultima mortis vocatione grauantur.

CONSIDERA primum, quid Deus D.N. iubeat te deserere, & vnde iubeat exire in illa difficili mortis hora? Primùm enim iubet *egredi ex terra tua*: non illi ex ea parte, in qua natus es, sed ex toto terræ orbe, ei quæ nunquam amplius sis reditura; nec vlla portio eius rei amplius vsura. Tibi enim non erunt amplius campi, nec horti, nec aulæ, nec conclaues, nec prorsus vlla res in eis, quæ oculos recreabat nouitate, aures lætificabat sonis, nares odoribus, aut sapores, qui olfactum aut gustatum oblectant; nullæ res blandæ, aut suaues, quæ tactui recreationem aut delectationem adferunt. Hæc, inquam, omnia deserenda sunt tibi exeunti ex terra, in qua illa reperiuntur, ita vt nihil prorsus eorum secum possis efportare: sed sicut nudus ingressus es terram, ita nudus exibis.

Deinde iubet, egredi ex regione tua, deserere eos omnes, qui tibi sunt de genere tuo: sed etiam totum genus humanum, ablegare illa spe amplius in mortali hac vita agendi, vt consuetudinem illi habendi cum hominibus, siue illi sint cognati, siue noti, siue ignoti, siue sancti, vt scilicet, tanquam sis intimi ac dilectissimi fuerint, siue boni, siue mali amicitia: soli enim exeundum tibi est, & soli absque vlla comitatu coram tuo judice comparendum.

2.

§. TERTIO iubet exire *ex domo Patris tui*, non solum terreni, sed cuiuscunque in hac vita, etiam patris coelestis: exeundum enim tunc erit ex Ecclesia militanti, & ex domo & religione, & ex omnibus eius monasterijs, siue Conuentibus: ac proinde tibi non erit amplius Sacramentorum Ecclesiæ vsus, non concionum, non librorum sacrorum, aut piorum, nec aliorum mediorum, quæ tibi in terra exilienti ad salutem consequendam vsui esse poterant. Ac denique dicetur tibi *egredere ex domo*, quam pater tuus carnalis tibi dedit, ex miserabili scilicet illo corpore, in quo anima tua per tot annos habitauit: neque diutius in eo licebit habitare: nam tota conuertetur in pulueremi, ex iudicis supremi sententia in proditorem lata, cuius domus iubetur ad terram deijci, & sal desuper seminari.

HAEC omnia deferenda tibi sunt in illa hora; & quidem cum ingenti gemitu ac dolore, si amore inordinato ad malum aliquod affectus fuisti; aut ex nimia ignauia non fuisti vir bonus, cum potuisti. Quid igitur huic horrendi huius exitus vocationi, cui ea, quæ nunc sit, ad exitū adeò iucundè ac iocundum, quod si hanc cū magno spiritu amplecti, alterā illā reddet suauissimam: cur hāc non amplecteris, & ex ea nō exultabis? cur nō complacea tibi relinquēdis, quæcunq; in hac vita poteris: ve magna tua vilitate in hora mortis iam facta leuentas? ô dulcis Iesu, qui nudus ex hoc mūdo exijsti, nudus mariem in cruce, iepara, quæso, à me in vita, quod in hora mortis vellem omnino reliquisse; vt nudus nunc crucem amplectar, & nudus in ea exspirem.

2. Paulus. SECVNDO est considerandus locus, ad quem vocaris, cùm dicit: *vade in terram, quam monstrabo tibi.* & hic perpendes triplicē terrā, quā Deus tibi potest in hora mortis ostendere. Prima est cēlū: quæ terra est viuentium, & beatorum possessio; in qua sedem illis suam ostendit, repletque æterno suo gaudio, & bonis omnibus, quæ possunt desideria cordis eorum explere ac saturare. Secunda est Infernus, terra mortuorum ac damnatorum carcer; tenebris plenus, ac miserijs, in qua terra, neque ordo est, neque regnes; sed ingens confusio, & intolerabiles cruciatus. Hæ duæ sunt habitationes æternæ: ex quibus nullus, qui semel ingressus est, exire potest; nec vllus est transitus ab vna ad alteram. Nam *si ceciderit lignum ad Austrum coeli, aut ad Aquilonem* Infernum *quacunque loca ceciderit, ibi erit.* Tertia terra est purgatorium, hoc est, captiuorum ac debitorum carcer: in quo horrendis igneis pœnis debita luunt peccatorum: vnde nō prius exire licebit, quàm vltimum quadrantem reddiderint. Vnam ex his tribus terris ostendet tibi Deus in mortis articulo; quam non poteris scire, quam tibi monstrabit; neque quæ sors tibi contingat. ô quales angustias, & animi afflictiones tunc sentiet spiritus, cùm videbit, *b se rerum ad radicem arboris non posse, et eam præscindat*, nescient, in quam partē cadet: post absolutionē ô quomodo pauperecula anima erubescet constituta in dubio finis, quem eius exitus habebit. Cōscia enim sibi est,

a Matt. 7.

b Eccl. 9.

quod

quod peccauerit; gratia tamē, an sua peccata sint dimissa nouit, & si gratia affe-
ctus repellatur, & nescit an sit tempus gratiæ, quę diligatur & admittatur. Quod
si diuinam Vocationē in hac vita audierit, & iuxta eā vitā tuam instituerit,
gaudebis, cū fecūda illa vocatio adierit, propter spē concepti, quando dicetur
tibi Deus felicē illam terram, de qua dicitur: *in terra sua duplicia possidebunt.* Isa. 61. 7.
Habēt enim Deus Religiosi tanquā primogenitis suis dupplicatū gaudiū præ-
mium: alterū quòd præcepta eius seruauerint; alterū quòd Euangelica cō-
silia sint amplexi. Tunc audiet anima tua vltimā illam ac inēffabilem vo- 4. Cant. 4. 8.
cationē (pensā cor eius, dirimitque *Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni;*
coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de mō-
tibus pardorum. Per illam vocat ad coronam recipiendā (vt ait Honorius) ob Hilde. Mart.
triplicem mundificationem, quam fecit ēpē Dæmoni, Mundo, & Carni; di- num. de vita
uitijs, delictis, ac propriæ voluntati per tria vota, quæ edidit, Paupertatis, Ca- Sanct.
stitatis, & Obedientiæ: quorū fideli custodia facta est eius vita excelsa, pura,
casta, & instar mōtis libani (quod interpretatur cādor) exaltata; prælibuit
sua calcā collis huius mūdi, Superbiā, scilicet, Ambitionē, & Cupiditatem
in qua ēē cœrēs occultant se dæmones, qui nāquam lucem, & Dei gloriā per-
segerantur. Iuuenis, ò quam felix erit anima tua, si nunc audiat diuinā vocatio-
nem, quæ ipsam inuitat ad vitam adhuc excelsam! Siquidem tēpus veniet, in
quo vocetur ad coronā adeò gloriosam recipiendā. Contra verò si ad voca-
tionem diuinam nunc obsurdescat, aut vitam tuam iuxta eam non instituat
incredibilem tribulationem ac pœnam senties in vltima illa hora: cum intima-
bitur tibi tremenda illa sententia Dei per suum Prophetam dicentis: eō
quòd de *terra sanctificationis egressa*, hoc est in Ecclesia, *non videbis gloriam* Isaiæ 26. 10.
Domini in terra Sanctorum, hoc est in paradiso. Quando mortalis morbus
te premet, quàm libenter Deo dices illud Iob: *Dimitte me, ut plangam paulu-* Iob 10. 21.
lum dolorem meum, priusquam vadam, & non revertar ad terram tenebrosam &
operiam mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum, ubi umbra mor-
tis & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Quod si nolle velis respondere,
quod tunc habebis medi quam rationem Dominus nolle in vltima hac ad
rationem accipiendam vocatione seruate soleat.

Quam maximè in vltima hac vocatione terret, est quòd sit vnica tantū, ; Punctum.
repentina, & cum tāta efficacitate, vt nulla sit ibi cōtra eā resistētia, nulla excu-
satio, nulla dilatio, aut mora, sicut in vocationibus, quæ in hac vita sunt, esse
possunt. Quis enim præcedere soleat pulsus aliqui morbū, tanquā pro-
nunciatis rationis reddendæ: quando tam constitutum efficax &
infallibilis vocationis tempus adest, statim atque Deus ad nos dixerit te Voca-
uerit? possibile est, ei vocationi resistere; sed in momēto, quod dicetur ti-
bi: *egredere de terra tua*, necesse erit, te statim exire; & statim atq; sententia eius
terram designet, ad quam sis iturus: haberis ad eam absque vlla resistētia;

aut

aut per Angelum ad cælum, aut Purgatorium, aut per Demonem ad Infernum: ideque totum in ista oculi perficitur. Imò ista duo simul ab æterno repente, vt, nulla morbi allocutio velut citatione præcedente, in eadem momento, & fuit vocatio, & eius executio.

g Mat. 20. 1. QVOD vt melius intelligas, memento g Patrem familias duplicem ad operarios vineæ suæ vocationem adhibuisse; vt in ea laborarent, quasi sæpius repetitis, nam omnibus diei horis ad eos vocandos exiit; & qui tum vocationi in vna hora restiterunt, in altera parerunt: altera fuit vocatio, cum sæpe ista fallax, vt rationem cum eis faceret, & laboris mercedem redderet. Et in hac ob resistentia vlla fuit, nec dilatio: nec nisi semel eis facta. Vouspiamque enim fuerit ad rationem reddendam in morte vocabitur; & peribit omnes simul in fine mundi. Et qui primæ vocationi parere, & in vineam Ecclesiæ aut Religionis, si ad eam fuerint vocati, laborarunt: accipient denarium gloriæ: qui autem restiterint, volentes potius otiosi, quam laborare quod Deus eorum minime iubet vocabuntur ad rationem reddendam, fiet malus ille h seruus non vt præmium accipiat, sed vt obstinatam pertinaciam, & ignauiam puniatur. h Luc. 19. 1.

FORTE, vt etiam ignauiam tuam excuses, dices: bene te animum habere, vt vocationem diuinam audiens non timeas mare, aut hostes; ceno fatis fit, hora tua, aut rubicundum tuæ ætatis futurum adeò terrentem, vt accipias denarium gloriæ, eiusdem valoris cum ijs, qui mediò die in incepere, & deinceps atque infelicem, si decipienti adeò manifesta acquiescis? Ipse te miserum fecisti, quod volet Deus in eadem cum maiori efficacia votare, quam omnibus præcedentibus fuit vnde nobis, tanta pertinacia vocationi dilationi cum toties eidem resistens? & quo hoc tibi dixit, respectuerum Deum, vt breui illo tempore, in quo opus, laborare possis: aut, ne vitam tuam ita exponas, vt cum Proclitis dicas, i nunda, remanda, expecta, exspecta; expecta, exspecta medicum ibi, medicum si. Quid hoc aliud est, (ait Richardus de S. Victore) quam hinc tempus deliberio, vt Deus te vocet ad vitam, & multa committat ad ipsum dilectum spectia tua: inde verò, quam te ipsum te vocat, dicere illi, vt parum expectet tam te ille postea paratum? quòd si te vocet secundò, in repetas, vt parum adhuc expectet: & nunc parum, huius negotij causa differas, & iterum parum, alterius occasione, & ecclesiam videamus, & omnia fore tempus habeas, & bene vti, vltimum Deo dare. Quod si tam parum ciuiliter cum tanto Domino agis: an non dignus es, à quo tam Deus manum retrahat, & perseuerare permittat in eo modo agendi, & respondendi per totam vitam? tum autem iterum diuerso, vt parum adhuc expectet, te ipso respondebit esse nolle: & abscindet repente vitæ tuæ cursum, vocabitque ad rationem statim reddendam. Memento infelicis illius Clerici, de quo Sanctus Gregorius refert, quòd cum i Ex Ser. 20. Ord. Cæl. Aug. Ex Ser. Ord. Cæl. Aug. k Lib. 4. Dial. cap. 38.

vitam

vitam in multis peccatis expendisse, nisi horrendis
ris vitijs, & ingentibus flagitijs detestatis, vel vsque mane in-
ducias vel vsque mane in quibus verbis misereri placuit, non alienis pec-
catis indulgere, qui a voluit, ex multis priùs à Deo ipsi datis, fructum accipere.
Quid existimas te facere, cùm tabis mora, ac differs Deo vocanti gratum
aliquot dierum inducias petere? sed si in ea petitione perstiteris, vt lenis
est sensus ipsius vitæ te tractaturus sit tibi, vt aliquando petas, nec obtineas
eò quòd absens fueris multò antea tibi concessa. Sed potius tibi exprobra-
bit facere, & beneficia in te collata, vt ad pœnitentiam, & vitam emenden-
dam te provocaret obijciensque tibi illud Sapientis: *Verearis & erubescas*
tenui mentem meam [illegible] *mandum te, & verebare* quidem vulgi; *& nihil*
quod tibi expediebat, & *deficiebat a cultibus meis*; *verebaris*. quòd nihil
facerent, & *non pensabant mea iustificia*. Cùm igitur tu *immutaveris te*, non mu-
tavit & Deus consilium, vt *recipiatur*, non *retinet mi: invenit enim vias recipien-*
tium eum, & *tentans quasi exemplo ingreditur*. *Considerat igitur finalia vias tuas*,
tarditatis [illegible] *dilationem*, *tanq; cupidè servantem*, meritò locus pœnæ, eò
quòd *confusione eam dignam*. Acquiesce igitur diuini huius consilijs sa-
lutiferis; & tuide opere illa exequi: diabolo enim executionis in cassà
esse solet, cur nunquam opere implere tuta vt qui vitæ mutationem de
die in diem differt; prius vitam finiat, quàm le emendet. Vnde Sanctus Au-
gustinus ait: Sacrosanctum est, quæ multos occidit, cum dicere, cras, cras; & subi-
to ostium claudere: remansit foris, cum voce columba, quia non habuit pi-
mium columbinum. dum enim quotidie in crastinum differtur, quod
Deus iubet, & ipsa vitæ mutatio repente venientis sponsi, cœli porta oc-
ditur, & fatuæ virgines remanent foris: quia defuit illis gemitus colum-
nus; vt peccata sua deflerent, & volarent celeriter ad exequenda mandata
Dei. Contempserunt spiritus Sancti consilium, qui quasi columba innocen-
quod maximè illis expediebat inspirabat; amplexi verò sunt consilium &
suggestionem corvorum. hoc est, Dæmonum, qui lapsum, & infigere ad
differendum de die in diem; & ideo deceptos se esse deprehenderunt. O
Deus æterne, cujus consilia cedunt in vtilitatem bonorum, qui vo-
luisti eam sequi per quæso aures nostras, vt illa audiamus, & cum omni
celeritate expleamus, ita vt in hora mortis comedamus
fructus eorum & fruamur ipsa gloria, ad
quam illa dirigunt.
Amen.

CAPVT VIII.

DEVM VOCARE AD RELIGIONEM MAXIME *sanctam ingressa bona, præcipuè regnum Dei: quæ admirandis parabolis explicat.*

VAMVIS VOCATIO ad statum Religionis, quæ luce sua pericula & miserias huius mundi detegit, valde penetret & impellat hominum animos: multò tamen nobilior & excellentior est illa, quæ thesauros bonaque spiritualia in hoc felici statu latentia manifestat. Nam (vt S. Bernard. Ioannis Monachis dixit) qui in vocationem sua non solùm locum, vnde exierit; sed etiam ad quem venit, considerat; nec solùm quod deseruit, sed etiam quod accepit, bene perpendit: deprehendet secundam hanc misericordiam primam excellere illam primo per secundam enim vocatur & eligitur à Deo, vt feliciter proficiendo pergat, & meritorum ascensus proferat, qui permanent in vitam æternam. Etsi quædam horum esse vix licet admittere nos, posse in seculo vitâ aptè & sanctè degi, periculosissimum tamen omnino sufficiens valdèque præclarum motivum ad eum deserendum, & Religionem amplectendum: vt in ea fruamur Religionis illis spiritualibus, quæ in ea habitantibus sunt promissa. Quare, cùm hæc cœlestis illa bona alicui manifestat, statim quasi illustratus accedit, vt eam amplectatur, nulla vi humana valente eum retrahere. Quamobrem S. Laurentium Iustinianum dicere solebat: consultò Deum hominibus occultare gratiam Religionis: quia si eius felicitatis innotesceret omnes ad eam properarent, vt tantos inirent thesauros. Neque confecta est hæc exaggeratio: nam Religiosa vita (vt interlocutus est dictum) continet eminentia quædam spiritualia bona, in quibus vitæ huius beatitudo consistit, quam Apostolus vocat *Regnum Dei*, de quo dicit, quod sit *iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto*. Quæ verba paulò infra nunc ad hoc propositum explicabimus, in quibus Apostolus tangit quatuor, quæ regnum quærit & multorum hominum communitatem reddunt felicem: quod faciet in eo regnet iustitia, Sanctitas, veraque Religio; Pax item, & concordia inter eos omnes absque bellis, dissensionibus aut litibus, quæ illos paturbent; ac simul gaudium verum, vt quisque quæ habet, & contentus habeat verò ab omnibus eorum, quibus indiget ad suã sustentationẽ & salutẽ, præ omnibus autẽ vt Regẽ quendã habeat adeò iustũ, sapientẽque Potentẽ: et cuncta regere & augere cui bona possint, ac à quocunq; malè depredari, aut delituere contra, tueri, ac defendere. Hæc enim totũ continere intelligimus in sacra Religione, quæ eũ regnũ quodã

Quæ vera vocatio ad Religionem.

a Ioann. 16.

Prima vita cap. 9.

b Rom. 14.

Beatitudo.

Regnum Dei.

Iustitia.

Pax.

Gaudium.

Sanctitas.

Vera Religio.

Concordia.

Regem habere.

Potentem.

Regere.

Augere.

Defendere.

Hæc continet.

Regnum quod.

beati-

[illegible] Deus [illegible] regnet [illegible] & [illegible] Ecclesia, Ecclesiam & mortua vitæ, abundæ gaudio, & lætitia sanctæ Spiritus sancti, qui est Patris & Filii vnus est Deus, et allibi semper, tamquam Rex et omnia hæc bona conferens & augendo Ecclesiam vnitus Apostolus Sancti Petri [illegible] dixisse in Spiritu Sancto [illegible] deest hilaritas & pacem in alio loco dixit: *Spiritus gaudium & charitas & pax & gaudium.* Vbique ante Christum, quemadmodum arbor fructus gignit, nutrit, & conservat, vsque ad integrā perfectionem; & simul producit folia, quibus eos tegat, & quo postea mundi tempestatis spiritus Sanctus, fructum primum sanctitatis, & gaudium operis, & vigorem ad integram perfectionem augere promouet; suaque protectione eos protegit. Defendit quem ita tanta est dulcedo & suauitas, vt quidquid extra profert ad eā suauitatē collatū, tanquam nihil censeatur. Quamobrem Apostolus cū hæc duo inter se confert, vt regnum Dei non esse cibum aut potum terrestri similem, neq; gaudium ac dulcedinem huius mundi illa tristitiam, Pacem, & Gaudium, quę de cœlo veniunt, & ab ipsius dulcedinis fonte, Spiritu Sancto scilicet, fluunt. Quare nihil ipse melius sua illustratione dulcedinem illam manifestat, præbere; de hac tam nullus poterit eam agnoscere, neq; vt par est æstimare: quam tamen si copiosa sua luce detegat & ostendam nullus erit, nisi valde sit durus ac pertinax, qui non omnia deserat, vt illi adhærere velit. Præcipue quod his illa cœlestis ita excellentia ac dulcedinem huius Regni ostendit, vt simul de aliquid de hoc cibo, quod in se continet, cum pace, gaudio, & admiratione, quā tunc communicat, et in modum quo CHRISTVS DOMINVS cæteris cum sua crucis asperitate prædicaret, dixit suis discipulis, vt eos animaret: *Nolite contristari non gaudium meum, Deus videret regnum Dei* quod regnum eis ostendit per octo fere dies, cum transfiguratus est supra montem excelsum coram tribus eorum. Cuius aspectu adeo Sanctus Petrus lætatus & contentus fuit, vt dixerit: *Domine bonum est nos hic esse*, hunc in modum ipse, quo Deus nollet vocari, vt cum ipso excelsum montem ac separatum Euangelicæ perfectionis, vtraque Religiosa, conscendant, solatiq; electi sui lumine pulchritudinem, suauitatem, & amplitudinem regni Dei in ea exilitatis manifestare faciem, vt ipso aspectu aliquid experiantur plenitudinis, quæ in ipsa erit. Id autem sufficit, vt rerum cuius mundi penitus obliti dicant: bonum est nos in hoc monte esse, & vitam agere fruique regno Dei lætitia, Pace, & Gaudio, quæ in illa sunt.

d Luc. 9. 27. Matt. 16. 28.

e Matt. 17. 4.

§. 2.

SED ADVERSARIVS iam superadis modis, quibus Deus noster regni sui suauissimi studium ac Religionis delectus suis manifestat electis, & inspiratus ab eleganti & iucunda illa imagine, quam Spiritus Sanctus

in Patriarcha Illo Iacób nobis ob oculos ponit, de quo dixit Sapiens quòd de
a Ep. ad Hebr. 11. esset profugus à fratris facie, a effugiendo ira divinæ Sapientiæ regni Dei. Quid
b Gen. 28. 10. enim ei, cùm ambularet per loca quædam deserta solus, pauper, de-
fessus, innixus baculo, quem gestabat, & obdormisset ad quandam petram, nisi
lucis, in tenebrosis pelli loci occultum, radii de Luce sua, quæ inerat, & loqui
eum Angelis fecit dormienti per visum, vix corporis oculos claudenti, sua Deus,
animæ oculos illuminans, cognitum sibi hunc modo offendit? Videlicet in
somnis scalam stantem super terram & cacumen illius tangens cœlum? Angelos quoque
Dei ascendentes & descendentes per eam, & Dominum innixum scalæ dixisse mihi?
Ego sum Dominus Deus Abrahæ patris tui, & Deus Isaac: Terram quæ dormis, tibi
dabo & semini tuo. Et ea copiosa tam quam arenæ pereres. Cum igitur ista de
somno, ascensu Domini & Angelorum ipse & ego nesciam: Deum, qui invisibilis est,
& spiritus, loca visibus & spiritui aliud nisi domum Dei & portam cœli pro gratiosa actione
non valui fingere, quæ Deus ipse dixerat domum & ædificaturus. Fuit locus
eiusdem, in eo itinere cuius fuerat, eorum figura, quos Deus ad Religionis Statum
vocat. Qui primùm fugiunt, Deo obedire, vt fratris ab Esau iram euadant,
hoc est, mundi fratris quidem secundum naturam, sed hostis infestissimi
ob eorum culpam, qui vnâ secum vterum matris exierunt, & tamen illos vitæ gratiæ primæ, & iu-
primogenituræ, quod habent ad regnum cœlorum, illis eripere. Illi autem,
vt eius manus & persequutionem euadant, volunt fieri Lacobitæ, peregrinam
fugæ damnum & omnes commoditates, quas in ea habere poterant, deser-
re, pendentem potius pauperem cum Christo crucifixo viuere, quàm in medio
hostis sibi atrò infesti, qui mille vijs conatur eorum sanguinem haurire. Vt
autem hoc illi maiori cum sanitate & fortitudine præstare possint, manife-
stat illis Deus superna sua hæc diuitias regni sui, & vitæ Religiosæ excel-
lentiam: quæ vita, vt Sancti docent, significatur per hanc mysticam Iacob sca-
lam: non enim aliud est sacra Religio, quàm firma spes diuina, nuda & incunda
scala, quæ ad cœlum ascendit: quæ ex parte vna tangit terram, vt quibus in-
uitatur cognitioni propriæ, & contemptui sui ipsius, rerumque omnium hu-
manarum: altera verò parte contingit cœlum, cui Deus ipse innititur, eo quòd
ad eius vnitatis cognitionem, & amorem perfectum attingat, quæ animæ
ipsam sui veri Creatoris Deum facit gratiosum. Sunt Paupertas, Castitas, & Ob-
edientia, & reliqua Religiosa Exercitia, Lectiones, Meditationes, Orationes,
& Contemplationes: per quas gradus ascendunt quasi Angeli ad cœ-
lum, vt eam sibi familiaritatem & consuetudinem cum Deo tuo habeant:
descendunt verò ad terram, vt variis ministerijs eorum sibi pe-
nam in vtilitatem proximorum. Nec mirum hoc est, quòd eos Angelos ap-
pellemus, quia in his exercitijs imitantur. Et quoniam quisque gaudet con-
sortij sibi simili, fit vt Angeli, de cœlo descendit, & ascendant etiam per eandem
scalam. Et descendunt quidem, vt cum Religiosis conversentur; eosque ad

Sum-

Epiphan. in Tom. 2. cap. 11. Bern. & Lauretus in Spec. Instit. tract.

sancta eorum exercitia exercentes sanctos animi, vt eorum orationes Deo offerant, & impetrent quæcunq; optant. Ne autem te hinc retinere dissuadeam, quid à fugæ facili auspicantur ipsimet Deiparæ Imaginem tuam vultum eh vltende, fontisque fauorem ac benedictionem promittit. Sic ne fuge discipli Iacobæi me, etiamsi pro metu fugias, Iesum tuum semper à tuis oculis & cordis effigies tam ego Deus tuus omnipotens, imo pro tecum tuam & cultus in omni loco quæ quæsieris: & cum te durum, & ipsi labor semper pro te. Ascende tuo pro hanc scalam ego enim illi infirmi fabiliam, & firmabo. Ne dubites, perfectâ animo ingredimur ego hoc niam tibi in omnibus fabus, cum ego tecum sim; nec ea pauper, cum ego sim diuitiæ meæ sum deus tibi parentes, cum ego sim pater tuus nō erit absq; fratribus & vestis amicis, & gaudent Angeli mei fratres erunt & sorores, Ecclesiæ, & imitare beatæ crucis meæ, cum qua tuæ perennibus lætantem huius sæculi, & pervenies ad eternam meorum cælitum regiam. Hæc illustratio est cælestis, qua Deus intellectus eorum illuminat, quos vocat ad Religionem; suspensos quodammodo tenens ad breue aliquod tempus, in cōsideratis rebus ali eò magnis, & mirabilibus, quæ in ea splendēt. Et quibus ea dabit hoc lumen cognitionis, & diuina quæ videntur, reflectēs facient fiducia suam ego opus dixi eo vitæ, hierunt, dilectæ meæ Deus

Ps. 118.

Ps. 83.

Ps. 118.

Ps. 83.

Ps. 118.

Ps. 83.

§. 2.

DISTINCTIVS Annus explicauit Christus D.N. hic Vocationis rationem duabus præcipuis parabolis, in quibus aliorum regnum comparat cum duabus rebus magni in hac mundi æstimationis & pretij: quas parabolas non tam plebi, sed priuatim suis discipulis dixit, fœlicioribus Euangelicæ Religionis perfectionis, de qua in illis agebat.

a Matth. 44. *Primum ait, Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, quem qui inuenit homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum.* vt thesaurum simul cum agro possideat. Quis autem ager ille est, nisi Ecclesia Religiosa? quæ in specie externa vilis apparet, & contempta, & in mundi oculis sterilis, aspera, & inculta: intus autem continet ipsum Regnum cœlorum, Iustitiam, Pacem, & Gaudium in Spiritu S. de quo idem b Luc. 17. Saluator dixit: *Regnum Dei intra vos est.* Per hunc agrum plerique homines transeunt, qui eum, extrinsecus tantùm aspicientes, nihili faciunt, potius eum c Psal. 30. 13. fugiunt, quod inclamauit Dauid dicens: *Ego videbar me furi fugere à me: abiecta sum tanquam mortua à corde. Videbar tanquam res perdita, & inutilis.* Sed nō deest aliquis homo, qui thesaurum illum, etiam valde in agro illo absconditum, inuenit. Non quidem industriâ suâ aut oculorum acumine, sed quia Deus, cuius thesaurus ille est, cœlesti suo lumine eum illustrauit, vt inuenire thesaurum posset. Tanquam spirituali gratiæ ex aspectu & inuentione allectus: vt statim omnia, quæ habet, vendat, totiq; mundo renuntiet: vt sacrum Religionis agrum sibi comparet: quia tamen d Luc. 14. 33. thesaurus non potest, nisi omnibus, quæ habet, venditis, comparari. iuxta eiusdem Saluatoris sententiam dicentis: *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* etiamsi enim plurima quis possideat, omnia tamen parta contemnat, & ad agrum tantum continentem thesaurum conferantur, & quicquid omnino habet, nulla parte sibi retenta, ab eo exigatur: ipse verò magna animi sui voluptate id totum tradat, nihil faciens quidquid deteriorem habeat, multo plura sine comparatione, se recipere, iuxta illud Salomonicum: e Prou. 3. *Honora Dominum de substantia tua, & de primitijs omnium fructuum tuorum, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino vindemiæ exuberabunt.* Et quid mirū quod eam reputet nihil, cum f Eccles. 2. 14. ea, quæ ille quærit Ecclesiastes, de qua idem Sapiens dixit, *Quod non thesaurus sit humanis oculis inspectus:* eius enim bonorum accidentium non est numerus, nec pondus: sufficit enim, quod secum habeat Christum D. N. in quo sit Apostolus ille g Coloss. 2. *omnes thesauros sapientiæ & scientiæ Dei absconditos.* Qui tamen clambus ipse suos thesauros temporales bonos, maximam ex illorum bonorum thesaurorum partem largitur. Nec vacat mysterium, quod Senator noster dixerit: *Hominem esse thesaurum;* sed agrum. Nam thesaurus nec emi potest, ne possideri, nisi cum agro, in quo ille continetur. Quare si Deus

ad per-

ad perfectionis statum reuocat, manifestando illorum sanctitatem, quam, & gratiam eo caelestis est pater illum obtinere, nihil aptum ipsum esse Religionis statum amplectendum quo per ipsum Religionis exercitia peragebat, vt instabilis hirundo alijs in ea latentibus cognitis fructibus. Sol quotidiano multiplici Dominum petulantem, huic Vocationi immunem, si absque causa & necessitate thesaurus ille manifestetur: alit hominem, qui thesaurum inuenit, cum abscondit, hoc est, quod videbat, & inuenerat occultasse, nec indicasse carni & sanguini, nec illis hominibus fecisse, qui semper exoptant, Vocationem Dei ad Religionem, impedire. Quare nullis eis datis signis, quod thesaurum inuenisset, ne impediretur cum comperisset audit omnia, quae habebat, vt bonum illum possideret, quod adeo diligebat, tantique faciebat.

Luc. 13. 45.

Mox subiecit Christus D. N. alteram parabolam, qua idem illi salutare negotium significavit esse similem homini negotiatori quaerenti bonas margaritas, & inuentam pretiosam, abijt, & vendidit omnia, quae habuit, & emit eam. Nec sine causa in priori parabola non dicitur homo ille quaesiuisse thesaurum, sed inuenisse: diuinitus enim ex tempore & casu quodam fuisse illi ostensum. In posteriori autem, qui pretiosam impedit margaritam, anxiè & solicitè bonas margaritas quaerebat: vtraque autem parabola indicantur duo hominum genera, quos Deus D. N. hoc vocationis modo ad Religiosum statum vocat; quosdam nihil omninò cogitantes de perfectione Christiana quaerenda, eò quòd vitae suae generis in obsequium diuinum; sed ipse Dominus, eorum occasionem nactus, repente caelestis huius radio eos illuminat, ac thesaurum ostendit ipsis alias valdè absconditum: in quo misericordiae suae magnitudinem erga eos manifestat, iuxta illam praedictionem, quia dicit Isaias: Non à non quaerentibus me palam apparui, & non rogantibus me inueniri. Alij tamen latitat negotiatorum valdè anxiè quaerentium bonas virtutum margaritas, quibus ditiores quodammodo & in hoc singulari statu plus operis exercent, optatam Christianam perfectionem obtinere: quorum Christus D. N. videns pium conatum ac desiderium eis huiusmodi occultè lucem diuinam, eamque pretiosam Religionem margaritam ostendit: cum quo cum tali margaritae opinionem, vt secundum quam eam habent, quò eam sibi emere possint, eò maiori cura & solicitudine faciant, quò clarius aduertunt eius pulchritudinem & praestantiam. Pulchrè videntur thesaurum, sed in aperto absconditum, quia non satis eius amplitudinem adeo penetrant, & exiguam habent de coelestis eius experientiam: sed rudi tantum virtutum vident plane aperta, & extra sua oculis expertum, lucem, pacem, & gaudia, vitae verè Christianae, accedit nonnulla & experientia maioris abundantiae & excellentiae, quae in ipsa Religiosa vita, quae sapientia Christi inuocatur, valdè manifestè ostenditur. Vnam igitur margaritam, Regularis vitae, reperit negotiator, & vendidit omnia, & emit eam, hanc scilicet vitae, excepto in medio turbatissimi maris huius mundi,

Isa. 65. 1.

Cap. 8. de Fo. Lorenz. Paulin. lib. 4. c. 13.

Lib. 2. c. 9. Illi præmissa, quia nihil eli in terra, quod pollicitum illa contendit & omne amorem in semetipsum trahat, illi autem vnguis, & cæpiam lucrum efficaciter appetendo possidebit illum. Est vnica, eò quod vnicum in cibus omnibus sumè diligat, vnicum verbum ad finitimum illud bonum quærendum, dempto dixit 1 Cor. 10. 41. Saluator, Martha, Martha solicita es, & turbaris erga plurima; porrò vnum est necessarium. Vita enim secularis etiam bonorum multis rebus, quas habere deliderat, impeditur; & veris eas obtinendi metatur. At vita Religiosa eum quærit, nihil vnicum inuenit nisi; Religiosa cernunt, vt per exquisitionem eum videant mediocrem, ad eum perueniant. cui pretiosa margarita illa virtutum omnium margaritas conlungunt omnes enim illas excercet, & omnes vicissim eandem exornant, eiusq; præstantiam & valorem exhibent. quemadmodùm enim S. Ioannes dixit in duodena parte cælestis ex singulis margaritis, sed singulas vnaquæque margaritarum earum est duodecim ejus margaritas: ita vnaquæque religio est vna pretiosa margarita, propter vnionem, qua ad eundem finem per eadem media tendunt: sed vnaquæq; tamen exornatur multitudine reliquarum margaritarum aliarum virtutum, quæ connectuntur seruenti charitate, quæ eli vinculum perfectionis & ita omnes contingit.

Apoc. 21. 21. Viride Ribera.

1 Cels. 3. 14. S. Bernard.

PRÆCLARE S. Bernardus rem hanc totam explicat in quodam sermone super hanc parabolam, dicens; quæ eli illa pretiosa margarita? nempe Religio sancta, pura, & immaculata in qua homo viuit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, inuenitur frequentius, quiescit securius, moritur fiduciùs, purgatur citius, præmiatur copiosius? O Religio gloriosa & mirabilis! Quis inde cogitare, quis intellectu plenè comprehendere, quæ lingua humana te poterit sufficienter & dignè extollere? hæc eli enim, fratres mei, quæ miserante Deo, peccata remittit, & referat paradisum, quæ infirmum sanat hominem, & triflem exhilarat, vitam de interitu reuocat, fidem reformat, virtutes & gratiam abundantiorem refundit. hæc repulit auaritiam, horret luxuriam, fugit Ecclesiam, calcat superbiam, linguam coercet, componit mores, odit malitiam, excludit negligentiam; cogitque hominem, Dei amore omnia libenter sustinere. O Religio virtutibus ornata! o margarita præfulgida, & Sole splendidior! quid nomini de te referam? omnia enim ligata tu soluis, omnia soluta ligas. Omnia aduersa tu mitigas, omnia desperata tu confortas. ô Religio rutilantior auro, Sole splendidior. Per te spiritu cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes Euangelizantur. Tu de superbis humiles facis, de gulosis sobrios, de crudelibus pios & benignos, de iracundis mites, de luxuriosis pudicos, de inobedientibus obedientes, de oratibus factis in fraterna dilectione feruentes. O vita admirabilis! vallis plena virtutibus, paradisus delitiarum, habitaculum Dei, vita Angelorum, vita beata! tu scala Iacob, quæ animas perducis ad paradisum, tu via regia paradisi, quæ homines perducit ad patriam; tu thalamus

coecer-

concertantium, lectatorumque bene currentium, & perducit ad vitam coronam! O porta præclarissima, per quã in sanctam ciuitatem intratur: per quã regnum cælorum rapitur & possidetur. Tu ducis ad æternagaudia, & ad terram semper viuentium. O homo fuge homines. Religionem eligę, & saluaberis. ingredimini sanctam hanc habitationem: ad quam vocat vos magni consilij Angelus, & illuminabit vos filius Dei per condignam satisfactionem. Hæc S. Bernardus, cuius conclusio fructus est prædictorum in hoc capite. Si enim hoc tot Deus beneficio affecit, vt margaritę huius prætiosæ pulchritudinem, & ingens pretium absconditũ in agro theatri, & immensas diuitias huius Regni Dei, eius Iustitiæ, pacis & gaudij in spiritu sancto, tibi reuelare dignatus sit, tuum est obedire tę per aperã secundam viam vocanti, relinquens res omnes, vt bonum illud assequaris, quod tibi manifestat.

CAPVT IX.

VOCATIO DIVINA SOLET SANCTITATIS, PACIS, ET Gaudij inuolucra, quæ in Religione sunt, manifestare vt homines ad eam ingrediendam permoueant.

CVM LVX COELESTIS ijs, quos ad Religiosum statum vocat, aperire soleat excellentiam & præstantiam, quas a *Regnum Dei* in se continet; a Rom. 14. 17.
oportunum erit, eadem hic explicare, ostendendo in particulari, quod spectat ad *Iustitiam & Sanctitatem*, quam ipse status sectatur; & pacem, gaudium, quæ in *pace sancta*, quod illum comitatur. Nam & ipsa diuina vocatio solet demum communicari, ac valde corroborari lectione librorũ, in quibus huiusmodi excellentiæ sunt explicatæ. Quibus vt fides adhibeatur, facis erit nosse Spiritum sanctum esse huius Regni Regem ac gubernatorem, quod singulari cura & prouidentia gubernet, iuxta promissionem per Isaiã factam, quòd Religio ipsius gubernationi subiecta habitura esset b *lætitiam adeò abundantem, ſeu gaudium merum, & pacem* adeò copiosam, *ſeu* ingens aliquod *flumen*. Quòd si ex vnius contrarij proprietatibus licet alterius qualitates cognoscere licebit dicere, quod quemadmodum in mundo duplex est diluuium illum submergens: alterum peccatorum, alterum pœnarum, tribulationum ac miseriarum sicut in capite quarto est dictum: ita in Religione duplex aliud sit diluuium ijs, quæ in mundo sunt contraria: alterum Iustitiæ & Sanctitatis; alterum Pacis & Gaudij in spiritu sancto. Aperta n. fuit diuinæ misericordiæ abyssus, & ipsius cœli portæ, adeò vt filij Dei in mũdum, qui *a regionem aliorum* erat, ait Isaias, *deuolarent* ingressum *ſcilicet* b Isaiæ 48. 18.
c cap. 24.

sufficeret copiosissimam gratiarum ac bonorum cœlestium; quod etiam Dauid affirmat, dicens: *orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna*, eiusque mutabilitas cesset. Cùm igitur iam exploratum sit, ante Saluatoris aduentum fuisse in mundo Iustitiam, & Pacem: cùm dicitur: in diebus eius Iustitiam oriturum, significat abundantiam & excellentiam Sanctitatis ac Pacis, quæ ex prædicatione Euangelij erat futura: vt apparuit in Ecclesia primæua in omnibus Christianis. Quæ si duratura est, donec auferatur luna, hoc est, quam diu hic mundus perdurauerit: splendebit excellentia hæc & abundantia in Religionibus, quas ipse Dominus tandem fundat, vt in eis conseruetur *Sanctitatis, Pacis, & Caritatis* dignitas & amplitudo, quam ipse induxit in mundum.

a Psal. 71. 7.

§. I.

INSTRVM igitur faciens à *Iustitia & Sanctitate*, quam præcipuè quærunt, qui ad Religionem vocantur, & quæ vere prima est ac præcipua pars huius Regni Dei: (quamuis omnes Tractatus qui sequuntur, ad eam diligenter *formiter* nunc dicemus), eam consistere in tribus insignibus ac præclaris rebus, quas breuiter insinuauit Psalmista dicens *diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem & persequere eam*. Et S. Apostolus, cùm dixit *hæc est voluntas Dei sanctificatio*, declarat *sanctificationem* esse *castitatem, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*. Prima igitur res, in qua *Sanctitas* & *Iustitia* consistit, est cordis puritas & mundities: ita vt nullam habeat maculam grauioris aut leuioris culpæ, scienter saltem, & aduertenter siue consultò admissæ. Secunda est conscientiæ *bonitas*, cum virtutum omnium ornamento, & bonorum operum, quæ ab ea emanant. Tertia est *fortitudo*, & *constantia* in duabus rebus prioribus, ita vt non desinamus sanctificari, quam Deo debemus, sed in eius obsequio ad finem vsque perseueremus: & tunc, vt ait S. Thomas, proprie vocatur sanctitas; quæ eò erit sublimior, quò tres prædictas qualitates habuerit excellentiores, quæ in Religiosa vita plurimum splendent. Tria enim vota tendunt, vt supra est dictum, ad euellendas radicitus peccandi occasiones, & sese addicendi continuato virtutum Exercitio, quibus Dei honorem magis promouerit: in quæ re maximi conantus constantiam adhibere, quæ possit esse in hac vita, idque per obligationem, quam secum adferunt vota, quæ perpetua est, & vsque ad mortem irreuocabilis. Sic enim Religiosi similes sunt ipsi Domino dicenti: *Sanctificetur, quæso te, sanctus ego sanctus sum*; & quemadmodum *Seraphim clamabant* ei: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, ob infinitam excellentiam quam in omnibus tribus prædictis gradibus Sanctitatis habet; ita Religiosi per tria vota edita eleuantur, vt ter sint Sancti, imitantes ipsum Dominum in eisdem gradibus Sanctitatis, in ea excellentia & abundantia virtutum, quam Euangelica perfe-

a Psal. 13. 1. c
b 1 Timoth. 1. 5.
1. 2. q. 184. a. 8.
c 1. Petr. 1. 16. Leuit. 11. & 19. & 20. 7.
d Isai. 6. 3.

&lo com-

Filo commendat. In quibus locum habet illud Isaiæ, quod etiam Apollinis
al'egat: *consummatio abbreuiata inundabit iustitiam: consummationem enim &*
abbreuiationem fecit verbum breuiatum Dominus Deus exercituum faciet in medio
omni terræ, quia scilicet verbum Dei, quod est virgena eius filius, sese abbre
uiauit, & constrinxerit indutus carnem humanam; & in ea prædicauit legē
ac doctrinam Euangelij abbreuiatam, & altricem ad decem præcepta & cō-
silia perfectæ charitatis: quæ quasi quoddam mare ad instar exundans, in-
gens adferret diluuium Iustitiæ & Sanctitatis; & inundationes copiosissi-
mas Calitatis, Paupertatis, Humilitatis, Patientiæ, ac Virtutum omnium in
gradu valde excellenti & heroico. Omnes enim exundant in Religione, nō
contenta actionibus præceptorum; sed addentes eas, quæ sunt de cōsilio,
cum fame, & siti adeo insatiabili: vt nunquam sibi satis esse existiment, sed
nouationes, & inuentiones quærant, ad eas perfectius exequendas. Et
quemadmodum Oseę dixit, quod prius *quam esset veritas, aut misericordia, aut*
scientia Dei in terra, sed maledictum & mendacium, & homicidium & furtum in-
undauerant, & sanguis sanguinem tetigerat. Ita nunc dicere licet: Deum habe-
re in medio terræ paradisum Religionis, quæ illo diluuio non submerge-
tur; sed potius in ea floret veritas, regnat misericordia & vt Isaias dixit b,
scientia Domini repleta est terra, sicut aquæ maris operientes: à cuius ordinario
flexu tanto seruore virtutes fiunt, vt vnus meritorum & sanctorum ope-
rum fluctus, alterum assequatur, vt locum habeat, quod S. Ioannes dixit, i qui
iustus est, iustificetur: & *Sanctus sanctificetur adhuc.* Tot sunt autem, qui huic
rei in Religione studeant, vt Isaias Propheta de Ecclesia ipsa dixerit: k *multi-*
tudo Camelorum operiet te. Qui autem sint hi Camelli, ait Sanctus Hiero-
nymus, illi qui se ipsos rebus omnibus exuerunt, vt per angustum acūs fo-
ramen, quod est porta perfectionis Euangelicæ, penetrarent; imitan-
tes Dominum, qui hoc nomine, vt diximus, l *Camelo* se cōparauit. Isti sunt ca-
meli *spirituales*, qui magna cum obedientia & subiectione permittunt
se onerari, quantum viribus suis ferre possunt; vt suo Creatori cum o-
mni perfectione deseruiant. Santoq; in Ecclesia tot huiusmodi spirituales Ca-
meli, ob Religionis exaltationem, vt quasi aquæ diluuiū ea vndiq; operiāt;
nec poterit illa dicere Propheta Micheas, m *quod periit Sanctus de terra, & re-*
ctus in hominibus non est; & qui optimus in eis est quasi vepres. & qui rectus, quasi
sepes de spina, aut arbor spinis plena: in sacro enim hoc statu multi co-
parent Sancti esse cum excellentia, & constantia in Sanctitate; & esse arbores floridas, & fructuosas abundantes floribus bonorum desi-
deriorum, & fructibus bonorum operum. Quod si quæ spinæ erumpant,
dant operam, vt filo mortificationis eas abscindant, ac diuini amoris
igne comburant. Cessent igitur, O Propheta Sancte, querelæ tuæ; nec
amplius dicas verbis, quia *factus sum sicut, qui colligit in autumno racemos*
vindemiæ non est botrus ad comedendum: nam in hac Religionis vinea nō vnum

a Isaiæ 10. f. Rom. 9. 27.
b Isaiæ 11. 9.
c Isaiæ 40. 6. Idem.
l Matt. 23. 24. cap. 5.
m Mich. 7. 2.

a Cant. 4. tantum, sed plantas inuentis horti, eosque dulcissimos, & fragrantes, similes horto illi n *Cypri ex riuis Engaddi* collecto, ipsi est dilectus Ecclesiæ sponsus Christus Iesus, cuius vitam magna cum perfectione imitatur. Quod si *præcipuas desiderat animus tuus*: hic plantas inuenies, easque suauissimas, quæ in aeate tenera virtutem habent maturam, & sanctitatem perfectæ. Et tu quoque Sancte Propheta Isaia, qui eandem habebas sententiam: concurrentem plantarum gaudium: nam in medio nostri populi habet Deus alium valde selectum, cuius o *manus non sunt polluta sanguine*, sed Myrrha Mortificationis: *cuius labia non loquuntur mendacium*, sed veritatem; cuius cor non concipit dolorem, & parit iniustitiam: sed concipit timorem Dei, & parit spiritum salutis: *non rumpunt ova aspidum*, vt erumpat *Regulus*: sed potius ea occultant, ne cuiquam noceant; non *texunt telas aranearum*, vt capiat parvulos: sed seipsos euiscerant, vt eos foueant; non *repellunt veritatem*, neque occultant iustitiam; sed eam potius promulgant ac prædicant. Quicunque eorum à peccato abstinet, non deprædationis periculo est expositus, sed honori acquirendo dispositus; non odio & vexatione, sed amore & benedictione alicuius dignum se facit: quia nihil plus inter ipsos amatur, quàm virtus; nec in maiori honore habetur, quàm puritas; nec magis laudatur, quàm Sanctitas.

o Isaiæ 53. 9.

§. II.

p Psalm. 4. 7. q Cant. 2. 7. EX His Iustitiæ, & Sanctitatis inundationibus fiunt etiam inundationes pacis, *quæ exsuperat omnem sensum*, & in hoc felici statu splendet ac emicat: nã, vt Isaias dicit: b *erit opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium, & securitas vsque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.* Quæ promissio, etsi toti Christiano populo sit facta; congregationi tamen Religiosorum præ aliis omnibus eius sit particeps, vt quæ Iustitiæ perfectionem sectatur: ex qua oritur vt perfecta cum Deo sua pace fruatur, ponens in eo totam suam fiduciam; magnam etiam pacem secum habent, indicentes silentium agminibus suarum passionum: & simul cum proximis sub, coniungentes se illis in vnitione charitatis. Hic illud impletur, quod est apud Iob c *cum lapidibus agri tuus erit pactum tuum, & bestiæ terræ pacificæ erunt tibi; & scies quod pacem habeat tabernaculum tuum.* Quæ fuit sententia S. Gregorii, Regionum lapides: viri Apostolici, & perfecti viri, qui in Religionibus degunt? qui sunt quasi diuersæ Regiones & nationes Ecclesiæ. cum his viuis & electis lapidibus pactum, & fœdus init, qui ex Dei inspiratione statuit, eius professionem sequi. Ex quo prouenit, quod *bestiæ terræ*, passiones scilicet bestiales & carnales tantum cum eo pacem seruent, vt licèt latrent & rugiant; non tamen morde-

c Iob. 5. 23.

d Greg. Mo. ral. cap. 16.

ant, aut

ant, aut lationem aliquam afferant: quia Rex boni Regni, qui princeps est pacis, eas cohibet, ac regit: vt omnes eius ciues sint inter se concordes.

HAEC adeò copiosa pax ita est huius status propria, vt cum Sancta Basilio dicere possimus, fundatum esse à Deo ad eam pacem tenendam, quae cum summa abundantia emicuit in aliquibus Ecclesiae Statibus quorum vnus fuit, quem primi Christiani tenuerunt. De quibus S. Lucas ait, *Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam eorum quae possidebat, aliquid suum esse dicebat.* Cùm autem huiusmodi animorum coniunctio decursu temporis imminueretur, & charitas refrigesceret, paxque illa turbaretur, eò quòd quisque attenderet ad ea, quae essent propria: prospexit Deus noster huic malo, constituens statum Religiosorum à communi illo, & vulgari Christianorum separatum: vt in eo seruaretur illa animorum vnio & pax adeò excellens. Nam inter Religiosos nihil est alicuius proprium, sed omnia sunt communia in omnium vtilitatem & vsum: ipsi, corda, corpora, labia, vestes, cibus, labores, pugnae, & coronae: omnes eandem habent Deum, & eundem Patrem: omnes diligunt se tanquam amici & fratres Christi, & tanquam membra vnius corporis, quod est vnus spiritus. Vocati per gratiam vnius & eiusdem vocationis. Idcircò optimè illis competit illud Apostolicae pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore. Nec vlterius dicet Moabites Propheta, *non esse fidelitatem, neque amicitiam, neque Veritatem vllam inter Patres & natos: inter Patres & filios: inter fratres & amicos, nam & mutuum horum inter se odium fugatur.* In hoc enim statu horum contrarium eminenter resplendet. Nam Praelati subditos suos cum amore gubernant; & Subditi etiam cum amore suis se Praelatis subijciunt; filij obediunt Patribus spiritualibus, & hi solicitè attendunt ad illorum vtilitatem; fratres mutuò se ex corde diligunt: quia sunt fratres in Christo; amici mutuam sibi seruant fidelitatem, quia eorum amicitia fundatur in solo Deo: & domestici, nec vestigium offendunt inimicitiae aut rancoris: quia sunt domestici Dei, vera charitate coniuncti. Et hac ratione ait S. Basilius, reperiri etiam hic pacem illam, quae in statu Innocentiae floruisset, in quo nullae fuissent dissensiones: quia quam pax cum alijs laeditur, aut amittitur, quin prius aliquis eam secum ipse laedat. tunc autem quisque secum pacem habebat, propter subiectionem omnimodam, quam virtute Iustitiae originalis erga habebat ad spiritum. Ita vt bestiae & ferae subessent homini subiecto. Haec pax turbata fuit peccato Adami: ad quam reparandam Deus factus fuit homo; cuius quasi testamento reliquit suis Apostolis, cùm omnibus in cenaculo recollectis dixit: *pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis.* Cuius maximè participes sunt Religiosi Apostolicè viuentes in cenaculo Sanctae Religionis, quos propriae Vocationis gratia pacificat, vnit charitas, continet mortificatio, concordes facit paupertas, obedientia rectificat; vota, &

a Basil. de Constit. Monast. c. 19.

b Luc. 4. 32.

c Gen. 13. 8.

d Iacob. 3. 16.

e Matth. 5. 9.

f Ioan. 14. 27.

communia mutua auxilia stabiliunt, & perficiunt. Debilis enim à robusto iuuatur, infirmus à sano: quia vnius virtus & fortitudo supplet alterius debilitatem & infirmitatem; mutuam sibi operam instar seruorum sibi præstantes; nec propterea amittentes libertatem: quia non ex necessitate seruiunt; sed ex charitate, qua quidquid vnus potest & habet, est omnium; & quod omnes possunt, & habent, est singulorum: Ideoque nulli quidquam deest, & omnes mutuam inter se concordiam seruant. Et quid Religio est aliud, nisi *area* quædam Noë in qua, cùm tot essent feræ, summa tamen erat Sanctitas, pax, & honestas? ibi enim & à generationis actibus se omnes continuerunt; & virtus Dei, ita omnes ipsi Noë subjecit, vt ab eius manu acciperent, quod comederent; & propensionem continerent, quam alias habebant, vt alia alia rum carnibus vescerentur. Hic etiam expletur, quod Isaias de prodigiosa pace protulit futura in Ecclesia. h *Habitabit*, inquit, *lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit, vitulus & leo, & ouis simul morabuntur, leo enim & ursus obliti carnes comedere, quasi boues comedent paleas.* Diuinæ enim Vocationis vis, & efficacitas discordantium corda, & naturales constitutiones mutuò repugnantes, mores alias omnino contrarias commutat, & ad vnionem & concordiam in Religione reuocat.

Non quidem negamus, aliquam esse in Religione pugnam, quia vnusquisque cum suis passionibus bellum gerit; sed hoc non aufert ab eo veram pacem; sed auget potius, gaudio & exultatione victoriæ vt decet Religioni applicare illud Canticorum: i *quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum?* Sulamitis, quod interpretatur perfecta, est perfecti Salomonis sponsa, & refert Ecclesiam Catholicam, eiusque singularem partem, Religionem scilicet dilectissimam sponsam illius Regis, qui eminenter pacifici nomen promeretur. In ipsa autem Sulamite sunt chori & castra: chori cantorum, castra militum. nam Religiosi vera charitate coniuncti, simul Deum laudant; & contra propria vitia & passiones pugnant, ita vt neque laus Dei propter illam pugnæ impediatur; neque pugna propter laudem retardetur: sed potius altera alteram iuuat: quia pugnatur, vt Deus laudetur, & laudatur Deus, eò quòd pugnando victoriam obtineatur.

Sed quoniam in terra (ait S. Basilius) non superest iam aliquid, cum quo Religiosæ vitæ præstantiam & excellentiam conferamus; opus est ad cœlum confugere, & cœlestem illam Angelorum coniunctionem contemplari: qui est in diuersas hierarchias & choros inter se distinctus, habeantque diuersos gradus inferiorum & superiorum: tantam tamen habent pacem, vt neque maior minorem contemnat; neque minor subterfugiat debitam maiori subiectionem; & vnusquisque liberrimè alteri communicat, quod habet eorum enim thesauri sunt virtutes, ac diuitiæ cœlestes; quæ neque pereunt, neque imminuuntur, etiamsi alijs communicentur. Huius igitur Angelici status est imago quædam sacra Religio: in qua per eiusdem Dei gratiam

vnio hæc fiat et inter maiores, minores, & æquales, fundata in vera charitate & conformitate cum voluntate diuina cum ea sese ipsum obijciunt, & hunc repetant maximum thesaurum: mutuo sese iuuantes ad spirituales virtutum delicias comparandas, & singuli sapientes prodigiosi quodam modo, quod alterius est; ita vt nihil auferant, nec vnquam iniuriam fiat. Hæc apud S. Basilium sunt, quæ experientia comprobata in Religionibus, quæ in suorum Institutorum obseruantia florent, id quod præcipuum est ad eas amplectendas, motiuum adeò quòd pacis huius & concordiæ pulchritudo, magnetis instar hominum secularium corda ad se trahat. Idemque Christus D. N. cum suos discipulos tanquam diuinæ huius vocationis ministros, & instrumenta misit, iussit: *in quamcunque domum intraueritis, salutate eam, dicentes: Pax huic domui*: vt sic alliceret ad recipiendam Christianam Religionem, quæ talem ea pacem offerebat: & ea, quæ ad eam suscipiendam inuitabant, (quos filios pacis appellat) hoc verbo præsabebant eam interim dilaudando: & sic omnino se se dedentes, eam amplectebantur. Quod idem euenit in vocatione ad statum Religiosum, vt in proximo capite apparebit.

Luc. 10. 5.

Luc. 10. 6.

CAPVT X.

SPIRITVALE RELIGIONIS GAVDIVM, QVOD SOLET Deum diligentibus præbere, quo ad eam valet.

EX HAC IVSTITIA & pace, quæ florent in Religione, oritur gaudium & lætitia spiritualis, quæ propria est Regni Dei. Quæ adeò est copiosa, vt cælestis Numinis instar omnes humani cordis sinus impleat, imò adeò superesfluit, vt non possit illam capere. quod Apostolus de seipso dicebat: *repletus sum consolatione & superabundo gaudio*. Hic inscitè deglutiri, quod dicebat Dauid: *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ & torrente voluptatis tuæ potabis eos*. Recte autem dicit: inebriabuntur. Quemadmodum enim homo eò inebriatur, quando solum bibit, quod eius stomachus ferre potest; sed cùm plus haurit, quàm possit digerere: ita Deus tantâ gaudij copiâ præbet suis seruis, vt maneant ebrij, sicut qui vltra præscriptum limitem biberunt, apponentes os ad cælestium delitiarum torrentem. Et propterea in Scriptura vocatur Iubilus, qui (S. Gregorio teste) est gaudium quoddam adeò ingens, vt nec verbis explicari, nec intra cor dilatari possit, quia saltem exiguæ partis indicia eius magnitudinis: de quo dixit Dauid: *Beatus populus qui scit iubilationem*, & expertus est gaudium (quod reliqua omnia excedit) in Deo suo, dicit *beatum dicat mundus populum cuius prosperitates plenæ sunt, nec eum sinit se breue tempus stare sine consolationis sue ruina materia*, sed ab ipsa exoriens nubilum calamitatis præpedit, vt nullus hosti pateat transitus: talem, inquam, populum mundus,

a 2 Cor. 7. 4.

b Psal. 35. 9.

Exod. 34. Leuit. cap. 25. Esai. 61. 1.

c Psal. 88. 16.

d Psal. 143. 15.

dicat

dicat beatum, ego autem cum *populum Marum* dicam, cum *Dominum Deum* meum; & cum, qui expertus est, quid sit in Domino gaudere & in eius obsequio præ gaudio exultare & lilire. Hic enim lætitiæ excessus indicium magnū est magnæ cum Deo familiaritatis, in quo reliqua omnia habebit, quæ locupletare ipsum, & protegere possint. Talis est populus Religiosus, qui iudicio mundi, est tanquam desertus & inhabitatus locus, & omni solatij genere vacuus. Sed valde decipitur: nam cum *Domino Deo*, vt Isaias dixit, *pax deserta sua, quasi deliciæ: & solitudinem eius, quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis.* Et vt omnia simul dicam, pro gaudio mundi dicitur ei gaudium in spiritu sancto, ideò ita appellatum, quod ab ipso spiritu sancto oriatur, qui per excellentiam paracletus & consolator dicitur. Quod ostendit Ipse, dum seruis suis tale solatium affert, quod huius gaudij in materia: cum quo si gaudium ex rebus huius mundi ortum conferatur, non est nisi vmbra quædam lætitiæ. Illud gaudium (ait S. Bernardus) est vnicum & verum, quod prouenit non ab aliqua creatura, sed ab ipso Creatore: est *quod cum possidetur in, nemo tollet à te*, cum quo omnis lætitia collata, tristitia est; omnis iucunditas, *dolor*; quidquid dulce, amarum; quod pulchrum, turpe; & quidquid exhilarare potest, molestum est, & importunum; &, vt S. Chrysostomus ait, quod interest inter Angelos magna suauitate & concentu cantantes, & porcellos grunientes, se sequi in luto obspurcantes: hoc interest inter Religiosos, qui in rebus Dei sui delectantur & gaudent; & seculares homines, qui exultant in rebus huius mundi.

Hæc ipsum melius adhuc intelligetur, si causas huius gaudij perpendamus, quod spiritus sanctus Religiosis communicat, quas breuiter ad sex fontes reducemus, vnde illud promanat.

§. I.

I. PRIMA CAVSA est, quod Religio cum tribus suis Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ votis, omnes remouetur occasiones innumerarum tristitiarum ac molestiarum, quas sustinent seculares, quę (eodem Sancto Chrysostomo teste) adeò sunt graues, & molestæ: vt nullus id satis assequi possit, præter ipsos, qui eas ferunt ac deuorant: idem enim est discrimen inter secularem & Religiosam vitam, quod inter mare tempestuosum, & portus tranquillitatem: etsi vita secularis aliqua habeat gaudia: sed illa tamen (vt ait S. Basilius) permixta sunt multò grauioribus molestijs; & ipsius matrimonij delectationes facilè submerguntur, & superantur ab immensis oneribus & molestijs, quas secum affert. Quod si diuitiæ aliquam afferunt lætitiam; solicitudo eadem comparandi, ac defendendi ab insidijs hostium, plurimùm cruciat: à quibus omnibus expeditus est status Religiosus: quòd

Lib. de Virginit. c. 17.
Homil. 63. in Matt.
Basil. reg. 11.

si mun-

dantis delitijs caret. Hoc ipsum cum disposuit ad angelicum Spiritum (licet gaudia accipienda. Nam (vt S. Gregorius ait) non potest animus ullis delectationibus aliquis voluptate. Quid si ab Dei amorem tantum delicias rejicit? mirum celebes.

Hinc secunda oritur bonus gaudij exultationis scilicet ex pura conscientia à culpis & amaritudine libera. Nam quemadmodum in mundo nullus est crudelior & intolerabilior cruciatus, quam sit morbus conscientiæ, quam Sapiens a similem pertubationem, iudicium ipsius carnificem appellauit: vt è contra magis cordialis lætitia, quam ex bona conscientia de sua vitæ innocentia gloriabatur Apostolus, ob fiduciam testimonij, quam in ea habebat. Et cum vita Religiosa adeò studeat hanc puritatem conservare, & remotis occasionibus in aliquas culpas incidendi: ideo magna affluit lætitia ex bonorum operum exercitio. Nam (vt S. Leo Papa dixit) necesse est animus bonis actibus exhilarari, & libenter id facere, ex quo sibi, se posse facto exhilarandam. Et quamuis non desit labor aliquis in operibus Religiosis, eadem tamen (vt S. Chrysostomus ait) est delitijs conscientiam repleri, vt nulla possit lingua vis explicare: nihil enim tantas boni conscientiæ, & bonæ spei tales suauitas producit ab spiritu sancto, à quo eius bonitas, pietasque procedit.

Ex duabus prædictis causis tertia oritur, quam S. Chrysostomus insinuauit, spes felicer in Deo, & fiducia in gubernatione diuinæ Prouidentiæ, in cuius manus se proprie Religiosus, confidens, quod Merit ipsum rebus prosperis tueatur. Ex quo magna ei lætitia, & gaudium cum magna lætitia prouenit. Nam, vt Salomon ait: *Spes iusti lætitia*, in qua plurima sunt, quæ hominem exhilarent. Ac propterea *non contristabit tristitia quidquid acciderit*: tellimonio enim bonæ conscientiæ omnem expellit tristitiam & gaudio illa spei, quam reposuit habet in omnipotente suo tutore & reparatore; in quo e *Hypocrita* & mundanus homo, vt dicitur in Iob, *non poterit delectari*; nec animum habebit, vt illum in auxilium sibi vendicet. *Si autem cor nostrum* (ait S. Ioannes) *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo.*

Ex Qvibus fit, vt ortus huius lætitiæ cordis casus: Religiosi enim ob conscientiam suam bonam, audent cum Deo familiariter agere, & in Orationis Exercitio incumbere in quibus diuina eius maiestas (vt ait Ilias) *lætificat eos, qui assident in mensa sancta*, perfectionis Euangelicæ, & habitant in domo Religionis, quæ est *domus Orationis*: ad quam exercendam Religio est dedicata. Ad eam accedit spiritus sanctus, cuius donum est cum eo cum gemitibus inenarrabilibus, fusque gaudia in tanta copia communicat, vt ipsas etiam lacrymas iucundas reddat, ac lætas. Nam (vt S. Augustinus ait) dulciores sunt orantibus lacrymæ, quàm sint eibi comedendi-

1. Psal. 17. 15. Sapient. 17. 11. Psal. 72. 28. Psal. 36. 23. Psal. 93. 19. 1. Ioan. 3. 21. Psal. 35. 9. Psal. 64. 14. Psal. 125. 6. Ioan. 16. 20. Psal. 41. 4. Psal. 83. 5. Psal. 125. 5. Psal. 6. 7.

1. Bonaventura in termin. in Cant. 4.

tibus. Quod si tam iucundum est fieri cum Christo; quid erit ecclesiam ipsa frui, & ingredi in cellaria præciosissimi eius vinearum: & ibi inebriari vino, quod lætificat cor hominis? quod præstat ipsa gratia.

7. Hæc accedit quarta huius gaudij causa, communicatio scilicet amoris & charitatis mutuæ inter ipsosmet Religiosos vndè prouenit, vt omnes quieti sint, ac contenti; solentes sese & adiuuantes mutuò. Vt propterea dixerit

b Psal. 132. 1. Dauid: *quam bonum & quàm iucundum est habitare fratres in vnum.* Vbi autem fratres magis coniuncti viuunt, quàm in Religione? cum vnio non carnis & sanguinis est, sed fructus spiritus sancti, amore suo illos vnientis: & cuius fraternitas est in Christo fundata in sanctitate vitæ, cui tanquam sorori vera lætitia coniungitur. Si iucundum est multo tempore fideles amicos; versari cum bonis, agere cum sapientibus, omnes amare, & ab omnibus amari: vbi hoc melius & exactius inuenitur, quam in ipsa Religione? quando illa in suo feruore perseverat, eò quòd sit Christus in medio eorum; iucundam, ac lætam reddens feruorum suorum societatem.

8. Dantvr accedit bona consuetudo, quæ in vita Religiosa facilè acquiritur. Et quoniam à diuina gratia adiuta conuertitur in naturam: maximam reddit in agendo facilitatem, cum tanta enim lætitia, vt teste Cassiano) grauissimum reputare cruciatum, vel ad momentum à carnalibus recedere, aut vitijs à quibus maculari. Præterea nunc alias causas, quas postea differemus; & solum adducè quòd quamuis non semper huiusmodi spiritus sancti gaudia percipiantur in ea abundantia, quam diximus: vel ipsa tamen memoria, quod ea aliquando delibauerimus; aut spes eadem degustandi, sufficiat ad cor magna lætitia replendum, & cendo cum ipsa: *Exultabimus &*

c Cant. 1. 4. *lætabimur in te, memores vberum tuorum super vinum.* Hoc est, memores lactis tuarum cælestium consolationum, quas filijs tuis soles indulgere; eosque ad vbera tua nutrire, quæ absque vlla comparatione sunt suauiora vino quamcunque delitiarum ac voluptatum, quas mundus dare potest; & omnibus, quæ in in ipso inueniuntur, quare non mirum est, si vinum hoc effundamus, & facilibus eius voluptatibus renunciemus, vt iucundissimo tuo lacte fruamur, quo soles Religiosos recreare & exhilarare.

§. II.

EX HIS QVÆ dictimus, colligere licet stupendam Prouidentiæ diuinæ consilium, in hoc genere Vocationis ad statum Religiosum. Videns enim aliquorum duritiem, ad credendam spiritualium huiusmodi gaudiorum magnitudinem & difficultatem, ad quærendam Euangelicam perfectionem, & qua gaudia illa procedunt: eò quòd illi valde sint addicti, ac terrenis voluptatibus depressi: vtitur erga illos liberalitate & misericordia sua, præfossis eis aliquam eorum gustum delibandam, vt mellis illius dulcedo oculos eis aperiat, sicut a Ionathæ filio Saulis, faciatque currere post

a 1. Reg. 14. 27.

Che-

Christum, aperiet dulcissimo vberum suorum lacte latitia quæ
quæ copia vina sua vendere, non solùm earat publicè proclamari, sed etiam
gratis deliberandum offert, vt cùm gustarint placuerit, precio sullis creatur-
ita Dominus N. hominem inuitat, vocatque vt prome: per Isaiam dicit: si
b venite emite & ac Perfectionis Euangelicæ, gradiamur & inistamus, quæ cù
illa sint comitandæ quos vt allicias dat gustum aliquem boni vini, & medi-
cum quid habis deliberandum: tanta autem tunc dulcedine afficiamur, vt fa-
cilè renunciemus rebus omnibus, quas possidemus; vt perfectionem tales
fructus proferentem amplectamur. De S. Petro in Monte Thabor ait S. Ap
gustasse etiam illum dulcedinis gustum, & omnem aliam dulcedinem fa
stidiuit, adeóque præcedit Dei D. N. bonitas vt etiam depravatis homi-
nibus eo tam boni dulcedinem præbeat degustandam, vt eos ex mundo e
uellat, & ad suum trahat obsequium: libenter enim carnis delitijs renun-
ciant, statim atque debitam spiritualem: iuxta illud S. Bernardi degustant
spiritus suauitate, omnis carnis dulcedo deliquit. Hac via duxit Dominus no-
ster Sauli Vocationem, cùm ex Equo deiectum in terram, per triduum
detinuit non videntem, nec comedentem. Quo tempore (vt ait S. Thomas)
eum rapuit ad tertium cælum: denique deliberata paradisi delitias, quibus
adeò fuit bene dispositus, & oblectatus vt statim atque ad se rediit, tem-
ciauerit carni & Sanguini & Christi crucem sit amplexus.

Consilium hoc aperuit Deus Oseæ Prophetæ loquens de Ierusalem, cu-
ius peccata prius retulerat: *propterea (inquit) ecce ego lactabo eam & ducam*
eam in solitudinem & loquar ad cor eius. Quis dixerit quia anima hæc per Ieruſa-
lem significata, adeo sit improba ac rebellis: nunc illam non pugnis, sed in-
dulgebo ei potiùs, præbens ei lac mearum consolationum degustandum: vt
habeat ipsa veniat mecum ad vitæ religiosæ solitudinem, vbi contuberna-
lem ei me præbebo, & afflictum eius cor consolabor. Ex quibus verbum la-
bo etiam significat decipere, (quare LXX Interpretes verterunt *frustrabo*
eos) in hoc ipso manifestat Deus consilij sui excellentiam: dulcissimis enim consola-
tionibus incendit carnem nostram fedeat; non solum iudicio Iuuis mū
di, sed cunctis, decipi eos, qui eos omnes relinquentes, Christum dominum
nudum in cruce nudi sequuntur; sed etiam quòd caro, fugiens alias intrare
per angustam perfectionis portam, crucemque tollere vitæ religiosæ; sta-
tim atque suauitatem spiritus degustat, ad hæc omnia magno cum animo se
se proijcit. Quoniam autem suauitas hæc, & iucunditas, quæ in ipso initio
percipitur, solet ad certum aliquod tempus, maioris nostri profectus causa,
cessare: caro tunc iudicat, se deceptam; quam tamen non pateretur talis decep-
tionis obiectum ad futuræ ipsius Domini in ea solitudine vilificationis; & quod
idem Dominus consolationis verba ad ipsius cor loquetur, vt possit cum
Dauide dicere: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.*

Cùm igitur quæ hactenus diximus, ita verè se habeant vellem pigros & ignauos interrogare quid nos remorentur, quo minus audiamus illam diuinam vocationem? Ad vitam (ait S. Basilius) vocat Deus cæcutientes? ad lucem? ad ingressum donat participationem inuitatis? cur ea contemnimus? regnum cœlorum patet, qui te vocat fidelis est, vt, quod promittit, adimpleat, nec, cum ea quæ illis ab ipso præmissis, est facile: non opus est prolixo tempore, non expensis magnis, nec labore magno: quid igitur te retardat? cur tibi lingua fabricata, sicut vitulus indomitus? attende, quid sit suaue, nec premat ceruicem; potius porrectum illi subiice: suppone igitur ei collum, vt sis totus Christo subiectus: *Nulla enim alia, & nihil aliud quam suauis dominus; & quam dulcis sancta eius lex.* Mellis dulcedo non potest verbis explicari: degusta illud, & opere ipso eam experiris. *Congrega me congregate* (vt ait Salomon) *in domum disciplinæ*, hoc est in sanctam religionem. Non multum temporis consumes in addiscenda scientia, quæ tibi tradetur: & inuenies gratiam, solatium, ac dulcedinem pro anima tua, & in hac vita, & in futura.

Psal. 33. 9.

Sirach 51. 31.

CAPVT XI.

QVAM SIT CERTVM, IMPVLSVS AC DESIDERIA religionis ex motiuis præcitatis, ijsve Dei vocationes: & quam consideranda sit adhibenda ad eadem exercenda.

CVm hactenus omnia motiua proposuerimus, quæ diuina vocatio eis proponere solet, quos vocat ad religionis ingressum: operæpretium erit, iam constituere de certitudine, quæ in huiusmodi vocationibus esse potest, quòd sint verè domini nostri; non vero ficti alicuius, aut fallacis spiritus. Hinc enim (vt primo capite dictum est) vita ac ratio dependet in hoc statu vtiliter & fructuosè viuendi. In quo si quod dubium superest, expedit eum statum non prius eligere quàm tale dubium deponatur, quemadmodum sanctus Laurentius Iustinianus prudenter admonet, dicens: Vocatus ad certamen vitæ religiosæ, non repentè assensum præbeat; sed prius certificari de ipsa vocatione conetur: vtrum à Deo sit infusa, an aliunde immissa. Non enim omni spiritui est credendum; neque sancta desideria, quæ bona ex se esse censentur, sunt opere perficienda. *Probate* (ait sanctus Ioannes) *spiritus si ex Deo sunt.* Nam planè & nouæ inspirationis inconsiderata nimia boy commendabilem raro sortitur effectum; profectusque singularis maxima in illo cum difficultate colligitur. Porrò si in illa status mutatione, quæ accuratissima consideratione & consilio peragitur, tentationum impugnationes, & spirituum immundorum non desunt insultus, & pericula

De vit. & doct. Diuina l. 6.

1. Ioan. 4.

innumera:

innumera ex eis, quæ præcipitanter ac incōsultè perficiuntur: quod ponens rationabiliter operari vocatum igitur ad statum religiosum primò sentiat bona desideria, statim incipiat aliquid facere, vt eis coaperetur. Ea quamuis non statim rebus omnibus huius mundi, & facultatibus suis omnibus renuntiet, abrenuntiare tamē renuntiet vitijs, & consuetudinibus malis. Perseuerante verò gratia, & incalescente desiderio, nec non ad cordis nostri pulsante domino, patrum spiritualium interuentu consilio, tandem illi primi seruatis propositum aggrediatur eā vtique intentione, eoque desiderio, vt in eodem vsque ad vitæ terminum perdurare contendat.

Hæc sunt sanctissimi huius Patriarchæ monita, valde experti in diuinis vocationibus discernendis. Quæ tamen, vt melius capiantur, aduertendū est ijs, qui in huiusmodi vocatione esse vocato diligenter perpendi debent. Primum est generale quoddam desiderium, seculum & res omnes, quæ in eo sunt deserendi: vt Christi Domini nostri consilia in statu religioso amplectatur. Secundum est, speciale desiderium, vnam potius quam alteram religionem amplectendi, Monachorum scilicet, aut mendicantium, aut Clericorum. Tertium est, particulares loci, temporis, & modi delectum illos eligendi, circumstantiæ an scilicet in has prouincias, an in hoc monasterium, an hoc tempus aliquis inspiratio diuina percipiatur, aut post elapsum aliquod tempus.

§. I.

Vocatio ad religionem ingredere.

QVOD ad primum attinet non potest negari, aliqua desideria & proposita religionis proficere à maligno spiritu de quare, quæ ea sint certos effectus pariant, cum adhibetur expresse, se prauo intentione, aut animo fictio ad ea propendere. Quemadmodum refert S. Gregorius de Mago quodam, qui Basilius vocabatur, & habitum induit monachalem, vt artes suas magicas occultaret: & idem est de alijs, qui monasteria sunt ingressi animo depredandi Ecclesiarum eorum thesauros. Tales etiam dicentur illa monstra, qui voto paupertatis se obligare student in aliqua militari religione, respicientes tamē tanquā finem principalem, vt Commendam aliq; in militari religione obtineant, ex qua aliquot millia ducatorum annua habeant, quibus sibi indulgere, & magno in honore haberi possint. Qui Scribam illum imitari censentur, qui dixit Christo Domino: *Magister sequar te quocunque ieris*: persuadens sibi, hac via se diuitem futurum, & in magno honore haberi posse, vt supra diximus. lib. 2. Dial. cap. 4.

Matth. 8.

Sed his monstris prætermissis, cæteri qui per tempus aliquod continuè religiosis desideria fingere, vt seruiant Deo, salutique animæ studeant, in se

sentiant: certi ac secuti esse possunt (vt expressè docet S. Thomas) tales inspirationes à diuino spiritu procedere, cùm sit, (vt dixit Dauid) *deducere homines in terram viuam.* Cùm igitur Religio sit terra sancta, & status ad sanctitatem omninò quærendam destinatus; Spiritus sanctus erit eius proprium talia desiderij inspirare, & per tales vias hominem deducere, quæ ad eam perducant. Deinde, cùm Dæmon sit huius mundi princeps, non est credendum eum instigare & impellere homines, vt mundo relicto, transeant ad partes & obsequium Iesu Christi, amplectentes eum statum, qui in rebus omnibus ipsius Dæmonis desiderijs aduersetur: b *esset enim regnum in seipsum diuisum desolabitur.* Quod si vnus Dæmon alium loco pellat, non poterit eius regnum permanere. Quid autem aliud faceret Dæmon, qui hominem ad religiosum statum instigaret: nisi regnum sium diuidere, & bellum gerere cum ipso, qui in eo toto sine posito, vt illud amplificent? quod nunquã ipse est facturus: ne seipsum impugnet, in ea præsertim re, quæ non solum bona est, sed etiam perpetua; & obligãt ad multa exercitia heroicæ sanctitatis perpetuò exercenda. Quod si quando, (quod tamẽ rarissimum erit) transfiguram se in Angelum lucis, verè ad Religionem instigaret: quamuis eius intentio sit peruersa, non nocebit nobis (vt ait Sanctus Thomas) talem eius instigationem si quis cùm tendat ad rem adeò excellentem, ad quam solet bonus Angelus, & ipsemet Deus impellere: cui meritò est fidendũ, quòd talis hostis instigationẽ, in eiusdẽ detrimentum, sortem vero vilitatem conuertet, ita vt breui pœniteat eum ficti, & suggestionis suæ. Ad cuius veritatis confirmationem spectat rarus quidam casus, qui ad meam peruenit notitiã, de quodam iuuene habente apud se Dæmonẽ quemdã ex ijs quos familiares appellant, qui illũ instigauit, vt certam quandã Religionẽ ingrederetur; adducens ad id persuadendũ mille rationes, & cõmoda quæ illi essent consequuturus. In qua tamen re Dæmon non quærebat ipsum iuuenis bonum; sed eo vti volebat, tanquã instrumento, vt alios deciperet. Deprehensos autem fuit hoc eius finis: cùm iuuenis ex religiosorũ consuetudine & familiaritate incœpisset pietatẽ colere, Deoq; seriò seruire: cœpit enim Dæmon ei suadere, vt Religionẽ deseret; idq; maiori multò instantia, quàm prius adhibuerat ad persuadendum ingressum: & re ipsa id ab eo obtinuit.

1. *Inspiratio per affectum.*

Sed vt exactius hoc adhuc intelligatur, perpendẽdũ est, quòd inspiratio diuina, & interior ad Religionẽ amplectendã vocatio, duobus modis ad id faciendũ inuitat, & allicit. Primus est sub pendo in voluntate vehementẽ quodã affectũ Deo perfectè seruiendi. Qui affectus omnia indicia secũ affert, quæ boni spiritũs inspirationes habere solẽt. Nam nimirum in modum commutat cor, & à rebus huius sæculi illud euellẽs, allicit ad cælestes; mortificat carnis & sanguinis propensiones; cupiditates bonorum fortunæ, deliciarum, honorũ, & libertatis: contrà verò viua accendit desideria paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac humilitatis religiosæ; magnã affert pacem conscientiæ, cordis lætitiã, spiritũs feruorẽ, magnãq; animi fortitudinẽ & conatũ ad ita-

pe randas

perditionis difficultatem, & impedimenta occurrentia, in defectum mittis & Ecclesiæ Christi crescere amplectendæ. Quæ omnia, impossibile est à divino Spiritu procederent, quia divinus, cuius vox sonat ubi vult, & quidquid vult efficit. Quibus autem huiusmodi affectibus admisceantur aliqua desideria & respectus spontaleque aut necessitas aliqua & corporis difficultas, quæ ipsum affectum contemperant, aut etiam aliquis malignus spiritus impellens directè eundem affectum promouentis: non tamen propterea opus illud desinit esse Dei. Humanæ enim respectus & corporis affectiones, ac Dæmonis instigationes non sufficiunt, ad eor his ratione immutandi nisi Spiritus sancti impulso interno illud excitante & suæ omnipotentiæ vi quadam interna animam inducente, ad sequendum Christum supra dictum. Cuius illud est beatum iudicium ac testimonium: quod dicente hac interna inspiratione ipso, qui in mundo versantes iuuenes adhuc eadem rationes & necessitates: non tamen sufficere ad eorum corda permutanda, nec à rebus, quibus affectu adhærent, auellenda.

1. Vocatio per rationes.

Secundo modo, quo vocatio diuina ad religionem sanctam fieri potest, est cum hominis intellectum illustrat, & rationibus efficacissimis convincit, expedire ei illâ statu amplectendo voluntatem interim relinquere aridi, & absque teneris dulcisq; affectionibus, ad amplectendum quod intelligere proponit, & ipsa ratio dictat eò quòd grauescentes repugnantiæ, & sequendi timore terreatur: exequitur tamen, & paret eò in modo, quo Lot è Sodomis exire fuit coactus, repugnante quidem omni suo appetitu & affectu, sed necessitate compulsus, quæ exire cogebat; ne ob Sodomitis cælesti igne perirent & similiter hodie multi gentes, vrbes, ædes suas facultates & bona, quæ in manu habent, ad mare proximum, vt ibi allegrent. Quidnam autem modum hic vocationis non acquirit suauis ac dulcis, nisi prior: dictans in se certior ac securior, & absque omni suspicione, ne malus spiritus partem aliquam in ea habeat, expeditus non potius se opponit, & prouidet vt conetur impedire? Est etiam firmior ac diuturnior, neque non innitatur tenerioribus affectibus, qui solet facile pertransire; sed vim efficaciorum rationibus, quæ permanent, experta & veris solidisq; fidei fundaminibus, ex quæ vivit iustus, & super eâ fundat vitæ suæ ædificium. Ad hæc solet esse modus hic magis meritorius certiusq; clementiæ, & amoris in Deum indicium & testimonium, quia absq; consolationibus tenerioribus affert homo quidquid habet, vt ea seruire, quæ placere possit. Quemadmodum etiam inter Martyres, illi valde eminent, qui absq; huiusmodi sensibilibus solatijs mortem toleraunt, sum imitantes Ducem & Magistrum Iesum Christum D. N. qui ad mortem crucis obedit: sese prompta & constanti voluntate, sed omnibus tenerioribus solatijs exutus; quæ alij Martyres in suis cruciatibus copiosa habuerit.

c Rom. 1. 17

Ex his facile apparet in quanto errore versentur, qui sibi persuadent, se non vocari à Deo ad statum religionis, nisi tenera humana odia fervoris exemplo & alijs desideria sentiant: magnus est error, cum Deus non vocare peccatores, vt conuertantur; nisi cum tenera huius modi desideria, pertinentia pro iuti peccatis agendi, ipsis largitur. Nec vox Dei interdum liquefactum cor,

Tam-

Ecclesiæ in ipsum amore ferueret: interdum autem nō eo vsque progrederetur, sed doceret illud tantum; Animumque addit ad id obeundum, quod est ipsius obsequij: interdum omnes occurrentes difficultates expedit; interdum aliquas superandas relinquit vt ipsis pugnantibus, naturaque repugnandi vincentibus meritum crescat. Nam qui Matthæum adeò efficaciter vocauit, vt magna cum ipsa voluptate res omnes suas relinqueret, instituerenque sodalitium conuiuium in signum lætitiæ, quæ eius relinquebat: idem alios discipulos vocauit, qui cupiebant redire, & curam gerere *parentum*, ac de *rebus domesticis* disponere, quos ipse exhortatus est, vt huiusmodi affectibus depositis, sperabique omnibus, quæ occurrebant difficultatibus ipsum sequerentur. Qui autem in his frenuè pugnant, consequi solent solatia & consolationes suæ vocationis tunc temporis, cùm maximè illis est vtile. In præmium autem, quod solis remis nauigare cœperunt, confidentes verbo Dei, citius recipiunt centuplum, quàm alij, vt expansis velis, & secundo ad puppim vento prosperè progrediantur, finemque nauigationem feliciter expediant.

Matth. 9. Luc. 5. Marc. 2. Luc. 9.

§. 11.

Vocatio ad Particulares Religiones.

SEd fortè quis dubitet: an eadem sit certitudo cuiusuis vocationis, aut inspirationis ad Religionem particularem, ad quam sentit se propendere? Sæpe enim euenit, vt inspiratio ad opera virtutis in genere sit Dei; applicatio autem ad hæc vel illa particularia sit Dæmonis, aut spiritus spiritus. Quare euenire posset, vt ipse Deus fermentia nobis inspiraret desideria Religionis; Dæmon autem inligaret ad minus perfectam, aut iam laxatam adeundam, in qua perfectionis feruor intepescat; aut eam ingrediendam, cuius Institutum constitutioni nostræ naturali magis repugnet, aut vires nostras excedat ne in eo perseueremus. Quod euenire, si desideratem & quærentem solitudinem, inciteret hostis ad eam Religionem amplectendam, quæ agit cum proximis; aut contrà, naturaliter propendentem ad agendum cum proximis impelleret ad eam Religionem, quæ profitetur solitudinem; & hominem alioqui debilem inciteret ad Religionem asperiorem, & seueriorem, quàm eius complexio ferre possit; & hominem vehementibus passionibus ex natura agitatum induceret ad Religionem mollliorem, quàm eius necessitas exigat. Quamobrem optimè S. Thomas ait: quamuis necesse non sit, alios consulere ad examinandum & approbandum propositum suscipiendi statum religiosum: expedire tamen, ad illud exequendum, alios consulere: tam quoad ipsum modum executionis; quàm Religionis eligendæ: cum in vtroque subesse possit deceptio. Verum est ta-

2. 2. q. 189. a. 2. in c.

men,

men, quòd cùm inspiratio eodem tempore & eadem vi & efficacitate ad
e duobus prædictis modis ad statum religiosum & in particulari aliqua Re-
ligione suscipiendum, inciat, & impellit vere illum valde efficaciter, verum per-
tem ab eodem Spiritu provenire. Cùm enim ad ipsum Deus omnium
spectet, homines vocare ad Religionem; cognoscat autem cuilibet homini
complexionē & facultatem ac talentum: ipsius providentiæ erit, vnicuique
quæ ad eam Religionem inducere, quæ ei expedit. Cùm ergo homini cuidā
dicitur, si & in genere, & in particulari illum statum simul suscipere Deus no
cationem est, quòd quia haberet, & vereatur defectum virium suarum spi-
tualium: qui enim ipsum vocat, eas præbebit; nec est hæresium, quòd Re-
ligio illa particularis sit alijs minus perfectionem enim vult Deus omnes ad
id quod perfectius est, vocare; & quamuis aliqua Religio sit imperfectior e-
rit tamen perfectior, quàm sit vita secularis. Nec verum est, perceptum malo-
ris perfectionis relinquere Dei vocationem: nam ratio non petitur ex
perfectione, ad quam vocatus nō est; sed non cum recto proiectu fit quem-
admodum Sanctum Abbas dixit: præstat esse in professione minus perfe-
cta deorsum, quàm in perfectiori indecorum. Sæpe alias solet Dominus no-
ster tuos impulsus diuidere ita, vt Religionis desideria in genere inspirer,
non tamen Religionis in particularis & potius tam dubios nos circa secun-
dum relinquit; quàm certos circa primum. Item dirigendo inspirat ratio-
nes, quæ aliquo modo nos ad statum religiosum inducant: non tamen om-
nino nostrum intellectum convincunt: quia alia nobis pro contraria parte
occurrunt: quæ non reddūt omnino perplexos. Et aliquando ipsa desideria
Religionis, quæ sentimus, adeò sunt debilia ac leuia, etiamsi sint diuturna: vt
hæreamus, nec de eorum executione aliquid certi statuamus. In quibus ca-
bunt merito adhibebimus documenta illa & regulas positas in primo tract.
2. tomi, & ad particularem hunc statum applicabimus. Inter quæ documen-
ta maximi momenti est illud, quod S. Laurentius Iustinianus affert. Vocatio,
inquit, ad mundi contemptum, & ad obedientiæ gloriosum consilium, & ad
seruendorum spirituum regulam nequaquam contemnant: verum neque
ipsi eandem se habere confidant. Rara vique virtus est, & præcellentis colla-
tis illis videlicet, vt arbitror, qui sunt corde humiles, mente puri, atque ten-
tationibus varijs diutissimè probati. Donum quidem Dei est, & à sancto pre-
cepatum Spiritu, non minus ad aliorum, quàm ad ipsorum recipientium vti-
litatem. In rebus igitur arduis, & præsertim in renunciatione sæculi, & in
arripienda institutione nouæ vitæ, nullus sibi in re propria credat: sed cum
acquiescat consilio, qui ex diuturna colluctatione vitiorum, & sæpe virtu-
tum corona, Spiritus in se nihilominus operante sapientia, discretione pol-
lent, ac proximorum dilectione flammescunt, atque religiosorum morum
grauitate claresciunt. Porro qui tales sint, errare vix possunt, cùm videlicet

num

non nisi oratione præmissa, & considerata personarum qualitate, spiritusque
sancti directione, sententiam suam proferat. Ipsi etenim tanquam veri do-
mini, & sub præceptri disciplina eruditi, solunt ex proprio sensu loqui, sed
quod diuinæ mentis esse placitum voluntatis quam vtique exclusa affe-
ctione propria, interueniente oratione quoque ipsis percipere, intelligere, per-
scrutari conantur. Hæc quippe Propheta ipse aliter expressit, cum dixit de
quatuor illis sanctis animalibus quibus data *est vox super firmamentum, a-*
nimalia submittebant alas suas: videlicet perspicacius, atque quietius intue-
ri spiritalium effectum intelligere valerent; & iuxta eam loqui. Nam qui à
semetipso loquitur, frequenter sententias proferendo precipitat; & ipsum
interrogantes errare facit. Quamobrem oportet neophitum, & adhuc pu-
sillum contemptum vocatum, seniorum se munire consilio eorum scilicet, qui
sunt opere & eruditione probati, qui nequaquam propriæ Religionis com-
modis, seu augmentum, sed animarum lucra perquirant. Ipsis namque con-
scia sui cordis arcana patefaciant, ante deliberationem de re faciendam, ipsis
(rogatis) referant corporis valetudinem, mentis constantiam, desiderii
affectum, propositi perseuerantiam, & voluntatis, quæ cuiusque hominis se-
cretum qualitatemque perfectio consultoris grauem, & idoneum minimè
latere conueniunt. Hæc S. Laurentius Iustinianus.

Ex his facilè deducitur, (vt S. Thomas bene aduertit) iam circa hanc vi-
tæ mutationem dubia occurrentem eis consilium ab ijs petendum, qui pos-
sunt eam impedire: quales sunt parentes, cognati, & amici secundum carnē.
Nam vt S. Gregorius cuidam Venetio, amicos suos consulenti, vt religioni
deseruiret, scripsit: de causa vitæ consilium à fautoribus mortis quæris; qui
dum non te, sed res tuas diligunt; nulla tibi, nisi quæ ad temporis placent, lo-
quuntur. Si consiliarium quæris, metipsum accede; nullus enim consiliarius
potest esse fidelior, quam qui non res tuas, sed teipsum diligit. Ijs qui huius-
modi homines consulunt euenit, quod Christus Dominus noster dixit: *Si*
cæcus cæcum ducatum præstet, ambo in foueam cadunt. Cæci sunt ad prahendā con-
silium in rebus nostræ salutis ac perfectionis, qui amore tantum carnali non
diligunt, valdeque sunt rebus terrenis addicti. Hic enim amor excæcat ocu-
los animæ, nec patitur eos aliud videre, quā quod est carnis & sanguini per-
uisibile. Si itaq; eos adhibemus consiliarios, nostrāq; scientiā Duces: & illi
& nos incidemus in profundā deceptionis viā in hoc mundo, & pœnas in ipsō
inferno. Illi quidē, quòd malè consuluerint, non aēt, quòd eorū consilijs se-
cuti fuerimus. Quare, qui desiderat has duas profundas foueas euitare: cōsi-
liariū accipiat non cæcum, sed perspicacibus oculis præditum, ad veritatem
agnoscendam, & corde forti ad illam inuestigandam, omni respectu proferendam. Per
huiusmodi enim consiliarios solet Dominus noster voluntatem suam ijs
manifestare, qui eam inuenire optant.

TRACTA-

TRACTATVS V.

DE INGRESSV IN RELIGIONEM, TYRONVM EDVCATIONE, EORVM TENTATIONIBVS, AC PROBATIONIBVS; ET MODO AC RATIONE VOTA, DE PROFESSIONE emittendi.

CAPVT I.

DVPLEX INGRESSVS IN RELIGIONEM, ALTER AD Probationem, alter per trina vota: & quando vltimò complendus.

VT STATVS RELIGIONIS ADEO SIT EXCELLENS, difficilis, ac perpetuus, vt hactenus vidimus statuit Ecclesia sancta: ita, vocati à Deo ad eum suscipiendum, statim, & quasi primo ipso actu ingressi, perpetuò in eo absque alijs probationibus & circumstantijs permaneant; sed cum matura deliberatione & prudentia duplicem faciunt ingressum: primum quasi ad probationem, induentes habitum Religionis vt faciunt Tyrones, siue Nouitij: tum, vt ipsimet probent, & per aliquod tempus experiantur onus, quod suscipere cogitant; tum, vt ipsa Religio probet, & excolat eum agonistam, quem est admissura. Et cum vtrique parti erit in illo temporis spatio satisfactò, fiat alter ingressus, qui sit futurus perpetuus: quo allegatur, qui primò fecit ingressum, tribus substantialibus votis, *Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ*, in quibus Religionis essentiâ cõstituere, superius diximus. Ac proinde hæc vota sunt ianua, ad verè ac perfectè Religionem ingrediendi, & eandem constituunt Christianã in statu religioso: sicut Baptismus est prima porta, qua intratur in Ecclesiam, & qui ingreditur, verè suscipit statũ Christiani. Et quemadmodum Catechumeni, etiamsi omnia credant, quæ fides docet, & spem suam custodiant omnes eius legem: non tamen sunt adhuc veri Christiani, donec baptizentur per Baptismum: sic sunt membra corporis mystici Ecclesiæ Catholicæ: Ita, inquam, Nouitij, licet habitum Religionis gerant, eiusque Regulas omnes obseruent: non tamen sunt perfectè religiosi: sed id agunt, & in via versantur, vt tales sint: & tunc demum tales erunt, cum Vota prædicta fecerint, aut Professionem: quibus incorporantur ita immutã

tur in mysticum Religionis illius corpus. Et tunc plenè censetur completi ingressus in eam, Dixi: per vota, aut Professionem: eò quòd à pluribus Summis Pontificibus declaratum sit, eos, qui in societate Iesu, post elapsum duorum annorum probationis, vota ediderint, etiamsi illa non sint solemnia, esse veré Religiosos, & inhabiles ad matrimonium contrahendum, quamdiu præfatis votis sunt obstricti: quamuis dicè superint tertium perfectionis ingressum per professionem solennem: vt ex constitutionibus Pontificum Bullis & Constitutionibus constat.

Sed vt ad ea, quæ proposuimus, reuertamur: qui à Deo ad Religionem vocatur, voluntque diuinæ vocationi acquiescere, vtique hunc ingressum ordine suo debet procurare, petentes eos à Prælatis, ad quos spectat ipsos admittere: vrentes verbis illis Dauidicis *aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.* Portæ iustitiæ (vt in secundo tomo eli dictum) sunt præcepta diuina, quæ Deus Dominus posuit in sua Ecclesia constituit, ad perfectam Sanctitatem obtinendam. Quorum potissimum, eli ipsa Religio, eiusque tria vota: quæ sunt porta perfectionis Euangelicæ. Et quamuis Dauid primum *portas* appellauerit, & insinuauerit esse multas: possemus tamen dicere *portam* propter vnionem inter se mutuam, quæ vnumquemque Religionis efficiunt à cæteris Prælatis Religionum apertum primum secularibus, cum eos habitu suæ Religionis induunt, & similiter Nouitij, eiusdem tempore probationis, cùm eos ad emittenda vota, aut professionem admittunt. Ad ipsos tamen vocatos à Deo spectat, instanter petere, vt sibi aperiantur, desiderantibus per eas ingredi, ad Deum perpetuò laudandum, suamque vitam totam in eius obsequio expendendam: quomodo dictum est, sed valde eminenter. Ideò enim Dauid solicitat, *ipsi intrabunt per eam*, quamuis enim, antequam ingrediantur sint iusti: cupiunt tamen ingredi Religionem, vt iustificentur & sanctificentur adhuc. Est enim in hoc ipsa Religio quasi templum illud, quod vidit Ezechiel: & habebat tres portas ad ingrediendum atrium exterius; & vnam præterea pro ingressu ad partem interiorem. & cum Angelus *mensuraret* dicitur *eam* ab *aliis portis adhærere*, innuit esse *centum cubitorum*. Hunc in modum dicere licet: Religionem in primo suo ingressu (qui spectat ad Tyrones) habere tres portas, tres scilicet ingenuas & nobiles renunciationes, quas facere constituunt, vt vocationi Dei obsequantur; quibus iuuenti debent, vt mox videbimus, tria vota: & quibus ea emittunt, ingrediuntur per interiorem Religionis portam: per quem ingressum vniuntur intimè cum ipsa. Sed inter primum & secundum ingressum est mensura centum cubitorum, qui numerus (vt ait S. Gregorius) est perfectus: vt significetur inter perfectionis, quod conficere debet à tempore, quo Deus illum ad Religionem vocat, donec in eam per vota emittenda ingrediantur: magnum ostendens animum pectusque robustum in his quatuor

rebus.

a Psal. 117. 19.

b Ezech. 40. 24.

Num. 22. in fine.

rebus. Primum, vt omnibus rentationibus Dominum, mundi, & carnis, quibus eos conantur auertere, se diuinæ vocationi acquiescant, nec faciant primũ ingressum in Religionem; aut, si ingrediantur, nein ea perseuerent, nec ad secundum perueniant: Hi inquam tentationibus fortiter se opponant, ac resistant; hoc enim diuina etiam post Professionem, & vtique vsq; ad finẽ vitæ. Sit quoddam etiam ipsi Probati vocati tentatio, variisq; modis probatio, & exercens peregrinos Hebræos, antequam illũ darent, & multò amplius, postquã dederunt, isto tempore tyrocinij, antequam ad secundum ingressum & Professionem eos admitterent, dabant ipsi magnum animi fortitudinem ac solicitatem in his omnibus probationibus ostendere: vt fructum & vtilitatem ex eis, sicut ex prioribus capiant. Hinc tertium illud oritur, in quo debẽt valde elucere: vt magno feruore ea omnia exerceant, quæ ad trium vocorũ, & regularium obseruationem spectant: ad quæ postea se obligabant. Hæc est enim potissima omnium probatio. Hanc vltimò sequitur ipsa votorum emissio, quam in tanta excellentia & perfectione facient, quantam excellens altò obsequio in se suo exigit.

Quatuor hæc erunt tractatus huius argumentum, eo ordine quo sunt posita. Primus igitur initium faciet ex figura, & quasi ad vtrum ingressus præcellit in collegio, quod Moyses & Aaron, nomine totius populi Hebræi, habuere cum Pharaone, & eius militia, à quo captiui tenebantur, grauiterq; premebantur cõficiendis lateribus. Primum autem, quod Pharaoni dixerunt, fuit: *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viã trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro: ne forte accidat nobis pestis aut gladius.* Hæc ratio est & idea quæ tam superbæ resistentiæ, qua Dæmon nolter electos suos inuitat, ad deferendum omnibus, per Ægyptum significatum: in quo Dæmon tanquam alter Pharao, vult illius terrenis operibus semper occupari. Deus verò, cùm eos vocat, inspirat, vt accedant ad sacra Religionis solitudinem, in qua offerant sacrificia & holocausta trium votorum, postquam trium dierum iter confecerint, faciens in fine eorum tres stationes, quemadmodum Hebræi fecerunt, cum exierunt ex Ægypto. Quæ stationes ob oculos nobis proponunt tres insignes renunciationes, quas faciunt, qui Religionem ingrediuntur: sunt quæ materia trium votorum, quæ ad finem tyrocinij offerunt.

Primus Dei iter est renunciatio omnium personarum huius mundi, quas valde diligunt & magni faciunt: qualis fuit parentes, fratres, cognati, & amici. Renunciatio item rerum habendi eas personas, quæ mutuò valde tenerè se diligunt, quales sunt cõiuges & filij: vt licet ipsis in perpetua castitate viuere, exactes radices ex corde inordinatum ad huiusmodi personas affectũ, & mortificando omnem carnis & sensum amorem erga eas. Id enim Deus iubet nos facere, cùm dicit, sicut Abrahæ: *egredere de terra tua & de te-*

1.

2.

3.

4.

4.

Genes. 12. & 13.

Psal. 44. 11. *gratiam tuam, & de domo patris tui; & veni in terram, quam monstrauero tibi;* & illud Psalmi: *audi filia, & vide, & inclina aurem tuam & obliuiscere populum tuum & domum Patris tui. Et concupiscet Rex decorem tuum:* Persuadentes nobis Religiosum (vt Sanctus Bernardus ait) debere esse sine Melchisedech, de

c Heb. 7. 3 quo dixit Apostolus, quid fuerit *esse Patre sine matre, sine genealogia* & consequenter, neque vxorem habuit, neque filios, neque cognationem in mundo: non quòd verè non habuerit parentes & genealogiam, sed quòd nulla eorum mentio, aut memoria, quasi nihil horum habuerit: ita igitur Religiosus, etsi parentes habeat, fratres, & cognatos: ita tamen constitutus esse debet, ac-que si nihil horum haberet: eò quòd ex toto corde suo, eorum obliuiscatur. Sed in hoc itinere magnæ angustiæ & anxietates toleruntur. Nam propterea populus Israël in d *Ramesse*, quæ teste S. Hieronymo, erat Ciuitas quædam in finibus AEgypti: quo receperant se Hebræi, vt citiùs fugerent: & ipsa vox

d Exod. 12. 37. significat commotionem turbarum, hoc est studium ad instruendas hoc-rendam turbationem & anxietudinem, quæ oritur in corde, cùm est hæc renunciatio facienda. Nam quemadmodum homo in morte corporis grauiter fert, deserere cognatos, & amicos, & quos tenerè amat: ita & hæc ciuili morte plurimum ferit hoc discordium; praueique sunt fluctus cogitationũ, & sensuum Spiritum oppugnantium, ac turbantium nos: donec diuina gratia adfert illi quietem, edito voto perpetuæ castitatis in vita à sæculo separata. Idem etiam prædixisse videtur ipsa vox *Ramesse*, quæ simul significat confusionis cum gaudij: eò quòd hæc renunciatio instar tonitrui initio terreat; sed postea magnum afferat gaudium, iuxta illud Saluatoris nostri: *mulier cùm parit, tristitiam habet: quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Itaque veræ & firmæ delectæ, Christo Domino seruiendi, susceptis eam ope efferi præstanda, quasi partus doloribus cruciatur: eò quòd à suis dilectis recedat, & omnem erga eos affectum deponat: sed statim atque ea feruenter exequitur, ingenti afficitur gaudio: quasi nouus homo sit nàtus in mundo, in Christo renouatus, qui nouam instituat vitam, ipsius Christi vitæ similem.

e Isai. 16. 20.

2. SECUNDUS dici iter & progressio, quàm diuina vocatio inspirat, est renunciatio rerum omnium temporalium, quas in mundo habebamus; & spei futuræ eas recuperandæ: vt possimus viuere in perpetua paupertate, non habentes domos, nec agros, non possessiones, nec rem vllam, quæ nostra propria dici possit. Et tunc transitur cum Hebræis ad secundam stationem in f Sochoth, quæ vox significat tentoria peregrinantium: sors enim & vita Religiosorum, est quasi tecta agentium & peregrinorum: qui neque habent, neque in itinere quærunt bona stabilia, sed, vt Apostolus dixit: *habentes alimenta & quibus tegamur his contenti sunt*; perguntque in suo itinere absque

f Exod. 12. 37. Ferrar. Gelas. 1. de Religios. lib. 1. Tom. 6. c. 1.

vlla

vlla mora per semitam Euangelicorum consiliorum, vique ad ipsam æternam vitam, quæ est vera ipsorum patria. Quod si dolorem aliquem in gressu in hoc mundo habent, id illis est tanquam tentorium iter agentium per peregrinorum hospitium: in quibus non hærent, nisi tanquam in transitu, & quamdiu præteribit obedientia: eoque statim atque ipsa iubet, vltrà se transferunt, locum illum relinquunt. Nominatim autem Tyrones sunt quasi peregrini in aliena terra: nam neque in mundo sunt, quem iam deseruerunt; neque in Religione, cui necdum fere per vota incorporati: sed peregrinæ, vt Religionem ingrediantur, quæ est terra, quam Deus eis ostendit. Et quemadmodum qui semper vixit in sua patria multo populo refertâ, si quando exit solus, & incipit per locum aliquem desertum ambulare, sentit naturaliter tristitiam & afflictur, quòd se videat solum pauperem, & egenum rerum, quas prius in magna copia habebat; & quod ei ignotis hominibus sibi insuetum sit: ita qui discedit ex sæculo, in quo omnia reliquit, valde oppugnatur suggestionibus tristitiæ ac desolationis, ob defectus rerum, quas sibiet gratur suggestionibus tristitiæ ac desolationis, ob defectus rerum, quas sibiet coegusse propter solitudinem, & auersionem quam nouus vitæ status ei coegusse propter solitudinem, & auersionem quam nouus vitæ status ei affert: sed à vestigio diuinæ vocationis accedit gratia, vt consoletur tristem, offendens ei, sicut Patriarchæ *Iacob* solitæ egenti in media solitudine, & egenum ipsum Deus super retulerit. Et sic mœstitia vertitur in gaudium, solitudo in iucundam societatem, & regio incognita in patriam peregrinum.

Hinc TRANSEVNTVR ad tertij diei, renunciationem scilicet ipsius, propriæ libertatis, voluntatis, & hæreditatis quæ seipsum his omnibus spoliet, vt perfectius impleat Dei voluntatem: vbique in perpetuam Obedientiæ eorum, quos ipse suo loco constituit. Et hæc est præstantior multo renunciatio, qua peruenitur, sicut Hebræi, in *Iericho*: quæ erat in *extremo finibus* situata, & significat: immaculatus sit *perfectus ero*. Hac enim renunciatione facta, & secundæ obedientiæ, plena obtinetur perfectio Euangelica, ad quam diuina dirigit Vocatio. Nam dicit: *sis perfectus*; sed, *ero*: non enim propterea est perfectionem consecutus, sed efficax tantum est propositum diuini operam, vt consequatur: cum, quod in se est, fecerit, quod opus erat, ad emittenda tria vitia, ex quo incipit obligatio, perfectionem procurandi. Sed quia fidens (teste Sancto Hieronymo) etiam spiritus fortitudinem, & perfectionem: inferuatur magis vnus ille animo fortitudine, vt ad illationem illam perueniatur: eò quòd terribiles sint hostes oppugnantes eos, qui ex Ægypto exire volunt, & hanc trium dierum viam peregre-

se. vt latius apparebit ex ijs, quæ fecit Pharao vt Hebræorum exitum impediret.

MVLTVM verò refert, aduertere quod quemadmodum Hebræi nec sapientiam, nec fortitudinem per se ipsos habuissent, ad exequendum quod vocatio diuina præscribebat; nec potuissent ex Ægypto exire, nec Pharaonis reluctare fuerit, nec trium illorum dierum iter ad solitudinem vsque perficere, nisi Moyses & Aaron eius fratet duces eorum fuissent: qui pro eis loquerentur, quæ eis conuenirent, quæ facere deberent; qui consolarentur & in difficultatibus ac periculis animos eis facerent; & in reliquis omnibus rebus eis auxilio essent. Ita etiam, qui à Deo sunt ad Religionem vocati, non debent sibi tantum tribuere, quod per seipsos omnia implere possint, quæ vocatio Dominus eis inspirat, & committit: nec soli fortitudinem habebunt, ad resistendum horrendis impugnationibus ac difficultatibus occurrentibus in ipsa executione: nisi ab aliquo spirituali Patre adiuuentur, & quasi ab ipsorum Duce dirigantur, & excitentur in totius itineris progressu. Ante ipsum quidem ingressum vti debent opera sui Confessarij, aut eius, per quem Deus illos vocauit: Post ipsum verò in Religionem ingressum, habet Deus in illa fratres duos, Moysen & Aaron, Ducum officio fungentes: Spiritum scilicet, qui est proprium pastor, per Moysen significatum; & Tyronum Magister, aut Confessarius, aut is, cui ex officio incumbit cura rerum spiritualium: qui significatur per Sacerdotem Aaron. nam vterque valde inter se coniuncti & animo conformes vigilant & attendunt gubernationi, profectui, & perfectioni eorum, qui sunt sibi commissi; & Nouitiorum seorsim, qui sunt plantæ teneriores, ideoque magis indigentes adiutore. Quæ propterea ad suos illius Duces ac directores in omnibus suis præsertim debent meritò recurrere: ipsi in quibuscunque tentationibus adsint, bene consulant, & in maioribus actionibus animos addant, & consolentur, ac in omnibus operibus & exercitationibus eos dirigant: & ipsi eorum directionem in omnibus prædictis vitæ perfectæ itineribus promptè sequantur, donec ad eius finem pertingant, seruantes omnia monita, quæ de his omnibus rebus in sequentibus capitibus tradentur.

Vide Tom. 2. Tract. 2. c. 3. & Tract. 2. c. 8.

CAPVT

CAPVT II.

TENTATIONES QVIBVS DAEMON ET MVNDVS NOVI PLANTATIONIS INGRESSVM IMPEDIRE CONANTVR; & ratio ea superandi. Earum quædam omnibus communes.

QVI DECREVERINT Diuinæ vocationi parere, & Religionem ingredi, præmissis renunciationibus ac dictorum interdictis, vt plurimum tradire debent per varias tentationum & probationum formacem: in qua quidem à tot diuersis personis exercentur: quarum tres hostes sunt, & oppugnant, vt dejciant: alij tres amicorum sunt, quæ ipsorum vtilitatem illos probant, & exercent. De quibus ordine tres primi sunt Dæmon, qui dicitur Princeps huius mundi: primus noster, hoc est congregatio hominum mundanorum, qui magis faciunt, & inanitèr amant res terrenas: denique caro & sanguis, parentes, fratres & cognati, qui sanguine sibi iunctos secundum carnem amant, qui omnes, carnis in quinon propensione in suis affectibus permanentes, omnes autem sunt minister, & instrumenta præcipui tentatoris, hoc est Dæmonis. Cuius horrendas tentationes in eos, qui constituerunt sequi diuinam vocationem, exhimentationes in eos, qui constituerunt sequi diuinam vocationem, exhimentationes ad fugam fecerit, & vt se ad sanctæ Religionis solitudinem recipiant, vim valde vrgere dejectæ sunt in his, quæ Pharao fecit in populum Hebræum: cum Moyses & Aaron ei manifestarunt Dei vocationem, qua iubebatur ad sacrificandum sibi in deserto offerendo. Nam quemadmodum Tyrannus ille omnibus viribus conatus est exitum illum impedire malis additis violentis & rationibus dolo & astutia serpentis plenis. Ita etiam Satan transfigurans se in Angelum lucis: omnia possibilia impedimenta appetit contra Religionis ingressum, nunc apertè, & manifestè quæ rationibus apparentibus: & pietatis alicuius magnæ prætextu, fraudes suas obtegendo. Quas artes & astutias suas declarabimus quo de eius tentationibus agemus. Præmissis autem, quæ ibi attulimus, vt quæ omnibus Christianis sunt communia: ea solum hic afferemus, quæ spectant ad eos, qui volunt esse Religiosi. Præmittimus autem non omnes eadem pati tentationes; sed alios has, alios illas: omnium tamen subijciemus quandam Summam: vt quilibet possit eas agnoscere, & contra eas depugnare.

§. I.

Quæ varijs suffocent vocatio Dei, eiusq; spiritu inuocentur.

PRIMVM Pharao diuinis Diabolicis artibus vsus est: alterâ vt Hebræi obliuiscerentur, & cogitationes ac desideria deponerent, quæ conceperant eundi ad offerenda sacrificia; altera verò ne veram existimarent reuelationem, quam Deus ipse illis fecerat; sed falsam ac fictam. Ad primum obtinendum, vocauit a *Prafectis operum & exactores populi*, prohibens illis *vltra dari palas populo ad conficiendos lateres sicut prius: ipsi*, inquit, *vadant & colligant stipulas. & numerum laterum, quem prius faciebant, imponebat super eos, nec minuebat quicquam: vacant enim, & clamare volentes, dicunt: eamus & sacrificemus Deo nostro. Opprimantur operibus & expleant ea, vt non acquiescant verbis mendacibus*, quæ sunt summa & ficta deligia per Moysen. Quam vero prò tali haberent, vsus est Pharao secunda sua arte & alter ait: signa enim & prodigia, quæ Moyses adferebat, & sibi habebantur in testimonium, quòd Deus earum Hebræis imperaret, ipse conatus est obscurare, & opinionem minuere. Quare adhibet ipse sua Magos, qui similia facerent prodigia, vt sic verum esse ostenderet, quod ipse dicebat.

a Exod. 5.

HVNC IN MODVM Satan capitalis hostis diuinæ vocationis contendit, eam duobus simillimis vijs demergere & suffocare. Altera est, qua iubet, vel hoc ipso Dæmones suos ministros, ad tentandum circa res terrenas destinatos vt vocatos à Deo opprimant negotijs & occupationibus terrenis; & occasiones illis ferant, quibus à tali cogitatione auertantur, seque effundant, ad aliquam temporalia bona, etiam parui momenti, quærendum his cogitationibus & curis implicati, obliuiscantur diuinæ vocationis, ac piorum desideriorum quæ conceperant. Et in eum finem suggerunt illis magis inuenta valde honorifica, hæreditates, aut possessiones, aut dignitates, & officia; & similes res alias, quæ omnes sunt quasi palea, & stipulæ vacuæ, & inanes: quibus conficiuntur, & coquuntur lateres peccatorum: sed cogitationes tamen, ac desideria à tentatore suggesta, suffocare solent sementem diuinæ vocationis, iuxta illud Christi Domini de semente, quæ cecidit inter spinas: b *Hi sunt*, inquit, *qui audiunt, & à sollicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ suffocantur*. Tales enim cogitationes, quæ illos huc illuc trahunt, tanquam spinæ sunt, quæ concepta pia desideria euanescere faciunt, nec sinunt fructum aliquem proferre.

b Luc. 8. Matth. 13.

Sed qua ratione tales cogitationes suffocant diuinam vocationem? interdum quidem: quia illam ex memoria excludunt, vt ampliùs, qui vocabantur, eius non recordentur. Semel enim immersi desiderijs bonorum terrenorum; non recordantur celestium, vt ea quærant. Interdum autem eandem suffocant modo alio magis pernicioso: quia licet non existimant veré esse vocationem & inspirationem Dei, sed quasi propriam imaginationem, siue apprehensionem, & figmentum. Nequiuit enim Satan, huiusmodi fraudes intexere; vt vocationum Diuinarum opinionem conceptam imminuat; suggestiones contrarias submittens cum tanta pace & tranquillitate; & tanta rationum, pietatisque pretextuum apparentia, vt hæ videantur veræ vocationes; illæ verò, quæ Dei sunt, videantur falsæ, & fallaces: *generantes*, vt ait Isaias, *ventum, & luctum tentationis.* * Isaiæ 57.

Contra has Satanæ artes & alias impugnandum est iis, qui vocati ad Religionem, modis in præcedenti tractatu politis perfundentibus sibi, vocationem suam veré esse Dei, propter omnes rationes ibi positas.

Quam Veritatem vbi semel agnouerint, talemque esse certò sibi persuaserint: omnes tentationes contra eam exortas, tribuere merito sint hostibus, Dæmoni, mundo & carni; conantibus ipsos vocatos inquietare, & à bono proposito deterrere. Sufficiet porrò ad refutandum, & confundendum tentatorem, aduertere: omnes eius maledictas suggestiones eò tendere, vt quærantur paleæ, & conficiantur literæ: pungendo & lædendo ipsos quærentes, quasi spinæ: At vocationes & inspirationes Dei semper dirigi ad res solidas & præcellas in vtilitatem animarum.

In Quam Ipsimet Dominus per Ieremiam Prophetam aperte dixit: *Propheta, qui habet somnium, narret somnium: & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum veré: quid paleæ ad triticum?* dicit Dominus. Jeremiæ 23

Nonne sunt verba mea *sunt* quasi ignis, & quasi malleus conterens petram? Quasi dixerit: Dæmonis suggestiones sunt somnia: inspirationes autem meæ sunt veritates solidæ ac certæ: illæ sunt paleæ vanæ; hæ solidum granum; meæ sunt ignis Charitatis liquefacientes animas; & malleus conterens, & molle faciens duritiem cordis per dolorem peccatorum; Dæmonis, sunt quasi ignis cupiditatū, & malleus magis indurans quasi incudem, in quærendis rebus terrenis. Quid igitur hæc cum illis habet,

quidlaqueo figuratè pertinaces à vili mulierculæ ad terram ac de rebus pe-
Exod. 14. 4. turis solicitudine, quæ vix à vocatione diuina retardent, flamma nostræ extin-
1. Tim. 6. 9. guere possit similibus bonorum desideriorum, quæ pectora vobis infixerint mul-
tas spinas in cordibus vestris prudenter ex Dæmonis sagittifluæ, cum-
Sancto illo igne Dominici amoris & vocationis diuinæ fœnitis copiosum
valde proferat fructum.

§. II.

Quod possit perfidia impiè seruata obtineri.

SVBRIPIT hic prima tentationi, altera prægit valde larvata, volens
a Matth. 4. nos persuadere illud præceptum, ad quod vocatio diuina tendit,
posse in ipso modo obtineri. Dicit enim, quod Pharao respondit Hebræis:
ite & sacrificate Deo vestro in terra hac, & facere in Ægypto, quæ vultis
licenter in deserto enim vos impedient. Quasi Deus velit vos im-
pietate promissum Deo vestro seruitium; & sacrificia, quæ pijs offeretis
sed terrulæ & hic in sæculo, dete potestis ad satis bene facere: neque opus sit
ad Religionum deserta confugere, nec in Ciuitatibus, & oppidis non de-
sint viæ & rationes ad cœlum perueniendi, & inter vestrum cognatos & ami-
cos liceat perfectionem assequi, quem admodum multi sancti in sæculo
manentes, eam sunt assecuti. Cui fraudulentæ propositioni magno animo re-
spondent, qui deceptionem detexerunt, sicut Moyses *non potest vastitas abo-*
minationis eum Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro quæcunque nobis
horrenda fuerint Ægyptiorum coram oculis eorum. Atque hoc loco diui
Exod. 8. 26. Thomæ non placet Deus Dominus noluerit indicere, non ei seruire instituto perfecti Re-
ligionis non possumus in sæculo remanere. Nam non expedit nobis in sæcu-
lo offerre Deo res abominabiles, quas mundus ei offert: nec ipse nobis pa-
tietur: vt ea, quæ cupimus, offeramus si mundum imitemur, perabimus: quod
si ei resistimus, lapidabit nos. Quare duplex in mundo, & quidem ingens
periculum nobis imminet. Alterum ei nos penitus non posse seruare: vt eo mo-
do seruiamus Deo, quo seculares homines seruiunt, offerentes abominanda
& horrenda sacrificia, nos si quæ bona opera faciunt, vanæ illis immisceant
intentiones, & commoda temporalia; valdeque imperfecta, & cum multis
defectibus ea faciant: nam tantum ex diuina lege accipiunt, quantum ad
eos mundana honore, & emolumenta pollunt: denique vero eludere lapi-
dationem conantur. Quamobrem hoc præcipuum dicit Dominus, quod nolit
eorum hostias admittere, & quod in nostra potestate sit ipsi obsequium: nam
eorum mentes plenæ sunt sanguine, & vanis ipsorum cogitationibus, quæ pannus mu-
liebris, maculis fœdatus peccatorum. Operatio enim ex fide, in ipsa, ob cir-
cumstantias prauas, fuit detestanda: & qui inter eos remanet, periculo ex-

Isa. 1. 15. & cap. 66. 3.

ponitur,

ponitur, sequendi eorum religio, in offerendis Deo eiusmodi abominationibus. Hac ille, quæ animadversione, liberè Deorum [illegible] mille, & magna cum [illegible] dicemus: *nos abominationes* [illegible] *nostras Deo vitæ* [illegible] *dissentiemus*, sicut Iesuita [illegible] *eorum* [illegible] *fortes partis*, [illegible] *procul dubio etiam perimus*. Quia nos [illegible] *tantos nos periculo exponere*, si in mundi remaneamus, [illegible] *eorum abominationes*, & perdendi animas nostras, contrahentes [illegible] *eorum amicitias*.

ET QVAMVIS ipse mundus non traheret nos post se [illegible] *ad vitam* [illegible] *ire in eo cum ea perfectione*, quæ optatur in Religione, tamen idem [illegible] *vi periculo eramus exposti*, vt nos lapidem, videntes singulari [illegible] *quæ ipsi adorant*; & [illegible] *existimant talem* [illegible] *illi adorant & venerantur diuitias, honores, & voluptates*: quia eorum Deus [illegible] *venter est*, & gloria [illegible] *dolum est ipsa cupiditas*. Quod si nos hæc om- [illegible] *nia contemnemus*, offerentes Deo nostro holocaustum Paupertatis, Castitatis & obedientiæ; dantes nostras facultates pauperibus, reijcientes coniuges, amantes contemptus, & [illegible] *iniurias*, & [illegible] *mancipium* [illegible] *ferientes*: quid mundum dicent, qui hæc omnia reputant abominanda? & quid facient nobis cognati, & noti nostri, qui id putant ibi ipsum [illegible] *lapidabunt nos multis maledictionibus*, & quæ dicta: [illegible] *molestiam*, & vexationem: vt non pulsemus [illegible] *re, quia cupimus*. Multo igitur melius est procul ab eis recedere, ne nos [illegible] *pectant*; & recipere nos ad Religionem, in qua multos inuenimus, qui eo [illegible] *sibi fauent*, & iuuent. Bene expertus est hanc veritatem S. Franciscus glo- [illegible] *riosus*, cum Deo cœpit seruire in paupertate, propter quod lapidatus à parente [illegible] *& domesticis fuit*. Lapidatus; ita vt, [illegible] *si tanta fabulis habuisset*, & [illegible] *non potuisset illis resistere*. Sed [illegible] *Patris atque ad vitam religiosam se recepit*, cœ- [illegible] *pit exultare* cœpit pompas huius mundi: non pluris faciens eius lapides, quàm [illegible] *si de parietibus* [illegible] *fuissent sagittæ*. Id quod intra ipsi Religionem est va- [illegible] *de facile*, quia [illegible] *tributus honori*, contrario modo viuere, quam viuit [illegible] *ipse mundus*; & consilium [illegible] *S. Ambrosij* dicentis: *si opus Iesu Christi operaris*, [illegible] *Deo*, quod refugis Ægyptius, hoc complectere. Ægyptius enim abomi- [illegible] *natur sanctitatem perfectam*, & virtutem [illegible] *plenam*: tu autem illa complecte- [illegible] *re*: contra verò abominare, quæ his contraria [illegible] *mundus* amplectitur; fuge, quod ille sequitur; & sequere, quod ille fugit: imitando Ducem tuum Chri- [illegible] *stum*. Et sic [illegible] *licebit tibi dicere*, quod ipse dixit: *venit ad me Princeps huius mundi, & in me non habet quicquam*, quod ipsius [illegible] *est*.

Iohan. 14.

§. III.

Ne procul à sæculo recedatur.

AVDIENS Pharao firmum animi decretum, ac resolutionem, quam Moyses illi responderat: quòd non posset fieri in Ægypto, quod ij desiderata proponebat: dixit ei secundo: *Ego dimittam vos, vt sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: verumtamen longè ne abeatis.* Quasi diceret: vique ad confinia deserti pertenietis, nec ad eius interiora progredemini: volo enim vos in conspectu habere; ne omnino fugiatis, & me relinquatis. Hæc *tertia* est tentatio, qua Satan aggreditur vocatos à Deo ad Religionem: cùm eos videt iam decreuisse, vocationi Diuinæ parere. Vult enim (vt ait Origenes) eis persuadere, ne ad tertij diei iter perueniant; nec perfectionem illam assequantur, ad quam sunt vocati; sed vt maneant in conditione mundi, & ipsi sæculo proximi. Intendit enim hoc ab eis obtinere, ne omnino ipsius conspectum & manus fugiant: vt sic faciat, eos aspicere retro, & ad sæculum redire. Aliquibus dicit: Si vultis Deo cum perfectione seruire, satis illis est, si statum Sacerdotij suscipiant: qui medium quodammodo est inter sæculare & Religiosum; manere tamen in sæculo: in quo possint offerre Deo sacrificia valde grata; & ita perfectionem obtinere, quam desiderant. Alijs dicit: Si velint esse Religiosi, saltem ne id faciant in ea strictæ Religione; ad quam properant; sed in aliqua leuiori, aut Militari: vbi & Deo & mundo satisfacere possint, viuentes cum aliquo honore, & spe alicuius emolumenti; obtinentes aliquod Beneficium, aut Ecclesiasticam dignitatem; vt honori & commodis cognatorum & amicorum consulant. Alijs suadet: si cupiant omnino Religionem ingredimi procul & ad locum, ad quem à Deo vocantur, recedant; sed id faciant in propria patria: vbi possint quotidie suos parentes & cognatos videre, & cum eis conuersari. Intendit enim hac via vt aspectus rerum, quas reliquerunt, eis stimulet; vt redeant, & eisdem recipiant. Denique omnibus studet persuadere, vt quamuis mundum ipsum corpore relinquant: ne tamen spiritu procul abscedant: sed retineat saltem amorem & affectum ad res, quibus renunciauerant, & valde tardè in exercitijs perfectionis progrediatur. Nouit enim callidus hic aduersarius: eum, qui amore & teneritudine affectum retinet ad ea, quæ reliquit: facilè ad eadem redire; & in habitu conuersationis torpentem & ignauum; nec contendentem feruenter progredi, cito deficere. Nam (vt ait Sanctus Leo Papa) ibi periculum incipit retrocedendi: vbi desiderium cessat progredi.

Omnibus his pernitiosissimis hostis suggestionibus respondent prudentes, sicut Moyses, non verbis sed operibus: tacentes quidem, sed re

ipsa

a Exod. 8. ext.

Origen. hic

Leon. Ser. 2. de ieiun. 7. mens.

gia facientes, quæ vocatio diuina illis suadet: & contendentes, quò quàm remotius, ab Ægypto recedere; & tres itineris dies cum magna perfectione conficere; & ingredi ad interiora omnino solitudinis, vbi sua vota & sacrificia securiùs summoque Deo offerant in ea Religione, ad quam vocantur; & non in alia, nec in alio loco. Nec audiunt consilium Pharaonis, dicentis hæc lege alentis, sed Angelorum, qui dixerunt Loth, cùm à Sodomis eum eruissent: *noli respicere post te, neque stes in omni circa regione, sed in monte salvum te fac, ne & tu simul pereas*, alrendem spiritu ad culmen perfectionis quam quærit: Et quemadmodum Dauid cum Deus illi dedisset alas columbæ, quas optabat, vt fugere posset, ac requiescere: statim subiecit: *ecce elongaui fugiens: & mansi in solitudine*: ita qui à Spiritu sancto inspirationum alas, magnique desiderii acceperunt volandi ad res æternas, & in eis quidem statim fugunt mundi; & elongant se ab eo, quàm possunt corpore, & multò amplius spiritu: ipso se ipsos soli Deo creatori ibi se coniungunt; relinquentes cor suum solitudinem, & rebus omnibus creatis exutum habent. Verò in solitudine vitæ religiosæ, in qua à finem vsque vitæ perstuerant: eò quòd requiem & solatium habeant, quod optabant.

§. IV.

Afratis, aut vitiosa disciplina.

SEd vlteriùs progrediamur Pharaonis malitia, & astutia: qui aduertens, seriores fuas artes, & rationes, quas adhibebat, non sufficere, ad Hebræos retinendos: addecit, ac dixit Moysi: *ite tantum viri, & sacrificate Domino:* sed manentibus in Ægypto paruulis, & paruuli. Sed tertia eft Satanæ astutia, qua conatur aliquos debiles decipere, dicens eis interdum, quod statim Religiosæ fulum & pro viris personis scilicet Artibus, ac nobilibus, qui integra fruuntur valetudine, & corporis viribus polleant: nam debiles sustinere non possunt tam graues compunctionis, quales vos estis: nec expedit iter adeò asperum ac difficile inchoare: quia non euadent.

Præstat igitur in Ægypto remanere, vitamque tolerabiliter ducere, suæ debilitati accommodatam. Item in deserto illo horrenda sunt tentationes, ac pericula: quæ non possunt euadere, nisi viri animosi & valde exercitati: paruuli autem & non satis experti, timores sunt in seculo, vbi pugnæ sunt minores. *Vt quid enim petimus currere?* (ait Hieronimus) *Laborem? quomodo contendere potest cum equo?* Cum igitur in terra tua, quæ est pacis, sis tutus: cur cupitas tumentes Iordanis fluctus pertranire? Vix præcepta diuina seruare potes: & audes aggredi

de seruandis Euangelicis consilijs? Vis puerisi tentationem ferre cum
lugum in suo statu & summis tibi tantum, vt vincere vella pugnæ & con-
1 Cor. 7. 9. flictus continentiam & virginem? attende, quod Apostolus diuersis tribuit
esse melius, gratiam & saluari in statu imperfecto, quam in valde perfecto
patriarchis fuit Sathanæ alluties contra quas præcedit vocatio diuina, dicens
4 Exod. 3. 9. cum Moyse: *Ego cognoui afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem eius audiui*
& descendi vt liberem eum de manu Aegyptiorum. Et pergendum in desi-
derium eò quòd effet *solemnitas Dei magna*, qui volebat omnes ad solemnitatis in-
teresse. Quæ figura fuit vocationis diuinæ ad statum religiosum: quæ non
solum viros robustos sed etiam virgines imbecilles vocat, & teneros & par-
e Matt. 19. 4. uulos, vt supra est dictum. Et qui illos vocare dignatur: potest, & vult vires &
Matt. 10. 14. fortitudinem eis conferre: vt in Statu, ad quem vocantur, ipsum sequantur.
Si vocaris: non est quod timeas. Sed forti animo hosti respondere poteris:
Quid agis astute serpens, vt me decipias? hæc professio solis humanis vi-
ribus instituenda esset: etiam viri eis carent: sed non viribus corporalibus ef-
fe pergenda, etiam imbecilles audire es, & paruuli hibere eas possunt. Quare
nec eam aggrediar, eò quod sim iam vir; neque deseram, eò quod sim par-
uulus. Tuò sequi volo vocantem me: cuius vocatio paruulos efficit viros,
tribuens debili corpori virilem animum; & vires Dei, corpori fœbili ac de-
bilitato timeo imbecillitatem meam: scriptum est enim: *Equi fortes in de-*
Psal. 49. 5. *mitate, qui habent fortitudinem, assumunt pennas sicut aquilæ; current & non laborabunt:*
ambulabunt & non deficient. Current, inquit, absque labore, non solum
æquè, atque pedites: sed etiam atque equites: imò vtrosque in suo cursu su-
perabunt: quia alas aquilæ habebunt ad volandum tam alte, vt g *faciant re-*
g Matt. 6. 10. *luntatem patris in terra sicut fit in cœlo.* Si itaque possum in hoc cursu cum cœ-
lestibus conferri: cur non possim cum terrenis? O callide serpens mihi
dicis, habiturum me pacem in patria mea? Ego enim fidem tibi adhibuero,
vincar omnino, & succumbam sicut Adamus, licèt sim in ipso paradiso. Et
h Psal. 9. 4. quis potest *tibi* vocanti *resistere*, & quietem *patriæ* aliquam *habere*? Ex
mea tunc electione obedio Deo, & tibi resisto: & sic etiam in medijs tentatio-
nibus fructum non vrar. Qui enim tres pueros liberauit de camino ignis Ba-
bylonis: etiam me eripiet ab igne Luxuriæ: & qui præcipitis Iordanis fluuij
continuit, vt electus eius populus sicco vestigio pertransiret: mihi etiam
transitum præbebit vitæ religiosæ, quantumuis ea illa impugnetur, vt
ad perfectionis culmen & ipsam æternam vitam
perueniam.

(*)

§. V.

Caueri ne aliquem in finale relinquendum, qui intrare Religionem retrocedere faciat.

AVDIENS Pharao Moysis resolutionem, & finem animi decretum, adiecit quarto: *ite sacrificate Deo vestro in terra*: *verumtamen vultis & ipsi remanere parumper cum vobis?* Quasi intenderet: Multi Hebræi, vt Hebræi redierunt in Aegyptum: ne bona fortunæ, quam in terra ego præ- Exod. 14.
sens, amitterent: hac eadem arte & astutia vtitur Satan ad eos decipiendos, quos videt certa fatuitate, ingredi Religionem. Suadet enim, omnes suos greges, hoc est facultates in mundo relinquere, fasque amicis & cognatis tradere: tum vt eo facilius modi boni dilantes, carnalem suum amorem, quo adhuc eas prosequuntur, offendant: tum, vt eadem bona sint aliquo modo indicium & pignus sui ad Seculum reditus: cogitantes & considentes, si redire voluerint, non defuturaipsis, quibus se possint sustentare. Qui autem hoc facit, Dominum sui tecum non habet: respondet Deus Moysi: omnes tuos greges, & in desertum ductorem, magnos & parvos, ita vt boni remaneat ex Exod. 10.
eis regula, hoc est nec minima pecudum: nam pro Sacrificio Deo offerendo omnes esse necessarias, quasi expressim dicerets Deus: ego ipse ex mundo exeo: ita exire debet, quidquid intra & extra me est, quod ad me spectet. Et quemadmodum ego meipsum totum Deo tradidi & dedico omnes meas potentias, sensus, & affectus eidem trado: omnesque simul possessiones & divitias: vt nulla mihi superfit spes easdem recipiendi. Nam, (vt S. Basilius ait) qui Deo seipsum tradit & consecrat, debet meritò omnia sua eidem tradere & consecrare: vt quod est accessorium sequatur principale. Quomodo autem res suas Deo tradet: nisi pauperibus eas largiendo, in quibus ipse Christus est? ita enim ipse dixit cuidam probo adolescenti: *si vis perfectus esse, vade vende quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me.* Non sit, vt sua quæ- Matt. 19.
cunque modo relinquat, sed, vt à se illa alienet duplici via. Prima, initiata, ea Luc. 18.
vendendo: secunda, misericordiæ, eleemosynam faciendo: vt sic spoliatus illa, & alienatio sit magis irrevocabilis; nec ipse appetat redire, vt habilia bona, si quæ iam essent in pauperum potestate, recipiat. Id faciebant primi Christiani, tanquam perfectæ Religionis: *& vendebant*, inquit, *possessiones, & substantias suas, & dividebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum: & dividebatur singulis prout cuique opus erat.* Adverte autem (ait S. Hieronymus) Christum Dominum nostrum non dixisse viro illi, vt pauperibus aliquam venderet: sed omnia, quæ haberet; eaque daret, non amicis, non cognatis, non nuptæ: sed nihil tibi reservans, quasi tibi defuturum; & om-

ma sapientiam? Quæres fortè ab illo de ratione mirabili, te interpretari in [illegible] *sit tuus tecum sequestre.* In pauperibus autem, quibus nubes? aliquem tam spectas, ut sit deo, an cognatus aut consanguineus? Ego [illegible] pauper, hoc enim nomine sunt ei tradendi. Et S. Ambrosius idem amplius exigebat, decem mundum in ea distributione servandam. Bona, inquit, liberalitas est, cognatum non contemnere, quem in illis angustiis conditionis pudet, & illis in sua paupertate subvenire quàm, alibi facere largitur, ut cum aliunde ad extraneum remedium sua miseria recedant, te tamen ut cognatum non existimes, & ex ipsis rebus discedas, quæ tu habes pro paupertibus non etiam contextas te ipsum Deo, ut cognatum non divites facias; sed ut æternam vitam tibi comparas, studiosum operum misericordiæ, peccata tua misericordia. Dicet fortè quis, quod à te petitur? Sed fortè, quòd spoliare te velint, quemadmodum Naboth hæreditate, quamque vitis fructu. Ac præter hæc omnia, te accusant, quòd eos non ditaveris, volunt ut te pauperem spoliare.

Si te particulare aliquid in eo latet, quòd Moyses dixerit: quòd non vellet remanere in Ægypto nec vegetum. Fortè propterea quòd vegetum in sensu mystico, affectum significet ad res terrenas: solet autem Dæmon hujusmodi vegetulas sibi affectus arripere, ad pertrahendas animas humanas ad sibi laborantes: ita quo artificio ingenium lequatur Dæi: deque ejus arte sic habundè dictum sit. Cubet [illegible] *sicut Caleb Cetaller in fenita, nondum vegetus ego, vultus fili eius affligere vt valeat ejicere eum extra*, hoc est spiritus noster, vt valeximus. Quare deserentes Ægyptum, fugere quàm festinare debent, ne vis eam quidem vegetulam, affectionem scilicet, ad rem quamcunque hujusmodi in eo relinquere: sic enim Dæmon vel ex ea vegetula eum pertrahet ipsum ad locum, in quo res dilecta maneat. Ubi enim thesaurus noster est, ibi & cor nostrum erit: corpus autem eò libenter tendit, ubi cor illigatum.

§. VI.

Spectrum tentationum ejusdem.

DEMONEM Dæmon, dum videt, ortus sui, & alumnis frustrari apud eos, quos Deus vocat: quia videt, celeriter eos mundum fugere facit: quod Pharaon, cum vidit Israelitas discedere ex Ægypto. Nam *cum invenit populum suum & carnem & Dathan totum exercitum cum multa plebe carnibus & pecoribus & gregibus Israel & facile eos fuisset assecutus, nisi Deus prodigiosè mare Rubrum aperuisset, ut gradiens filius Israel in medio Maris per siccum: in quo populum Ægyptiæ [illegible] & equites eorum, qui sequebantur eos fugere ad mare, operuerunt aquæ eos, ut neque unus quidem superesset ex eis.* Hunc in modum

Dæmon

Daemon cum tota sua infernali potentia, omnes suos viros intentos in fugientes ab eius obsequio ad Religionis delectum: congregans innumerabilia tentationum agmina intra eorum corda: & impetu facto, revocare illos in amorem parentes, fratres, & cognatos, quibus cum in fruitu delectabant; & imaginatam Chanaam ac delitiarum appetentes, quibus pridie fruebantur, & ob oculos ponens fictas illas dignitatum, bonorum, & amplitudinis, quas prius affectabant; & omnium corporis humorem; cogit penitus furentes sensuum alienum ejus: & omnibus timoribus, gravissimis tribulationibus, profundissimi abjectione & desperatione eum vexat; ac denique capitalium vitiorum curris cum omnibus suis comitibus adversum, bellum infert: quibus inquam superbia, luxuria, avaritia, curribus gulæ præsidijs, & accedit in eis angustiæ recipiet interdictum, quo minus filii Israelitæ, Moysi dicerunt: *b quid hoc facere voluisti, ut educeres nos ex Ægypto? melius est nobis servire Ægyptijs, quam mori in solitudine.* Ita inquam ille dicunt ejus non fecit ex mundo exire, & in tot redegit angustias: melius nobis fuisset ibi manere, & vitam etiam communi aliorum more quàm hic inter tot mortis tentationes cum cognitissimus vitam perfectam obtinere. *c Sic mihi fuisset melius* (ait Rebecca) *ut dies partus mei differentur: quid necesse fuit ut concipiret?* & ego, si tantam contradictionem & pugnam intra spiritum meum tolerare futurus eram: cur Religionis desiderio concepi? Sed in medijs hisce angustijs Deus non deserit suos præcipue, si ad Moysen recedant, hoc est ad Ducem, & Spiritualem Magistrum, quem & sequuntur. Qui in Dei nomine dicere illis potest: d *Nolite timere: state, & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie. Ægyptios enim quos nunc videtis, neque quam vltra videbitis usquam. Dominus pugnabit pro vobis, vobisque de ea victoria ipse manebit.* Dominus pugnabit pro vobis, ubique de ea victorium ipse manebit, ut cessent impedimenta, quæ transitum vestrum prohibent: & ad locum tutum figere potuitis. Ipse procul removebit amaritudinum mare, & vos premit, & cor vestrum magna lætitia dilatabit: ille planum faciet iter, & expeditum inter undas & fluctus gurgitis maris, ita ut non liberet gentilis hostis murus inflatas vos protegat, atque defendat; ipse immensæ tentationis aquas in vestros hostes convertet, ut in eis penitus submergantur. In eisdem submergetur superbia, peribit luxuria, cumulet avaritia, invidia defendet protectum, nec amplius comparebit pigritia. Attendite, quod fidelis Deus, qui e *non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum.* Nunc est nox, & afflictionis tempus: *f elevate vigilate manibus & rapuit Dominus super castra Ægyptiorum:* hinc vestræ virtutis meritum exercetur in terris, plausibilis vester conversatio in gaudium: ut convertis mille causis lætitiæ: quia *g aquam & aëris serenum dispersit mare:* h & operatus est *salutem, & egressus est in occursum Pharaonis,* ita ut nec unus quidem superfuerit ex eis.

a Exod. 14. 11.

b Exod. 14. 12.

c Gen. 25. 22.

d Exodi 14. 13.

e 1. Cor. 10. 13.

f Exod. 14. 24.

g Psal. 134. 7.

h Exod. 14. 30.

Hæc sunt supienda, quæ Deus facit in gratiam seruorum suorum, nondum fugientium: non minus gloriatus, quàm illa fuerat, quæ fecit cum Israelitis exeuntibus ex AEgypto. Nam vt S. Bernardus perpendit: in illo exitu pugnatum est contra carnem & sanguinem; sed in isto pugnatur *cum Principes & potestates ac Rectores tenebrarum harum*. Ibi populus exiit ex AEgypto, hic exit ex seculo; ibi submersus est Pharaonis ipse Dæmon; ibi submersi sunt currus terreni Regis: hic desideria carnalia & mundana, quæ militant aduersus spiritum; ibi inter fluctibus fuit obtenta victoria: hic obtinetur lacrymis, ibi erant fluctus maris, hic sunt amaritudinis. Tentatque eò Dæmonum turma: cum talis aliqua anima ipsis se opponit: vt, sicut illi AEgyptij, clamant *fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos*, qui in se receperit eorum protectionem. Et tunc impletur quod dixit sponsus suæ Deus in Canticis: *equitatui meo in curribus Pharaonis assimilaui te amica mea*: quasi diceret: quemadmodum exercitum meorum seruorum exeuntem ex AEgypto eripui & propugnauí submergens in mari currus Pharaonicos tam terrenos, & protegi exeuntes ex mundo, submergens impetus & tentationes, quibus te Dæmon oppugnat. Hæc arma sunt, quibus pugnandum est aduersus nostrum hostem in quocunque eius conflictu: præmunientes nos magna in Deum fiducia, multa oratione, & patientia: reddentes omnium, quæ in nobis geruntur, rationem Superiori & Magistro nostro in hac vita dirigenti: & reliqua adhibentes media, quæ fusius proposuimus tractatu secundo tomi secundi.

CAPVT III.

QVA RATIONE TENTATIONES VINCENDÆ SINT, QVI-bus parentes, fratres, & reliqui Diuinam ad Religionem amplectendam vocationem oppugnant.

EX reliquis tentationibus in proximo capite insinuatis, fusius hic agemus de iis, quas excitant parentes, fratres, cognati, & reliqui, carnis & sanguinis titulo nobis aliquo modo iuncti. Quemadmodum enim hi primi fuerant, & crudelissimi hostes, tentantes & persequentes in primæua Ecclesia, quos Deus ad fidem Christianam recipiendam vocabat: ita nunc ijdem crudelissime oppugnant, quem Deus ipse ad Religionem vocat. Quorum feritatem delineauit S. Ioannes in quodam *equo rufo*, & in eo a *qui sedebat supra eum, cui datus est gladius magnus, vt tollerent pacem de terra*. Per quem rufum equum (vt alibi diximus) intellexit primos Christi Domini ecclesiæ persecutores, cognatos scilicet, & carnis amicos: quorum opera vsitur Satan tanquam essrenibus equis, vt crudele bellum inferant sequentibus Christum, sicut ipse discipulis suis futurum prædixit: *tradentur a parentibus, & fratri-*

bus, &

lus & cognatis & amicis & omnibus affectus extraho & mihi adunitos faciam-
lis propter nomen meum. Quamuis tamen bella quibus mutuo contendunt mu-
lieres à Deo vt Religionem amplectantur, & vnus fidelium vnum quem
naturali amore amant, allegatis externorum affectibus ratione inutilium
filiis fidei, aut fratres ipsos deserant. Adeoque gladius arcanus est sub-
eatque cor da filiorum, qui iam erant Christo coniuncti, quam diabolo
eum ita rescindit, vt eos sæculum retraheret, vt sint ipsis fidelius. Quamuis
gladium ipse non æque potens est, atque ipsemet audientis animi vinculis
talis & filiorum visceribus innatus erga suos parentes, & erga fratres, & co-
gnatos: vt mutuo se diligant. est enim instar visci ligantis corda, & ipsis per-
sonas se diligere ita vt grauissimè ferant ad inuicem separari. Et quam ? Et
? affectum nostri pectoris trahunt rationem, & amoris circuli sunt valde potentes
ad quidlibet persuadendum, mutuò se amant ibi solet Satan hinc vnum vi-
rum fuisse corpus studet. Quarto, cùm videt se non posse per se ipsum solum
hominem superare: illum aggreditur per patrem, aut matrem, aut alium a
micum, per eos in eorum ore verba, quibus hominem illum oppugnet: à
quibus ea facilius audiatur. Vsus est hoc mystice S. Gregorius, explicans
Iob tentationes. Antiquus inquit, aduersarius non solum per semetipsum,
sed per eos etiam, qui nobis adhærent, statum sæpe mentis incutit
re. Cum enim eorum mentem sua persuasione non fatigat, ad hoc nimirum per
ingenia, nobis adhærentium, rapit. Hinc enim scriptum est: *Filij eius aduer-*
& domestici eius extranei. Et per Prophetam dicitur: *Vnusquisque proximo*
suo insidiabatur: & in ore suo proximo suo loquebantur fallacia: quia uocauit fratrem
suum supplantator, & omnis amicus fraudulenter incedebat. Ipse Christus Dominus di-
xit: *inimici hominis domestici eius,* quia de partes infestissimi hostis transeunt.
Callidus namque aduersarius, cùm à bonorum cordibus repelli se compli-
cit, eos, qui ab illis valde diligantur, exquirit, & per eorum verba blandiens
loquitur, qui plus cæteris amantur: vt cùm via amoris cor perforat, facilè
perfidiæ eius gladius ad intima rectitudinis munimina irrumpat. Hac
arte vsus Adamum per eius vxorem Euam decipit, & è paradiso exclusit.
Post damna igitur rerum, post funera pignorum, post vulnera filiorum
membrorum, restiquum hostis frequens mouit vxorem. Quia enim aperto cer-
tamine superari se doluit, de ore coniugis iaculum quasi de insidijs intorsit,
vt diceret: *adhuc permanes in simplicitate tua? benedic Deo & more.* Ecce, ten-
tando, omnia illi abstulit; ecce tentando, mulierem reliquit: & S. virum calli-
do conatu diripuit; sed valde callidum adiutricem suam mulierem reper-
uit, quæ illi diceret, vt quid adhuc seruas tuam simplicitatem? cur non in
tantis tribulationibus contra Deum irasceris? Hæc Sanctus Gregorius: qui-
bus addere possumus quod S. Augustinus ad idem propositum asserit libr.
sequit, refert, quod Sara matrem accipiat, aut sororem tanquam suam in-

Lib. 3. mo. c. 4.
"
"
c. xxii. 2. 20.
Hieron. 4.
c. xxxi. 10. 18.
"
"
"

strumentum: & per eas obtinet, quod per Euam fecit, Mortem dedecoris.
Gen. 2. 7. Hæc enim species, & quasi vmbra materiæ pietatis, effecit vt *foliorum pu-*
dor, quibus primi nostri parentes sese texerant, vitæ culpabili quidem pa-
tere, quæ lamentabili adeò vitæ occasionem dedit. Hunc in modum cum
Satan impugnare constituit eos aliquem, à Deo ad Religionem vocari: tan-
quam instrumentum adhibet patrem, aut matrem, aut aliquem illiquem
valde sibi charum, quem ratum scalam adhibet, vt ascendat & ingrediatur
eius spiritum, bonaque eius desideria ac propositi deprædetur, quæ Deus il-
Iohan. 7. li infudit. Quod in mulieri Olea cum dixisset *Ingressus est Satanas Lucæ*
cubile suum. Furi intus manenti ostiatus ad confanguineos: Fratres, la-
trum alii autem sorte, sunt ipsi consanguinei. Cum autem omnes simul con-
ueniunt, Discipuli suo Damonicis adnugent, quidquid boni in corde in-
uenium, auferunt: nisi diligens custodia adhibeatur, & viriliter latronibus
hisce latronibus resistatur: qui pietatis pallio tecti sanctitatem deprædentur.

§. I.

ADVERSVS omnes hos hostes pugnandum nobis est illo gladio, & fra-
meæ acutioris, quàm sit illorum verbum scilicet Dei in sancto cum Euan-
gelio scripto, & verbo interno, quod loquitur diuinum ipsum verbum ad cor-
da eorum, quos sanctis suis inspirationibus vocat. De quo dicit Apostolus:
Hebr. 4. 12. *viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens*
vsque ad diuisionem animæ & spiritus, & diuisionis compagium, & medullarum,
& discretor cogitationum, & intentionum cordis. Hoc Verbo primùm facit Christus Dominus mollem infigem illam di-
uisionem & separationem, de quo dixit suis discipulis: *nolite arbitrari, quia*
Matth. 10. 34. *pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere sed gladium. & separa-*
Luc. 12. 51. *re eum, cum separat hominem aduersus patrem suum, & filium aduersus matrem*
suam, & nurum aduersus socrum suam: & inimici hominis domestici eius. In qua
sententia supponit Saluator aliquam pacem esse perniciosam; & bellum ali-
quod ac discordiam velle: sicut etiam contra aliqua pax est bona, & ali-
qua discordia mala. Pernitiosa pax est, improborum ad iniquitatem con-
cordia: tales enim coniungunt se Dæmonibus veteres, & Euangelicæ perfe-
ctioni, quisque luctatoribus bellum inferant. Huic pacis adhæret discor-
dia, quæ est inter probos & improbos, fideles & infideles; ac inter re-
ligiosos & laicales: horum enim alij vitia fugiunt, eamque colunt: alij
verò vitia: alij Catholicam fidem amplectuntur; alij hæreses & errores ip-
si fidei contrarios: alij consilia amplectuntur Euangelica; alij beatorem
tenent viam, quæ suo palato magis arridet. Quia igitur horum iudicia

& mo-

& mere ex ipsa non consentiant necesse est alios repugnare, & contradicere: & pari alios qui sibi aduersantur, eodem Dei Spiritu aliisque discordiam agere. Christum Dominum nullos [illegible], cum dicat non veni pacem mittere in terram, hoc est in hominibus rara enim quorumcunque pax & vita ratio ter ena fuit & non nisi bella. Putin enim veri legem quandam prædicare, ex qua bellum ac discordia necessariò sequatur inter homines? etiam valde contumacem, ac naturæ vinculis colligatum. Ita vna enim eademque domus filij recipient Fidem aut Euangelicam perfectionis vocationem, quam patres eorum recipient; & fratelli, non & filiæ, nec autem nurus; Dominis quamobrem alij fcalis alijs sparsuros sim aduersentur, impedimento sibi esse, quo minus deinceps in sua pia & sancta explere & vocationem, ad quam vocantur sequi possint. Quare si Deus te ad Religionem vocet, quam vero tuus, aut mater lethale oppugnent: ne ipse Hasim gladium huic Christi Dei tuo, qui diuisionem facturus ipsum ab illis, eoque magis cum valeat tare debeas. Nolo patrem aut matrem habere: est enim pax perniciosa, quæ sanctis cum parentibus in eo, quod est contra Dei voluntatem, sit potius odiosa illis bellosque Christum Ducem cum fideliter sequi possis.

PARENTES, quod hic dicitur, inimicos fore domesticos, quibus 2.
exhibemus honorem non quemcunque, sed eum, quo Deus rubur, & animi fortitudinem addit, ad vitam hominem æternam, non verò beatissimam duce eodem non habere nobiscum bellum, quam ipsos suos domesticos. Nam sub pulsa vitæ, hoc est sub specie pietatis immanitatem; cum illum à Dei sequela deterrent, & prohibent à tota salutis via, vt secum illam habeant. Ne illos tanquam amicos respicias; sed cum quibus inimicitias & ira non adhibebis fidem rationibus illorum: inimicus enim non est dignus, cui fides adhibeatur. Ne attendas ipsius verbis, quæ ita tecta exore ipsius producuntur; sed quasi à Dæmone ipse fallatur, ne licet alterum Adamum extrudat è paradiso, in quo Deum colebant: quare si eius verbis aures tuas occluderis, euades illius fraudes.

AVDIVIT etiam mentatus ille dixisse illum verbi Dei: *Ille mentitus est, aut* 3.
mentiri se fatebitur, aliquando vir ille erit, & prophetabit se fuisse verba Matth. 8
ea quæ ex ore meo audiuit, quam diu habuerit mihi in grauem 10. 43
nam quæ. Cuius sententiæ sensus est: si patet tuus, aut mater, aut cognatus aliquis, tibi alias valde charus, impedire voluerint à sequenda vocatione diuina, recede ab illo: ne propter eos quod maxime illum diligas, ex ea separatione magno dolore afficiare & dicat ille licet, se perire, quod videat, se deleri: tu non mutabis nec emolliesces. Nam (vt Sanctus Hieronymus ait) pietatis genus est in re tanti momenti esse crudelem.

lem.

lem. Infirmus libenter patitur abscindi sibi aliquod corporis membrum, si sciat, nisi eo abscisso, se cum magnis cruciatibus moriturum: abscisso autem, hæc molestia vigorem. Est autem magna Chyrurgi pietas, quòd cùm ita expedit, crudelem se exhibeat in eo membro abscindendo. Tu ipse es infirmus, eique debes Chirurgus, quem Deus iubet abscindere & separare à te tum, à quo scandalum accipis: nam alioqui se cum eadem pestis moriturum, ac ad terram mortuorum hoc est ad infernum descenturum: cuius habitatores non seruant naturæ leges: nam parentes maledicunt filijs, & filij parentibus; fratres metuo te odio prosequuntur, & amici mutuo se non agnoscent; & aliorum amicitia, alijs est continuus cruciatus. Ibi incredibilem tibi afferet dolorem oculus, quem non cruditis & æternis lacrymis deflebis: talem commiserationem, qua erga te ipsum vsus fuisti; & ipsa manus, aut pes, quem non abscidisti, conuertetur contra te; & crudeliter vlciscetur, quòd tu non fueris crudelis in eis abscindendis, quando fuit opus. Tunc enim optima, volenti potiùs cum duobus oculis aut manibus duabus ad infernum descendere, quàm vnum eruere vel abscindere, hoc enim fac: vt vterque illic contra ipsum conqueratur; sintque eius carnifices, qui Deum ipsorum causa deseruit.

4. Cvm igitur certò noueris, gladium mortis, hanc diuisionem, cùm tu minime cogitaueris, futurum: fac tu illam nunc, cùm te Deus vocat: & esto fidelis & constans in ea, neque ad tuorum parentum clamores vlla ratione attendas: si enim aures eis præbueris, mors que ex tempore superueniet: (pſ. 104. 29) fœmineè dolebis, te inter eos mori. Audi illud Sancti Bernardi ad quendam adolescentem, qui huiusmodi parentum clamoribus locum dederat: quomodo, inquit, viuere potes, vbi mori non audes? si ægre feres accidere tibi mortem inter cognatos tuos propter occasiones peccandi, quæ tibi occurrent; si diuinæ vocationi non acquieſcas: cur non tempestiuè inde fugis, & statuis in eo loco viuere, vbi cupis mori? illud est tutior locus ad vitam hanc durandam, quàm qui tutissimus est ad moriendum. Christus Dominus crucem sibi elegit ad moriendum in ea: ideoque totam vitam suam in cruce duxit. In cruce viuitur vtiliter, & moritur securè. Sacra Religio est vita crucis, & propterea Deus te vocat ad viuendum in ea, vt in eadem cruce mortaris, quæ tutissima est ad vitam æternam transitus. Cum Christus Dominus noster in cruce penderet, noluit ex ea descendere: etiamsi Scribæ & Pharisæi à Dæmone instigati id peterent, dicentes: (Descendat nunc de cruce & credimus ei. Et licet) (matt. 27. 42. (Luc. 23. 35.) mater eius tristissima, aliique cognati & amici adessent, amare flentes, eò quòd in mortis angustijs constitutum viderent: non tamen propterea crucem

deserut,

deferas, dum is in te cuspiret. vt hoc te doceret exemplo: non esse eligendam vitam deserendam, ob aliquam hominum persuasionem, etiam specie aliqua: Nullique obsequium, neque vlla teneritudo & lacrymas parentum, & consanguineorum: etiamsi totam suam consolationem & solatium in eo ponant, vt te apud se habeant, ea pietatis specie ducti, quòd tuum eternam quærant solatium.

COGITA superessem hunc magistrum tibi dicere: *Qui amat patrem, aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Et qui amat filium, aut filiam plus quàm me, non est me dignus.* Quando igitur pater aut mater tua per fraudem conantur, vt propter amorem, quo illis te obstrictam, vocationem tuam deseras accipiti huius gli alij sententia debes illis resistere magis enim te obstrictam Christo Deo, quàm Deum tuum, ac Redemptorem esse; quàm illis, & quicunque alteri. Lex humana ac diuina in tantæ talem te amore eandem constituit, vt plus teneatur quis amare matrem beneficio nobiliorem, magis coniunctam: ac proxime plus diligendi sunt parentes, quàm fratres. Quis igitur maior alit beneficio tuos, quàm ipse Deus? quis plura pro te præstitit, quàm Christus? quis magis tibi iucundus, quàm cælestis tuus Pater? in cuius cooperatione carnales parentes non sunt hoc nomine digni. Supremus hic Pater corpus tibi dedit & animam, est qui te perpetuò coniunctam, vt ea conserues, tecumque conferatur. Parentes autem tui, quid tibi præter corporis particulam dederunt? sed neque tam sine ipso Deo dare potuissent: quo præcipue cum illis fuit cooperante. Absurdum igitur erit, non deferere Patrem tuum cælestem, cum te ad sanctum obsequium vocantem: ob amorem carnalis patris, qui te vocat, vt apud ipsum maneas. Si quis (inquit Augustinus) vitam tuam expostulet tanquam Martyrem pro Dei honore id meritò facere debes, etiam parentibus carnalibus hoc nomine relictis. Rationi igitur valde est consentaneum, vt ad eiusmodi obsequium offeras in vita Religiosa, cum hoc generalis modo moriendi huic mundo etiam tibi faciendum, opus sit eorum parentum desideria & affectus contemnere. Hanc rationem illustrat illa virgo Machabæorum mater filium suum filijs proposuit, vt malum eis ad lethale nihil facerent, quod ipsum relinquerent, sed per cuius & legis Dei mortem optatæ vitæ. Inquit *Spiritum & animam tibi dabunt Deus, & vitam & salutem tuam ipse tibi restituet, qui propter legem eius contemnis nunc te ipsum.* Et cum vltimum filio loquens tenerima hæc verba, vt animum illi adderet, præmitteret, *Misereor tui, quòd te in vtero meo nouem mensibus portaui, & lac triennis dedi, & alui te & in ætatem istam perduxi. Peto, nate, vt aspicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis sunt, & intelligas quia ex nihilo fecit illa Deus, & humanum genus: ita fiet, vt non timeas tortorem istum, sed dignus fratribus tuis effectus, suscipe mortem, vt in illa misericordia, cum fratribus tuis te recipiam.* Hæc sancta illa mater dixit, vt Christi-

8. ...ent matres discrepare, quòm debeant obtemperare videre, sed à filijs desiderare vt quod petant impetrent præstari. Denique vocanti parent. Nunc loco...
...tle hoc cepit vt nunquam inferiori Prælato obtemperaret, cùm Superior præcipit contrarium. Nec bonus esset obedientiæ, si quis gubernatori obedire...
1 Act. 4. 19. & 5. 29. præceptum aliquid contra Regis mandatum. At propterea S. Petrus dixit *obedire oportet Deo magis quàm hominibus*. Imò ipsum Deum hostes, iudicem esse voluit huius veritatis. Dixit enim: *si iustum est in conspectu Dei, vos potius audire, quàm Deum, iudicate.* Hoc igitur idem dicere licuit petro nostro, aut nostri pontifices aut inhibentibus, ne eos audiremus, & recedentibus, vt redeant: consuetudo illum cassare nescit, modo in veritate & sine affectu inordinato iudicent. Non enim alibi enim ignorantes, infideles, aut ingrati Deo fuerunt discretæ naturæ potiùs obedientiam vile, quàm creatori, à quo creatura id accepit ut operaretur, sed cum contingit vt imperet contra id, quod creatori conducit. Quod fadhuc malelli ille pergant in petitione sua iniusta: non oportet illis obedire, sed cum vel sic propter eos nullatenus Christus
1 Luc. 14. 26. *venit ad eos, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam non potest eorum esse discipulus.* Cùm igitur tam à Christi schola accedentibus, quàm ipsis illorum habenis nō totum patrem, & matrem, & omnes nos oporteat quantumvis Christi voluntatibus aduersantes: siquidem absque fundo humilitatis diu in, non poterimus esse discipuli. Et quomodo poterunt meritò conqueri, qubd alius hoc nomine
9. ...derit eorum Deum Christus iubeat ipsum, vitamque suam odisse: quando, vt ei obediat, eam oportet sæpe fieri necessitatis ratione (vt S. Augustinus expendit) tale odium sit maior amor; & hæc bellum, meliorum tutum, & ipsorum, si eo vti sciant. Nam vt ipse Saluator dixit *qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Magis diligere licuit, qui hoc parentes & superiores immoderatè diligit, perditurum eos in æternum; & perdentem eos in hoc mundo, eosque pro Christo deserentem inventurum eos in æterna vita. Nam, nisi hoc esset licitum, cùm Deum id faciendum præcipiat: ideoque ipse pertes magis quàm plus eos diliget, nec amicitiam vilis cū eis habebit, nisi qui in inferno sunt, cū eisdem sine ullo eos deserat, in cælo in æternum recipiet pro eis illa patientem, & fratres inseparabiliter meliores, quos desiderat: aut vnitos Deo diuinum
10. cum electis ipse, propter sanctam sub vita, vnitā, cur & ipsos parentes habeamur, & æternam vitam cōsequamur. Et tunc gaudium erit plenum. Nam in patria illa cælesti etiam naturæ leges excolent, accedentibus ornamentis gratiæ, & gloriæ. Pater eligendum & solatium filij: & filius comitatui patris: Fratres & amici fraternitatem & amicitiam cum maxima excellentia confouent: & horum societate, ett perpetua aliorum lætitia. Hæc ipse cōsiderabit, ne licebit parentibus tuis dicere vt placeat ipsis, te eorū domū pro Dei vul-

§. II.

IMMANAVIAM finè, explicando amplius omnes illas Scripturæ partes, quibus S. Bernardus omnino adiudicauit illi, qui pretiosa sanguine Dei in Religione seruat, deserit: quamuis illi reputarint. Sic ergo inquies, bola cauè, quando licet obedire? potest hoc Deus efficere? Ita enim dixit: *Qui amat patrem & matrem plus quam me, non est me dignus.* Si deseruit in bonis, & pietatis officijs; si verum, & fidelem erga illum pietatem habuit: quid ne patri omnium Deo placere magnopere studeat? & ab vinculis, & seruire, regnare cum illo? Verè enim ingratus, & impius erit, *qui parentes dimittit.* In hac vobis obediam dicam? in hac vacare ergo à parentes debet? Si ad diligendum me, *odisse patrem* vestrum, imò & animam vestram iubeor: quid mihi vobis? Quid à vobis habeam nisi peccata & miseriam? Vasa fictilia quid gelida corruptibile corpus, & vestrum me habere curam, & agendam non sinit vobis, quòd me in his fragilis miseriam miserum reducit? Quòd in peccato vestro, & peccatores peccatos genuit? Quòd in parto natum, de peccato nouum, & me non minùs miserum? Quòd à peccatorum fumi ab eo, qui non vult mortem peccatoris? Quòd super gehennæ facinus durè patior? Quid matre? Quid patre crudeles, & impios? Non patres, sed parricidæ. Quorè dolor, salus pignora, quæ? Condemnatio, mortis filij? Et ego me in his perire cernis, qui reparare debeo? Quò me rursus ad vos refugiam? Vade retrò me, quæram ad ignes, vade via, fugiam ad lupos, ad leones, à quibus feminam relictus sum: fœdissimis bestijs obiiciendus, quas inuocare cogitur, & militet Christi? Ne propter raptum cælo triumphandi: ego non in me gloriar: sed in eo, qui vicit mundum, pro quo & mundo gloriari præcipior. Ad vocem tuam: Domine? ad lucem tuam: ad lucrum reducere animam? Mira abutitur. Deum arder: ignis nullam à corpus: & fugientes prohibitorem egredi nitentes fudetur regredi? Hæc ab hominibus in incendio potest fumo pestilentissimæ heresis, ac detestabilis schismatis figere pedem? Nullo pacto. Sursum cor, cum cælestis mortem vestram & spiritualis mihi imago gigni filios? Et vellit quæ lucrari? Perfecto quod vos non paulum legimini me fugere? Vt à destituam hæc & vestri curam deserendi me? Et per omnia & hæc fugiam? Quæ prouocabo? Quæ instituam habere? Et dilectionem? Quid per eam? Non hæc vobis persuadet dilectio? Quæ in omnibus desperata desiit liberationem agat? Non me fratribus fuisse & spiritualibus? Et in hoc unde temperare? Non pro me dolore cruciatu super fuit? Quid ergo? Hæc & cæteri labor fugiat? Mater mea, mei ut tempus videatur, vt in

" æternum fugeam & me & ipsam sine ullo distinctionis fine regnum & satisfaciam
" patri meo tralatitio promisso ad tempus absentiæ confidendo & spe ad tempus
" desiderium præsentiæ: post modum & quisque pro se, & vnusquisque pro alterutro indissolubili dilectionis vinculo? In patrio exemplo Apostoli non acquiescens carni & sanguini, vocem audiam Domini laborantis. c Dimitte me ut sepeliam patrem meum: Et cantabo cum Dauide: d Revertere anima mea. Et cum Ieremiæ: Deus bonus me non spernit. Deinde tu fac: Quid enim? Fames videretur mihi in præsentia: & cœlestis hæreditas præsentia offenderet? & terrena adulatur promissio? Audiatur consilium carnis? Gustatus spiritus, necesse est desipere carnem. Affectanti cœlestia, terrena non sapiunt. Æternis labantia, fallidio sunt transitoria. Delinite igitur parentes me: delinite & vos sinistra plorando affligere; & me gratis revocando inquietare: ne si abscesserit nuntios vltrà mittere pro meo reditu me obsegiare cogatis. Si autem dimittitis Claram Vallem in perpetuum non dimittam. e Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis eius. Ibi pro meis atque vestris peccatis iugiter orabo. Ibi precibus assiduis apud & vos expiatis, impetrabo, si potero: vt qui eius amore hoc modico tempore ab inuicem separamur: in illo sæculorum fœlici & infatigabili societate in eius amore viuamus: per omnia sæcula sæculorum. Amen

c Matt. 8. 22. d Psal. 116. 7. e Rom. 6. 12. f Psal. 118.

Neque ob eam rem hactenus diximus, naturalem obligationem negamus, aut collimus, qua filij obstringuntur ad non deserendos parentes, vel ad Religionem contrahant: quando scilicet, ad subueniendum valde grauibus eorum necessitatibus, opus est illis adesse: in huiusmodi enim casibus ipsemet Deus iubet eos non deserere, sed eis adesse, & subuenire. Desideria igitur, quæ tales sentiunt ad Religionē, etiamsi valdeum feruentia, & ab ipso Deo communicata non sint, vt statim, neglectis parentibus, executioni mandentur, sed vt meritum ex eis maius acquirant: sicut etiam videt in eum finem desideria feruentia Martyrij, aut maioris quam possint eleemosynas faciendi, communicare. Nam in oculis Dei volentes ad eo reuerenter & resoluta pro ipso opere reputatur: cùm eam exequendi facultas desit, ac possibilitas. Extra hos autem casus, non sunt parentum audiendæ preces & rationes, quia idem Dominus vult non audiri, vtpote ipsius inhibitionibus, quæ in ipsius gloriam, nostrumque commodum diriguntur, adhærentes. Sed quoniam tentatio hæc solet etiam post emissam in Religione Professionem reuiresciere, non tam vt retrocedamus, ac Professionem deseramus: quàm vt in ea langueamus, atque grauissima incommoda subeamus; potentius in Tractu septimo specialia ad eam euincendam remedia.

CAPVT

CAPVT IV.

Qva Ratione Praelati ac Tyronum Magistri probare possint petentes habitum Religionis, cui se illi commisere: & quinam harum probationum sint fructus.

Vt diuinas scripturas attentè legenti, inuenire (vt S. Bernardus admonuit) non solùm tentari nos à Daemone, nunquando, & carnefici etiam ab ipsomet Deo, eiusque electis, & vnumquemque quà scipsum ducit ad finem, & per media, & modos valde diuersos. Nam alium tentare (vt S. Thomas ait) proprie est, aliquid dicere, aut facere, ad deprehendendam virtutem, scientiam, dispositionem, vires, intentionem & animi decreta, quæ in eo latent. Qui tentat autem, id facit aliquando, quia ignorationem eorum quæ tentat, id cognoscere, eam in modum, quo magistri examen instituunt eorum, qui gradum aliquem in litteris suscepturi sunt, eorum sufficientiam cognoscant. ac propterea talia examina appellantur tentationes. Aliquando autem tentat, etiamsi noverit, quid intus quia tentationis intendit, manifestari alijs, quod eos faciebat. Quamuis autem hæc propria sit finis tentationis; fit tamen ad alios valde diuersos ordinata, iuxta tentantium varietatem. Tres enim primi tentatores, cùm sint hostes nostri, tentationem dirigunt in detrimentum nostrum, & per media mala. Daemon enim quærit nos decipere, mundus, vt eius legibus seruiamus; caro autem, vt ipsi indulgeamus. Alij verò tres, quorum amicorum aliquis semper faciunt, ad finem, & per bona media tendunt: vt paulatim explicabitur.

Pro ea vero Ecclesiæ ac Religionum Praelati, ac Tyronum Magistri, & reliqui specialem curam aliquorum animarum habentes, possunt ac debent tentare, & experiri ac probare curæ sibi commissos; vt plenè illos cognoscentes, rectè eos gubernare possint adhibendo his probationibus lucem propriæ cuiusque, virtutes, aut vitia, & propositum, quæ habent in ijs omnibus, quæ faciunt ac dicunt. Experientia enim non docet, saepe illa occultari cum aliqua fictione ac deceptione. Hac arte vsus est Episcopus ille, quem Christus Dominus laudat in Apocalypsi, dicens: *Nosti opera eius, & non sustines malos, & inuenisti eos mendaces.* Disputabat enim cum eis, & argumentis ac rationibus allatis cognoscebat non posse aut facere aliquid: in quo deprehendebantur esse falsi Apostoli, & hypocritæ pellibus vestiti. Eodem modo S. quidam Abbas (vt refert Cassianus) cupiens scire, an quidam Monachus, qui multa

In Cantic. p. 1. Stil. 7.

In Cathol. in 12. part. 2. Tract. 12.

1. p. q. 114. a. 1. 2. 2. q. 97. a. 1.

2. Apoc. 2. 2.

Cal. Cassian. 11.

nulla de se plus dicebat, adeò sibi stet humilis, vt præ se ferebat se nihil esse, nihilq; dicere illi aliqua verba in contemptum. Qui Messias velit inscribi, aliisq; indicijs assidue, humilitatē sibi affectat. Hinc ab vsque Ecclesiæ Prælatis tenemur probare & examinare vocationis potentiam sacrum baptisma (vt in prima vero fusius edidimus dictum) & Religiosum Prælatum, ac Tyrannum Magistri sanctæ perhibere, tentare, & examinare petimus. Istum Religiosum, & Tyrannum ipsum, qui cupiam in eam admitti perfectionem. Idque fieri oportet, non solum ob hipocrisim, & fictionem, quæ in hac negotium aliquando immiscetur, vt dictum est: sed etiam, quod non omnia consilia, quæ bona videntur, sunt vocationis Dei ad Religionem: dicta enim devotio accipitur dicitur, quod sit *vana devotio accipitur*. dilatatio: nam, quamvis videantur fervens, breui frigescit eò quòd parum sint firma. Experientiam probati, antequam admittantur, eo modo quo Dux ille Gedeon, in cuius exercitu fuerunt tria militum genera. Alij enim ex pusillanimitate nolebant ad bellum ire; alij fuerunt ydolum; sed, cum probarentur, fuerunt dimissi eò quòd ad aquam biberium corpus inclinarent, & genua flecterent in terra; alij denique & ire voluerunt, & probationem horum admissi: eò quòd aquam lingua bibere, *manu ad os proiicientes*. Ita etiam intueri debes tria genera hominum: nam quidam nullum habent animum ad statum perfectionis: aut quod eius difficultates pertimescunt, aut quòd primæ vocationis non habeant ad eum suscipiendum: denique remanent in seculo. Alij videntur animum habere, & voluntatem, dum se ad vitæ perfectæ pugnæ offerunt sed, cùm probantur & examinantur, ab huius militiæ ducibus nunquam admittuntur, quia aduertunt, eos velle Euangelicæ doctrinæ aquam bibere, scipios incuruantes & genua flectentes: cæteri habentes animos, vt scipsa diximus, ad terrena, ac sensuum delectationes quasi fontes se volutant, magnaque delectatione & inclinatione fœtentur.

Quæ vt felicius est, eorum esse Deo vocatis ad statum perfectionis. Diuina enim vocatio sibi & amaritudinem ponit in labiis dulcedinem: ibes terrenis delectationem ingratis ea dilectione, & sibi ob id expediendum ad militiam sibi, scipsum ipsa exponat pugnæ; nec pudeat illudio & confusio debitis meritis deferre per scipsum ad id, quod ei adhærentes sibi per vitæ, quam ipse assumpsit, laudit. Sed ab instantiam sanctæ, ad scipsum hoc facientes scipsos *Ecclesiæ* instantiam enim probationis hanc sibi Spiritus, virtutisque fortes rationem præbent, aquam bibentes, & manu ad os proiicientes (vt Sanctus Gregorius ait) mundum pedibus calcantes, ad corpus dicta quod Christus Dominus noster in suo Euangelio præscribit; scipsos ad scipsum in eo ipso callitudinem, nec se ad res terrenas incuruantes, nec de rebus humanis

dis aliquid superflui adjicientes, vt tanto sit indulgentior: sed modi rationalem esse, ad quam sollicitandam: hinc enim natum est studium vocationis diuinæ ad purgandum spiritum in sanctificatione. Et quemadmodum arguebat eos, Deum Dominum nostrum imperfectum & mutilum, quia ad pugnam contra Madianitas eligerat, secum illos ingredi: ita & hic ostendebat, non ad Religionem venire, qui, cum probationem facere debeant vt ea sortiantur vocationis indicia, Religionem Magistrum ac Ductorem sunt Gedeoni, in pugna, in qua probari eos debebant vt bene agerent.

§. 2. *Varie probationes quæ sunt in vsu in Religionibus.*

IN Hyeronymianis fuerunt in vsu in Religionibus huiusmodi probationes, & experimenta: asperis Obedientia, Humilitas, & Patientia, quæ sunt veluti Lydii, ad deprehendendam veritatem, & humilitatem horum vocationum: & vt ipsi animique fortitudinem patiendum in eis admista. Olim (vt ait Cassianus) petentem ingressum in monasterium, iubebant per dies, & aliquando plures dies, iacere ad portas humiliter, admittique non Monachi studio contumeliarum, vel blasphemiarum obijciendarum, reiicientes illum tanquam humilium, qui non zelo Religionis, sed aliqua mundi iniuria compulsus ad monasterium accederet. Ex hac mundi ejectione probabant, & examinabant: & aptiores habebant vocatum à Deo esse, qui in his tentationibus fidelis esset, easque cum humilitate, & patientia tolleraret. Vt autem sciret in quem huiusmodi probationes fierent, cognosceretur, adferebant Cassianus quendam sermonem à Paulo Abbate habitum ad quendam Nouitium, in quo omnia, quæ cum illo acta fuerant, recenset.

Nosti, ait, quot diebus pro foribus excubans, humile sit receptus. Cuius difficultatis causam primitus debes agnoscere. Poterit enim tibi in hac via, quæ à nostris discipulis, multis conferre si rationem ejus agnita, ad Christi seruitutem (vt decet) accedere, vt oportet, accelleris. Hoc autem; immensa gloria fidelium seruientibus Deo, ac secundum Institutionis huius Regulæ ei cohærentibus promittitur in futurum, ita pœna grauissima præparatur his, qui negligenter & negligenter fuerint exercenti: & secundum hoc quod præfulget hominibus esse creditur, fructum eius ingressus sancti tam celebris exhibere neglexerint. Melius enim secundum scripturæ sententiam, non vouere quam vouere & non reddere. Et, maledictus qui facit opus Dei negligenter. Idcirco igitur à nobis diutissime reiectatus es, non quia tuum vel omnium horum desiderio cupimus impedire bonum, qui ad Christum quidem venire, etiam procul existere non optamus: sed ut tenere recipiere, & non apud Deum

Initiatio, & tentatio rerum grauium supplicij intrantium, si ad professionem
11 admittuntur, secundum Pontificiorum sanctiones intelligent, vel destituere pos-
12 sint, vel tentatos euincere. Hæc sanctiones illæ Abbatum, docemur, has & reli-
quas Probationes, quæ cum Nouitiatum toto tempore probationem præ-
cedente, ad duplicem præcipuum finem dirigi: alterum ex parte ejus, qui
Religionem petit, vt discutiat per totam vitam portandum onus sit; & ex-
perimur, habeatne sufficientes vires ad illud portandum, & tentationibus re-
sistendum, qui vsque ad mortem non desinent illi esse molesti. Propterea
Luc. 14. 28. siquidem Saluator noster dixit: *Eum qui vult turrim ædificare, prius sedentem*
computare sumptus, qui necessarij sint, si habeat ad perficiendum: & quidam se dis-
mittere debere tantum ædificium, nam ex quo cœpit nihilo vsque ad finem perficere,
an impositi vires obtinere. Quod latius explicatum est
Tom. 1. Tra. 8. c. 1. & 4. in tractatu de Sacramento Baptismi. Et quamuis multum in eum finem in-
ter legere, bene quoque intelligere Regulas & Constitutiones; & nosse omnia o-
nera Religionis, quam intendit, vt in eodem loco dictum est: non sufficiunt: nisi aliquo etiam tempore earum fœcunditatem experiatur; aliaque
subeat probationes, quæ deceptionem ipsi detegant de viribus & facultati-
bus, quibus ad exsolutionem oneris pollet. Alter finis est ex parte ipsorum Re-
ligionis, cui petunt agunt Prælati, & Tyrones Magistri: vt ex his probe-
tionibus plene illi agnoscant eum, qui petit Religionem, examinantes & re
ipsa deprehendentes non solum veritatem vocationis eius, & firmitatem in
ea; sed eiusdem quoque aptitudinem, dotes, ac talenta, quæ habet, ad exerci-
tia vitæ religiosæ. Quemadmodum autem ipsa Instituta sunt diuersa; ita de-
bent probationes esse diuersæ, & varium tempus durationis earum. Quod e-
nim institutum extensionem habet maiorem, ac munia ex se præstantiora, difficiliora, ac periculosiora; propterea quod se extendant ad agendum cum pro-
ximis in rebus ad ipsorum animas spectantibus: necesse est maiores ac di-
uturniores probationes habere: vt exactius deprehendatur ingenium, & fa-
cultas, quam habet, qui tale Institutum sectari velit. Et quamuis olim (vt de-
ducitur ex S. Basilio & Cassiano) non esset præscriptum tempus certum ad
huiusmodi probationes, neque ad illarum qualitatem: nunc tamen iam di-
tum præscripserunt Fundatores sacrarum Religionum, tam Monachorum,
quam Mendicantium, aut clericorum. Ex quibus duo tantum adhuc exem-
pla. Alterum gloriosi Patriarchæ S. Benedicti, qui in sua Regula tres gradus
constituit probationum pro iis, qui ipsius Religionem amplecti vel-
lent.

Cap. 58. Primus erat, vt ad monasterij portas per quatuor aut quinque dies de-
Trad. 10. 8. beremus vtebremur æstate, ac patienti & constanti animo dilationem fie-
ret, & iniurias, quæ in eo dicebantur. Secundus erat, vt per dies alios men-
ses in monasterij hospitio detineretur, committi cuidam ex senioribus ve-

rum

rum cum quibus illos probaret, & exerceret, eximiam ejus rationem habens. Deum quærerent; & quæ attentione & sollicitudine commissa tibi opera præstarent; & quantam ostenderent promptitudinem ad obœdiendum; & constantiam in tolerandis contemptibus. Quam probationem si bene peregissent, ad vestium accedebatur, quæ erat cum cæteris Novitijs per decem menses in quibus probabitur, & exercebantur sicut nunc fit in reliquis Religionibus spatio vnius anni. Quod tempus ita eſt decreto S. Concilij Tridentini constitutum, vt neque minui possit, neque extendi: sed vt illo anno finito, aut Professionem edant, aut dimittantur. Quamvis ab hac generali Regula idem Tridentinum Concilium excepit minimam nostram Societatem, vt observari in ea posset, quod eius habet Institutum à Sancta Sede Apostolica approbatum. In quo Patriarcha noster S. Ignatius designauit tres alias Probationes, gradibus cum aliquo discriminis ac limite in temporibus & exercitijs distinctis: celebratione sinis ipsius, & excellentia, ac difficultate eius ministeriorum erga proximos.

Prima probatio eſt per duodecim, aut viginti dies, aut plures si opus fuerit maiore hominis cuiusque hospites in loco aliquo, à reliquorum consuetudine separato, vbi examinantur, & probantur, & traduntur illis Regulæ, ac declarantur ea, quæ sunt de fine literæ vt animum finem aperiant ad eas cultò faciendas, tamen à Probatio dum integros annos durat. Neque id recens eſt, sed antiquum ex decreto S. Gregorij Papæ, hanc reddentis rationem: quòd si grave eſt ignotos admittere ad obsequium hominem, quanto erit gravius eos admittere ad obsequium Dei in monasterijs nisi priùs bene probatos? Et quando Religionis habitum illi petebant, qui fuerant milites, constituit eos per triennium esse probandos. Idem etiam constituit Bonifacius Papa, quando petunto Religionem, non erat tanta notitia quemadmodum refert Gratianus in decreto. Et Concilium Antiochenum apud eundem constituit pro omnibus Monachis. Et reperimus in Regula, quam Angelus tradidit S. Pachomio, (vt refert Palladius) constitutum erat, neminem esse admittendum, nisi per tritum annorum spatium bene esset probatus & exercitatus. Et hoc ipso spatio S. noster Patriarcha tertium adiecit annum Probationis ante Professionem publicam, aut solemnem, satis iam ante dictis: in quo repararetur iactura spiritus, quæ in eis euenisset. Et in eisdem tribus temporibus præscripsit sex integras Probationes & experientias inter alias, ad cognoscenda & exercenda singulorum Religiosorum talenta. Per mensem scilicet spiritualibus Exercitijs Orationis, Meditationis, & Examinis conscientiæ vacare; & facere totius vitæ præteritæ Confessionem generalem; per mensem item pauperibus in Xenodochijs ministrare; tertium peregrinari petitis eleemosynam: vt sic assuescant pauperum incommoditates tolerare, diutiùs verò exercere officia humilia, &

contemptibilia domestica, qualia sunt seruire in culina: ac denique postea ad rudes Christum in doctrinam discere, & hoc tempore alia altiora ministeria præstare, quando sunt sucrescentes, & ad ea præstanda talenta habent. Hæc enim rationes omnia experientiæ quæ in decursu vitæ sunt obtentæ & tum ipsi adeuntur, ad quid præstandum maiorem sentiant facultatem, tum ipsa Societas maiorem ipsorum notitiam acquirit, ibique latisfacit. Neque tres annos constituti sunt tempus longum, ad hæc Probationes: cùm (vt infra dicetur) *Nabuchodonosor tres annos constituerit, vt nutrirentur & instruerentur pueri, qui postea starent in conspectu ejus.* Et Christus Dominus noster duxit secum Apostolos & septuaginta duos discipulos per triennium: quod & eos fuit quasi seminarium eorum in ejus schola; & eo tempore eos probauit, & instituit multiplices per consilia, & sensim illos instruebat in ijs, quæ post aduentum Spiritus Sancti (qui fuit quasi Professio eorum solemnis) illos facturi.

Daniel. 1. c. inf. a. 10.

§. 2. *Varij fines & commoda horum Probationum.*

EX DICTIS licet cognoscere varios fines, ad quos hæ Probationes dirigantur: & commoda, quæ ex eis proueniunt. *Primus* finis est *paulo ante insinuatus*: ad excludendos scilicet à Religione insipientes eos, qui non sunt ad illam aptè admittendos vel ad retinendos aptos, & sufficientia habentes talenta. Quorum vtrumque sit valde necessarium: tam æque noscere, admittere ac retinere vere non vocatos, nec dotes requisitas habentes pro Religione: atque eos habentes excludere. Cum dixerit Salvator noster *Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum, qui venit ad me, non ejiciam foras.* Neque tamen contra hanc Christi sententiam fit, cùm excludantur aliqui habentes vera Religionis desideria inspirata: si tamen alijs dotes & talenta necessaria illis desint, aut impedimentum aliquod habeant naturale aut morale ex ipsorum culpa, aut sine culpa propter quod fiant inhabiles ad Religionem. Nam huiusmodi desideria, vt supra est dictum, solum illis communicantur, vt cupientes & quærentem adeò pium & gloriosum, meritum sanctæ promoueant. Nam & ipsemet Saluator huius rei nobis dedit exemplum: cùm à sua schola reiecit non solum scribam illum, qui non satis recto fine & intentione dicebat *Magister sequar te quocumque ierit*, sed etiam hominem illum, à quo *Dominus Legionem eiecerat vt ipse vellet in domum suam abire, & ibi narrare quanta illi fecisset Deus, & misertus fuisset eius*, & compellauit, *vade in domum tuam ad tuos, & annuncia illis quæ tibi Dominus abstulerit, & misertus est tui*: ad diuinum tamen beneplacitum, *dimittere illi in Locum sanctum & opera, quanta ibi fecit Deus.* Et quamuis Christus Dominus noster multas ad id causas, quas sancti adierunt, habuerit: vna

a Ioan. 6. 37

b Luc. 9. c. 61.

c Mar. 5. 18.

d Mar. 5. 19. Non admisit eum.

tatem (si potuit hæc vos latere) allegent: habeant hæc desiderata, cum in falsa Religionis sequendi, profectu tamen non admisti, tū quòd aliquibus abstinentiis laborarint, propter quas non expedit, eos in tali fabula versari & pugnare, eos Deo in seculo servire.

Transeamus nunc ad alia bona & commoda valde honorifica & gloriosa, quæ per multiformis Probationes queri, & obtineri possunt: quorum summam refert S. Joannes Climacus sicut acceperat à S. quodam Abbate. Attende inquit patri quemdam nobilem crudelitate esse, ejulantis pernolo patrem ex ore extrahere: vis ingens detrimentum adfert Spiritualis Pater, cui regendarum animarum cura incumbit, nisi solicite curet, quæ tempori illis occasiones, in quibus coronas omnibus sibi comparent, quas intra vitæ suæ obtinere possunt; etiamsi ad id opus sit, ignominias, & contemptus adhibere, & præcepta proponere rerum asperarum, abjectarum, & quæ pernam aliquam inferant. Priùs enim contribuit ingentibus commodis: magno scilicet augmento virtutum ac meritorum, quæ his probationibus sibi compararent; & profectu ac utilitate, quam remissionibus aliquid adferebat heroicis suis exemplis; & fervore animantibusque, quam in virtutibus sensim acquirerent. Nam hoc modo cessationem removeo, solent illi fieri negligentiores, ac desides, existimantes, se jam esse perfectos. Quemadmodum enim pinguis ac fœcundus ager, qui solet copiosos fructus proferre: si ordinaria ei cultura & irrigatio desit, facile evadit sterilis, & vepres, spinasque producit: ita qui talenta habent ad magnas virtutes exercendas, si hoc exercitium & subsidium gubernationis deficit: facilè in multas culpas, & imperfectiones labuntur. Neque eis datur ex pulchra imitatione ab eis, hac ratione, tentandis retardetur, quasi vereatur, ne in huiusmodi tentationibus illis deficiant. Si enim illæ prudenter & cum amoris spiritu adhibeantur; subsidique ipsi verum habeant in virtute profectum: desiderium nunquam finem deferent pallorem, memores sententiæ illius Apostoli, qua dixit se nihil *pati ipsum separare à charitate, quæ est in Christo Jesu.*

An Hæc, fervores hujusque profectum retardet, solent ipsosmet suos Prælatos, & Magistros negare, vel ipsum tentent, probentque in rebus maximis eorum subditis hujusmodi petantur: Eum in modum, quo Daniel eludor foci ejus Principes frustratam quandam servare abstinentiam, quam eorum Præpositus admiserat, dixerant eis *servatum fervens rem divinis deorum, & doctor talis legumen ad vescendum, & aqua ad bibendum: & contemplare vultus nostros: & ipsis experientia discet eos nullum & corpulentiores pueros, qui vescuntur cibo regis.*

Et idem Sanctus Joannes Climacus refert de quodam Viro cui nomen Isidoro, petente ab Abbate habitum Religionis: cui Abbas

dixit: si revera Christi iugum tollere decreuisti, volo, vt aures demisse & obedientiæ laboribus manicas. Cui ille: Ecce tibi librum totum sanctum edidi: & ego meipsum obedientiæ tuæ exponam, vt, quod libuerit tibi, mecum agas.

Ex Cassia. c. 24.

In hunc finem Patres antiqui seuerioribus vtebantur Probationibus. Interdum enim asperiùs iubebant, etiam innocentes reprehendebant, quæ tentandi gratia, non alia ex occasione. Interdum obscurissimas quasdam culpas, consulto imponebant graues pœnitentias, iniungentes non opera, quæ videbantur non satis ad remissionem, quæ illorum vires excederent: quæ cum subditi aggrederentur, ipse eos reprehendebant, aut tanquam inurbana non sibi imperata, quòd ea fuissent aggressi. Aliquando illis negabant, quæ petebant, etiam rationi consentanea videbantur, aut illos permittebat diu stare, aut sedere, expectantes responsum: quod tamen si non dabant, imò nec verbum eis loquebantur. His probationibus faciebant, vt subditi crederent in humilitate, & Patientia Obedientiæ, & abnegatione propriij iudicij, ac voluntatis: & sequebatur ex eis felices effectus: eo quòd Prælati, vtpote viri valde prudentes, metiebantur tentationes, cuiusq; subditorum capacitatem accommodabant: vtrum alterius, quàm reliquis aspectibus, exemplariter approbaretur. In hunc finem multos casus referunt Cassianus & S. Ioannes Climacus. Qui inter alia refert verum de quodam Monacho, qui vocabatur Abbacirus, qui valde fuit probatus, & exercitatus à Patribus: & in hora mortis dixit omnibus adstantibus: ego Domino, & vobis Patres, quod mihi salutem meam tentatis: hæc enim ex causa immunis à tentatione Dæmonum hactenus mansi. Et hoc ipsum est aliud lege commodum: quod ex his Probationibus prouenit: illæ enim impediunt tentationes Dæmonum: siue quòd non audeat illos tentare, quos videt adeò strenuos in illis pugnis, quas à suis superioribus habent; siue quòd Christus Dominus aliter non permittat illis, vt tales milites aggrediantur, quia exercitus est labore illo tolerandi tales Probationes: ex quibus facilè colligunt vtilitates, quæ ex tentationibus hostium externorum accipi solent, quæ demq; quòd qui probatus adeò exercetur in tollerandis conflictibus cum homine brevi non sese efficiat ad alia cogitanda, quæ ipsis adferant tentationes. Quemadmodum euenit cuidam Monacho valde sancto, & afflicto à spiritu fornicationis: & cum eum Abbas cerneret, eum non proficere, accessit ab ipso remedium habet occultè: vt reliqui Monachi iniurias & obtrectationes valde molestas ac graues ei perferrent, & affligerent. His igitur pugnis ab hominibus prouenientibus, eruuntur illæ, quas cum carne propria & Dæmonibus habebat. Denique huiusmodi Probationes, quæ experientiæ sunt, quæ docent, exercent, & aptos reddunt milites CHRISTI tempore pacis: vt, cum Dominus permiserit à Dæmone & mundo eos oppugnari, dexteriùs sint in pugnando. Neque decet

Lib. 4. c. 21. Grade 4.

Tom. 5. Tra. 2. c. 2.

stre-

Hieronymi spiritualis huius militiæ Ducem in his experiēdis imitari esse præcipiēdum cum Tyrunculis in hac arte decet convitari, quod Dominus noster cum suis sanctis electis, similibus eos exercens Probationibus vt proximo capite dicetur.

CAPVT V.

RATIO QVA DEVS DOMINVS NOSTER *ob excelsos valde generosos fines, iustos viros tentat, ac probat: simul docens Prælatos eandem rationem suos subditos exercendi.*

DOMINVS etiam solet per seipsum solos Electos suos tentare, ac probare in magnum ipsorum bonum, & ob magnæ gloriæ finem. Quamuis quod ipse ait Sapientia infinita, nouerit quæ sit in homine tentatio, vt nouum habeat cognitionis aut experimenti; sed vt alij, qui id ignorant, eiusdem rei conscij fiant. Quare S. Ioannes refert, Christum Dominum nostrum, volentem obiare quinque hominum millia in deserto, interrogasse Philippum: *b vnde ememus panes vt manducent hi?* addit: *hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat, quid esset facturus.* Ea enim interrogatione volebat, ipsum, per tentationem fiducia bonam prodere. Deinde, cum idem Dominus sit summa bonitas, non potest tentare impellendo ad aliquid malum, aut ob finem malum. Et in hoc sensu dixit S. Iacobus Apostolus: *c Deum tentatio non tentat autem quemquam: & ipse neminem tentat*, impellendo scilicet ad aliquid malum. Quod & huiusmodi *d tentationes* in Scripturis sacris ipsi attribuuntur: id fit, quia ille illas permittit, vt fideles, & amor noster erga ipsum manifestetur, vt suo loco dictum. Sed præter hanc tentationem etiam ipse per seipsum in rebus bonis, sed valde asperis ac difficilibus dirigens eas magna sua prouidentia ad fines magis præcipuos, quos proximo capite intuemur. Quorum summum Sapiens posuit cum dixit: *e Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit eos.* Sunt enim huiusmodi tentationes velut quædam camini, ex quo prodeunt à culpis & imperfectionibus magis purificati, refulgentiores & in omnibus virtutibus splendidiores. Eodem fumo etiam quasi ignis, quo suo Creatori perfectissimam sui ipsorum holocaustum offerunt consumentes propriam voluntatem, honores, salutem, ac vitam; nihil propterea sibi reseruantes, qui splendoret auri accensa charitatis suæ, & fragrantissimo sui holocausti odore recreant, & corroborant, rapiuntque in admirationem

a Ioan. 2. 3.

b Ioan. 6.

c Iacob. 1. 13.

d Deuter. 8. 2. 3. 16. Tom. 2. Tra. 2. 12.

e Sapien. 3. 5.

Quidem est, quod in Abraham dixim Deum, qui tales ei dedit virtutes; & animum ipsi tentando ostendere, ad eas imitandas. Illi autem nobis, qui hujusmodi Probationes ac tentationes experti non sumus, his omnibus carent; & ut plurimum, sunt tepidi, pigri, & imperfecti: qui parum Deum honorantes. Dum ergo non tribuit honori, quod illi tales sint. Quando autem nobis feliciter tentationes illas sustinuerunt, sunt digni Deo: hoc est, sunt fortes digni, qui tanto Domino famulentur; tales digni Patre adeo Potente, qui dignetur, imò honorem sum reputat, quòd Deus in suo servitio habeat; agatque cum illis familiariter. Sed cum magnus Deus nobis interdum sua sapientia nota faciat inclinationes & talenta hominum; & ea quæ maximè diligunt, & maximi faciunt: cùm valde illos probare, tangit ad vivum hare, quæ plurimum illos mortificabit, & profectum eis afferet. Ac propterea Dei Probationes sunt multo efficaciores ad sanctitatem, quàm sint prælatorum & Patrum spiritualium: ex subjiciendis exemplis constabit.

Lib. 2. Mor. c. 1. Tria igitur sit S. Gregorius esse genera, magisque ordinaria, in quibus Deus Dominus noster suos tentat, ac probat.

1. PRIMUM est, quod inferat aliqua valde difficilia ut eorum obedientiam probet & augeat. Hoc modo ait Scriptura, quòd Deus tentaverit Abraham, dicens ei: *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, & offer eum in holocaustum super unum montium, quem monstravero tibi.* Quamvis autem satis difficile ei accidisset mihi Isaac videtur tamen (ut perpendit Origenes) tot verba tenera exprimere, quæ præcepti difficultatem augerent: ut ipsa tentatio multò esset major, cum ille fidelem se, & promptum in probatione exhiberet, statuens mox exequi, quod ille Deus imperabat. & quod in se fuit, opere fuisset executus nisi Angelus prohibuisset. & tunc illi dixit: *Nunc cognovi* (hoc est, nunc mundo manifestavi) *quod timeas Deum, & non parcens unigenito filio tuo propter me.* Et quamvis Abrahã non obtulerit corporale filij sui holocaustum; verùm tamen spiritualiter ingressus fuit in fornacem & ignem gravissimæ hujus tentationis, & obtulerunt perfectissimum sui ipsorum holocaustum, comburentes & mortificantes propter Judicium & voluntatem Dei honoris & vitæ amorem, & quicquid pretiosum in terra habebant. Et ita hac tentatione profecerunt, ut in hodiernũ usq; diem Sapientum ecclesiæ splendeant ad exemplum totius mundi. Sed advertit S. Ambrosius: Deum duobus modis exercere suos: primum, dum eis grave & asperum infert, ut ipsa mandatum explerent: quemadmodum ipsum Abraham jussit, *egredi de terra sua, & de cognatione sua, ac de domo patris sui.* Explicavit autem hæc in particulari (quamvis satis fuisset exprimere terram suam) ut præceptum gravius ipsi videtur apparere. Et hoc (ait) appellatur, probare suum. Aliquando autem exhibet, non ea intentione, ut opere impleat voluntatem ipsius illi, ad veram fidei efficiant: Et hoc proprie dicitur tentare, ut probatus per-

tentatur

tentatur. Sic [illegible] Probationes (ut S. Augustinus abbrr-
pit) iustis per Dominum D.N. vt ipsemet iustus se ipsum agnoscat non se pro-
pter vires fatis agnoscere etiam si tentatus. Insta hanc sentiunt à cælibatus de-
bent iusti huius seculi, quod cum Deus D.N. reperire illa magna vi [illegible]
vt primum deserant, facultates, & quidquid pretiosum possident, & ipsos
afferant holocaustum in Religione: hæc inspiratio sit probatio, & tentatio
Dei: vt scilicet eorum obedientiam, fidelitatem, & amorem probet, quem
erga ipsum habent: si enim legitimum non adsit impedimentum & ipsi ta-
men facilitatem illud restant offerre: indicium sibi est amoris exigui: non
sibi esse perfectum sese ipsos offerrent, sicut Abraham: vt illi obedi-
rent. Quod si postea legitimo aliquo impedimento exorto, non possint in-
spirationi parere illa tenebitur fuisse tentatio sancta, & salubris: cum ipsi,
quantum in se fuit, sese obtulerint ad exequendum, quod Deus illis inspira-
verat.

Eve eodem modo cum Dominus nolter Religiosis inspirat, vt in re ali-
qua sese mortificent, quã valde amant, & magni faciunt; aut faciendi quod
valde egregium, & ardens Diuini obsequij aggrediantur; qualest prædi-
cari ad Indos, & infideles convertendos; ministrare pestiferis, & alia si-
milia: intelligere, huiusmodi inspirationes esse Probationes, ac Tentationes
Dei, quibus pandant virtutes & charitatem, quã habent illis; his occasionibus ad-
sint, vt illi vniuersim; quandoquidem præceptum aliquod rigorosum Diuinæ
ac Euangelicæ Legis occurrit: quale est Confessionis, aut restitutionis, aut
dilectionis inimicorum, aut de nõ vindictã iniuriis: & similiter, cũ occurrit
occasio exequendi aliquas Regulas Religionis valde exactas, in materia casti-
tatis, aut Paupertatis, aut Correctionis existimare debent, omnia hæc immo-
di mandata esse quasi quasdam probationes, ac tentationes Dei, vt ipsi fidelita-
tem manifestent, quam in Dei seruitio seruant. Hanc considerationem adhi-
bita, debent esse fideles in singulis præceptis adimplendis: quemadmodũ
Abraham, qui sibi præcepta erant, adimplebit. Verum quidem est, huiusmodi Probationes interdum inueniri in Præceptis rerum bonarum, ob cau-
sas referendas capite septimo adferendas.

SECVNDVM, quo Deus tentat, probatq; iustos, est cùm eos grauibus cor-
poris, aut spiritus laboribus affligit: si sint extrã pœnæ, & non culpæ vt sit
eorum Patientia probetur, qua ipsi multum perficiant. Hoc modo hæc-
sanctus Tobias *tentatus est à Deo, vt probaretur* [illegible] & ipsum Regem Dauid, cùm
ait: *tentasti me, & non inuenisti in me iniquitatem.* Et Moyses dixit populo suo, quòd
Deus ipse populum *adduxisset per desertum, vt affligeret eum, atque tentaret: vt*
nota fierent quæ in animo eius versabantur. quid significabatur, cùm dictum
fuit quòd eos tentauit in Manna, quod significabat manducatum, quia eius
aquæ erant valde amaræ, nec poterant bibi. Sic enim interpretatur, manducatum

2.

h Tob. 12.

i Psal. 16.
k Deut. 8.

l Exod. 15.

cudines

rodine, ille formatum, in qua Deus probat ac perficit tolleranciâ suorũ seruorũ in carne (carnaçe indepta ell materna illa, quę vim filiuę boni for-
m Rut. 1. 20 mat spectata, dicebat suis vicinis, & amicis mulieribus: *ne vocetis me Noemi (id est pulchram) sed vocate me Mara (id est amaram) quia amaritudine valde replevit me omnipotens.* Ex qua amaritudine prodijt illa adeo purificata, & in
Tom. 1. tra. 2. cap. 19. animo polita, vt in ea locum sibi declaratum. Hoc probationum genere solet etiam Dominus nobis tentare, ac probare Religiosos, nunc in corpore, mittens eis morbos ac dolores: vt virtutem suam in infirmitate illis dans: quemadmodum fecerunt in sanitate: & vtrisque illis crescant: interdum etiam allegando eorum parentes, fratres, aut cognatos nobis, propinquitate, sanguine, & moribus: vt sic ipsorum constantia probetur, qua perseverant semper in arrepto instituto. Sicut è contra permittit, diem vltimum obire fratrem germanum natu maiorem, ex cuius obitu perueniat ad eos, vel ius primogenituræ, vel pinguis aliqua hæreditas: vt vel sic fidelia eorum perseuerantia probetur. Interdum etiam in spiritualibus eos probat, subtrahens repentè consolationes, & sensibilia solatia, quæ illis communicabat; & earum loco mittens tribulationes, aridates ac defectiones internas: vt sic paritas manifestetur amoris, quo illi seruiunt, & constantia in eius obsequio, etiam cùm solatia & fauores cessant. Quibus cum it quod S. Petrus *ambularet super*
n Mat. 14. 30 *aquas, vt veniret ad Iesum. sed videns ventum validum, timuit:* & Christus Dominus suspendit nimirum hoc miraculum, & fauorem, quem ei exhibebat, ita vt Petrus *cœperit mergi*: vt ex hac Probatione modicam suam fidem agnosceret, & in cognitione positus humiliter fortè ei non valde subtilis, & vanæ gloriæ, si super aquas absque alio perfecto auxilio ambulasset, & *clamaret ad Iesum magistrum dicens: Domine, salua me fac:* statim à Iesu *extendente manum, apprehendit eum*, & in suo loco posuit. Hæc etiam, cùm illi secundo vento nauigant super aquas maris huius mundi, calcantes omnes res eius, plurimùm: fiducia ad æternas: non solum Deus nobis permittit earum tentationum tempestates à dæmone, sed etiam ipsemet vult eos probare, priuare eos deliciis sensibilibus, vt seipsos agnoscant & humilient; & orationes seruentiori ad ipsum accedant: vt suorum laborum remedium impetrent. Et sic Probationes ac tentationes conuertuntur in augmentum donorum & virtutum perfectiorum. Vt apparebit in his, quæ paulò post de Noctijs adferemus.

3. Vltimum, quo Deus suos probat, est: quòd eos (vt S. Gregorius ait) celet aliqua ex suis mysterijs, & occultis iudicijs: ad probandam eorum humiliatem, & subiectionem, quam exhibent Diuinæ reuelationi & ordinationi: captiuantes proprium intellectum, vt illud Diuino subijciant. Hac etiam ratione tentauit Deus Abrahamum, faciens, (vt ait Apostolus)
o Ro. 4. 18. *vt obediens in spem crederet*: sperans scilicet, implendam fore diuinam

pro-

præcidantur, cùm ſ ſolebantur deficere omnes homines ab eis qui [illegible]
ſed ſ quia Deus illi non reuelabat viam implendæ promiſſionis. Simi-
liter præcidit Sanctum Ioſephum, ſanctiſſimæ Virginis ſponſum celare
el myſterium eius Conceptionis. Et ſimiliter S. Paulo & aliquibus aliis A-
poſtolis cùm ſe aliquando aperire in variis caſibus. Et cùm alijs ſanctis Patres
ſe reuelaſſent, vt eius pedes lauaret; & ipſe lotionem illam recuſaret: tum ſta-
tim illi cauſam aperuit, propter quam id faceret: ſed dixit: *quod ego faci-
am, tu modò nescis*: vt ſic ſe excuſaret, aut modeſtiſſimum, aut
ſapientiam ſuam occultaret. Eodem modo grauiter etiam probat Do-
minus eſſe, permittens nubes & obſcuritates in aliquibus ſanctæ fidei
articulis ad quos humana ratio peruenire non poteſt, nec eos intelligere.
Quale eſt myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis, & Euchariſtiæ, & aliqui alijs
liberationibus præſentiæ Dei: quemadmodum Dauid tremebat, vi-
dens proſperitatem impiorum, & abiectionem bonorum. q *Pedes*, inquit, q Pſal 72.2
*mei pene moti ſunt, pene effuſi ſunt gressus mei. Quia zelaui ſuper iniquos, pa-
cem peccatorum videns.* Sed ſingulariter electionis hoc probat, cùm valdè in-
ſtantes aliquid petunt: ipſe verò reſpondet cum aliqua exceſſione, aut
aſperitate: quemadmodum dixit Cananææ: *non eſt bonum ſumere panem* r Matt 15.26
filiorum, & mittere canibus: & ſanctiſſimæ Virgini ſuperbiens defectum vi-
ni in nuptijs quæ de vilde reſpondit: *Quid mihi & tibi eſt mulier? nondum ve-* s Ioan 2.4.
nit hora mea. Eoſdem etiam probat, cùm adhibentes maiores diligentias,
vt ſuam excitent deuotionem, illos deſinit ariditate: aut cum maiori fer-
uore quærentes aliquid virtutis experiri: ipſi maiores tentationes, & quaſi
reuelationes ſuæ abſentiæ illæ. Contra verò maiori experiuntur tranquillitate cū
ſpecialem infuſionem præcellit diligentia. Quamuis autem ſemper hæc,
harum tentationum ſumo abundet propter obſcuritatem quam ſecum ha-
bent communicatam ipſi probationes: ex eis tamen ipſi proficiunt ſplendi-
res, in quibus magis eminet humilitas, & ſubiectio ipſi Deo in omnibus,
quæ propria ratiocinatio non aſſequitur.

Deinde ad implendum bonis & conſolationibus ſpiritualibus, ſolet Do-
minus nolle probationes ſuas & tentatiua adhibere, tum in docendo, quo t Exod. 16.4
dixit Moyſi: *Ego pluam vobis panes de cœlo: egrediatur populus, & colligat quæ
ſufficiunt per ſingulos dies: vt tentem eum, utrum ambulet lege mea, an non.* ac non.
Cum enim ſe paratum videt, vt quotidie colligere ea quantum ſatis eſſet
ad tentare, & probare an illud præceptum ſeruarent, an vero ex cupidi-
tate aut curioſitate plus vellent colligere, quàm opus haberent. Ita etiam
Dominus noſter in certa meditatione & precatione dat ſuis maiora donorum &
conſolationum cœleſtium, tentans & probans eos, vt aliquo indicio pro-
dant, an humiliter eorum illam acceptent, vtantque contenti cum ea
portione, quam Deus illis largitur: aut contra; an inſolescant, plura con-

[illegible] aut [illegible] quid [illegible] habeant, quæ ipsis defluant, aut [illegible] plura accipere [illegible], quæ ferre [illegible]. Sed & hæc ipsa [illegible] [illegible] [illegible]

CAPVT VI.

Modvs Et Ratio Tentandi Et Probandi *seipsum, vt ex tentationibus & probationibus, quibus exercetur ab aliis, felicem habeat exitum.*

VT Deus sit exitus omnium probationum & tentationum perdilectarum, & earum intuitu illud Ecclesiastici consilium, ac documentum: a fili, *accedens ad seruitutem Dei: sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*: ejusdem est, sumpere ab illo Tentationem ejus, te ipsum, probando & exercendo te in variis rebus, ubi modestis & gravibus: vt experientiam sumas fecundam, & virium tuarum ad ferenda onera Religionis, ac Perfectionis, quam desideras; & ad pugnandum in certaminibus, quæ vera in hac vita dicuntur, exercitationem etiam habeas. Apostolus: *Exercita te ipse ad pietatem, ipse inquit probate*, an fides tua in Charitate, Humilitate, & Patientia, reliquisque Virtutibus quæ probatæ sint.

DVAE virtutem vias id fieri potest. Prior est, exercendo aliqua difficilia, & aspera in materia circa virtutem: earum veritas & soliditas deprehenditur. Si enim magnas, fortesque propter Dei voluntatis abnegationem exercues, intelliges: an earum habeas de virtute facilitatem: vt, quando opus erit, illam abnegare Dei & Superiorum voluntatem sequaris; & si humiliationes & voluntarias afflictiones exercueris, ipsum probabis: vt intelligas, an humilitatem & patientiam habere possis, ubi humiliationes & afflictiones fuerint exhibitæ. Huc autem tendit sententia illa Apostoli ad fideles, qui per gentiles ac tyrannos à domino tentabantur, & persequebantur: vt habeat ipsimet tentarent in fide sua constantem fidei suæ, quam ostenderet vitæ sanctitatem & constantiam agnoscatis, ne expectetis, vt Tyranni & Carnifices fidei vestræ tribuant tentationes, ac probent: sed vos metipsos probate fructibus pœnitentiæ, & asperitatibus: vt intelligatis, quantam virtutem facultatem habeatis ad eludendas tentationes, cùm occurrerint, aggrediendas & sustinendas. Sic olim faciebant, qui martyrij coronam expectabant. in eam enim fidei exercebant tempore pacis; & ipsimet faciebant se carnifices suipsorum, subeuntes mortificationes aliquas graves, quæ pœnam & dolorem inferrent. Quare qui cogitant religionem ingredi, debet seipsum probare, exercêtes aliqua eorum quæ pollicentur in Religione subituri: vt experiantur sumant facultatis & virium, quas habet ad illa obeunda.

I.

Ex ipsius Nouitiatus tempore (postea dicam huiusmodi Euangelicam probationis exercere, vtile & profuturum fore, ad eos edocendos, qui Deum proponunt: aut demones, & eludendi eorum vias, illorum tentationes effugiendi: quemadmodum fecit Sanctus quidam Vir nomine Eulebius: de quo refert Theodoretus, quod ad purificandam quorundam fœminarum delicatiam in eiulandis absque causa oculis à terra, allegarit sibi ferream catenam ad collum, quam ita tumide, & allegauit cuidam alteri, qui erat accumbens; vt cogeretur semper habere caput demissum: in qua mortificatione perseuerauit per quadraginta annos, dicens, se id facere non tam vt culpam illam in se puniret: quàm quod hac ipsa lucta, quam contra seipsum continuè exercebat, expedita sibi multas alias luctas, & tentationes, quibus daemon ipsum allicere; quia quòd superbus sit, cum refugit tentari, à quo intelligit, & facile timet, se vincendum: existimat autem id futurum, si eum aggrediatur, qui semper attendit, vt seipsum vincat. nam hæc Victoria seipsum probat, & aptum reddit ad vincendos alios. oportet enim Sapiens dixit: *Melior est qui patiens est viro forti: & qui dominatur animo sue, expugnatore urbium*: & communis proloquium dicit: fortiorem esse, qui se, quàm qui fortissimas vincit mentes.

a Prouer. 16. 32.

2. Posthæc via & ratio, has probationes faciendi, & ipsa imaginatione apprehendere res molestas, & horribiles: quæ vt plurimum nobis possunt occurrere. Cùm enim ea nobis quasi eminentes ante oculos ponimus: obseruare licet, quem animum & quantam fortitudinem caro & spiritus ipse ostendat in eis admittendis; aut pusillanimitatem & timorem earum, vt illas fugiat ac fugiat. Sic enim experientiam sumimus & nosipsos existimationis, ad eas acceptandas, & nosipsos interne vincendos. Eumin modum, quo Cassianus loquens dicit, qui manent in solitudine, nec eis adest, qui aliquid faciendum iubeat, ipsoque in humilitatibus & afflictionibus exercitat: sit: ad consequendas & augendas virtutes obedientiæ, humilitatis, & patientiæ, cupiens, & fingant, alios imperare ipsis res graues & asperas, aut eueniat ibi aliqua, quæ pudorem aut ignominiam afferant. & nos excitemus ipsos ad huiusmodi prompta voluntate accipiendas. In hoc autem magna est prudentia adhibenda: ne talis probatio conuertatur in tentationem demonis, ad nostram perniciem. Quare non timidis & pusillanimibus, sed feruentibus & strenuis hæc via iniit: finemque locum habet, vt ob oculos nobis non tale proponamus: quæ poenam & dolorem afferunt sensui nostro accommodatum; & quæ, vt plurimum, eueniunt. Eisque omnino adrem, ea præmittere ad capta, aut pugnæ spiritualis valde difficili ac periculosæ, quæ videtur imminere. Quomodo Christus Dux noster voluit ad nostrum exemplum seipsum probare, antequam passionis conflictum ingrederetur. In cuius loco in

b Cassian. c. 14.

horto

huius Gethsemani excedat, repetens nonnunquam [illegible] natiocem reparationis rerum omnium amarum, & [illegible] rum, cum eam filiorum vitæ apprehensa producerent; ultimo affectus dirumpi, & tædio, angustia, & pavore, cum tanto fœtu, postremo plam purgam Passionis effugere vellet. Sed percipit flatum spiritus, ad pugnandum & vincendum illos affectus: qua victoria obtenta, etiam ipsa caro animum & spiritum assumpsit, ad sustinendam purgam patiendo, quam expectabat: in qua victor etiam exulat, sicut in prima. Hunc in modum licebit tentare, & probare ipsum proponens tibi ob oculos omnes amaras, & pœnam afferentes, quæ sunt malæ Dei, & in flatu in quem & in ipso intimi facinoris, quod aggrederis. Quod si videris cum [illegible] multos & angustias præterire: pugnandum tibi est & fortiter dimicandum, nec victoriam obtinebis: ulterius regium mentis voluntatis promptitudine ad labores imminentes. Et hæc prima victoria diligenter, multumque luctabit, ad obtinendam fœtum, cum ad ipsam pugnam perveniet. Quare ad præmeditandas dæmonis tentationes, plurimum refert, has probationes esse expertum, & videre eas esse fœtus: nam & ipse Dominus refugit tentare eum, quem videbat firmo & perfecto animi decreto munitum. Ac propterea Sanctus Basilius dixit: eos, qui desiderant perfectionis assumendo cognoscant, deberi ad firma voluntate, certoque ac resoluto animo ingredi, ut maligni spiritus non audeant his tentationibus eum aggredi. Qua sententia ingrediet: eo fortius malignos spiritus venient, eos aggredi, quos vident tanta constantia animi eos prædæ sumuli à pugna recedere. Sed etsi dæmones experiri fœtum velint his tentationibus & persecutionibus: generosi tamen hæc animi resolutio, libenter ac molestias acceptandi, quas ob malos positas ante imaginationes concepta videamus, plurimum ad tam vim inde conferet. Solet enim Dominus nolle hujusmodi suavi & auxilio eam remunerare, ut pugnes nobis non licet; sed potius hoc audendum, eos aggredi, & cum eis congredi. Vividus liceat in eo, quod cum tribus pueris quibus Nabuchodonosor minabatur, nisi statuam aeream adorarent, ut redderet in fornacem ignis ardentis. Cui illi heroici animi resolutione & fortitudine respondere: *Deus noster, quem colimus potest eripere nos de camino ardentis, & de manibus tuis Rex, liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi, quia Deos tuos non colimus*, etiam si in ipsa fornace ignis combureris. O vitalem animi decorum, dictum potius quam humanum! in quo fiscal conquiescat confidio divinæ Omnipotentiæ, vel cum ea illo igne liberandos, si velit; & firmissima voluntatis resolutio divina gratia adiuta, ad tantum incendium tolerandum, si eos non vellet Deus liberare. Sed nec bonitati divinæ voluntas, nec eius Omnipotentia potestas defuit. Nam vix tres pueri in fornacem missi fuerunt,

Xx 3 cum

2 Mac. 28. 29
Chrysost. 1
Ecclus. 4

De compl. Mund. 4. 2

Dan. 3. 17.

Psal. 90. *vim defensis Angelis Domini in ipsum seruatur, & exaudiri promittitur de seruato: & scalli medium seruandi genus tribuitur.* Ex quo ipsorum Angelorum sapientissimi Deus tibi præsidium & adiutorium mihi dederit ad tutandum & pugnandi quidquid ipsis videbitur, & vrgentes, diligentes esse. Dic igitur tentatori, aut diligit: potens est Deus per suam Omnipotentiam liberare me à calamitatibus & necessitudinibus, quæ occurrunt in vita Christiana, & Religiosa; & eadem valde mihi fructuosa & firma reddere: quod si hoc fieri non vult voluntate; sed permittere me in multis pugnas & amaritudines vitæ incidere tanto dolore mihi de la mutè & certam carnis statuam non amplius adorare: cuius causa parum sum quærens aquæ calicem Libertini & arundinem humore etiam amabilissimam illis sitientibus & ipsam vitam, si opus sit, exponam: vt eadem mihi mandata, quæ præcipit, fideliter semper obediam. Quod si ex tota corde & animo generoso hæc facta speram non esse, Deum Omnipotentiæ suæ tibi adiutorium, & missurum è cælo Angelorum fidelissimorum innumeras inspirationes, & rorem consolationum spiritualium in ea copia & abundantia, quæ tibi expedit: vt ea omnia occurrentibus contradicere, etiam grauissimis vitæ casibus.

EST AVTEM operæpretium aduertere, in vtroque præcepto modum præfixum, quod licet adhuc in sæculo manent, vel initio Tyrocinij aliquis in corde temeritatem & mollitiem sentiat ad res temporales, quibus renuntiare cogitauerat: non tamen propterea debeas animum abjicere: nihil enim quæ facile cadunt, breui temporis decursu, assumit diuina gratia electorum illa affectio tenera, & cor validum fiet & constans in disciplina diuina, & valde futurum tibi sit iucundum ea omnia deserisse. Gemmam ait Plinius gigni in concha maris ex rore cæleſti: quæ quamdiu est in aqua, est mollis & flatim atque extrahitur ex mari indurescit, magnamque pulchritudinem acquirit. Ita bona desideria & proposita, quæ ex diuina vocatione concipis, quamdiu in sæculi mari hæc sunt etiam in ipsis latitiæ, quibus illud deterritis, mollitiem aliquam habent, & periculum est à tempestate tentationum ne euanescant: at cum animus lacrymis delectationis & cælestibus, quæ in eo te reperiunt: solidabuntur magnopere hinc acquirent: & vita ipsa religiosa erit tibi tanquam preciosa margarita pretij inæstimabilis.

CAPVT

CAPVT VII.

CAVSAE CVR ALIQVI TYRONES VOCATIONI *suæ desint, & ad sæculum redeant; earumque remedia.*

ON EST nouum, quòd multi exeunte sæculo, & vitam religiosam suscipientes, qui postea tentationibus victi deficiant, & ad miseranda, in quo antea erant, flectantur exempla. Sepe ipsum a multis Christi habitum & [illegible] & ipsum illum amittebant. Causas huius incommodissimæ mutabilitatis fusius explicuimus in vtroque tractatu præcedenti, sumpta occasione ex exempla diarum mulierum Ruth & Orphæ, quæ simul exularunt ex Regione Moab, relinquentes sua patria, domum matrem suam, ac Deos, quos adorabant: & comitatæ sunt Noemi in ciuitatem Bethlehem, in qua verus Deus adorabatur. Et quia vir Ruth strenue perseuerauit in omnibus probationibus & congressionibus: Orpha autem defecit à bono sito proposito, & post breue spatium redijt ad regulum suum, & ad Deos suos, pertæsa amaritudinis, quam illos prosequebatur & eorum, quibus fuerat comparata. Sed nunc exemplis huic diarum mulierum subiungemus aliud illorum quatuor, qui Dei gratione defecerunt Sapientiæ lucis æternæ, sicut in parabola *reliquerunt regnum*: necnon Sodomitarum ignem, & quomodo Loth, diuque cum filiabus huic præcepto paruerunt *non respexit post se & stetit extra omnem regionem*. In quo exemplo per S. Augustinum spiritualiter duo genera peritiæ intelligimus, quorum alterum quidem perfecte & constanter non deficiunt, sicut Lothi filiæ vitam quidem, respicientes retrò, desiderio non amittunt, ipsum tamen comitatæ in bis in memoriam Christi D. N. loquens de tribulationibus ab Antichristo inferendis: *Tunc, inquit, qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes, & qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua: & qui in agro, non reuertatur retrò tollere tunicam suam.* Lothi *Meminerit uxoris* Cum sententiam in se ostensum explicant SS. Ambr. Hilar. & Aug. quòd dicere videretur, qui salutem suam certam, ac securam habere volunt, fugientes prorsus, quæ in mundo occurrunt, & vitam communem reliquorum hominum deuitare, fugere debent, & conseruare mentem, ne cum eis, vt salutem in desiderata perfectione Christianæ. Et qui bene in recto statu mentis & quod intra sanctam conscientiam consenderit culmen perfectionis in non deserendis, vt cæteris, & carnalibus vitæ illecebris implicet; & dimittat alteri, quæ antea detinuerat. Et qui in agro laborat, hoc est bonis operibus in alterum respectat retrò, nec munera quærat, quæ domi reliquit vt vestem saltem veteris hominis & opera relinquat, quibus ibi remanserat.

Et vul-

a Ephes. 4.17

Tunc in Iudæa fugiant ad montes. Luc. 17.31

b Gen. 19.17

Gen. 19. Sermone ad fratres in deserto.

c Mat. 24.16

d Lucæ 17. Lib. 1. de Lucæ c. 19. quod ha. ad Matth. Lib. 2. de qq. Euang. c. 11. tom. 4.

Et Valentius: qui illi autem vitæ contemplativæ consenderunt, licet in operibus activis desecerunt: illi constanter in votis, nec ab respectum aliquem ad præsentem hominum vitam retro aspiciant. Quos igitur religiosi, qui munera deseruerunt, tam habitent in tecto, & loco sublimi Ecclesiæ, ac domus Dei, hoc est, Religionis: ne descendant ad aream seu mercatum domus, eligendo ad vitandam illam secularis: ingens sunt impedimenta & illecebræ rerum temporalium: quas, vt Deo seruirent, reliquerunt. Cumque egressi iam sint extra sua, & exulent Patriam suorum; laborem quo in agro sacræ Religionis, in quo Euangelicæ perfectionis plantas latet: non reuertantur amplius in domum suam, nec tunicam accipiant vitæ secularis, quam semel exuerunt: sed constanter perseverent, mundum cum seruore fugientes, dotes veri filii compotes sunt. Memento vxoris Lotis, dicit Christus: cui Deus illud contulit beneficium, vt ex Sodomis & eorum periculis eam eriperet; quæ, dum fugeret, subsistit, & respexit retro: propter quem in sua fuga langorem, conuersa est in statuam salis, in perpetuam omnium hominum cautelam & exemplum. Nam, vt Sanctus Augustinus perpendit: vbi respexit, ibi remansit: & perpetuò mansit: vt ignorantes & inconstantes instar filii fiant; ne respicere cautus fieri ex alieno malo, ne similis pœna veniat super ipsos, & ipsi quoque lapides sint cautelæ pro aliis. In hodiernum diem, ait Ruperto, quicunque, sicut ejus, profecit ad vota sua, conuertitur in statuam salis. Nam & is pernitiosus sit sibi: aliis tamen est vtilis: qui aspicientes in eius infelicem finem, cauti eambunt, & sibi continent, similem timentes pœnitentiam.

Lib. 19. de Ciu. c. 32. & lib. 4. de Gen. c. vltim. & in Psal. 67. lib. 10. in Genes.

§. 1. Tres radices & causæ non perseverandi in Religione.

1. SEd, cùm Saluator noster ideirco non in exemplum inconstantis malè respiciat, nec prædicetur in lucem causæ eius inconstantiæ, in quibus sanè fuit tres principium radices ad vitium depictæ obseruare: ex quibus ruinæ & lapsus multorum prouenit, qui à sua vocatione deficiunt, tam ex tirone Sanctorum ex Antiquis. Prima radix & causa est ignorantia, & cæcitas, & caligo in prima sua substantia: id quod exitus ex mundo non fuerit sui finis & vitii relictione, illum in perpetuum relinquendi propositum plene Deo vouendo, propter finem sollicet, & motiua perpetua, ad propositum aliquod, aut respectus humanos non satis profundè & satis considerate, quid agerent. Quæ sunt, qui ingrediuntur Religionem ex aliqua naturæ intuitu: aut quod aliqui socij eam ingrediuntur, & quorum ipse respectum & motiuum breui euanescat: ita & voluntas,

quæ

qui illi habitabant, facili negotio. Fama in montem, quo Dei filius ascenderat Mosi, quòd videret locum suum Ruth exuentem. Sublatum de spelunca, sequi cupiebat. Et forte vnus Lot exijt ex Sodomis, non tam ob meritum, quam suæ vocationis ignem absconditum; quam quod videret, virum sanctum, quem comitari decebat, exire. Sed olim non ita spectatus & laboriosus exiit, non patriæ gressum, qui valde crat diligere, sequebatur: sed subitò respiciens retro versus Sodomam, vnde exierat. Vt plerumque enim, qui eò inuitandi hominum animi, & mentes ex mundi cupiditate possint reuocari, sequuntur sequentium turmam comitum, qui ex diuinis morbis exierunt, gressum æquant: eadem desiderantur, illicque desiderium respiciunt retrahens, quæ reliquerant, & quæ illis accidit, fulpiram, vtad exemplum. Quæ rem maximi est momenti: vt initio sint resolutæ cum magna firmitate inuitanda permissis, aut commendationibus diuinis, quæ beatissimè mutationem sanctorum.

Hinc fugienda erit occasionis radix in ijs, qui vera Dei vocatione mundum fugiunt: sed alium secum aliqua vitia, & mores improbos, quibus infecti erant, non deserentes cor ex toto corde; sed etiam in rebus lætioribus ad illa grabentes: & sic sensim inclinant, vt ad eos redeant. Si enim non semper mundum fugissent; consilium illud sequi debuissent, quod Christus Dominus noster suis proposuit Apostolis, dicens: *Quicunque vos susceperit, excutite de domo, siue ciuitate exeuntes pulverem de pedibus vestris.* quasi diceret: ita ab eis recedite, & fugite, vt nihil, quod spectet ad, voluptatem sæculariter quidem petierem, qui vestris pedibus adhæsit. Itaque ex Sodomis erat cum seruire sibi Lot, dicit Scriptura ex parte ex qua dolos fecerat quandoque vitium, & inordinatio cum mundo, quantumuis minimam occasionem habuit in gratia aliqua habendi, seu persuadendi vitia mundana. Latent Sodomæ suæ peccata grauia, de quibus dicit Ezechiel: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ sorori tuæ superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum eius: & quid manum egenti, & pauperi non porrigebant:* ex quo in horum abscondita est lepra. Pulsa autem est de Sodomis sua peccata bona, & quasi alienis luxata vitium in mutuo proprijs Religiosorum, quæ sunt aliqua superbia, aut humana ambitio in rebus spiritualibus: saturitas aliqua, gulositas, aut in cibis superfluis propensus, aut aliquis modus otij, aut charitatis defectus erga fratres. Et his potentibus lutum illud proximi, & ex eo dictum se in eam partem orientur, aut vt melius potius magna, quæ tempore mortuæ ecclesiæ: cum Ecclesia mortua non esset. Non in ipso exiit ex mundo illa portauit incunde; sed tecta tamen, & quasi latuere. Eam in modum, quo Rachel, fugiens ex domo patris sui Laban, *furata est idola patris sui*, secumque abstulit. Nam vt grauis Doctor aliorum, ad illa erant

1. Mat. 10. 14

2. Ezech. 16. 49.

3. Gen. 31. 19. & 34.

Reprimuntur Cantabrica, & alia apud Lipsium de Cruce.

affecta, & propensa voluntate eo occulto in vita abierant. Ita aliqui mundum fugiunt, vt Religionem ingrediantur, accipiunt secum in corde latentia quadam vitiorum, in quibus fuerunt occupati: nam mutato morum motu ipsi non mutantur. Quare cum ea ille abierint, tibi aliquod illis offerentes, & interdum secretes dicunt, quæ illa fruantur & conferuare. Ac propterea nec in spiritu probantur, neque in habitu illo perseuerabunt: nisi ea omnino eruant. Nam quemadmodum Lotus perfectus ab Sodoma, interrem idolatra; & nisi *Mulier respexisset, salua transmeasset, & fidelis dicipere*, periculum immineat vxoribus quibusdam Christianis, vt apud quemcunque Deus sibi Loth inuenisset, maneant. Itaque damnum & mundum fugiunt fugientes & aspernantem malediciis potissimum idolatriam, quæ nisi perficiantur, vt ait S. Gregorius, cadi condat, calcando tamquam cum contemptibilem perditionem est, ne mundum exprimum eum, & morti culpæ obiectum reducat. Domus enim Dei non potuit talia idola ferre. Quare ea in corde seruare, breui cum Origene redit ad locum, vbi ea conficere adorare.

Lib. 10. de Ciu.

3. Hvnc inordinatæ radici affinis est *cupiditas*, primi motus & affectus ad parentes & bona temporalia, quæ in seculo reliquerunt. Hæc vxorem Loth prosbibuit, & ipsum Loth constantiam prodemit: nam Sodomitas habebant amicos, & notos; domum & agros, multosque greges. Quoniam igitur multa vehementi horum rerum affectu, quam abstrahebantur, grauiter ferebant eas deserere; & cum audirent ignem è cœlo super Sodomam descendere, contemptrix imminentis, respexit cum ingenti sui dolore, qualis explens si humiliter ea sese contradituine ne iustitiæ deserens, tueri & retinere. Quæ nullius diuina cum statim in statuam lapideam conuertit, puniens eius terrenum affectum perpetua lapidis duritie. Quo facto monere voluit Religiosos, vt exeuntes ex mundo, relinquant omnino inordinatum ad parentes & cognatos, & ad res omnes, quas habent, affectum: magno enim labore mortificantur. Alioquin nec celestia sapere, nec securitatem & firmitatem vitæ habere poterunt. O fluxi (ait Sanctus Bernardus) si fugitis mundum ob periculum peccandi in eo, & res omnes, quas habebatis, in eo relinquitis: cur ergo vobiscum, catenas & compedes portatis, quibus vinctos vos teneat? Sed faciamus, eos esse auaros: melius tamen est sine illis fugere, ac saluari: quàm eorum causa damnari. Compedes sunt affectus ad personas, & res quæ in mundo remanent. Cæsi ergo illos compedes, extirpate inordinatos affectus, obliuiscimini omnium, quæ in Sodoma habebatis, ne affectu aliquo terreno ad ea reflectatis, aut doleatis, ea quod reliqueritis. Nisi enim id faciatis, eò de-

Ignis in Sodoma descendens, humana quæ consumit.

Lib. 3. de Consid.

*Lib. 10. de Ciu

veritatis, vt veritate & Spiritus Religionis amplectamur, vt Ioh. Basilius ait, tanquam signa & Ikona cius. Et quidem est hæc fides vnde alij cauliores fiant: ibi autem erit tanquam terra proditurum dicit quæ fel deparabatur: vt semper maneat sterilis & inutilis. Contendit ille Loth imitari: qui etiam grauiter ferebat à Sodomis discedere: quamprimùm tamen omnit, obtutus est rerum, quæ in ea reliquerat nec ipse eas fecit, quam si ibi ipsam non habitasset: & ita exactè Dei præceptum seruauit, vt nec respexerit illas quidem.

Nec caret mysterio, quòd cùm Loth esset in Sodomis, etsi earum peccata videbat, & cum illis versabatur, dicit tamen de eo Sanctus Petrus quod *iustus & audiens erat: habitans apud eos, qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant.* & nihilominùs, cùm Dominus eum de ædificiis educeret, prohibuit *respicere post tergum*: vt significaret, quòd præsentibus fruentes bonis, & in caliginosa coactiscè tellicet non possunt lucem cælestis speculari, qui improbis fidem ab imis illa societate ouertit, vultum omninò eius obliuiscitur: nam tunc vel ipse aspectus tributere tur vanitati, aut sensualitati, aut curiositati, & periculo se exponeret, aliquem effectum ad malum concipiendi: quando absque culpa licenter illud aspicimus.

Dr. Sanct. mond. l. 11 dipolo. 3. 42

2. Petri 2

§. 2. *Alia radices occultiores.*

Atvar sunt radices sine causæ magis occultæ nimi perseuerandi in vita religiosa. Quæ deprehendentur ex causis, quas Deus habuit, vt præceptum hoc Loth imponeret. Nam si humanæ mentis illud inuestimus, possemus dicere potius futurum fuisse expedire, vt Loth, tanquam eius familia supplicium illud Sodomorum intueretur, cum illud esset exemplissimum: &, vt ipse Petrus ait: *in exemplum futurorum eorum, qui impiè acturi sunt*, æterni scilicet supplicij, quod impij in æterno sunt subiendi. Nam quemadmodum terreni iudices, cum furem aliquem suspendunt, aut hæreticum comburunt, libenter vident plurimum populum conuenire, ad supplicium illud aspiciendum: vt in alieno capite exemplum accipiant; & culpam fugiant, ne pœnam sentiant adeò grauem: ita videtur potuisse Deo Domino nostro placere, vt Loth & eius familia horrendum illud incendium aspicerent, vt maiorem concipere horrorem de peccato, & igne æterno, quo illud punitur. Sed diuina Sapientia prudentiora alia habet consilia in gubernatione hominum, in quo beneficia confert singularia. Vult enim Loth cum tentare & probare (vt cuique quidem est dictum) imponens ei aliquod præceptum, in cuius obseruatione manifestare possit proprij iudicij rectitudinem; & voluntatis promptitudinem, fidelitatem, & constantiam:

quantò ea ipsius voluntati placere; & potiùs grauissimum peccatum beneficia repudiare, quàm non operam in obediendo præstare, vt amplissima beneficia à diuitis & liberalissimis obtineant. Quamuis autem aliqua adducta ratione finem subesse aliquis valeat diffidere humanæ rationis & facultatis nostræ excedant: quale fuit, quod Sarra, a Abrahamum ipsum filium esse suum negantem audit: Et Isaias Propheta, audaces & diffidentes populos Israelitas arguens, b dicit tamen hoc ex minoris & potioris ipsius parte accidere: in quibus offendere possint infideles subiectionem; & quæ facile impleri possunt, ne ea difficultatem pariant, dictum; & hinc facili obedientem fidelitatem, quam in grauibus obseruaturi. In eundem finem cùm Deus Adamum crearet, & posuisset in Paradiso, c prædixit eum de ligno scientiæ boni & mali: qui fructus erit non eatenus, & præceptum posterum seruari; & cùm mitteret Prophetam quendam contra Regem Israhelem, qui Prophetæ mirabilia præstitit: iussit tamen, eum d non comedere panem, nec bibere aquas in loco illo; sed alium redire in domum suam. Et propter eandem causam cùm inique illud beneficium in Loth, ciuitatem conservari, obsecrando filios illos ex Sodoma, iussit, e ne respiceret post tergum, sed rectà pergeret ad montem, ne pereret. Quæ res facilè erat: quia facilem comprobabatur actum quendam modestiæ, in parua quadam mortificatione cuiusdam videndi: vt sic probaretur fidelitas, subiectio, & animi gratitudo erga tantum benefactorem: & simul dignum darent, qui essent in rebus grauioribus fidei seruari, qui in leuioribus fidelis extitit. Si autem contra in huiusmodi probationibus offendunt infidelitatem & pertinaciam propriæ iudicij, contemnentes huiusmodi res parua, aut indignas parui esse momenti: magnum dant indicium, quòd non sint futuri fideles & prompti in rebus alijs maioribus: ideoque talium horum culpa facilè est permissa: eoque grauior erit poena, quo facilius, euitare culpam: vt appareat in tribus prædictis casibus. Nam Adami inobedientiam dictum est ex Paradiso & Prophetæ illi, qui in itinere comedit panem, fuit occisus à Leone, antequam ad suam domum perueniret; & vxor Loth conuersa est in statuam salis: vt ex hoc metus incutiatur ijs, qui Deo fuerint infideles & inobedientes. Iuxta dictum Sapientis: f incredibilis animæ nequitia plus significat quàm dicat, statuam illam salis, in quam vxor Loth fuit conuersa, perpetuum semper tamquam exemplum incredulæ & inobedientis animæ. Quæ ratio incredulam appellat; & indicantem, incredibile esse, quod dicat Deus: inobedientia enim orta fuit ex incredulitate: vel quòd non crediderit, penitentiam illam factam esse in suam vtilitatem, ne pereret; & existimans, se ob aliud exiguum rem non fore aliquo seuere punitum.

a Gen. 18. 12.
b Isa. 28.
c Gen. 2. 17.
d 3. Reg. 13.
e Gen. 19. 17.
f Sapien. 10.
Vide Perer. in Gen. 3. 5.

ut, quod emittitur, minus tamen sinit se intendere in ipsa precatione. Secundò, quia dicit, quod, cum illa anteriora sint de ordinatis illa affectione exercita, videantur de divinis inducta, quasi superfluum illud Sodomitarum esse fervorem. Et hoc cum appetere = peccatum docentis à veritate fidei recedere, esse contrà sanctitatem, ex fide existentium in ipsa pertinentibus ad finalem claritatem; & ad peccatum se involvere in modo, videtur error, & dolus, qui fecit mentiri Religioso, ad quem peregrinat. Cum enim fides sit Christiane vite fundamentum, & ea singulos dubios, & quasi nihil sentientes non potest fructuosa meritoria efficiunt. Siquidem donum superaddit lumen, cum appetitur, dilatat. Et propterea bene fuit illa suprema voluntas dubitavit de sententia Dei, quia rectum fuisset mirari, & precari: *& precipitabo Deum, ne iracundetur de ea ardore.* ut Deus non *iratus*. Cum filij hujus, incredibili, qui non sunt timori in fornicatione, ut per eli, derelinquit fidei ex quo proficit, ut sunt in observantia Dei, esse precepta & regulas sui status: cum ob non patuitur Dominus posset, ut ejiciantur ex paradiso Religionis; & pereant stigibus Leonis rugientes; & ejecti, ut illos Dominus & convertantur in ha- rena sale, in exemplum aliorum. Ecquenam autem imitantur fidem Loth, admonentis iisdem verbis Angeli: qui moram, se positurum, si vel ejus veniret, pervenit ideque mons ad Deum sui itineris. Nam, ubi fides ab vita & ordine, magnum est pigros perfectionis in vocatione, cui ipsa fides dedicata tuum. Secundum Apostolum sit hæc, qui *venerat Abraham, obedient in locum exire, quem acceptum erat in hereditatem: fide, demoratus est in terra promissionis: Fide, Moyses grandis factus negavit se esse filium filia Pharaonis, & ita fugit ex Ægypto, ut pecuniam affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem.* Sunde quia alas in hoc iacere valeat: ut perfectionis ad bonum, illi omnibus, firmum manet & immutabile: *Lex Domini immaculata (ut Legislatio sit) convertens animas: certò ubi perfectio, quicquid illa præcepit, bonum esse, ac vitale; quod verò prohibet, esse malum & noxium.* Et hinc credulitati vitam formæ accommodat, *ac in sua statu perficiat:* eam & *lex est illi fidei, cum reformans, Academicum: ut hinc eius custodia proficeret, haud opportet.*

Hanc utriusque radix inconstantiæ, hoc est ipsam regulam vitam rapidè incurrit, quam, qui ingressus est, sedulo curat in studiandis rebus ipsius Religionis, quæ ad ipsam non spectant, aut quæ ad ipsi ipso tempore: parui faciens transgressionem aliquarum regularum

in materia parua; aut indicem, eas non esse valde magni momenti: Deoque non multum nocere, etiamsi violentur: nec magni facium sepiùs ferueremillum, quem Dominus noster requirit à conuentibus ex Sodomis, dicens eis, vt pergant versus montem, nec hæreant, nullo certè etiam tam breui spatio, quale est caput Veteris, et Sodomam respiciant: k *nemo enim aptus est regno Dei, qui miserit manum suam ad aratrum, respexit retro.* Ex vocis enim situla & vana dilectu solet aliquatenus, quodammodo grauari labi. Quis decet potuisset Dauidi, l *deambulanti in palatio domus regiæ*, & incautè inutilem contemplanti, & *videnti mulierem se lauantem*, quod incautus ille aspectus futurus sit esset causa tanti lapsûs, ac detrimenti? Ex ipsi, totidem situs regnat eo ipso die; quo res parua contempseris: veruti meritò puto, te ita maioribus caluisse. Nam, quemadmodum illi culpa, etsi parui momenti videatur; si tamen contemnamus, humanum domum expellunt: ita paruis humanis defectus solent cum expelle ex Religione, peruentore Deo, vt lapsus in grauiores. eum, vt ipse CHRISTVS dixit: *qui in modico iniquus est, & in maiori est iniquus*; & qui, dum tentatur in rebus paruis, debitum se præstare non curat, quod talem se præbeat, dum in grauioribus tentatur.

k Luc.9.62

l 2. Reg.11.2

m Luc.16.10

Hoc ipsum melius intelligetur, si gradus perpendantur, per quos infelix illa mulier ad tantam deuenit miseriam. Cum enim Angeli dixissent Loth, vt n *saluum se faceret*, promitentes ei, se non prius Sodomam deleturum, *donec ipse ingrederetur in Segor*. Ille properabat, vt celeriùs perueniret; & vxorem adhortabatur, vt gressum accelerantes & ipsa quidem id faceret, & cum patre suo ingressa Zoar in Segor. Vbi verò, vt quæ illiberaliter, & quasi inuita intrepidabat tarde, vt cùm percepit propè Segor, solitam esse: conspicatur statim spinas adhærentes sibi pannis & egressa de ciuitate descendentem, *respexit illa post se*, & licet ea prima vice, & bono fortasse animo

n Gen.19.

&

& Innum focorum reliquorum exemplum: qui veri & Sanctitatis, fumsque fingulares, nolentes reliquos fequi: periculo fe exponunt defatigationis, & fubfiftendi, ac retrocedendi. Tuncenim accelerandum, & eos aggrediens, facilè vincat: ficut lepram aggreffus fuit Eliam cum fuis, & victoria fuperatum vidit: ideoque facile in congreffu illo prevaluit. Et quis vera dixit Ecclefiaftes: *melius eft effe duos fimul, quam vnum folum: habent enim emolumentum Societatis fuæ: nam fi vnus ceciderit, ab alio fublevatur: & fi dormierint duo, fouebuntur mutuò: vnus quomodo calefiet?*

Sic in vocatione in communitate alij funt feruentes, alij defides: qui perfeuerant in via cœpta, præcedentibus, non poftponendi: ficut filius Loth, etfi quòd fe mitra cingent, naturaliter potuiffent, matri potiùs fe conniungere, quàm Patri: fed quod timerent, fecuta potius funt patris confilium, & greffus properantis; deftruerùt verò matrem, valdè tardè procedentem; mutuò fe cohortantes, vt properarent cum illo, & fic ad terminum tandem cum illo peruenerunt, vitaque fua feruarunt. ita Religiofi, cupientes in fancta fua fructuosè perseuerare, recedunt à tepidis & defidibus, etiamfi alioquin fibi cari: nec eorum exempla fequi volunt, nec eum illis gerunt: fed potius amplectuntur confilia, & exempla fequuntur feruentium, mutuò fe ad feruendum cohortantes; nec vllo modo retrocedendum, fed progrediendum vlteriùs, donec ad perfectionis culmen perueniant; &, quam quærunt, falutem affequantur.

At denique ob oculos proponere fibi debet circumftantiam illam defiendæ miferæ hujus mulieris, quæ cùm periculum euaffet: peruenit in Sodomis: tamen cùm plus quàm tres partes fui itineris confeciffet, effetque prope portum falutis, & iam propè, vt ingrederetur Segor, & ita falua eflet: ibi tamen fubfiftit ex pigritia; & retro afpiciens ex ftrainconftantia, perijt. Vt hinc timorem concipias, ac tremas de tua mutabilitate; & non relaxes, nec ad punctum, ferpentem tuum vique ad mortem. Fortè enim, cùm relaxare incipis: tuta es prope finem: eâque vehementer dolendum, propterea quod tantillo temporis fpatio non pergis, amittere coronam & fructum totius tui laboris tranfacti. Quemadmodum euenit infelici Regi Saul, quem Samuel iufferat *præftolari per feptem dies*, ipfius *aduentum*: Saul tamen ad finem feptimi diei expectando defatigatus, mifit perfeuerantiam reliquarum dierum; & regnum, quo potiebatur. Cùm igitur nefcias, quantum tibi vitæ fuperfit: cave ne retro vel ad momentum cedas: fortè enim illud eft vltimum vitæ tuæ, tuæque damnationis æternæ initium.

p. Reg. 13. 8

Sunt aliqui [illegible] existimat: quicunque autem ita-
di modum esse [illegible] peccatum ad mortem? Est, quod quis aliquem
ingressus in Religionem sumat est liber, & ex civilibus vinculis: ita per-
severantia in ea Nonnullis est libera, donec vel professionem faciam, vel
tria vota reddam, aut aliqua speciali voto se astringant perseverandi, &
non redeundi ad sæculum. In his enim omnibus casibus perseverantiam
non habet ob obligationem: vt non liceat retrocedere absque lethali crimi-
ne. Sed etiam ante hanc perseverandi obligationem, inconstantia laborè
capitis, cum orior ex animi levitate, aut pusillanimitate, & animi defectu
negotium, si adsit malum culpam non generat: sit tamen valde periculosa,
& exposita occasionibus præceps lapsum, & miserias, propter ten-
tiones iam positas. & plures alias, quæ in pernicies. Quæ cum Nouitijs
& antiquioribus sint communia, aliter tamen hic, & illis sunt applica-
nda.

CAPVT VIII.

INCONSTANTIAM REDEVNTIVM AD SAECVLVM esse debilissimam tentationem; & qua ratione sit vincenda, quidq; Prælatis in hac casibus sit agendum.

VT EX ANIMI pusillanimitate, tentationibus sæcularibus, ad sæcula redeant, non solùm Deo suo infidelis, & quoad principia motus, sed etiam experimentum alijs offerunt, præsertim debilium, & in Religione adhuc tenuis, aut quidem eorum quæ boni socij & amici accedente Satana, mutuis vijs & modis conspicientes. Prima vitæ est mali exemplo, quod ad oculum videant. Quemadmodum enim sequentes Religiosorum, mundumque deserentium, vt Religionem ingrediantur, exempla, media sunt diuinæ vocationis ad eandem inducendos, qui illos sequuntur; (vt supra est dictum) ita è contra inconstantiales ad vitam à Religione medium est, quo Demon vtitur ad alios pertrahendos, & subducendos, vt illos sequantur fugientes illi ex-
ad Rom. 4. 12. nihil pro legitima diligenter existimant, quod illi Nouam, Nouissimam Rubricam eius sanctæ Orphæ reliquit in regionem sanctæ Modis, ex qua existentia ex, inquit *reversa est egressa ad populum suum, & ad Deos suos, vale*
a Ruth. 1. 15. *fac & tu sequere cognatam tuam*. Et debent à Iustapia Religione, vtar alijs,

dictum

dicenti fuisse reuersum, ad peccatum hoc, ad delictum, quæ deseruerat: & ita quoque. Quæ in ipso Religionis fuisti fœtor? quæ rancidum in exitu? An ut meliorem pulset verbis, quam ille si alio tempore Religionem deseruisset: melius est, inquit, conuerti, Negnenim quòd exieris, & reuersus fueris, verius est? an statum fatis: nec tu prospexeris conuerteris. Potuisti sibi sapientiæ dilectionem, & non profectus quod facere non potuisti? hoc modo tam debiles ac simplices, sidem ipsi habentes, decipit quamuis semper id faciant cum aliqua remorsu conscientiæ, quòd male agant, in quibus locum habet illud Oseæ: *Peccatis meis rapiam oleum eius & ambiam ea mirabantur, gemunt, & cauernæ de incremento in cordibus suis.* Qui enim hic mules, nisi Religiosos, qui in profectu suo fœtorem videbantur? & Dæmonis persuasione tam serenum & constantem statum amisse, & ad mundum redijsse, non tanquam liberi, sed captiuum? & à tam pulchro libertatis quam habebant, & à tam palchris rationibus, assumptis affectibus raptatos quibus Dæmon eum comprehendit, & ligatum extraxit è Religione. Quem ob eius malum exemplum sequuntur ancillæ, hoc est, debiles & simplicium animæ, quasi de eadem sodalitio, ne dicam seruitio, ad relictum volenti, eam è suo columbario & nido extrahere. Cum autem malum aliorum faciant, quod faciunt, cum gemitus peccatum suum, & murmurent sibi in corde suo: ipsa eadem conscientia pulsat, & reprehendit in eo ipso, quod faciunt.

Si verò in aliud progrediatur improbitas quorundam, qui dum ipsi à sua vocatione deficiunt, præbent se Dæmonis emissarios, tentantes alios, non bonum malo suo exemplo (vt S. Gregorius admonuit) sed verbo etiam sollicitantes socios & amicos suos; & suadentes, vt cum ipsis eodem modo faciant, rationes, quibus ipsi inducti, ad sæculum redierunt. Hoc autem interdum faciunt, vt leuitatem & inconstantiam suam tegant, si socios aliquos in ea habeant. Illi sunt infelices illi, de quibus Saluator dixit: *necesse est, vt veniant scandala: verumtamen væ homini illi, per quem scandalum venit! Expedit ei, vt suspendatur molestus in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Scandala sunt occasiones, quas qui deficiunt, malis suis exemplis & persuasionibus alijs præbent, impingendi, & eam ipsam faciendi. Et quoniam infirmitas & inconstantia hominum magna est; vitæ autem Christianæ & Religiosæ asperitas ac difficultas non parua, moraliter loquendo est quasi necessarium, vt multi impingant, fiatque inconstantia alijs scandala sint, & causa impingendi: ijs nominatim, quos Christus Dominus noster pusillos appellat, quos vt S. Hieronymus explicat, sunt sinceri, & in virtute tyrones. Qui quòd nondum profundas in Religione iecerint radices, facilè malo exemplo, quod cernunt, impingunt; & fallacibus rationibus, quas pro sua libertate audiunt, persuadent. Væ tamen ei, per quem

tale scandalum vitat. Hoc enim peccatum erit si instar molæ asinariæ, quæ ipsum trahet ab vna in alteram culpam, & in multas aliquæ valde graues præcipitabit, vsque ad ipsas æternas pœnas. Expedituisset enim ei, molari lapidi ad collum alligato, demergi in profundum maris, quàm hoc modo præbere scandalum. Multò enim grauior est mors animæ, quàm corporis: quapropter magis timendum, quod animam sæpe vsque ad æternum perdat, quàm quod corpus demergatur corpus in profundum maris.

§. 2.

1. HINC licet debilibus arma defensiua sumere, quibus se ab huiusmodi tentationibus defendant, nec talibus imponatur exemplo. valde enim stultum esset, si quid alium, etiam tibi amicissimum, videres è turri summitate se præcipitare: tu quoque velis simul cum eo præcipitari, & imitari stultum in re vtique perniciosa. Et si, v. g. cum alligare collo tuo lapidem molarem, seque proiecturus in mare, tentaret esse, similem tibi alligare, & post illum etiam te proiicere. Sic igitur, si malum exemplum ab alio tibi datum vis separare: sicut ille te scandalizat; sic tu scandalizare alium, & hoc scandalum erit tibi molaris lapis, quemadmodum scandalum tibi ab alio datum, simile fuit ei lapidi. Si amicus tuus tanquam ignarus miles permisit se ab hoste capi: quale prudentia erit, velle mancipij eius socius, ac permittere ab eodem hoste in captiuitatem trahi? quamuis enim in simplicitate columba esse debeas: non tamen in imprudentia: vt cæcus sequaris eum, qui edocere te velit exemplo, quem habebas in fœminibus petra, CHRISTVS scilicet crucifixus: quem imitantur Religiosi. Propterea enim ipse nos monuit, dicens: a *Estote prudentes, sicut serpentes; & simplices, sicut columbæ.* Nec autem à Dæmonibus, aut à fallis amicis nos decipi patiamur. Et quantum quæso minus imprudentia esse potest, quàm amplecti captiuitatem cum gemitu columbino, tolerando scilicet murmur, pulsumque conscientiæ, eò quòd non habeas animum huiusmodi tentationi resistendi? b *Vae*, ait ipse DEVS per Sophoniam, *prouocatrix & redempta ciuitati columbæ.* Hoc est væ tibi, anima, quæ me ad magnam prouocas iram: cum ego te redemerim, & à mundo & peccato eripuerim: tu tamen agis sicut imprudens columba, quæ gemens, telum tradis tuis hostibus; eorumque tentationibus nec habes cor & animum ad resistendum eis.

3. Si animum habuisti, vt mundum deseruisti, eiusque plurimos tibi detestanda exempla: cur non etiam animum habes, ad vitanda scandala, quæ tibi offert, qui tanquam canis redit ad vomitum?

a Matth. 10. 16

4.

b Soph. 3. 1.

Nec

Nec ab initio mundi effluit, diuque ab Iudæis exspectatus, quam præstruat, sed ad inuentum viarum genera & facilè deprehendas, eum, qui Deo ab infantia, & reptante ætate humanum esse in inuiolatum petram, & tale habitum, cum certo periculo perpetuæ suæ ruinæ, nihil tempestiuè pertimuit, & consecratur. Eiusdem magnæ prudentiæ, cauere sibi ex alienis periculis; & ex Sacrilegio maiorem sentire humiliationem, cautelam, & diligentiam ad perseuerandum in sua vocatione sanctificata.

PRÆCLARE locutus Gregorius ad hoc propositum serpentis oculum quendam diuinæ Prouidentiæ arcanum in ipsis Vocationibus, in eas dirigentis, vt aliqui eundum defecturos in Religionem ingrediantur, eiusdem, eos non perfecturos in ea; sed vt illorum exemplo electos suos perficiat, ad eandem Religionem ingrediendam, in qua sint perseueraturi; eosque doceant viam, quam tenere debeant, vt perfectionem consequantur. Nolita tamen permittit, eosdem ipsos deficere à sua vocatione, vt eorum lapsus ac ruina sint reliquorum cautela; & quod parum deducit in periculum, illud ipsum multos humiliet, & permoueat: vt, *Ioseph* diffidentes, vanam suam fiduciam in Deo collocant: vt *cum metu & tremore salutem suam operentur*, & *vocationem & electionem suam certam faciant*, non deficerent in eo. Quamobrem Salomon dixit: *e qui stulti est, sperat sapienti*: eò quòd stulti ac insipientis errores sint prudentis quasi monita; & lapsus, inconstantiaque imprudentis aperit multo prudentis, vt obseruet, attendatque vbi pedem suum collocet: ne cadat, aut muletur.

PROPTER quam causam confert Ecclesiasticus hominem sanctum & iustum cum Sole & Luna. *Hæc*, inquit, *sanctus in sapientia manet sicut sol, stultus autem sicut luna mutatur*. Quemadmodum enim Sol lucem iustis conferat semper, quamuis Luna multas mutationes patiatur; ita vir sanctus ac seruens permanet semper in hac gratia, & in perfectione, quam profitetur, absque mutatione: etiamsi stulti & imprudentes, quibuscum versatur sicut Luna mutatur; deliramentis bonum, quod cœperat. Forsan enim peccatorum non indignus verbis & factis, aut exemplis scandalum, qui non sunt mutabiles, sed veritati, bonitati, ac voluntati Dei, quæ est immutabilis. Et quamdo ingressi sunt Religionem, etiam ad dies aliquot maxime proficiunt: nonnihil tamen non ieiunia præcipue ecclesiastica retinent, quæ non sunt præcepta, pollutiones tamen & secreta [illegible] diabolum [illegible] Christi [illegible] exemplo sequentes, quæ mutari non debent. Et, vt Apostolus

dixit Galatis, vt boni & constantes manerent in Euangelio, quod illis
h Galat. 1. 8. prædicauerat: *quod si nos ipsi, aut Angelus de cœlo, vltrà posthabito ei-*
bet, quod tradimus vobis. Ita à Deo vocatus, vt ipsum in Religione sequatur, firmus debet in sua vocatione & Christi imitatione permanere: quamuis ipsemet homo, qui spopondit talem Vocationem, mutatus, nunc fluderet, ad sæculum redire. Adhæc, cùm aliquos videris in vocatione sua deficientes, memor dicti sententiæ Saluatoris, dicentis: *Intelligat qui potest,*
i Matt. 19. 12. *qui potest.* k Saluator enim, qui vt Luna mutatur, *infirmitas est nostra:*
k Ambr. in c. 1. Sanctorum autem, qui constantes sunt sicut Sol, numerus est exiguus. Ac
l Luc. 12. 32. propterea Saluator suis discipulis dixit: *nolite timere, pusillus grex: quia*
placuit patri vestro dare vobis regnum. Quare si prudenter, non debes plurimos
illos sequi, sed contendere, vt sis de numero paucorum: & commiseratione motus deficientium, & sequentium plurimos. Cecidit enim in caput
m Psal. 54. 24. eorum imprecatio illa Dauidis, dicentis: m *Domine dispergue de terra divisio*
eorum in vita eorum: & ne in numero electorum computentur, eò quòd *de*
abyssis non sperat adimpletus est mentes eorum. nobis longam ætemprobationem. Quòd si horum lapsus ad commiserationem te permouet: proculcris ab eorum imitatione. Memento quoque alterius illius seruæ viuidem
10. n Luc. 7. 34. Saluatoris, dicentis: n *Venit qui non manducat panem, aut non bibit vinum,*
mundum, dicitis: demonium habet. Cùm igitur videris socium tuum relinquere, ac deserere, eò quòd sponte ipse locum deserat, in quo DEVS ipsum collocauerat: da operam, vt tu sis qui assumaris, & eligaris: vt semper in diuino seruitio perseueres. de quo dicit Regius Propheta Da-
o Psal. 64. 5. uid: o *beatus, quem elegisti, & assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis in æ-*
ternum.

§. 2.

SED videamus nunc, quid in huiusmodi exemplis faciendum sit Prælatis, ac Tyronum Magistris: vt imitentur diligendum Christi Domini nostri exemplum, cùm instituit sermonem de sanctissimo
p Joan. 6. 61. Eucharistiæ Sacramento, & p *multi ex discipulis eius audientes: hic sermo*
durus est, quis potest eum audire? & abierunt eius plurimi retrorsum, non habebant vi-
tam in vobis; dixerunt: Durus est hic sermo: & quis potest eum audire? & quamuis ipse Saluator constanter fecerit eos illudere, & turbatos facere: *multi tamen discipulorum eius abierunt retrò: & iam non cum illo ambulabant.* Et tunc conuersus ipse CHRISTVS ad Apostolos duodecim, dixit eis: *numquid & vos vultis abire?* & beatus Petrus pro omnibus respondit: *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.*
Et nos credidimus & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei vivi. Sed

ipse

ris Salvator tremendam illam fubitumq; fententiam: *Nemo igitur dat discipuli & ex tribu Dan dubitauit. Dicebat autem, Iudam Iſcariotem hic omnia & ad tribum Dan ex Dan.* Hæc omnia refert Matthæus Evangeliſta: in quibus eſt quoddam vitium exemplar eorum, qui errant in Religionibus; & fcituri ſunt ſi, quibus eorum incumbat gubernatio.

NAM *in primis* quemadmodum abſque illa Chriſti Domini noſtri culpa, prædicante ipſo veritatem, ad ſalutem & perfectionem hominum Eccleſiam; multi eum diſcipuli diſceſſerunt ab eius ſchola, nimium aures, ac dicentes, doctrinam eius durum eſſe, intractabilem, & intolerabilem: non quod illa tale eſſet, ſed quod ipſi duri eſſent iudicij, ac vellent illud Magiſtri ſui iudicio ſubijcere. Ita etiam contingit ſæpe, ut Prælatis, Tyrannoque Magiſtris hæc ſuggentibus fint auditi, operamque dentibus, ut Regulæ bene ſeruentur aliqui retractant, ac diſcant Religionem abdicantes, rationem illam viuendi durum eſſe, & intolerabilem: non quidem reuera talis ſit, ſed quod illi ſint ignaui, & puſillanimes; aut cor habeant durum, ad exercendas, quæ Deo placent: eò quòd valde propendeant ad ea diſciplinæ placenta, aut officia ſint dura, ea plurimum tribuantur præſidia mollia, illud alterius vitæ ſubijcere. Quod, cum non ſit ea Prælati culpa, non eſt, cur eorum triſtetur animus aliqui Religionem deſerens: quamuis charitas non poſſit non grauiter ferre proximi ſui damnum. Sed *præterea* reuertar facere, quod Chriſtus Dominus noſter in Cœna alijs fecit. nam ſtatim atque illi diſcipuli ſuam præſiderunt cordis duritiem, ac deceptionem, ſtudiumque, quod in ſe fuit, ea emollire, ac deceptionem retegere, ne ab ea diſcederent: ideoque illis dixit: *Spiritus eſt, qui viuificat: caro non prodeſt quidquam. Verba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt.* Quaſi ea dixiſſet non recte facitis, quod ſcandalizamini propter verba mea, & dicatis, ſermonem eſſe durum. Nolite hærere in cortice verborum meorum, & in ijs tantùm, quæ prima facie præſentia cogitantes, quòd ſolis carnem meam comeſturi, vt comeſti ſolet caro cæterorum animalium, aſpicite ad interiora meorum verborum, quæ ſpiritum & vitam habent: & ne ſcandalum veſtrum ceſſabit, ac durum videbitur, carnem meam in ſacramento ſumere. Hæc igitur in modum Præſuli & Nouitiorum Magiſtri, cum incipiunt cognoſcere tentationem, ac duritiem cogitationum retroceſſerudere debent operam cum omni charitate & diligentia, quantum in ipſis erit, eos emollire, ac deceptionem eis retegere, & ad perſeuerantiam cohortari, & animare ijs oculos eis ponentes, quòd religioſa vita non tam dura ſit, atque ipſi exiſtimant; & duritiem petitam eſſe in ipſorum cordibus, non guſtantibus quæ ſunt ſpiritus, in vita religioſa lucentis. Id quod efficacibus rationibus, ſingulorum infirmitati accommodatis, eſt eis oſtendendum. Qualis enim ſo-

sed sufficeret ad continendos ipsos tentatos, non debebat ipse Prælatus animum affligere, sed quamadmodum Christus Dominus noster permisit, discipulos illius abire; nec propterea turbatus est, aut ex pusillanimitate voluit eum in conclave condere, vt aliquid de sua doctrina, quam tradiderat, immutaret: imò vt Regulam solueret: (si Ecclesia loqui) statim oculos coniecit in cælum superiorem, ex qua hæc permissio orebatur: dixitque *propterea dixi vobis: quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.* Quasi dixerit, (vt explicat Sanctus Cyprianus) venire ad meam scholam, meamque doctrinam recipere, & in ea perseverare, donum Dei est: quod si hoc non datur, ipsorum est culpa si etiam ipse accipere voluissent: tam Pater meus illud ipse offerebat. Hanc in medium Prælati: et cum aliqui recedant, non debent animum abijcere, & pusillanimes in officio suo fieri, vt ab eo plenè & integrè præcepto cessent nec contra Regulam, & ipsam Institutum in alicuius gratiam quidquam condescendere; sed caute & prudenter, in Probationibus & Exercitijs religiosos perficiendos consolantes ipse ex cogitationes: quod qui hac ratione recedunt aut vocati non fuerunt à Patre electi, aut ipsos indignos reddiderunt dono constantiæ. Quæ profundissima sua sapientia permittit, eos abire quia fortè non vtilitati, sed detrimento futuri erant Religioni: oculi enim Dei multo plura, quàm nobis, penetrant. Cùm igitur Deo nostro media non deficiant ad continendos, si retinere voluisset: non vult autem ipse nouit, cur id permittat. Prælati occulta eius iudicia venerari, & consolationem accipere ex prouidentia, quæ & nobis & Religioni prospicit, quam ipse curam gerit. Et vt S. quidam Abbas dixit S. Ioanni Climaco: vt minimum, qui in primis Probationibus, quæ cum illis adhibentur, deficiunt: iudicium præbent certum, se non esse aptos pro Religione. Quare pendat, eos discedere. Nam, vt Ecclesiasticus ait non conuertitur Draco malitiosus à viris suis & mulieribus eius tamen plus simplicibus placent fideles, & perfectis etiam sunt pacti, quos non propterea cessat probare.

Ephes. 16.

Ioan. 6. 44.

Abb. 4.

Eccl. 13. 22.

4. HINC prouenit, quòd in eadem occasione CHRISTVS Dominus noster conuersus ad duodecim Apostolos, qui fidiores erant, & præcipui ab ipso dilecti: volens illos amplius probare, sic ita dixit: *numquid & vos vultis abire?* Non dixit (vt notat Sanctus Chrysostomus) abite & vos: ne videretur eos contemnere aut parui facere, sed interrogando, eis dicit: cogitate, an velitis vobis expedire abire, facere illi alij abierunt. Vt ex hoc agendi modo intelligerent, quod ipse Dominus non vellet eos lucri facere, & simul ad eorum fidelitatem & constantiam in ipso sequendo

Chrys. hom. 45. ad finem.

probat-

probandam, & experiendam. Et (vt Sanctus Cyrillus adnotat) non de-
plano eos propositit interrogationem, vt abirent; sed vt considerarent
spiritu, vt bene perpenderent quantum illorum interesset non discede-
re. Nam ipsi quidem Magistro non opus habebant; non Magister ipse.
Quemadmodum etiam sponsæ dixit: *Non erat te egredi, & abi.* Non enim
hæc verba dicebat, vt à se eam dimitteret; sed vt ipsa attenderet, & se-
ipsam cognosceret: ne superbia illam abire faceret. In hunc modum vult
etiam ipse Saluator, suum auditorem esse solum non abjicere animum, eò
quòd aliqui ab ipso recedant; sed magis animum probet. etiam eos,
qui remanent: vt perfectiores reddat; Eosque aperiat, & intelligere
faciat: perseverantiam in vita Religiosa non debere esse solum ab ho-
mine mundi honoris; sed cum sancta libertate, ad magis Deo seruien-
dum persuadentes sibi, ipsorum potius referre vt perseverent, quàm ejus
Religionis. Nam si illi deficerent: Deus noverit alios vocare, qui in illorum
locum succedant.

Duo tamen extrema sunt vitanda, duobusque opera: ne tam parum
illorum ratio habeatur: vt illi animum abjiciant, nimiumque contri-
stentur; neque contrà ostendatur eis tanti eos fieri, vt ipsi fiant arrogantes:
& existiment, Religionis honorem à ipsorum præsentia dependere. Et hoc
esse solet casu, quo aliqui Tyronum Magistri reuelliores sint in probandis
& exercendis Tyronibus nobilioribus, quorum perseverantiam valde de-
siderant: ideoque in multis eis concedant quod facere non deberet.
Nam magnum tunc eis adferunt detrimentum quæ solent euadere minus
probati, & animum probitere, quam alijs forte magnus eorum fervor de-
fectum hunc supplet.

Sed videamus nunc quid Apostoli in ea occasione fecerint, quidque S. Pe-
trus omnium nomine responderit: *Domine, quo ibimus? verba vitæ æternæ habes.*
Non neque ex discedentium malo exemplo; nec ex diuitiis,
quæ à Christo sui Magistri præ se ferre videbatur; neque ex Probationi-
bus quibus se exercere videbant, scandalizati sunt: Sed potius in ea vo-
catione fuerunt confirmati, in duo præstantium complectentes eam: in bonū
feliciter quod difficultates superarent; & in miseriam, in qua fide esse per-
veturi. Vnum, enim hoc significat verba S. Petri, quasi distinctius dicatur:
si à te recedimus, quò ex hac vita peribimus, nisi ad cælestem fruc-
tum quem continere non valemus, si à tua recedimus schola, cum tu Ma-
gister veritatis habeas, verba vitæ æternæ: quo perueniemus, nisi ad scholam
Dei unum, qui Magister est mundi? habeas, verba æternæ damnationis? Hoc
igitur facere, respondere debet fervens Religiosus: accipiens quidem
ea malis suis occasionem ad exercendam in humilitate Magistrum Pro-
bationibus; sed potius in suo proposito se confirmans & roborans.

perfa-

per tradatores sibi, exitum ex Religione ad mundum, esse eversum ex schola & societate ipsius Christi, qui eos vocavit, & ad suam obsequutus doctrinam, vt transirent ad portas hostis ipsius Christi, cum manifesto periculo propriæ damnationis. Illiqua merito perpendendum, quòd Sanctus Petrus, tempore religiosi seminarij, ea verba noctis locorum suorum, ipsis tacentibus, protulerit. Diuina enim prouidentia ita semper constituit, vt in ingressu domibus religiosis nunquam desit aliquis feruentior, magisque zelosus, qui primus aperiat ipsius Religionis, respondeatque pro aliis, quod omnes mox dicturi debebant respondere: vt sic eos confirmet, & in bono suo proposito exhortetur. Nam tales feruentes existimant, omnes reliquos idem sentire, quod ipsi. Quæ vanitatum nomine loquuntur ac proinde magnam ei adferunt vilitatem.

6. SED quid Christus Dominus ad hæc respondit? *Nescitis*, inquit, *vos dandem Angelo ex vobis vnus Diabolus est?* Quibus verbis tria insinuat magni momenti documenta.

PRIMVM est; bene posse simul esse, quòd vocatio & electio aliquorum vera sit à Deo; & quòd illi culpa sua pereuntur, retrocedant, & suam sortem damnentur. Gratia enim diuina neminem cogit, nec libertatem auferit: potiùs eligendi Deus solitam suam misericordiam, cùm tot tamen vitijs exhibet, quam nouit in futurum quidem quod in se fuit, eò tendebat, vt illi bene vitam ipsam diuinam haberent, & studerent perfecti.

SECVNDVM documentum inquod sæpe incidere solent, qui videntur valde selecti, sint aliqui occulti peruersi. Nam etsi Iudas tunc non recessit à Christi schola, sunt alij discipuli, qui licet tamen ob suos particulares fines humanos, ac terrenos interpretationes ad tempus impenitentiam suam, donec postea cum maiori furore erupit in Magistrum suum. Et eadem multo euenire solet in Religionibus, permittente Deo, vt inter magis eminentes prodeat aliquis occultus qui etsi ob humanos suos respectus, Religionem ipsam non deserat, corde tamen procul est abillis, & suo tempore suum virus emittit, & Communitatem ipsam turbet. Quæ malis ex hac turbatione illa probetur, & exerceatur, vt perfectior tandem euadat. Et hoc TERTIVM est documentum, quod intendit Saluator noster, dum ea verba ad suos dixit Apostolos: vt professionem humilitati inniterentur, eamque exercerent. Siquidem in medio illorum aliquem esse dicebat, adeò improbum, vt esset tanquam damnatus: & quisque eorum timeret, ne ex aliqua Superbia in tantum deveniret malitiam illam volebat, vt non solum non scandalizarentur, eò quòd inferiores alij discipuli retrocessissent sed seipsos præparerent etiam eo casu quo aliquis maiorum retrocederet. Et hoc documentum maximè est necessarij pro Religiosis ne turbentur, etiamsi deficere videant aliquem, qui inter ipsos tanquam firmamenti stella splendebat: sed tunc ma-

gis profundæ humilitatis inniteres, perseverantiam tuæ rectitudinis custodires, donec eam impetrares coronam. Debent quoque animum maiorem sumere ex eo, quod, cum duodecim Seruatoris elegerit, vnus tamen fuerit peruersus; quasi dicens: vt significaret inter eos, qui veræ Dei vocationis sunt ad Religionem vocati, paucos esse qui retrocedant; sicut plurimis reseruantur, quo ad finalem statum conseruationem, ac Domini qui eum fecerit, gloriam perseueram.

CAPVT IX.

PLVRIMVM REFERRE QVOD TYRONES MAgno feruore Religionem vitam auspicentur; ac difficultates & asperitates perfectionis magno animo aggrediantur.

VT TAMEN conculcatis tentationibus & impedimentis à Dæmone obiectis, Religionem sint ingressi; sic excelsum plurimumque finem, in quem tendunt, assequi valeant necesse est statim à principiorum aggredi cum feruore ac perfectione, quæ est Tyronum propria. Nam ipsa perfectio multos complectitur gradus, tam eorum illos, qui sunt Incipientium, Proficientium, ac Perfectorum. Et quamuis vltimi nomen sibi suam maiorem excellentiam retineat: sed competit omnibus suo modo; quemadmodum dicimus perfectum puerum, perfectum iuuenem, perfectum virum: cum quisque eorum id totum habet, quod ætas rapiuit. & Apostolus in vna & eadem epistola fatetur, se *non esse perfectum*; & paulo post se ipsum numerat inter *perfectos*; quod explicat Sanctus Bernardus scribens ad quosdam Monachos: *In omnibus, inquit, vobis perfecta exigitur fides non vniformis. Sed & incipiens incipe perfectè; & iam in proficiendo, & hoc ipsum perfectè age; & tunc perfectionis aliquid attigisti, quæ retro sunt obliuiscere, ad ea quæ sunt maioris gradus perfectionis teipsum extende.* Proloquium enim illud dimidium facti, qui bene cœpit, habet, ipsa experientia, verum esse comprobatur. Præterea Sanctus Basilius inter alia consilia eidem Monacho tradita, illud potuit tanquam præcipuum, dicens: initio tuæ conuersationis operis te viuum, & conuersi vis de numero pastorum, & contendis inter omnes eminere in sanctitate. Et quidam Sanctus Abbas (quem refert Cassianus) dixit eidem Nouitio: attende, quod fecerit te DEVS ex numero pauorum, & electorum: ne ripeas aut repelas

1. Tim. 2. 4. 9. 10. 11. 12.

2. Phil. cap. 3.

Ad Frat. de monte Dei.

Ser. de abdicatione rer.

Collat. 18. cap. 8.

eò exemplum, ac tepiditatem multorum; sed vitæ sicut patet (vt dignum
est, quò in regno colorum inter patres computentur) scriptum sit enim:
b Mat. 25. 14. *Si vendidisset omnia sua, nihil ei deberetur*, quæ sententia aliam sanè à Christo Do-
mino nostro in occasione operariorum, qui circa horam decimam diei, di-
uersis suæ vineæ locis, venerunt ad laborandum in vineâ: & licet o-
mnes essent iusti: pari tamen præ aliis sunt remunerati. Nam primi,
qui temprestiùs venerunt, humanæ prudentiæ innitentes, longum sibi
tempus laboris superesse, cœperunt paulatim; & eodem modo tota die
pertexerunt: vltimi autem, valentes breue superesse tempus laboris,
cœperunt magno feruore, & cum eodem sunt progressi: & propterea
tantum ipsi vna hora laborantes obtinuerunt: quantum alij, tota die.
Religiosus enim eodem feruore, quo incipit, solet vt plurimum in re-
liquo vitæ progredi; ita vt si tepidè incipiat, etiam pergredientur tepi-
dè; quod si cum feruore spiritus celeri passu incipit: facilè poterit eun-
dem in progressu conseruare. Nam (vt Sanctus Bonauentura ait) qui dis-
ciplinam religiosam in initio contemnit: valdè difficilè eam postea am-
plectitur; & formam ac rationem vitæ, quam in Nouitiatu amplectitur,
vix postea deserit. Hinc enim tempus est, quod ex spiritualis in-
fancia; & quod in ea discitur, vsque ad senectam perdurat, iuxta illud
c Prou. 22. 6. Salomonis: c *Adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea*: sed eodem gressu pergit, quo cœpit. Liquet adeò ex-
Epist. 97. pressa huius rei experientia, vt scribens Sanctus Bernardus ad quosdam
" Religiosos, qui ex ignauis ac tepidis, facti erant valde feruentes, di-
" xerit: digitus Dei est ille, & beneficium operans, humanam removens, salubri-
" ter mutans; non quidem de malis bonos; sed de bonis factos melio-
" res. Nec minus mira, mirabile hæc inde ista promotio est, quia illa mu-
" tationis quod multò facilius reperias multos seculares conuerti ad bonum
" quàm vnum quempiam de Religiosis transire ad melius. Raríssima autem
terris est aliqui de gradu, quem forte in Religione semel arripuit, vel parum
Psal. 4. 83. ascendere. Vt sæpè (ait Cassianus) videmus carnales & mundanos homines ad
seniorem vitæ spiritualis peruenire: & tamen nunquam sine admirationis
tepidos ac negligentes in hoc vitæ genere, expeditatos ac negligentiam
suam deponere.

§. I.

EX PRÆDICTIS dedicit Sanctus Ioannes Climacus, valde pe-
riculosum esse, postquis vitæ spiritualis tepidè inchoarit, & quasi
progressus sum, quod in eodem succumbere, & perire. Qui enim in
ipso ingressu quasi victus se tradit ignauiæ: illa vires magnas acquirit: ipse verò quotidie magis, quas habebat amittit, & in eam tandem

imo-

scedit ad Ecclesiam, quam Deus ei imperauerat illi nomine Gedeon, &
erexit altare Domino, qui vocatur pax usque hodie. Ingressus in nocte
præcedenti, qui filium ei peperit, & gratiam pietatem intercessionis
edit eorum repudiatæ ac proiectæ matrem visitauit & pluvia dulcis-
rem cœlestium. Absque numquam ad seruitutem peruenit primum
Religiosorum, qui eorum Religioni fuerunt primitiæ, hoc est filiorum
seruitutis, qui in ipso regni illustrem vere agri secundi, redituique Dei op-
pulentæ primitias, tanquam indicia certa copiosorum fructuum, quos in
reliquis annis proferret.

Qvanc plurimum (ait idem Sanctus) refert in choare valde seruo-
rem. Nam si pretio emunt aliqui seruos; memoria primi seruitutis eam
emerit, & animum addit ad eum modum diligentius reparandum. Et si me-
minit victoriarum, quas in eo obtinuit Tyrocinio: magnum id animum
addit ad progressus postea occurrentes. quemadmodum David ecturus in
prælium contra Goliath, exhimulabat sese memoria victoriarum, quas in
fuis incunabulis obtinuisset, *hostem ursum & vrsum aliquid valentes de medio gre-* 1. Reg. 17.
gis. Cum igitur Nouitius in hoc stadium ingreditur, vbi cursu, vt loquitur Apo- 14.
stolus, nitimur & gloriosa victoria de mundo triumphum consecuturi omnino est, vt se ipse excitet, animumque sumat ad magna seruire progressi e-
dum. Nam qui eum ad huc, vt primum obtinuerat, poterat etiam, vt plures ad-
huc magnæ gloriæ coronas in reliquis pugnis obtineat. Nec sine magno my-
sterio refert S. Ioannes in Apocalypsi, se vidisse Christum Dominum no-
strum sedentem super equum album, cui flatim data fuerit pretiosa corona, 6. Apoc. 6. 2.
qua coronatus vinceret, vt vincat. In primis enim ingressu in monasterium obsti-
nate vincit vt victoriam illam vsque ad eorum destructionem prosequa-
tur, (quod suo loco explicauimus) quo exemplo docuit nouitium in
Religionem ingressum debere fortiter, strenueque ipsum vincendo inde ex-
primordijs, vt semper victoriam prosequatur vsque ad vltimum, in qua re- Tom. 2. Tra. 2. c. 3.
cipiat coronam. Et sapienter, vt infimis aliqua de ipso in vitijs obtenta
victoria, sufficiat ad magnum profectum. Rhetor ipsius pertæsi vitam, quia
Deus Dominus noster præparauit illi absque dubio cœlestem gloriam, ille fecit
certamen, vt sese excitaret ad perseuerandum & progrediendum. Quid
igitur de primis in præsentia mortificationibus quas in suis initijs sentiunt
Sancti Nouitij, frustillum frustillum, & ab Adive propositum confert
plurimum, valde interpretandæ vitam Patriarchæ illius, quem Deus
non minoris fecit, quam Abrahamum, Isaacum, & alios Patriar-
chas, multis laudibus ipsi decantatis, tamen de hoc non satis-
fuit obtulisse: non quidem, quod non obtulerit, etiam multa; 22.
quod ad magnam eius sanctitatem attinebat, sed non erat hæc vi-
ctoria, quam de se ipso, cum monachus esset, obtinuit dum eadem vita

reliquis patriarchis Abrahamo abiuit, vt Genesis canit, inde Deus [illegible]. Cuius exemplum docet nos gloriosissimam ac fructuosissimam vitæ spiritualis finem esse, vt quis se promptum offerat ad omnia exercenda, si ejus loco, tempore, necessitate cuncta, vt pollicetur.

Ad Hanc omnia denique inuitat, inuenique plurimùm gratiæ diuinæ vocationis, quæ solet in ipsa initijs omnes vitæ Religiosæ difficultates expedire; nullaque in eius exercitijs solatia tantum, vt facillimè ac iucundissimè ea apprehendant ipsi vocati. Quare nec tempus vllum, nec opportunitas aptior est ad ferueros fructus, quàm sint ipsi primi dies huius conuersionis, quam vocamus tyrocinium, siue Nouitiatum. Sunt enim hi dies ijs similes, quos Sanctus Iob vocat *dies absconsionis suæ: quando sicuti Deus erat in tabernaculo eius: quando erat Omnipotens cum eo: quando lambebat pedes suos butyro, & petra fundebat ei riuulos olei.* In hoc enim tempore solet Deus teneras animas frequentius visitare, & in secreto cordis inspirationibus suis Sanctis alloqui, suaque omnipotentia ad bonorum operum executionem & exercitationum aduuare, earumque inordinatos affectus blandis vocationibus curare. Vtra enim ea, quæ Christus est, in oratione ac diuinorum eius mysteriorum meditatione copiosam valde communicat olim deuotionis, & abundantiam cœlestium consolationum. Qua vocatione omnia illis reddantur facilia; perdende est facilè, bonam contrahere consuetudinem, quæ possit per totam vitam durare. Quamobrem in Canticis exhortatur Deus animam religiosam, ne opportunum hoc occasionis dies sibi permittat, sed fermenti nouæ vitæ principio in ea fideliter iam orto, *ipsam transire vitæ secularis; inter* tentationum & tribulationum, quæ ingressum Religionis retardabant, *agri, & vineæ flores* primi veris *apparuerint* in hoc Tyrocinij *tempore palumbem audire*: vt excellus abiiciendos, quos in seculo habebas; & omnia superflua huius vitæ, & multa etiam licita, mortificatione præcidas, ne fructus optimorum desiderium apparentium, qui plurimorum fructuum sunt quasi primitiæ. Nempe in Canticis libris: tam enim, quàm *flores* dulcissimos, etiam cum ipse, quos in posterum producet copiosissimos fructus tanquam *vineæ florem dilecti* nostri, exemplo fidissimæ sponsæ dant alijs. Contende igitur feliciter, & in his exercitijs perseuerare, vt fiat hoc primum ver fecundus sequatur æstus, & ex eius flatum sequatur etiam status viri valde perfecti.

§. 2.

OPERÆ PRETIVM tamen est bene intelligere tutiorē & excellentiorem religiosæ vitæ conditionem, quibus modis, & modis intel-

ligi possit perfectio & impressio in eâ. Primùm dicit, eâ adjici omnia cœlestia, sicut benedictijs, id in centuplo (cuius figuram [illegible]) promissionis quod Deus tyronibus præbere deprehendum, vt maiori animi [illegible] cum quærere incipiant. Sed hic modus non adeò est rotus, neque perfectus: eò quòd nec ille probatus, nec exercitatus tentationibus & afflictionibus, quas crux Christi secum affert: in quo humilitas, & patientia discutitur & fundatur, fiducia, & charitatis præstantia manifestantur. Quamobrem ea Deus disponit vt quo tempore primùm hoc verbum iucundè fluret: & cum ipsi Tyrones sublimè essent in sua vocatione constituti: ex tempore tempestates oriantur, nebulæ, vique glaciales, quibus in sanctificationis cursu impediti animi ipsi nimirùm cœleste lumen, quo illos recreabat; ac devotionem sensibilem, quæ animum illis accendebat; imò & potestatem Dæmoni facta, vt nonnullas tentationes, quas ante ingressum in Religionem adhibuerat; inferat: quæ eis tædium rerum, quæ in ea sunt, ac in memoriam revocet delectationem, ac recreationem, quam in seculo habere solebant; ac difficultates magnas in progressu vitæ adeò fervoris ex oriatur. Quod totum Deus permittit, non vt eos reprobet; sed vt exerceat, ac probet: non vt eos perdat; sed profundat eos in humilitate, patientia, & [illegible] fecit. Specialim etiam, vt ipsam perfectionem secundum aliquo modo excellentiori, magisque heroica aggrediantur: affligentes eam, & angustiantes propter bonitatem & sanctitatem, quam in se habet, exutam consolatione sensibili: quam verò amaritudine hinc, & afflictionibus, quas Christi crux secum affert; & cum desiderio ipsum in æternitate recipiendi hujusmodi solatia in alteram vitam, & in fruitionem ipsius Dei prædestinati. Quæ nō nihilominus eorum animos adeò reficiunt, vt deficientes: sed potius in ipsis fiunt a *perfectionis via longè ad ampliora* cum luminis in eisdem obiectatione: quemadmodum refert S. Marcus ipsum permisisse: aut ita rem disponit, vt hyemis frigora, & asperitates adsint, redeant verò flores ac delectabilia æstatis, vt nouum recipiare alimentum. Quamobrem paulò post tentationes redeuntes deo sequi vniquam sint, vt locum dent negligentiæ.

a Mar. 10. 30.

Hæc autem omnia explicantur S. Gregorius in illa verba, quæ dixit quidam amicus ipsi Iob, postquam varias perhationes retulisset, quibus Deus suos servos exercet: quorum verborum hic fuit finis: *Ita tua vota operatus Deus tibi: vinum pro fœnore: vt reuocet animam eorum à corruptione, & illuminet eos viuentium.* Sed quæ tres vices sint hæc? ait S. Gregorius, nihil vtile tempora eorum, qui conuertuntur ad Deum: in quibus ille varijs tentationibus exercet, initio scilicet, medio, & fine vitæ eorum. Sed in eadem conuersione tres solent ille inueniri. Primum enim suæ suauitatis, iucunditatis gustum; deinde sequitur tentationes ac pugnæ certandum perfectionis plenitudo in omnibus virtutibus. Initio ergo iucunditas consola-

b Iob 42. 10.

Moysen, quia Dominus interpolis tentationibus, & illi spem pollicitus est, redeunti ad locum, unde abierat, refert Scriptura sacra, quod quando Deuteronomii filios Israel ex Ægypto eductos dixit per multa terræ deserta portare eos, sicut gestat, adolescens, solet baiulus portare. & recordamini eis Ægyptum. Pulcherrimum autem divinæ humanæque disciplinæ documentum, quod Deus infantes educere de squalentibus germinibus, Tentationes exurgere nolle reputent sum perfectiori, sed agnoscant, se in initio tanquam infantulos esse tractatos: quos Deus suorum consolationem lacte recreavit. Expedichat vero, non ablactare; panemque cum carne, & solidum cibum porrigere: vbi vires fortes viderem. Quid si ex tentationis amaritudine despere tibi videtur spiritui, quo anxies dilectes reputabantur tentationes animum abijcias, nec diffidentia animam, vt Scriptura apud Isaiam loquitur facias, vt revertatur ad dies adolescentiæ sue, & videbunt faciem eius in tribulatione. Et hac via, virtutum omnium perfectionem consequentur pectoris scrupulum, quod est carnem tuam. Exorsi Tyrocinium Religionis, quod Israelitis lacte & gaudemibus, quod de Maraoth torque eius exercitu triumphantibus sibi cum in eremo itinere pergerent, prima statio (vt supra diximus) fuit in Mara, quod significat amaritudinem: in qua aqua dulcescere amare: quam non poterant bibere, etiam si valde sitirent. Sed non defuit providentissima Domina, quæ ligneum Mysterium tantæ virtutis, quod cum Moyses misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt. Et progredientes in eodem itinere, aliam fecerunt stationem in Elim, vbi, præter fontes aquæ amaræ, inuenerunt duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmas: ex quibus comederunt, & biberunt quantum voluerunt. Hoc dum ait sanctus Hieronymus, pari in vita spirituali: cum Religiosus secundum omnia deseruit, & innumeros hostes, eosdem illum impedientes, superavit. Nam incipiens iter suum secundo vento, magnaque fiducia consolatione: ex tempore videt se in Mara, amaritudinibus vndique septum, nullum in Religionis exercitijs solatium inuenientes, quæ tanta & intolerabilia videntur, nec vires habet, vt illa deglutiat. Sed tanta est Dei benignitas, vt in his angustijs constituto, vbi cælestis sua lex admirabilem affundat virtutem Crucis, quam ipse Christus Dominus portauit, & in ea mortuus est: cum memoria & exemplo amaritudo conuertitur in dulcedinem, & perfectum in suis exercitijs, incurrant copiosæ aquæ vitæ fontes, diluant quæ multarum palmarum fructus, id est omnes ac delitias carnis, quas vitijs suis obiecerat. Si igitur incipere cupis tuæ salutis quotidiam proficere, illa omnia præcipuis, atque perfectissimis vitæ Religiosæ rationibus exhibere sed, vt prima & molestissima; nec vitiorum præcisionis, sed vt gratissimum sacrificium, perfectionis quæ vigilium observantia Religiosæ sectam, & tranquillæ per angelicam puritatem mortificationis portam etiam valde arctam

neque enim alius eſt ad æternam vitam & Euangelica perfectione ingrediendi modus, nec maiorem efficaciam ad latitudinem, vel diligendi ſtudium ipſe ingredientibus & ſequentibus promiſſam aliquem ſentiat, magna cœlitus Angelum tibi dicet, quod alter Angelus dixit Ioſue: *Non poſſumus egredi portas loci, vt ſis: alium & honeſtum: ſcit autem dominus quia in anguſtia loci poſſimus egredi vt ſalui eramus: ſi non transieris Iordanem, ſtatim locus ille grandis vrbes nobis pecoribuſque claudet & obſtabit.* Hoc eſt enim *portas egredi*, hoc eſt *ante ignem & aquam*: vt non capiat ſenectus, vel infirmitas perfectionis hoc eſt, *ſi autem dubitas cuncta hauſit in herculaneum, ſi non poſſis expeditum penetrare: quando accipit hereditatem ſuam?* Hinc mundi ignis eſt vita nouitia, & Euangelica perfectio: quam ſectantes vita Religioſa, cum impetus vallo eſt angelus, & lapidibus, ac præcipitijs in extrema vitiorum expeditius impellente præcipue Satana ad caſum in eam. Tranſitus autem eſt in medio ignis & aquæ, eorum ſcilicet tribulationum & tentationum, quæ ſunt in arcta via, quam Chriſtus Seruator noſter calcauit veſtigium diſcipuli (vt ait S. Petrus) *ſequentes eius veſtigia*, non deſinamus ad dexteram, nec ad ſiniſtram. Quare qui ingredi ac fortiter conſtituerunt, per fretum hoc tranſire, peruenient ad beatitudinem ſuperne huius ciuitatis in qua inuenitur omnibus beatis, quibus licebit vota ac deſideria ſua omnia explere. Quamuis autem nobis latitudo & ſuauitas ſit in cœlo habenti nihilominus etiam in hac vita ſuas ſuauitudines & ſuauitates: quia poſt deſolationes ſequuntur ſolatia; & poſt angustias accedunt ſuauitates & requilibria iuxta illud Dauidis: *Transiuimus per ignem & aquam: & eduxiſti nos in refrigerium.* Neque absque aqua mundantur ſordes rerum, quæ ſunt elementa, quibus res immundæ ac ſordidæ mundantur & purificantur. Ac propterea Deus ait per Iſaiam: *Lauero & argentum, & ponam gratiſſimum per ſtannum.* Igne purgandum. *Quidquid autem igne non poteſt ſuſtinere, aqua expiatum eſt mundatione.* Vt intelligamus omnes tentationes, & labores vitæ tentationes, quæ iuſtis & electis eueniunt, ob tenderet vt ipſis ab omnibus ſuis vitijs & imperfectionibus expurgentur. Qui ſortiſſimi ſunt, tranſeunt per ignem grauiſſimarum tentationum: debiliores autem qui eas ferre non poſſunt, tranſeunt per alias leuiores: & qui magis ſunt ſegnes, etiam vitiaque fulliunt, hoc tamen æternibus omnium eſt vita perfecta refrigerium, quæ inſtar immenſi maris ampla eſt ac dilatata perfectæ Charitatis latitudine, qua Diuinitatis, cui eſt vnita, proprietates induit. Deuotus ad inchoandum huiuſmodi feruore, refert plurimum, frequenter ſeipſum tentare, multis & rationibus ſuperæ indicaturæ tuæ, vt cum reperiet aliquid, aut difficultatis aduerſarij, quæ perfectionem impediat, cui de

gentes, & robustiorem aggrediatur, vt dicat. Non debet esse sicut decem illi exploratores malè sentiunt Promissionem dixisse, qui solum spectabant habitatores in eadem conspexerunt locorum, vt dicerent: *Nequaquam ad hanc populum valebimus ascendere, quia fortior nobis est*, & ita populum Cananæorum, vt cognouerat *nullam esse mentem in Ægyptiis*: sed potius imitari debet regis quosdam qui eum eisdem missi fuerant, *Iosue & Caleb*, qui contra tantum animi & fortitudinis receperant, vt populum exhortarentur & animarent ad insigne illud coptum viriliter aggrediendum, in virtute DEI, cum certa spe victoriæ. Cùm igitur mente & cogitatione alpeæris religiosæ vitæ difficultates, non debes pusillo esse animo: neque enim ex eis qui fortes desiderant; sed ipse Deus, in quo fiduciam tuam debes collocare, omnipotentia debet te ipsum animare; totumque tuarum potentiarum & sensuum populum cum illis, ad hostes tuos hostes aggrediendos, cum certa spe quod sis victor exurias.

Num. 13.

Iosue 7.

CAPVT X.

PRÆCIPVÆ VIRTVTES IN QVIBVS FERVOR *Perfectionis Tyronum consistit: & quibus illis desudare exercitii esse debeant, vt ad Professionem & veram Religionis admittantur.*

TYRONES, qui vitam arctam magno feruore & perfectione cupiunt inspicere: merito debent sanctos contemplari in proximum quodam eius exemplar, quod Ieremias Propheta depinxit, cùm hunc in quendam intueretur in rebus omnibus, quæ ad Dei obtentui Protectionem spectant respiciebat enim ille (vt ait S. Hieronymus) Prophetico spiritu Euangelicam perfectionem, quam primam Christiani erant sectaturi; & quam nunc Religiosi sectantur. Ita igitur loquitur: a *Non desinas, mater efficaci. Pone tua Domino, dixit animæ meæ propositum explicabo eum. Pone ut Dominus perficiat in eo, animæ quærenti eum. Donum est propositum non flectere ad salutare Dei. Fortis est vir cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius, & tacebit: quia levavit supra se. Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes. Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.* Verba hæc (omnia quædam sunt Religiosorum exercitiorum à principio Vocationis vsq; ad eos ultimos Quæ etsi ad virum dirigantur, non propterea excludimur fœminæ: quia in eis significatur virilis animus, ad egregium factum adeò necessarium hoc in viro sit, sicut in fœmina, hæc insania, sine

a Thren. 3.

sanctæ,

Deus, qui illud appellat Christianæ excellentiæ & perfectionis
in hæresi scholastica virtutem Theologicam: Fidei, Spei, &
Charitatis, quarum duæ ad ipsa Fidei Deique hominis inquietum cum
Deo, & cum anima ejus *Non sedebunt, multa efficientes.* Quæ dum excitat
animum & ante mandatum novit, Domine, nostram nobis sobrietatem, quam lex
vetat ipsa quæ promittis, adimplendi. Et simul ex his ὁ animæ magnum
esse fidem vitæ, qua relictis omnibus hujus mundi rerum affectibus, perfectius
Deo famulatur. Et quamvis non statuerit magnæ fidei quod dixerat
parentes, fratres, & possessiones, & omnes pecuniæ: vitam sequens,
quam oculis non videt: & renuntiet rebus omnibus præsentibus, & quæ
videri possunt propter futura, & quæ non possunt videri: Hæc fides, ut ait
Apostolus, *testimonium sibi æternæ laudis dignum*, cum apostolus ait *Testa-* h *Hebr. 11.*
tus, ut studiant Deus & *Moyses*, cum patrius *elegit affligi cum populo Dei,* 24
quam esse in honore apud Ægyptios *quæ amittebat Deum*, *largiente vitam*
fidelem. Hæc eadem *fides* splendet in his, qui mundum deserunt, ut impro-
peria Christi amplectantur: qui si, ut cœperunt progrediantur, æterna bi-
ent gloria digni. Novitius igitur intelligat, sibi perseverantiam illam
Habere Perfectæ, cum & Apostolus hanc nominit: *Testis ex fide vitæ* i *Hebr. 6. &*
sua, ut hæc initium doctrinæ ejus in Religionem ingredientis eodem ipsum in- *Rom. 4. 17.*
Religione conservabit. *Fides*, cujus debet esse in tentationibus dypsis, in tri- *Galat. 5.*
stitia solatium, laborum in laboribus, & doctrinæ in *Abdiæ.* 3.
quibus operibus. Et
quemadmodum sæculares ex suis vitiosis patrimonia, & hæreditates: ita
Religiosus vivere debet ex patrimonio *fidei* & veritatis, quæ illa docet,
ad ipsius vitæ gubernationem. Quæ cum semper debeat fecundare, ut illa magis
suis ipsius augmentis proficiat & crescat.

2.
De charitate.

Accedit ad Fidei valde perfectæ & Charitatis, quæ Divinam
vocationem accepit ex amore, quem habet erga Deum illi ortum, propere
eum in hæreditatem & possessionem sumere, hi affectus, quos significant
verba illa Jeremiæ *Pars mea Dominus*, dixit anima mea. Quæ explicantes di-
cimus, dicit: ipse Dominus pars mea est, cum amore omnia terrena de-
spicit; & ipsum solum pro omnibus hæreditatem elegit. Deseruit patrem suum
accipit verò Deum in patrem; deseruit divitias & possessiones, & accipit
Deum in possessionem & divitias: deseruit omnia, quæ erant in mundo: &
pro eis omnibus accepit ipsum Deum. Dicentium Davidem: d *Dereliquit eum* d *Psal. 72.*
mea, & *ut nunc* pro tanta magnitudine *Deus cordis mei*. & *pars mea Deus*
in æternum. Quid enim mihi est in cœlo? & a te quid volui super terram?

3.
De spe.

Ex hoc autem inflammato amore, qui nihil nisi Deum ipsum vult, hero-
ica spes oriturus cujus scopus est ipse met Deus *Propitius*, inquit, *esto delic-*
tis eis, quam *bona spe Dominus per scalam in cœlo! anima quærenti eum!* Qui res o-
mnes creatas & ipsum deseruit, non debet confidere in creaturis, neque

[illegible] Deus. Et quod perfectum est, quæ [illegible] Dei, & magnificentia Divinæ providentiæ. Hæc igitur de-
[illegible] Nam vita [illegible] : & vita æterna [illegible]
[illegible] Quæ sunt in Divina, sunt una formaliter,
Psal. 42. 3. sibi vera sunt unita, entitate & rationalitate, substantia & [illegible]
um. Quæ sunt in creaturis, quæ sparsim in Deo sunt collecta, conve-
& symbolice tantum pertinent ad quid quærendi? nam qui vult, quæ-
rat solummodo quæ sunt, & vacet otio inter, minutor. Si illa sunt
ejusmodi, quæ [illegible] quam hujus omnibus cogitationibus sua, ver-
bis, & operibus perpetuo quærenda dicit non aliud [illegible] quam ipsum
Deum primum, cujusque veritatis auctorem, & in eius Divina arcana
introducerem. Nam ab eo orsi, Deum accepere in partem hereditatis
sunt, quique ad fontem habent tempore tamen dicet, præter illum quære-
re, vt inveniat, magisque pulchrum. Nam vt S. Augustinus christiane sine ei
quærendo, qui tum inventus est, quæritur. Ac propterea dixit David f Quæsivi
Dominum, & [illegible] quæsitio faciem meam semper. quod si quæras, quæ via
f In Psalm. 104. 4. quærere illum doceat, dixit: exercendum esse virtutibus præceptis virtutibus.
Psal. 104. Illum in adjutorio Spes desiderata, Charitas amplectitur. Videt per
meditationes & considerationes quotidie Dei præsentiam in omni loco,
& in rebus omnibus. Spes subsidium in tribulationibus, gemitusque cujusque, illum
S. Bern. de 4. semper habere secum. Et Charitas fervoribus amoris & gaudij ad Deum cum
Mand. & Ascens. ipso Deo vnitur, & in Eo ipso requiescit, quasi in vico suo & ultimo
fine, ardentissime sua centro, intelligens ut ait Tyro sed Religionis centro,
vt solum Deum in ea quærat: non se ipsum, aut commoditates, aut vt ho-
minibus placeat, sed soli Deo, & vt eius gustu fervens ardeat amorum. Hic
intentionem suam & votorum scopum collocabat, hinc Religiosæ Congrega-
tionis pater esse cupit. De quo S. Bernardus inter Spirituales Davidis: g Hinc est
g Ferm. in Psal. 23. quod generatio exquirentium Dominum, orientium faciem Dei Jacob: ab eo quod ad
& de verbis ipsius. divina obliqua sint consecrati cum perfectione: quæ in eo colatur, vt
quærant vehementer, frequenter, & perfecte inter. Vt nihil aliquando animo
quærunt tanquam illum, præter illum, præterque aliud possit libere quod
ab ipso gloriam non potius dirigat. Impetrabitur igitur frequens meditatio-
num, orationum, suspiriorum, desideriorum pectoris, & affectuum, quibus spiritus in Dei affectu collocatus, & in eo, qui Deo libere
cum, libenter occupatur. Perfectus amor quæritur, cum recipit cum tribu-
tionibus, aut dilationibus, aut moris, & contradictionibus cum gemitibus de-
siderat, ad deficiens. Qui enim Deum quærit, quærit ejus beneficium
& præmium. Propterea enim Deus omnia addidit: Quærite primum regnum Dei, & [illegible]
Matth. 6. 33. justitiam Dei, non murmurando, nec cupiendo, quod non habet, quam
capere, vel [illegible] Perfectionem non vendit ulli mercatori, nec ipsi Ty-
rum nostro Tyrochristiano: Deo tempus est præstandum; sed [illegible] Dei-

Ecclesiæ Christi finis ultimus, & Deo Domino maximè proximus designatur. §. 1.

VT opus ad excellens & perfectissimum absolutum, omne illorum finium respectu attendere. Ad propositum illum Propheta adhortatur, *Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.* Omnibus enim datur propensa, relictis plurimis, quibus intenti in Religionem sectæ idololatricæ hæc propensa actionis virtus & ingenium [illegible] Solet esse medicina, quod velit Deus, ut ex his agnoscamus veram Religionem ita esse. Hæc dicta vim ut est Psalmi hodiernæ Rex, cum omnia hæc passa fuerunt, ut intelligerent de filii Israel, & de semine regio futuro, ex quibus nullus esset maior dignus sanctus & unctus sapientia, & doctus disciplina, & doctus ut esset Dominus, & lingua Chaldæorum. Et explicatur ex Rex Assuerus per singulas dies de consensu & de vita, nulli nisi ipsi & omnibus tribus suis placeat in regia Regis, dignum illum esse. Hæc in medio velut Christus Dominus Ecclesiam Religionemque suæ Propositi Ecclesiæ collatæ, eligit [illegible] suæ Religionis. Quæ aptitudo ut præcipua vocatione quæ ipsemet Dominus constituit, & ad eam vocatus non vocatione supposita, non efficiens, sed valde cognoscens, cui habet magna dona naturalia, prudentia, facultatis, ingenii, memoriæ, prudentiæ, & super omnia magnam propensionem ad actus virtutis divinis tenoris animi & omnes religiosa naturalia habet, quæ ipsa Religio ex professo postulat, ac penitus hanc agnoscit ad disciplinam & virtutem in qua Religio potest eos admirare. Religiosos eos elegerint, commendat, spectat in omnibus tempore Probationis aliquanto, ut discere legem & consuetudines quas debeant perpetuo servare; alij ab ea parte & vitæ doctrinæ, perfectionis Evangelicæ, quæ ipsemet Christus Dominus docuit & exercuit. Docentes illi omnibus bene instructis, gradu pedum ad præscriptum Regiæ Religionis, [illegible] ita vota, leges dedicatas ad eum exactè observantiam omnibusque ipsis in [illegible] Et tales, ut plurimi fiunt ejus religiosæ Religionis, sub Religione præ aliis eximiis ad decus illi communitatis Religiosæ, ubi illud à juventute [illegible] & quando de ipsa infantia bene perfecti fuerint, ad vitæ Christianæ [illegible] Ac propterea Bellarminus: Quando quis pertinaciter in Religione [illegible] examinare & intelligere propensiones & eventus, quæ in Ecclesia subito sunt omnia mediantque quæ sunt Homines nullos ordinem omnibus adolescentes bonas propensiones, quæ habent naturaliter [illegible] ut [illegible] vocationem, ut religiosi vitam [illegible]. Nam, qui divinitus ad malum pertendi, præter suas propensiones hinc inde, difficilius ad illum [illegible] & unctio docetur. Quod si aliqua mutatio ex verbo Dei significatur, paulò post tempori hujus Dantes, subita præter illæ propensiones

1 Psal. 84. 8

Psal. 44. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

2 Dan. 1. 3. 4.

Regis 10. 3 in Reg.

3 Matth. 19. 21.

rationem, quæ prodire nunquam erant cessaturæ. Quamuis enim protervi semper (ut idem Sanctus ait) prodire tales sint, sed probitate exercitatione illius vehementer coërcitus: nullum etiam vitium adeò est naturæ familiare, quod non vincatur Dei timore, magnæ diligentia, adiutæ gratia Diuina. Quod si Prælatus bonus adhibitis, adverterunt illi rebelles iugo Religionis subiici, sicut illi, de quibus dicit Ieremias: *à fundo confregisti iugum meum, rupisti vincula & dixisti non seruiam*, nec alteri me subijciam. Tales, inquã, tam sunt apti pro Religione quæ obedientiæ ac subiectioni instituitur: vt denique sunt temperãdi dimittendi. Si enim adhuc Tyrones iugum Religionis detrectent quid facient, cum post multos annos maiorem acceperint libertatem? De Sancto Francisco fertur quod noluerit suæ Religionis habitum viro calidum petenti dare, eò quòd illum facturum putaret quandiu mori inuito planctu, valde resistere. Ex eo enim repugnantia deducebat sanctus ille, quantam in rebus alijs posset efficere habituru.

2. SVPPOSITA hac bona propensione naturali, ad iugum Religionis pertendum addit Propheta Ieremias de eadem adolescente: *solidè sedebit & tacebit: quia leuauit se super se.* In qua sententia tres huiusmodi proclaran tur proprietates: quod lætificet sit amans quietis, & solitudinis; silentij & contemplationis: qui se super seipsum efferat. Proculum naturi lectionem adhortis S. Gregorius Nazianzenus tria esse naturalis constitutionis ac propensionis genera in hominibus: duo quidem extrema contraria, verò tertium insigne, quod teneat medium. Alij quippe natura sunt timidi, ac pusillanimes, defides & abiecti animis, & ad id eò modicum apti, vt nunquam aspirent ad elevandum se supra seipsos; sed abiectas suas angustas constitutiones gressui semper accommodent. Et exteriùs quidem sunt quieti, ac verecundi, id tamen non ex virtute, sed ex dolida & ineptitudine ad aliquid bonæ gerendum, prouenit. Amant solitudinem: quia timidi sunt, & pusillanimes; nec agere nouerunt cum alijs, præcipue qui sine alicuius momenti, aut quod sunt natura melancholici, aut scrupulosi, atrocades vndè, & stupidi. Quod si tacent id faciunt propter ignorantiam: quia non habent ad rem loquendi: aut quod dicant, non occurrit contra illud Ecclesiastici: *Est tacens non habens sapientiam.* Horum sit S. hic Doctor, nunquam vile, nec valde improbos, nec valde bonos: qui non nocent alijs, neque prodesse curant: quare etsi non sint dedecori suæ Religioni: tamen nec honori eidem sunt. Quantam in bono, quam in malo, sunt quasi æquè apti, parumque ad Religionem apti, pro officijs, aut occupationibus alicuius momenti. Alij contrà natura sunt audaces, proiecti, & arrogantes: qui libenter erigunt se supra si ad res maiores, quã illorum captus ferat: idque non ex virtute, aut prudentia, sed ex temeritate, arrogantia, & superbia: superborum enim est proprium, cupere alijs videri plus, quàm reuera sint; sibique tribuere plura, quàm ha-

beant;

[illegible] impacti, tumultuarij: qui libenter ad varia prodeunt, in eis varias se commodent, & cum omnibus gaudium: quia plus in eis gaudium impetus impetrat, quam rationis dictamen. Quod si huiusmodi defectus oriuntur ex ingenio duro & obstinato, sunt valde periculosi, contra finem, & scopum Religionis. Ac propterea Sanctus Basilius ait diligenter attendendum esse an qui Religionem petit, consilio se instabili, & ad omne genus vanitatis prono tradat: nunc scilicet hoc, nunc illud. Talem autem ait, non esse admittendum: eò quòd credibile sit, non perseveraturum; & si inquietus sit ac temerarius, religiosum turbaturum, & vitiosam religionem discessurum; quod si adsit erit gravius, ut a *grauissimum fructum non possit*, Sanctus Iacobus dicere *vanam esse Religionem.* a Iac. 1. 26.

Alia sunt ingenia & naturales Constitutiones, quæ medium inter hæc extrema tenent: nam ex se pijs sunt hominibus generosis, magnanimis, & ad res magnas & egregias bene propensis: & qui cupiant se ipsos elevare super se, & ita in bono crescere, ut quotidie se ipsis superiores: attamen sunt dociles, prudentes; ac in omnibus, quæ aggrediuntur, circumspecti. Qui si quietem, solitudinem, ac silentium amant, id faciunt, quòd iuxta rationis dictamen ita iudicent expedire. Hi inquam si à bonis Magistris adiuuantur, & ædificentur, evadunt in virtute excellentes ad multorum vtilitatem, suique Religionis, & familiæ, totiusque Ecclesiæ gloriam. De huiusmodi autem intelligitur, quod Ieremias dixit: *Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua: sedebit solitarius, & tacebit: quia leuabit super se.* Bonum enim super se ipsum se elevandi: cum in Religionis ingressu ingenti magnanimitate opus sit, humanis viribus & propriæ facultatis exuendum: sed postea eidem conferri magnanimitate aggrediendum, quæ ipsum elevare queat se, & super omnia quæ ipsa caro & propria voluntas appetunt. Thren. 3.

Quamobrem *primum* ait stabilitatem, & constantiam in rebus omnibus, quas circa diuinum obsequium agit, detestatur: *Beatus vir* (inquit) *qui Domini imitatur paupertatem vere spiritum religionis, qui semper sustinet Deum, sibi similes.* 1. Psalm. 1. 2.

Deinde amat solitudinem: quæ vitæ Religiosæ est valde familiaris, & propria. S. Chrysostomus ait, in ea civitate, vbi omnes sunt per somnos ciuitates, quæ possunt ipsius profectum impedire, sed augere in suo exordio, latrones esse pessimos, ac domos seculares easdem, quòd Religio (vt S. Bernardus ait) idem in Religiosis, quod est pilus seu lana pilleis in quo momento viuunt, & conseruantur, inde enim extracti pereunt. Et S. Antonius (vt refertur in Decreto) dicere solebat Quemadmodum pilleus extra aquam viuere non potest; ita & religiosus extra suum monasterium non est tutus, quando vanitas aut Iesuites extra suam deduxit clausuram. 2. Num. 22. 1. ad finem. Chrys. de Compunct. lib. 2. Plutar.

Amat ergo anima Mundum, eiq; suis spiritibus, vt inea explere pos-
sit penitum finem à creatore sibi destinatum. Quo tot enim propriis caruerit
operum illustrium commendatione, & agendarum aliarum probitatis
Vnde hinc dicit S. Dorotheus antiquam Patrum consuetudo dicebat ge-
stationes, cogitationes & desiderium alterius animæ, nobis fidâ esse & quie-
tam in sui collatione varietatem, & verba eorum pro lucris & fructuo-
sis doctrinis & bonorum exemplis & consiliis instituerentur.

5. Et Magnum, vt dixi, animi studium, cum omni cautione, quam Religiosis Regula præscribit, ad ejus conservationem multum adhibere. Sed non inficior tamen hic Jeremiæ præcipere de silentio exte-
riori & etiam religioso: ut si aliquid minus sancte facere, aut labem cum quo loquatur. Sed quoniam qui sibi sunt, tolent intra septa valde loquaces effugere solent, magistratuum & ratiocinationum colloquentes cum ab-
sentibus, quasi eisdem præsentes, per quam ipsis in variis negotiationibus so-
lum tollunt, sed etiam curiosum studium curandi scilicet internum si-
lentium, & frenando mentis vagationes & ratiocinationes inutiles quæ fa-
miles sunt verbis otiosis & superfluis.

4. Sed quoniam impossibile est, hominem ita interim tacere, vt cum ne-
mine loquatur, addit vltimo Propheta, quod idem *Amasis fuisse fertur* prius loquendum cum Deo, cum Angelis & Sanctis oratione scilicet & contempla-
tione quibus spiritum tuum cum Divino per amorem conjungit. Et quo-
niam nihil est extra ipsum Deum, ideo non potest homo alteius cleuare se su-
per seipsum cum se colligit Deo, fitque vnus Spiritus cum illo. Et ita S.
" Hieronymus explicans hæc verba dicit: illum Christi perfectio est eam-
" tam mentem habere à cunctis terrenis negotijs, & tumultu sæculi; eamque,
" quæ tam [illegible] collata unice studeat vacare cum Christo. Adhuc
" autem perfectionem aspirare debent Religiosi, quamvis ista & pauci-
mis dicta. Dé hac perfectione dicit Isaias: qui est pauci eorum, qui nec-
dum est, sic dicunt, vt illam Deus ipse loquatur. Et tandem ut ea per-
fectio, et Noachi obtinuit Enoch hæc sit, dicit Scriptura perfectos per
quatuor ista intimos gradus, & puritatis semper super ista regula lege, ad
obediendum perfectionem esse habitaturos, nullo loco aut re impedien-
tur vel etiam per totam vitam eft deputandum.

§. 2.

Sed pergit Jeremias dubitare enim, qui se electos inter se, e-
lectos, & prædestinatos ejusdem aliquem esse scire se posse hunc est
credit dicet hic vltimum locum in rebus amicis, relinquens alij
præsens.

Ecce vastemy [illegible] quadam diserti rivuli: parce in vera [illegible]
fed impolluta parte [illegible] & vilissima, & inutilissima venas
commixtæ veræ humilitati, ex qua vilissima dijci sine vilissima, & [illegible]
mera in vehiculo salutationis & appellationis in reliquum mundi. Et
quamvis malit prælatus, judicat se fratrum inferiorem, minimum honore & laude
indignum, & exaltari eum laetus audiat, sed sponte, & pro-
vocat [illegible] quasi in obsequium humilitatis & dicit
Rhetorum magister complacentiæ sibi effectum humilitatem
ex vi naturæ propriæ cognitionis naturæ: sed tam implebitur, quam
fine termino humilitatem charitas effectus appetitus quod definit
frater reputare opprobria & contemptum [illegible] & ad obsequium
& complacentiam quam potest. At propterea etiam non dicit humilis,
qui [illegible] non [illegible] in vera fide, non nisi minimam partem corporis si contingit, qui
autem veram oculatur, cujus quoque si contingit, quia [illegible]
perfecti hominis qui perfecte est humilis, tanta humilitas [illegible] excitet
in [illegible] animo, ex alio, & divitiis [illegible] quæ sunt corporis, & quæ sunt
Spiritus in materia erubescentiæ & in materia virtutum [illegible] quam magnæ
sit humilitas se invicem. Denique quomodo a Deo contra primum cultum pa-
tentis propter [illegible] peccatum [illegible] dicit: Qui [illegible] et
pulvis cinis: Or in pulvere pone [illegible] & [illegible] & accepta & re-
cerari fulli [illegible] divitiis, sumptuosam, & quæ si [illegible] indicante, se dignū
esse [illegible] contemnitur in pulverem, indignum vero, qui oculos in eadem e-
leet. Nā, quidnis hinc te elevet supra se, vt contingat Deo? de cinere, se
humiliat & abjecte ad pulverem, quem habet de pedibus projicere, se
pulvis & cinis prolatus, sed [illegible] vt dominus colligat & circa-
cetur. Hic ipsum tamen, quod se ita despicit, ipsum iterum erigit,
amplioris levat superbiam. Ipsa enim Dei gratia & misericordia exaltare
humiliantem se, & [illegible] exaltare [illegible] & se parvum erigere præcipientem
sibi [illegible] prælatum præcipit se.

Hæc humilitas comitatur fidei fiducia & securitatem vere humilis,
non est pusillanimitas sed quo minus in se; eo amplius confidit in Omnipo-
tentia Dei. Quum [illegible] suæ propriæ limites transgrediatur, sed [illegible]
mobilitatem [illegible] circumdans [illegible] cingit cultum timoris, qui Virtutem custo-
dit, & tutur. Nimia enim securitas, nutrix est negligentiæ, quæ delitui perse-
verantiam. Ac propterea Sapiens, postquam dixit: tunc impius con-
fundetur, adjecit: & fugiet [illegible] ne [illegible] humana pusillitas, quæ sa-
pit. Dicit vero & fugiet, non quod de misericordia & liberalitate Dei
dubitet, sed quod intra se ipsum confundatur, & erubescat, sua magnitudine
indignitatem.

Luke 14. 10.

a Luke 14.

b Gen. 18.

c Psa. 112. 7

2.

3. Ex hac humilitate virtutum illud oritur, quod est quasi culmen Evangelicæ perfectionis, scilicet odium sui ipsius, & contemptus proprij doloris: nihil enim quærit Sanctus, nisi Crucem. Et ita concludit Jeremias dicens: *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobijs.* Quanam sunt quæ possunt Tyronem percutere. Deus, cum eum molestijs, aliisque laboribus vitæ: Prælatus, cum eum reprehendit, & præcedentibus primitiæ rebus derelictum & aperturibus eum exercet, ac pravis amici & socij, cum aliqua dicunt, aut faciunt contra ipsum, quæ eum pungunt & contemnunt: ac denique inuisibiles aut visibiles hostes: qui eum persequuntur & cruciant. Omnibus enim his maxillam suam offert, vt percutiatur, conspuatur, & irridetur: accipiens libens omnes ictus, & contemptus exercitatæ, multas famelicæ, ac sitientis hominis, cupiens multum cibi & potus: quo possit famem & sitim suam sedare. Ex quo provenit, vt non solum non odorit eos, à quibus læditur, & contemnitur; sed eo ipso plus amet ex toto corde. Et quamuis illi sint hostes, & ex aliquo odio ipsum vulnerent, non propterea eos desinit diligere, & in sua immittere vulnera: sicut enim dolores & contemptus amat & amplectitur: ita eos amat à quibus infertur: & sic sua desideria explent: vt in omnibus imitetur dulcissimum suum Magistrum ac Redemptorem, de ipso dicentem: *Caput meum plenum est percussionibus, & genæ meæ vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus & conspuentibus in me. Pugillo percutiebant maxillam meam, vt plenæ sunt exigentes & sic gratulantes in me.* Quæ autem major felicitas in hac vita esse potest, quam heroica hujusmodi exempla nostri Salvatoris imitandi in his contemptibus honor invenitur, in doloribus gaudium, in ærumnis ac laboribus quies, ac solatium, & sitis vitæ in eo, quod ipse videat se repleri? Tunc enim valde excellenter promissio illa impletur, beati Religiosi conspuentur, & **convituriantur**, ob veritatem & justitiam, quam Deus in illis tribuit.

a Mat. 5. 10

4. HAC sunt præcipuæ virtutes, in quibus debent eminere Novitij, vt in hoc Tyrocinio ferventes sint ac perfecti. Et ex his eadem colligere licebit exercitium talentorum, & facultatem, quæ in illis esse debent: vt ad Professionem aut vota admittantur, ita vt Magistri diligenter examinent, & observent an omnes illas habeant; aut saltem, ad eas comparandas, aptitudinem. An scilicet magnam habeant fidem, qua sola in cæteris exercitijs, laboribusque virtutibus defendis, dirigantur; an doceantur, Deum accipere in suam vitam, hæreditatem, ac possessionem: desiderantes eum semper, & in rebus omnibus quærere; ac totam suam fiduciam ac fortitudinem ita in eo collocent, vt longanimes sint, & mites in explendis ijs, quæ promittit, serantque in inventute jugum Domini: jugum portent in: & in propensionem hunc habeant, & sese applicent ad ferendum vitæ Religiosæ jugum, cum integra

obedien-

desiderio & delectatione spiritus Sanctus [illegible] Deum, & illorum amentiam [illegible] Deo gaudij, & [illegible] beatos appellantium & [illegible] Creatori [illegible] humiliter & abscedat affectatum, & propensum, vt vltimum illi [illegible] burum cibum gustet & amet [illegible] dolorem, & amarum [illegible] parati sint, eaque eligant, & [illegible] Hæ præcipuæ sunt dotes & [illegible] feruentium Tyronum, quamuis non [illegible] habeant.

CAPVT XI.

RATIO TYRONES IVVANDI ANTE VOTORVM *emissionem; & quæ ad eadem exercenda spectant.*

VAMVIS Deus Dominus noster vocans ad statum religiosum, & inspirans renunciationes & vota, quæ in eo fiunt præcipuè adiuuet gratia efficaci suæ vocationis, vt ea exercendi reddantur, cooperante ipse nostro seruitio, vt dictum est vtrobique obseruemus, vt Pater Religionum per Moysen significari; & Magistri nouitiorum per Aaron, eorum gerant eorum, quos ipse vocauit ad eumque vt præcelsa mundo reddant, & [illegible] in ipso Nouitiatus tirocinio perfectionis cum [illegible] feruore, vt [illegible] votorum oblationem, & professionem ipsam excellenter perficiant: ob tres præcipuos fines in hoc aspicientes. Primus est, vt [illegible] Dei gloria, quæ redundat ex [illegible] quam habebunt, qui ipsum obsequio se totos [illegible]. Secundus est, vt [illegible] Religiosi status incrementum & profectus ex eo dependet, vt bonus ex [illegible] fructus, sanctitatem promouendo, quam mores ipsa profitetur. Tertius [illegible] Deum [illegible] & [illegible] proficere, & opus Dei [illegible] Vitam in meliora exercendo; & perfectionem [illegible] ad quam sunt vocati. Totum hoc cum [illegible] perfectum zelus charitate prosequentis, quæ ducibus suis alijs amoris Dei, & proximi, vigore Regulæ, [illegible] Magistro, & alijs Religionis seniores, vt Nixiliorum [illegible] perfectionem [illegible] Quod diximus [illegible] spiritus Sanctus explicuit in libro Cantorum, [illegible] Vnus ego [illegible] & [illegible] habet. Qui [illegible] spiritus [illegible] grandis exploratis (cui licet agnus deus [illegible]

Cant. 8.

Cant. 2.

Annuerit, &c. Sicut vsque tam propinquis agentibus festinat, complexu amplexibus tactus cedere. Quæ verba continent quandã ratiocinã colligendi, quã Prælati & Spiritus Magistræ feminarum Religiosarum congregatis habẽt inter se, circa remedium & profectum animarum teneratarum, & quãdo do infantium in virtute, quas Christus D. N. vocauit, & ad Religionẽ perduxit eas esse, vt perfectissimas spirituales nuptias cum eis celebrare, tribus Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ votis interueniẽtibus. Quæ nuptiæ, vt ad finẽ Tyrocinij fiat celebrãdæ cupiunt illi ad talẽ solemnitatem, cas eas ornatas esse sanctitate, quæ decet eas quas supremus hic Rex in sponsas ducturus est. Sicut olim virgines Regi Assuero nupturæ, (vt in libro Esther refertur) integrum annum expẽdebant in sua præparatione & ornatu, qui erat valdè magnificus: & *sex mensibus oleo myrrhino, alijs verò sex unguentis pigmentis & aromatibus vtebantur*: multo erit magis rationi consentaneum, vt animæ cupientes Regi nupturæ, annum vnum, imò duos, & tres expendant in necessario ornatu procurando ad ipsum diem nuptiarum: vt inueniant gratiam in oculis eius, cuique placeant. Quare merito sex menses impendens & multo plures, vngendo se vnguento myrrhino, hoc est, carnis ac sensuum mortificatione, ad fœtores ac ineptos vitiorum sapores reijciendos, & seipsas præseruandas à peccatorum corruptione: per alios verò sex menses, & multo adhuc plures occupentur, vngendo seipsas fragrantibus variarum virtutum vnguentis, & exercẽdo earum actus cum tanto fœtore vt sint bonus odor Christi; bonoque suo exemplo omnes alliciant.

b Esth. 2.12

§. 1. *Castitas & Humilitas.*

HOC SPIRITV & zelo dicunt Magistri & Prælati de huiusmodi tenellis imbuendis: *Sero vbi pœna & vbera vt habet.* Quid faciemus in die quãdo desponsanda est, & sponso tradenda? Etiam ead interrogatione supponũt mystice duas fundamentales virtutes, quibus ornati esse debẽt Nouitij, vt in Religionem admittantur, eisq; tanta fructibus, ac Diuinis nuptijs cum maiori excellẽtia fruantur: Virginitatem, scilicet & Humilitatem de quarum comẽdatione diximus plura supertus. Quæ vt plurimum omittitur feminarum, quæ in tenera ætate vocantur ad Religionẽ, sunt; etiam valde expendẽda in eis. Ac propterea solet Dominus noster in tenera ætate non vocare; antequam Caro, & mundus fallacijs suis, eorum iudicium peruertẽ, & peruertat detestandas suas voluptates, & vanitates. Hoc autem insinuant illa verba: *pœna & vbera non habet.* Caro n. & mundus vbera duo ampla valde, & turgentia habent, exercendo sua lacta redundantia: vtrumque scilicet furiosum appetitum voluptatis & vanitatis; quæ Sanctus Bernardus sorori filias sanguinis semper docens, *ager* afferebat quod neque animus vanitatibus, neque corpus voluptatibus subiacuerat. Ille autem parum esse censetur, & nõ habere vbera; qui prauos hos duos affectus mortificatos habet, perfectissime ha-

Tract. 2. c. 7.

In Declam. ad Virg. suam de religiosam vitam.

rum

num duarū virtutum vīrginitate & castitate Angelica, affectione mortificat carnales, ac desiderijs lucis & consolationum terrenarum sit capacior sui cœlestis, iuxta illud Isaiæ 26. *Quæ concipit Deus fœtabit & quæ intelligere facit auditū? ablactatus à lacte, & magnificabit abundare.* Quasi dicat: qui hactenus abstinere ab omnibus carnis ac humanis fœtis voluptatibus, bene dispositus sit, vt eis Dominus fœcundet & obsequiet Diuinorum mysteriorum, quæ per fidē auditum recepta lucem sui cognitionis illustrat, vt ea intelligat & assequamur: & eidē cōmunicabit etiā virtutū ac perfectionis Euangelicæ lætitiā, quæ in Religionibus docet exhilarari eos lacte Diuinarum cōsolationum, quod (pōsa Diuinus exprimit ex cœlestibus suis vberibus. Sed multo magis ad hoc ipsum confert virtus interna & externa humilitatis: quæ significatur, cū dicitur, *parua, & vbera non habet.* Humilis enim, & in suis oculis est parua, & talis cupit haberi in oculis omnium hominū. Et omnē tumorē, quē Superbia gignit in vberibus, & affectibus cordis. Non enim cōplacet sibi Deus in paruitate & humilitate externa: si pectus interim tumet interna vanitate: idcirco; cūm nos vocat, imitat, vt ab eo *discamus quia mitis sit & humilis corde.* Quæ humilitas est præclarissima dispositio ad obtinendā vocatiōnē faciendam; & ad suscipiendam doctrinam perfectionis, quæ traditur à Magistris in Religione. Qui valdè mystice per modum confitationis quærunt: *quid faciemus fœtui nostro?* non enim dicunt quid ei dicemus? sed; *quid ei faciemus?* Munus enim perfectorum Magistrorum non solum est dicere, sed etiam facere quemadmodum discipulorum, & Tyronum non solum est audire, sed etiam, quod audierunt, facere. Necesse quidem est ipsos Magistros loqui, exhortari, docere & instruere Nouitios de rebus omnibus ad perfectionem propriam status Religiosi spectantibus: sed tales exhortationes debent simul complecti & verba & facta: illustrando intellectum veritatibus; voluntatē verò permouendo efficacibus exercitijs desiderijs, cordis; animando & promouendo ad omnium executionē. Cōsistunt ergo & inter se conferēdo de mediis aptis adhibendis, ad eos in studio sanctorū operum exercitio; & in perfecta sui ipsorum mortificatione; & nouimodi duorum appetituū, quos diximus, voluptatū scil. ac vanitatum. Negotia enim, quæ delectāt, & honorem quem appetunt, & exercetes per ea, quæ pœnam & pudorem affugiunt, quæ illi relegunt: adhibendo propria studia ad eadem, ex quibus tales appetitus procedunt. Quē (vt S. Bernardus dixit) *finem sortitur propriæ voluntatis cuius appetitiones & propensiones mortificādæ sunt, ac fugiēdæ per omnia, vt propriæ voluntatis ac malæ cōpescātur, cūm in rebus, quæ videntur aliis spirituales, eò quòd soleāt effectus vanitatis, & carnalitatis, licet palliatæ sub pietatis specie adsciscere.* Sed vberius necesse est progredi Magistrorum industriam: Nouitij enim, etiam *carnis sua vitia* multa mortificēt, attribuunt tamen sibi ea rarò ex zelo quodam indiscreto, quòd

Isa. 28. 9.

Supra 1. Par. c. 16.

habeat ... [illegible] ... ame regni volãt fieri mater, docere & ædificare: & in hoc modum alios proferunt sublimes affectus, sub specie & colore meliorũ perfectionis; aspirantes ad res maiores, quàm illorum ætas & Tyrocinium ferre possit. Nihil tamen horum fere dicunt Magistri de ipsa mortificatione tuo carnis libello in memoriã, (vt S. Hieronymus ante pauca monet) quod olim iubebat Dominus per Moysen: *vt quando fuerint Israelitæ ingressi terram, & plantarint in ea ligna pomifera: auferrent primitias earum, & fructus ipsa, quæ germinarunt, non ederent: ipsa immunda tribus primò annis:* eò quòd non essent apta ad comedendum; & ipsis lignis essent noxia: eò quòd Virtutem extinguerent, quæ debebat tendere ad radices, vt profundius in terram descenderet. Quid autem hoc est aliud: nisi monere Prælatos, & Magistros Nouitiorum, qui in sacra Religionis horto sunt plantati, vt primitias Nouitiatus annis, nos circumdant, non finant: nec fructum affectum eorum in Deum impediant ad res prauas; sed plantas eas ad radices, quæ sunt immaturæ, nec legitimum habent saporem. Nouitiatus enim tempus non destinatur ad docendum; sed ad discendum, quo est tempus probationis publicis actibus, quæ præbet occasionem vanitatis; sed iacienda profundæ radices humilitatis. Ac proinde expedit tunc mortificare, edomare, frangere, eamque differre ad finem temporis & cursus, in quo proficere mortificatione nimiorum affectuum suorum.

De Inferno Epist. 2. ad Lætam.

§. 2. *Solidæ virtutes, & opera vitæ actiuæ & contemplatiuæ.*

POST prædictas duas virtutes, fundendum est alias valde excellentes earumque opera, quæ insinuatur in responsione Spiritus Sancti ad interrogationem proposuimus. Ait enim primum: *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem.* quasi diceret: super fundamentum humilitatis & castitatis erigatur ingens vtus & fortis, qui animam ipsam omni ex parte circumdet, & colloditat, ac defendat ab hostium oppugnationibus. Quis autem hic murus, & propugnacula sunt, nisi virtutes cardinales, vnio & communio sanctæ & iustæ libertatis & protectio ac defensio reliquarum actuum perfectionis Religiosæ, quæ omnes ad salutem vtique magna cum excellentia pertinent? Quemadmodum enim murus ciuitatis construitur ex saxis, trabibus, lapidibus calce connexis: ita religiosæ animæ murus fabricatur ex multis virtutibus connexis charitate, quæ est vinculum perfectionis. Ad hanc ædificationem pertinet virtutum primum caput insimulat: prædicat enim *Veritatem*, quæ tantum expetenda est, vt veritate roborata in certamine illius affectus bonitatis *mansuetudo*, quæ moderatur tristitiam in diuinis & optimis inquisitionibus, dicit ad mala declinantes: quæ non affligitur spiritu tristitiæ, nec labore diuturnitatis, & asperitatis, quæ est tentationes, nec deficit in via: hanc *prudentiam* dicit, in Deo, quæ humanis viribus addit Diuina gratia, quæ opera ipsa eleuat ad res æternas obtinendas, de-

dignata sint tyrannide, & terrenorum, denique, omnium potestate, quæ cuncta vincit & Amor Christi, Deique omnia potest, omnia suffert, omnia sperat: eique inuincibiliter ab Domini virtute, quem diligit. Ex his igitur satis liquet in ipso eiusdem muros adificari, & nullas impugnationes, aut tormenta Dæmonum valere illum dejicere: cum illo sit anima bene mundata, pura, & quieta, cum ingenti fiducia in sua vocatione; & in viribus ejusdem, quem diligit, spiritu. Et tunc in eo impletur, quod dicit Isaias Propheta: *a vocaberis adificator sepium, mitigans semitas in quietem.* Incedo enim cum magna quiete per lenitatem perfectionis, cum tali autore meditationis, ac contemplationis. Licet quoque aliquid mysterij in eo, quod specialiter asserat, quum dicebat **elegantem**: vtinam diligant præsertim Theologi cum ejusdem moderatam eloquentiam, & lenitatem, plus quam humanam. Aspice etera (dicit S. Thomas) aliorum illis capillos, qui sunt gloria feminarum: quasi enim in facto manentur de caelo Christum virtutem carnalibus, & animos in deos vindicat.

Ad hæc ædificandum optimum continuendum dicunt etiam Tyrannum Magistrum, proficientes ex de materialibus ædificiis, suggerentes bona omnibus, & virtutes ædificandi; & ad virtutem evangelicæ magnificentiæ stimulantes. Cum autem videant murum Ecclesiæ creberrimis ædificiis *turres & propugnacula erigentes*, virtutes scilicet vitæ contemplativæ, quæ spiritum ad familiaritatem cum Deo elevant, per orationem & contemplationem magnificæ notitiam & opinionem ei communicant diuinorum mysteriorum per lectionem & meditationem. Dicentur autem *argentea* ob puritatem & mundiciam, quam in anima ædificant; & quid verius circa Dei verba in Scripturis sacris reperiatur: b *eloquia Domini (ait Dauid) eloquia casta: argentum ignitum examinatum, purgatum septuplum.* Sed tamen turres & propugnacula ejusdem libenter dicentur ipsum virtuosum meritumque ad altiorem extollunt perfectionem. Argentea turris est mediocris fortitudinis affectus, quem Christus D. N. c *mittit in terram*, cæcitatis, tenebrarum desiderio cum in omnibus ejus virtutibus claudat. Propugnaculum argenteum est donum contemplationis, velum fortium superat, vt cum Deo sit Illum vitæ; validique perfectæ familiaritate in eum transformet. Denique propugnacula argentea sunt vocalis confessio fidei, cælestis doctrinæ, quæ quis eloquitur, & vt par est, magnifactæ mysteria diuina, prodigiaque Dei in electis facta in hac & in futura vita; quibus valde solidatur vocatio, & hoc bene ædificatur: qui contendunt cum dijscretione talem muro aptè collocentur tales turres & propugnacula, per quæ vitæ altiùs virtutes ædificando erigunt altiorem contemplationem. Quæ (vt ait sanctus Gregorius) præsupponit opera actionis & mortificationis, quæ ipsam animam colant & purificant: & vtraque spiritui perfectæ spirituales mu-

a Isai. 51.

b Psal. 11.

c Luc.

d 1. Cor. 13.

e Lib. 1. mor. cap. 7.

1 Cor. 14. 15. præcunte Christo Domino incedat. Qui sicut Iacob ætiopissam duxit animam [Sanctis Actuosæ vitæ actionibus occupatam: multis tamen maioris arctioris actionis unitate, Rachelem duxit animam scil. contemplativæ decoratam & multò adhuc liberalius amplexu virtutes actiones adplectitur: sicq; instar muri fortissimi cum paldamentis puritatis angeli propugnaculis. Quamobrem Nouitiorum Magistri magnum curæ debent dare in huiusmodi propugnaculis erigendis: ducentes eos ad orationem & familiariter cum Deo agere: & proponentes ædificij materialia, hoc puriùs & verius esse, cùm quæ extraordinarios & affectus fœuos excitant: sed eos diligentes, vt in ijs exercitijs insignes & eminentes euadant. nam qui profectus in eis præstiterint, pergent etiam in reliquis. Neq; gratis Spiritus Sanctus solum vtitur plurali numero: vt intelligatur, ad huiusmodi ædificium non vnum solum, sed multos concurrere debere: nec; sufficere solum discipulum, nec; solum Magistrum: nisi mutuum sese adiuuent nec vterq; sufficienter, nisi adiuuet ipse Deus: qui præcipuum est muri huius, & propugnaculorum eius exstructor: cum gratia nunquam desit ijs, qui sibi bene vti volent. Refert autem plurimum ita diem totum distribuere, vt cum vna pars exerceatur in ædificio muri, & actionum externarum, altera verò in erigendis propugnaculis & actionibus internis.

§. 3. *Virtutes quæ sensus cohibent.*

QVAMVIS nihil superesse videatur, ad animæ Religiosæ perfectionem Spiritus sanctus tamen aliquid addit, dicens: *Beatus est qui inuenit filium, & qui habet eruditionem.* hoc est, anima, quæ perfectionem Euangelicam profitetur, quæ potest dici ortus omnium ex parte claudi; sed necesse est, aliquod habere ostium, per quod patent ingressus & exitus, iuxta prudentiæ Regulas. Sit itaque anima tanquam ostium, quod sint temporibus apertum, & occludatur vt apertum sit ingredi, & exire; quod bestiæ non ingrediantur. Cordis ostia sunt quinque sensus, & linguæ. Quæ aperienda sunt ad res necessarias ac decentes; claudenda verò noxijs ac superfluis: ne mors, & ruina per ea ingrediatur. Cùm autem anima recens conuersa nouitia, non sit tàm perita ac dextera, vt præspicit Deum nolite, vt in Religione sint ostia cordium quæ labor eligit soluta, obscura, & quasi incorrupibilia) quibus omnes tentationes facilè euitentur. Ostia cordium sunt virtutes morales, quæ cultodiunt, gubernantque sensus: exornata & communita documentis & consilijs, tam quæ traduntur in Regulis Religionis quam quæ à Tyronum Magistris traduntur. Tabulæ cedrinæ, quibus ista ostia conseruantur, sunt *temperantia*, quæ gulæ & voluptates moderatur: *modestia*, quæ oculos aperit, claudit quæ prout oportet, reliquaque corporis actiones dirigit: *silentium* tellijulum, quod linguam frenat, & sua te-

tempore tacere, regulariſq; plausura: vt nunquam ſine ſuperioris auctoritate quis egrediatur, *mansuetudo* & Clementia, quæ iras impetus prohibet; obedientia, quæ voluntatem ſubijcit executioni omnium iuſtarum ſententiarum; & *prudentia*, quæ medium in eis omnibus tenendum præſcribit. Hæ omnes virtutes ſint quaſi tabulæ cedrinæ, ſolidæ ac fortes, vbi firmitatem, qua quiſque ferunt quod ad ſe ſpectat; fragrantes, propter ædificationem, quam alijs adferunt; incorruptibiles, eò quòd à plurimis culpis præſeruent, & ſic conſeruent ad meritum, eiuſq; propugnaculorum defenſionem, & perfectionis virtutum reliquarum conſeruationem. Dicuntur quoque Cedrus: ad quod à Ieſu ſuo faciant ſtatere, *ſicut Cedrus Libani*. imitantium exempla ſanctorum Sanctorum, & ſuprami omnium cedri, Chriſti Saluatoris noſtri: qui in huiuſmodi virtutibus mirum in modum floruit; cuius exempla tabularum cedrinarum vicem ſubire poſſunt; ex quibus oſtia firmæ mentis ſenſim ſtruendos, & continendos. Hæ ſunt in genere virtutes, in quibus Prælati & Tyronum Magiſtri eos debent exercere: præmiſſa conſultatione & conſideratione hic intimata, cuitatis ſemper vitioſa extrema. Neque enim adeò accelerare & vrgere debēt, quaſi velint eos vno die fieri perfectos; neque adeò tarde, vt permittant, eos ſemper eſſe paruos & debiles. Nec debent, eos adeò premere, & onerare, vt ruat ædificium, quod erigere cogitant; neq; adeò illos coercere, vt nunquam illud exurgat. Ne adeò excelſas turres ſuper imbecillem erigant, vt illas ferre non poſſint: nec ſatis fortes eſſe exiſtiment, ſi paruas erigant, cùm poſſit murus ferre maiores. Colligatur igitur pensum illud, modumque orationis præſcribant: quæ eius ſeruori & mortificationi, cui ſeſe dedit, *sit* accommodata. Sed & illud attendant: vt cedrinæ tabulæ ipſæ aliis ita apte coniungantur: ne hoſtes qui valde ſunt ſubtiles, rimulam aliquam inueniant, per quam poſſint penetrare: ne prætexta ſolatij aut recreationis ita alicui ſenſuum habenas laxent, vt præcipitetur; neque adeò fortiter premant, præcepta obſeruantiæ religioſæ: vt eos frangant ac deliriant. Sed quoniam totus ſequens Tractatus de iſs virtutibus agit: in eodem etiam de eis agetur, quatenus ad Tyrones ſpectant.

CAPVT

CAPVT XII.

PERFECTA RATIO VOTA, ET PROFESSIONEM ipsam continendi.

ACCEDAMVS tandem ad conclusionem ex prædictis probationibus, constitutionibus, ac diligentijs primum eorum: ad Votorum scilicet sine Professionem solemnem, et Votorum & Professionem etiam. Si enim ornamentum habet virtutem præstantiam, dignitatem, et quorumdam cælestis Sponsi nuptias tandem concludat, & indeptum finem tanquam perpetuo et stabili ornamento obtineat per obtationem istum Votorum: qua emittuntur quasi seruire & ipsi regnum Dauid [illegible] dicentis: *Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea.* In quibus verbis ait virum deuotum ingredi domum Dei, quæ est ipsa Religio, cum holocaustis trium Votorum, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: quæ appellat holocaustia, oblationes supra positas. Sed modum & rationem ea cum magno studio & spiritu faciendi explicat illis verbis: *quæ distinxerunt labia mea:* [illegible] ac distincte obtulerunt. Quid autem aliud elicuit S. Augustinus vota dicens, quam profunda cogitationis dilectione agnoscere [illegible] & cum ea deliberatum perpendendo humanam alienam [illegible] & inimicam [illegible] & inimicam alienam [illegible] Malefactorem [illegible] vota [illegible] [illegible] [illegible]

§. I.

EX eo fit, vt votorum oblationem extra virtutes dicam præ-
put comitari. Prolixa debet esse humilitas, currentia ad Mise-
tem Divinam; magna audacia in eius confessa misericordia. Se-
potentia; & fervens oratio ac meditatio, quæ accendat sacrificium
amoris ignem, quo holocaustum est comburendum, & consumenda affe-
ctionis voluptatum, diuitiarum, libertatis, quæ tribus Cultibus, Pau-
pertatis, & Obedientiæ votis imolantur. Quod ubi Filiola intuetur,
cum Petro a *Nolam, Domine, Domine* [illegible] Lucifer, quod (iu-
xta aliquos Doctores) non accidens, sed rem significat, quod offerri
solebat cum cæteris sacrificiis legis figura hæc animalia, quæ illi comitantur
crucem odit in cultum diligam, & accendit: efficiatque oblationem i-
placentem; & impetret à Deo gratiam ad eã efficiendã & cum perfectione
explendã. Hinc tanti mihi visa est quasi in compendio docet Pater noster S. Ignat.
in formula votorum edendorum, quam nobis præscripsit: in qua ea vocat
holocaustum. In qua formula præmittit distinctionem ac discrimen inter
votorem & ipsum Deum, & actum humilitatis ad hoc, sic dicens: *Omnipotens sempiterne Deus ego N. huic vestræ diuinæ tuæ conspecta indignus
rem [illegible] accedo, supplico per merita Domini nostri Iesu Christi humanitatem ipsius, & imprimis ibi seruendi
dilectæ: vnctæ*. & dein petitis addit piissimam quandam orationem, qua
supplicat eidem Deo, *per ista Corpus sanguinem &c. vt holocaustum istud in
altari spirituali igniatur. & vt largiatur gratiæ ad efficaciam fructum, ad
explendam gratiosæ [illegible] largiatur.*

Sed ut multo amplius commendit Deus obedientiæ, cum ait: nolitam nihi
votare quæ *dixerint labia tua*: Verbo enim distinguendi docet non vo- a Psal. 65. 14.
ta nos præcipitanter, nec festinanter, neque in genere aut confuse (ut di- b alib. l. c. 9.
ximus) sed cum quiete diligentia & cura, bene prius perpensis iis quæ
Paupertas, Castitas, & Obedientia (quæ in votis promittuntur) complec-
tantur. Nam enim certas Religiones eandem habent modum Paupe-
tatis, nec eandem obedientiæ fortitudinem. Quare plurimum refert, vt
quilibet distincte noverit, quid his votis offerat; & ad quid se obstringat;
& vt labia ea proferat cum circumspectione quadam ac discretione, cum tran-
quillitate, & sapientia, quasi ipsa verba libretur, & in singulis, immo in
eorum syllabis penset, hoc est, in singulis rebus quas singula promissiones
in se continent. Et quamvis in antiqua lege, cùm animal esset in
holocaustum offerendum, non integrum in altari poneretur; sed dis- c Leuit. 1. 6.
secto pelle, & membratim separatis: vt sapientiam ignis diuinus pe-
ne penetraret, & combureret, nihil eorum incombustum relinqueret: ita
etiam, qui in sui cordis altari oblaturus est spirituale hoc holocaustum;

Abrahæ offerebat, sacrorum Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ votorum symbola, vniuersa exhibet, ipsumque ea mactare eidem ille vitæ & impolendo Spiritui hostias, quod præmittuntur facultates, vitæ, & voluptates sæpe etiam. Ac propterea dixit Dauid: *vellem tibi sacrificium dedissem vtique holocaustis non delectaberis*, & maturè ac prudenter ea vitæ [illegible]. Adhibem etiam diligentiam probationes, & tentationes præcedunt (vt supra dixi & dixi) vt maior sit experientia rerum, quæ sacrificio præcipuè & proximè dicatum Deo offerantur. Ac propterea fortè præcedit Psalmista: *transivimus per ignem & aquam & eduxisti nos in refrigerium*. & mox ibi confitetur, quòd [illegible] *& ignem tentationis ac probationis tyrocinij transeuntes quibus Deus expeditos purificatos, validosque illustratos*: & nunc ingrediuntur ipsam Religionem, difficile illorum sua holocausta magnanimo, certaque [illegible] quod promiserunt: vbi ante ipsam professionem exactè illud expenderint ac probauerint.

QVARE in hac oblatione distinctè valdè, & speciatim perpendenda est perpetuitas; omnia enim hæc tria vota sunt perpetua Paupertatis, perpetuæ Castitatis, & Obedientiæ perpetuæ, per totam scilicet vouentis vitam: quæ licet posuerit breuissima, potest etiam esse diuturnior. Quæ igitur vouet hæc offert, tenetur debet per totam suam vitam illa cum integra longanimitate seruare, etiamsi duret per multos annos. Hoc figurabat lex holocausti, quæ inhibet à tempore, quo *animalia offerebantur, crescere in altari tota nocte vsque mane*, subijciente Sacerdote ligna in ignem, vt ignis tam diu perduraret donec ipsa animalia comburrentur, & consumerentur. Ac propterea, cùm [illegible] erant maiora, quales sunt boues, hirci, & arietes necesse erat addere plura ligna, vt ignis maior esset, & ita posset illa nocte obtutum holocaustum consumere. Hunc in modum, quamuis trium votorum holocaustum breuiter offerantur, quoad primam ejus oblationem, quæ nos ad ea obseruanda constringit: exercitium tamen & obseruatio eorum perdurare debet per totam miseræ huius vitæ noctem, donec æternitatis dies illucescat: itavt neque tentationes, neque aliæ difficultates occurrentes ab hac obseruatione vouentem retardent. Ordinariè enim toto illo tempore necessarium est, vt ignis Diuini amoris totum holocaustum consumat, mortificando, & in nihilum redigendo affectum inordinatorum reliquias, quæ remanere solent, aut incorde erumpere, ad voluptates, diuitias, honores & libertatem: quibus per ipsa vota renunciauimus. Quæ res cùm sint animæ magnæ, & vt iam dicebamus, per boues, hircos & arietes significatæ, quos David obtulit in holocausto,

Leuit. 6. 9

discat

Accedit eam in vasa spiritus effundi ibi beata una beatorum illa anima (Psal. 41.)
amoris ipsum, valde magnificè, & per totam vitam nutrit, multisq; ingressionibus facilitat reditum; pulmo ille crescit, augetur: palea sunt fructus piorum librorum, meditatio divinorum eloquiorum, frequentia Sacramentorum, pia exercitia, quorum ab scriptore vim in Religione juxta ipsius leges ac Regulas.

§. 2.

QVam vates Deus D.N. in hac oblatione plurimi facit, sunt verba, magisque oculatque David *holocausta medullata* appellat, *frumentum* ipsum *holocaustorum*: quæ in hoc holocausto animi devotio, quæ illud offertur. Non dico tenerum illum, ac (ut ita dicam) lingua dulces saperprofert lacrymas licet & hæc bona (nisi quæ vel ab hæmorroidalibus & cordialibus, conflictus & promptitudine voluntatis, generosè tuæ Majestati offerentis cor suum, & quicquid habet, dulcedine potest) hæc vita, quæ ad medium Scriptura sacra dicit, populum obruisse *aurum promissionis, & donaria terræ Domini*. Quæ ut melius intelligantur, aliquantulum dicam. Quidam homo vir fortis valde sit pauper ac miser, ac proinde quæcunque Deo offerre potest, valde sit modica, aut nihil unciam ut ita dicam. *Contra omnia* cum illo comparata *sint quasi stilla situlæ & quasi pulvis exiguus, & omnia gentes quasi non sint coram eo, & quasi nihilum & inane reputata sint ei*: propterea manus ligna Cedrorum montis Libani, & omne pecus, quod in eo pascitur, non sufficit, ut dignum aliquod holocaustum ei offeratur. Et licet hæc omnia ejus sint, & ex ipsius manu (ut David dixit): *quæ de manu tua accepimus, dedimus ei*. Ex quo fit, ut gratia ejus Vocationis ad impinguandas & crudelitatis oblationes, inspiret animæ generosam quandâ voluntatem offerendi ei perfectiora in opulentia: & ex parvis in valde magnas & amplas. Nam (ut ait S. Greg.) nihil offertur Deo divinæ voluntati boni cum quicquid medium aliis erat bonum, fecit ab illis, quod multum videbatur, & nihilominus ei, *duo æra minuta* præferuntur multis ditioribus; & hi fere ea animi in illis quæ *minuta* sunt, ratio dictior est eo, qui cistas cordis sui plenas habet cum bona voluntate pretiosissimo. Illa enim quando ei parcitur, Deo efficit in suis oblationibus. Primum est, quando Deo quicquid habet, & potest (ut ait S. Greg.) *tota vace* nihil solicet detrahens; aut negligens aliquid facere, quod pulsat mundi, & servitio Dei sui ex toto corde, ex tota sua virtute, & ex omnibus viribus suis: & hoc quidem sufficit ad integritatem & plenitudinem holocausti: sed bona voluntas præter hæc cupit dare Deo multo plus quam habet, & facere *plus quam*, nullum ponens limitem, aut *terminum* debitis & votis suis. Et hæc animi in-

a Exod. 36.

b Isa. 40. 15.

c1. Paral. 29. 14.

Num. 18. Luc. 21.

Supra.

gentiare, & bona ejus auferre. Vota igitur pauperis offerre debes quæcunque habuerit, & in hac vita habere poterit: sed tale tamen tibi munus offerre, & mille alia munera habere volumus. Deo tu offerres & si plenum haberes dominium omnium quæ creata sunt, absque dependentia ab illo eam rem tibi considerares, vt Creatori tuo tantum offerres. Vnica cubitalis offerre debes corporis tui integritatem, & animæ puritatem in vita vera tua fidei humanitatis tantum desiderio, quod eam expetere fortasse etiam vltra vires humanas, & tibi ab Angelus. Et hanc perfectionem vitæ cubitalem, quam Angelicam vocant: quæ dicas desiderio eam expetis Dei servum puritatem, quam Angeli ex natura sua possident. Obedientiam vnicuique debes Deo debitam, & voluntatem tuam omnipotenti conformem tibi possibilis: desiderio tamen magis plus debes offerre, quam re possis: desiderans divinam voluntatem sic in terra exequi quam illi perfectissime exequuntur in cœlo; & multo adhuc præstantiorem, & præstantiorem possessionem illa perfectionem, si hæc tibi vel sit possibilis.

Ex his hujusmodi excellentia, divina Vocatio inspirat fidelium esse tria vota, quam oblationum, vt ea sit valde perfecta. Nam ex elementis, quæ bonam terram lacta fructum profert centuplum, summam scilicet perfectionem, ad quam potest pertingere. Neque caret mysterio, quod Sanctus Matthæus & Marcus in hoc seminantis parabola dicant, *semen aliud* e Matt. 13. Marc. 4. f Luc. 8. *cecidit in terram bonam, & fructum dedit, aliud centuplum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum.* At S. Lucas solum dicit: *Semen quod cecidit in terram bonam fecit fructum centuplum.* Si enim ad ea respiciamus quæ tribus votis offeruntur, omnia in eis inveniuntur gradus. Nam votum paupertatis fructum illum trigesimum bona scilicet externa & fortunæ offert: plus hoc dat, sexagesimum fructum profert bona scilicet, ac voluptates propriæ corporis: Obedientia autem votum fructum profert centesimum, bona scilicet præstantiora animæ. Si autem ad bonam voluntatem respiciamus, qua hæc tria oblationes offeruntur in omnibus & in singulis fructus offeruntur centesimus: bonum enim, quod offertur perfectionem. Hoc est quod Christus Dominus noster plurimi facit. Nam (vt idem Sanct Ipse dicit) plurimi facit, quam ipsum donum; & magis approbat bonam mentis affectionem, quam quodvis aliud munus.

Hinc licet propositi adpercipiendam præstantiam & excellentiam nuptiarum spiritualium, quas celebrat anima cum Deo suo per tria ac vota, cum tanto spiritu edita. Nam si vel ipsum celibatus votum solum ad has nuptias contrahendas sufficit, (vt supra est dictum:) quanto majori excellentia contrahentur, si duo alia vota eidem coniungantur? Cum enim hæ nuptiæ sint spirituales, plurimum earum præstantia extollitur per votum

[illegible] Deum explicita voluntate, quæ eiusdem explicitæ
eorum charitate vel spiritu cum Deo sint. Nam quidem ad salu-
tem datum fuisse asserueris, quam dicunt iam viris fidelibus tra-
dendam, in
dicere licet? Vanum prorsus putarem, quæ tradi hactenus
spectat, tradi omnia, quæ habet, & habere potest ecclesia: nec
rem prorsus inutilem, sed plane necessariam: sed cum con-
tenta eis, quod se ancillam ministræ Dei, ac ipsam dignatus est ad se
in sponsam. Quod si illa ipsam alijs dare, quæ Actus [illegible]
sibi sit cum dicere videretur ne [illegible] & Malefactor? Quæ
adeò magna præsidia; tradit, vt nullo prorsus [illegible] g Spiritus
sit vt Apostolo [illegible] xta illam vaticinio quod S. Thom. valde [illegible] ad
tempus & [illegible] Arrianorum [illegible] plu-
rimas autem sanctus docuit per [illegible] Spiritu Sancti, vbi ad vitam
æternam, nisi ipse sibi detur. Quæ igitur Arrha præstiterit illi, qui sunt
Spiritu Sancti dati Deus infinitus & [illegible] omnium, quæ [illegible]
manifestatio? Qui cùm Religio [illegible] tradi tur tanquam Arrha præparatum
cum ipso nuptiarum epulum ne detur, quam statuerit excellentia
possidet. Nec timeas, si tam pusillanimis sis, ne timeas tanquam videar
te esse parum, & vbera non habere, debilem, & [illegible] & ex tripla miser-
bilem: nam ipse Dominus, qui te ad Religionem vocauit, & vt ex mundo
exires, & alia mandauit aliquod complendum, vt fructificationem fa-
ceres aliquam, [illegible] dignatus est, & [illegible] suam accipere spon-
sam: tradet tibi pro Arrha vltimum suum Spiritum cum ea gratia & au-
xilio, quo opus habebis ad tuam eligendam, & perrò explen-
dam. Iam ergo mens obstinata decreuit, quo haberi in eius semi-
no semper mereatur [illegible] Terrò potes super hunc murmur tra vo-
ca, quali [illegible] ut pro [illegible] fortissima & specialissima
[illegible] Ipse enim Dominus [illegible] dixit, [illegible]
[illegible] Quæ hæc
[illegible] Quod si imparatus & molestia relationibus [illegible] Deus facilis
& qui Dominus magnificat bi [illegible] Hæreses
mundi & [illegible] in hostes nunc relictum [illegible]
[illegible]
[illegible] vela, [illegible] terrò tibi persuadeat cum, qui tanta pro-
mittit, non [illegible] alicui negaturum, quæ [illegible]

CAPVT XIII.

RES ALIQVAE INSIGNIORES PRAECEDVNT, ET *comitantur votorum oblationem, et illa maiora eam perficiunt.*

VANVS sacræ Religionis varias habeant valdè piæ, ac mysticas cæremonias, quibus votorum sacrum celebrationem comitantur maximè tamen lidelium animos, & mentes eo quodam momento inflammant à Regio Propheta in toto Psalmo septimo quo paxim tradit rerum, quæ in proximo capite fuerunt propositarum idque excellentiori quodam modo sin verbis expresso. *Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax. Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam: & nomen Domini invocabo. Vota mea Domino reddam coram omni populo eius: pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius.*

§. 1. *Recollectio per dies aliquot Orationis.*

AD cuius maiorem declarationem præmittendum est: Davidem secum ipso fervere tam hanc ratiocinationem habuisse in recollectis quadam profecto, valdeque elevata oratione, quam excessum suum ecstasim appellat: quæ tunc evenit cum humo præ admiratione Dei, quod audit, videt, aut considerat, extra se eluat se supra se ipsum ad res valdè egregias & grandes. Adeò enim insignia proposita & vota nequit ipse hic refert, non obtinentur, nisi magna cœlesti luce: quæ ut plerumque ipsa concedatur, qui se ad mysteria & beneficia divina capienda recipiunt per tempus aliquod sufficiens, & in loco competenti. Et hoc primum est, quod professioni, aut votis emittendis merito præmitti deberet: ut ea reddituri recolligat se per decem aut duodecim dies ad illa tria spectantia consideranda, quæ David magno cum affectu in excessu illo suo dixit: *quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?*

1. PRIMVM enim hac recollectione conandum tibi est à ipso exire, & spiritu tendere ad ipsius Dei præsentiam; hoc; considerare infinitam huius beneficentiæ amplitudinem, sapientiam, bonitatem, charitatem, liberalitatem, & omnipotentiam, quæ suis creaturis effectivè ipse habet. Ad quas cum perficiendas melius assequendas, ingredi tibi est in ipsissimum Deum, per prædicto infinitum amoris ignem in divino cum pectore ardentem; qui (ut sacra Oracula ait) facit eum extra se exire, ut benefa-

Et Dominus, cui soli debes omnia, videat in te solum, quod displiceat, propitius, eliquis beneficiorum obliteretur. Qua consideratione, si tacta illa fuerit ac perfecta, admirabitur & obstupescet supra summe amare tantum benefactorem, & in eius obsequio laborare, dicetque tibi ipse: *quid retribuam Domino?* Quid ob amorem infiniti huius benefactoris dicam? Et in quo recidere debet amorem, quem erga ipsum habeo, ac retribuere pro eo, quem ipse erga me habet?

2. Mox vlterius progredere, multitudinem perpendes & magnitudinem beneficiorum, quæ Deus in te contulit, generalia, & specialia, naturalia & supernaturalia; in corpore, & in anima attendes multitudinem effe innumerabilem: magnitudinem immensam & incomprehensibilem. Nonnulla autem hæc tria in tua vocatione perpendes: Innumera & præstantissima mala & pericula huius mundi, quibus te Deus eduxit; innumera & excellentissima bona ei statui, in quo te Deus collocat; & multo maiora, quæ tibi promittit. Et admirabitur tantum beneficiorum excessum, à te ipso exiens, dices, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Et in quo licebit mihi gratum illi esse, ob tam benevolam vocationem, qua me ad talem statum elegit.

3. Et hinc ad te ipsum iterum ingressus, perpendes tuum nihilum, miseriam, & indigentiam tuam quodammodo infinitam, & tua peccata pertinacia, & ingratitudinem erga Deum: propter quæ dignus eras, quem Deus nihil esse curaret, & quem Deus reprobaret, puniret, & ad profundum infernum projiceret. Et videns, quod tantus Dominus tanto amore tot contulit beneficia homini adeo improbo, adeoque ingrato: tibi ipsi dices: *Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* mihi inquam qui talis sum, qui tam procul sum à remotus à perquirendo quodcunque beneficium, quantumuis minimum? O Deus cordis mei, oblectio mihi cœlestis ero hoc, quid vellis à me tibi dare, & qua ratione id ipsum dare debeam: decreti ergo, teque constitui, facere quicquid tibi gratum fore cognovero. Hoc spiritu præditus ac grato concepit David propositum & locutus est, quæ refert: quæ omnia fuit actus gratitudinis & excessus amoris: non enim solum se obtulit ad ea præstanda, quæ ex præcepto tenebatur, sed ad alia etiam opera, quæ tantum erant ex consilio. In quibus omnibus videbimus quæ rationem ingrediuntur Religionem, aut secundum repetunt ingressum per sacra vota, vt corpus vnum cum ea conficiant.

§. 2. Confessio & facta Communio.

PRIMVM omnino modo inculcare debueram, vnde incepit Dauid dicere: *Calicem salutaris accipiam*, calicem, inquam Salutaris, aut salutis: hoc est, quem Saluator noster condidit, ad salutē animarum reddendam. Qui calix eo vocatur, sed multis & variis ritibus debet Religiosis in hoc functionibus celebrari. Cum enim sanctum sit (vt Ecclesiasticus dixit) *quod dederis, per manus tuas reddere: & pro omni datione hilarem ostendere vultum: plurimum refert, quod cuipiam offerre Deo aliquod donum, & sacrificium, in sacrificium: & votorum suorum oblationem facere, & offerat prius à peccatis purgare: accipiam calicem, quem Deus ad ipsum sanandum, & à peccatis purgandum instituit.*

1. a Eccl. 32. 11.

2. PRAETEREA, cùm ipse aperiat, & nemo claudat hominibus, quibus impeditur à curatorum, quæ sibi incumbunt: primum omnium diligenter sanitati recuperandæ, accipiens Syropos & alias purgationes, ad recipiendam sanitatem necessarias, quas etiam valde amaras libenter sumit, eò quòd sint potiones salutares. Quod si nunc ab aliquo amico suo magnum aliquod beneficium accipiat, diligenter eò tunc ad sanitati restituendæ hos ledo fingere: vt mutuatitio tuo abstineam, quò aliquid reddere possim pro plurimis, quibus me obligauit. Hunc in modum qui Religionem ingreditur, & spiritum ejus & propter vitia & pallium: primum, cui attendere debet, est, vt sanitati restituatur, sumatque calicem salutis, hos ele, mosynas adhibeat, ad sanitatem recipiendam, & operationes quæ sanitatis exercendæ. Et in hoc ipso primum offendat meritò Dominus Deus noster, si grauiter dicam, et ex toto surdè: videlicet, Domine, illud electi peccatum mihi, & sana à morbis qui allegatum & impeditum me tenent, quo minus operi ipsi tuo amarum obsequium, quem erga te habeo & plurimum, quo tibi sim obstrictus. Quemadmodum semper sanus, sanitatem calicem, quem in meum salutem suscipiebat. Quantum sic est capitale, nihil Praelatis & Confessariis à vitæ plenis, de quo Dauid: *Peccatum impiorum impinguabit*, contritum & infirmos à peccatorum, quæ nihilum vitiare cæterum debuit; sed tanquam hostes purgans aggreditur per omnia vitæ & angulos occultos, quod potuit & potest: vt per ipsam confessionem eam omnibus bonis impleat, & manentque ab eis expurgatum. Vocans autem eos Saluatoris, eò quòd spiritum sanitatis, & tanquam medicos sapientissimos præfecerit, ad sanitatem eis restituendam.

Confessio. b Psal. 18. 14.

3. ET cum peccatorum venia ac remissio tantum sit beneficium: est tamen Deus adeò bonus, ac eique propensus ad exoptandum, vt quis

maximi faciat, & vehementer cupiat mihi eam gloriam [illegible] eam
reportet, quod nos talicem illum & tantum fuisse velimus [illegible]
& vita nostra constitit. Atque si [illegible] & fidi laboris
gratissimam reputaret, quod aegrotus peregrinationem ab ipso praescriptam,
ob salutem propriam fecisse vellet. Si [illegible] nisi vellet, [illegible]
fuisse possis *Domino pro multo gratum habere* tibi fuisse talicem [illegible]
tu, etiamsi eorum, reddendo Deo humanum [illegible] peccatorum tuorum
confessionem: ipse enim accommodatur his, quod Isaac dixit ad Achan: *Da gloriam Domino Deo, & confitere, & ostende mihi, quid malifeceris.*

c Iosue 7.

Propter triplicem hanc rationem, qui Religionem ingrediuntur, aut vota fa-, aut Professionem emittit: [illegible] talicem hunc fuisse
Idque non quidem odeo unique & subito, sed cum [illegible] ex gradu in gradum pro-
fluat, quam ab ipsa sanctitatem recuperandam tendamus, & contendamus, ne
de gratum se Deo nostro offendere: instituere generalem omnium nostrae
vitae peccatorum confessionem, etiam eam quae prius facta est confessio. Nam (ut ait
S. Bonaventura) quemadmodum in vitam novam inciuit, & habitum in-
dit novum: ita quam est, ut veteri vita ac veteris hominis reliquiis omnino se exuat, aliquam ex parte sua notam hanc diligentiam, ad id perfectè
consequendum. Quam generalem totius vitae confessionem, ille primo suo
ingressu fecisse expedit aliam etiam generalem instituere ab ultima inchoan-
do, usque ad illud tempus, quo vult edere vota sua: ut oblatio ei sit magis
grata Domino ea, quae ex corde procedit purissimo. Nam, ut Scriptura ait: *primo*
ad Deum respexit ad Abel, & postea ad munera eius. eo enim magis illi placet sacri-
ficium, quo is, qui offert, eo melior.

Bonavent. de Perfect. vitae part. 2.

Sic quemadmodum alia hic poenitentiae, ita infirmum reddit sanitati, & in-
firmos peccatores minime tamen firmum eum facit, ac fortem, sed tamen
adhuc ille debilis, & cum languore coniunctus: alius talis salutaris, sanctissimum scilicet altaris Sacramentum: in quo latet ipse et Salvator,
qui panis & vini accidentibus tectus, medicina est animae, medicamentum,
salus, & vita nostra: qui tua praesentia debilem confortat, valetudinarium
corroborat; ac iuvat ut fortiora exercere possit; ut quae sunt servitus
Paupertatis, Castitatis, & Obedientiae: nam ipse Dominus venit castus,
pauper spiritu, & obediens: quem spiritum ipse communicat, qui cum ad
devotionem ad dispositionem ipsum sibi parat. Quare plurimum refert, ut,
quando haec vota nuncupantur, per Professionem, divinissimum hoc calix sumi-
tur. Ille enim valde eam partem, virtutis & animum addit, ad eam suscipien-
dam. Nam quemadmodum docet S. Doctor suus: *non contingit, aliquem perfectionem hierarchicam, nisi per* Dionysium Eucharistiam. per eam enim quisque
perfectius plene communicatur. Ut ita dicam, tuo tempore tradidissem Mo-
nachis, cum suam celebrant Professionem; quando etiam propter aliam

Conc. Colon. Numerab.

eruam, gemam pro illa adiuuans. Et quamuis hoc sic supremum donauerit, quia Dominus noster ardua largitur: voluit tamen, idem ille gratiarum actor mihi reliqua beneficia; & vt in gratiarum actionem pro illis hoc sacrificium superemus: quare hoc etiam sacrificium mihi præcipere debet, qui vota ipse emisit, ait: *Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi?* In hoc sacrificio, in quo me obligauit? *Calicem salutaris accipiam*, eleuans scilicet & potum meæ salutis: & alij legunt: *Calicem laudis in altum*, offerens scilicet supremum hoc laudis sacrificium pro omnibus beneficijs mihi collatis. Cum igitur ipse tantum amoris excessum ostendat, exinanit se ipsum & descendens in mundum, se ipsum in hoc Sacramento occultans: stego eum intra me suscipiam: rationi erit consentaneum, vt & ego accendar, & amoris excessu eleuer: vt plus ei tradam, quam ipse exigat; offeramque hoc mei ipsius sacrificium, quod illi tantopere placet. c *Calix meus* (ait Dauid) *inebrians, quam præclarus est!* meus ei qui Redemptor meus est mihi tradit; & ipse est d *pars hæreditatis meæ*. Venitque, vt faciat me vnum secum; & vt me inebrietet, & extra me educat, cum abundantia cœlestium suarum deliciarum. Propterea igitur calicem sumere: vt à me exiam, ipsi me totum tradam, quam traditionem suscipiens in hoc Sacramento sumptione, confirmem & consoletur.

c Psal. 22.

d Psal. 72.

§. 3. Desideria patiendi multa.

Ex S. Cypriano Ep. 3. qui Mel. 21.

a Mar. 10. 38.

b Matt. 20. 22.

TERTIVS alius calix est frequentior pro omni tempore, die, ac nocte: in quo hauriendo valde attendit excessus amoris: est autem calix amaritudinum & calamitatum huius vitæ. Pergo dicit Christus Dominus posteà filijs Zebedæi: a *Potestis bibere calicem quem ego bibo?* non de illo tantum loquitur, quem tempore passionis & mortis meæ bibi: *Abstersi sum*; sed de eo quem bibo quotidie in tot persecutionibus, doloribus, defatigationibus & labitudinibus, quas quotidie tolero.

Ad hunc calicem implendum res septem concurrunt: Dæmon scilicet cum suis tentationibus; mundus & mundani cum suis persecutionibus; caro cum tristitijs & defatigationibus, quas sentit. Prælati cum rebus superioribus, quas imponunt; & probationibus, quas adhibent; proximi cum molestijs, quas afferunt; & ipsemet Deus, cum infirmitatibus & alijs aerumnis, quas mittit. Sed magis adhuc hi partes calicis implentur mortificationibus & amaritudinibus animis vniuscuiusque suæ. Quæ in hunc calicem infunditur quicquid penale est in tribus vocis: cruciatus, quos suffert, qui calidus est; miseriæ, quæ pauperum comitantur & premunt; & obligationes, quas tolerat obedientia. Quamuis in aliquibus calix hic valde ditatus, & capacijs alijs verò angustus, & parum capiens: In aliqui-

bus,

ipsa valde est amara, ac prima, in alijs verò mixta ac postrema dulcis. Qui tamen nouit quantum Deo debeat; velitque gratum se profiteri, debet se generosè offerre ad eum calicem subripiendum, quem ipse Deus dederit quantumcunque ille sit exitans, quod habeat aliquid, quod offerat Deo pro plurimis, quæ ab ipso accepit. Quidenim retribuere possum ego Deo pro eius in me beneficijs, quod magis meum sit & proprium, quàm hoc? nauiquisque solvit quod debet, ea moneta quam habet. Ego in bonis sum pauper, sed in miserijs & vitijs paratissimus sum: & quoniam hoc monetæ genus est frequens & in communi vsu in mea patria: hoc igitur retribuam Deo pro beneficijs in me collatis: offeram me ad subeundum eum ipsius gratia labores, penas, & calamitates, quas ipse voluerit. Si Deus, qui nihil in se ipso pati potest, factus fuit homo, vt calicem hunc amaritudinum biberet posset; & reuera totum exhausit, offendens excessum amoris erga me: æquum est, vt ego, qui homo sum, ac proinde cum ipsa natura amaritudine vitæ coniunctus habeo: offeram me cum excessu quocunque ad hunc calicem, eius amoris & obsequij causa bibendum, & in gratiarum actionem pro beneficijs in me collatis. Accedit, quod quantumuis calix ille sit amarus, mihi erit calix salutaris: siquidem totus ille dirigitur in animæ meæ salutem: & quasi haustus & medicamentum salutare purificabit me, & à peccatis præseruabit; domabit passiones meas, & præbebit vincere desiderium meum & pronas propensiones: quamobrem cum feruore hausero, erit mihi suauis calix, dulcis paupertas, & iucunda obedientia. Ex quo dedoceo, quid quemadmodum Christus Dominus noster, dum se ad orandum recipit monte Tabor, *colloquebatur cum Moyse & Elia de excessu* eius amoris ac doloris, *quem completurus erat in Ierusalem*: ita nos qui secedimus ad aliquem cum Deo per dies aliquot, antequam vota suscipiamus debemus ibi considerare hos Saluatoris excessus; & ad eius exemplum offerre nos ad exhauriendum calicem vitæ Religiosæ; etiamsi magnus esset, validique amaris: impellemur ipsum ad hoc tribus illis nostris actualibus internis gratiarum felicem actionem ob accepta beneficia; & quia calix est ab ipsomet Saluatore ad salutem animæ ordinatus, quod ipsemet Saluator prius eundem exhauserit. c Luc. 9. 14

Et quoniam calix hic adeò est amarus, opus est ei adiungere quod Dauid addidit: *& nomen Domini inuocabo*. Quid autem est nomen Domini inuocare, cùm calix accipitur? nisi auxilium & subsidium ab ipso petere ad eum sustinendum? Quod si fortasse, si per omnia ipsius Dei nostri hæc proposita discutiamus: illaque tanquam timidi huic rationes adhibeamus, vt orationem nostram exaudiat: quasi dicas: exaudi me, Deus meus, quia tu es Dominus meus, pater, creator, conseruator, vniuersalis prospector, medicus, pastor, Saluator, & glorificator noster: pro gloria itaque horum tuorum nominum, adiuua me, vt calicem hunc

Prima ad Cor. 7.

mam salutis dabam, & vota offeram, quæ desidero. Et qui perseuerauerit in martyrio, vt oportet, expectans quod sanctus Bernardus dicit = ipsam quamquam esse calicem salutaris tanta dulcedine plenum, vt sufficiat amaritudinem alterius efficere dulcorare. Nam quando (ait) bibitur vinum lætificans cor hominis, vinum spiritus, quod inebriat; & carnalium voluptatum infundit oblivionem & emollit aridæ animæ viscera, & adimit, vt cibum bonorum operum digerat, fortificans fidem, confortans spem, & alens ac ordinans charitatem.

CAPVT XIV.

IN QVEM FINEM, QVIBVS NOMINIBVS & quo gratitudinis spiritu, votorum oblatio facienda sit, & impleuda.

4 Psal. 14. Vota Deo reddam coram omni populo eius.

RARISSIMA præparationibus in proximo capite positis commode accedit victima illa Dauidis oblatio: *Vota mea Domino reddam coram omni populo eius.* Sed quoniam verbum *Votum* in Scriptura Diuina significat aliquando propositum tantum ac desiderium in ipso cor de concepta, aliquando autem significat etiam promissa, quæ Deo fiunt: in vtroque sensu patet hic verborum illud *votum* accipi, ad præsens instituens. Qui enim Religionem ingreditur, ipso actu hoc offert Deo feruentia proposita ac desideria perpetuæ callitatis, paupertatis, & obedientiæ: & post Noviciatum, ea desideria explet, edens promissionum & vota de eisdem seruandis, *coram populo Dei.* Ipsa siquidem Religiosorum congregatione, & populo Christiano, tanquam testibus tales emissiones & pollicitationes peragit in eorundem obseruantiæ conspectu: vt omnes mundi, quali de eis edita gloriatur; videas sibi hoc suri, quod actus sit, pauper, & obediens; quod actus vilibus & abiectis vtatur, in quibus apparet ipsa perpetuas; vt nunquam desit vilis iuxta præscriptum obedientiæ. Et quemadmodum huiusmodi proposita & vota sunt exactissimi amoris, vtpote quibus homo plus præstare, quam teneatur, exactique ex scripto, vt nihil sui reseruans, totum se Deo tradat: ita etiam offerendus sit maximus gratitudinis, quam possit homo ergà suum Creatorem ostendere. Nam quemadmodum sanctissima Eucharistia, cum sit summum beneficium, simul etiam accipitur in gratiarum actionem propter seipsum, & propter reliqua beneficia: ita ingressus in Religionem sit pro-

Eiusdi-

Sanctissimum Deum scimus, vt ait Augustinus, & omnipotentem, benignum debere cum magno seruore in gratiarum actionem obsequia bonitatis: quia humana tradit Deo semmum quod potest. Quo enim seipsum dat non habet amplius quod det, sed potest continuo exercendo per totam vitam, quod semel obtulit. Quare si peculiarem Deo debes, seipsum interrogato quid reddam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Quæ cum ita sint, tibi spondeo tibi ipsi ego me totam et hanc vitam illique explebo & exequar in præsentia totius ecclesiæ: nam simul & semel trado et quidquid habeo & possideo: ergo dedo me ipsum, in quo nihil quæ consecrari Deo debeo maius explicat S. Augustinus prædicta psalmi verba dicens: Quisquis hoc cogitat, quid vouet Domino & quæ vota reddet ipsius vocat & ipsum reddat. Hoc enim vouet, hoc debetur. Imago Cæsaris denarii Cæsari; sed imago Dei obsignata in nobis Deo. Et tu ab hoc loco dicis: Nihil gratum possumus Deo offerre, quam vt diligamus eum: hoc habet a te: accipe non in hereditatem & possessionem tuam: nos tota tibi reddimus, non solum ea quæ a te nobis cognita: sed quicquid sumus, hoc tibi promittimus, & explebimus in conspectu totius ecclesiæ tuæ: non vt illi propterea nostra bona debeas; sed vt nostra tibi ab omnibus debeantur ob ea, quæ tibi offerimus.

Psal. 115. 14 16 Psal. 75. 12. Psal. 49. 14. Psal. 115. 18.

§. 2.

SEd ista alia motiua videamur, quæ Deus dem permouerunt, ad vota hæc & promissa adhibendo obligationis efficaciam. Primum verba illa verba: *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius.* Quæ de duplici morte intelligi potest, spirituali vtique et vitæ gratiosa. Mirum est, dum hæc vita duraturam se in finem. Primum obit homo valide excellenter per oblationem rerum veterum, earumque cultoribus: & in aliis Religionibus obsidiones aliquæ cæremoniæ externæ valde plæ, quæ mortem ipsam referunt. Nam per votum obligatio, ita meritur Religiosus voluptatibus carnis, vt obsidio mundi ei videatur, qui habeatur in mortuorum, quasi ibi iam mortuus. Per votum perpetuæ castitatis mortuus illi plurimum seculi, et mortui ipsi et inaccessibiles videntur peccatis: ideo enim Christum ipsum in sua paupertate secutus. Per votum obedientiæ meritur obsequio & subiectioni totus, quæ ad ipsum possent spectare: vt non propria voluntate in eis se gerat, sed offerat se aliquam cadaver, quod quoquo verbi tuli se sinit flecti, sic per totam vitam dicat, ac deinde vt sanctæ monachæ cuidam, quæ interrogata mortuum referret: Ita vt pretiosa in conspectu Domini equidem illi pretium vilum, aut valor in mundo, qui illi agi videatur. Ita ex ea prouenit, vt ipsa mors naturalis sit etiam valde pretiosa in conspectu eiusdem Domini. Ille enim finis laborum & principium æternæ quietis: cum sit translatio ad æternam vitam. De vtraque etiam

a Apoc. 14. 13. mortē intelligitur quod dicit vox de cœlo: a Beati mortui, qui in Domino moriuntur: à modo iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur eos. Beati sanè dicti sunt Religiosi, qui, vbi amorem erga DEVM suum, mortuntur tribus editis votis, relictis omnibus, quæ sunt in terra: dum enim incipiunt sic mori: incipiunt etiam quiescere: & quando mors est perfecta, etiam requies erit perfecta: quia SPIRITVS Sanctus huiusmodi bona opera remunerat hac pace & requie: quæ multo erit perfectior ac plenior in æterna vita. Dicat igitur RELIGIOSVS: vota offerre, & explere vota mea in tuorum plebis conspectu: quia pretiosa est in conspectu Dei mors, quam in illis profiteor; & quæ per illa obtinetur in fine huius vitæ. Si itaque hoc SPIRITV illa animat, erit eius oblatio valdè pretiosa.

2. SECVNDVS motuum, cur hæc proposita & vota redderet Psalmista, explicuit ipse, cùm dixit: *O Domine, quia ego seruus tuus, ego seruus tuus: & filius ancillæ tuæ.* Ibi seruum se appellat; & iterum ancillæ filium, quod est, mancipium se profiteri: & hanc reddit suum oblationum causam: seruus sum & mancipium DEI, titulo Creationis: quâ homo sum, ad eius imaginem & similitudinem conditus, vt in ipsius seruitio me totum expenderem. Titulo etiam Redemptionis sum eius seruus, quâ sum Christianus, IESV CHRISTI sanguine redemptus, cuius virtus & gratia fuit mihi in sacro Baptismo applicata: vt eius Legi Sanctissimæ obseruandæ me totum impenderem. HAEC autem duo nomina siue tituli impellunt me, vt DEI ac SALVATORIS mei seruum & mancipium agnoscam, & profitear nouo alio titulo Religionis; quo me totum eius obsequio dedicem ac mancipem per tria vota, renuncians meæ libertati, vt seruum me constituam fidelem Prælati, quos ipse loco sui mihi constituit; & in eo glorier, quòd eius ancillæ, hoc est filiæ Religionis sim filius, quæ diuino ipsius obsequio est dedicata. Cùm itaque tot nominibus ego sim Dei seruus: quid mirum, quòd aliquem ab ipso mihi in filium meam petentem dubitem? & quid ego præstem, dum vota mea illi offero, & operi ipso seruo? b *Nam profectò dubio procul sum seruus*; nec vllam Domino meo vtilitatem adfero: sed *quæ* lege gratuitâ *facere debui, ad fecisse.* Ergo nihil ipse ad id faciendum non me obstringat præceptor: satis tamen mihi est, quòd eius sim seruus: vt propterea ipsum me ipsum offerens, & voti obligatione obstringens, ad faciendum quod illi placet, & gratum est.

b Luc. 17. 10.

3. HINC rursum oritur motuum, quod ipse Dauid insinuauit, dicens: *Propter* c

c Psal. 85. 17.

ego esse compedibus mei carnis, vt in eo seruitio detinear: sed potius eam tuo esse seruus, miserus mei disrupisti vincula, quibus hostis meus Dæmon vinciendum, & caro me vinctum tenebant: disrupisti enim & subiugasti diuersa ac pessima vitiorum vincula. Cum igitur generosam adeò Spiritus libertatem mihi dederis, vt auxilio tuæ gratiæ expedirem me à vinculis diuitiarum, voluptatum sensuum, & honorum huius mundi: vobis ego obsequio tuo amplius me astringere vinculis talium votorum, eóque palam probari, me triplici nomine tuum esse seruum. Seruum voto paupertatis, & adhuc magis seruum voto castitatis: & filium ancillæ tuæ voto obedientiæ: quia ex tua hæreditate mihi præcepit, vt seruus & mancipium sim tuum: & proinde ad tibi parendum & obediendum obligatum.

EX PRÆMISSIS licet colligere sex fines, siue præcipua motiua ad quæ respicimus dum vota nostra offerimus. Primus est, vt excelso aliquo obsequio in amorem, quem erga Deum gerimus: & sic excessum amoris eius erga nos aliquo modo soluamus. Secundus est, propter gratitudinem innumerabilium & maximorum beneficiorum, quæ in nos contulit. Tertius, vt omnino mundo & nobismetipsis moriamur tali morte, quæ plenam nobis afferat requiem. Quartus, vt pretiosa in oculis Dei mors consequatur, quæ transitus sit ad æternam vitam. Quintus, ad confirmandam amplioremque perficiendam seruitutem, quam Deo alij extra vinculos debemus. Sextus, vt fortius Deo nos astringamus, eò quod nos à vinculis solverit, quibus hostes nostri alligatos detinebant: nam quem aliquando clauus pellitur, ita votorum vincula tollunt vitiorum ac peccatorum vincula, quæ ipsis adhærebant.

§. 2.

FACTA votorum oblatione, & præmissis quæ retulimus, audiamus quid David decantarit animæ: a *Ibi sacrificate sacrificia iustitiæ, & sperate in Domino. Multi dicunt, Quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* Magnum latet mysterium in eo, quod David eadem proposita repetat. Nam, quæ propter Dei in nos beneficia accepta recolimus, recentia reputantur beneficia, suoque lucre nobis repetere salutaria: quæ, dum recolitur, nouum etiam sit donum; ac nouam exigit gratitudinem: nihil enim à Deo dare possumus, vt quæ de manu eius accepimus. Fit quo fit, vt nos possimus amplam gratitudinem in Deum Dominum nostrum effundere ob ea, quæ ad suum obsequium nobis concedit: iterum ac iterum bona opera repetamus, quæ ipsius causa facimus: ea mente & intentione, vt alia ei reddamus, quæ obtendamus gratitudinem propter bonum, quod in alijs præstandis ab eodem accepimus Deo: ob acceptum beneficium, quo non in Religione admisit, & votorum oblationem accepturus

a Psal. 49.

b 1. Par. 29. 14.

exhibe-

exhibenda sunt, quæ à Psalmista insinuatur.

1. PRIMVM est, offerendi sacrificium laudis, glorificantes eum in hymnis, Psalmis, & Canticis; & infinitas gratias agentes, vbi tantum laboremus, & ore etiam dentes, vt cor & lingua beneficium sui ipsorum offerant, & in tanti beneficiorum laudibus numquam deficiant: nam, cùm benedictio sit præparata, laudare Deum perpetuò debemus. Vnde dicens Propheta: *Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.* Et Dauid: *In Deo laudabitur anima mea.* Quid si lingua defatigetur, ne tamen cor à laudibus cesset, ajunt Deum libenter audire, eique delectari, iuxta illud Apostoli: *In omni orationi & obsecratione, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus.*

2. HINC perpendum est secundum, Alexandrum scilicet nostri Dominici, orationibus petendo eius auxilium ad ipsum pro meritis laudandis, & progrediendum in omnibus, quæ proposuimus ac præstitimus. Inquirere illud singulare, & immensam bonitatem ac liberalitatem Dei; adeque ingentia eius beneficia ad sua dona impetranda: quod quasi solutionem & gratitudinem nostram reputet, quòd laudibus ab ipso ea petamus; tantam fiducia in eo reponentes, vt pro gratitudine pulsi nobis collatorum, & vt propterea accepta grata exhibeamus, recenta ab ipso petamus beneficia.

De Conf. Mag. c. 6. EXPEDIT autem scire Sanctum Basilium hæc duo semper coniungere, incipientes à Diuinis laudibus ex quibus accipiamus titulos, vt nostræ orationes exaudiantur. Propterea enim dixit Dauid: c *Laudans invocabo Dominum & ab inimicis meis salvabor.* Et hac ratione, quamuis orans aliquid pro se petat, non censetur ambitiosa, quasi propriam commodum quærat: inquidem petit, vt suo benefactori grata esse possit, & tunc se propriè ipsum decet laudare.

c Psal. 17. 4.

3. SED non debet spiritus hic laudum ad nosipsos tantùm restringi, sed omnes homines est extendendus, vt optimum omnes eum laudare. Et in eum finem *implendum* est nomen Dei quod, iuxta phrasim Scripturæ, etiam significat eius magnalia publicare, ac prædicare, vt omnes eum laudent, & propter illa glorificent: iuxta illud Moysis: d *Nomen Domini invocabo*: dicens omnibus *date magnificentiam & gloriam Deo nostro, quia perfecta sunt opera.* Quamuis enim accepta Dei dona, ac beneficia non sint publicanda, propter fugiendæ vanæque complacentiæ timorem, quæ facile potest adhærere, & nocere publica laus, æquum est annuntiare, ac prædicare: vt multi alij ecclesiastici diligenter in laudibus Deo reddendis propter bonitatem, quam ea continuandi ostendit, ac propterea dixit Saluator noster hominibus, Ego eligerat legionem Dæmoniorum: vt g *manerent* omnibus *gratia sui spiritus Sancti.* Et Sanctus Paulus cognitionem suam & gratias, fauoresque à Deo ac-

d Deut. 32. 3.

g Luc. 8. 30.

ceptos

ceptio publica habitumitatis tio, vt simul cum ipso plum adeo Dominum laudarent. Et Psalmista non contentus dicere: *Iubilate Deo omnis terra, seruite Domino in lætitia, introite in conspectu eius in exultatione, quod omnibus dictis magis est proprium laudare Deum, & exultare coram eo in psalmis.* Cum igitur vocem ad Religionem & votorum obsequia, & status ipsius præstantia & amplitudo, publica fit: bene potest omnibus promulgari, conferri, vt nos luceat, Deúmque ea glorificare. Sic quoque perfecta gratitudo nō fuit in Iosia verbis, dixit Dauidi *vota mea Deo reddam in conspectu omnis populi eius & in atriis domus Domini, & manducabit Israël.* Quod ductus modo præcipuum est primum, renouando & confirmando vota ipsa prius facta, cum eo spiritu & feruore, vt, etsi prius ea non emisisset, vellet tamen nunc emittere: & hac ratione omnis votorum renouatio est eorum quidam ingentis meriti; & quasi recens in Religionem ingressus; confertque multum ad amplioré in eorum obseruatione confirmationem, & hanc ob causam constituit P. Noster S. Ignatius, vt in Sodalitate nostra bis in anno vota publicè renouarentur, quæ in festo Pyrotechniæ emittuntur: Fuitque admiranda pietate deuotio P. Nostri Iacobi Laynez, secundi Generalis eiusdem Societatis: qui quoties Missa Sacrum faciebat, cùm ipsum Sanctissimum Sacramentum in manibus consecratum haberet, vota sua his verbis renouabat: *Placeat quod promisi.* Quod ipsum hoc etiam potest spiritu gratitudinis quæ hic Spiritus multò magis agere debeat in implendis & custodiendis ipsis Votis valdè patefit. Non enim ea præstantur animi gratitudo ob acceptum Dominobeneficium, cùm ea nobis faciendi inspirauit, & emissa obtulit: quàm quòd ea tanto spiritus feruore feruentes, & exequamur vt ceteros, qui id viderint, excitemus ad glorificandum Deum, à quo feruor ille processit. Hac enim via & ratione illud obtinetur, quod dixit Dauid: *immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua.* Et illud: *Tollam Hymnum, Deus es tu, & tibi reddam vota mea in Ierusalem*: hoc enim sacrificium laudis honorificabilius est, quamuis etiam cedat in vtilitatem nostram. Qui enim perficerat in suis votis implendis in Ierusalem terrena, hoc est, in Ecclesia militante: fiet aliquando suorum votorum compos in cœlesti Ierusalem, hoc est, in Ecclesia triumphante.

h Psal. 18. 4.

i Psal. 49. 14.

k Psal. 49. 14. l Psal. 64. 1.

CAPVT XV.

PONVNTVR SVMMATIM RATIONES, PROPTER quas Religiosè meritò contenti esse, & in suo statu perseverare debeant, vsque ad mortem.

EX DICTIS in hoc & in proximo tractatu deducere licet multas rationes, ob quas meritò contenti esse debeant, qui ad Religiosum statum sunt vocati: resumentes magnum animum ad perseuerandum in eo vsque ad mortem: vt facinoris adeò præclari & gloriosi præmio frui possint. Et, vt simul omnia perficiant suæ quietis ac solatij, constituemus hîc breuem quandam summam omnium, quæ hactenus sunt proposita: quædam quidem pro ipsis Tyronibus, quædam verò pro ijs, qui vota ipsa iam emiserunt.

1. PRIMVM motiuum est ipsa DEI DOMINI nostri Maiestas & amplitudo: qui primum principium est, & finis vltimus vitæ Religiosæ; imò & principium ac finis vocationis, qua illius ad eam vocauit. Nam CHRISTVS omne bonum nostrum, verus DEVS, & homo, æterni Patris Sapientia, Religionis domum fundauit pro gloria sua: & ipsemet dignatus est eos vocare, & eligere vt habitatores essent, & partes huius domus: in qua perpetuò illi seruirent. Idque non ob sua merita, aut præstita pijs obsequia, nec ob ea quæ futuro tempore essent præstituri: (multos enim illere linquit in sæculo, qui ei melius seruituri, aut seruirent, si vocarentur!) sed propterea solùm, quòd dignatus fuerit erga eos adeò copiosa misericordia vti, vt per excellentiam iure merito appellari possit *misericordia Dei*, digna tantæ adeò esse claritate.

1. Reg. 3.

2. HINC secunda oritur ratio ob præstantiam scilicet status, in quo DEVS illos collocauit: & excellentium obsequiorum istum vtrorum, in qua status ipse consistit: scilicet creatura ex parte sua summum, quod in hac vita potest pro suo Creatore: quia offert perfectum sacrificium holocaustum, corporis scilicet, & animæ, rerumque omnium suarum: quo facto quodammodo illum obligat, vt liberalissimum se erga ipsam ostendat: quemadmodum reuera facit, cùm immensa ei confert dona: admittens etiam eam ad spirituales nuptias, quæ per ipsa vota cum summa excellentia celebrantur.

3. QVID autem dicam de legibus ac Regulis huius status? ex quibus scala quædam conficitur, qua in cælum ascenditur: sicut illa, quam

vide Iacob, vbi recta, certa, & tuta: vt nullo pacto aberrare possit. omnes enim tanquam propium fatum habere ipsam Deum, qui in voluntatem finitam, bonam, beneplacentem ac perfectam nobis manifestantem qua voluntate spiritualis nostra vita, & anima constat.

QVARTA ratio sive motivum est, ob innumera mala à quibus eos liberat, educens eos ex mundi, & præsertim à duplici diluvio culparum & pœnarum, quæ illos submergunt. Quæ autem illa sunt mala, à quibus præstat; tot motiva & causas habent sui salutis & quietis, experti in seipsis quod dixit Psalmista: *Si cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextera tua ab hostibus dæmonis: ad te autem non approximabit*, ita vt præmaleat: sed oculis tuis poterit pœnam videbis peccatoribus illatam. Et quoniam dixisti Deo tuo: *Spes mea, & Altissimum accepisti in locum refugij tui*: ideò vis tutus; vt malum non tangat te; neque flagellum vestiet habitum tuum.

HVIC rationi accedit quinta: magnum scilicet gaudium & securitas, quam in hora mortis habebis; cùm vocem audies, qua tuus vocatur ad iudicium; eò quòd vocationem audieris, qua te vocavit DOMINVS vt mundum fugeres. nam eius virtute *liberabit te* (vt dicitur in Iob) *à sex tribulationibus*, ab omnibus scilicet, quæ in vitæ decursu exoriri solent; nisi tu ipse tibi dolis; ne *tangat te malum in septima tribulatione*, quæ est *à morte* vltima, cuius *tormentum non tanget te*, quod Deus manu sua tenet & speciali protectione tuetur. Quomodo enim non esset in morte tutus, qui in vita triumphum de ea reportavit? Et quomodo non expectabit magna fiducia iudicem, cùm vocaverit ad iudicium qui eiusdem vocem audivit, cùm ad fatum vocavit [illegible]

SEXTA ratio est, ob innumera bona, quæ Dominus ipse occultavit in statu religioso, in quo te collocavit, & ante te propria sua e regione, scilicet *spem, & gaudia in gloria sancta*. Nam has virtutes ac dona tanta liberalitate tribuit, vt vita Religiosa videatur vita quædam paradisi imago: eò quòd in hac vita excipias frui aliqua parte illius beatitudinis, quam speras plenam in futura. Et quot bona regnum hoc complectitur? tot habes membra & vitales gaudendi in illo tuo statu. Nam (vt Sanctus Cyprianus dixit) qui mundum deseruit, maior est ac superior omnibus honoribus, regnisque terrenis: quare non terrena sed regna cœlestia cupit: magnique contentus & quietus est ex eo quod magnalia mundi despiciat; quàm si omnia illa possideret.

CVM hac ratione coniungitur septima, quæ est contemptus, quod Dominus

4. Psal. 90. 7.

5.

c Iob 5. 19.

d Sap. 3.

e Ro. 14. 17.

Cyp. de exhort. mar. Dom.

nostri illuminet, deferant, proximum amore ac omnes huius mundi [illegible] superent per solitudinem & mortificationem horum spiritualium [illegible] quae sub hac numero 3 supra vidimus) contineatur. Quod si ardentes zelatores ad prosequendam feruenter iam factam renuntiationem operetur, quae sub hac [illegible] promptitudine tanta beatificatione afficit illos Religiosos, discretos sunt à hoc [illegible] promptitudine in meliorem dilectionem immensi nihil gaudium aliud sentiri, vt contemptum valeat, quàm quem mundo reliquerint.

2. Quod Virgo de magno illo privilegio dicemus, quo Dominus assistebat huic coniugio, in signum magni amoris, & benevolentiæ erga eum diligentem? sic enim valde illum impellit, vt in eo sum magna sua consolatione viuat; & cum Angelo commodo perfruatur? Quidnam opus post Baptismum est, quod habeat in coniugium Iubilæum plenissimum, & omnium peccatorum remissionem ab ipsomet IESV CHRISTO concessum: nisi oblatio trium votorum in Religione? Et quodnam aliud vinculum dissolvere potest matrimonium, antequam consummetur? nisi professio Religionis? in quo celebratur perfectissimum quoddam matrimonium spirituale cum ipsomet Christo. Quæ subsistit non comprehenditur gratia vocationis Religiosæ, ad vota ipsa custodienda, ad retinendum & superandum hostes, & ad peragendum cum magna celeritate, si contigerit in aliquam culpam decidere? Ad quem tam Angeli accedunt frequentius? Quem virgo sacratissima maiori clementia protegit? Et cuiusnam maiorem curam gerit prouidentia Diuina? Et cui maiores famores exhibet LEGISLATOR sanctus, & ligens & honore afficiens, quem Deus sibi peculius diligit, & in honore habet? Et adhuc ipsa secularis respublica ducit sibi honori, quòd eum imitetur, affectum etiam honore, & benevolentia prosequens, quem videt ab ipsa ECCLESIA honoribus, & laudibus affici.

9. Quod si oculos conijcias in ea quæ religiosa Respublica intra fuas portas habet, inuenies, summum esse felicitatem, participem fieri eius communitatis, in qua omnes eandem mentem accipiant, & potiuntur vinculoque bono; & quisque particeps est bonis omnibus communibus. Eo quod sint quasi vna anima in multis corporibus: quòd sic ad exequendum componuntur, quod Apostolus dicit: *Alter alterius onera portate & sic adimplebitis legem Christi.* Et ita pergunt cum summa facilitate & facilitate: quia multi sunt, qui vnus quisque iuuant in suo onere portando. Nec propterea debilis desinit tantum proficere, quantum robustus: eò quòd Rex illorum coelestis eam legem cum eis seruet, quam Deus

Gal. 6. 2.

fus militibus exhibitur, vt ea vna parte se defendendo ab hostibus, ac vtilitatem importantis, & vulnerata ad sanitatem, qui ab vtroque impugnatus per eam non potuerit ad Deum remunerandum beatissimum sortem, quam immortalitatis efficaci desiderio eadem præstat, quod sortis ipsa operatur: nam ille propter vnicum Charitatis bonum illud facit illi proprium, quod in eo videt sacrum.

DIVINVM, quod titulo lumini gratiæ impressum, & velut diligenter sacris, quæ Religiosi habent, quod hinc de bello cœlesti præstitissimo semper propter ingentia pignora & animos illi charos, atque vita simile quendam Quæ dirempta ea optatum quidem posse, & exultare, vbi se sum sortem, dicente cum regio Propheta: *Vana hæc sortem considerauit anima, in bonis vitæ præclare viuens hæc beatitudo mea, præclara ejus mihi.* Vere enim Dominus, *Beatus est, quem elegit & assumpsit illi*: eiusdem cum mundi & sacrum, vt *habitet in atriis* tuis beatus est, in ipsa Religione: nam replebitur in bonis domus tuæ; diuitias enim cumulat gentis luteum lumen, de cœlestibus, & vtilium: implens desiderata cordis eius præclarissimis hinc bonis in hac vita, & in futura. O Religio sacra, quæ meritò dicere te possis quidlibet *mentibus nihil venustius pulchrius*, diuinæ immensæ & immensitas sunt! Quantum, quæso, beneficium præstat qui in te Deum non inuenit, vt quietus & contentus sit in cœlestibus bonorum fortuna, & suauissimè exponitur reliquis illis; & his imperiis duplo maius solatium sine cœlestibus honoris ambitionibus: remotis illis spontè, & magis satiabitur, quàm si illum habeat, si ex affectus & propensus ad voluptates ac delitias cœlestes terrenas, & lætitias cœlestibus. Deliciosa, & cum Euangelio omnia sunt in Christo: cur quid illa præter eum amorem reliquere.

OMNES hæc rationes addere debent Religiosis cœlestes, vt progressiantur cum seruare & perseuerantia in fine sua vsque ad finem vitæ, & quasi frenum, quo reprimatur impetus & impulsus, quos ingerit Dæmon, ad lucrum reducit. Absque perseuerantia enim, neque obtinetur corona, nec fructus victoriæ primæ. Propterea enim in libro Cantici cantorum dicitur: *Quærendum pabulum, & apprehendum fugientem.* Non enim præclari illi fructus ab eo allecti in terra capiuntur, sed necesse est contendere, & quasi reperire diu tuncum vsque ad culmen, vt sint fructus copiosiores. Palma est vita Religiosa: cuius initium est quidam valde breue victoria, quæ obtinetur contra Dæmonem, mundum, & carnem per oblationem primi votorum: quæ absque comparatione superat omnes victorias, quæ in seculo obtinentur: eam enim celebrant & extollunt Angeli, præcinentes cantica illi nullius: quod, cum Dauid deuicto Gigante Goliath, recitarentur, dicebant: *Percussit Saul mille, & Dauid decem milia.* Seculares

enim in bello fuit vincont mille malo: si Religiosi, vel in ea confidant præsternunt decem millia omnium fortissimorum. Vna enim ista stultitia prostrauit: captiuos enim amittant, cùm deserunt mundum, & quæ quid in eo habebant; & simul seipsos. Sed quemadmodum David non fuit ea victoria contentus, sed semper progressus est pugnare, & vincere: & vt filium Regis ducere posset, quem ei fuit vincere & ingentia centum Philistæorum supplicia pertinacia ad Saul adferre, vt ipse periret. qui, vt fortitudinem suam ostenderet, non solum centum, sed m *ducentos ex Philistæis peremit, eorumq; præputia attulit; & numerauit ea Regi*, vt ipsi gener esset, & ita n *completi* (vt ait Ecclesiasticus) *annorum tempora, deditque ei Deus regnum regni, & sedem gloriæ in Israel*. Ita inquam tu non debes contentus esse primâ victoriâ, etiamsi valde fuerit gloriosa: sed pergere vincendo omnes tuos hostes interiores & exteriores: mortificando omnes tuas prauas passiones, & reijciendo à te quæcunque tuum profectum impedient: donec peruenias ad palmæ summitatem, vbi omnes tuæ fructus colligas; & centuplo fructus ac præmio æterno. Omnino enim negligentia est miseria ac detrimentum, quod ex negligentia tua, veris bonis & fructibus, quos diximus, spolieris; intricieris verò grauibus admodum malis. Nec enim temerè dicetur: quod quemadmodum Christus Dominus nubes duplex promisit præmium renuntiantibus propter ipsum rebus omnibus, alterum centuplum in hac vita; alterum æternum in futura: ita etiam temere & stultè retrocedentibus, ac de facta promissione dolentibus, duplicem & horrendam infert pœnam: alteram in hac vita in morbis, grauibus aut euentibus infelicibus, & grauissima conscientiæ remorsibus: & quod grauiorem adhuc inducat æternam, permittendo grauia & insanabiles ipsius, & mortes subitaneas: quas altera pœna sequatur, quæ est æterna. Nam vt magnum indicium est prædestinationis ad cœlum, eius qui Religionem ingreditur, & in ea vsque ad finem vitæ perseuerauit: ita est indicium reprobationis lentè eam deserere. Propterea enim dixit ipse Saluator: o *nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei*: quòd si ego non dixerit procul dubio inferorum inter hæc duo locum nullum esse alium, ad quem possit æternum pertinere. Quemadmodum etiam cum feruore perseuerantes, multos gloriæ gradus in cœlo accipient, vbi ipsorum multa valdè præclara meritorum reuertentes ad locum humiliationis in inferno, illi incendant tormenta. Nam vt plurimum tales solent esse in fine in pejores: sicut sanctus Augustinus valdè illuminanter tentatus est, quòd quemadmodum non nouisset malos homines, quam qui in monasterijs viuerent, ac proficerent: sic non fuisse expertum deteriores ijs, qui apostatantes in seculum redijissent. Quia in vtrisque locum habet, quod scriptum est: *qui iustus est, iustificetur adhuc: & qui sordidus*

n Eccli. 47. 8.

o Luc. 9. 62.

p Aug. epist. 137. ad Marcel. & lib. 2. de vtilit. credend. cap. 2. in fin.

est sordidior. Idem confirmat Iustinus Basilion dicendo humilitatem & re incidere in vitium superbiæ vitiorum, sæpe præcipitare in abyssum peccatorum: ex qua difficillimè emergant. Quemadmodum enim arbor ex humo nascens altum multò magis horreum, quàm eum (etiam alias ingratum) qui nunquam in illum est immissus: ita bos (ait Cassianus) humore magis Dei; & maiori cum difficultate eos iterum admittit. Non quòd Deo desit misericordia; sed quod ligis dispositio deest, ad eam accipiendam. Metuo ego horrendæ illius visionis, quam in secunda tractat explicationis de p *Lambert sinea, quod Israelita ingressi à Deo passit super humeros suos.* & postea eisdem Dominus nulla illud exuit, tollig, *ad Euphratem & abscondit ibi illud in foramine petræ.* & cum post aliquod tempus præciperet idem Dominus, *vt ad Euphratem, & tollere inde lumbare*, inuenit, *ita computrisse, vt nulli vsui aptum esset.* Ad significandum (vt loquitur Hieronymus) quòd si Religiosi, qui tempore alicuius Christo hæsuerint in Regione contuberij, in qua bene etiam profecissent; ab ea discedant, mundanisque ad partes vocati; eò, occultis Dei iudicijs, perueniant, vt valde seculares & abominandi effecti, computrescant in vitijs suis, nec vlli vsui apti esse possint; nec redire ad priorem illam: sed vt in suis quotidiè pereant. Quantum autem Dominus noster nos semper adeò seuere reiuuenescendo homines eligat: (nam interdum pulsat nos illorum exemplo, & impellit, vt ad fugam redeamus Religionem, eòque adhortatur) semper tamen huiusmodi punitio est pertimescenda in reuocando in memoriam, quod suprà ad hoc propositum diximus: vt illud sit nobis quasi frenum aduersus Dæmonis tentationes.

HÆC omnia pulchrè colligit S. Ephrem, dicens: Qui post renuntiationem abrenuntiationemque vitæ in virtutis studio claudicare inceperit, & sensim à recta via redire, oculosque circumuertere retrorsum: hic & in vita præsenti erit exemplo: & post finem è vitâ excessum, regni cœlorum priuatus, indignum seruum tenebrarum Claues reddet. Quin & parentibus ipsis ingratus huius in consolationem futura est; amici dolore concidet: Videntes eum, qui vas terrenum euerat, non obtinuisse cœlestes: & subspecie pietatis, Diaboli regnum subisse. Inimici etiam gaudebunt, & illudent ei, dicentes: *ecce hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare.* Neque homines verentur, neque Dei indignationem animo expendit: sed abiecta pietate omni, impudentiam induit est; & turpiter agere non erubuit. & quemadmodum *canis reuertit ad proprium vomitum suum*, ita hic in tantam temeritatem impingens, nequaquam est reuersus: sed instar illius, qui vendidit vniuersam suam substantiam; & stolam magni pretij, qua in paterna domo inducebatur, furore incitatus assumens pannis & sordidi implexit: qua si vestitur, non

ac gloriosis Ludens & lumen; sed in obscuratione, & improperium vertit. Quia enim penitebat, affectum, quo huic in Monasterio se-psum ad exemplum Patrum in eum habitandum præcinxerat, ad imitationem Domini nolit IESV CHRISTVS; hodie similatorum conditus fit panus? aut quis eum non reprehendat, qui de bellerio sua sponte quocunque temporalis abscesserit, frequens ad CHRISTI exemplum ampleclendum Ecclesia non accedat ad tribunalia, & Iudices, & Canonicos, vt quæ ipsante potus reliquerat, iure eum repetere contendat: & mentem sanam à cælestibus ad terrena traducat? Hæc S. Ephræm.

Epist. 57. NVLLVS tamen hinc accipiat occasionem (vt ait sanctus Augustinus) ad parvifaciendum statum Religionis: eò quòd aliqui adeo improbi ab eo discedant. Id enim non ex defectu status provenit; sed ex pessima hominis libertate: sicut neque est Ecclesiæ Catholicæ culpa quòd ab ea multi hæretici exierint, qui eò detrahere sunt conati: Nec fuit sacri Apostolici Collegij infamia, quòd ex eo prodierit Iudas proditor sceleris discere: Huc est indicium præcellentis sanctitatis, & veræ disciplinæ: quam improbi ferre non possunt. Quare, si tam profundè labuntur id fit, quòd ex valde excelso loco ceciderunt: quod acetum valdè fit forte, signum est, vinum, antequam corrumperetur, fuisse excellens. Ad propterea sanctus Bernardus dixit: raro aut nunquam aliquem descendere excelsa ad infernum: vix enim in ea fque ad mortem perseverat, nisi qui ad cælum est prædestinatus. Et quemadmodum mare, mortuorum corpora à se ejicit: ita Religio reprobos & incorrigibiles à se rejicit, salue, inquit Deus Moysi, *calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Terra sancta Religio est: nec diu in ea manere possunt, qui calceati sunt affectibus terrenis nocturnis; seque præcipitant in opera abominanda. Quare indicium est sanctitatis Religionis, quòd tales nec ferre possit, nec retinere. Qui autem talium affectuum calceamenta solutum, accedent, sicut Moyses, ad videndum Deum in rubo cum eo amplectendo Christum Crucifixum, & arrumentum spinis punctum, ideoque eius insignia & vestes induentes in terra:

induit ipse nos in vestibus gloriæ
tuæ in cælo.

CAPVT

CAPVT XVI.

Cvique Perseverandvm In Sva Religione Nec leviter ad aliam transmodum, nec tamen vlla tentemvenda.

EX omnibus rationibus, in proxima capite positis, deducitur etiam Religiosos non solum quietos & contentos in sua Domo esse debere, sed nec veteres reditus affectare: sed etiam in sua Religione, ad quam liberè à Deo vocati, & hostis tentationum repertæ, ad aliam leviter transire. Nam vel transitus esset ad aliam minus perfectam, vt laxiùs in ea viuere liceret; aut ad perfectiorem sub praetextu maioris perfectionis eligendæ. Primus transitus esset genus quoddam apostasiæ (vt sanctus Gregorius ait) transire à meliori ad minus bonum, vbi, postmissum manum ad aratrum, respicere retro: quod est contra spiritum Christi, impellentis nos semper ad progrediendum vberius in perfectionem in modum, quo de sanctis quatuor animalibus dicitur: *quò ibat impetus faciei eorum, illuc gradiebantur: nec revertebantur, cùm irent.* Quid enim aliud est ante faciem suam progredi, nisi numquam retro respicere malum, nec imperfectum quod semel reliquimus? Perclare hoc explicuit Sanctus Bernardus in illa epistola, quam scripsit ad Robertum nepotem suum, qui ex ordine Cisterciensi transierat ad Cluniacensem, qui tunc erat minus perfectus. Quem, vt ad pristinum ordinem reuocaret, hæc inter alia ei dicit: O insensate puer, quis te fascinauit, non seruare veritati quod didicisti? Quid tibi fructus quilibet blanditur de absolutione Apostolica, falsa informatione impetrata, cuius conscientiam diuina ligatam tenet sententia? *Nemo* (inquit) *mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro: aptus est regno Dei.* Numquid & hoc tibi persuadebis, nimis esse retro respicere? Filiole: *e sinu matris pendentes, ne acquiescat ei, donec eam spiritum creator, efficit ubi matris mamillæ, vera sanctæ tales consolationis dulcedo.* Tollit occationes; respice blandimenta: absolutionibus diuitiare: respice interroga de te quid tu te melius nosti, quàm alius. Attende cor tuum, discute intimum eum, cœlestis veritatis sententia tibi conscientia respondeat: Cur abiisti, cur Ordinem tuum, cur fratres, cur locum deseruisti? Si vt arctius, vt retius, & perfectius viueres: securus esto, quia non retro aspexisti: sed & gloriare cum Apostolo, dicens: *Quæ retro sunt obliviscens, ad ea quæ sunt*

prima exercitatus meditatione, legatur ad palmam propositam. Similiter quod alibi legitur sed minus. quidquid enim tibi amplius indulgetur in cibo, potu, stipendiis, verbo otiosi, in vagandi licentia & curiositatem vitandi promissis, quam apud nos tenuitas & tenerentia loci genus celari non patitur, in claustro est, pleniarium dispolliare est. Hæc S. Bernardus.

Quamvis autem negandum non sit, dicere, ut Suarez, ad perfectionem Religionis tendere, quandoquidem Deus eos qui ad vitam vocabit, mittit vocando ad hanc cum talibus inspirationibus & rationibus, ut homines ad illum tendant, quod sit divina voluntas; & nominatim in casibus à S. Thoma propositis. Nihilominus sentiendum ab vita in alteram Religionem mutationem, præsertim humana Dei vocatione provenientem: quamdiu ipse Deus in causa fuit, divertere ad aliud vocationis genus, non tolerandam vanitatem illa mutationes oriuntur ex vocationibus, ex dissuasionibus animi fastidiosi, qui libenter vult novos ex eo erigere sanctæ religionis in Angelum lucis, & præterea non est aliquod bonum hominis dictis, aut nubes instantaneum. De vocatione tenet, eumque finem dirigendum non, ut collocet in medium, sed ut utriusque factorum fiat. Quia de in Scripturis divinis, ut Abrahæ dictum expellat, ut ex gravi causa ad aliud vitæ Religiosæ genus deferat, quod legitur, hoc præcipiam, ut ita accepit, Ecclesiastes ad quod assumpti perfectionem pervenire faciat. Ut ad vitam quidem beatam animalis vitæ & accipitrem à filio quem fecit, depositione discedit, secundum Apostolum ea quæ dum esset parvulus, meditatur, mentis quæ nata sunt in alterius fidem transferendum. In quo dictis illis, secundum dictum illis præcipiunt proficiunt, fundat. Cum enim audit in quidem in duorum illud hæc virtutes præcellit, ea eorum dicitur, ut illius eorum proficiunt, in quo [illegible] tario impenditorum humanitatis. Impossibile namq; est, ut eundemque hominem simul valuisse, ac præfulgere virtutibus quales in vasis sunt perfectionis. Quia si quis voluit præ ceteris illi cum lædere necesse est: vt dum omnes ignorat, vel ex gratia conficiatur: magis ut ex hoc meritum ex dicto dispensatione exigat, quia profectum. Quæ cum multis viis ad Deum tendatur: unusquisque quam sentit sequitur, in exactis curso sui intentione constituit: vel in his proficiens perficitur.

Salvabimus hoc consilium ipsa ex [illegible] incum-

[illegible]

[illegible] vocationis, nec [illegible] vocationis. Quia ea
ex [illegible] enim Deus D. N. praestare dignatus est, vt
Religionem, ad quam vocavit, ea perfectione & perfectionis
[illegible] vocationis pollitus progressus perfici in sanctitate, quem ex diuina vo-
catione habemus, quod sicut sanctitatem non vocati à Deum dicitur
habuisse gentes, ideoque non potuerunt ad eam perfectionem peruenire.
Ac propterea Regius Propheta dixit: *Beatus vir, cuius est auxilium abs te*
ascensiones in corde suo per gradum suum disposuit, in valle lacrymarum, in loco,
in quo posuit eos. Hunc enim beatum Deus dat legislator, qui ascen-
dit de virtute in virtutem, dum videat Deum Deorum in Sion. Quibus verbis
docet virum quemque ambitiosè debere, vt crescat in virtutibus & pro-
ueniat ad perfectionem earum, quamdiu in hac seruorum valle per mise-
riam fragilis pedem in eo loco, statu, & officium in quo ei à Deo
collocatus: aut ipse ex voluntate Dei dignatus. Confidens ibid, persuadens
ipsum legislatorem Deum, benedictionem suam & auxilia copiosa præbi-
turum, vt leges seruet, & impleat obligationes status, quem ei assignauit.
Siquidem Deus non est sine legislatore virtutis, qui condat leges, tollat
cas seruandas vires non impertiens. Deus autem vtrumque præstat: ta-
lium fauoribus ac benedictionibus dulcedinis hominem præcipiens, vt in-
gressum, quod ipse ingressus, reddat suum & sanctum: ita vt omnes possint
in suis statibus *ire de virtute in virtutem*, & unus quisque ille ascensiones gra-
duique perfectionis acquirere, diuersa locorum loca penetrant Sion: vbi
Deus cernitur, & perfecta beatitudo obtinetur, & quam concupiuit ani-
mus. Obtatum virum, qui omnes respuit mutabilitatem; & constanter
contendit in adimplendis viribus, quæ ad sum spectant statum! felix, qui
suos profectus, & obligationes incrementa in eo loco & statione dispensat quæ
à diuina voluntate ei obtigit. Cuius prouidentia vt suo loco est ostensum, Tom. 2.
vnumquemque in eo statu collocat, qui ei ad salutem eadem quandam ma- mod. l. c. 7.
xime expedit. Feruens itaque desiderium in sua vocatione habendi Dei,
cum summe omnium consequens perfectionem, optatam optat. Audi verba
Sapientiæ: *Fili, ingredere in Deo, & esto in loco tuo: custodi timorem in te, & in ipso Dei,* 1 Eccl. 11. 22.
fidelis beatus eris. Beatitudo enim Dei in timentes eum fidelis. Qua
accepta gratia accretionis bona proferent fructus copiosos, atque ei distin-
ctius dixisti: si firmum in tua vocatione permanseris, studendo, te in ea
perficere: cum animæ cognouerit, Deus te suis gratiis ditabit, & bene-
ficiabit: & remunerabit te, ei quod eius leges custodias: & tot beatifica-
nes figet te effundet: vt crescere te faciant in omnibus virtutibus; & ac-
cipiendo bonorum operum fructum proferre. Quod si meditationibus des lo-
cum: facile tibi eueniet illud Salomonis: *Ignis succendetur in domo sua,* 2 Prov. 27. 8.

magno sæpe periculo vsum fuisse peregrinandi, vel ab aliis præsidium auxilium, vel à vanitatibus: *sic vos qui derelinquet domum, &c.* Statũ scilicet & officium, in quo Deus nos collocauit, fœdissimum amittere, fugæ; periculo exponit amittendi vitam, grauissimo quod dæmon maximè metuit. Quamobrem idẽ Sapiens dixit: *Ne fueris peregrinus habitans in ciuitate aliena, &c.* tentationibus scilicet vt ego dixerim, *locum tuum ne dimiseris: quia custodiet*, & solicitudo, quæ tibi tuis in rebus adhibenda *fuerit, efficiet præcautiorem*, & præcauebit casus; & facet, vt in virtutibus proficias. Confidat itaq; Religiosus oculos in finem & scopum suæ vocationis, mediisque illis vtatur, quæ ea tam sint adhibenda, vt eam consequatur, & conseruetur, & satis habere quod agat, vt vnumquemque perfectionem suæ professionis destinat: & sic curas deponet, aliquid aliud, aut alibi quærendi. Et quamuis totam illam æquiparare hùc si in sua peculiari vocatione, poterit vitæ hus progredi, & quotidie magis proficere. Namque alibi diximus, etiam in statu imperfecto, aut minus perfecto posse dari vitam valde perfectam. Et ita alijs sui instituti locupleto exẽplo suo prodesse; & præuenire turbationem, quam illis adferret, ipsius mutabilitas.

Tom. 2. pag. 1. c. 7.

§. 1.

SED non erit æquum, silentio præterire vitiosum alterum extremum, in quod solent aliqui Religiosi incidere, dum de propria vocatione, & institutu complacentiam, & aliorum inferiorum contemptum concipiunt: quia existimant in sua scientiam & sanctitatem valde florescere, in alijs quæ a sua remota videntur, vtrumque hoc licere. In quos direxit Apost. solemnem illã sententiam, cum scripsit ad Romanos: *Tu, qui non manducas, non manducantem non spernas: & qui non manducat, manducantem non judicet.* Ad cuius declarationem adducit S. Thomas: fuisse tunc temporis Romæ duplicem inter Christianos dissentionem, alteram circa escas, alteram circa dies. Ex qua etiam altera solet interdum ab altera oriri & excitari: vtrinque hic recensere intermittimus. Prima controuersia in eo versabatur, quod aliqui affirmarent: posse Christianos vesci cibis in lege veteri prohibitis: eo quod illa lex tum cessasset. Alij dicebant, expedire, & melius esse ab eiusmodi cibis abstinere: tolerandam tamen, qui ex Iudaismo recens ad Christi fidẽ conuertebantur. Vtrique igitur horum zelo quidem veritatis, sed aliqua tamen admixtione superbiæ & arrogantiæ, alterum opinionem damnabant; & de opinante iudicabant ignorantem esse, aut minus bene moratum, cum detrimento pacis & charitatis fraternæ. Vt igitur Apostolus vtrosque corrigeret & instrueret, dixit: *Is, qui omnibus cibis vescitur, existimans id licere non iudicet temere, nec damnet volentem eis vesci*, quasi superbiat insumi & qui talibus cibis abstinet, non damnet contemnentem, quasi scandalum assumentem: *sed unusquisque in suo sensu abundet*, suam sequens opinio-

a Rom. 14. 3

Ibidem.

nem

rum absq; alterius detrimento in ipsa vide, de quibus Ecclesia & Concilia Patrum in neutram partem aliquid definierunt. Quæ iam sententia mouet Apostolum scientiarum præstantia, ne quis eorum tantum sua opinioni tribuat, vt contrarias sequentes reuelatione; & videam illa prudentiæ, aut non satis difficultatem præsta aliquis, sed contentiosæ rudi quidem rerum cognitionis arrogantia temeraria. Nam quod vni videtur verum, alteri videtur falsum propter aliam rationum æquilibrium, ac efficacem æqualiter pro sua tuebitur. Idiotæ non est rationi consentaneum, alterum contemnere, sicut ipse non vult de altero contemni. Et quid mirum, si eorum in diuersis personis eorum vnus & idem doctus & eruditus vir soleat sententiam mutare, & iudicare falsum, quod antea verum existimabat. Sed hac argumento nunc prætermisso, ad Tractatum de Magistris & Doctoribus reiecto, veniamus nunc ad alterum difficultatis argumentum, quod est de moribus. Nam quidam illorum valde addicti erant in vnijs & certis vijs in quibus magnam sanctitatem reponebant: alij vero omni genere bonorum, ob suam debilitatem vehementer: aut vt alijs miseri condita operibus vacarent. Sed vnus aliquid superbia pallio quodam zeli recte viuendi rationi tribuebant, vt tenere iudicarent & contemnerent eos, qui contrarium tenerent rationem. Qui multum delumbabant, iudicabant alios tepidos, ac deliciis deditos; hi autem alios vocabant vanitatis, & arrogantiæ studiosos & cupidos. In vtroq; igitur Apostoli sententiam sum dirigit, siue quis comedat, siue non, nullius ex causis ne eorum iudicet, aut damnet. Sed virtutis exercendæ modum sequatur, quæ Deus ipsi inspirauit; nec diuersa contraria via ambulent. Qui enim aliter iudicat, facile in eo iudicio errabit, vt detrimento tum animæ propriæ, tum charitatis fraternæ.

Descriptio hæc & præcipua iudicij de alijs est valde antiqua in imperfectis. Nam b *Scribæ Pharisæi dicebant frequenter irridentes*, damnabant discipulos Christi. Dicebant enim, *Quid non manducat magister vester cum publicanis & peccatoribus?* Et Martha ad Christum, *Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare?* vt Christus Dominus iudicaret. Et Maria *sedens secus pedes Domini audiebat sermonem illius*, vt Christi doctrinæ, contenta, & ei totam se committeret. Hunc in modum inter Religiosos nisi adsit cordis humilitas, actiui contemplativum iudicant ignauum; & hi illos nimium ad externa diffusos. Magnæ pœnitentiæ laudatores parui faciunt eos, qui non multæ faciunt; & si aliquid inueniunt, quod non ædificet in his, qui multa faciunt. Nouacha (ait S. Bernar.) valde amara, fraeji recalli. Omni valde addicti parui faciunt Episcopum, & eum qui vere ne cæ proximis: addictos, eos fastum & in res varias impingere. Hi verò parui & facium valde recollectos; iudicantes eos sibi solis vtiles esse. Tyrones & Novitij (ait S. Io. Clim.) si valde sui seruiunt, solent frequenter temerè iudicare

a Matt. 9.14
b Luc. 10.40
c Serm. 11. in Cantica.
d cap. 4.

de sua sanctificatione, quam Deus non fecerit, quando ipse facturus erat illustrium coronarum, quasi in gratiæ & gloriæ capitolio. Contra hos omnes tendit Apostolus præsentem sententiam, quibus cum vitæ rationem ineunt, quam Deus ipsis inspirauit, nec quantumcunque illam contemnant, quod diuersam teneat rationem: perfectionis tabulæ spiritum S. variis viis intus deducere electos. Et quo tebac via quisque, veltalos dirigere illa: potelligi eos edi bonos & perfectos illa via fuisse omnes, via una. Et quamuis certum sit & manifestum, aliquam Religionem maiorem profiteri perfectionem, quam alia: attamen quemlibet Religiosi superioris dicere, non contemnunt tm qui sunt in inferiori; sed summo amore eos diligunt & eorum spectatum vita qui alteri professioni inferiori sunt, non debent eos contemnere, vel qui sic dicit, minus perfectum sed ex toto corde tanquam fratres diligere; in via Dei alterum in honore præuenire. Et quamobrem dixit perfectos, & superbia, quod quis alteri inferioris status sit in sanctitate præferatur & maxia temeritas propter eam fugum, eam inducere imperfectam: Sapidam (vt iam diximus) in Religione minus perfecta potest quis diuina gratia & maiori sua diligentia esse perfectior. Præcipuè cum ita diuina prouidentia ex inferiorum conditione vt ordinariè loquendo, nullus in rebus omnibus excellat: sed vt quilibet ab alio in re aliqua superetur: vt occasionem inde sumat, se humiliandi. Sic etiam nullum inferiorum excellit in omnibus, quo permaneat ad perfectionem Euangelicam: sed aliud in una re præcellit, aliud in alia: omnes verò fundentur in humilitate, possintq; aliquam præcellentiam in alijs agnoscere. Dent igitur operam Religiosi, vt ita diligant, æstimentur, propriamq; vocationem colant: vt in nullo unius aliorum vocationem contemnant; sed quilibet studeat in sua vocatione efficere perfectus, exactè custodiendo vitæ suæ, sibique institutæ leges, eum in modum, quo in proximo tractatu dicetur.

(*.*)

(*_**)

TRACTA-

TRACTATVS SEXTVS.

DE PERFECTA TRIVM VOTORVM, Paupertatis, Castitatis, Et Obedientiæ, iuxta regulas, observatione.

CAPVT I.

Obligatio Religiosorum Ad Perfectionem *sectandam, quam in emissione trium votorum sunt profess.*

Ostqvam Religiosvs Exercitio primæ suæ temporis professionem & obligationem votorum suorum edidit, nullum in illum perfectionis, quam quærebat, conflictum movet: novam subit obligationem eam procurandi per media sibi sua Religione constituta: quæ ut plurimum sunt eadem cum his, quæ primi temporis exercuit: quod evenit volens non ut alienus amor, in vires haberet sufficientes, vt, ad illud per totam vitam pertendum, votis sese obstringeret. Ac proinde non videtur per vota desinit esse Novitius, vt ferventem primi fervoris remittat, sed vt eosdem spiritus & charitatis in eo profectus, cum novi adhibeat, & efficaciores vires ad tale propositum quod eum primo fervore, & ex fida devotione facebat, omnes adhibeat, plus vero sese obstrinxit, & negligit facit, peccabit graviter contra id quod promisit.

An Quare rei declarationem adhuc restat dubium illud: quòd cum Religiosi sint supra diximus, in statu hominum tam perfectorum; sed vt tales sint, Redemptionis & consecutionis, in cui perfectionis huiusmodi gradu, quem proprium eius institutum exigit; Ita Religiosus non tenetur sub reatu lethalis peccati ad omnem perfectionem statui suo possidendam; sed ad eandem procurandam. Nam præcepta sunt de fine & scopo, ad quem tendit; sed de mediis ad eum consequendum adhibendis, traditur. Sicut medicus non tenetur sanitatem ægroto restituere; ne mille remedia adhibere. Sed vtique tenetur media adhibere, quæ præscribun-

1.

tur,

ter, vt talem finem pertendatur. Vt autem id graviter delinquerent, si media illa non adhiberentur (ait S. Thomas) peccabit Religiosus contemnens media à sua Religione ad perfectionem obtinendam in suis Regulis prescripta: nihil nim satisfacit obligationi sui status proprie, quæ in ipsis votis continetur. Etsi non desit desiderium Sanctum quidam Abbatem visum (vt refert Cassianus) nolle peccatum existimare, quod quis perfectionem eli professus, non amplectatur imperfectus, parum faciendo id, quod professus est. Hoc enim est professionem ac regulam suam contemnere, & corde redire in Ægyptum, ac retrorsum spectare, non attendendo, sed aurum negligendo, quod manu arripuit.

2. Vita deinde Religiosa est quasi scala quædam perfectionis, cuius gradus sunt ipsa vota, ac virtutis exercitia, quæ in eius regulis communiter traduntur. Et quamvis scala non adhibetur, vt quis in ea maneat, sicut in cella manetur: sed vt per eam ascendatur; ac, prout opus est, descendatur: ideò semper sunt virtutes famuli illius proprie exercendæ: vt ad perfectionem perveniatur. Eum in modum (ait S. Bernardus) quo in scala Iacob, quæ typus est Religionis, vt supra eli dictum: nullus Angelus stabat, aut subsistebat: sed *ascendebant aut descendebant per eam*. Vt significaretur in vita Religiosa semper esse progrediendum in desiderio profectus: tum ascendendo ad Deum per exercitia orationis, & contemplationis; tum descendendo ad proximum actionibus ad id accommodatis. Virumque tamen hoc est crescere & ascendere in perfectione. Vbi autem hic desiderium & voluntas sistit, aut deficit: defectus quoq; in obligatione propria. Ac propterea dicit: *O Moyses ne non tu progredere, tu ergo descende.* non est enim inter hæc duo aliquod medium: & ideò semper desiderium, perfectionem, quam professus, diligendi, sublimius, aut deficiendi retro ab eo quod capisti. Cùm igitur viam sceleris Angelicam: accipe eorum exemplum progrediendo semper in scala caritatis, quam DEVS ante oculos tuos posuit.

3. Memor esto, Iacobum illum statim, atque mystica illam vitæ scalam Deo quæ obnixe sua vota, peregrinum fuisse in terra vsque in Mesopotamiam: vbi per *disciplinam annos seruiuit antequam Liam duceret & alteri præmium accipere Rachelem*: neque à labore cessavit, donec immunem diuitiis compararet. Ita vt in reditu in patriam suam dixerit Domino Deus *cum baculo meo transivi Iordanem istum, & nunc cum duabus turmis regredior.* Ad cuius imitationem, cùm primum Religionis vota emiseris, eo à quibus spiritus alacritate inceptum iter prosequeris, liberam & continentem toto tempore necessario, ad consequendam perfectionem activæ vitæ, & postea etiam contemplativæ. Et nec tunc quidem tibi quiescendum est; sed quotidie nova augmenta procuranda vigor ad ipsam mortem: ita vt di-

rem nullo Pectoris impedimento vacet, quam impune pro libito transfluat Incolarum commoditati & ornatui. Religionis laudabilem & meritorium actum habet, quisquis Lucem Crucis Christi, & prudentiæ præceptorum Dei, ad mortis lucrum transfundit, vitaque ingeniosa cum aliis partis desiderabilibus tribuit operum Sanctorum, quam vitæ Actiuæ, & Contemplativæ exercitia in Dei gloriam & proximorum commodum velificem.

Mens nostra præclari & solidissimi fundamenti, quod facilis ad perfectionis culmen urgendam. Cum igitur tibi non desit, unde possis adiutum petere, ne feruorem affectus & ignitas relationes appetitus tui irridant, atque dominio destituas. Aliquem elige Angelum, qui pro fundamento vitæ tuæ accipit Iesum Christum, cuius imperium & perfectionis Euangelicæ professionem *disperdidisti amissa fortuna, amissis palmis, fel amare, argentum, & lapides pretiosos* extremo pulcriora & digna veræ imitatione, in materia trium votorum & regularium in quibus effulget aurum charitatis, argentum puritatis, & pretiosi virtutum animum lapides: mortificando viriliter affectus remanentes delitiarum, delitiarum, & inanium bonorum, quæ sunt quasi ligna, fœnum, aut fœnum, quæ pro paleam igni sunt ibunt. Granum enim iniuria inferetur nobili fundamento, & vile ædificium speret fortet.

ACCEDIT, quod (Vt ait Cassianus) grauis sit nota & miseria contendere aliquam artem aut scientiam acquirere; ad eius perfectionem non pervenire: præcipue cum id proueniat ex incuria & negligentia operam suam in eo ponentis. Quanto igitur maior erit miseria & pudor, quod veneris ad Religionem, vt ad perfectionem Euangelicam pervenires; sed negligentia tua eam non assequaris; nec thesaurum bonis fructuosis conscendantur nō tepidis & negligentibus, sed feruentibus ac perfectis? Angeli cœli & Sancti, qui sunt in terra, qui aspiciunt & obseruabant quid ageres, & ex principijs tuis præclaris finem expectabant multò excellentiorem, erubescent quodammodo, videntes te in medio thesaurum, & ipsos spe tui fructuum frustratum. Et hoc est, quod Salomon dixit: *Ecce ficus & vinea, & pirus eas sequentes, vastabis, & frangis omnes semitas tuas.* Fructum enim bonæ naturæ tuæ, cum non vidisses, lapidem iecisti; sed post nubes & ventos, adhuc esse arbitrum. Quales enim sunt tuæ Religionis vitæ, cinique scopulæ; nisi nubes & venti, quæ sunt indicia immutantis cœlestis pluuiæ cœlestis, cum magna gratiarum abundantia, quæ super ipsum roscidum descendent, si ea perfecte seruaret? imò & ipsi religiosi vita sua cultuentes, nubes sunt aquæ à terra exurgentes in cœlum qui Spiritus S. illustrationibus tanta celeritate currunt, & stupemes Angeli dicant: *Illud Videre quæ sunt glorificate valde velociter: & quasi celeriter ad semetipsa reuertuntur?* Quod si hæ nu-

Exegesis. bentiæ fructibus, quos S. Iudas Apostolus appellat *grata fœneratores*, qui à vera hac illac *in infirmum* obliquevia vitiantur: si vero grauem adferre debeant, à quibus in tam alto excelso tam caligans adferant fructus.

§. I.

DESIQVE quemadmodum Deus Dominus noster, postquam edixerat Abrahamum ex terra sua domoque patria, memorandis illa verba ei dixerit: *Ego Deus omnipotens: ambula coram me, & esto perfectus*? Ad gloriosa postquam mundum deturpat, attendere debet: Deum frequentissime ipsum eadem verba repetere, quasi instruens moneat: ne existimes, te propterea quod mundum deseruerit, iam vltr perfectum: sed potius inchoandum tibi nunc est, seriosq; laborandum, vt talis fias: manendo te magna fiducia de mea omnipotentia. Nam ego qui te vocaui, sum Deus Omnipotens, qui auxilium tibi feram: vt omnes tuos hostes vincere possis. Et hoc ipsum magis explicat verbi Hebraei HAMAT, quod etiam significat *furorem tollere*, quasi dixerit: fortitudo mea multum differt à fortitudine meorum creatorum, hominum & Angelorum: qui itaque fortes, vt ipsa semper vincam, nec vobi corporeis fantasmatibus ego semper sum fortis victor: quia, quandocunque volo, vinco: hæc est vis, quæ potentiæ meæ, & efficaci voluntati refultat. Et quatenus ego in meis amicis progressum per in eisdem virtutes, tantum se dedant voluntati. Vt autem Omnipotentiæ eius fiducia ac iucunditas appareat, qua cum suis agit electis: idem verbum Hebraicum deduci potest ex alio quod significat *pastor*, vnde hæc fuit. Quo significatur Deum esse dulcissimum benefactorem, ex quo bona omnia fluere sicut hæc ex pastore. Et hoc totum proponit Deus ob oculos Religiosis, cui ei dicit: *ambula coram me, & esto perfectus*. Via enim valde præclara commendat. *Primum* enim dicit: in hac via, in qua te cernis, ambula semper: nec vnquam subtilibus actionibus finem vnquam satis tibi esse existimes. Quia aliquando propressus: sed perge semper vlterius in rebus obsequij mei: donec ita plene perfectus eundas, vt nihil tibi desit integræ perfectionis, quæ ratione tui status tibi competit. Sed addere, (ait S. Chrysost.) Deum dicere: *ambula coram me*, vt intelligas, te non solum debere esse perfectum coram hominibus; sed multo magis coram ipso Deo: cuius oculi omnia videntes, ac penetrantes decipi possunt: eum solus ille, perfecti nomen promeretur, qui Deo placebat; & qui studet, in omnibus ei placere. Et hoc amplius significat translatio, qua sequitur S. Aug. *erat placens, & ejs non querela*, nam in eo omnis perfectio consistit, vt qui Deo propter Iesum placeat; & coram hominibus vivat sine querela, bene faciens eis, nullum vero malum inferens, in eo gradu, qui Deo placet. Eum in modum, quo

1. Ambr. in Genes.

2. Hieron. in Genes.

Lib. 22. de ciuit. 24.

Sanctus

Sanctum Lucam de parentibus Christi Ioannis Baptistæ, quod *ambularent in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela*, & Apollinarem laudatum Accommodat, vt id *præstiterint bona, non ratione vitæ Dei sed virtutis humanæ bonitate*. Sed vltima perfectio tua progredi debet: semper enim eò agere debes: vt agas in conspectu Dei, & quidem perfecte: sic enim scripsit ad te Deus Omnipotens, *Ambula coram me, & esto perfectus*. Vt ita eidem adhæsum, & confidas, quòd auxilio eius possis omnia: vt *Dator* sis fortis, & nulli inferior; & fugas eximio vberibus hic cœlestium consolationum. Sed, vt melius intelligatur, quod hic scribitur, aduertendum est: hic perfectionem in Scriptura sacra exprimi tribus his vocabulis: *ambulare pedi Domini, coram Deo, & cum Deo*. Ambulare pedi Domini, est proprium famulorum, vestigia Domini eorum sequentium, cum tota reuerentia & timore, vt nihil vnquam ei displiceat: & hoc est commune omnibus alicui Domino præcepta seruare studentibus; Deumque imitari, easdem illas virtutes, quæ in eo commendantur. Et hunc in modum ait Scriptura, Regem Iosiam *ædificasse domum pedibus suis, & vt ambularet pedi Domini, & custodiret præcepta eius*. Et Sapiens dixit: *Magnum esse Virum Dominum, & Regem sedere in solio*. Sed magis est gloriosum, ambulare *cum ipso Deo*, quod pertinet ad amicos magis intrinsecos, qui maiori cum fiducia accedunt ad ipsum, & magis prope comitantur, quocunque ipse eat. Dicuntur autem cum ipso ambulare: quia in omnibus, quæ ipse vult, & inspirat ipsi conantur, habentes vnum & idem velle, & nolle cum ipso tanquam duo amici eundem habentes spiritum. Et ita Scriptura sacra dicit de *Henoch & Noe: quod essent ei ambularent* Cum Deo. Sed ambulare *coram Deo*, addit imperfectiorem familiaritatem & consuetudinem cū Deo, quasi semper in eius conspectu, illum aspiciens, & contemplans, & ex hoc exemplar rectæ perfectionis, quam in tua ratione viuendi imitari debeas. Prorsus respicium Deum quasi à tergo: quia vitam suam dirigunt iuxta eadem quandam valde obscuram, peculiares ei exeuntis vestigij, ope lucis, & præceptis vltimi ætatis fidei, adeò per contemplationem illustrare, vt recepta aliter scripserit, quasi à *Deum videret facie ad faciem*: *Deum, vt ad se loquentem*, & ipsum inspicere Deum, tanquam *videns inspiceret*. Hæc tria cum magna excellentia complectitur vocatio Religiosi, cui Dominus dicit: *ambulacrum me, & esto perfectus*. Nam primùm vocatio ipsa eum obligat ambulare post Deum, & sequi: secundò ipsum tanquam exemplar & Magistrū suæ vocationis; nec ad latus quidem vllum recedere ab eo, quod ipse iubet. quemadmodum S. Ioh. de Scripta dicebat: *Regula eius sanctus est per omnia, vnde eius deflectere non debemus in vllo*. Nec meminit nisi vnius pedis: ad significandam

vni atq; continuato tenore, quasi vnicum actum esse, vt sequatur Deus vbique, in prosperis & aduersis, cum omnibus affectibus cordis sui, animæ, & corporis. Sed multi desiderant Religionis id fructus esse: eius enim vocatio obligat hominem, vt ambulet *coram Deo*: non tuto quasi famulus, sequens vestigia, sed quasi filius, & amicus ad latus eius, generoso animo omnibus
o Matt. 5. 48. conflictibus, qui vbique iubet & consulit, iuxta illius instructum vt *esse perfectus sicut pater tuus cœlestis perfectus est*, Spiritum suum cum diuino confungens. Sed vterius adhuc perpendum est, vt studeat etiam ambulare semper in conspectu Dei, & familiariter cum eo in exercitijs orationis & contemplationis agere. Propterea etiam mundum deseruit; & impedimenta dulcis huius conuictus omnia. Namq; illum vocauit, vt in eius conspectu ambularet: minime in remouendis eius impedimentis. Quod bonum si cōsequatur, erit procul dubio perfectus: in eo enim quasi compendio continentur omnia media nostræ perfectionis, & eorum effectus. Quæ igitur maior felicitas esse potest, quàm ex ore Dei verba illa audire, & diuinis eloquijs gloriosius inuitari? Et quæ maior prudentia, quàm illam, atq; hanc vocem percipis, facinus hoc egregium aggredi: vt ad
p Psal. 14. 1. eius finem feliciter perueniat? p Quis (ait Dauid) *ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manibus & mundo corde*: qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. *Hic accipiet benedictionem a Domino, & misericordiam a Deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob.* O anima eligibilis, vocata ad ascendendum in excelsum perfectionis Euangelicæ montem, & mundum in dextro Dei vitam innocentiam vitæ, & cordis puritatem: quæ deq; tua vocatio sit in vanum? Deus enim sua copiosa benedictione, largaque misericordia tibi assistet. Attende: quòd sis ex generatione eorum, qui ex suo instituto quærunt Deum: non quomodocunque, sed faciem eius diuinam, vt semper in eum ambulent præsentia, & cum eodem abillis in hoc sancto monte. Ne à generatione hac adeò nobili ac generosa degenera: ne repellat te Deus ab hoc monte, sanctæq; benedictionem sibi tuæ, & pacem abscondat.

q Psal. 49. 21. Sed non valet mysterio, quod Hiam dixerit: q *Quisquis te Deum vt Labeat, putauit, & similem sibi*. DEVS vero Abrahamo non dixerit, Vola, aut curre coram me; sed: ambula. Quod videtur minimum esse, quod potuerit commendare. Sed, si hoc reuera fuisset minimum, non cum secum fecisset Propheta, vt diceret volant, currunt, & ambulant; sed inuersum: ac dixisset: qui sperant in Domino ambulant, currunt, & volant: incepisset enim à minori, vt ascendere ad maius: quidem in via cœlesti progressus fit à minori ad maius, nec sit descensus à maiori ad minus. Quod si diligentius inspiciatur horum verborum spiritus, optime capit Hiam

Pri-

Peculiaria bella [illegible] cogitationes & meditationes [illegible] quam hic agitur: [illegible] ad rationem redeundum, & [illegible] contemplationi [illegible]; & ita sanctos mystica cognoscunt [illegible] & humanitatis [illegible]. Deinde [illegible] debeo, quibus equidem [illegible] Deum [illegible] & [illegible] tangere se cum Deo, & hiberique Deum [illegible] & vitam eandem amplexari per [illegible] beatum opacum. [illegible] quidquid [illegible] & acceptans quidquid flatuit, vt [illegible] hoc appellant sedulare; [illegible] propriis [illegible] dentia, solidam, & quies quasi propria sua pallia [illegible] ler. Et quoniam ipsa nulla operatio [illegible] derium: ideo illa est perfectior, ac proinde merito [illegible] tima linea. Quare cum Deus dicit: *audite cœlum me*, [illegible] dicere: vita, & cure: nam cogitationes [illegible]; verba & opera; & omne genus exercitationum [illegible].

Animadv: quamvis Religiosus [illegible] interdum [illegible] vita contemplativæ [illegible], & licet cursus [illegible] bus vitæ activæ, non [illegible] magnum laborem: [illegible] flamus, magisque [illegible], quod Illius vocat: *sedulare & non deficere*. Nam [illegible] & cursus brevi tempore durant: [illegible] pedis moderato & [illegible], potest diutius durare: & quando id [illegible], & non [illegible] ad magni [illegible], & plurimum confert, vt ad itineris terminum [illegible]. Quamobrem licet Novitij in suis initijs [illegible] volare & currere in rebus divini obsequij, & in sui [illegible] observatione: [illegible] magni momenti, talem illis [illegible], vt [illegible]; nec nimis festinus; sed cuique viribus proportionatus. In quo possint per totam vitam pergere, ac perdurare: impellendo tamen & aliquando seipsos vergendo ad aliquem robustum [illegible], relicto ordinario illo gressu, per duodecim aut viginti dies cum maiori aliquo fervore & alacritate, in omnibus orationis & mortificationis exercitijs, ad novum spiritum & animum sumendum: quo possit in ordinario gressu perdurare.

CAPVT II.

INSIGNIS MORTIFICATIO, CVI PERFECTIO *Religiosa, & veterum custodia instituitur; quæ res illa exemplificantur, & quæ rationes ad eam præscribendam merito permoueant.*

a Matth. 5. 4
b Luc. 14. 27.

RELIGIOSAE perfectionis lectatores per trium votorum obseruationem, incipere debent ab exercitio continuæ mortificationis, quæ huius ædificij est solidum fundamentum; & Christus Saluator noster eandem tanquam veram portam constituit: quia in ipsius scholam patet ingressus; dicens: *si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam*; & *qui non baiulat crucem suam, & venit post me, & qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Hanc mortificationem incipit exercere in gradu heroico, qui constituit ingredi Religionem, renuntiando ac relinquendo omnia, vt hactenus diximus in tractatibus præcedentibus. Eadem verò mortificatio debet esse fundatissima omnium eius operum; quæ vix vel vno pacto absque ea progredi possunt. Sine mortificatione enim non erit custodia votorum, non obseruantia regularum, nec virtutum augmentum, cuique in ministerijs & officijs adhibit diligentia. Ac propterea dicebat Apostolus c *semper mortificationem Iesu, quæ in corpore nostro circumferimus: vt & vita Iesu per eam manifestetur* in mortali carne nostra. Neque enim potest imitatio Christi absque mortificatione effulgere: neque gradu mortificatio crescit, imitatio etiam crescit. Simul enim Religiosus eum veterem hominem, eiusque vitiosos mores exuit; induit nouum, renouando scipsum vita gloriosarum eius virtutum imagine. Et quamuis omnes Christiani in quocumque statu sint constituti teneantur, interiorem mortificationem adhibere in rebus omnibus, quæ ingressum in cœlum impediunt; & Euangelicæ legis præceptis magis & parum obseruantium (quemadmodum in Deo spirituali fœdere fuse fuit explicatum) in eis tamen mortificationibus magnum est inter Seculares & Religiosos discrimen, ad perfectam virtutum Iui Saluatoris imitationem obtinendam. Sed hoc intelligetur melius ex duobus modis, quibus imago aliqua aut figura Christi Domini nostri, aut alterius alicuius Sancti fieri potest, pictura scilicet, & sculptura. In pictura enim nihil auferetur, sed apponetur, an si quid

c 2. Cor. 4. 10

Trad. 4. c. 3. n. 4.

auferr-

aufertur, id est, valde modicum; accipitur enim tabula dolata & lenis in qua sit primum delineatio, & penicillo posita colores sui loci adhibentur, quæ ex pictura finitur; & imperatad vnum imaginem, quem pictor intendit exprimere. At sculptor contrà non ponit aliquid, sed auferendo ligno paulatim alludit, & partes particulas scalpro hinc inde tantum abstrahit, vt sensim integram & perfectam effigiem perficiat cuiusdam personæ: perfectio experimenti, assiduitatem & crebritatem, omniumq; partium proportionem. Hunc in modum dicere possumus nullos Gradus in Christi Domini nostri, cuiusq; virtutem imitatione progredi: potius tanquam pictores, quam sculptores eamus; deserunt vxores, filios, & familias, fortunas, honores, ac dignitates, nec res alias, quas licitè possident, & quibus ad vitam suam commodè degendam opus habent. Satis est ponenda tabula cordis benè dolata, ac lenis per mortificationem, quam diximus necessariam ad abeundum omnibus diuinis præceptis. Deinde autem exprimunt imaginem Christi variis lineamentis operibus, quæ vtili placent, exercent. Quamuis in aliquibus opus sit, aliquid de substantia, seu mortificare, sicut Religiosi in imitatione Christi Seruatoris nostri progrediuntur (licet sculptores, abscindendo, & renunciando quicquid in mundo habent; deserendo parentes, & cognatos; & ipsa, quod habebant, ad accipiendam vxorem, filios procreandos, seruandas bona, dignitates, reditus temporales splendore, ac denique, propriam libertatem: & hac ratione formant in se plus vltra quandam imaginem Christi pauperis, casti, humilis, nudi, ac subiecti. Et hæc sculptura diuinæ artis progredi debet per totam vitam, augendo ac perficiendo quotidie magis omnes virtutes, donec ad earum culmen perueniant.

Et quia fit, vt præcipuè eorum studium in diuina hac arte ad duo quasi capita reuocetur attendere: scilicet omnino exactè ad ea, in quibus necesse est seipsum mortificare: ita vt nihil horum præterea: tam negligenter ac sibi huius exercitij remissi: vt statim atq; aliquid deprehenderit: non differat id mortificare, & à se eradere, *mortificando* vt Apostolus *spiritu facta carnis*. Quamobrem in Canticis dicitur *caput ponsæ ejus vt Carmelus*, qui mons erat excelsus & secundus ad quem ascendebant Helias, Eliseus, & Prophetarum filij: hoc est, antiquæ legis Religiosi: & significat scientiam sui ipsius circumcisionis, eiq; valdè propria figura facta Religionis, quæ dicitur schola, in qua eius filij discunt practicè fieri circumcisionis spiritualis, quam valdè stimant. Huic ergo nomini similè dicitur esse caput ponsæ, quod, teste S. Gregorio, supremus pars animæ, in qua est intellectus & voluntas. Spiritus enim capitis perfectionis diligenter conatur inuenire, & exactè cognoscere quomodo, quando, & in quibus rebus carnem suam oporteat circumcidere: & potentias, sensusq; suos mortificare. Et, cùm hæc ei cùcisio non

1 Rom. 8. 13.
2 Cant. 7.

Nota Doctrinam mal intellectam.

coacta

exacta, sed spontanea potius gratiam facit, cum inuidi venustatis, quæque vota obmittit ita diligentia maior, vt seruitium potius circumcidatur, quin magis ac magis velit inuenibus robur nouum circumcidi vsq; ad perfectionem perueniat, ad quam tendit. Nec desit ratiocinatio quæreat, qua magis exciteri fuerunt hæc bina, eò quòd ibi ille addictus exercitio multò faciliùs. Sed quæ [illegible] hæc scientia, & ars operis habet Magistrum docentis, & ministris ad praxim ipsam adiumentibus: hoc præcipuè spectat ad Prælatos, & Tyronum Magistros Cœnobiarios, & Patres spirituales. Qui cum sint capita Religionis, quæ sparsa Christi gregis ruinæ sibi debent quasi Carmelus, & peritia scientiæ Crucifixionis valdè exactæ mortificationem nouerint, tam quæ sibi ipsis, quàm ad Tyrones, quam magna sit & acclaminem: vt bene confici & peritia audeant, & cum magna profectu in eam modum, quem inferius pro omnibus paulatim explicabimus.

§. 1. *Quinque gradus mortificationis in voto.*

IN PERFECTIA igitur ab ipsa voti, (de quibus nunc est sermo) eorum obseruantia & custodia, est continua insignis cuiusdam mortificationis in propria cuiusque materia exercitatio. Nam perfecta & *perpetua* Cellæ custodia non aliud est, quàm continua quædam mortificatio, & rerum omnium temporalium militat: quia contenta est solo vsu rerum ad vitam sustentandam necessariarum. *Coelibatus* obseruatio est perpetua quædam mortificatio omnium voluptatum sensuum, & rerum omnium, quæ ad eas prouocant, & per ipsos sensus adiutum inueniunt. *Obedientia* votum est continua quædam abnegatio sui ipsius, propriique iudicij, & voluntatis propriæ abijciendo eam voluntati Prælatorum, etiam si res graues essent in quibus naturalis propensio mortificetur & abnegetur. Ex quibus tribus mortificationis gradibus duo adijciuntur, qui vota ipsa comitantur. Quorum alter spectat ad humilitatem, quæ pars quædam est paupertatis spiritus, & renuntiatio omnium amplexandam, dilectarum, & honorum mundi: quo acceptatur humiliatio, & contemptus, qui comitatus est militiæ, paupertatis, & subiectionis, quæ viuitur ex voluntate alterius. Alter verò spectat ad perpetuitatem in hac vitæ ratione, etiam vbi periculum adsit familiem & valetudinem amittendi, vsque ad ipsam mortem, seruiendo omnes impetum & propensiones surgentes, quas optarent saltem esse & liberè abhorrentium obligationis, si fieri posset. Hi sunt quinque mortificationis gradus magis præcipui, & proprij vitæ Religiosæ: carni quidem amari; sed spiritui dulces valdè, ac vtiles. Quorum causa accogitemo vita religiosa comparatur excelso monti myrrhæ, in quo spontè crescit habitat

Idem-

Libenter, qui dixit a malo abstinendum. Et quoniam hîc multa sunt illum fatua de quibus ait Plinius, quibus odiscerent vitare ab quinque cubitos in altum, & vas ligneum distillare: sed quando aliquis modo pungebantur, copiosius inde liquor fluebat. Quid autem aliud est sacra Religio, nisi mons quidam myrrhæ: cujus lilij tanquam arbusculæ sunt in ea plantatæ ex speciali Dei vocatione, vt continuè exercita proferant mortificationis, ipsius sanctis propriain quinque præditis gratiæ? Et quando purgantur & lædantur, proferunt mortificationes fragrantiores, & copiosiores. Nec desunt in ipso monte multi, qui ad horas ipsis præsunt, præbentque Religiosis occasionem sæpius magis tetra mortificandi. Nam & Dæmones horrendis illis tentationibus & sæculares persecutionibus, falsisque blandimentis eos purgunt; præbent dura & difficilia imperia; aut, quæ ipsis valde placent, prohibent: vt propensa illorum voluntates flectant; sicuti ijs etiam gravant oneribus, quæ portare necesse est: cum alterius onera portare; & molestias mutuas ab alijs ferre. Purgat eos denique ipse met Deus, aspectus ad mortem myrrhæ: nunc ad vilificandos & consolandos mortificatos, & afflictos sine intermissione adjicit; nunc ad purgandæ arboris, mortificationis occasiones præbens; tum morbis ac doloribus corporis, tum aridis ac desolationibus spiritus. Quibus omnibus præmissis simul, fit plena in anima perfecta Christi imitatio, perfectaque executio voluntatis Divinæ, omniumque virtutum excellentia; ac deinde spiritualis circumcisionis scientia, quæ magis perfectorum est propria. Sequitur non vacat mysterio, quod ultimo Deus Abrahamo dicit: *In mandatis meis me, & ego perfectus præcepit, vt circumcidat sexum, & omnes filios domestici.* Quæ circumcisio non erat abscissio partis humani corporis superfluæ, vt cum virgines, aut egrilia abscindunt, cum multum excruciant: id quod & hodie dolores, dum faciendæ erat vulnerando ipsum corpus, & abscindendo aliquam ejus partem, quæ superflua non erat, nec sine dolore apud nos potuit circumcidi. Et hâc omnia ipse dixit, qui in David fuit, Abscidam eli illud exuberans, in fœdo, & in omnibus suis domesticis. Vbinc discimus, qui vere ambulant coram Deo, voluntique ejus perfecti, statim agere debere de circumcisione sui ipsorum, de circumcisione omnium potentiarum, & sensuum non solum quæ sunt superflua, in quibus abscindendis non est magna difficultas: sed & quæ sunt vtilia, & ipsi valde alicui amicitia & oblectamento & pulchritudini, quæ in humana mortificatione percipitur. Nec tamen propterea quasi funditus tollere debent, sed aliquam sui partem in vsum perennis superstitis gratiæ pergere, magisque promptas ad fructificandum Christi fide, & vitam, sequentis, in mente myrrhæ perdendam, & in quam fugere ex merita aut gratia. Sed quamvis aspectus in ipsum mundum, & in ea munda vitæ est difficilis: velut Spiri-

a Num. 15. 38. Deut. 22. 12.

b Greg. in 23.

P. de Natal. lib. 4. Hist. Evang. cap. 4. Carm.

ea Sacra Historia illustrissimis exemplis confirmata nobis adsit, quæ inimitanda ut multo gravius urgeant ad virtutis exercitium. Symbolo Hebraico mors myrrha significatur. Illa ergo *Myrrha*, quæ in memoriam nobis renovet imperium *Mariæ* in pia Abrahæ & Isaac insignia illorum mortificationis, & obedientiæ vitæ exercitia: referre se patre ad proprium filium sacrificandum, filio autem, vt à patre sacrificarentur: quæ ipsum sacrificium omnibus fructuosum, cùm quod Deo ipsi fuit contentus clinici mortificationis vtriusque præparatio. Ad hanc autem eiusdem mortis erat meta Calvariæ in qua pectus Christus Dominus noster mortificationem & obedientiam suam perfectè exercuit; permittens, vt ipsum cruce sacrificari per manus crudelissimorum carnifices. Intelligat igitur Religiosus: quòd si Sanctorum mortes myrrha, & myrrhæ mortificationes: sit efficaciter in nostram *Mariam*, in qua offerre debeat vitam suam Deo, cum bono animo mortificandi se negandi seipsum in rebus omnibus, quæ ipse iusserit, etiam si nobis sint delectamenta. Et quemadmodum hæc ipsum reliquit traditis omnibus præceptis suis Abrahæ, ita ipse tradere se debet manibus patris sui spiritualis, vt ipsum mortificet, exercentque vt videritipsi magis expedire ad hominem animandum; vt in præcedenti tractatu diximus. Et quemadmodum sibi ipsi crucifixionem, & cæteri mortificationem, vt sic fiatur perfectionem *Magistri* facere Patrem & Magistrum huiusmodi vitæ sibi subditos exercitia: & efficiat mortificationem, vt sic fiatur perfectionem *Magistri* facere Patrem & Magistrum huiusmodi vitæ &

cem in humeris suis, ipsi vero cum quæ sua sunt requirunt, sed sumendo illa Crucem: atque ita ultra in Euangelicam perfectionem, eamque cum amore humeris suis impositam, meritò tremendis pœnitudinis, adservandis ejus præceptis necessarijs & ad perfectum obtinendum, adhibendam aliam mortificationem subeundam, si dies ingruerit. At Religiosi præsens exemplar accipiunt eundem Saluatorem, quatenus crucifixus ipsius perfectionis Euangelicæ cruci tribus votorum clauis configuntur: diligentes se ad omnem mortificationem etiam mortem vsque ad ipsam mortem, si opus fuerit, per illarum custodiam subeundam, dicentes cum Apostolo: *Christo confixus sum cruci, & per quem crucifixus sum mundo.* (Galat. 2. Philip. 3.)

§. 2. Variationes ad finem ac desiderio mortificationis excitandæ.

EX his quæ dicta sunt deducere licet efficaces diligentiæ modos, quibus ad majorem mortificationis finem, quæ plurimum nobis refert, excitemur & impellamur: proponas in primo loco patrum nostrorum progenitorum exempla, quibus viam ostendebant: quibus via est Vitæ Propheta dicens: *Audi me, qui sequimini quod rectum est, & quæritis Dominum: attendite ad petram unde excisi estis; & ad cauernam lacus de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos: quia vnum vocauimus eum, & benedixi ei, & multiplicauimus eum.* (Isai. 51.) Quibus (ait S. Hieronymus) qui valde excellentia, quæ inquirant, sequantur, & Deum quærant, Apostoli, & qui illos imitantur: quales sunt Religiosi? Quorum Professio est, quærere, non quod est delectabile, honorificum, & vile corpori; sed quod sanctum est, & perfectum; & cum ea intentione, vt quærant & placeant soli Deo. Dixit quæ (inquit) est petra, & caverna, unde excisi præcidunt nisi Christus ipse crucifixus? Ex quo vulnerato latus patuit, mucronem, & lancea aperta est Ecclesiæ, sicut Euæ ex costa Adami. Ac proinde ipsi quoque Religiosi, eorumque familiæ ex illorum vulnerum prodierunt quæ Propheta exhortatur, vt oculos suos conijciant in præsens hunc tunc patrem, & stupendas virtutes, quas in cruce exercuit vt in hoc exemplari mirabili rationem videant, qua, quod in fine est, sequantur. Denique quærant, diligant, inueniant, etiamsi viam propriam exponere opus sit, ne eius seruitio desint. Tibi scientiam dilecti circumcisionis, ac mortalitatis, quam docet vniuersa mundum: vt glorientur sicut Apostolus: *Ie ne me veuille glorifier, sinon en la Croix de nostre Seigneur Iesus Christ:* imprimentes quoque sibi signa eius vulnerum, & operum expressiones: quæ illustri adeò mortificationis exemplum nobis edidit. Cùm igitur Seruatori nostro tantam constituit, quantam eos in esse filiorum suorum non majorem erit, quod non eam imitemur, patientes tales ærumnas & mortificationes. Ad quod vt efficacius

(1. Cor. 2. Philip. 3. Galat. 6.)

(Ibid. 3.)

(1. Cor. 2.)

nium mouet, habet varia l. & X. Interpretum) *Attrahit in vitam suam partem quam exhilarat, & amplectitur, quam fouet*: quasi diuinitus copiose, quasi cum ipsa vitam communicando & superabundanter nanciscatur, & hanc vitæ abundantiam ex ea sibi & suis communicatam, sicut Diuina hæc arbor purgoretur, vt myrrham alias profusam proferret. Quare non tantum lætetur, si vna ipsius manipulum de pinguibus patriarchæ magnæ filis explicata percipiat: *quod & nostrum esse potest.*

2. ADVENIAT enim (ait Hilar.) ad Abraham patrem vestrum: quia *vocem vocantem & lætitiæ & exultationis suæ*, cum enim eum vocasti, vbi eum salutare Christi erat, disque vita procreandæ filios cum autem ei benedixi, *& multiplicauero semen eius sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in littore maris*: & omnes appellasti ad *Patris eorum exultationem*. Quod si multi vultis, quibus vitæ cum Deo communicatione: omnes fuisse eius mortificationis in rebus, quas maxime diligebat & plurimi faciebat. Et quoniam in obediendo, & se mortificando fuit fidelis, promeruit eorum benedictionem, & suam multiplicationem. Eandem viam tenuerunt reliqui Patres eiusque legis & spiritus in sanctitate professi, fuerunt quoq; in mortificatione insignes. Aliquam igitur eli, sequi eorum vestigia, viam ingredi eorum viuimus, viam ingressi à tanta antiquitate Canonizatam, & in tanto honore habitam: quam Christus Dominus noster non abrogauit, sed potius in suo Euangelio approbauit; & suis Apostolis atq; discipulis commendauit, qui antecessis Patribus successerunt: adeoque viam mortificationis coluerunt & promouerunt, vt Apostolus docuerit: *Vere quod Deus suis Apostolis manifestum fecerit, tempus mortificationis* quorum vita, esset certamen quidam mortificationis: quibus quid sint Ecclesiæ capita, præ cæteris conuenit, esse tanquam montes carmeli, sapientes in circumcisione spirituali, & eruditi valde scientes: & habentes plantaria in cacumine montis myrrhæ prope fontem. Magistri variis ex partibus promoti & excorticati vt mortificatio esset magis copiosa. Post Apostolos, consiperendum oculos in sacræ Religionis fundatores, qui per viam mortificationis eò peruenerunt, vt capita essent illustrium suæ familiarum: & Magistri scientiæ circumcisionis, qui profiterentur, qui in eis viuant. Et vt cuiq; eorum aptari potest, quod Prophetæ dixit, quando *semetipsum abnegasset, & humiliasset & malignasset.* Nam cum S. Benedictus, aut S. Ignatius labes erat ex se quidem fœtida, nihil cogitans, quod posset illos habere spirituales, qui ipsam sequerentur: tunc ingressi specialis vocatione eum vocat & quasi lapidem fundamentalem suæ familiæ eligit, calcando eum varijs viribus mortificationum valde amararum & penalium. Et hoc via benedixit ei, multiplicans domo cœlestia: fecitq; eum patrem innumerabilium filiorum, in suis oculis paruulorum, sicut arenæ maris: & splendentium in sanctitate quasi stellæ cœli. Quibus dixit: *Ingredimini ad Patrem*

regionem

ipsi non abstinax & ambitiosa per vana & mortificationem exteriorem ostentatione in vestibus, & quibuslibet exteriorib⁹ partib⁹ quæ illud quod Christus Dominus de Pharisæis dixit, ostendant. Quod si filij elicti Sancti Dominici, aut Sancti Francisci, aut Sancti Ignatij: sicut Patrum vestrorum opertet illi gloriemini, vos habere filios; eorumque familiam perpetuò continuare in vobis, cum ingenti gloria.

Sufficientia sunt exempla quæ inferendum vsui omnium similitudinem ista mortificationis exigatur. Si enim virgo desponsata, quæ unica hæredibus potest in matrimonio quibuslibet esse sufficiens, vt omnipotentem virgo ipsa Mater non sufficiens exemplo sui Sanctuarium humanum in eodem mysterio, tanquam arbore decorticata, effunderet ex se copiosam mortificationem; vt Religiosi, qui illius affectant, concipiant proposita valde efficacia, vt ea sint sufficiat

Veniamus iam ad alias rationes, quæ vtos Sanctos, ad hanc datam sese mortificandi, impulerunt videlicet studio illud Deo valde placebat; imò & illis commendabat, impetrum quarundam quæ non poterant absque ingenti mortificatione exercitium nanciscit. Cum autem illi Deum valde diligerent; eique placere magnis sibi laboribus cuperent, consequenter mortificationis sibi magnam habebant curam, illam ille Deo valde gratam: *g sanctis enim est mortificatio.* Quam sanctitatem offendit, dum conatur in ipso maiores, & extinguere quicquid dilecto suo displicet: vt sic magis ei placeat.

Hoc accedit, quòd mortificatio sit velum medium sanctitatis, vt dictum est supra. Quare ij *Sancti sunt, qui afflixerunt & fleverunt lugentes*, quasi *satisfactionem* beati erunt, qui sluxerunt, & sinunt mortificationem, tanquam medium ad lucrum consequendum valde accommodatum. Et cum sufficiat cuique dici, quod dicebat: quid magis quisque delicet, quam seipsum mortificare: seipsum dolor peccata meritus est quærere, et cum amaritudine mortificationis animam sibi abstergere posse? *Debitores* inquit Apostolus, *sumus non carni, vt secundum carnem viuamus. Secundum carnem viuentis, morimini: Nostra forma facta carne mortificantis, viuetis.* Et quod efficacior assumitur ratio certificationis, quia est medium ad vitam: et eius defectus sit causa mortis. Qui bene mortificatus est, vivit quia nihil timet, nihil et affert molestiæ: ac de eo intelligitur illud Sapientis: *k Nocere illi non potest, quicquid acciderit*: mortificatione enim radicem evellit tristitiæ, propterea fallit tristitiam & mœrorem: Et cum sibi mortuus est, vivit Deo, quo ciuis vita abscondita est cum Christo. Immortificatus autem semper manet: quia semper est plenus timore, ac dolore. Cumque nunquam desinat multi ipsum pungentes: per huiusmodi pun-

g Cant. 1.6.

h Mat. 5.4.

i 1 Rom. 8.12.

7.

k Prou. 12.

ras nos myrrha mortificationis, sed impatientiæ & rabiei cuiusdam sal prodit. Quemadmodum impedio illa lapsus mediatoris in Caluaria monte crucem Christo crudelissimæ crucis mihi profuit, eò quòd non adjecerim ei internam sui ipsius mortificationem. Quod quia bonus Iesus facere, adeò fuit mortificationem illa expurgans, vt illarum post mortem transierit ex cruce ad paradisum.

2. Id tamen ille, & sibi exemplum: mortificatio enim orationem reddit dignam, quæ exaudiatur. Nec sine causa in monte Moria ad sinistram fuit templum Ierusalem, quæ erat domus orationis: cor mortificatum, est templum, ad quod spiritus se recipit, vt hoc impedimento orent: & tunc eius oratio ascendit in cælum. Iuxta montem Myrrhæ
Gen. 46. dt etiam Isaac sacrificabat: quorum alter transitus est ad æternum. Quare si vis orare, scias quoque ipsum mortificare: ascende antea ad montem mortificationis: & sic in deprehendes te constitutum in colle orationis.

3. Valde quoque iuuat mortificatio bonam Religionis opinionem. Quæ opinio valde lædit ex publico mortificationis defectu: quia prodit vitam imperfectam, secularem similem. Hoc insinuauit Scriptura Diuina, cum refert: Deum iussisse Iosue circumcidere filios Israel
in Iosue 5. in ingressu terræ promissionis. postquam enim populus eiuratus ex Ægypto non fuerat circumcisus. Facta autem hac verbum Domini circumcisione, dicit ad Iosue: in *Hodie abstuli opprobrium Ægypti à vobis.* Erat enim ignominia populi Israel, habere præputia sicut Ægyptios. Hunc igitur in medium ignominiæ eli & probæ Religiosi, ingressi in terram promissionis spiritualem, non mortificasse excessus, quos in mundo habebant. Et ita viuere immortificati, sicut seculares. Quin die autem ferio & ex animo se mortificarunt: abstulerunt à se opprobrium sæculi: & quisquid mundo esse potest contemptus inter homines. Quamobrem interest illa rationes, quibus permoti sunt; vt, mundi relicto, Religionem ingrederentur impelli quoque debent ad serio incumbendum in sui mortificationem: vt sic bonam esse Religionis veræ opinionem faciat: vt ex iis, quæ in sequenti bus capitibus fusius dicentur, appareat.

CAPVT

CAPVT III.

VOTVM PAVPERTATIS, ET PECVLIARIS *eius excellentia, & vtilitas ad religiosam perfectionem obtinendam.*

PRIMVM VOTORVM, quæ præcipua sunt instrumenta & media Euangelicæ perfectionis, quæ Religiosi quærunt; primum, à quo initium faciemus, est votum PAVPERTATIS: quæ teste Sancto Thoma, est primum Religionis fundamentum. Quemadmodum enim Christiana perfectio innititur tribus Theologicis virtutibus, Fidei, Spei, & Charitati: Fides autem est primum reliquarum fundamentum, à quo incipit ipsa perfectio: quamuis non pluris in hac vita faciamus tres illas sorores, quam Spei comitatum, & charitatem, quæ earum est Regina, perficiunt: Ita perfectio Religiosa tribus votis innititur, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: quæ tribus his virtutibus respondent. Et quamuis Obedientia dignitate alias præcellat, nec possit sine aliis duabus subsistere: Paupertas tamen ordine est prima, quæ per totam etiam vitam durare debet, vt perfectio Religiosa conseruetur. Et propterea primum votum, quod in Professione emittitur, ordinarie est Paupertatis. Quòd si rem hanc remotius scalpere volumus, in ipso vitæ naturalis initio iacit Deus fundamenta paupertatis; & cum eadem imponit ipsi vitæ finem: vt omnes intelligant, quale futurum sit medium, quod cum suo principio & fine concordet. Quemadmodum rem intellexit Sanctus Iob, cùm perfectæ ad nullam paupertatem redactum videret, vt nullum genus bonorum fortunæ ei remanserit. Memor enim nativitatis & mortis suæ, dixit, *nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.* Quasi diuersa vita mea sit quasi iter ad profectio continuata, ab ipsa nativitate vsq; ad monumentum ipsum nudus prodeam ex *vtero matris meæ*, & nudus ingrediar in terram *communem matrem*, sepulchrum scilicet in visceribus terræ; nihil magni est, si etiam nudus in ipsa itinere pergam. Hæc ipsa consideratio Iullos permouit, vt bona temporalia contemnerent, & obstupescerent, quòd aliquos viderent, ex quasi glutino quodam adhærentes. Et Bochi Rex contra quendam diuitiarum cupidum dixit: *sicut egressus sum de vtero matris meæ, sic reuertar, & nihil asportem secum de labore meo.* Miserabile prorsus mihi videtur, quòd sic reuertatur. Et Apollonius magi adhuc hæc illudentes dixit: *Nihil introduxisti in hanc mundum hunc, & manifestum est quòd nec asportare quid poteris.* Hi diues auri abundè, & pulsu

a Iob. 1.

b Eccl. 40.1

c Mach. 5.

d 1. Tim. 6.

Orat. de Nat. & ora. de 4. Mart.

tgnavar, hu[illegible]. Sed multo adhuc magis confitebitur Ecclesia nubit, si eam adhuc ultra extollamus, quemadmodum sacer S. Gregorius Nissenus. Si Deus nubis more fabricauit in ventre nostræ matris, & inde eduxit nudos ad vitam hanc mortalem decessuram; & ipsemet Deus nudos nos ex hac mundo educit, & ponit in ventre matris nostræ, quæ est terra vbi sunt corpora quasi in semente, vt suo tempore resuscitemur & surgamus ad vitam immortalem, nudamque luminis ad ipsummet Deum, à quo exiuimus. Quid ergo mirum, quod velit Religiosus Deum honorare, & imitando vitam suam iuxta initium & finem, quem Deus illi assignauit? Et ita Religiosam vitam suscipiatur, exuendo se bonis omnibus, omnibus vestis pauperiem, & per gradus in hac ouditate vsque ad ipsam mortem: in qua vel eadem ea habuerit. Quod si in hac sancta perfectaque nuditate moriatur, proueniet suo tempore corpus resuscitatum: quod si cum illius in confessione Dei Creatoris, vt pretiosa gloriæ suæ vestis ipsum induat.

§. 1. *Quid egerit Christus Dominus noster in factorem paupertatis.*

2. SED multo adhuc amplius indicit ad magni faciendam paupertatem, quod ipsemet Deus, cum decreuit hic homo vellet intrare in mundum, & ex eo exire cum hac nuditate & paupertate: sic enim fecit illam valde gloriosam: nam cæteri infantes, si nudi nascuntur, id fit ex necessitate naturæ: quibus tamen simul natis, parentes diuites & potentes hanc omnem possibilem procurant commoditatem, in habitatione, panno, cunis, cæteroque ornamento; & si nudi etiam reddant ad terram: suas tamen diuitias & commoditates, cum vitam, ferunt: At magnus Deus noster homo factus, *vestem sibi fecit suam.* (vt ait Apostolus) *exinanisset se*, & ponit sua nudus & in magna alienatione, valdeque incommodi tali, & vile præsepe pro cunis habere, villusque pannis tegi voluit. Et ne hac vita pro qua eramus conseruderet, voluit omnibus filiis virilis exuta nudus ex hac vita migrare, sicut in eam fuerat ingressus: idque totum fecit hac consilio, vt ait S. Cyprianus, vt hic esset primus nudus Religionis inuentor, sicut in mundum primus Christi ingressus: & cum eadem humilitate & paupertate perfecerimus, sic eum Christus perfecturum vsque ad finem vitæ.

Cypr. de Nativ.

3. HANC quoque procul, quidam Christus Dominus ipse fuit solus, vt Euangelicæ perfectionis vita doceret, in qua à paupertate, quæ ipsi vna tantum fuit cara, dicens: *Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Pauperes Spiritu (vt Sancti Doctores explicant) eos vocat, qui sponte sua eligunt paupertatem, humilitatem, & ad abiectionem, quæ illam comitantur. Duo enim esse possunt genera

Matt. 5. 19. Luc. 6. 20. Matt. 5. 3.

Aug. Hier. Bed. Ambr. Basil. Chrys. Theophyl. Euthym.

pau-

paupertatem in spiritu ad gloriam mundi solum, & affectu; possidente etiam diuitias cum integra indifferentia animi, nō quòd non illas vellet vere, sed quia realiter paratus illas, vbi oportuerit, parato animo remittere, si Deus vellet. Et hac ratione dicunt patres Spiritu Abraham, Iacob, & Dauid & sancti dicerunt omnes Christum diuites esse, vt suis locis est dictum. At Christus Dominus nullo loquitur de his paupertatis, sed de illa, quæ simili voluntati realem & veram paupertatem adiungant, quam ipse profectum & mundanam beatitudinem, seu infelicitatem reputabat. Cum vt hanc deceptionem & errorem euitaret, ait: Beati pauperes, qui spirituales sunt, & cum perfecta charitate, dilexerunt, & incipere sibi regnum cœlorum. Interdum hac sententia & præcautione, diuites stimulare, vt ipsum fierent pauperes, vt hac beatitudine & gaudium regno suo possent: quemadmodum etiam mitis & pacifico beatum esse dixit: vt eos, qui talis non erant, permouere ad mansuetudinem & pacem procurandam.

Quod si quis dixerit, paupertatem spiritus in solo affectu, satis esse ad hoc, vt diuites sint perfectissimi, quales fuerunt Abraham, Iacob, & Dauid: absque eo fieri, quòd Christus hic petat paupertatis tantum commendet & suadet propè dum ingeniuris & virtutis cor habere liberum & expeditum ejus assum diuitias, quam illum absunt. Ad quod bene Sanctus Thomas Respondet: quòd est gloriosum, habentem diuitias esse pauperem Spiritu, eò esse rarius. Et Ecclesiasticus, qui dixit: *Beatus qui inuentus est sine macula & qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia thesaurorum*: idem statim subiungit: *quis est hic & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua.* Quæ sententia significat, rarissimum esse, quòd aliquis diues, sit simul perfectus: eò quòd diuitiæ magnam præbeant occasionem, vt facile quis per illarum amissionem amittendi regnum cœlorum. Et hanc ob causam Christus Dominus noster suasit, vt eis renuntiaremus: viam enim paupertatis securiorem esse, & directiorem ad cœlorum regnum perducere: quod est facilius per angustum seu foramen transire filum, quam funem nauticum, aut cameli. Non tamen ideò est, vt idem Sanctus, quod *semper nauibus ope tempestate nulla vires*, ob singulare sanctitatis donum, quod Ei Deus contulerat: sed quoniam hoc rarissimum est, fortissimis militibus, etiam fortissimis & de armis proportionatis sibi prospiciant, vt contra hostes fortes feliciter pugnare valeant. Igitur valde suspectum est, quod diuites ex singulari Dei fauore, quando ille vult, vitia vincant, & Damones. Sed, cum hoc sit rarissimum, finem Saluator vt, qui volunt victoriam suam reddere securam vt diuitijs renuncient, eisque se abdicant: vt quemadmodum ait Sanctus Gregorius *frustrà contra tales Dæmones pugnare & superari sunt, qui cum*

a Ioan. 4. 7
b Eccl. 31. 8.
c Ibid. 19. 25
d Matth. 19. 24
e Lib. 14. Mo.

vere beatum absque Regno, pari cum regni mobilitate venit ad fin, renuntiare omnibus quæ possident: hæc enim renuntiatio eſt virtus & arma potentiſſima, ad eam vincendam.

§. Sed his addamus ſi præclarum eſt, eorum quæ poſſidentur, exitum habere, vt eas diſtribuamus multò præclariùs eſſe, vt multitudo alterius habeat ſimul & ſemel ab eis diſtribuatur, operæ ipſa veritatem & perfectionem eſſentiæ exuti ab eis affectum. Et merito Apoſtolus *Paulus Hebræis* laudat, quod liberaliter diſtribuerint quæ habebant: eò quòd ſe habuerint ab eis expeditum; & cupiditatem bene mortificatam. Quam mortificationem (teſte S. Thoma) docuit Apoſtolus *abſtinentiam paupertatis.* Quanto igitur altior eſt eſſentia paupertatis Apoſtolicæ, adeò mortificata cupiditate vt quicquid habet, nihil ſibi reſeruans, largiatur pauperibus: & virtus magnificentiæ in eo excellit ordinariam liberalitatem, quòd multarum diuitiarum affectu moderetur; impellat verò ad ſumptuoſas facultatis expenſas: quàm heroica eſt eſſentia eſt Religioſi magnificentia, qui vno actu adeò ſumptuoſo omnia, quæ habet, exponit, tradit pro Chriſto: & idem facere etiamſi totum mundum haberet diuitiarum ſi magnæ miſericordiæ eſt, pauperibus dare redditum omnes ædificios agrorum ſuorum ipſo tantùm reſeruato fundo, vt plus habeat, quod largiatur: quanto erit maior miſericordia dare eidem etiam ædificios agros & fundum hominique ipſum ad paupertatem redigere, vt poſſit pauperes locupletare? Hoc totum eſt procul dubio adeò difficile ac rarum, præcipuè inter diuites vt ſacra reperire Veritas Ecclesiaſtici: *Quis eſt hic & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua.* Quamuis diuinæ vocationis gratia viam hanc reddiderit faciliorem: eò quòd ipſemet noſter Saluator exemplo ſuo nos præcedat, eam eligens tanquam glorioſiorem ac ſecuriorem: cui præclariſſimum promiſit præmium, poſſeſſionem regni cœleſtis.

Facit. 18.

Eccl. 31.

§. 2. *Commenda paupertatis Spiritus.*

EX His deducere licet excellentiam alias & commendationem paupertatis Spiritus in eo regno contenta, quod Deus illi promittit; cuius poſſeſſio incipit in hac vita, finitur verò in altera. *Regnum Dei in hac vita, eſt juſtitia, pax, & gaudium in Spiritu Sancto,* cum contuleritis, quid relinquitur quemadmodum ſuperius fuit explicatum. Sed applicando paupertati quod ſpecialiter illi competit ex hoc regno cœlorum, eſt adeptionem eius ſpiritum quæ pars eſt huius regni eſſe deſpicientem alterum generalem, quæ impellit ad fugiendum omne malum; & præeligendum quicquid eſt bonum: ac proinde non eſt vna virtus ad omnium contemptum, quam vocamus facilitatem, ſalutem, & pulchritudinem animæ, alteram ſpecialem, qua vnicuique

1. 2 Reg. 14. 14.

Trac. 1. to. 1. in 2. & Trull. q. 5.

ri, quod fecit. Ut Deus enim dat quod est Deus, Cardo, quod est Cardo, & proximo quod est proximi. Vtraque autem hæc infantia oritur ab hac [illegible] paupertate, quam diximus spiritum tam enim illa quam reliquæ gratiæ hanc [illegible] procedunt (vt ait S. Thomas) ab spiritum Sancti motione, qua stimulat ad rarè excellenter exercenda. Et hoc modo dicit virtutis fundamentum & radicem reliquarum. Et (quemadmodum dicit Sanctus Ambrosius) est mater & genitrix reliquarum virtutum. Sed quemodo dicit carnis materiam quod carnem nostram cupiditatem ingerat? aut quod peccatum quæ contrariorum virtutum dicitur, removeat? Aut, quid cor sanctum & animum spinas evellat, quæ lumenem diuinarum inspirationum, fructus bonorum operum protinus suffocant? An quod dignus sit, spiritualia bona recipere, qui temporalia contemnit? An, quod immunitudo cupiditatis, Charitatem augeat, quam reliquæ dei virtutes comitantur? An, quod illa sit portæ per quam ipsum Religionis ingredimur, in qua cuncta obseruantur? Hic sex ritus proprietas est mater, quæ concipit, nutrix, quæ fouet, pedagogus, quæ illas gubernat; protectrix, quæ eas defendit; & murus, qui eas undique illas undique munit. S. Apostolus dicit: *Radicem omnium malorum est cupiditas*: (vt suo loco explicabimus) cur paupertatis spiritus non vocetur radicem omnium bonorum? non solu quod abscindat malam radicem, & eruat a mala culpæ & pœnæ, quæ profert. Sed etiam, quod quemadmodum radix arborem, cuius fructus alit, & nutrita paupertas spiritus, quæ meritis est ditissima, alit, nutritq; arborem virtutis & operis, quæ ab eis permanent. Ac propterea Pater noster S. Ignatius commendauit nobis, vt paupertatem tanquam matrem diligeremus. Et idem hortatur S. Bonauentura in suis Meditationibus. Quid autem est, illam diligere sicut matrem nisi in ea dilectione eo conditionis esse debere, quo perfectus amor boni filij erga bonam suam matrem exigit? Dando operam, vt amor ipse tener sit, efficax; & qui magni tanquam humanum aliquod commodum quærens, ac perseueranter vsq; ad finem. Dicimus vero eos pauper spiritus, à hac multitudo spiritus differre paupertatem; quidem plurimi eam faciem, quam diuitias & terrenas, & in rebus omnibus illam reuera quærent, non propterea tibi aliquo alio cómodo, aut motiuo quam, velle ipsum Dominum imitari, qui voluit esse pauper, vt sua paupertate nos locupletaret, spe terrenæ eius libertate, quod quo facilius per eius amore pauperes in bonis temporalibus, eo faciet nos in spiritualibus diuites. Ex quo fit, vt quemadmodum mundi huius diuitiæ secum adferunt honorem, & gloriam, fauitatem ac delitias, & facultatem ad omnia illa comparanda, quæ peccatis obedientia, qui amore Christi eas contemnit, comparat sibi diuitias spiritus, cum contemptu maioris gloriæ, fauitatis, delitiæ, & potestatis. Orationi enim pauperis, qui suam fiduciam in Deo collocauit,

1. 2. q. 69. a. 4.

Lib. 10. Luc.

2. 2. q. 186. a. 6. ad 3.

1. Tim. 6. 10. Tom. 2. pro. 2. c. 3.

Tract. 3. c. 1. n. 25. in Med. c. 44

c. 2. n. 3.

2.

Tranſit. ad
ſua Mariol.

[illegible] ſpiritum, quia gratia plethora [illegible] prolixe, ad diuinam eruditionem, ad diuinam [illegible] humiliſ pauperiem, quæ vtique S. Chryſoſtomo placuit, [illegible]
ſplendidiorem gemmam gliſcere. Hoc ſolo ſagena pulchra eſt, elegans & grauida.
Non dixit Dominus, qui in ea non inuenerunt, vel illam arripiunt, curam
Dei ſemper vbique animi vocabulum portantes: ſed bonos
vocat, ſed bonos Angelorum indigetes ſeruis, aut nuncupatione eius mercipla
bunt pulchros, & ingentes, quæ regnis omnibus dominantur, non habet
theſaurum tantum, ſed exuperando quod non habet tuos, nec tui, nec an-
nalis vitæ ſufficiendo. Nec ſolum tres aut triginta eiſdem habet, quia non
capiuntur eius diuitiis, ſed tantam habet copiam, vt mundum vniuerſum ni-
hil faciant: & quicquid in terra eſt, ipſa ſunt habere putentur, & nunc ad pri-
mam, quicquid enim tale eſt, in eius opulentia neque eſſe quidem, conſtantiæ,
aut pretium, & valorem vllum habet. Quod ſi tibi optio daretur, vt regna
vel principatus terrenos, cum omnibus mundi theſauris acciperes, an ipſam
ſanctam paupertatem eligeres: verè tibi dicerem, confeſtim hanc rapere
ſtamen, cæteraque omnia relinquere, pulchritudinem. Propterea S. Petrus Apoſtolus
de ea gloriabatur, cum claudo dixit: *Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do.* In nomine Iesu Chriſti Nazareni ſurge & ambula. Quid verbum hoc
optet promendi verbum proferre? Continuò igitur aurum & argentum,
quod in tua eſt poteſtate, quamvis non poſſis dicere claudo: ſurge: non
propterea deſines eſſe beatus, ſicut ipſe Apoſtolus: cuius felicitas non in eo
ſola poſita, quod claudo ſanitatem, ſed quod omnia reliquerit, vt Chriſtum
ſequeretur. Qui non dixit eunuchi manu ſcalpellum arripiat, ſeipſum caſtret, &
tum æternum poſſideat, ſed ſequatur me. Quare ſi te caſtret Sanctus Petrus ſeipſum? hoc enim eius eſt Apoſtolicum, in quo debes Apoſtolos imitari, vt præmium conſequaris illis promiſſum & oblatum. Quod
ſi Deus liberum tibi faceret, vt ſpina poſſes manum commutare, aut aurum con-
temnere ſicut ſpinam hoc ſecundum deberes eligere. Sed primum, quantum
te fortè facere, & cupidum illo faceret, ſecundum redderet, & glorioſum.
Hæc in ſubſtantia Sanctus Chryſoſtomus.

Item vbi ſu-
pra.

Sed vbertius progreditur ſancta hæc eloquentia in extollenda ſancti-
ma paupertate, dum reſpondet obiectioni ſecundæ, eandem Dei eſſe imi-
tari, eò quòd eam videant miſeros ac dolentes reſarcire, & dolorem rerum tem-
poralium. Quos, vtrà tali deceptione educat, & ſuperiores ipſam conſert cū
eſſe vetuſtis illis Babyloniis, in quam *omnis ſeruus mundi placet*, eò quòd hanc
illam aurum colentes adorarent, quæ idolum ſignificat & cupiditatem ſæculi
rum, & terrenū lucrum ſcandi. Deuenimus, inquit, ad formam paupertatis
& eſſe clamus ambulantes in igne cum magna ſecuritate, calcantes eorum
collaqui pecuniæ confidunt: videmus rem quandam nouam & ſtupendam:

c Dion. p. 20.

Hom. 4.
in Matth.
Vide etiam
S. Basilium in

homo-

[illegible] Deique gratiae agentes in omnibus [illegible] ligamus, qui in extrema paupertate non cellar à diuinis laudibus quemadmodum reliqui pueri. Paupertas vinculum [illegible] & illustrat extremum [illegible] & [illegible] priuilegio ignis inducit naturam lucis, & rectis officio fungitur vt ignescat in se, qui Euangelicam perfectionem sectantur. Hi enim magis vsi sunt in sua paupertate, quàm diuites in suis diuitijs. Quis magis ex abundantia effe potest, quàm qui omnia sua diuitijs? Quis magis dum aut mille pecora, Regis mandatum contemnentes, fuerunt ipsorum Regis gloriationes ac celebriores: ita, si tu ex omnibus huius mundi diuitijs ea tuo mundo prætulisti, ac relictis: sicut illi fanctis, *Ipse dixit mea mea erant omnia*. Si itaque bonis voluntibus dignum est vt conformemur bonæ voluntati: sic enim fiet, vt his magis virtutibus splendeas, & postea superioribus præmijs afficiaris. Hæc Chrysostomi vulcutus comparatio valde affinis est sententiæ illi, quam Deus per Isaiam populo suo dixit: *Elegi te in camino paupertatis*. Quemadmodum enim ex camino ignis producuntur metalla pretiosa, & tres pueri prodierunt gloriosiores & splendidiores; ita nulli ex camino paupertatis prodeunt pauperes, & in vestibus omnibus splendidiores: & in ea scilicet ingens fit lumen gaudij, quia etiam in ipsa resplendet veritas.

Denique, qui tantam habet cordis surditudinem, vt res omnes amore Christi contemnat, tranfeatque per ignem paupertatis, gaudium ex ijs, quæ in ea patitur: is tantam magnanimitatem adipiscitur, vt omnibus mundi Monarchis superior euadat. Quam magnanimitatem vel hic explicauit Apostolus, dicens: *Nihil habentes & omnia possidentes*. Quæ sententia est repugnare tibi innocens videatur, quam tamen prior clara est & aperta; tam iocunda est firma ac certa: eò maior existit, quòd illa minime vera esse: eò quòd non intelligat, veras esse tenebras, falsitatem & mendacia: inquidem cum Christus Dominus oculos appellauit, vt admonuerit sanctus Gregorius, ideoque gemmas candidas oculos facit, quam claritatibus surdos, & *sensu* propter amplitudinem, paupertatem exhibuit modò spirituales habeat diuitias, quæ vere sunt diuitiæ; quarum tantum possessione, cum omnia veritate dicit se omnia possidere. *Secundo* tenuis est, eò quòd, rebus omnibus relictis, idem salutem & animi quietem sentiat: quam ea possidendo habuisset, imò centuplo maiorem, vt supra fuit dictum. Cum igitur homines non rerum, quas habent, possessione lætentur; sed voluptate, quam ex ea possessione percipiunt: (nam si eas odissent, libentius vellent eas abijcere) facile efficitur eum omnia possidere, qui eadem affectus abiectione, quæ ex earum possessione oriatur. Tertio tenuis, & quidem efficacior, est: eò quòd omnia, quæ desunt, inuenit ac possidet multò excellentius in solo Deo, qui est ipsi omnia in omnibus. Semper

In quæ vita vult de quo-
rum
Regni
Cœlorum
Imitatio
Cœli
Cœlum
Cœlum

Idem c. 26.

apud S. Bernardum de Pau Christi.

(vt ait S. Laurentius Iustinianus) tuba illi paterni Christi cœnaculum, vt illorum vnius cordis Deiq; amore possideat. Christus (vt S. Hieronymus) est omnes: a paulo, qui eos defendit pro Christo, omnia in eo inuenit. Et sufficienter diues est, qui est cum Christo pauper. Et S. Thomas dicebat suos Christi, res eius proprias habere: & cum Christus habeat & possideat omnes vtique & ipsi eas in Christo possidet. Quorum titulus est quod (vt ait S. Bernardus) res omnes huius mundi ipsi sese vili, & ad nullam vtilitatem facturæ, iuxta illud Apostoli: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Homines huius mundi, cùm diuitias possident, sunt mundi: cum spiritu pauperes, eisdem contemnentes, sunt Diuini; nec illis deest quicquam ex necessariis ad vitam ducendam: eò quòd omnes suas curas in paternam Dei prouidentiam conijcerint. Qui (vt ait S. Chrysost.) in se recipit, Deum se illis quotidie inijam, & ex proprijs diuitijs, gratuitis, & cœlestis essentiam portionem ad eorum alimentum præscribit. *Respice* (ait Saluator noster) *volatilia cœli: quoniam non seminant, neq; metunt, neq; congregant in horrea: & Pater vester cœlestis pascit illa.* Et quæ illa sunt volatilia cœli, ait S. Augustinus pauperes spiritu: quia disponentes gratuitorum terrenorum pondus, volant ad cœlestes. Hoc ait Deus D. N. cum non minori prouidentia, quàm volatilia curat. Nam quemadmodum agricolæ, qui terram colunt, seminant, & fructus colligunt: quamuis præcipuè pro fetibus laborent: etiam volatilia participant de eorum laboribus laborum hominum secularium in diuitijs acquirendis participes fiunt pauperes sine proprio labore: ita disponente prouidentia diuina, vt illi sustententur. Nec propterea laboribus sunt operosi, sed vtiles valdè: plura enim illis dant, quàm ab eis accipiant, iuxta illud Apostoli: *quasi egentes, multos autem locupletantes:* eò solùm quòd spirituales gratias ac virtutum diuitias eis communicemus: sed etiam quòd intuitu & respectu nostri, & ob temporale bonum, quod nobis impertiunt, Deus illos propter orationes nostras, tum bonis temporalibus ditat, tum à malis liberat miseris. Ex quo patet, quàm merito dixerit Salomon: *Melior est pauper, cui nihil deest, & est quasi princeps, cum in multis diuitijs.* Nam per istam Religionis, cùm nihil temporalium habeat diues est in spiritualibus; & diues huius sæculi est tanquàm pauper: quia nō est sibi diuitijs contentus, neq; vllum illarum modū & mensuram sibi affert tandem cum propria cupiditas eius, quod ipsi deest, quàm habitum & quietem possessionis, quod habet. Quemadmodum enim felicior est, qui non bibit aquam illi dulcem; quàm hydropicus, qui quanti potestur sitī, etiamsi copiam habeat aquæ: eò quòd non satietur etiamsi plurimum bibat: ita est felicior pauper, nihil desiderans; diuitis plus semper cupientis: quia cupiditas numquam satiatur.

CAPVT

CAPVT IV.

ALIA PRÆMIA ET FAVORES *paupertati spiritûs.*

APOSTOLIS MAGNOS suæ exhibuit Deus D. N. paupertatis spiritûs, qui continentur in illa solemni promissione, quæ facta Apostolis suis; respondens ad interrogationem a sancto Petro propositam: *Amen (inquit) dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cùm sederit filius hominis in sede Maiestatis suæ: sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.* In quibus verbis duplicem potissimum præmium refert: quorum alterum, & quidem præcipuum, implebitur in regeneratione siue renouatione vltima, Resurrectione scilicet generali, cùm totus mundus renouabitur, & homines secunda generatione renascentur. Tunc Christus D. N. sedebit in throno Maiestatis suæ, & omnes homines iudicaturus erit: cum quo, tanquam Assessores, Apostoli eum in hoc excelso throno consessuri, eodem modo (vt ait S. Hieronymus) tribus Israel, quæ non credidérunt in Christum, sicut ipse. Sed hos (vt S. Chrysostomus pergit) non solum generali illo modo sedebunt, quo dixit ipse Christus: *Vos qui secuti estis me, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel:* sed modo quodam speciali, videlicet honorifico, qui significatur per *sedere ad dextram sedentis*, comitantes ipsum Iudicem, vt scribitur in Apocalypsi, tanquam Iudices Assessores. Quod amplius explicant S. Thomas & Richardus de sancto Victore, dicentes: non qui Christum adiudicabunt, futuros tunc aliquem actum spectantem ad iudicium, aut ferendam hominum, & manifestationem conducentiam aut sententiæ approbationem: aut aliquid eiusmodi soli igit Domino nostro; qui, specialem beatitudinis partem eis promisit. Sancti tamen Patres communiter affirmant: quamuis Christus Dominus noster promissionem hanc duodecim Apostolis fecerit: eam tamen non solum de illis duodecim esse intelligendam; sed vniuersaliter de omnibus pauperibus spiritu, qui, rebus omnibus renunciantes, Euangelicam sectantur perfectionem, Christum sequentes & imitantes, sicut Apostoli fecerunt. Hos omnes ait S. Augustinus comprehendi sub hoc numero duodenario, qui est numerus perfectionis: quemadmodum nomine duodecim tribuum comprehenduntur vniuersim quicunque sunt iudicandi. Quod etiam confirmat S. Gregorius, distinguens duos ordines peccatorum & duos fore à comparituros in iudicio. Nam malos comparituros quidem, vt examinentur; sed vt damnentur, iuxta sententiam Saluatoris dicentis:

: Matth. 19. 28

Ibid. Marc. 8. in Matth. b Matt. 25. 40. Apoc. 4. & 5. & 14. & 17. 1. 2. Tract. de vocatio. Pauli. Hist. Scholast. Petr. Lomb. in 4. Lib. 2. de Christ. & in 4. sent. dist. 49. 1. Sent. dist. 41. 1. 2. 3. & 4. & lib. 2. dist. 23. 1. 2. & lib. 3. dist. 19. Lyra sup. 1. de Ioel.

dicentibus qui non credit in nomine unigeniti Filij Dei, iam iudicatus est. Ibi enim confertur de iusta causa condemnationis: quòd scilicet voluerint eadem & legem Euangelicam à spiritu Paracleto traditam Christum comprehendunt, vt iuxta legem Christianam, quam sum professi, examinentur; & quòd non sententiæ subiacent. Eam in modum quo & ipse præcedit contra iudicantes, iudicantes eos secundùm legem regiam: sed contra suos tamen hostes arma tantum: agunt illos tanquam rebelles condemnant: alijs vero dant. Eandem in modum secundo genere iudicium: alij qui vitam tantum quandam ordinariam vixerunt, colentes seruare præcepta legis Dei, quamvis eam aliquibus defecerint: & hi in iudicio examinabuntur, & iuxta sua merita iudicabuntur: alij

sdrii eadem paupertate maior de eorum dictitia opinio com[illegible]. Nam (vt Sanctus Chrysostomus pertigit) Apostoli non eam ob mundi spernendi merita miraculis & prodigijs editis, quam diuitiarum, & mundanorum honorum contemptu, fuisque præclaris virtutibus. Nisi enim his fulsissent ornati, etiamsi decem millia mortuorum reuiuiscassent, iudicati fuissent decipulores, aut Nigromantici; sed propter illa effectum, vt ipsorum miracula, vera & stupenda iudicarentur. Nam (vt Sanctus Ambrosius ait) qui ex corde peculium contemnit, plures ei ab hominibus, quàm homo, & quasi res valde rara & pretiosa in mundo. Quamobrem ex Dei spiritu (vt ait Sanctus Bonauentura) Religiones Mendicantes, quæ misericordiæ erga proximos sese addicant, paupertatem spiritus professuntur, vt ea maiori cum puritate & efficacitate præstent. Nam pauperes spiritu si sint Confessarij, sedentes in sede iudicij sui, perfecte officium iudicium præstabunt; quod si sint Prædicatores, stantes in Cathedra sua libentius audientur in vitij; & omnes quærent nõ propriam suam, sed proximorum vtilitatem. Et hac ratione opinionem augent sui ministerij, quia bona temporalia contemnunt. Et hic alius est titulus specialis obstringens illos, vt perfecti sint pauperes.

ANIMADVERTAMVS vltimum fauorem, quo Christus Dominus nostros pauperes spiritu prosequitur, præbens eis singulare solatij ipsorum pignus, cùm ait dicit: *quoniam ipsorum est regnum cœlorum*, quo fruentur in vita æterna. Est enim sacræ Scripturæ planè verbis de præsenti affirmatis, quæ sunt postea ventura, ad promissionis certitudinem ostendendam, dictum tam esse, quod postea dicitur futurum, vt intelligatur tam certo futurum, atq; certum sit eos, quod iam est. Et hanc ob causam, quamvis Christus Dominus noster promissa sua mitibus, lugentibus, & reliquis promiserit per verba de futuro, dicens: Possidebunt terram, consolabuntur: paupertibus tamen spiritu & persecutionem patientibus propter iustitiam, quales sunt Martyres, non dixit: ipsorum futurum esse regnum cœlorum, sed ipsorum esse: vt certiores essent de eo obtinendo, ob pignus illud & cautionem, quam illis dabat de eo obtinendo, si in paupertate illa spiritus perseuerarent. Hæc igitur pretium est, quo cœlum comparatur: quia autem pretium iam tradidit: sufficientem cautionem, certumque pignus habet, fore ipsius, quod emit: cùm venditor ipse polliceatur, & bonum. Magna dit (ait Sanctus Augustinus) felicitas Christianorum, quibus conceditur, vt sua paupertate regnum cœlorum sibi comparent. Ne tibi displiceat paupertas: nihil enim est illa ditius. Vis nosse, quàm dita sit locuples? ea comparatur ipsum cœlum. Qui thesauri ad æquirendum adeò regnum comparandum sufficerent? qui dives est, illud non obtinet: quia diuitias suas vult possidere: qui tamen illud obtinebit,

[illegible] 1. Thess. 4. quia est in mari [illegible]

Ibid. de offic. 14.

In epist. Pauper spe.

[illegible] 1. de verb. [illegible] epulum.

Ioan. 14.

Luc. 6.

Matth. 6.

Matth. 7.

Luc. 11.

Matth. 7.

Luc. 11.

Matth. 7.

*Luc. 11

by.vt ille Salomon Sed ait : tam me vocationi effe vtilem. Ac
eandem reliquam reperiatur tamen *quid igitur mercedis?* Vt imitemur
Deo perfecta tibi mentis et pauperiem amplectendam effe docere
quòd Deum ad eam vocet: tutus voluntati aequum et plus impetrare &
Vtcunque aequitatis redimpiorem, qui illam in vita sua fuit
tum. Præmium erit tibi quod reliquum superest: nihil enim est
nostra opera solarium adhuc quàm, et illi placeas, eaque quod ipse
dilexit & inspirat. Siquidem ipsemet Salvator, qui hanc, paupertatem
amplexus est, eò quod illa esset arrha sui Patris voluntatis: quam
in nobis omnibus impleri. Secundus enim erit tibi nequam irrepsum
gnum interest magna cum tua consolatione accipiens, quod Deo
mini similis sis & conformis: eam despexit, quia propter hoc humilis.
Delicta enim eius hoc est, & familiariter agere cum hoc humilibus.
Præmissa igitur forma hac animi resolutione, paupertatem propter
hac ejus motus amplectendi: non tribuere imperfectioni. Si
dicas: *Quid ergo erit mihi?* Hoc est, Quid redibo mihi propter hoc
quod facimus? Vt sic magis excitemur & animemur ad progredi-
endum in eo? Quamvis, etiamsi nihil vobis daturus, non deberes
nos à te requirendo, tibique obediendo, & tua paupertate amplectendo:
tam vel hoc solum quod in tua forma locutus, est summa
nostra opulentia: nec propterea præmium amittemus, nec cen-
plum erit minus: sed potius augebitur, ac multiplicabitur. Nam, re-
tte Sancto Bernardo, gratuitum Dei amor non est mercenarius: nec tamen
sua caret mercede, nam qui digne mercedem fovit, dignum se facit, Serm. 83. in Cantica.
cui reddatur copiosior. Et propterea Salvator noster præclara adeò
promissa suis Apostolis fecit: eò quòd, cum ipse ea faceret,
valde gentiles reliquerant ipsi omnia pro eius amore. Est tamen fi-
dei roborandæ charitas adeò accensa ergà eum Deum, vt vel sola
ha sufficiat, ad omnia adimpienda cum summo animarum commo-
pu. Eam in modum quo ipse Spiritus Sanctus, qui primum Chri-
stianorum gentem replevit, illos impellebat ad vendendum omnia
forum cuncta quæ habebant, eorumque pretium ponendum ad pe-
des Apostolorum. Ad significandum (vt ait Sanctus Hieronymus)
prorsus esse calcanda & conculcanda. Nam, vt Salomon dixit: Cantic. 8. 7.
Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi ni-
hil dignum eam. Ac propterea (vt ait Sanctus Chrysostomus) ex-
cutum ille adeò in fortitate, & propriè sunt adeò fortuitæ, ea
quòd facilè alienentur à se mutuo dilectione: vt scorpius pungant,
& dilectus curare possint: imitatores Seraphinorum audiamus;
qui, quòd amore Dei ardeant, non tegunt se vicis vanis;

& velocissimè volant ad implendum, quod iubet Deus: vt postea videbimus.

Trull 7. c. 3. DENIQVE ad omnes excellentias, fauores, & præmia Euangelicæ puritatis promissa obtinenda: necesse est duo illa in ea præstare, quæ dixit S. Petrus se reliquisse cæteros omnia; ideoque propterea illum, vt Christum sequantur, & imitentur. Nomine autem rerum omnium non ea solum intelligimus, quæ reipsa quis possidet; sunt enim alia, sine quibus multa: sed omnes etiam illas, quas sine aliquo peccato hac vita possidere: nec solum quas possidere potest, sed quod amplius est, etiam quas potest velle aut desiderare in hoc mundo. Et hoc ait Sanctus Augustinus, esse, totum mundum relinquere, omnia regna, & imperia terrena. Totum, inquit, mundum dimittit, qui & illud quod habet; & quod optat habere, dimittit; & ipsum quoque habendi desiderium: renuntiando scilicet (vt ait Sanctus Gregorius) rebus omnibus, & ipsum earum desiderium habendi, ad perfectius imitandum ipsum Saluatorem, quemadmodum in sequentibus capitibus dicetur.

Epist. 34. ad Paulin. c. 2. ad 1. Mat. 4. +

Hom. 5. in Euang.

CAPVT V.

VARII GRADVS PAVPERTATIS RELIGIOSAE IN *communi & in particulari; interius, & exterius: & eiusque eorum perfectio.*

RELIGIOSA paupertas, primi voti materia, varios habet gradus, iuxta varietatem institutorum: quæ in genere ad duo possunt reduci.

PRIMVM est illarum Religionum, quæ in communi reditus & possessiones habent ad alendos Religiosos, eisque prospiciendum de rebus corpori necessarijs: vt sic magis attendere possint spiritui, alijsque ministerijs sibi iniunctis: in particulari tamen nullus eorum aliquid proprij habet: nec ira, aut cupiditate huiusmodi rerum implicatur.

ALTERVM est Religionum, quæ nec in communi quidem reditus aut possessiones habent; sed necessitatibus sub prospiciunt mendicando quotidie à pijs Christianis aliqua, quibus sustententur, aut seruantes ea huiusmodi rebus, quæ offeruntur, aliquam ad diem aliquot sustentationem. Et quamuis secunda hæc paupertas strictior sit ac severior, & in genere paupertatis etiam perfectior: non tamen est semper perfectior in ordine

ad finem, quem Religio intendit. Nam (vt bene dicit Sanctus Thomas) paupertas non est substantialis perfectio Religionis; sed instrumentum & medium ad eam consequendam. Cum igitur instrumentum non petatur propter seipsum quaerendum, sed in finem, in quem dirigitur: non conuenit illud esse nimium, quod in seipso sit petendum: sed quod apte ad proprium finem consequendum. Quemadmodum enim aurum quantumuis in se maioris sit valoris quam chalibeum: ad finem tamen, in quem enim dirigitur, hoc est, ad findendam, multò aptior est chalybeus: ideo chalybeus est aureo praferendus. Similiter quia res laborum est medium ad charitatem recuperandam; illa eius quantitas est seruanda, quae magis est ad propositum finem proportionata. Ex quibus Angelicus Doctor tres modos colligit paupertatis, tribus Religionum generibus accommodatos. Nam quaedam Religiones aliquod corporale tempus sacrum habent, quale est impugnare contra infideles, peregrinos hospitio excipere: possunt ac merito debent habere in communi abundantiam bonorum temporalium: quibus debitis obligationibus satisfaciant; Quae contemplationi & orationi sunt dedicatae, quales sunt Monachales, expedit moderatas habere possessiones, ne clausuram suam & recollectionem, praetextu sustentationem quaerendi, relaxent & perturbent; Quae tamen cum finem respiciunt, vt mixtim spiritualia erga proximos exerceant, concionando, docendo, & Confessiones excipiendo, esse debent magis liberae & expeditae ab omni cura & sollicitudine rerum temporalium: ideoque in communi sectari debent perfectionem paupertatem, ita vt non habeant reditus aut possessiones: sic enim magis sunt expeditae & liberae à cura & sollicitudine eas quaerendi aut conseruandi, quae solet esse multò maior. Nam, vt ait Sanctus Augustinus, cùm terrena bona amantur, magis adhaeretur cor ijs, quae possidemus, quàm quae obtinere desideramus. Nam illa sunt quasi membra corpori continua; haec verò quasi res aliqua separata. Ideoque non ita grauiter fertur eius iactura. Sed quoniam magna esset occupatio quotidie mendicare, vt nihil ab vno die ad alterum seruetur: expedit penitus aliqua mobilia ad propriam sustentationem seruare: siquidem debilitas nostra non potest sine huiusmodi subsidijs perstitere. Quare, etsi Christus Dominus noster interdum adeò fuerit pauper, vt illud de se diceret: *a filius hominis non habet, vbi caput suum reclinet*; & suis Apostolis: *b nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via*; & omnes contemserint ea elementa, quae à fidelibus debentur. Scimus tamen (vt Sanctus Augustinus aduertit) *c Iudam habuisse loculos, in quibus ea, quae mittebantur, portabat*; & seruabantur ab vno in alterum *d vt non egeremus quae opportuna essent; aut vt egenis aliquid daremus*. Et in primitiua Ecclesia, quaenam fidelis *e possessiones suas vendebat, earumque pretium ad pedes Apostolorum ponebat*, seruabantur ea-

a Matt. 8. b Luc. 9. Matt. 10. c Ioan. 12. d Act. 4. e Act. 4. & 5.

mori, si diuidebatur seipsum prius extra. Et incepit esse [illegible] in tertio Ordine Mendicantis: & reuocat aliqui dicunt, quod ille S. Francisci in cæmeteriis familiæ Cisterciensis & nostræ Sororis Iesu in Domibus Professis, quæ non sunt capaces ædificiorum, nec possessionē, quæ ædificiorum, quæ alias pertinent ad aliquos Professos. Quamuis religiosi & diligentes, & qui Societas in sibi ostendit recēdit ratione aliquod habere, vtrū hæc cura, sollicitudinem quærendi, expetendi, melius possint diuitijs suis attendere vt eadem quæ ipsi pro salute primitiarum procurandæ.

1. Si in media pugnatur, quæ ad cōmunitatem spectat, vt ad vtilitatem particularem quæ quis; Religiosi sunt ad statum sum perfectionis & perfectionem. Quæ per vestes sanctas significantur non solum charitatem interiorem, sed etiam exteriorem, quæ est quasi corpus vestitus; interiorem alterā, quæ quasi sunt spiritus & anima: ad propterea appellantur pauperes spiritu. Ideo in duo vitia extrema cadere possunt, circa Religiosorum istam conditionem, vt nihil laboretur, quasi paupertas externa: quæ pertinent non est laude digna vt quæ cōtemnatur, sed odio habeatur, & quasi tales Religiosi reputi sunt pauperes volentes tamen ea desiderare sunt cupidi, ingeniosi ad diuitias, quam ea quæ sunt ad vitam, & quæ ad vitam sunt multiplicare vanitate & superfluitate, quæ ad ostentationem, & quasi species quæ dam diuitiarum ostentari vt [illegible] d. Ac proinde prouidebit à perfectione, quam profitentur. Nō vitabit Scriptura pauperes spiritu, sed tales spiritus nec Christus Dominus beatos pronuntiauit pauperes rebus, sed pauperes spiritu. Nā pauperes rebus temporalibus, sed sine spiritu sunt tales, cōpositione animo, nutrit vermes inuenturationū, & peccatorum corruptionē, de quibus dixit Salomō Deus: *Ventriculi ne desiderantis: ne egeriat desiderium suum, & pereat vermis eius.* Dicitur Apostolus de quibus dixit

[illegible] [illegible] [illegible] [

ceribus, exuens & abiiciens omnes res, iuxta modum & formam, quem cuiuſque Religionis inſtitutum exigit, nihil ſibi omnino reſeruans, quod poſſit exponi iuxta illud Chriſti Domini: *Qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet, non potest meus eſſe diſcipulus*; & ſi vult eſſe perfectus, *vendat quæ habet, & det pauperibus*. Minor obſeruatus pauperatis eſſe perfectum quodlibet holocauſtum, quod offeruntur Deo omnes facultates, nulla facta earum diuiſione, vt ſuperius eſt dictum. Accedit item, nec vnguiculum quidem tui proprij debere in Aegyptum reſeruari, vt iam intellexiſti. Deus vult et omnia tecum auferas. Denique perfectionis Euangelicæ theſaurus non poteſt comparari minoris pretio, quam valet: quicquid habes: imò id totum, procedè eſt ad plurimum, quod illa æſtimatur: quare ſi aliquid domus: amittes quod dulciſſimum habebas: & tamen nec ſic *obſeſſam mulierculam*, obtinebis.

PERFECTVS Chriſti ſeruus (ait S. Hieronymus) nihil poſſidere debet præter Chriſtum. quod ſi quid habeat, non eſt perfectus: quod ſi non eſt perfectus in eo quod intendit, mentitus eſt Deo, cui promiſit ſe daturum operam, vt intenderet: & *ne quid mentiar* (ait Sapiens) *occidit animam*. Si autem es perfectus: vt quid deſideras bona paterna? Audi quid dicat Euangelium: *Si non perſeuerauerit ſeruus Domino ſuo vendere*. Et tu audes facere Chriſtum mendacem, *ſeruum Dei & Mammonæ*? Dominum dicit: *Ipſe non vult venire poſſe me, alterum ſeruire, & talem eum ſibi deſiderare me*. Tu autem aurum multus cogitas: poſtea Chriſtum ſequi? Hæc S. Hieronymus, qui ſæpè confirmat exemplo Ananiæ & Saphiræ, qui poſt editum votum paupertatis, retinuerunt ſibi modicum partem pretij, qua ſeruum agrum vendiderant ac propterea perierunt.

DENIQVE, vt paupertas ſit perfecta, non ſatis eſt, quocunque modo renuntiare omnibus, ſed oportet ea dare pauperibus, modo ſuperius explicato: vt eo ab ipſo omnino extinctum Deo magis conſumpatur, & adhibeatur, pro cuius amore illa tradit, cuius cultui omnia dedicat. Votum paupertatis eſt ſacrificium holocauſti, quod totum Deo ita offerebatur, vt nihil eius acciperent homines. Quare qui hoc voto ſe obſtrinxit, nihil hominibus dare debet nili titulo ſolius amoris Dei, quod fit quando datur pauperibus ea loco Dei.

a Luc. 14. 33
b Luc. 18. 22
1 Mat. 19. 21

Deut. 24. 6
& Deut. 6. 13

m Matt. 8. 22

Epiſt. 8. ad Rhetor. cap. 2
n Sap. 4. 11.
o Matt. 6. 24
p Matt. 8. 22
q Epiſt. 130. ad Demetriad. c. 11.
r lib. Retract. lib. 2. de Mendic. valid. c. 2.

CAPVT

CAPVT VI.

PAVPERTAS IN VSV RERVM *absque vitio proprietatis.*

VSV RELIGIOSVS, ETIAMSI RERVM omnium dominium renuntiet, non potest vitare, quin vsu rerum vitam iuxta qualitatem suæ personæ, & vitæ perfectionem conservare, & perficere studeat, modum exponere, quo possit illis vti absque violatione vtili paupertatis, & admissione proprietatis tam interius, quàm exterius. Et vt à primo incipiamus perfecta interior paupertas in eo consistit, vt cor se à rebus omnibus, quibus vtitur, tanquam propriis, sed sibi accommodatis habeat separatque sit ad eas cum animi æqualitate relinquendas, quandocunque id Prælati voluerint. Et contrà vitiosa interior proprietas consistit in affectu inordinato ad res, quibus vtitur, possidens eas quasi proprias; & iniustitiam reputans, si ipsi auferantur. Cuius inordinationem ait sanctus Gregorius, aperiri ex tribus indicijs. *Primum est, si nihilum tribuitur Religioso, quando res huiusmodi Prælatorum auferuntur: aliquo dolore enim retinetur, quod sine amore possidetur, nec quisquam grauiter fert ab eo recedere, quod nunquam amat. Quod tanto ex eo est amoris plus intus adhæret, quanto grauius fert à se illud separari: quemadmodum emplastrum quo membrum tanto validius solet adhærere, quanto pilos eius dolore & pœna fit eripi. Secundum indicium est, quod libenter, nec tristis ipse auferat. Quia enim quæ res terrenas placenter possidet: eo plus timet eas amittere. Et, vt dicit David, a spe sua erigitur timere, ubi non gaudet, nec cauta timendi. Tertium autem indicium est, quando superiori vultus illas auferentis non ibi est grande fastidium detrimenti: vbi est gaudere vt amittat.* Quod si Christus Dominus omnibus Christianis dicit: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me:* & *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus:* quanto magis hoc Religiosis præcipiendum est, qui non solum omnia, quæ habent, sed & seipsos Deo per professionem obtulerunt? Quamvis tamen vtrumque ipsius sit quæstio, vtrum sit magis, quam, vt cùm Prælatus aliquid auferat Religioso; hoc etiam relinquat offerat, quàm sit à rebus omnibus & affectu earum abstrahere. Nec solùm ita examinandum dicit affectus rerum maioris momenti, sed etiam parui. Nam vt sanctus Bernardus ait: *Stultissimi cordis signum est, res vilissimas pretiosas reliquisse, & vilissimis postea affectum in rebus pretiosis collocare.* Et parum refert, ait sanctus Bernardus, quod res parua sit, aut magna: si affectus ad illas sit aliquè inordinatus.

a Psal. 15.

b Matt. 4. etc.

c Luc. 14. d Luc. 14.

Et infrabilius videtur, plus dicere, quod eſt magis perfectum: quia ad virtutem, ſi eſt bonitas animi major, pertinet ex captiuitate ſua in ſpiritum imminutione amoris, quem ad deos Creatur. Et Hieronymus, quod à Domino Deitatis poſſeſſionem ducit, quam ſibi habere eſt ſimul ad virtutem, quia ſimilitudinem patrem: quod propriè ad virtutem eſſentiæ pertinet, in Chriſti ſi beatitudine (in ſanctis Beatitudinis ſuæ) bonitas ſunt integris regulatis in amore Chriſti, quia ſpiritus ſui ſeruitute. Nam quemadmodum ſibi non tempore vel ſuo ſpiritu dicitur, quicquam aliquam retinere, quæ negat; & ſibi non conſcientiæ ſuæ, nec multum ſuperſtitiose: & contrahit ſuæ ſuperſtitiosa plures effectus, & bene conſtringit: ita ſuperſtitiosa eſt, ſe ſingere in amore Dei, quam ipſe ſuperſtitiosa. Et ſimiliter rebus terrenis adhærere. Et ſicut Deum amare ſingere (quæ ſuperſtitiosa) conuenit non rebus tantum inferioribus & abiectis, non ſolùm tantum, ſed verbo etiam & modo loquendi, ut ſecundum Basilium Magnum & ſanctos Monachi ſeruabant, de quibus refert Cassianus: magnum inter ipſos culpæ tribui, ſi quis verbo illo Mevum vtendo, dicere, meum librum, aut meas vestes. Nam ſpiritus quidam proferri volebant ſimum proprietatis, quam nimis eam in corde habere: & ideo ſolum hoc verbum ſuperfluit charitatem, eiusque cauſa diſcordiæ: volebant, illud à ſeruanda ſua colloquio exulare. Etiam rectè omnia eſſent illis communia: prius quoddam mendacij reputabant vſi verbo Mevum, quod ſignificat alle loquentis proprium. Ex quo etiam fit, vt eadem moderatione res ipſæ communes ſint tenendæ, ſi- Ser. 4. de S. dendo eas (vt ait ſanctus Ambrosius) non ſuo proprietatis, qui eam pacem nobis auferat aut in eis procurandis, aut conſeruandis, & diſſidiendi aliquam inordinatiſſimam inferat: ſed animo verè Religioſo, tanquam rem Deo conſecratas: quæ amplius non ſunt, ſuæ iuxta voluntatem Lib. 4. c. 30. ipſius Domini, cum illæ ſunt. Nec tamen (vt ibidem Caſſianus ait) contemnenda ſunt, aut lacerandæ: ſed venerandæ, & conſeruandæ ſicut quæ Dominus, cum illæ ſunt conſecratæ, dignus eſt.

3. AD HAC interiori paupertate nudo oritur & ordo exterioris, qui multos habet gradus ſed præcipuè in eo conſiſtunt, vt Rel. pauper nihil ex rebus Communitatis proprio ſuo arbitratu ſibi ſumat: nec aliquid accipiat, nec expendat, aut alicui, aut alicui alteri, quicunque ille ſit, tradat, neque apud ſe retineat, quàm illi oculis ſeruitutis ſuæ conſcij & approbantibus Prælatis. Hæc enim omnia rectè tendunt contra ipſum rerum, quo Religioſus non ſolum renunciat proprietati rerum omnium, quas habebat in ſeculo; ſed etiam quas habere poterat: & ſe reddit ſe incapacem ad rem vllam habendam tanquam Dominus eam proprietarius: imò etiam ad vtendum pro ſuo libitu. Quando igitur aliquid

[illegible] Dominus, & pro [illegible]
[illegible] quare confugerit ad [illegible] ejus [illegible]. Obiiquo [illegible]
Idemque Sanctus Pater [illegible] hoc dictum protulerat: ut inquit pectoris inscrutabilia apud aliquem Monachum gesta mortalis: non enim eum accusaturus, sed tantum in alterius loco dilectus: In quo simul immutatam pectoris conditionem, dicendo: *Propterea iacuit & imperfectus est.* Et S. Augustinus noluit quidquam proprietatis nec dilectum eum pro sua Ecclesia acceptare: ab quod Deum repugnaret non Dei, sed Diabolus Templum. Hactenus proprietas (vt S. Basilius ait) est indebitum dilectum fidelis alterius præsidentis. Nulla. Propterea enim ibi vsurpat, quod non sit, quo expeditius quid veretur sibi de futuro, neq; Deum Dominum nostrum, qui Religionem ipsam ipse prospecturus. Et quia dicit esse Deo inimicissimo tandem perpetuo, vt siat proditor, & alter Iudas efficiatur, qui furabatur ea, quæ ad communitatem Apostolorum pertinebant: & nullum proditor factus est Magistri sui, eradens eum pro triginta argenteis ac denique à Collegio ipso Apostolico se segregans. Religiosus itaque Magistratus Deo dilectus, & quod impium est, diffidit Communitatem, & diuisionem in ea facit; malique exemplo suo illum fœdissimum tandem desert. Vbi enim omnia sunt communia, non potest viuere, qui aliquid habet proprij. Idem confirmat Cassianus exemplum hujusmodi proprietatis *Giezi* illi, qui, inficta Elisæi Domini sui, aliquidue spiritu à *Naaman* quæ nihil erat *abigit ab ipso Naaman.* Lepra enim secularium cupidorum transit ad Religiosos proprietarios, cum aliquid alicui occulte accipiunt. Et quemadmodum Giezi ejectus fuit à domo & seruitio Prophetæ; ita hi non possunt in domo Dei & obsequio Christi Domini, qui huiusmodi lepræ rorum societatem detestantur, permanere. Et (vt sancto Hieronymo dictum ait) à Collegio Apostolorum excidit tanquam ex probris, qui locum habet, in quibus aliquid vt proprietatem, aut aliquem alium cupiditatem abscondit. Nam etiam licet loculi propriæ voluntatis in eo non appareant, latet; sed in tempore erumpit ex abdito, nanum extendit ad opus. Hinc proprietas illius est, quod quis de rebus Communitatis pro suo arbitrio disponat absque conscientia Prælati, & iuxta alienet, fœneretur, aut permutet: quidquid enim horum facit, vsurpat dominium, quod non habet; ac dilapidatorem se, qui non est, ipsius, atque usurpatorem alterius, ostendit. Hæc est spiritus Religionis, vt omnia sibi extorqueat & abripiat. Nam (vt sanctus Gregorius ait) qui proprietatem admittit, opere ipso prædicatur, se esse Monachum non fatetur. nam proprietatem illud ei abstulit, & aliquem spiritum reliquit: in cujus locum succedit spiritus hujus mundi, qui omnia reliquerat, & contempserat. non enim contemnit iam mundum, qui quærit in Religione aurum.

1. Ex hac interna & externa paupertate, quam diximus, dicunt S. Patres eleemosynarum consilium quodam Gubernatorem non requirendo donaria, aut munera à ingratis aut amicis, etiam cum superiorum facultate. Ubi enim locum si contra vitium paupertatis: vt plurimum tamen tendit contra eius perfectionem. Nam auferendo & fomentum alienis proprietatibus, aut negligendo si quid valde eorum huiusmodi subvertendum, eoque facilè deducitur, vt qui accipit, sibi non reddat vil. Et praeterea (vt S. Basilius perpendit) istaec affert cum exigua incommoda. Primum, quòd sic non semper accipiantur ordine ad aedificationem, & cum detrimento ipsius communitatis: eo enim vtilè facilè in castros redundat: quia omnes aedificantur cupidi, aut delitiarum amatores, aut imperfecti. Secundò, quia ea via venditum quodam modo nostram libertatem, & superioritatem ad reprehendendum, exhortandum, & docendum eos, qui munera nobis offerunt. Merito inducit Salomon, cùm ait: *Qui dat munera, animam suam accipientium.* Tertiò, quia occasionem prabet immittendæ vesanis, & praesertim domesticos, videntes proximum abundare, alios vero aliqua deesse, & qui multum habent, videntur expendere (vt Apostolus dixit) & pudore afficerentur, qui non habent: quare hi alios inducent, vellent quærere aliquem, qui eum ipsis diuerteret, vnde quærentur occasiones visitationum, quæ possent facilè vitari, & quærentur amicitiæ eorum, in quibus nimium temporis amittitur, spiritus refrigescit, & Caritas interdum amittitur, vt loco est dictum. His addit S. Vincentius Ferrerius esse magnæ perfectionis, non petere talia pro se, neque accipere etiam oblata; ne quidem sub praetextu ea distribuendi in pauperes: titulus enim pietatis ergo alios facilè convertitur in pauperiem, aut sensualitatem ergà se ipsum, vertendo in proprium vsum & sensualitatem, quod pro altero acceperat: Nec desunt alia innumera modi implicandi se curis parum ad ipsius rem facientibus, distribuendi in pauperes bona aliena. Reliqui ego (ait S. Hieronymo) quæ habebam propria; & tanta distribui eorum in eleemosynas, vt à curis me liberarem & via vt Deo cum nunc suscipiam distribuendi alienum bona? Et quamuis à cupiditate & sollicitudine eam, fortè non suitabo suspicionem, quod aliquid mihi adhæreat: quam expedit præcavere, vt maiori cum puritate possem coram Deo & hominibus vivere.

Ex quibus declaratum est defectum genera posse in hac materia occurrere circa vitium paupertatis & regulas, in quibus eius materia explicatur: & hi sunt peccata lethalia sunt, aut facilè quandoque, vbi res, quæ vt propria vsurpatur, eli parua, aut si magna est, illi accidit ex inadvertentia, peccatum sit veniale: modò tamen illa non adhæretur, propriètas auferatur. Sunt tamen huiusmodi levia peccata, valde periculosa: præsertim cùm semel à parua fuerit cœpit; & grauari *spiritus Sancti* etiam in re mo-

dica,

dice & aliquid illi fideberabere etiam modicum ex eo, quod fenet sine ob-
latum: non eli parua hæc exactio; parum detrimentum affert similes in-
dulgentiæ, vt passim videbimus. Alij sunt defectus contra perfectio-
nem obseruationis voti qui etsi non sint peccata, quando Regula id non
obligat, sunt tamen imperfectiones, quæ valde obscurant spiritum pau-
pertatis, cuius excellentiam ac præmia longe disperserunt ad ipsum in culpa le-
ues, quæ ad ipsa imperfectiones prope accedunt. Quare qui cupit dilec-
tæ paupertatis oblectamenta gustare, illas fugiet. Et necesse est, eodem operis, vt quis ea
egenus exerceat se eius simplicitatis aut necessitatis studio: vt appareat in
exemplis proxime positis Fratres gestis sunt quædam res, quæ quod sunt
cum licentia Prælati, non sunt peccata: habent tamen odorem quendam pro-
prietatis & sui, est autem is quidem, penitentiam aliquam aut annos red-
ditus per vitam liberè ad subueniendum proprijs necessitatibus. Quod licet
posset effugere pro muliebri sexu, vt est in vsu apud Moniales etiam recol.
lectas, eò quòd ipsi conuentus non prosiliant illis de necessariis inter Re-
ligiosos tamen, qui magnam profitentur obseruationem; & bonus rumor
valet ad eos, non est absque imperfectione, & nullum est animi parum tri-
buentis Diuitijs prouidentiæ, & voluntatis valde fecundæ habere illum co-
medentem, & nunquam sentiendi effectus paupertatis. imò habere liqui-
dum, quæ possit alijs dare: & raro absque proprietario corde possidentur.
nam si quid Prælatus si deberetur conqueritur & indignatur. Quòd si id
heret sola titulo nobilitatis aut antiquitatis intendam esse, ne illis compe-
tat quod S. Basilius dixit eidem Senatori, qui ingressus Religionem, reser-
uauit in summum aliquid bonorum facultatum: & fenatore, inquit, pen- Epist. 42.
dilli, & Monachum nusquam gessisti certe non egis, nec contendis talis esse cum
perfectione. Cæterum in hoc quidpiam qui humiliandi habent reditus, quan-
do accedit spiritus deuotionis tales sentiunt impulsus aliquos Domini no-
stri, vt illos deferant ipsumque cum eisdem modum seruare sequantur, omnem
suam fiduciam in eo ponentes. Hunc in modum possunt esse in Reli-
gionibus imperfectiones aliæ, plenæ proprietatis & su-
perfluitatis, de quibus in proximo capite
agetur.

CAPVT VII.

PERFECTA PAVPERTAS OMNIA SVPERFLVA *regit, necessaria contenta, quorum defectum etiam tolerat.*

VT PAVPERTATIS VOTVM cum maiori perfectione cupiunt obseruare, vbi ab illius progressu debent cessare, vt non vtantur laxioribus facultatibus, quas aliqui Praelati concedere solent antiquioribus præcipuè Religiosis. Tantum enim potest esse in his facultatibus excessus & relaxatio, (vt bene aduertit Syluester) vt & Praelati eas concedentes, & subditi eis vtentes grauiter peccent ob relaxationem, quæ hac ratione introducitur circa obseruationem votiPaupertatis. Aperta etiam datur occasio ad vitam secularitèr ducendam in ipsa Religione: quod ab omni ejus fini & Instituto. Notus excessus delictum, quòd bona Religionis sint communia, aut res detur in eleemosynam ad communem omnium vtilitatem: vult enim Deus enim Dominus noster, qui liberalitèr prospicit ipsi communitati, non solùm de rebus necessarijs, sed etiam de commodis ad eius leuamen: vult particulares Religiosos ita esse necessitatem esse contentos, vt superflua non accipiant; & Praelatos ita eisque dare, quæ sunt ipsis necessaria: vt quæ, præter illa, superfuerint, fauentur alijs quæ sunt ipsis necessaria: vt quæ, præter illa, superfuerint, fauentur alijs Christi pauperibus. Eum in modum quo Deus dabat populo Israel Manna in singulos dies in deserto: nolebat tamen, vt vllus plus colligeret, quàm iuxta mensuram à Moyse præscriptam, in qua singuli *a iuxta id quod edere poterant* illa congregabant, ita vt nec superesset quicquam, nec deesset. Quòd siquis aliquid vltrà collegisset, vt in sequentem diem, in quo eam poterat alia sufficientem erat collecturus, reseruaret: *quod superfluum reperiebat, putrescebat, & scatebat vermibus*, in pœnam ingratitudinis & infidelitatis eius. Eo etiam in modum, quo Deus dimittebat in deserto Religiosis mensuram statutam: vult vnumquemque Religiosum eam mensuram tantùm sibi sumere ad suum victum accipiendo, quam Praelatus præscripserit, & nihil vltrà; & hanc mensuram talem esse, vt singulis sufficiat ad victum commodè transigendum. Quare si quid vltrà acceperit, conuertet in vsum, nec in eius cedet vtilitatem: sed potius in eius damnum ob conscientiæ remorsus. Hinc fit vt qui ex ordinatè procedunt ex animo cupido, & proprietario, & ad suam commoditatem, delitias, authoritatem, aut vanam honorè propensi, cum exigua confidentia de prouidentia Dei sua, quòd sit ipsis data à quocunque, quantum opus fuerit.

Pab. Rel. c. 47. dub. 4. c. relata Sa Regnerius.

a Exod. 16.

Hanc ergo claritatis explicit Christus Dominus multis in locis. Ita quæ scripta in Scripturis quibus habuerat quæque mala hominum quæ [illegible] fuerat, [illegible] Spiritum per manum Apostolorum linguis quantum opus fuerat, docuit [illegible] liberaliter et profuse, ut altera vice superfluum [illegible] aliquid gravaret, plus alteri vero justo parcius impenderit autem [illegible] rerum, quod quamvis paria libi valde dubitat; sapidus, tamen [illegible] mandatorum multitudinem nullo modo auferit, sed aliquas religiosi [illegible] accipere, vt dominum portare. Quod ostendunt Christus Dominus [illegible] cum ait Apostolis: *nolite ante vos sapientes fieri*, vt pauperes [illegible] tamen non possidentes, quæ mundo abeuntes colligerent, sicque [illegible] fuerunt. Quod Salvator noster in omnibus, vbi primo ingressus [illegible] res quærentes ostendit, quia gratis ipsis obtruncare [illegible] superest Dominus, qui ex liberalitate aliquid ei etiam modicum: [illegible] Religiosi, quorum sustentatio innixa ipsi Christo per suos Pro- [illegible] intelligant, id sibi solum sese accipere debere, quod illi dederint: quod [illegible] sufficiens ei ad eorum sustentationem, et gaudeat non debere aliquid ex [illegible] quia accipere ea illi nec ipsorum sunt, nec ipsis concedit, vt cupere [illegible] liberi vtantur. Ad ipsos vero Prælatos spectat, religiosos colligere, eis pa- [illegible] & servare distributionis potius eorum ipsos subditos, & alios pauperes. Et [illegible] quem alicui placet illi, quamvis pauci subditos fuerint ad temporalem [illegible] tot inopes, propter ipsius Domini benedictionem: & quod ipsi minus, [illegible] Apostolorum, eis distributa debent Religiosi ordinare, mensuram mode- [illegible] eatam, quam in Religione laburint seruantes perfecte verum paupertatis [illegible] sufficientem fore ad ipsorum solatium & sanitatem: quia mittitur eis [illegible] benedictione Christi: & eo ordine, quem ipse Prælatus constituit. & [illegible] impletur quod scriptum est: *Beati oculi qui vident Dominum, & tu in [illegible] ejus. Beatum in tempore egestatis, quia in memoria erunt, & inopia eorum [illegible] non erit.* Deut. 11

Luc. 9. 10. Matth. 10. Luc. 10.

§. I.

Sed quoniam hujusmodi res mortales viliores sunt, cum in eis defectus additus ad magis particularia diuersitatem facit, quo à perfecta Religiosa paupertas quatuor his filiis habet: pauperem abnegare, pauperem regere, tutum & [illegible] Religiosus in singulis illis quatuor rebus contentus sit, ita habeat quod necessarium est & commodum, absque eo omni cupiditate quicquid superfluum & nimium est, habita ratione qualitatis ipsius, & modi vitæ quem ipse Religiosus & ordinarium sectatur, & profitetur. Ad quod plurimum refert, vt quisque bene cognoscat se ipsum, ne cupiditas, neque [illegible] ipsum decipiat, quia [illegible] [illegible] [illegible]

ad indulgendum, & eam in hominem exercendam. Quod si quibus ea ratione deprehendere potest, quid tibi sit necessarium? Respondet præclarè S. Bonaventura his verbis: Quis magis intimè paupertatem diligeret & excolit, ac subtilius de ejus necessitate judicabit: illud autem necessarium tibi existimabis, sine quo non potest commodè vivere: quæ vltra hoc erit, nec habere debes, nec petere, nec procurare; imò nec gratis oblatum accipere. Hæc S. Bonaventura: cujus doctrina insitum illi amorem paupertatis, qua dilatat, extendit, & terminos ac limites vel dilectæ. Nam quemadmodum amor proprius extendit, extollit; necessitates corporis, vt multa procuret pretiosa & lucenda, quibus sibi prospiciat ea vehementiori cura, quanto pertinax amor extendit, quantum licet, eius effectus, & vltrà omnium corporis necessitates: vt illa paucis rebus se contenta. Præterea, si (quemadmodum S. Thomas ad hoc propositum ait) Religio est status perfectionis, & contemptus humanæ gloriæ sectatur; cùm igitur culpæ sit laxa fugam habitu vitandum æquum est, Religiosum propendere semper ad asperitatem & vilitatem in vestitu, lecto, habitatione, & cibo: quam exigit eius professio, quæ est pœnitentiæ, & bonorum vitam suam contra mundi morem instituentis. Iuxta S. Hieronymi dictum: quod crassæ vestes indicium sint candoris animi, & vilis tunica, contemptus sæculi: ita tamen ne eo propterea evanescat; neque ipsius cumprimis & sordes contrarium prodant. Hinc fit vt in quatuor prædictis rebus tres excellas sint præscindendi, vt idem Sanctus agens de vestibus dixit.

VLTIMVS excellus est rerum, quæ vestium sunt: vsui propter externum honorem & pompam: ò quod quæratur inanis quædam ostentatio in excellis & rebus exquisitis pannorum, aut vestium, aut pro lecti ornatu, & cubiculi habitatione, vt scalæ, aut scamna, mensulæ, boves, imagines, & similia, in quibus omnibus quæritur, quod est magis speciosum & curiosum. Quod, teste S. Basilio, valde caret à præcepto verum huiusmodi finis & scopo omnes enim illa quatuor res in eum potissimum tendere finem, vt nullæ necessitati prospiciant: non verò vt foveant vanitatem. Et vt S. Gregorius ait, nec pretiosa vestis quæritur, nisi ob inanem gloriam, vt præ cæteris in honore habeatur: sicut evenit Herodi, cuius vanitas in veste argentea in causa fuit, cur à vermibus consumptus miserè exhalaret. Et quamvis aliqui (teste S. Bernardo) id excusent sententia illa Apostoli: ministeria nostra honorificabo, quasi velint munus & officium suum vita honorare: tenera tamen larva quidam est, qua volunt non videri, sed propriam personam honorare. Verus enim officij honor & plenitudo in eo consistit, vt nihilum habeat vanitatum, vestis pretiosa, aut diuturna ornamenta; sed in optimis moribus, & vitæ sanctitate: nemini humilis esse cupit, nisi id ostendere debet exterius. Nam, vt ait S. Dorotheus, & confirmat S. Thomas

Nota

1. 2. q. 185. a. 2.

Reg. 22. ex Papia.

Hom. 10. in Evangelia. ad. 12. 21.

epist. 22. ad. 16. 10.

2. 2. q. 187. a. 6.

Ep. ad Rusticum.

Semel. 2. 2. q. 187. a. 6.

Nunc vestis curiosa & pretiosa etiam laudanter gestat animum ejus dem vanum, erectum, & arrogantem contra verò vestis humilis, & pauper generat cor contritum & humiliatum. Cum autem libri propterea habeantur, vt legantur studijs, imagines verò, vt excitent devotionem: contra finem eorum est, quod Religiosus in eis exercendis ita excedat, vt hanc utilitatem removeat, & ipse magis vanus evadat, quam ipsorum dominus.

2. Secundus excessus & superfluitas est rerum, quæ delectationem tantum afferunt carni, dum delitiæ quæruntur, cum in nimia abundantia rerum comestibilium gaudet vellum, sibique mollitie, & superfluæ cellæ commoditatibus cum modum, quo de dicitur illa Epistola dicitur, quod c *epulabatur quotidie splendide, & induebatur purpura & bysso*: subtili enim bysso preciabar finis lenitatem; pretiosa verò purpura etiam vanitatem. Nam (vt Sanctus Bernardus ait) molla vestimenta, animi mollitiem indicant. Propterea etiam Christus Dominus noster dixit: d *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt*. In quorum aulis non solet esse vsus, nisi quod sensualitatem foueat, & vanitatem. At in domo Regis cœlestis omnia debent paupertatem, asperitatem, & humilitatem redolere: vt, qui in ea habitat, contentus sit (quod Apostolus faciebat) e *habere alimenta, & quibus tegatur*, alimenta scilicet necessaria ad vitam sustentandam; & vestimenta communia, quibus tegatur multitas corporis, & ab iniurijs temporis defendatur. Ad quod si vestis simplex sufficit: non debet accipi duplicata. Nam Christus Dominus discipulos suos instruebat, dicens: f *Ne sint pueri primi in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* voluit enim eis dicere: vt omnibus superfluis relictis: contenti essent necessarijs. Ex quo Sanctus Basilius deduxit (& ex eo accepit Cassianus) illam vestem Religioso esse maxime aptam, quæ omni tempore seruire ei posset, hyeme & æstate; die ac nocte; domi & foris; & in omnem finem, ad quem illa dirigitur hoc est, ad nuditatem tegendam; ad defendendum à teneritate frigoris; & ad ornatum, personæ decentem & conuenientem: non ut eam capiat vanitatem; sed accommodet se ad Communitatis consuetudinem in quatuor prædictis rebus non quærendo exceptiones, aut specialia priuilegia, nisi aperta necessitatis ratione. Omnes enim singularitates, quæ necessitati non innituntur, magna adferunt incommoda: vt supra dictum est dictum. Quo ad cellam autem, felix esset Religiosus, qui tali contentus esset, qualis quædam matrona fieri curauit pro Eliseo Propheta, quæ ipsum illam iuxta sanctæ ipsius Prophetæ desiderium: g *faciamus*, inquit, *ei cenaculum parvum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum.* Illud cenaculum putabat illa sufficere pro refectione peregrini.

c Luc. 16. 19

d Matth. 11.

e 1. Tim. 6. 8

f Matth. 10.

Regul. 22. ex Pach. Libro 3. c. 3. 2. Reg. 5. in fin. cap.

g 4. Reg. 4. 10.

TRACTATUS est in casu solidandus aequitas superflua in ipsa praelatio, aut ea observandi, quae solemnia existimat, ea quae ad ipsa pertinere alium usum habeat, quam ut vanae gloriae, & ostentationi animae vitio praestent inservant. Quamobrem dixit Christus Dominus noster: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut tristes hypocritae: exterminant enim facies suas, ut videantur hominibus jejunantes.* Cum ergo aliqua praelatorum in se recipiat propterea multo de levitate, sicut praelatorum hujus, nonque quotidie videre licet *pro parte paleae esse quae de area excutitur*: ac diligentius examinata non *triticum esse*, quod *cum frumento* eli: cum tamen nihilominus & superfluum contractationem sit in vermes & tinearum: quemadmodum de manna dicitur, quod Israelitis *in diversa generationes putruisset.* Duo quaedam vitia propterea videamus, vt rectius intuitus eorum contra eius finem certius non nocentium superfluitas de utrisque cum illis conjungatur. Quod si paupertas (ait S. Bernardus) sit ei ad salutem ad necessitatem: quid attinet cum rebus superfluis curam anxiam solicitudinem affigere: si tantum hoc sit apponere & alligare vt non possit cum illo ipso Evangelium imperata omnia quod superabundat sit magis cum celeritate ad locum vitae fugere.

§. 2.

SED adhuc Religiosa paupertas debet esse perfectior. non modo superflua abjicere, & necessariis tantum contenta esse debet; sed in ipsis necessariis, meritò se abstringere, & contrahere: cupiens quod in se est, aliquem defectum habere, in quo perfecta paupertas exercetur. Ad hanc itaque gradum duo spectant: Primum, vt necessitatis limites non excedamus, sed contineamus. Natura enim, quoniam exigit multum, ita sibi perfunctis, & multis indigere cum bonae veritate possit praetendere: Ejique magna fit cura, quae ei possit satisfacere (vt Sanctus Augustinus dixit) felicem illi fuit, qui hanc etiam superfluere, ad vitam peccatorum transitoriam & qui parcit ei contemnit, parcit etiam vitiis potest. Quamobrem Nicolaus Lyranus dixit quidam homo cupiditates, & quaedam necessitates: & illa esse valde ampla, nec unquam explerimam cupiditatem dicens, quod humana voluntas illa diuturna *desiderium hominis & mala facium*: & ibi *insatiabilem* mea *auditum*: ea vero necessitates, angusta sunt, paucis admodum latentur, & contenti vivunt.

ALTERUM quod ad hunc paupertatis gradum spectat, illa esse de-

fectum

fidem allegatam pro diuitijs reuelatis, & perpetua non participatione. Non enim bene mouentur de cœnare alle vetus pro. & pro tabere peculia. Quid habuit pauper Lazarus? Certe nihil. Quid habuit pauper Salomon à Deo petijt, dicens, *Da mihi sapientiam, & disciplinam, & scientiam, ut sciam introire, & exire coram populo tuo hoc.* id intuens, quod habere semper voluit, quòd non sit opulentia, vel paupertas accessum aliquem ad diuinum deferens. Quare vtile paupertas ab Christo aliqua dicta est, vtile esse paupertatem sibi & suis, & sancta & sapientia. Et hinc colligant qui fabulantur vtile paupertatem, quæ in quibusdam ordinibus colitur perfectam, vt ait Apostolus: *Cum fuerimus nudi, non inuenimur quasi vmbra ambulet, & quasi vmbra sedeat in tenebris, & caligine, & scientia viæ tuæ non habeamus.* Idem quoque existimat Salomon nolens, vt ipse vocatur, habere; & in ipsa quæ nos habitum agre habere patiemur, velle ipse sum eadem operari spectaculum, vbi aliquid sumus reliquerat. cui etiam dicerat, quod vulpes in cauum habeat, & volucres cœli. Ad cuius imitationem Religiosi, qui gloriantur, & humori filij tribuunt, quod sua dilectio, quæ rum debent talem paupertatis modum, vt dicat *nubes subtrahat se*; vnde Apostolus, vt *Deo nihil in vita patimur, ita fame, & sitim, & frigore, & nuditate, vt alloquium nolle, & fatigari, & operari manibus, & penuriam pati, & angustias sparsum, & delectum rerum occasionem non quærentes*, quando Deus id permiserit, quod nunquam permittet. Nihil ergo malus bonum spiritualis efficiunt. Quemadmodum permisit, mendicum Lazarum ad tantam paupertatem deuenire, vt *cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis*, nec ei dare & cum lacere ad tempus, non fuit, qui illi quicquam reliquum permisit. Denique locus fecit tolerata paupertati, quod diuitem facere meritorum virtutem. Vnde dicit pollicentem *Angelis suis de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis*. Ostendit paupertatem, quæ tot custodiam habet, non esse desiderandam, quæ ad gloriam introducit. Beatum lucis & habitationis delectum, quæ regnum Dei sinu retinet æternitatis, & interna Empyrei cœli domo capiendum: vbi est vita sine morte, dies sine nocte, lux sine vmbra, gaudium sine tristitia, securitas sine timore, quies sine labore, abundantia sine indigentia, libertas sine seruitute, sanctitas sine peccato, pax sine bello, & in æternum, absque vllo finire aliquid earum amittendi. Iuxta quæ Sanctus Petrus Apostolus perpendit quod Dominus nolit vnum ex quibuslibet regnum primittere, qui ex beatitudine, & in cœlo, Martyres, perfecti erunt propter diuitias paupertatis, non martyrij, hanc, quam ipsi paupertatem voluntariam. Et quidem gratiosa est martyrium, quam tamen tolerare non erubescit; & frigus in multis vestibus; & paupertatem in magnis diuitijs, quæ nudos efficit, Dominus effugit, nullatenus appetitus delectat? Sed hoc martyrium coronabitur, & remunerabitur

æterna regna, vbi pauperibus malis expulsis, bona omnia erunt plena. Ex omnibus dictis colligimus, quòd vt aliquis meritum habeat perfectæ paupertatis præparatum effici debet, ad omnes hos defectus tollendos, qui eius sunt quasi impedimenta & obstacula: aut tunc pauperibus spiritu; aut cum Deus ipse eos ad nostram exercitationem permiserit: aut quando singulares nos ad nostram vtilitatem dirigant, aut nos ipsi eos quæramus, aut occurrant: & ipsum ad nostram maiorem perfectionem omnino mandantes tales quæ egentiores manibus laborantes ad aliquem virtutis conquirendum, sicut facere diligentius, faciebat ipse Apostolus, & alij Christi discipuli; nunc sese nonnihil remittendo aliquid ex rebus corpori necessarijs, vt sic spiritus pro libitu ratione tamen, vt caro ex nimietate non lædatur (ea omnibus seruetur moderatio, quam dictat prudentia. Per hos autem gradus peruenitur ad perfectum spiritum paupertatem: quæ illustris est propria, qui magno Dei amore ardent, sicut Seraphim: quorum nullæ rei pollicebimur quia adhuc sunt in ista via amoris igne inflammati vt corporis molestiam non sentiant.

CAPVT VIII.

ALII PAVPERTATIS SPIRITVS ET CORDIS *humilitatis gradus magis insignes & hæresi, excludentes omne genus proprietatis ac superbiæ contra perfectionem Religiosam.*

VANVIS SPIRITVS PAVPERTAS, de qua hactenus egimus, sit valde excellens, primique vsui propria: nondum tamen complectitur alios gradus magis heroicæ perfectionis, valde proprios statui Religioso. Quos etiam amplexus est Christus Dominus noster in prima illa Beatitudine, quæ dixit: a *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Intelligens per pauperes spiritu (vt Sancti Augustinus & Chrysostomus explicant) humiles cordis qui humiliter pauperes sunt, & carentiam illa (hæc vero, spiritus enim nomine significato. Quemadmodum enim pauperes temporales dicuntur, qui diuitijs temporalibus carentia pauperes spirituales, hi dicuntur, qui carent vero superbiæ. Qui duplex datur superbiæ carnalis & [illegible] dimx; alter superbia spiritualis, & primus aspectu Religiosæ. Quibus nominibus eam explicant Sancti Gregorius, Dorotheus, & Cassianus vt suprà dictum in Duce spirituali: quibus nunc addemus, quod spectat ad hoc propositum. Venus superbiæ car-

a Matth. 5. b. Luc. 6. de pau. Damasc. in marte. Hieron. in Matth.

Li. 34. Mor. c. 17. Greg. Cass. 5. c. 18. & 8. c. 2.

nalis

nalis & mundanæ fint per oés mundi plateas, & omnia fornicetur cum fornicatore & Ecclesiastico, quos aggrediatur appetitus ardelidcrio mundanæ excellentiæ in rebus temporalibus, quas mundus amat, & magni facit: quales sunt diuitiæ, nobilitas, dignitates, imperia, & reliqua externa bona, quæ mundus magna iudicat. Venus quoq; superbiæ soror talis est qualem mundus plateas, & penetrat ad occulta Religionum, aggrediens Religiosos mundano appetitu excellentiæ, authoritatis vanæ, gratiosæ in laudibus & vanitatibus quibus mentes, quas ipsi mundus fuis tradunt, & vertunt. Et quando hæc Superbia priori illi mundanæ coniungitur, ad eam impugnandam accenditur ira in ijs, qui aditum ei præbet. Vbi enim illa peccatum peperit, omnem sanctitatem euanuit, destruit, & plane peremit: commutat enim Religiosum in ipsum mundum, habitu Religioso indutum; aut Religiosum ipsum efficit, vt sese rebus mundi implicet. Præclarè hic figuram designauit Propheta Ezechiel his verbis: *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu plena plumis, & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam Cedri: summitatem frondium eius auulsit: & transportauit eam in terram Chanaan, in urbe negotiationis posuit eam.* Et quamuis ad litteram loquatur Propheta de Nabuchodonosore, qui veniens Ierusalem abduxit ex ea captiuum regem eius habitatores, & transtulit in Babylonem, quam appellat Chanaan, & significat negotiationem, ob frequentia, quæ ibi erat, negotiatorum. Sed magna etiã cum proprietate eam similitudinem hoc accommodare vitio superbiæ, quæ instar aquilæ vehementes volare, sursumq; rebus in altiori loco, quam alijs sese, collocare nimõ cupiens ascendere facit altitudinem arborum, & ramis similis ipsis Deo. Duo enarrandæ huius aquilæ alæ sunt duo illa genera vanitatis & iactantiæ, de quibus diximus. Sed tractata est desiderium honorum & excellentiarum temporalium, dextera vero ostentatio honoris in dignitatibus & mundis spiritualibus. Vtraque autem ala plumis est referta cum magna varietate vestra multitudinis & varietatem rerum, quibus innituntur. Nam (vt S. Gregorius perpendit) alij superbiũt ex velle pretiosa, alij ex genere & prosapia, emporiique elegantia, alij ex pulchritudine aut eloquentia, alij ex variis artibus & scientijs, alij occasionem etiam sumunt ex variis virtutum exercitijs: & quotquot res magnæ sunt in terra, vel sunt motiua, quibus illa excitatur & fouetur. De hac quidem fertur dicitur: quod *donec sublimis videat*. Et cùm quis illud videt, statim concupiscit. Et cùm cibus, quem habet in Babylone mundi huius, famem eius non sinit: voluptuosus fuit ad mortem Libani, Reipublicam scilicet Ecclesiasticam, & Sanctã Religionem: merito est mortis propter vitia: eiusdem enim & Libanus, quod significat candidum, propter Castitatem, & puritatẽ, quam sectatur: arbores sunt Cedri ob magnitudinem, pulchritudinem, & stabilitatem bonorum Religiosorum. At superbia, quæ inescatur rebus altis &

Ezech. 17.3.

Lib. 34. mor. 1. 18.

Lib. 41. 25.

2. Ambrosius Serm. 2. in Psal. 118. Ps. 3.

5 Tit. 2. 7.

Lib. 34. c. 12.

h Ezech. 13. 14.

i Aliter Septuag.

k Ezech. 13. 19.

gratiæ Dei non sunt contemnenda, sed timenda, ait *Ambrosius*. Non ergo Religiosus quilibet, etiam si alioquin sit virtutum cumulatissimus, ideo se sanctum, & Deo gratum, & Deique amicum, quem habebat illi autor. Quemadmodum autem adulterium amputare & mundum facit arborem, proficit, fructusque & folia decidum; nec amplius alimenti ab vitiosis ipsius misit illi, qui superbiam admittit eorum aliquo virtutis interemptæ. Sic & bona opera exteriorum, & solida virtutum fundamenta humilitas animæ, & gratiæ Dei habitum fecit, & animæ eius vitam ingressa, Religiosum interdum etiam *Ecclesiæ sanctæ* Religiosis videtur esse meliorem, reliquæ tradere Ecclesiæ civitatem negotiatorumque educit ex Religione, & sanctitate ad mundum; ac falcem ad negotia & contractus homo respondo ad hæc de bonis temporalibus negotiationibus, prædationibus, aliisque curis, & splendidis deputatus apostolatus transgressus Ecclesiæ dicens, quibus talia illis permittens, dedecus incidit: Apostoli sententiæ *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus*: cuiusque enim Religiosi, sed multo magis. Et quæ illi vitia omnium nobilissima & maxime execrationi ingerenda illa, quæ dicitur in Iob: *Dominator peccati arrogantia, ipse est tribulationis principium omnis*. Et quæ dicit (ait S. Gregorius) principia mortalium superbia, quæ initium est omnium peccatorum, & velut ecclesiæ vulpes, quæ fuit in hominibus & dæmonibus? Hæc primum sanctos destruit, & virtutes ac fortitudines ad bona opera præparatas, Quæ fuit *Saulem* invadat, *etiamsi esse sanctum, videri velle, reprobandum docet exemplo. Sapiens pulchritudo*: *deus gratia tamen est super omnem sanctificationem*, ut *sanctus legatur in libris*, in quibus prius esse noluit, *Quid nisi superbia*, Angelorum pulchritudinem deformavit, & in dæmones convertit, & eodem tempore Sanctum fuisse, & ad terram projecit? Quid, nisi eadem primorum parentum innocentiæ pulchritudinem deformavit, & e Paradiso ejecit? Nec dubium, quin spiritualem Religionis pulchritudinem deformet, eamque ex ejus Religione, aut recollectionis sua expellat, aut inutiles & infructuosos exercere faciat. Quamvis enim carnalis etiam sapiens in gentilitate erudimentum aliquod naturæ tamen (ut S. Gregorius ait) cum his plus in locum apparet, prius superbia occulte jam vicerit. Hæc est virtutes cunctas de cordis prosperæ amittit. Dæmonium quod ne quis Deum se immittat, cum aliquem pulchritudinem, & quæ Deus occulto aliquem superbum: *hæc* ait Dominus, *humiliat ligna sublimia, & exaltat ligna humilia, & siccat ligna viridia, & frondere facit ligna arida*. Nulla ei in excelsis locum securitas, ubi superbia Deum in ipsos humiliat. Aspectus ejus de fide sua *stabilitas fuerit, ut aquila, & fixerit sedes suas in petra, & habitet in scopulis, & munitissimis locis*. Dæmonium. Quæ pulchritudo ejus? *Oculi ejus despicientes, dentes ejus hastæ & sagittæ*, hoc est, cum hominibus mundanis. Noli fidere viroli & fructibus,

gratiæ

quibus eleemosynas petamus? Ipsum Spiritum, ipsum Sanctum
sanctificantem? Nam de aliquibus modi quidam Sancti: Exaudi
me cum clamavero; & Auscultabo orationi tuæ, & adjutor tuus
esto, ne derelinquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus.
Sanctificantem, quæ sunt pauperis & humiliati spiritus de-
sunt ubi superbum. Nec hoc magis mysterium quis Gregorium, quam
ipse sanctum Job hac similitudine. Nam quemadmodum ignis
non vult se & tuetur sol ipse ardor alienas humores, quæ
tamen in hoc conveniunt, ut ignis aqua: ita in Deo humi-
litas vitii superbiæ dissonans, ut ignis humor sua, ut illa contrarie
ut ignis & aqua sibi invicem sunt diversi, & in una subjecto communi,
ut studeant alterum, aliquis uti primere. Sed ne cum impugnat
sua decipiatur, & ignorantia & deportatione in humilitate subjecto
nis & arida & ossa modi media existimo, ita sunt ignis aquæ, nitrationem vitæ,
& agendi modum mutuo.

§. 1. *Quæ ratione spiritus pauper in hoste vincat superbiam.*

EX His posset Religiosus ignorare, quam sit necessarium esse humilem; & quam facile Christum Dominum sibi per tanquam abnegationem perfectam Evangelicæ veritatis, & puritatem spiritus eatenus omni vento vanitatis, verumque sibi ac vanus superbiæ mundanæ, & spiritualis. Nisi enim ex vera mortificatione, & abjectione fuerint non Beatitudinem, nec perfectionem sui status, quæ semper coelorum regnum ipsis promissum. Quamvis autem vanæ superbiæ valde pernicio-
sendum tamen (ut sanctus Dorotheus adorti) est quodammodo per-
nitiosior Religioso, quam sit spiritualis. Nihil enim est, quod tam
inaniter, multumque sibi humiliter tribuatur rebus propriis, & af-
fectibus. Nam pulcher pauper gloriatur de sua pictura, sortis de sua fortitu-
dine; sapiens de sua eruditione; & Religiosus, qui spiritualis pro-
fectus, sapientiæ Dei: non minus quando de illis facit, & gloriatur.

Et quamvis superbia in rebus spiritualibus sit periculosior, allunde
tamen vitio depravatis sum Religioso, quod in gloriatur humiliter, &
de rebus mundi fit fortis. Est etiam judicium, quod alius illuminet,
& evangelizet: non si contemnat, aut putet se tacere: non quæ-
rat humanam gloriam ex eo. At propterea dicit sanctus Dorotheus
esse Humilitati superbiæ Religiosi disputans duplex vitium: alterum
simplicis Religiosi, dum exteriora spiritualia prædicat, quæ nec ipse in
alios in spiritu intendit, nec tanta ac desiderantes spiritualia, & humo-

rem secularem. At verus Religiosus hæc omnia respicit, suamque vitam extruit super fundamentum contemptus omnis vanitatis, & honoris mundani.

Hæc est perfecta rerum omnium renunciatio: inter quas numerat S. Basilius inanem plurium & opinionem hominum. Et S. Ioannes Climacus amplius hæc declarans, ait Religiosum tres renunciationes facere debere: unam rerum omnium externarum; alteram propriæ voluntatis; tertiam mundi gloriæ & honoris: contra quem continuò pugnare debet, valde etiam dolendum, quod qui in media maris tempestate rerum periturarum ipso portu; & qui mundum fugit, submergatur pelago superbiæ in Religione. Idem confirmat S. Bernardus dicens: quod perfectam spiritualem vitam constituant: depositio scilicet rerum, & contemptus; villitas & abjectio habitûs, & abdicatio propriæ voluntatis in omnibus. Hæc sunt via vera Religiosis indigena, quæ hominem Deo & Angelis reddunt conformem, cœlestis patriæ civem conterminum, & hæredem. Hæc S. Bernardus, qui vere optimo pœnit primum quasi gradum paupertatis, non solum depositionem & abdicationem rerum, sed etiam contemptum: hoc enim est vera humilitatis fundamentum, mundanæ superbiæ omnino contrarium: quia fœdum & execrandum, quod mundus amat & magni facit. Ex quo provenit, vt dedignetur gloriari de eius huiusmodi: & propterea nec de illa, nec immerito in ijs, quæ habet, aut habebit in sæculo: nec vult vllo modo æstimari, aut ex eis laudari. Ex quo fit, vt quamvis in sæculo multas habuerit diuitias, & splendore floruerit tamen pro virtute omnia illa occultare, & pauperem, quam fieri potest, ab alijs magni fieri. In quo imitatur supremam humilitatem Christi Domini nostri, qui (vt S. Bonauentura meditatur) omni quo potuit egerit pauper & mater & pauperem patrem, & vile nidum habuit, lignum, reliquaque paupertatis miseriarum in se habuit, vt hominum iudicio, non videretur paupertas voluntaria, sed necessitas: quam ob rem illum, sed potius pœnitentiam, & contemnunur. Ad propterea ait idem Sanctus, paupertatem Religiosorum tunquam pertinere ad humilem Salvatoris nostri paupertatem. Cum etiam omnes laudent, & existiment esse sponte susceptam, habetur in horrore apud homines. Qui autem capiunt esse humiles, dissimulatione quadam sancta dant operam, vt alijs videantur ipsi etiam in sæculi sui pauperes; aut certe rogant, quod diuites fuerint: vt sic nobiles sint.

Pag. 1 in Reg. cap. 2.

Lem. 2. de Cena Dmi

Homil. 644.

QVAMOBREM aliqui Principes, cupientes esse cum magna perfectione Religiosi, prælecti sunt ad habitum Religiosum indumendum in loco, vbi non essent noti: vt hac ratione amplissimam suam occultarent, & maiori cum humilitatione viuerent. De Ingel illo principe Ca-

Ioannes

Exemplum in Diuo Antonio

tionem illibatæ, quæ vim habuit Religiosum inducendi in monasterium quendam montis Scythi, cum tanto mundi admiratione & stupore vidum, vt ibi rhetor magni nominis, disserit ad eremi, & transierit ignotus ad eremum Cellasea, vbi penitus latuit, & aliquantisper vixit cum iusemi & vera humilitate: seruum inquiens, & abiectissimum eius, quasi vilissimum, & abiectissimum omnium. Quando autem Religiosus non pallium hoc occultare: contendere debet, vt pauperta & humilitas tantum de germana sorte sua in vsum conuertant, vsque ad illiqua semper eligant, quod vilius & abiectius est in ipsa Religione aut (vt habetur in Decretis) exerceant abiecta & contempta officia, quæ alij respuunt, aut, vt S. Thomas tradet, minus honesta ostentui, pulsa magis humilitate & eligant sibi vtinam in rebus exemplum locum, qualem sibi pauper apud diuites obtinere: denique fugiant quicquid est honorificum, & splendidum in mundo: neque id mundana superbia illis adhæreat. Atque, quod vt ait S. Hieronymus, certamen & conflictus impedit, pauca loquacia etiam valde grauiudit; quam bifaria aut ficta vestis etiam valde pretiosa & molli. Cum igitur Religiosus continuè cum dæmone & mundo pugnet, optimum est, vt paupertatis loricam & Christi Domini humilitatem induat, eumque effectus etiam valde graues exerceat, vt ab hostium iaculorum impugnatione & conflictu facilius sese defendat. a Vide, ait Zacharias Propheta, Iesum Sacerdotem magnum stantem coram Angelo Domini, & Satanam stantem a dextris eius, vt aduersaretur ei. Quid sibi vult, quod Iesus certamen impressurus cum Satana, induat vestes sordidas, quæ (vt S. Hieronymus & Ambrosius dicunt) significant ignominias, humiliationes, dolores & grumnas, quas pro nostris peccatis suscepit? sed nobis significant arma, quibus iusta munire se debent, congressuri cum hostibus fortissimis (vt S. Antonius Abbas dicere solebat) Satan tremit conspecta paupertate voluntaria, & vera ac solida humilitate: Quamuis enim exterius videantur esse vestes viles, & contemptæ: propter fatuitudinem tamen, quam habent cum vestibus Salutaribus: non possunt dæmones contra eisdem indutos grassari.

Nvllvs tamen tutum se existimare debet, quamuis externis paupertatis & humilitatis exercitijs præditus mundanam superbiam superarit: cum non sit penitus vlla se superbia spiritualis, quæ solet eadem exercitia comitari. Nam (vt ait S. Gregorius) superbia ea est natura, vt occasiones occupatæ minutas, ea ipsa foueatur: non pompa ipsa pereat, sed tantum quoque ad pompæ occasionem. Nam, qui in mundo vanus erat propter vestes splendidas & pretiosas: cum Religionem ingreditur, cum appetitus vanitas ex vili & contempta veste. Quæ fugiens vanam vestem, facile incidet in alteram, nisi valde sibi attendat. Et, vt S. Augustinus dixit,

Tab. 2. lib. Exod. in mont. Sinai. & mand. de mand. in Deuteron.

dixit, non solùm in vestibulo positum, sed etiam in cubiculo & sordidis posse effe lachrymis: ei peculiosior, quo occasione = eò quod tegerit pallium quodam diligenti) Dei. Primera humilitas (ut ait S. Gregorius Nazianzenus) ratione diuitiarum in rebus spiritualibus, quàm in temporalibus. Quod satis apparet ex modo peccandi eorum superbiam exercentium. Superbia enim mundana fingeretur reiectis diuitijs, humilitate temporalibus, quibus illa alitur, ac spretis & pro nihilo habitis, tanquam bona vera laudabilibus quia non faciunt hominem istum: spiritualis autem superbia non repellitur diuertendo se à contemptu bonorum spiritualiumque potius sunt procurandis & magni faciendis. Quibus tamen rectè omissis nullus debet prudens inuenire, aut aliquid sibi arrogare, & cupere ab alijs æstimari, & propter illa laudari; sed potius seipsum contemnere, atque si illa non haberet. Hoc verò modum valde (vt dixit S. Bernardus) & rarum est, vt cùm recta in conspectu magnificentiæ bona præstantium tamen magnum requiratur & quasi singulare in tantis rebus sit mediocritas, tibi autem soli ac ignota; & quod alij te sapientem & sanctum reputent tu verò te indices ignorantem, & peccatorem. Ac propterea post primum paupertatis gradum positum, ab eo secundum, quem vocat **vilitatem & abiectionem sui**, ita vt quamquidem in hominum oculis magnus habeatur, in suis tamen sit parvus: & vilia, quæ sibi hominem attribuant, ac laudem ipso honore & laude illa indigum & repugnantem eius vilitationem dicat, sed (vt quidam S. Abbas dixit) habeat se tanquam imaginem aliquam: quæ, etiamsi honore afficiatur, non extollitur, neque gloriatur, atque fert, aut tollitur. Denique intelligat (vt S. Isidorus dicit) summam Monachi virtutem esse humilitatem, & vitium summum, superbiam. Quare tunc te monachum reputet, cum omnium minimum se esse existimarit: & illi opera facilè præstantiora cæteris. Et ita impleri illud Saluatoris: b *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus.*

Iuxta illud Apost. 1. Cor. 4. Nemo se glorietur in hominibus.

b Luc. 17. 10.

§. 2. *Ratio breuis ad humilitatem & spiritum paupertatis obtinendi.*

VT QVIS ad excellentiam vitæ perfectionem perueniat, & supremum humilitatis ac paupertatis spiritus culmen obtineat, ex quo tota felicitas diuinæ Religionis dependet, necesse est, paupertatem & miseriam propriam cognitione sua debitè penetrare. Hæc enim excellentia non tam in eo consistit, vt quis re ipsa sit verè pauper, quàm, vt se talem esse agnoscat: ac propterea seipsum contemnat. Iuxta illud sancti Bernardi, quòd humilitas sit virtus quædam, qua homo ex vera sui cognitione, vilè se & abiectum iudicat. Et de eadem in spiritu suo alpha vanitate loquitur Ego vir videns paupertatem meam non dixit ego vir pauper, sed, qui videt & me elevatus pauperem esse paupertatis propterea mei ipsum contemnens. Hæc pau-

a Thren. 3. d.

pau-

[illegible] diplici genere [illegible]um, [illegible]
[illegible]rimo eſt nuda creatura, atque in eo omnibus, vt homo
habeat hominem & nihilum, quod ex ſeipſo habet: quia ex
[illegible] habuit, habet, vel habere poterit, niſi ex gratia & clementia. Sicut homo aliquis pauper
ens, qui nulla bona ex ſuo patrimonio habet, nec vnquam habuit, aut habiturus eſt,
quin ſæpe aliqua bona ſibi ſine ſua ſolicitudine quidem ſingulis, vt ea quæ, ac
mendicanti, Deus per ſuos conſeruos ſubleuat ei dando. Nihil enim vitæ
ſpiritualis eſt primo bono cogitatiuum: quo dixit Apoſtolus, tantam eſſe no-
ſtram paupertatem, vt neque cogitare aliquid à nobis, quaſi ex
nobis ipſis noſtræ ſufficientiæ habeamus: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Nos
enim, vt quidam ſunt ſapientes, noſtrarum ſapientiarum ſanctiſſimæ non-
nullæ ſunt ſapientiæ, quæ ſi ſapientiæ ſunt, ſapientiæ ſunt mendicæ. Nec
poſſidet pro nobis eloquentiam, cum linguas pauperes, non ſciamus eſſe mendicas, nili
ſpiritus Dei poſſidens poſſidet pro nobis: vt ſapientiam mendicemus; vt mendicum ſcien-
tiam, & ſubſidium in noſtris neceſſitatibus. Et vltra ſibi tantum eſt
noſtra paupertas, vt neque cogitationem habere poſſimus: niſi plenius
Deus id conceſſerit: quod factus eſt Sapientia, cum dixit: *Sine me nihil poteſtis facere.* Non
non poſſumus cogitare, niſi Deus: *& hæc ipſa noſtra ſapientia, ſcire nos non poſſe*
hoc ſine illo, aut vt alius textus habet, ipſa eſt ſumma ſapientia: talem
ſcilicet habere cognitionem. Vocant autem ſummam ſapientiam, eâ quod
verè talis cognitio principium ſit & fundamentum omnium bonorum, &
firmitatis ad ſecuritatis in æternum, & omnium malorum, quæ in hac vita
vel ab ipſam æternam habentur in qua eadem cognitio præſentata mutes
enim beatis, & plenam Chriſtum, qua homo dilatandus ſe ſuperat in hac
genere paupertatis ipſa videnti, & ſe plus ſentiri eſſe. Ita hæc præſcit,
quod hujuſmodi pauperes ſint perpetui in hac vita mendici, hinc cognoſci
ſe non poſſe vitare, nec durare, nec pati ſine mendicare, & petendo ita
perfectè explent, quod ſcit Chriſtus Dominus: *Beatus ſervus ille, & non*
alius. Simul verò & in hac & in altera vita tam ſæpe præſentiri, nam cal-
lemo à diminutionibus & ita ſoli Deo gloriam de omnibus, quæ habet,
vbicumque nullibi valeat ſe propriæ laudari, vt ſolus Deus
laudetur, & ſe in ſuis manifeſtare quicquid habent, & vt hinc capi-
lit habentia quod ab eo habent, non poſſint ſine ipſo conſervare. Quam-
obrem dixit David: *Propter te improperium ſuſtinui.* De quo beatus
Calamus ille ſummus [illegible] ait: *Beati pauperes*
ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Et quia nemo aut laudatus po-
teſt eſſe perfectus, quin illius, qui nihil de præſidii, nihil vitium habere
cognoſcens, ideal ſpiritu pauperitate quotidianum poſcit auxilium, & vitam ſuã
atque ſubſtantiam ſingulis quibuſq; momentis, dicens quia intelligens in-
firmitatem ſuam ſe ſpiritualiter Domino ſuo commendo profitetur, ſuggeſtionis

Ecclus. 24.

Ecclus. 24.

Ecclus. 24.

Ooo 2 ad eum

b Psa. 118. ni enim quotidie [illegible] *ego autem mendicus & pauper sum. Deus* salutare *est meum.* Hac Christus: qui adhuc a per hunc pauperatis modum confirmat ad superandum & perfectissimè contemplationis cum Deo; & ad culmen omnium virtutum: vt quis inde cum plenitudine fruatur i
i Rom. 14. 17. *regno Dei*, quod est iustitia *pax & gaudium in spiritu sancto.* Quam enim haec paupertas exuat hominem seipso, vt de bene disponendo illum relinquit, vt cuique placuerit Dei dona excipiat. & quemadmodum ipsum impellit ad semper vrendum, & gratias agendum: ita valde bene ipsum disponit, ad recipienda continua Domini beneficia: qui liberaliter ea humilibus, & gratum animum offendentibus, largiturum implere quod per Ezechielem dixerat: *Ego*
k Ezech. 17. 24. *exalto lignum humile, & humiliare facio lignum sublime.* Quod enim ipse minorem se existimat, ac siccioremve Deum magis illum extollit, & floridum ac fecundum facit.

Quo non habenda diximus de bonis spiritualibus, intelligi etiam debet de naturalibus. Si enim verè es pauper spiritu, agnosces bona haec non esse tua, vt qui ex te ipso sis pauper, vt nec habeas, nec possis quicquam: nisi recipias à Deo, qui sua natura author est quo tuum esse, & conservatio tua, & quod aliquid possis facere, dependet. Itaque, si Deus desinere à tua conservatione, & auxilio tibi ferendo exorabiles in nihilum; nec posses quicquam. Quae ig tur maior esse potest paupertas, quàm carere omni genere
l Psal. 39. 6. bonorum, & ipsorum fundamento, hoc est ipso Esse? Iure optimo David Domino nostro dixit: *substantia mea tanquam nihilum ante te.* Substantia scilicet mea, Esse meum, vita mea, potentia mea, divitiae, regna, & quicquid in hoc mundo possidet, est tanquam nihilum ante te: & quamvis ea conservet, fulciat, omnium dominium tradiderit tamen ea ipse per me non: quia absque actuali tui auxilio non possum illa vti. Ex quo fit, vt quamvis Dominus velit legibus in ipsa natura constitutis, vsum & exercitium concedere naturalium horum donorum omnibus hominibus non debeas propterea deponere illud officium praetermittere, mendicandi, & laudandi; auxilium, & fauorem per quem eadem naturalia opera in eo gradu praestandi, vt ea iuuent ad consequenda bona supernaturalia: & continuè eadem laudans pro omnibus, quae tibi est largitus, & semper largiturus recipere gloriam vt nunquam eam tibi tua dabas: nec bilidem obijcias, quod alteri illi fingebas: *in sempiternum gloriabitur serra contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur securis contra eum, à quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga contra eum, qui se non est?*

Sed quoniam hic modus & gradus paupertatis omnibus bonis illis Deum ab omnibus quae non sit, & pauperes amplectantur spiritum humilitatis, quo eo formatur: aliquam proponamus, cum alijs hominibus conferendam. Notum est enim, quod qui in

pro aliquo discentis habet amoris diuturnioris tributa, dicas se vilipensa relegarum pagarorum; pariter tamen si cum aliquo nobili conferatur, qui mille aut decem millia tugal sanna habeat. Et idem hic, qui æstimaretur, si cum cæteris civibus, paruiora habentibus comparetur: ditior per collatum cum Comitibus, aut Ducibus, qui multo amplius reditus habent: & hi indicant se pauperes, comparati cum Regibus & Imperatoribus: & sic ordinem, ait S. Dorotheus, Sancti, qui putant se diuites esse mittere cum inferioribus alijs collatus: indicant tamen, se esse pauperes, eò quòd alios videant sanctiores; & aspicientes in *Gigantes viderunt se ipsos locustas.* Et cum *recte rectum & regulata ejus mensura sit, eos solos pauperes & mendicos videri ad istum paupertatis gradum,* qui seruant multo plura & maiora. Nec vlla est Religiosus, quantumuis seruus; qui non se indicet ignauum, si vitam suam conferat cum vita Sanctorum suorum. Laudatorum, eorumque priorum faciorum. Et quamuis gratias Deo agat propter bonum, quod habet: videt tamen in humilitate, præter multa, quæ videt illi deesse, & contradicit sibi intus, vt tandem pauperum eremitarum se existimet, qui non satisfacit. Cum contrarium superbi illi faciebant, quibus dicit Apostolus: *Cum sitis arrogantes, non dantes satisfactionem:* & quidam alijs, qui dicebant diuitias & hæreditatem, & nullius egere, sui respondit Dominus: *Nescitis quia miser & miserabilis, & pauper, & cæcus & nudus!* Nam in via cordis ille vere pauper est, qui sæpe per se se diuitem iudicat: ille autem vere est diues, qui cum humilitate paupertatem fœdauit. Nec solum sibi ipsis conferat cum infinitis Dei thesauris, cum quibus etiam Sanctorum omnium bona sunt propria, & quasi nihil ipsi sibi relictum, si ea conferat cum diuitijs aliorum Sanctorum, siue iam in cœlo beatorum, siue moriturorum quibus eorum certa fides est, eos semper aliquid splendet singulare in lapsis, & ipsos, dum alijs se comparant, iudicent, se pauperiores, & minores illis esse.

Cvm hoc secundo paupertatis gradu coniungitur tertius, quem SS. Bernardus & Ioannes Climacus, propriæ voluntatis abnegationem vocant. Quemadmodum enim vitium est paupertatis contra votum paupertatis, quod quis sibi velit vsurpare bona, quæ sunt omnibus in illa Religione communia: ita vitium est paupertatis contra paupertatem spiritualem, quod quis sua voluntate velit facere sibi imperium; qui iuxta regulam ratione eam debeat ex Charitate conformis esse cum voluntate omnium Fratrum; & ex obedientia, cum voluntate Dei, suorum Prælatorum. Quare in perfecte paupere ipse nullo censendus est, qui quasi huic paupertati renuntians, statuit nihil in posterum velle contra voluntatem proximorum in cibis, in quibus Charitas iubet sese illis conformare; nec contra voluntatem Prælatorum, quibus sub voto obedientiæ obtemperat: & vniuersim, nihil velle, quod non sit Dei voluntati conforme: ita vt nunquam velit ex ipsius

Tract. 1. cap. 8. n. 11. lib. de grad. humil. c. 4.

lo sam propriam sed gloriam & beneplacitum, Dei voluntati conformis. Et hoc Adhuc magis est humilitas, quam Sanctus Augustinus ait Christum Dominum nostrum magistrasse, quando dixit: *Descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.* Non superbus (inquit) semper facit propriam voluntatem; humilitas autem semper se subijcit voluntati Dei. Et Sanctus Anselmus ait: Solo Deo, qui est absolutus rerum omnium Dominus, & summè sanctus, voluntas propria est bona & sancta: non enim ipse tenetur alterius voluntati se accommodare: quia potius ipse est prima Regula, cui omnium voluntates se debeant conformare; & quæcunque recedunt, sunt propriæ, & superbæ, arrogantes sibi rationem regulæ iniquarum, & abdicantes actionum suarum dominium. Veram autem humilis & pauper spiritu hæres similem propriætatem suæ voluntati illatæ; potius facit communem cum Dei, eiusque ministrorum voluntate. Et tunc est verè beatus, & regnum cœlorum ait eius; quia facit voluntatem Dei in terra, sicut fit in cœlo. Sed de hoc fusiùs infertur, cum agemus de voto obedientiæ.

CAPVT IX.

CASTITAS RELIGIOSA ET PRAECLARA RELIGIONIS ad eam custodiam media.

EXPENDVM RELIGIONIS VOTVM, & præstantiam quam perfectionis, est CASTITAS perpetua, de cuius excellentia, & commodis, ac mediis ad eam conservandam factum est in tract. 2. Quæ ea nunc tantùm adferemus, quæ peculiaria sunt in Religione sunt propria. Quo enim adeò Religiosus ad Castitatem firmiùs astringitur, vt non solùm non liceat ei matrimonium licitè inire: sed irritè se ipsa tentaret, sic ineundum, esset nullius valoris. Nam quemadmodum qui vxorem habet, non potest, illa viuente, alteram ducere: ita Religiosus, qui voto castitatis nuptias cum Christo spirituales celebrauit: inhabilis manet ad carnales legitimè celebrandas. Et quo constat maior firmitas istius contrahendæ in Religione, quàm in sæculo vbi votum, quod simplex dicitur, reddit quidem illicitum matrimonium, vtpote sine peccato contrahi non potest, si de facto contrahatur, non redditur nullum. Quamuis autem Religiosus vinculum firmius, simul tamen est felicius, ac fortunatius. Si enim vinculum cedit in maius nostrum commodum: quò illud est firmius ac fortius, eò est excellentius; & quò minor est spes illud dissol-

...sed, cõfessorum gloriosus, illo esse colligatum. Quare quoniam in lau-
...dem vnius Callistæ dictum est, locum habet cum reliquis excellentia, quæ-
...do dicitur de solemnia Religiosum. Et quamuis omnes Religiosos inuitet
...Sanctus Bonauentura ... æquales in hac virtute habeat, eõ quòd vir-
...nitas, aut Callistæ Religiosa non admittat gradum excessus, aut profes-
...sus maiore aut minore, quos habent propria & obeliquia: quæ
...omnes æque tenentur esse cælibes in omni genere cogitationum, verbo-
...rum, & operum: in modo tamen eam custodiendi & medijs ad eius con-
...seruationem adhibendis varij sunt modi perfectionis. Illa autem Religio,
...quæ ad hoc vnum ... erit perfectior, quæ in Regulis suis ... ra habebit remedia, neque proportionata ad eam seruandam, quæ-
...ndo periculum eam transgrediendi. Quamobrem dicere licet, castitatem
...in Cruda esse quasi florem in campo, & alium conuallium: quæ diuersa ar-
...bores, tangant & arripiant, vt euellantur: in Religione ab votum & clausuram, sit tanquam
...flos & lilium in horto ... & conclusus: ibi facilè conseruatur: quia prius
...eò ingrediuntur; nec permittitur ingredi, de quo præsumitur, quòd intes-
...dat illum abscindere, euellere, aut contingere. Verum quidem est, Deum
...protectionem custodiæ florem hunc in campo; & internalem sepem ... es-
...tam exigit hortum ... deprædari, eò quòd omnia pereant: vt neq; secula-
...ri animum alijciat; neq; Religiosus tutum se esse existimet. Nostram do-
...bitandum est, quin Religio multò melius florem hunc custodiat, ac Deus ip-
...se illum in ea conseruet.

§. 2.

EX His deducemus palàm aliquas excellentias status continentiæ
Religiosæ. Prima sit, quòd cùm Religio sit generalis quædam ex mun-
...do omnibus ... eius vnius fugiendo potentius ac certius de luxuria trium-
...phatur, (vt S. Augustinus perpendit) fugiendo vincitur, & quò magis pro-
...cul quis fugit eò turpius eam vincit. Quare Apollonia, mundum relinquere &
...pugnare contra reliqua vitiandum ad hoc peruenit, ait: *Fugite fornicatio-*
...*nem*. Hoc infirmans, quod fornicario fugiendo vincatur: quæ fuga non est
...timiditas, aut pusillanimitas ... sed prudens & laudabilis
...fugiendo. quemadmodum magna fuit gloria Ioseph ... *Deum fecit patrem, & fugit.* Contra libidinis ... ait Sanctus Au-
...gustinus, apprehende fugam; si vis obtinere victoriam: nec tibi verecun-
...dum sit fugere, si Callistæ palmam desideras obtinere. Ne dicas volo
...potius in ipsa occasione manere, vt habeam quem vincam: hoc enim
...est desiderare libi. Si dicas, te velle hostem tuam tenere captiuum; cauè ne captiuus ille prædetur contra te, & vt cogitabu-

glorio-

1 Cor. 6. 18.

Gen. 39. 12.

S. Aug. ...

[illegible] Quare nemo scipsum falsa securitate decipiat, nec vitiatus suis peccatis confidat, sed eloquia Apostoli audiat: *Fugite fornicationem.* Hoc igitur cautissimè impletur in Religione, quæ virum à fœmina separat, & Religiosos in suis monasteriis includit, ne pateant ad vanas cohortationes, & Religiosos separat à fœminarum communicatione, & familiaritate. Unde integrè scriptum est in solitudines ac deserta, ut ab his occasionibus sint remotiores. Et licèt hoc non sanctam ipsam faciat Religio vocatur solitudo, ac desertum spiritus: tutiorem tamen Profectò est, ille in cellis secessu ac recollectione; quam suis legibus ac Regulis cogimur ipsis ac monitis.

2. MVLTVM ad id iuvant, qui in ipsa Religione sunt constituti ad custodiã huius bonitatis oblati, & magno zelo tuendi Catholicæ, quã Religiosi profitentur, fidei atque sunt Pastores, spirituales Magistri, Confessarij ac seniores; quibus reliqui patere, cuncta venundare, & [illegible] *Sed, quæ vitanda sunt, fugere, & adulta declinare, atque supra fugere* cum. 7. *sunt, propius etiam accedere nullatenus audent.* Hi nunquã dormitant, sed vigilant semper; nec arma sua deponunt, sed semper in manibus & in proprio habent: nec sunt in militia Tyrones, sed doctissimi & exercitatissimi Duces: nõ solùm ad hostes vincendos, qui ipsos aggrediuntur, sed etiã insurgentes cõtra ipsos tutandos. Hoc igitur est, congregationes Religiosarũ animarum, quas ipsi sunt custodes: hoc est, congregationes Religiosarũ animarum, in quibus verus Salomon Christus D. N. requiescit. Dæmones enim nõ desistunt, Religiosos turbare tentationibus carnis, quas licèt *carnem non habeant* vocare, quòd vehementes in motu eam aggrediantur. Lucifer in lucem se transfigurat, quærunt ea tempore non peculiari; ut pallio alicujus pietatis operis quo, quod sint fœdissimæ, studeant se occultare: pudet enim fœdè aperire, & turpe deponere. Sed strenui illi pugnatores ambiunt hunc lectum, armis; suis contra Dæmones vtuntur, tentatos ipsos admonentes exercitijs, consilijs, exemplis, variisque remedijs: quibus vicissim curãtur. Quemadmodum enim ægrotus, qui dum sibi medicum habet, facilius curatur: eò quòd facilius ac frequentius morbi sui rationem ei reddere, & paroxismos occidentes aperire possit: & ipse medicus potest frequentius illum visitare, & videre ad oculum, quod refert infirmus; aptumque remedium celeriùs illi applicare: ita Religiosi, habentes in suis Conventibus spirituales animarum suarum medicos, facilius curari possent, quàm seculares: quia impromptu illos habent, vt suarum conscientiarum rationes eis reddant, suasque tentationes animique affectiones aperiãt, & ad Confessionem, cùm premi se viderint, procedere, & medicari Confessarij frequentius possunt eos admonendo, animando, illisque addere: & quoniam sibi notissimos habent, citiùs efficaciora adhibent remedia. Addit quod ipsa rationis reddendæ, & tentationis inducendæ manifestatio, antidotum sit valde aptum ad

quo

quo adhibita illa cum fit: fugit enim luxuria humilitatem, quæ in obedientiæ laboribus aperiendis claret.

Hinc clarizati & apertæ tentationes, & obedientia conspicitur, ideò vtraque Dæmones terret, vt anima lectulum adeò quietum relinquant, ac tranquillum: vt ipsa nec tantam pacem habeat, sat tibi suspecta. Quemadmodum egerit Sancto Dorotheo, qui verebatur deceptionem aliquam subesse ingenti tranquillitati, quam in hoc genere in se sentiebat. Abbas ea dixit, tranquillitatem illam, fructum esse clarizatæ & obedientiæ, quam ergà suos Superiores agebat. Nam obedientiæ vitam, qui colere potest, custodiam vti magnam Castitatis præsidium: sed hanc indictam contrà valde calumniatur, fouetque luxuriam. Si anima inquit S. Bernardus possidere cupit sui corporis terram, & pacificè regnare super suæ carnis membra: necesse est, eam matrem esse. Isque Prælato subiectam: talem enim experietur suum inferiorem: qualis illa erga suum fuerit Superiorem. Armatur enim creatura ad vltionem sui iniuriam Creatoris: & ideò noverit anima, quæ rebellem sibi inuenit carnem suam, se quoque eandem quam oporteat superioribus potestatibus esse subiectam. Meminerit igitur ipsa & humilietur sub potenti manu Dei altissimi, subiecta sit Deo, & hinc pariter, quibus vitæ eius habet obedire Prælatis: & continuò corpus suum inueniet obediens, & subiectum. Hoc ipsum confirmat Cassiani sententia omnium Patrum, qui erant in Eremo: qui dicebant, necesse esse Monachum valde seriò agere de mortificandis propriæ voluntatis affectibus, ad continendas & vincendas efferatas carnis suæ appetitiones. Quod si oculos conijcimus in id, quod in paradiso cœlesti accidit, deprehendemus, quàdiu Adamus & Eua perstiterunt in Diuini mandati obedientia, eos nullum sensisse motum inde celerem, nec pudibilem, quòd se nudos viderent: non quòd esset eo ipso subiecta, sicut ipse spiritus subijciebatur Deo. Statim tamen atque spiritus ex inobedientia (vt perpendit Sanctus Gregorius) contra Deum rebellauit: caro contra spiritum insurrexit, edendo multos sensibiles motus. Cum igitur in Religione fiat speciale votum obedientiæ Deo, & Superioribus Religiosorum: si Religiosus fidelis est, in hoc voto reddendo, & custodiendo: adest ipse Deus, vt non deficiat in custodia voti Castitatis: sed corpus & spiritus in obsequio sui Creatoris coniuncti sint & vniti.

Nec minus præsidium votum paupertatis præstat voto Castitatis: reddunt enim hæc vota sibi mutuo bonum, quod ab inuicem accipiunt. In ipso enim est (vt ait S. Chrysostomus) non potuisse prosciri paupertatem, nisi propter Castitatem. Coniugatos enim oportet aliqua bona possidere, vt harum sui onera portare possint. Quare promissio Castitatis Religiosæ, quæ hominem liberat ab illo statu, facilitatem adfert ad paupertatis votum seruandum: & hoc reddit illi hoc bonum, quòd tollat illi occasionem laborandi,

& impedimenta, quæ Sodalem Castitatem reipsa auferri illi dicitur, ac delicias, quæ sunt fomenta sensuum voluptatum: quemadmodum ignis extinguitur & extinguitur, si ligna auferantur, quibus ille alitur & fouetur.

Hinc accedit, quòd Religio domet carnis luxum, vt magis sit subiecta dominationi: vita enim Religiosa est vitæ crucis, & mortificationis continua; & Religiosi sunt in eorum numero, de quibus dixit Apostolus, *qui sunt Christi; carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentijs.* Quis autem magis cernebitur esse Christi, quàm qui se obstringunt voto eum sequendi, eiusque perfectionem Euangelicam imitandi? Qui etiam magis mortificati, quàm qui propriam libertatem reliquerunt, vt voluntati diuinæ se subijcerent? Semper cara est in cruce, quæ semper aliquid facit, in quo mortificatur. Crux est paupertas, & abstinentia, crux disciplina, & Cilicium, crux, vigilia & oratio; crux obsequium Regulare, & crux, vt cum extera voluntatem alienam abnegata propria, vt illam explear. Quomodo igitur casta non erit casta, tot crucibus affixa? (hæc namque crux, vt idem dixit Apostolus) *Non venit ei*: amicorum eiusdem crucis, hostis erit carnis illecebra, & indulgentia: adeoque perpetuum contra sensualitatem bellum gerunt. Ac propterea Sanctus Dionysius ait: quando Habitus Monacho traditur, postquam ille respondebat, se renuntiare vitæ coniugatorum, diuitijs, & cogitationibus, earumque diuitijs hominum secularium: statim Episcopus signo eum crucis signabat, quæ mortificatio eum omnibus Carnalium cupiditatum signat, in qua mortificatione debent se continuò exercere, vt sui status constantiam assequantur, & eadem obsignati sint, ad eam conseruandam, & ab hostibus tuè propugnandam. Ita ille dixit: quòd abscinderent illis capillos capitis, in signum, quòd ipsorum vita deberet esse purissima, absque fictionibus, superfluitatibus, & ornamentis, & elegantijs mundanis: vt solum aspirarent ad perfectam Christi crucifixi imitationem.

§. II.

NOVATVS etiam: Religionē esse scholā omnium virtutum, quæ sunt custodia & propugnatio Castitatis sororiæ suæ. Quæ (vt S. Chrysostomus ait) si sola esset, non posset se defendere: sed adeò bene stipata bene munita, vt etiam tuta. Ac proinde in nulla Incolatione est, quam in schola, vbi docetur, & in praxi habetur modestia, temperantia, mansuetudo, & Patientia, exercitiaque orationis, & meditationis: quæ copiosa cœlestia auxilia impetrant. Ac propterea solebat S. Hieronymus dicere: Castitatem difficilè conseruari inter splendidas epulas, Amathusium Diuinarum Scripturarum.

& non

& non amabit vitia carnis. Quid igitur de Humilitate dicemus, quæ medio
est huiusmodi proprij, ac virtutum ad progrendam Castitatem? Virtutes,
quid proximo capite dicebamus? *Aquilam grandem* superbiam fel, duabus
huis alis volare ad *Libanum*, & *asportare medullam Cedri*: quia auferet Spiritum
castorum Religiosorum, & ipsam castitatem amittent. Quatuor ergo, si ve-
lint, facilè hanc aquilæ resilient, eique alas abscindent; si istum excellen-
tiæ appetitus mortificent; lepræque duro radique pœnitentiæ & Humilitatis
cortice obtexerint: ne eos pungat, & spiritum ac devotionem tollat
valeat.

Quod si videre libet præclarum exemplar victoriæ, quam obtinere
pares Castitatem defendens in Sion monte Religionis stadij, quid ponitur
coelestis dicat anima: *castabi tecum de Libano, sponsa, tecum de Libano, tecum ve-
nabere de capite Amana, de vertice Sanir, & Hermon, de cubilibus Leonum, de mon-
tibus pardorum.* quasi dicerit: ecce sponsa, quæ habitas in Monte Libano, vt
mecum deambulatum in hoc monte, & in alijs tribus ei contendas: et in eis
coronerè fragrantibus floribus, quos colligemus absque timore ullius
bestiæ à leonibus, & pardis, suis cubilia & latibula in eis habentibus. Nec
gratis, & absque fundamento hanc clementiam applicare possumus Stadij
Religioso, quem supra diximus significari per montem Libanum, ob candoi-
rem, & puritatem sanctitatis, quam tribus votis Paupertatis, Castitatis, &
Obedientiæ profitetur; adiunctis alijs variis exercitijs, & virtutibus, quæ
voces significantur per reliquos tres montes Amana, Senir, & Hermon: quæ
voces significant fidem, mutationem aut novitatem, & dedicatum aut con-
secratum Deo. Tam enim tria vota, quàm reliqua Religiosa exercitia insti-
tuuntur fidei, & tendunt ad mutationem & novitatem vitæ, vt se Deo dedi-
cent ac consecrent, discedentes à suscepto huius mundi. Vocat igitur Do-
minus nolles Religiosam animam, non semel, sed ter, vt amburet, & spatie-
tur per hos montes, exercens varios actus Paupertatis, Castitatis, & Obedi-
entiæ; & multos alios cæterarum virtutum iuxta suas Regulas. Quæ actus
tanquam flores sunt fragrantes, & spenso cœlesti fauore accensi: ex qui-
bus serta texit & coronat, quibus speciosam suam coronat, ob insignes & illu-
stres victorias, quas ei exercendis promeruerunt ita vt nec vagitus & terrores
sive tentationes Dæmonum eam terrent, qui locorum & perdorum mare
hos montes frequentant, vt Religiosos in eis ambulantibus sæpe molesti, eos-
que devoret. Nam Divinæ vocationis gratia & Christi Domini nostri So-
cietas frequentibus suis inspirationibus, eos protegit, animat, & ad victoria
de suis hostibus obtinendam adiuvat.

§ Nec iucat parum exemplum aliarum Religiosarum, eandem Castitatem profitentium, nam alij alijs eam persuadent operibus potius, quàm verbis: videndentes (vt ait Sanctus Basilius) possibile esse, imò facilè ac iucundum, quod multarum personarum Congregatio diuersarum ætatum & complexionum seruat. Et quid alius dicunt tot virgines, & iuuenes in Religione castè viuentes Castitatem: nisi quòd alij similes sancto Augustino in quadam visione, quam habuit, dixerunt: Nunquid non poteris tu, quod isti & istæ possunt? aut isti & istæ possunt esse continentes propriis viribus, & non potius gratia Dei sui? Proijce igitur te in eum confidenter: eius enim auxilio putas continentiam seruare, quam ter alij seruant.

§. DENIQVE quemadmodum Christus Dominus noster renuntiantibus ipsius amore diuitijs promisit centuplum, propter quam promissionem sit iucundum illas deserere: ita eisdem amore relinquentibus vxores, & filios, & renuntiantibus nuptijs idem centuplum promisit: quibus tantas spirituales delitias, totosque habitus ad perseuerandum in continentia largitur, vt hæc sit centies iucundior, ac suauior ipso matrimonio. Nam (vt ait S. Macarius) si vxoris amor adeò est vehemens, vt vir libenter *relinquat patrem & matrem vt adhæreat vxori suæ*: quanto amor Dei ita erit vehemens, vt libenter deserere vxorem, vt conuersari liceat cum ipsomet creatore optimo? Sanctus Ephrem in laudem huius virtutis exclamat: O Castitas, mater dilectionis, & Angelicæ vitæ ratio! O Castitas, quæ homines Angelis similes reddis! O Castitas, quæ cor pollutionis telas texis, & animæ adulationes adimis! O Castitas, quæ spiritale gaudium paris & mœrorem auferis! O Castitas, quæ passiones mimis, & animam à perturbationibus liberas! O Castitas, quæ rosa inflas, in medio animæ & corporis flores germinas! O Castitas, quæ domum odoris fragrantia replet! O suprema Castitas, quid de tua dicam dulcedine? Tu enim es *thus & pretiosa species super terram*, & præcedens pluuiam *Man*, cuius dulcedo tanta erat, vt nemo noscere, nisi qui dederis, posset. Tu enim concupiscentiarum ardorem, Diuinæ gratiæ, quæ te comitatur, rore mitigas & restinguis: te autem sequitur Man dulcedinis cælestis, cuius præstantia adeò est excelsa ac diuina, vt solus eam nouerit, qui ipsa epulatus est. O anima, si pretiosam hanc Castitatis Margaritham habere cupis, & gloriare Religionem: vbi illa est tuta. Ne talis ignominiæ & contemptu sis adeò pretiosam affectas: vt eam colloces in loco, in quo minus erit tuta; & vehementius impugnabitur. Quis (sit Castitas) in humanis occasionibus versatur, qui non interdum vulnus aliquod acceptat? Si igitur tales congressus in mundo tam frequentiores, magisque horrendi: cur non refugis ad Religionem, in qua maior est securitas, & vis maior ad victoriam de eis obtinendam. Quòd si dixeris etiam Religiosas aliquando impingere: respondebo cum Sancto Chrysostomo: id multo

frequentiis & grauius accidere sæcularibus: & qui in Religione sunt, citius resurgere; & præcaveri in eis lapsum occasionem, dū maioris fragilitatis malum, quod ex alieno delicto cautiores sunt, magis vitare humiles & attenti in adhibendis multis mediis, quæ in Religione ipsa habent, ut non succumbant.

CAPVT X.

CLAVSVRA RELIGIOSA AD CASTITATIS CVSTODIAM; & cautela in agenda cum fœminis, & mulieribus.

CVM IN RELIGIONE NON CAREANT pugnæ, & quòd Dæmon cibum hunc electum maximè diligat: expedit Religiosis imprimis habere documenta, in Tractatus secundi capitibus 9. & 10. posita, & remedia adhibere, quæ in ipsa sunt Religione; & insinuata in ratione mortem capitis proximi; & nominatim dare operam, vt Religiosi cum fœminis, aut Religiosæ cum viris, has treu conditiones observent.

PRIMA EST, vt id faciant cum facultate & approbatione Prælatorum; nullo verò modo contra eam: inobediens enim nunquam cautè vitabit victoriam. *Secunda* est, vt hæc licentia & facultas petatur ex re ipsa, & causa aliqua legitima; non autem propter oblectationem, aut sensuale solatium. Si enim hæc quæratur, etiamsi Prælatus facultatem det, nunquam permittet eam tam falsa securitas, quam affert vera obedientia: cum in hoc potius faciat voluntatem, quàm Prælati. Et hinc oritur *tertia* conditio, & quidem magni momenti: vt Religiosus, quod in ipso est, suspicionem potius & repugnantiam habeat ad huiusmodi colloquia; ideoque, quicquid potest faciat vt ea excludat; eoque solo nomine acceptet, quòd intelligat, Deo id placere; & Prælatus id approbet: quia necessitas, aut Charitas, aut obedientia id exigit. Nam tunc locum habet, quod Sanctus Gregorius dixit: perfectam obedientiam in rebus delectabilibus non debere aliquid habere deliberationis; sed omnia debere esse Dei, ex se autem potius resistentiam & suspicionem habere, damnam tunc securitatem sumam, affidente diuina protectione ad Castitatem in occurrentibus periculis tuendam. Quemadmodum euenit eidem iuueni Monacho, qui cùm à suo Abbate mitteretur in Ciuitatem, timēs valde imbecillitati suæ, petebat humiliter, ne mitteretur, neque tali periculo exponeretur: sed quoniam necessitas vrgebat, iussit Abbas ire confidentem Domino, qui non esset ipsum defecturus. Ita euenit nam cum filia hospitis, ad quem diuerterat, ipsum aggrederetur, & ad peccatum inuitaret

Cap. 29. Mor. l. 3

rat et Monachum, elevatis in cœlum oculis, dixit: Deus Patris mei adiuua me. Et in momento Angelus Dei adfuit, qui inde eductum constituit in cella ipsius Abbatis, & patris Spiritum in corpore cum à periculo, in quod non ipsius sua se conjecerat, sed ex obedientia, & propter necessitatem in illud inciderat.

Ex quo licet deducere causas, ob quas aliqui Religiosi aut Religiosæ, minus sere incidunt in huiusmodi occasiones, in quibus valde infirmantur & maculantur. Alij enim propterea cadunt, quòd conuersationem & colloquia talia quærunt propter mœrum sui solatium: exeunte scilicet Religioso ad forinsecum aliquem visitandum; aut Religiosa admittente secularis visi visitationem, non ob aliam causam, quàm vt garriant, & leuiter vanitque sese illo tempore recreent. Incutit certe metum quòd Sanctus Basilius cuidam Monacho se recreanti dixit, exhortans eum, ne in publicum prodiret: egressus inquit es è cella tua? ibi continuò aliquid. Ob periculum scilicet, cui te exponis tam amittendi, & lucem, quos tendet tibi mendax & minimùm, cum temeraris, pœnitentiam fortis, atque exitij. Hoc Sanctus hic dixit ad eos reprimendos, qui leuiter & absque vlla causa exeunt. Quod si oculos ad Religiosas conuertamus, quid aliud est Monialis in Locutorio cum viro seculari, quàm Eua in Paradyso cum serpente super arborem scientiæ boni & mali colloquia miscens, & noua curiosaque audiens, quæ in ipsius grauem damnum cedant? Fugiat igitur huiusmodi serpentes; & has curiositates mortificet; si vult esse firma, & à lapsibus libera.

ALIJ labuntur, eò quòd aduertentes suum periculum, cùm obedientia in huiusmodi occasionibus eos exponit: nolunt Prælato suam imbecillitatem aperire, existimantes, se honoris sui iacturam facturos. Quem honorem cùm plures faciant, quàm animam: permittit Deus, vt tum anima in culpam impingat, cum honoris iacturam faciant, vt hac ratione anima resurgat, & agnoscatur periculum ac debilitas, quam honoris studium tegebat. Alij implangunt eò quòd in occasione etiam innocenter constituti, non statim recurrunt ad orationem cum humilitate & fiducia in Deum & in sancta Obedientia. Si enim hæc adesset, non deesset Deus verbo suo: & statim mitteret è cœlo sanctum suum Angelum, mansurum cum ipsis in fornace Babilonica, ne comburantur, aut eos inde deducturum in locum ruborem: vt impleatur quod scriptum est: *Vir obediens loquetur victoriam*, triumphans de hostibus, qui ipsum, suam obedientiam exequentem, appetebant.

HVIC documento alterum addamus summi momenti; vt Religiosus aut Religiosa assuescant suæ Professionis exercitijs, reponentes suam delectationem & solatium in ipsa recollectione, quam profitentur. Propterea enim apte conuenit Religioni, quod dicitur in Canticis, quod sit *hortus bis conclusus, & fons signatus*. Duo enim vota Castitatis & Paupertatis sunt, quasi

duæ

1 Prou. 21. 28.

5

6 Can. 4. 12.

dam ferè, ac sepes huius hortus cuius flores & fructus [illegible] virtutes, quæ Regalis ipsa materia horum votorum præferebat. Quidam enim votum est sigillum fœcundi intra hortum manentis: Obedientia enim nihil quicquid à voluntate & libero arbitrio procedit. Et quemadmodum sigillum notam addit fœcunditatem rei, sub illo inclusæ (sicut Act. Apostolorum gloriosa arcula latam abjecerunt, in quam Daniel fœdus conscidit) ita & obedientia reliqua divina tuta, & secura reddit & per illud tanquam dictum fuit aqua gratiæ ac devotionis, quam Dominus Religiosis communicat. Qui nullum alium fructum comedere, nec fœdus alium eligere debent, quam ex hoc horto: nec alium aquam bibere, quam ex hoc fonte fluentem: Hæc enim & huic & potus fuisset ad ipsius laudem. Et quemcunque inierint, & ubicunque manserint semper debent hæc laudi sepes & septa ejus signaculo, quod est Regium Christi Domini nostri figraculum, cujus obedientiæ obligari debent omnia eorum opera, ut tunc sint perfecta illud Canticorum: *Dilecte mi, descendat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum*: ut & affectus & opera sua mei consponsi sint.

Deinde præterea horti illi bene conclusi, duabus fulcitur claustris; alteri exteriori, qua libertas domi manet, & introitus exterioribus interdictus, quæ occludantur portæ sensuum, oculorum, aurium, & linguæ, ne aditus pateat Dæmonibus, ad ingrediendos hortos, & fructus horum hortorum. Verumque autem claustrum magis adhuc est necessarium fœminis Religiosis: quarum claustrum refert & quærebat sacrum Concilium Tridentinum, valde severe præcavendum Castitas, quæ imbecillior est, perfectatur. Virgines, ac Sanctus Ambrosius, imitari debent sanctam Reginam, quæ cum esset triumphaturus recepit se, & clausit in templo. Et quando Angelus eam salutavit, introivit in domo sua inclusam: ubi nullus homo posset eam videre. Et cum ex Dei inspiratione ipsa esset cognatam suam Elisabetham visitare, & ejus cum festinatione, ut citius perveniret, & in eius domo etiam esset inclusa. In domo (ut Sanctus Ambrosius) erat, festina in publicum non claustrum semper habebat in votis etiam autem cum aliud facere non posset, ut vitæ & obedientiæ & Charitatis legibus pareret. De Ipsamet ipsa scribit dicitur, quod fecit per campi, & filium consolans: quia cum parentum est, & expositus, ut omnes in suam voluntatem ipsum accipiant, & fruantur: de ipsa verò Sponsi dicitur, quòd sit Lilium horti, quò solus sponsus ingreditur, ut illud colligat.

Castitas enim virginum soli Christo debet reservari. Et quemadmodum lilium amittit suum candorem & pulchritudinem, quando manibus tractantium virginitas splendorem & pulchritudinem suam amittit, si dilectui placeat, & hominum manibus contrectetur. Et ut Tertull. animadvertit,

virgi-

virgo nulla puritas aliquod patitur detrimentum ex eo solo, quod videatur praecipue cum eadem occasio, qua ipsa videtur, etiam efficit, vt ipsa videat. Et vt S. Basilius ait oculi sunt quasi manus incorporea, & inuisibiles, quae radijs suis contrectant, delectant, ac laedunt Castitatem. Quamobrem piae sanctae recollectionibus monalium ipsa loca ita sunt disposita, vt nec videre ipsae possint, nec videri. Sed & intra ipsas portas aliud documentum maximi momenti est seruandum. Cum enim Religio tendatur charitati fraterae, & cordium coniunctioni cum vero spirituali amore: fieri accidere posse, vt in carnalem illum conuertat, fouens particulares aliquas amicitias, quibus vel tenuissimae sensualitatis, contra puritatem, quam perfecta Caritas exigit. Nam (vt supra ex S. Basilio retulimus) spiritualis & sensualis affinitas valde prope habent portas, etiam vbi non est sexus diuersitas. Ita vt quae facillimam se ingredi in domum putarit, inueniat se immersum in pelagus. Quare necesse est, valde attendere, vt euellatur ex corde quicquid sensuale miscebitur spirituali. Debent enim Religiosi sicut nautae diligenter operam, vt animae nauis sit bene solida, & ita accommodata vt nulla sit rimula, per quam vel gemula aliqua sensualis ad Creaturam alicuius amoris possit penetrare. Quod si contingat intrare arripiendum est instrumentum ad eam exhauriendam accommodatum mortificatio scilicet cum magno spiritu sermonis vt solus & purus Iesu amor viuat in eorum cordibus: ita vt illis colligentur & coniungantur reliqui omnes amores, & affectus. Iuxta illud Sancti Augustini: per continentiam colligamur & redigamur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, Deus, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.

trall. 1. c. 2.

cap. 10. in fine

AD Hoc idem propositum affert S. Basilius aliqua monita circa cautelam habendam in agendo cum iis, qui parua faciunt ratis: sed existimauit illa praetermittere, ne in hac materia ad singularia & minuta descendamus: satis fore existimans, si vnum proposuero, quod tum in se multa complectitur: tum est summi momenti ad tuendam ipsam Castitatem, vt scilicet quisque magno & generoso animo constituat, summe fugere quamcunque rem, quae ipsam Castitatem aliquo modo maculet, etiamsi ea in se parua videatur: nec vnquam leuem iudicare culpam, quam sciens & volens admittit: eo quod ordinarie se ingerat periculum, quod in tali culpa natura interna latet. Mos fera enim colubra caro est tanquam fomes aut sulphureus puluis; delectatio autem sensualis est sicut ignis, cui quaelibet scintilla in illum decidens, si adhaerenter haerere permittatur, inflammat & combarit. Quare qui adhuc est arrogans & parum cautus, vt apertis oculis, & sciens volensque talem hostem in suum admittat domum, & in ea haerere permittat, iudicans se posse illum intra limites continere, quam iudicat esse parum: cito experietur materiales Dei defectionem, vt deceptionem suam immissam deprehendat.

Nam,

Nam, vt Ecclesiasticus dixit, *à generatione vna parua ingens augetur ignis*, qui in animam comburat. Et Nazarenus Deo dicebatur, qui obiectatur vanum gaudia cohibendi, scienti id esse contra legem: quia tamen rem iudicat parum, parui eam transgressionem facit cum minus cogitauerit, placebit etiam hoc *vinum potentes & fortes comedere; & vinum bibere*: vt, quod prius mea cogitabat, etiam inebriatum se videat: talis enim temeritas talem arguit delectionem: & *qui sum amat periculum*, (vt dixit Ecclesiasticus) *in illo peribit*, cum irreparabili suo dedecore. Et *qui ita ferrum medica* cum tanto suo periculo *pectori admouet*, in illud, vt sententiam Saluatoris (obiter dicentis) *qui fratri suo dixerit vacue de scandalum illa nomine, & dixerit fatue, nomine reus erit in regno celorum*. Quod, vt Sanctus Augustinus explicat, significat, non intrabit in regnum cœlorum. Omnes enim qui illud ingrediuntur sunt magnæ & peccatum, quod quis exiguum iudicabat: in Dei iudicio indicatum est magnum, attentis omnibus circumstantijs. Amen igitur Religiosi Castitatem, & puritatem Angelicam, quam profitentur: quæ scienter & aduertenter non admittit maculam, etiam quæ valde parua videatur. Vt enim supra dicebamus, in veste adeo candida & pretiosa quælibet macula magnam affert fœditatem & turpitudinem.

CAPVT XI.

TOTVM OBEDIENTIÆ, ET EXCELLENTIAE AC *salutaris eius in genere materiam ex Dei præcepto.*

TERTIVM RELIGIONIS VOTVM, quod est obedientiæ Prælatis exhibendæ, præstat (vt supra etiam diximus) Religiosis eximiè & solum in eo quod offerat Domino melius aliquid præ cæteris, quam illa; sed etiam, quod (vt ait S. Thomas) illa in se includat, multaque alia super addat. Nam & paupertas & Castitas sunt circa Obedientiæ materiam: præter illa, quæ leges ac Regulæ præscribunt, & Prælati iniungunt. Quamobrem in aliquibus Religionibus Professio fit, expresso solo voto Obedientiæ iuxta Regulam: cæteris comprehenduntur & in hoc voto reliqua duo. Cum igitur hæc virtus præcipua sit, & ad plura in vita Religiosa se se extendat: operæ pretium erit hic explicare quicquid ad eius perfectionem pertinet, tam in genere, quàm in particulari huius Status. Notum est enim huius virtutis in genere nostra esse, implere præcepta Superioris, quicunque ille sit, relinquendo, si opus est, propriam sensum & voluntatem, vt impleat, quod ille vult, & mandat. Cùm autem duplex sit Superior, Deus scilicet, & homo: ita et duplex modus Obedientiæ. Prima & præcipua inducit ad implenda præcepta

lib., in quibus Diuina est Voluntas, dicet: quæ prima est & suprema Regula omnium creaturarum voluntatum, quæ homini dedit creaturis ex Præcepto, quæ ille ponit in materia omnium Virtutum, licet non in omnibus earum actibus: quemadmodum in decursu inferius dicemus. Altera Obedientia est, cum homo subditus superioribus, authoritatem habentibus ab ipsomet Deo, quo eum gubernat, & aliqua præcepta præscribit, vult vt ea obediatur. Hæc igitur Virtus inclinat illorum subditos, vt exequendum quicquid illi iubent, quod non aduersetur ijs, quæ Deus in sua lege seruanda præcipit. Nam, vt Apostolus dixerat: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Quare quamquam faciendum est quod homines iubent, si aduersatur ijs, quæ mandat Deus. Sicut inter ipsos homines potius obediendum est Prælato Superiori, quàm inferiori potestatè ab eo accepta: ita inferiori est parendum in eo, quod præcipit contra mandatum superioris. Ex quo fit, vt secunda hæc Obedientia primam semper includat, eidemque iuncta sit, vt vtraque sine vna valde perfecta. Cuius excellentiam & vtilitatem ad breuem hic summam redigemus, vt pro meritis æstimetur.

PRIMVM, HAEC OBEDIENTIA (vt ait Sanctus Thomas) fundamentum est & causa nostrorum omnium meritorum: nihil enim apud Deum habet meritum, nisi quatenus Diuinæ eius voluntati est conforme. Et in hoc sensu ait Sanctus Augustinus: nihil aliud Deo placere atque Obedientiam. Hæc summa est, & vnica virtus in nobis: & sola præstat cæteris omnibus. Quidquid enim boni sit, nisi prouenit ab Obedientia, procedit à Superbia: nihil enim fiat ad placendum Deo, nisi ad placendum sibi, aut aliis hominibus: ideoque mera erit vanitas, & propriæ voluptatis procuratio. Hinc igitur licet laudes huius virtutis auspicari ex opinione quam habet cum Charitate omnium Regina, & præcipuo nostrorum meritorum fonte: quæ consistere non potest absque comite obedientia: vt quo gressu amare crescit, etiam crescat Obedire. Ideoque b Ecclesiæ *intellexit affectionem & dilectionem.* Obedientia præcedit tanquam dispositio dilectionis; hæc vero profert postea cum maiori perfectione fructum ipsius Obedientiæ, iuxta illud quod Christus ait Apostolis dicit: c *si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & manebo in eius dilectione.* Et Sanctus Ioannes ait: d *qui seruat verbum eius, vere in hoc Charitas Dei perfecta est.* Quod si adeo magnifica sunt quæ diuina Scriptura dicit de Charitate: quæ erit præclara quæ illa dicit de obedientia, ex qua Charitas adeò dependet, & in qua adeò illa eminet, ac placet.

QVAM facilè licet intelligere ex opinione & æstimatione, quam ipsemet filius Dei de illa habuit: siquidem dixit e *Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me.* & iterum: f *descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me.* Et quamuis mundi redemptio

a Act. 5. 29.

b Rom. 13.

c Ioan. 15. 10.

d 1. Ioan. 4.

e Ioan. 5. 30.

f Ioan. 6. 38.

1. Sent. dist. 48. q. 1. a. 1. Item de Verit. q. 24. a. 7. ad 3. Item 2. ad Corinth. 9.

1.

2.

esset opus adeò excelsum, & perclarum non tamen venit propter excellentiam, quam opus illud in se habebat, quia Pater eius voluit, vt quisquis illud in se susciperet: cuius obedientiæ executio fuit altissimus finis eius in mundum aduentus. Idea gingrediens mundum, vt Apostolus perpendit, hæc illud psalmi dixit: *Ecce venio in capite libri scriptum est de me, vt faciam Deus, voluntatem tuam.* In quibus verbis tertia insinuatur excellentia Obedientiæ. Liber enim ille, cuius hic fit mentio, est æternæ prædestinationis, in quo omnes huius Domini excellentiæ, officia, & opera sancta, ac prodigiosa, quæ facturus erat, scripta erant. Quorum primum ac præcipuum, quod reliquorum velut summa quædam erat, fuit æterni sui Patris voluntatem exequi in omnibus, quæ ille haberet: porro eius legem & præcepta in medio cordis sui, tanquam rem maximè sibi charam, & quam maximi ipse faceret. In cuius rei fidem, statim in primo suæ conceptionis instanti, hanc fuisse oblationem, promittens, vt supra diximus, exequi quæcunque Pater mandabat. Ac propterea gloriabatur, quòd Pater corpus & animam ei ædificasset ita prompta & apta, ad exactè obediendum: *corpus*, inquit, *aptasti mihi. Vel: aures perfecisti mihi.* Corpus quidem, vt fieri posset, quæ iubebat; & aures ita perfecisti, vt anima, tua præcepta audire & exequi posset. Quamobrem ergo amplius virtutis huius excellentia extolli, & exaggerari potest: quàm quòd Filius ipse Dei adeò de ea glorietur; & quòd Liber Prædestinationis eadem se tantoperè exornandum? Gaudeat itaque Religiosus: quòd pignus habeat suæ in cœlum prædestinationis & intelligat, in principio Libri illius scriptam esse Obedientiam, quam exhibere debet Deo, suisque Prælatis, tanquã generali medio, in quo reliquæ actus modo quodam contineantur, quibus promereatur gradum sanctitatis, & gloriæ, ad quam est prædestinatus. Sibi etiam persuadens, Deum per gratiam vocationis daturum ipsi corpus & animam apta & prompta ad obediendum in omnibus, quæ ipsi injungentur. Et cum hoc sensu, statim atque Religionem ingreditur, dicat Deo: Ecce venio, non vt faciam voluntatem meam, sed tuam: cuius sanctam Legem colloco in medio cordis mei, tanquam rem mihi maximè charam, & quam in hac vita plurimi facio. Quod si, vt promittit, exequetur, erit è felicissimo numero prædestinatorum, *quos* (vt Apostolus dixit) *prædestinauit Deus conformes fieri imaginis filij sui*, imitantes in omnibus eius Obedientiam.

Ex His habebit reliquas huius virtutis excellentias deducere: quæ sensim generatim anima reliquis prædestinationis mediis, interiùsque in eadem (vt S. Greg. dixit) reliquas virtutes. Tum quòd ita præcipuum auferat impedimentũ omnium virtutum ad suos actus exercendos, hoc est propriam voluntatem, omnium radicem peccatorũ: Et sic cordis nostri ager bene cultus, ac dispositus remaneat ad plantas omnium virtutum recipiendarum: quòd Obedientia potestatem & actiuitatem suam extendat ad omnia, quæ sunt Voluntatis Dei:

quæ in omnium virtutum exercitio elucet. Vt autem Deo ipsi placeat, & quòd ipse vult exequatur, ea excitat, & urget, ne stientur, sed suas actiones ita faciant, vt integræ sint ac perfectæ. Ac propterea ipse Christus Dominus nofter Obedientiam appellat cibum, & animæ nutrimentum, dicens Apostolis suis: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me: vt perficiam opus eius.* Quemadmodum enim cibus corporis sic omnia eius membra & partes corporis distribuitur, vt cuique det nutrimentum necessarium: ita obedientia alimentum est potentiarum & sensuum boni Religiosi, omniumque virtutum, quæ in eius anima sedem suam habent. Nam ea oculi aperiuntur & claudiuntur; lingua loquitur & pes ambulat: & illius voluntas & appetitus diligunt & oderunt; intellectus & phantasia sua opera exercent, & ab eis desistunt. Quæ omnia, cùm ab hac virtute obedientiæ dirigantur, sine cibo valde fabulario, conferuntur, augent, ac perficiens virtutem gratiæ, magnumque robur & fortitudinem adfert, ad omnia humanitus exercitia præstanda. Quæ etiam per ipsam Obedientiam sanctitas illa ubi ponitur, de qua ipse Christus dixit: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Si enim esuris, ac sitis omnes virtutes, quæ nomine Iustitiæ continentur: tunc solo quod Deo eiusque ministris obediat saturaberis, & voto rum tuorum finis compos. Si esuris sanctitatem: obedias, & Sanctus eris; si deuotionem sitis: obedias, & pius ac deotus eris.

a Ioan. 4. 34.

b Matth. 5. 6.

§. II.

SED quoniam cibus Obedientiæ (vt Sanctus Bernardus ait) suffertus ex se, & carni insipidus est, ideoque condimento aliquo opus habet, vt molliat & sapiat, quo possit cum voluptate comedi: condimentum hoc est sapientia cœlestis, intima scilicet & grata Dei scientia cum eius gratia, deuotione, & lætitia cœlestibus. Quæ scientia est sicut illud a Sponsa, quod, cum *Moyses ascendit in speluncam, in dilectum suum versus est*; & sicut bona, quam *Moyses ascendit in illam, & non sunt ausus qui prius ascenderant in illa.* Nec est vlla Obedientia carni adeò amara, & hominis spiritui insipida, quæ tali diuinæ Sapientiæ, cœlestique solatij condimento non dulcescat, fiatq; sapidissima. Sed quis diuinam hanc Sapientiam obtinebit? aut qua ratione licebit eam comparare?

c Exod. 33. 9.

HAEC igitur est alia insignis huius virtutis excellentia, quòd cœlestem Sapientiam impetret, quæ illam faciat iucundam. Nam (vt idem S. Bernardus dixit) delectatio & iucundissima contemplationis, quæ est ipsa Diuina Sapientia, non alteri quam Obedientiæ debetur. Hanc ait S. Gregorius, esse pretium, quo suorum illud à Deo emimus, de quo ipse quidam Episcopo dicebat: *Scalas tibi emere à me non gratuitum probatur, vt scandas sine*

d Greg. lib. 4. Dial. c. 36.

inquit,

inipiat, animus, cùm acceptam sapientiam, prius Obedientiam præbemus. Sic enim Ecclesiasticus dixit: *Fili, cùm accesseris ad Sapientiam, custodi justitiam, & præcepta mandata; & Deus præbebit tibi amicis.* Ne prætendas paupertatem; nam in paupertate tua erit pretium Obedientiæ: neque Deus cuiquam aliquid præcipit, nisi quod implere possit: & hoc pretiosi vir, comparare potest aurum sapientiæ cœlestis, accensæ igne Charitatis, & vitæ innocentia purificatæ. Vnde tanta proficit dulcedo: vt propriæ voluntatis mortificationem valde iucundam reddat; quò posse Diuinam implere. Quia Deus implet etiam, quod per Isaiam promisit neganti propriam voluntatem, vt ipsi hæreret. *Tunc, ait, delectaberis super Domino: & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob Patris tui.* Quod licèt præcipuè implebitur in cœlo, vbi abnegantes hic suam voluntatem, vt obediant diuinæ, sustentabuntur cibo Diuinitatis cum summa suauitate & lætitia: datur tamen bona eius pars etiam in hac vita. Propterea enim Saluator noster iussit à Patre suo peti, vt *fiat eius voluntas in terra, sicut in cœlo*: vt dulcedine illa cœlesti etiam in terra reficiamur; & sapor, quem cibus hic in cœlo habet, etiam in terra percipiatur. Et quemadmodum Pater noster cœlestis in omni quidem est loco, sed singulariter in cœlis, vbi suam omnipotentiam, Sapientiam, & bonitatem ostendit, fouendo, consolando, ac delectando Beatos: ita etiam est singulariter in perfectè obedientibus, quos Obedientia convertit in cœlos ipsius Dei, qui indicia suæ præsentiæ dat multa, cùm multos eis exhibet fauores.

6. Enim 2. 3

7. Isaiæ 58. 14.

8. Matth. 6. 10.

6.

9. Psalm. 7. 17.

10. Tolet. c. 43. Anselm. 2. in fine.

11. Psal. 50. 10. 4.

12. Ioan. 14. 21.

Ex quo apparet per hanc Obedientiam obtineri experimentalem cognitionem Dei, & eiusdem magnalium, ac mysteriorum; tanta certitudine fidei eorum excitatæ & illustratem, vt animam vehementer recreet, summamque pacem & gaudium ei afferat ex eorum cognitione & sensu. Ac propterea Christus Dominus noster dixit: *si quis voluerit facere voluntatem eius qui misit me, faciet cognoscat de doctrina mea, utrum ex Deo sit*; hoc est (vt dicunt SS. Cyrillus & Chrysostomus) obedienti Dei mandatis obtinere lucem ad intelligendum, quod ipse revelat; & ipsa experientia percipere: esse Dei, quod Fides docet; talesque effectus propter suam Obedientiam in se sentire, vt manifestent: Deum esse illorum Auctorem. Et eandem ob causam dicebat Dauid de seipso: *Super omnes docentes me intellexi; quia testimonia tua meditatio mea est. Et super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui. Et à mandatis tuis intellexi*: quia scilicet illa fuerunt mihi tanquam Magistri, qui intellectum meum illustrarunt: vt tua mysteria intelligerem. Nam (vt ait Sanctus Bernardus) aspectus hic & cognitio adeò perfecta incipit ab auditu, per quem non solum Fides, sed etiam Obedientia ingreditur. De qua dicitur: *Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico. Et: Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*: nam, qui illud custodiunt, videbunt, quam suauis sit Do-

13. Psalm. 118. 99. 100. 101. 102. 103. 104.

14. Bernard. Serm. 2. de Annunt.

15. Isaiæ 50. 5. Luc. 11. 28.

minus qui vluium non se implet, quàm diuinitas: audiuit, & vidit: quasi si dixerit audiui, vt videam: quia enim erit tua Obedientia, talis erit & tua visio, siue aspectio. Itaque dicere possit, se audisse & videre, & alterum horum esse, quod audiuimus, & qui obedimus, fuit quòd vidimus, ac diligamus.

In hac obedientia excellentia alia eritur vtilissima, quòd scilicet magnam excitet in Deum fiduciam: eo proinde efficit, vt orationes exaudiantur, & felicitet expediantur. Qui enim vocem Dei audit: dignus est, cuius vocem Deus quoque ipse exaudiat, iuxta illud Sancti Ioannis: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus.* Est enim Deus valde benevolus ac liberalis, & liberalissimè facit, quod vides placere ei, qui facit, quod ipsi placet: deque, quod petit, impleni, quod ipse iubet. Ac propterea Sanctus Eusebius Emisenus ait: quando nobedientes fuerimus Præpositis & Patribus nostris: tantùm obediet Deus orationibus nostris. Idem etiam insinuat Scriptura sacra de Iosue, qui fuerat obsequentissimus Moysi, cuius erat minister; & ipsi Deo in omnibus, quæ ei præcipiebat, quidem dixerat: Sol & Luna ne moueamini: stetitque Sol & Luna donec iuncto *obedirent Domino* vocibus hominis, ei quòd homo obedisset voci Dei. Et ita S. Bonauentura ait: Quò quis in obedientia magis profecerit, eò Deus magis eum exaudiet; & creaturæ ad obediendum homini deseruntur, subiectæ illi erunt, & seruient. Idem coniicit Sanctus Gregorius in suis dialogis admirabili quodam exemplo S. Florentij, qui Deum habebat quasi ad nutum, vt obtineret quicquid petebat. Cuius rei reddens rationem ait: Quid mirum, si Florentius in precibus citius audiebatur, qui in præceptis suis Dominum citius audiebat? nos autem postulantes, tardè à Domino audimur, qui præcipientem Dominum aut tarde, aut nullo modo audimus. Et vt Sanctus Augustinus dixit: Citius auditur vna obedientis oratio quàm decem millia contemptorum. Et potius vt Sapiens dixit: *Oratio eius erit exaudibilis, qui diligit eum, qui audit Legem.* Quemadmodum enim ipse claudit aures suas, ne audiat præcepta Dei: sic Deus claudit suas, ne eius audiat Orationes. Non enim respondebit operi verbis, sed petitis quod lingua petit, opus negat, & abijcit. Ea de assidue crante nec obediente, potest (ait Sanctus Bernardus) dici illud Isaiæ: *Væ qui dicunt væ Isaiæ cui, sed magis mihi sibi ipsi.* Deus autem noster ad manus potius audit, quàm ad voces. Ideoque etiam orantes, vult simul nos leuare puras manus ad cælum, in signum Obedientiæ & subiectionis nostræ ad ipsum: & ideò Dauid dicebat: *subditus esto Domino & ora eum*: quasi dixerit: prius te oportet cum humili obedientia subijcere Deo: & postea licebit petere magna cum fiducia, quod volueris.

Hinc

a Psal. 44. 1
b Psal. 47. 9.
c 1. Ioan. 3. 22.
d Hom. 3. ad populum. & 1. aug. serm. 6. ad fratres in eremo. e Isaiæ 29. 14.
f De Evangelio. g. Religion. c. 48. Lib. 3. dial.
g Lib. de spir. & anim. c. 19. Prou. 28. 9.
h Hom. 6. de diuit. & pauper. in fine.
i Genes. 49. 10.
k Psal. 85. 7.

Hanc etiam ponunt, vt Obedientiam quam grandi [illegible]
tem ad factorem valde egregia appellandi; & fortitudinem admirandam
ad grauissima quaque certamina vincenda. Pulcra enim Rachelis iudicia
sunt ac fortes bonorum bellatores; & obedientia Isaaci reddidit ipsum
dignum. Abrahamo ob insignem, quam habuit Obedientiam, victorias obtinuit & magnalia, quæ de eo referuntur; de Iacob & filio, cui atque Deus fauit, atque eius parentibus nullum aliud egregium legimus factum, quam insignem Obedientiam, qua se tradidit Patri suo Isaac occidendum. Et pater Machabeorum accendet multos viros obedientes, qui ob hanc obedientiam valde fuerunt præclari, dicens: *Legibus tempore gratiæ suæ resplendit mandatum & factus est Dominus Deus noster. Ipse* (hoc est dicere) *dum implevit verbum, factus est Deus in Israel. Ego*, dum audiat talem Legis, vere pium & in culum. Et Dilectus obedientia ipsi Isaiæ, tandem (ut Sanctus Bernardus ait) *accepit hæreditatem gloriæ.* Obedientia enim, quam sui Magistri exhibebit, fecit eum hæredem & successorem in eius officio. Sed multo adhuc præstantius est, quod Christus Dominus noster protulit, cum dixit: *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Vt colligere cum (ait Sanctus Chrysostomus) plus quam facere obedientiam, quam dignitatem fratris & matris vinculum nobilitatis fuit, facere Dei voluntatem. Hæc quia reliqua nihil sunt. Nec virgo sanctissima adeo fuit Beata, quod Christi Domini carnem conceperit, quam quod *audiuerit & custodierit verbum Dei*, ex hoc enim facta fuit Spiritualiter mater Christi, generando in anima sua vitam filij sui imaginem & in animabus multorum Christum, & per hoc medium sunt consecutæ quæ apparet, Obedientiam videlicet facere fratres Christi per imitationem in fraternitate; & per hæreditatem gloriæ simul & matres Christi confacit, propter efficacitatem, quâ eorum verba & operibus habuit, ad conuertendos peccatores; & Christum in eis spiritualiter generandum, qui sua obedientia tribuit conuersionem, quæ per fidem fecit, cum alij *non potuerint ad eum ejus fecisse; quia defendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me. Hæc est autem voluntas eius, vt qui videt filium credat in eum.*

Dicimus Obedientiam adeo eximiam & heroïca virtutem, vt sit principes lapis Lydius ad reliquarum virtutum ac donorum, quæ in hominibus sunt, veritatem agnoscendam ac discernendam. Quare ipsemet Deus, ad fidelitatem & sanctitatem suorum clarius probandam, solet præcepta aliquod imponere de re aliqua valde difficili, aut inusitata, vt supra est dictum. Quod facile declarant verba illa, quæ Deus ipse dixit Abrahamo, cum vellet quanta promptitudine ipsi obedire in propria filij sacrificium esset,

regum.

1 Lucæ. 11. 27.

2 Ioan. 6. 38.

regnum quod tuæ Deus [illegible] scilicet Ecclesiæ innotescere toti mundo, quod timeas & ames Deum tuum, cui in re adeò gratâ parueris.

CAPVT XII.

ALIAE EXCELLENTIAE ET COMMODA OBEDIENTIAE Religiosæ, & inobedientiæ detrimenta.

EXCELLENTIAE HVIVS VIRTVTIS In proximo capite positæ communes sunt omnibus iustis, quorum iustitia & sanctitas innititur ipsorum obedientiæ: sed præcipuè splendent in Religiosis: quorum vita & Professio tota est Obedientia. vt qui seipsos omnino consecrent, ac dedicent, vt secundum eâ viuant non proprio iudicio & voluntate, sed iudicio ac directione Prælatorum, qui Dei nomine illos gubernant. Quamobrem Obedientia Religiosa est via quædam ad cœlum, & ad sanctitatem: quæ hos quinque habet proprietates, quòd sit *certa, secura, breuis, sancta, & efficax*. Est *certa*: eò quòd valde clarè noueris, quæ sit voluntas Dei per ipsos Superiores, quorum vocem percipis corporeis auribus: & ipse Dominus dixit de eiusmodi: *Qui vos audit, me audit*. Est *secura*: qui enim Dei directionem per suos ministros sequitur, non errabit. Et periculum errandi potius in ijs est, qui gubernant: qui etiam rationem reddent eius, quod imperant; quàm in ijs qui obediunt, & iussa exequuntur. Supponitur tamen, eos non debere obtemperare, quando quod iubetur, est apertè peccatum, vt supra etiam est dictum. Est *breuis*, & compendiosa: nam in eo animi decreto, non faciendi suam voluntatem, continentur reliquæ omnes mortificationes; & in proposito obtemperandi semper Dei & Prælatorum voluntati, continentur omnes virtutes. Et quamuis non sit compendium absque aliquo dispendio, hoc tamen est valde iucundum, & suaue: nam eâm semel & vno, vt dicitur tractu voluntas propria relinquitur, aufertur tristitia; quæ solet semper euenire quòdo aliquid accidit contra illam: & eâm ferè sese conformat cum eo, quòd Deus vult vno etiam tractu ingreditur lætitia. Nam (vt ait Ecclesiasticus) *b nihil dulcius, quam respicere in mandata Domini*. Denique est via *efficax*, ad conficiendum montem altissimæ perfectionis: nam Deo ipsi incumbit vires præstare ad exequendum quicquid præcipit; & adiuuare ipsi obedientem. Quamobrem Sanctus Ioannes Climacus viam obedientiæ appellat nauigationem securam, quæ profectò sit ferè dormiendo, & excutat hominem coram ipso Deo. Nam (vt ait Sanctus Bonauentura) qui viuit sub obedientia, est sicut qui bona nauis in mari nauigat, sub perito gubernatore. Non ita semper pergit, siue comedat, siue bibat, siue dormiat, siue negotia tractet: & pergit absque vlla solicitudine, quia sedet nauis gubernator: & si minimè

a Exod. 16. 8.

b Eccles. 32. 17.

c 4. in Dilect. Deum. 4. c. 2.

cogitat,

cognitat, invenit se in ipso portu. Ita qui mutuget in Obedientia sua, in omnibus quæ facit, proficit, & vitam progreditur. Nam sive dormiat, sive comedat, laboret, aut quiescat, urgentia tractet, aut quidvis boni faciat, id ipsi ex Obedientia, in omnibus Deo placet, & aliquid promeretur, & in omnibus liber est ab anxia sollicitudine, recepta omnes suas curas gubernatori ipsum nomine Dei gubernanti relinquit: in quo totam suam sollicitudinem præcipuè collocare, scient (vt ait Sanctus Petrus) quod *ipsi sit cura de nobis*, & quidem multò maior de eo, qui Divinæ ipsius gubernationi se totum committit, magna cum pace & securitate sperare, quòd sua tempestive ad optatum portum perventurus. Nam ipsemet dixit *ego sum Dominus Deus tuus gubernans te in via, qua ambulare debes, tuam attende, & mandata mea fac: hæc enim pax tua, & militia tua sunt gressus mei*. Hinc etiam est, quòd Sancti Patres inter medios vitæ Religiosæ tutiorem ac securiorem semper habuerunt modum & ordinem Cœnobitarum Viventium sub vno Pelagius Prælato, quàm Eremitarum habitantium in solitudine, nec habentium ibi superiorem, cui obtemperarent: nam hos certe fructu obedientiæ & solicitudine attendendi sibi ipsis esse quærato illi verò vtrique hac commoditate gaudent, quòd à Prælato gubernantur in quotidianis suis curis omittant. Nam (vt ait Cassianus) perpetuus horum Religiosorum finis est, propriam voluntatem mortificare, & crucifigere; nec solùm vtiles illæ crastinæ, Et quamuis non perueniant ad excelsas contemplationis, quam habent Eremitæ, & Solitarij, sed hic defectus compensatur Obedientia humili, & bonis expeditis, quæ ibi in Conuentibus. Nam (vt S. Thomas ait) Obedientia extollit merita & operum valorem. Et quodcunque opus ex Obedientia factum magis placet Deo, maiusque præmium meretur, quàm si ex propria electione fieret: quatenus oblationi ipsius operis continguitur oblatio voluntatis & cordis quod dolens Deus pluris facit.

§. L.

PELAGIVS explicando magnus hanc veritatem ex eo gubernationis modo, quem Deus Bonitatis noster seruauit cum primis nostris parentibus inflata innocentia, deducens eos per viam Obedientiæ, eò quòd illa certior esset, tutior, brevior, securior, & efficacior: quæ teneri poterat ad conseruanda sequentia præstantissima dona, quæ illis dederat, & reuelarat: gratiam scilicet, & supernaturales virtutes, quæ animam sanctificant; subiectionem carnis spiritui absque passionum rebellione; sanitatem, integritatem, & immortalitatem corporis: dominium pacificum omnium creaturarum: perpetuam in terreno paradyso habitationem, & promissos, quòd si ipsi in hac Obedientia perseuerarent: omnia hæc dum essent etiam ipsorum successo-

rilis communitate; ac denique mutandum illi terrestrem paradysum in cœlestem, in quo æternùm viuerent felices ac beati. Ad hæc tanta dona confirmanda, & ampla adeò promissa consequenda, vnicum tantùm præceptum positiuum eis tradidit, de ligno *scientiæ boni & mali non comedendi*; quod erat obseruatu facile, vt facilè esset perseuerantia in Obedientia; & omnis bonis donis, cum summa pace & concordia gauderent. Quod igitur maius indicium Deus dare potuit, vt intelligeremus, quanti ipse faceret Obedientiam; quàm quòd illam tanquam fundamentum fecerit stare adeò felicis & conseruationis præsentium adeò domorum, ac securitatis obtinendi adeò ingentia promissa? Et efficax hoc Sanctus Augustinus in hunc modum ferebant parentes nostri Deo cum Obedientia, quæ illis fuerat valdè commendata, & qua sólus Deus bonitatem, quæ quàm magna sit, ac sufficiens ad creaturam rationalem sub Dominæ prædictione retinendam: non potuit melius offendi, quàm in posito præcepto, fructum comederent, qui alias non erat malus.

Eodem Consilio Vsus est Dominus noster in Religione: cuius finis (vt ait Sanctus Basilius) est, restituere nos eo modo, quo potest fieri, felicitati illi, quæ fuit in statu Innocentiæ. Fuit enim ipse Dominus Religionis, in bonum eis dona & promissa prædicta: quæ omnia pro fundamento, cui innitantur, habent Obedientiam, quæ obseruetur, & super eam aliæ excellentiæ conseruantur, sicut prædictæ, felicis illius status. Nam Obedientia conseruat super se gratiam, & reliquas virtutes supernaturales. Imò Sanctus Augustinus eam appellat matrem & custodem omnium reliquarum: matrem, quia illas generat ac nutrit: custodem, quia illas conseruat ac protegit.

1. (a) Aug. de Bono c. 18.

2. Deinde per Obedientiam Caro subjicitur Spiritui, & passiones rationi: nam si voluntas humana seipsam abnegat, vt Diuinæ conformetur; Deus ei ita fauet, vt eius appetationes ipsi sese accommodent. Ac propterea scelestissimus ille spiritus simul continuò dicendi *pallescere fecit ossa mea, & arefacta est tota medulla*.

3. (b) Prou. 8. (c) Prou. 3. (d) Mal. 2. (e) Ps. 118.

Sanitatem etiam corporis conseruat Obedientia; eamque prodigè iuxta illud Salomonis: (b) *Fili, ne obliviscaris Legis meæ, & præcepta mea custodiat cor tuum: longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.* Et quamuis à temporali morte nos præseruet; efficit tamen vitam aliam felicissimam, quæ nusquam habet finem. Scriptum est enim: (c) *Qui facit voluntatem Dei, manet in æternum.* Et is tam obtinet vitam, qui eius explet voluntatem. Sicut ille Religiosus ille obediens Achates, de quo refert Sanctus Ioannes Climacus, quòd cùm esset sepultus, & à Sancto quodam Abbate interrogaretur, an esset mortuus: respondit: quomodo fieri potest, vt obediens moriatur. Perfecta quoque Obedientia

(f) Ioan. Clim. Grad. 4.

subjectionem ferat, per eam ipsum in illis exulent; quibus propter [illegible] ea obediunt: quia plurimum Creatori; quemadmodum tepe obediuerunt Sanctis Martyribus, Sancto Francisco, alijque Sanctis Eremitis, quibus ille fuit, qui ad Obedientiam sui Abbatis leonem corpit, & adeo ipsum perduxit, & ita implenit quod scribitur in Iob: *Bestiae terrae non formidabit, quia pacificauerunt ei lapides agri*: quatenus id ad obsequium Dei praestandum expediet. Praeterea Obedientia est quae constantem & perseuerantem assert habitationem in Paradyso Religionis: eademque plenitudinem obtinet delitiarum & consolationum caelestium, quae per centuplum significantur: nec vllus ab hoc Paradyso reijcitur, nisi propter inobedientiam. Ex quo etiam prouenit, vt Religiosorum obedientia continuare faciat, & vigere vigorem sui Instituti in Successoribus. Cum enim qui feruore suo eum vigorem seruent, eundemque spiritum Successoribus suis communicant: remunerat Deus in filijs, parentum obedientiam. Et Rechabitis, qui erant quasi Religiosi, promisit Deus in premium insignis eorum obedientiae: *non defuturum virum de ramis suis qui staret in conspectu ipsius Dei sui*. Per Obedientiam denique obtinetur palma victoriae, & vita aeterna. Scriptum est enim: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*. Et: *Vir obediens loquetur victoriam*: dum enim obedientiae debetur vltima corona gloriae.

SED Quid Deo vltimam? potiùs dicendum erat: totam vitam perfectè obedientis esse coelestem quandam victoriam: triumphat enim semper de omnibus suis hostibus: quia vincit omnia inuincibilia eo modo, quo vinci possunt. Et hae sunt illa septem, quae iam initio animis: peccata scilicet ac vitia maximos nostros hostes; carnis pulsiones; propriij iudicij rebellionem; imò & voluntatis propriae; tentationes Daemonum; feritatem & molestiam animalium, & reliquarum rerum, quae sensu carent; contradictionem denique & calumnias hominum saeculariuum. Nam vt idem Salomon ait: *Cum placuerint Domino vie hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem*: quos etiam nostris pedibus subijciet: quia non ipsos suae voluntati subiugabimus in omnibus, quae de nobis constituit. Ac propterea Hebraeis dixit: *Si custodieritis mandata; quae ego precipio vobis, & feceritis ea: dispergat Dominus gentes istas coram facie vestra; & possideatis eas, quae maiores & fortiores vestri fuere*.

SED his omnibus addamus, quòd Obedientia vincat etiam Deum ipsum, illis inuincibilem: deducens eum ad faciendum voluntatem ipsi obedientis. nulla enim re adeò eum deducere possumus, ad faciendum quod petimus atque cùm facimus quod ipse precipit; & impleamus quod vult. Ac propterea S. Bonauentura dixit eos, qui hanc habent cum Deo conformitatem, fe se quasi Deos omnipotentes in sua voluntate: nam vnientes eam cum Dei

voluntate passus in eo quicquid voluit. Ex quo fit, ut septem illa præmia, quæ Christus Dominus nobis in Apocalypsi promisit, non solum ei, qui vicit primo, sed etiam omni vincenti pertineant ad obedientem, quæ ei propriè vincenti. Nam ita vincendo periit, sicut obediendo. Primum præmium ei, cui dicitur: *vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei.* Secundum: *qui vicerit non lædetur à morte secunda.* Tertium: *manna absconditum & calculum candidum, & in calculo nomen scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Quartum: *qui vicerit & custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes.* Quintum: *in qui vicerit, vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ.* Sextum: *qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei.* Septimum: *qui vicerit dabo sedere mecum in throno meo.* Quod verò hæc præmia obedienti promittantur, indicium est, quòd ad singula repetatur hæc illa: *qui habet aures audiendi audiat*, quod Spiritus dicat Ecclesiis. Per Ecclesiam enim virtutem significat Obedientiæ, quæ verbum Dei audit, & custodit. Cum magno vero mysterio aliquando hæc verba ponit, antequam præmia exprimat; aliquando autem post expressa: ut obediens animetur ad seipsum vincendum; & promptè obediendum spe præmiorum, quæ accepturus est; & ea eorum parte, quæ datur ei cum vincit. quasi præcepta potentia præmium reddatur, quod, dum se vincit, promeretur.

§. II.

ALIA ADHUC superest via magna OBEDIENTIAE bona cognoscendi: consideratio scilicet gravium incommodorum malorum, quæ affert INOBEDIENTIA. Nemo Philosophus dicet: illud est melius, cujus oppositum est pejus; & illud magis amatur, plusve fit, & majori præmio à Deo remuneratur: cùm contrarium magis ipse odit, contemnit, ac punit valdè autem est Obedientia. Ascendamus (ait Sanctus Augustinus) ad matrem Obedientiæ; & inspiciamus, quod Deo promittimus: nihil enim est Obedientia præstantius; nec pejus inobedientiâ Adami pereji: quia fuit inobediens; Christus autem resurrexit: quia obediit Patri tuo.

Hoc exemplum sufficeret ad cognoscendam gravitatem hujus peccati: quod fuit radix omnium peccatorum & miseriarum hujus mundi: cujus damnum non potuisset secundum æquitatem reparari, nisi per Dei Incarnati Obedientiam; hæc illud Apostoli: *a Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita per unius obedientiam justi constituentur multi.* Inobedientia enim Adami in causa fuit, cur omnes ab eo descendentes cum originali culpa nascerentur, & subjecti miseriis, quas ipse propter eam incurrit: quæ fuerunt septem valdè luctuosæ. Quarum prima fuit, b quod creatus

a Rom. 5. 19.

b Gen. 3.

ignorant, qui prius claudi amittunt? Oculos corporis & animæ pertinaciter ipsa experientia videntur ac sentiunt miseros, qui vitia non fugiunt, & labori enim se assuefacere & molestia tenere ante frontes proximos, & mandata superantes ad videndos amicos, quibus culpam tegerent, aut excusarent; & ad religiosa, quæ sunt ejus peccati. *Secunda* miseria fuit, quòd animæ nuditatem afferret, orbando illam gratia & iustitia originali, ac reliquis supernaturalibus donis, quæ in illo felici statu eam exornabant: hoc illud, quod scriptum est: *mala spoliavit eam, & prædavit eam*, quæ inutilem. Ita vt miseri homines æquè nuda nascantur in anima, atque in corpore. Et hinc *Tertia* miseria, & omnium profluit rebellio scilicet carnis contra spiritum, & sensualitatis contra rationem: nam passiones (vt ait Sanctus Augustinus) rebellarunt contra animæ pulchritudinem rebellavit contra Deum. Ita vt inobedientia animum addiderit *Leoni* contra hominem, *Aspidem* à terra, *Draconi* in terra, *Ursum* in montibus, *Pardum* in silvis, *Lupum* in deserto, *Serpentem* in foraminibus, *Aquilam* in aëre, *Piscem* in mari, *Bestiam* in pascuis, *Simiam* in domibus, & *plagas* imponerent à pedibus vsque ad caput in omnibus corporis facultatibus, & potentijs *pugnantes contra hominem*, & semimortuum. Nullis enim inobedientiæ, ejus libertatem ei non abstulit, non tantum ad bonum faciendum debilitate; tantaque propensione ad malum illum reliquit, vt hoc omnino sequatur, propriam sequens voluntatem, Dei mandata contemnens. Post hoc detrimentum secutum est *quartum*: confusio scilicet & pudor, quòd se nudos viderent, turpesque motus experirentur, quos nunquam antea senserant. Ex quo provenit, vt statim, atque primum senserunt Domini adipiscentes verecundiæ, se pudore affectos abscinderint *ficus*, eaque, *mihi autem Paradisi* tunicæ, *& quid nudus sum*, & abscondi me. O quantum est malum inobedientia, quæ sic hominem abjicit, vt non habeat animum in divina Præsentia comparendi, fugiat Deum, & abscondat se, ne illum videat, meritam tamen reprehensionem. Sed neque Deum fugere potest; nec fugit, quem conatur, & prodest siquidem nec potest fugere se ipsum; nempe reprehensionem & cruciatum vitare, quem affert illi propria conscientia. Ex quamvis solijs fidis partem illam cooperuerit, quæ maiorem illi pudorem afferebat: se apertam erubescebat, quid *semel* vidorem nulla enim humana diligentia sufficit ad culpæ pudorem removendum, quamdiu Deus illam non remittit. Sed neque hæc fuit damnorum inobedientiæ finis; quia tria alia attulit corpori valde grauia: quorum vnum fuit, perturbatio & inordinatio humorum corporis, qui tunc quasi fræno quodam continebantur. Ex qua perturbatione morbi oriuntur, dolores, & ipsa mors, quam Deus in pœnam posuit hominis. Alterum damnum fuit inobedientia & audacia brutorum animalium: quæ prius erant illi ad nutum subiecta; nunc autem contra ipsum se erigunt, invadunt, & oppri-

Vide Lorin. Iosue. 6. 26.

1. Reg. 1. 7. Machab. 4.

1 Cor. 10. 30.

4.

1 Gen. 3. 10.

[illegible] Angelum quendam expulsum fecerit à Paradyso voluptatis, & eum emissum in hunc miserum mundum, & valem lacrymarum: vbi innumeris eorum pœnis, elementorum asperitas, & fœtæ crudelitatis que hostium natura, carnifices sunt inobedientiæ. Atque tempore eodem opere implerit quod Sapiens dixit: *Armabit Sapientia creaturam ad vltionem inimicorum,* i Sapient. 5. & 21. *& pugnabit cum illo orbem terrarum contra insipientes*, hoc est rebelles & inobedientes. Cum tamen hoc totum velut pictura quædam sit, si conferatur cum expulsione à Paradyso cœlesti, & damnatione ad infernii carcerem, quam inobedientia replet; & hac remota, non fuisset opus igne eius æterno.

Quæ autem dicemus de horrendis supplicijs ac pœnis, quibus Deus Dominus noster punit rebelles hanc inobedientiam, imitantes patrem suum Adam, & eos parcit regibus, non Regibus, nō Pontificibus, nec Prophetis: etiam prius fuerint sanctissimi, magnaque ediderint miracula, & egregia facinora. Nam accedente inobedientia & repugnantia, nec pax superest cum Deo. Inobedientia Pharaonis eiusque populi, causa fuit decem plagarum Ægypti: & prout rebellio ac pertinacia crescebat, ita augebantur plagæ. Cur Hebræi fuerunt in deserto adeò horrendis flagellis puniti nisi, quòd audientes Dei vocem, rebelles ei & inobedientes fuerunt? Hæc inobedientia abstulit Sacerdotij Heli, eiusque filijs dignitatem sacerdotalem, & ipsam vitam. Hæc Saulem vitâ & regno spoliauit, sibi & suis successoribus. Propter hanc Ionas missus fuit in mare, & à Cete pisce devoratus: vbi periisset absque vllo remedio, nisi propositum obediendi illi adfuisset. Propter hanc quidam alius Propheta, qui magna etiam miracula ediderat, fuit à leone interfectus: & fera, quæ inobedientis corpus lacerauit, humorem tangere non est ausa: quod symbolum erat subiectionis, quam suo Creatori debuit exhibere. Denique vxorem Loth inobedientia mutauit in statuam salis, ad cautelam omnium inobedientium: nam aliquorum pœna multos debet in officio continere.

Quis igitur ex his non videat stupenda obedientiæ commoda, quæ à tot damnis liberat; quæque supplicia & pœnas avertit? Quòd si miserè incidisti in aliqua inobedientiæ mala; non est alia via ea euadendi, quàm vt redeas ad viam Obedientiæ. Illa enim tegit animæ nuditatem, pudorem aufert, & confusionem culpæ, & animum addit, vt aperta facie audeat coram Deo comparere. g Tunc (ait David) *non confundar cum perfrixero in omnibus mandatis tuis.* O Sancta Obedientia (ait Sanctus Augustinus); quid de te dicam? tu species es Dei vel perfecta cœlestia, & currus in quo inflammatus fuit Elias defertur in Paradysum. Tu porta es per quam isti in cœlos intrant, tu es claustra, ne peccatores, quia te redeunt, teque amplectuntur, ad infernos descendant. Tu humilitatem nutris, Patientiam exerces, complectens la-

g Psal. 118. 6. Serm. 2. de Pent. sect. vltim.

mentur.

manifestudinem. Sic igitur fratres obedientes [illegible] Christo quod ei Christus & Deus quod est Deo. Ut copiosissimis gratiæ & gloriæ suæ donis Obedientiam vestram remunerari in æternum. Amen.

CAPVT XIII.

QVOMODO SIT OBEDIENDVM DEO, ET OMNIBVS Superioribus; bonis & malis, qui eam omnem gubernant.

QVAMVIS Obedientiæ Votum sit omnibus Religionibus commune, non tamen est hoc votum Cathari, quod quoad substantiam est in omnibus æquale, sed fiunt varij Patriarchæ, quod varios habet gradus. Vnde Sanctus Bonaventura ait, quòd Religiones exactiorem profitentur Obedientiam, quàm aliæ. Quod ex variis causis & radicibus provenire potest, ob rerum varietatem, quæ ad finem virtutis perfectionem confluunt. Aliæ ex parte eorum, quibus Obedientia debetur, & rursus ex quibus ipsa præstatur: aliæ ex parte subditorum, qui obediunt; & ipsius modi obediendi. Illa autem Religio excellentiorem perfectionem habet Obedientiam profiteri, cæteris Regulæ maioris eam perfectionis constituunt quæ quid ad quemlibet particularem actum pertinet exigit, quæ de vnoquoque earum adiacentia præcepta, quid omnes valde inter se sint colligatæ, non facilè poterunt attentè discipulari. Quicunque tamen hanc perfectionis erit cupidus, cognoscere debet, in omnibus eminere: quò enim magis in Obedientiæ gradu ascendet, eò etiam celsior amplius in proprietatis suæ perfectione. Illa tamen adiuertendum est attendi hic gradus Obedientiæ, aut in obiecto in cui bonitate, quod sit specialis virtus, aut specialis virtutum, quod ad spectator ad rectitudinem, quod sit præcepta aut prohibita: sed etiam ratione quadam generali; quæ, vt dictum est, omnes virtutes & vitia comitatur.

Nam ex obiecto eorum bonorum operum, voluntatem appellatur Obedientia: eò quòd sit Dei voluntati conformi; omnis vero omissio, & operis prauitas, quæ præcepti alicuius transgressionem facit, erit inobedientia. Et in hoc sensu dixit S. Ambrosius; peccatum non aliud esse, quàm inobedientiam contra Dei legem. Intra quam doctrinam, cæteri gradus Obedientiæ omnes videndum pertinent vtrum sint omnes Obedientiæ diuinæ præcepta legis tradita: sed præcipuè, & eum maiori excellentia pertinent ad Religiosos, quos, nullo excepto, Obedientiæ votum obstringit. Religiosorum quoque Hierarchia, etiamsi varios habeat perfectionis gradus, omnes tamen ad

finem

Ex reg. Aug. Hipponen. c. 1.

Ref. The 2. 2. q. 104. art. 2. ad 2. Et de Præcepto lib.

quod habeant finem proximum. Particulares enim Communitates Religiosi debent Immediatas suo Superiori & Prælato obedire; & hic Provinciali; hic autem Generali: omnes autem tam maiores quàm minores obedire debent Summo Pontifici: qui est Christi Domini nostri vicarius in terra. Qui etiam debet ipsimet Christo obedire, & iuxta ipsius leges alios gubernare. Quò etiam Prælatus erit maior: eò enim obedientia ad sibi Superiorem magis gloriosa est ac necessaria: ob exemplum suum, quod aliis meritò dare debet; inobedientia autem eius erit etiam perniciosior, ob scandalum & malum exemplum reliquis datum. Et fortè fiet etiam hîc in eodem genere, permittente Deo, vt ex subditi ipsi obediant, & ipse suis maioribus non obedit. Contrà verò etiam hic reperiemus habent gradum ipsius obedientiæ, efficiens, vt & subditi similem erga ipsum habeant. Non præcibo tamen illud insinuare, quod subditorum sors, etsi humilior & contemptior, sit tamen securior ac felicior. Quare pulchrè Sanctus Bernardus ait: subditos Religiosum transire copiosum huius mundi fluuium, non pedibus vadentes, sicut seculares, qui submersionis periculo iuxta exponitur, sed quasi, sicut Prælati qui cum maiori laxitate per quamcunque fluminis partem trajiciuntur: non tamen absque periculo: sed trajiciunt per pontem, qui via plana est ac tecta, custodientes suas Regulas & obedientes suis superioribus. Quo enim minus habent libertatis, eo habent plus securitatis.

Forma & ordo obedientiæ.

2. INCIPIENTES igitur ab Obedientia ex parte personarum, quibus ea debetur: hæc habet multos gradus, quorum omnium fundamentum est Obedientia Deo Domino nostro debita, qui primus est, cui obedire tenemur: eò quòd vnicus sit, & Supremus Dominus, Creator, & vniuersalis gubernator magnæ huius mundi domus, & omnium creaturarum, quæ illic complectitur. Quo nomine omnes tam Angeli, quàm homines tenentur, non proprio suo iudicio seipsos gubernare, sed Legibus ac Præceptis ab ipso traditis. Hac ratio Sanctum Iob permouit, vt diceret: *A mandatis labiorum eius non recessi, & in sinu meo abscondi verba eius.* *Ipse enim solus est, & nemo auertere potest cogitationem eius, & anima quæcunque voluit, hæc fecit.* Quod idem est, (vt Sanctus Gregorius explicat) atque si diceret: obedio Deo, eò quòd ipse est vnicus Dominus & gubernator omnium: à quo regulas accipiam gubernationem, quam habet: ideoque est potens & Sapiens, vt nullus possit eius impedire consilia, vt facere prætermittat, quod efficaciter fieri voluit. Quamobrem magnæ prudentiæ est, illiuscer ei obedire, meæque obedientiæ voluntatem & gratiam ipsius ad me allicere. Huc accedit, quòd Angeli & homines speciali Dei gratia electi sint ad Supremum quendam finem, naturam eorum superantem, & consistentem in clara Dei visione: quæ obtinenda est per media & præcepta eorum supernaturalium, ipsimet suæ proportionatorum. Et ideò tenentur obedire Deo titulo Saluatoris, & glorificatoris:

Psal. 118. v. 51. & 104. v. 4. & Iob. 23. v. 13.

Ibidem.

seipsos

sequentes directionem Dei ab eo propositam. Cum autem nec solus humanus, nec Angelicus per se ipsum solus sufficiant ad cognoscendum quicquid ad ipsorum gubernationem in rebus adeo excellis pertinet: tenentur abnegare sese, & iudicium suum captiuare in obsequium Dei ipsi audientes & credentes quod ipsis dicit, & opere exequentes, quod præcipit. Ut hanc ait Sanctus Augustinus, fuisse superbiam Luciferi cunque sequacium Angelorum superbiam, quod voluerint esse sicut Deus, qui nemini subest; nec eius gubernationi subiacere se voluerunt. Et in eandem superbiam incidunt etiam primi nostri parentes, volentes liberi esse, & absque subiectione viuere: ac propterea Dei præceptum contemnarunt. At Sanctus Michael cum quæ sociis Angelis seruauit sese in humilitate, agnoscentes se creaturas, ex seipsis ignauas, debiles, Deoque hac subiectandi deque perfectè se placuisse subiectionem, & obedientiam Creatori suo: de qua semper gloriati sunt, & gloriantur tanquam ministri, & famuli destinati ad faciendum, quicquid eorum Dominus mandare dignabitur. Quorum obedientiam voluit Saluator noster, homines imitari: ideoque iubet, nos petere, vt Patris voluntas fiat in terra, sicut in cœlo. Hic primus obedientiæ gradus absolutè est excellentissimus, & vim habens omnes obligandi: licet aliquid vterius habeat secundus gradus, qui est obediendi alijs propter ipsum nec Deum. Quem, ait Sanctus Bonauentura, in hoc primum excedere, quod indefectum præbet materiæ humilitatis, & subiectionis: cum non solum supremo gubernatori obediat, quod omnibus est commune, sed alijs etiam creaturis, quas ille suo loco substituit. Quod duobus modis fit primum ob generalem illā prouidentiam, qua constituit, vnabos esse gradus maiorum & minorum; & vt minores pareant maioribus, à quibus gubernantur. Ita vt intra ipsosmet Angelos (vt aiunt Sancti Patres, & ex ipsa scripturæ sacra deducitur) hæc inuenitur subiectio & Obedientia illorum ad alios, iuxta præstantiæ naturæ & gratiæ, quam vna Hierarchia habet super aliam. Inter homines tamen initium variis causis, propter quas filij tenentur obedire parentibus: vxores viris suis: famuli heris, serui Dominis, & cuius omnibus gubernatoribus, ac iudicibus iuxta generalem Apostoli sententiam, dicentis: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.* Qui ordo exigit, vt in qualibet republica, Ciuitate, ac domo sit aliquis, cui reliqui obediant, & subijciantur. Alias magna esset confusio ac discordia: regnum autem & familia quæque diuisa, omnino perit. Ac propterea Sanctus Augustinus dixit, quod Obedientia seruet concordiam in Angelis, pacem in Monachis, & in Ciuibus tranquillitatem; sine qua nec respublica diu stare, nec familia bene regi potest. In quo tamen gradu multò amplius eminet obedientia Religiosorum, qui spontè sua vitam perfectam profitentur, seseque obstringunt voto obediendi Pre-

1. De verbo Dei cap. 4. num. 10.

2. De quæst. cap. 2.

3. Diuus Paulus ad Rom. 13.

4. Diuus Augustinus lib. 3. de libero arbitrio.

5. Diuus Augustinus lib. 19. de Ciuitate Dei cap. 13. Diuus Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 5. ad 1. Diuus Bonauentura in 2. dist. 44. art. 1. quæst. 3. ad primum.

latis & malaribus: non solùm de generalem rationem, quòd in omnibus communitatibus debet esse aliquis, qui illas regat, cui reliqui subsistant: sed & alias magis particulares, & magis perfectionis. Primum, vt occasionem habeant se se amplius humiliandi, subijciendo se alteri homini, qui more & ordine huius mundi non est maior, imò sæpe minor, confirmauit Iesus, cùm dixit de Maria matre sua: Erat subditus illis. Quod (vt ait S. Hieronymus) simpliciter, cùm huius mundi magnates obediant humilibus Ecclesiæ Pastoribus. Deinde, vt intenderet in hac Obedientiam & humilitatem filij Dei, qui factus homo, non solùm æterno suo Patri, sed & ipsi matri hominibus obediuit, dicente S. Luca: *erat subditus illis*, Sancto scilicet Ioseph, & virgini matri: Hæc Patria, vt haberent occasionem mortificandi & vincendi seipsos, abnegando propriam inclinationem & voluntatem, vt Christum sequantur, seipsos quærendo ad Saluatorem: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum.* Quarta, vt procul magis sint à periculo errandi, & decipiendi: sapientes enim habemus in suis superioribus Magistrum, qui ipsos doceat; consiliarium, qui monet quæ melius sunt; Ducem, qui ducat; & protectorem, qui ipsos tueatur & defendat. Ac demùm quæ propter reliqua omnia bona & vtilitates præmissas ipsius Obedientiæ, tum in proximo capite, tum in aliis nostris tractatibus recensitas.

Et Hic Obedientiæ modus ita placet Deo, vt ipse met per Superiores, quos constituit, dirigat quicquid intendit facere circa suos electos. Quod pulchrè perpendit Sanctus Gregorius in exemplo Samuelis, quem Dominus vocauit voce simili voci Heli Prælati sui, ipsum accederet, & quid vellet, interrogaret. Nec prius cessauit Dominus voluptatem suam sperire, donec Samuel parendo Heli mandato, Deo dixit: *Loquere Domine, quia audit seruus tuus.* Vt intelligatur, ipsum velle, vt etiam desideria, quæ ipse inspirat, executioni mandentur cum facultate superiorum: Quæ tamquam subditi facit idem Sanctus, diuinitus inspiratum, tunc gratum Deo esse cognoscitur, si maiorum imperijs, aut permissione peragatur. Et quid aliud est, Deum vocem imitari Sacerdotis Heli, quàm significare Vocem Prælati, esse vocem Dei ipsam? & Deum per os Prælati loquentem hic aliquid eius nomine præcipere? Ex quo Sanctus Basilius deduxit, quod quemadmodum Deus, qui Pater est omnium, summam à filijs suis exigit Obedientiam: ita spirituales Religiosorum Pater, qui est iuxta Dei Leges & Præscripta gubernat, meritò ab eis requirit Obedientiam perfectissimam: cum non ipsi propter ipsum Obediant, sed propter locum & officium, quo fungitur, in quo refert ipsum Deum.

3. Et vlterius pergit in hoc obedientiæ modo tertium eius gradum, qui subijcitur non solum Prælatis bonis ac sanctis, quorum vita conformis est vitæ

Supremi

Supremi Gubernatoris Christi Domini subsit; sed etiam impresso, & in vitam mobilique gubernanti perversis: modò quod iubet, non sit malum. Id quod expresse docuit Sanctus Petrus Apostolus, dicens (1 Pet. 2.) *Ita loqui & ita facere, tanquam per legem libertatis incipientes iudicari. Quasi liberi, & non quasi velamentum habentes malitiæ libertatem vestram, sed sicut Dei servi.* Quæ verba, & quidem maximi facienda, vt suo loco perpendemus. Quanto igitur magis tenebuntur Religiosi obedire suis Prælatis, quos loco Dei habent? Si enim Deus adeò est bonus, vt etiamsi illi mali sint, ab officio tamen illis impuncto eos non removeat: æquum est, fuerit adeò esse bonum, vt nec ipse eis obedire prætermittat; sed collocet Christi Domini in Cathedra Veritatis. Hoc illud & monitum, quod suis discipulis proposuit: *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate & facite: secundum opera verò eorum nolite facere.* quasi diceret: Cathedra, in qua illi sedent, & authoritas, qua fungantur bona sit; nec eos Deum ab ea removet: obedite ei, & imperata facite: nihil enim vobis nocebit eorum malitia, modò in ea eos non imitemini. Hoc ipsum perpendit S. Gregorius in exemplo Samuelis, cui Deus cōstituerat revelare magna supplicia, quæ eius Pontifex, & Magister Heli, propter propria eius peccata, inferre cogitabat. Et cùm Samuel hanc revelationem non prius aperire vellet, quàm ad ipsum Heli eius Magistrum, vt dictum est, diligeret. Vere hoc (ait) intelligamus: semper mendaces filiorum esse venerabiles, et bonis eorum vitæ detrimentis Ecclesiæ. Quamobrem Superbi, eorum doctrinam contemnunt; humiles verò, qui eam tradunt, extollunt ac ad culmen famæ magis consuetudinis cum ipsa Deo. Nec debent subditi valde efferare, quòd ralis ipsos obligetur Superiores. Sicut nec ipsi Superiores, quòd rebelles habeant subditos. Diuina enim prouidentia totum hoc permittit in bonum suorum electorum: conuertens in eorum vtilitatem alterna mala, ac dispendia, per subditos inobedientes exercet. Deus bonos Superiores; & per hos imprudentes & fœtos exercet coërgit bonos subditos: et eorum patientia & mansuetudo magis augeatur, & Obedientia ac humilitas maiori fit admirationi; quia in malitia improbo agnoscant vocem, & authoritatem ipsius Christi.

(1 Pet. 2. Sicut liberi, & non quasi velamentum habentes malitiæ libertatem vestram, sed sicut Dei servi.)

Possumus cum S. Bonaventura addere hic *quartum* Obedientiæ gradū: quo illa non solùm Prælatis & maioribus sese subjicit; sed extendit se etiam ad omnes homines, eum in modum, quo dicit Apostolus *se humiliare Superiori vbi iniuria arbitramur*; & *subditi esse omni humanæ Creaturæ propter Deum*. Quod intelligendū est, quoad effectum, & interiorem animi promptitudinem, vt quilibet paratus sit voluntatem & voluntatem suam, aliorum iudicio & voluntati, ob Deum subjicere: quando id expediret ad gloriam Dei; & ipsa prudentia faciendum

(4. Imitatio Christi. 1. Pet. 2. 1. Cor. 10.)

dicauerit, vt se propẽdeat semper magis ad subiectionem & Obedientiam, quam ad superioritatem aut imperium. Præcipue cum Dominus noster non raro miscerikm vtatur, ad humiliandos maiores; & per paruos, voluntatem suam magis aperiat. Et interdum per subditos loquatur Superioribus, sicut per Samuelem loquutus est; & aperuit cõsilia sua Summo Sacerdoti Heli. Et qui humilis esse cupit, & excellenter obediens, etiamsi Prælatus sit senior, & eruditus paratus esse debet (vt Sanctus Augustinus de seipso dixerit) alterius etiam infantis iudicium sequi in omnibus. Qui Obedientiæ gradus securius potest in Religione ad præsens dedoceri, & nominatim abiectis Nouitijs, & Tyronibus; humilioribus esse ac subijcientibus alijs omnibus, in quacunque re aliquid ipsis iuberetur: modo tamen non contra Regulam, aut ordinem superiorum. Hac enim ratione proficiens amplius in mortificatione sui iudicij, & voluntatis propriæ; & in ipsum obedientiæ perfectione. Siquidem, qui sibi æquali aut minori obedit: melius etiam obedire valet. Et cum Christus Dominus noster se subiecerit matri ibus: quid magnum erit, quod eius discipuli, etiam minoribus se subijciant? Iuxta id quod ipse Dominus dixit suo Præcursori exeuntem se ab eo baptizatum: *Sic decet nos implere omnem Iustitiam.* Te quidem parentem meo præcepto, qui maior es sum, & me subijcientem tibi, qui minor es.

CAPVT XIV.

QVI IN QVIBVS SIT OBEDIENDVM; ET DEFECTVS contrahens Obedientiæ gradum.

EX DICTIS IN PRIMO CAPITE transire licet ad gradus, quos hæc virtus habet ex parte rerum in quibus Obedientia est præstanda. Supponendum est autem, (vt Sanctus Thomas aduertit) Deo Domino nostro parendum esse in rebus omnibus, quas iubet nulla excepta, etiãsi sint actus interni, qui ad solum cor spectant. Iberim enim atque conflar, aliquid ipsum iubere: non potest id non esse bonum & fructuosum. Quemadmodum enim ex eo quòd ipse sit summa veritas, nihil, quod falsum sit, revelare potest: ita ex eo quòd sit summa bonitas, nihil potest iubere, quod malum sit. Et quemadmodum Fides inclinat ad credendum quicquid Deus revelat, iudicans, illud esse verum; etiamsi intellectus non adæquatur eius rationi: ita obedientia impellit, ad implendum quicquid Deus iubet; quamdiu, illud est ipsum quatenus interdum Præcepti rationem non satis intelligat fieri contigit in aliquibus rebus extraordinarijs, quas iussit ob finem, quos nos subodemur. Nam ordinarie semper adeò sunt cum ratione coniunctæ, vt Dauid a *Præcepta Domini appellet lucida & b restimenta eius credibilia*

a Psal. 9. b Psal. 5.

minis.

simis. In hac tamen Obedientia tres gradus distinguere licet. Primus, & quidem maximè necessarius est, Angelorum sanctæ legis naturalis, & Euangelicæ in quibus omnes virtutum actus ad suam regulam necessarij indicati sunt. Quales sit credere, sperare, honorare, & amare Deum, aliaque similia. Ad quem gradum spectat obedientia Diuinis Inspirationibus & vocationibus debita; per quas Dominus noster in particulari nos impellit ad horum Præceptorum executionem: quibus si resistatur, est inobedientia. Sed cùm alij sint actus virtutis ex consilio tantum, ad maiorem perfectionem obtinendam, nostramque salutem securiorem reddendam; hi actus sunt materia secundi gradus Obedientiæ: quatenus indicta sunt voluntatis ac desiderijs, quo ipse Dominus tendit, vt omnes perfecti simus. Et qui hoc fine & intentione eos exercet, existimans, ita Deum velle, & illi placere talis, inquam, præstantiorem exercet Obedientiam. Consilium enim non aliud est, quàm quòd ipse Dominus noster insinuet: placere quidem sibi si id præstetur, sed nolle, vt ad id præstandum obligetur. Perfecte autem obtemperat: O Domine etiam si intelligam, quòd nolis me obligare, volo tamen id facere, vt tibi placeam. Ad hunc Obedientiæ gradum spectat, obsequi inspirationibus Diuinis, significantibus nobis, quòd ipse Dominus aliquis velit, circa huiusmodi consilia. Et hinc tertius prouenit Obedientiæ gradus: cùm scilicet Deus inspirationes valde arduas, valdeque perfectas, quales est Castitatis perpetuæ, Religionis, & perfectionis ad infideles, aut hæreticos conuertendos, & alias similes. Et sic explentur & perficiuntur tres modi seu gradus *conformitatis Dei*, quam Apostolus appellat, *bonam, & beneplacentem, & perfectam.*

§. I.

Obedientia Regularum, & ordinationum Prælatorum.

SIMILES ALII GRADVS INVENIRI possunt in Obedientia Religiosa, quæ complectitur Regulas & Ordinationes Superiorum. In quibus (teste Sancto Thoma) sunt quædam de Præcepto: qualia sunt, quæ spectant ad ipsa vota; & ad quæ ipsa Regula expressè intendit ad culpam obligare transgredientem; & cùm ipse Prælatus in virtute sanctæ Obedientiæ aliquid iniungit. Et hæc omnia pertinent ad primum obedientiæ gradum, cuius transgressio peccatum erit grauius, aut leuius, iuxta materiæ præceptæ grauitatem. Sed præter hæc, multa in Regulis continentur, quæ de Præcepto non sunt, nec sub aliqua culpa obligant: quia solum sunt directiones & Ordinationes, aut statuta, quæ iuuant ad obtinendam celsitudinem perfectionis, quam tales Religiosi sectantur. Quare transgressores tantum sunt rei pœnæ in eis præscriptæ, aut à Prælato constituendæ. Et huius generis

sint Regulæ Ordinis S. Dominici, & vultra Societatis quarum transgressio, nisi ex contemptu oriatur, nec lethale nec venialem erit peccatum, sed imperfectio quædam contra id, quod magis conforme esset voluntati Dei, explicatæ à Prælatis, qui talia sancta confecerunt, aut verbo constituunt. Qui non intendit ad eorum custodiam sub culpa obligare ene Regula sua lapsus peccatorum imbecillibus, frequenter impingentibus fiat: verò occasio prælationis obedientiæ ferè omnibus. Excellens enim ac generosa est modus obediendi quem nunc referebamus eius, qui diceret: quamvis Regula sub culpa non me obliget: volo tamen, quod illa proponit, facere eò quòd hæc observantia placeat Deo. Id enim est facere voluntatem Dei, non solum bonã & placentem, sed etiam magis perfectam. Cùm igitur Religiosus tractatur ita studere perfectioni in Regulis suæ Religionis proponitæ: vt, qui à tali studio omnino cessaret, Regulas pro contemnere, ad rem obtinendam iuuentes: dirigentes, grauiter crederetur peccare: eò titulo & nomine perfectæ obedientiæ tenetur, omnes obseruantias vt si eas transgrediatur, etsi non in culpam, in imperfectionem tamen incidat, contra id, quod sui status perfectionem debet. Præterea, cùm leues culpæ disponant hominem ad lethales admittendas; alia inobedientiæ contra Regulas & ordinationes Superiorum dispositæ ad culpas leues, & etiam ad contemptum, qui est culpa lethalis. Quare zelosus suæ Religionis & perfectionis, vt remotior sit à culpa, quæ illam offendit & corrumpit, debet meritò omnem id cauere, quod ad illam disponit, quamuis non aliud sit, quam imperfectio aliqua contra Regulam: quæ imperfectio vt plurimum est alicui culpæ valde affinis, eò quòd deesse illi bonæ finis, aut aliqua debita circumstantia. Neque enim (vt superius dicebamus, iubebat Deus, *Naturæ non solum abstinere à vino & vità: sed etiam ab ipso animo.* Exprimit enim actus, qui liti sunt & inordinati quales comedere vt potest bonum finem habere; qui certò ordinarie erit actus otiosus, aut alicuius inordinatæ voluptatis: sicut qui lasciuus, aut gyplum manducando oblectaretur. Vult itaque Deus Dominus noster, vtros nouæ suæ Legis Naturam nouere, ne contenti sint, non admittere culpam lethalem, quæ inimicitiam & rationem seruitij perturbat; nec venialem, quæ ad illam disponit: sed conentur non admittere etiam imperfectionem contra Regulam, quæ quoque accedit ad culpam. Vix enim bonus finis assberi potest, cum quis latens & volens Regulam transgreditur. Et ordinariè, aut erit actus otiosus; aut nimius amor proprius; aut sensualis & inordinata voluptas, vt palato suo satisfaciat; aut tepidus & spiritu lasciuo, quæ vitium est Acediæ. Remorsus etiam, quem talis transgressio in conscientia reliquit, ne sit mortalis macula, quæ in anima etiam sibi aliquis ex tribus circumstantijs, cum quibus talis transgressio admixtam habet culpam: quas S. Thomas appellat *aversionem, negligentiam, & libidinem*, hoc est pro libitu, ab-

quæ

quo ratione, aut propter delectationem aliquam sensibilem [illegible]
Religiosis adeò in sua Obedientia gloriari vt integrè implent [illegible] quid in
Regula continetur, & superiores constitutiones nec ita strictè [illegible]
rem, & Superior dirigat, nec minimam Regulam aut partem huic similitu-
tiam alius minimam præterat. Cumque omnes Christiani [illegible] aspi-
rare ad Celsitudinem perfectionis Christianæ, quæ in Ipsius Dei amore &
perfecta legis ipsius dilectione continetur, cum ea excellat [illegible] quam in
primo tomo explicauimus, multò certè magis Religiosos par[illegible] debere Re-
ligiosi in hac perfectione procuranda: eâ studio sese adiuuerunt & [illegible]
confecrarunt.

Eum in modum, (ait S. Dorotheus) qui nouam valde [illegible] præfocare ve-
stem induerunt, magna cautela ut id curent, ne breuetur, aut aliqua macula eo-
tam parata conspurcetur, nec [illegible] aliquid sua pulcritudini adhærescat, quod
si aliquid tale adhæreat, statim curant eluere & purgare: Ita Religiosi, qui præstantem gratiæ vestem induit, & Euangelicam perfectio-
nem profitetur, studet, eam in toto suo splendore ita conseruare: [illegible] vul-
pa nec imperfectio aliqua ei adhæreat.

Sed vlterius adhuc pergere debet, & aspirare ad tertium Obedientiæ gradum multò perfectiorem, non astrictum Regulæ. Quamuis enim in
regore nullus Religiosus virtute voti Obedientiæ obligetur ad obedien-
dum Prælato, nisi iuxta suam Regulam. Fit (vt S. Thomas ait) vt teneatur o-
bedire, quando aliquid præcipit Superior contra suam Regulam, aut supra
eam: in his enim transgredi non licet sua iurisdictionis [illegible] ea con-
stat legitimum Superiorem. Perfectius tamen obedit, qui [illegible] offert ad
obediendum in quibus [illegible] etiam Regulam suam excedentibus. Cum
enim obedientia Religiosa sit holocaustum Deo oblatum, nihil deprecatur
voluntate tibi retenta; qui reseruat sibi, quid exterit Regulam: non offert
Deo holocaustum tam perfectum, atque is qui nihil sibi reseruat, sed offert
se ad obediendum in omnibus. Hæc fusè docet S. Bernardus his verbis: Is
qui professus, spondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam, sed
determinatè secundum Regulam: vt oportet eum, qui [illegible], non [illegible]
sue laxare voluntati super subditos, sed præsumat ex Regula sibi [illegible] non
licere. nec enim se valet extendere potestas Imperantis [illegible] quatenus ad-
gerit votum Professionis: vt non imperet aliquid vltrà, nec citrà, & multo
minus, quod sit contra ipsam Professionem. ergo Prælati iussio vel prohibi-
tio non præterat terminos Professionis: nec vltrà extendi potest, nec con-
trahi citrà.

Nimirum ut Prælatus prohibeat horum, quæ promisit; nec plus exigat, quàm promisit. Vota mea nec augeat sine mea voluntate; nec minuat sine certa necessitate. Necessitas quippe non habet legem: & ob hoc exigit dispensationem, quæ eius causa sit. Cæterum [illegible]

[illegible]

eius beneficio modi Obedientiam, quæ voto simplici exhibetur, nouerit imperfectam. Nam perfecta Obedientia legem neque terminis non arctatur, neque contenta angustijs Professionis, largioris voluntate fertur in latitudinem Charitatis, & ad omne quod intemerata feruentis vigore liberalis alacritas animi, etiam non considerans, in infinitam libertatem extenditur: quæ nec metam nec limitem ponit Obedientiæ. Hæc est illa, de qua S. quanter Apostolus Petrus *Obedientiam* appellat *charitatem*, quia hæc ipsam per hoc sequestrans ab illa ingrati & seruilis obedientiæ, non charitati præcepta, sed obnoxia necessitati. Hæc iusti illius, cui Apostolus dicit legem non esse positam, propria est: non quòd ille viuere debeat sine lege, sed, quòd non ex soli legi astrictus, neque ceteris suo voto cuiuscunque Professionis, quam magna operatur animi deuotione. Hæc omnia in Summa S. Bernardus.

Ex Hæc licet cum Sancto Bonauentura colligere: si perfecta Obedientia non arctatur ad id quod Regula iubet, quia hæc limitem habet & terminum in eo quod præcipit: obedientiam illam fore excellentem, cui Regula erit excessiua: eò quòd in ea nihil excludatur, nisi quod vergat in detrimentum nostræ salutis, & perfectionis. Quem obedientiæ modum professa nostra Societas Iesu, vt clarè apparet in eius Constitutionibus, in quibus Pater noster Sanctus Ignatius dicit, vt in omnibus rebus, ad quas potest cum Charitate se obedientia extendere, Superioribus nostris pareamus. Hæ autem sunt omnes illæ, in quibus peccatum non cernitur manifestè. Quare solum peccatum excluditur, reliqua autem omnia sunt Obedientiæ materia, etiamsi proficiscendum sit ad Indos, aut ad Regiones hæreticorum, & infidelium, ad Catholicam Fidem prædicandam, aut pueros & rudes Christianam doctrinam docendos. Et in ipsa Professione solemni, fit expressa mentio harum duarum rerum: quarum altera adeò est excellens ac difficilis, altera verò humilis & facilis, vt tales professi intelligant, se teneri ad parendum in rebus omnibus, nulla exclusa, qualiscunque illa sit.

§. II.

Varij inobedientiæ modi contragradu Obedientiæ proditi.

Ex Gradvs Obedientiæ in hoc & in proximo capite positis, facilè intelligentur gradus inobedientiæ: cuius grauitas (vt Sanctus Thomas ait) præcipuè dijudicatur ex maiori auctoritate præcipientis, & ex magnitudine rei præceptæ. Ex quo fit, vt inobedientia contra Deum, eiusque Præcepta, grauior sit, quàm contra homines. Nam quò tituli & nomina, quæ nos ad obediendum obstringunt, maiora sunt: eò maior est culpa non obedire: & quò maior est eius excellentia, est etiam maior inciuilitas, negligere quod iubetur. Cuius rei illud est magnum indicium: quòd vt

supra

supra dictum, nulli homini parendum est contra id quod sibi scit Deum velle, ne qui Deo sit inobediens, coram eo dicat iustificatus se humano mandatum. Et in hoc sensu explicat S. Bernardus illud Hieremiæ 18. ad filios suos: *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem Deum peccaverit, vir quis orabit pro eo?* Quod vult dicere: Si alicui homini alterum hominem etiam suum Prælatum offendis, non adeo id reprehendo: ne ipsum Deum offendere cave, quod timeat: Deus enim erit ipse propitius, apud quem est innocens, quamvis homo existimet, te injuriæ affectum. Si autem contra Deum peccet, ut homini placeat & obedientem se præstet, sed reluctetur erit homo qui possit ipsum à culpa illa liberare, nisi Deum ipse pœnitentiæ ductu reconciliet. Eadem ratio locum habet inter diversos Prælatos superiores, & minores. Cum enim majori obedientia sit primo loco præstanda: idem turpius est eidem non obedire. Quare gravior erit Religiosi culpa, qui Summo Pontifici, quæ omnium est Superior, inobediens quàm si esset obediat suo Generali: ac proinde inobedientia huic præstita, gravior erit, quàm si Provinciali, aut alteri ex aliis minoribus Superioribus obedientia denegetur. Et quemadmodum excellior est humilitas, qua quis omnium omnibus Prælatorum se subjicit: ita Superbia erit major, qua quis rebellet contra majorem: ac proinde erit gravissima si rebellet contra ipsum Deum.

ET IAM definitur inobedientiæ gravitas ex magnitudine, superfluentia, aut necessitate rei præceptæ; neque enim Præcepta omnia & singula æquè obligant; sed alia plus aliis eò quòd præcipiant aliquid magis necessarium, & expediens ad finem à Legislatore intentum: fiunt res aliquin & facilis, sine difficultate quæ implentur. In qua re hanc S. Bernardi tradit Regulam: quòd Obedientia in probandis & difficilibus sit præstantior eò quòd ad eorum difficultatem superandam major sit opus fortitudine. Atque magna malum reputavit Nabuchodonosor Deum, quod quis eius cultui & amori erem adeò gratam reputet. Ac propterea adeò fuit laudata Obedientia Abrahami voluntatem propriam filii sacrificandi annihilans: sic Obedient a Christi Domini nostri, qui *factus est obediens usque ad mortem & quidem mortem crucis*. Et in his talibus inobedientiis aliquem habet excusationis velamen: contra verò in rebus facilibus est magis damnanda: eò quòd inobedientes ea negligens non habeat excusationem: eòque magis Dei contemptum, quo ejus Divina voluntas negligatur & contradicatur in re, quæ in ipsa sua commendat, ac inducat illa in alia facilius facta. Ac propter eam dicitur adeò gravis inobedientia Adami & Evæ, & Uxoris Lothi: facile offendit pueris vir ille Dei non consecutus. Et ita intelligendum est dictum illud Salvatoris: *Qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est.* qui enim præceptum, quod facilè servare potest, transgreditur: dictum transgredietur difficilium; & qui à debili hoste superatur: facilius cedet &

tralet se foreiori. Et quamuis Obedientia in rebus parvis & facilioribus non sit adeò insignis, ob parvam in executione difficultatem: nihilominus propterea seruatur, quod voluntas Domini in ea ipsa est in Scandalo ferenda & adhibenda in rebus difficilioribus. Ac propterea dixit Christus Dominus: *qui fidelis est in minimo & in maiori fidelis est.* Qui autem Deum reuerenter, ac diligit, vt timeat illi displicere & non obedire in modicis, cum est, quod non audebit ei displicere in magno. Quare hoc nomine, quo perfectio est obedientiæ, non efficax discrimen inciat inter præcepta magna & parua. Nam in ipsis obedit quæ parua sunt, debent haberi magna: vt ea exigatur, & nullo modo eadem transgrediatur. Magna autem debent haberi tanquam parua, ob facilitatem, & promptitudinem ad ea seruanda: aliquidem vbi magna est inobedientia, magna labes censetur esse parua: sicut etiam ignauia & torpor in amore, causa est, cur paruum præceptum caritatis censetur esse magnum.

1. Sed ad inobedientiam reuertor, varios in ea gradus distinguere possumus circa ea ipsa præcepta. Est enim quædam inobedientia clara omnino & aperta, quæ interdum oritur ex præcipiti aliqua & fortè passionata ratione licet Religiosus aduertit, se male facere transgrediendo Regulam, & non obediendo Superiori: passio tamen tractus ambitionis, celeriter ipsum trahit & rapit, vt suo palato satisfaciat: quamuis vehementi illi tractui à facto illum pœniteat. Quæ inobedientia ex hac parte est tolerabilis. Qualis fuit inobedientia illius filij, de quo Christus dixit, quòd, cum Pater amanter illi *dixerit fili, vade hodie, operare in vinea mea. Ille autem* impudenter *respondens ait mihi. Postea autem pœnitentia motus, abiit*: quam ob causam idem Christus Dominus filium illum tanquam obedientem laudauit, eò quòd opere ipso præstitisset voluntatem patris. Et hæc huiusmodi inobedientiæ sunt tanquam aquæ guttæ in Caminum missæ, quæ primùm quidem ignem mortificant; sed statim ille cum maiori feruore reuiuiscit: ita hæ culpæ remittunt feruorem Charitatis; sed, qui ex his cadunt, ex pudore suæ inurbanitatis, eiusque pœnitentia excitantur ad maiorem feruorem Obedientiæ: quò præteritam iacturam reparare possint.

2. Inter has vero inobedientia oritur ex contemptu & malitia: & hæc est detestanda, præcipuè cùm transit in consuetudinem, & accedit obstinatio & pertinacia. Qualis fuit Saulis cum dixit Samuel: *Sicut peccatum ariolandi est repugnare Deo, & nolle ei acquiescere, sic pectatum idololatriæ.* Et aduertit Sanctus Bernardus: non dixisse Samuelem illum non acquiescere; sed nolle acquiescere, & repugnare cum pertinacia & contemptu, quali detestans subiectionem, & volens aliam docere vitam. Sicut etiam populus ille, de quo Ieremias dixit: *Posuerunt cervicem suam, ne audirent verba mea, & dixerunt non seruiam*, nec alligatus esse voluit præceptis eius. Quod est indicium Diabolicæ superbiæ, quali Lucifer,

quem

quem imitatur miles ille, de quo in libro Iobi: *Ne vanus inseparabilem mittat, & tanquam pullus onagri, liberè ruat per eas*, qui nec omnia ferre, nec aliquod ligamen, quo contineatur vult tolerare. Qui inobedientia modus est omnino sui Religiosi contrarius: qui præter vincula præceptorum, vestis etiam seipsum ligauit, seque abstulit (vt ait Dauid) *vt fit immutatum vestimentum ipsius Dei*, & semper sub eius disciplina. Et in rebus quidē grauibus est semper hæc inobedientia perniciosa; in leuioribus autem valde periculosa; quia certa immittet ruina. Iuxta illud Ecclesiastici: *Qui spernit modica paulatim decidet*. Quid autem est *decidere*, nisi de statu excelso, quem elegit, in profundam miseriam decidere, quam priùs euaserat reuersus sicut canis ad vomitum.

ALIVS Est modus inobedientiæ tectæ, quæ ex duplici oritur malitia. Aliquando enim procedit ex aliqua ignorantia, obliuione aut inaduertentia; quia non cogitatur esse inobedientia cùm tamen & aduertè potuit & meritò debuit, esse talem. Quæ culpa est hominum, quam raro, etiam valde perfecti euadit descriptum sit etiam *in multis offendimus omnes*; & in *ipsius in die cadet ipse*: nam licèt ex ignorantia, & inaduertentia, cadit tamen in diem quia non propterea Diuinæ gratiæ lumen amittit; nec lumen illi deest, ad cognoscendam statim suam culpam, & surgendum ex ea. Sed interdum eadem inobedientia oritur ex detestanda stultitia iudicij proprij, cæci, & ignorantis; quod ita illam obduxit; vt iudicet, esse Obedientiam. Et hanc ait Sanctus Bernardus, esse lepram tanto perniciosiorem, quanto minus est cognita. Cuius malitia & Curatio difficultas apparebit ex dicendis in proximo capite.

CAPVT XV.

PERFECTIO OBEDIENTIAE IN ABNEGATIONE PROPRII iudicij, & voluntatis propriæ.

HABET ETIAM OBEDIENTIA SVOS Perfectionis gradus ex parte subditorum, qui obediunt. Præmittendum tamen est: quemadmodū omnes obedire teneantur; ita singulos teneri ad hoc, vt totus homo interior & exterior; anima & corpus; spiritus & caro verè obediant. Spiritus cum suis internis potentijs, intellectu & voluntate; corpus autem cum omnibus suis membris ac sensibus. Ex quo tres insigniores Obedientiæ gradus deducere licet: ita vt in singulis nostris actionibus offeratur Deo, propriij iudicij subiectio; propriæ voluntatis abnegatio; & vniuersalis mortificatio reliquarum omnium potentiarum in omnibus necessarijs, ad exequendum quod iubetur. Obedientia enim (vt supra dictum est) perfectum quoddam est holocaustum, quo Religiosus seip-

Iam tandem offert, nihil sibi reliquum, quod proprium vocari possit, & non
esse Dei, ac Prælatis: quorum dispositioni plenè se subjicit, renun-
tiatque propriæ voluntati, nolle suæ potentiarum, intellectus & volun-
tatis: quia regulat propriam voluntatem ex divino pro suo libitu vt indicio fidei
& voluntate conformet cum Dei eiusq; ministrorum voluntate & intellectu: relin-
quatque suas potentias his ductibus tanquam Regina subjiciat. Quare (vt Sanc-
tus Augustinus dixit) Obedientia merito præferuntur sacrificijs, quibus alie-
na caro regulatur, fit quidem in illis regulatur propria voluntas, sed non
propria carne: & proprium ipsum iudicium cum reliquis potentijs, vires da-
tum non resistentibus: Ex quo fit, vt diligentissime curetur satisfacere, si po-
tentias suas externas applicet ad exequendum ea, quæ iubetur: etiamsi
totum perficiat, id enim etiam possunt præstare servi, & mercenarij: & cu-
pit necesse sit applicare etiam promptam voluntatem illud ipsum præsta-
di: & huius facta potissimum dilatissimam ac mortificatissimam propriæ
dia, quæ nascitur ex voluntate sua propria, ad id magis placendum
alijs. Sed vlterius etiam propendi oportet & applicare ipsum intelle-
ctum ad bene iudicandum & sentendum de eo, quod Deus iubet, & appro-
bandum, quod ille præscribit, non requisitis aliis rationibus, aut causis, cur
ita præscribat. Debet obediens imitari Seraphim, qui vidit Isaiæ, habe-
tes sex alas, quarum duas habebant extensas, & mouebant, quas Scriptura vola-
ad significandam (vt ait S. Dionysius) promptitudinem, celeritatem, ac ve-
locitatem, qua tendunt ad æterna contemplanda; & accurrunt ad imple-
da quæcunque Deus iubet. Ac propterea David eos appellat: Ignitos
veritate fatentes verbum illius ad audiendum vocem sermonum, hoc est flatum
eius qui eum vocem audiunt. Sed quoniam hæc promptitudo duos habet vitio-
cos alterum ex parte intellectus, qui est quasi oculus voluntatis, alterum ex
parte sensitiuæ carnis appetitiuæ, qui quasi pedes sunt eandem voluntatem
trahentes ad id, quod illi appetunt: ideò alijs duobus alis tegunt faciem sui,
ac proinde etiam oculos, vt ostendant, se subijcere suum iudicium, & sancta
quidem cæcitate obedire, non discutientes, aut examinantes præcepta Dei:
hac solo contenti, quòd sciant, ea esse ipsius. Non volunt videre detectis fa-
cie & oculis, sed tectis, & non alia tegumento, quàm alis propriis, suis scilicet
considerationibus & affectibus, quia ipsimet sponte & libenter sese tegunt,
considerantes ignorantiam, qua ex sese laborant, & imbecillitatem, ad
agnoscenda Diuinæ Sapientiæ arcana in omnibus, quæ conditæ circa suas
creaturas, summumque eius rectitudinem in omnibus, quæ circa earum gu-
bernationem disponit. Cui considerationi propriæque cognitioni vanis
adiungunt affectus, humilitatis, reuerentiæ, admirationis, & contractionis
in Diuina præsentia. Captiuantes intellectum suum, vt credat approbet,
& tanquam verum ac sanctum accipiat, quicquid Deus reuelat, & condi-

Iacob 7. ad Rom. 6. 16.

Isaiæ 6.

Psal. 103.

tis

trémum diligantes etiam, & præcedentes omnes discursus & ratiocinationes, quæ contra id insurgerent. Præterea alij habent alia sua vitia peculiaria, ad significandum, quòd Deum præcludant & mortificent appetitum inferiorem, ne proprio lubitu moueatur ad resistendum: sed habeat ad exequendum, quod iubet Deus: sequentes bonam voluntatis rationalis promptitudinem, sicut famuli suum sequuntur Dominum. Alæ, quæ huic rei deseruiunt, sunt considerationes vilitatis, & abiectionis, quam caro in se ipsa habet, & sensualitas ad voluptates & bona terrena malè inclinata; & affectus virtutum moralium, quæ huiusmodi appetitus tegunt, & exornantes mirificantes animantis eorum passiones. Remotis his duobus impedimentis, pennarij scilicet & amoris propulsij, remanet cor promptum & paratum ad celeriter implendum quicquid Deus ordinat, dicens cum Dauide: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Bis ait, se paratum habere cor, quo significat duas alas, quas habet extensas & preparatas, ad explendum, quod iusserit Deus: & Sanctus Bernardus eas appellat, *agilitatem & alacritatem. Agilitas* siue celeritas debet esse omnium eiusdem & nostrum, quibus adstringimur seruire & obedire Deo, tam ex ipsius, quàm ex nostra parte. Nam ille est noster Deus, Creator, & gubernator; Saluator & glorificator, & summa bonum nostrum: nos autem famuli eius Creatura, serui, & famulitium ipsi seruimus & Obediamus: & in hoc nostra bona fortuna consistit; extra quod summa est miseria. *Alacritas* completi debet omnes affectus amoris, fiducia, lætitiæ, & gratiarum actionis: qui promptos nos, celeresque faciunt & expeditos in rebus omnibus diuinæ obsequijs tam vt magnam felicitatem, summumque gaudij materiam reputemus quod libet aliquid, in quo ei obediamus; & quod occasionem aliquam occurrat, in qua ei placeamus. Hoc est alas esse extentas, & motum quasi ad volandum aptè, & propensè; tantum expectantes ipsius Dei nutum: vt ita eas volent. Et quoniam talis promptitudo oritur ex Charitate: qui eam promptitudinem habent, vocantur Seraphini, hoc est, *ardentes*: eò quòd in modum ignis & flammæ moueant semper sese in altum, respirantes ipsum Deum; & optantes adesse velociter omnibus, quæ illi placent. Et hac ratione implent, quod S. Petrus suadebat Christianis: *Castificantes animas vestras in obedientia Charitatis.* Quæ scilicet obedientia oriatur ex amore, & tendat in amorem: vtique sibi reputet esse motiuum amoris, qui ipsum comitetur in omnibus quæ agit, vt Dei mandatis obediendo ita coniungere simul amoris & obedientiæ præceptum, vt amet & obediat ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus suis.

§. I.

VT Quæ ad perfectam adeò Obedientiam perueniat, quæ iudicij abnegationem & veram voluntatis promptitudinem complectatur, discendum est hoc fundamentum, quòd perfectus obediens non debeat præcepto obedire Deo, eò quòd rationes aliquæ adsint, cur res præcepta sit exequenda mandanda, sed quòd sit Deus, qui iubet: non quærit alia causa, cui etiam Obedientia initiatur. vt præclare Sanctus Augustinus præcidit, reddens causam cur Deus primis parentibus prohibuerit comedere de ligno scientiæ boni & mali, quod ex se indifferens erat, & potuisset absque peccato alias comedi. Quod, vt adhuc magis explicet, instituit quendam quasi dialogum inter Deum & ipsum Adamum, in hunc modum. Noli (inquit Deus Adamo) hanc arborem tangere. Sed Adamus sit, Quæ arbor hæc est? Si bona: cur eam non tangam? Si mala, cur manet in Paradyso? Respondet Deus: Propterea manet in paradyso, quod bona sit: sed ego nolo, vt eam tangas. Sed cur non tangere debeo? Eò quòd velim te obedientem, & non repugnantem. Obedi ergo, auditor primum tui Domini mandatum: & tunc discis imperantis consilium. Bona est arbor: sed nolo, vt eam tangas, quam ego Dominus sum, tu autem seruus: hæc tota est causa. Quam si parui momenti esse nullam, tu autem seruus: hæc tota est causa. Quam si parui momenti esse existimas, despicatui esse seruus? sed quid? ibi aliud magis expedit, quàm tui Domini gubernationi subesse? Quomodo autem eius gubernationi subesse? Audis: nihil aliquid tibi præceptum imperat? Si igitur multum refert, quod aliquid ille iubeat: expedit prohibere tibi, ex hoc ligno comedere, ob eius malitiam, sed ob tuam obedientiam. Non potuit Deus distinctius explicare, quantum bonum sit obedientia, quàm rem prohibendo, quæ non esset mala ex se, vt Obedientia palmam obtineret: inobedientia autem pœnam acciperet. Hæc Sanctus Augustinus. Ex quo apparet, quàm sit res animaduersione digna, quod Dominus Deus nolens res huiusmodi indifferentes præcipiat, quas, quod Dominus Deus nolens res huiusmodi indifferentes præcipiat, nullam reddens rationem seruis fuis, cur ita præcipiat. vt discant perfectionem Obedientiæ cum iudicij fui iubiectione absque alia causa aut ratione, quàm, quòd ita iubeat Deus. Hoc modo iussit Abrahamum a *egredi de terra sua, & de domo patris sui*, & vt b *offerret ex dono suo filium suum vnigenitum*; & quod gratius adhuc erat, vt c *offerret ipsum filium suum Isaac in holocaustum*. certum tamen illum interius reddens (vt S. Thomas ait) ipsum Deum esse, qui id mandaret: quod ei satisfuit, vt omisso absque aliqua contradictione, aut replicatione perquirendi, iam respicere retrò, vt Sodomam perentem videret: nulla ratione proposita, cur id præciperet. Et in eodem testamento fuit valde frequens hic obedientiæ modus: & S. Chrysostomus cum valde commendat, & exigerat in Apostolo, explicans illam eius sententiam ad Romanos d *Noli esse sapiens apud temetipsum*, & prohibitum sibi esse *ad ea vana quærenda scientiæ*:

a Genes. 12. b Genes. 22. c 2. Reg. 24. d Rom. 12. e Isa. 5.

Nihil sibi sapiat ad

hac Vita, inquit, mensuram fidelis huius servi Obedientiæ, meliùsque mihi aquanimitatem & animi gratitudinem. Quod plùs hinc fit, dicit quàm nubrem autem, non scit. Non enim scrutatur Deum propitium, sed simpliciter obsequitur. Atque mirum videri poterat tantum Dei Dei, ne divertere et ad vicinum adeo splendidum, adeoque magnum spectaculum nobis subjicit, prapedire, idque tanto tempore facilime potuit, si in potestate hac urbe victor mansisset, reliquas subditas facile cepisset. Illum regalem hanc Civitatem reliquit, solisque infimis & subditis incubit, ipsam omnium Reginam & caput negligit. Verum nihil horum curiosè scrutatur, quin potius incomprehensibili providentiæ cedit, partim animi sui moderationem spectatam faciens, partim erudiens nos omnes, ne fastosè rationem vitæ à Deo exigamus: etiamsi quam plurima ejus gesta sunt conturbent. Dominus siquidem solius est præcipere, hominum verò parere. Propterea, quòd pulchrius sit indicare quàm velle gratiæ, nihilum. Quis dicat, neque ipse causam cognoscat Felicitas Dei consilium & Sapientia voluntas. Non enim dicit creatura Factori suo, quid me ad hunc modum fecisti? Cujus rei gratiâ, dic mihi, quid differe quæso? Nescis, quòd omnes illi curam habeat, quòd Sapiens sit, quòd nihil agat præter rationem, nihil frustra? Illum te magis amare, qui non propriis parentes amant, ac longè æternalio & paternam pietatem, & æternam beatitudinem superare? nihil ipsius creatura quæras, neque ultra hæc fepta tranfilias. Satis siquidem fecisti, superque satis ad consolationem. Neque dubites, quòd erga illos omnibus providus Deus & Opt. Maximus Curationes quamcunque Civitatum excellentium curaverit, & felicitas sit, ac prosperitas, ad omnia, quæ illum jubet ac dirigit, talium eorum causam ipse ignorat.

Sed ulterius progrediendum est perfectæ Obedientiæ Religiosæ: ut scilicet eadem judicij propriij abnegatione Prælato suo obediat in rebus, quæ non videntur aperte esse malæ. In hoc siquidem enim rebus præpositus gubernatur, cui Obedientia præstatur, est ipsemet Deus. Quamvis enim homo in eo, quod præcipit, possit decipi, non tamen potest providentia Divina falli in eo, quod intendit. Cum igitur Prælati mandatum non est inquum: sufficit, ut ei obediatur, hoc intelligere, quòd Deus infinitè sapiens, potens, & bonus per eum loquatur, & per ipsum gubernet: intendens in omnibus commodum ejus, qui caritatem habet. Et hac ratione obtinetur perfecta Obedientia, quam Sancti cæcam vocant. Sanctè siquidem illa cæcutire, qua quis debet Adamus & Heva, antequam serpenti oculos in ipsorum perniciem aperiret: cum causam quæsiisset, cur Deus ipsis comedere prohibuisset ex arbore scientiæ Boni & Mali. Dicat autem hæc obedientia cæca, quòd non habeat curiosos oculos ad examinandum & judicandum præcepti causam: sed habet tamen simplices & prudentes, ad præceptum & totam causam aspectantem: quòd scilicet Deus eosque similiter

id man-

id mandet: & hoc solo exempta est. Arbor, ait Sanctus Bernardus, scientiæ boni & mali debuit dici: in Patre Spirituali, qui iudicatus est, non ait eum iudicandis ipsius esse discernere, quid bonum & quid malum sit: ut alterum iubeat, & prohibeat alterum. Non pertinet autem ad subditum huic iudicio se immiscere, sed ipsa, quæ præcipiuntur, obedire. Si enim de huius scientiæ arbore comedat item Adam, ejicietur exipso Paradyso. Non enim potest diu in Religione perseverare Novitius, qui se reputat prudentem, & habet subditum, qui arrogat sibi, quod est sapiens. Quòd si verè *sapiens est & scit, scire faciat*, humiliter & candidè obediendo, non quærens, aut examinans rationes eius, quod præcipitur. Religiosi (ait Sanctus Basilius) sequi debent pastorem, tanquam oves, audientes eius vocem, eumque sequentes per quæcunque viam ille duxerit; non curiosè quæ via illius ducat, sed huius rei curam, Patris providentiæ committentes: cui ex officio incumbit super eas *perspicere quæ remunerationem reddituræ*: ipsis autem subditis non aliud incumbit, quàm sequi & obedire; nam huius rei ratio tantum exigetur ab eis. Oues (ait Sanctus Gregorius Nazianzenus) nolite pascere pastores vestros; nolite vos exigere supra id, quod ad vos spectat; ne iudices vestros iudicetis; nec Leges vestris Legislatoribus feratis. Non venistis ad Religionem, vt iudicetis; sed vt iudicemini: nolite alienum officium vobis arrogare, vestrum verò relinquere: in vtroque enim offendetis; & damnabimini. Obedite tanquam simplices & à Deo approbabimini. Sed fusius Sanctus Gregorius Papa hoc explicuit, adhibito exemplo Samuelis. Quem jam iacentem Deus vocauit, non aperiens ei quorsum, aut quare vocaret: sed ille mox surrexit & cogitauit se vocari à suo Prælato Heli; eumque accessit, vt, quid ille vellet, intelligeret. Et cùm Heli indiceret redire & decumbere, ille id fecit. Id quod ter ei euenit: exemplum præbens cœlestium Obedientiæ: quæ (sit) nec Præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit; quia qui omnia vitæ suæ iudicium maiori subdidit, in hoc solo gaudet, si, quod sibi præcipitur, operatur. Nescit enim iudicare, quisquis perfectè didicit obedire. Puer itaque Samuel nec vocanti nec repellenti offenditur; quia vocantis aut repellentis animum examinare noluit, qui in hoc solo gaudere nouerat, quod obediebat. Et quia surgere ad laborem, redire autem ad dormiendum pertinet ad quietem: quid insinuat, nisi quia vtrumque nobis vitæ præparat illi obedientiæ animus in eo, quod agit, non nisi obedientiæ bonum penset? Præceptum namque in hoc solo pensari debet, quod maioris præcepti est: & qui Obedientiæ bonum exequitur, non iniunctum opus debet considerare; sed fructum: quia ad promerenda æternæ vitæ gaudia, non exquiritur qualitas operis, sed mortificatio propriæ, & exercitio alienæ voluntatis. Vnde & Paulus ait: *Cor meum ipse mihi predixit, & propterea nihil est, si ex obedientia ministrauerim Deo.* Iam ego apud omnipotentem Deum nec ea quæ

ad labo-

ail laborem; nec ea, quæ ad quietem pertinent, potius sum sectatus, quam
parare bellum pulsum. Hæc S. Gregorius: quæ S. Bernardus sic ha-
bet: Sententiæ confirmatio ipsum, quem pro Deo habemus, tanquam Deum ab-
jicit, qui aperte non sunt contra Deum audire debemus. Contemptibilis ergo
ille, nec alio adhibito præcepti examine, pro imperfecti cordis & infirmæ
prorsus voluntatis indicium est: Statuta Seniorum flagitiosa disceptatio-
ne ad singula, quæ imperantur, ex greede quibuscunque rationum; & mul-
tiplicari debuisse præcepta, cum cetera naturæque vegetam libenter o-
bedire, nihil, cum audire contigerit, quod forte libeat ingratum, quod non aliter
licere, seu expedire mentibus aucupis, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas
Delicata satis, imo nimia obedientia est hujusmodi obedientia. Non placet
hæc illa ebj, quæ ex Regula audiatur, & obedientia sine mora. Intelligat inqui
Religiosus, Prælatum (quemadmodum Sanctus hic loquitur) ejus ipsius qua
si vice Deum in terra sibi quem ei cum eadem perfectione obedire, qua ipsi
Deo ingrata scilicet subjecti proprii judgmente, intuitu tanquam summi,
aut præcipuum motivum, & scopum suæ obedientiæ, cum ille Dei voluntatem, vi Superioris præcepti cum omnino exquirat.

Hoc est velamen illud lanuginarum pellium, quo Deus jubebat operiri
vasa sancta, & tabernaculi cum Aaron illa deferebat Levitis portanda: ita
ut illi ea non tangerent, nec viderent, an essent aurea, aut argentea, aut lignea:
neque an elegantes ellent fabrefacta, an rudiores: quæ omnia operiebant præ-
dictum velamen, quod eam coloris cœlestini ad figuram (ut alibi in-
dictum) quod obedientes accipere debet rem præceptam hoc cœlesti ac-
tivo tecta, quod dicat, ut illa sit voluntas Dei: non hærentes in ea cogita-
tione: an res præcepta sit præclara, an vilis, pretiosa, an contemptibi-
lis; dulcis an amara; an bona vel mala creatura ac directa: sed tam accep-
tet, qualiscunque sit: propterea quod Deus illam jubeat, nolentes curiosi
lustrare reliquas commoditates, & rationes humanas, quæ sub illo tegulo &
motivo continentur, ut eis innitantur.

Et quamvis quædam opera sint ex se ipsis excellora & perfectiora, quam
alia: quando tamen aliquod illorum Deus jubet: illud est cæteris præferen-
dum, licet ex se sit vilius. Tūc enim hyacinthina voluntas Divina illud red-
dit cæteris pretiosius. Non tamen propterea negamus licere huic obedien-
tiæ motivum aliud adjungere, & rationes humanas addere, quibus illa fulcia-
tur, & confirmetur. Nam, facto illo fundamento, animique decreto parendi,
eo quod Deus jubeat: non est alienum, hyacinthum illam exornare cōmo-
dicatibus spiritualibus, aut temporalibus ex obedientia provenientibus.
Ac propterea idem ipse Dominus præceptis suis promissa addit præmiorū
& pœnarum minas: quibus intellectus tuetur & confirmetur, ad imitan-
dum, bonum ibi esse, quod illa acceptet. Quæ tamen interdum etiam ratio-

rem addit: cur aliquid vberat, quemadmodum Angelus dicens Sancto Ioseph, vt puerum & Matrem eius acciperet, & fugeret in Aegyptum, adiecit *futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum.* Semper tamen attendendum est, ne Obedientia his præcipuè rationibus, aut cõmoditatibus innitatur, ita vt illis deficientibus, executio quoq; deficeret; aut vt ad exequẽdũ præceptum, id non, sibi iudicũ, quòd tale opus non foret ea recta intentione, vt mandato Dei satisfieret; sed propriæ vtilitati, aut commoditati inseruiret. Quæ tamen in externa specie videtur esse Obedientia: intus tamen latitaret propria voluntas, conducta proprio iudicio, suggerenti & fundenti, quod illa meliùs. Quamobrem tutior & excellior modus Obedientiæ est, qui Diuinæ voluntati potiùs innititur. Vt enim Saluator noster dixit: *si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.* Insinuans hac sententia, quòd si intellectus oculus sincere ac simpliciter vnicum eum finem respiciat, placere scilicet Deo in tuis actionibus, non inferendo alia motiua commodorum, aut hominum respectum, omnes illæ actiones erunt puræ & sanctæ absque tenebris culparum. Quamuis oculus intellectus si offuscetur humoribus indiscretæ propriæ actionis, quod sibi complacet in suis ratiocinationibus, sunque commoda respicit: tunc actiones valde erunt obscuræ, ex lepra siue Dura lepra.

CAPVT XVI.

OCCVLTAE INOBEDIENTIAE PROPRII IVdicij, & rationes quarum contegit.

EX HIS QVAE DICTA SVNT, facilè cernere licet, quantum Religiosa referat infelicissimè cũ proprio iudicio contendere. Proprium appellamus, quod à cõmuni Ecclesiæ aut Prælatorũ & maiorũ sensu in se separat, vt nolit eorũ iudicio stare, nec cũ alijs de suis rebus cõferre: quia propriæ prudentiæ fidit: cuius proprietates sunt, stultũ esse, temerariũ, curiosũ, inquietũ, arrogãs, & superbũ. Aduersus quæ bellè, ex innumeris malis ac dictis, quæ affert, remedia nobis sunt arma diuinũ detestandũ ac detrahendũ esse in Duce spirituali diximus quo Religiosum Lectorem remittimus. Nunc aũt latrones eĩ detrahamus, quibus ad nos decipiendos vtitur: tunc enim grauius nos ladit, & ferè sine remedio, accedens sicut lupus nulla pelle tectus.

2. PRIMVM hic latro imitatur pallium hyacinthinum, volens inobedientiam, Obedientiæ pallio tegere. Ait enim, se non obedire homini: eò quòd velit obedire Deo. Quasi Deus iuberet, si qui quod populum dictat iudicium; non verò quòd Prælatus præscribit. Ira seruiebat insignis ille propriæ iudicio additus Rex Saul, qui cùm esset summè inobediens Dei mandato, gloriabatur tamen, quasi valdè obediens: nam Samuelì ipsum obiurganti, quòd non obediuisset Deo, respondit: *Audiui vocem Domini, & ambula*

1 Reg. 15. 20.

via via per quam misit me Dominus: quàm ipsum Samuelem ipse obiurgaret, dicens: valde deceptus Samuel, cum inobedientiæ me notaret, quòd non fui valde obediens. Nam cu iussiſſe mihi Deum, quicquid esset in Amalech, & ita ego feciſſe, quod optimum erat in gregibus, reseruaui, vt sacrificium Deo offerrem, iubenti offerri tibi sacrificia ex optimis, sicut scriptum est. Sed optimè respondit ei Propheta: hanc ſalſam eius obedientiam, esse quædam genus idolalatriæ & ariolationis: quam non iuſſit verus, sed falſus Deus, per proprium ipſius iudicium, quod in hoc caſu condidit. Qui falſus Deus meritò debet odio haberi à vero obediente, cogitante, ſibi dicit à Domino: *Ego vadam, & audiam me, num erit in te Dominus verum, neque adorabo Deum alienum. Ego enim ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti dilata os tuum & implebo illud.* quod fuit dicere: ſi vis mihi perfectè obedire, non fabricabis propriò tuo iudicio Deum nouum in corde tuo; nec tradere te diſpoſitioni, iudicium ſequens bodiernum meorum. Ego te eduxi ex mundo, & conſtituì in Religione, in qua ſtatui bene te diligere, & gubernare: aperi itaque os tuum, vt de rebus agendis me, meosque miſſiros conſulas: & ego illud implebo, dans plenum reſponſum in omnibus, quæ deſideras.

Et iam obtegitur propriem iudicium titulo excellentiæ puritatis; fugit enim Obedientiam, indocens ſe hac ratione culpam euadere: cùm tamen incidat in pertinaciam & repugnantiam, quæ culpa eſt multo grauior. Quemadmodum infidelis ille, ac ſuperbus Rex, qui iuſſus *præter ſibi ſignum à Deo* ne Deo victoriæ, quam illi pollicebatur, reſpondit: *non petam, & non tentabo Dominum.* to enim colore, quod noluit Deum tentare, (vt aduertit Sanctus Hieronymus) ſuam occultauit inobedientiam: ſed meritò attendere debuit: non eſſe, Deum tentare ſi fiat quod ipſemet Deus iubet. Imò & in viris Sanctis aliquid huiuſmodi euenire ſolet: quemadmodum ſæpè proterula apparuit in Ezechiele exceſſiuæ ſeà præſtandæ re quidam, quam iubebat Deus; ac dicendi *nunquam ingreſſa in os meum caro immunda.* Et quando vox cœleſtis iuſſit, Petrum occidere & manducare quadrupedia & ſerpentia terræ, quæ illi ob oculos ponebat, excuſauit ſe Petrus, dicens: *abſit Domine, quia nunquam manducaui omne commune & immundum:* ſed eadem tamen vox coercuit errorem iudicij eius, dicens ei: *quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris.* Præceptum enim Dei mundum illud facit: cùm ipſe nihil præcipere poſſit, quod non ſit mundum. Nec tu debes rei iudex eſſe debes; ſed executor eius, quod Deus iubet.

Generosam Hanc Orationem & affirmationem habebant Prophetæ, qui parauerunt Deo in rebus, quæ parum decenter videbantur: iudicantes, ſufficere ſibi Dei mandatum ad hoc, vt res illæ apud ipſos ſanctificarentur, ac decentes, & in honore haberentur; etiamſi in opinione hominum immundæ viderentur, & ignominioſæ. In Iſaia,

cùm iuberetur à Deo sine mora & dilatione per plures terrâ tantùm ire sedit absque vlla replica, etiamsi vix esset alis ventilatus. Et Obediens [illegible] Deo [illegible] ...ferre sibi iram sanctæ sanctæ, quàm vllo tuæ prauitatis indignum videretur, Deo debitum non solueret Cursum, absque vlla excubatione. Vbi enim de iudicij Obedientia tua & ignominiæ nota, aut iusta repulsa,

3. ABRAHAM non etiam iudicium proprium regit suam in obedientiam exemplo aliquorum Sanctorum: cernimus enim, omnia Dei licet, quæ illi se cernere non aduertens, dixisse Spiritum & speciales motus, quos illi habuerunt; sine quo nec illis mouebatur. Quemadmodum Monachus ille, de quo refert Cassianus, quòd, vt Abrahæ Obedientiam imitaretur, voluisset proprium filium sacrificare: subijcit iudicium suum falso Angelo, id iubenti, cùm in re tali subijcere non deberet. Pro cuius rei explicatione aduertendum est: aliquando voluisse Deum particulari sua inspiratione, aliquem inducere ad huiusmodi iudicij abnegationem in rebus extraordinarijs, quæ non habent regulam quæ Obedientiam manifestè probet. Quale est Seniorum Sulpitium de iuuene quodam: Cui petenti habitum Religionis, respondit Abbas, vt iret ad aliud monasterium: sed quòd non posset præferre disciplinæ asperitatem, quæ ibi seruabatur; neque easdem difficiles & asperas exequi, quæ ibi iniungebantur. Qui iuuenis magna se voluntate respondit, se promptissimum esse ad obediendum, & præstandum quicquid iniungeretur: etiam ad ingrediendum in magnum aliquem ignem. Cumque prope esset furnus valde accensus, paratus ad panes statim coquendos, Abbas, vt eum probaret, iussit ingredi furnum. Illumque intus ambulantem absque vlla mora se se intus proiecit; & mansit absque vlla lesione, sicut tres illi pueri, qui missi fuerant in fornacem Babylonicam. Hoc agente Deo, ita disposuit, vt nec Abbas ob asperum durumque suum præceptum affligeretur, nec discipulus ob præstitam Obedientiam & executionem, afflingeretur. Quamuis Tyro & in prima probatione, in ea res sit tam perfectus quàm in iudicij sui abnegatione fuit perfectus. Nullus tamen ex hoc exemplo occasionem sumere debet aliquis temeritatis, nec superior ad præcipiendum, nec subditus ad obediendum. Non enim extraordinaria huiusmodi inspirauit Deus, vt alij imitentur; sed, vt omnes intelligant quanti ipse modum hùc Obedientiæ faciat in rebus de se non malis. Quare in huiusmodi rebus nullus debet proprio sensui fidere; sed ordinariam legem sequi, & operi suo aliorum consilia adhibere, cautiorem fidei ex facto Ieptæ, de quo Scriptura Diuina refert, quòd, cùm se voto obstrinxisset *offerendi in holocaustum Domino eum, qui primus ex domo sua egrederetur, filiúmque reuertenti occurreret: cùmque prima ei occurreret vnigenita sua, eam obtulit in holocaustum*, existimans Deo se obedire, sic implendo suum votum: quemadmodum fecerat Abraham in oblatione filij sui, aut veterum aliquem Angelum & id

pro-

primò fuerit, non alter prohibuerat Simonem facere. Sed errauit, & venit de decepturus nam, vt ait Sanctus Ambrosius, oportebat eum diuidere, quòd ipsemet Deus, qui hostiam fieri fecerat, cum vidit Petrum sedi promptiorem, probauit sacrificium: sic animam, sensibus humanæ carnis oblationem. Quare si Iephte consuluisset Ieph. illum permoti ille hoc responsum dedisset. Sed quoniam propria sua iudicia semper solent Deum eius decipientem, & inualidum ac temerarium sacrificium impedire, reperies alias causas, quas in alio loco attulimus huius exempli.

Aliquando etiam iudicium proprium, quamuis sit filius superbiæ, occultat inobedientiam pallio quodam humilitatis, cùm ea studiosè & amanti, honorificum aliquid iniungitur. Quod etsi initio recusare non sit damnandum: si tamen vsque pertinacia perduret: id verò iam humilitatem veram, & Obedientiam detruit. Cuius rei fidem facit quod fecit S. Petro, cùm Christus vellet ei pedes lauare: nam primò obstupefactus, dixit: *Domine tu mihi lauas pedes?* cui Christus: *quod ego facio tu nescis modò, scies autem postea.* quasi dicens: tu nunc finem nequeo tibi, cur id faciam, intelligis: dilige tamen me, & acquiesce mihi, volenti pedes tibi lauare. Sed cum adhuc repugnaret, & specie humilitatis reluctaretur, respondit ei Christus: *Si non lauero te, non habebis partem mecum:* inobedientiâ enim nemo potest proficere, nec in eam scientiam perdurare. Et hinc est, quod sæpe Sancti Patres, vt experirentur Obedientiam Nouitiorum, eis iniungebant aliquid, quod contra humilitatem tendere videbatur: vt viderent quomodo in eo iudicium suum subijcerent. De S. Basilio scribitur, quòd cùm venisset ad quoddam monasterium, probaturus hac ratione ferventem quendam Tyronem: iussit eum afferre aquam ad lauandos pedes; cumque illam attulisset, dixit ei S. vir, se velle lauare pedes ipsius met: Nouitius statim acquieuit. Iussit præterea, vt sequenti die in templo coram omnibus, ab ipso peteret Sacrum ordinesque: quod cùm ille sanè libenter, id fecit. Ideoque apud S. illum Præsulem, tanquam perfectè obediens est habitus.

Interdum etiam proprium iudicium regit hanc inobedientiam pallio necessitatis, propter quam existimat se excusari à transgressione præcepti, quasi non obligaret adeo stricte & seuerè. Quemadmodum Saul videns, populum à se dilapsum, & hostes in proximo esse, vt ipsum inuaderent & obtruncarent, *coactus* contra mandatum Samuelis. Cuius rei causam reddens Samuel, dixit: *necessitate coactus obtulisti holocaustum.* Cui statim Propheta dedit dignum cum temeritate responsum: *Stulte* inquit, *non custodisti mandata Dei tui, quæ præcepit tibi:* neque enim hæc necessitatum excusat inobedientiam. Pallium hoc accipit sæpè proprium iudicium in occasionibus innumeris, contemnendi præcepta & regulas, quasi necessarium sit ad consequendam sanitatem, aut honorem, aut officij aut dignitatem, aut ad humili-

eodem alicui, miserae propriae, aut alteriùs, qui ad ipsum aliquo modo spectet. Sed omnes istae deceptiones & fraudes amoris proprij, considentis in in suis necessitatibus. Idolum iudicij proprij: & hoc semper illi respondet iusta eius desiderium & votum. Quare *si iacum tuae ducatum praebet, ancilla in foueam cadet.* Perpendit hoc pulchrè Sanctus Basilius explicans illud Christi Domini de diuite illo, qui cogitabat intra se dicens: *o quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?* Quem inquit consulit? Ex te ipso capta consilium? plane imprudenti veteris consiliario. Nam ille tibi suadebit, quod tu desideras, dicet enim tibi *vt horrea tua maiora facias*, & illuc congregas omnia: at sanctum Christum consuluisse, praestantiorem vtique consiliarium fuisset tibi, vt fructus tuos pauperibus distribueres. Hunc in modum quicunque in se aduerterit affectum aliquem inordinatum ad delitias, honores, aut commodum proprium non eligat consiliarium, proprium fratrem hodiernum, à quo non expectet rectum consilium; sed dicat cum Dauide *psalmum meum confitebor testimonia tua, & testimonia tua*, consulat quoque quae Christum Dominum docuit in suo Euangelio, & fideles eius ministros; tunc enim non errabit.

a Basil. in reg. 14. Homil. 6. de vanit. in princip. c Luc. 12. 17. d Psal. 118. 24.

4. DENIQVE, quoniam Charitas operit multitudinem peccatorum, non ea dissimulando, sed plane auferendo: proprium iudicium solet ipsam charitatem adducere ad sua occultanda, excusando scilicet sua inobedientias sub titulo Charitatis: transgrediens Regulas praetextu alijs benefaciendi. existimat enim, se eas non transgredi: vt faciat quod iudicat esse secundum legem Charitatis. Cum tamen potius sit carnalitatis, aut vanitatis. Sit an Religiosus ille, de quo fertur, quòd tempore silentij, & recollectionis, & absque Praelati facultate, illi incíderit desiderium visitandi quendam aegrotum, vt illum consolaretur, & solatium aliquod ei adferret. Cum autem pergeret: transeuntem prope imaginem Christi Crucifixi pangebat conscientia, quod tali tempore, & sine facultate Superioris aegrotum visitaret: quē remorsum vt componeret dicebat sibi ipsi: Charitas est, charitas est: bene potes illam exercere. Et tunc prodijt vox ex Crucifixo dicens: *Non placet mihi ista charitas*, quia potius erat propria voluntas, falso hoc titulo cooperta. Vera enim Charitas nunquam separat se ab Obedientia. Nam quemadmodum amor proprius excaecat oculos rationis; propriumque iudicium pedem trahit, ad iudicandum quod ille cupit: ita Diuinus amor, spiritum oculos clarificat, vt videat quid iubeat Deus, illudque abnegato proprio iudicio exequatur.

PVT

CAPVT XVII.

PERFECTIO OBEDIENTIAE EX ABNEGATIONE ET mortificatione propriæ voluntatis.

CVM OBEDIENTIAE VIRTVS sedem suam in voluntate tanquam in proprio subiecto habeat: ideò in ea præcipuè propriosum effectum exerit. Inter quos primus, & tanquam reliquorum fundamentum eminet, quod Religiosi voluntatem subijciat Dei & suorum superiorum voluntati efficiens, vt in omnibus, quæ vult, aut non vult, sit illis conformis. In ea subiectione & conformitate debet totam suam perfectionem vendicare: vt his verbis S. Gregorius affirmauit, cùm ait: Districtus vitæ sociatis, & communiter secum Deo seruientium piis emulatur, si æterni muneris ampliorem retributionem per Obedientiæ bonum adipisci desiderat, in hoc solo cæteros cognoscat excellere: si præ cæteris arbitrio maioris propriam subdere voluntatem. Nam nec magna loca sanctis, nec sæpe vitæ studia, nec doctis Cœlestis militibus cum malorum præcepto fuit conferenda. Maioris meriti est mercedis Charitatis inuicta refectio, ieiunio propriæ deliberationis susceptio. Quamlibet iustus, carnem refocit inuitus, ieiunij præmium detractione premuit: & ampliorem mercedem Obedientiæ mandatis subiugabit. Samuel itaque magnæ promptitudinis fugiens è lecto, ad Sacerdotem se illi accelerare, quid veller, intelligeret: & cum eadem promptitudine effusis eo respondet: domine: nihil enim eorum, quæ iubentur, etiam si minima, est contemnendum. Hæc in subiectis S. Gregorius. Eadem confirmat cum obseruationibus speciebus capitulis, singulis virtutis præstantiam comprobandam. Cuius secundus effectus est, fideliter & viriliter mortificare omnes actus & effectus propriæ voluntatis. Propriam autem cum S. Anselmo appellamus eam, quæ pro prima Regula sibi sumit non Diuinam voluntatem, sed seipsam accipit, libitum suum leges, quibus aliunde superiorem non habeat, à quo dirigeretur. Ait S. Bernardus: Proprietas peccati est, quæ neque Dei est, neque Patrum, nec bonis communis; sed est ea sola, quæ illam habet cum inordinata ad id, quod ipsam delectat, propensione animus in eo conquiescat, quod reliqui displicet. Quæ damna & incommoda innumera retulimus fusè in Doce spiritual. Quæ, licet in omnibus Christi. mis perniciosissima sit, & omnium peccatorum radix: eius tamen obliquitas & inordinatio maximè apparet in Religiosis, qui Obedientiæ votò eam Deo Domino nostro sacrificarunt: quam tamen in suis pectoribus adhuc hostiam seruant, & viuperant. Qui est modus quidam prædatoris solet aut Deo partem holocausti, cùm totum obtulerit: accipit autem sibi, quod gratius est, & quod maxime Deus desiderabat, cor scilicet & libertatem.

Hoc

S. Anselm. lib. de simil. c. 4.

Bern. de diuers. Serm. 3.

Tract. 4. c. 1.

Hoc tam triste declarant Spiritus Sancti duabus illis locutionibus sententijs, quibus ad hanc rem dicit vsus. *Prima* est, quam dixit, loquens cum Cain, cum ipse aspexisset sacrificium Abel, quod obtulit de primogenitis gregis sui; & respexisset sacrificium Cain, quod obtulit ex fructibus terræ; & hic vehementer propterea fuisset iratus: Deus, vt causam manifestaret ei, quod fecerat, loquens cum illo, inter alia dixit (sic nos translationem pro. Interpretum, quam multi Sancti Patres sequuntur) *Nonne, si recte offeras, recte autem diuidas, peccasti? quiescito, ad te conuersio eius, & tu dominaberis illius.* Quæ sententia breuis quidem est, sed tempore exercitionis difficilis: non enim ita bene diuidit, atque frater tuus Abel: qui dedit mihi primogenita gregis sui, quæ optima sunt, & reliqua pretiosiora, retinens sibi reliqua: tu vero contrà, quod deterius erat, hoc est fructus terræ mihi dedisti, retinens tibi quod melius erat, & ego plurifaciebam. Sed maiorem spiritum ex his sententijs deducit gloriosus Doctor Sanctus Augustinus, dicens quod Cain in suis operibus (quæ Sanctus Ioannes bona, ea vocat) male diuidebat diuinum Deo aliquid suum, sibi autem seipsum: quod omnes faciũt, qui non Dei, sed suum sectantur voluntatem, &c. quam, dum retinent seruant sibi melius, quod ipsi habent: Deo autem dant deterius. Cain (ait Rupertus Abbas) fuit reprobatus: quia cor suum retinuit sibi, & fructus terræ obtulit Deo. Deus autem a cor petit (vt postea dixit) *Da mihi cor tuum*, intellectum (silicet & voluntatem, quæ sunt gregis potentiarum nostrarum primogenita: & quando hæc primogenita Deo non tradimus, non placent ei nostra oblationes: quia iniquum facimus cum eo diuisionem. Intelligat igitur Religiosa voluntatis suæ proprietatem, quòd licèt initio, cùm Religionem ad ingressa bene obtulerit; eiusque sacrificium fuerit à Deo acceptum, sicut Abel: à quòd fuerit ex suis primogenitis propter tria edita vota, & præcipuè obedientiæ: postea tamen in omnibus, quæ sola sua propria voluntate facit, non recte diuidit; ideoque ab ipso Deo ea reprobatur: eò quòd similia sint fructibus terræ, quos obtulit Cain, & valde terrena, quæ à terrena quidã voluntate, ad seipsũ & ad terrena bona valde propensa, & addicta Cain: & hæc quo deterius est, Deo sibi retinet, quod melius, magisque pretiosum est, voluntatem (silicet & cor suum. Ex quo quid aliud ei euenit, quàm meruit ipse Cain? Nam imprimis peccata voluntas semper Diuinæ inspirationi resilit, neque scit, quid sit, suum peccatum agnoscere, neque pœnitentiam ducit; sed potius indurescit, & perit, ac ruit semper, sicut Cain, in peius. Quamuis enim Deus illi daret gratiã, ac dilectionem à proua sua voluntate, quam nunc habet; ipse autem non obtulit, sed indurauit potius; & quando voluntas suggerebat, executus est: nihil umquam fraudem faciens sibi, & occidens eum. Nam (vt Sanctus Bernardus ait) vbi propria voluntas imperat, non habet locum charitas: quæ bona quæcunque sua

sunt.

sunt, sed quæ sunt Dei, & fratrum socium: ac propria voluntas semper quæ sua sunt, & quæ sibi placent, & commodum aliquod adferunt, quæ etiamsi huius rei gratiâ, opera sint, Dei voluntatem & proximi commodum conculcare. Sed vlterius adhuc duritiem cordis & rebellio progreditur. Nam quemadmodum Cain reprehensus à Deo propter hoc crimen, voluit illud Deo ipsi occultare, & impudenter respondit: *Num custos fratris mei sum ego?* ac mentitus est, negando se scire, vbi frater suus esset ira propria voluntas adeò est audax & protectrix vt sua peccata excuset etiam interdum mentiens, vt ea occultet hominibus. Et, vt idem Sanctus ait, vellet etiam occulta esse Deo; nec Deus illa nosset: quod est, optare quodammodo, ipsum non esse Deum. Non enim esset Deus, qui hominem sua prauitate non puniret, nec punire posset. Et hæc suprema miseria est infelicissimæ huius voluntatis. Quam maximè prærupta in hac vita est, quæ dicitur Dei Cain *egressus à facie eius super terram.* Nam voluntas propria à Deo *derelicta* (vt Sanctus Ambrosius ait) *semper vaga est, inconstans & mutabilis, super cælum, & supra super terram.* O quàm recte his, qui propriam voluntatem sequuntur, dicere licet illud Sancti Thadei Apost. ad Eusebiam, qui in via Cain abierant, sequentes propriam voluntatem. Iacebant enim in eadem impietate, in qua infideles iacebant: & reprobabantur odioque habebantur ab ipso Deo Domino nostro. Qui per Isaiam pronunciauit secundum sententiam in rem præsentem: *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto:* quando scilicet aliquid tibi abhinc eorum, quæ oblata mihi fuerunt, hæc erit quæstio hæc capitalis rei, Deo per votum sacrata, Sancti tam apostoli, quàm legum. Et Sanctus Bernardus adhuc rem exaggerans, vt dicat: Nullum sacrilegium crimen reperitur deterius, quàm in voluntatem sanctæ Dei, rapere propriam. Quo enim res oblata maior est, eo grauior est rapina, si eadem recipiatur. Cumque voluntas sit fons operum bonorum & malorum: qui eam Deo subtrahit, sibique propriam facit, periculo caret, vt in grauia peccata precipitandi, & in eis perseuerandi. An, et collegio Apostolico (ait idem Sanctus) reprobari quis potest, nisi locum habeat? Fuit enim locus non modo pecuniæ, sed etiam propriæ voluntatis, vbi peccatur scilicet contra Deum, qui eius est Dominus.

Et QVANVIS res, quæ fit, sit ex se bona & sancta, vt Sanctus Basilius, rapina est eam facere contra prohibitionem Superioris: nec vlla erit, sed nuxia. Deus enim odio habet rapinam in holocausto, hoc est cum cultu; qui, quod alienum est, accipit en titulo, vt aliquod Deo obsequium præstet & bona qui furaretur, vt eleemosynam faceret; talis eleemosyna odio haberetur à Deo: eò quòd fieret cum iniuria proximi: ita Deus odio habet oblationem operis boni, quod ei offert Religiosus contra

Prælati obedientiam: non enim offert, quod suum est; sed quod Prælati, cuius voluntati prius traditum erat. Voluntas præterea propria & ipsa Diuina, proprietates habent valde repugnantes. Propria enim (vt ait Sanctus Bernardus) conuertit bonum in malum, & pretiosam in vilem; & ieiunium ac sacrificium, quod ex se fuisset Deo valde gratum, odio habetur, quando inficitur lepra propriæ voluntatis. At obedientia conuertit vile in pretiosum, & quod abiectum est exaltat in magnam sublimitatem. Ac propterea Samuel dixit Saul: *Numquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius obedientiæ voci Domini? melior est enim obedientia, quàm victimæ, & auscultare magis, quàm offerre adipem arietum.* quasi diligentius & acrius nullum opus, etiam si optimum, magnique meriti videatur: si cum obedientia comparetur, alicuius momenti esse iudicabitur: & Religiosa pietas, siue deuotio, contra id, quod Deus habet, tendens, falsa prorsus est. Solum enim Diuinæ voluntatis fundamentum veram dat bonitatem, stabilitatem, & valorem omni operi studioso, fundamento sublato propriæ voluntatis.

Ex quo deducitur suprema veri obedientis cura versari debere circa mortificationem affectuum, & impulsuum propriæ voluntatis. Hunc enim ait Cassianus, esse finem vocationis eius; & in hoc, ait Sanctus Bonauentura, omnem Religiosi eius perfectionem consistere. Et vt Sanctus Ephrem dixit: eò profectò magis, quò amplius mortificauerit, ac subiecerit propriam voluntatem. Eum in modum, quo Sanctus Augustinus dixit; imminutionem cupiditatis, incrementum esse charitatis; & huius perfectionem, esse, omni cupiditate carere. Quare dicere licet: maximam propriæ voluntatis mortificationem esse augmentum Obedientiæ, qua Diuina voluntas executioni mandatur: perfectionem autem executionis Diuinæ voluntatis consistere in plena propriæ voluntatis spoliatione, & amplexu supremæ Spiritus paupertatis, quæ hominem exuit & euacuat à seipso, & omnibus voluntatis propriæ actibus vt superius est dictum.

AD HANC perfectionem his gradibus ascenditur. Primus est, nihil vnquam facere contra expressam Prælati prohibitionem; neque contra id, quod creditur eius esse voluntatis. Et hinc ad secundum ascenditur, quem Sanctus Basilius vocat, non facere quicquam in occulto cum desiderio, ne Superiori innotescat. Nam quamuis verum sit, licere Religioso multa bona opera facere, sibi non prohibita, nec petita à Superioribus facultate; deberetur tamen ea occultandi ex timore, quod Prælatus, si sciret, prohiberet: effectus est propriæ voluntatis, non Deum sed seipsum quærentis: ideoque quicquid Superiore inscio fit, id quodam modo furtum esse. Quare qui maiorem perfectionem desiderat, tertium gradum conscendere debet, quo desideret, quoad fieri possit, approbationem Superioris habere

ad om-

ad oēs suos actiones; sic enim magis illæ erunt meritoriæ, magisq; futuræ ei in modum, quo antiqui Monachi (vt Author est Cassianus) facultatem hanc etiam ad res exiguas, & necessarias petebant: qui magis mortificatam habebant voluntatem & inanem gloriam. Quarto gradu est, nunquam quæsita directè aut indirectè, Superioris voluntatem in huiusmodi facultate concedenda, flectere, & ad suam pertrahere; sed ex animo optare, vt liberè & absque vllo respectu ille constituat, & præscribat quod magis expedit; eamque resignationem habere, de qua nunc dicemus.

CAPVT XVIII.

INDIFFERENTIA ET RESIGNATIO PROPRIAE VOLVNTATIS voluntati Dei & Prælatorum; & ratio facultatem ab eis petendi, seu ad id quod diuelant, sed non inhærent, offerendi.

PERFECTA PROPRIAE VOLVNTATIS MORTIFICATIO, de qua hactenus diximus, secum adfert fidelem duas heroicæ obedientiæ socias, quas indifferentiam & resignationem appellamus. INDIFFERENTIA in eo est posita, vt Religiosus non magis ad vnam partem inclinet, quàm ad alteram. Quemadmodum statera bilances, quarum examen ita rectum sit, vt neque ad vnam, neque ad alteram inclinet, donec pondus impositum alteram demittat: ita perfectus obediens, quamuis decreverit omnia exequi, quæ sunt ex præcepto, Regulæ, aut Ordinatione; fugere verò quæ illis repugnant, & quæcunque sunt mala ad reliqua tamen respendet; &, quod in se est, non inclinat pondere affectûs alicuius inordinati: sed æque est indifferens ad eas præstandas, vel relinquendas, expectans pondus obedientiæ aut ordinationis Superioris: vt quò ille voluerit, absque repugnantia, aut contradictione eò tendat: non agens, vt Superior ad aliam partem inclinet. Ita enim voluntatem suam ad huiusmodi res tractandas habet ac indifferentem, vt omnino sit ita Superioris voluntati resignata; vt pleno Dominio & potestate vtatur ea, ad quam partem voluerit. Eum etiam in modum, quo quis beneficium, aut officium, quod habet, ita alteri resignat; vt totum ius suum in eum transferat ad liberum eius vsum.

RESIGNATIO est animi decretum & generalis resolutio ad faciendum quicquid Superior voluerit, seruans tamen indifferentiam ad quæuis particularia, donec Superior aliquid indicet aut decernat: eum in modum, quo Saulus dixit Christo Domino: a Domine, *quid me vis facere?* hoc est, habe quicquid volueris: sum enim indifferens, resignatus, & promptus, ad exequendum quicquid iusseris. O verbum (ait Sanctus Bernardin) breue, sed plenum, vtile, efficax, omnique laude dignum! Breue est, eò

a *Actus 9. & Serm. de 10. præc. Decal.*

quàm sine circuitu agere: quod sentire, & *fieri* potest: quia id omnia, quæ Dei filiorum vitam perficiunt, nulla repugnante, quantumuis difficile, amare, & omnem pelluere, vel vnam quæ vitiet ex magno fomite Spiritus, à Diuina gratia vitificati, efficax: eò quòd procedat cum adiutorio gratiæ: vt factum putet, quòd Deus præcepit. Est denique omni *laude dignum* quia in eo verbo, quod compendium quodammodo breuiatæ Religionis perfectionis continetur: idemque adeò proprium est eorum, qui talem perfectionem sectantur. qui progressu meritò debent cum Euangelio ferre illud profectus & magnitudinis; & qui luce crescit in die, sicut Sanctus Paulus, iam in ipsis initijs est perfectus. Et, vt idem Sanctus Bernardus dixit, ferè ante peruenit, quàm inceperit. nam in hac adeò breuis refectione, quasi in semine sunt omnes virtutes vitæ Religiosæ.

SED PAVCI TENEANT, qui illud verbum cum tanta perfectione proferant: multi enim ad duo vitiosa extrema declinant. Alteros enim, qui ore quidem Superiori dicunt: *quid me vis facere?* deinde eorum & opera operam, Superiorem ipsis respondere, quid Saluator ostendit discipulis cum dixit: *Quid vultis, vt faciam vobis?* & animare ipsis homines, quæ ipsi petunt: nec quicquam negare. Aperiunt autem ipsi Deum suum religionem in ijs, quæ petunt, quatenus indigis. Primum est, quòd petant precibus importunis, adhibentes multos intercessores. Secundum, quòd replicent & contendant instantiâ nimia; vt modò semel & iterum negetur, quod petunt. Tertium est, quòd conqueratur de Superiore & contra ipsum murmurent, singant, aliquando vitia ipsa, vt propterea Superior, eorum petitioni annuat. Quarum, quæ varias allegent rationes, argumenta, exceptationes, & animi affectus inducant: non quibus veritatem, & necessitatem manifestent; sed vt persuadeant, concedi sibi, quod petunt. Nec neque animum habent, ad mortificandas suas propensiones, & vehementia desideria, quæ in eorum corde feruent, fiuntque manifesti propriæ voluntatis effectus: neque temere vllam ea palam & aperte legi, contra iudicium & voluntatem Superioris; sed flectere eum cœperunt, vt ipsorum voluntatem ille approbet. Quasi dicerent iubeat me hoc facere quia valde mihi arridet, vt faciam. Quemadmodum, vt idem Sanctus Bernardus ait, in oculis Dei tales non sunt verè Obedientes, nec ipsi Prælato: sed Prælatum potius eis obedire, cum huius voluntatis Primus, quæ tantum pallio vtuntur, vt eius hostem, voluntatem propriam, regant. Et solet enim eorum fraudem aperire: nam, vt plurimum, quæ ipsis suum commodum quærunt, vertitur in proprium detrimentum: vt ex multis exemplis colligitur: quæ in vitis SS. Patrum referuntur. Nam quidam vi obtinuit à Prælato facultatem recipiendi se in desertum locum: vbi fuit à Dæmone deceptus. Alius importunè facultatem extorsit eundi

ad In-

ad Inhadeles, vt esset Martyr: & in ea ætatione esset firmus fide nec [illegible] Alius, qui in Calina manens, diuinum habebat Sacerdotem: frustratum obtinuit eradi simpet [illegible] vellet, in qua domum, quæ habebat, emisit. Alii importune facultatem ubique ædificandi loca, & persolvendi [illegible], & reliqua ad dulcitum & hoc ea pertinentia. Quæ si Superior negat, illi supplicant, & instant, donec concedantur.

Et tunc [illegible] contenti manent, indicantes stulta fuisse ea Obedientia, cùm tamen in nulla Dei inobedientia sit, & propria voluntas. Ideoque meritò Deus permittit, ne finem ubi inceant, quem quæ erant [illegible] contrarium. Eum in modum quo refert Scriptura Sacra, quod cum Abiathar bellaret contra Regem David Patrem suum, eumque exercitu distraheret, [illegible] ter ipse à Duce Iuda interfectus, & Abiathar pergit à tuta facultate [illegible] ad Regem David cum victoria reuertens. honorarium aliquod sperans ad quem Ioab dixit, non expedire ipsi, nuntium esse in tali occasione, qui Abiathar esset eorum: quare alium ipse nuntium misit. Ioab autem Achimaas, ne tam subitò secundo Ioab deo gaudet, tertiò tamen instante, & contendente illo, remisit Ioab: & ipse eodem momento abiit; & per circumpendium quoddam præcurrit alterum nuntium; & ita primus Regi nuntiauit victoriam.

Sed Benevenum pœnituit: quia se deceptit deceptum. David enim, cùm intellexit mortem Abiathar, gaudium ex victoria conuertit in tristem planctum, quorum [illegible] Hunc in modum [illegible] illi sæpè importuni in tempore, & Prælati etiam videntes non expedire illis annuent tamen eis, & à molestia illa importunitate expediant; tum, quòd maius aliud detrimentum verentur ex aperta inobedientia, & repugnantia, si negent illa facultatem. Imo interdum, cùm Deus videat subditorum corda non satis religiosa, quamuis id ore non edendant, eo tamen punit, permittens Superiores errare, annuendo ipsis. In quo loco habet, quod ipse per Ezechielem dicit: Domo Israel interrogare, si quæ [illegible] ego respondeam.

Qui tamen si Dei voluntatem nosse desiderat, effectu vere Obediens: quærenda tibi illa est (vt Sanctus Augustinus alicubi de sincero, proposito tuæ necessitatem ac desiderium breuibus ac sinceris verbis ostendens veram indifferentiam, ac resignationem: & Prælato liberum relinquens, vt iuxta id, quod tibi magis expedire iudicauerit, id concedat, vel neget. Hoc enim erit tibi, quod Deus à te vult; & sic prælibere, eris obediens. Imitatus modestum illum ac religiosum modum, quo ab Beati Ruth (vt suo loco dictum) petijt à Noemi licentiam exeundi ad laborandum, dicens: [illegible] ibi, vadam in agrum, & colligam [illegible]. Dixit ei ea

& nolet: quia subditus nunquam debet cum Superiore loqui hoc verbo vti *Vela aut nole*: eo quod sit inurbanum, audax, & non relignatum. Quale fuit duorum illorum discipulorum, qui Christo Domino nostro dixerunt: f *Magister, Volumvs vt quodcunque petierimus faciat nobis.* Quidem, quid vellent, aperuisset, accepturi dignum sua propositione responsum, dixit enim illis Dominus: *Nescitis quid petatis*: nec modum quidem petendi aptum tenetis: non enim dicendum erat, Volumvs: sed, Magister, si vis, & ita expedit, da nobis hoc, quod cupimus. Vt plurimum enim cor non bene relignatum, sicut in modo petendi, etiam in eo quod petit, impingit. Defectus enim relignationis oritur ex Superbia, aut sensualitate, aut cupiditate: quæ impellunt ad petendum, quod honori, indulgentiæ, aut lucro est magis conforme: non curantes, an expediat, necne. Sed obliquis hisce affectionibus mortificatis, quæ vt propriam voluntatem, ita alienam flectere conantur: sicut adhibetur modus relignatus, & intentio bona in petendo: ita etiam, aut petitur quod æquum est; aut, si ex ignorantia aliquis est defectus, prudentia Prælati reparatur; & subditus æquè manet contentus siue concedatur, siue non: quod petit: non enim, quod sibi placeret, intendebat; sed quod Deo, per Superiorem significatum.

f Matth. 20.

AD TERTIVM extremum, in quod aliqui sub indifferentiæ & relignationis prætextu impingunt, est, quod neque petere aliquid velint, nec facere, præter ea, ad quæ iuxta suum statum tenentur: sed expectare donec Superior expressè aliquid iniungat: Quod interdum procedit ex scrupulo: quia existimant, quicquid ipsi petant, à propria voluntate prouenire; ideoque cautius esse, manere in eo, quod Sanctus Paulus dixit: *Domine quid vis, vt faciam?* & ita expere omnem propriæ voluntatis actum: nullo particulari indicio rei alicuius insinuato ipsi Prælato. Aliquando etiam oritur ex repugnantia spiritûs, aut ex repugnantia sub prætextu non faciendi suam voluntatem; cùm tamen in hoc potius eam sequatur, quàm in illo alio. Cùm enim non libenter crucem ferant, nolunt ad ferendam se offerre; sed expectare donec alius illam eis imponat; ac iubeat, quid sit agendum. Et hoc extremum est quoque valde noxium: multi enim sunt casus, in quibus perfectus obediens possit ac debeat expressim Superioris voluntatem præuenire, & aliquid ab eo petere, aut suum desiderium proponere, modò id fiat cum relignatione iam dicta.

A. PRIMVS casus est, cum Superior insinuat, se cupere, vt aliquid faciamus quamuis iustis ex causis nolit expressè mandare: quasi expectans, vt id ab ipso petamus. Et tunc id petere, & ad præstandum se offerre, est multo maior perfectio. Quemadmodum fecit Isaias Propheta, cum ei Dominus apparuisset Seraphinus sibi datus, qui cum vellet seruum quendam & terribilem nuntium ad populum suum mittere, dixit: *Quem mittam? & quis i-*

g Isaiæ 6.

bit no-

sit nihil quam vocem, vt audiant Isaias, statim dixit: Ecce ego, mitte me. Quis dubitet in tali occasione valde perfectam fuisse, Deoque placuisse hanc obedientiam? & fuisset sine Isaia valde parcum, nisi ad eam obtulisset. Similiter fuit heroicum trium insignium virorum facinus, qui Regem aquas diuersum Dauidem dicentem ib *O si quis mihi detet potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem iuxta portam.* Illi statim, non expectantes Dauidis mandatum, *irruperunt Castra Philistinorum*, qui transitum in Bethlehem prohibebant, & cum periculo vitæ *hauserunt aquam de cisterna, & attulerunt ad Dauid*, vt ibi rem in quo facto voluntatem & animi promptitudinem ei seruiendi ostenderunt. Vt ex hoc milites veri Dauidis Christi Domini nostri intelligant: qua ratione prompti se offerre debeant ad voluntatem Diuinam exequendam, non solum cùm aliquid ipse per suos ministros expresse iubet; sed etiam quando aliqua dant indicia suæ voluntatis aut desiderij ad gloriam Dei. 1 Reg. 23. 16.

SECVNDVS casus, qui priorem magis illustrat, & moderatur, est, cùm res bona, quam Superiores cupiunt iubere, aut nos optamus facere, laboriosa est, nostræque carni molesta, vilis, & abiecta in oculis mundi; & quam ex ipsa natura horremus, tunc enim insignis propriæ abnegationis indicium est, ad rem illam exequendam nos offerre, antequam Superior eam iniungat. Sic enim nihil decedit Obedientiæ, sed potius perficitur: vt Sanctus Gregorius docet, & nos alibi fusiùs declarauimus. Nam quemadmodum nō est contra perfectam resignationem, horrere, quod in nobis est, res honorificas & blandas, quas mundus & caro desiderant: vt sic mediō nostrum imitemur Saluatorem, cui ita non aduersatur eidem etiam ad Christi Domini imitationem, tueamur ac desideremus ex parte nostra, res viles & molestas, quas caro & mundus perhorrescunt. Nam Christus, vt mundo manifestaret voluntatem ac desideria, quibus tenebatur, patri sui obediendi, eiusque mandatum seruandi, *processit obuiam venientibus ad ipsum cum conuitio dicens*, & obtulit se sponte & promptè, ad cruciatus omnes, quos ipsi inferre vellent. 2. Item ibi. 3.

TERTIVS casus est, cùm magnos in nobis Diuini Spiritus impulsus sentimus ad res aliquas præclaras in nostrum siue proximorum nostrorū profectum exercendas. Quæ, quòd tales sint, nec possunt nec debent absque consultatione & approbatione Superioris exerceri. Ac proinde ipsemet Deus, qui feruentia adeò desideria inspirat, vult, illa manifestari & proponi & offerre nos, quod in nobis est, ad ea præstanda paratos. Cum ea tamen relegatione, vt cum illa Ruth solum dicamus: *Ubi habitabis, habitabo in ea*: hoc est: si probas, factum talem pœnitentiam, aut suscipiam talem peregrinationem, aut aggrediar tale certamen apud Indos, aut hæreticos, quæ si non probaueris, quæ ego volo: neque enim aliud velle habeo, quàm Deum per eum in hi manifestatum, quem ipse loco substituit. 3.

Ad Lectorem perfectionem spectat, vt cum Prælatus aliquid faciendum iniungit, offeramus nos, ad alia etiam, quæ fuerint ad plenius perficiendum illa præstanda quamvis Præceptum non jubeat, iuxta illud Apostoli ad Philemonem: *Confidens in Obedientia tua scripsi tibi: sciens quoniam & supra id quod dico facies.* Non perfecte Obediens non tantum id, quod Obedientiæ præceptum fuerit, sed promptam voluntatem ostendit faciendi quicquid constat, Deum & Prælatum in eo casu optare vt præceptum optime fuerit valde perfectum. Eum in modum quo Dauidi petenti ab Areuna *Locum hic ad ædificandum altare Domino, in pecunia quam valet fieri offerret.* Ille eam Patris obtulit, dicens: *accipe aream; habes quoque boues in holocaustum, & plostrum, & iuga boum in ligna succendenda:* quæ obtulit præter aream pertinere, quia videbat ea omnia ipsius ad facilius exequendum, quod Dauid intendebat.

Sed multò magis in hoc proposito dicet Salvatoris nostri Obedientia, qui pro suscepto mortuus est pro hominum redemptione, sicut ipse scripsit de se prædixit. Quod tamen præceptum non se extendebat ad omnes circumstantias, & modos tam crudeliter; sed ipse immensa sua charitate, & seruore Obedientiæ non solum obtulit se ad mortem crucis sibi imperatam; sed etiam ad flagella, spinas, & opprobria; & reliqua quæ coram ipsam præcesserunt: vt *exemplum perfectissimæ* Obedientiæ omnibus hoc fidei discipulis, vt *sequerentur* sicut Sanctus Petrus dixit *vestigia eius validiùs eminenter eius præcepta custodiant.*

In loco secundum extremum impingunt etiam alij, alia via valde diuersa. Qui considerata indifferentia & resignationis titulo, acceptant absque vlla replica aut oppositione, quicquid sibi præscribitur. *Prima* via est, quando ea, quæ iniunguntur, sunt ex se honorifica & splendida, aut placita & cara valde gratis in quibus tamen aliquod subest periculum. Nam iuxta Sancti Gregorij doctrinam: quemadmodum est iudicium humilitatis & veritatis Spiritûs, quod quis se offerat, vt abiecta & contemptibilia sibi iniungantur: ita etiam refugere eorum contraria, eandem virtutem præbet. Sicut videmus Moysen & Ieremiam refugisse officium honorificum, quod illis Deus intendebat differentes pro se, quod non essent ad talia sufficientes. Emuli Sancti replicarunt, cum illis proponebantur officia gubernandi: in qua reperitur repugnantes, donec accederet præceptum Dei mandatum, quo ad acceptandum obligaremur. Nam tunc ita facere debet resignatio suum officium: vt collum suum Obedientiæ iugo subijciat.

1.

2.

Alter casus & via est, cùm subdito ipsi aliquæ rationes occurrunt alicuius momenti, & existimat Prælatum non eas earum conscium, si audiret, non talia iubere. Tunc itaque prælatus eas Superiori proponere, non con-

tradi

tradendi animo, sed veritatem explorandi: ut absque deceptione discere queat, quod indicantis magis expediret. Nam (ut S. Gregorius quodam loco referre solet) non est res nova, quòd Superiores tanquam bonitate decipiantur sua, quod ipsi non satis attendunt, quòd sanctitatem putent, quod alijs falsis informationibus ipsa decipiant. Quemadmodum David, etiamsi esset Propheta, deceptus est, proferens sententiam contra innocentem filium Ioabar ex falsa Siae famuli eius informatione: & cùm innocentiam rursum suam Davidi redderet, revocavit paratè eam, quod ex mala informatione prius constituerat. Et quoniam Divina providentia non refert nostram inquisitionem diligentiam ad omnes præmeditandas: non admittit, sed potius ei conformis providentia, Prælatum informare de inconvenientibus, quæ eius ordinationi adhærent: cum relegatione tamen ad exemptionem, quod ultimò ille deprehenderit, ubi non erit manifestum peccati periculum. Eidem S. Gregorius confirmat hoc exemplo S. Nunnoli Monachi, qui audiens: Abbatem mittere Monachos ad laborandum in Olivetis secularibus, ut parum aliquid olei colligerent, quò Monasterij paupertas subleveretur: Sanctus ille proposuit Abbati ingens periculum, cùm illos exponeret emittendi spiritum: quare dimitte petit, ne eos mitteret: cuius viri Sanctum zelum Deus insigni quodam miraculo confirmavit: multiplicavit enim modicum olei, quod domi habebant in multo maiorem quantitatem, quam ipsi Monachi colligerent.

TERTIVS casus est, quando res, quæ præscribitur, adeò est laboriosa, & molesta vt imbecillis caro naturaliter refugiat, eam aggredi: Et quamvis magna sit fortitudo, ea humanos calles tacere, & rem aggredi, & experiri, an Deo illa adeò sit seria, atque primo aspectu appareat? Quæ tamen valde grauis eius experitur; poterit cum animi demissione ac relignatione imbecillitatem suam proponere. Eum in modum, quo Christus Dominus noster ad solatium dubitantium, cùm videret animam suam pro tristitia & passionis instantis timore afflictam, & præcepto eam acceptandi conflictatam dixit Patri suo: n *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* In primo ostendit carni suæ imbecillitatem: in secundo manifestauit relignationem & promptitudinem sui spiritus. Quæ potest cum magna perfectione conciliari, etiam si caro aggredi recuset. Cuius indicium est statim, atque vltima Superioris relatio ei innotuerit, præsentem se assumat (vt ait Sanctus Basilius) ad suam Obedientiam exequendam, etiam valde arduam ac difficilem: quemadmodum Salvator ipse ex Oratione statim surrexit ad bibendum calicem suæ passionis: quia vidit eum esse æterni sui Patris voluntatem.

1 *Reg. 25.*

2 *Reg. 14. 2. Reg. 18. 19.*

Luc. 5. Matth. 26.

De Compl. Monastica c. 18.

CAPVT XIX.

QVAM PVRA INTENTIONE, REVERENTIA, *hilaritate, & promptitudine obedientia sit exhibenda.*

1 Ephes. 6. Col. 3. 22.

EX his, QVAE HACTENVS DICTA SVNT facile cognoscere est quam conditionem, atque virtutem pertineat in modo obediendi Praelatis. Quorum summam quandam colligit Apostolus, monens servos & famulos, vt suis Dominis obediant, sic dicens: *Servi obedite Dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed vt serui Christi, facientes voluntatem Dei ex anima, cum bona voluntate seruientes, sicut Domino, & non hominibus: scientes quodcumque vnusquisque fecerit bonum, hoc recipiet à Domino.* In quibus verbis insinuat Apostolus multas perfectas Obedientiae proprietates, quas supra fusius explicauimus. Quae proprietates cum diligenter seruis & famulis, qui vel iure seruiunt, vel necessitate aliqua temporali subiecti esse coguntur: merito debent eadem amplius in Religiosis laicis quorum Obedientia (vt S. Bonauentura dixit) non debet esse seruilis, & ibi morem ponere in transgressores Regularum constituit. Is enim finis valde vilis est, & spiritum mancipiorum, aut saltem seruientium. Nec debet esse eorum obedientia ob aliquod lucrum & bonos respectus, aut commodum temporale, vt plures in ipsa Religione fiant: nam & hic esset finis vilis & secularis, & spiritus famulorum aut mercenariorum, & indignus Religioso, qui ingressu communi sit omnibus diuitijs & secularibus honoribus: vt expectatis iustum sequerentur Salariorum. Decet itaque obedientiam eorum esse filialem, & pure ex amore: sicut boni filij parentibus suis obediunt. Cumque Praelati non carnales, sed spirituales sint Patres: ita amor erga illos debet esse spiritualis. Quo spectant etiam referre Christum, tenentique locum Dei in terra, vt supra ei dictum, quatenus cum eo amore obedire, quo filij Dei, Ipsumet Patrem caelestem obediunt: agnoscamus in Superiore intimitatem dignitatem personae, quam refert. Nam si Apostolus iubet seruos obedire dominis secularibus cum timore & tremore, ac Basilius, id commendabit Religiosis, qui spiritualia Praelatorum suscipient loca Christi Domini, qui de Superioribus dixit: *Qui vos audit, me audit:* Aduertatur hunc hoc dictum non esse Samuelis Prophetae, à quo gubernabatur, priusquam Saul Regem designaret, qui eum gubernaret, sicut reliquae nationes habebant. Ipse Deus Propheta dixit: *Audi vocem populi in omnibus quae loquuntur tibi.*

Tom. 2. trad. 4. p.

De profes. & Relig. c. 27.

Deut. 17. Non. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

1. Reg. 8.

Nec

Non enim in abstracto, sed in concreto regnat Deus, Sed in tam Reipublicæ Regimine, quo regnat Deus? Deus in talibus enim relucet, alia propter aliud, quam à Deo habet. Sed aliter tamen Deus regnat in Ecclesia & Religione per Prælatos Ecclesiasticos, aliter tamen gubernationem hujus specialis providentiæ, quàm gubernationem Laicalem, per quorum Reges. Nam etsi regnum sit: hujus regnum regnat minus ipsius Dei: & tamen hæc providentia magis generalis, quæ eam aliæ illa nullam, & quæ subditi nolint, Deum in ipsis regnare. Cum igitur quæ verò Religiosa Respublica gubernet per Sanctos, hoc est, per Prælatum, specialis ista providentia ipsis aliquatenus hunc diligere ac revereri, eidemque obedire faciat ipsi Deo debent; & quidem multò exactius, quàm seculares subditi temporalibus Dominis obtemperant. Neque degenerat ab hac significatione nomen Sanctitatis, quod, teste S. Hieronymo, significat **nomen** eius Deus. Superiores enim Ecclesiæ ubi cumque majorem eminentiam Dei nomini & sanctitati habent, quàm seculares. Quod etiam comprobat sententia illa Dei ad Moysen: *Deus constituit te Deum Pharaoni*.

Ex Hac Veritate quidlibet eruitur, deducuntur reliquæ proprietates Obedientiæ Religiosæ, vt illa perfecta sit. Nam *in primis*, non debet esse Obedientia tantùm exterior: qualis illa est, quæ pueris hominibus exhibetur, non Sanctis, nisi respiciat exteriora: Sed debet esse etiam interior, sicut Deo debita, videntiæ penetranti cordis. Ac propterea habere debet hæc nomine tres præditas præcipuas conditiones. Vt scilicet exhibeatur cum puro gloriæ ipsius Dei intentione, vt ei placeat, & Sancta eius voluntas fiat. *Deinde*, vt adsit integra confirmatio & subjectio iudicij propriæ voluntatis. *Tertio*, vt fiat cum vera amore & reverentia non solùm politica, sed religiosa ita vt Superiorem ista dignitatem, quam habet, magni faciat etiamsi is ob vitam suam parum dignus non sit, quæ veneretur, aut diligat. Eum in modum quo venerantur Crucifixi imaginem non quòd aurea sit, vel argentea, sed quòd Christum ipsum nobis referat: hoc quoque etiam præstat lignea vel fictilis. Ex quo fit, quòd hæc reverentia & Obedientia non tantùm sit in præsentia Superioris exhibenda, sed etiam in eius absentia. Nam etsi ille hic absens sit Deus tamen, propter quem obedientia exhibetur, est præsens. Ac propterea David *postquam præcidit oram chlamydis* Saulis Regis, qui ipsum graviter persequebatur, etiamsi ipse latere in spelunca, nec Saulem ipsum videret, *percutiebat cor suum*, eò quòd Christum Dominum negligeret. Sufficeret enim, quòd Prælatus, vinctus, & electus à Christo gratiosi huius Religionis nec publice, nec privatim debitam reverentiam & Obedientiam exhiberet, et à quo indigno. Quòd si in aliquâ imbecillitate, aut defectu peccandi incideret, sicut Patriarcha Noe: ne propterea eum irrideat, sed tegat

& exaudit sicut sanctus & sapiens hominibus filij fecerant. nec acquiescit (an-
quam ipse Obedientiæ Dicere, oculum Superioris; qui tantum videt, quod
sit cum præsens est: sed oculum Dei humilibis, qui omnia cernit. Et eodem
scriptore dicitur in omni loco obedire, etiã præcipiente Superiore & vbique,
Ephes 6. qui remunerare aut punire potest. Et timens aut nullum quod vanis præstare pos-
sent.

2. Ex Quo apparet, in omni loco & tempore obediendum esse, cum om-
nis lætitia: quæ duplex est, sicut fuit etiam ille devotus. Altera est lætitia
sensibilis ac tenera in inferiori & sensitiua animæ parte, quam appellant
concupiscibilem cuius effectus valde placent corpori: quia ipsum cor dila-
tant propter quietem & solatium, quo afficitur, cùm præsentem habet ac
Psal 32. possidet rem, ex qua illa lætitia oritur. Qua afficiebatur David, cùm dicebat
Viam mandatorum tuorum cucurri, & dilatasti cor meum. Altera est lætitia spiri-
tualis & substantialis in superiori animæ parte, voluntate scilicet: qua, cùm
aliquid desiderauit, & habere studuit: & illud habet, sentit quietem & so-
tium in eo. Prima lætitia non est semper in nostra potestate: præsertim, si
quod ea obedientia imperatur, carnis propensioni repugnat: quam vult
Deus nobis deesse, vt obedientiæ nostræ præstantia innotescat. Quare Chri-
stus Dominus noster, etsi semper magno Patris sui desiderio teneretur,
eamque valde optaret ac diligeret: quando tamen imminebat, non voluit
lætitiam illam sensibilem admittere; sed eius loco tristitiam admisit, timo-
rem, tædium, & agoniam vsque ad sanguinis sudorem. Habuit tamen læti-
tiam & gaudium Spirituale, quo illam accepit; & requiuit, videm se
voti compotem fieri: ideoque tanto animo & spiritus promptitudine ad
exercitionem se dedit, atque si exstitisset corpori valde iucunda. Ac pro-
Psal 18. 6. pterea de eo dicitur, quod b exultauit vt gigas ad currendam viam: a summo
cælo, vnde egressus fuerat, vsque ad summum eius, quo fuit receptus. Et hæc
præcipua est lætitia, quam à nobis requirit Dominus, vt aduertit S. Bernar-
Psal 36. 4. dus explicans illud Dauidis: i delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis
tui. Quomodo, inquit, Propheta Sancte, tibi, non in absolutè in Domino
delectari (quasi hæc lætitia in nostra esset potestate. Sed Propheta non de af-
fectu dulci loquitur, sed de exercitio virtutum: id circo quod possibile
est, facimus, vt placeamus Deo in omnibus, quæ nobis mandauit. Hoc est
quod dicimus, quod in te velit delectari & gaudere: quasi diceret delectare in
Dominum, id est, ad hoc tende, ad hoc curre, vt in Domino delectaris & re-
quiescas & solatium interius in eo positum guses, quod eius voluntatem
impleas: nullique Prælato obedias, etiamsi caro repugnet ac tristetur. Nam
simul cum hac diligentia id quæres, vt corpus & anima, spiritus & omnes
interiores facultates in Deo viuo delectentur, & in obedientia mandatorum
k Psal 50. 8. eius: & par erit te ad id contendere, vt illi k fecerit (vt ait Dauid) auditum &

exulta-

exhilarationem propter præsentem delectationem, sed vt eam Obedientia
à nobis cum diligentia ac perfectione perficiat. Nam (vt Philosophus dixit, de-
lectatio ipsa fit exspectata. Et quamvis Deus essentialiter sit inundans & læti-
tiandeo vult tibi cum lætitia obedi. Num (vt Apostolus dixit) *hilarem da-*
torem diligit Deus. Neque enim hilaritas & lætitia valde difficilis esset, qui cer-
tus esset Fidei oculis intueri non hominem, sed Deum, qui præsens adsit,
propter quem obedit, & à quo fauores & præmia expectat suæ obedientiæ:
quamvis homo ea contemnat, ut non retineret. Scripsit Chrysostomus in *Ps.*
4. Beatus dabit legislator. Qui autem Legislatori cum debita non tenemur, sed
celeriter. Ubi autem cum debita? Obedientia & custodiæ legem suæ. Et quæ-
dam habet benedictionem spiritualem, dulcedinem de cœlo per Christi sanctum
fauore cor dilatatur, ad currendum velociter per viam mandatorum Dei. In
Recordare igitur, quod aspiciat te Deus & *lætificabit*, sicut Dauid, *exsultabo*
& lætabor in eius Obedientia. & tunc beatitudinem illam obtinebis, de qua idem
Dauidi *Beatus vir, cuius* in *lege Domini voluntas eius*; aut, vt habet alia versio,
voluptas eius. Dicebat ille p quam *dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori*
meo!

Ex eadem radice oritur promptitudo obediendi ad nutum, vel imper-
fecta, vt Cassianus ait, literæ relictæ, vt sine vllamora applicet se quisque ad
quod vocatur. Nam Religiosus (ait S. Basilius) nec ad vnum momentum sibi
ipsius potestatem habere debet, ad faciendum quod pro suo arbitrio valet.
Quæres fortè; legitima causa aliquo tardat animo proprio bonus facit vo-
luntati: & quamvis Prælatus id non videat: Videt tamen Deus, cui nec minis-
tri alias mora latet. Nam (vt S. Chrysostomus ait) cum tanta celeritate vult
tibi obediri, vt secundi initium temporis maris traiamus in exemplum, quod
iubet. Quemadmodum q[uo]q[ue] *Zebedæi & S. Matthæus*, cum *eos Christus vocauit:*
illum, relicta retibus, & patre, illum, relicto telonio; & sicut Samuel qui vocatus à
Deo statim accelerauit ex lecto; & quater eadem nocte vocatus, eò
tanta promptitudine ac velocitate ad quartam vocationem surrexit, qua
surrexerat ad primam.

Primus hic intelligentur fidelissimus per quinque capita, in quibus
Deus Dominus noster vult nos ad nutum promptos esse paratosque
omni generatim pertinent ad maximam obedientiæ. *Primum* capitis hujus præ-
ma est, vt Diuinis eius inspirationibus, & secretis vocationibus illarum &
absque mora locum demus, & consentiamus: vnusquisque enim Dominus
libenter videt, vt eum ipse pulsat famuli literam aperiant ei. Secundum docet
Saluatorem nos debere esse *similes hominibus exspectantibus Dominum suum*, vt,
cum venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei. Si enim cor Aduersa, fortè
accedat Dominus, vt quamvis aperire velimus, ipse tibi obstaculum
Quemadmodum euenit *Sponsæ*, quæ cubitata dilecto aperiendo portam *Sponsi*

fuerint propter [illegible] *pellat illa peria et, dilouerat ac euigilat. Tenuit*
es, n qua Dominū rogauit grauitudinem nostram, dexcellentia, qua
hostis tentatione repellamus, excludentes Ilam, atque illic compescē, ve-
lumas nullo pacto ad vitia ad momentū illa pateat. Quilibet etiam mo-
1 *Psal. 25.* *ra y altitudē persuluisse contra nos hostis prauleat, y nostra culpa ipsa ingre-*
diens vrale David; & cuiuslibet mali affectus, & mores peccatorū sui solo tum im-
petu non moueat, ac deijciat. Tertia regula vult esse peccatum, efficaciam im-
plendi vota & bona propositis, non differendi executionem, neque oc-
casiones quærendo differendi, etiam sub pretextu aliarum virtutum. Quæra
res ali, vt habeas locum in mādando proximis, quod à nobis petunt; hoc id
iure petant liget es gratis & misericordiam tamen id præstare possimus, in-
2 *Pro. 3. 28.* *xta illud Salomonis: ne dicas amico tuo vade, & reuertere, cras dabo tibi: cum sta-*
tim possis dare. Ac denique vult, nos promptos & ad nutum in obediendo Pra-
latis, ita vt eorum præcepta & ordinationes exequamur, absque fluctu & ex-
cusationibus quæritis ad trahendas moras, juxta illud: 3 *cum venerit Do-*
3 *Deu. 23. 21.* *minus Deus tuus, non tardabis reddere. Et si mora fuerit, reputabitur tibi in peccatum.*
Ita vt nobis persuadeamus quamcunque etiam paruam moram, esse aliquam
inobedientiam; & quasi Deo dicentem; tumiti quidem, Domine, hoc fa-
cere: sed nūc volo aliquid temporis voluntati & palato meo tradere: potius
tuæ voluntati insistam. Non hæc occasiones fiunt, vt pote has moras ad-
trahantur maiores: sentiamque eo deteriatur, vt promptius operi præcepta-
tur & exequatur. Ac præterea odit Deus formam illum populi sui di-
4 *Quæst. in* *centem:* 4 *mala remanda, mala remanda: expecta, expecta, expecta; modi-*
Ex. de gra- *cum hic, modicum hic.* Quam sententiam licet cum S. Victore accommodare
mat. l. 3. c. 1. *tepidis Religiosis qui tenentur exigere desiderio, vt Deus aliquid ad sum*
obsequium spectans illis differat, cum ad executionē venitur, excusa-
tiones quærant, & ea differendi: & hic tantum modicum in vna occasione,
& modicum in altera: tandem omnino recedunt; & quod antea deside-
rabant, deserant. Sed alij sunt pectores: qui existimantes, se multa labore
præcepta, Regulas, & ordinationes, à suo superiore infligi, & quasi rei o
quodam difficili circa tales mandata & remanda: ergo expectet & recipe-
diet; hic tantum modicum in hac occasione, & iterum modicum in altera
quia non multum refert tantopere festinare in his, quæ præcipiuntur. Sed
hæc phrasis odit in ipsorum ruinam. Non Deus ex odio facit hæc, & facit
Deus enim, qui aliquid illis mandat, modicum expectare; detrit illum
speciali sua prouidentia, & permittit, hostem illos deijcere in aliqua
sua inobedientia. Quod si hoc periculum timet, discat ineptum hoc
canticum: & discat atque Dei aut sui Prælati vocem audiendi, & præ-
cipientem accipere, sicut fidelis ille populus, de quo dicit Dominus:
y populus, quem non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris obedijt mihi. Quā

Deus

Deus (vt ait Sanctus Bernardus) Angelis dixerit non minus est, quàm si eos rogasset, & beatos effecisset mihi in omnibus obedientes, & ab laboribus, & periculis cum fatisfactione mihi mea: Sed illud valde mirum, & prope incredibile, quem ego quàm abiecerim, & deseruerim; incepit mihi adeò feruenter seruire, & obedire: vt nunc absque vlla mora ad me redeat, vt quicquid iussero, exequatur.

Sed quoniam dixi, etsi prompte & ad nutum obedientia suscipiatur, sunt tamen in eius executione tepentes, & remisse, ideo necesse est, vt & principium sit feruens; & executio ac progressio diligens & solicita: vt ipsum opus sit perfectum. Per huiusmodi enim obedientiam obtinetur familiaritas cum Deo, & sanctis eius: iuxta illud, quod Sapiens dixit: *a mane vsque vesperam vitam in opere suo: coram Regibus stabit: nec erit cum ignobilibus.* Diligens enim seruus adeò cuncta perficit quod iubetur: vt sui Domini voluntatem ad se alliciat, ac pertrahat; & in his diligentia ab eo honoretur. Et Ecclesiasticus dixit: *In omnibus operibus tuis esto velox: & morbi infirmitas non accedet tibi.* Diligentia enim in agendo, remittit defectus ac errores omnes: haut negligentia mater est inobedientiæ, & in defectum in exequendo, quod iubetur; vt saepe pejus sit ita agere, quàm si omnino omitteretur. Ac propterea dixit Sapiens: *Qui molle & dissolutum est in opere suo, frater est sua operis dissipatus.*

1 Eccl. 33.

2 Prou. 22.

3 Eccl. 32.

4

1 Prou. 18.

CAPVT XX.

OBEDIENTIAE INTEGRITAS ET PERseuerantia.

EX PRAECEPTO OBEDIENTIAE SERVORE sequimur dicentis Domini cum promptitudine præcipientis vt scilicet illa plena sit, & omnibus vsque ad finem operis. Nemo enim sine causa dixit Salomon: *a mane vsque ad vesperam tempus fallitur.* Quemadmodum enim qui velle aurum, omnem quæ capit, vilipendit, vsque ad faciem terræ; qui autem nullo labore vilia parum emendit, & statim delibit, interpretatur, quantum opus effecerit seruus, qui obedientiæ studium incepit, cum integre & plene peregit, nulla ex parte præmissa prudenter autem, qui rem aliquam ex bono principium vsque finem perficit, & meritum laudis alterius vsque finis, vt sic vsque ad finem [illegible] dei. Quamobrem merito in Apocalypsi Ioannis *Spiritus* dicitur seruos suos *triplici* quadam *stola* glorificatos indutos, vt vtriusque mundam partem accipiat, vt ego omnino

1 Apoc. 7.

sic fidelis esse omnia *calide* & sic explicus diuidit virtutes & opera: ut nec quicquam aliquid, vt virtutis studiosus videatur, inde vero aliam omittat, vt sum palato satisfaciat. Diuidit obedientiam faciens, quod est fortè, & laudem suo conformem; omittens verò, quod pœnam affert, & contemptum aut labijciens se Prælatis maioribusque ita id non videtur afferre vilitatem; cæremonias verò inferiores: quia id videtur abiectum. Diuidit humilitatem, accipiens eam humiliationem, ex qua ipse honorem obtineat humiliter vijciens verò eam, quæ aliquam affert ignominiam. Etiam charitatem in tres modis diuidit, vt paulò post dicemus. Quo diuisione eam destruit; & reliquæ virtutes diuisæ pereunt: quæ in omnibus partibus amant integritatem. Eam in
1 Pet 1.4. modum quo Sanctus Iacobus dicit *patientiam habere opus perfectum, vt sitis perfecti & integri in nullo deficientes* eorum, quæ Deus iubet; & eam perseverantiam per totum tempus, quo ille perseverandum constituit. Quod seuerius adhuc obligat Religiosos ad continuatio & perpetuitas est trium votorum proprietatis: ac proinde etiam operū, quæ sunt illorum propria. Cuius
d Leu. 22. 23 figura ponitur in Leuitico, vbi dicitur: d *Bouem & ouem aut & caudam reputatum, voluntarie offerre potes: votum autem ex eis solui non potest.* Hoc est: Seculari non obstrictus Religionis vinculo potest offerre Deo opus, quod voluerit; & cessare ab eo, quando voluerit. Et quamuis desit ordinatio Prælati, & perseuerantia in opere perficiendo: non propterea desinet esse acceptum. At Religiosus, qui tria hæc vota edidit: nullum sacrificium, aut opus illi-
vide 2 Cor. infra inter dum. cuod magnum, aut parvum offerre debet cum obedientiæ & perseverantiæ defectu: non enim placebit Deo, quod fecerit contra Superiorum voluntatem; aut non perfecerit, quod ei ab eis constitutum. Æquissimum enim est, vt principium & finis operis dirigantur ab obedientia Domini, qui principium est & finis rerum omnium: in vt inchoetur, quando ipse iubet; & perficiatur donec perficiatur, aut ipse aliud iubeat. Perpendit Sanctus Ambrosius, quid quando e *Noe operatur frequentem arcæ, & videt egressa columbam, & terram non reuerti*: vellebatur expedire, vt illatim exiret ex arca: sepulchri propter ea tantum in eam regressurus, vt dilutulum euaderet. Et tamen exire noluit, donec Deus id iuberet. Iustus enim (ait) nihil sua arbitratu vult facere, sed Dei: vt qui cœlesti fuerat ingressus oraculo, cœleste debuit, vt egrederetur, expectare responsum. Quemadmodum Angelus Ioseph dixit, vt in Ægyptum fugeret, ibique maneret, vsque dum aliud ei significaretur: quod fortasse ille præsumsit.

2. HVIVS obedientiæ modi insigne exemplar præcessit in populo Israel cum per desertum pergerent in terram promissionis: de quo ait Scriptura
f Num. 9. 18. sacra: *ad imperium Domini proficiscebantur: & ad imperium illius figebant tabernacula*, obedientes cum magna promptitudine, religionate, ac perseue-

rantia

[illegible] in hunc modum, vt quoniam [illegible] ipso quo erat arca, stabuit ibi casu non habentes, & familiis [illegible] ipsa vel bene vel male pereuntibus vnum esset, siue per dona, siue per mortem eius vltionem: at cum ex tempore ablata esset mors, hinc illi [illegible] habuntur, exemplo fegnibantur quo exemplo iret; quæ si repente [illegible] quo cumque loco & tempore, & ipsi statim & eodem loco morerentur. Ita hic modo perstiterant per quadraginta annos, donec ad terram promissam perueirent. Quare nolite illa, quasi vana & impetum Dei erat, calcitrando; & quem sequebantur in mala obstinare.

PRAETEREA: quàm propitium censetur esse obedientia, victoriam obtinere, vt supra dictum: tam etiam est propitium perseuerantiæ quo non possit esse victoria. Frustra (inquit S. Gregorius) currit, qui ante quem ad coronam eam perueniat, fatigatur. Nec multum prodest, hostem in prima congressu superasse: ipse non figuret in posterum. Et qui ex prouocatione incepit, nec perficit, hostem habet in hostem. Vide quam [illegible] Deus Saul perseuerantiam in obedientia recordare quòd cum hostem prælium initurus cum quinque Regibus, & decem tam esse sentiret, Deus prodigiosè illum ad multas horas produxit; vt inchoatum opus finire posset. Audiente Domino vocem hominis, id ab ipso petenti, vt inimicum sibi obedientiam explere posset.

Malum etiam illo ingentium calamitatum, quæ infelici Saul eueneruntⁱ, eo quòd non plenè & perfectè iussa Dei in delendis Amalechitis, eorumque gregibus. Scriptum est enim: *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter*, aliquid scilicet eius subtrahens, aut illud non perficiens, qualitas fictæ rationis, quæ cupiens, si posset, iubentem ipsum decipere. Quod amplius idem Dominus per Malachiam declarauit, dicens: *Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum* (hoc est firmum & integrum) *& votum faciens, immolat Domino debile & claudum.* Deus *rex magnus ego sum, & nomen meum horribile in gentibus.* Quasi dicat: si talis votum non facilleⁱ; aut in grege suo firmum & integrum pecus non sacrificet, quod offerret: dissimulatum vtique, dissuetæ parum obtemperationis acceptatum: sed, si vota sic obstringeret, nec quidquid illud implere, offerens maculatum, imperfectum, & perfectæ obedientiæ non capax, aut claudum, aut cui membrorum aliquod deest, aut maculam aliquam habens: nihil ei satis, dignus est, qui puniatur. In hoc enim se contemnit, parique facit eum maledictum. *Offer* (inquit ipse Dominus) *istud illi, claudum scilicet & languidum. Dic tuo placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam.* Quod ergo Duci tuo non placet: quomodo vis, vt placeat mihi? & quod non facile substerneret alicui Principi, offeres quomodo audet offerre mihi Regi tu-

i. Reg. 15. 2. Paralip. 16. 9. Malach. 1. 14.

tus creatura? Ha sine querela, &c. Magnus nullus Deus, qui dolosa & malitiosa non possunt in se cognoscere, qui cuncta vera omnino non facta-
m Gen. 4. 4 cunctis facta quæ illum placere & plene illa implere, offerentes sicut in Abel præcessit, & optima sua gregis, id est unigenita & optimas vitas & conscientias, quæ habent offerentes sanctas & immaculatas & irreprehensibiles quasi agnas innocentes illi offerant, quæ facientes ipsius Domi-
Eg 24. nus accepta offerunt. Quamobrem merito expellantur sicut Cain, ne fugiens ei Abelum.

2. IMITEMVR tandem finem dicente gloriam efferre, ut actiones perficiamus bene cognoscendo Sathanæ dolos & fraudes contra bene decertantis integritatem & perfectionem. Propterea enim de eo divinæ quæ-
n Gen. 3. 1 stiones factæ sunt ad hominis fallendi operis & vitæ ejus eadem tanquam tra-
ctatum ab eo pro ejus astutia & proposito sicut aliquem virum sapientia plenum fallendum decipiendum. Quando aperte expressit Prophetam, quem
2 Reg. 3. 12. Dominus misera quapiam præfecit, præcipiens ne quid ibidem comedere aut bibere eum posset eo à fine obedientiæ dejecto quando autem insidiose ad se Angelum Lucis, illum decepit & dolose eum perseverantem & primæ victoriæ gloriam. Eadem consuetudo est facere contra Christum Dominum nostrum, si à Deo ei delectabile decretum, aliquem ex obedientia ad-
6 Mat. 27. 42. ceptæ propositum ejus, quando *si descenderet, Principes Sacerdotum & reliqui populi* ad crucem *irriserunt ei*, & *credimus ei*. Sed quoniam Christus vitæ finem fraude, exterminio ejus primitias, & ita perseverans in sua obedientia vigi-
p Mat. 16. 23. ad finem, cum dixit p Confortamini & quicquid mihi fuerat inimicum, ad-
tunc inclinata capite, tradidit Spiritum in figuram obedientiæ & fidelitatis, in
q Phil. 2. 8. qua manebatur q Factus (ut ait Apostolus) obediens usque ad mortem, mortem autem crucis in qua obedientiæ cibum usque ad ultimum bolum consecit.
r Rom. 14. Eius enim r sibi fuit non solum facere voluntatem patris sui, sed etiam perficere opus ejus. Quo exemplo docuit discipulos suos constantiam, quam in operibus obedientiæ servare debemus, spectare habemus quemcunque impellentem, fraudantem ab ea declinare, etiam cum fructu rei alicujus melioris, quæ nulla potest æqualem obedientiæ vitæque æternæ perfectionem tam intime ejus ipsa mors accipitur, ut obedientia perficiatur. Quo ad hoc ipse Salvator mortem subiit, ut Patris sui impleret mandatum. Quare si cupis cum Sanctis perfectionem illam imitari, imperfectum esse in obedientia usque ad mortem sentis ut obedientiæ impositum tuæ vitæ finem bonæ obedientiæ actu & mortem accipias, ut omnibus bonæ conscientiæ patuit exemplum quæ Deus vult, tu mori. Nec defuerunt inter antiquos Monachos, teste Sozomeno lib. 6. Abbathur & Patres spiritales hujus obedientiæ, ut etiam cum tenti in ipsis mortis agonæ, voluerint ex hac vita discedere, & exspirare ex obedientia, & mandato eorum, ita annuente Domino

nostro

in ultroneis mortificationibus. Ubi ea autem, quæ ita in Domino confirmata sunt, vitæ actionisque regulam ingressus, & sua sponte immutabilis, & ab omni propriæ voluntatis inclinatione alienus, ita se divinæ gratiæ præbuerit, ut ad omnem obedientiæ, alienæque voluntatis, quæ sese ingerat, [illegible] Si enim ut ait Apostolus, *Ingressus vitam: viam & mortem in obedientia vitæ* [illegible] nam obedientia, & mortificatio, & vitam gloriæ coronat.

CAPVT XXI.

Qvantvm Refert Religiosis Contentos Manere *in quocunque loco ab obedientia designato, nullo alio ex proprio voluntate quæsito.*

Non Eorum, In Quibus Religiosi plantati sunt perfectionem obtinere, sit vel gratia maxima, si loco a Prælato designato, quamdiu ille consultum ita est, neque ejus mutationem huc, nec pro commodo sua propria voluntate audient, sed eam veræ, unimeque mortificati loca ea eligit ad habitandum, in quibus magna habeat commoditate ad intelligendum Dei palato, & honorem aliquem tantum, aut obtinendum ad quem multa excogitat rationes, focus, & necessitates fingit potentes alibi se interesse, aliaque volet media ad Superiorum voluptatem flectendam, ut vani sui compotes fiant. Quæ omnia aliena à via recta abductoria, & alienæ sunt à vocatione Religiosa, & obedientiæ professione. Nam qui tantum animi habet, ut dixerit Deo tibi cuncta de mundo, & terra linquens domo parentum, & reliquis affectibus omnibus ad res terrenas, ut Religionem ingrederetur: cur non eadem indeat animo, ut suis Prælatis obedire, cum iidem ingredi eo aliquo loco, in quo libenter maneat; & migrare illo, in quo non maneat libenter? Quæ nova rem spectat mutationem, & tot gratiarum cultum difficultates? cur non facilem amorem, in quo minutes sunt difficultates? Num Religiosus pariamaliquam habet particularem, cui se in hac vita addixerat: nisi id fuerit ex obedientia? Neque enim vacat mysterio, apud quendam Deum Abrahamum dixit: *Egredere de terra tua.* & *veni in terram quam monstrabo tibi*; Non ei tuæ particularem aliquam delegavit: imo Apellabat ubique, ejusque est. Ut intelligat Religiosus (cujus vocationem illa Abrahæ significat) quod deliciæ sunt filiis Dei, eam quæcunque habitationis sortem, aut aliam habere tantam, quæ pariter ejus quæ ipse Deus per eius superiores illi designaverit. Et quemadmodum Abraham nec liberè tyle obedientem, & promptum ad eundum ad quemcunque terram, quam Deus illi ostenderet, sive propè illa esset, sive procul, nec jucunda,

fuit aſpectabilem eſſe in mari conſpectu circumcirca dum eſſet, ſecuta
ea loci deſolatione per gentilium ritus Religioſum reſignare ſe debet Diuinæ vo-
luntati, & amandum in ea terra, quæ ſibi aſſignabitur, cuius ſpem illi
ex conditione dedit. Et quia eadem ratione idem Abrahæ, vt ait Apoſtolus
Hebræorum Interpres, Deus illi offendere, peregrinus & aduena, & quaſi pe-
regrinum (quia in illa habitare ſe debet peregrinum in hoc mundo quili-
bet) ei locum ſit viuendum tanquam terram alienam, cui non adhæreſcat, ibi
affectum proprium & propria commoditates ac poteſtatem, vt ſit paratus ob
deſiderium, quam habet ad Deo placendum. Et qui religioſus & paratus eſſe de-
bet ad Vitimam ex terra in cœli diſceſſum, quid mirum, ſi erit paratus ſit,
ab vno in alterum locum mutari? Et qui ob ſuæ ſceleratæ indignus erat, qui in-
fernum perpetuo habitaret, quid mirum, ſi religiosus, vt ſit ſuæ loco, vbi ei
non eſſet manere, quin alio ire, vbi minus ipſi placeret? Si homines ob ſua ſcele-
ra exultant à ſua patria, & in perpetuam damnationem, vt mundi in aliena; aut in
Inſulis valde remotis; quid mirum, quod Religioſus ſe ipſum odio habuit
propter peccata, quæ aliquando commiſit, ad locum acceptandi à ſuo Præ-
lato delegatum etiamſi exiſtimet aliud reputet. Chriſtus D. N. ab infantia
ſua coepit exire ex patria ſua, & quidem ad loca valde incommoda, & mole-
ſta. Nam primum obediens mandato Auguſti Cæſaris descendit in Bethlehem,
vbi natus eſt in quodam valde paupere diuerſorio, magno frigoris expoſitus: &
vix ex Bethlehem iam Nazareth redijt, cum ibatum debuit ex obedientia fugere
in Aegyptum ubi ſeptem circiter annos cum magno incommodo vixit. Et
cum cœpit Euangelium prædicare, nullum habuit locum proprium ad quie-
ſcendum. Et quantum [illegible] habuit, & habere voluit, ſolum
habuit humile hominum nullum proprium habebat locum, ubi caput ſuum reclinaret;
vt hinc eius diſcipuli intelligant, quod non debeant proprietatem vllam ha-
bere, quæ ad locum attinet propriæ ſuæ habitationis: ſed omnia remittere
prouidentiæ Diuinæ.

§. I.

HIVC IGITVR PRAECEPTVM fundamentum accipiendum tibi eſt
ſuæ religionis, pro certo tibi perſuadeas: in nullo loco te poſſe
habere mansionem perfectum, & ſecuritatem; nec maiorem quietem
horum, lumen, & ſolatium, quam in loco tibi à Diuina prouidentia per
tuum Superiorem aſſignato: & Diuinæ voluntatis ſanctum interpretem, & gu-
bernationis eius inſtrumentum. Contrà verò in loco, quem propria voluntate
contra Præfatorum voluntatem elegeris: nec ſpiritualem habebis profe-
ctum, nec ſecurum eris, nec lætum, nec honeſtum & regulatum habebis, quia co-
gitatis ſed contrà, defectiones, pericula, triſtitias & deſolationes, aliaque gra-

gia incommoda. Præpropera enim festinatio præcipitat plerumque consilia, non tam promovet ex loco, quàm excussit. Deo nostri providentiæ quæ prouimit à beneuola eius prouidentia. Asyrophitæ dicebat Dauid: a *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Et Salomon: *Deus ædificat domum, frustra laborant ædificantes eam.* Hanc autem protectionem ordinariè adhibet Deus ex ea, qui ipsius præcepta ordinem præscriptum, manentes in eo, in quo illos posuit, & qui nec ædacter domum propriam illius diligentiam exhibent, neque ipsi, neque familiæ suæ quæ ipsis tribuuntur, sed quod Diuina prouidentia Ordinem aliquem tenent, propria consilia sæpè vulnerant. Quod si aliqua horum non exempla habere velis: contemplare duos illos doctissimos viros Abraham & Loth. Quantum errorum & mutationum vide diuersis habuerunt exitus? ni quod diuersa plane consilia in eis mutationibus sectati sunt. Nam Abraham omnibus suis gressibus ordinem sequebatur à Deo sibi præscriptum; illustrique amplectebatur, quod suo Creatori placere intelligebat. Quam illum protexit in omnibus, & à magnis periculis, quæ incidit, eripuit, dicens ei: c *Noli timere Abraham ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Et eadem promissa toties ei repetit Iacobo in profectionibus, quas ex Diuina prouidentia consilio inchoabat, dicens ei: d *Ego tecum sum, custodiam te quocunque perrexeris.* Erat prohibitus non tempore, quo mansit in Mesopotamia etiam quando redijt ad locum, vbi cum parentis erant: dum ei semper prosperos valde rerum eventus. Sed quid de Loth dicemus, cuius felicitas valde fuit magna, quamdiu simul fuit cum Abraham patruo suo, sequens diuinæ prouidentiæ ordinem & consilia? Cùm autem ædò multiplicaretur vtriusque greges, vt opus esset ab inuicem separari: Abraham tanquam magis humilis dixit ipsi Lothi e *Ne sit rixa inter me & te, & pastores meos & tuos.* Indicens eis Diuinæ voluntatis reputabat, vt ipse in eo loco maneret, quem ipse delegeret. Loth autem acquisiit propositæ conditioni: & inde eius cœperunt infortunia. Nam in ea electione locutus est tanquam homo, iudicium sensuum secutus, qui semper sunt propensi ad ea quæ sunt magis iucunda, & magis arridentia. Itaque elegit *ea omnia circa Iordanem propter abundantiam, quæ irrigata erant* valde fœcundia, & *quasi Paradisus Domini.* Sed bonitatem suam deprehendit deceptionem: nam paulò post captus fuit, & cum reliquis Sodomæ ciuibus ductus in captiuitatem in qua per totam vitam mansisset, nisi Abraham ipsum liberasset. Sed redeunti ad eundem locum multiplicatæ sunt eius calamitates, & pericula corporis & animæ, ob diuitias tandem mortem vitam Sodomorum, cum quibus perijsset, nisi Diuina misericordia ex ciuitate illa extrahendo illum eluxisset. Vt ex hoc exemplo appareat, quantus sit error, eligere locum sibi habitationis pro suo solu libitu, aut commoditate eligere temporalium habita ratione incommodorum, quæ pos-

a Psal. 126.

b Eccles. 4.

c Gen. 15.

d Gen. 28.

e Gen. 13.

f Prov. 5.

sunt ab illa electione, neque quæ sit voluntate Dei, quæ potest non ob-
liberare. Quamobrem Diuina misericordia vacua sit, vt faciat ea per-
la cupere eum eum, qui ex propria voluntate, nec satis attendens quid
agere, in illud se conjicit exspectat tamen, vocare Deum, & ea pro-
prio iudicio & consilio locum eligere, qui videtur reuandum: cum Mol
per Prudentem intelligere, quid Deus velit: & in vocatione est sum
summum quod nobis salutis licebit exspectare.

Sed non hic finem fuerunt ipsius Lothi calamitates, ex quibus nos ple-
ne subtrahit Diuina prouidentia directum. Angeli enim, qui de Se-
Gen. 19.14 dumis illum educebant, dixerunt ei, vt *fugeret & montem saluum se faceret*: Etenim ignominiosum fuit in iudicium simul fideiere cum tanta ob-
scitate in exilium & vsque ad mortem reprehensibile: vt pereat alium lo-
iudicio sos locupletem, diuitiarum sollicit parsimam, quæ appellabatur Segor;
Gen. 19.4. Et hic calle misere se fortunæ, quas superius retulimus. Nam, cum prius
ipse, quam ciuitas vrgeretur ab Segor, flare ei Dominus ignem su-
per Sodomam & *rogabam vrbes euertisse, verse in fauillam redegisse*: ipse vero
Lothi mente videns afflictos, & solum in terra alienæ: & cum alienaret se
turbatum ea illo euentu, pauitit eum, quod tales locum elegisset, & ha-
rim abeundi in montem: in quo alia fecisset ei accidit calamitas cum pra-
prijs filiabus. Quin fortè caula fuit, quod hic afensus non fuit, vt obedire
priori Dei mandato, sed quod timore commotus, iudicarit, in eo fore ab
meos à seruitute. Quid autem hoc aliud est, quam Religiosos mones,
vt ex alienis principatibus exeant; nec locum dent excommunicationibus, & in-
tribulationibus minitantibus, adinuentionibus, quibus impediant, ne obti-
neant monasteria, quæ eorum Prælati facere constituunt? Securitas enim
nec consistit in loco, quem ipsi sibi comparant ex iudicio, ab quod pro-
pinquior & planior sit, sicut Segor, sed in eo, quod Deus illum diligentes-
ab his afflictionibus, & ab hominum commercio remotior. Omnia enim
perficit pro Diuina Sapientia, quæ potest facile ea præuenire, quæ Diuina
Omnipotentia ab eis liberare. Ac propterea ab gratiosa sua electionis locum,
qui magis ei expedit, vt sint securi. Quod si aliquando non habent so-
cium exitum in cruce, & loco à Deo ea obligatum: forte id proficit ex eo,
quòd non petierint religiosiora, replicam, ac difficultates ad impedi-
dum, quominus ab ea conseruentur, id non sit pure, vt obedientiæ præ
aliis non posthabeant; aut ab aliquo timuerint & mortua hu-
mana ac politica. Cum igitur alia audientia mul-
tis defectibus sit referta, paucissimo
potius eligenda, quam
fugere.

§. 2.

SIMILEM huic exitum habuerunt Hebræi, cùm Deum adire ad terram promissionis, cum eum audirent, ea esse Gigantum conspergerentur timore, vt volucres in Ægyptum redire cupierint: quæ ab hoc male sentiendo, quibus Deus iuratus esset illorum se patres ad terram promissionis, dixerunt Moysi: Quòd Moyses reprendit verbis gravissimis, & timorem ingentem incussit, ne ab hoc sentiendo abstinerent: vanum & Deum reliquit: quòd si desperatis absque Deo viribus, certam sibi victoriam promitterent. Et ita contumax illi rebellio Deo & Moysi, plane desperatæ in veritate victoriæ, vbi exitum sortiri, fatum esse, venerunt contra hostes, & prostrati sunt.

Cui non magnum incutiat metum sententia & responsum Moysis? Ne experiri voluerunt locum contra divinum mandatum? Quis adeo est temerarius, vt ad locum aliquem ire audeat, scient, se ire solum, absque Dei fauore, & auxilio? Et quotsolo quisque dicere Deo, vt tecum sit ad locum: quò tu contra eius voluntatem, vt tuam sequaris, vis pergere? respondebit enim tibi, vt solus eas; & te ipsum à periculis, quibus te expones, eripias. Et ita desperata, permitte, perire cum tuam stultam temeritatem. Et hoc ipsum dixit Dominus eisdem Israelitis: b Ne ascendatis nec pugnetis: quia non sum vobiscum: ne incidere in furorem inimicorum. Et quod ascendentes in montem ceciderunt, obtulerunt inobedientiæ. Contrà verò si quis in his omnibus Dei voluntatem sequatur, causam habet & titulum fiducientem, ad petendum, vt Deus tecum ad locum, quo ipse te mittit: tum quòd Deus ab vno in alterum locum non mutetur, qui vbique est per essentiam, præsentiam & potentiam: tum quòd specialis cura & assistat loco, in quo ipse nos ponit, vt sua nos auxilio foueat. Et hæc illam rationem valde efficacem habet deducere. Nam, cùm nemo horam, neque locum scias, in quo tibi sit moriendum: quomodo audes pro tuo libitu locum eligere, in quo habitaturus? Si enim ibi te mors inuadat, plane experieris, te alienum esse animo ad fauorem Dei in illo impetrandum. Si tamen accidat te mori in loco, vbi te Deus collocauit: oritur tibi maxima animi fiducia. Et attendas diligenter: non expedire tibi, in eo loco & statione viuere, in qua nolles mori.

DENIQVE si pacem optas inuenire in desiderio, obedientiæ cordi, voluntatibus, quas Deus & in tenda quibuslibet mollis: adhæsce in omnibus obedire, vt supra dictum: cum respectum oculos in meliorem commoditatem, neque in rationes humanas; sed in id solum, quod Deus

a Exod. 14. 11. 12.
b Deut. 1. 42.

b Num. 14.

in vtilitatem iubeat. Hæc enim sola ratio est, quæ omnes difficultates expedit, & vnde reprehensionem omnem à se penitus arceant. Magnam in hoc fert admirationem, quòd, cum Deus iuberet Abrahamum egredi de terra sua, & de domo patris sui: non legatur, eum habuisse vllam repugnantiam, aut grauis illi fuisse, ita egredi, & sua parentes deserere; licet nec ei obscurum fuisse videatur. Hæc, tenet ab ipso exitu diuersa. Quando autem Sara ei dixit: *ejice ancillam hanc Agar, & filium eius*: Impatiens ait Scriptura diuina *dure hoc accepit Abraham*, hoc est, grauiter tulit, magnam quæ simulabat difficultatem ac repugnantiam. Quamuis enim esset ei cara Sara, vt pote familiam piam, & sanctam, non petijsse tam dura & contra pietatem; sed ex speciali Dei impulsu, qui ei reuelauit mysterium, quod postea Apostolus declarauit. Quando autem Deus iussit exequi, quod Sara ei suggesserat, & dixit: *omnia quæcunque dixerit tibi Sara, audi vocem eius*: Statim eius repugnantia cessauit, & difficultatis apprehensio: primum enim aspiciebat, quod Sara dicebat rem iniquam, & malam rationibus, quæ aliquod incommodum inuoluebant: sed postea omnes has rationes abiecit, & solum accepit illam, quòd Deus iuberet. Hæc enim vnica omnes ei difficultates expediebat, & duritiem emolliit, ac dulcem amicitiæ studium. Affice igitur omnes mutationes, & occasiones Prælatorum, non tam quam humanas & incommodas referta, quæ tu tibi fingebas reuera deprehendis: sed consideratione tui ipsius deseras, & intelligas: Deum elegisse illa omnia probet, ac exequi iubeat; vt ea dura reputes: nam sibi incundæ reparationem incommodorum, quæ ex eo orti possunt, & mortes dimmi, quæ timere potes: sicut reparauit damna, quæ timebat Abraham, si ejiceret è domo sua Ismaelem. Quod si hæc fides ac fiducia tibi esset: pacem & quietem in animo haberes; & Deus intercidat incommoda, quæ times, & vbi existimabas, multa incommoda te inuenturum: inuenies commoda multa, vt in proximo capite fusiùs dicemus.

(*)

CAPVT

CAPVT XXII.

DISCERNUNTUR INTER RELIGIOSOS SUBJECTOS

Dei voluntati, & eidem rebelles, in assistentia Sanctorum & offensarum; & in reliquis ad obedientiam spectantibus.

VARIA in discretionibus istiusmodi hominum judicia prænia, fauores, & approbationes, quibus vere obedientes gratificamur & præmiamur, defectuosi, & miserandi mala, quibus inhibemur & retrahimur: cæterum tamen, cum hæc præcipua quasi imagine considerare libet, discernuntur ab occultis ponit inter Religiosos Dei & sanctos Prælatorum voluntati subjectos, & eidem repugnantes, eam in locorum & stationum mutationibus præsertim, quam in aliis mutationibus ac distributionibus officiorum, & occupationum, & præsertim in rebus omnibus, quas Obedientia imperat. Ut ex hac differentia deprehendatur verum illud, quod dixit Malachias Propheta a *Convertimini & videbitis quid sit inter justum & impium: & inter servientem Deo, & non servientem ei.* Et similiter inter eum, qui obedit voluntati Dei, abnegata propria, & qui suam sequitur, & explet, voluntatem alienam. a Malac. 3. 18

Hoc apparebit, allatis, ad declarandum & explicandum similitudinibus proximo capite divinis, duobus adhuc non minus notabilibus, quam admirandis, & vilibus duarum generum personarum, quæ fuerunt in Jerusalem, cum Nabuchodonosor Rex eam impugnabat. Nam, cum Deus Jeremiæ Prophetæ revelasset, fore plurimis ex Civibus Regi illi fidentibus, & Civitatem illo tempore in Babyloniam, & nullo modo in Ægyptum: Abeuntibus certis, & parentibus huic mandato: quod alibi dictum valde videbimus alij tamen dubitarunt, existimantes, sibi Prophetam decipi. Nec constituerunt propositum sequi consilium. Vtrorum differentiam inter se pretium declarabatur, hoc modo. *Dixit Deus Jeremiæ ad Baruch filium Neriæ, scribe tibi tabulam grandem, & scribe in eam Baruch: Calathos mos fos hos habet mos, & calathos mos fos hos habet mos, & calathos mos fos hos habet mos valde malos, qui edi non possunt præ nimia malitia.* Et ait mihi Dominus, dicit Deus: calathum illum significare duorum generum hominum, quos ego non solum habeo, sed etiam in bonæ partis gratiam eos videbo quod faciat in obedientia eminentes: quales sunt, inquit, *sicut bonos calathos istos valde bonos, quæ emissi hos ego ex terra Chaldæorum in terram.* Quorum autem mutatio hæc sit ad explendam, & inve- b Jerem. 24. 1.

& superbia quidam Tyranni qualitercunque quondam per ingenia & calamitates quasdam, quæ ex peccatis eorum, aut aliorum quoque ego tamen sim, quibus conclusa ostia dicit; nec sine mea peccatorum responsione Regnum Dominus aliquem Archiepiscopum, qui ego peccatis, dita conditione ordinavit Illum adamnum, & ecclesiam veritatem. Cum igitur illi vitam modicum adhibuerit, meaque ordinationis ecclesiæ in hoc regimen celsitudo, quæ illi abolevit. Dicam ergo dare beatæ memoriæ Regi Tyranni hic infimum: quod dicit beatæ memoriæ Regi Tyranni, tum dolet Ecclesiam, quæ illi Dominus per suum Propheta, tum dolet Ecclesiam, quæ illi Dominus per suum Propheta, ti credat, esse Deum, qui illum & in propriam ordinationem dirigit & accepit, Dominum ipsum ... & opem remunerantium. Et quamvis ... hanc suam ... & pulsus, ... prophetabat ... modum ... cum Ipso Deus ... in tali ordinatione ... si non ... audierit) hoc ne ... commodum impedimentum ...

1. Quis igitur ... quantum hoc sit emolumentum animæ fidelis ... ad ... fama ... beatitudinis ... Verum, inquit, *verbi mei fides ... & ... & ... &

profectò & fidissimè) & ad finem desiderium complendum, & familiam cum magna fiducia. Vtrùm hoc in re aliquod signum à Deo sit petendum, an sine ullo signo quærendum, aut quò modo id petendum, aut quò modo reddita responsa sint accipienda, non est hujus loci definire. Illud certè dicendum videtur, quòd qui Deum tentat, is non habeat fidem, quæ ad impetrandum requiritur. Quòd autem Deus aliquando signum dederit, ut fidem hominis confirmaret, exempla sunt in Scripturis. Nam Abrahæ quidem, cùm promissionem de semine ejus multiplicando accepisset, & tamen ipse & uxor ejus Sara jam essent senes, & Sara ex sterili facta esset, ut ex Ægypto Agar ancillam duceret, & ex ea filium susciperet, ut ita promissionis fides ipsi firmaretur, Deus ipse ultrò signum dedit, ut ex ipsa Agar ancilla filium susciperet. Quòd autem Deus Abrahæ signum dederit, ut ex ancilla filium susciperet, ut ipse ait, Genes. 16. 2. Ecce conclusit me Dominus, ne pariam: ingredere ad ancillam meam, forsitan saltem ex illa suscipiam filios. Quòd autem

Hyacinthi autem mortuo dicat Religiosi, Apostolicam vitam se
Cantrinales sunt Mendicantes, qui ea tria illustrant habent, vacare
in sola Dei laudibus. Ad propositum Religiosi Societatis Jesu non sunt illum al-
ligatos? Quam diu enim aut colligimus? scitis vos nostrum? probasse
aliquem ex hoc mundi patrem, quo non misserint superiores, etiam ad
Gentes, cum Pontificia confirmatione? Quo quotidie, quidam ta-
li professione? Hanc ejusmodi habuit S. Catharina Se-
nensis, quam ei fecit, cum eum Summus Pontifex eam mitteret
Neapolim, Regi et de rebus ad Regnum pertinentibus cum Cæle-
stibus Virgo ut ita loquamur ejus ad illum Pontifici propositi,
quasi Virgo illuminata et tanta rerum peritia expertus: et Pontifex
audiebat patrum ratione. Quod cum S. Virgo intellexit, quod di-
cam humiliter et cum fiducia? Confessori suo, dicens: Non agnitum
dare cognitum, et prædicationem illam. Idcirco cum Deus illam Nea-
politani Schismatis et Regis illius mitte animi ejus: nec pro-
pter hominum timorem animum ejus.

Tu autem, mi Fratre, [illegible] : quæ sunt
[illegible] Dei voluntatem habeas, ut
Deus vult. Quales sunt? Recte dicere, cujus Principes, et plu-
rimi alii [illegible] Dei voluntatem Dei et terminum illi
ligendum, ut enim in Aegypto: quibus [illegible] Deus, dicens: *Quia*
exivit ad me clamor filiorum Israel, et vidi tribulationem, qua affligun-
tur ab Aegyptiis, et misi te ad Pharaonem, ut educas populum meum
filios Israel de Aegypto. Et *Dixit Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios*
Israel, et dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos, et dixerint
mihi: Quod nomen est ejus? quid dicam eis? Quid ergo? Deus ille
Ego sum qui sum. Et *Dixit Deus Moysi: Sic dices filiis Israel: Qui est,*
misit me ad vos. Cum enim vocandi illum patrem
quæ tantum [illegible] ejus luce intuentur, et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Sanctum Ecclesiæ, qui sedet propria sedilia quinque [illegible]
quantum valemus, et concludamus ad unum. [illegible]
in loco quidam intrant, [illegible] quæ [illegible]
in [illegible] [illegible]
Divum Sanctum locum pollui patiamur, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[

& dividere, quod partem quo deberet. Et quidem in nobis palma hujusmodi
c. 16. tus, cum legem in fidei [illegible] Ad subditos autem spectat, humi-
liter mediantes ista exequi quæ Deus illis imperavit, portare quando Deus
placuit, & deponere, & sic fideliter ea quæ ipsis injuncta. Quæ vero ad
aliquid, & ad unum ea parare ac facere debent. Et quia sic per unum in Religione
fiunt bona opera, quæ ad eum appellat *vocabula*, eò quòd in suo officio
valdè placent Deo & hominibus, & ipsi proficiunt, & alios faciunt sanctos
esse per exemplum. Qui autem propriæ voluntatis sunt amatores, sunt sicut fi-
cus valdè malefaciunt enim & hoc sua valde inepta, & ab omnibus, & a-
liis fructibus aberrant. Quod etsi in omnibus virtutibus nititur nititur Reli-
giosus meritò est ferendum: si tamen multò magis fieri debeat in mul-
tiplicibus spiritualibus Constitutionum, Consuetudinum, Magistrorum, &
Præpositorum quæ nunquam accidere debent, nisi per vocationem Dei. Ut conflabit ex iis quæ dicemus in tractatu
de constituendis.

CAPVT XXIII.

QVI CVPIVNT RECTITVDINEM SERVARE IN OBEDIENTIA, debent suis Superioribus & Magistris omnia sua interiora & occulta conscientiæ manifestare, quibus illos juvare possint ad rectam eorum gubernationem, & directionem.

Legimus quidam sanctum monachum alium fratrem detrahentem vidisse, qui dicebat valdè in obedientia eminere, pul-
chre autem facilitate & securitate illum talem spiritum gubernari, quia dulcis fructus illi gratia & gloria
in triumphum præbuit, quæ juxta dictum Apostoli per eam operatur, & perficit.
Quod cùm audisset, ex parte sua divina providentia inspectum in gu-
bernatione fratrum secundum divinum & salutarem Religionis. Quæ re-
spectu capitis & compositionum diversarum membrorum est ordinata Religio-
rum ac Regularium suum gubernantium, ad ea ex parte subjectorum, qui eis
gubernantibus & principaliter obtemperant, quod sequens dictum declarat Sapien-
tis, quod ait: *Non tibi videaris sapiens fore, & efficaciam sumere sapientiæ.* Ita
enim docuit divinus Magister, ut per humilitatem & subjectionem in-
telligentiæ vitæ, ut ipsa quid sum ejus perficiat, & ad detrahen-
do fratribus ob omnem humanitatem effugiatur a talibus, et fervi-

de Episcopo, Et quomodo hoc facile sit. Secundum proposita modo ab eo quod difficile videtur incipiamus: primitus locuturi de illo, quod ad Pastorem Ecclesiæ pertinet.

§. 1. *Ea ad Prælatos pertinere, ut recte sibi suisque gubernandis.*

Prælatorum de Magistratu sua Dei gubernatione exercendo, ejusque gubernatoria nominatim caligine. Prælatos officium esse, ut sibi suisque recte præsint, & omnia bene ad finem sibi præfixum ordinent, & ipsum bene & pretiose. Hæc enim regula sibi & suis, & tanquam veram Dei in diligendo amoto modo cura, & tanquam pastores gubernationis Deum, qui dixit: *ego sum pastor bonus & cognosco oves meas*; & Salomonem, cum dicit: *diligenter ego te vultum pecoris tui, & greges tuos considera*. Non prorsus oculis, & studio, sed diligentiam quoque in eis adhibeat. Nam vel sibi vel suis qui non bene præsidet, moderatori officio minus quam oportet affectando, & minus diligenter exquirendo, sibi & suis animo suo & animæ suæ remedium adhibere.

Ex quo sequitur Prælatis Magistratum, ut sibi & suis bene præsint, ut ipsi & suis bene præsint, & ut ipsi & suis bene præsint, ut sibi & suis bene præsint, ut ipsi & suis bene præsint, ut sibi & suis bene præsint, ut ipsi & suis bene præsint, ut sibi & suis bene præsint,

Nemo enim [illegible] et [illegible] ea [illegible] quæ [illegible] ei [illegible] ut [illegible] ei [illegible] ut [illegible] ei [illegible] ut

& feruentis vitæ Religiosis affectaret. S. Basilius in Oriente cum
multitudinem Monachorum in solitudinibus ac desertis Indi-
cum perfecto labendi, quos ipse experientia docebat sibi in rebus
iudicare, & frequentes errores, propria illorum sibi hanc tramitem
in Angelum lucis, vt eos desperatos omnino omittam & incolum, quos-
libet ad actiuam vitam in cœnobiis, & monasteriis reduceret: cum-
vt ipsi eligerent sibi aliquem Abbatem, Patrem, & Magistrum spiritualem,
prudentem, sapientem, & experturn, cui animas suas aperirent, & in re-
ceptibus obedirent. Quod cum sæpius repetat in suis Constitutio-
nibus & Regulis, & in specialibus instructionibus, quas dabat: nomina-
tim in Regula 26. hæc grauiter ac prudenter dicit: Debet vnusquisque se-
ruus, qui inferiores fert, siquidem mansuetum illum facere proximum
studet, & ad perfectionem vitæ illius, quæ præcepto Domini nostri
Iesu Christi est conformata, peruenire, cum multum animi sui motum ad
regulam datum retinere; tum in semetipso non diligenti satis cura
consideratum proferre; sed magis sua arcana aperire fratribus ipsis, quibus
datum illud negotium sit; vt exhibita facilitate ac misericordia, ægrotan-
tes curent. Hæc enim modo fiet, vt & quod laude dignum sit, in nobis
confirmetur; & quod minus probandum, congruo remedio sanetur: atq;
ex humilitatis exercitio interius conscientiæ, per modicas ac-
cessiones ad perfectionem perueniamus. Hæc S. Basilius. In quibus primum
posuit fructum præcipuum huius manifestationis, *profectum* scilicet in
hac via, & incrementum virtutum, donec perfectionem assequamur, quam
profitemur, & Christus Dominus noster in suis præceptis & eodem Eu-
angelicis nos docuit. Nam auxilio periti patris spiritualis purificatur cor,
ab ea pravitate & imperfectione, quæ manifestatur & agnoscitur; & con-
firmatur magis in bono; & excitatur animum; dum ille cum seniore, donec perueniat ad id, quod est perfectissimum. Experti
sunt hoc Monachi Ægyptij, quibus hæc doctrina adeo fuit intellecta, vt re-
fert Cassianus) vt quæ primum principium & fundamentum spiritualis
vitæ ponerent, vt nec vana cogitationum occultarent; sed confestim, vt ver-
ta ederent, iudicio cuiusdam Senioris, qui illorum curam gerebat. Et S. Ioan-
nes Climacus refert: Monachos Angelici illius monasterij, in quo ipse ad
aliquot dies fuerat commoratus, gestare solitos ex Abbatis sui consilio al-
bas tabellas è cingulo pendentes, in quibus adnotabant omnes incidentes
cogitationes: vt earum rationem suo tempore ederent. Quæ ideo erant
tantæ ac obedientiæ, quod fuerunt valde perfecti.

Hoc idem amplius confirmabitur ex ijsque Sanctus Benedictus Mo-
nachorum in Occidente lumen docet. Qui in sua Regula hoc commen-
dat valde hanc conscientiæ manifestationem, tanquam maximi momenti.

Explicam enim in capite quarto instrumenta bonorum operum, quibus Religiosa perfectio instituitur: hæc diu simul versantes cogitationes malas cordis sui abscindimus, tum ad CHRISTVM allidere; & seniori spirituali patefacere. Illud ergo est vnum remedium, vitiatum ejus quo vsque cogitationes in animo exurgunt, illas *ad patrem*, qui est CHRISTVS Dominus *allidere*, & communicamus. Sed nec sat multis indolitæ fidamus, iudicantes posse aliquo alterum practico ac directionem vincere ac delitescere, addit alterum instrumentum *sive medium*, manifestandas Patri spirituali: sic enim remanebunt omnino victæ. Et hic quarto est fructus horum manifestationis: quem adeo experti sunt Monachi antiqui, velut Cassianus, vt sola manifestatione tentationis, antequam Abbas remedium adhiberet, illa tanquam fumus euanescere, fugiente dæmone, qui prauas cogitationes excitabat, ac fortasse cum eis vilem Prælatum inducere. Contra vero, si, quædiu in nobis occultis suggestionibus hæremus, quamdiu illas occultas fouemus; nam pernitiosa hæc silentij fomenta amittimus, & robur spiritus, juxta illud Davidis: *dum tacui, inveterauerunt ossa mea*. Hoc est, virtutis interne feruorem & fortitudinem, quam penes habebamus amittimus. Inueteratis autem vitijs, non resistitur in facie tentanti: *cum e vagi facili*, & magnum *reformationem* dicunt, cum deficit pigritia & obstruendi a cæterum perfectionis Religiosæ. Superbia enim secreta, ex qua pernitiosum illud silentium prouenit, sic mala dimittit ac detrahit totam virtutem animæ. Quamobrem gloriosus Patriarcha Benedictus eandem manifestationem de suis commendat, cum refert de duodecim humilitatis gradibus, dicit: quintum esse non celare suas cogitationes & peccata occulte admissa, Abbati suo: sed cum humili confessione ea manifestare. Eiusque valde procedendum: sic enim patet in vtroque loco non solum de confessione sacramentali loqui, cuius cognitione Prælati non possunt in externa sua gubernatione vti; sed etiam (vt patet ex eius Regulæ verbis) loqui de ea confessione, qua sit Abbati tanquam Patri & Magistro, vt eos instruat, dirigat ac gubernet, & quamuis solum facta mentionem prauarum cogitationum, in quibus in eis difficultas sit hæc manifestatio, & in ea magis splendeat humilitas, intelligendus tamen etiam est de cogitationibus bonis, quia eo fine (vt Sanctus Basilius ait) sunt manifestanda, vt ea Abbas probet, dirigat, ac ad progrediendum foueat: imò etiam propterea quòd sæpè possit contingere, bonos & pios esse affectus, quos in nobis estimamus; qui tamen sint prauis: & ideo essent boni, si tamen ex superbia occulterentur, facilè in pernitiosos mutabuntur. Neque exiguus est fructus huius manifestationis, quòd in ea humilitas in gradu alto hic primo exerceatur: habet enim hæc virtus tantam cum reliquis connexionem, vt quo

1. p. c. 10. & 7.

c. 7. §. 16. 9.

4. c. 11. 12. & 13.

Basil. in Reg. in Christo ten. 7. cum 944.

Reg. cit. ad fol. 944.

5.

passu

passu illa augetur, etiam religiosa erudit. At longe difficilius [illegible] cum animal in virtute progredimur: in humilitate progredi, [illegible] Deus gratiam suam præbet humilibus, tota ejus vi pulsi superbientes dant, præferens eos abillusoribus Sapientiæ, & Apollini. Quemadmodum vix valdè sit in Religione antiquus, & in vita spirituali ita exercitatus, ut non sit opus talem tui ratione reddere, ut hæc discipulo illico tenus Magister eam reddere, (ut Cassianus docet) ad earcendam humilitatem, & superbiæ occultam tumorem arripiatur. Quemadmodum Sanctus Gregorius facibatiqui ejus adeo affectus expertus, in libro Moralium scribit, in fine eorum ait: fraternis auribus multa quæ in me latebant, aperiendo incautiùs aperio. Et Sanctus Augustinus non minus humilis, quàm S. & Sapiens, voluit palam facere tot mundo errores suos imperfectiones. Et cum olim Lupus opus valdè sinceræ pietatis scriptum se edocere a diligenti quoquam; alio etiam tempore, Ep. S. Clarissimi Papa vitam sententia reformatur in decreto, constituit: nullum Episcopum prætexto lenitatis, aut humilitatis debere reprehensa ab aliquo docere, etiam valde patuit & minus sapientibus, ut hac hujus dispositione coercerentur superbia & pertinacia, quæ facit homines contemptores doctrinæ, vitandi est dictum in Doce spiritum.

§. 2. *Quæ bona præsumant ex confessione manifestationis conscientiæ cum discretione.*

PRÆTEREA doctrinam Ecclesiæ luminarum doctrinam amplexus est, ac maximè dolebat Patriarcha noster Sanctus Ignatius in suis constitutionibus fieri communem hanc conscientiæ manifestationem, & minutias etiam in particulari, quæ sunt manifestandæ, tam bona quàm mala; & pertinax, quæ eam reddere dicebant, nimirum exclusa cruce Dominica, & aculeo; & compara, in quibus reddenda est semel saltem in anno, aut bis, aut etiam frequentius, prout Superiori videbitur: & modum, quo est reddenda hæc Confessio, facè extrahendo eam magis pudore, humiliatione, & charitate. Et si omnes intelligerent, quanta res hanc facere debeant, ita rem appetendam in Domino considerata, vilium nobis est in divinæ Majestatis conspectu, nihil in medium conferre, ut Superioribus videbitur omnino perspectum sit: quo melius regi & gubernari, & per eos in viam Domini dirigi possint. Et pulchra aliquas rationes affert, quæ reducuntur ad duplicem ingentem fructum hujus manifestationis: alterum ad communem totius Religionis bonum; alterum ad particulare cujusq; Ad Superiorem

enim, vt dictum est, species, dividat Nabitis cum magna attentione ac prudentia, officia, occupationes, & curas Religionis, aspiciendo tum ad commune bonum, tum ad cubiculi particulare. Et quoniam Superiori tanquam homo decipi facile potest, sui ipsius prudentia cavere est: si tamen quantum in se est, & potest, satis, Deum supplet amabilem, & speciali sua providentia cum iuuet, vt recte honestique occupationes disponat. Ad quod tamen etiam opus est, vt subditi ex parte sua cum divina hac providentia cooperentur; & Superioris prudentiam in gubernando adiuuent, rationem illi aperiant fiducialem, & acceptare omnia, quod ille imponet: confidentes supremo gubernatori Deo Domino nostro, quod omnia cedent in manus ipsorum bonum. Si ergo ex parte tua hæc duo concurrent, candorem scilicet animi, suæ manifestationem exigebas, & obedientiam ministris Dei: ad posterum eius prouidentiam spectat, ita Superiorem tuum dirigere, vt recte ille te gubernet. Quod si aliquos eius permittat errores, ea ratione id agit quo maius tibi commodum, & profectum; & cripiat aperiendo, quibus te expediret: quemadmodum enim quidam Monachus, cuius supra sedimus mentionem, qui cum à suo Abbate ad Ciuitatem mitteretur, & ille suam imbecillitatem aperuisset, ac periculum, cui exponeretur tentationis, & lapsus proposuisset; & nihilominus Abbas iussisset ire, ille obedijt: & cum reuera ingens in periculum à malo hospite occurrisset: clamauit ad Deum, & in momento fuit ab eo liberatus, & ad suum cellam ab Angelo deductus. Si autem Superiori tuo cales prauas tuas propensiones, tentationes, & imbecillitatem; errores ab ipso propter hanc cautelam in gubernatione admissos, pondera ad tuas rationes, cedentque in tuum detrimentum. Nec tunc habebis iustificationem ex parte tua coram Deo, vt illos remoueat, quos diu obfirmato es animo, ne non manifestaueris, potis etiam tunc ebcem Ordini eius prouidenter; nec illa media vis adhibere, quæ ille ad te lenandum constituit. Sicut peccator, qui conscius, peccatum suum Confessario occultare; fruitra ad Deum clamat, vt illud remittat; nec reuera remittet, etiamsi alia media penitentiæ adhibeat: quia reiicit illud, quod Deus constituit. Et in hoc sensu dixit David: *a quibus ego* a Psal. 24. *me, mundauerunt ipsa me, non sanctum tuta die.* Clamor enim orationis, etsi valde continuus, nunquam culpæ remissionem obtinebit, quæ ex pectore tacetur. Præterea, si te vis Superiori occultare iam quod in te est, vis illum decipere: ac proinde dignus es, vt Deus hanc deceptionem re ipsa permittat, iuxta illud, quod per Ezechielem Propheten dixit: quod b *vincta iniquitates meorum ego ad-* b Ezech. 13.

quitat

quam propitiare eris. Et illud Salomonis: *Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter.*

Ex his, quæ hactenus diximus, concludo, quod vtilissimum sit Religiosis, quæ in hoc tractatu declarata sunt, & illius spectatim obedientiæ, quam Sancti singulis appropriarunt, præfingendum hanc confidentiæ manifestationem ergà Superiores, vt recta illorum gubernatio, & in obedientes æquanimitas ad quem dirigatur. Et nunc obedientia non erit imperata, nec ad speciem facta, sed valdè prudens, & vtilissima: quia sanctæ prudentiæ Superioris, cuius oculus æquus fuerit. Et cur dico Superioris, cum potius imitatur prudentiæ ipsiusmet Dei, cum conspicuum ad gubernationem habuit cœlestis spiritus, & cum obedientiæ; concedique in magna copia finibus hujus felicis patriæ, quam per Iesum appellat *cœlestis*, & *fumen pacis* quia ingenti suavitate cumulat, & pace spiritus, gaudio, quiete, & confidentiæ securitate replet. Quid experta est Sancta Dorothea, vt supra indicauimus, quæ de regula refert, tantam fuisse gratiam ac lætitiam animæ suæ, cùm nullam sentiret tentationum aut turbationem: vt caperit dubitare, an rectam teneret viam, eò quòd assuefacta esset bonis aliquibus molestijs ac difficultatibus affici. Et cum Simon Abbatem de re consulens, respondit ei: *ne timeas, fili: ista enim tædia & pax, quia fructus*, fructus est charitatis & obedientiæ, quam præstas. Quòd si omnes Religiosi se gererent hoc hic Sanctus: experirentur eandem vtilitatem & profectum; & tota ipsa Religio magnis ac præclaris exemplis floreret. Quantus enim decor hæc & obedientia haberet: ipsa quoque Religio floreret omni sanctitate: eò quòd ut indicium, & humilitatem, & charitatem, fiducia in Deum, ac deliberata recta cognoscendi diuinam voluntatem, exacta sit ac sancta. Quæ omnia si *inveniantur* in te, quando taces: *invenis* illam in te: quia taces, vt ait Sanctus Augustinus, quod sit manifestandum; & manifestas, quod sit occultandum. Occultas enim quod malum sit prætendere; manifestas autem, quod videatur esse bonum, propter inanem gloriam: & tu plus propria judicia gubernas, quàm si non haberes, qui te dirigeret; & incidis in eadem damna & pericula, in quæ incidunt, qui duce & directore carent: vtilis loco citato dictum.

fol. 12. 1. Ibidem.

In Psalm. 36. tract. 4. c. 2.

§. 4. Quo spiritu recitanda sit ratio conscientiæ.

Exp. 40. Lamentab.

SVPEREST explicare, quo spiritu ratio hæc conscientiæ sit rediendaquem Pater noster Sanctus Ignatius breuiter indicauit, dicens: Oportere esse eam cum humilitate, puritate, & simplicitate. In quibus tribus virtutibus reliquæ conditiones continentur, quarentum debent ad legitimè id faciendum; & primum quod ex parte sua subditi præstare debent ad cooperandum gubernationi Dei, cuius sunt ministrorum. HVMILITAS ratio est puritatis intentionis, & verborum: & consistit in hoc, vt vitiliter, & negligenter animo peccata vitentur, & tanquam grauissima, quæ detestemur, ac prohibeat manifestationem vitiorum, passionum ac tentationum; & similiter occultetur vanitas, quæ immiscere solet, cum propriis virtutes, ac peccatis operta referantur, & manifestantur: immò interdum (quæ vestra est misera) miscetur aliquid humanæ gloriæ, cùm ipsa nostra vitia & defectus aperimus: quia dicuntur, vt humiles ea tali confessione iudicentur. Sed si verum habes humilitatis spiritum: omnes tuas miserias aperies; non vt humilis habearis, sed vt vere humiliatus desideres, talem te haberi apud homines qualem credis te esse apud Deum. Sicut ægrotus, qui sua quædam vulnera, etiam cum magno pudore obtendit: quia id necessarium est ad sanitatem recuperandam. Tanta etiam puritas in verbis est seruanda, vt non exclusiones aut præcautiones admisceas, quibus tui dificium videantur immunni, & leuiores iudicari. Et cùm bonum aperueris, etiam valdè extraordinaria, & præclara: ne id facias cum aliqua arrogantia, vana complacentia, aut alterius bonam existimationis; sed in spiritu humilitatis, qualitatem gratiæ, & alterius dilectionis, nec falsa ratione proprio, sed tantùm aliquam fraudem aut deceptionem; & vt DEVS in tua operibus glorificetur, & quia ille sic vult: vt propterea eadem animi promptitudine, & voluntate, & mala & bona aperias.

Atque adeò multum confert ipse CHRISTVS, vt hæc cum Superioribus communicentur cum spiritu sancto, quemadmodum fieri cùm potest ab ægrotante cum medico, ac discipulus cum suo Magistro. Hic enim modus agendi & aperiendi sese, magnum gignit amorem in pectore Superioris, propter magnam confidentiam, quam obtendit, & amorem, qué erga eum manifestat, dum eius cultorum suorum participem; quæ non communicaret, nisi intimis amicis. & ita promouebat (vt Pater noster S. Ignatius dixit) ad magis ibi attendendum, & maiori amore, solicitudine, ac diligentia te adiuuandum. Et dic vt vnus ex primis, quia hu-

Exam. 4. §. 36.

com-

communionis fructu, vt ibi S. Ambrosius, & plurimi

his verbis Magn

ejus spem quæ certa veritatis; mi

& sequens cum quibus potest

cum his adhortetur: &

illis amicis: qui nihil est in rebus humanis stabilius. Hæc si hortandus. Quod si superiores, & fidelis cæque dictum diligenter advertant expertum profuturum deliberationis hujus amicitiæ, & adulationis fœcundæ.

Ex omnibus, quæ in hoc capite proposuimus liebit tibi rationem arripere, ad profligandum hunc omnis stabilitatis amicitiæ hostem, primo attendere, quod ignominiam tibi comparabis apud Superiores, quod minùs tibi noxios, neque utilitatem honorificam consequeris, quod amplius tibi non fides, neque utilitatem honorificam consequeris, quod cupis, sed imputet, quod maximè horres. Si tamen diuturnè fidei oculis hæserit species humana ducem persuadere tibi debet. Primum, tempori seruire, nihil honoris mittere, si ipsum spretis; sed potius benevolentiam consequeris: sæpè enim majori pudore & fœnidine ejus dit, ad quem confugiendi culpam, quam ad eam emendandam: quod sanctus Gregorius docet; & sud non explicuimus cum agimus de Confessione. Quod si aliquam honoris jacturam facere apud homines, consolare te, quod eam pondus apud Deum, & Angelos ejus. Cum igitur Deo fabricatus, gubernatore te habeas, & vtel patre, tum defectus meliorem, eluis: gubernatore te habeas, & vtel patre, tum defectus meliorem, eluis: credo, Deo in te recipere, vt honoret eum propheticus verbum & promissio est, quòd qui te honorat, honorabitur: sicut è contra: qui superbia te occultes, humiliaberis. Et in nouissimis rationem dedecoris, & ignominiæ afficiens eorum vniuerso mundo, propter id, quod nunc eum culpa occultas. Timere liquidem pater, quod quis non allucsit leuis culpa occultare: paulatim eò deuenit, vt graues etiam occultet, & propter damnetur. Et cui dubium est, multò melius esse, in cœlum intrare vnum oculum habentem, etiamsi cum aliquo pudore & dedecore hujus vitæ, eò quod sit luscus: quàm duos oculos habentem in gehennam mitti: vt in mundo cum magno vitæ lumine. Quod si aliquando aliquod tibi accidat temporale incommodum ex Prælati malitia; ne amittas confidentiam: nam sub tempore Deus illud convertet in emolumentum. Memento quid euenerit Ioseph, cùm patri suo & fratribus dixit: *Vide per somnium, quod sol, & Luna, & stellæ undecim adorarent me.* Et quamuis Pater eum increpauerit, vt arrogantiam reprimeret, quam talis narratio præferebat: non tamen ipse *Pater rem considerabat*, & hoc mysterium venerabatur: fratres tamen tunc majores, accipientes inde occasionem fouendi suum inuidium, &

odium

odium, & animæ ipsum perdere, sed sum Dei instrumentum ad illum exaltandum. Hunc in malum hoc Prælati, significati per Iacob, cum subditi ex aliqua validè pecierat eis aperire: illum offendunt, & illum dispicere: ac ea huiusmodi malus exercent: inde veri tam, Dei magnalia venerantur, usumque, metalis subditi privant. Superanè autem negotiosi, per fratres Iosephi nostros significari, si ex manifestatione delictorum occasionem sumunt, ad eos vexandos, contemnendos, ac persequendos: non tamen voci sui sanguinis, vt eum perderent, ad ea 7. dem media, quibus ipsi vexabantur, Deus consentiet. Certum denique est, (vt Ieperius est interpretatus) quod quemadmodum bonus Prælatus, faciens quod sibi incumbit, & curans in talibus illo capitibus, quæ ad ipsum spectant: etiam coram Deo amicus, etiamsi subditi repugnantes sint ac rebelles; sed potius ex ea occasione plurimum lucratur ultra, quæ ab ipsi petitur. Num (vt Sanctus Bernardus ad hunc rem apte dixit: quantum grauatis, tantum lucratis) ita etiam bonus habetur; qui, quantum in se est, impleat, quæ ad ipsum spectare dignoscit: nihil coram Deo meritet, etiamsi habeat malum Prælatum, qui officio suo non satisfaciat: sed potius ex occasione multum sibi boni comparabit ex eo, quod patitur, eum tolerando, eique obediendo. Supremus autem Prælatus, qui est Deus Dominus noster, supplebit quod eius ministro defuerit. Satis enim est, quod is tanquam bonus pastor, infinite sapiens, & potens, oues suas cognoscat, earumque vires noscat: vt non permittat, propterea quod subditi eis obediant, qui eius locum in terra occupant: fructu fraudentur sue obedientiæ; aut non perueniant ad celestem felicitatem palmæ, cuius dulcissimis fructibus, tum in hac vita, tum in altera æternum fruantur.

TRACTA-

TRACTATVS SEPTIMVS.

DE SVPREMA RELIGIOSI PERFECTIONE In Custodia Constitutionvm Et Regularum suæ Religionis.

CAPVT I.

Religiosi Maiorem Svam Perfectionem & profectu Dei voluntatis cognitionem in suæ Constitutionibus & Regulis quærere debere.

VEMADMODVM Omnes Fere Artes Ac Scientiæ propriosh abent libros, ex quibus earum lectiones ediscuntur; & vnaquæque specialem habet, quæ sit reliquorum fundamentum, ab Auctore suo inuentum: ita & Christianæ perfectionis scientia proprium habet fundamentalem librum, in cuius lectionem & studium ita incumbendum, Nouum scilicet Testamentum, in quo tota Euangelica est expressa. Et similiter Religiosæ perfectionis scientia in vnoquoque Instituto, præter Scripturam sacram, specialem aliquem habet librum, in quo Constitutiones & Regulæ continentur. Cuius lectionis mentio facta est superiùs: & in ea lectione debent Religiosi operam dare, vt scientiam discant, & eruditionem virtutis vt possint perfecti euadere, non solùm in intelligentia, sed etiam in opere: eique ad hoc etiam studium & exercitium sibi per votum diligentiam. Nam, vt dictum est, in præfatis Regulis continentur quædam, quæ vota ipsa sunt: quædam media præter ea, quæ ad propriam suæ Religionis & vocationis finem consequendum sunt accommodata. Quæ Regulas & Constitutiones nisi bene intelligant, difficilè poterunt obseruare, & perfectionem illarum ad quam tendunt; nec ipsam quidem salutem eis negligentes & mutilè non implendo, quod promiserunt. Quæ quidem cognitio cum sit libri Regulæ, quod Baruch Propheta dicit: *Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum, quicunque custodierint eam, perueniunt ad vitam; qui autem dereliquerint eam, in mortem.* Conuertere ergo ad *legem vitæ, ne nescias perviam ad Dominum.* Attendat itaque Religiosus, quam sibi obligationem imposuerit, & pergat in via sua ad placendum, procedendo ex Regula, nè peccatorum ambulans enim per eã ad æternum per-

Trid. p. 25.

1.

2. Bar. 4.

vocabet vitam, si autem ab ea declinet, includet in tartarum [illegible]

2. b *Apoc. 10.* Mancos sit Religiosus, frustra sue Regule librum aperiendum in die iudicij, cum b *aperientur libri conscientiarum, vt iudicentur mortuorum ex ijs quæ scripta erant ſecundum opera ſua.* Quod ſi conſcientia ipſius liber conformis ſit libro Regulæ honorabitur à Deo coram Angelis ſuis, & omnibus hominibus; eſpletque fructum bonorum operum & obſequiorum præſtitorum. Sicut etiam grauiter puniretur, ſi conſcientia inueniretur repugnaſſe Regulæ quia parui eam fecit.

5. Quod Si fruì cupiat pace, lætitia, reliquisque præmijs, promiſſis renuntiarit rebus omnibus propter Chriſtum debet Regulam ſuam obſeruare, & per eam ſedulo gigere: ſic enim pacto promiſſa fuerunt, vt Saluatorem ſunto ſequuti ſint in Regula, & vitæ ratione ſibi præſcripta: De qua illud Apoſtoli dicere licet: *Quicunque huic Regulæ ſecuti fuerint, pax ſuper illos, & miſericordia ſuper Iſrael Dei:* quia ſolliciti ſunt veri Iſraelitæ Dei fortes, & conſtantes in eius obſequio: profecto digni, qui remuneretur pace, quæ exuperat omnem ſenſum, & miſericordia, quæ præſtolatur præſentiam omni miſeria: ſcriptum eſt enim: *Pax multa diligentibus legem tuam: & non eſt illis ſcandalum.* d *Pſal. 118.*

4. Sed quoniam ſcientia in mundo vſque poteſt excellior & vtilior aut quæ ſtudium cognitionis præſtantior ac iucundior ſcientia & cognitione voluntatis Dei, & conatu eam perfecti adimplendi? Hanc autem cum particulari excellentia inuenitur in Regula Religionis ab Eccleſia approbata, vt iuxta d *Greg. ſuprà.* Quemadmodum igitur Scriptura ſacra (vt S. Gregorius loquitur) ſimilis eſt cuidam epiſtolæ, quam Deus ad omnes mittit fideles: in qua aperit illis ſuam voluntatem, & quid ab vnoquoque requirat: ita Religionis Regula eſt quaſi epiſtola, licèt breuis & compendiola, valde tamen clara ac certa: quam Dominus noſter mittit ad Religioſos; & ſignificat, quid ab eis requirat, vt in ipſum oculos ſint perfecti. In hac Regula inueniet ea-deſſem illam ſcientiam, quam Apoſtolus poſtulabat dari fidelibus, cum dixit: *non ceſſamus pro vobis orantes & poſtulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni ſapientia, & intellectu ſpirituali: vt ambuletis digne Deo per omnia placentia, in omni opere bono fructificantes.* In quibus verbis tres intimat Apoſtolus conditiones & proprietates perfectæ cognitionis voluntatis Dei: quæ omnes cum excellentia inueniuntur in Religione. Prima eſt, vt ſit plena: quæ verbo (*Impleamini*) exprimitur, cuius ignorando eorum, quæ Deus in tali ſtatu requirit: quemadmodum S. Ioannes dixit: *nullum verum bonum latet in decem præceptis.* Omnia, dicit, quæ quiſque ſcire debet, vt Deo in ſtatu ſuo placeat. Quæ plenitudo in nullo ſtatu eſt tam complete, quam in Religione: in qua omnia inueniuntur, quæ cognitionem afferunt voluntatis Dei, Lex ſcilicet Euangelica cum ſuis omnibus præceptis & conſilijs, & generalia Ec-

e *Coloſ. 1.*

f *Ioan. 13.*

Dicta manuum Constitutiones & Regulæ Religionis & speciales illius, quæ ad singulos spectant, Præsentem Orationem, consilium, diuinum, & boni spiritus illustrationes, & quæ ei occupationum distributiones in præsentia indicatur. Hæc legum omnia Dei voluntatem manifestat, & eiusmodi cognitionem adferunt, & Religiosa *beata* sequitur, indicare, *quæ* (iuxta Baruch Prophetam) *placita Deo, manifesta sunt nobis.* Lex præcipuum in ea esse debet studium tanta cautionis Sapientia: *beata est quæ scripta, sed quæ præcepta sibi Deus, illa legit semper.* Quod si operam tuam in libro regularum earum frequenter euoluendo posueris, in cognitionem, quæ Deus præcepit tibi, & fundamentum principium ac fundamentum ad reliqua cognoscenda.

Non sufficit tamen, quòd hæc cognitio plena sit, nisi simul sit præsens & iucunda. Est enim quædam voluntatis Dei cognitio mere speculativa, quam habent peccatores per lumen Fidei, & naturalem rationem: de quibus dicit Dominus: *Sensu quærent voluntatem Domini sui, & non inuenient: quasi populus qui operatus iustitiam, & mandata Dei sui non dereliquit.* Nam eam cognoscere, & non explere, est quodammodo eam contemnere. Ideoque hic modus cognitionis non sufficit, nisi altera accedat, quam Apostolus appellat: *in omni sapientia, & intellectu spirituali:* talis enim est iucunda ac benevola: quæ intellectus penetrat, admiratque magnitudinem & benignitatem Dei in voluntate, eiusque legibus, ac Regulis: ita vt voluntas nostra amet, approbet, magnaque voluptate accipiat, quod intellectus agnoscit, & sanctificat. Et idem Apostolus hoc ipsum obtendam, dicens: *repleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia, & intellectu spirituali, ambulare digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei* (iuxta S. Hieronymi explicationem) *bono, melioris, & optimo, quod volens Deus in nobis cognoscat.* Hinc oritur, quòd cognitio hæc tali affectu coniuncta, valde sit fertilis, & metuendi nescia quietat, cùm falsi cognoscerit, quod primo aspectu præcepti & Regulæ sonat, sed (vt Cassianus ait) cognoscat eâ interiora & excellentiora inesse secreta. Amor enim callidum facit intellectum, vt sibi diligentius inquirat, multaque inueniat, quæ non amanti fuere occulta; sed ipsamet Dominica mandata amanti sunt præmium auctoris, quo ea inquirit. Quod significauit Ecclesiasticus, dicens: *cogitationes sanctæ sapientiæ prudentia est: & in mandatis illius modicum vigilans sine sollicitudine erit, & inuenient illum cogitationes & conscientia sapientiæ illius.*

Hinc etiam oritur tertia huius cognitionis proprietas, ad quam cæteræ diriguntur: quòd scilicet sit practica, & faciens quod mentem implens voluntatem Dei, sicut implendi intelligat. Et hoc est quod maximè refert ad nostræ beatitudinis plenitudinem, dicere Christo Domino nostro discipulum suum dilectum: *Hæc scis, beatus eris si feceris ea.* Quasi aperte diceret: non propterea beatus eris, quòd cognoscis, sed quòd facias. Quod & alibi

a Aug. in l. 1. de Trin. c. 8.

ipsa est dilectio: non fit gratia nisi per Dei & proximi dilectionem. Ad proximos autem (vt ait Sanctus Augustinus) eliminatio Natalitiorum, quæ plagosa est, & clamosa, & effeminatos inter vos fides quidem diligitur, qui præcepta & consilia mea audiunt, & meis charis tamen non effringunt occultis quæ non licet, nec vult operta cupit. Intelligat itaque Religiosus, cui sit locutus Ezechiel, quòd adimplere Dei voluntatem magis ad Regulæ conuenit: non tamen propterea bonus est, qui non vult facere quod in ipsa Regula continetur. Cognouerunt enim sancti, quos instituit Apostolus, cum dixit: *Deo placere non possumus*, & in nullo ipsi placere debemus. Quid autem est ambulare digne Deo (vt Deo placeamus) nisi ea gratitudine, qua decet seruos Dei? Quemadmodum enim Regula ac Principia decreti fancti non ita sunt inducti, & in reliquiis & principiis secundum proprium statum decreti, sic secundùm dignitatem & amplitudinem diuinarum, quibus afficiuntur, tota omnis nostra cogitatio ac solicitudo esse debet, vt voluntatem Dei impleamus, sicut audistis eius dignos & Maiestati promerentium placentes in omnibus: ut placeat obedientia quidem ideò perfecta, quæ vere digna Domino, qui eam imperat. Ad quam dirigitur, quod Christus Dominus docuit, vt fiat voluntas eius, sicut in cœlo & in terra. Sicut ergo in cœlo Dei voluntas adeò immensa Creatoris.

CAPVT II.

SPIRITVS AC FERVOR QVO REGVLAE AMplectendæ sunt & obseruandæ. & ratio eam vtiliter legendi.

EX DICTIS PATET QVANTVS SIT SPIRITVS OBSERvandi Regulam, quando fit, perfectionis Magistrum agnoscere, æstimare, & pro exemplari habere, ducamus dignum propria professione, & ipso Deo, qui adeò voluit hoc esse ad placendum in adimplendis rebus omnibus magnis & paruis, quæ in Regula continentur. Hoc commendauit Moyses populo suo, cùm Dei legem illis promulgaret: *Audi Israel mandata vitæ, & ausculta vt scias prudentiam*, quæ ego loquor in auribus vestris hodie. Discites, & opere complete, qualiter ea, quæ præcepit, diligatis legem, quam promulgabat. Primùm vt quæ attentè audirent, etiam interno animæ auditu per quem Fides & obedientia ingreditur. Secundum vt eam discerent, vt memoriæ infixa maneret, & intellectu eam penetrarent.

Tertium

Deinde, adjiciam, vt nullum præceptum impræsentiarum
Quæ tam amplè explicat Salomon de modo *subscribendarum*, & legendarum *quæ scripta sunt in tabulis cordis*, scribendi scilicet cordis tabulas, legendi, studio ac diligentia legem, & præcepta, tenendum Regulæ esse, quæ pupillæ vestræ colorem mille lapidum loco vestris animis adhærentem, quæ pupillæ vestræ colorem mille lapidum loco vestris animis adhærentem, ac dictum in hoc vitæ cursu. Et quemadmodum nec diuturnum vitæ spatium, nec præceptorum etiam maximè idoneorum copia, nec quæstionum nullam habere, nec omnia scire, ita nullum vitæ, defectum esse legem & Regulam admittere. Quòd si in aliquem ignorantiæ, aut præcipitantiæ tædet, & mortalem esse, & plenum, & quæstionum dependere. Vt enim Salvator noster dixit, *Regnum cœlorum simile est* & Regulæ *cui dignas gratias*, vt semper *tam diu quæsita*, vt nemo sit tam sapiens, vt nemo non *indigeat consilio*, quæ ea commendatur nec aliquid esse in vobis, quæ non desiderata sit. Nec dicite vos digito attingendam, quæ humanum oculum inferiori sphæræ omnibus videtur intelligere: quanta subtilitate & firmitate habere eam debeat in manibus suis, vt opere exequatur. Quòd si quæstiones quæ sunt vobis ad diligendas respondebo: Charitatis, quam S. Apostolus *vinculum perfectionis* appellat. Nam (vt S. Greg. Illustrem explicat) omnes virtutes ligat, vt homines redditi perfectos. Quòd si legem illi præmonstrat, quæ illum suis digitis alligabat vt homines commendaret, & adimpletum exercuit. Nam vbi Autor ille nec oblivioni, nec securitati vestræ locum habere & contendit, quod Salomon dicit, *scribe legem meam non in tabulis lapideis* sed *in tabulis cordis*, hoc est, in memoria, intellectu, & voluntate eam scribere vestra, vt memoria semper eam recordetur; intellectus eam intueatur, & æquetur: voluntas ita amplectatur, vt virtutes & quasi lineæ Regulæ eædem, sculpturæ animæ maneant, quemadmodum scripsit Regiam legem scribit virtutes in tabulis cordis, quasi scribit Deus omnipotens & sententias scribendi verba ordinat, quæ magis placent. Sed quæ ex aliquo originali deficiens, qui nimis perturbatus difficilis, dum sententiam, & finitum dat, quod in originali est, pene; sed eum illas eadem verba, eodemque ordine, ac distinctione ponere nec hinc, aut illinc præcidit. Cogita igitur Regulam esse exemplar, & quasi originale virtutum Religiosarum; & singulas virtutes, quasi sententias; earumque præcepta assumere esse quasi characteres; circumstantias verò, illas eorum regulis quasi apices & commata incumbere autem ubi ex alicujus tuæ Regulam, hoc verè est describere in animam. Nec licebit, & virtutem scribas pro tuo arbitratu, sed ita describere oportet, sicut in lege & Regula est præscriptum. Nec tenuanda tibi est quæ præcepta, temperanda, & obedien-

tia per oblatio & electione mutuo in eis, & cum ipsis firmissima
ma Religio commendat. Amplectendo (vt ait S. Ephrem) rosam quæ pacuas,
ac magnas ipsius perfectionis, non prætermittis intactas spinas: hoc est, nec
minimo opere, nec minima eius circumstantia. Ad quod si opus esset, vt ipse
tuus sanguis ipso arbitrio effundi deliberetur, esset ad id bene collocatus effun-
dendo scilicet illum, vbi id necessarium esset, ad exequendum quod Deus
iubet, & resistendum peccato, quod prohibet. Quemadmodum ipse Salua-
tor suo effudit, de quo dixit Apostolus, *quod præcio magno redempti sumus, dicit ob-*
edientiæ, affectum ingerimentalem scientiam obediendo voluntati Diui-
næ in sudore vultus sui, & effusione sanguinis. Eodem autem modo vult, vt
Ecclesiæ filij eam æquentur, de qua Ecclesia dixit ipse per Isaiam, quòd
esset vocanda *voluntas mea in ea*, quod nomen tanquam nouum os Domini
nominabit, aut, iuxta Vatablum Hebraicum, *serpserunt & excauarunt*, quasi qui li-
teras stylo aliquo forte pungens, aut cælo exarans, format, vt omnes in-
telligant: Diuinæ voluntatis executionem non sculpi in animis, nisi multis
adhibitis mortificationibus, & afflictionibus, quibus quisque seipsum pun-
git, aut infligendo pœnam, aut subtrahendo sibi omnia superflua, vt superin-
ducatur dictum. Et hæc ratione Regula scripta vertitur in viuam; & Institutum
in Constitutionibus scriptum, efficitur viuum in cordibus. Quare perfecta
Religiosa, est quasi Regula & Institutum viuum, in qua videre ac legi potest
quicquid in libro Regularum est scriptum: ex hoc enim exemplari describi
possit valdeque viuum. §. I.

VERVM QVIDEM EST, Hoc non vno momento, nec vno tractu ef-
fici posse; sed paulatim & continuato conatu. Quemadmodum (ait
Columna) Schola Magister proponit puero discenti scribere perfe-
ctissimi characteris exemplar: non quòd is prima die eodem similes cha-
racteres effingat, & æquè scribat eleganter, atque ipse Magister; sed vt in-
cipiat pulchram characteris formam effingere, & attendat ad scopum suum,
hoc est, tam elegantem effingere characterem, atque est in ipso exemplari.
Quod paulatim obtinebit, quotidie scribens, & laborans: vt, quod scribit, sit
ipsi exemplari simile. Ita inquam non præstantur Religiosis in Regula hæ-
roica virtutum perfectio, quam statim eam polliceri cœpisse, sed, vt statim in-
cipiant eam desiderare, dein procurare, & in omnibus, quæ fecerint, cum
ipso exemplari, quod ante oculos habent, sese conformare, supplentes de-
siderio & efficaci voluntate, quod verbis dicit: & ex vna parte humiliantes
se, cum videant, quàm modicum habeant, & quàm multa illis desint, vt ad
tantam perfectionem perueniant, ex altera autem seipsos excitantes, ad
eam procurandam: confidentes Magistro cœlesti, qui talem exemplar, ea
intentione proposuit, vt vitam suam cum eo conformarent. Ex quo fiducia
S. Paulus solemnem quandam valdeque viuam sententiam, dicens: In omni-

bus,

bus, nec facimus, debere nos seruare vnicam solam Regulam & formam Dei voluntatem nos semper accommodemus. Etenim quo pictor aut sculptor perfectè facit simile quod ex archetypo aut exemplari sibi datum ab eo, qui illud iussit fieri; & in omnibus similem illum effingit, quem ita Christianus & Religiosus erit in suis actionibus perfectus, cum operam dabit, vt omnes imagines & partes, conformes sint voluntati Dei, & legi, ac Regulis præscriptis equales. Idem prius docuit S. Dionysius, dicens quod quemadmodum ei, qui desiderat pulcherrimam aliquam imaginem pingere, aut aliquid ex alio originali transferre cedit, est semper ad exemplar illud attendere, ex quo opus suum formare debet; nec ad rem aliam attendere, ne aberret. Ita etiam, cùm aliquid facis, affigere debes oculos in Deum & Christum D. N. ad effingendam in te virtutem eius imaginem, easque in animam tuam transferre. Quæ virtutes, cùm in lege & Regulis Religionis sint latè explicatæ: illæ attente exaffigere oportet, vt iste omnino conformes; remotis oculis ab hominum applausu, mundi iudicijs, & legibus carnis, quæ te facient in omnibus, quæ feceris, aberrare.

In quo sit, vt nullus pietatis aut maioris perfectionis prætextu conculcanda sit Regula, vt aliquid contra eam faciendum; sed suspectum semper habendum quemcunque impulsum, aut reuelationem, quæ ad eam transgrediendam, aut cum scandalo & offensione Communitatis contemnendam, induxerit. Hoc edidit insigne illud Apostoli ad Philippenses documentum, cùm dixit: si quid aliter sapitis, quam ego vobis dixerim, & hoc vobis Deus reuelabit. Verumtamen ad quod peruenimus, idem sapiamus, & in eadem *præscripta* Regula. voluit enim Apostolus (vt explicat S. Thomas) titulo & prætextu reuelationis neminem debere recedere à communi Ecclesiæ sensu & Regulæ vitæ quam illa tenet. Quod etiam extendendum est ad Religiones ita, vt nemini liceat pallio nouarum reuelationum, & propriorum impulsuum introducere scholas, turbationes, ac dissensiones; recedendo à communi eorum sensu; & Regulam vitæ, quam profitentur, conturbare: cùm sit ab Ecclesia approbata, & confirmata. Ordinariè enim huiusmodi impulsus non à bono spiritu pretenuium, sed à proprio: qui proprio iudicio valdè tenaciter adhærent. cuius arrogantiæ signum est effecta, vt veluti se communi sensui iudicio sibi præferat. Et quæ maior superbia esse possit, ait S. Bernardus) quàm propriam sententiam, totius Religionis iudicio præferre? quasi (solus) habere spiritum Dei, reliquos autem decipi erentur. Hic est spiritus ille fabulator, (cuius dementia retulimus superiùs) capitalis hostis vitæ Religiosæ, cuiusque finis vanitas, ac perfectionis. Quæ fundatur non in mobilitate ingenij proprij, & ab tripartitarium Religionum: sed in firma & fundata aliqua pena sua Regulæ, confirmata ab ea quam & sanctitate Fundatorum, qui eam constituerunt; & patrum, qui eam custodierunt;

1 Philip. 3. Lect. 3.

Bern. 1 de præcept. Tom. 1 trac. 1. cap. 4.

& ea hac ad cumulum vitæ Christianæ pietatis pertinerent. Ea propter si-
Exod. 18. 4. quærentur luculentiora & apertiora præcepti judicij similia, eadem accipiantur, & ferantur in mandatis sub præceptis illorum. Vt præclare Hilarius ait,
" sanctæ exhortationis ad capessendam diligentiam auditorum, & Fundatorum
" Professionis Religiosæ: quia necesse est, (inquit) vt omnis conversio ad
" illum finem tendat proficiendi, ad quem suscepti labor intenditur, quæque præcepta Regulæ tradantur. Hæc ille. Et Augustinus Epistola 109. ad Probam: Regulæ quas Deus per Sanctos suos patres nostros tradi voluit, non ad
b Matth. 19. tentandum sed ad faciendum traduntur. Quamvis enim Petrus interrogasset Christum, quid eis contingeret, qui omnia sua reliquissent, & secuti essent eum: dixit tamen ei Christus, *si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me*: nec postea ipsum fecisse reperitur, quæ præceperat interrogando, sed faciendo. Quamvis quidam regulariter ordinis ad sanctitatem in Fundatoris pervenerint, quia c *Apostolus super omnes Sanctos valet, primus ex omnibus* c Matth. 5. 11.
sine ad videndum, & ascendendum ad locum, quo ipse pervenit. Id tamen inde probari, quòd nullus ad Regulam tam exactè seruandam compellatur, aquè illi seruanti; neque enim illos laudat, quos excipit, cum ea Ecclesia expedit, & in agris deducit; sed ille de acceptis laudatur. Ait quod confirmandum dixit Sanctus Dominicus Dux noster Sanctæ Angelæ de Fulgineo: se non misisse gratis & sine labore Magistrum præsentium, qui non scilicet sanctum Franciscum, & Dominicum temporibus præteritis: & in eis inuenerunt viri exhibere sanctitatis exempla ad eos suscipiendos.

Ex quibus colligitur: Religiosum cupientem divinæ perfectionem, ad quam ille vocatus, debere quasi discipulum omnia Dei adhibere ipsi Regulæ dirigendo & ordinando omnes suas actiones iuxta earum præscriptum, in omni loco & tempore, domi & foris, in lecto, in cella, & extra eam, sive comedat, sive labore, dormiat, vigilet; ipsedum Deus aut
d Deut. 6. & 11. 18. obedientiæ. Cogitet, & ibi à Deo, quod d *ligabit quasi signum contra manum suam, & erit quasi appensum inter oculos ejus, & scribet in ostiis domus suæ, & in portis suis.* Et Psalmista: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Et e *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Beati qui scrutantur testimonia ejus, in toto corde exquirunt eum.* Confirmatur ait Solomon: *Fili mi, custodi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Liga ea in corde tuo jugiter, & circumda gutturi tuo. Cum ambulaverit, gradiens ducet te: cum dormierit, custodiet te, & vigilans loquetur tecum.* Quæ quidem lectionis & lectionis, & meditationis & disciplinæ, sive practicæ quæ ipsi Regulæ bonis discipulis cognitæ sunt.
e Psal. 118. 105. & 119. 34. & 118. 2. f Prov. 6. 21. & 22.

Ex his vero hoc colligere debet vel ipsa Regularum, eorumdem in Elisæo quo sacra Scriptura ait, quòd *Iens erat ad clamandum, vociferans ut mos est.* Adjungens eos ita Deo placere, vt voluerit eos illo fragore tam ex-
f. Mac. 2. 58. matere ut in omni loco ad cœlum duceretur. Quidam etiam dixit ex-

lare

lare calum legis & Regularum: quam vehementi terrendi desiderio [illegible] tionis earum magnarum pœnarum dolore affligi eum oportere, cum ejulat, ut aeternis & mortis ejus eum dare, vt reiusmodi scelera omnibus ejus quibus potest præcaveatur & cuitetur. His autem malis inchoari debet ab unoquoque in ipso, diligenter attendendo, ne ipsius culpæ, Regulæ custodia immutetur, nec in ipsa transgrediendo, nec aliis exemplum malo occasionem præbendo ea transgrediendi. Quare zelus hoc alius est quam desiderium, vt studeat, qui illum habet, alios etiam Regulas magnificare & custodire; sicut ipse eas custodire studuit. Et hoc est, quod Scriptura appellat zelare calum: hoc est, habere zelum, ne zelus ipse intepescat, aut vel ipse cesset; sed vt in omnibus cum magno fervore ardeat. Et qui hoc modo Regularum custodiam zelaverit: eam hauriet alios ferventes & præstantes virtutes, quæ quasi igneus currus eum à terra elevent, & spiritum transferant in paradisum.

§. 2.

SVPEREST explicare ex his, quæ dicta sunt, modum, quo Religiosus Regulæ sum per legendo: quod certissimum est vnum ex maxime communibus, & frequentissimis in eo. Sufficiet autem nobis pro exemplo, quod Sanctus Augustinus ad finem suæ Regulæ commendat: vt nos ipsos (inquit) quasi in speculo aspiciamus, neque ex oblivione aliquid exequi prætermittatis: legatur vobis Regula singulis septimanis. Et cum scieritis vos gessisse omnia, quæ in ea sunt præcepta, gratias Deo agite: quibus est omnium bonorum. Quando autem aliquid deprehenderit, se in aliquo defecisse, doleat de præteritis, & cautior, se in futurum velit emendare. Oret suppliciter Deum, vt culpam remittat, & ne patiatur illi tentationem. Non parum interioribus & præceptivis verbis placuit modum remedium in lectione Regularum. Quod autem ad frequentiam legendi attinet, in singulis Religionibus servandum est, quod hactenus est constitutum: sive singulis septimanis, sive singulis mensibus. Quemadmodum tamen medicinæ debent non valitudini aliis sunt, ne simul multum comedant: sed potius per aliquot spatia, quod simul & simul frustra cogitabant: vt facilius concoquatur, & digestio succedat: ita pro Religiosis, Nonnullis præceptis & Tyrunculis, est bonum similiumque nutrimentum Regularum omnes perlegant: sed quod ad quam partem: vbi facilius eam possunt digerere, & alius interiora trahere. Tunc in modum, quo **Esdras** (vt ait Ecclesiasticus) legebat in volumine legis Domini Dei sui quater in die, parum scilicet singula vicibus, (vt Hieronymus exponit) Deum etiam quater in Vesperum interrumpentes legebat hoc huc illuc Psalmum & laudes, sic simul commiscerent. Non solum legi Dei, & ejus Regulæ non sicce, & eodem fieri debet: sed paulatim,

Exp. 45.
cc
cc
cc
cc
cc
cc
Exp. 92.

& cum aliqua morae vt varijs affectus ac petitiones habeat mitescamus, spiritui conformes, qui in lege eius meditatur; & quem ita audiat habebit. Nam (vt Sancti Patres affirmant) sacram Scripturam non possis commode intelligere, nisi quis eandem habeat spiritum, quo illa fuit scripta. Non enim potuit S. Hieronymus penetrare S. Pauli in eius epistolas, nec Damasus in eius Psalmis legere affectui & penetrare nisi eundem spiritum habeat, quem illi habuerunt. Et S. Gregorius ait: Litteris à bono spiritu patentia desiderio & affectu alicubi eternis: Ratio capiet, quae S. Scriptura dicta dicitque affectu excitabit, quem de fide tandem, & procedam. Eum in modum, inquam, non satis capies & assequeris spiritum Regulae, nisi eum Auctoris spiritum indues. Et quem affectum eris, & permotus desiderio peregrinatis, aut humilitatis, tunc facile penetrabis, quae Regula ipsa de eo tradit, ipsique lectio maiorem in reformatione excitabit, ad eandem procurandam.

ad Primer. de natura Dei. Cassian. Coll. 14. c. 8. Hieron. & in Epist.

Sic in genere S. Augustinus regit spiritum ac sensuum varietatem, quibus per legendae fidei Regulae nunc spiritu compunctionis & lacrymarum incalescebat in eis tanquam à gravedo multitudinem & gravitatem peccatorum, & defectuum nostrorum, ob earum transgressionem. Eam in modum, quo b *filius erat populus Israel, dum audiret verba legis Dei. Et cor ejus dum audiret verba legis Domini, fidei vigorem sua gravia delicta detestantem excitabat* lectio culpas admissas contra eam: & poenas quas in eos Deus imbuebat. Neque est praeterea consilium illud, vt quando Regula legitur, aliqua poenae quae ob eius transgressionem culpae, quae advertentur contra eas admissa; aut saltem ad finem habebimala, aut mentis, quando omnes erunt perfectae. Ferrumenim Religionis flamma atque culpam admittit, dolet, & mitigatur. *Et tristitia secundum quae ad Deum est, poenitentiam* (vt ait Apostolus) *in salutem stabilem operatur.*

b 2. Par. 34. c. 2. 4. Reg. 22. 11.

c Epist. 41. 10.

Hinc fortasse valde affinis est spiritus humilitatis & compunctionis suspiriis, erubescentiae Regula legitur, & suas imperfectiones; & cogitationes, quibus multum sibi displicat perfectionem, quae in ea est despecta. Et tunc tibi cogitare, cum eam legi audis Dominum nostrum per me legentem discretibi, quod ille vt Ecclesiae: c *vidi hominis, vbinde damnati sint, & confundantur ab his patientibus fore, & mansuetis fratribus suis, & mitigari ac sanari quae fecerant.* Quod autem illud est Regulae charta scripta, nisi quaedam illius & effigies dilectionis; quae Religio, quae sunt in Dei templo, curari esse debent? Haec igitur dum sic praesto describi, ad mandata legis septimanis, ac mensibus vt confundantur de peccatis & Regularum transgressione; & conentur eas reparare. Et ita, ipsa cartae haec fabricam, vt bene affectentur laboriosam, & longitudinem, altitudinem, & profunditatem virtutum, quas Regula proponit: vt erubescant victo-

re, & tam procul dubio dicit & Paul animum suum [illegible] ad eas procurandas, ædificando in animabus sanctorum templum, hoc exemplari omnino conformem.

Hic alia difficilis, & loquendi ratio in lectione Regularum: non audemus, fabricam nostram mittamus, ad videndum quid vobis desit & sufficiat, & illud assequamur, & totum ædificium perficiamus tempus. Nihil enim aliud est Regula proposita & digesta, nisi [illegible] quædam sunt figura depicta, ut descripta præparata, ad animam nostram ædificandam: quam librum cum legis, [illegible] parte. Mirabile enim, ut imitatio Christi in crucem actis, virtutis, ut nobis in omni genere rerum temperantiæ, lenitatis, ut perpetuæ & constantiæ per totum vitæ spatium; prudentiæ, ut fallaciam circumspectam quamvis perspicacis, digni, qui ab omnibus contemnamur. Ea in propositu huius mentis adhærere debet, quæ tibi ad eam desint, & excitari ad eam implendam, non abscondat animus, quamvis nullum defectum videat. Deus enim, qui tibi dedit, quod habes: reliqua dabit, quod capis: modo gratias & gloriam pro omnibus ei reddas: similiter etiam, quod sicut ipse est, qui illam idem delineavit: ita idem est, qui præcipue ædificium ei perficiat. Et quemadmodum ipse potis discentes exemplar & materiam virtutum: ita idem ut [illegible] sit, qui in corde eorum perscribat: ac prudentiæ ad eum recurrendum est in orationibus, cum cupias & agere eis inte expromendis, dicens cum David: *Deus meus fortis meus in te confidam, Gubernator, & Salvator meus.* Et cum ita docet in per Regulas, ultimum quoque tui gratia ad eas obliterandas. Alia doctrina alicuius momenti ad legendum utiliter facit & pius Deus pulsat mus in Deo fabricati: quæ vim etiam sunt ad lectionem Regularem. Quæ, quod à Sapro Evangelio gratiosiora, meritò legi debent cum ea reverentia, attentione, ac devotione, quam id promeretur, quod ex fonte æternæ salutis, & excellenti promanat.

CAPVT III.

PRAECIPVVS VOTORVM ET REGVLARVM SCOPVS est ille qui perfectionem Charitatis in supremo gradu, quo valemus vitam instituatur, & mortificat seruetur.

VI CVPIVNT VOTA SVA ET REGVLAE

quàm maximè, quo possunt, excellentia seruare: ante omnia, propositum debent oculos (vt ait Cassianus) in eam figere, quo per hæc mediaq; quæ ducunt, & in scopum, quò totam intentionem dirigant: qui in ipsis Regulis est præscriptus. Quo, absq; vllo dubio, est afcendere & pertingere ad sublimitatem puritatis & sanctitatis, quam Apostolus *sanctam* appellat *sanctificationem*: *cuius finis est vita æterna*. Hæc sanctitas est, quæ absolutè vocatur perfectio; & consistit in charitate, quæ est vita, forma, & pulchritudo animæ, & reliquarum omnium virtutum: sine qua nullus est, nec in cœlis Dei Verbi gratiâ potest plenè perfectus, quamuis in fide, in scientia, & gratijs gratis datis, & in reliquis studiosis operibus eminent. Et quo passu Charitas crescit, augetur & fortificatur, & perficitur, & ipsum *perfectionem*, iuxta illud, quod Abrahamo dixit Deus: *Ambula coram me, & esto perfectus*. Non dixit ille perfectus in hac vel illa re, sed *esto perfectus*, id est, *perfectionem* in omnibus & per omnia talis esto debeas in rebus omnibus media charitate, quæ omnes complectitur. Nam coram Deo, videtur, nec progressus fit verus, nisi progressibus diuini amoris. Qui deficit: omnia deficient, & laborum absque vllo merito. Id enim insinuauit Apostolus, cum dixit: *veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus*, in virtute scilicet Christi, qui est caput nostrum, et sumpsimus in Charitate, & in nobis omnibus eius virtutibus, & actionibus operatis: quarum vita & anima est Charitas. Quæ duos habet excellentissimos actus, & vtrique spectat ad perfectionem, qui finis & scopus vestrarum & Regularum, licet non in eodem gradu. Perfectissimus & nobilissimus actus, in quo præcipuè illa perficitur, (vt ait Angelicus Doctor) est amor Dei super omnia. Medium & instrumentum dirigunt Regulares exercitia illis, quibus spiritus Religiosi cum spiritu Diuino coniungitur: eliquantur ignis & vanitas Dei sui cum intentione puritatis eius gloriæ, & familiaritate cum Diuina eius Maiestate, cum cuius voluntate suam habet valdè vnitam & conformem.

A nobilissima hac ade secundus procedit, amor scilicet proximi propter ipsum Deum in quo, & propter quem Religiosi ponere debent totum studium amare & interse ipsum vnus eademque ipsius Dei vita vellet vt alter alterius onera portet, & sic actus adimpleant legem Christi, quae est vera amoris. Ad cuius conservationem multitudo etiam Regularium multa documenta & ordinationes magni momenti. Ad summum autem perfectionis huius Charitatis, dum umquaque actuum, qui Religiosa mortificationis exercitia in materia plurium virtutum, qui tendunt. Nam, vt Sanctus Augustinus dicit: cupiditatis imminutio est charitatis incrementum. Quare subsequitur impedimenta, quae adeat per mortificationem, & meritum cupiditatis sequitur perfectionem finem videndi & credendi vsque ad vltimum, quo potest pervenire. Et haec sunt omnia eorum, quae Regulae & Constitutiones Religiosae complectuntur, adjungentur declarationes ista ea, quae omnibus Religionibus sunt communia. Nam cum in prolixum esset, quae singulae particularia afferre & alia enumerare, quae in genere de omnibus dicentur.

§. I.

INCIPIENTES igitur à Charitate, quae omnium praeceptorum Dei nostrum & humanorum est finis praecipuus, quae in primis tenet de Christiana perfectionis exercitiis, quae omnia proficiscuntur in Sacramentis Baptismi & Confirmationis, dicta sunt: videamus, quod est proprium perfectionis Religiosae, charitate tendere: quod quia maxime pura Dei amor tactus est, praecipuum. Sunt, ac debent amoris proximorum & nobis est primum ac supremum omnium praeceptorum: ita etiam est prima Regula & mensura perfectionis Christianae, ac Religiosae. Et licet Ecclesia quatuor habet gradus quatuor sunt perfectionis gradus, quos mirabiliter explicat Angelicus Doctor in opusculo, quod de quatuor modis explicandi quatuor gradibus virtutum, quas antiqui Philosophi profitebantur, & appellabant exemplares, quae ad animi purgationem & politicam, Et videndum S. explicat prima sunt praecepta Dei, quae sunt exemplaria Angelorum & hominum secundo pertinent ad beatos, qui ab omni genere vitiis & imperfectionis sunt mundi: & propter eam quidem animi purgati, tertia ad exercitium, qui conantur magis purificare animum, vt quod magis ad Divinum habitudinem accedant, quam ad Religionis professionem, vitia quae plane vocant, sunt, quae ad celebrandum nos & vulgus Christianorum exercet. Hunc in modum primus Divini amoris gradus & exemplar est, diligere Deum, quatenus ipse est dilectio bilis, vt amur ipse sic ipsum humano aequalis. Verum ipsum bo-

rius & pulchrius) infinitam amat: sit infinitus. Et hic gradus est proprius solius Dei, qui se & omnia quantum potest, & quantum dignum est amat. Et hoc amore diligunt se tres Divinæ personæ, quæ sunt infinitè perfectæ; cuius perfectionis est exemplar nostræ, ex modo quo potest creatura
a Mat. 5. 48 fieri Creatori æqua: ipsius Salvatoris sententiam, dicentis a *Estote vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est*: faciendo scilicet quicquid potest de se fieri: nimirum in tantum, ut ipsi Deo æquemur.

2. Tho. 2. 2. q. 184. a. 3. Secundus perfectionis *gradus* est, diligere Deum quantum est possibile creaturæ actuali & continuum amare cum actu, non separando se ipso nec cogitationem nec effectum; nisi quæ Deum sentiendo minus amorem capiditatis inordinatæ ad rem, quæ illi displicet; sed summum reputando gaudium, quid continet se integre in rebus, quæ illi placent; & omnem quæ eis est ille valt. Et hic gradus est proprius Angelorum & beatorum spirituum. Quod est Sanctus Augustinus implere integrè quod primum & supremum Divinæ legis mandatum continet, scilicet, b *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota mente tua*: quod tamen etiam præscribitur mortalibus tanquam exemplar amoris, quem ad finem Creatum habere debent: & ita qui adhuc in hoc mundo vivunt, studeant perfectionem imitari beatorum in Patria, juxta eiusdem redemptoris sententiam, jubentis dicere quotidie in oratione Dominica: c *fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra*. Hoc est cum ea perfectione, qua eam implent qui facie ad faciem vident ipsum Deum. Ad hanc perfectionem aspirabat Apostolus, cum dicebat d *eadem accepi quod spero, ut sim consummatus in unitate*, & quando *dixit cognovi ex parte*.

3. Tho. 2. 2. q. 184. a. 3. Tertius gradus, qui ad hunc magis accedit, consistit in diligendo Deo quantum creatura in hac vita mortali est possibile: expellendo à se omnia Dilecti cui amoris impedimenta, & quæ omnino conferunt ad Creatoris servitium. Et hic est proprius fervantium perfectionis statum: tam Religiosorum, qui ad hunc amoris culmen procurandum se mancipant, quam Episcoporum, qui mentis dilectum tam eam habere. Et in hoc gradu est Religiosus cui perfectionis quo magis ab ipsa radice hæc evellens impedimenta, ejiciendo à se omnes & affectus, quibus per tria vota, obedientiæ, paupertatis, castitatis abjurandis ad implendum perfecte quod amoris præceptum exigit, se mancipavit ipsi Deo suo, ac suum, sensus, & voluntatem ipsi Deo semper diligendo, & cum recti memoria tenendo, eiusque voluntatem opere exequendo: non solum in servando eius præcepta; sed etiam amplectendis consilia, quæ perfecta hujus tantum vitæ propria dicuntur.

4. Quartus *gradus* consistit in toto Deo diligendo, quantum possibile

est illis placendum, & nunquam offendendum nisi [illegible] mandata, ut nihil plus quam ipsum, vno negotio dilexerit omnia, quæ quidē hoc munus obeundo [illegible] dos di mandata tota summa, de quo dixit Sanctus Ioannes: Qui seruat verbum Dei, vere in hoc Charitas perfecta est. Quamuis si hæc charitas cum tertio gradu conferatur, sit ea imperfectior: vt aptè vellat ea responsa Christi Domini nostri dato ei, qui nos vita sua mandata laudarat: Si vis perfectus esse, vende quæ habes, &c. Aperte enim significat, eum non ita perfectum: nullum autem, vt perfectus esse velit, esse, fatetur, quod non habeat, & in tertio gradu diximus. Vnum itaque est quod deest Origenes speculatio Dei, addidere quo ad cæteras virtutes, sublatis eius per gradus suos ad earum perfectionem & culmen.

§. 2.

EX præfecta doctrina declarant Sancti Patres celsitudinem perfectionis, quam Religiosi præstant in præfato tertio gradu, eò dicentes magis ad secundum & primum, quos habent quasi exemplaria, quæ imitentur. Ad affirmat S. Bernardus Ecclesiæ Monachis de monte Dei Altissimi esse perfectio vestra, quæ cælestis ingreditur, & Angelis est æqualis, & sanctis Angelicæ puritatis ea cum Salvatore consortium. Nemo promittitur, sed perfectum etiam creatum, & virtutum cultum totius perfectionis. Non satis videtur esse custodia communium præceptorum, recalcitrare solum quod iubet Deus, sed etiam æmulare, quæ ille velit: approbantes Dei eius voluntatem bonam, bene placentem & perfectam. Sed quis fusius hoc declarauit, quàm Sanctus Basilius, dicens per excellentiam & magnas Angelorum, & Spirituum beatorum: vt ex eo perfectionem deducat Religiosorum propriam. Et totum potest colligi breui hac vitæ Religiosæ definitione: Abrenunciatio est transcriptio cœlestis ab humano viuendi ritu, ad eum qui in cœlis est, vt dicere possimus: nostra conuersatio in cœlis est, præsupponit enim magnus hic Pater, præter secularem viuendi modum, qui est peccatorum proprius, esse duos alios in Ecclesia, ortos ex duobus vitiis grad ibus charitatis: alterum humanum, alterum cœleste. Humanum admittit ea omnia licita & hominibus permissa, quæ sic diuitias possidere, eas augere, pondera propensa regere, & [illegible] quæ ex his sequuntur; sunt quæ pondera, quæ charitatis velatum refrenant, quæ ad pedes aquæ diuinæ placentia pondera allegantur: cum quibus cœlestis vitæ potest, non tamen tam alte, nec tanta velocitate; & ille cæterum Modus viuendi cœlestis omnibus his rebus, quæ

sunt

Ioan. 2.

Matth. 5.

Matth. 19.

Ioan. 8. & 13.

De Exod. Mona. c. 19. Regula c. 73. Ioan. 8.

sunt Spiritu gravata, ponuntur, (quasi dilatis aquis ponderibus plumbeis) & reliquit literam Charitatem, vt navem, qua portat, celeriter volans, ad superna cœli culmen attendat: Deumque diligat, sicut ille dilexit: & faciat quicquid potuerit, vt innotescant magnalia illa, quæ ille resplendere; Contemptum scilicet divitiarum & honorum temporalium, puritatem obliquæ fui nominis; integram subjectionem & obedientiam Deo in rebus omnibus omnium in Divinis laudibus occupationem; summum omnium motuum continuo ardorem; quem tamen negligens propterea curam hominum in mundi periculis exhibendam, sed accedens, quando Deus vult ad eos remittus in via cœlesti. Et hæc est tranquillitas quam effecit in Religiosis perfecta Charitas, virtute inspirationis Divinæ: cujus fuit mutationes adeo admirandæ, propter quas quidam Sanctus Job amens dixit: *h Super hoc arguam cor meum, & mutem ea de loco suo.* Loquitur Sanctus Gregorius; Est voluptas peregrinationis, qui valde afficitur: tactum tamen à Divina inspiratione, ad alium locum mutatur, ad amorem scilicet vitæ æternæ: transferens suos affectus à temporalibus ad æterna, & à visibili hoc mundo ad id, quod est invisibile. Et sicut Scriptura dicit de Henoch: i *ambulavit cum Deo, & non apparuit: hoc scilicet mundo: quia exiit cum Deo ad alium, non degustata morte:* & pavit in paradiso, ubi vitam duxit sanctam, & quietam usque ad constitutum tempus. Ita (ait Cassianus) perfectus Religiosus ambulat semper cum Deo, non mortem oculorum ab eo quod illi placet. Et non apparet in deprauato hoc mundo, à quo Dominus noster eum adoptavit, & k *translatus in regnum filii dilectionis sui*, paradisum scilicet Religionis, ne deliquiret, si voluerit, mortem peccati, nec seculi hujus amori subjectus vivat vitam quandam pœnalem, quietam & sanctam ad similitudinem eius, quæ dicitur in cœlo. Ac si mentis habitu (ait Sanctus Basilius) velut in alium mundum commigravimus, invisibilem scilicet & beatorum.

HINC FIT, vt quemadmodum qui ab vna regione in alteram valde dissimile transit ea amens, vt perpetuus in ea sit civis, non amplius in patriam sua reditum curat: sic operam, vt etiam idioma & habitum suæ nationis mutet, ne aduena & peregrinus habeatur, & omnia sua & consuetudines servare cupit illius, in quo habitat: quia secundum id judicandus est etiam bonus Religiosus, qui ex hoc mundi regno ad Christi cœlestis migrauit regnum, l *non vult legi & adhuc sibi fieri Civis & domicilium Dei*, habitet in societate Sanctorum eius; studetque deponere priorem hominis veteris, & Adami terreni, & discere magnanimitatem & indulgentiam primi hominis novi, & Adami cœlestis. Quidquid enim in loquitur, loquitur ipse illum qui de terra est (inquit Salvator noster) de terra loquitur; & qui est de cœlo, loquitur cœlestia. Honoratque terrenus libenter loquitur de rebus mundanis actuo-

mis;

disputatibus autem de rebellibus ac Diuinis. Patres eli, quod Religiosi non loquatur phrasim humilis veteris, qua Sanctos Heremitas, & antiquitas, & contemplatio vsum de se loquitur cum Deo, & alijs: tem male & cum contemptu quia talis humus seu ad hi quodam modo dentur abstrictè ipse autem Religiosus vitæ progressu dicat, ut sanctè loquatur selecto noui hominis idiomate: de quo loquitur Apostolus, cum ait, quòd loquendum sit semper cum Deo, aut de Deo, aut de relatis ad bonum proximi spectantibus pro gloria scilicet Dei. *Laperunt, volumus ipsis in psalmis, & hymnis & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi*, vt vitæ mutatio per ipsum Dei gratiam manifestetur. Etiam hæc vitæ mutatio est manifestanda mutatione habitus non tam exterioris, vt ille sit vndis, hoius coloris, aut figuræ talis, quàm habitu virtutum, quæ ornent & exornant corpus & animam, o *expolientes* (vt ait Apostolus) *veterem hominem cum actibus suis, & prædicentes nouum qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis*. Præcipuè verò *induenda sanctæ misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam*; & super omnia, opera ipsius met Charitatis. Et quamuis harum virtutum habitus idem sint in omnibus iustis siue secularibus sint, siue Religiosis: sicut tamen ex eodem panno diuersæ vestes fiunt, ob formarum varietatem, aut ornamentorum elegantiam: ita etiamsi virtutes, quoad substantiam sint eædem in omnibus iustis; & ea hoc omnes appellentur q *habitus virtutis*, ad imitationem *Aristotelis*: Religiosi tamen multò maiorem habent excellentiam, propter varios consilij actus, quibus illas exercent: vt similes sint illis, quibus exactiores ciues se ipsi faciunt; & eodem modo calceos mutant, deponentes antiquos, affectum scilicet ad res huius mundi mortuum. r *Terra enim in qua stas* (vt dictum est Moysi) *est sancta*: ac propterea non possent in ea esse nisi pedes tegant tam bene affectum cœlestium. Perpendit valde Sanctus Dionysius, quod Diuina Scriptura proponat Cherubicos ac Seraphicos, qui amore ardent, nudos ac discalceatos, proprijs tamen alis coopertos. Nam duabus tegunt medium corpus, vsque ad pedes; alijs verò duabus reliquam medietatem vsque ad caput. Vt significetur, eos, qui Dei amore ardent, hisce quidem hominum cœlestes in vita, profiteri summam rerum omnium temporalium nuditatem; discalceantes se etiam inordinatis affectionibus ad res terrenas. Pro habitu tamen proprias habent alas, quæ sunt virtutes. Alijs tegunt caput, & superiorem spiritus partem, quæ est intellectus & voluntas: fide scilicet, prudentia, & sapientia; spe, Religione, humilitate, misericordia, & alijs similis. Nota: alijs virtutibus tegunt pedes, & inferiorem animæ partem, appetitiones sensuales: temperantia scilicet, castitate, modestia, fortitudine ac reliquis moralibus, quæ passiones coer-

Serm. 15. Solemnis

1 Cor. 14.

Ephes. 4. 16. Coloss. 3. 12.

2 Cor. 4. 16. Ephes. 4. 22.

q Ethic. 2. 4.

r Exod. 3. 5. Ezech. 10. Cap. 1. de Cœlest. Hierarch. Vide Pradi in Ezech. 1.

cent. Et vt eaque sunt in eorum sanctissimo desiderio, quòd ad arctiorem Dei
1 Ioan. 4. ipsius cognitionem, & amorem pertinent: *Ioannes autem meminerat ejus dicentis*
se & Filium venturos, & mansionem apud eum facturos: ita virtutes illæ quasi rationale propo-
situm, & quasi mentales actus bellorum propter longum usum conci-
tant animum. Et quoniam Deum ille quærit, quisquis hæc vellet exuere, quæ
illum à nobis separant, Deus enim longè abest (vt quidam Prophe-
v. Psal. 3. ta divinè) à non *quærentibus se vel perversa*. Peregrina autem ab eo, ab
illum cupiente, & quærente Christiana dignè, sicuti etiam, quæ sanctæ
hoc ipsum Professionis Religio.

Dicimus Religiosi, vt mundum sum concludant, mundique
& lege gubernationi renuntiant eleemosynis, & legibus earum, quæ
præceptis & consiliis Euangelicis continentur. Scitum enim apud Apos-
2. Cor. 10. tolum sit: *arma militiæ nostræ non carnalia esse, sed potentia Deo ad*
destructionem munitionum. Spiritus quippe Religiosi gubernatur, quæ in his Re-
gulis tum exprimitur: Ille enim eius est populus locum. Et nunc vt illius
vt sit S. Basilius ad sum consuetudinem & familiaritatem in eo habe-
dam. Alacer, qui Dum régunt, obsequium voluntati volandum. Ita vt
cumque in terra degunt, spiritu alacriter ad meditanda & contemplanda,
quæ pertinent in cœlo Angelis animalium illi aperiunt: quæ delectantur
cum eo agere, qui tantum cum ipso habet similitudinem; & ipsum Deum ad
familiarem sum admittere: quia videt eum adeò exercitum impedi-
mentis omnibus, & ornamentis, quæ ipsum ad id minùs in his
enim omnibus magnitudinem offendit, & quo Deum prosequitur.

CAPVT IV.

RELIGIOSA PERFECTIO ETIAM CONSISTIT *in continuis pœnis & laboriosis mortificationum, & exercitationum religiosarum: vt mirum, quas ipsa charitas vrget, & impellit.*

VERUM CHARITAS IN HAC VITA SEMPER
perfectionis obtinendæ cupida & diligentiam adhibet in quærendis mediis ad eum Vitæ ter-
minum, quem desiderat: habeat in ipsa summa cœlestis gloriæ
desiderium & sitim inextinguibilem videndi & possidendi
Deum, quo nullo constituto termino aut limite hu-
ius desiderij quemadmodum enim a quo nunquam satisfa-
ctionem amor nunquam intermittendo, & operando; sed quotidie vellet

[illegible] nulla praemissa perfectionis [illegible]
[illegible] intelligam mortificationem Iesu in corpore meo circumferentem, & [illegible]
rebus mundi, quae aliud nisi continuum impedimentum orationum & frequentem
[illegible] familiaritatem cantando, ad orandum, [illegible]
[illegible] dum ad veritatem in bene cantandis & psallendis [illegible]
[illegible] multis virtutibus, & [illegible]
actionibus [illegible] cordis [illegible] [illegible]
rem Deum [illegible] debet vel ex gloria; ac [illegible]
tem & veritatem in continuatione [illegible] cum omni [illegible]
dine, quam flocci facit gula petuit. Ex his aliisque virtutibus adornabi-
tur sequens secretum, ut ipsemet Deus, cui aspectu recreatur de-
lectatione mentis, [illegible] Quae gaudia quae afferat per desertum hoc vitae spatium
sanctis exercitiis & virtutum & orationis pigmentis [illegible]
In quibus verbis praefatae proponitur praxis calluido firmoque
mentis propositi animi Regiae profectum, cum primo [illegible] que a-
scendit ex deserto sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae & thuris, & universi pulveris pigmentarii per-
fundit animam semper ab inferiori gradu ad altiorem, a temporalibus ad
aeterna; a creaturis ad Creatorem. Odoramenta (ut ait David) myrrha & gut-
ta & cassia praedicata in vestimentis tuis. Bene a cubitalia praeceptorum divinorum
ad observantiam operis iuncta, & ab vno cubito ad alterum gradatim &
pro parte ad Calitatem, a Calitate ad Obedientiam; ab vno gradu Obe-
dientiae ad alterum excolendum, & ab vna virtute ad aliam magis fervoro-
sam in hoc incremento quasi in viae [illegible] in via, in
qua illum posuit Deus, in deserto [illegible] Regem; quem vocat de-
sertum, aut solitudinem ingressa fertur Regina [illegible] ac [illegible]
positi ipsum de [illegible] [illegible] [illegible] Gregorius)
quantum corpore habuerit cum illo in hoc mundo [illegible] vitam, ac
quae illi esset in deserto cellam ipsum structa vehementi meditatione
nec passim & relaxatam in locum habuit, & [illegible]
baptae hospitae illum verbum alienum & quod angelis [illegible]
modo petit, fugit ipsum, & cum [illegible] secundum legis spiritum
vivat, & propterea contemplatur angelos [illegible]
tis per aeram, quasi super terram, & jubilantes terrestrem, cantat in-
mensum [illegible]
[illegible]
[illegible]
non [illegible]
Olam humilitatem dicitur ascendere per virgulas fumi, quae ex mira Regen-
tis aspectu videntur egredi, & licet cellula sit [illegible] videtur de pro-
ficere ad altiorem [illegible] & gratiae [illegible]
[illegible]

Vide Mart. Delrio, &c.

...quæ placent, nonnam sacrificium quod illi delectamus? Sed, vt alia sortiendo ostendamus, alia verbis habeat assensio: & ne vtrumque sit falsum, quo fingatur, ipsum confessio & afflictatio mortificationis palmas, & firmiter, in sua columna: tranare non vetat tentationum in varias partes spargant, aut distrahant; nec eius in virtutibus profectum impediant, sed alacritatis & incrementi latos gaudium ferat. Ad hæc omnia plurimum iuuat myrrha mortificationis, & pœnitentiæ, & thus orationis vocalis ac mentalis: quæ adeo sunt in Religiosa vita frequentes. Ac propterea nominatim earum mentio fit, sine quibus conseruari non potest; cum illis autem fortiter & efficaciter conseruatur; crudè, & perfectè ipsam mortificationem; quæ licet amara, præferat tamen à culpis, earumque vitiorum consumit, ne spiritus volatum impediat. Orationi etenim officio (vrait Sanctus Ioannes Damascenus) incumbit: vt fit attentus spiritus ad Deum; in cuius conspectu se collocet, ad vitæ necessitatis cum gemitibus obtinendas, ad reliqua exercitia Religiosa, quæ ad contemplandi & meditandi mysteria Diuina; vt fortitudine, quæ in oratione percipitur, dulcescat mortificationis amaritudo. Cum hac myrrha & thure coniungi debent reliqui pulueres fragrantes reliquarum virtutum, tritarum & contusarum in modum gummi, donec in pulueres redigantur.

Exod. 30. 15

NAM (vt ait Sanctus Gregorius) vir fortis non aggreditur, aut suscipit virtutum opera confusè, sed magna discretione ac prudentia examinat, & penetrat omnia, respicien finem, tempus, & locum, reliquasque circumstantias: quæ opera illa habere debent; nulla, etiam parvula, prætermissa. quippe enim in his defectus displicet Deo, qui est in rebus omnibus perfectus. In cuius rei figuram iussit olim Deus, vt *thymiama*, quod erat mixtum *ex myrrha, stacte & onycha* aliis speciebus, valde puris ac nitidis, *æqualiter tunderetur vsque ad tenuissimum pulueris*: & hoc modo poneretur coram tabernaculo testimonij, vt suo tempore in ignem mitteretur thuribuli. Qua ratione significatur: tunc maxime illi placere opera nostra, cum in eis variæ virtutes miscentur, & coniunguntur: bene examinatis & ad particularia declaratis, quæ ad singula pertinent. Quare quodcunque opus Religiosus perfectum præstet, esse debet tanquam thymiama quoddam, & mixtura myrrhæ, thuris, & vniuersi pulueris fragrantis. Ita vt siue ieiunet, siue cantet; legat, aut contemplentur in omnibus debet splendere mortificatio, Oratio, Obedientia, patientia, humilitas & fortitudo, reliquæ; propriæ profectus ac perfectionis. & in singulis operibus crescat in omnibus virtutibus: quia omnes comitantur singulas.

SED hoc totum vide tanquam ex origine prouenit, nihil à feruente charitate, quæ est sanctuarij ignis, quo offeruntur Deo omnia sacrificia, ac thymiamata: nam quemadmodum pulueres fragrantes neque alcendunt,

neque

regredi nolunt: pereant, nisi conjiciantur in prunas, quarum igne [illegible] reddantur, & alijs fumum faciant: & hoc modo sentiamus omnia opera nostra sine ea non posse ad cælum ascendere, sine charitate, sine qua apud Deum nec meritum vllum est, nec incrementa; nec [illegible] sunt momenti, etsi etiam alijs valde videantur splendida. Sequidem, vt Apostolus dixit: *Si linguis Angelorum loquar, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & tradidero corpus meum ita vt ardeam; charitatem autem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.* Et vtique ascensum primum. Et fumus ex his flammis prodiens ordinarij non est fragrans, sed ingratus: fumus enim est Vanitatis, cuius radix & origo est pestilens ignis amor proprij, expellens ex anima ignem amoris Diuini. Si tamen hic ardent in precatione & thuribulo cordis cum accidentium affectuum precibus, puritate & attentia omnia virtutum opera: vt tanquam fragrans odor ascendat in cælum. Tunc mortificationis myrrha fragrantiam suam spargit, & thus orationis ascendit, & peruenit ad conspectum Dei; Obedientia ordinatum terminum transcendit, crescit patientia, emittit salutas, & omnes splendent virtutes ob stupendam connexionem, quam habent in eis charitas. Non ascendunt aut crescunt tumultuariè, & [illegible] sed sicut virgula fumi sensim ascendens, & in continuo, donec tota mixtura odoramenta ex qua prodit. Perfecta enim charitas, etsi feruens sit, non tamen est feruida; sed prudens valde ac ordinata; dispensans & crescens moderatè & per gradus suos, quamuis valde instanter & continuè pergat in suis operibus, donec cum omni perfectione eas perficiat. *1. Cor. 13.*

NECESSE tamen est inducere nos generosam quandam & magnanimum cor: quicquid enim est excellens, & præclarum, simul est difficile; & quod pretiosum, rarum. Et in ipsa Religione etiam inuenitur vulgus: sed quod in ea est electum, adeo est admirabile, vt inter ejusmodi de sancta hac congregatione Angeli dicant: Quæ est ista, quæ cum vulgo habitans, ambulet tamen quasi per desertum? & in dura carne valde cæca, & ferox, celeritatem in altum ascendit: quæ est ista, quæ ita nouit myrrham cum thure familiariter commiscere, amaram cum dulci, orationem cum mortificatione, & cum his virtutum multitudinem: nec tamen labore & cura ea continuendi & defatigatur? Quæ est ista, cuius cor est quasi promptuarium, aut caminus: in quo semper ardet ignis sanctorij, qui est Diuinus amor; & dilpensat suas continuas ascensiones vsque ad cælum, quasi fumum magni & fragrantis odoris, cum tanta humilitate: vt se reputet virgulam, & cum tanta fortitudine: vt ut quasi solida columna, & palmæ boreas hoc, Deum meum, est tua suprema omnipotentiæ, ad ostendendam tuæ gratiæ efficaciam in creatura adeò debili, qualis est humana natura. Sed tua esse debet ascensionis huius gloria, tuoque auxilio omnis magnum cor præmis animæ, id cum

Matth. 6. v. 1.

Psal. 13. 4.

1. Cor. 2.

peludendum. Debet in vitæ hujus progressu, cum omnibus sanctis & progressibus illum comprehendere, quòd omnibus Christiani sit communis, sui odium & Dei Dilectionem spiritualiter, ut nomen nunc retinemus. Reliquum latius. Ut enim ab omnibus, quod Scriptura ait proprium & initium timentis Dominum vocat, *Beatus vir, cujus est auxilium ab eo: qui ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum, in quem locum posuit: etenim benedictionem dabit Legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbit Deum Deorum in Sion.* Exordium verbi cælesti luce clarius pergentis, illustrat valde ignari in Religione, radices & causas, cur tam parum in virtutibus proficiant: alij enim id eo in corde, sed in superficie, & carnalibus exercitiis crescant, contenti cum ijs, quæ hominem videant, & quod hominum apud eos nomen habeant. Quod non est ascendere de gloria in gloriam proprietatis sortis in alienam. Alij quod minus sunt cogitationes ponere, ut finis Scripturarum sanctarum intentio crescant in intellectu: alijs affectuum ordinis quibus virtutes constituunt. Et quemadmodum primi folium crescunt, sic hypocritæ, in externa specie: insipientes, non aliter crescunt, quam hydropici, haurientes multum aquæ scientiæ, de qua Apostolus dicit: *Scientia inflat, charitas verò ædificat.* Alij parum proficiunt; quia necessarium, non cognoscunt, ut peccantium valle lacrymarum, sed in valle delectantur. Idque factum, vel quòd sint a side adulici defectis, & voluptatibus carnis: & idcirco per hæc quæ commodantur hujus vitæ quæque sit peccatorum, mortificationis, & crucis Christi cur, quòd nimium afficiantur delitijs spiritus nec Deum quærunt propter ipsum, sed propter suam delectationem: nec ita se dolent exercitijs contritionis & doloris peccatorum, humiliationis, & confusionis propriæ: atque mediationibus rerum sensibilium ac delectabilium, quæ quamvis in se sint valde vilescunt tamen pro ijs sunt tales, qui penitus amori sunt dati. Et cum non ædificent supra fundamentum propriæ cognitionis petram; sed super mobilem & instabilem arenam propriarum sensuum delectationem: quæ non durant, sed accidunt & recedunt: ita progressus & incrementum ejusdem, nec firmum est, nec stabilem: & quocunque tentationis ventus flaverit, ruinam de gloria in terram. Alijs etiam non prosunt, eò quòd non velint id facere in loco ubi Deus illos posuit; aut quòd non sint contenti & conformes in sua vocatione & Religione, ad quam fuerunt vocati; sed illam mutent, & amplius desiderent in alia: aut quòd in ipsa Religione quidem maneant, non tamen quietem sint in mansione, aut officio, & occupatione: in quibus citò enervescunt: quia ex illis aut sunt in aliud locus, aut mutatio magis solitum & visitatum habitum. Et quæ fit, ut alij non proficiant eo quòd non disponant sua affectiones juxta leges & Regulas à Legislatore præscriptas: cum eo alias bene ordi-

pem dare [illegible] qui tales [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ...

mea non sit, Societati mollis Regulæ, sicut nec aliarum Religionum explicandam tamen mihi est, hanc declarare, eò quòd sit omnibus maximis, sicut ipsa virtutum custodia; & vt doctrinam nostram maximi momenti, & in vita spirituali valde pretiosam, in qua cum nostri hospites sit. Diligenter animadvertant oportet (magna facendo, summâque momenti id esse ducendo in conspectu Creatoris, ac Domini nostri) quæ semper iuuet, ac conferat ad vitæ spiritualis profectum: omnino, & ex toto parte, abhorrere ab omnibus, quæ mundus amat, & amplectitur; & admittere, & concupiscere totis viribus quicquid Christus Dominus noster amauit, & amplexus est. Quemadmodum enim mundani homines, quæ ea, quæ mundi sunt, sequuntur diligunt, & quærunt magna cum diligentia, honores scilicet, famam, magni nominis existimationem in terra, sicut mundi eos eloquentiæ, qui procedunt in spiritu, & serio Christum Dominum nostrum sequuntur; amant, & ardenter cupiunt, quæ ijs omnino contraria sunt imitari, eadem velle, ac intigere Domini sui propter ipsius amorem, ac reuerentiam: adeò vt, si fieri posset, vellent contumelias, falsa testimonia, & iniurias pati, ac stulti haberi, & existimari (nulla tamen ad id per eos data occasione: id quod exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo Creatorem ac Dominum nostrum Iesum Christum, eiusque vestibus, & insignibus indui; quandoquidem ille ipse propter nos rerum spiritualem induit, nobisque exemplum dedit, vt in omnibus, quo ad eius fieri poterit, diuina gratia aspirante, eum imitari, & sequi, cùm vera sit via, quæ ducit homines ad vitam, velimus.

Regula Societatis Iesu.

HÆC est doctrina cælestis, quæ meritò esse debet insculpta in cordibus omnium Religiosorum, professionem, secundum regulas, tanquam habentium; recipere verò & ad scholam Christi Domini, cuius imitatio eos obligat, ad detestandum & contemnendum, quod mundus amat, & magni facit. Idque non tantùm in parte aliqua; sed omninò & vniuersim: quælibet enim eius pars est valde periculosa; & qui partem vnam admittit, facilè admittet totum. Quale autem id est, nisi quod Sanctus Ioannes dicit: *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ?* Ad cuius mortificationem diriguntur tria vota, vt suo loco dictum est. Et idem Apostolus præmiserat: *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo:* Hi enim duo amores valde sibi inuicem aduersantur. Quod tamen in mundo magis excellet, & præcipuum est eius indigne, est *superbia vitæ.* Quare Antichristus caput mendacium, in quo mundus detestandum suum spiritum deponet, cum accipiet tanquam suum nomen, & generis nuncupationem. Nam, characteres huius nominis, qui in græca lingua singuli certos numeros signifi-

h 1. Ioan. 2.

cant,

Sem. ... Mundum, & omnia ea, quæ in eo sunt, & terram, & ea quæ in ea sunt, & mare, & ea quæ in eis sunt, & non erit amplius tempus. Vbi ſapientia. Cui optime aptatur numerus septenarius, & numerus in eo inclusus, ternarius repetitus semel, & ſimul, septies septenarius, decimus, & vnitas breuiatum totius ſpiritualis Antichristi ſapientia quandam vitæ in rebus omnibus visibilibus mortalis huius vitæ, quam Deus ſex primis diebus creauit: in omnibus enim ſe plenum exhibuit, consertum, & integrum in omnibus, ita vt nec vnum in vnica ſola aliquando reperiatur quietem, aut ſolatium: quod ſignificatur per numerum ſeptenarium, in quo Deus requieuit, & ceſſauit *ab omni opere quod patrarat*. De hoc enim ipſe dicitur: *Omne ſublime videt, ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ.* quaſi diceretur habere oculos valde elatos, nec dignari res inferiores aſpicere, ſed altiora. Hic enim appetit, & in eis vult omnibus præeſſe: aut certè exiſtimat, quod omnes excedat, aſpiciens ſe in loco excelſo; reliquos verò quaſi in infimum propterea eos contemnit & parui facit. Nec ſatis libet illi exiſtimat, quòd partem aliquam ſublimem aſpiciat; ſed *omne ſublime videre*, volens excellere in omnibus, quæ mundus ſublimia reputat: quales ſunt diuitiæ, ſcientiæ, dignitates, imperia, & dominia; ſplendor in aulis, veſtibus, familiis, & ſupellectilibus, aedibus, quibus veſcitur: nihil enim illi ſpectabilius eſt, diuitiarum pompæ mundanæ. Et quemadmodum *ſuperbia eorum, qui Deum oderunt, aſcendit ſemper*, vt dixit Dauid: ita ſuperbia hostis Christi Dominum adeò diligentium ad aſpiciendas virtutes, in quarum ea excelſa indicat, quas eum non habet, vult tamen eiusdem honorem ex eis. Et quod maius eſt adhuc ſuperest, eſt, quod creſcat, & eo vſque aſcendat, vt aſpiciat ipſum altiſſimum: quem cùm excedere non poſſit, vult tamen ei eſſe æqualis, dicens: *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo.* ad tantum autem abſcoſæ ſuæ ſuperbiæ peruenit, vt *velit haberi Deus*. Hunc capitis membra ſunt omnes mundani, qui ſibi ſuperbiæ appellantur: quam tamquam matrem & Dominam habent; ſuntque ei dociles, vt obediant in rebus omnibus, in quibus honorem quærunt, aut deitatem, famam, gloriam, magnam omnis exiſtimationem: aſpicientes omne ſublime, & contemplantes illud aſſequi. Et quamuis Antichriſtum nondum viderint, nec venerit in mundum: tam tamen *myſterium operatur* hæc *iniquitas*, habentque plurimos ſui imitatores, idem ſortitos nomen & numerum, *ſeptenarium* ſcilicet vitæ, eodem ſpiritu inſtructos. Quos Apoſtolus hominem vocat *peccati* Christi appellat, *quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione eorum, qui terrena tantum ſapiunt*, nec alium ſciunt, aut exiſtimant. Ac propterea S. Ioannes illos appellat *Antichriſtos*, quod ſignificat Chriſti aduerſarios: qui amplectuntur quæ mundus illos docet: Christum verò Dominum noſtrum reijciunt ac reprobat.

Ephes. 2. 2.
Pſal. 74. 23.
Pſal. 72. 9.
Iſa. 14. 14.
Pſal. 82. 6.
Pſal. 73. 8.
Pſal. 48. 3.
Pſal. 72. 6.
Pſal. 72. 9.
Pſal. 72. 13.
1. Ioan. 4. 3.

§. 2.

2. De vera Virginit.

IN VERBIS plane & contrario modo, quàm mundus adò inordinatus, (ait P. N. S. Ignatius secutus doctrinam S. Basilij) discredebant Religiosi, abhorrentes in omnibus quicquid mundus tanti facit, & complectuntur; admittentes verò & concupiscentes nobis virtutes quicquid Christus Dominus noster amavit & amplexus est; adhibentes non partem aliquam vitæ suæ, sed quicquid illa pertinet, ad sequendum & imitandum caput suum, & eiusdem vestibus & insignibus Dominicis induti, pro ipsius amore & reverentia. Et quæ illæ sunt vestes, quæ insignia? nihil quæ mundo hortetur & placet, ea quidem abhorrentes concupiscentias carnis, & oculorum, & superbiæ vitæ: quam, si cupis esse perfectus Religiosus detestari debes super omnia, & horrere eius nomen, & summetum, quam in se commovet, panni facere; imò & exterminare omnem amplitudinem & splendorem eorum bonorum vitæ.

1. Non debes oculos altum pellere, aspiciendo quod sublime est, & excelsum in mundo; vt illud concupiscas: imo nec sublime iudicare illud debes; sed vile & abiectum, indignumque, in quod tuos conijcias oculos, tanquam inchoatum concupiscentiæ. Nam illud sublime in oculis mundi, fœtor est & sordes in oculis Christi: & tale esse debet in tuis. Quod cùm tentatus in montem ubi adduxerit, quasi sublime: debes tamen aspectum meditando, & non aspicere, nec concupiscere; sed demittere oculos in terram, ex qua factus formatus: & in pulverem, in quem conuerteris; & in nihilum, quod ex ipso habes; & in vilem & infimum Dei tui Iesu: quæ sunt paupertas, dolor, contemptus, & opprobria. De quibus amplius gloriari debes, quàm de illis aspectum. Ideo cave optare, ad eius imitationem, iniurias & contumelias pati, & titulus habere, ignorans, improbus, & scelestus: modò nullam dare ad id occasionem cum aliqua culpa, & summum reputes gaudium quando tale quid pateris. Nunquam refugias humiliationem, sed humiliatus: eam accipiens in matrem, magistram, & dominam; obediens ei in rebus omnibus, ad quas illa propendet; & in omnibus, quæ consonant doctrinæ de cæteris. In quem modo dum superbia semper ascendit, & proficit in primis, pervenire cupiens ad vltimum quod potest fieri amoris excellentiæ: tu contrà semper in eius odio proficere debes, & in abijciendo à te quod quidem illa appetit; & a *Phil. cap. 3.* *valdiùs pertendat* Imo Ecclesia Babylonica, eorumque vitiosos mores imitatus in malis confingere *ad perfectam* vitam, quæ est Christi & humilis: eius humilitatem accipere debes tanquam finem & scopum tuæ attentionis & profectus: optans per viam tuæ magis semper crescere, & ad eam accedere. Siquidem ipse dixit: b *Discite à me, quia mitis sum,* b *Matth. 11.*

& ha-

& humana corda: & inuenire requiem animabus nostris. Non enim requiem, nec tranquillitatem, nec solatium in figuris vitæ, etiam optimis quæ quamque amplectimur, quæ optat: omnis enim talis amplitudo & splendor est peritura; & omnis eius complexus est per numerosa seculorum, nec vnquam peruenit ad optimum vel solidum, in quo sit solatium huius & futuræ vitæ. Anima enim tua est spiritualis & æterna, eiusque capacitas immensa: quæ nec satiari potest, nec explerí bonis temporalibus, caducis, ac finitatis adeoque indesinenter vt quantumuis excelsa viuentes, insistatur tamen perfidus fidelibus, quem vel minimus lapillus confringat, & machinam totam ad terram deijciat.

DEPENDENT quoque à voluntate hominum, qui vt Lunæ mutantur; & quod hodie tribuunt, cras auferunt: quarum gloria est sicut floris, qui vel gelu vel æstu marcescit. Si quietem quæris, illam inuenies in centro humilitatis: quod est tuum nihilum; & in imitatione Regis, ac Ducis tui Iesu cui sua nomen (vt Sibyllæ prædixerunt) Græcum est characteribus, quorum numerus non ad sexcentos sexaginta sex; sed ad octingentos octoginta octo ascendit: vt non sine magno mysterio, hoc numero indicatur, per senarium & denarium multiplicato, significaretur: per Matrem Iesv Saluatorem nostrum venturam nobis quietem & solatium huius vitæ, quod pertinet ad diem septimum; & ascendendum ad æternum Sabbatismum regalem, significatum per octonarium æternitatis: in qua ipse Iesus Saluator nobis erit omnia in omnibus, & habebis plenitudinem omnium bonorum.

Pugio Fidei. apud.

2. c. 29. 14. 15.

MIRARE ergo, quod omnes, qui nomen scripturæ Antichristi, & superbiam vitæ acceptant, vt ait Iacobus Isenius, *cum bibent vinum de mensa: & bibent de vino Dei, & cruciabuntur igne & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum, & ante conspectum agni: & fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum.* Cur ergo vis plurimi de cætu, quem inhabitat cum regina, tuque dejici abhorrendo à cæna nuptiali Agni, deleri quidque tam execrandum illud nomen; nec relinquam in me vel vnicum character, aut memoriæ impressum esse desiderantem, quod superbum vitæ redolet, & veligium aliquod habeat pompæ mundanæ: ex medio tuidas immanem. Atque id præstigium sequeris hodie mundi, qui vult, vt aliquid sanum in Christo Homine nobis inesse, & nemo in eo habeat quicquam reprehensibile: verum etiam si quæremus intus quid sit quid inueneris: accipiet te infernum, & manipulus & promissionis tradet.

Isaiæ 10

3.

SED quid dices, cum Saluator iudex viuorum & mortuorum, qui indigna indui humilitate, vt tibi esset exemplo, ad te visitandum venerit,

indutum videret vestimentum hujus mundi fœdum, quàm horruit in cinatus? *nescio, putavit forte vestis peregrina*, extranea fuisset, & quæ alterius Professionis & status degeret? Quid igitur mapa peregrinum, quàm servum Christi, insignia gestare Antichristi? & hominem Religiosum, vestem & habitum secularem? Sic, qui deprehensus est in convivio *non habens vestem nuptialem*, fuit adeò ejicitur reprehensus, *et obmutuit*; & *ligatis manibus & pedibus mittitur in tenebras exteriores, ubi fletus est & stridor dentium*: quid tibi enim visum in domo Dei, & frequenti accedenti ad convivium Sanctorum sine Sacramentali te deprehendit hic Dominus indutum vestimento peregrino, & extraneo, qui intali domo habitant & tali mensæ accumbunt? An dedignatis indui insignibus Christi, ipsumque induere in amplectendis ignominijs, & contemptibus? Cave tibi ei inferas ignominiam: quæ enim super terram & ipsi dedignabitur habere te in sua societate, & potea indere insignibus gloriæ? Quemadmodùm, inquit, *qui & manifestavit hunc sibi hominem celestem, ait vestiri in Majestate sua, eorum Patre sua & Angelis*. Attende etiam, esse quoddam genus militiæ, quòd non vitam moribus mundo opponatis, sicut initio fuisti professus. Amplexus es Apostoli consilium: *habitum confessionis hujus gestato*, induentes scilicet eius mores, eumque accipientes tanquam vitæ vestræ exemplar. Quomodo igitur vis iterum ei confessionis? Quæ quid mundus alligat (ait S. Chrysostomus) figura quædam est sive pictura: si cum ea, quod æternum est, conferatur. & hinc nimirum Id Apostolus illud appellat, dicens quod *præterit figura hujus mundi*: quæ igitur prudentia est, velle indutre aurum ac depictum indumentum; & abijcere quod est verum? Incepisti (ait S. Augustinus in Psal.) de toto mundo major, & altior fecales, orans sub tuis pedibus quod ipse super caput suum collocavit? Ergitur Abrahas te iterum, ut conformes te mundo, & pones super caput tuum, quod prius habuisti sub pedibus. Potuisti sicut mystica illa mulier in Apocalypsi *sub tuis pedibus lunam* inconstantem bonorum temporalium; & *super caput* tuum quasi *coronam stellas* fixas bonorum æternorum. Ac propterea Sol iustitiæ indicat te totum à pedibus ad caput tegi, & gloriabetur imitatione in vita & moribus tuis: nitgitur ordinem hunc invertas, fiat mundus qui Lunam ponit super caput suum; & stellas sub pedibus suis: contemnens æterna bona, & pluris faciens temporalia. Nam, si ita fecerit, amittet pretiosam Solis vestem, & indetur tenebris æternis, ac dicetur illi: *Amice, ad quid huc intrasti non habens vestem nuptialem?* Iam procul à mundo recedis, & quidem tanto fervore, ut nolentia tua prope Sodomam, nec in finibus Ægypti, ut supra diximus, ut magis Christo Redemptori tuo approximare cures: ergo recedis, & vis seculo appropinquare, à quo procul fugere? Nam neque mundo, neque Christo quis appropiat gressibus corporis, sed animi & imitationis, & ab eodem se separat, odio & dissimilitudine

vitæ.

vitæ. Quæris fortasse (inquis) insignia mundanum ei apprapinquo. Quæ-
adhuc (ait Sanctus Chrysostomus) plantata ab prope viam, nondum autem
perveniunt ad maturitatem: citius enim eos colligunt qui præterunt ut
facientes: quando autem à via ejiciuntur, fructus eius perveniunt ad ma-
turitatem, & ad perfectum saporem. Ita igitur, si mundo appropinquas,
non quales perfectus seculares enim homines te trahent post se, & fructus
eruentes plenum desiderio, & operum: in quibus te prius exercebas.
Et aquila superbia, quæ (ut supra diximus) volat, ut medium cedri ar-
monis Libani decerpat: multo facilius eos tuum comedet, quod tam pro-
pe mundum versatur. Quare si vis perfectus esse, recede procul ab eis: &
tunc maxime procul abeas, quando in omnibus contraria modo vi-
ris, quam ipse: indutum insignia Salvatoris, ut ei tanquam propriam ve-
stem retineas; mundi verò insignia ab eis, tanquam vestem alienam & pe-
regrinam.

§. 2.

VERUM, Ecce mihi, dulcissime Redemptor, verum hæc propone-
rentem eos rejicias, qui indutus vestem peregrinam alienam ab ipse vi-
deris eam prætulisse? Num quid magis peregrinus, qui quod
verus Deus noster indut humanitatem, a forma servi accipiens, & habitu
inventus ut homo? Et animam habens gloriosam & beatam, induisti corpus
passibile, miseriæ nostræ mortalitatis subjectum? Et nunc exiliens ad dextera-
tam patris cum tanta gloria, induis te terra accidentibus panis & vini in
sanctissimo Sacramento? Sed hæc vobis, Deus meus, quæ adeò peregrina &
aliena videntur, ut non propria sit amplitudinis & Majestatis tuæ, non ta-
men ab immensa bonitate tua degenerant, sed potius infinitæ tuæ charitati op-
time conveniunt, qua voluisti ignominias & miserias nostras honorare, ut
exemplum nobis dares paupertatis & humilitatis: sed similia insignia gestan-
do, mundana verò abjiciendo, quæ tuis adeò sunt contraria, alliceres. Quo-
modo igitur homo non dubitat hominem, qui sic incedit vestitus sicut
tum Creator & Rex æternus? Quomodo audebis indutus superbiam vitæ,
quam author ipse vitæ reprobavit? Propterea (ait Sanctus Gregorius) Deus
indutus humilitatem nostram, ne quis eum penitus existimet, ut Superbum nō
esse hominem, docere humilem Deus. Aut Christus deceptus est, ait Sanctus
Bernardus, habens paupertatem, & contemptus, aut mundus erat contra-
dictionem. Cùm igitur sit impossibile, Christum sapientiam infinitam de-
cipi, certum est mundum ipsum valde aberrare. Glosa ista quæ, quod se-
quaris eum, qui recte novit quæ facis; quæque insignia beate indue, etiamsi
aspera illa esse videantur. Desidera imperfecte participes esse opprobrio-
rum, ignominiarum, calamitatum, reputationum, & crucis eorum,

spiritu loquentem. Quid dubitamus vt P. N. S. Ignatius (si interest) Vehementer, & iusta omnia vestra postulet diuina gratia adiuuet? efficaciam & [illegible] habeat in actionibus, quæ incipient, [illegible]

» rent, familia patendi. Nam (vt Sanctus Augustinus dixit) vbi delectatio
» facit tolerantiam laborum, ita vt anima exultet, quando talia sibi eue-
» nunt propter horum, quod simul accedit ad crucem Apostolo: *mihi*
1. Cor. 2. 14. *absit gloriari, nisi in Cruce Domini mei Iesu Christi, per quem mihi mundus cru-*
cifixus est, & ego mundo. In quam sententiam ait Sanctus Gregorius: cum
Lib. 3. mor. c. 5. » duo sint simul, hi alter viuit, alter vero sit mortuus: viuens videt mor-
» tuum, sed mortuus non videt viuens. Quod si vterque sit mortuus mu-
» tuo alterum videt: & quamuis sese simul idem illis sit, atque ad esse re-
» motissimi. Ita vitijs & Religioso duplicem solet habere sortem siue di-
» spositionem: nam interdum solum ipse sit mortuus mundo, quem nec vi-
» det, nec amat, nec cum, aut rerum & splendorum & vanitatum ipsius vllam
» decet rationem: & quamuis corpore simul sit cum ijs, qui sunt mundi: idem
» ipsi illi atque si mille millibus ab eis distaret. At mundus non eli-
» gi mortuus: videt enim eum, augetque locis offert illi honores, ac dig-
» nitates sias, etiam nolenti; imò dolenti, summaque periculum timenti: ac
» propterea alterum quoque sortem adiudicat, vt scilicet etiam mundus sit
» ipsi mortuus: hoc est, vt neque mundus ipsum videat, nec illi curet, nec ma-
» gis sit ipsius memor, quàm si nullus talis homo esset in terra. Quemadmo-
c. 15. v. 10. dum dixit Dauid: *Obliuioni datus sum tanquam mortuus a corde*, cum in mo-
dum, qui in mundo non est memoria mortuorum. Cum autem hæc ita se habeant, etiam reputat ipsius valde felix, & beatus magnum, & glo-
riatur in cruce Domini nostri Iesu Christi, quia videt se mortuum esse
mundo, & mundum sibi.

Sed vlterius progreditur Apostoli sensus, cum dicit, *& mundo, & mundum mihi crucifixum.* Quemadmodum enim crucifixus reputabatur malefi-
dus, infamis, detestandus, & abominandus, iuxta id, quod in lege antiqua
d Deut. 21. & Gal. 3. dictum: *Maledictus omnis qui pendet in ligno.* Ita, ait, mundus ei videbatur
esse tam quicquid ipse magni faceret, omnes eius cupiditates, vanitates, &
ambitiosa, ego reputo maledicenda, detestanda, & abominanda mihi
& aliis esse, vt fugiam, & tam periculosum reijciam, vt Christum in-
crucifixum, eligam amplectar. Sed præter hoc ego quoque ita
mundo crucifixus ipse sum mundo me reputat maledictum, infame,
& detestandum, quicquid & opprobrio me persequitur, sicut perfectum est
Christum Dominum nostrum. Et ego non solum obliuione datus sum,
vt dixit Dauid, sed etiam in me experior, quod psalmista subiunxit: *Factus*
sum tanquam vas perditum, quia audiui vituperationem multorum commorantium
in circuitu. Hæc erat crux Christi, in qua magnus hic Apostolus gloriabatur.

tur.

nec Quæ vt S. Ignatius perpendit, dum insignes mortificationes adplacent, naturæ tentum, quia mundus, cuique magnalia istius temporis admirantium delectant, nec ipsum sapientiam potius se trahebant, nec tangebant ipsorum, alteram, quòd ipsi etiam essent illis tanquam minimus, neque enim ea amabat, nec admirabat, nec se patiebantur vinci ab eis. Secundo dicit idem S. Nihil hac mortificatione felicius: hæc enim est beatæ vitæ fundamentum. De *beatis mortuis, qui in Domino moriuntur* hoc genere mortificationis, *requiescunt à laboribus suis.* Omnis enim labor & molestia spiritus cessat cum fere hac mors obtinetur. Ad hanc igitur aspirandum, ad eam concupiscendam: sic enim morientes, vitam æternam infelicem ac lætam sumus sic mortui mundo, sic vivemus Christo, qui est vita, gaudium, & gloria nostra.

§. 1.

SED QVIS ad talem perfectionis gradum in spirituali vita tam preciosum poterit pervenire? Idem P. S. Ignatius respondet: ad eum omnino, meliùs, ac impensius studium cuiusque sit, quærere in Domino maximam sui abnegationem, & continuum in rebus omnibus, quoad potest, mortificationem: non solum in materia votorum, sed in reliquis rebus, quas Regulæ injungunt, nulla exceptâ: ita vt quisque dicere possit illud cum Sponsa: *Manus meæ distillaverunt myrrham, & digiti mei plenі myrrha probatissimæ.* Et quamam hæc est myrrha electa, & copiosa vt utraque manum & vtrusque digitos impleat? illi gradus mortificationis, in quibus anima Religiosa se exercet? Quinque gradus ad vota pertinentes sunt sicut myrrha in quinq; digitos dexteræ manus distributa, quæ est primaria præcipua in operandis custodia enim rectum est stabilitas Religionis, & in ea maxima eius fortitudo consistit. Myrrha autem sinistræ manus, quæ sibi quinque digitis dexteram iungit, significat alios quinq; gradus mortificationis, ad quos reliqua reducuntur, quæ Regulæ cõmendant, ad ipsa vota melius seruanda, & efficiendũ ad perfectionem celsitudinis. Primus mortificationis gradus est circa personas seculares, & nominatim circa parentes, cognatos, amicos, & notos, quos in mũdo habuerit, mortificando ipsi vim inordinati affectus, qui remanserint, aut recens virescent; & nimia delideria cũ eis agendi. Secundus gradus est circa personas ecclesiasticas, & locũ habitationis; vt abscindatur inordinationes, quæ possunt evenire, aut ex mundanis amicitiis & cõmunicationes contra ex illis fomes & dilectio. Tertius est circa ordinarias occupationes officia, & ministeria: hæc spectãt ad cultũ Dei num & familiaritatẽ cũ Deo Domino nostro, qualis est visus chori, & cãtus, & exercitia orationis, & ad ædificia domestica & temporalia; sive ad studia aut ministeria inferiorũ proximorũ cum eis, & est optima materia mortifica-

tionis,

nonnullos qui nunquam rodent. Et quamvis possibile non sit, vt aliqui detectus non sint in Religione, quæ tamen gradu est circa id maxime, quod fiat ad correctionem fraternam, tam ex parte corrigentis, vt suo officio defungatur ea parte corrigendi, & correctionem ferat, sicut oportet. Denique quæ tertius gradus est circa res omnes, quæ in Religione fulminabile occurrunt, & tolerandæ quales sunt tribulationes, & persecutiones à fratribus, vel superiorib. & alijs difficiles obtractionum; morbi, dolores, & mortis periculum, quæ fugiendo effugiuntur, hæc Prælatorum edicta vitando, vel fugiendo minuuntur, ad infidelitatem conservantur. Et his figuratus est gradus mortificationis, de quo S. Basilius dicit, Voluntatis renuntiatio in eo consistit, si quis id assecutus fuerit, vt nec de vita quidem quicquam affectus sui velit habere b *mortua reliquisse*. Quemadmodum habuit Apostolus. Et in hoc sensu ipse Christus dixit c *Qui non odit animam suam, non potest meus esse discipulus.*

a Regula 1. in Reg.

b 1. Cor. 15. c Luc. 14. 26.

Hi sunt quinque mortificationis gradus ex innumeris complectentes, quibus se muniunt omnes suæ Ordinationes & Regulæ Religiosæ, & removentur omnino omnia impedimenta perfectionis, & ingressus Dei in animam, ad eam donis & virtutibus suis cælestibus ditandam. Ideoque cum sponsa dicebat, quod eius manus ac digiti pleni essent myrrha probatissima, statim subiungebat d *pessulum ostij aperuisse dilecto suo*, vt introduceretur. Quodnam autem hoc est pessulum nisi quævis inordinata ad creaturam affectio, & quodlibet vitium siue pallio animæ infixum? Si est in re grave, est forsan reatus; si autem in re leui, etiamsi tantum sit aliqua imperfectio contra Regulam sponte admissa, aut etiam in voluntate radicata, est vere pessulus, quo claudatur porta cordis, ne cælestis sponsus ad illud introducendum pulsando, & Diuinorum donorum plenitudine ditet. Huiusmodi autem pessuli, & obices non removentur, nisi manibus ac digitis myrrha mortificationis iunctis; quæ recta tendit contra illos, vt removeat. Nec sufficit quævis myrrha, sed opus est probatissima, & purissima: enim removentur huiusmodi impedimenta, sola externa mortificatione, aut propter vanitatem, aut impetum propriæ voluntatis; sed tali, quæ fiat pura intentione Dei placendi, & à se euellendi quicquid illi displiceat. Sit itaque præceptum nullum Regulæ, exercere nos in hac mortificationis gradibus, vt paulatim explicabuntur: nobis persuadentes, hanc curam esse quasi humanum obstaculum. Delitiæ enim, & fauores cælestes sequuntur bene mortificatos, etiam cum illos non quærunt; ingruunt verò immortificatos, etiamsi maximè illos quærant. Hi enim sunt quasi montes Gelboe, quos Dominus pertransit, nec vlsitat, nec rorem, nec pluuiam cælestem eis dare proindè nec sunt agri primitiarum, nec vllos perferunt fructus; sicut Religiosi primi, quos imitantur mortificati: ac

d Cant. 5.

propte-

quærere Dominum ut illum præcellentiæ humilitatem ei indulgeat, & secundus nullum in quæstum sanctis.

CAPVT VI.

Perfectio Ex Mortificatione Inordinati amoris ad parentes & cognatos.

Carnalis Amor Erga Consanguineos & amicos, & præsertim erga parentes & fratres, vtpote nobis maximè coniunctos, fuit communis hostis noster omnibus illis, qui nos retardabant ingressu Religionis & sanctæ vocationis Diuinæ: eamque vim illa diligentissimè obseruauimus illos relinquere, vtenti medio superiùs posito. Sed quoniam amor hic ab ortu nostræ natiuitatis, nobisque connaturalis, solet paulò tempus aliquod remanere, & latere, subsistente illum Dæmone tanquam intramentum & radicem ad contumbendum Religionem; eamque ac reliquendam ad secundum inquietum & inutilem in Religione reddendum. Quod efficit (vt alij Religiosi progressum impedit non grauis.

Primum igitur memoriam eius turbat variis imaginibus & cogitationibus rerum ad parentes & amicos spectantium, vitæ salutis, sanitatis, bonorum temporalium, negotiorum, & lucri, & rationum ac vtilitatum, quibus iuuari possunt, aut in rebus his iuuandi. Quæ cogitationibus dant ansam contra præceptum Domini, dicentis *Sabbatis, & in diebus autumnis & ministerij patientes tuum, & domum patris tui.* Et quidem Dæmon est valde lynx, obseruat enim opportunitatem ad tales cogitationes suggerendas: quale est tempus otij, pigritiæ, ac tepiditatis spiritualis propriumenim est tepidorum, & otiosorum reuocare se cogitationibus carni iucundis, vt solatium aliquod inde habeant. Hic hoc gradu deducit illos Dæmon ad alterum, excitans in eis desideria aliquid scribendi ad eos & eorum rebus: eisque excitat in eis voluntatem scribendi, & literas ab eis accipiendi vt ex acceptis gaudeant, & non acceptis tristentur: eosque vrget, vt ex partis varijs, de eorum rebus interrogent; & alios, qui informationem aliquam, quam ipsi desiderant, dare possint. Postea injicit illis desiderium ad eos visitandos, vt ab eis visitentur, & maneat in propria patria, vbi frequenter possint eos videre & alloqui. Et in hunc finem omnia adhibet media, quæ carnalem amorem facilè alimentent, colorem aliquem pietatis, & pietatis, aut subueniendi temporalibus aut spiritualibus eorum

1. Tim. 5.

1.

Ps. 44. 11.

2.

3.

...nest ...ndiosum hoc persuadendum illud Apostoli: b Si quis fra-
ter. & mulier habet infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat illum. Sicut Dominus ecclesiam suam.

4 Cum ergo Deum colere Religiosum tam in filijs disciplinatis, dicit Paulus: Religiosum fuisse dicendum in facilitate mundanis affectionum, quam illi habuisse fidelem: ex vero prosperitatibus gaudere, ex aduersitatibus tristitiam contrahere, qui illa bene facit; colere Deum Christianum, qui facit malorum tamen præceptum sit diligendi omnes. Vnde Deum colere, etiam inimici fratis & hæreticum in ipsa ecclesiæ ordinem transgredientur, quidam eorum commodis, officijs, & instrumentis ad promouendum, etiam nimium affectibus quæque modis eos approbandi, & libenter indigendi: aliquem recipit affectum omnes mundanos, quibus pessimi exercentur. Ea ratione, inquit, vidisse Deum & Monachum qui filium figuram Monachi dreamfirat, quæ reliquam virtutibus sit ornata: quæ tam habet alia exempla habitus, quia regit eremale fremitor, & mundanos, similes, quod Deum ipsi diligerent: aliquorum partes tam ipse affectu transfit, nec prudentia, vel etiam effectu & reipsa transfert. Qui enim contendit in Aegyptum propendi, vt præmia à Deo deferatur, & ita opere ipso redemit & qui respexit retrò ad ea, quæ in Sodomis reliquit, non mirum erit, (vt supra ei dictum) si vertatur in statuam salis; & vt in eo implentur tremenda illa minæ Apocalypsis: c Vtinam frigidus esset aut calidus: sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. quasi nominatim tali Religioni diuisset: veram licet scientiam non habes professus perfectionem: aut cum feruore in Religione tam proficere: Sed quoniam inter aque tepide, vtriusque partem habes: nam professione es Religiosus, vita verò secularis: permixtam, te abire ex duplici causa: quia dignus non es, qui in ea permaneas. Satisfactionem habet & in tali Religiosa implentur, quod refert Cassianus miserisse Sancto Antonio, cum quodam Monacho valde tenuem se existimante, cum ad suos cognatos rediret: qui enim interrogaretur an de felicitate illorum gauderet, de adversitate autem tristaretur: & fatus esset se his vicissitudinibus illich Sanctus Antonius replicasse, audiuit Numeris igitur ex in futuro seculo in sinistra eorum computandos, de quorum prosperitate, aut adversitate lætaris, aut tristaris in hac vita. Et hic modus conuersionis, qui inclinat variarum cupiditatum instabilem & vacillantem animi, dominique mundanarum rerum, in rebus terrenis: juxta illud Propheticum

dimandarunt illis rebus eos, & ipse
mjerunt.

§. 2.

AD Hanc adiungenda diuina arcenda, eo magis quo rarissime alienos alterè S. Ecclesia efficaces valde ratione & remedia, quæ tendant ad mortificandum eam magnæ perfectionis inquilinam hanc necessariorum summam collegit miles P. S. Ignatius in speciali Regula dicentium eorum, qui Societatem ingrediuntur, oportere, vt omnem carnis affectum ergà singulos exuat, ac illum ad spiritalem comparet, eosque diligat in solum amore, quem ordinata charitas exigit, vt qui eundo, ac proximo amari mortalis Christo Domino nostro solet viuit, eumque hoc pacto parentem, fratrem, & reuerendum habet.

Hunc dedecorem omnes huius dotrimenti rationes, eumque remedia. Et primum sit, vt Religiosus persuadeat sibi, & per vera sua mysteria ipse mundo prorsus mortuus, sed etiam crucifixus: ac proinde tanquam mortuus esse debet omnibus mundi hominibus. Sit ille perinde & ergà eos, quamdiu viuam non mutant, quasque Religiosi, sint eodem huius dicti debet eos figere, sicut ipsorum cultum. Et ita Christus Dominus noster simul dixit, & huiusmodi sui cognitionem Euangelium fratres esse vocat, & ostendit, quam *non potest quisquam discipulus meus esse, nisi renuntiet omnibus.* Et cum ob eandem causam voluit eum ascendere in templum Ierusalem (postea quam ei dixerat, se ligna cæsurum, quibus Religiosi, quod à partibus mundi sit, penitus mundum non diligerent, & ipse cum discipuli non dissentiret mundo propterea mundum non diligeret. Cum igitur ipse ad vindictam mallet habere locum in templum, sed tam discipulum, qui erant ipsi contrarii. Hac S. Dilili ratione reiici debent, cupiditates omnes, quæ ab eo, cui Religiosus mundum renuntiauit, mundum reuocant. Quemadmodum fecit quidam Abbas nomine Apollo, de quo refert Cassianus, quod cum ei ille in cella sua reclusus esset nunciasset, quod ei ille, vt inde exiret, & ad suos reuerteretur, quam breui quæ habebat, si S. Abbas responsa, vt reuertatur ad fratrum suorum, quæ habebant. Et cum ei, qui ei nunciauerat, respondisset, amplius quandoquidem amore illum ubijjq; ab inuisibile dilectionis ei ipsum obtinuisse. Sentes repellant: eam mihi à vigilijs tam arcto mortuum sum, & mihi cella sepulcri præterea mortuum Cassio, qui vult, vt non mortuum sum, & quidem ab ipsa mundo mortuus, & quem adeo mortuum omnes esse oportet, vbique vestiti, nec tam diu exspectandum est Religiosum vere mortuum mundo, nec ita exsistere, vt omnes inuitet scribas & exposituros, qui sint pro mundi quo Religiosi sunt diuersi.

Hinc secunda deducenda ratio vt efficax aduersus hoc malum remedium sit mundo mortuus esse debet, vt vel quando nouum illius,

[illegible] Regis in mundo sint, impedimento esse regnum Dei recipere. Ita-
que Christus nunquam patrem & cognatos suos ad spiritum admittit
eum discat esse Lucem eorum, eruntque illi operibus veteris luminis tenebrarum
illuminati, quod ad vetera redirent, quæ deterrebat ad cognoscendum Deum. Et
ex Deo & amicis antiquis, & ad antiquos, quos ex Deo habere volumus, efficien-
tur. Hoc est quod Christus illud Scribarum responsum ad quendam suum dis-
cipulum quod voluit, vt ipsum sepeliendi patri causa dimitteret: *Dimitte mortuos*
sepelire mortuos suos, & sequere me. Sed Christus dicit: *Sine vt mortui sepeliant mortuos*
suos: tu autem vade, & annuncia regnum Dei. Quasi diceret: Sinite mundum
& carnis filios suos spiritu mortuos cum mundo & carne & spiritu Dei illi sunt ex Christo mortui: eorum, vt vita potius eorum
discedat ab eis, tu ex Christo vivens, quæ sunt ejus quærito. Non potius eorum
vitam, quæ mors erat, respicias, vt mortuos suos sepeliant: hoc est, seculares curent negotia secularium: tu te immisceas eis: sed veni
sequere me, impedimenta superibus regni mei propria. Et (vt perpendit S.
Basilius) neque ad paucissima quidem temporis ab ipso Christo mihi permisit, vt
se immiscerem in rem, quam seculares possent expedire. vt hinc Religiosus,
qui sunt eius discipuli, intelligant se iam non esse de hoc mundo, sed spiritu
translatos esse ad mundum alium, hoc superiorem. Cuius conversationem si
quis vere vult retrocedere. Vnde audiant alteri diligenti ve-
lenti redire in domum suam, vt quasi illam subiret, vt posset alii renun-
tiare, audivit tremendum illud verbum: *Nemo mittens manum suam ad aratrum,*
& respiciens retro, aptus est regno Dei. Iure optimo possemus dicere im-
plicanti se humanis occupationibus carnis & sanguinis, quod Sanctus
Hieronymus in alia occasione dixit: Quid agis in mundo, qui monachus es?
Et quod dixit Sanctus Augustinus: Cum coperimus esse servi-
re minores: nulla facilis cupiditas progressum & cursum nostrum retar-
det.

§. 7. PRAETEREA nunquam pax ineunda est cum hostibus quamdiu pugnandi datur occasio: est enim pax ficta, & causa amittendæ victoriæ. Hanc pugnam infligit nam Religiosis cum suis parentibus & cognatis, simpliciter quod dixit Christus Dominus: *Non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam: & inimicos hominis domestici eius.* Cur ergo vult pacem inire cum illis; & sibi immiscere & implicare eum ipsis, quos habet hostes suæ perfectionis, & salutis? Si se ab eis separavit, vt Christo melius serviret: cur ad eos redit, qui ipsum separabant à Christo. Si gladius verbi Dei ipsum divisit, & separavit à suis parentibus corde cultus inordinatus, quem ad eos habebat amoris: cur non laedit hanc divisionem & separationem odiendo, vt

quæ per hæc dicta cum Christo habuerit dissensiones, [illegible]
Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Plus amare [illegible] 1 Matt. 10.
Christum, qui eum reliquit, vt eum placaret, quàm eum reliquerat, vt
Christo placeret. Quod si aliquis eos amet quibus Christus, tempore quod
Christi est, præferat, debet eligere quod ad illorum spectat. Quid vt magis vrgeat,
eum doceo. *Si quis venit ad me & non odit patrem suum & matrem* [illegible] 2 Luc. 14.
adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Omnia igitur sunt Chri-
sti scholam ingredienti e cor nostro odio patrem & matrem tam facile habenda,
quod carnalem omnem amorem & imperfectum expellere cordi. Qui
alterum odit: nec videtur illum vult, nec videre, nec audire, nec loqui,
nec literas eius accipere, aut aliqua nota sui nuntium de se habere: ne
gaudet de prosperitate eorum, nec habitudinem præbet in aduersis: vellet
eos memoriæ, sui obliuiscì, & ex memoria sua omnino abolere, imputa
mortuum illum esse ad omnia, quæ illum decent. Si itaque tuum parentem
odio hoc sancto prosequeris: omnia hæc quantum in te est, ergà illum effi-
cies in eo gradu, quo aliter faciens, impedires, quo minus tibi perfectus
Christi discipulus esse liceat. Hæc enim ad Christi scholam pertinent: erutti tibi
oculum, abscidisti pedem, & manum, qui te scandalizant: cur vis iterum
recipere, tibique committere? Impudens non minus te nunc scandalizabit,
quam antea. Maneant ergo illi in suo loco, & tu cum illis in tuo: & sic sine
scandalo poteris progredi in obsequio Christi.

Memor etiam esto, quòd Moyses dixerit declarum perfectionem anti- 4.
quorum Leuitarum: *Qui dixit patri suo & matri suo: Nescio vos, & fratribus suis:* 5 Deut. 33. 9.
ignorauit vos, & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum Domine, & pa-
ctum tuum seruauerunt. Cùm igitur vobis sit facilis hic, implere verbum,
quod primitiis Deo & fidelis effecta, quod cum illo inijsti, sequenti
ipsum eum perfectiores necesse est magis amplius, quàm parentes tuos,
& maiorem amorem ac memoriam eorum ferre, quàm eorum, qui
nunquam nouisti: in eo quod adeundi Regis fit necessarium. Vocamur, vt Christum vere agnoscamus, & familiaritatem cum eo
habeamus: necesse igitur est renuntiare familiaritati eorum, qui hanc Christi no-
titiam, & cum eo communicationem impediunt. Nam (vt ait S. Gregorius) Lib. 9 mor.
ille ideiderat familiariter agnoscere Dominum; qui ab eius amore ignora-
bat, quòd carnaliter agnoscebat: non enim sine graui detrimento charitas
Dei minuitur, si cum carnis notitia coniungatur: & qui optat sedere vbi
ri communi omnium patri retrahere sedet à carnalibus propinquis: me-
mor illius: quod Psalmista dicit: *Obliviscere populum tuum, & domum patris* 5 Psal. 44. 11.
tui. Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus. Magna
perfectio est non solum deserere domum patris & propinquos, sed etiam eos obliuisci,
& plane ignorare: siquidem post hæc tanta accedit virtutum & charitatis,

mandatum Christi Domini ad tam Apostolum illum: *Patrem meum vocate vobis super terram: unus enim est vester, qui in cœlis est.* In quibus verbis duo res valde notandi occurrunt. Prima est, vitata occasione Sectarum parentum carnalium depositum, ut nec eorum nomen ullo pacto fieret. Cetera enim rerum nihil refert, quæ in nostro Euangelio non inueniatur apud Virginem Sanctissimam Matrem suam nominatas congeminatas: sed tantum mulieris: ut ubicunque, quin esset aut filius aut nimis naturali amore filiorum erga matrem. Et cum ipsa mater cum his quæ inuenisset dicens: *Fili quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te:* ipse quasi extraneam, & alienam repetens numen Patris, respondit eorum illud religionem: *Quid est, quod me quærebatis? nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* intimans, se non habere Patrem in terra; sed cœlestem in cuius secretum sese recipiebat. Et iterum, cum ei dicerentur: *mater tua & fratres tui quærunt te,* respondit extendens manum in discipulos suos: *ecce mater mea, & fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est: ipse mihi frater, & soror, & mater est.* Qua sententia sensum suum commutauit, quod non ait facere voluntatem carnalem, aut spiritualem, ruinæ fundamentum est, quod quisquis discipulus, & facit Dei voluntatem, quod potest esse omnibus commune. Ex quo intelligimus Basilium: hoc verbum **meum & commun** non debere vsurpari in Religione, etiam cum nominantur Patres, aut fratres in ea esse, & dicunt esse communia. Et N. P. S. Ignatius in Examine seu Institutione, quam pro Nouitij initiatis, ita loquitur: vt loquendi modus, finitimi sectionem Scripturæ dicunt esse, vt scilicet non dicere, quod patres vel fratres habeant: sed quod habeant, &c. pro seruando, se illum habere, quod, vt Christum omnium rerum loco habeant, religiosum. Et Paschasius de Sanctis Euangelio refert, quod quidam dicunt, ipsum Patrem esse mortuum, respondit: noli blasphemare, nec ita loquaris per etiam meos discipulos, ne responso mihi tuo, spiritualium Patrem in terra proferre, quam Deum. Et hoc est ergo, quod Euangelium Matthæi solet Apostolis sua dicit: *vester est Pater vester, qui in cœlis est.* Quod magis proprie competit Religioni, Apostolicam sequentibus vitam, & carnalia dicentes Patres, vt Deum tanquam spiritualem Patrem recipiant, qui singulari protectione ac prouidentia officium hoc erga illos præstat, multo excellentius, quam corporalium tutelæ & enim impleri promissionem suam de reddendo centuplo *& vitam æternam: & matrem suam:* quia nunc fiunt plures Domini in locum Patris & ma-

[illegible] Quam amplius suscipiat & protegat eos, qui nam expectarint, si parentes eos relinquerint? sed ipsimet confidenter eos recipere [illegible] Salvatoris? Hæc Deo dicit, qui Patrem negat, & alienum eum, & ipsi quasi nullum esse quem inficiantur existimat, qui ipsi soli suscepturo [illegible] imaginabitur, vt solum ipsum patrem agnoscant? Ergo vnicum adimplet Deus eminenter, quod per eundē Propheta dixerat, *quod pertransiret cor in ventre suo, & gestaret in suo vaticinium. Et ipse ad sinistram, & ipse ad dextram circuiret pertransiret*, vtrinque obiter donans, dilatet, lætificet, tantum ipse vnus omnibus omnia in ipso habeat. Ex quo fit, vt Religiosus quisquis amoris erga suum parentes habeat, conuertere debeat in amorem Patris sui cælestis: nec solum amore, quo omnes Christiani tenentur; sed alio multo vehementiori, effectuali, & efficaci, quem illi fructuosum esse parentes diligebat, in quorum locum ipse Christus in Patrem assumpsit.

CAPVT VII.

RES PARTICVLARES IN QVIBVS EXERCERI debet mortificatio amoris erga cognatos, & quo modo eos amandi.

EX Dictis in primis capite sumere debent Religiosi arma quibus fere à terrenis cælebs deambulet, quasque & sanguis adfert, vt eos retrahit ne amorem eius, quem semel reliquerint: appetentes iterum ad radicem eorum; vt ascendentes & motibus sublimioribus feruentes omnium, quæ ad parentes suos spectant. Nam (vt sanctus Basilius dixit) magnum est perfectionis impedimentum recordatio vitæ superioris, & pristinorum secum spectantium deseruerunt. Et donec Sanctorum quidem tantum libros ex memoria deleamus, non eli lectionis, neque plane periculum: vt Religiosus (si Salomonis) (si Amici Mardochæi, de vita Patris & matris nulla eli necessitas inquirenda.

Hoc attendendum eli in primis, ne ponat aliquis finem aliquid illius cognoscendi, illius loquendi, aut literas eius scripturis diligenter [illegible] Apostolus ea scribat ne sit religiosis ne negligam Christum & hoc

cra. Fieri potuit, vt ignorantia omnino excusaret: nec volo me
meritum meum Dis occupari. Quod si quæ inde oriretur ad eum cultus
tur, imitetur saltem affectu & desiderio, quod fecit Mirrachim ille, de quo
Zon. 3. p. 12. refert Calvarius: qui, cùm per quindecim annos valde studiosè collectas,
tandem aperit magnum comodum literarum à patribus & auitis suis &
antequam eas aperiret, sic intra se cœpit cogitare: quæ cogitationes in me
excitabuntur lectione harum literarum, quæ me vel ad insanam lætitiam,
vel ad insanam tristitiam provocent? quamdiu memoria mearum, qui has re-
scripserunt, quorum turbabit orationi & contemplationis meæ? Et
quando tandem cessabit turbatio spiritus mei, & quietem eius cooperabo,
quam habebam, si aditum præbuero cogitationibus & desiderijs, quæ inci-
dent videndi, alloquendi, quos tamdiu reliqueram? Certè parum mihi
profuerit, quòd illos corpore reliquerim, si corde & cogitatione apud illos
maneo. His considerationibus librorum fallaculum illum ab ore eripere, fal-
lacem proijcere in ignem, diuersissimis cogitationes de patria mea
omnes, illic combussit: ne me cogitationum meminisse, quas dudum
fugi. Simile quid fecit N.P.S. Ignatius alia occasione: et enim esse profectò,
in quibus alter actus valde bonos eodem facere. Sic quidam S. Hieronymo
scribens, quia literas admittit, nec dulcedo fandi, nec natura, aut so-
natus mollit.

2. Diuersi ex-
ni. ad pro-

2. Deinde ostendenda est hæc amissio in eo, quod propensiones & desiderij
eos videndi & alloquendi plenè deponatur, hoc solum facultas aliud petendi
non eli, sed quantum in se erit, potius repugnandum: sobrium suum in
eo tutò ponens, quod ipsi incumbit, dicat S. Apollinaris, qui de facto divino
b Gal. 1. 11. *complacuit ei, qui me segregauit ex utero matris meæ, & vocauit per gratiam suam,*
ut revelaret eum in me, non statim carni & sanguini. Sed ad id ad quod eram vocatus in-
tendi. Cogitet itaque Religiosus, se mortuum esse parentibus suis, & pa-
rentes ipsi; & se mundo crucifixum, & mundum ipsi: & cùm in vita Dei mor-
tuum se faciat, cum spiritus dicit mecum, quod post mortem facere non pos-
sit. Nam (vt S. Thomas ait) ciuilis mors facit Religiosum, illum ab omni cura
2. 2. q. 101. a. 4. ad 2. & q. 189. ar. 6. parentum eximit.

3. Et Hinc sequitur tertiùm, In quo hæc separatio est intelligenda, vt fa-
cilè omnes curas & tempora parentum & cognatorum negotia à se abji-
ciat, dicens cum Christo Domino nostro: *in his quæ Patris mei sunt, oportet me*
c Luc. 2. 49. *esse.* hoc est, solo occupari alijs rebus, quam Dei: qui est vnicus Pater meus.
Quod si carnales parentes obiecerint, plum tenuitatem illi gaudeat, & fœnde-
ratis magistrum ad Christum amandum, qui est perfectior Pater, ipsique
d Matt. 10. 37. Luc. 14. 26. dicit: *si qui venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & uxorem, & filios, & fratres,*
adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. & simul
cum S. Ambrosio dicat tempus amandi & tempus odio habendi: diligam
vos in eo quod estis Christo conformes; odero in vobis quando me ab eius ob-

sequio

Sepulcro corpus colloquitur quod fidelium [illegible] cum ipso [illegible] epulatur cum S. Petro colligit se spiritus Dei magis quam hominibus. DIVUS Bernardus dicit: Iubet ipse Deus ut [illegible] gratulabundus non ad Religionem vocandi illum a mundo, sed ut eum voluntatem defendendi, cum detrimento Religionis. Quod si [illegible] diceret quereretur crudele, illos contristare: respondeat cum beato Hieronymo matri tristitiæ parenti Christus lætantia, qui sunt eremi, plangunt. Angeli lætantur & cantant. Nolo Christum Dominum esse, Angelos commiserere, vt parentes & amicos exhibeam. Quod si etiam pro se desiderant, & indigere ipsorum opera; efficite quoddam genus hinc diuque, cum Christo respondeat cum beato Basilio: Apostoli secundum patrem ad vitam venerunt, non verò ad mortuos. Hi enim libri [illegible] cura domestica rum, cum alij sint, qui eam curam gerant. Quod si replicent, vt saltem accedas ad mortem parentis, & eius funus: respondeas cum beato Chrysostomo, Christum id prohibuisse etiam suos discipulos. Nam post tumulatur testamentum, & agendum de mandatis executionem ipsis, quæ in eo sunt prascripta de legatis, debonorum temporalium distributione; & sic immisceretur in mille alias curas: & negotia huius mundi eos sunt occupatos, vt verum alterum audiant; & hoc alia multa. Quare cum Religioso vnum tale expediendum, [illegible] se & intricat reliquis omnibus: nec enim conquerantur parentes, si vel vltimum negligat expedire, quem si primum prætermisisset. Quare expedit potius omnia relinquere. Ne occurrat quod alteri laborum: quod multi Monachi propter amorem parentum sibi imponant non solum onus, sed etiam litibus & tribunalia: & propter temporalem eorum [illegible] lucrum, lætitiam spiritualem animarum suarum; & propter commoditatem cognatorum recedunt ipsi ab amore Christi.

Non tamen existimandum est, propter ea quæ diximus, velle nos aliquid contra præceptum naturale agendi & honorandi parentes: Vnum enim præceptum non potest alteri esse contrarium; nec vna virtus alteri adversari; Deus maior exaltet misericordiam, & amor charitatis amorem naturæ perficiat. Et qui dixit, vt odio habeamus parentes, non voluit (vt S. Gregorius exponit) hoc mandare: vt malum aliquid illis optemus; sed vt eo minus quam Christum, & quam vestram salutem perfectionem diligamus: Ideo enim amare inordinate; sed carnali amore in spiritualem commutato honorandi illos (vt ait sanctus Thomas) more Religionis, & iuxta nostrum Statum: tanto pro eis reverentiam exhibendo, & spiritualibus eorum necessitatibus, cum operæ nostræ in eis constituti sint gentes, subleuando: imò etiam in temporalibus, cum illæ graves sunt; nec sunt alij, qui subvenire illis possint. Id tamen fieri debet cum bona Prælatorum facultate, & [illegible]

de Religione & eius adiunctis, quæ ad Religionis conditionem tam cum eius destructione, quàm cum eius perfectione mutuo referuntur.

CAPVT VII.

Quid sentiendum & cum ea agendum, quæ ad Religionis conditionem tam cum eius destructione, quàm cum eius perfectione mutuo referuntur.

Vide Suar. lib. 9. de Rel. cap. 17.

Quia contingunt S. Augustinus, dicens: multis Christi amor exhortatur nos, vt affectus carnales frigidiores habeamus: ita tamen, vt nolit nos effe parentibus nostris ingratos, contemnere hæreditatem eis aperta. Custodiamus itaque vbique pietatem: hæc enim hæreditatem suam semper obtinet, vbi res humanæ non obligant. Horum duorum exemplum dedit nobis Christus Dominus noster in cruce: vbi pietatis exercuit erga suam matrem & compassionis eius solitudini cum discipulo suo S. Ioanni commendauit: qui locus ipsius curam eius gerret. Non tamen vocauit suam matrem, vbi melius se perficiendi offerebat amoris spiritus: sic & quo illa eum progrediebatur. Nec voluit eam vltra defendere, vt illam solatur: quòd pater eius fuisset, in ea mori. Docens Religiosos ita satisfacere obligationi suæ naturali erga parentes, vt non deserant viam Crucis, in qua Deus illos posuit: nec seruorum spiritum sumere, faciantes per timorem, quod iusta forma datum esse possunt facere per seipsos: & offendere eum iram suam confundentem & animi fortitudinem, neque hanc ob causam emollescere. Meminerimus (vt supra cum S. Gregorio diximus) se debere esse sicut illa grata, quæ arcam reflauit vehitans, quæ amor filiorum magis faciebat, non tamen retrocedere, nec ab arca se separare: sed semper confundi & stare in diuina per viam quæ dicta fuit. Religiosi enim ob naturalem amorem parentum & cognatorum non solum nō debent retrocedere, vt quæ reliquerunt recipiant, etiam illis hoc valde ingratum: sed neque debent fetinge aut dissentiam aliquam propter hanc causam inter se subire; nec sistere viam suæ Professionis; aut voluntatem Superioris, vt eam ad suam trahant; nec sistere in progressu & feruore suorum exercitiorum: sed semper cum magno mutuo animorum consortio debent in eis progredi, dirigentes se sumnis Bethlem, quod significat domum panis, ad obtinendam perseuerantiam in sancta & perfecta vita, quam profitentur. Nam de iusto dicitur b *domus sanctæ in sapientia manet sicut sol*; & semper progreditur in die & cum luce: deficitur enim tenebras & tricas in suis negotijs.

b Sap. 24. 21.

Ex Quo apparet, quòd negotia cuperationum nullus Religiosorum aggredi debeat propria sua ratione: quia facile poterit existimare, amorem naturalem & passionem suæ affectum, qui illum comitatur, obscurare iudicium rationis: vt recti iudicet de necessitate ad eas attendendi & fore necessariam iudicabit suam præsentiam, cùm reuera non sit; sed possit ei negotium per tertiam personam subministri. Ne igitur in hoc decipiatur, præstat, id committere iudicio & consilio virorum sapien-

Ps. Rabbi. Lib. 7. c. 14.

tum,

tem, & qui vos laborare & iuste judicare à præcipue tenetur, contemnat Prælatos, per quos Deus ipse gubernat, eorumque voluntatem absque dubio per eos manifestatam temerarium sit credere Dei esse, quod sit *domus sua*: in qua agitur cum charitate, tam ex parte subditi, quam Superioris. Alter enim libenter quærit clarè cognoscere Dei voluntatem, & alter eandem manifestare: quò omnia cuncta illam fiant. Et quoniam Christus transfigurans se in Angelum lucis, decipere solet Religiosos zelosos, vt cupiant ire in patriam, confungere eos & amicos suos, aut aliqua ipse eorum profectum promouendi, & in rebus ad salutem pertinere bona eos iuuandi: neque in his tamen dolo dolet Religiosus, judicio proprio & potius ex parte sua existimare debet, certius sese proprium dimittere bonum, quam aliorum commodum aut (vt Cassianus ait) si quem fructum in aliis fecerit, fore cum maiori iactura sua: cum patientiores & efficaciores solent esse parentes ad filios post se trahendos, quàm sint filij ad trahendos parentes. Nam CHRISTVS Dominus noster, quamuis tantus esse prædicatur, & Propheta; paucissimi tamen fructus erat suos effecit: qui ipsum contemnentes, etiam mortè dolosa tabantur, & scandalizabantur in eo: quare ipse dixit: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua, & in cognatione sua.* Et cum in aliis locis multa edidisset miracula: *Ibi tamen non fecit virtutes multas propter incredulitatem eorum.* Si igitur hoc euenit CHRISTO Domino nostro, qui nihil nisi cœlestis sui patris honorem quærebat: quid non patiti verendi carnalis hominis, qui inter suos cognatos cupit aliquam authoritatem habere, & in honore apud eos esse? facilè credi potest, cum non exigua & magna pudoris factorum, non solùm ex parte ipsorum ciuium qui Religiosos contemnunt nimium facient, sed etiam ex parte sua qui honorem aliquem petens, obicem apponit fructui, qui ex verbo suo posset expectari. Committat igitur se totum prouidentiæ Dei, nec tale faciem proprio iudicio ac voluntate aggrediatur; sed Prælatorum. Et tunc poterit securus, & incumbet Deo, exhortationem habere.

DENIQVE Religiosus zelo vitiosæ carnalem amorem erga cognatos suos mortificare debet, vt neque ex eorum nobilitate, aut diuitijs exaltetur; neque, quòd illi sint ex communi plebe, & pauperes, erubescat: neque inde honorifica illorum vitia; nec confundatur nimium ea infelicibus exprobrare eorum: sed in virtute cælestis studeat se in pace, silentio, & corde quieto construere. Et similiter ne humilia sua Religionis exercitia negligat ex timore, quòd confungi sibi aggrauent nec honorifica munia affectet ob superbiam; sed in omnibus se gerat tanquã

Col. 4. c. 5.

1 Matt. 13. 57. & Marc. 6. 4.

Vide § 34. [illegible] dum [illegible] nihil fecit quod me [illegible] me commendarent, ea quæ [illegible] quod [illegible]; neque quòd illi contemnerentur, & nihili fierent à suis contemptum patiebar ego eiiam: sed in virtute tantùm, sustinui, nec meam quietem amisi: nam hinc in eo solo collocata, vt placerem Deo qui verus est Pater meus. O

Erit 3. Beatum Religiosum, cuius vita (vt sanctus Ioannes Climacus ait) est continua quædam peregrinatio ad veram suam patriam, hoc est, cœlum: qui tanquam bonus peregrinus nihil aliud curat, quàm vt semper progrediatur; nunquam desiderans in patriam suam & carnales parentes redire: hic enim est modus quidam subsistendi, & retrocedendi, sicut fecit vxor Lothi: sed semper vlteriùs progreditur, cupiens ad finem peruenire suæ peregrinationis, terram scilicet viuentium: vbi videbit Patrem suum cœlestem, & gaudebit cum suis fratribus, qui suscepti beati: fiatque & impleantur sua desideria in æternum.

CAPVT VIII.

PERFECTIO RELIGIOSORVM EX MORTIFICATIONE *exercitium in agendo cum secularibus.*

MVLTA EX PRAEDICTIS DE AMORE & familiaritate cum cognatis possunt etiam ad alios seculares extendi, & ipsos huius seculi. Sed quoniam multi Religiosi ratione officiorum & spiritualium, aut temporalium munierum cogentur cum secularibus agere, & qui non in eremo, sed in locis vbi est hominum frequentia habitant, sæpius cogentur cum eisdem agere, aut ab eis videri: videtur mihi esse peræ pretium aliqua documenta proponere circa mortificationem & cautelam in agendo seruandam, & de perfectione quæ ibi haberi potest, sed generalibus alias particularibus verò relictis in contextum, quos debitus tractandi minister poterit inducere. Et hinc dicere possent Religiosi ab huiusmodi obligatione expediti summam curam, quæ vitare & fugere debent, agere cum secularibus. Seculares dico non eos, qui aliquo sunt Deum timentes & viri spirituales, sicut ipsimet Religiosi; sed eos, qui in vita &

Tomo 4. moribus

[illegible] Quamuis Arabum, & quorundam secundâ professionis ab ecclesiâ [illegible] ignorabilitate, ignea illud quod vox caelebs magnè illi Arianis dicam LEGALIACALIT Religiosos. Lugubre est hominum [illegible] etiam colloquendo cum eâ, & reliquis exteriori cum Deo [illegible] te, qui te habitare in abscondito facies fac, quò nulla perturbationum pervadat.

SOLITARIAE igitur vitae calonibus prætermissis, hoc sit primum documentum fundamentum reliquorum, quod Religiosi, propter [illegible] & studio cupidi quam non debent, propter officium, quo tenentur, obviare, [illegible] quam debeant cum seculari hominum conversatione, quæ non sit valde spiritualis, in Deo, & propter Deum, & in bonum animarum eorum: aut obsessionem sanctæ vitæ illum admittant discussionem, qua cor eorum occupet, & à recto itinere faciat declinare. Si enim Cor filii Dominum nullum dixit: *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus*: etiam habitualem amorem tantùm habeat in ipsa natura fundatum: quanto ergo minus Religiosus amore aliquem secularem, plus quàm Christum, dignus erit ipso Christo? Et quâ quamcunque creaturam plus amat, quàm Creatorem non erit dignus ipso Creatore, nec ab eius familiaritatem, & solatia, ac bonarum ipsius animarum [illegible] Nolite (ait Sanctus Jacobus Apostolus) amici esse huic sæculo Dei contrarium. Nam qui se culi filijs adhæret amicitiæ tantùm exteriori & politicæ, socians & penitus eorum vitæ [illegible] modandis, statim cadit eis similis amans, magisque faciens, quod illa amare, & magnificant. Et revocans in memoriam quæ dicta sunt eò pervenit, (vt S. Baldomarus) vt præcaveat dicendi, [illegible] faciat, quæ tunc habet: ipsius in illud Victimæ quod S. Bernardus, cordis appellatum appellatio habito Religionis cor secularia gerentes; & *cor duplex in Aegypto*, vndè exierat.

EX QVO fit, vt Religiosa persona cum secularibus, quantumvis cor fui habeat reformatum: debeat semper præcavere & præmunire sibi sanctam quendam periculi timorem, diligenter cavens in ipsis illud Ecclesiastici consilium, & cautela: *Sepi aures tuas spinis, & ne audias nequam & stultam*. Neque enim liberter aut debet eos perlustrare, & scrutare, quæ illi loquuntur; nec permittere ita intrare per aures tuas, vt corda tua obstruant. Sed cum non poteris evitare aut negare dicentia: itaga, vt quæ per vnam aurem intrant, per alteram exeant: procurando eorum animos non obligari. Habeas quoque omnium & singularum claustrum non vno tantùm ostio, sed multiplici, illo scilicet prudentiæ, humilitatis, manifestandi, & patiendi, castitatis, & misericordiæ, & similium aliarum virtutum: vt cùm aliquid loquendum aperiendumque, quicquid diversi fuerit simile & conforme ita vt nullum præterias

[illegible] mundi [illegible]

Et quoniam [illegible] pluribus [illegible] Gregorius pertendit [illegible] Prophetæ [illegible] Sanctificate [illegible] quia vir pollutus labiis ego sum: reliquum, quod [illegible] pollutis labiis de sanctis habitare. Et enim difficillimū, quòd pollutis [illegible] & lingua non polluat animam, quam [illegible] inquinat. Adhæsiones enim loquelarum illi sequuntur. Et malum (inquit) deorsum ducimur, dum locutione continua secularibus admiscemur. Et quia Religionis impressio est: Et se *teneat sepes se* per orationem & familiaritatem cum Deo: nimium cum hominibus conuersetur, videlicet & seipsum perdit sibi sepem mentis custodiendo, minus Religiosus, & magis secularis. Et quemadmodum dicit S. Iournes: Conuersatio impossibile est alterno oculo cælum, alterno terram aspicientem non potest quis simul familiariter cum Deo agere, & multum cum hominibus & secularibus versari: nam ob oculorum nobis sensus extinguunt ignem deuotionis & compunctionis, & cor ipsum paulatim arefit: & tunc etiam paulatim remouetur sepes spinarum ab oculis, & vitia ab oculo clauantur enim audienda & inquirenda de prophanis rebus cum prophanis, incidentes in illam miseriam quam intimauit Sapiens, cum dicit: *qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicauerit superbis induet superbiam.* Custodiat itaque vir Religiosus hanc suam sepem & cautelam in auribus & lingua, quod si de rebus prophanis agentes audiat: studeat (vt ait S. Bernardus) talia colloquia declinare impedire, interesse sermoni de Deo, & qui sanctitatem redolent: reliquum verò penitus silentio sepeliat ita, vt nec cogitationem quidem admittat, (vt ait S. Bonauentura) eos domi alijs Religiosis referendi nam id effectus agere secularem, & nobre fugientis huiusmodi sermones.

Sed vbi sepes propriè dicta debet perfectis Religiosorum, etiamsi deesse, eos in fide præparare, vt dicemus. Nam, quantum in se est, sigere debet nimia frequentia & familiaritas cum secularibus, aut in familiaritate cum eis & authoritatem sanctæ bonitatis non sanctum firmare velint, & fructum aliquem illis adferre. Verum S. Basilius ait: Religiosus vbi de disciplina obtenta, si tamen audiat cum secularibus conuersari, & illos permittit, vt amoris ipse sanctæ familiaritatis nimia, vt vel pigritia differat contra primum quòd defectum aliquem proximi prodat, cùm nullus in hac vita sit, qui aliquem non lædat: & hinc sit facile eorum detractionem & multiloquia descendere, magisque secularitet cum eis agere adsuescat, ac simul de habito Religioso exuere mundum, & cum quo Religiosum esse fateamur? Ergo quitamen debet esse [illegible] ipse. Ad hæc (vt S. Gregorius Nazianzenus dixit) quod frequenter & facile cernitur, parè fit, & facilè fugitur. Ac propterea religiosæ [illegible]

San-

Sanctorum imagines tegantur. & rara vbi standarum ideoque Regula quā
fari & absque necessitate per plateas, & secularium domos discurrant, pare
si fuerit ratio & valde id facient, maiori sine veretur
na. Proposuerat sibi Sanctus Gregorius, scriptura sacra ordine perspicuam
tam Sanctam rarò ille in Ciuitatem; vt vir spiritualis discat, quando pro-
dire in publicum: & vbi vrbs ipsa in colenda, vt quo tardius egrediatur, deside-
rium veneretur. Eiusque hoc consilium valde conforme est, quod Scriptura
Sanctus tradit, dicendo *fratrem tuum de domo proximi tui*, ne frequen-
ter eam adeas: *ne quando satietate odij te detestetur*. Vt absentia à patefiat, ne Cariem
accedas & cum accessis, expulsus te, ac displicentia inuicem oriatur. Sic bonum
se habebit. Nunquam enim existimet, se propter eam, quæ ante omnes, damna-
re frequentes excursiones & visitationes, quando ob eam id alicui aliquo re-
quirentes precipuè cum spirituali proximorum id exigit, eam
tunc, si fuerit sicut oportet, petitis adhibere, ac respectum & venerationem
exigent, ab charitate & misericordia nunquam in eis cessent.

Qui autem tutor esse cupit in huiusmodi occasionibus, sanctæ Regulæ
se debet, seruare fideliter quæsitis; hæc in Regulis cōstituta circa huiusmo-
di cū secularibus colloquia & conuersationes. Quale esset nō loqui cum eis
omnino absq; facultate; nec solo cū solis loqui, quādo Regula iubet sanctā mo-
nialem fuisse cū aliquo colloquio assistat; nō exire absq; facultate: nec visitādos
& scribere eis litteras, nec ad eis scripta respondere; nec negotiare se
negotijs aut rebus ipsorum secularium. Sed quod cuiusque esset eius hu-
mani facultatem non petere ob propriam voluptatem aut latitiam, vbi nul-
la alia adest necessitas aut causa legitima. Etsi enim Prælati concedant fa-
cultatem, debilitati nostræ annuentes: tenetamen tutor ipsum proprię
nostræ voluntati, quæ seipsam quæsierat, dum eam facultatem petebat. Qui
autem huiusmodi Regulas, etiamsi paruas, negligunt custodire non sen-
tiet singularem fauorem à Deo in rebus magnis.

Deinde qui cum facultate & causa legitima secularis visitat, vel alio-
quin nō diutius cū eis stare debet, quā sit necessarium, & expedit ad ne-
gotium, quod habet, expedē dimittat vt statim eo, fecerit, quod opus erat,
redeat ad suū angulum & recollectionem. Nā alias (vt S. Antonius
Abbas dixit) quod pisces sine aqua manentibus & hæc mora, vbi nō
agit necessitas, monachum facit, vt huius in Propheti obliti fiat, animam in-
teficat. Quibus addit S. Basilius, posse quam alia ad hoc proposita cogita-
tio & mentis pollutiones generari nec vitari intus extra monasterium. &
Deus Dominus noster in scientia affecit, vt negotiis tuis absq; tam diri-
mito perfectoris, statim redeas, mittatis cellæ tuæ quæ ibi est exercea,
neq; ad eam *partem animæ* tuæ *reuertatur filius ex ore tuo*: quare & re
gratiam & gloriam Dei reddis ob meritum hoc tam te illustrat gratiam

interim

ipsum in illo, ac in eius tutatorem assumit ipsum Deum per suum Prae-
sentire bale habeat: tunc enim Dei protectio illi affectum abit. Nam
sentiatur non tam arguitur, quam Diuina prouidentia: quae nunquam
negatur his, qui siue tacent, siue loquantur: siue exant, siue redeant: non se-
plos quaerunt, sed Dei gloriam, & illi placere.

Nemo potest tamen negare: quin ad praedicta omnia seruanda summè
conferat continuus vitae lugubris mortificandi animi assistatus: adeò ex-
1 Iac. 1 26. aggerat S. Iacobus Apostolus, vt dixerit: *Si quis putat se Religiosum esse, non re-*
frenans linguam suam, sed fallens cor suum huius vana est Religio. Ille autem cor
suum fallit, qui laxat linguae habenas: vt loquatur quid cor velet. &
hac ratione illud reducit (siquidem per laxam & effrenatam linguam euacuat
ac perditur totus spiritus Religionis ac deuotionis, quem antea retine-
bat) nec amplius quid restaret, quam cum quadam specie. Contrà verò qui
10 Iac. 3. 2. eam continet, ita vt in verbo non offendat: hic (ait idem Apostolus) perfectus est
vir. Signum enim est, quod omnes habeat virtutes, quae illam refrenant, ac
terminum ei constituant, vt vel loquatur vel taceat, quando & sicut expe-
dit. Sed quoniam ad hanc mortificationem facilis egressus in Deum spiritualis,
complectemur quicquid pertinet ad Religiosi habitum, dicemus modum videri,
quibus eam consequantur.

CAPVT IX.

PERFECTIO AMORIS, VNIONIS ET PACIS MVTVA inter Religiosos, & excellentia qua quisque alios ut se ipsum, & vt Christus eos dilexit amare debet.

VANAM CHRISTIANA ET RELIGIOSA PERFECTIO, vt supra dictum, praecipuè consistit in primo ac nobilissimo actu charitatis, in quo vota ipsa procedunt: nihilominus tamen non est, quin maximè valde splendeat inter hominem per secundum actum huius superiorem virtutis, amorem scilicet proximorum. Quem Christus Dominus noster tanquam insigne & manifestum indicium suae schola discipulorum designauit, cum dixit: *In hoc cognoscent omnes, quòd discipuli mei estis: si dilectionem habueritis ad inuicem.* Cum igitur Religio per excellentiam quandam sit schola Saluatoris, praecipuum eius insigne etiam erit amor & dilectio, quam ad inuicem habent Religiosi. Cuius naturam ait S. Dionysius esse, vnire

a Ioa. 13. 35.

c 4 de Div. Nomin.

corda, se invicem amantium: & quasi hi omnes quasi, eorum ita appellantur eum dicunt vocantur tales in sufficientibus ille vel Hac vnio inter Religiosos in omnibus illis tribus fundatur, quibus inniti- tur illa, quam omnes sibi habere debent, de qua fuse egimus in Deo spirituali: accidentibus tamen nonnullis aliis, ac rationibus, quæ vigent, vt hæc arctior sit, multoque glutinatur. Omnes enim Religiosi sunt membra sunt b *vnius corporis* mystici, hoc est, propriæ tot Religiones: omnes sunt *vnus Spiritus per gratiam eiusdem vocationis*, eiusdem finem, & per eadem media tendentes: omnes obligati sunt vinculis eorundem votorum: vt vnio ipsa & connexio sit perpetua: omnes eundem patrem agnoscunt, non solum vniuersalem omnium, qui est Christus, eiusque Vicarius: sed alium etiam specialem Sanctum Religionis sue fundatorem, & ordinis, qui eis in gubernatione successit, ac præsidet omnes fundatori & fratres, & quidem fraternitate quadam magis speciali, quam cæteri illius ordinis etiam eandem colligantem Regulam, eundem habent ceremoniarum modum, eandem doctrinam, & eadem frequentia Sacramentorum; eundem gestant habitum, eidem accumbunt mensæ & in reliquis ceremoniis eclesiæque cultu maximam habent similitudinem, qua utuntur ipsi & concordia ei eleunt; omnibus denique idem conceptum in hac vita est proemium; cuius præcipua pars consistit in vnione, pace, & concordia cum gaudio, & admiratione alios deinde ea prosequentibus, vt fusius dictum est. Omnes hi tituli & rationes obligant Religiosos vt in hoc amore & mutua vnione studeant excellere. Nam etiam in eo propria illorum perfectio consistit, iuxta illud Sancti Ioannis: c *filioli mei non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate*. Nam illa est probatio, quod multum diligamus Deum, eius bonitatem, ait Sanctus Thomas, esse præcipuum omnium proximos diligendi. Et propter eandem causam dixit Apostolus: d *Qui diligit proximum, legem implevit; & plenitudo legis est dilectio, nam dilectio proximi malum non operatur: & e charitatem habete mutuam, quæ est vinculum perfectionis*. Et vt Sanctus Chrysostomus perpendit: Omnes diligamur & diligamus: nullus alteri irrogaret iniuriam; & omnia mala procul abessent, & ad nostra vsque tempora dilaberetur vitium. Præterea: qui alios diligit, Deo dilecto, inquit, vnitur in terra, quasi esset in cælo: semper gaudens, summa tranquillitate. In hoc enim bono charitatis omnia bona habet, & per eam à nullo vnquam obtinet vitia, & contra, & omnibus vitiis destruitur. Et Sanctus Augustinus nunquam finem imponit recolendis charitatis laudibus & concludens tandem de ea: Nihil, inquit, tutius dilectore, nihil operatur defectabilius, nec vitiis possidetur. Quamobrem dixit David: f *O quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in unum*. Id autem est proprium Religionis. Quarum eremitarum monachorum, cœno-

b 1 Cor. 12. a. 4.

Tom. 3. p. q. 25. art. 9. ad 3. et 2. 2. q. 31. art. 3. ad 3.

c 1 Ioan. 3. d Rom. 13. e Coloss. 3.

f Psal. 132.

" Sanctum patrum, Magnalem eorum fuerit, Sanctorum Patriarcharum, Prophetarum cum reliquum Apostolorum, sanctorum Martyrum, Confessorum cingulum, & Virginum gestat. O Monache, vis in hac vita tam aliquam sanctis, quæ timuit in hac & in reliquum tamen si vis laudare, quare pacem, tamen; amplectere hanc tamen S. Augustinus: vt non ad parem allicias, propterea fructum charitatis quæ excellentiæ effici in Religiosis duplicè 2.2. q. 184. a. 3. ad 2. proponit quæ bella S. Thomas, pacis essentia consistit in charitatem vnitiuam- que sicut de gaudio appetitus rationis, vt sim concordes, cum in medium, quem supra explicauimus. Ex quo alterum vnio fugitur, cum alijs Religiosis; Vnitas Voluntatum alijs accommodat in his quæ sunt licita, ac Dei voluntati conformia. Vt autem vtraque hæc vnio perficiatur, adiungitur carnalium mortificatio passionum, & inordinatum affectum; & renuntiatio rerum externarum: quam adeo proficiens in Religione. Mundi contemptor enim desiderat & profligare hostes, qui pacem oppugnant, & interim vnionem: remotione verò rerum externarum proficiunt eos, qui exterius oppugnant. Vt enim reddatur campus planum & expeditum, quo possit fraterna charitas excrescere in Religione, eius fines excolere, & vt multò perfectius, quam secularis conformetur duplici exemplari amoris proximi, quod indicat Euangelium; & quæ superiùs sunt latiùs declarata. vt quisque sibi cet alium amet sicut seipsum, & sicut ipse Christus Dominus noster nos amauit. Vrsil. c. 13.

PERFECTIO enim, qui exemplar dilectionis perficitur, quæ conformatur, & in omnibus æquatur, erit charitas perfectior. Et quamobrem Sanctus Iacobus amorem, qui exemplar & idea est amoris proximi, est ex parte ipsius Dei amor, quæ excellentia in Religiosis, quàm in secularibus? Hæc amor fratrum, qui per eum meliaratur, erit in eis multò perfectior. Et quemadmodum hic amor in eis conditur, vt illis cupiant & velint bonum, quod sibi optant bona multò excellentiora, quam secularis efficitur, vt ex hac dilectione amore fratres sui diligant, quo ad illum bonorum participes efficere cupiunt. Et quis dubitet, Religiosum diligere seipsum perfectiori amore? siquidem cupit sibi perfectionem Euangelicam, & virtutes in gradu excellentiori, quàm secularis: non enim præceptis contentus est, sed ad ipsa etiam consilia tendit. Secundò igitur præcipuè Religiosus vult immensabilia & excellentia bona spiritualia sibi, & in seipso, & in proximo, & in Deo, qui propter ipsum Christum vitam æternam promittit: temporalia quæ pro illis comparabiliter perfectionibus, & cum singulari gaudio aeternæ, & possessionem illius regni Dei quod est justitia, pax, & gaudium Spiritus Sancti. Rom. 14. 17. Cum igitur omnia hæc bona velint Religiosi pro suis fratribus, & ad ea procuranda valdè illos incitet certum erit, quòd eos perfectè sicut seipsos diligant. Præterea Religiosi cupiunt illud summum bonum, vt sint ma-

gis =

Christiani Christi D. N. discipuli, sanctitate in eam Ecclesiæ doctrinam mutuæ perfectionis, amicitiæ colendum ut magnopere sequitur, & diuinæ excellentiæ illa tribuitur. Et quemadmodum Christus D. N. in dilectione & vita sua obedientia tibi ipse charitatem & obedientiam se exhibere suis discipulis voluit, ita ipse contendunt caelestes inter se mutuo, eodem modo quo Christus Dominus eos diligit, perfectis colligationis amoris proprietatem & fructus exhibere.

Ex Qvibvs concludunt Religionem esse perfectissimam eandem multorum amicitiam diligentem se inuicem sicut seipsos, & hoc Christus illos docuit amicitiæ fœdere & communitate internâ & externâ, quæ postea illam minuerunt in qua eminenter extitit veritas omnium illorum proverbiorum: *Amicus est alter ego*, & *Amicorum omnia sunt communia*. Hæc enim amicitia non fundatur in voluptate, aut emolumento aliquo humano, sed in virtute tantum, & non in qualibet, sed in præstantissima, quæ nullum admittit desiderium rerum mutabilium, & peritura omnibus vilescunt. Ac propterea, vt Cassianus dixit, amicitia charitatis est perpetua: de qua dixit Apostolus: *Charitas nunquam excidit*, cum tribuatur eius fœdus, quæ permanet in æternum. Et quoniam amicitia valde intima, vt quæ non sit contenta familiaritate externa, sed vult ad interiora, trahit eos omnes sui fratres in vitæ sua, quasi cor faciat vnum secum; & seipsum etiam mittit ad eorum interiora, quasi se faciat vnum quid cum illis. Ita vt in seipsis omnes efficiat, & seipsum in omnibus omnia illorum bona & mala tanquam propria accipiat. Ex quo infert Sanctus Chrysostomus quod quamdiu medium multi Religiosi per charitatem sunt vnum, ita per caritatis vnionem singuli sunt malleus ad quod dicere Religiosum efficit, vt vnum sit de omnium vnus est in omnibus deus, & ex deo in vno. Quæ enim nisi quibus vigent mutuæ & ardentes charitatis per dona animarum, cum ipsis gratia deo, quam de se ipsis, aut, cum ipsis pedes ad deum vtuntur, quæ nullus enim contentus est cum simplici dilectione gratiæ sed & gaudium dicit Apostolus: *Gaudete cum gaudentibus, & flete cum flentibus*. Ac propterea vnusquisque potest multum quia potest dare. Quod si vnus dat cum illo gaudium, quod non potest quantum cum pluribus? Hæc Chrysostomus. Quod ex his pulchre explicatur, quæ refert Surius. Et ad hoc pertinet illud Beati Patris, nec longe ut prius, quod de multis quæ in deum, dilectionem vnionem & similitudinem in eo burundum habet, & illa quæ omnia dicit, quæ de his multis & in vnum vniuersum & in multis. Quorum compositio mira amicitia quæ dicitur vnum & de omnibus quæ dicit. Nam cum quo agat dilectus

bum, Fœdus, Pactum, & equitas, in ea ita sunt vt nulla esse in-
ter ea contrarietas possit: præterea quatuor in eo conuenichant, quod ha-
berent eosdem facies & eandem formam, pedes, manum, & alarum & o-
mnia simul mouebantur, vnus & eodem spiritu impulsus: quia connecta
& erecta erant, vt portarent currum gloriæ Dei. In hunc igitur modum in
Religione vnaquæque Religiosa, licet in suo statu perfecta, habere de-
bet virtutes in seipsa partes, quæ per quatuor facies significantur esse (vt S.
Ezechiel mystice interpretatur) sunt appetitus concupiscibilis & irascibilis, &
Voluntas rationalis ac intellectus: qui est altissimus pars spiritualis in qua resi-
det Synderesis, & rationis dictamen: & omnes quatuor conueniant in ea
subordinatione subiectionis, quam earum natura recte ordinata requirit:
quia subordinationem obtinent per quatuor virtutes cardinales, quas ap-
pellamus temperantiam, fortitudinem, iustitiam, & prudentiam: significa-
tas etiam (vt S. Ambrosius ait) per eosdem quatuor lucos. Et hæc proueniet,
vt omnes Religiosi fraternam inter se pacem seruent vniuersi, propter con-
formitatem quam habent in ipsumet virtutibus, & exercitijs, & in tollendo
super se iugo eiusdem Regulæ: quia omnes eiusdem Superioris gubernac-
tionem sequuntur. Et quamuis aliqui (ait S. Gregorius) plus resplendeant
in abstinentia, & alij in fortitudine, sint iustitia, & alij in subtilitate contem-
plationis, semper tamen sint vnita, & vt Propheta dixit, *facies earum prona
erant alterius ad alteram*, propter vnionem quam habent in bonis suis effe-
ctibus, & operibus, & ita impleant ad literam illam Prophetiæ, quam Spiritus
Sanctus quod vnum & bonum est dicebat: & hoc quod *vnum est habet pulchri-
& quod pax paradisi mundi* nuncupatur: erit earum pulchritudo. Nam quæ-
dam habent ingenia, & mores diuersos accipiunt cum magna valore eun-
dem vitæ modum: ita vt suauitas & potestas alliciant ad ordinatos pauper-
um cibos ad illos se diminentes, vt sint cum illis æquales, & omnes vnicore
obedientes eidem pabulo.

Et Hæc est diligens amplitudo charitatis & vnionis Religiosæ vt
tanquam res quædam superior ac Diuina, potens sit cum Dei gratia ad vin-
cendam & accommodandam diuersitatem operationum ac voluntatum,
contrarietatem morum, & complexionum naturalium, inæqualitatem
perfectionum, statuum, & talentorum, & diuersitatem naturarum valde in-
ter se repugnantium, quæ hac arte reducit ad vnionem, pacem, & con-
cordiam. Quemadmodum enim in die Pentecostes, & ea quæ sub
cælo sunt colligit Dominus nolles primitias suæ Ecclesiæ, diuersis gentibus
adeo diuisis per *varias & extremas plagas* mundi: sic (ait S. Basilius) cum nō mi-
nori stupore remouat hanc vniuersitatem in Religionibus recipiendo personas
varias nationū, linguarū, & morū naturalium. Et nostris tēporibus, vt Re-
ligionē fundaret nostræ Societatis, quēadmodum perplures Summos Pontifi-

Paulus

Ibid.

Ezech. 1.

Ezech. 10.

Ezech. 1.

Ezech. 10.

Ezech. 1.

*Ezech. 10

Paulus III. in Bulla Confirmationis ejus) eligit Deum viros, [illegible] ex diversis nationibus, quales fuerant quos alias Religiones fundasse audivimus: quales erant Hispanica, & Gallica, idem tempore, quo illa valde dilatabant, & bella gerebant: & qui erant eodem tempore Hispani, aut Gallicæ erant ex diversis Provinciis, regnis, & mundi hujus nationibus se dividentibus, quam à fuissent nationum diversitate: omnes tamen ideò in unum jungit se eodem spiritu vehit, atque si multa corpora unicam tabernaculum sint animata. Vnde per Dei misericordiam facta est similis unio in religiosis eorum successoribus, etiamsi valde à nostrum sint nationum, & morum naturalium valde repugnantium. Ita vt quæ de modum de Ecclesia dicitur, quòd tanquam regina astitit à dextris Sponsi in regina aurea & circumdata varietate (& vt S. Augustinus interpretatur, Variarum in ratione linguæ & linguis, veritas verò in uno & veluti quædam typus & doctrinæ quæ omnes consentiunt in fide, Confessione, & peculiarium studiorum veritatis Evangelicæ) ita dicere licet, factam Religionem ab Ilarione à dextera Christi Domini nostri, hoc est, in optimis gratiæ suæ & perfectionis quam docet, donorum magna varietate nationum, & personarum, ex partibus valde diversis: omnes tamen illæ eandem habent vestium aurea, veram scilicet eandemque Charitatem, & amorem, & eundem spiritum sui vocationis proprium: sequentes se omnibus eundem vitæ modum, ita vt nationum diversitas in solam vitæ patriæ, & veluti cœlestis.

De quibus dixit Ecclesiasticus: *Filij sapientiæ sanctæ congregatio, & natio illorum obedientia & dilectio.* Hæc enim est vis veritatis, quæ linguas gentes & voluntates, hi mores & propensiones: quasi connaturales, quales sunt singularum personarum. Ac propterea, cùm multæ sint, quasi naturales differentiæ, sanctæ tamen sub uno Superiore, & mentes illorum amor, eas facit unam in Ejus gratia, & quidem multo magis, quàm esset in Esse naturæ. Cujus indicium est, quòd qui sunt hujus nationis spiritualis, multo magis se invicem diligant, quàm naturali, quæ est unius secundùm carnem. Nam, vt ait S. Ambrosius: non est natura vehementior & efficacior ad amandum, quàm est gratia. Et pie est plus eos diligere, quos speramus secum perpetuam habituros quàm qui tantùm in hac vita nobiscum mansuri. Et vnitas relationis non rescindetur cum morte fratris; spiritualis tamen unitas vitæ perituræ potiùs in omnia secula. Et qui moriuntur in hac obedientia & amore, erunt etiam in cœli vnitate, quæ est beatorum.

Sit vna itaque vir Religiosi, cœlestudinem illam in ejus vocationis, quam professi, apprehendere: ne vanitatem in sensum suorum fratrum: vt ita illos diligas, sicut te ipsum: & sicut Christus eos dilexit: ita & tu amor tuus & vita vere imitatur communicationi eorundem bonorum spiritualium. Attende, vt in primis bene tibi ipsi sis vnitus: vt possis cum cæteris unitus

nem & gaudia Iudæa: & ecce figuratè ad omnem varietatem mœrorum & iſtiſque ſimilium, & nationum atrocitatem ſolam reputans ſalutem tuam, quæ Profeſſionis imitationis Chriſti cum obedientia & ſanctitate colitur. Indues autem hanc Caſtitatis veſtitum, nec diuidas, nec lacereſis eam, vt anima tua tanquam ſponſa cœleſtis Regis aſſidat ad dexteram illius ſui, ſuique optimi boni gratiæ eius. Memor eſto, te *Adæſſe gaudeo debeo, vt pretioſam hanc margaritam* virtutem tibi comparare: & nō ſatis eſſe, quòd eligas eam tenere, niſi eandem ſeruare nouerit, ne pereat, aut bullis minuatur corrumpatur. Nam de his margaritis, quæ propter excellentiam vocantur vnionis, ſcribit Plinius, eas, manibus earum inuolas quadam tractandi, amittere ſplendorem & colorem, & ardore ſolis offuscari illarum candorem & quando amplius eſt, ſudorem, ingeri, in ſenecta margaritæ, rugoſque euenire, & ſi ponatur in aceto, omninò diſſoluuntur; & quæ prius adeò erat pretioſa, euadit inutilis & nullius valoris. Hunc in modum, margarita hæc veſtrorum & ſanctæ Caſtitatis, ſi negligens ſis in ea ſeruanda cum tuis fratribus familiaritas (præſertim ſi ardore cupiditatum & tentationum molliùs oppugnerit) imminuet eius pretium, & amittet candorē & ſplendorem, quem habet in initio, quando Deus cœleſtis rore eam in corde tuo produxit. Ne exiſtimes te propterea tutum eſſe, quòd ſis valdè amans Religionis: ſed id potius te magis ſollicitum reddat: quia pretioſa vnio ſenſum ſolet immutare, & rugas contrahere, ac ſordes culparum venialiū, & imperfectionum, quæ ſpendere illi auferunt, quam in prima Religione habebat; & ita paulatim ſenſibiliter, vt ſenſim vigorem illum ſanctitatis, cum Tyronis habebat. Quod ſi valdè negligenter in hoc tegeres, deſpe locum accendere, & impatientia, & corruptioni Adami tereret tandem, corrumpetur omnino, & amittes margaritam tanto pretio comparatam.

Epiſt. 19. ad Ephes. Aduigil in ſpem ſi amas.

COSTANTIA igitur eam quotidie meditare, ex conſideratione titulorum, qui te adeum comparandum & conſeruandam obligant; & excellentiarum, quas in ſe *Aſpice illam; preſumes valdè meditationis diſcrebendes* quòd quem in eadem margarita ſeruat, quod ſi ſplendorem ſi lumen fulgoremue in medio eius nō mihi ſequuntur, quali ſcintillæ circonſtantem illam candori elegantiam adferre ita etiam, ſi conſideres, quæ ſi ſtam vnionem ſunt ſimilis in corpore Chriſtum Dominum noſtrum, [illegible] pulchritudinem & ritum ei allo[illegible] ſanctitatis, & [illegible] Reſpice illum [illegible] Chriſti [illegible]

CAPVT X.

VNITIO RELIGIOSA AD SIMILITVDINEM DIVINAE: gradus & actus, & quae res completiatur, & ad quid inducat: vt in omnibus fit conformitas.

RELIGIOSA INTER SE CONVNCTIO & unitio, quando perfecta prodit, dum sequitur & imitatur eos illa exemplaria in proximo capite posita: multo altius ascendimus, si ad ea etiam imitemur, quae Christus Dominus noster in Euangelio suo proposuit, amorem scilicet Dei erga nos, & aeternum Patris ad Filium suum; & consequenter quem Filium habuit ab aeterno ex Patre, tribuique Diuinae Personae inter se: vt de ipsemet Christus Dominus noster, qui homini cuique sui haustit perfectionem: quemadmodum ipse insinuauit, cum suis Apostolis dixit *Non dixi vos Patet, & ego dico vobis*: Multo tamen amplius ille significauit in oratione, quam ad Patrem fudit de ipsa unitione vltima, per quam ab eo admirandam hanc vnitionem pro ipsis discipulis, similem illi, quam ipse cum Patre suo habebat. Et vt manifestius magnam opinionem & alti matiuam suam de illa, magna consideratione & rationibus repetit quinquies verbum Dicit vt sint unum: quasi significare volens hanc vnitionem quinque gradus praecellentes habere; & rogare illos, si optare, ac petere pro suis discipulis: eos deinceps iam declarabimus.

1

2

3

4

5

§. 1. Quinque gradus vnitionis.

PRIMA VERO SEV PRIMVS GRADVS vnitionis, quam petijt ipse Christus fuit intellectus & iudicij propter vim & eandem fidem inde ab initio communicatam credendis eidem veritatibus, & admittendis eisdem praeceptis tenendis, iudicandis, & loquendis bene de eis. Quemadmodum verum fuit, vt ait S. Thomas ibique laudat Chrysostomus posse dari veram iudicij in materia opinionum, & rerum agibilium. Perfectio tamen horum vnitionis in hac prima gradu, reliquit iudicium contrarietatem, quae praedijt à proprijs iudicijs cum prudentia, & cautelam. Haec enim inter eiusmodi diuersitates malas impedit voluntatum, & Charitatis pacis vnionem. Ideoque Apostolus hanc vnitionem in suis epistolis valde fortè commendat, & nominatim Corinthijs, qui aliquas habebant dissensiones ab eis reprehendit, *per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia*: hoc est, procurantes summam conformitatem, quae vocari potest filialis

a 1 Cor. 1. 9.

b 1 Cor. 12.

c 1 Cor. 1. 10

Actor. 4. 11 Ebibitaque flamma eandem fidem tam liberaliter & fecundum epiſtolam ad eoldem ſic concludit: *Ideo vacate ſtatote, videmſque, quem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum.*

2. Ex Hoc *prima* gradu progreditur ad ſecundum, qui eſt magis ſubſtantialis, & conſiſtit in vnitate cordium, & voluntatum, ratione eiuſdem charitatis quæ illos impellit ad ſe inuicem amandos, quaſi multa corpora animam vnam haberent, & multæ animæ cor vnum: ita vt conueniant in diſpendiis, & odio habendis eiſdem rebus, iuxta Dei voluntatem. Eam in modum quo S. Lucas refert *multitudinis credentium fuiſſe cor vnum, & animam vnam.* Hanc vnionem coniungit Apoſtolus ſemper cum prima. Nam ad Romanos dixit: *Deus patientiæ & conſolationis det vobis idipſum ſapere in alterutrum ſecundum Ieſum Chriſtum: vt vnanimes, vno ore honorificetis Deum, & Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Sed maxime ſcribens ad Philippenſes aperuit quanti hanc vnitatem faceret, dicens: *Si qua conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium charitatis, ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi qua viſceratio miſerationis: implete gaudium meum, vt idipſum ſapiatis, eandem charitatem habentes, vnanimes, idipſum ſentientes: nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: ſed in humilitate, ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes.* Non poſſet Apoſtolus magis exaggerare deſideria quibus tenebatur, vt hæc vnitio inter fideles fieret: quam reponendo in ea omne ſuum ſolatium, & gaudium; & tanquam certa indicia eam proponens, amoris & dilectionis, quam illi erga ipſum haberent. Et quid aliud eſt deſiderare, vt omnes eandem habeant charitatem: quam quod ſupremam hanc vnitatem eoſdem in omnibus fructus & effectus pariat, atque ſalla ſola omnium voluntates dirigeret & gubernaret?

3. Ad Hanc ſecundam vnitionem perficiendam petit Chriſtus Dominus pro ſuis diſcipulis *tertium* gradum, cui illa innititur. eſt autem gradus hic, vnionis omnium cum ipſomet Deo. Si enim omnes cum Deo ſunt vniti, etiam erunt inter ſe; & ſi humanæ voluntates cum Diuina coniungantur, erunt etiam coniunctæ & vnitæ inter ſe ipſas. Vt autem ad eſſendam huius vnionis ſignificatem, voluit Patrem de nobis proponere ſupremum exemplar, quod habere poſſemus, dicens: *Vt ſint in nobis, & ego in eis: & ipſi in nobis vnum ſint.* quod ſignificabat, quemadmodum Pater & filius ſummam habent vnionem in eſſentia, & voluntate, & in executione earum rerum, ita vt nulla ſit in eis diuiſio: & hac vnitio detur eis vnitas ſiue vnitate, quam habent in vna eademque eſſentia quia ſunt vnus & idem Deus: ita propter mutuam iuſti habeant ſummam illam vnionem in ſentiendo, volendo, & operando, vt exoptandum ſit quod Deus vult, idque ea ratione fiat, quod omnes ſint cum Deo vnum; vt vnus ſpiritus cum eo perhibeat amorem perfectum. Ita vt eorum vnio non ſit humana, ſed diuina; neque inſtituatur vnius carnis & ſanguinis, ſed ſanctitatis ac Diuinitatis acquiſi-

[illegible] tantam exemplis summam illam vnitatem, ipsius Dei [illegible]

Sed vbinam propriè & maximè Sanctæ [illegible] quam aliam vnitionem, magis specialem in ipsomet Christo vnde Deo & homine, ratione cuius in carnem cum Diuinitate vniti dare omnibus in Cibum in Sanctissima Altaris Sacramento, de qua tantum intelligenda. Cyrillus & Hilarius, quod Christus Dominus quæ hinc sunt: *Et ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis: vt sint vnum sicut & nos vnum sumus.* Quid dixerit dubium esse non debet, cum ipsa mox verba declarent, quam vnitionem desiderit in virtute hominibus vt sint vnum, & inter se, inquit, vnitatem vnitionem, quam non habemus. Idem significare voluit Apostolus, cum dixit: *Vnus panis, vnum corpus multi sumus, omnes qui de vno pane participamus.* Quid dicit esse vnum panem, nisi esse vnum Christum per vnitatem? Nam quemadmodum panis ille ex variorum granorum collectione Christum format, hominem ille diuersis Sacramentalibus speciebus, quæ ex illis sunt multis, quod tamen vnum est, vnum efficit vnum in ipsomet Christo participem eius spiritus, & corporis cœlestium progressum.

VLTIMA quæ specialis vnitio est propter vnum eumdemque finem perfectionis quæ à capite Christo hunc vsque inter se vt cum eo excellentiæ perpetuitate vniantur, qua possint illam in terra [illegible] & de hac dixit quoque: *Pater sancte, serua eos quos dedisti mihi: vt sint consummati in vnum & cognoscat mundus, quia tu me misisti & dilexisti eos, sicut & me dilexisti.* Et quid dicit, esse consummatos in perfectione vnitionis, nisi, vt omnes hos quosque gradus in se contingant cum magna constantia & perpetuitate, ad similitudinem perfectæ vnitionis, quam Diuinæ Personæ inter se habent? sicut ipse Apostolus ostendimus, & perfecti Religiosi contingunt: qui perpetuis votis fide dedicant ad procurandam & conseruandam vnitionem hac in omnibus suis gradibus: donec in eo vnum hanc finem. Hac ipsa vnitio testimonium præbet perfectæ Christi Domini missi inter illos. *Nam videant (ait) hæc vel inter congregati nostros nos sicut sumus in vnitate vnum:* vt eorum vnitionem conferam, cuius fructum percipiam. Eadem etiam vnio testimonium est, quod filius Dei missus sit in mundum à Patre: aliter enim vnio non potuisset fieri in terra perfecta tantum humana: nisi ipse ex Deo eam inspiraret, & adiuuaret. Eadem quoque est indicium amoris Dei erga nos: quia vult nobis bona, in quibus magis fundi possit finis eius, & in visione, quam cum eo Patre habet. Eadem etiam efficit homines consummatos, obligatos in virtutes Christianæ perfectionis. Vnio enim multorum obligantium se ad manendum perpetuò in diuina dilectione, remotis perseverantiæ adiacu-

Et quia dilectio summa suauitate obtinetur, & summa
nihil quod illi sit contrarium valde fugit: Nemo ergo
magis vniuersa fugere debet, quæ se contrariis affectibus
sanctæ dilectionis bellum indicunt, quam Religiosi, qui
familiarissimum cum Deo commercium habere debent. Quia
plus lucre Deum amplectendo, & remissionem rerum omnium, & beatitudinem
eternam adipiscendo: ex quibus dilectionem operatur. Cum
igitur magno periculo Religiosi degant, vt sua vota seruent in omni
puritate, & sanctitate (quod Apostolus dicit: *In tempore abluitionis habet,*
quod est vinculum perfectionis: & paulo infra dicit de vxore infideli,
si discedit, discedat: non enim seruituti subiacet frater aut soror in huiusmodi. Audite, inquit, quod vobis vocatio sit, vt non Ve-
tum corpus mysticum membra inter se summa cum pace & con-
cordia vnita, sicut bene plus minus naturale. Quamobrem omni
studio debent Religiosi charitatem custodire: quæ vinculum est perfec-
tionis, quia virtutes omnes inter se ligat, & earum ipsa præ-
mium, & præsidium est. Deus, & voluntates omnium inter se mirabiliter ligantur:
& sic patet ratio cur mystici Doctores & Religiosos iuniores hi magna cum
lætitia confortent. Mariana Religiosos, qui sua vocatione quæ sequitur al
Religionem, vt elegantissimos, & pretiosa margaritas, virtutes illius, &
suæ gloriæ adeptos, nec contentos esse, si inferiores sua vocationis
sed summa quæque & excellentissima perquirere. Nil autem præstantius
est vnitate. non igitur parcamus laboribus, vt vnitatem conseruemus: sed
[illegible] & corpus bonum adiutet ad vnitatem. Vbi autem
vnitas quoque & mutuus amor quæ vnitatem constituit, sed communi-
bus vtens. Eum quem diligimus, & ex quo percipiamus affectionis
charitatis vinculum. vt omnia bona sunt & congaudent partus &
cum quibus gaudentibus, & flent cum flentibus vtantur & vi-
nionem cum omnibus habeat.

§. 2. *Alia etiam tempestiua vitia Religiosis.*

EX Dictis licet aliqua alia particularia de iuuene, qui Religiosa
vitam amplectitur vitia colligere: vt [illegible]
discernere inter subditos & Prælatum: quæ [illegible]
[illegible] & solida charitate [illegible]
rum, vt de Sanctis, memoriæ, & mansuetudine: sed omnia complectitur di-
uinum: aliquam in singulis Religiosis officiis [illegible]
spiritum fallacem, & humanum, vbi [illegible]
spiritum bonum, ac diuinum, & boonum [illegible]
fraternæ, & secundum Deum esse. Et in [illegible]
[illegible] quemquem cum omnibus, & [illegible]

Sed eamus ad ista. At Ille quasi comparentur cum Ecclesia Christi, quæ habent eam capite suo Christo Domino coniunctam, magisque arctam, cum ex gratia vocationis Religiosi fugiant seculi vitia Professionis ac Regulæ quasi vinculum ad perfectionis, sicut ipsa charitas; & seculi omnia ijs sint pro auxilijs, quæ ad hanc exercitij mutuo sibi impendium. Et ex his omnibus conflatur vnitas quædam, quæ Ecclesiæ collum admirabili Obedientiæ, & subiectionis gratiæ vniuersarum virtutum format. Ita vt sicut in
Exod. 4.3. *Exodo Virga Moysi versa in serpentem, fugit ab eo serpens, & rursus versa in virgam ita tenuit, ut Ecclesiæ capillum circumdatum collum teneat. Summè*
2. *enim placet mihi in Religiosis vidonis Religiosa, & pulchritudo, quæ est in sanctitate. Etenim sicut Ecclesiæ: relinquit ut nouerca nouæ Ecclesiæ quam ipse sibi explicatam & conformatam ex gentibus sibi copulauit: dedit autem Diuina gratia Religiosis, qui sunt perfecti. Vtrique enim eandem adeptæ finem, & locum gaudij: habentque eadem operculum & claustrum similem, magnaque continuitate manus suum exercet; eadem respiciunt, & idem desiderant: & vigilant, aut dormiunt; clamant aut declamitant; & eadem fame simul se vexant, vt nulla inter eos sit differentia. Quid igitur aliud est Religio? nisi varia multorum colorum vbi sibi conformium in habitu & professione, adeoque inter se concordium, vt latim atque signum detur, aut pellatur campanula, omnes surgant aut incumbant; eant ad chorum aut triclinium, aut officia? Quæ quamvis dissidentia inter se videantur, eundem tamen finem tendunt. Accurrunt enim omnes simul, quicunque, quod ad ipsum spectat, vt illud obeant: nec inter eos non fit studiorum diuersitas, quæ turbet cordium vnitatem, & pacem conscientiarum. Et quemadmodum quicunque festucæ etiam minimo in alterius oculum additæ tantum abest inquietudinem, vt denique extrahatur, nulla sit requies: ita quæcunque esset in vno Religioso turbatio, ea omnes turbet, vt eam quiescant, donec illa ejecta pacem recuperent.*

3. *Zeno Ep. 12. part. 2.* Adhæret huic sententiæ Spiritus Sancti operatio, quæ dividens singulis prout vult gratiarum munera. Per dona intelligenter ait Hieronymus ordinem Religiosorum, propter magnam similitudinem, quam in rebus Religionis hæc vita habet. Quemadmodum enim duo sunt ordines clericorum, alter in parte sortis suæ, qui monentur ad libros meditandum, & tenendum; alter in superiori parte, qui mediatus ad vtrosque est, ita duæ sunt varietates: aliæ in sunt mentes, aliæ bonæ, aut æquales; & quidquid proponunt sibi, exequi valde firmiter. & cum tanta inter se vitia, vt nihil pati possint inter eam & alteram extrahatur: sic in ipsa Religione ex Diuino Consilio sunt variorum personarum, quæ ad gloriam

nari, ac tanquam ab ipso Satana virtute, sanctitate & magnanimitate ac similes, tam ut nunquam illos discordes fieri queat alicujus offendiculi, aut dissentionis occasione: sed inter tribulationes ac dolorum spina quidam dono illas remunerare. Aquinatem non comparant dentes Sponsæ gregibus tanquam velamen pectoris, nonnihil sparsæ sed gregibus nec eorum asperitate de lana pecoris videre contingunt, & quasi ab ipsis colorari, ut mutuo se ornent, ut super his dicebamus. Et sane inquit, similes gemellis fœtibus, & hinnuleæ gazellæ. Vosquisque enim Religionis, si illi gratia dilectionis adsit, ut in duobus dilectionis amoris, Dei & proximi, excellat, qui sunt quasi veri fratres, & semper simul incedant. Fortasse & etiam in actibus eorum virtutum, quæ animam & corpus perficiunt, & in operibus, quæ sunt de præceptis, & de consiliis; ac denique in bene agendo semper eam Dei & hominum lucrifacere. Et cum hac fœcunditate fœtus quidam veluti: sic ut cum adulti fuerint, facile illa lædatur, ac facilius pereat. Cum non vult esse ociosa; & si perfecta sit, non patitur horum gaudiorum & fructuum divisionem, quando usque perducat ad perfectionem sanctus, ut sæpe videbimus.

CAPVT XL.

PERFECTA CHARITAS OPPONIT SE DISSENSIONIBVS, & inordinatis amicitiis, quæ falsa & imperfecta sunt.

VARIIS VERSV SIT, OMNES TESTOS obtinere posse & conservare pericopam unitatis, quam Salvator noster precibus petit ut vigeri omnem non patet, quin sint in sancto capite ecclesiæ eam dissensionem, & in Religione unitatis pericopæ tam contemptæ. Enim est mirabilis præcelsa ligneata fœcundo illo fœcundo, quod Abrahæ obtulit Deus Dominus noster ex eius matrimonio accipiens [illegible] patres fidei & Legem, & sanctos, martyres & confessores. Et sanctæ ipsa duxit per medium, & utrique parti centra se alacriter fecit, ut in fidei ad virtutis latitudinem, tam ad alterum. [illegible] Cum [illegible] adsidentes volucres alia rapaces, ut corvi & vultures super cadaver abjectum eis. Abrahæ. Illa autem vox similis illas accurrit: ut cadaveribus animalium mortuorum & aperturam abstrahentur; aut certe majoribus petulantiæ celeritate ad ea defendenda, quam ad autum curriculo, ipsa & [illegible]

1 Ioh. 4. 1. Ephes. 5. 10.

2 Ioan. 14. 22.

3 Ioan. 14. 23.

4 Matth. 4. 4.

5 Ioan. 4. 32.

6 Ioan. 4. 34.

7 Ioan. 10. 18.

vitæ, quæ eſt ſumma vita: ſummè oderit nomen ſuum [illegible] ea res omnes, quæ vult diligere, odit. Si enim diuidatur: aut omnino perit, aut valdè minuitur perfectio. Et ex his explicatur illa Augustini ſententia, quòd charitas ſola ab imperfecta: talis enim & imperfecta charitas eſt, quæ non diuidit, quibus veram & perfectam impertit. Exinde [illegible] dixit Sanctus Augustinus adhuc parvulum propositi — amicitiæ erant Regi Salomoni circa infantiam, adhuc [illegible] eſſe. Quique adhuc [illegible] probationum habere, bella [illegible] Deus infantiam illi quæ vita erat illius præmonstrat: & ubi [illegible] *fastus meus, & vita robusta mea*, hoc eſt, quæ vitæ meæ [illegible] eſſent: *ne mihi, ne tibi, fiat diuidatur*. Et Rex Salomon ex illa responſione, quæ eap. tur infantiam ſapuit, indicauit eum eſſe veram matrem. Et ex eodem indicio cognoſcitur vera charitas, quæ adeò filium ſuum, amorem ſuæ Deitatis, non diuidit, ne moriatur: ſalùs vitæ ejus, quæ eſt propria voluntas, ſub hac virtute vult illum quæſiti diuiſique magis amemus quàm quod. Dic vis habet; neque tantò amorem eius præterquàm in ſeruitio, ſed diuidam: & ego partem Vobis eſſe ſcipiam, tu alteram tibi ſcipe. Sed hoc diuinum amor Dei non [illegible] quia diuiſus non poteſt vocare: & qui filium occidit, & [illegible] matrem necat. Charitas enim eſt virtus ſupernaturalis & indiuiſibilis — *Erit anima eius Domino tuo illud Ioan: Charitas vestra diuisum inter vos & Deum vestrum & Christum diuisit? Diuisum eſt, & corruptum non habet.* Nec enim poteſt vita gratiæ, & charitatis ſimilitudo in corde amantis adhærere duobus contrariis Deo iuſta dictis. Ex quo ſit, ut quicunque amicitia & vnitate inter peccatores & iuſtum non ſit ex parte peccatoris amicitia, nec ſupernaturalis vnio charitatis: ſed communitas quædam humana: & ex hac parte eſt misericordiæ. Et generali nomine vocari poſſit vnio fraterna, ſimilis ei quam illiciti charitas.

§. 2.

PRÆMITTA intelligentiæ noſtræ, ſi reſeramus illiciones, quæ fallacem faciem contrahunt [illegible] amore proximi, ſed ſolummodo quòd Deum & ejus diuiſibilem non veritatem non poſſimus perfruere. Quæ diuiſiones [illegible] Deum vocat ſeruos Domini dicens: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem, & uxorem & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Odium hoc non [illegible] *patrem & matrem, & uxorem & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam*, quæ [illegible] *non videt*: Deum, quem non videt, quando per ejus diligere [illegible]

a Ioan. 15. 8. 1 Ioan. 4. 20.

b Luc. 14. 26.

manifestum habemus à Deo et qui diligit Deum diligat & fratrem suum. Cui-
nor amoris præceptum dividat, cum diligere proximum: nec Deum dili-
git verò amore, quem idem præceptum libet. Quæritur deinde, quid
iuperet de amore Dei: exhibit enim, & humanabit Deum, cum ali-
qua beneficia ei ex aspernis; sed amare debet, quando ille mittet ad-
uersa.

2. AD HAS fidei charitas diuidicatores prudentiores quidem a-
micos fel odia habendo humana. Quemadmodum facilem præstat,
quorum diuitiarum exemplum Salvator in Euangelio, dicens: Vt pro-
diligamini à Patre vestro cœlesti, qui non diuidit lucem & pluuiam, vt
Sol oriatur super bonos, non autem super malos; & pluuia descendat super
iustos, & non super peccatores? Quæ bona hæc beneficia præstat, damnis
& incommodis afficiendo & vocem dilectionis vestræ vacuum. Et
illustrationes & reliqua bona communia, dando ex amicis, & excludendo à
h Mat. 5. 45 consortio inimicos, inquit, diligite ergo, qui vos diligunt: quam mercedem habebis in
cœlo? nam & publicani hoc faciunt, diligentes eos à quibus proximorum, penes
illos consistit: & negotiatores solent plerumque vniuersalia: vt
Ibid. 46, 47 omnes complectantur, etiam inimicos: in eum modum, quo id fieri declara-
uimus.

3. TERTIA diuisio, quam fides charitas efficit, est inter ipsos amicos
& fratres ipsos in eo fallaciosa inimicitia, propter quas eos odio ha-
bet: & ita efficit inter illos discordiam. Quæ duplex est: quædam vniuer-
salior, qua horum, imo destruit vnionem & pacem communitatis; altera
est magis particularis, qua destruit vnionem cum vno vel altero eius com-
munitatis. Prima porro dupliciter contingit: & vocatur schisma, seu diui-
Ex quibus sionem quorum differentiam vide S. Thomas, consistit in eo: quod schisma fa-
ad 1. cerat spiritualem Ecclesiæ vnionem: tam illam, quam ipsa membra inter se
habent, quam cum capite suo hoc est Christo Deo nostro vnitas in ter-
ris. Et hoc modo etiam in Religione maximum schisma, cum spiritualis vi-
nio, quæ in ea est, & debet esse, dissidio autem contrahit communitatem, & se-
ctionem in ea excitet, ita vt etiam ad mutua veniatur, aut alia grauia damna
oriantur. Et vtrumque hoc vitium vitæ in superbia & ambitione,
cum pertinacia in propria sententia, & singulari quadam Pharisæa ad vindictam
fomendam, aut quod ferunt, obtinendam. Cum enim ad non pauci per
media pacifica obtinere, cupiant libertatem; & ita cupiditatem humanam in-
tam communitatis, vt ipsi proprium obtineant. Nec adeo erunt miseri ho-
mines per talem diuisionem, quantum in ipsis est, propriam suam ma-
trem, hoc est, Religionem delere. Nam vt Christus Dominus noster dixit:
Luc. 11. 17. omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Quod si vnus Dæmon non oppu-
gnat alterum Dæmonem, ne suum regnum deseratur: Dæmone peior est,

qui

qui dudit ... Ecclesiæ & Religionis ... enim dividere, & scindere, quum id non obtinebit ... probabilem in defensionem; & ipse potius delituerit ... ullus à corpore suo scindit, à quo tota vita dependebat. Hoc figmento ... ille Hebræorum, quum pactum aliquod, aut amicitiam cum ... videbant enim Vitulum quendam in duas partes, & transibant per medium, quasi sibi imprecantes ita ... pactum hoc frangat, & amicitiam hanc rumpat. At propterea dixit Deus per Jeremiam citato, quia non observarunt verba foederis, quæ obsignarunt in conspectu suo dato prius vitulo, quem concidentes in duas partes, & transeuntes inter divisiones eius: hoc est: ego non dividam inter hos duos, ut fœdus violetur & conturbetur. Et in Scriptura, quod pactis ante ponebamus, Abrahami, ad confirmandum pactum, quod cum illo inibat Deus, facta divisione animalium, & oblatum Deo fumum, & lampadis ignis transiisse inter divisiones. Ad hunc modum quo Sanctus Augustinus horrendum supplicium, quod illorum erat, qui pactum illud violarent: dimidios eos in duas ... abscindi; & projici ad furnum sive chibanum laterum. Hunc igitur in modum qui pactum ... cum Ecclesia Catholica, aut cum Religione: debent tamen veri cum illa esse, debentque ei obedientiam & subjectionem conservare. Quem vinculum si dissolverint, & ipsi dividentur & separabuntur à Deo, divisum quodam adeo horrendo, quam nisi tempestive resipiscant per veram pœnitentiam, non poterunt illum postea reparare. Meminerint Datan & Abiron, eorumque complicum: quidem Dei ... excitantes schisma & seditionem in populo, ... aliis fit ... ut: & terra aperuit os suum devoravit eos; sed & ignis egressa à Domino ... reliquos schismaticos.

Nvllvs tamen mirari debet, quòd Deus Dominus noster hæc schismata in Ecclesia sua, & in Religionibus permittat: illis enim patebat, excercendi ... electos perfectè juxta illud Apostoli ad Corinthios: Oportet ... vestrum Christum, ut ... & qui probati fuerint manifesti fiant in vobis. Hæreticis autem hic vocabulo ... omnia ... & pertinaces intelligi proprie verum, qui separant se à communi sensu Ecclesiæ; & cum illa sunt dissentientes, quæ in ea docentur, quibus opponuntur cæteris fidei Religioni, servantes & sequentes ... eorum communitatis. Qui comparantur de eis, dicens: Aliud ... Filij matris meæ pugnaverunt contra me. qui autem filij sunt matris ... Ecclesiæ & Religionis ... qui degenerarunt à filij patris ... & oppugnant bonos qui gloriantur de tales esse, & vellemaris hanc ... conservare? In quæ verba S. Bernardus ad suos Monachos sic loquitur. Longe quæso à vobis facite tempestatem hanc tam abominabilem & detesta-

a Dt. 31. 16.

b Gen. 15. 17. Lib. 18. de civit. c. 54.

c Num. 16. 32.

d Can. 11.

e Can. 16.

f Serm. 23. de Cant.

[illegible] habitationi qui expertus es, & quidde eremitis, hoc exercitio fit,
" & pene nouellus habitator factus es, non festinauerim in vnum, & non infunda-
" tum. Age quin mecum locutum placet facere? Sed pessimum & molestis-
" simum. Vt autem bonum illud, per quem vnitatis vinculum secundùm mensu-
" ram. Iudicium profectò portabit, quicunque est ille. Ante mihi contingat
" mori, quàm audire in vobis quempiam iurè clamitantem. Filij matris meæ
" pugnauerunt contra me. Nonne præsentis congregationis tanquam vnius
" matris filij omnes vos estis? singuli alterutrum fratres? Quid ergo? Iurè
" vos conturbare, aut contristare potest? si non bene egerit, & fraterna pace
1. Pet. 1. 18. " prohibet? Denique *quo valeat vocare potestis (inquit) si boni emulatores fuerint*
1. Cor. 13. 4. " Quamobrem Karitatem habete mansuetudinis vocabulo. vt bonus vos probetis æmula-
" tores charissimi, & optimum charitas est. Hoc igitur est, quod dico. Pax
" vobis à vobis in. Omne quod extrinsecùs minari videtur: non terret, quia
" non nocet. Nam è contrario, quicquid foris blandiri apparet, nulla est pro-
" fectò consolatio intus (quod absit) seminarium discordiæ germinare-
" rit. Prohibeat illud Deus, pacem habeat ad vos, & nullo lædere invidem.
" Non facto, non verbo, non signo quolibet: & ne quis fortè exacerbatus
" & præoccupatus à pusillanimitate Spiritus, & tempestate, Deum interpella-
" re cogatur aduersus eos, qui se lacerant, aut committerent; & præcumpere
" in verbum grave contingat: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Sic enim
1. Mac. 3. 4. " peccantes in fratrem, in Christum peccabitis, qui ait: *Quod vni ex minimis*
" *meis fecistis mihi fecistis.* contra quem nisi rerum Christus ipse clamet de pe-
" core fratris tui, quem contristasti: *filius (inquit) matris meæ pugnauerunt contra me,*
" & qui simul mecum dulcem capiebat cibum repulit me amaritudine. Hæc
" Sanctus Bernardus: qui adeò vnionem communitatis commendat, vt sua-
" deat, ex ea quemlibet dimitti eius turbatorem nisi, post admonitionem &
Apoc. 10. 6. " correptionem, satisfecerit emendet. Nam nullus inquit dixerat vnus, quòd ea
" mea, quæ est bonum omnibus commune. Et quoniam communitatis dis-
" cordia incœpisse solet à discordia particularium: quilibet quantum in se est,
" studere debet huius vnionis conservationi, & peccata omnia fugere, quæ il-
" lam dissoluunt: de quibus paulò post agemus. Neque credendus est debere
" Religiosus, quòd non det alijs culpabilem pacis materiam ad culpam, sed
Sermo. sequ. " etiam ea talis ipsi ab alijs data fuerit. Tu (inquit S. Bernardus) quicquid pro-
" de iniuria (quod quidem interdum non accidere in his Communibus diffici-
" le est) non continuò more scopulum asperum obliqua referre fratres re-
" spontium seditiones: sed neque sub specie quasi corripiendi, verbo acuto
" transfigere audeas: sed patienter eum tollerare, vt si commotio ma
" moriatur, vbi oritur. Vt dicere possis cum Propheta:
" *turbatus sum & non sum locutus.*

§. 2.

Alius Deus non magis ratione effectus sui vel imperfectionis, quàm objecto spectato, sed minore amoris intensitate contrahit quamplurimum cum aliquibus amicitiam in detrimentum aliorum, quos æquè amare tenemur diligendo. Quæ ad odium fratris minus digni judicandi sedulo haberi præcepta. Et qui hac ratione amant, excedit limites debitæ amoris, cùm non exigua damni & inordinationis hinc Proximis pertæsionis. Primùm enim certum est, eos non fundare amorem suum rectè in Deo, neque in virtute, sed in motivo mutabili carnalibus, & quasi fundamento arenoso adhærunt & impingunt in illud vitium, quod *acceptionem personarum* in amore appellamus. Amant enim hos plus quàm illos propter aliquem titulum indignum majoris amoris. Cujus vitij damna nemini sunt ignota, eique valde pernitiosum in Religione, ubi amor debet esse communis, cùmque motivum non nisi unum aliquod liberum motivum particularia, quæ possent pacem turbare, sed omnes suos fratres amandos in Deo & propter ipsum Deum. Quod si peculiarem aliquem amorem habeam: is debet esse talis, ut amentur magis, qui sunt meliores, aut eo fine, ut meliores evadant: quia Deus ita vult. Quod si humanum aliquod motivum admixtum sit, id adeò cautè fieri debet, ut religiosus non communicet, aut contristet. Si enim Apostolus dicit, ut abstinamus à cibo illi non prohibito, ob fratrem infirmum scandalizatum, aut scandalizatum videns non cum comedente: etiá volet proculdubio, ut particularem amicitiam omittamus, propter quam turbantur & scandalizantur multi *(si enim frater tuus contristatur super cibum, jam non secundùm charitatem ambulas. Noli cibo tuo perdere pro quo Christus mortuus est.* Hoc confirmat S. Basilius his verbis: Quamquam quidem liberè inter se mutuam fratres debent: non ita tamen, ut ejus rei fiat, eorum à cæteris fodalitatem inter se colant. Quæ quidem hoc non charitatis, sed factionis & divisionis eorum, qui sic vivunt, improbabilis indicium. Si enim Communis dominus disciplinæ charitatis liberam, qui tales sunt, sine dubio communem æquè omnibus adversus omnes charitatem tenerent. Si verò ipsi à reliquis tanquam speciem aliquam divisi, distinctique inter se coitum faciunt, vitiosa hujusmodi charitatis constitutio est. Quocirca dum fratres peculiari, non Christianum in Communibus fodalitatibus illiberalibus locus datur. Et Sanctus Dorotheus Monachis suis fratribus hujusmodi colloquia & amicitias fugere, ut amicitias diaboli; quæ spiritum corrumpunt, hujusque profectus rebus est contrarium. Si autem prodeas ejus verbis, cùm libero loquium, vitiosum amicum, Deum & qui Deum timet: & cum eo loquare, & conversetur: Et is in domo Dei inspicit & versatur; in mysterijs autem Dei exercitatus & plenus. Superioribus, Præcepta,

a Diuinationis fabulam dicit, & primam Romæ conflictatricem deuitat, & comitem quidam, qui deinde & vxorem in perditionem & in bonum quem abiecit.

Et veritatis vestigium est, quod dicit S. Gregorius quòd quantum bonæ vitæ & vnitatis bonis fructibus prodest: quòd ipsa mensa in qua [illegible] improbos non impulit & grauiter percussos non euulsit valde pertinaces in suis consiliis, vt fructum eorum sint comparatione [illegible] modum grauis crimen est, sicuti fuit bonus, qui ex [illegible] diminuta ne est magna prudentia, diuitiarum excitare cor hominum quæ sunt vnita, vt mali eorum conatus retardentur & impediantur, & ipsi reliquant aliquando cum communitate in rebus Diuini obsequij [illegible] ne seruitium profectura ipsi impediant. Nam quemadmodum, mari rubro in duas partes diuiso, potuerunt Israelitæ absque impedimento ad terram promissionis transire: ita (ait hoc Sanctus) si diuidatur prauæ vitæ [illegible] malorum, manet tramitis expeditus vt boni bene coniuncti & vnii obtineant finem perfectionis, ad quam tendunt. Nec sine mysterio Patriarcha Iacob, cum in hora mortis vellet filios suos benedicere: peruenisse ad Simeonem & Leui, qui coniuncti fuerant & vnii ad quandam crudelitatem perpetrandam: loco benedictionis dixit illis Spiritu Prophetico aliqua maledictiones. Ne tamen sine aliqua benedictione, erit tecta & quasi larvata, manerent ad cor: ib dividam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. Quæ etsi primo aspectu videantur esse maledictio, in penam delicti datum: erat tamen figura benedictionis, quod male vnitis praestat, qui eos diuidit ac separat: vt ita non pugnent in malo, quod prava sua vnione facium adiuuent, saltem ipsis, ex ista diuisione claritatis & perfectionis, quam profitentur. Nam, vt Sanctus Laurentius Iustinianus ait: qui hoc modo diligunt se in Religionibus, libentissimè simul manent; & seorsum colloquuntur, quæ rectus angulus & loca abscondita, vt liberius id faciant. In qua re fallunt transgredi & circulare duas Regulas magni momenti: alteram de silentio in locis & temporibus præcipiendo seruando; alteram de non ingrediendo absconsum cubiculi, aut loca alia prohibita: ex qua transgressione damna illa incurrunt, quæ fieri consueuerunt dilectionis perfectæ. Quod si diuersi seculi [illegible] de rebus bonis suspendebit ciuilia: [illegible] am. Silentium enim Religiosum etiam obligat ad abstinendum à bonis colloquijs, certis temporibus & locis, ad tacendum constitutis. Et, vt Sanctus Augustinus ait: propterea David silebat à bonis: ne laboraret in malis, tacebat à verbis bonis, sed tempore prohibito dictis, ad otiosis & inutilis: & ex his etiam ad noxia. Quod si diceret: etiam benedicere sibi mutuò, & bona præbere consilia: respondebitur ei,

quod

a Psal. 49.

b Gen. 49.

Lib. de Virg. Vsuff. cap. 22.

c Psal. 118.

In Psal.

quod quemadmodum Deus *vult habere sanctum, quod alium non sit habiturus:*
ita nemo plane Deum habet, qui quem non veneratur cum quo Deus
illum sanctum voluit. Pulsa igitur [illegible] mutis propriis, & alie-
nis distractis talibus operibus mutemur. Purificemur igitur in pectoris amo-
rem, & in rectum ordinem ambulandi reducamur: & tunc placebit Deo ho-
minum, quod ex ea proficiscitur.

CAPVT XII.

QVAENAM SINT DISSENSIONIS *ac discordiæ inter Religiosos traditionis & quæ ratione mortificandæ.*

EX OMNIBVS QVAE HACTENVS DIXIMVS clarè fa-
tis constat, quam vera sit celebris illa S. Gregorij Nazian-
zeni sententia, quod *nec tutum & pulcherrimum in Eccle-*
sia & Religionibus, sit ipsa vnius pax, & concordia, præ-
sertim vero & maximum, cæ dissensionem, pugnasque
discordiasque. Ac profectò omnibus viribus secundum il-
lum *religiosi, vbicunque in sepio mortificationis quæ hanc*
vnionem impedit, eamundo & excludendo discordiarum radices. De quo-
bus fusè actum est tractatu 3. Secundi Tomi, & quod ille omnibus Chri-
stianis sint communes. Hic autem aliquot ex quæ solent vnionem Reli-
giosorum facilè perturbare. *Prima & præcipua radix est superbia*, & præ-
sertim excellentia appetitio, & amor quem sibi ipsis, propriisque iudicijs, qui
se singularem sic reputat inter multos, quod pacibilem vitæ non habeat. Ac pro-
pterea dixit Sapiens: *Inter superbos semper erit rixa.* Et superbia fuit causa
primæ dissensionis, quæ fuit in cœlo Empyreo, vbi nam *Religiosum angelum*
tunc eum Apostolum appellat, cum velut Lucifer sedem suam su-
per sidera collocare, & similis esse Altissimo. Hinc *semulationis* radix emer-
sit, & fastus ac desiderium honorum, dignitatum, ac Prælatiarum super
alios. Hæc turbavit Religionem Apostolorum, *cum facta est contentio in-*
ter eos, quis eorum videretur esse maior. Nec tacendi sunt quæ eatenus illi esse
videntur. Homines enim communiter ea sequi imitarique præ-
hendimus, & ijs quæ apud homines talia videntur, studeque quisque ha-
bet vitæ morum, quæ ea reputata talis non sit. Eadem ambitionis turbatio
quoque Ecclesiæ antiquæ, vt etiam *Sacerdotium sit*, sitque familijs *vendica-*
tum. Et vbi tum inflatione, & inani gloria, & religiosi superbia dissen-
tionem afferunt ac dissensionem. Et hinc præ cæteris radix aquæ est mor-
dax, cuius tanta efficacitas, vt quamcunque animam etiam inter fratres, sine
carnales, sine spirituales dilacerat: vt apparuit in Cain, & in fratribus Io-

fepti, & in ipsis Apostolorum videret filios Zelatos esse, & contra ipsis præferri cupere, tabescit dolore, & suffocari tum, S. Petri nolens rationem habere, quam ipse non habet. Quæ tanta est, cupiditas & defectus proprietatum cuiuscunque rei in habitatione, cella, vestibus, & reliquis ad corpus spectantibus. Cum enim ad sustentationem vitæ propriæ tantum pertinent, nihil periculum imminet fraternæ charitati. Et, vt S. Basilius dixit, Societatis expilatio est, cuiuscunque rei in privatum vsum seruatio. Nam statim oriuntur querelæ, & murmurationes: eò quòd non habeant quicquid habere cupiunt, contra illud Davidicum: *Si non fuerint saturati, murmurabunt.* Et quamuis primum Christiani adeò suę essent habituri contentos, vt & Clemens: *Cepit tamen turbatio, & fuerunt* inter aliquos *de quibus dixit Apostolus in necessariis quotidianæ suæ victus vitæ.* Et sæpè illa querela cepit de ipsis victualibus: nam in huiusmodi casibus turbatio incipit à minoribus, & imperfectioribus: nec deficient illis aliqui ex melioribus, qui eis patrocinentur, fouendæque discordiæ: nisi remedio adhibeatur. Quæ radix esse solet ingenium & conditio naturalis, cholerica, impatiens, & nihil aduersi ferre valens; & quæuis occasione irritata reliquos turbans. Ac propterea talis naturalis conditio est noxia & incommoda, vt in aliquis habitet communitate, iuxta illud Salomonis: *Vir iracundus provocat rixas, & furiosus ad indignationem & irruendum facilem, quis poterit sustinere?* Neque enim ipse pacem in se habere, neque alios habere permittit. Omnes has radices fouet vitium, tepiditas scilicet & negligentia in observatione Regularium, & parua cura profectus proprij: vbi enim ignauia hæc & fomes dissentionis præualet, statim multiplicantur scandala, & dissensiones. *propterea* siquidem dixit Salomon: *Ubi non sunt boues, præsepe vacuum, & sapientia custodit eos qui in se sunt timidi.* vt intelligatur, quod quando Prælati Ecclesiæ & Religionum quæ timent Religiosos dominari, fomitem scilicet pigritiæ & inertiæ, accendit flammam & materiam fouet dissensionis: quamuis id non statim aduertatur. Quemadmodum enim materia, cum primum prodeunt, paruilla sint tractu: ita dissensionum initium in principio videri apparet: eò quòd Religiosus pallium meritatis tectus, aut fortè bene negatur: cum autem crescit, iam deprehenditur, & apertam facit iram.

QVARE in Religionibus summo studio vigilandum est, tam Prælatis, quàm cæteris Religiosis, vt quæcunque dissensionum, vt confestim eorum remoueant, & penitus excidere tentent, ne accedat ad fomitem dum aliquis quod frigidæ feminarum aduertat, tempestatem illud excitet: quam creat & propagetur damnum. Eam in modum, quo Christus Dominus dixit, si statim atque contentionem aduertit inter suos Apostolos, eorum videretur dissimulare: cum interea deprehendit, ambitiosa petitione Iacobi & Ioannis *quæ* [illegible] *vulneris* [illegible]

sic fuit mihi, & quo visum primùm fit, sic mihi visum est, & semper est visum. Ita Beza. Calvinus tamen hæc quæ ad mutuam inter se visionem illi tribuunt, *non ad gloriam aut vanitatem: sed ad humilitatem referri, & ita gloriam aut vanitatem excludi:* non *considerato quid quis sua sponte, sed quid Deus in illis operetur:* per hujusmodi media conservari visionem, quam ex Dei præcepto colendam dabat. Sed præter hæc media addit Calvinus ea, *quæ ad veritatem illi.*

Primum est, *detinere rem quamcunque temporalem, quæ possit cum* [illegible] *impedimento amittere.* Qui enim rebus omnibus renuntiant, ut Christo Domino in Regno deserviant, non debet ornamentorum & vitæ commodum, in qua ipsa Regno conflictu, detrimento propter vilia eorum, quæ libi ad salutem vitæ superflua sunt. Ita ut *si quis eligeret vehementiam, aut palmam, non prohibeat magnetarum lenitatem* ne litibus & contentionibus aditum præbeat. eligens potius etiam corporis necessaria dimittere, quàm vitionem cum proximo habere. Qui enim hac ratione rebus omnibus fere spoliatur, non habebit adversarii occasionem. Ideo enim S. Lucas commendans hanc primorum Christianorum visionem, & conjunctionem, subjungit: *neque quisquam eorum aliquid eorum dicebat, sed erant illis omnia communia.* ut intelligeretur, quòd essent in ea visione firmi, & constantes. *Secundum* est *frenè mortificare propriæ voluntatis affectum, ita ut libentiùs alterius, quàm propriam faciat voluntatem:* & abnegent proprium judicium, ut alienum in rebus licitis sequantur. Qui enim negat sibi quod alias valde placet, ut alijs se accommodet: non desinet conjunctionem cum illis. *Tertium* est, *tantam hujus visionis æstimationem habere, ut illam, cum omnibus mundi rebus præponere, etiam ipsi quæ maximè sibi expediret, aut necessaria esse existimat.* Qui enim tanti eam instituit, ut vendidisse, aut abiecisse quacunque licebat, ut unicam hanc margaritam sibi compararet: non debet ea quæ sibi eam facere, ut possit eam conservare. *Quartum* est tertiò apud se constituere: nullum ita aditum in se dare alicui causæ, etiam quæ ex ipsius parte justissima videatur, ex proximi verò injustissima, sed ferendam libenter quamcunque injuriam & molestiam, vel ex nomine, ne propria charitas, aut alteri lædatur, & imminuatur. Et hic locum habet, quòd dixit Salvator: *si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe illi & alteram:* ut intelligeret, non retinere eum debere, & aufugere ab eo quem nocivum, & bellatum esse cum. Sed ulteriùs progredi debet charitas adhibita quæ melior est, quando fidelis mitigat iram & indignationem, quam frater tuus laboris contra te, etiamsi nullam tu dederis ei excitandæ fidelis occasionem. Hic enim intuitus fit illius, quod Salvator dixit: *si frater tuus [illegible] & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.* Et hoc est quod sæpe: *quisquis invitatus ad alterius [illegible] & relinquit illum, ut [illegible] & vade prius reconciliari fratri tuo.*

& iam fervet, sterni nequit. Neque ab hoc profundo cordis Ethnicus exuitur, quòd nullam in contrariam habeat inimicitiam de re ipsa tamen contrahere libet; facilèque potest antiquitudine & familiaritate placari; solidè tamen non nisi per hoc fit, si superbiam pertinaciæ: significat, reprimit illum amare, peræque æstimare ipsam vnitionem, & charitatem fraternam, cum in ea procuranda adeò sit ignarus & negligens.

6. VLTIMVM remedium, quod Vniuersum omnia vitia destruit ac repellit, est, mortem tam comparare, atque si hoc ipso die effectui iret. Mortem enim temporali accedente, omnes inimicitiæ, rancores, inuidiæ, & contentiones cessant. quare si semper cum hac perfectione viueremus, quod fieri posset, vt tali die moriturisacie omnes discordiarum radices euelleremus nec patieris in corde tuo rem aliquam, quæ placeat Principi huius mundi, cùm ipsa mortis (ut loquitur) hora accedet, vt aliquid sum in requirat. Quid autem magis ipsius esse posset, & magis illi placere; quàm ipsa discordia? Nam (vt S. Gregorius ait) quemadmodum nihil aped Deum efficatius virtute charitatis sit, nihil magis dæmonem delectat, quàm eius defectus dilatio. Et quid ad hoc magis valet, ad fœdus inimicum, & ipsi omnium amicorum dulcissimum: cuius operis vtilitas ad impediendum accessum hominum in Paradisum, vnde ipse exijt. Cùm igitur proficiscaris, te ipsum sic dæmonis inimicum esse, mortificare & repellere, quod eius adeò reatum, & fauorem gratiæ Dei, charitatem, quam ipse semper euellere satagit.

Hisce sex remedijs extirpantur ex mentibus radices discordiarum iam factæ. Sed quæ rixæ possent adhuc ab his excitari, & dissimulanter procrastinari. Alexandri ætate pedibus amoris, qui se priuilegiatum Religiosi eiusdem nationis, aut Patriæ, qui fuit eiusdè Prouinciæ, aut domus fuit. Mortalis ibi enim voluntas, vt priuatus illius boni attendunt; & ita mutuò se iuuent. Quod quidem in se malum non est, sed bonum: tamen ex hac occasione accipere aut aperiri solent, aut à simultatibus ab ijs, qui diuersarum sunt nationum, aut Prouinciarum vt propterea aliqua inter illos esset discordia: idem non esset ex spiritu charitatis. Nam (vt ait Apostolus) p *Deus noster ignis consumens est.* Deus est, *fides ait*: eius verò hostis est q *seminare zizania in medio tritici*. Dæmon, & introducere dissensiones, factiones, & dissensiones in Ecclesiam & sacram Religionem: in qua varietas nationum prouidentia, & dominante, non debet esse quasi multæ partes eiusdem vestis distinctæ, & ad inuicem aptatæ sed vestis, quidem polymita variorum colorum, & pene charitate contexta. In qua omnes (vt sæpe ut dictum) esse debent quasi eiusdem nationis, aut patriæ, & tanquam filij eiusdem Prouinciæ, aut domus, summa vnione connexi, & absque vlla discordiæ radice, quæ eam lacerat aut lacerat. Nec mirum quòd hoc à Christiano, & Religioso exigatur: siquidem Alexander Magnus,

6. Petr. Blesen. ser. 54.

1. Cor. 14. b.

q Ephes. 4. 3.

c. 9.

Lib. de Fort. Alexand.

(vt refert Plutarchus) diversa subdita ad pacem & tranquillam legibus conservandam inter se vicissim adducta diuersis, & contrariis (saepe) ingeniis atque illa erant, quae ipse capitgrauiter: maximi efficiebat vnumquemque pro patria, pro aris & focis pugnatum; nobis non peregrinum agnoscebat. Hunc ergo in modum Christus, melioque multo Religioso, vt vnionem charitatis conseruare petimus: habere debet eum mundum pro patria, & charitatem sua: & vnam Religionem sua, etiamsi amplissimam valdeque extensam, pro vna Provincia, & domo vnica, vt in qua tanquam fratres, & eiusdem matris filios. Aut, si magis quae libet velimus, cum S. Gregorio Nazianzeno, alias viriliter & strenue mordicande sunt particulares affectus: vt nobis vnanimis vera, & nulla re vincatur. Ita vt hinc omnes diligamus, atque ita eiusdem individuum amemus & patriae, vbi vero vnanimes in hoc essendi, quasi peregrinum, aut quasi in exilio nequit vllo aliquid quod id non quaerentes excidit ipsa vnanimitas nullis gratis, vt supra dictum, ad id non adituri.

Possunt vero alias exurgere dissensiones aliquae, praeter antes speciem cuiusdam zeli, consulendi bono communi, aut diligentiam Ordinis, aut tendi veritatem. Nam in Religione (vt ait Cassianus) huius tantum vitium aliquorum delictum, & occasionem rerum temporalium & personarum, vt eas calliditate, quae ad ipsorum pertinent officium, sibi quod dissentiunt adferat etiam inter graviores ob diuersitatem iudiciorum, aut in doctrina, aut in negotijs quae agunt existimantes, se tueri veritatem, aut virtutem. Et hoc euenit inter eos, qui sunt eiusdem Religionis & multo magis, si sint diuersarum. Quemadmodum enim cuique sua placentia solent displicere, quae videt in altera. Dicentis autem sicut Cornelij: *ego sum tuus, ego vero Cephae, ego Christi*: Christus, vt non idem dicat in Cepha, & in Paulo, cuius spiritus est, videtur primum in membris suis membris, & in earum officijs, & occupationibus temporalibus, aut spiritualibus in bonum proximorum. Et quamuis difficilis diuisio inter locum imperfectum, qui attendit disputationibus, ob diuersitatem sententiarum, quae occurrunt in scientijs & doctrinis. Deorsum Domino nullo id est valde facile: tribuit; sic humani, quod eam vnionem etiam inter eos pro gloria sua faciat. Quod indicauit in illo verbis, quae dixit S. Iob, spiritualiter acceptis: *Numquid extinguere valebit imbrem fistula Pirata, sine Pluuia?* Inquisitum enim de fistulis, quae sunt valde serui in vsus: & quando aperiuntur, magnam efficiunt pluuiam in terram, & refrigerium vis. Gregorius: Apostoli Sancti sicque tanquam fistulae splendent ob lucem vitae ac doctrinae. Qui etsi in diuersis sint locis & nationibus: sunt tamen sibi valde propinqui & veri in praedicanda ac docenda veritate fidei, & sanctitate legis Euangelicae, quam vnionem non habent propter diuersitatem, quam in rebus aliquibus habent. Gratia enim & cha-

ritus cum septem Spiritus sanctis donis, potens est eos temperare in multis aliis habitis modis prædictis, & aliis magis particularibus, quæ proponentur in tractatu de Magistris & Doctoribus.

CAPVT XIII.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN SVIS OFFICIIS, & nominatim circa res temporales, & earum in eis Operanda.

VAMANIORVM CONSERVATIO ET PERFECTIO humani corporis multum ex dependet, vt diuersarum partes, quarum in communis habet, suis officijs perfectè fungantur, vtique singulæ propria actiones, ad quas in humano totius corporis ordinantur: ita perfectio Religionis, & Religiosæ vitæ constitutio, potissimum dependet & consistit in eo, quod Religiosi exercent, fiant operentur, ministeria, officia, & exercitia, quæ ad singulos spectant, in bonum totius Religionis, vtra suum finem. Quæ ministeria siue officia adduci possunt ad tria genera. Primum est eorum, qui occupantur in operibus Vitæ activæ corporalibus, quæ communitatem habent in rebus temporalibus, & ad conservationem humanæ vitæ, corporisque bonum necessarijs, quales sunt Ianitores, Sacristani, Infirmarij, Hortulani, & alij quicunque & præparant cibos, & vestes. Secundum eorum est, qui occupantur præcipuè in operibus vitæ contemplativæ, & exercitijs vocalis aut mentalis orationis, quales sunt dedicati ad assistendum choro, aut ex speciali vocatione dicendum officium, agendo cum Deo Domino nostro, aut in exercitijs speculationis & studiorum. Tertium genus est eorum, qui vitam ex vtraque mixtam ducunt, & dant operam exercitijs spiritualibus vitæ mixtæ, & horum bonum animarum. Qualis sunt Concionatores, Confessarij & omnium scientiarum Magistri. Et ad hoc genus reducuntur Prælati, qui reliquos gubernant, & conservationi & perfectioni attendunt communis boni totius Religionis & particularium eius Religiosorum. Quandoquidem dicere possemus Religionem esse domum illam, de qua Lucæ 10. dicitur: *Intravit quædam mulier* Martha *nomine in domum suam*, Christus Dominus *scilicet* cum suis Apostolis *suscepit eum*, & Martha *satagebat circa ministerium* ipsi Christo & Apostolis exhibendum, *stans* vero Maria *sedebat secus pedes Domini audiebat verbum illius*. Qui enim ministeria obeunt temporalia, sortem habent Martinæ, qui sequuntur Christum Dominum nostrum in eius discipulis, qui circa operibus obsequiosum, sortem habent Mariæ, audientes doctrinam ipsius in oratione & lectione, & cum Magistrum, cui discipulantur. Qui cum proximis occupantur, sortem sequuntur Apostolo-

Lucæ 10.

[illegible] Praesti autem [illegible] personam Christi D. N. [illegible] gubernantis. Quibus rebus, vbi ea parte & occupationeque an obtingit, perfidiae [illegible] significat apud Theologos: opera, propria voluntate edita, ea existere, sed ex obedientia & voluntate Dei, quae [illegible] personam, qui [illegible] Religione illos tollere eligendi, vt [illegible] videbitur. Et omnia praeterea quae ex personarum genere effecta non essent in bona obedientia, nec [illegible] sequentes ab ea praescripta: ea vt ea [illegible] met Praelati in sua gubernatione obedientes seruorum esse gubernant aut iubent aliquid pro suo arbitratu, sed iuxta Religionis [illegible] quae intelligunt Deum velle, & conducere. Ex quo fit vt Religionum perfectio [illegible] put illarum constitutio praedictis diebus tradi [illegible] mes scilicet officia & ministeria sua accedant ex obedientia, ita vt eam assimi desiderata, nec cohibenda relationem publicam, & occultam: sed [illegible]; ex effecto sit contenta, quae ex obedientia vi dirigit, etiamsi minus humanis [illegible] illudij; ex eadem praescripto exercear, bonum (vt supra est dictum) in [illegible] tuebor, proprij iudicij ac voluntatis oculis, & in eo voluptatem & solatium seu [illegible], vt ea forte fit contenta, quae ex obedientia; summaque perfectionem quaerens in reddenda bona ratione officij & ministerij sibi [illegible]. Et quoniam de spiritualibus ergo proximos [illegible] peculiaribus postea instituemur tractandum, nunc solum de corporalibus agemus.

§. I.

QVI Sortem habent Martiae, si illam perfectionem assequi volunt, debent in primis magni eam facere, ibi omnino perfectionem ponentes Dei nullum officium vilipendere, contemnendum, & Deo [illegible] imponit. Nam vel solum, quod Deus id habeat factum, aliud [illegible] dum nulla necessitas, aut [illegible] [illegible] praescribit. Et vt spirituales, qui charos & pretiosos habent oculos, ad [illegible] iudicandum de rebus: non tanti [illegible] facium propter id, quod ex eo [illegible] habent: quanti propter Dei voluntatem in eo [illegible].

1.

Et vt reliqui tribuant Angeli custodes: qui etsi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tamen dedignantur homines custodire: quia Deus [illegible] & aquae Inter Angelos autem [illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible] vt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aut & alia temporalia ministeria: & in quibus ita libenter sese occupabat, sicut prædicationi, & miraculis edendis: quidnam aliud in his omnibus voluntatem matris Patris agnoscere, ejusque mandata indigno indicabat, quàm tandiu in officio ea Reddeo humili obtemperatur, ut sic non docere, sanctum illi debitum quæcunque officia ordini à Deo commendata, etiamsi in malis mundi non adeò honorificis.

4. HANC viam tenuerunt multi sancti valde insignes, virgo sacratissima, ipsique principium Gratiæ discipuli: & post eos Apostoli, & quamvis S. Paulus adeò esset in prædicando occupatus, non tamen negligebat propterea certis
S. ad Rom. 15. temporibus manuarium officium exercere, artis *Scenofactoriæ*, qua cibum cum suâ vitæ sui compararet; & alios vilium aliorum officiorum gnaros, ad eadem exercenda adhortaretur.

5. HVC accedit, quòd in ipso Religionis ortu, varia opus haberi personis, ad varia ejus ministeria attendendum: quæ tamen omnia in totius corporis commune bonum cedunt. Cui non minus pedes sunt vices, quàm manus; nec minus, pedes oculique ea usque operæ cedunt in utilitatem omnium. Quare æquum est, ut quod illa habuit temporalia, valdè sit contemnus forte, quam Deus illi tradidit: ut cum ea universa Religioni serviret, cùm eâ, quod est temporale, illis præsertim iis accipit spirituale, & percipere fructus Concionatorum, doctorum, ac gubernantium; propter unionem, quam cum illis habet.

6. AD hæc ejus status in Religione multo est securior ad salutem obtinendam, eò quòd sit humilior: major autem humilitas majorem adfert securitatem: quia talis status est magis expeditus ab occasionibus & periculis cadendi: quàm eorum, qui versantur circa res literarias & gubernationes: & fortè si in illis occuparetur ministerijs, non bonam eorum redderet rationem. Et Sapientia Divina prævidet omnia, quæ evenire possunt, voluit perenne sui præsidium præcavere illud damnum, assignando officium magis tutum. Horum omnium plures rationes pro salute eorum qui talia officia obeunt proponit Sanctus in secundo tomo, qui recentiorum Lectorum.

7. AD eadem officia, ut par est, assumendi, & qui illis fungitur bene se comportabunt, non solùm sanctitatem per illa possunt obtinere, exercendo corporalia misericordiæ opera, quæ Christus Dominus noluerunt sibi, qui tunc à Maria, sed à Martha hæc ejus Apostolis in domum suam excepit: nam illa valde solicite eum his ministrabat, cujus laboris pijque ministerij optatam postea accepit mercedem. Nec parva censenda est solicitudo, quâ potest quis Christo Domino ejusque discipulis servire, cibos eis quærendo, ac præparando; totamque domum bene componendo.

8. ET quamvis Martha esset solicita, & nonnihil turbata, ut de sorore Ma-

ria conquerentur: salus tamen fortem Saluator ipse præstulit in Religione tamen bene potuit vtraque fieri vanitate, & ita Martæ occupationem probat, vt Mariæ non dissuat locum. Imò cum Deo Domino nostro dicat Isaias, *cum Angelicha sit seruorum eius* meditari *diuinæ orationis* mentalis *vtilitatem*, qui hanc & alteram vtilitatem: quia non sunt adeò contrariæ, quin literarum pariter, nec earum occupationem imbibere queant, atque scientiæ. Itaque facilè possunt orationem cum occupationibus componere, laborando quidem manibus, sed cordibus, & laboribus corporis præmittitur, vt suis temporibus Deo mens quietè & spiritualem patiatur. Psal. 5. 10.

AT DICES, vt loco proximè citato dictum est, quamuis gradum & officium mixtæ perfectionis tam ocio occupatis possit malorem obtinere perfectionem, quàm aliis perfectius officium obeuntes. Nam (vt Cassianus dixit) *etsi qui ministeria decent spiritualia, maiorem lucrentur, tumultum tamen etiam expendunt, & absumunt*: varijs enim occupationem occasionibus quasi canalibus effluunt lucra, quæ acquirunt. Qui autem ocio vacant, *etsi non multa lucrentur, quia tamen intra suos fines se continent, pauca etiam absumunt, & ita lucra sua melius asseruant*: quia pauciores illi sunt occasiones, quibus illa amittantur. Etiam si enim lucrum sit exiguum, quotidie tamen continuatum, & diligenter conseruatum, reliquos profectus multum potest. 9. Cassian. collat. 24. c. 16.

§. 2.

PLVRIMVM AVTEM AD hoc refert, quatuor illa, quæ supra de instantia mea, diligenter obseruare perfectos. Illud enim maximè ad hoc spectat, vt Deo soli placeant, non hominibus ob humanum respectum; *Obedientiam* in omnibus exactissimè iuxta Regulas, à quibus non declinant propter carnem & sanguinem, aut aliquod temporale commodum; *Paupertatem & vitam* cum omnibus penitentes cum pluribus temporalibus damnosam; & *Orationem* frequentem, quæ exteriora omnia opera comitetur, & simul præscriptum spiritualibus exercitijs tempus dantes, sint reliqui Religiosi. Hæc quatuor sunt quasi alæ, quibus officium, quod terrenum videtur, ad cœlum euolitur; sunt ijdem inter secularium trahentium curam externarum occupationum cum maximo fructu & profectu & eidem diligenter Religiosi à secularibus. Nam (vt S. Gregorius ait) illi non à fronte quæ aliquando à secularibus in operibus exterioribus, sed in modo faciendi. Vnde quæ cum videamus canonicam, elemosynas facere, peregrinos ministrare, varijque negotijs temporalibus agere: seculares tamen & mundani homines ea faciunt ob fines mundanos & terrenos, honoris, lucri, aut delectationis: quia ipsimet inquirendæ, quam hæc varie- Luc. 21. Mor. cap.

terrenum affert, ipsi dilectæ suæ dat quiete. Qui autem laborat, odit externa opera præstare, eo quod Deus ei gratiam spiritus tam non dederit, aspirans ad vitæ contemplativæ secretum interna quietem, etiamsi nunc ferat exteriorum operum exercitium. Ex quo fit ille Sanctus prouentus, vt interdiu cum Ierusalem lenitatem hauriat, & anguries soluant Babylonicæ tyrannidis insultum Ierusalem: quia fœnatoris, qui bona hæc opera ob inanem gloriam perficit, videtur cum Ierusalem: cum tamen remeauerit Babylonem, ob ingestam interioris contributionem, qua laborat contra vanæ gloriæ externa, quibus pœnæ propriæ Dei gloriam occupatur, videtur quidem Babylonicæ cum, cum reuera sit cum Ierusalem, ob interna, qua fruitur, quietem spiritus attentus, accipiens verbum cum diligentia, & quia aliud facere non potest, quam spiritualem occupationum temporalium. Hinc quoque prodiit Religiosos Sacerdotes, aut clero deditos, & reliquos, etiamsi officijs & externis operibus distinguantur, non tamen in virtutibus internis eiusdem Professionis, in quibus possunt esse æquales, imo minor potest magis proficere, quam maior; sæpeque subditus, esse non minus perfectus, quam ipse Prælatus, & ipse coquus, quam Concionator. Quod si Deum & proximum plus diligere, erit ignis vita gloriosior in spiritu: quamuis exterius non apparuerint omnia officij; sed charitatis cellitudo efficit Sanctitatem. Nec fuit stylo S. Ioannes in visione, qua vidit Christum Dominum, altæ sedentem super flumen ignis, & pedes eius fortes tanquam in camino ardentes. Significabat autem (vt alibi perpendimus) partes corporis eius mystici, hoc est, Ecclesiæ & Religionis, tam qui in sublimioribus officijs positi, quam qui in inferioribus sunt constituti: ardere in amore Dei, eique magis adhærentem Deo futurum, qui vehementior, atque ipse. At perfecti si pedes plus quam oculi arderint, plurimum & magis diligentes. Et cum ex hac vita vere recedentes, commendabuntur locutionem, qui in hac vita actionem habuit locum, ibi obtinebit actionem, vocata illa Sanctorum beatitudo, quæ finem & finis nescit.

Non igitur est cur Religiosus anxius sit propterea quod in hac vita sit inter bonissimum, & videat se officijs illorum occupari: sed solerter potius ipsum, amorem scilicet actuum perfectionis, quem habent, obseruandum est in charitate & obedientia, quarum hæc vis est, vt extollant à terra ad cælum quantumque actionem, quam illæ comitentur, quasi aliquam elementi vim, quæ quidquid tangit, convertit in aurum.

Et nihilominus necessarium est, vt Religiosi, Prælati, qui meritò ab illis debent esse perfectionis cupidissimi, attendant, vt ea, quæ interiora officia obeunt, adhæreant, cohæreant, & fundentur nullo modo ex comitantibus partis fiant, sed potius vt Apostolus dixit: c mysterium fidei habentes in conscientia pura. Quorum officium, quo abundant

& magis-

& molestiæ, & angoris est: proprie siquidem exercitium hoc est, sollicitudine & labore, & absque magno apud nostrum corpus fatigatu, corpori quotum corpus sufficere. Hoc confirmat S. Gregorius illa S. Ioannis sententia, *Quando lavabam pedes meos Domino, applicans eos Ecclesiæ Religiosi, quorum pedes ait esse eos, qui temporalis negotia nullatenus [illegible] in terra versentur, vix eadem peragere possunt, quin aliquid vulneris accipiant, aut aliquo luto aut pulvere inficiantur. Idcirco necesse est Psalmum & Lectionem quæ meritò esse debent maiori devotione & interiori [illegible], & frequentiore cum Domino nostro familiaritate celebrare: ut ad mundi pedes hoc volutam doctrinam communicantes, si aliquid dentium [illegible] habent, orationibus eluant: cælitus & monitis spiritualibus ad sua interiora regressi, seaptera examinent, culpas detergant, ac deinceps sic mentem custodiant: ut lic immunda recipiens fermenta, ad progrediendum in sanctis locis non pedem tendat.* Cùm enim sint vitia corporis membra: quum ea quotidie, vt licet eorum ministerijs multa externa luteantur, ita nostris studijs illorum interiora repleantur. Ad illam tuendi non parum (quod noster P. S. Ignatius in suis Constitutionibus præcipit) vtipsum Prælati, & Superiores excessus aliquando eadem ministeria, vt hoc exemplo alios illi melius, quam ipso offendendo, se non contemnere aut dedignari quod illi faciunt. Quamvis enim verum sit (vt ait Sanctus Gregorius) eos ordinarie occupari altioribus ministeriis: tamen etiam vult Christus D. N. vt ipsum imitentur, humiliantes seipsos ad abiectiora exercenda, cùm opus fuerit: memores quod eisdem manibus & facies lauamus, & pedes indiamus: nec propterea spiritum celsitudine frustrabuntur quòd se ad humilia officia exercenda demittant.

Ioan. 13. 6.

Petrus ad 1. 1. p.

2. Cor. 4. 14.

CAPVT XIV.

RATIO ET MODVS TEMPORALIA MVNIA *cum spiritu & perfectione obeundi.*

EX DICTIS IN PROXIMO CAPITE dedocemus aliqua documenta, ad reparandos defectus, qui maximè nocere solent hominibus Religiosis, quorum defectuum potissimus, & quasi fundamentalis, est inquietudo ac desolatio in sua vocatione & statu: quæ nititur ex Superbia & ambitione, quæ tamen prædicta considerationibus reparantur, plurimi faciendo statum suum, & maximè considerando [illegible] Deum, multò commodatior est in eius oculis, qui sit maximus eorum, qui habitant in tabernaculis & minimus mundi. Quæ tamen non propterea vel puncti humilitatis &

recognitæ salutaliter debuit si quæ alibi eam locum occupationibus debetur. Hæretici enim, dum extollunter, non cognoscunt id magis sese dimittere pro seligion reprimant, qui Dei servis non timent pœnas quadam, quod virtutem occupent locum, & adjecta quadam se abjiciant: sequenter Apostoli Regulam, dicentis: a *servus vocatus es?* ad Religionem, & vt alijs in ea servus *non sis alicuius: fidelis, postea servilis*, & datam servitutis 1 Cor. 7. 21. 1 Cor. 7. 21. *eligunt magis eo pacto* vt in malo humiliter vivat. Is *Humilitas* enim (vt ait Ecclesiasticus) *coram Deo invenit gratiam, qui ab hominibus honorabilis* Eccl. 3. 20. *habetur.*

DEBITA igitur inquietudine per constantiam & firmitatem in sua vocatione summa etiam diligentia coniri debent, imperfectiones exuere, quæ solent externas occupationes comitari. Vt apparet ex eo quod Martha cum Christo Domino nostro quodam dicit: *Domine, non est tibi cu-* Luc. 10. 40. *ra, quòd soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo ei, vt me adjuvet. Cui re-* *spondens dixit Dominus: Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. Porrò* *unum est necessarium.* In quo colloquio quantum intimatur magni defectus, qui in huiusmodi Religiosis possunt inveniri.

1. PRIMVS dicebatur est, quòd quemadmodum Martha sororem suam Mariam vocavit otiosam, ideoque conquesta de ea est, quòd ipsum non juvaret; imò ipsum Christum quodammodo incuriæ notavit, quòd id non inhiberet: ita Religiosi solent alios remere iudicare, quasi otiosos, & neglectæ charitatis erga proximum commissationem ergà sese habere, cùm ipsi in occupationibus & laboribus ipsos juvare. Ipsi enim, vtpotè imperfecti, nullam occupationem judicant laboriosam, nisi corporalem, qua affligatur & fatigetur corpus. Ex quo provenit vt semper sint plani querelis & murmurationibus contra alios; imò interdum contra ipsos Prælatos, quos notant negligentiæ, in attendendo ipsorum humanis & labilibus, vt aliquos habeant. Quid autem hoc est aliud, si rem bene perpendamus, nisi temere judicare, murmurare & ipsorum Christum minime præbere ipsos gubernare; & improbare, quod ipsum Dominum imitentur, desiderans quietem illorum, qui rebus spiritualibus attendunt? Sic enim multò magis ipsos juvare, quàm ipsi reliquos juvent temporalibus suis occupationibus, imò quòd melior exhortatione illis ipsis communicent. Nam licèt pedes lavarent, & multum juvarent eos, verbis & exemplis: multò tamen plus pedes accipient ab eis, qui conservandam eis quod habent, & bene suo munere vtendum. Et quamvis majores, qui de rebus spiritualibus agunt, debeant non minus officio suo, nec præsertim minoribus, quàm alijs debeant: debent tamen sibi persuadere, hujusmodi defectus esse quasi *festucas in oculo alterius*; ipsorum verò temerarias judicia, & murmurationes esse quasi *trabes in ipsorum oculo*, quas prius libere & à se ejicere quàm eorundum dolorem, quem adhibere; Luc. 6. 41.

& impe-

& impedimentum, quod possunt: (cognoscam cum quibus quæque non quæ bene præstantur illis officia) *Implebant* igitur (vt dixit Apostolus) *legem Christi, portantes alter alterius onera*, cum patientia & lætitia. Nam ornamenta ipsi aliquid de alijs tollere, atque hæc in se qualibet inserere.

Quod Si alias harum querelarum radices respiciunt, inuenient, & plurimas eas posse nire ex eo, quòd non sint satis humili & mansueto animo, quòd refrenare prillitus vitæ feruor: & ille interior æstus non cupiunt. Non Israelitæ conquerebantur & murmurabant contra Moysen, eo quòd illum per vastam deserti & laboriosam eos educentem vitam displicentiam & tædium in officio; & ignauiam ac torporem in vita efferre, vt hostiles videantur gyganteæ & labores ac difficultates parum, contemnantur vt insuperabiles. Quam tamen pestem radicem, si mortificent, & exinanitionem quies & tranquillitas in officijs, & feruor vitæ tollat illa animi aliter, vt vel ipsos Gyganteos deuoret, dum familiaris illegis pacem deuorabit eorum laborare, & pati pro Christo: cuius amor efficit, vt vel grauissimum onus, illis videatur leuissimum. Hæc etiam debent mortificare modum quendam inuidiæ, quem illis adferre emulationes, & quæ, quam in alijs apte elementa quandoque filij Iacob magnum oriebantur, & ecce Iam concepérunt in fratrem suum Ioseph, quem audiuerunt *Regnaturum*, quod ipsi in agro ligabant, *adorare manipulum ipsius Ioseph*. Cum ij in Religione occupationes multo inferiores esse, quam aliorum: quod est quodammodo illas adorare, & quasi prostratas ante eas videre. Hinc inuidia oritur, turbationes, & querelæ. Humilitas tamen & charitas Religiosa animum eius addet, ad huiusmodi inuidiam mortificandam, discernibus eò magis Baptizatis *fratres* scilicet *minores, spernit regnare, vt autem nouit*: illis locus ea cellior competit, mihi inferior: gaudeo, me esse horum Religiosorum partem, & fratrem horum Religiosorum, quorum occupationes alteri sunt præstantes: vt gratiam, quas homines venerentur & adorent. Ergo particeps earum, cum non parum honoret me, si eis seruiro meis occupationibus etiam humillimis. Sint fellices fratres mei Deus Maria ad pedes Christi, quandoquidem ipse Dominus ita voluit, felices hac ex causa: nolo ego eorum quietem turbare, sed potero meditari Martha, illis seruiendo. Cum; non possim ad pugnam prædicationis quæ libet animas lucrari libenter domi hæreo, vt labore & sudore fratrum meorum, qui ad pugnam prodierunt, fiat eius Dominus Ierusalem illam custodiens, quam per os Dauidi condidit in Israele quod *Ierusalem ciuitas dispositio ad pacem, & inuenerunt alterutrum & similiter dixerunt gloriam*. His igitur & similibus alijs consideracionibus primus hic defectus reparatur.

Ad Alium extremum desiderat reliqui defectus: nam cum si Reli-

gloriæ cum voluptate quadam applicant sese ad officia temporalia, inediam nunquam in seculum defectum edendi sua militetia cum nimia solicitudine, anxietate, & turbatione. Quæ num à Sancto Dei Spiritu, quo cælitùs accepturus solatia vitæ & imperfectæ radicibus promicit. Interdum quidem à naturali affectione nimis solicita, inquieta, & anxia, interdum etiam oritur à propria mente, qui se his exercitiis facilè identificant dum aliquod emolumentum, aut vanum finem respicit. Nimia enim desideria bonum plus nocui, aut bonum aliquem ex eo consequi, aut impedimenta eius amittendi, in causa sunt nimiæ solicitudinis & anxietatis in ipsis actionibus virtuosis, & interiorem defectum potius admittant, quàm libertatem interiorem. Quæ dicit Apollonius Abbas cum nimia hac solicitudine displicere Christo servum suum.

Hinc tertio oritur defectus, cùm de nimijs, & supra vires occupationibus conqueritur multitudo spiritum cordis, contra consilium Sapientis, dicentis: *Ne in multis fueris otiosus in illis, qui multum se occupationibus implicat, & suas occupationes moderatur percipit sapientiam.* Nimiæ enim occupationes ineptum hominem reddunt ad orationem & familiaritatem cum Deo: quia replet spiritum curis pungentibus, & vanis cogitationibus. Hæ diversæ occupationes voluntatem intendit ab aliqua varietate, quæ quis vult hominibus satisfacere, & obtinere apud eos opinionem diligentis, & solicitis. Interdum nimia illa cura oritur ex indiscreto zelo, quo judicat se Deo placere, si multum laboret, fratribus in nullo sese relevet, aut deferat. Sed certum est, nimium illi non placere, qui reprehendit in Martha, cui dixit: *Martha, Martha, solicita es, & turbaris erga plurima: porrò unum est necessarium.* Vt sic omnes occupationes in unum finem dirigantur, videlicet Deo placendi, eique soli voluntatem exequendi: ne sese ædificent, & malitiæ cælitus vitandi defectus. Secundum tamen illos, ne hoc multorum occupationem extremum evitent, incidant in alterum malum, quod est multò detestabilius. Nam præterea non se animum oneraturi sollicitudine suscipiet onus, & similis fit afflicti pectoris, cui valdè timendum: hæredet jurgijs verborum suorum, ut legit laborantes sint memores admonitionis Salomonis, dicentis: *vade ad formicam ô piger, considera vias ejus, & disce sapientiam: quæ cum habeat neque ducem, neque præceptorem, neque principem, parat in æstate cibum sibi.* Et, ut Plinius ait, terunt sæpè pondus corporis sui grauius, quamvis cum magna illa quiete, & voluptate naturali, ut malim loco explosum.

Vltimus defectus est, cùm pax & concordia cum religiosis Religiosis turbatur ex occasione rerum ad placitum obsequia spectantium, quæ licet ex se considerando ostendant se enim aliquid honestum & pietatem, quem exprimere in eis distribuendo, aut in modo eas ponendi. Quæ dicitur nascitur ex cupiditate, & motibus illicitoribus, aut colorem, aut ex nimia prudentia adeo coperto colore & specie pauperum, aut obedientiæ. Etenim

(ne S.

vt S. Dionysius ad hoc propositum dicit: est manifesta gratia & dōni Dei Diuini radius ac prudentium Praelatorum voluntatem imitari & deum assimilari secundum quod est mimus vt, quātum est ex se, omnes homines bonos & sanctos efficiat per propriae exemplum, & per ipsam Religionem. Non curiosus rerum temporalium, & in quibus est officiosum in eis huiusmodi. Nam primum est bonū formaliter, secundum autem corporale & temporale pertinēs Religionis substantiam obscurat; secundum vero est accidentarium: primum est tendere per operationem ad quod tendit secundum se omnis religiosus tanquam. Non igitur erit prudentia vertuosa facere rationem primi, vt vitetur secundum propter. Et contrarium (vt dicit Sanctus) accidit illi, qui facit ea bona quæ sunt ad bonum bonorum, aut vt placeant hominibus; aut quod videtur ei quā proprietatē in rebus habeant. Caueant ergo religiosi illos vt dicit Dionysius errores, negligendi bonum vt huiusmodi aliquid determinant, quæ ex bona conceptione, aut ex praecepto Praelatorum in tuenda diuina fide & vtilitate, vt vnionem cum omnibus ferunt. Non enim est vnio veræ charitatis, quæ conservatur conculcando obedientiam, aut contemnendo bona communitatis. Et qui non potest pacem & vnionem facere cum aliis fratribus, nisi ipse debito fine decidat; det saltem operam, quæ ex parte ipsius deficit tenere pacem & vnionem quam debet suis fratribus exhibere. Et hic dicit vnionem bonis, quæ sunt sui Religiosi debet: scilicet etiam & aliis minimis.

Hos quatuor defectus vitandos facile Religiosi, si persuaserint sibi, separare se ab omnibus & occupationes exteriores, quæ à media proprietate perfectionis sunt extra naturam suæ salutis & profectus. Quamvis autem Religiosus ad ea quæ horum officiorum exercent, non teneatur in Communitatis vtilitatem; præcepto tamen imungit Spiritualis Patrum Ecclesiæ, quod quilibet in quocumque ordine constitutus vnum aliquod exercitium rerum temporalium. *Quis enim prudens dixerit se modum tenere non facere: nisi prius operibus exercitatus fuerit?* Et vt S. Laurentius Iustinianus ait in libro de obedientia nihil prodest, mundi relinquere secessus, & adhuc alijs spiritualibus occupari, mundialibus relictis occupationibus. Nam vt temporalia exercitia quærentes: dicunt etiam spiritualia quæ, Luxta illud Salomonis nolite fornicare: & hoc *postea facere, & illa non omittere.* Attendendum tamen est, quod tempus laboris non præterminis spiritualibus exercitijs hoc primo loco quam magis necessaria & peculiaria collocandum sit cum ipse Dominus dicit: *Quærite primum regnum Dei & omnia adiicientur vobis.*

Ex Quo fit, vt hominibus Religiosis officia domestica exercentes quod dictum est pro oratione & recollectionis accipere, quod erit necessarium ad

festivale ultimum statum Bonum confirmandum, & præcipue diebus festivis quibus studiosius tradere se debent exercitijs devotionis, occupationibus temporalibus omissis, quæ non sunt præcisè necessariæ. Omnia enim tempus proprium habent. Et bonus Religiosus diu quo tempore debet se offendere laboris, alio vero studium recollectionis. Quod suadet Hugo de Sancto Victore, dicens magis decere videtur quod in diebus festivis & magis laudanda est occupatio in cæteris quæ ad hebdomadam diebus. Ita vt qui in diebus festivis non erat quietus, indicio est sua lautitia, sicut qui aliis diebus non impleatur occupatione, dat indicium ignaviæ suæ, ac corporis. Quietem enim in causa dixit, cur carnales nunquam quærant Sancti quietem & ignavia efficit, vt nunquam amplectantur bonam occupationem. Quamobrem studiosè distinguenda sunt tempora: vt enim opus pessimum nunquam est laudabile extra tempus factum, sic vituperandum. Decens itaque erit, vt Religiosi diebus præfatis maneant in suis officinis: festis verò, quando sunt ab occupationibus liberi, sint frequentes in templo, glorificantes Deum, ob accepta ab eo beneficia, simul cum reliquis, qui ex officio sunt ad templum frequentandum dedicati.

Ex relat. Surii 1. 1. & Baron. in Mart. 11.

CAPVT XV.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN ORATIONE *mentali, & studium Recollectionis eorum in omnibus exercitijs spiritualibus.*

VT SORTEM ET PARTEM MAGNAE IN RELIGIONE sequuntur duæ sorores pergere solent iuncta dumtaxat Oratione, mentali scilicet ac vocali. Aliqui enim vel ex Regulæ Instituto, vel ex Dei speciali vocatione aliquot horas expendunt in oratione mentali: quæ complectatur meditationem & contemplationem Dei eiusque mysteriorum, rerumque omnium affectionem deuotionemque eiusdem. Quæ oratio adeò est propria statui Religioso, vt quod sit Divino obsequio consecratum, vt Sanctus Ioannes Climachus inde Monachum definiens dixerit: Monachum esse, qui semper habet spiritum in Deum elevatum; & erat in mundi loco, tempore & regione. Oratio enim, teste Sancto Chrysostomo, est anima & spiritus vitæ Religiosæ, ac perfectæ: quæ conficitur, augetur, ac perficitur Castitatem, Paupertatem & Obedientiam, & earum inter se coniunctionem, & reliquas virtutes huius status proprias.

Cap. 4.

Lib. de Compunct. ad Dem.

Et S. Hieronymus ait: Religiosum non frequentantem huiusmodi orationem, gestare animam mortuam in corpore vivente; nec ille tanquam corpus sine anima sibi quid interesse dicit in Religione adepta vitæ spiritualis. Sed quoniam de practicæ orationis mentalis fabricatione in tribus aliis nostris libris, id nunc solum adferemus, quod Cardinalis Cajetanus ad hoc propositum affert. In cœnobiis Schola est Theologiæ mysticæ, sed Theologiæ mysticæ, ex tropis sacræ Scripturæ, quem penitus nemo Religiosus quod quidem debet ignorare debet, hisce verbis: Dicunt (vt S. Thomas) de cæcis, quod intrinsecus videant ex parte meditationis Dei & beneficiorum ejus: sed ex parte meditationis propriorum defectuum. In prima sunt bonitas, misericordia, charitas, &c. Dei erga hominem, & in beneficiis quæ Creatori ad imaginem suam, Redemptionis, baptismi, inspirationum, vocationum per se relatis, expectationes ad pœnitentiam, Eucharistiæ, præsentationes à tot periculis animæ & corporis, Angelicæ custodiæ, & reliquorum beneficiorum singularium. In secundis sunt defectus culpæ & pœnæ, tam in præteritis, quam in præsentia, habitus ad peccandum, dissipatio propriæ substantiæ, assuefaciendo cogitatus & voluntates & inclinationes aliorum suarum virium ad malum, fabricatio in regione longinqua ab amicitia & conversatione Dei sui, perversitas affectus magis temporalia quam Spiritualia commoda, vel incommoda sentiendi; malitiæ à virtutibus, vulnera ignorantiæ, malitiæ, infirmitatis, & concupiscentiæ, vincula manuum & pedum, operum scilicet & affectuum, in tenebris, in fœtoribus & amaritudinibus effingere: horrere vocem pulsatis interim nō intelligere: & quod omnibus potest, Deum pro inimico & hostis totius cleri, mortaliter peccando, & propterea tantum eidem inimicum fecisse, vt pro Dei relatione sit, salutique nolit Deus sit venter, aut pecunia, aut delectatio, &c. Ex huiusmodi namque meditationibus quæ quotidianæ esse debent Religiosis, & Spiritualibus personis, omissa vocalium orationum multiloquio voluntario, descendatur: quæ consequenter gigantes virtutesque Religiosi, aut Religiosa seu spiritualis etiam nomine vocari potest, qui fœtum semel indie ad huiusmodi sedem transfert. Quomodo namque eligam absque causa, absque media, insulam portus absque tempestate habet requiem: sic nec Religiosus absque frequentatis actibus lucrativis conscientiæ, meritorum, ac reliquorum. Hæc vir ille doctissimus, in quibus non solum mirus planè ac devotus Theologus, sed in aliis locis subtilem & acutum. Docet enim hic Religiosos studijs valde deditos vt etiam quotidie scientiæ & exercitio orationis ac devotionis diligenter studeant nam hæc oratione ac devotione vacuus efficit eorum Religio.

IN eundem scopum tendit etiam illa pars orationis, quam dicimus vo-

calentes qua Religiosi fide exercent. Quæ Canonicis locis perfectissimè peragitur, longè aliter ordinabilem religiosum ea in choro canitie, sunt Ecclesiastici ad contributa quibus laudabilem hanc consuetudinem accepérunt, tanquam medium suæ perfectionis. Erit igitur talis cantio eis vtilissima, si contentur tali spiritu eam exercere, vt etiam ipsis deuotionis eos inflammet. Nam (vt S. Bonauentura ait) omnes exteriores cæremoniæ diuinorum officiorum, & aliorum sacrorum ministeriorum, nihil sunt nisi debita deuotionis peragantur, sunt quasi muscæ ex lapidibus absque calce, aut bitumine illis commixto, confectæ, & tanquam lampades virginum sine oleo, quæ lucere non possunt. Aridus est omnis Religiosi, quæ non oleo illo lugubris irrigatur, infelix est bonorum operum structura, quæ deuotionis frequentia non compingitur nam, oratione deficiente, facilè ruit. Et quicunque multum negligit in humiliandi exercitio, magnæ se periculo exponit deficiendi à sua vocatione. Nam, vt Propheta dixit, a *parietibus humilibus, tempestatem, quæ lapides colligunt, cito egredietur ignis*; & b *domus fundata super arenam, descendit pluuia, & flant venti, facilè cadit.*

§. I.

SED QVONIAM de locis Canonicis propius instituetur tractatus in quarto tomo, eò quòd magis proprie sint Ecclesiasticorum; nunc eam tantùm ad distractionem proponemus, quam assiduè habent Religiosi, qui a *elegerunt optimam illam partem*, & VNVM illud, quod *Maria elegerat*: in quod omnes suas intentiones & conatus dirigere debent, eumdem, & finem mortificantes animæ sollicitudinem, turbationem, & effusionem cordis, quæ huic VNI aduersantur. Nam (vt S. Dion. ait) eorum vocatio est VNVM *ipsum audire, & aliarum rerum cogitationes* non solum vitæ diuinæ contrarias: sed etiam imaginibus & phantasijs cordis, quæ sunt domestici deuotionis hostes; & fures eam depraedantes & celestem ejus epulum. Ipsa enim experientia docet, quòd etiam cum simus in secretissimo loco recollecti, fixi ex nullum licet Martæ similes, sollicitum, turbatum, & in res plurimas effusum. Quemadmodum ait Sapiens: *Cella cupientium vana disputatione, ingrediuntur cor meum* excitantes in b *spiritu meo cogitationes illarum sonitus.* Nec itaque propterea animus tibi displicebit, sol magnus, & festiualis ea omnes reducendi, inuitat VNVM, qui est Deus: totam tuam attentionem & intentionem collocando in eo.

Est AVTEM hæc omni momenti, vt semel tibi persuadeas: hanc attentionem valde tibi esse necessariam. Primum, propter infinitam Dei Maiestatem, in cuius conspectu es futurus, & cum quo loqueris. Hi enim summa securitate vtuntur cum Deo, quod putent curam hostiarum loquutarum

cum

cum Deo loquentem, cum, semi verbo prolato, deficiens [illegible] loquendum cum illius capax? Quid igitur [illegible] Fiat enim cogitatio immensa Dei magnitudine re[illegible] trahere & prosternere, nec contrire, sicut ille Publicanus, [illegible] re. Quomodo igitur audebis effundere oculos [illegible] in terra? Seraphim velant faciem, & pedes suos [illegible] majorem reverentiam, quam tu exhibes? Non [illegible] quam eos convertat, qui te despicit? Deus [illegible] *Ecce spiritus rectum fecit pectus*, [illegible] *cum exhibit Dominum vivificum*. Et nos [illegible] ipsum Dominum effugiemus qui loquentibus [illegible] ejus excellentia ipsius operis: nihil enim est [illegible] Deum agere, cum diligere, laudare, & cum illo [illegible] tiam vocari potest opus Dei, & oratio Dei [illegible] attentione ac reverentia, qua par est, [illegible] *laudatur ab eo qui scit opus Domini negligenter*. Quod si operis excellentia [illegible] gas excitat ex cogitatem eam, quam laboras: hæc te multum impellet ad eam, ut oportet, faciendam. Mendicus enim, qui fame premitur, nec potest manuum labore cibum sibi acquirere, nisi mendicando: ipsa necessitate fervens efficitur in mendicando: & qui novit suas necessitates & pericula spiritualia, exigua etiam vires, & fortitudinem ad eas reparandas, valde impellitur ad ferventer orandum ab ipsa *Fame*, qui in remedium suæ miseriæ dirigitur, *ut sitat in peccatum*. Si vitæ brevitatem respicias, & aperiam, qua orat qui sunt in mortis periculo constituti: hoc etiam permovebit te ad orandum cum spiritus fervore, an hæc sit victima tuæ orationis hora. Et quamvis non sic satis est magna miseria, non te continere intra templum brevi illo tempore, quod accepisti orandum. Et hæc optime reprehendet te Dominus, & objicit: *Sic non potuistis una hora vigilare mecum?* Attende, quam multa hora CHRISTVS Dominus noster expendebat in oratione, nec quicunque, sed in oratione Dei: digna fuisset ejus, qui orabat, & cui offerebatur.

Et fuisti quidem cum tanto fervore? *erant*, ut cum summa fuit gaudio fuerit *transfigurare*; & iterum *fulsit in agonia, prodibat erant, sanguine* fudisset. Cum igitur id totum factum fuerit in tuum exemplum, cum ipsa actepti tate facies, quod Salvator tuus cum tanto fecit fervore, non [illegible], sed tuæ voluntatis causa. Attende item: quam multa horas expendebant [illegible] in hoc inventi exercitio, ob ingentem [illegible] ex multiplici [illegible] respicias, [illegible] quidam [illegible] in [illegible] cogitationes recolligas, [illegible]

1. Luc. 18.
2.
3.
4. Psa. 108. 7.
5.
6. Matth. 26. 40.
7. Luc. 6. 12.
8.

vitæ

vt calidi boni dilectiq; fructus: quibus præclarè Sancti, & nunc etiam fructuosi tui facti fuerunt. Potes enim tibi esse credendum, magnæ præcipuæq; esse curæ tales orationem habere, vt obtinere possis tantum, quod in illa concupiscat Deus. Labora etiam, quem initio orationis adhibueris ad te recolligendum, obtutibus ad eius finem magnam reflectionem spiritus.

1 Reg. 3. 9. Propterea enim dixit Salomon: *Melior est finis orationis, quàm principium.* Quod si miserum est, non posse hominem penitus eius scientiæ, aut artis, cui dat operam: quantò est maior miseria, quod quis à Deo ad hanc artem & scientiam scientiarum, ad orationem scilicet, & familiaritatem cum Deo vocatus: sit tamen semper quasi Tyro, ea quæ non bene recollegat eam finem? Quid si initio tuæ conuersionis Deus hoc te affecit beneficio, vt esses in oratione collectus ac deuotus: maior miseria est, quod tua culpa tantum bonum sis perditus? quemadmodum illi, de quibus S. Augustinus, quod primis diebus cum feruore; deinde, tepide, pigrè, frigidè: ac denique negligenter. Denique ad hoc studium & solicitudinem impellere te debet, quod videas maximum attentionem & conatum tepidos Dæmones impedire tuæ retrahere ab oratione contendant. Est autem nullum, & æquum, tu esse prudentem sicut serpentes: vt quemadmodum ipsi inuigilant ad te circumdandum ac distrahendum: ita tu omnem adhibeas diligentiam, vt mentem tuam colligam & Deo dem tuam. Decem his rationibus persuadere tibi debes, quæ sit momenti hæc mentis recollectio: & omnino credere, quod te ipsum effundere, fluere, odisse, recolligere autem, sit tesaurare. Id enim significauit Salomon, dicendum *Qui perdidit eam, odit animam suam*: plurimam enim bonæ tibi comparat, qui potestatem ac dominium super suas potentias habet. Contrà verò *anima dissoluta tenuem efficit.* Non enim habet vitalem cibum. Et *inter sancta ponit quæstus cupidum, & omnem sapientiam non retinebit.*

Ex. Quo fiet, vt si foris prodens, ita exacuas reliqua tui status opera, vt cor tuum semper teneat integrum, nec diuidum; & tuum spirituale Dominum retineas, vt eo applices ad familiaritatem cum Deo habendam, illum atque constituta hora illumines, dimittas alijs omnibus occupationibus: vt hanc familiaritati totum tradas. Eam in modum, quo Maria, cui occupata esset cum multis, qui venerant ad ipsi condolendum ob mortem fraternam tamen atq; suam Martha dicente *Magister adest & vocat te*, illa *surrexit citò*, hospitibus relictis, *venit ad Iesum, & cecidit ad pedes eius.* Quare cùm valde sis cum hominibus occupatus, dubes eos dimittere (præsertim cum tales occupationes tantum sunt ob ciuiles mores) vt ad tuam orationem, ad deum, & reliqua spiritualia exercitia, in eo momento te conferas, quo Deus te vocat: hoc tibi signo compertum, fore à Religioso ad id constituto interna inspiratione, quæ te ad id faciendum omnes efficaciter.

dixit. Nec vacat mysterio, quod Maria tristis & turbata quærebat ubi voluit Martam, vt audiret ad pedes Christi significatem, quæ ipsum occupationis non præoccupant, vt ipsi ad tempus seruiat, ac Domino nostrum ἀπερίσπαστον occupationē valde expeditum, quod distractionem odit. In eo quoque aliquid latere videtur, quod Iudæi, qui Mariam occupabant, videntes eam, ipsi vocant alterum ad Christum, fecisse eam: quæ tamen, nulla illorum ratione habita, cum pergit ad Christum, ad eius pedes prostrauit. Naturale est enim, vt cetera desera occupationes, quotiens lubenda causa ille ei te deposcat, & occupatum nimium non putet; ita vt vix audere possis earum importunitatem. Dehinc igitur viriliter eas fugere, & nihil curare, proficiscique quo pedes quietis ad pedes Dei tui, vbi tuus propositus necessitat. Quod si facias fortasse impertinens, vt non pergas orationem non delinquendi relaxare: sed tamen potius importunitate prouocari, ad clamandum maiori fervore ad Deum, vt illi subueniat. Eum in modum pro horum Euangelium ait de quodam caeco clamente ad Christum transeuntem: p *Fili David miserere mei.* Et *quamuis qui præibant increpabant eum, vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat: Fili David, miserere mei.* Quem ipse Iesus *stare iussit, illique adesse ad se.* Fecitque eum sui voti compotem. Quemadmodum autem cæcum illum nolebat disputare cum illis, nec audire eos, qui dicebant, vt taceret; sed nihil eis respondens, vocem magis extollebat: ita non debes cum tuis cogitationibus & importuna imaginationum lite disputare, sed, illis præteritis & contemptis, orationis tuæ filum continuare: ex earum importunitate occasionem accipiens ad orationi magis agendum. Nunquam enim cogitationum quam tibi nocebit, etiamsi tanquam q *muscæ* accedant *ad pertundendum faciem tuam frigidissimi* & pretiosissimæ deuotionis: si eas semper abiicias, nec parum illis tecum eas moras, vt aduersus eas patienter in corde tuo habeas. Quod si eas vtiliter abiicias, perseuera: Deus laborem tuum remunerabit: r *abstinendo te ab alienis fœtuisse.* quò enim perueniet *contumax bellua*, si *principes* te *in labyrinthis* ad *serpentibus lignum*: quæ earum murmur non inuenit libi adytum. Opus enim est diuinæ omnipotentiæ ac misericordiæ, præsentiam tuam & aciem fundamique facies orantibus offendere: dum eo tantum quietem, vt nihil tui eos perturbet. Et hunc fructum tibi bene facit Religiosa oratio, vt ipsi cum quiete seruiens, omnia reliquerat: quibus tu in ipsis, quantum in te est, abiicias & fugiendum eo tempore existimes, quem Christus Dominus noster indicit, *cum discipulis suis, intra in cubiculum tuum, & claso ostio, ora Patrem tuum in abscondito*, quod aiunt SS. Patres fieri posse, siue in cella, siue in choro, siue in campo: modò nihil ingredientis cogitationis, sensusque obstia claudas, ac solum respicias Deum tecum ibi præsentem. Cui eo loquere, magis propositi necessitates; explicaturus, vt absoluat te intra se, nequid accedat, quod te perturbet

p Luc. 18. 38.

q Exod. 8. 1.

r Psal. 90. 11.

[illegible] Tom. 3. Oooo [illegible]

§. 2. *Alia deuotionis exercitia.*

EADEM QVIES & recollectio procuranda etiam est in reliquis vitæ contemplatiuæ exercitijs, quæ continuantur & foouent ipsam orationem; iuuantque valde proprijs Religiosorum finibus primam partem Mariæ, de qua dicitur, *quòd sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius.* Id quod reflexè Thomas varijs profectus exercitijs. *Primum est,* audire concines aut exhortationes spirituales, quæ fiunt de more in Religionibus, ac præmodum ipsis Religiosis. Quemadmodum enim Christus D. N. duodecim sectionis generibus vtebatur, aliquot plebeiorum hominibus, quibus & ipsi Apostoli fruebantur aliis verò specialibus ad solos discipulos spectantibus, quibus eadem explicabat, quæ ad ipsos scribebant: vt videre licet in prolixa illa sermone, quem habuit in cœnaculo: quo cor est cōsolatus animum fit, ac docuit quæ pertinebant ad vnionem inter se discipulos, ad custodiā mandatorū sacrā, ad fiducia, & frequentiā orationis, aliaq; valde perfecta. Ita etiā præter publicationes, quæ ad populū Christianū habentur in Ecclesijs, refert plurimū, alias magis particulares pro suæ Religionis, cuiusque finibus: quibus aliud addatur ad proprij illum perfectionem: & nominatim ad eam, quam Christus Dominus noster in prædicto potissimum sermone commendauit. Et hinc sunt exhortationes illæ sunt audiendæ, quasi ipsemet Christus eas haberet. Ipse enim ad eos loquitur verbis, quæ aures percipiuntur; & seminat semen suum in terra bene culta, vt fructum proferat centuplum, proficiendo quotidie in ea perfectione, quam profitetur.

1. a Luc. 10. 39.

2. a 2. q. 180. a. 1. ad 4.

b Ioan. 13.

2. An idem exercitium spectet etiam familiaris cum Prælato, aut Confessario, aut spirituali Patribus collatio & communicatio: quæ vtilis esse solet, & quasi gradus quidā ad familiaritatē cū ipso Deo. Nam (vt S. Greg. ait) generales sermones & exhortationes, quæ habentur ad multos simul, nō semper sunt adeò accommodatæ necessitati cuiusque: & vtilis illa, quæ fit peculiariter ab eo, cui talis necessitas est nota, tamque exhortationem ei rigat ad fructificandum est. Quamobrem Christus Dominus noster non solum prædicabat in synagogis, in montibus aliisque publicis locis, sed discipulos suos interdum ad particulares domos, vbi documenta & consilia tradebat valde proportionata eorū necessitati. Et ipse Apostolos facetur, *se docuisse palam & per domos, nihil se scire & nunquam vnum quemque separatim.* Hæc enim particularis instructio est, quæ primum dubia mentis prudenti ad vitia ex radice euellenda, & virtutes eiusdem propriis insertendas. Ex quo appareat ingens Religiosorum bonum, si quibus sua domus sit cum habeant, qui eis medeatur, Magistrum, qui doceat; Familiarem, qui consulat; Confessarium, qui eorum peccata audiat, & ab eis absoluat; & spiritualē Patrem, à quo in ipsis exercitijs dirigantur. Et quod seculares etiam domi bonum ad Religionē accedāt, in qua sint viri eminentes ad hæc officia præstāda, vt eā

3. a par. 2. q. 82. a. 4.

c Act. 20. 20.

eis

ris de suis necessitatibus agant. Id autem Religiosi habet hanc utilitatem & ad manum. Semper enim & in singulis communibus habet quos de Deo alloquium, vel aliquos qui Deo alterum ut persuadeant, cum illorum magno solatio. Illud autem valde dolendum, si alumni hic ea quæ sunt bona, quod extemplo apud ipsos queruntur, & murmurant. Quibus apparet quod Salvator noster dixit sin civitate in Natione sua *nemo Propheta gratus sit sub Elisæo Propheta & multos eius tempore lepros esse*, quia nemo ad eum accessit nisi *Naaman Syrus*, qui à confinis Syriæ partibus venit, ut sanitatem peteret, quam obtinuit. Ita vos non vultis fructum ex mea doctrina capere, cum homines religiosi civitatis cum magno suo cōmodo accipiunt. Apparet igitur Religiosum bonum, quod intra sua domicilia habet; audiat eum spiritus doctrinā Patris, & Magistri, qui Deus illi fit gratus; & cœlestis Sapientiæ discipulus, quod per eos discebit ipse, quod magis ei expedier, ut perfectam audiat.

ALTERA spiritualis exercitium, in quo etiam auditio verbum Dei, & lectio sacra ac piorum librorum; quæ etiam eis valde propria Religiosorum sequuntur, eis, cum habere deliberatum tempus ad eam, sicut ad orationem, & extra sectetium in Sacrario: quemadmodum in oratione nos cum Deo colloquimur, ita in lectione Deus loquitur nobiscum: & quod libro omnibus dicit, sibi sibi applicet & accommodet unicuique; qui, ut oportet, ipsum legit. Et quemadmodum valde pauci & eruditi viri quotidie sacram legunt in libris suarū facultatū, ut vel aliquid discant, vel memoriā renovent eorū, quæ didicerunt: ita & multo amplius perfectionis studiosi debent quotidie in libris spiritualibus legere. Et quamvis id non faciant, ut veritates aliquas novas addiscant, cōferet tamen ad novas illustrationes, pias fervidas, affectus virtutum, novum fervorem (cum rerum gratarū) Deo obtinendā. Meminerit Religiosus, quod hoc ipsum nomen monet, quantum huius exercitij curā habere debeat. Nam (ut S. Dionysius ait) illud nomen deductum a religōne: quia (ut explicat S. Thomas) frequenter debet legere, & in corde suo ea colere, quæ ad cultum Dei & propriam status sui perfectionem pertinere. Legat igitur primum in libris, & postea quæ legerit, meditatione alligent; & ipsa imitatione in cor & viscera sua immittat.

VENIAMUS ad alia exercitia circa Sanctissimum altaris Sacramentum: quod est supremum deambulationis perfectionis fons; quam tribus viis obtinere ipsam habeat cōmunionem, per Sacrificium Missæ Sanctæ, & per visitationem quæ hīc in ipsa Ecclesia: cum nos in eius cōspectu colligamus. In omnibus autē his modis præferuntur cæteris Religiosi, ex eo Sacerdotes: eō quod supremū hunc Dominū habeant hospitē, & continuum habitatorē intra domos suas: nō sit ex superfluis, sicut secularibus, ex propriis domibus exire, vt ad templa conferant. Ideoq; Religiosi obligantur facillimē sacro Missæ quotidie audire, & sæpius in die visitare, & orationē horarum

Sanctissima Sacramenta habere, & diuinis in Ecclesia interesse, ac frequentius, quàm fœtus, communicare: ad tantam & tam sanctam perfectionem id maximè, vt existimo, S. Dionysius docuit, dicens: [illegible] diuini conuiuij sacram Communionem in ipso suo ingressu: vt intelligerent alios quàm sanctos Neophytos, modo, ad Communionis Diuinæ participationem admittendos, hoc est, quòd debeant frequentius communicare, quàm isti Seculares. Similiter adeò sanctissima domus Zachæi, propter vocem Christi Domini nolliti in eam ingressum, & salutem Barbaræ, domuique Martheæ & Mariæ ob frequentem ad eum accessum eiusdem Domini quotidie fœlicissimæ domus Religiosorum, ad quam idem Dominus quotidie ingrediatur; & continuè in ea habitat cum eadem charitate, & omnipotentia, quando illa loca accedit? Quàm apte Religio ea commendatur, quod sit domus Zachæi: quod significat iustificatum, nullum aut purum: est siquidem domus animarum iustarum, mundarum ac iustificatarum per dictum huius Sacramenti præsentiam: cuius virtute *salus huic domui facta est*, & habitantibus in ea, qui ipsum honorant, & venerantur, eiusq; regia præsentia fruuntur. *Si quis*, inquit Scriptura diuina, *diligit me, sermonem meum seruabit, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Qui me inuenerit, inuenit vitam, & hauriet salutem à Domino. Quomodo igitur non erit beatus Religiosus, qui potest quotidie vigilare in ipsa domo, in qua Sapientia incarnata habitat? Licèt velo Sacramenti tecta? Nam verè, qui vitali fide eam visitat, & inuenit, eiusq; præsentia fruitur: inuenit vitam & salutem spiritualem, sitiq; omnia bona & veterum cùpere. Gaudeat igitur Religiosus, beatus, sortis suæ, quòd in tam sublimi, diuinæ tabernaculi tectis, quibus Sanctissimum Sacramentum domus eius continet, habitet. De loco iustitiæ Sol exoriri dicitur, quod dixit Ecclesiasticus: *Sol exoriens in excelsis suis, sic refulsit iustis, & refulgens iustis, placet vniuersis.* Mentes sunt Religiosi de Sanctitate celsitudinem, quæ profitentur: hos exoriri Sol iustitiæ ad iustificationem animarum inducit: nunc per ipsam cognitionem: cùm sibi placet: nunc per sacra Missæ cùm studio pium per orationem cum ipsum Sacramentum visitat, & in eos præterea se collocat, quod illud tectum nubes specierum Sacramentalium tantum eum ex se mittit splendorem cæleste illustrationibus, vt intellectum illuminet, & cordis cultos ibi faciat: vt sese dedit, & subiiciat, reddit eius diuinæ mysteriis.

5. SED HIC est adhuc exercitium aliud spirituale valde vtile. Etenim scientiæ qualitatum est, nihil magis quàm practicæ earum vtilius esse cognitio sanctissimæ Humanitatis: vulnerum & imperfectionum, vt altius in humilitate fundetur, & cordis puritate obtineat, vt ad Confessionem præparet, & admissos defectus emendet, & in futurum abstineat, & in sua perfectione spirituali vlterius progrediatur. Et sic executioni mandatur, quod faciebat Dauid: *ambulabam in domo cordis mei, & eram coram eo sicut bestia in domo mea.* Hæc enim medi-

tatio

tatis non filij in inuentis peccati ipsius exhibendo, ad fructuosum dolorem ac detestationem eorum, & ad purgandum spiritum ab omni ex eo huiusmodi sordes, vt ita mundus remaneat. Quod si adhuc ad culpam aliquam valde vehemens affectus, vt solet arcus ferro adhuc tensus ab ictu habere vim [illegible] deinde tale affectum limare debet, & suo spiritu mollem, pellibita lima mortificationis & mortuum reddere culpæ vitio. Hic orationis modus eit accommodatus tempori vespertino, finito fere totius diei actionibus. Quamuis autem esset perfectus, gradiebatur ad finem actionum præcipuarum: quasi illas reuidendo, vt defectus in eis altius facilius deprehenderentur. Aut saltem his, aut certe illis, ad maiorē puritatem conseqūendam. Sed quoniam pro his omnibus exercitijs alibi traditum est, de singulis magis particularibus hic locus Religioso Lectori in videre, si cupiat vtiliter exercere.

CAPVT XVI.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN CORRIGENDIS aliorum defectibus, & acceptanda fuorum correptione.

MEMINERVNT, QVAE RELIGIO, AD SVI CONSERVATIONEM, & illarum suorū perfectionem obtinendā, habet, illud esse vtilissimum, valdeque necessarium: correctionis fratrum, ad reparandos & præcauendos culpas ac defectus contra votorum ac Regularum obseruantiam, de quibus hactenus egimus. Quamuis autem de hoc medio sufficienter actum sit in Titulis præcedentibus, eō quòd omnibus Christianis cuiuscunque status communis sit hæc obligatio ad proximorum, quod est Religiosum, magis proprium: in quibus ordinarie sunt constituta Leges ac Regulæ obseruandæ in ipsa correctione & punitione defectuum: eō quòd, attenta humana imbecillitate, illa sit valde necessaria: cum Sapiens dicat: *Septies in die cadit Iustus*; Et S. Iacobus Apostolus dixit: *In multis offendimus omnes.* Sed quoniam in iuuandi Regula, & conseruandis pro varietate Religionum, variæ iuntae diuersa præcepta: erit vnum quoddam hic ponere ex ipso Sancto Euangelio sumptum, in quo omnium debent omnes conuenire, & ex eadem deduci poterunt particularia, quæ ad singulas Religiones pertinent. Ita igitur Christus Dominus: *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos: vt in*

redarguere vel etiam vsque ſit ne verberem. Quid ſibi vult tam ſolicita Eccleſiæ mater? Quid ſanctæ nouæ matris? Sit mihi ſanctimonia & Pudicitia. In quibus verbis triplicis modi correctionem ſe monſtrat: vnius fraternæ; alterius publicæ omnium diligentiæ, quæ in Fratres & omnes hi modi ſunt in via in Religionibus ſpeciali, magisque perfecto modo, quàm inter ſeculares.

§. 1. *Qui corripere debent.*

PRIMA CORREPTIO eſt quam vulgo fraternã appellamus, ꝙ̃ ꝓ̃d ſpirituali fraternitati innitatur, quam omnes Chriſtiani habent eo nomine, quod ſint filij eiuſdem Patris ſcilicet Dei & eiuſdem Matris, quę eſt Eccleſia, in cuius initijs omnes Chriſtiani ſe fratres appellabant; & nunc eadem nomine ſe appellant Religioſi, quòd fratres in Chriſto, & filij vnius Matris, hoc eſt, Religionis, cuius Regulam ſectantur. Volunt autem Sanctorum nonnulli, fratrem appellare corripientem & correptum: vt intelligatur, correptionem non ex odio fieri, aut ex alio minus recto; ſed ex ſpiritu fraternitatis, hoc eſt, charitatis & miſericordiæ debere procedere. Quam rem
a 1. q. 33. art. 4. ait S. Thomas eſſe ipſam correptionem. Si enim charitatis eſt infirmum curare, nudum veſtire, & quem eleemoſynã facere multò maioris erit, ægrotantem in anima curare, & virtute inducere ab illa cæcitate; & ſpiritualem eleemoſynam indigenti largiri. Ac proinde ipſa quoque correptio competit omnibus, quibus nomen fratrum applicatur. Quare primus locus corripientis competit Prælatis, & ſenioribus tanquam fratribus natu maioribus, & hoc nomine præcipuè ad illos ſpectat officium & munus corripiendi minores. Nam licet ratione officij ſint ſenij cenſeantur iſti Patres: id tamen potius auget titulum & ius reſpectu correptendi, quàm filius ſuos. Quamuis etiam è contra (vt ait idem Sanctus) minor poſſit maiorem corripere, cum debita tamen humilitate, & reuerentia conuenienti. Si etiam Prælatus aliquid faceret dignum correptione, charitas fraterna ſubditum vt eum moueat, *Deus ille animæ detrimentum cripiat*: ſicut etiam eundem impellit, ad ſuum Superiorem inuandũ, & à corporis detrimento cripiendum. Et quo fit, vt etiam peccatorem, qui non propterea delinit eſſe frater, corripere poſſit in aliquo deficientem: modis tamen debita humilitate factis, & à charitate ſimulatum aperiẽs (vt ait S. Auguſtinus) ſuam perfidiã non tegẽs, & quod ipſe curat in remedio opem habeat. Et ob hanc a *Regibus* reprehendebatur *Balaam* cur eum ſuum mirum dixiſſet etiam peccatorem inſtrumentũ ſuæ ad corripiendũ peccantẽ.
a Num. 22. 32.
Quæritur ſi peccator ſit publicus, quique impudens manifeſtus: non ne ꝓpterea minus corripiendi poterit enim: cùm potius ei dicere ꝙ̃ quamoꝫ̃ dicis frater tractare ejus non poſſis de occulto tuo, & occulto tibi in oculis tuis: & hypocrita ꝙ̃ prius trabem de oculo tuo, ꝙ̃ tunc videbis ejicere festucam de
b Matt. 7. 4. Luc. 6. 41. Cum ex illo de Natur.

vult frater tuus, quid ad te? nullis dicere quis in animo sui habet vitia corrigere, quem habet aspectum fallere? nec iudicium transire, qui alterum peccare videt, ad alterum peccata corrigenda prius itaque ad cor oculos, & tum recte ista reliqua curare. Apte autem talis correctio vocatur hypocrita; quia talium correctio non procedit ex charitate; & ideo simulata: & quia capiunt habere initio, cum peccatores reprehendunt, mansuetudinem verbis, quæ gerebant, ostendunt se iustos: cum tamen sint correptionis inquietores (verba S. Augustini) & furpiter sibi munus iustorum, quibus mansueta vita resplendere.

§. 2. *Quæ sint corrigenda.*

MATTHÆUS Correptionis propositæ Christus Dominus noster ait: *Si peccaverit in te frater tuus* &c. In quibus verbis omne genus peccatorum continetur, quamvis, si literæ cortici inspiciamus, videatur solùm loqui de illis peccatis, quibus injuria fratris ipsi correpto: de quibus potest ipse delinquens corripere animo bono & suum principaliter, sed delicta fraterna animo fratris salutem impetrandi ad pœnitentiam & satisfaciendum pro sua culpa: vel eius veniam obtinendi. Et hoc sensu videtur S. Lucas respexisse, cùm dixit: *Si peccaverit in te septies in die, & septies in die conversus fuerit ad te, dicens: pœnitet me, dimitte illi.* Et septies in die peccabit in te, & septies in die conversus fuerit ad te, dicens: pœnitet me, dimitte illi. In quæ verba SS. Ambrosius & Chrysostomus aiunt Christum D. N. voluisse non permittere adeò dominatui fratres, quibus alacres in fratres affectus: monentes cum charitate efficientem nos iniuriarum illius peccati sui pœniteat, & se emendet. Et in eundem sensum ait S. Augustinus, quare illum corripias cui dolet quod peccaverit in te? Si amare nil boni facis, malè facis. Si amore illius facis, optimè facis. Ut autem majorem in eum charitatem ostendat, dicit Salvator: *vade, corripe eum*: hoc est, ne expectes donec ille ad te veniat petere veniam; sed vade tu, & illum quære sicut medicus ad infirmum accedit; & compatere ei, & vulnere, quo seipsum læsit, sanetur: ad iniuria, qua te afficit, seipsum læsit: tu autem, si patienter inferas relicti, sanabis illum. Et ipse agnoscendi animo ferat privatim tua admonitione: antecedente, te secundi ejus honoris causa nō manifestante ejus culpam. Ex eō dicit Dominus: *vade*, etiam insinuat, non semper expedire fratrē corripere flagrum, ergo ille peccati tepidus fit, adhuc fervor passionis feruescit: tūc expedit tacere, & iniuriā tollerare, & parū expectare, donec motus exacerbationis cōquiescat, quem impulsū habet, paulò ad iuriū mobilis ille: & hæc expectatio quærenda est, ut corripiatur. Cum in modum, quo Deus D. N. cum peccasset Adamum, expectavit, donec ille adverteret, se *nudum*; & reditum sibi erubescere, & *cognovit se nudum esse*: ut pudor eum pro meritis corriperet, & de emendaret. Et quamvis non pura sit

a Luc. 17.

In Luc. 17. Num. 6. In Matth. 18. Chrys. hom. 61. ad Pop. Ant. hom. 20.

S. Aug. lib. de Civit. Dei cap. 13. & passim in ep.

veram gaudemus tolerare contumeliam; eique consolari percupimus humiliter veniam. Eligere vnum, maioris perfectionis signatores, non debent hos solos esse centenarij quidem in eodem conuentu habitant, aquamue sentit se mutuò tanquam fratrem læsit quò iniuriam accepit, misereri debet animæ eâ infirmitate: & si intellexerit benevolam suam correptionem fine aptum medium ad eum lucrandum, debet illam quærere; & hoc antidotum applicare, ne pereat.

Si autem latius propendatur visitatum præcepti fraternæ correctionis extendit se enim ad omnia peccata, quæ sunt contra Dei Maiestatem: omnia iniuriam, si perfecta cum charitate diligimus, debemus proprium nullum reputare. Si enim ego tuos amor in causa est, ait Hieronymus, *tangit pupillam oculi mei*, & qui vos persequitur, persequitur me; & qui vnum contemnit, me contemnit. Aliquam erit, nos in esse cum Deo charitate cõiunctos, vt ipsius honorem tangat, aliqua cum iniuria affectionis indicemus etiam vna, oculorum nostrorum pupillam tetigisse; & qui ipsum contemnit, repræsentemus, etiam nos contempsisse. Et eandem ob causam (vt ait S. Augustinus) quodcunque peccatum in proximos admissum, confitendum est etiam coram illum, cui à nobis dilectionis amor facit nos vnum cum illis, & cuius sumus eluidem corporis membra. Et vt ait Apostolus: *Si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra.* Ex quo fit, vt cum peccatum est contra bonum commune: multo amplius confitendum sit esse contra nosipsos. Nam (vt ait Sanctus Thomas) bonum communitatis est bonum meum, & nostrum dependet à bono communitatis, cuius nos partes sumus.

Hieron. in cap. 2. Zach. c. 2.

Aug. ser. 18. de verb. Domin. Matth. 18. 1. Cor. 12. 26.

2. 2. q. 47. a. 10. ad 2.

OMNIA hæc peccata continentur illo verbo *si peccauerit in te frater tuus.* Nam quicunque peccat contra Deum, aut proximum, aut contra bonum commune Ecclesiæ vel Religionis, *peccat contra te*, & omnia illa sunt materia correptionis. Sed volgit Dominus notare hæc inquiendi forma vtique *peccauerit in me*, dixerunt Sanctus Augustinus) certò sciendum esse, quod peccatum corrigendum, & admissum. Idem enim est dicere te, quod in oculis tuis, aut in conspectu tuo, aut te sciente: sic enim culpa tua te aliquantulum, quasi in despectum illam inferens in oculis tuis. Et quoniam Christus Dominus tacitè loquebatur de occulto peccato, dixit tantum *si peccauerit in te*: non qui in præsentia multorum peccat; in multos peccat: & culpa illa multos offendiculum dictum est.

Aug. tract. 50.

DENIQVE hæc præcipua correptionis materia sint peccata letalia, contra Præcepta aut vota, ob grauc damnum, quod adferunt: est tamen etiam correctione digna, præcipuè inter Religiosos, frequentia peccatorum venialium, defectuum, & imperfectionum contra Regulam; & multò amplius, quando ex eis fervor minuitur, & observantia ac disciplina Religiosæ eâ

tunc

tunc iam damnum esse grauissimum in omnium Religiosorum bonum. Ignominiosus enim non multum nocet, quod opus est aliorum silentium frangere? Imo etiam id confert in omnes terrendi: verò valdè pernitiosum esse quod immunitatem huius Regulæ cõtemptus sensim introduceret ad omnium religionum, & Religionis relaxaret disciplinam.

§. 3. *Quando occultè, & quando publicè correptio sit adhibenda.*

CORRIPIENDI modum præscripsit Saluator noster, dum dixit: *Corripe eum inter te & ipsum solum*, non manifestando alijs peccatum, quod in solum nostrum aliquis vel te tantum præsente, vel scientè fecisse. Ita enim est Christi Domini nostri voluntas, vt omnes fideles seruare in magna cæteri alterum dilectio; & magnam habere rationem honoris proximorum, & quidem multò maiorem, quàm inimicorum ciui fortunæ. Cũ etiam diuersa sit bonorum: *nobilius id nomen humanum, quod diuinius nobis, & quam vtgnum pretiosa:* Et Ecclesiasticum, *curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri pretiosi & magni.* Nonnullum autem in Religionibus plantare bonæ famæ & opinionem ad fugiendas vitia, quàm ad excitandum animos ad virtutes; & allicimur ad præcedendos alios in bono. Quæ quia occulta correptione mederi potest culpæ, quam suscepit nouit, eò debet eam cum infamia delinquentis, sibi manifestare? id enim non esset mederi, sed deteriorem, magisque nocuum eam reddere. Quia enim culpam audiuit, vt illum tantum lædere, cognouit culpam, cuius eum auctor; & leuiùs fertur cõtra te, qui eam infamis. Et quoniam *lex naturalis quod tibi non vis fieri, non facias proximo.* Cum igitur in hoc casu, hunc tuo nomini, alterum manifestare tuæ defectus: nec tu debes alterius delictum manifestare.

Hinc excipiendi sunt particulares aliqui casus, qui magis hoc declarent, & moderentur. In primis enim (vt S. Augustinus ait) *de quibus hæc non habet locum, quando ipsum peccatum est publicum:* nam qui coram multis peccauit, ideoque illis offensionis dignus est, qui corripiatur & reprehendatur in præsentia omnium: iuxta illud Apostoli: *peccantes coram omnibus argue: vt & cæteri timorem habeant.* Et in Leuitico dixit Dominus: *Non odies fratrem tuum in corde tuo, sed publicè argue eum, ne habeas super illo peccatum.* Quamuis verum sit quod dictum, cum peccatum est publicum, correptio & vindicta, quæ fit in occultum peccatum impedita reipublicæ, quando etiam quærenda alterius timor, & proficiendi peccator ei obstruxerunt, merito debeat publicè exerci.

Hinc etiam patet, vt quando priuata correptio non sufficit ad emendationem delinquentis, progrediendum sit ad publicam, vt *correptio sit om-*

vel vt dubium tollatur, ipse Dominus dixit, aut manifestandi ipsum peccatum alicui, maiorem auctoritatem ac dexteritatem habenti, ad eum corripiendum: quamuis hinc aliquis torquatur bonoris & opinionis iactura. Salus enim spiritualis animæ pluris facienda est, quam honor & opinio hominum ignare, si vtrumque non potest conseruari simul: primum est secundo præferendum. Vetat illud Christi Domini dictum: *quid prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Cum igitur in casu fit, non aliquem primum corripiendo, quam est penam subire infamiæ, quæ oritur ex eius culpæ manifestatione, cum eius remedium hac ratione speretur.

3 QVARTO, qui scit fratris sui delictum, non habet talentum & necessariam aptitudinem ad eum corripiendum & potius existimat, admonitionem suam nihil profuturam: ita, inquit, potest ac debet id alteri significare, de cuius prudentia & animi robore speret, quod possit hoc officio cum fructu fungi. Quemadmodum licet Religiosus in hoc casu non tenetur ad Prælatum deferre: non tanquam ad iudicem, sed tanquam ad patrem. Nullus enim aptius poterit reparare defectum, aut occasionem, & radicem eius remouere. Ita expresse S. Basilius docet his verbis. Quicquid est, in quo peccetur, referri ad Antistitem debet, siue ab ipso, qui peccatum admisit, siue ab ipsis, qui illius conscij sunt, si illud ipsi curare non possint, & mederi eo modo, quo præceptum est à Domino, &c. Nemo sit ergo, qui peccata alterius lacebras quærat pro amore quem fratri debet, ea illi concilet. Quibus S. Thomas & grauissimi Doctores addunt: quòd si is qui alterum peccatum nouit certò existimet Prælatum multò melius, tutius, & efficacius quàm ipse alius, posse peccatum corrigere, nulla alia via quærita, tenetur ipsi Prælato rem manifestare ordine tamen correctionis prædicto seruando. Is autem ordo talis est, quem à diuina lege, quæ ipsius ordinis est Regula, depegit. Eius autem perfectio exigit, vt maius spirituale bonum fratris præferatur temporali eius damno. Tum in modum quo medicus adhibet medicamenta acerbiora eò quòd ea sint efficaciora ad tollendum morbum, adhibendo alia meliora.

Est autem adhuc magis certum, quando culpa aut defectus cedit in alterius detrimentum, & multò adhuc magis, si in boni communis damnum, bonamq; Religionis opinionem. Vterum ut idem S. Thomas in tali casu culpa non est cùra ipsum solum, idoneis præceptorum monitis de illa, vt sese illa corrigatur. Bonum enim commune præferri debet particulari, & vt multorum bonum securum sit ac tutum, eligendum est optimum & efficacius medium, quod est hoc ipsum ordiri in malum spirituale bonum particulare, quod peccatum. Libet rationem, ex peccato ipsum velit, & Religionis honorem particulari suo anteponat. Ita enim S. Augustinus: turpe est pro, quæ suo tolli non conueniat, & quæ non sit expedire cuiquam, periculo pro tutius conseruationem li-

Idem ergo in ea fieri arbitrandum est, qui Religionem ingreditur, illum scilicet Dominus bonorum temporalium, ita ut hujus hominis ac famæ prudentiæ potest impiam Religiosæ Domus famæ fraudare, dum hanc suam [illegible] cum ordinata charitatis ratione constituere ad eam sibi conservandam possit ipsi hujus domus cedere; & offerre Deo suo ac Religioni generosum hanc voluntatem eo sui defectum prius Prælato vel alteri cui communi qui Deo extra Confessionem cognoscit, in eum finem, ut illum corrigat, ac dirigat, sicut ad obsequium Divinum magis expedit. Quare in quacumque Religione talis esse Regula, tantæ Religioni servandæ, ut aequitatem gratiæ Deo agere, qui dat talem ipsis dederit voluntatem ad eundem quidem cum excellentia humilitatem, puritatem, & Evangelicam perfectionem. Omnia prædicta debet etiam intelligi, quidquid materia sit gravioris de cætero defectibus dubium non est, ut ait S. Thomas, quin ea valde bene possit intendere Religiosorum in suis Capitulis, & locis ad id deputatis, etiam nulla præcedente admonitione petita, manifestentur humanæ detectæ ad majorem humilitatis exercitationem, & mortificationem propriam.

CAPUT XVII.

OB QUAS RATIONES TENEATUR QUIS CUM *charitate corrigere alterum defectum, & ipsam correctionem cum humilitate acceptare.*

EX DICTIS IN PROXIMA CARITE dubitare licet summam quandam rationem actuandi, quibus Religiosi tenentur in suis Religionibus adhibere cum charitate hanc fraternam correptionem; enim eadem esse debet principium finis, nec alium ei constituere illo modo quærendum.

PRIMA RATIO hujus primo nitatur in precepto spirituali fraternæ correptionis. Si enim a veritate, Deus mandavit proximum, hoc est, commendavit, rationem boni eius debitum diligendi, ut magis diligendi, commendasse de eo quod tot titulis debet proximum & fratrem tueri. Ergo quæ recte sit ejus amicorum, dicunt Ecclesiastici, ob quam amicitiam est major eo modo correptio adhibenda. Cum igitur Religiosi tam arcto inter se profiteantur amicitiæ pactum sit, ut eam alleudant, & exercent in defectibus eorum corrigendis: ut sic magis conservetur amor, cum morum probitate. Et qui amat corripere amicum præ textu pietatis: hæc ipsa pietas & mansuetudo, ait Sanctus Augustinus,

Reg. 4. 6. 16. ingens est crudelitas eos, qui negligit agrotum curare, ne illa mortalitate pariter illi moriantur. Itaque S. Basilius qui omittit curare fratrem suum, reus dicitur, quia potuit spiritualem eius mortem impedire, si non fecit.

2. SECVNDVS tenetur ille propter honorem ipsius Dei, & vt eius patrimonium ex huius animarum augetur. Filij enim tenentur honori parentum, & emendare ipsorum bona & facultates. Si videret quis aurum

c. Exod. 23. 4. vel argentum proximi sui errare, reducere eum, quia dicit Scriptura, quod illius lumentum esset, debet ei illud reddere. Videt Dominus eorum errantem, & iustum & aequum est, vt studeat, & ad suum gregem reducere: id enim est quasi eam lucrari, & iterum reddere Domino sua. Qui leve, qui negligit peccatum corrigere ipsum Deum affligit iniuriam quam obiecit ipse Deus

d. 1. Reg. 2. 23. Heli Sacerdoti in quibusdam filiis, non vt oportebat corripuisset: dixit (inquit) Noli filij mei, quia non est bonus rumor iste: cum non impedierit delictum, quod ipsorum causam in me redundabat.

5. TERTIVS tenetur ingens detrimentum, quod euenit alijs Religiosis: qui facile vnius peccato inficiuntur, nisi correctio adsit, qua illud emendetur. Nam, vt ait S. Chrysostomus, modicum fermentum totam massam corrumpit; & improbus aliquis, qui permittitur impunitus, Religioso nocet; & scabiosa ouis, nisi separetur, totum infecit gregem, inquit Origenes, vnus quidem quod impegit delictum, inficit tanquam pestis totam plebem: & multo magis improbus aliquis Religiosus nocet toti Conuentui, ob maiorem Communicationem, qua Religiosi inter se ipsos habent: & quia imperfecti liberiores sunt, vt audeant in minores defectus prolabi, cum videt, neminem obstare, qui coerceat. Et vt S. Bernardus ait: vbi non timetur reprehensor, securus accedit

Cap. 8. de inst. Conu. tentator; & facilius perpetratur iniquitas. Et licet ita esset, quod vnius peccatum non inficeret reliquos: est tamen adhuc necessaria correctio: vt euitentur damna, quæ adsunt contra bonorem, aut pacem, aut quietem, aut commoditatem religionum.

4. HINC quarto tenetur, & quidem præcipuus omnium obligatus ad corripiendum propter bonum scilicet totius Religionis, quod pendet ex bono particularium Religiosorum: & hoc etiam dependet ex communi omnium bono, dum que bene conseruato. Et ita veri Religiosi illi tenentur zelare bonum matris sue, & hoc medio reijcere quicquid illi nocet. Nemo (ait Sanctus Bernardus cum fratribus suis loquens) vitia palpet: peccata dissimulet nemo. Nemo quod in se est æquanimiter ferat, cum viderit ordinem deperire, minui disciplinam. Et enim conscientiæ, filiæ, cum

Serm. de 3. fun. Reguli. ordinem deperire, minui disciplinam. Et enim conscientiæ, filiæ, cum arguere potuit. Et cum Religiosi adeo sint connexi, & inter se vnitis peccatum vnius non solum reliquis domesticis nocet; sed etiam, si nouerint, scandalizat seculares: nam malum, quod vnus facit, attribuunt

umbras, vt S. Augustinus perpendit: & sic affert Religio [illegible]
& [illegible] eius nomen laedant & dedecorent. Idque rectum ac bonum praesertim [illegible] correctionem, nec facientis & quod maximè terror dicit, quod propter [illegible] Achan in exercitu Israel dixit Deus: peccavit Israel, & praevaricatus est pactum meum. Quod peccatum cum esset in [illegible] simul tamen laedebat ius ac vetustatem illius [illegible] vt tandem manifestaretur, quis reus esset, quia [illegible] illo [illegible] et imputandi [illegible] illius religionis infectus. Quantò igitur amplius id dedecus timendum in Religione, quam militia adeò [illegible] vt verum quid ille cedentem? Quare si quis sorsit de propriis rebus, aut laboribus, nec tantus [illegible] quodammodo [illegible] & maculat [illegible].

5+

Lib. 1. de ver. Rel. c. 16.

Item lib. de ver. Rel. c. 16. & 17.

LX His manifestus deducitur quintus titulus, qui obligat ad vitia corrigenda in hominibus [illegible] vt periculum damni vitandi, quod sua silentio incurrerent, vt impleat, quod Deus in suo Euangelio iubet; & Religio in suis Regulis observat: & sic se extendat etiam in hac Regula obedientem, etiamsi in ea seruanda aliquam sentiat difficultatem. Nam, vt S. Augustinus monet, saepe culpa negligentes correptionem peccatorum, eisdem poenas subeunt, ac difficultates temporales quas pati, qui peccarunt. Adiungit enim verba Ezechielis, iuxta illa civilem Sancti [illegible] negligentis corrigere: peior factus es eo, qui peccauit. Ecce illum enim negligentiam aut [illegible] contemptum, oneras te peccatis alieno: quod quasi propria tua culpa, non impediendo illud, cum possis: & dum meis legem [illegible] cunctis, quae obseruari tuo prospicere, ne pereat.

§. 2. Excessus in ipsa correctione.

SED QVOMAM excedere potest cuiquam terminos charitatis, dum suae obligationi vult satisfacere operę pretium erit aliquem talem excessum inuestigare. Primus est: si quis solicitus esset in quaerendis peccatis, ac defectibus aliorum, eo quod in his [illegible] remedium in affectu. Quod est contra mentem Christi Domini nostri. Vt enim S. Augustinus docet Christus Dominus, non non obliuisci correctionis eam quaerendo, quid reprehendat sed videndo, quid corrigat, cum id occurrerit. Vterius enim procedi, esset aliorum vitam velle scrutari, contra praeceptum Spiritus sancti dicentis: [illegible] Quod tamen considendum est dictum de subditis, quibus ex officio non incumbit, alios regere, aut adiuuare. Praelati enim hoc possunt, imò tenentur inuigilare, & attendere an inter suos subditos aliqui sint defectus reparandi, huic id faciant monitis generalibus, quemadmodum fecit Patriarcha Iacob conturbata omni domo sua, cui dixit: [illegible] purificamini, & mutate vestes vestras. Quam sententiam suo loco explicauimus: huc etiam in particulari,

Item, 16. de ver. Rom. 1. Thom. [illegible] 1. ad 4. lib. 1. 4. Dionys. Carthus. [illegible] 4. Ezech. 3. 4.

b Gen. 35. 2. Tom. 2. tract. 1. c. 3.

imitationem de vita & operibus aliquorum, cum sufficientia alium iudicij, ad humanum hoc fieri.

ALIVS autem alia ratione quis velit omnes defectus corrigere, & sine dignam obseruantiam attenta qualitate actus & positione personarum, nec non loci ratione, loci, temporis, & opportunitatis, aliarumque circumstantiarum quas prudentia obseruat, vt correptio fiat oportet & nominatim, an secretius, & emendationis? quæ omnia simul obseruare valde difficile vulgarium hominum difficile, vt S. Augustinus dixerit: tamen & in magna necessitate obseruationes adhibendæ sunt. Ita tamen, vt in ipsis non nobis sed Domino, vt seruatur, seruamus. Ac propterea quidam ad hoc peculiares præfati reuerendi viri, qui possunt recte cum zelus prudentia peccantem corripere. Quales sunt Prælati, Confessarij, & Seniores, ac viri Spirituales. Quemadmodum Apostolus in simili Galatis dicens: *Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tentaris.* Spirituales vocat, viros perfectos & bene institutos in rebus Religionis, & habentes cæteris eam discretionem, vt recte de rebus omnibus iudicandum, vt idem Apostolus alibi innuit, dicens: *Vos autem spiritualem hominem non recipitis*, illius discrimen recte ac personarum obseruantes; sicut, qui sanus est corpore, recte de corporibus iudicat. Ne autem Spiritus error aliquem præcipiter, adiecit Apostolus: *Instruite in spiritu lenitatis, & mysteriorum*, & manifestæ cæcitatis vt meminerit se corripiendum fuisse imbecillitatis: ob quam & ipse eisdem tentationibus subiectus, hoc potuit.

DICENDVM omnes prædictæ rationes simul esse: Prælatos sæcularis obligatos ad corrigendas vitas suorum subditorum: sive id faciant tanquam Patres, aut priuatæ personæ, sicut habemus dixisse; sive tanquam Prælati & Iudices, punientes vbi opus erit ipsos delinquentes, vt emendentur, & alij contristentur: sibi persuadentes, multum ex hac eorum cura, & vigilantia dependere bonum Religionis. Nam, vt S. Bernardus ait, *Crimen inter laxas & relaxatas Religiones non tam in eo, quod in alijs sit defectus, & non in alijs, quam in defectu inueniuntur in omnibus: sed in eo, quod haec defectus dissimulentur, & peccantes non corrigantur, nec puniantur*: ex quo defectu fluunt ruinæ earum, donec ipsam Religionem destruant.

Ad reformatas, illam itaque defectuum diuersitatem remedium adhibent, & puniunt delinquentem: quod est propositum omnes Prælatorum; fusè dicemus in speciali tractatu de eis instituendis.

§. 2. Qui quæ rationes correctio sit negotium salutare.

QVINQVE supra positæ rationes, quæ obligant ad correctionem recipiendam, et eas habent locum in ipso eam prædicto correctionem admittente, & studium ex ea capiant, propter eosdem fines & mensuras. Primum igitur medium est, bonum spirituale animæ proprium quæ medium (ait sanctus Basilius) equidem medicamentum etiam a nullo accipitur, vt sanitatem obtineat, neque translatum in medium aliquod purgationis enim gratia illi agit, ab accepto ab illo beneficium, quod est perfectio, in quo versatur, liberatus. Accipientem admittit correctionem, quæ bonum est, correptum manifestæ pravitatis fuisse, et esse qui voluntatem peccatum, hoc est, ponte commissum.

Huc accedit, quod correctio non solum a culpa liberat, sed occasionem præbet magni emolumenti: incrementi scilicet humilitatis, patientiæ, & charitatis. Quare qui capit effe perfectus, correptionem, vt ait S. Bernardus, reputare debet portionem de cœlo sibi adhuc restantem, quasi studium, & beneficium Dei fauoris; ac propterea cui ei deberet obsequium aliquod & operam suam correptori offerre, in signum animi grati. Neque est parum indicium, quod correctio sit magnum Dei beneficium: equidem in magnam partem, eam probibet fieri ijs, qui parum ea proficiunt. Et ita minatus est per Oseam Prophetam, dicens: *Ephraim zelauit, & non acquiescit correptioni eius: ideo dimittam eum, vt faciat sibi, qui contradicunt Sanctis.* Et per Isaiam: *Et conteret eum Propheta tanquam, qui tibias colaphizat.* Et per Ezechielem alias: *Auferetur a te desiderium oculorum tuorum in plaga, & non plangeris, nec fletus erumpet.* Sed hæc illi summa Dei indignatio, quæ tradit in iram & turpitudinem animum, & peccatorum cumulum, quem nunc non permittit, adhibebit fortissimam in die judicij vindictam, coram mundo vniuerso ad confusionem & cruciatum ineffabilem. Ac propterea Ecclesiasticus eo vsque permittit, vt dicatur ad quemlibet *correptionem refugientem: Væ tibi impio*, hoc est, Dæmonio: *signum est enim, quod ipsum Deus dereliquerit, & quod breui co perueniet, vt æternum sit eius in infernum lucrum.* Contrà verò, qui eam humiliter accepit, Deum honorat, quia pœnitentiæ ei reddit animum, quem peccando abiecerat; eique amore humiliat se cum puero. Ædificat etiam valde fratres suos, communemque reparat, quod illæsa tali communitati multo suo exemplo afferat. Ita enim inobedientem suum prudidit, ingingendo: offendit tuam humilitatem, & patientiam tolerando reprehensionem; & fortitudinem, vincendo ipsum: ne quid ait suam exaltationem sequatur, sed per emendationem reliquit. Quod si hoc non ait, quemadmodum peccando

amittit

1 Cor. 11. 1.

2 Osee 4. 9.

3 Isa. 10. 15.

4 Ezech. 24. 25.

5 Ecclus. 21. 7.

1. Tim. 5. 1.

2.

3.

4.

5.

6.

amissibilis virtutibus, quas exercet, dum corrigitur: dum recipitur. Et e
c Eccl. 48. 14 hunc sensum dixit Ecclesiasticus: *Consurrexit ignis sub patre eius, & exarsit post illum flamma.* Vir enim fervens, si peccat, ex his culpis occasionem arripit magnorum meritorum, exercens varios valdeque heroicos actus, in
f Exod. 18. 10. correptione, & Confessione earum. Nec minus horum fuit f *Moyses* obtendit, quibus subiecerit correctioni Socerii *Iethro* quam in turpe crimen sibi
g 2. Reg. 12. 13. assumpserat edicere in Aegypto. Et sic *David* magnam fecit lacturam propter *adulterium & homicidium*; non tamen parum acquisivit honoris, cum adeo docilis Nathan *Prophetæ* correptionem acceptavit. Et sic Deus permittit huiusmodi lapsus accidere in sanctis suis: vt harum virtutum alijs præbeant exemplum, & eisdem exercendis ipsi proficiant. In hodiernum usque diem (ait S. Chrysostomus) perdurat in Ecclesia Dei bonum sanctorum horum virorum odor, qui ex eiusmodi lapsibus adeo bene profecerunt. Et vt supra declaravimus, qui Patres subditis exercere Monachis, etiam seniores huiusmodi reprehensionibus, etiam ob leues defectus: vt & ipsi proficerent, & alios humilitatis & patientiæ suæ exemplo ædificarent.
h Cant. 1. 11. Sicut enim h *Nardus* virtutum *suum emittit odorem* (ait S. Bernardus) Religiosus reprehensus emittit ex se suavem odorem, humilis confessionis, correspondimus, et verecundi silentij: quibus valde confortat circumstantes. Sicut è contra, qui segre ferre correctionem, illicitam impatientiam, & adsertiones excusationes, aut insipida responsa: suas exasperat, & scandalum fœtidum exhalat odor, quem ex se emittit, contristat fratres, animum auferet corripientibus, & ipsos crucial Prælatos: & quantum in se est, bonum commune destruit. Nam (vt ait S. Chrysostomus) maximum Religionis & Ecclesiæ damnum provenit ex non bene acceptis correctionibus: & ex eo quòd prospere cadunt, qui student corrigere errores eius, quod dixit Sapiens: i *Male arguere derisorem, vt oderit te*, & medicina redditur deterior. Nec tantum detrimentum accipit Religio à culpa, quantum ab
8. hac reprehensionis & incorrigibilitate: quæ longe grauior existimatur iniuria. Ex quo fit, vt qui grauiter fert reprehensionem, quasi totum suum meritum amittat, & maiorem ex ea iacturam faciat, quam ex ipsa culpa. Est magna nota, non solum ob suum peccatum, sed maximè propter obstinationem. Et quamvis hæc resistentia sit occulta, & inter præcordia tamen sequitur detrimentum. Tunc enim locum habet obligatio illius Angeli ad præcepti, dicentis: *Ite non arbitrabitur Religio.* hunc est, Prælatum, tanquam Iudicij, qui Ecclesiam & Religionem ipsam representat. Cui si fratris peccatum hac ratione occultum idem est, atque si toti Religioni manifestetur. Nam, cum igitur via humilitatis, & per informationem ac libertatem ad culpam peccatum tollitur: & ipsa pœna tam facit magis manifestam: ipsa pœna illata, ille manet infamis alijs, vt habeatur *sicut Ethnicus & Publicanus*; & quasi ab ipsa Ecclesia ac Religione

alienus,

alienus, & insanis peccatorum vitiis ab ea dimoueatur. Et quod in eo sanctis
is efficitur: tum permittit Deus ipsum tanquam Apostatam habitum Reli-
gionis abijcere.

An His ostensis Calvinus, & alijs, (quæ fusè proposuimus in Tomo primo Tractu de Concil.) liceat, qui correctionem amplectamur, & fe-
te ostendit Filium Ecclesiæ & Religionis, quam vt matrem amemus, & honoremus: vt locum in ipso habeat promissio Dei facta per Zachariæ Prophetam, dicentis: *Dominus proteget habitatores Ierusalem, & erit qui offenderit eos, quasi David.* Qui, cùm contigerit, vita humiliauit, culpã suam agnouit, & pœnitentiam egit, *domus David, quasi Dei, siue Angelus Domini in conspectu eorum erunt.* Familia enim huiusmodi Religiosorum, qui cadunt, sed posteà surgunt, erit quasi domus Dei in terra, digna eius amplitudine & magnificentia: quia effundet in eos magnum suum liberalitatem & misericordiam: & cum lapsi ex lapsu, euadent tanquam Angeli Dei, prompti, obedientes, fortes, & constantes, ac perseuerantes in custodia Verorum sacrorumque cum tanta perseuerantia, & firmitate, vt condant cœlestem Ierusalem, Ecclesiæ viuæ, æternique Dei domus in societate Angelorum eius, regnantes cum ipso in æternum.

FINIS TERTII TOMI

INDEX RERVM PRAECIPVARVM HVIVS TOMI TERTII.

A.

Abbatis Titulus ad quemcunq; statum ecclesiasticum accommodabilis 581
Abbatis & discipuli colloquium de fructu religiosae conversationis 477
Abbatissa quae 481
Abbatissa Angelica salutatione coronata 482
Abbatissae Angelicae salutatione coronatae quid 483
Abbatissa cum monachis 484
Abbatissa Angelica salutatione coronata 485
Abbatissa Angelica salutatione coronata 486
Abbatissa Angelica salutatione coronata 487
Abbatissa Angelica salutatione coronata 488
Abbatissa Angelica salutatione coronata 489
Abbatissa Angelica salutatione coronata 490
Abbatissa Angelica salutatione coronata 491
Abbatissa Angelica salutatione coronata 492
Abbatissa Angelica salutatione coronata 493
Abbatissa Angelica salutatione coronata 494
Abbatissa Angelica salutatione coronata 495
Abbatissa Angelica salutatione coronata 496
Abbatissa Angelica salutatione coronata 497
Abbatissa Angelica salutatione coronata 498
Abbatissa Angelica salutatione coronata 499
Abbatissa Angelica salutatione coronata 500
Abbatissa Angelica salutatione coronata 501
Abbatissa Angelica salutatione coronata 502
Abbatissa Angelica salutatione coronata 503
Abbatissa Angelica salutatione coronata 504
Abbatissa Angelica salutatione coronata 505
Abbatissa Angelica salutatione coronata 506
Abbatissa Angelica salutatione coronata 507
Abbatissa Angelica salutatione coronata 508
Abbatissa Angelica salutatione coronata 509
Abbatissa Angelica salutatione coronata 510
Abbatissa Angelica salutatione coronata 511
Abbatissa Angelica salutatione coronata 512
Abbatissa Angelica salutatione coronata 513
Abbatissa Angelica salutatione coronata 514
Abbatissa Angelica salutatione coronata 515
Abbatissa Angelica salutatione coronata 516
Abbatissa Angelica salutatione coronata 517
Abbatissa Angelica salutatione coronata 518
Abbatissa Angelica salutatione coronata 519
Abbatissa Angelica salutatione coronata 520
Abbatissa Angelica salutatione coronata 521
Abbatissa Angelica salutatione coronata 522
Abbatissa Angelica salutatione coronata 523
Abbatissa Angelica salutatione coronata 524
Abbatissa Angelica salutatione coronata 525
Abbatissa Angelica salutatione coronata 526
Abbatissa Angelica salutatione coronata 527
Abbatissa Angelica salutatione coronata 528
Abbatissa Angelica salutatione coronata 529
Abbatissa Angelica salutatione coronata 530
Abbatissa Angelica salutatione coronata 531
Abbatissa Angelica salutatione coronata 532
Abbatissa Angelica salutatione coronata 533
Abbatissa Angelica salutatione coronata 534
Abbatissa Angelica salutatione coronata 535
Abbatissa Angelica salutatione coronata 536
Abbatissa Angelica salutatione coronata 537
Abbatissa Angelica salutatione coronata 538
Abbatissa Angelica salutatione coronata 539
Abbatissa Angelica salutatione coronata 540
Abbatissa Angelica salutatione coronata 541
Abbatissa Angelica salutatione coronata 542
Abbatissa Angelica salutatione coronata 543
Abbatissa Angelica salutatione coronata 544
Abbatissa Angelica salutatione coronata 545
Abbatissa Angelica salutatione coronata 546

B.

Basilius Imperator Monachorum in Oriente 541
Benedictus Anianensis Monachorum in Occidente 541
Bernardus quomodo nobilem quendam monachum ad salutem perduxerit 542
Bernardus & Monachorum eius modestia 546

C.

Calix Sabaorum varius 460
Calix sublimationem à quibus impetrabat 468
Carmelus quid & unde 471
Carolomanni Principis humilitas 476. & seq.
Castitas quanto melior matrimonio 480. non corporibus sola, & quanta ea. erga Deum quam pretiosa 481. & quam odium ea Deus abominetur 482. & quali holocausto ea placeat 483. & quam necessaria 484. & quibus adminiculis ea servanda & quae 485.
Celitae perfecta & prodigiosa vita 93
Celitae religiosi quandiu 477
Celitarum non unicum genus, quam pia vocem habeat 84
Celitum quando quis ingrediatur 124
Cenobium religiosae mentis quam praeclara 480. & seq. & seq. 482. & seq. 483. & seq. 484. & seq. 485. & seq. 486. & seq. 487. & seq. 488. & seq. 489. & seq. 490. & seq. 491. & seq. 492. & seq. 493. & seq. 494. & seq.

[illegible] 110

Christi domus exemplum ad monachos 96

Christianus debet esse perfectus & cur 9

Christianorum quomodo finitus 401

Christianis nihil magis commendandum quam Deus 26

Christianorum pauca esse quæ dicuntur multa 134

Christiana in cibis vitanda profectum religioso 151

Christianis sanctos medium ad sanctitatem 90

Christianorum multi perpetuam calamitatem [illegible] religionem contemnunt 347

Christianorum negligentia [illegible]

Christianorum error [illegible] quod [illegible] 81

Christi Evangelia duplicia non esse [illegible] 10

Christi [illegible] 1

Christianorum [illegible] 381

Christianis virginum [illegible] 44

D.

Dilectio proximi quam valet in religione, objicitur Deo complacere 27

Deo vota multa dirigit Victorinus ad perpetuam salutem, propriæ [illegible] 134 Vota irrita, & quando 347

Dilectio Dei [illegible] 1

Dubium Francisci [illegible] religionem [illegible]

Dubium [illegible] 1

Dilectio proximi quomodo dirigenda 28

Dilectio proximi [illegible] 31

Dilectio proximi de [illegible] 410

Dilectio erga Monachos [illegible] 237

Deus [illegible]

Deus [illegible] 448

Dubitet [illegible] 363

Dilectus [illegible] 3

Dilectus [illegible] 411

Dominus ad [illegible] 119

Dubium [illegible] 30

[illegible] 191

Dominus [illegible]

E.

Ecclesiæ [illegible] 49

Ebrietas quam [illegible] 112

Ecclesiæ primitivæ Christiani [illegible] 101

Ephesiorum [illegible]

Episcopi non licet absque [illegible] 243. Quibus [illegible] sed gravia [illegible]

Eleemosyna [illegible] 109

[illegible] 181

Exemplum [illegible]

Exercitia duo [illegible] 193 Aut una [illegible] 184

F.

Fides [illegible] 211

Fratres religiosi [illegible] 118

Fratres varii [illegible] 418 & [illegible]

Fides [illegible]

Filia in matrimonio quicunque dilecta 134

Filii Zebedæi matri quæ & quales petierint 72

Filiorum vehementer perturbatorum exhortatio 110

Flavius explicat & exemplis confirmat Antiochi insolentiæ quod dixerat 210

S. Francisco unquam se horruit 311

Fuga Sanctitatis non est simulanda sed fugienda 173

G.

GAudium religiosorum, quale sit 295 & seq.

Gedeon in exercitu suo habuit nisi trecentos quos ipse delegerat 82

Gerardus frater S. Bernardi quamvis se quotidie mille Monachos faciat 271

Gratia vocationis diuinæ ad perfectam vitam quotidie adest fidelibus omnibus 32

Gratitudo quæ vitium & ejus species 63

Gula quando peccatum vitiosum 83

H.

HAbitus exterior singularis sanctus vel religiosis quam diabolo militet 114

Homo si cogitur se ipse misericors & ejus miserum in lapsu, humiliatus potest consequi 477

Humilitas sanctæ cellulæ operatur mediocrem si qualiscunque sanctæ cum superbum calorem quomodo refrigeret 474

Hypocritica dissimulatio nihil non audet Sanctis religiosis 114

I.

IAcob Patriarcha typus noster, qui ad religionem vestram ita quomodo regatur Deo allectus 1111.

Incolæ Lauræ pietas in sanctissimæ sedis ruinis 499

Idola fugiendum 87

Ign. Ignatius Loiola diuina prudentia disciplinas constituens 197. cibum qualem cuique 198. quem Basilio & Benedicto

Ingressus religiosus 13

Innocentia quæ vera & quæ ficta 118

Innocentiæ quasi Exempla 140

Instrumenta bonorum operum quæ 5

Insuper ignominiosa diligenda 10

Interpretatio Scripturæ sanctæ quam Ecclesia approbat 21

Iosephus Patriarcha typus & exemplar Religiosorum 181

Iracundia quam mala, exempla varia damnata, incommoda & supplicia vel. & seq. castigata 114

Iudæorum ægritudo in Allegoricis typis Religionis 309

Ieiunium quam necessarium in Religione sancta 300

Iudæi & Iudaizantes in Allegoricis typis Religionis 311

Iudicium temerarium 79

Iudicium proprium præponere quæ quantopere fugienda notanda & seq.

Iurisdictiones aliquando latum, aliquando arcta & quomodo 17

Iurare per creaturas Christianum vetat, non autem per Deum & ejus 41

Iudæ Scariotes & Petri Martyris quomodo differant 43

Iudicia & Gradus Religiosorum in quibus consistat 290

Iudæi & gentiles vocati ad Religionem 215

Iuvenis castitatem præcepta & ejus gradus 254

L.

LAplosus in hominum manus & hominem incidit 127

Lectio spiritualis quæ 30

Lilium Virginum designat 48. sex habet folia & quales designent ibid.

Loca sancta lustrare & aliquando necessarium 32

Locus non sanctificat aliquem sed ejus

M.

Mali Monachi primi peccatores Patres Religionis 111
Manducare simplex, Sacramentaliter, & qui, & quomodo manducant 113 & seq.
S. Maria Virgo singularis propugnatrix Religionis 218
Martyrium quotuplex 111
Matrimonium forma & propriis signatum 340
Membrorum cura à Deo 116
Militum Christi quinta columna Spiritus Dei 174
Militum bonorum fortitudo 58
Miracula quæ sunt, quibus efficiuntur 13
Modestia fundamentum totius boni operis & processus ejus regulam ab ipsa natura habet, & quomodo ædificat Ecclesiam 148 & alibi passim. Modestia spiritualis gaudium cum Deo 149. cum Ipsius 142
Monachi quidam Monachi Christo 208
Monachi Lapis debet regulas suas legere 149 & mediteri 211
Monachum esse formula ad vivendum data 179
Monachi omnibus factum quo facilius repellant 19
Monachus quomodo pellit vitia, cordis luctu, oratione, & lacrymis 238. non debet facere revocationes 272
Monachus magnus non potest gaudia sua Gentilia 282
Monachum Sua ad quæ debet pertinere 283 & in libro ordinem vivendi multa

Monachus non professione Christum sed vita imitatur 311
Monachum virginem esse quomodo 321
Monachum virginem quæ gravia peccata 321
Mors mystica 8 quotuplex 318
Mors vita cordium 320 & passim
Mors temporalis 279
Mors temporalis quæ 277
Mors Lucifer simulate Christi sanctitatem quibus artibus insidiatus 280
Mortis victoria ex resurrectione Christi 218
Mortificatio quæ 18 necessaria multa adhuc sibi hodie restat 160

N.

Nudi nati sumus ejusque finis Deo reddere debemus 274
Nobilitas vestra æque finis præcepta atque alii discat 345
Nolite vos vocari quasi unius præceptum 124.
Nec Deo quisquam expectat nisi vitam sobriam 264
Nolite timere pusillus grex, non licet cum Christo pusillo & debili perfecte introire & quamdiu pusillus est quidam ad regulam infirmus non magis timere debemus quam pusillum infantem in quo nondum perfecta membrorum & sensuum integritas est & hoc ipso quo pusillus est quidam ad regulam infirmus 281
Nolite in Christo quam minutas & debiles in Christi spiritali spectare gradus 74

O.

Oblatio quæ sit, & quibus modis Sanctum sacrificium Deo offeratur, & hostia, & victima, & holocaustum, & sacrificium, & oblatio, & quæ differentia inter hæc omnia 281 & seq. & differentia inter sacrificium, & oblationem 284

modo 496. eius votum est holocaustum 192. varia bona 497. & seq. varij & optimi effectus 517. integritas & perseuerantia 553
Obedientia quam debeat esse pura, hilaris & prompta 538. eius excellentia 530
Occasiones nos scandalizantes duplices 19
Occupationum multitudo spiritum obruit 730 quatenus vitanda ibid.
Optima Deo eligenda & offerenda 17
Oratio vtraque mentalis & vocalis quam necessaria Religioso 733. quam attentionem requirat 734. quibus modis feruens efficiatur 735. eius distractio quomodo euitari debeat 737
Oratio medium ad seruandam castitatem 89
Oratio & gratiarum actio ante & post cibum 166
Ordines religiosi septem virtutibus tanquã columnis innituntur 181

P.

PArentibus ingressum Religionis impedire volentibus quomodo resistendum & quid respondendum 329. & s.
Pauperes solo titulo qui & quales 455
Paupertas fundamentum Religionis 439. eiusque primum votum ibi. tutior via ad cœlum quam diuitiæ 441. à Christo valdè honorata 440 omnia superflua reijcit 462 quatuor habet filias 463. etiam à necessarijs sibi temperat 469. eius varij gradus 452. tres modi 453
Paupertas spiritus quam præclara 442. in quo consistat 447
Pauperes spiritu qui 440
Perfectio Christiana in quo consistat 9
Perfectio in seculo an obtineri possit 316. scopus omniũ monachorum 560. in quo consistat 566. eius quatuor gradus 561
Perfectæ pacis duo vniones 26
Pharao duabus diabolicis artibus vsus ad impediendum egressum filiorum Israel ex Aegypto 314. typus diaboli in quo ibi.
Philosophi quidam pauperes se fecerunt, sed non sanctos 454
Phrasis hominis veteris, arrogantia & murmuratio 565
Pœna luxuriosorum 131
Pœnitentia quæ virtus 13
Portæ iustitiæ quæ 308
Præcepta negatiua semper & vbique obligant, affirmatiua non semper 10
Præcepta qua diligentia adimplenda 15
Prælati suos tentare debent 333. iuuare nouitios 385. tanquam Deus audiendi 521
Prælatorum recta gubernatio tria exigit 539
Principes multi religionem intrarunt 243
Priuilegia status religiosi 412
Probationis varia commoda 338
Proprietas in monacho ex tribus agnoscitur 457
Proprietarij Monachi leprosi 131
Pugna prima eorum qui castitatem vouerunt est sui ipsius confidentia 93
Pugna spiritualis si tepidè incipiatur signũ est perditionis 370

Q

QVatuor perfectionis gradus 561. & seq.
Quinque gradus mortificationis in votis 432
Quinque circunstantiæ veræ amicitiæ 25. dilectionis 27

R.

RAdices discordiarum in monasterijs quæ 717
Regulæ monasticæ non sunt verbatim dictatæ à Deo 200. quales 203 quę perfectæ 206. sæpius legendæ 549 exactè seruandæ 553. quo spiritu legendæ 558
Religio quamuis vna, tamen multas domos complectitur 247 pretiosa margarita 287. habet tres portas 308. etiam imperfecta perfectior vita seculari 305
Religio quæ virtus 13. quid sit 177. per excellentiam tribuitur statui monastico & cur 178 eius variæ excellentiæ 195
Religiones fundatæ super viros quosdam perfectos 94 & seq.
Religiosus status cæteris præluceat quasi sol inter sydera 77 tria ad eius perfectionẽ necessaria. ib. cur tã varius 179 eius firmi-

tas 184. varia persecutio ib. regulæ honestæ & sanctæ 203. & iustæ ibid. possibiles 204. cõuenientes & necessariæ ibid. varij eius fauores 226. in eũ nemo ingredi credẽdus est, nisi vocatũ à Deo 237. cur etiam paruuli vocẽtur ad eũ 239. in eum nemo ante annũ decimũquintũ ætatis admittendus, neq; post quinquagesimum 241
Religiosi in mundo antea abiecti, ab ipsis principibus honorãtur 217 in publicum venire quomodo debeãt 263. cũ fœminis agẽtes quas cõditiones obseruare debeã 485. quare & vnde quidã labãtur 486 corũ cibus qualis esse debeat 160. fructus ex cõmunione sanctorũ 227. illorũ felicitas in rebus spiritualib. 739. & f. exercitia ib.
Religiosus solus non debet loqui soli moniali 113
Rusticus quidam castus & humilis diabolo terrori est 94. & seq

S.

Sanctitas perfecta in tribus præcipuè consistit 172
Scala Iacob quid designet 284. eius gradus ib.
Schismata cur Deus in Ecclesia permittat 713
Secularium quorundã præsumptio 268. vexationibus & aduersitatibus retũditur 269. eorũ amicitia monachis maximè fugiẽda, & quorũ 692. & seq. cum ijs religiosus quomodo agere debeat ib. & seq.
Senis cuiusdam monachi error 114
Septẽ ordines Religiosi septẽ virtutibus innitũtur 181. sunt quasi septẽ cãdelabra aurea. 182. & sicut septem stellæ ib.
Septẽ fines particularium religionum 176
Serui inutiles qui 4
Sex actus charitatis, quibus inimici diligendi 30
Sex gradus castitatis 46
Sex actus mortificationis illis respondentes 49
Silentium Religioso amandũ & quale 38. magni momenti in monasterijs 716
Singularitas in bonis operibus vitanda, & cur 37
Societas Iesu pars septimi ordinis in domi Dei, & eius quãta vtilitas 180. non deficiet 186. quartũ votũ addit tribus cõmunib. 195
Solitudo cum fœminis periculosa 112
Solitudo vitæ Religiosæ familiaris 381
Spiritus duplex Eliæ quis 6. in Christo valde emicuit ib.
Status cõtinentiæ duo genera personarum complectitur 62
Status religiosus nunquã omnino deficiet, etiãsi aliqui in eo malè viuãt, & cur 187. est quasi holocaustum 140
Status religiosus vnus & multi, & quomodo 188. eius excellẽtia ib. & 170. tria impedimẽta 188 quomodo illa remoueãtur 189 eius author Christus 169. ab eo cœpit Ecclesia 171 fuit etiã ante Ecclesiã Christianã ib. finis vt religiosi nõ sibi sed Deo viuant 173. ad cũ ex omni statu vocãtur 242. nõ est contẽnendus propter quosdã malos 416
Stulta promissio quæ 43
Subditi vt rectè gubernentur quę necessaria 540
Superbia quã noxiũ malũ 470. mutato statu nõ perit, sed & ipsa mutatur 473. mũdanæ & spiritualis discrimen 474
Superbi Monachi quales 471
Superbus sẽper facit propriã voluntatẽ 478

T.

TActus mulierum omnino fugiẽdus 113
Tẽperãtia eiusq; bona 151. mortificat finẽ gulæ 154. moderatur cibi & potus quãtitatem 158. præscribit tẽpus & modum cibum sumendi 163
Tẽporis in omni negotio habẽda ratio. 732
Tentatio fit nõ solum à diabolo, sed etiam à Deo, & seipso, & quomodo 333
Tẽtatio suiipsius quomodo fieri debeat 347
Tẽtationes Dei quales sint iustis 341. & seq.
Tentationes variæ eorum qui Religionem amplecti cogitant 313. & seq.
Thronus Salomonis figura castitatis 49
Trãsire ad aliã religionẽ an liceat 417. & se.
Tres inuisibiles socij ad castitatem custodiendam 119
Tres radices non perseuerandi in religione 352. item aliæ 355
Tria tẽpora cõuersionis ad Deum quæ 373
Tria genera officiorũ apud Religiosos 722
Triplex excessus vitandus in escarum qualitate 160

Triplex probationis modus S. Benedicti 356
Tyranni perſequuntur ſtatum Religioſum 184
Tyronis intentio quæ eſſe debeat 378
Tyronis duæ virtutes virginitas & humilitas 386

V.

VErecundia fundamentum temperantiæ & aliarum virtutum 135. maximè decet virgines & adoleſcẽtes 139. non debet eſſe nimia, alioqui erit vitioſa 140. quando ſit vitioſa ib.
Vermis damnatorum quis 58
Vermis luxuriæ qualis 59
Virginitas martyrio par 67. eius excellentia 58. ſimilitudo cum Angelis, Deo & Chriſto 70. varij effectus 75. non debet eſſe nuda, ſed veſtita virtutibus 76. voto firmata eſt præſtantior 77. ſine humilitate nulla eſt 93. habet duos gradus 100
Virginum corpora cytharæ multarũ chordarum 72
Virtutes quæ conſilia Euangelica magis illuſtrant 13
Viſitatio fœminarum periculoſa 112
Vita Religioſa continuum holocauſtum 194
Vitia quædam virtutibus contigua 115
Vino multi abſtinuerunt 161
Vini abſtinentia valde commendabilis ib.
Vngula quid deſignet 322
Vnitionis Religioſæ quinque gradus 703. aliæ proprietates 706. & ſeq.
Vocatio ad fugam luxuriæ 57
Vocatio ad ſtatũ Religioſum neceſſaria 237
Vocatio ad religionem in genere 301
Vocatio per affectus 302. per rationes 303
Vocatio ad particulares Religiones 304
Voluntas propria quomodo perfectè mortificetur 530. & ſeq. eius mortificatio quas virtutes pariat 531. vitioſa eius extrema quæ 532. & ſeq.
Voluntas malorũ hominum quam horrẽda deſideret 529
Voluntatem propriam ſequentes Caino redduntur ſimiles 529
Votum paupertatis perfectum holocauſtũ. 456. vide paupertas.
Votum auget operis bonitatem 170
Votum virginitatis Maria emiſit, & Chriſtus conſuluit faciendum 78
Votorum edendorum ſex motiua 407
Voti duplex excellentia 42
Vouere virginitatem an expediat ob metum lapſus & magni peccati ſi labatur 83
Voluntatis propriæ abnegatio mater humilitatis 477
Vrſini ſollicitudo ne à fœmina tangeretur 114

Z.

ZElus Regularum elucere debet in Monachis, & quid ſit 556

FINIS.